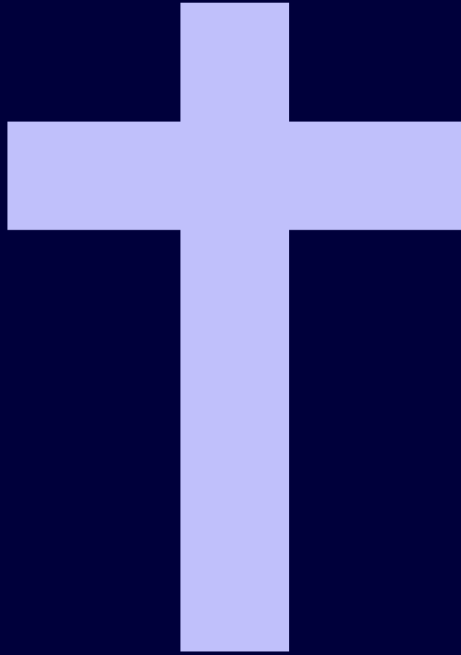

Iwaperite tajorentsi ikenkithatakoetziri

awinkatharite Jesokirishito: owakirari

inimotakiri tajorentsi

New Testament in Ashéninka Pajonal (PE:cjo:Ashéninka
Pajonal)

Iwaperite tajorentsi ikenkithatakoetziri awinkatharite Jesokirishito: owakirari inimotakiri tajorentsi

New Testament in Ashéninka Pajonal (PE:cjo:Ashéninka Pajonal)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ashéninka Pajonal

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ashéninka Pajonal [cjo], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ashéninka Pajonal

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

97defb47-361b-545a-898b-173aeaa61806

Contents

MATEEYO	1
MARIKOSHI	75
ROOKASHI	116
JOWA	188
RANTAYITAKIRINI	239
OROOMAJATZI	299
1 KORINTOJATZI	325
2 KORINTOJATZI	350
KARAASHIYAJATZI	368
EJEESOJATZI	379
JIRIPOSHIJATZI	389
KOROJAASHIJATZI	396
1 TEJAWOONIKAJATZI	403
2 TEJAWOONIKAJATZI	409
1 TEMOTEEYO	412
2 TEMOTEEYO	420
TEETO	425
JIRIMOONI	429
IJORIIYOTZINKARITE	431
JANTYAAKO	453
1 PEETERO	462
2 PEETERO	470
1 JOWA	475
2 JOWA	482
3 JOWA	483
JOORASHI	485
ROÑAAGAYITAKIRINI	488

MATEEYO ROJANKINATAKOTAKIRI JESOKIRISHITO, TSIKA IKANTA ROWAWIJAAKOTANTZI

Iwaeropaeni ichariniiteni Jesoshi
(Rk. 3.23-38)

¹ Paerani ijeekawitani Jesokirishito jaka kipatsikika. Tekirani ijeekini jaka, ijeekini itakaantaworini ichariniiteni Iraviirini eejatzi Awaraamani. Iroñaaka nojankina-teeyemironi iwaeropaeni riraga ichariniiteni riraga Jesokirishito.

² Eenironi ijeekini paerani rirori Awaraama, iinani otzimiri itomini iitachari Ijaaka. Itomini irira rirotaki Jakoowo. Itomipaenini rirotaki Joraa eejatzi rirentzipaeni.

³ Itomini riraga Joraa rirotaki riraga Pareshi eejatzi Shaari. Rinironi irirapaeni owaero Tamaara. Itomini riraga Pareshi iwaero Eshiroomo. Itomini irira rirotaki Araami. ⁴ Itomini irira rirotaki Aminagaawa. Irira rirotaki ashitaririni Naashoni. Itomini riraga Naashoni rirotaki Sharimoo. ⁵ Riraga Sharimoo rirotaki ashitaririni Woosho. Rinironi rootaki Raawa: rootaki paashinijatotsiri atziri. Itomini riraga Woosho iwaero Oweeri. Rinironi rootaki Roota: rootaki paashinijatotsiri atziri eejatzi. Itomini riraga Oweeri rirotaki Isayii. ⁶ Itomini irira rirotaki Iraviiri, riraga jewawentziririni joriyopaenini paerani. Ari ikaataki irinta shiramparipaenini 14.

Roojatzi ikoñaatapaaki itomini riraga Iraviiri iitachari Sharamoo. Rinironi rowaga iinani Oriiyashi tekira ikami. ⁷ Itomini rirori Sharamoo riraga Rorowaama. Itomini irira rirotaki Awiiyashi. Itomini riraga Awiiyashi rirotaki Aasha. ⁸ Itomini irira rirotaki Joshepaata. Itomini riraga Joshepaata iwaero Joraama. Itomini irira rirotaki Oshiiyashi. ⁹ Itomini riraga Oshiiyashi rirotaki Jotaama. Itomini irira rirotaki Akaashi. Itomini riraga Akaashi iwaero Eshikiyashi. ¹⁰ Irira rirotaki ashitaririni Manasheeshi. Itomini irira rirotaki Amoo. Itomini riraga Amoo rirotaki Joshiiyashi. ¹¹ Riraga Joshiiyashi rirotaki ashitaririni Jekoniiyashi, eejatzi rirentzipaeni. Ari ikaataki jaka eejatzi paashini shiramparipaenini 14. Ijeekantari riraga Jekoniiyashi eejatzi rirentzipaeni ipokapaaki joraaropaeni poñaachari inteenanta kipatsi iitachari Wawirooniya. Ranaakotakiri joraaro joriyopaeni roojatzi ragaeyakirini osheki irirapaeni roojotakiri raanakiri inampikinta rantawaeteniri. Raanakiri maawaeni joriyopaenini janta inampikinta.

¹² Roojatzi ikoñaatapaaki itomini riraga Jekoniiyashi iitachari Jaratyeeri. Itomini rirotaki iwaero Jorowaweeri. ¹³ Itomini riraga Jorowaweeri rirotaki Awyoori. Irira rirotaki ashitaririni Eryakiimi. Itomini irira iwaero Ajooro. ¹⁴ Itomini riraga Ajooro rirotaki Sherooko. Itomini irira iwaero Akiimi. Ro itomini irira rirotaki Eryooro. ¹⁵ Irira rirotaki ashitaririni Eryaari. Itomini irira iwaero Mataa. Itomini riraga Mataa rirotaki Jakoowo. ¹⁶ Riraga Jakoowo rirotaki ashitaririni Josee. Irira ikashiyakawo rayero Mariiya, rowaga riniro Jesoshi, iitachari eejatzi Rotyaantanewo Tajorentsi. ¹⁷ Ari ikaataki maawaeni rirori shiramparipaenini eejatzi 14.

Ikoñaatapaaki Jesokirishito

¹⁸ Iroñaaka nokamantemi tsikarika ikanta ikoñaatantapaakari paerani Jesokirishito. Rinirontapaakyaawo irira rowaga tsinani oetachari Mariiya. Eejatzi ikashiyakawo rayero Josee, omaanta tekiraata imatziro, tekiraata rayiro. Roojatzi omotzitashitaka, tema otajonkapaakiro Ishire Tajorentsi omotzitakaapaakiro. ¹⁹ Riraga Josee tema iñaakirowa omotzitaki; roojatzi ikenkithashiryaantawitaka, ikantzi: “Tee okameethatzi iroka tsinani. Tema oshinetakari paashini shirampari. Iroñaaka eero nayiro”. Omaanta

irira ikameethataki, rootaki ikowantakari ikamintheero. Tee ikoyi rowashiwentayero. Ikenkithashiryaaawitaka: “Eero nokantziri atziripaeni ishirontawentawokari. Apaniroeni nokamantathatero, nokantero: ‘Eero nayimi’ ”. ²⁰ Omaanta eenirorika ikenkithashiryaaawitaka, imaanaki roojatzi romapokapaakiri ronampiri Tajorentsi romishimpyaakiri, ikantapaakiri:

—Josee, tema eero ka icharineetenipero Iraviirini. Eero pikenkithashiryaaakotawo pookero Mariiya. Tekatsi oshinetaya paashini shirampari. Omotzitakirira tema otajonkakitziro Ishire Tajorentsi, rootaki ikoñaatantyaari. ²¹ Aririka otzimaki otomi, piiteri Jesoshi.* Rowawijaakoteri anteyirorini kaari kameethatatsi, rootaki piitantaariri iwaero Jesoshi.

—Jee, aritaki.

Roojatzi ipiyanaka riraga ronampiri Tajorentsi.

²² Roojatzi otzimantakariri otomi omonkaatantyaari rojankinatakotzitakarini paerani kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Iseeyashini. Rootaki Ishire Tajorentsi ojankinatakaakiriri. Ajaa, iroka ikantziri: ²³ “Iinja omotzitashitanakya apaani kaari shinetariri shirampari, otzimeri otomi, iiteeteri Emanoeri”. Okantakotziri Emanoeri: “Itsipatakae Tajorentsi”. Rootaki iroka ikantakiriri rirori ronampiri Tajorentsi.

²⁴ Ipiriinantanaka Josee, ikemijantaperotanakiro ikantakiriri ronampiri Tajorentsi. Riyaatashitakiro Mariiya, ikantakiro:

—Aritaki iinja naaperotemi. Omaanta iroñaaka thame nopankoki.

²⁵ Omaanta tekira imatziro Josee rowaga Mariiya, roojatzi otzimantakariri otomi. Ikoñaatantapaakari, riraga Josee iitakiri itominthori Jesoshi. Roojatzikya raantaperotanakawo.

2

Apaanipaeni yotakotziriri ompokiropaeni rareetakitari Jesoshi

¹ Ikoñaatapaaki Jesoshi janta nampitsiki owaero Weri. Ojeeki Weri janta Joreeyaki. Ikoñaatantapaakari eeniro ijeeki Erooreshi Jerojareeki. Irintapaeni kaari joriiyotatsiri, omaanta ipinkathariwenteeyakirini maawaeni joreeyajatzi. Roojatzi rareetapaenta apaanipaeni yotantanzinkaripaeni poñaachari paashinikinta kipatsi, ipoñaaka janta inteenanta. Ikinapaaki riyowapiintzinta oorya. Riyotapiintawitari ompokiropaeni iitarikamakya. ² Ipokantapaentari janta rojampitapaakiri jerojareejatzi, ikantapaakiri:

—¿Tee piñiiri tsika ijeekakika riraga jewaperowenterini ijoriiyotzinkaritepaeni, riraga owakira koñaateentsiri? Janta nonampikinta noñaawakiri ikontetapaaki jenoki ompokiro, rootaki niyotantanakari koñaatapaaki. Nopokantapaakari iroñaaka, nopinkathateri, nokimoshirewenterini.

³ Ikemantawakariri riraga pinkathari Erooreshi, tee inimotanakiri, ikenkithashiryaaanaka: “Tee nokoyi paashini jewawenantatsini, naaka apaniroeni”. Eejatzi maawaeni jerojareejatzi ikemantawakariri, ikenkithashireeyanakani.

⁴ Roojatzi ikaemakaantakiri riraga Erooreshi maawaeni jewatatsiripaeni ñaanakowenantatsiripaeni janta Tajorentsi pankoki. Eejatzi ikaemakaantakiri maawaeni jewatakayitziririni iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Rojampitawakiri maawaeni, ikantawakiri:

—¿Oetaka okantziri Iwaperite Tajorentsi? ¿Tsika ikoñaatekapa Rotyaantanewo Tajorentsi?

⁵ Ikantanakiri:

* **1:21** Okantzi Jesoshi apaanteki aari: Owawijaakotantatsini.

—Ari okantzi: ikoñaate janta Weriki jaka Joreeyakika. Tema paerani aritaki ro-jankinatakotzitarini kamanantzirori iñaani Tajorentsi itachari Mikiiyashini, ikan-taki: ⁶ “Janta Joreeyaki ari ojeeki nampichaniki oetachari Weri. Tee ikemakotaw-itawo maawaeni atziri omaanta anaakotero maawaeni nampitsi antawo Joreeyaki ikemakotero maawaeni atziri. Rooma ikoñaatzimoteri jeekatsiri janta Jewatatsini, ikempoyeeyerini maawaeni joriiyopaeni”.

⁷ Riraga Erooreshi imanakiro maawaeni okaatzi ikemawakiri, ikaemakaan-teeyakirini riraga yotakopiintawitariri ompokiropaeni. Ipokantapaakari, ikantawakiri:

—¿Tsika okaatzika piñaantakariri ompokiro ikontetapaaki piyotantakari ikoñaatapaaki jewatatsini?

⁸ Ikemawakiri ikamantapaakiri, roojatzi rotyaantawakiri ikantawitawakari:

—Kameetha piyaate Weriki paminakiteri tsikarika ijeekaperotzi eentsi. Aririka piñaapaakiri pipokaate jaka pikamantaatena, kameetha nareetakityaari naari nopinkathatantakityaariri nokimoshirewentereri eejatzi.

—Jee, ari.

⁹⁻¹⁰ Ikemantapaakariri ikantawakiriri, rowaaganaka riraga yotakotziriri ompokiropaeni. Roojatzi janta niyanki awotsi iñaawaatziiri eejatzi ompokiro jenokira iñaakiri chapinki janta ipoñaakanta. Iñaantawaariri ikimoshireperotanaki. Reewatanakiri apatziro rowakaanakiri janta ijeekakinta eenchaaniki; ari ikatziyapaaka janta jenoki ipankokira. ¹¹ Roojatzi raretantapaaka janta, ikyaapaaki pankotsiki, iñaapaakiri Jesoshi, eejatzi riniro. Rotziwerowashitapaakari, riwethatantapaakari, eejatzi ipinkathatapaakiri ikimoshirewentapaakiri. Roojatzi itaaparyaantapaakawo itsiwoote, raakiro inowikyaakiro iraata oorotatsiri kameethaperotatsiri, pinaperotachari. Eejatzi raakiro apite kajankaritatsiri eejatzi kameethatatsiri. Roojatzi ipashitantapaakari Jesoshi. ¹² Roojatzi imaapaaki. Imishiwaetakaakiri Tajorentsi. Ikantakiri:

—Eero pipiyanaa janta Erooreshiki.

Ikemawakiri roojatzi ikinapithatantanaari paashiniki awotsi, riyaatapithateeri iipat-siteki.

Josee ishiyapithatakari Erooreshi

¹³ Roojatzi ipiyeeyanaani inampiki rirori yotakotziriri ompokiropaeni, roojatzi rapi-itakiro Josee romishimpyaantakariri ronampiri Tajorentsi, ikantapaakiri:

—¡Pipiriinte! Ikowaki pinkathari riraga Erooreshi rowamaakaantereri eentsi. Paanakiri janta Ejiipitoki, eejatzi pitsipatanakyaawo piina. Ari pijeekapaaki janta, eero pipiyaa. Paata nokantemi pipiyee.

—Jee, aritaki.

¹⁴ Roojatzi ipiriintanaka ikantanaka riyaatapithatanakiri niyankipaeteni tsiteniri. Ishiyakaapithatanakari eentsi janta Ejiipitoki, itsipatanakawo iina. ¹⁵ Ijeekawitapaaka janta, ijeeki, ijeeki, ojamanitanaki janta, roojatzi ikamanaki riraga Erooreshini. Riraga Tajorentsi ikamantakiri Josee roojatzi ipiyantari iipatsiteki. Rootaki omonkaatanta-kawori rojankinatakotzitarini paerani kamanantzirorini iñaani Tajorentsi itachari Oseeyashini. Rirotaki Awinkatharite jankinatakayiriri. Rojankinatzi:

“Ikantakini Tajorentsi: ‘Ijeekawitakya notyomi janta Ejiipitoki, roojatzi nokamanteeri ipiyee’ ”.

Ikijanaka Erooreshi

¹⁶ Rootaki riyotantanakari riraga Erooreshi teera ipiyaa yotakotziriri ompokiropaeni, ikantaki:

—Irintapaeni ramatawitakinakya.

Ikijanaka roojatzi rotyaantanakiri joraaropaeni, ikantakiri:

—Piyaate janta Weriki, eejatzi piyaate janta paashinipaenikira pankotsikira okaakini. Powamaakiteriroña eentsipaeni janta. Pithonkeri maawaeni shirampari owakira yowatsiri roojatzi irintapaeni monkaateenchari apite rojarentsite, powamaakiteriroña maawaeni.

—Jee, ari.

Rootaki ikanantakawori iroka, rooma ikantziri chapinki riraganki yotakotziriri ompokiropaeni ikantzi tekira imonkaatziro Jesoshi rojarentsite apite. Ikenkithashiryaawitaka iita eeniro ijeeki Jesoshi Weriki. ¹⁷ Ari omonkaataka iroka rojankinatztakarini paerani kamanantzirori iñaani Tajorentsi iitachari Jeremiiyashini. Rojankinatakotakironi paashini nampitsi okaakini Weri, ikantzi:

¹⁸ “Inja ikemakoetero janta Ramaaki ari irakoeyakarini ramaajatopaeni otomipaeni, osheki okoetyagaeyakirini. Rowaga ojawaenini Rakeeri eejatzi tsinanipaeni irakotyaaari otomipaeni eero okaatzimotziro irakotyaaari. Rootaki iraan-teeyakaririni okoetyagaeyanakirini rowamagaetakiri otomipaeni, maawaeni”.

Ipiyanaa Josee Najareeteki

¹⁹ Tee ojamanitzi ikamantakari Erooreshini, eeniro ijeeki riraga Josee janta Ejiipitoki. Roojatzi romishimpyaantaari ronampiri Tajorentsi, ikantapaeri:

²⁰ —Iroñaaka okameethatzi pipiyeerakya janta piipatsiteki, tema kamaki kowawitachari rowamayerimi Jesoshi.

²¹ Ikemawakirira roojatzi ipiyantaa iipatsiteki oetachari Ishirayeeri. Riyaatawitanaaka Weriki raanakiri eentsi eejatzi itsipatanakawo iina. ²² Omaanta niyanki awotsi ikemakotakiri Arekiraawo, itomini Erooreshini, iroñaaka ipinkatharitzi ipoyaatakari ashitaririni. Ari ithaawanaki rirori Josee, tee ikoyi riyaatanee janta. Roojatzi rapitakiro romishimpyaagaeri ronampiri Tajorentsi, ikantapaakiri:

—Eero piyaatzi pinampiki paerani, riraga Arekiraawo rowamaakaantawakirikari eentsi.

Rootaki riyaatantanakari iroñaaka janta Karireeyaki. ²³ Ikanta rareetapaaka janta ijeekapaaki nampitsiki tsikarika ijeekawita paerani oetachari Najareete, aritaki rantar-itapaaki Jesoshi janta. Rootaki omonkaatantakari iroñaaka ikantakirini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi paerani, ikantzi: “Ipoñaakya riraga Rotyaantanewo Tajorentsi Najareeteki”.

3

Riraga Jowa kaawoshitakotantatsiri Tajorentsi ikamanantapiintzi janta okaankiityeenta

(Mr. 1.1-8; Rk. 3.1-9, 15-17; Jowa 1.19-28)

¹ Ikanta riyataki Jowa, riraga kaawoshitakotziriri Tajorentsi janta Joreeyaki okaankiityeenta. Aritaki ritanakawo ikenkithatakaapiinteeyakirini atziripaeni.

² Ikantapiinteeyirini:

—Pikenkithashiryaawakyaata, eero pikimitaa paerani. Pipakagaero kaari kameethatatsi panteeyakirini. Pameenteeyari Tajorentsi iroñaaka. Rooteentsi reewawentemi, eejatzi raminakowiritantemi.

³ Paerani ikenkithatakotztakarini Jowa riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Iseeeyashini. Iroka rojankinatakotztakaririni, ikantzi:

“Eenitatsi iinja atziri kenkithatakayerini atziripaeni janta okaankiityeenta, ikanteri: ‘Paamayarirapa Awinkatharite, pikameethatanaki pineshironkatawakaeya’ ”.

⁴ Eejatzi Jowa, tee ikithaatawo kithaarentsi kameethari. Omaanta ikithaatawo ontyaantsi iwitzi kameeyo. Eejatzi ishirikathakitari mashitsimashi ikimitakari riraga Iriiyashi kamanantzirori iñaani Tajorentsi. Rowapiintari kimitariri tsitsiri.* Eejatzi

* 3:4 Janta Ishirayeeriki rowari riraga oshiyariri tsitsiri.

ithotziri iyaa pitsi eenitatsirika. ⁵ Ipokashitapaakiri maawaeni jerojareejatzi. Eejatzi ikemijantapaakiri maawaeni joreeyajatzi. Eejatzi maawaeni jeekatsiri okaakini iña oetachari Joriraani, eejatzi ipokashitapaakiri ikemijantapaakiri. ⁶ Ikantapaakiri kemaperotapaakiriri:

—Niyotzi eenitatsi kaari kameethatatsi nantziri. Nokowaperotzi ineshironkaperotena Tajorentsi rowawijaakotena.

Roojatzi ikaawoshitakotantawakariri Tajorentsi riraga Jowa iñaakira oetachari Joriraani.

⁷ Eejatzi ipokaeyawitakani warijeeyopaeni eejatzi saroseeyopaeni. Ikowawitaka ikaawoshitakotawakirimi rirori eejatzi.

Omaanta ikijathatawakiri Jowa ikantawakiri:

—¡Eerokateeyakini maankipaeni! Pikimiteeyakaarini kamaaripaeni. Tema pitheeyawaetashita eejatzi pamatawitashitari maawaeni. Tee okameethatzi pantziri. Tee pikowaeyawitani piyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini, rootaki pikowantawitakari pikaawoshitakotyaarimi Tajorentsi. Eero pikenkithashiryaaashiwita eero rowashironkaemi Tajorentsi tema pikaawoshitakotashitayaari. ⁸ Pikowakirika nokaawoshitakotawakimiri Tajorentsi pityaawo pikenkithashireeya pijeekanteeyari kameetha, pookaero kaari kameethatatsi pantapiinteeyakirini niyotantyaari tee pikimita paerani. ⁹ Eero pikantawaetashita:

“Nocharinetakari Awaraamani, rootaki niyotantakari aritaki nawijakotee”. Pamatawitashitaka eeroka apaniroeni. Tee paapatziyaperotari. Ikowakirikami riraga Tajorentsi, imatero ipeyeromi atziri iroka mapika osheninkateeyaarini Awaraamani, aritaki rantakiromi. ¹⁰ Maawaeni inchato kaari kithokitatsi tema ari atowakiro apiyotero atagaeyeroni paamariki. Eejatzi eerori pikimiteeyakawoni inchato kaari kithokitatsi. Kyaaryoowa rookimikari eerori Tajorentsi paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹¹ Niyotakiririka rookaero atziri kaari kameethatatsi rantziri, nokaawoshitakotawakiri Tajorentsi iñaakira. Omaanta kaakitaki impaetapaakinani, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Ranaakotakina, tema rirotaki jewaperowenantasiri. Aritaki ikithaatakaapaakaero Ishire Tajorentsi maawaeni aapatziyakariri amitakotantyaariri. ¹² Owiitakirorika arooso aakiro otzinkayitakiro. Rowaga otaki ataakiro paamaariki. Rooma rowaga owatha otetakiro akempoyaantapiintaworiki. Eejatzi ikimiteri riraga impaetakinari. Tema rinashityaari atziripaeni. Retakotyaari aapatziyeeyakaririni ijeekimotantyaariri janta okameethatzinta omaantakya kaari kameethatatsi rookaerini paamariki kaari tsiwakanitatsini.

Jesoshi ikaawoshitakotakari Tajorentsi

(Mr. 1.9-11; Rk. 3.21-22)

¹³ Ikantaka ipoñaanaka Karireeyaki Jesoshi, riyataki iñaaki oetachari Joriraani. Riyaatashitakiri Jowa ikaawoshitakotantawakyaariri Tajorentsi, ¹⁴ omaanta tee ikowawita riraga Jowa. Ikantawitawakari:

—Eero nokaawoshitakotzimiri Tajorentsi eerori. Rooma eeroka kaawoshitakotanakinarinikya Tajorentsi naari. ¿litaka pikowantari nokaawoshitakotawakimiri eeroka? Rooma eerokataki pinkatharitatsiri. ¹⁵ Ikantapaakiri:

—Rootaki okameethatantari iroñaaka pikaawoshitakotenari Tajorentsi naaka amonkaatantyaawori ikowakaakaeri.

Roojatzi ikantawakiri:

—Jee ari, pipokeeta jaka.

¹⁶ Roojatzi ikaawoshitakotantawakari rirori. Roojatzi ishitowaataneera iñaaki, iñaawakitziro Ishire Tajorentsi opoñaaka jenokinta Tajorentsikinta ayiitashitapaakiri okimiwitapaakari jamomo ookantapaakari. ¹⁷ Roojatzi ikemayitawakirini Tajorentsi janta jenokinta, ikantanaki:

—Rirotaki notyomi nonintashireperotanewo. Osheki niweshiryaawentakari.

4

Ikowawitaka iwinkatharite kamaari rantakayerimi Jesoshi kaari kameethatatsi
(Mr. 1.12-13; Rk. 4.1-13)

¹ Roojatzi riyataki Jesoshi tekatsinta atziri ipanko: okaankiityeenta janta. Tema iyaatakaakiri Ishire Tajorentsi. Rootaki iyaatakaantakariri iñaanantyaariri iwinkatharite kamaaripaeni.* Ikowawitaka irira rantakayerimi Jesoshi kaari kameethatatsi ranaakotantyaaririmi. ² Eeniro ijeekapaaki riraga Jesoshi janta okaataki 40 kitejiri tee rowa, ayimaperotakiri itashe. ³ Roojatzi ipokashitapaakiri riraga iwinkatharite kamaaripaeni. Iñantawitapaakari, ikantawitapaakari:

—Eerokarika Itomipero Tajorentsi, pipeyero mapika opeyanakya owanawontsi poy-aari.

⁴ Omaanta ikantawakiri:

—Eero nantziro. Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Tee apatziro akoyiro owanawontsi ashintsiwathatantyaari, inta kowaperotachari akemijantaperotero maawaeni ikowakaakaeri Tajorentsi ashintsitantyaari ashireki”.

⁵ Roojatzi raanakiri janta Jerojareeki ikatziyakaakari janta okaapankatapaakinta Tajorentsiipankoki.

⁶ Iroñaaka ikantawitanakari:

—Eerokarika Itomi Tajorentsi, pomyaanakyaatya jaawiki, ñaa, eero pikamapaaki. Pikenkithashireerotya okaatzi okantzimiri Iwaperite Tajorentsi: “Ari rotyaantakimiri Tajorentsi ronampiripaeni ikempoyeemi. Ari raawakimi rakokira eero pikagaantapaaka jaawikinta mapiki”. Ñaakiro, ¿iitaka pithaawantakari?

⁷ Rapiitziro ikantawakiri:

—Eero nomyaa. ¿iitaka noñaanantyaariri Pawa? Eejatzi paashini okantzi Iwaperite: “Tee okameethatzi añaantawityaari riraga Tajorentsi, rowashironkaekari”.

⁸ Roojatzi riweyaantanakari raanakiri antawoki ochempi. Roñaagakiri Jesoshi maawaeni kipatsipaeni rashi jewawenantatsiripaeni, iñaakiro maawaeni nampitsi owaneenkataka eejatzi maawaeni rowaagawo jeekayitatsirini, ⁹ ikantawitanakari:

—Naapatziyakagaeyemirini maawaeni jeekatsiri kipatsikipaeni, aririka pipinkathatena naaka.

¹⁰ Omaanta ikantanakari:

—Eero naapatziyimi. Piyaatekya inteenanta, kamaari, eerokakya Jatanaashi. Rooma okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Pipinkathateri Awinkatharite, tema rirotaki Tajorentsi. Apatzirokya irira paapatziyari, pipinkathateri, eejatzi pikimoshirewentero”.

¹¹ Roojatzi riyatantana inteenanta riraga iwinkatharite kamaaripaeni. Rimpae-taki ipokapaaki ronampiripaeni Tajorentsi, ramitakotapaakiri, ipapaakiri rowanawo.

Ritanakawo Jesoshi riyotaantzi Karireeyaki
(Mr. 1.14-20; Rk. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

¹² Ikantaka ikemawaki riraga Jesoshi ragaetakiri Jowa romonkyaanteetakariri omonkyaagementotsiki. Roojatzi ipiyantanaa Karireeyaki, areetapaa inampiki Naja-reeteki. ¹³ Roojatzi roshirinkantakawo ipanko, riyataanaki Kaperinawooki ari ijeekapae. Rootaki Kaperinawootatsiri Karireeyawero ojeeki ochereeteki antawo inkaare. Ijeekaki shaporoonijatzi eejatzi nejatariijatzi janta paerani. ¹⁴ Awijantakariri iroka omonkaatantyaari rojankinatakotzitaririni paerani riraga Iseeyashini:

¹⁵ “Ijeeki shaporoonijatzi eejatzi nejatariijatzi janta ochereetekinta inkaareki intat-sikeronta Joriraaniki, janta Karireeyaki. Ijeekaeyininta kaari yotziri Tajorentsi.

* **4:1** Riraga iwinkatharite kamaari ronampiri naawita Tajorentsi paeraniperoroña, omaanta ipiyathatantakaririni paerani riraga Tajorentsi rootaki rookantakariri rirori jaka jaawiki.

¹⁶ Okimitzimotawitakari eeniro otsitenitzi, okimiwitaka tee riyotawitarini riroripaeni Tajorentsi. Riyaatantyaarimi paamarikinta omaanta iroñaaka eero. Okimitzimotantyaariri okitejitakotapaakiri, okimiwita riyotakaakiri riraga Tajorentsi. Riraga iyotziriri rirori eero riyaatzi paamariki”.

¹⁷ Aripaete Jesoshi ikenkithatakaanakiri maawaeni atziri janta, ikanteeyakirini: —Pikenkithashiryaawakyaata, eero pikimita paerani inta pipakaero kaari kameethatatsi pantziri. Pameentyaari iroñaaka Tajorentsi. Rooteentsi kameetha ipinkathariwenantemiri.

Riyoyaakiri Jesoshi apaanipaeni riyotaanewo eejatzi riyotaakiri atziripaeni

¹⁸ Ikinanaki janta ochereetekira rowaga inkaare iitachari Karireeya. Ikinanaki iñaapaakitziiri riraga Shimo iiteetziri eejatzi Peetero, eejatzi rirentzi riraga Antereeshi. Irira apite ishiryatapiintzi shima. ¹⁹ Ikanta Jesoshi ikaemapaakiri, ikantapaakiri:

—¿Eeroka shiryaawaetapiintatsiri? Pipoke, thame poyaatanakina aritaki niyotaakimi paapatziyakaapiintyaari atziripaeni Pawa Tajorentsi.

²⁰ Roojatzi rookantanakawo ishiryamento royaatanakiri riyotaantyaariri. ²¹ Ro ijanthaneentawitanaka iñaapaakitziiri Jantyaako eejatzi rirentzi Jowa, rirotaki itomi apite Sewereeyo. Ijeekaki ipitoki ishirikawaetzi ishiryamento. Itsipatari ashitariri. Ikaemapaakiri ikantapaakiri:

—Thame poyaatanakina.

²² Roojatzi royaatantakariri. Rookanakiri ashitariri ijeekanaki janta ipitoki.

²³ Ikanta ikinakinawaetzi ikenkithatakaantzi riraga Jesoshi. Ithotyeyakironi maawaeni Karireeyaki. Janta ikenkithatakaakiri maawaeni atziri nampitsikipaeni ojeekira pankotsi ipiyotantapiintarira joriiyopaeni. Ikamantapaakiri atziripaeni tsikarika ikanta Tajorentsi reewawenanteeyerini maawaeni. Eejatzi retsiy-atakoeyawakirini maawaeni mantsiyatzinkaripaeni paashinijatopaeni matakiriri mantsiyarentsitayitatsirinipaeni. ²⁴ Riraga jeekaeyatsirini inteenanta janta Shiiryaki ithotyaanaka ikemakoeyakirini Jesoshi. Roojatzi ramanteeyanakaririni maawaeni mantsiyari, kyaantariri kamaari, kijopookitatsiri, katsiwaetatsiri, maawaeni. Retsiyatakotawaeri Jesoshi maawaeni. ²⁵ Royaaatanakiri osheki karireeyajatzi, tekaaporishijatzi, jerojareejatzi, joreeyajatzi eejatzi poñaaneenchari intatsikeronta Joriraaniki. Royaaatanakiri maawaeni.

5

Ikenkithawaetzi riraga Jesoshi janta tonkaariki; ikantziri atziri ikimoshiretanteeyaari (Rk. 6.20-23)

¹ Paashiniki kitejiriki iñaawakiri piyotawentariri ikaataki oshekini atziri. Rootaki itonkaantanakari eechonkiini tyonkaarikiini. Ari ijeekapaaki jaga. Roojatzi ipokanaki riyotaanewopaeni okaakini, eejatzi ipiyotawentapaakari riraga atziripaeni. ² Roojatzi riyotagaeyawakirini, ikantawakiri:

—Aririka pikowaperote pikimityaari Tajorentsi rootaki reentsitetantemiri, pikemijantena iroñaaka.

³ —Eerokarika yotakotachari tee pikameethatzi, aritaki riweshiryaakaakimi riraga Tajorentsi, kameetha ipinkathariwentakimi.

⁴ Eerokarika owashiretzinkari, aritaki riweshiryaakaakimi Tajorentsi roemoshirenkakimi.

⁵ Eerokarika maerishiretatsiri aritaki riweshiryaakaakimi Tajorentsi ineshironkatakimi reentsitetakimi.

⁶ Eerokarika kowaperotzirori ikoyiri Tajorentsi, aritaki riweshiryaakaakimi irira ramitakotakimi.

- ⁷ Eerokarika neshironkatantaniri maawaeni atziri, aritaki riweshiryaakaakimi Tajorentsi tema ari ineshironkaperotakimi eeroka.
- ⁸ Eerokarika kameethatzinkari pajankaneki, aritaki riweshiryaakaakimi Tajorentsi aritaki piñagaeri.
- ⁹ Eerokarika omaeryaantatsiri paashinipaeni atziri ijeeki kameetha, aritaki riweshiryaakaakimi riraga Tajorentsi. Rootaki kameetha ikananteetemiri: “Eerokataki reentsite Tajorentsi”.
- ¹⁰ Eerokarika antaperotzirori kameethaperotatsiri, rootaki ikijantemiri atziripaeni, aritaki riweshiryaakaakimi Tajorentsi. Rooma reentsitetakimi eejatzi piyotzi reewawentakimi.
- ¹¹ Riyotakirorika atziri paapatziyakina, rootaki ikantzimatantemiri, rowashironkaantemiri, eejatzi itheeyakotantemiri, itheenkemi, omaanta eero pikantashiryaa, eero. Aritaki riweshiryaakaakimi riraga Tajorentsi. ¹² Omaanta pikantyaani piweshiryaaperotanakya, rooma ipinataperotawaemi iinja riraga Tajorentsi janta okameethaperotzinta. Eero pimaejantziri: tema paerani ikijeetakirini rirori kamanantzirorini iñaani Tajorentsi eejatzi.

Roshiyakaawentakiro Jesoshi tziwi eejatzi ootamentotsi

¹³ Eekiro riyaatatyee Jesoshi riyotaaperoteri, ikanteri:

—¡Pamine sha! Noshiyakaawentemiro tziwi. Tema aaka akatyokapiintziri iwatha tziwiki, eero ishitzitanta. Rooma teerika okatyotzi okaanteekaata. Tema ari ookakiro, tekatsi koyeroni. Ari poshiyeeyawitakawoni eerokapaeni tziwi: eerokateeyakini iyotagaeyakiririni atziri tsika ikantya ikameethatantyaari. ¹⁴ Eejatzi ari pikimiwitakawo eeroka oorentamentotsi. Pikenkithashiryaakoterotya. Aririka ojeeki nampitsi tsikarika otonkagaetya, eero omana maawaeni iñeetawakiro otamorekanakyaarika tsiteniriki. Tee otzikaa tema ojeekinta tonkaariki. Eejatzi pikimiteeyawitakawoni, eerokapaeni iyotagaeyiririni maawaeni atziripaeni: eero pimaniro piyotayitziririni, inta kameetha piyotaantayiteroni kameethatayitatsirini. ¹⁵ Eejatzi, okimitaka aririka poonthoteri pootamento pipankoki, eero pitankimotakotziri kantziriki, inta powakiri janta jeñokiinira ootaperotantyaari okoñeetye maawaeni pankotsiki pikini paminawaete. ¹⁶ Ari pikimiwitawo iroka eerokapaeni iroñaaka, apatziro pantero maawaeni kameethatatsiri, riyotantyaari pinampijatzipaeni paapatziyapiintari Tajorentsi, ikimoshiretantyaari riroripaeni, ikanantyaari: “Osheki ikameethaperotzi Pawa Tajorentsi”.

Ikenkithatakotziro riraga Jesoshi Iwaperite Tajorentsi okameethatzi

¹⁷ Eejatzi riraga Jesoshi ikantziri atziripaeni:

—Eero piitakaashiwitawo nopokantari jaka nopakaakayemiro paapatziyawo rojankinarini Moeseeshi, eero. Eejatzi eero piitashiwitakawo nokantemi tee okameethatzi oetarika rojankinatakiro kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi paerani, eero. Omaanta nopokantari niyotaaperoyemironi ikantaperoyakirini, piyoperotantyaari kameetha oetarika okantakotziri. ¹⁸ Othonkyaarika kipatsi eejatzi jenoki inta eero othonkimaeta rojankinarini Moeseeshi eejatzi kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Kyaaryo omonkaatyaawo maawaeni ikantakirini paerani. ¹⁹ Eerorika pikemijantaperotziro kaminagaantsi, eejatzi eerorika piyoteeri paashinipaeni atziri ikemijantaperotziro roori, tema pijeekashita janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. Omaanta aririka pikemijantaperotero maawaeni rojankinateeyinirini, eejatzi aririka piyotagaeyerini paashini atziri ikemijantaperoyeroni, ari pipinkathariwenantapae janta ipinkatharitzinta riraga Tajorentsi. ²⁰ ¿Piitakaashiwitakawoma ikameethataki irintapaeni iyotaantawitawori Iwaperite Tajorentsi eejatzi riraga warijeeyopaeni? Iroñaaka nokantemi: tee imonkaatziro ikowakaawitariri Tajorentsi. Eerorika panaakotziri pikameethaperote, eero piyaatzi eerori janta ipinkatharitzinta.

Ikenkithatakotakiro Jesoshi kijaantsi
(Rk. 12.57-59)

²¹ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Piyotakiro ikantziri achariniitenipaeni paerani: “Eero powamayiri paashini atziri. Ninkarika owamaantatsiri eejatzi rirori rowamagaeteri”. ²² Omaanta nokantemi naaka: eero pikijiri paashinipaeni: rowashironkaemikari Tajorentsi. Eejatzi eero pikantziri atziri: “Tee piyotzi. Tee añiuro piipatha”. Pikantakiririka ayotaki tema pikijakiri rootaki okameethatantari rowamaakaanantemiri pinkatharipaeni. Eejatzi okimita aririka pikaweyeri atziri pikanteri: “Eeroka majontzi”, tema pikijakiri rootaki okameethatantari rotyaantemi Tajorentsi paamarikinta kaari tsiwakanitatsini. ²³ Pamine, piyaatantyaari janta Tajorentsi pankoki pikanteri riraga Tajorentsi ipeyakotemiro kaari kameethatatsi pantziri, rootaki pipashitantariri pipira riyotantyaari rirori kyaaryo pookakiro kaari kameethatatsi pantakiro, omaanta eenirorika ikijawentzimiri paashini atziri, ²⁴ pityaawo piyaatashiteri riraga kijakimiri pikanteri: “Pipeyakotenawo okaatzi nantziri, eero napiitziro kaari kameethatatsi. Eero amaerineentawakaana. Pineshironkatena, kameetha aakameethatawakagaeya”. Pipeyakotantawakagaeyaawoni, pipiyanaki iroñaakakya Tajorentsi pankoki, roojatzi pipashitantapaakyaari Tajorentsi oetarika pikowashityaari pipashityaariri. ²⁵ Eenitatsirika kijakimiri ikowaki raanakimi janta pinkathariki ikantakotantemiri, eero pikijiri inta pishintsite pikanteri: “Eero akijawakaa, thame aakameethatawakagaeya”. Aririka rareetakaapaakimi pinkathariki, ikanteri joraaro: “Paanakiri irika”, roojatzi romonkyaakaanawakimi janta omonkyaagementotsiki. ²⁶ Rooma eerorika pipaperotziri maawaeni pireewitziriri, eerowa roeyowitzimi roojatzi pipinatanteeyariri.

Ikanteeyakirini Jesoshi: “Kyaaryoowa, pishirontawokari tsinani kaari payi”

²⁷ Eejatzi ikantziri:

—Piyotakiro ikantziri achariniiteni paerani: “Eero pishirontzimotawo piina paashini tsinani, eero pishirontzimotari piimi paashini shirampari”. ²⁸ Nokamantemi naaka: “Aririka piñaawenashireeyaawo tsinani eejatzi pikenkithashiryaakotyaaworika pishirontyaawo, ari eenitatsi pantani, kimitaka piñaathatzimotakawo piina”. ²⁹ Noshiyakaawentemiro: aririka antakayemiro poki kaari kameethatatsi, pikithokireero, pookero. Tema tee pikoyi iyaatakayemi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema okameethatzi piyaatashiteeya kashetaakini poki janta jenokinta. ³⁰ Aririka antakayemiro pako kaari kameethatatsi, pithatyeero pako pookero. Tema tee pikoyi iyaatakayemi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema okameethatzi piyaaponthotziitashiteya janta jenokinta. Ñaakiro, tee okameethaperotzi papiitapiintero kaari kameethatatsi. ³¹ Eejatzi ikantzini riraga achariniiteni paerani: “Aririka pikowaki pookaero piina, pojankinateniro paperi pookanteeyaawori, ari okaatapaaki”. ³² Omaanta nokantemi naaka: “Eerowa pookaero piina. Aririka pookaero piina eejatzi pagaerika paashini, tema piñaathatzimotaawo piinaperoni. Agaerika eejatzi paashini oemi piina, eeniro antani: oñaathatzimotaari oemiperoni. Eejatzi riraga agaeroni, eeniro rantani. Omaanta apatziro okameethawita pookaero aririka oñaathatzimotakimiririka paashini shirampari”.

Eero pamatawitziri paashinipaeni

³³ Eekiro riyaatatzi ikantziri riraga Jesoshi:

—Piyoteeyakini okantziri Iwaperite Tajorentsi, rootaki ikantzirini yotaantatsirini: “Eero pitheeya, eero pikantawaetashita”. Eejatzi ikantakini: “Aririka pikante: ‘Riyotaki Awinkatharite ari nomonkaatemiro maawaeni nokantakimiri. Namataw-itakimirika ari rowashironkaakina’. Pikanterorika: ‘Riyotzi Awinkatharite aritaki

nomonkaatakimiro maawaeni nokantakimiri', ari okameethatzi pimonkaataperotero okaatzi pikantakiri". Rootaki okantakiri rojankinatakirini paerani riraga Moeseeshini. ³⁴ Omaanta nokantemi naari: eero pitheeyawaeta. Aririka pothataakiro pikantziri, ɔitaka pikowantyaari pikante: "Riyotakiro Awinkatharite nothataakiro nokantzimiri"? Okameethataki pimonkaataperotero maawaeni pikantakiri. Eero eejatzi pikantashita oetarika. Apanipaeni ikantashita: "Tee notheeya. N̄aakiro, okantani eeniro jenokinta, eejatzi okantani nothataakiro nokantziri", omaanta ikantashita. Nokantemi eero pikimitari irinta; rooma Tajorentsi rirotaki jeekatsiri jenokinta. Riyotzi pothataakirorika pikantziri. Eenitatsi paashini ikantashita: "Okantani ojeeki jenokinta jeekamentotsi rashi Tajorentsi eejatzi nokimita naari, nokantani kameetha noñaaawaetzi", omaanta ikantashita. Nokamantemi naaka: tema tee okameethatzi pikantawaetashitya oetarikapaeni tema riyotzitakimiro Tajorentsi okaatzi pikantakiri. ³⁵ Eejatzi apanipaeni ikantashita: "Tee notheeya. N̄aakiro, okantani eeniro kipatsi, eejatzi nokantani nothataakiro nokantziri", omaanta ikantashita. Nokantemi naaka eero pikimitari irinta, rooma Tajorentsi rirotaki ashitawori kipatsi. Ikan-takowentziri maawaeni. Riyotzi pothataakirorika pikantziri. Eejatzi paashinipaeni ikantashita: "Tee notheeya. N̄aakiro, okantani eeniro ojeeki Jerojaree, eejatzi nokantani nothataakiro nokantziri", omaanta ikantashita. Eejatzi nokantemi naaka, eero oshiyari irinta; rooma Tajorentsi rirotaki otyaantziriri jewawenantatsiri ijeekantari janta. ³⁶ Eejatzi eero pikimitari paashinipaeni kantatsiri: "Tee notheeya. N̄aakiro, kyaaryo eenitatsi noeto, eejatzi kyaaryo tee notheeya". Eero poshekiiro pikantziri. Eero pimatziro pitajonkero pikitamaatakaantyaawori piishi. ³⁷ Eero pitheeya. Kyaaryoorika pantero oetarikapaeni, kameetha pikante: "Jee, nantakiro". Eerorika pikoyi pantero, pikante: "Eero nantziro". Monkaataka. Tee okameethatzi poshekeero piñaani pamatawitantyaariri paashinipaeni. Rowashironkaemikari Tajorentsi.

Eero pipiyatari kijawitemini
(Rk. 6.29-30)

³⁸ Eekiro riyaatatzi ikanteeyakirini riraga Jesoshi:

—Eejatzi ikantakini achariniiteni paerani: "Aririka pikithokiriiteri roki paashini atziri eejatzi ipiyatemi ikithokiriitemiro pashi poki. Aririka pitzinkeryaakoteri raeki paashini atziri, kameetha ipiyatemi eejatzi itzinkeryaakotemi pashi paeki". ³⁹ Omaanta nokantemi naaka: eero pipiyatari kijakimiri omaanta aririka ipajawootemi rakokira, pishinetayaari jantakironta ipajawootemi eejatzi, eero pipiyatari. ⁴⁰ Aririka atziri raakaantemi pinkathariki okaatzi pireewitziriri raapithatemirorika piithaari, pipawakiri eejatzi paashini pipewiryaaakotarira, eero pikijiri omaanta pineshironkatawakiri. ⁴¹ Aririka romperateetemi payeniri rowaagawo apaani kiroometero powawijaaneenteniri apaani paashini kiroometero eejatzi. Eero pikijashita inta pineshironkateri. ⁴² Ikwakotemirika owashironkaachari koetyeemotziriri, pipawakiri. Eejatzi aririka ikantemi: "Pipashitawakinawo iroka eejatzi noepiyeemi osheninka iinja", ari pipashitawakyaari, eero pithañapithatari.

Ikantzi riraga Jesoshi: "Pineshironkateri kijakimiri"
(Rk. 6.27-36)

⁴³ Eekiro riyaatatzi ikantziri Jesoshi:

—Eejatzi ikantakini achariniiteni paerani: "Pineshironkateri neshironkatzimiri eerori. Omaantakya kijakimiri, pikijaperoteri rirori". ⁴⁴ Omaanta nokantemi naaka: pineshironkaperoteri kijawitakimiri, owashironkaawitakimiri, maawaeni. Pamanakotyaari, pikanteri Tajorentsi ineshironkateri maawaeni rirori. ⁴⁵ Rootaki ikowakaakiriri Tajorentsi maawaeni aapatziyariripaeni reentsitayitakarini. Rirotaki wetsikakiriri

oorya: rooryaakoteeyakirini maawaeni atziri, aapatziyariri eejatzi kaari aapatziyari. Eejatzi rowariyaakiniri inkani kameetha oshookantari maawaeni owana-wontsi. Eejatzi rowawo maawaeni atziri: riraga aapatziyariri eejatzi kaari aapatziyari, eejatzi kaari yotziri Tajorentsi, maawaeni rowawo. Rootaki ayotantawori ineshironkatziri Tajorentsi maawaeni riraga aapatziyariri eejatzi riraga kaari yotziri. Eejatzi eerori rootaki pineshironkateeyantyaaririni maawaeni. ⁴⁶ Apatzirorika pineshironkatawakiri neshironkatzimiri eerori, eero ijeekakayimi Tajorentsi jenokinta. Riroma riyotzi theenkantatsiri eejatzi ineshironkatawakiri neshironkatziriri. Omaanta panaakoteri eerori, pineshironkateeyirini maawaeni. ⁴⁷ Apatzirorika piwethatashityaari wethatzimiri, eero piyaatzi piyeeki janta jenokinta. Riroma riyotzi maawaeni kaari yotziri Tajorentsi riwethatari wethatariri rirori. Panaakoteri: piwethateeyarini maawaeni. ⁴⁸ Pikameethaperotanaki, pikimitakotyaari Piri jenokinta, riroma osheki ikameethaperotaki irira.

6

Riyotaakae riraga Jesoshi tsika akantya aneshironkatante

¹ Eejatzi ikanteeyakirini Jesoshi:

—Paamawentyaawo, pipankinatarikari Tajorentsi iñaantemiri atziri rootaki iñaaperotantemiri pikameethatzi eeroka. Aririka pantero iroka tekatsi okantya ipinatemi rirori iinja. ² Aririka pipashityaari owashironkaenkari koetyeemotariri, eero pithotyero pikamantziri paashinipaeni. Eero pikimitari riraga oshiyakaawaerintzi raapatziyarimi Tajorentsi. Aririka iperi irira owashironkaenkari oetarika, ikamanteeyakirini maawaeni atziripaeni janta nampitsiki. Ikamanantayitaririni atziripaeni iñaaperotantyaariri ikameethatzi. Aririka iñaaperotawityaari atziri, monkaataka; omaanta eerowa iñaaperotziri riraga Tajorentsi, tekatsi riweshiryaaawenantyaari. ³⁻⁴ Eero pikimitari riraga oshiyakaawaetawitachari raapatziyarimi Tajorentsi. Rootaki, aririka pineshironkateri owashironkaenkari, pimaniro, roojatzi riweshiryaaawenantemiri Tajorentsi. Rooma riyotakiro irira oetarika pantziniriri, roojatzi okimitakya, aritaki ramitakotakimi eenitatsirika koetyeemotemini.

Riyotagaeyakaeni Jesoshi tsika akanterori akenkithatakayeri Tajorentsi (Rk. 11.2-4)

⁵ Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—Aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, eero pikimitari oshiyakaawaetawitachari raapatziyarimi rirori. Ikowaperotziro ikatziya ikenkithatakayeri janta pankotsi ipiyotantapiintarira joriyopaeni eejatzi janta niyanki nampitsi iñaantyaariri atziripaeni, rootaki iñaaperotantyaariri ikameethatzi. Kyaaryo nokantemiri iroka: monkaataka. Iñaaperotantariri atziripaeni, omaanta tee iñaaperotziri Tajorentsi ikameethatzi. ⁶ Aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, piyaate apaniroeni pipankoki, pashitakotanakya inthomaenta roojatzi pikenkithatakayeri ashitzimiri riraga Tajorentsi. Riro ñeemini apaniroeni piyeekakira ari iñaaperotemi pikameethatzi, riweshiryaaawenantemiri. ⁷ Aririka pikenkithatakaakiri, eero poshekiro ñaagantsi anik, anik, anik. Eero pikenkithashiriro aririka poshekiro ñaagantsi osheki rootaki ikemijanantemirimi. Rootaki rametari rirori kaari yotziri Tajorentsi. ⁸ Kyaaryoowa, pikimitarikari riroripaeni. Riyoperotziro Tajorentsi maawaeni koetyeemotakimiri. Tekirani pikanteri, riyotzitakawo. ⁹ Aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, ari pikimiteero eeroka iroka:

“Pawa, niyotzi piyeeki jenokinta eejatzi jaawikika eejatzi pikemijanteeyanani. Osheki pikameethaperotaki.

¹⁰ Kameethapero pipinkathawenteeyanani.

Nokowaki nantemiro kipatsikika pikowakaakinari, nokimityaari rantziri ponampiri-paeni janta jenokinta. Rooma imatakimiro maawaeni pikowakaakiriri.

¹¹ Maawaeni kitejiri pamitakoeyenani nantawaete, eero okoetyeemotantana noyaari.

¹² Niyotzi eenitatsi kaari kameethatatsi nantziri, omaanta eero pikijawentanawo, inta pipeyakotenawo. Rooma nopeyakotziniri antakaanawori naari oetarikapaeni, tee nokijiri.

¹³ Eero pishinetziri kamaari rantakayenawo kaari kameethatatsi.

Pikanteetatyeyyaani peewawenteeyenani.

Ashi powantyaawo pitajonkawentena.

Eejatzi naari, ashi nowantyaawo noñaaperotemi.

Rootaki nokantakimiri, ari okaatzi”.

¹⁴ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Aririka pipeyakoteniri kijakimiri, eejatzi ipeyakotzitemiro Piri jenokinta eeroka kaari kameethatatsi pantziri.

¹⁵ Omaanta eerorika pipeyakoteeniri maawaeni rantakaawitakimiri, eero ipeyakotzimiro riraga ashitzimiri jenokinta okaatzi kaari kameethatatsi pantakiri.

Riyotaakiri Jesoshi riyotaanewo tsika ikantya itzitawentyaari Tajorentsi

¹⁶ Eejatzi ikanteeyakirini:

—Aririka pitzitawentyaari Tajorentsi pikenkithatakaantakyaariri irira, eero piyotakaakiri paashinipaeni. Eero pikimitari riraga oshiyakaawaetawitachari raapatziyarimi rirori. Aririka itzitawentyaarimi Tajorentsi, rowashirepootashitaka riyotantyaari maawaeni itzitawentawo. Roojatzi atziripaeni ikenkithatakotziri ikameethaperotzi omaanta kyaaryo tee riweshiryaawentari riraga Tajorentsi.

¹⁷ Eero pikimitari riroripaeni. Aririka pitzitakotyaari Tajorentsi kameetha pikishitya eejatzi kameetha pikantya pikiwapootya poshepootya, ¹⁸ eero riyotantzimi riraga atziri pitzitawentatyaari Tajorentsi omaanta apaniroeni yotemini Tajorentsi rirotaki weshiryaawentemini eejatzi ñaaperotemini pikameethatzi. Rootaki riweshiryaakaanemiri iinja.

¹⁹ Eejatzi ikantzi:

—Eero pikenkithashiryaapiintziro pipiyotero powaagawo jaka jaawikika: opathaagaantzikari eejatzi rapeyagaanteetzitzimirokari eejatzi ikoshiteetzimikari. ²⁰ Omaanta pikantya pikenkithashiryaakopiintyaari Tajorentsi eejatzi pantero ikowakaakimiri rootaki iñaaperotantemiri pikameethatzi. ²¹ Ñaakiro, aririka pikowaki pipiyotero powaagawo jaka kipatsikika rootaki pipeyakotantapiintariri Tajorentsi, omaanta aririka pikowaki piweshiryaakayaari rirori pikenkithashiryaakopiintyaari.

Poki okimiwitakari oorentamentotsi

(Rk. 11.33-36)

²² Eenitatsi poki paminantari kitejiriki. Okimitaka eenitatsi oorentamentotsi pitsiwootapiinantari tsiteniriki piñaantyaawori. Aririka okameethataki oki, kameetha paminawaetantyaari. ²³ Omaanta eerorika okameethatzi poki, eero piñiiri, kimitaka tsiteniriki. Eejatzi okimitaka, aririka pikenkithashiryaapiintero kaari kameethatatsi, eero piyotziri Tajorentsi, eero piñiiri, kimitaka tsiteniriki.

Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi: “Aririka pantawaewentya eerori, tekatsi pikantya panteniri Tajorentsi ikowakaakimiri”

(Rk. 16.13)

²⁴ Eekiro riyaatatyee ikantakiri:

—Tekatsi pikantya pithamaeteniri apite piwaatorote. Aririka pithamaeteniri apite, pikenkithashiryaakotakiri apaani kameetha rirori, pineshironkateri, omaanta pikenkithashiryaakoteri paashini tee ikameethatzi, pitheenkiri. Eejatzi okimitakya

aririka panteniri Tajorentsi ikowakaakimiri, pikenkithashiryaaakopiinteri kameetha irinta, pinintaperotantyaariri, eero pikoyi pipiyotero powaagawo osheki. Omaanta aririka pikowaki pipiyotero osheki powaagawo, aritaki pantawaetawentero eeroka paantyaawori, eero pikowae paapatziyari riraga Tajorentsi. Eero pimatziro papitetziri piwaatorote.

Pikenkithashireero Tajorentsi ikoyiri
(Rk. 12.22-31)

²⁵ Eejatzi ikantziri:

—Ari nokantemi: eero pikenkithashiryaaakotashitapiintawo oetarikapaeni poyaari, pimiri, pikithaatapiintyaari, oetarikapaeni. ¿Rootakima piyeekantari powapiintyaawo? Tee rootaki piyeekanta, inta rootaki piyeekantari pikenkithashireeri Tajorentsi riraga wetsikakimiri, eejatzi pipinkathateri. ¿Rootakima piwatha otzimantari powaneenkantantyaawori? Tee rootaki otzimantari. Omaanta eeniro piyeekantari piyoteri Tajorentsi piweshiryaaakayaari rootaki okameethatantari panteniri ikowakaakimiri. ²⁶ Pamineri riraga tsimeripaeni jenokiweri. Tee ipankiwaetzi, tee rowiitzi, eejatzi tee rantzi ipanko ojeekantari rowanawo. Omaanta maawaeni kitejiri eenitatsi royaari: tema ramitakotziri rirori Tajorentsi. Maawaeni kitejiri ineshironkatziri, tema eeroka osheki inintaperotakimi, rootaki ipantakimirori eejatzi. ²⁷ Aririka pikenkithashiryaaapiintero ¿arima pimatakiro pojanthaya apaniroeni? Eero. Patsipetashita pikenkithashiryaaakotashita. ²⁸ ¿Litaka pikenkithashiryaaapiinantawori piithaari, oetarika pikithaatyaari? Paminero oteyakipaeni ampee, tee okenkithashiryaaapiintziro irona: “¿Oetarikapaeni nokithaatyaawo?” Tee okirikawaetzi, eejatzi tee ontyaawaetzi, ²⁹ omaanta osheki owaneenkataka. Pamine, paerani osheki rowaneenkawaetani riraga jewawenantatsiri iiteetziri Sharamooni, ojeekini oshekini rowaagawo, omaanta tee ikimitaperotawo oteyakipaeni, osheki owaneenkaperotaka irowapaeni. ³⁰ Riroma rirotaki Tajorentsi owaneenkatzirori oteyakipaeni inchashi, omaanta intsipaete okamateyatzi, intsipaete opariteyatzi, eejatzi rootakoetziro. Rooma eerori, piyeekini. Riroma ineshironkaperotzimi eeroka rootaki piyotantaperotari itzimakayemiro oetarika koetyeemotzimiri kameethatatsiri. Pameentyaari, eero pitheenkiri, aritaki itzimimotakaakimiro riraga Tajorentsi. ³¹ Rootaki eero pikenkithashiryaaakotapiinantashitawo oetarika, eero pikantzi: “¿Litaka noyaari? ¿Oetaka nomiriteri? ¿Oetaka nokithaatyaari?” ³² Ikwakowaeyironiroña irokapaeni riraga kaari yotziri Tajorentsi. Eero pikimitari irirapaeni. Riroma riyotzimi riraga piri jenokinta, riyotziro koetyeemotakimiri. ³³ Rootakikya pikantyaani pityaawo pipinkathatantyaaririni Tajorentsi eejatzi pikanteri rowameethashiretemi, roojatzikya ramitakotemi eenitatsi koetyeemotakimiri. ³⁴ Rootaki eero pikenkithashiryaaakopiintawo inkaamani oetarika panteri. Rooma tekatsirika tzimimotzimiri, omaanta ramitakotemi riweshiryaaakayemi riraga Tajorentsi inkaamani, eejatzi maawaeni kitejiri riweshiryaaakayemi.

7

Eero pikantzimatziro paashinipaeni
(Rk. 6.37-42)

¹ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Eero pikantakotashitari paashini atziri. Aririka pikantakotashityaari, ikantzimikari Tajorentsi: “Pantakiro eerori kaari kameethatatsi”. ² Aririka pikijeri paashinipaeni, aritaki ikijawaemi eerori Tajorentsi. Eejatzi okimitaka, aririka pineshironkateri paashinipaeni, ari ineshironkatawaemi rirori. ³ Eenitatsirika kaari kameethatatsi pantziri, tee okameethatzi pikanteri paashini atziri eerori: “Eenitatsi kaari kameethatatsi pantziri”. Noshiyakaawentemiro iroka: aririka otyaakyaatakimi

antawo inchapanki pokikira, ¿arima piñitakiri ityaakyaawo owaanini inchapetoki rokikira paashini atziri? ⁴ Ñaakiro, tee okameethatzi pikanteri: “Ajaakya, nagaemiro pityaakyaawo pokikira”. ⁵ ¡Poshiyakaawaetashita paapatziyarimi Tajorentsi! ¡Pamatawitantashita! Pikowawitaka pikimitakotyaarimi kameethaperotzinkari. Ñaakiro, pityaawo pookero eerori antawowa inchapanki konompyaatoteencharira roojatzi pikokichaatanteeyaari ari pimatero pagaeniri ityaakiro paashinira atziri. Eejatzi okimitaka pikowakirika pikanteri pisheninka ipakayero kaari kameethatatsi rantziri, pityaawo pipakayero pantziri eerori roojatzi pimatero pikanteri. ⁶ Tee pipapiintziri otsitzi kameethaperotatsiri iwatha. Eejatzi tee pipapiintziri chaancho poreryaanikitatsiri mapi pinaperotachari royaawo, tee ikoyi royaawo. Tema ratsikawitawakawo eejatzi ikijakotyaawo rowitsintakiro mapi. Eejatzi okimitaka kameetharõña oetarika okantziri Iwaperite Tajorentsi. Kameetha pikenkithatakayeri paashinipaeni atziri okantziri. Omaanta aririka ikijantemiro, tee ikoyi ikemijantemi, eero poñaashirenkiri inta piyotaapiinteri koyirori.

Pamaniri Tajorentsi oetarika, ari ipakimi
(Rk. 11.9-13; 6.31)

⁷ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Aririka pikanteri atziri ipawakimiro oetarika pikowakowateri, aritaki piñaakiro. Aririka pareetya pankotsiki, pikantapaakiri jeekatsiri: “Pashitareenawo”, roojatzi rashitaryaantakimiro. Ari okimitaka iroka, pikanteririka Tajorentsi pikoyiri, aritaki imatakimiro oetarika kameethatatsiri pikowakowatziri. ⁸ Aritaki ramitakotakiri maawaeni amaniriri. Eejatzi kowakowatakotziriri rirori koetyeemotariri, aritaki imatakiro. Aririka pikenkithatakaapiinteri, ari ikemijantemi, imatemiro oetarika kameethatatsiri pikanteriri. ⁹ Pamine, aririka ikantemi pitomi: “Pawa, pipena kaniri noyaari”, ¿arima pipashitawakyaari mapi? ¹⁰ Eejatzi ikantemirika: “Pipawakina shima noyaari”, ¿arima pipashitawakyaari maanki? ¹¹ Ñaakiro, tee pikameethaperotzi omaanta piyotzi pineshironkapiinteri peentsitepaeni. Owanaaperotaka riraga Piri jeekatsiri jenokinta osheki ikameethaperotaki. Tema riyoperotziro ineshironkaperotziri maawaeni kenkithatakaakiriri.

¹² Eejatzi ikantaki riraga Jesoshi:

—Pikowakirika raakameethateeyimini paashini atziri eejatzi pikimitzityaari eerori kameetha paakameethateri raakameethatantemirikya eerori. Tema rootaki okantakirini rojankinarini Moeseeshi eejatzi rojankinatakero kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi.

Ikenkithatakotziro Jesoshi apite awotsi
(Rk. 13.24)

¹³ Eejatzi ikenkithatakotakiro riraga Jesoshi tsikarika akantya akyaantyaari janta jenokinta roshiyakaawentakiro awotsi, ikantzi:

—Pikowakirika pikye ijeekinta Tajorentsi, pikinantapaakyaawo okaamanchakitziini awotsi, pikyaantapaakyaawo okaatzini omoo. Eenitatsi paashini awotsi jaawokipetatziri. Tee opomeentsita ikinanteetyaawo roori; eenitatsi oshekini kinantawori, eejatzi janta ikyaanteetyaawo antawo omoo. Omaanta maawaeni kinayitaneentsini janta eero rareeta jenokinta inta ikemaatsitapiintyaawo paamari kaari tsiwakanitatsini. Osheki kyaantawori. ¹⁴ Omaanta rowaga paashini awotsi okaamanchakitziini osheki opomeentsitaka ikinanteetyaawo. Eenitatsi apanipaeni kinantawori, omaanta kameetha rareetyaawo rirori okaatzini omoo ikyaantapaakyaari Tajorentsikinta, eero rapiiteero ikamae.

Ikenkithatakotziri Jesoshi amatawitantatsiri
(Rk. 6.43-46)

¹⁵ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Kyaaryoowa, ramatawizimikari oshiyaawitariripaeni iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Kyaaryoowa, piitakaashitarikari maawaeni iyotaantatsiri riyotaatzi-imi Iwaperite Tajorentsi kameetha. Kyaaryo riyotaawitzimi apaanipaeni, tee riyotaaperotzimiro kyaaryooperotatsiri. ¹⁶ Paminaperoteri rantayitzirini, riraga iyotaantzirori, rootaki piyotantyaariri ikameethatzirika. Pamine, ¿okithokitziroma oowa kitochee? Teewee. ¿Okithokitziroma iyeera* kawana? Teewee. Tee omatziro. Eejatzi ikimita riraga amatawitantatsiri, tekatsi ikantya rantero ikowaperotziri Tajorentsi. ¹⁷ Inchato kameethari okithokitziro okithoki kameethari, ari athotero. Omaanta teerika okameethatzi inchato, tee okithokitziro okithoki kameethari. ¹⁸ Rowaga inchato kameethari, tekatsi okantya okithokitero okithoki kaari kameethatatsi. Eejatzi kaari kameethatatsi inchato, tekatsi okantya okithokitero kameethatatsiri okithoki. ¹⁹ Tema achekapiintziro chochoki kaari kithokitatsini, oejapiintziro paamariki. ²⁰ Eejatzi okimitaka, potsikanataperotyaari maawaeni kowatsiri riyoteemi. Piyote okameethatzirika rantziri, ari kameetha eejatzi riyotaantziro Iwaperite Tajorentsi. Rooma teerika okameethatzi rantziri, eejatzi tee okameethatzi riyotaantziri.

Ikenkithatakotziri Jesoshi yotakoperoteeriri
(Rk. 13.25-27)

²¹ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Eeniro ñaawaetashitachari osheki ikantashita: “Eeroka Nowinkatharite, osheki nopinkathatzimi”. Omaanta eero riyateeyini irira janta notsipatyaari jenokinta, inta jataperotatsini janta maawaeni riraga antaperotziniriri Pawa ikowakaakiriri.

²² Aririka nopinkatharentsiperotanaki nopiyoteeyerini maawaeni atziri nokantakowenantaariri. Eenitatsi oshekini atziri kantashitenani: “Nowinkatharite, osheki nokenkithatakotzimi. Nokantziri kyaantariri kamaari: ‘Pameentyaari Jesoshi pawijakotanteeyaari’. Eejatzi nokantziri atziripaeni: ‘Rirotaki Jesoshi matakaanawori notajonkantzi’ ”. ²³ Omaanta nokanteri irirapaeni: “Tee niyotzimi, tee reentsitetzimi Pawa. Piyaate inteenanta, osheki pantziro kaari kameethatatsi. Tee nokoyi pijeekimotena jaka”.

Atziri owetsikirori pankotsi kijopathariki kipatsi eejatzi owetsikirori impanekiki
(Rk. 6.47-49)

²⁴ Pamine, aririka paapatziyawo maawaeni okaatzi nokantzimiri eejatzi aririka pantakinawo maawaeni nokowakaakimiri, okameethataki, eeroka yotaniri, pikimitakotakari atziri wetsikirori ipanko okijopathatzira kipatsi. ²⁵ Roojatzi opariyanta-paaka inkani, oonkanaka. Opokawitapaaka antawo tampyaa otatsinkawitapaakawo, omaanta tee ataanakiro. Rootaki kaari ataantawo, tema riwetsikakitziro okijopathap-erotzira kipatsi. ²⁶ Eejatzi okimitya eerori, eerorika pikenkithashireero maawaeni okaatzika nokantakimiri eejatzi eerorika pantanawo maawaeni nokowakaawitzimiri, tee okameethatzi. Eeroka kimitariri kaari yotatsi. Pikimitakotyaari wetsikirori ipanko janta impanekiiteki ochereeteki iñaa. ²⁷ Okanta opariyapaaki inkani, oonkanaka. Opokapaaki antawo tampyaa otatsinkanakiro pankotsi, aanakiro iñaa. Ñaakiro, ratsipetashitakawo riraga wetsikawitawori. Eero patsipetashitawo eerori pikemijantana, omaanta pantaperotero kameetha nokowakaakimiri.

²⁸ Rootaki ikanteeyakiririni piyotawenteeyakaririni janta tonkaariki. Ari rotsikana-teeyanakarini maawaeni, ikantzi:

²⁹ —Osheki riyotanitzi irira, ikenkithatakaakae kimitaaka pinkathari, kameetha riyotaakae; tee ikimitari riraga iyotaantawitawori rojankinarini Moeseeshi.

* **7:16** Iyeeratatsiri rootaki chochoki, oshiyawo komashiki. Ithoetziro, pocharini. Tee antawoperotzi.

8

Retsiyatakotakiri Jesoshi patheenkari
(Mr. 1.40-45; Rk. 5.12-16)

¹ Ithonkapaakiro riraga Jesoshi riyotagaeyakirini atziri janta tonkaariki. Roojatzi roerinkantapaa, eejatzi royaateeyakirini oshekini atziri. ² Roojatzi ipokashitapaakiri apaani shirampari patheenkari, itonkiyotawakari rotziwerowashitapaakari, ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, tema eenitatsi pitajorenka, pikowakirika petsiyatakotena, niyotzi aritaki pimatakiro.

³ Roojatzi rowaankantawakawo rako rirori, ipampitawakiri ikantziri:

—Jee, nokowaki. Petsiyatakotanee iroñaaka.

Intsipaeete opeyanaka ipathaawo. ⁴ Roojatzi ikantziri:

—Eerowa pikamantziri paashinipaeni netsiyatakotakaakimi, inta pantero ikantzitarini paerani Moeseeshini: piyaatashiteri riraga ñaanakowenantatsiri Tajorentsipankok-inta pikanteri irira: “Paerani nopathaawitani, omaanta iroñaaka, etsiyatakotaana. Paminena tee añagaero iroñaaka, nopathaawo”. Aririka raminawakimi, roojatzi pipantapaakyaari pitsimerite jenokiweri itaantyaanariri Tajorentsi, riyoteeyantyaarini atziripaeni etsiyakotatakimi.

Roojatzi riyaatantanaka.

Riraga Jesoshi retsiyatakotakiri ronampiri kapitaano
(Rk. 7.1-10)

⁵ Ikantaka itharyaanaka Jesoshi, eejatzi riraga oyaateeyakiririni, roojatzi raree-tanteeyapaakani Kaperinawooki. Itonkiyotawakari apaani iwinkatharite oshekini joraaro. Kaari riro joriiyo. ⁶ Ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, eenitatsi nonampiri janta nopankokinta, tee imatziro ishewata, eejatzi osheki ikatsitaki; katsitaperotanaki. Nokowaki petsiyatakotakayeri.

⁷ Roojatzi ikantawakiri:

—Aritaki niyaate netsiyatakotakayemiri.

⁸ Omaanta ikantanakiri:

—Osheki nopinkathatzimi. Tee nokameethatzi naari; tee naaka joriiyo, eero notsi-patapaakimi janta nopankoki. Apatzirorika pikante etsiyatakotanee rirori, niyotaki aritaki etsiyatakotanaki. Patsipetawokari piyaate nopankoki, osheki pipinkathari-wenantzi. ⁹ Eejatzi naari eenitatsi kantanari oetarika nanteri, eejatzi nokimitzita naari nojoraarote eenitatsi nomperateeyakarini. Nokanteririka apaani joraaro: “Piyaate”, ari riyaaatanaki. Nokanteririka paashini: “Pipoke”, ari ipokanaki. Eejatzi nokimitziri nonampiri rirori, aririka nokanteri: “Iroka panteri”, ari rantakiro.

¹⁰ Ikanta ikemantawakariri, ari rotsikanatanakari, roojatzi ipithokashitantanakari oyaateeyakiririni, ikantanakiri:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri, maawaeni jaka anampipathakika tekatsi apaani noñaaneente kimitakotyaarini irika paashinijatzitatsiri atziri: osheki rameentaperotakari Tajorentsi. ¹¹ Iinja janta ipinkatharitzinta, aritaki ipiyoteeyaani oshekini paashinijatzitatsiri atziri ipoñaayitapaakyaani paashinipaenikinta kipatsi. Itsipata-paeyaari Awaraama, Ijaaka, Jakoowo, riweshiryawaetya maawaeni janta. ¹² Omaanta oshekini joriiyo jeekatsinimi janta, aritaki ikenkithashirya irirapaeni: “Naaka jori-iyoy, rootaki niyaatantyaari jenokinta”, omaanta eero riyaatzi, tee raapatziyaperotari Tajorentsi. Ikwakaawitakari itsipatyaarimi janta ipankokinta, omaanta osheki itheenkakiri, rootaki rotyaanantyaariri janta otsitenikaakiperotzikinta. Tema ijeeki janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Janta riraaperotanakya eejatzi ratsikaekiteeyanakyaani, tyakiririri. Osheki rowashironkaanakya janta, osheki ikemaatsityaawo paamari owatsinka. ¹³ Roojatzi ikantawakiri riraga iwinkatharite joraaro:

—Kameetha iroñaaka piyaate pipankoki. Paapatziyaperotakina, rootaki retsiy-atakotantaneeyari ponampiri. Intsipaete retsiyatakotanee.

Jesoshi retsiyatakotakiro riyote Peetero

(Mr. 1.29-34; Rk. 4.38-41)

¹⁴ Riyaatanaki iroñaaka riraga Jesoshi ipankoki Peetero. Ikyaatapaakari iñaapaakitziro riyote omantsiyataki, omaryaaka omaamentokira, ojaawamerikitzi. ¹⁵ Ipampitapaakiro akokira, roojatzi awijakotantanaa ojaawamerikiwitaga etsiyatakoperotanee. Roojatzi opiriinantanaa mantsiyawitachari opantawakari rowanawo.

¹⁶ Okantaka otsitenitanaki, ramaetapaakiri oshekini kyaantakariri kamaari. Roojatzi ikenkithatakaantawakari roojatzi rowawijaakotantawakariri. Eejatzi retsiy-atakotawakiri oshekini mantsiyatzinkari. ¹⁷ Tema imonkaatakiro riraga Jesoshi maawaeni ikenkithatakotzitaririni paerani Iseeyashini. Ikantakotzitaririni: “Inja retsiyatakoteri Rotyaantanewo Tajorentsi oshekini mantsiyatzinkari, eejatzi osheki ineshironkateeyirini”.

Kowawitachari oyaaterinimi Jesoshi

(Rk. 9.57-62)

¹⁸ Paashiniki kitejiri iñaantakariri riraga Jesoshi oshekiniroña piyotawenteeyakaririni, ari ikantanakiri riyotaanewopaeni:

—Thame aate intatsikeronta inkaare.

¹⁹ Ikanta ipokashitapaakiri iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, ikantapaakiri:

—Iyotaanari, nokowaki naari noyaatemu tsikarika piyaate.

²⁰ Rakanakiri Jesoshi, ikantanakiri:

—Riraga piratsi eenitatsi imoo imaantari. Eejatzi ikimita riraga tsimeri jenokiweri, eenitatsi rookantari, imaantari. Kyaaryo naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika, omaanta tekatsi naaka nopanko nomaantyaari. Patsipetashitawokari poyaatena, powashironkaakari.

²¹ Ikantapaaki paashini riyotaanewo:

—Nowinkatharite, nokowawitaka noyaatemimi omaanta tekiraata ikami pawa. Ika-makirika nokitatanakiri roojatzikya noyaatantanakimi kijokiro nowanakimi.

²² Omaanta ikantawakiri:

—Poyaatanakina. Paata ikitateri ikaateeyinira kaari yotziri Tajorentsi, eejatzi ikaateeyinira theenkantatsiri.

Romaerintakiro riraga Jesoshi antawo tampyaa

(Mr. 4.35-41; Rk. 8.22-25)

²³ Roojatzi rotetantanaka riraga Jesoshi pitotsiki, itsipatanakari riyotaanewopaeni. Ikowaki imontyeero inkaare. ²⁴ Roojatzi imaanaki rirori pitotsiki. Niyankyaani omapokashitapaakari riyotaanewopaeni antawo tampyaa, omaetonkaapaaki otetaa-gapaaka. ²⁵ Roojatzi riyataashitantanakari riyotaanewo, ikaakapaakiri, ikantapaakiri:

—¡Nowinkatharite! ¡Aritaki pimaaki! ¡Rooteentsi apiinkiwee! ¡Powawijaakotena, eejatzi eerori, powawijaakotya!

²⁶ Roojatzi ipiriintanaka, ikantawakiri:

—¿Iitaka pithaawantari? ¿Iitaka kaari pameentaperotantana?

Roojatzi ichereemotantakawo tampyaa eejatzi otamakaari. Ikantakiro:

—¡Pimaerite!

Roojatzi okaatantanaka tampyaa, eejatzi omaeritzitanaa iña: tee añaawaero otamakaari. ²⁷ Ari rotsikanateeyanakarini riroripaeni, roojatzi ikantawakaaka:

—¿Tsikama iitattyaaarika atziritatsiri irika? Pamineritya okemijanantakariri tampyaa eejatzi omaetonkaa: romaeryaantakawori.

Rowawijaakotakiri kyaantariri kamaari
(Mr. 5.1-20; Rk. 8.26-39)

²⁸ Ikantaka Jesoshi rareetapaaka intatsikeronta, raatakotapaaka janta. Tema owaero rowaga kipatsi Karaara. Ikanta apite atziri kyaantariri kamaaripaeni, ipoñaaka kaminkarimashiki, itonkiyotawakari riraga Jesoshi. Riraga kyaantariri kamaari osheki ikijakaakari iyamaaritepaeni, rootaki ithaawanantakariri atziripaeni. Tee ikinan-tanaawo awotsi ikinapiintawitaga. ²⁹ Roojatzi icheraacheraatakaantakari kamaari-paeni, ikantziri:

—¿litaka poñaashirenkantanari, Jesoshi? Niyotakimi, eeroka Itomi Tajorentsipero. ¿Rootakima pipokashitantanari powashironkaena? Tekiraataga omonkaata kitejiri powashironkaantenari.

³⁰ Ari ipiyotziteeyakani chaanchopaeni janta, osheki rowawaeteeyani.

³¹ Ikantaka kamaari ikantakiri riraga Jesoshi:

—Aririka pookakagaenari irika nokyaantawitarika, pishinetena niyaatashiteri chaancho nokyaantapaeyaari irirapaeni.

³² Roojatzi ikantawakiri:

—Piyaate, pikyaantapaakyaari irinta.

Roojatzi riyaatantanaka ishirinkashitanakari chaancho, roojatzi ishiyanaka maawaeni impeetaki, ipiinkapaaki inkaareki, motoririri, motoririri. Itsitsiyeeypaakini iñaakira, motoririri. ³³ Ikantaka shentawitariri chaancho ishiyanaka, tema ithaawanakitzi rootaki riyaatantanakari ojeekinta nampitsi ikamantapaakiri maawaeni atziri oetaka awijimotakiriri eejatzi ikamantakotapaakiri kyaantawitariri kamaari awijakotee. ³⁴ Roojatzi ikijaka maawaeni jeekatsiri janta, eejatzi ithaawantari rootaki ipokashitantaapaakari ikantapaakiri riraga Jesoshi:

—¡Thame piyaate! ¡Tee nokoyi pipokimotena jaka nonampikika!

9

Retsiyatakotakiri Jesoshi kijopookitatsiri
(Mr. 2.1-12; Rk. 5.17-26)

¹ Roojatzi rotetantanaa riraga Jesoshi pitotsiki, ikaateeyaneerini riyotaanewopaeni. Ipiyanaka inampiperokinta intatsikeronta inkaare.

² Roojatzi ramaetapaakiniri rirori apaani kijopookitatsiri, ramakotakiri imaamentoki. Riyotaki riraga Jesoshi osheki raapatziyari riraga amiriri, rootaki ikanantawakariri riraga kijopookitatsiri:

—Piweshiryaaakya, niyompari, tema ari nopeyakotakaemiro kaari kameethatatsi pantawitari, aritaki nowawijaakoteemi.

³ Ikanta apaanipaeni iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi ikemawakiri. Roojatzi ikantawakagaeyantanakarini:

—Irika shiramparika iitajorentsitashityaami. Itheenkakiri Tajorentsi.

⁴ Riyotakiri irirapaeni Jesoshi oeta ikenkithashiryaaari rajankaneki, rootaki ikanan-tanakari:

—¿litaka pitheenkantanari? ¿litaka pikijashiryaaantanari? ⁵ Aririka nokanteri irika: “Iroñaaka netsiyatakoteemi, pipiriintee, panashiteeya”, tema ari potsikanatanakyaari. Eerorika imatziro ipiriinta, ari pishirontawentanakina naaka. Omaanta kameetha pikantanaki tekatsi shirampari materoni rowawijaakoteri atziri kaari kameethatatsi rantziri. Kameetha pikantzi. Tema piitashiwitaka nokantashitari: “Nowawijaakotemi, eero nokijawentzimiro kaari kameethatatsi pantziri”. ⁶ Nokowaki piyote tee nokantawaetashita. Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Ikantakina paeraniperoroña Pawa janta: “Powawijaakotenari antzirori kaari kameethatatsi eero akijantari paata”. Nokowaki iroñaaka piyote eenitatsi notajorenka,

rootaki nomatantariri nokamintheeri antzirori kaari kameethatatsi, nowawijaakoey-erini.

Rootaki ikanantakariri kijopookitatsiri:

—Pikatziyanaki, paaneero pimaamento, piyaatee pipankoki.

⁷ Roojatzi ipiriintantanaka riraga kijopookiri katziyanaa, jatanee ipankoki.
⁸ Iñaantawakariri maawaeni piyoteenchari oetarika awijaneentsiri, rotsikanatawakari, thaawanaki, ikanteeyanakini:

—Tema ikameethatzi Tajorentsi, imatakaakiri irika retsiyatakotakaakiri mantsiy-atzinkari.

Ikantana Jesoshi: “Mateeyo, poyaatena”

(Mr. 2.13-17; Rk. 5.27-32)

⁹ Roojatzi rowaaganaka riraga Jesoshi roojatzi nojeekakinta naari. Naaka Mateeyo. Iñaapaakina jaka pankotsikika nopiyotayitzinirininta iyorikitepaeni atziri eekiro noperi pinkatharitatsiri Oroomaki. Ikantapaakina:

—Thame poyaatanakina.

Roojatzi nokatziyantana noyaatanakiri. ¹⁰ Roojatzi naanakiri janta nopankoki nokantziri: “Thame nakiyotemi”. Eejatzi naanakiri riyotaanewopaeni. Eejatzi nakiyotawakiri. Eejatzi nokaemakiri riraga notsipatayitarini nopiyoteeyinirini oroomajatziri iyorikite, eejatzi nokaemakiri paashinipaeni antzirori kaari kameethatatsi. Ari nokaateeyakirini maawaeni; nowaeyakani. ¹¹ Ikantaka iñaakinaga ipokashiteeyakinani warijeeyopaeni, ikaemapaakiri apaani riyotaanewo Jesoshi, ikantziri:

—¿Iitaka rantziri riraga iyoteemiri? Rakiyoteeyakirini piyotziriri iyorikite oroomajatziri, eejatzi ikaateeyakirini paashini kaari kameethatzinkari. Tee okameethatzi iroka.

¹² Omaanta ikemakiri riraga Jesoshi, rootaki ikanantanakariri:

—Riraga kaari mantsiyatatsini tee ikoyi aawinantatsiri raawinteri intakya mantsiyatatsiri rirotaki kowatsiri. Okimitaka iroka, riraga kenkithashiryawitachari ikameethatzi, tee ikoyi ipokashitena nowawijaakotantyaariri inta apatziro riraga iyotakotachari eeniro rantani rirotaki pokashitanari nowawijaakotanteeyaariri.

¹³ Thame piyaate piyotakoeyawakironi iroka okantakotziri Iwaperite Tajorentsi, okantzi: “Tee apatziro nokoyi powamaashitapiintenari powishate inta eejatzi nokowakaaperotakimiri paapatziyaperotena. Eejatzi nokowakaaperotakimi kameetha pineshironkaperoteri maawaeni”. Tee apatziro nopokashitziri nowawijaakoteri riraga kameethatzinkari omaantakya nopokashitaperotzi riraga kaari kameethatatsi, riyotanteeyariri Tajorentsi.

Rootaki ikantziriri riraga Jesoshi warijeeyopaeni.

Rojampitanteetari Jesoshi tzitawentaantsi

(Mr. 2.18-22; Rk. 5.33-39)

¹⁴ Roojatzi ipokaeyapaakini riyotaanewo Jowa kaawoshitakotziriri Tajorentsi ikantapaakiri riraga Jesoshi:

—Pamine, notzitawentapiintari Tajorentsi, eejatzi ikimitaka riraga warijeeyopaeni; omaantakya pashi piyotaanewopaeni tee itzitawentapiinteeyarini rirori, inta rowapiinteeyani maawaeni kitejiri. ¿Iitakakya?

¹⁵ Ikantawakiri:

—Piyotaki rametakawo riraga aatsiri iina ikaemiri inampijatzipaeni rowakaakari riweshiryawentakawo roori. Eero retakotanakawo kaemakaantziriripaeni. Omaanta aririka raapithateetaneeri inteenanta, roojatzikya retakotanakyaari, eero rowa. Eejatzi nokimitya naari paata, aririka niyaate. Niyaaterika roojatzi retakoeyantanakyaani rirori niyotaanewopaeni, eejatzi itzitawenteeyanakyaarini Tajorentsi tema retakoeyanakityaanani. Rooma eeniroka nojeeki jaka, eero itzitawentari Pawa,

tema riweshiryaaawentana. ¹⁶ Tee pimaejantziri iyotaantatsiri, tee. Eejatzi eenitatsirika pimaathapooki antyashipawo rooteentsi oshipaaye, aririka powawatatero owakirari maathaantsi, roojatzi aririka pikiwero aminthatanaka owakirari, eero omonkaatanawo, roojatzi otzijagaantanakya antyashipawotatsiri, patsipetashitakawo powawatatziro. Eejatzi okimitakya, patsipetashityaawo paapatziyawo maawaeni okaatzi iyoteetakimiri. Okameethatzi pipakayero paashini paapatziyawitarira roojatzi kameethatanaki paapatziyana naari. ¹⁷ Rapiitakiro Jesoshi roshiyakaawenteniri okaatzi riyotaakiriri, ikantzi:

—Piyotzi aakapaeni joriiyopaeni shirikiriri imashi piratsi apiyaatantyaawori awishoowaantsi oowa. Omaanta eero apiitantari apiyaatantari awishoowaantsi oowa owakirari inthomaenta itaworimashi inta apiyaatantya owakira mashiri. Apiitantyaririka tema ari ijagaanaki. Okimitaka iroka, oetarika niyotagaemiri naari eejatzi owakirari. Tee okameethatzi pipiyotero ikemijantakayimiri paashini iyotaantsi. Pipakayero pikemijantziro ikantawitzimiri irintapaeni roojatzi kameethatanaki paapatziyena naari.

Rootaki ikantakiriri riraga Jesoshi.

Riraga Jesoshi retsiyatakotakiro jokaawitawori iraa eejatzi rañaakagaero eejatzi ka-maawiteenchari

(Mr. 5.21-43; Rk. 8.40-56)

¹⁸ Roojatzi ipokashitantapaakari jewawentzirori ipiyotapiinteeyaninta joriiyopaeni, rotziwerowashitapaakari ipinkathatantapaakari riraga Jesoshi, ikantapaakiri:

—Kamaki nishintyo, nokowaki piyaatakite nopankoki pipampitakitenawo roojatzi añaantaneeyaari eejatzi. ¹⁹ Roojatzi ikatziyantana Jesoshi royaatanakiri janta, nokaa-teeyanakirini naaka maawaeni riyotaanewo. ²⁰⁻²¹ Ari janta niyanki awotsi oyaata-paakiri Jesoshi apaani tsinani, okaataki 12 ojarentsite owashironkaaka, omantsiyataki, ari okantatyaani ojokaatziro iraa. Okanta okenkithashiryaaaka, okantzi: “Aririka nopampitzitakiri iithaari Jesoshi aritaki netsiyatakotanee”. Roojatzi okinashitanta-paakiri itapiiki, opampitzitapaakiri opatziyaakiki iithaari. ²² Roojatzi ipithokanaka iñaawakiro, roojatzi ikantawakiro:

—Piweshiryaaanakya, choeni, pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari.

Aripaete etsiyatakotanee.

²³ Roojatzi nowaaganaka areeteeyapaakinani ipankoki jewatatsiri. Noñaapaakiri jonkatakoe yawitaworini kamaentsiri eejatzi oshekini atziri iraakoeyawitaworini icheragaeyakini riraaka. ²⁴ Roojatzi ikanantapaakari riraga Jesoshi:

—Thame piyaatane. Tee okami irowa piraakowitakarira, omaashita.

Roojatzi ishirontawentakari injii, injii, injii. ²⁵ Roojatzi riyowantanaka nekokironta roojatzi ikyaantapaaka riraga Jesoshi. Roerikawakotapaakiro roojatzi opiriintantana añaanee. ²⁶ Othotyaanaka ikemakoetawakiri Jesoshi janta maawaeni nampit-sikipaeni.

Raminakaakiri apite kaari kokichaatsini

²⁷ Roojatzi nowaagaeyanakani, tema royaatakiri Jesoshi apite kaari kokichaatsini ichereemotakiri, ikantakiri:

—Tema eeroka icharineeteni Iraviirini. Rotyaantakimi Tajorentsi rootaki nokowan-tari pineshironkatena.

²⁸ Roojatzi nokyaanteeyapaakani eejatzi riraga kaari kokichaatsini ipokashita-paakiri rirori roojatzi ikanantawakari:

—¿Pikenkithashiryaaakama aritaki nomatakiro nokokichaatakagaemi?

Ikantawakiri:

—Jee, Nowinkatharite, niyotzi aritaki pimatakina pikokichaatakagaena.

²⁹ Roojatzi ipampitantakari rokiki, ikantanakiri:

—Paapatziyakina rootaki netsiyatakotanteemiri.

³⁰ Roojatzi raminantanaa. Ikantakiri rirori:

—Eerowa pikamantziri paashinipaeni: “Ikokichaatakagaana Jesoshi”.

³¹ Omaanta riyaatantanakari ikantakiri maawaeni iñaapaakiri:

—Ikokichaatakagaana Awinkatharite. ³² Nokantaka riyateeyakaawitanakinanira riraga Jesoshi, roojatzi noonthaantawakari atziri ramakiri kyaantariri kamaari. Tee imateeya iñaawaete. ³³ Roojatzi rookantawakanari Jesoshi riraga majontzi-takaawitakariri, roojatzi iñaawaetantanaa. Ari rotsikanateeyawakariniroña maawaeni ñaawakiriri, ikantawakaaka:

—Pamine, paerani tee añaapiintziro kimitaworika iroka jaka aepatsitekika.

³⁴ Omaanta ikanteeyakini riraga warijeeyopaeni:

—Irika shiramparitatsirika ramitakotakitziiri iwinkatharite kamaaripaeni. Rootaki imantariri rookakiniri ikaateeyinira ikamaaritziri rotyaantziri.

Osheki ineshironkatziri riraga Jesoshi atziripaeni, ikowaki raapatziyari

³⁵ Osheki ikinakinayitanakini riraga Jesoshi ithotyaaakiro maawaeni nampitsipaeni, riyotaantaki janta pankotsi ipiyotantapiintarira joriiyopaeni. Ikenkithatakotapiintziri Tajorentsi, tsika ikanta ipinkathariwenantzi. Eejatzi retsiyatakotakaakiri maawaeni mantsiyaripaeni, tekatsi pomeentsitzimotyaarini. ³⁶ Ikanta iñaawakirira oshekini atziri ipiyotawentakari, osheki retakoeyakarini. Ikantzi:

—Osheki rowashironkagaeyakani irirapaeni, tekatsi iyotaantatsiri riyotaaperoteri oetarika okantaperotziri Iwaperite Tajorentsi. Ikimiwitari owisha riraga kaari ishentetzi, rootaki rowashironkagaeyantakarini.

³⁷ Roojatzi ikanteeyanani:

—Okimitakawo iroka oshekitziranki okithoki pankiwaerontsi. Omaanta tekatsipero antawaetatsini owiiteroni okithoki. Eejatzi okimitaka roori eenitatsi iroñaaka osheki atziri kowawitachari raapatziyaperotyaarimi riraga Tajorentsi omaanta tekatsi osheki aapatziyakagaeyaririni. ³⁸ Pamaneri Awinkatharite Pawa Tajorentsi rotyaanantyaariri oshekini kenkithatakayeririni anampijatzi, raapatziyanteeyaririni.

10

Riyoyaakiri Jesoshi 12 riyotaanewopaeni

(Mr. 3.13-19; Rk. 6.12-16)

¹ Roojatzi ikaemaeyanakinani Jesoshi maawaeni nokaateeyinira 12 riyotaanewo. Imatakagaeyakinawoni nowawijaakoteri kyaantawitariri kamaari nookiniri iyamaarite. Eejatzi netsiyatakotantayityaaririni omatayitzirini paashinijatopaeni mantsiyarentsi.

² Iroka nowaeropaenika naakapaeni rotyaantanewo: Shimo, (riraga iiteetziri eejatzi Peetero), eejatzi rirentzi Antereeshi; Jantyaako, (riraga itomi Sewereeyo), eejatzi rirentzi Jowa; ³ Jiripi eejatzi Waritoromee; Tomashi eejatzi naaka, nowaero Mateeyo (riraga piyotawitanariri paerani iyorikite oroomajatzi); Jantyaako (riraga itomi Arijeeyo); Tareeyo; ⁴ Shimo, (riraga kathaaperotzinkari antayitzirorini oetarikapaeni); eejatzi riraga Joorashi (riraga karyootejatzi, rirotaki aakaanteririni iinja Jesoshi).

Rotyaanteeyantenarini Jesoshi nokenkithateeyeni eejatzi retsiyatakoeyerini mantsiyatayitatsirini

(Mr. 6.7-13; Rk. 9.1-6)

⁵ Rotyaanteeyantenarini riraga Jesoshi, omaanta rityaawo eenitatsi iroka ikantawakinari:

—Eerowa piyaatashitziri riraga kaari joriiyotatsi, eejatzi riraga jamaaryajatzi.

⁶ Intakya piyaatashiteri maawaeni ajoriiyotzinkarite. Nokimitakaantakiri owisha,

riraga kaari ishenteetzi. ⁷ Tsikarika pikineeyanakini pikenkithatakayeri atziri-paeni. Pikanteri: “Rooteentsi ipinkathariwentee Tajorentsi”. ⁸ Petsiyatakotakayeri mantsiyatzinkari, pañaakagaeri kamatsiri, petsiyatakotakayeri patheenkari, eejatzi powawijaakoteri kyaantawitariri kamaari. Osheki ineshironkatakimi Tajorentsi ramitakotashitakimi eerori, omaanta tee ikowantzimotzimiro. Eejatzi pikimitzitya eerori, pineshironkateri paashinipaeni pamitakoteri. Eero pikowantzimotari. ⁹ Eero paanaki piyorikite, ¹⁰ piwoorijate, paashini pimaatha, paashini pijapatote, paashini pikotzi, oetarika paashinipaeni: piyaatashitanakya. Ninkarika pineshironkatakiri okameethatzi ineshironkatemi eerori ipashitemi koetyeemoyitakimirini. ¹¹ Aririka pareetapaakya nampitsiki pikowakowatapaakiri apaani atziri kameethatatsiri rajankaneki. Aririka raakameethatawakimi, ari piyeekapaaki janta, roojatzi paata powaagantaneeya paashiniki nampitsi. ¹² Aririka pareetapaakya, piwethatapaakyaari ashitawori inampi. ¹³ Aririka raakameethatawakimi irinta, pikanteri Tajorentsi: “Pawa, pineshironkaperoteri”. Omaanta teerika raakameethatawakimi, eero pikantziri rirori ijeekakaeri kameetha. ¹⁴ Eerorika raakameethatawakimi jeekatsiripaeni janta nampitsiki, eejatzi eerorika raapatziyeeyawakimini, ari powaaganakya. Eejatzi potekakontatanakya piitzikira riyotantyaari eero pipiyashitari eejatzi. Pikan-teeyanakirini: “Iroñaaka tee paapatziyana, ari rowashironkaemi Tajorentsi iinja”. ¹⁵ Kyaaryootaki iroka nokantemiri: aririka othonkaeya iinja kipatsi, ikantakowenan-teeyaaririni Tajorentsi maawaeni atziri, roojatzi rowashironkaantakyaari maawaeni joroomajatzini eejatzi maawaeni komoorajatzini, rooma oshekini ranteeyakironira kaari kameethatatsi. Omaanta riraga kaari aapatziyeeyawakimini rirotaki iinja kemaatsitaperotyaaawoni osheki katsiri. Tema rowashironkaaperotantakyaariri riraga Tajorentsi riroripaeni.

¹⁶ Pamine, notyaantatziimira iroñaaka pikenkithatakotena janta maawaeni anampijatzikinta, omaanta nokimitakaantawitakimi eeroka owisha pojatekantyaari koweenkatatsiri. Kyaaryoowa, rowashironkaemikari theenkantatsiri. Rootaki nokowantakimiri pikenkithashiryaaperoty kameetha eejatzi piyothaniperote kameetha. Pikimitakotyaaari maanki. Osheki ikenkithashiryaaperota aririka raminaminate royaari; omaanta eejatzi kameetha paakameethatante pikimitakotyaaari jamomo. Tee riyotzi ikijanita paashinipaeni, kameetha ijeeki. Ari pikimitakotyaaari eerori: piyeeki kameetha eero powashironkaeri paashinipaeni.

Rootaki ikantawakinari riraga Jesoshi.

Inja ikijemikya oshekini atziri”.

(Mr. 13.9-13; Rk. 21.12-19)

¹⁷ Ikanteeyakinani riraga Jesoshi:

—Kyaaryoowa, rowashironkayitziminikari atziri. Aritaki raaneemi janta riyotaawakaakanta jewatatsiripaeni rowashironkaantemiri. Eejatzi raaneemi janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriiyo ipajapajaapiintemi. ¹⁸ Riyotakimirika paapatziyakina, raaneemi atziripaeni janta ijeekinta jewaperowenantatsiripaeninta paashinijatzitatsiri atziri, roojatzi eeroka pikenkithatakagaeyerini riyoteeyantanakyaarini atziripaeni. ¹⁹ Aririka raakaanakimi eero pikantashiryaashita: “¿Oetaka nokantapaakiriri?” Tema naaka yotakaakimiri oetarika pikantapaakiriri. ²⁰ Eero piyotashita eerori pikenkithatakayeri, omaanta Ishire Tajorentsi iyotaaperotemini pikenkithatakayeri. ²¹ Iinja osheki ari ikijaperowentakinani atziripaeni. Apaani aririka raakaanteri rirentzi, ari rowamagaetakiri; paashini raakaanteri itomi, eejatzi paashinipaeni raakaanterini ashitariri. ²² Paapatziyakina, rootaki ikijantemiri atziripaeni, omaanta eero pipakaero paapatziyana. Roojatzirika pikantyaani kijokiro poyena paapatziyana, aritaki nowawijaakotakimi kameetha piyeekimotantenari janta jenokinta. ²³ Aririka ikijimi jeekatsiripaeni nampitsiki, ari pishiyanski,

pitharyaanaki paashiniki nampitsiki. Kyaaryo, tekira pithotziiro maawaeni nampitsi jaka Ishirayeeriki, tekira piyotagaeri maawaeni, roojatzi nopiyantapaeya naari. Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. ²⁴⁻²⁵ Osheki ikijanakina iroñaaka atziripaeni. Paapatziyakina rootaki ikijantemiri eerori. Pamine, aririka imonkaawityaari riyotaanewo iyoteeriri riyote ari kameetha, omaanta eero imatziro ranaakotziri. Eejatzi aririka imonkaawityaari onampirentsi riraga omperatariri ari kameetha, omaanta eero imatziro ranaakotziri. Osheki ikijakina, iitashitakina naaka Wereshewoo riraga iwinkatharite kamaaripaeni. Iinja rowanaaperotemi eeroka osheki ikijaperotanakimi.

¿Ninka athaawantyaarika?

(Rk. 12.2-9)

²⁶ Omaanta eero pithaawanteeyarini. Iinja ari piyotakiro maawaeni kaari piyotziri iroñaaka. Tema ari piyotakiri ninkarika kijakiriri Tajorentsi eejatzi ninkarika kijakimiri eerokapaeni aapatziyanari naari. Piyotero oetaka rantayitakirini eejatzi tsika ikanteeteri rowashironkagaeteri. Iroñaaka tee riyotzi irirapaeni nopinkatharitaki, omaanta iinja riyoperoyeni maawaeni; iñaawakinaka nopinkathariperotapaaki naari, eejatzi pikaatena eerori. ²⁷ Apaniroeni nokamantakimi eerori iroñaaka, omaanta tekira riyotzi theenkantatsiri, nomanawitakawo. Iinja nokowaki pikamanteri maawaeni riyotantyaari irirapaeni. ²⁸ Imatawityaawo rirori theenkantatsiri rowamaemi omaanta eero pithaawantari. Tekatsi ikantemi rotyaantemi paamari kaari tsiwakanitatsini. Omaanta riraga Tajorentsi pipinkathaperoteri; ikowakirika irira imatero rowamaemi eejatzi rotyaantemi janta paamari kaari tsiwakanitatsini. Rirotaki pithaawantyaari irira. ²⁹ Pamine, tee ipinaperowita tsimeri iryaanini, riraga jenokiweripaeni, omaanta teerika ikowakayiri Tajorentsi ikame, eero ikami. Eejatzi riyotzi tsikarika okaate ikamantyaari apaani. Eejatzi okimitakya eerori, eerorika ikowakayimi pikame, eerokya ishinetziri atziri rowamaemi. ³⁰ Riyotziro tsikarika okaatzi piishi, tema eejatzi riyotziro maawaeni okaatzi awijimotemini. ³¹ Ñaakiro, osheki panaakotziri tsimeripaeni jenokiweri, osheki ikenkithashiryaakimi riraga Tajorentsi. Iroñaaka eero pithaawantari. Ikantzimatemirika atziri, omaanta eero pithaawantari.

³² Pikanteririka atziri: “Naapatziyari Jesoshi”, eejatzi naari nokimitzityaawo janta jenokinta nokanteri Pawa: “Raapatziyakina rirori, nosheninkatakari”. ³³ Omaanta pikanteririka atziri: “Tee naapatziyari Jesoshi”, eejatzi nokimitzityaawo naari janta jenokinta nokanteri Pawa: “Tee raapatziyana rirori, tee niyotziri naari”.

³⁴ Eejatzi ikantana riraga Jesoshi:

—Eero piitakaashita nopokakika jaka ari raakameethatawakagaeyanakyaani atziri. Tee rootaki nopokanta raakameethatawakaanteeyarini inta ikijawakaeyantyaarini. ³⁵⁻³⁶ Aririka raapatziyana apaani shirampari omaanta rirentzi tee raapatziyana. Rootaki ikijawakaantari. Ikimitaaganki shirampari aririka raapatziyana naaka tema ari ikijawakiri ashitariri. Tsinani aririka aapatziyana roori ari okijawakiro iniro; eejatzi okijitanakyaawo ewatyeero rowaga ayiro kaari aapatziyana. ³⁷ Rooma okameethatzi pinintaperoteri piri eejatzi piniro, omaanta nokowaki kameethapero pinintashireperotena naari. Eerorika pinintaperotana, eero noñaaperotzimi eerori pikameethatzi. Eejatzi, okameethatzi pinintashireteri pitomi eejatzi pishinto, omaanta nokowaki kameethapero pinintashireperotena naari. Eerorika pinintashireperotana, eero noñaaperotzimi eerori pikameethatzi. ³⁸ Nokowaki pikyaaryoowentenawo maawaeni nokowakaakimiri. Aririka ikijanteetemiro, omaanta nokowaki eekiro piyaatatyee pikyaaryoowentenawo oetarika nokowakaakimiri. Eerorika pikyaaryoowentanawo maawaeni, eero noñaaperotzimi naari pikameethaperotzi. ³⁹ Aririka pikaminthaaperotya eerori apaniroeni iroñaaka, ari powashironkaaperotanakya iinja. Omaanta paapatziyaperotenaarika iroñaaka, omawitya rowashironkawitemi atziri,

tema eero patsipetashitawo paapatziyana; aritaki iinja pañaagae janta okameethap-erotzinta. ⁴⁰ Piyaatantari, ninkarika aakameethatemini eeroka, tema raakameethatz-itakina naari eejatzi. Eejatzi maawaeni aapatziyanari, tema rirotaki aapatziyaariri Pawa, riraga otyaantakinari. ⁴¹ Maawaeni aririka raapatziyari eejatzi raakameetha-teri kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi imonkaatawakaantyaari iñaaperotawakiri rirori. Tema ari ipinatakiri iinja. Eejatzi okimitaka maawaeni aririka raakameetha-teri kameethatzinkari riraga aapatziyanari eejatzi ikimitakari, imonkaatawakaantya iñaaperotawakiri riraga Tajorentsi ikameethatzi. Eejatzi ipinatzityaari iinja. ⁴² Ninkarika pantashitachari atziri oetarika omawitya apatziro tajokira iñaaa tema rirotaki aap-atziiyanari nonintanewo, kyaaryootaki nokantzimiri: “Eero patsipetashitawo panteri, ari ipinatakimi Pawa iinja”.

11

¹ Rootaki ikanteeyanarini riraga Jesoshi, ari okaatapaaki riyotaakinari. Roojatzi niyaateeyanakini. Eejatzi rowaaganaka Jesoshi janta paashinipaenikinta nampitsi, riyotaakiri jeekatsiripaeni, ikenkithatakaakiri. Niyataanaki naaka apitepaeni, eejatzi paashinipaeni niyaateeyanakini apitepaeni riyotaanewopaeni, nokaateeyini 12.

Rotyaantakiri Jowa riyotaanewo iñeeri Jesoshi
(Rk. 7.18-35)

² Riraga Jowa kaawoshitakowentziriri Tajorentsi ijeekaki iroñaaka omonkyaaga-mentotsiki. Ikantaka ikemakotakiro rantakiri Jesoshi, riraga iiteetziri Rotyaan-tanewo Tajorentsi, rootaki rotyaanantakari apite riyotaanewo raminakiteri Jesoshi.

³ Ikantawakiri:

—Piyaatashitakiririka Jesoshi pojampitapaakiri: “¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini? ¿Eenitatsima paashini naamagaeyarini?”

⁴ Roojatzi ipokantapaaka rirori apite rareetapaakari Jesoshi. Rojampitantapaakari, ikantawakiri:

—Iroñaaka pipiyanee, pikamantapaeri Jowa okaatzi maawaeni pikemakinari eejatzi maawaeni piñaakotakinari. ⁵ Pikamantapaeri naminakagaeyakirini riraga kaari kokichaawitacharini, nokatziyatziyatakagaeyakarini riraga kijopookiwitacharipaeni, netsiyatakotakagaeyakirini riraga pathaawitacharipaeni, nokemakagaeyakirini riraga kaari kemawitachanipaeni, eejatzi nopiriintayitaneerini kamawiteencharipaeni. Niyotakagaeyakirini owashironkaawitacharipaeni tsika ikantya rowawijaakotan-teeyaariri riraga Tajorentsi. ⁶ Riweshiryakaanakimi maawaeni kaari theenkanari naaka. Rootaki pikantapaeriri Jowa.

⁷ Roojatzi ipiyantanaa janta riraga apite, ikanantapaariri riraga Jowa okaatzira iñaakotakiriri janta.

Riraga Jesoshi iñaaperotziri riraga Jowa kaawoshitantatsiri ikameethatzi
(Rk. 7.24-30)

Omaanta eeniro ijeekaki riraga Jesoshi ikenkithatakagaeyakirini piyotawentakariri-paeni, ikantanakiri:

—Paerani piyaatapiintzi janta tekatsinta atziri ipanko pikemijantapiintziri Jowa. ¿Iitaka piyaatashiteeyantakitaririni? ¿Rootakima piyaatashitantariri pikemijanteri ñaawaetashitachari? Teewee. ⁸ ¿Piyaatashitantakitariri piñaakitzirima atziri kithaat-achari kameetha? Teewee. Riraga kithaatawori iithaari kameethatatsiri ijeekaeyini janta ipankoki jewawenantatsiri. ⁹ Ajaatya, pikamantena: ¿iitaka piyaatashitak-itziiri? ¿Riroma piitziiri kamanantzirori iñaani Tajorentsi piyaatashitantakitariri? Tema kyaaryo ikamantziro, omaanta ranaakoperoeyakirini paashinipaeni kamanantay-itziirorini iñaani Tajorentsi. ¹⁰ Ikenkithatakotzitarini paerani Tajorentsi, ikantzi-takinani: “Notyomi, notyaanteri iinja jewatemini ikenkithatakaapaakiri joriyyopaeni,

ikanteri: ‘Pikenkithashireeyaanitya, okameethatzi pijeeki kameetha, paamayari Awinkatharite, kaakitaki’ ”. Rirotaki riraga Jowa kaawoshitakotziriri Tajorentsi rojankinatakotziteetakiriri paerani. ¹¹ Kyaaryo nokamantemiri, tema oshekini naawita kamanantatsiri omaanta tekatsi kimityaarini Jowa riraga kaawoshitakotziriri Tajorentsi. Tema ranaakoeyakirini maawaeni paashinipaeni riyoperotakiri Tajorentsi. Omaanta riraga atziri kaariroña yoperotatsi omaanta iñaakiririka Jesoshi itajonkantzi rootaki ranaakoperotantanakariri iroñaaka Jowa; tema iñaakiri tsika ikanta Tajorentsi reewawenantzimati. ¹² Paerani ikenkithatakotanani naari riraga Jowa kaawoshitakotantatsiri Tajorentsi, eejatzi raapatziyakawo osheki atziri okaatzi ikenkithatakotanari. Iroñaaka nokenkithatakotziri Tajorentsi piyotanteeyakarini. Eejatzi paapatziyakaanteeyaririni. ¹³ Tema paeraninki ikenkithatakotanani maawaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, riyotanteeyaworini maawaeni nopokaerika iinja. Eejatzi ikimitani Moeseeshini ikenkithatakotana. Maawaeni ikantzini: “Aritaki ipokaki Rotyaantanewo Tajorentsi, omaanta rityaawo ipoke kimiwityaarini Iriiyashini, eentsikiro rimpaetapaaki Rotyaantanewo Tajorentsi”. ¹⁴ Aririka paapatziyawo nokantzimiri, rirotaki irira kimiwitariri Iriiyashini ipokapaaki. Tema reewatakina Jowa. ¹⁵ Iroñaaka pikemaperotakina pikempitakira.

Rootaki ikanteeyiririni maawaeni piyotawentariri.

¹⁶ Eejatzi ikanteeyirini riraga Jesoshi:

—Tee piyotzi iitarika pikoyiri pikemijanteri. Pikimitakari eentsipaeni jeekatsiri awotsiki, kantziriri paashinipaeni: ¹⁷ “Nojonkawaetantawitari omaanta tee inimo-takimi, tee piweshiryaaanaka. Niraawitanaka, omaanta tee piraaga. Tee nomatziro niweshiryaaakayemi”. ¹⁸ Ñaakiro, pikowawita ranteeyeronimi pinampijatzi oetarika pikowakaawitakariri. Piñaawitakari Jowa rametakawo tee rowa kameethatatsiri eejatzi rametakawo tee rirapiintziro shinchaaripaeni ikenkithashiryaaakotari Tajorentsi. Roojatzi pikantashitari: “Oo, eenitatsi iyamaarite pinkakaakiriri, rootaki kaari rowap-erotanta eejatzi kaari rirantawo shinchaari”. ¹⁹ Naaka poñaachari janta jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Nowa maawaeni eejatzi niriro shinchaari. Roojatzi pikantzimatakina: “Pamine sha, irinta owashitachari, shinkitachari. Itsipaminthatakari ayitakaeriri ayorikite eejatzi paashinipaeni kaari kameethatzinkari”. Omaanta nokantemi riyotzi Tajorentsi ari okameethataki maawaeni ikowakaakinari; eejatzi maawaeni aapatziyanari, riyotaki okameethataki ikowakaakinari Pawa.

Rootaki ikantziriri.

Jesoshi ikantakotziri jeekatsiri nampitsikipaeni tsikarika itajonkantzi osheki. Tema tee raapatziyari.

(Rk. 10.13-16)

²⁰ Roojatzi riraga Jesoshi ikantakotziri jeekatsiri nampitsipaeni tsikarika itajonkantzi osheki. Iñaawitawakari osheki riroripaeni omaanta tee ikenkithashiryaa, tee ikoyi ipakaero kaari kameethatatsi rantziri: tema itheenkakiri riraga Tajorentsi. Rootaki ikananteeyaririni:

²¹ —Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni korashiinijatzi, eejatzi eeroka wetheer-ajatzi. Powashironkaanakya maawaeni. Osheki piñaawitawakina notajonkantzi, omaanta tee pikenkithashiryaaawaka, tee paapatziyana. Iñaawakinami notajonkantzi riraga tziirojatzeni paerani, eejatzi riraga shiroojatzeni, ari ikenkithashiryaaanakyami, ipakaakiromi kaari kameethatatsi rantzirini paerani, raapatziyenami. ²² Iinja aririka ikantakowenteri maawaeni Pawa, rowashironkayeri riraga tziirojatzeni eejatzi riraga shiroojatzeni, osheki tee ikameethatzini. Omaanta rowashironkaaperotemiroña eerori. Tema piñaakotawitakinawo notajonkantzi omaanta tee paapatziyana. ²³ Eejatzi eerori kaperinawoojatzi, piitashiwitakawo piyotakiri Tajorentsi piyaatantyaari jenokinta, omaanta pitheenkawaetana, rootaki piyaatantyaari owashironkagaantsikinta, ari

pikemaatsityaaworoña paamari jaawiki. Iñaawakiromi riraga joroomajatzini maawaeni piñaawakiri eerori, ari ikenkithashiryaanakyaami, eero ithonkirimini paerani Tajorentsi, roojatzi okantyaani iroñaaka inampi. ²⁴ Inja eejatzi rowashironkayerini riraga Tajorentsi joroomajatzini, tee rameentari riraga Tajorentsi, omaanta rowashironkaaperotemiroña eerori kaperinawoojatzi, tee paapatziyana, omawitya piñaawitakinaga no-tajonkantzi.

Rootaki ikantziriri riraga Jesoshi.

Pipokashiteena naaka, ari piñeero nomakoryaakaayiteemini
(Rk. 10.21-22)

²⁵ Paashini kitejiri ikenkithataakiri riraga Jesoshi Iriri, ikantziri:

—Noñaaperotzimi, Pawa, eero ka jewaperowentziriri maawaeni janta jenokinta eejatzi jaka kipatsikika. Eenitatsi kantashitacharipaeni ikantashita: “Niyoperotzi naari”, omaanta pimanapithateeyakirini piyotantari. Ariwee. Omaanta piyotakaan-teeyakirini paashinipaeni, riraga atziri kimitariri eentsipaeni: tema irirapaeni kaari kantakaaperotachari inta raapatziyeeyimini. ²⁶ Pineshironkateeyakirini irirapaeni, pikowakaakiri riyote. Ariwee, pantziro pikoyiri.

²⁷ Rootaki ikantziriri ashitariri, roojatzi ikananteeyakaririni piyotawenteeyaririni:

—Rirotaki Pawa iyotakaakinari maawaeni, eejatzi riyoyaakina nopinkathari-wenante maawaeni. Tekatsi paashini atziri yotakoperotziriri Itomi: apatziro Pawa rirori riyoperotana. Eejatzi tekatsi yotakoperotziriri riraga Pawa, apatziro naari niyoperotakotziri. Eejatzi riyotziri rirori, riraga atziri niyoyaakiri niyotakaan-tyaariri. ²⁸ Eero ka maawaeni, aririka patsipetyaawo kameethanakimi, aririka powashironkaeya, pameentena pikantena, aritaki nowawijaakotakimi niweshiryaakayemi. ²⁹ Paapatziyena pikowakirika niyoteemi; tema naaka amatsinkakayemini eejatzi osheki noneshironkatantzi. Eero nopomeentsitawentzimi. Aririka paapatziyena, niweshiryaakayemi. ³⁰ Pikowakirika naakarika piwinkatharite, eero nowashironkaantzimi, inta namitakotapiintemi. Pikowakirika naakarika piwinkatharite, eero opomeentsitzimotantzimi paapatziyena, tema nokimoshiryaakaakimi.

12

Ikenkithatakotakiri Jesoshi kitejiri amakoryaanteetari
(Mr. 2.23-28; Rk. 6.1-5)

¹ Paashiniki saawaro noyaateeyakirini Jesoshi janta pankiwaerentsimashikinta, maawaeni nokaateeyakirini riyotaanewopaeni. Rooteentsi ojampate teriiko. Eejatzi ayimateeyakinani notashe janta, rootaki notzimpejanteeyanakaworini nowaeyakawoni. ² Iñaawakina warijeeyopaeni, roojatzi ikanantakari Jesoshi:

—Pamineriita piyotaanewopaeni. Iroñaaka kitejitatsiri kaari antawaetantapiinta; iroñaaka tee okameethatzi rowiitantyaawori; tee ikemijantaperotziri okaatzi ikantziri Tajorentsi.

³ Rakanakiri:

—Tema tee piñaananeentziro Iwaperite Tajorentsi okenkithatakotakirini Iraviirini. Ayimatantawitakarini paerani itashe, eejatzi ayimatantawiteeyakaririni itashe maawaeni oyaatziriri. ⁴ Roojatzi ikyaantapaaka okaankiitzi ipankomawoki Tajorentsi. Eenitatsi jewatatsiri janta, riraga ñaanakowenantatsiri. Ari ikantapaakiri: “Ayimatakina notashe”. Eeniro ojeekaki paa janta rashi Tajorentsi. Tee ishineteetziro royaawo maawaeni joriiyopaeni, apatziro riraga ñaanakowenantatsiripaeni rirotaki oyaawoni. Omaanta tee ikoyi rowashironkayeeri, rootaki ipantawakariri Iraviirini, eejatzi tsipatariripaeni. Rowaeyakawoni. Iroñaaka tee pikantzi: “Tee okameethatzi rantzirini Iraviirini”. ¿Itaka pikanantari: “Tee okameethatzi iroka rantziri piyotaanewopaeni?”

⁵ Eejatzi piyotakiro rojankinatakirini paerani Moeseeshi: “Okaate 6 kitejiri pantawaete omaanta apaani kitejiri eero pantawaetantawo”. Maawaeni saawaroki tee antawaetapiintzi aakapaeni. Omaanta maawaeni saawaroki riyaatapiintzi ñaanakowenantatsiri rantawaetapiintzi janta Tajorentsipankoki. Tee pikijantari, tema inimotakimi rantziri. ⁶ Kyaaryo iroka nokantemiri: okaatzi niyotaantziri naari anaakoperotakiro oetarikapaeni riyotagaetziriri atziri janta Tajorentsipankoki. ⁷ Ñaakiro, rojankinateetakinini paerani: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Tee nokoyi apatziro powamashitapiinteni pipira, inta nokowakaaperotakimiri paapatziyaperotena; nokowaki pineshironkatante kameetha maawaeni atziri’ ”. Piyotakoperotakirorikami iroka ikantziri Tajorentsi, tema eeromi pikanantarimi irika owiitakirorika teriiko: “Tema eenitatsi kaari kameethatatsi pantziri”. ⁸ Nopoñaaka naaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika: tema naaka kantatsini oetarika anteri saawaroki. Rootaki ikantziri Jesoshi.

Itharyeeyanakani Jesoshi ipiyotapiinanta joriyopaeni retsiyatakotakiri atziri kijopookitatsiri rako

(Mr. 3.1-6; Rk. 6.6-11)

⁹ Ikanta itharyaakagaeyanakinani riraga Jesoshi roojatzi ikyaakaanteeyapaakinani pankotsiki apiyotantapiintarira aaka joriyopaeni. ¹⁰ Eenitatsi janta warijeeyopaeni eejatzi eenitatsi atziri kijopookitatsiri rako. Riraga warijeeyopaeni ikantawakiri riraga Jesoshi:

—¿Okameethatzima petsiyatakoteri atziri kitejitatsiriki kaari rantawaetantapiintetari?

Ikowaki retsiyatakoteri Jesoshi atziri kitejiriki kaari rantawaetantapiintetari, rootaki ikantakotashitantakariri jewayitatsiriniki ikante: “Rantawaetzi Jesoshi kitejitatsiriki kaari rantawaetanteetari, tee ikameethatzi irika”. ¹¹ Rakanaki:

—Pamine, aririka ipariye powishate omookira kitejitatsiriki kaari rantawaetanteetari, ¿eeroma pagaatziri pariyawiteenchari omooki? ¹² Tema ranaakotziri atziri owisha, ikameethaperotaki. Okameethatzi aneshironkateri atziri kitejitatsiriki kaari rantawaetanteetari.

¹³ Roojatzi ikanantawakari riraga kijopookitatsiri rako:

—Powankaero pako.

Roojatzi rowankantanakawo, kameethataneerako, omonkaatanawo paashini rako.

¹⁴ Ikanta warijeeyopaeni ikijeeyanakani, riyatanaki rajaryagaeyanakarini, ikantzi:

—¿Tsika akanterika owamaakaanantyaariri Jesoshi?

Rowaga Iwaperite Tajorentsi okenkithatakotzitakari Jesoshi

(Mr. 3.7-12; Rk. 6.17-19)

¹⁵ Riyotakotanaka riraga Jesoshi ikowatzi warijeeyopaeni rowamaakaanteri, rootaki ishitowapithatantanakariri, rowaagakaanakinari, royaateeyakinani osheki atziri. Ikanta Jesoshi retsiyatakotakiri oshekini mansiyatzinkari, maawaeni pokashitziriri.

¹⁶ Roojatzi ikanteeyantakaririni:

—Eerowa pikamantziri paashinipaeni: “Retsiyatakotakaakina Jesoshi”.

¹⁷ Imonkaatakiro Jesoshi maawaeni rojankinatakotzitakarini paerani Iseeeyashi. Ikantzitakarini Tajorentsi:

¹⁸ “¡Pamine sha! Irika notyaantanewoka. Nokowakaakiri rantenawo maawaeni oetarika nokowakaakiriri. Osheki nonintaperotziri, osheki noñaaperotziri ikameethatzi. Notyaanteniri noshire, okithaatakayaari, amitakopiinteri. Ikanteri paashinijatzitatsiri atziri, raapatziyeena, nookirikari paamariki kaari tsiwakanitatsini, rowaga kitejitatsiri iinja nokantakowenterini maawaeni atziri ikameethatzirika.

¹⁹ Eero ipiyawaantetanta, eero ishintsitziro ipaante. Eero akemiri icherayi.

²⁰ Eero rowashironkaeri owashiretachari. Eero ramatawitziri kowatsiri riyotena. Ikantyaani ineshironkatante, roojatzi kitejitatsiri iinja nokantakowenantaaririni maawaeni atziri. ²¹ Rirotaki owawijaakoteerini paashinijatzitatsiri atziri, tekatsi paashini owawijaakoteerini”. Rootaki maawaeni aapatziyariri raamaantakariri rirori.

Rootaki ikantakirini Tajorentsi paerani.

Riraga warijeeyopaeni ikantzimateeyakironi Ishire Tajorentsi

(Mr. 3.20-30; Rk. 11.14-23)

²² Ikanta ramaetakiniri Jesoshi kyaantariri kamaari. Tee imateeya iñee, eejatzi tee iñaawaetzi. Roojatzi rowawijaakotantawakari: iñaakagaeri eejatzi iñaawaetakagaeri. ²³ Ari rotsikanateeyanakarini maawaeni ñaakoeyakiririni ikantawakaeyanakani:

—¿Rirotakima irika Owawijaakotanteentsirika aamagaeyakarini riraga icharineeteni Iraviirini?

²⁴ Omaanta riraga warijeeyopaeni ikantawakaaka:

—Rirotaki Wereshewoo, riraga iwinkatharite kamaaripaeni amitakotakiriri imatan-takariri rotyaantakiri iyamaarite.

²⁵ Omaanta Jesoshi riyotakotakiri okaatzi ikenkithashireeyakirini rootaki ikanan-takariri:

—Aririkami romanatawakaeyaami atziripaeni kipatsikitzirika tema ari ithonkawakagaeyakyaanimi. Eejatzi okimita riraga jeekatsiripaeni nampitsiki aririka rantawakaakya, rinteenaaryaawakayaanimi eero kijokiro rowawakaanami rookawakaanakya, itsiparyaawakaanakya. ²⁶ Pamine, aririkami ramitakotenami Jatanaashi notyaanteri iyamaarite, tema ari ithonkaeyawakayaanimi. ²⁷ Eejatzi pikantzi eeroka rirotaki Wereshewoo rirorikami amitakotenanimi notyaantziri kamaari, nojampitemi eerori, ¿rirojatzi eejatzi kamaari amitakotziriri pisheninkapaeni eerori rotyaanantariri kamaari? Kaariwee. Pojampiteri piyotaanewopaeni riro kantemini okaatzika pikantakiri kameethatakirika.

²⁸ Omaanta rootakirika Ishire Tajorentsi amitakotanari notyaanantakariri kamaari, tema rootaki piyotantyaarimi monkaataka kitejiri ikowantawitari Tajorentsi ipinkathariwenteeyeminimi pajankaneki. ²⁹ Eenitatsirika kowatsiri ikoshiteri shintsiperotatsiri, rooma rityaawo roteyiri, shepik, ranaakoteri rojoteri. Impaetzi ikoshiteri rowaagawo, eero imatziro ipiyatawakari ashitawitawori rowaagawo. Eejatzi ikimitaka, Jatanaashi ikimiwitakari shintsitatsiri, omaanta otajonkakina roori Ishire Tajorentsi, nanaakotziri rirori, nomatantawori notyaanteri iyamaarite. ³⁰ Riraga kaari aapatziyana rirotaki kijantanariri. Eejatzi okimiwita iroka maawaeni kaari amitakotana niyotaakoteri Tajorentsi, ari riyotaakiri atziri kaari raapatziyantaari rirori. ³¹⁻³² Eejatzi ikantakiri Jesoshi riraga warijeeyopaeni:

—Rootaki nokamantemiri: “Kyaaryoowa, pitheenkimatzirokarira Ishire Tajorentsi. Riraga Tajorentsi ineshironkatziri maawaeni kaari kameethatawitacha, eejatzi maawaeni kantzimatawitariri eero ikijantari rantziri aririka raapatziyeeyari. Eejatzi ineshironkatziri Pawa maawaeni kantzimatawitanari. Omaanta eero ineshironkatziri riraga kantzimatakirori Ishire. Eero ineshironkatziri iroñaaka eejatzi iinja, inta rowashironkaeri kameetha”. ³³ Rooma inchato kameethari okithokitanaki kameetha okithoki. Rooma teerika okameethatzi inchato, tee okithokitziro okithoki kameethari. Piñeerorika okithoki okameethataki piyotanakiro roori owaato kameethataki. Eejatzi nokimita naari, aririka nantero kameethatatsiri, tema kameethatakina, omaanta aririkami nanteromi kaari kameethatatsi eero nokameethatzimi. Iñaanteeri atziri okaatzi antziri riyotanteeri akameethatzirika, rooma teerika akameethatzi.

³⁴ Amatawitantaniri eerori maawaeni, poshiyakari maanki. Osheki pitheeya. Tekatsi pikantya piyotaante kameetha. Tee okameethatzi pikenkithashiryaari pajankaneki, rootaki kaari okameethatanta pikantziri. ³⁵ Riraga kameethatatsiri atziri

ikenkithashiryaaapiintawo kameethatatsiri, rootaki okameethatantari rantziri. Rooma riraga kaari kameethatanzinkari ikenkithashiryaaapiintawo rantero kaari kameethatatsi, rootaki kaari okameethatanta rantziri. ³⁶ Pamine, oetarika pikantziri jaka jaawikika riyotaki Tajorentsi. Iinja kitejitatsiri othonkantapaakyaarini kipatsi, arimache ikantakowenteeyemini: ikenkithashiryaaakayemiro maawaeni tee okameethatzi pikantziri iroñaaka. ³⁷ Okameethatzirika pikantziri, aritaki iñaaperotemi pikameethatzi, omaanta teerika okameethatzi pikantzi, ikantemi: “Eenitatsi kaari kameethatatsi pantziri, tema tee paapatziyana kameetha. Rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini, osheki pikemaatsityaawo”.

Rootaki ikantakiriri riraga Jesoshi warijeeyopaeni.

Riraga theenkantatsiri ikowakowitakari Jesoshi itajonkantemi

(Rk. 11.29-32)

³⁸ Roojatzi ikanantawitanakari warijeeyopaeni eejatzi iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi:

—Iyotaanari, nokowaki noñeemi pitajonkero oetarikapaeni, niyotantemiri eerokarika riraga Owawijaakotantatsiri.

³⁹ Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Tee pikameethateeyini, osheki pitheenkakiri Tajorentsi, rootaki pikanantawitakinari. Eero noñaayimiro notajonkantzi. Omaanta apatziro nokenkithashiryaaakagaemiri rantakiri paeraniperoroña Jonaashini riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. Pikenkithashiryaaakotatyeeeromi tema ari paapatziyakinami. ⁴⁰ Paerani iniyakirini antari omani, okaataki 3 kitejiri ijeekaki isheetomawokinta inthomaenta. Eejatzi nokimitya naari paata, okaate 3 kitejiri nojeeki inthomaenta omooki kipatsi. ⁴¹ Aririka ipiriinte niniweejatzi ikantakowenteeyakimironi oetarika pantziri. Iinja Tajorentsi, ikantemi: “Eenitatsi kaari kameethatatsi pantakiri eerori”. Paerani riraga niniweejatzini raapatziyawakarini Jonaashi ikenkithatakotantariri Tajorentsi. Iroñaaka eeroka, piñeeyawitakinani naari. Tema osheki nanaakoperotakirini riraga Jonaashini, omaanta tee paapatziyawakina. ⁴² Kyaaryo ikantakoeyemini eerori inja riraga Tajorentsi: “Eenitatsi panteeyakirini kaari kameethatatsi”. Paerani iwinkathawoteni sheewajatzinipaeni okemakotantakaririni Sharamoo riyothanitzisi osheki, rootaki opokashitantakariri okemijanteri. Atsipewentakari opoñaanaka inteena. Omaanta naaka nanaakoperotakiri rirori. Piñeeyawitakinani omaanta tee paapatziyeeyanani. ⁴³ Eejatzi noshiyakaawentemiro: aririka apaani atziri rookaeri kamaari ikinanaki janta opiryaapathatzinta ikowakowatzi tsika imakoryaantyaari. Omaanta tee iñi imakoryaantyaari. ⁴⁴ Roojatzi ikantzi: “Nopiyeeta nopoñaakanta ishireki shirampari”. Roojatzi ipiyantaa, iñaapaatziiri shirampari ikimiwitakawo pankotsi pishiityaaka tekatsi jeekantyaarini. Tema tee raapatziyaperotari Tajorentsi. Rootaki ikyaanantapaariri kamaari. ⁴⁵ Roojatzi riyaatantanaka raakitzi paashini kamaari, ikaatzi 7. Maperori osheki tee ikameethatzi. Ikantakiri: “Thame aate ajeekaeyini nojeekira chapinki”. Irika atzirika paerani rowashironkaawitakani eechonkiini. Omaanta iroñaaka rapiiteerira imaperotakiri, osheki rowashironkaaperotanakya. Eejatzi pikimiteeyakani eerori iroñaaka tee pikameethatzi, rootaki osheki powashironkaanteeyaarini inja.

Rootaki ikanteeyakiririni riraga Jesoshi.

Irira Jesoshi isheninkatakari maawaeni aapatziyariri

(Mr. 3.31-35; Rk. 8.19-21)

⁴⁶ Eeniro ikenkithawaetakagaeyanani riraga Jesoshi naakapaeni maawaeni piyotawentakariri, okantaka riniro areetapaaka eejatzi rirentzipaeni, ikatziyeeyapaakani janta inkokironta. Tema okowaki okenkithatakayeri. ⁴⁷ Eenitatsi kamantakiriri:

—Areetapaaka piniro eejatzi pirentzipaeni, okowapaakimi. Okowaki okenkithawaetakamei.

⁴⁸ Omaanta ikantawakiri:

—¿Ninkama nanatatsiri? ¿Ninkama yeeyitatsiripaeni?

⁴⁹ Roojatzi rookotanteeyanakarini riyotaanewopaeni ikantanakiri:

—Irika niyotaanewopaeni, sha, nokashiyakaakari rirotaki yeeyipaeni, eejatzi noñaakiro kimitaka nana. ⁵⁰ Rirotaki nonampijatziperoyakarini maawaeni antziniriri Pawa jenokinta ikowakaakiriri; rirotaki nokanteeyirini yeeyi, choeni, eejatzi nana.

13

Roshiyakaawentakiri irira Jesoshi pankiwaetatsiri

(Mr. 4.1-20; Rk. 8.4-8)

¹ Roojatzi riyowantanaka riraga Jesoshi pankotsiki jataki inkaareki. Ari ijeekapaaki.

² Eejatzi ipiyotawentakari oshekini atziri. Iñaapaakiro rirori pitotsi othataka othapyaakinira, roojatzi rotetantapaaka, ijeekapaaki. Ari ikatziyeeyapaakani piyotawentariripaeni impanekiiteki. ³ Roojatzi osheki ikenkithatakagaeyakinani. Roshiyakaawentakinari pankiwaetatsiri, ikantzi:

—Riyaatzi pankiwaetatsiri rookayitzironi okithoki teriiko rowaneki.

⁴ Pariyagaantapaentsiri apaanipaeni okithoki awotsiki ikantaka konthawo ipokapaaki rowapaakawo. ⁵ Paashini apaanipaeni okithoki opariyagaantapaaki mapipookiki. Tekatsiperowa kipatsi: eechonkiini janta. Intsipaete oshookawitanaka. Eejatzi intsipaete antawotapaaki. ⁶ Ishintsiiyaapaaki oorya intsipaete ojampiyanaki. Roojatzi okamantaka, tema tekatsi osheki oparitha. ⁷ Paashini okithoki pariyapaentsiri kitocheemashiki. Oshookawitanaka pankirentsi anaanakiro kitochee roojatzi okamantanaka. ⁸ Paashinipaeni okithoki opariyapaaki kipatsiperoki kameethari. Oshookanaki, okithokitanaki. Apaanipaeni okithokitanaki okaatzi 30. Paashinipaeni okithokitanaki okaatzi 60. Eejatzi paashinipaeni okithokiperotanaki okaatzi 100. ⁹ Eenitatsirika pikempita pikemantari, aritaki powakempitayaawo nokantakimiri.

Riyotakiri Jesoshi riyotaanewopaeni roshiyakaawentziniriri

(Mr. 4.10-12; Rk. 8.9-10)

¹⁰ Notsipatanakari paashinipaeni riyotaanewo nojampitapaakiri riraga Jesoshi:

—¿Iitaka poshiyakaawenantakariri paashinipaeni? Tee imateeyironi riyotakotziro oeta pikantawitariri.

¹¹ Ikantawakina:

—Ishinetzimi Tajorentsi piyotakotero kaari riyotzi paashinipaeni. Ikwaki piyote tsika ikanta rirori ipinkathariwenantzi. Omaanta tee ikoyi riraga paashinipaeni riyotakotero tsika ikanta reewawenantzi. ¹² Eenirorika yowitachari ikoyirika riyoperote, aritaki niyotakaaperotakiri. Omaantakya paashinipaeni kaari kowatsini riyote, rootaki kaari riyotantyaari. Eero niyoteeri eejatzi ari nopeyapithatakiri riyowitari eechonkiini. ¹³ Rootaki noshiyakaawenantakanariri riroripaeni, rooma tee ikoyi riyote. Ramineeyawityaani omaanta riyotakoeyironi iñeeyawitakarini. Ikemaeyawityaani nokantziri omaanta tee riyotakotawakiro nokantawitariri. ¹⁴ Omaanta imonkaatapaakiro ikenkithatakotzitakarini paerani Iseeyashi, ikantakotzitakarini:

“Pikemaeyawityaani omaanta eero piyotakotawakiro okantakotziri. Pamineeyawityaani omaanta eero pikenkithashiryaakoeyawoni piñeeyawitakarini. ¹⁵ Tee pikoyi piyote, rootaki kaari pikenkithashiryaantawaka. Tee pikoyi pikemi, rootaki piwitantawakawori pikempita. Tee pikoyi paminaperote, rootaki pimachookantawakari. Aririkami pikowakimi piyotemi aritaki pikemawakiromi, eejatzi piñaakimi eejatzi piyotakotenami pajankanekira. Rooma tee pikoyi paapatziyana nowawijaakotantemiri”.

Rootaki ikenkithatakotakiririni paerani Iseeyashi. ¹⁶ Omaanta eerori amineeyeemini, pikokichaantawo poki rootaki paapatziyantakinari, tema rootaki pikimoshireeyantarinini. ¹⁷ Kyaaryo, ikowaeyawitakani paerani maawaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi eejatzi maawaeni kameethatzinkarinini iñeeyeronimi iroka piñaakirika iroñaaka eerokapaeni. Ikowaeyawitakani ikemaeyenanimi okimitaka iroñaaka eeroka pikemari. Omaanta tee iñeeyanani, tee ikemaeyanani.

Rootaki ikanteeyakinari Jesoshi.

Riraga Jesoshi riyotagaeyakirini riyotaanewo oetarika kantakotachari
(Mr. 4.13-20; Rk. 8.11-15)

¹⁸ Roojatzi ikanteeyantakinani riraga Jesoshi:

—Iroñaaka niyotagaeyemironi oeta okantakotziri noshiyakaawentakimiri inkaaganki. ¹⁹ Arimachee nokantapiintziri paashinipaeni tsika ikanta Tajorentsi reewawenantzi, omaanta teerika ikemirowirori, ikimiwitawo awotsi tsikarika opariyagaantapaaki apanipaeni okithoki. Ikanta ipokapaaki konthawo rowapaakawo okithoki awotsiki, ari oshiyawori ipoki kamaari raapithatakiri rajankaneki ikenkithashiryaawitawakawo nokantziri. ²⁰⁻²¹ Rooma mapipooki opariyapaakira paashini okithoki oshiyakaawentakiri atziri kemawitawakawori noñaani ariwitanaka owakirani ikimoshirewentanakiro. Omaanta tekiraata riyotakoperotziro kameetha noñaani opomeentsitzimotakari oetarikapaeni, ikijaneentayitanakirini atziripaeni roojatzi ipakaantanaawo raapatziyawitawo noñaani. ²² Kitocheemashiki opariyantapaakari paashini okithoki oshiyakaawentakiri atziri kemawitawakawori noñaani omaanta osheki ikenkithashiryaaperotakawo oetarikapaeni jeekatsiri jaka kipatsiki eejatzi riweshiryaawentashitakawo rowaagawo. Rootaki kaari ikenkithashiryaantawo nokantawitariri. Tee raapatziyana kameetha. ²³ Kipatsipatha kameethari opariyantapaakari paashinipaeni okithoki oshiyakaawentakiri atziri kemaperotawakirori noñaani raaperotawakiro kameetha okaatzi okantziri. Raapatziyaperotanakawo. Raapatziyakaanakari paashinipaeni atziri oshekiperotanaki iroñaaka iyemijantzinkaritepaeni. Apanipaeni raapatziyakaakari 30 atziri, paashinipaeni raapatziyakaakari 60, eejatzi paashinipaeni raapatziyakaakari 100.

Rootaki ikantakinari.

Roshiyakaaventziriri Jesoshi teriikopero eejatzi oshiyawitawori teriiko

²⁴ Eejatzi paashini roshiyakaawentakina riraga Jesoshi, ikantzi:

—Aritaki ikantari Tajorentsi ipinkathariwenantzi, reentsitetari atziripaeni. Ikim-itakari pankitzirori okithoki teriiko. Riyoshiiwitakawo ipankitakiro kameethari okithoki. ²⁵ Ikantaka tsiteniriki imaanaki, eejatzi ratziritepaeni. Ikantaka ipokapaaki kijapaakiriri ramakiro okithoki oshiyawitawori teriiko omaanta kaari owaetawo. Ipankitapaakiniri janta rowanekinta, itsipataapaakiro teriiko. Roojatzi riyaatantanaa ithonkanakirowa ipankitanakiniri. ²⁶ Okanta oshookanaki teriiko, okithokitanaki. Eejatzi oshookitanaka roori oshiyawitawori teriiko. Ari ojatzinkanakawo. ²⁷ Iñaawakiro ratziritepaeni oshookanaki, roojatzi riyaatashitantanakari ashitawori irinta, ikantapaakiri: “Tema otsiyakotanaki okithokipaeni rooperori pipankitakiri janta powaneki. Omaanta ¿itakakya oshookantateetanakari oshiyawitawori teriiko?” ²⁸ Ikantawakiri: “Rirotakirika pankitakirori kijanari”. Roojatzi ikantapaakiri: “¿Pikowakima niyaate iroñaaka nothokakitero oshiyawitawori teriiko?” ²⁹ Ikantanakiri: “Eero. Aririka pithokawitakyaawo ari pithokakotakiro roori teriikopero”. ³⁰ Ari okaantawakaata. Ot-sipatawakyaawoota oshooki. Iinjakya aminawakiroota ojampatawakiita owiitanyawori. Roojatziyaka nokanteeyemini: “Pithokero oshiyawitawori teriiko, otayaata janta paamariki. Eekiro pimpaetanakiro powiitanakiro teriikopero. Pikempoyeenawo janta nokempoyaaapiintzirona”.

Rootaki roshiyakaawentakinari riraga Jesoshi.

Roshiyakaawentakinawo irira Jesoshi okithoki moshitaaja
(Mr. 4.30-32; Rk. 13.18-19)

³¹ Eejatzi paashini roshiyakaawenteeyakinawoni riraga Jesoshi, ikantzi:

—Aritaki ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi, roshiyawitakawo okithoki moshitaaja* ipankiitziri owantsiki. ³² Okaatzini okithoki naawita omaanta oshookanakirika, antawotanaki. Anaakotanakiro paashinipaeni pankirentsi aritaki raampeyantay-itakyaawoni tsimeripaeni jenokiweripaeni eejatzi ari imaashitantakyaawo. Kimitaka iroka iroñaaka eenitatsi apanipaeni aapatziyanari ipinkathatziri Tajorentsi. Omaanta eekiro, eekiro ayotakaeri paashinipaeni raapatziyari rirori roojatzi iinja ari roshekitero aapatziyanari.

Roshiyakaawentakiro irira Jesoshi tapiyakawori paa
(Rk. 13.20-21)

³³ Eejatzi paashini roshiyakaawentanari, ikantzi:

—Aritaki ikantari riraga Tajorentsi reewawenantzi eekiro eekiro riyoteeri maawaeni ikowakaakiriri. Roshiyakawo tsinani owetsikiro paa. Aakiro osheki opane teriiko, eejatzi otsipataakiro eechonkiini tapiyakaawori eejatzi eechonkiini iña. Roojatzi otapiyantakya maawaeni. ³⁴ Aritaki ikantapiintatyaani roshiyakaawentapiinteeyakinirini maawaeni piyotawentakariri. Tee riyotaaperoneentziri kameetha iñaani, inta roshiyakaawentashitanari iñaani. ³⁵ Imonkaatakiro rojankinatztakarini paerani kamanantzirorini iñaani Tajorentsi:

“Ikantzi riraga Tajorentsi: ‘Osheki noshiyakaawenteeyenirini atziripaeni nokamanteeyerini kaari riyoteeyawityaani rirori paerani, tema omanimotawitakari’ ”.

Oeta okantakotzi oshiyawitawori teriiko eejatzi teriikopero

³⁶ Roojatzi riwethatantanaari riraga Jesoshi piyotawentakariripaeni.

Roojatzi riyaatantanaa rirori janta pankotsiki. Naaka maawaeni riyotaanewo noyaatanakiri. Nokantziri:

—Piyotaaperotenawo poshiyakaawentakiniriri maawaeni piyotawentzimiri inkaaganki. ¿Oetaka oshiyakawori oshiyawitawori teriiko ipankiitziri teriikomashiki?

³⁷ Ikantanakina:

—Arimache nopoñaanaka naaka jenokinta, natziriperotapaaki jaka kipatsikika. Naaka kimiwitawori ipankiitziri teriiko kameethari. Naapatziyakagaeyakarini atziripaeni raapatziyari Tajorentsi. ³⁸ Rowaga owantsitatsiri rootaki kantakotachari maawaeni kipatsika ajeekantarika. Rowaga teriikopero oshiyakaawentakiri maawaeni reentsite Tajorentsi. Omaanta oshiyawitawori teriiko oshiyakaawentakiri oyaatziriri iwinkatharite kamaari. ³⁹ Riraga kijantatsiri pankitakirori oshiyawitawori teriiko rirotaki iwinkatharite kamaaripaeni. Rowaga owiitachari okithoki oshiyakaawentakiro kipatsi othonkaeyarika iinja, ikantakowenantaariri Tajorentsi maawaeni atziri okaatzi rantziri. Riraga owiitzirori pankiwaerentsi okantakotziri ronampiripaeni Tajorentsi. ⁴⁰ Ñaakiro, ipiyotakaantakiro oshiyawitawori teriiko itaantyaawori. Ari okimitya iinja areetapaakya nokantakowenantaariri atziri okaatzi rantziri. ⁴¹ Notyaanteeyirini oshekini nonampiripaeni, ipiyotantaaririni maawaeni kaari kameethatzinkari, eejatzi maawaeni antakayiriri paashini atziri kaari kameethatatsi, ⁴² roojatzi nookakaanterini janta paamarikinta kaari tsiwakanitatsini. Osheki rowashironkagaeya janta, osheki ikemaatsityaawo paamari.

⁴³ Ikimoshiretakaaperoteri Pawa maawaeni kameethatzinkari, rajankaneki, irirapaeni

* 13:31 Iroka moshitaaja rootaki okithoki owaanini pankirentsi, shookatsiri inampiki paashinijatzitatsiri atziri.

ari ishikipakiryaaanaki ikimitanakyaari oorya; itsipatyaari rirori janta ipankoperokinta. Powakempitaperotawakyaaworika nokantakimirika ari paawakiro.

Ikenkithatakotziri Jesoshi koriki imaneetziri

⁴⁴ Aritaki ikantari riraga Tajorentsi ipinkathariwenantzi, reentsitetyaaririka atziri-paeni. Ikimitakari shirampari ñaakiriri oshekini koriki imaneetziri kipatsikira. Osheki ikowakotakiri rootaki ikenkithashiryaaantanakari: “Namananteroota kipatsi naakotantyaariri koriki”. Ityaawentakotaneeri jatanaki ipimanteeyakironi rashitayitarini ramanantakotantyaariri kipatsi ijeekakira koriki. Roojatzi ramananantakawo kipatsi. Ikimoshirewentanakiri osheki iyorikite riraga amanantakirorira.

Roshiyakaawentakiro Jesoshi poreryaanikitatsiri mapi

⁴⁵ Eejatzi ikantari riraga Tajorentsi reewawenantzi, reentsitetari kowatsiri raapatziyaari. Irintakya ikimitakari kowatsiri ramanantero poreryaanikitatsiri mapi kitamaari, pinaperotachari.

⁴⁶ Iñaawakiro apaani okameethaperotaki, opinaperotaka. Ikowaperotakiro, rootaki ipimanantawori maawaeni tzimimotziriri raantariri koriki. Roojatzi ithonkakiri iyorikite ramananantakawori rowaga poreryaanikitatsiri mapi kitamaari, pinaperotachari.

Ikenkithatakotziro irira Jesoshi tsikarika ikanta shiryaatatsiri

⁴⁷ Rapiitakiro riraga Jesoshi roshiyakaawentakinari tsika ikantari Tajorentsi reewawenante, ikantakina:

—Aririka reewawenante riraga Tajorentsi, ari ikimitari shiryaatatsiri, rowiinkakiro ishiryaaamento niyankyaani inkaareki roojatzi inoshikakotakiri raaki osheki shima inashitzinkaripaeni rotetakiri pitotsikira. ⁴⁸ Ojamanitanaki aririka riyeekitanaki pitotsikira roojatzi ipokanta othapyaakiini. Riyoyaawaetapaaki kameethatatsiri rotetakiri kantziriki. Riraga kaari kameethatatsiri rookayitakirini. ⁴⁹ Aritaki okimiteeya iinja aririka nopokae jaka kipatsikika notyaanterikya nonampiripaeni, ipokapaaki jaka jaawikika riyoyaayitapaakirini ikaatzi kameethatinkari rajankaneki, omaanta riraga kaari kameethatatsi rajankaneki, rinashitapaakyaari rirori ⁵⁰ rookaeyirini janta paamarikinta kaari tsiwakanitatsini. Ari riraakoeyaani eejatzi ratsikaekitya antawaete rirori: ikemaatsiteeyaawoni katsiri. ⁵¹ ¿Pikemaperotakiro ma nokantakimiriri?

Nokanteeyakirini:

—Jee, nokemakimi.

⁵² Roojatzi ikanteeyanani:

—Aririka ikemijantena riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, riyotanakiro osheki. Tema iroñaaka riyotziro maawaeni rojankinateetzirini paerani, eejatzi raapatziyanarika, riyotziro owakiratatsiri niyoteeriri iroñaaka. Riyotanakiro tsikarika ikantari riraga Tajorentsi reewawenantzi. Okimitaka, riyotziri koetyeemotziriri ratziritepaeni irintapaeni ashaagantachari kameethari, roojatzi ipantariri apaanipaeni itaworitatsiri rowaagawo eejatzi apaanipaeni owakiratatsiri rowaagawo, oetarika koetyeemotariri. Eejatzi okimitaka iroñaaka eerori, kameetha piyotagaeri paashinipaeni itakaantaworini Iwaperiteki Tajorentsi eejatzi piyoteeyaari owakirari niyotaakimirika iroñaaka.

Ipiyanaa Jesoshi Najareeteki

(Mr. 6.1-6; Rk. 4.16-30)

⁵³ Ari okaatapaaki roshiyakaawentakinari riraga Jesoshi, thonkapaaka, roojatzi riyaatantanaa.

⁵⁴ Iroñaaka ipiyanaa riraga Jesoshi janta iipatsiteki ipoñaakanta. Noyaateeyanakirini naaka. Roojatzi riyotaantapaakari janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyyopaeni. Ari rotsikanateeyanakarini maawaeni kemawakiriri, ikanteeyanakini:

—¿Iitakakya iyotaakiriri riyothanitantakari? ¿Ninkakya matakaakiririka itajonkantzi?
⁵⁵ Tema rirotaki itomini riraga wetsikirori jeekamentotsipaeni. Paminerotyia rinirowa Mariiya. Pamineritya rirentzipaeni Jantyaako, Josee, Shimo eejatzi Joorashi. ⁵⁶ Eejatzi akaateeyakironi ritsiropaeni jaka. ¿Tsika opoñaaka maawaeni iroka riyothanitantari?

⁵⁷ Rootaki itheenkantakariri riraga Jesoshi, ikantzimatziri, rootaki ikanantakariri irira:

—Atziripaeni iñeeririka paashinijatzi kamanantzirori Iwaperite Tajorentsi kameetha raapatziyaperotawakyaari. Riroma rirorika jeekariko inampiki ikamanantawityaa-worika Iwaperite Tajorentsi eero ikowaperotzi raapatziyaperotyaaari, inta itheenkiri rirori.

⁵⁸ Osheki itheenkaeyakirini ikaateeyini ijeeki. Tee raapatziyaperoyarini rootaki kaari osheki itajonkananta janta.

14

Riraga Erooreshi rowamaakaanakari Jowa. Roojatzi iitakaawitakari Jesoshi rirotaki Jowani piriintachari

(Mr. 6.14-29; Rk. 3.19-20; 9.7-9)

¹ Apaani kitejiri ikemakotawakiri Jesoshi riraga Erooreshi. Tema irira rirotaki pinkathariwentziriri maawaeni karireeyajatzi iroñaaka. ² Ikemakotantawakariri, ikanteeyanakirini ronampiripaeni: “Aamaaka rirotaki Jesoshitatsiri riraga Jowa kaawoshitakotziriri Tajorentsi. Nowamaakaanawitakari omaanta aamaaka piriintarika añagae eejatzi, rootaki imatantakawori itajonkantapae iroñaaka”.

³⁻⁴ Chapinki riraga Erooreshi raapithatakiri rirentzi Jiripi iina, oetachari Eroriiyashi. Roojatzi ikanantakariri riraga Jowa kaawoshitakotantatsiri Tajorentsi:

—Tee okameethatzi okaatzi pantakiri. Rootaki raakaanantanakariri Jowa romonkyaakaanakiri omonkyaagementotsiki. Roojatzi roojotakaanakiri karenathaki. ⁵ Chapinki ikowawitaka rowamaakaanterimi, omaanta ithaawantakariri atziripaeni. Osheki raapatziyeeyakarini Jowa, tema ikenkithashiryakotziriri rirotaki kamanantzirori iñaani Tajorentsi rootaki ikenkithashiryakaanakariri riraga Erooreshi: “Aririka nowamaakaanakiri ari ikijakowentakyaari atziripaeni”. Rootaki ithaawantakariri rowamaakaanterimi chapinki. ⁶ Roojatzi omonkaantaka kitejitatsiri paerani ikoñaatantapaakari riraga Erooreshi. Ipiyotawentari oshekini inampijatzi ikimoshirewentziri, ishinkitawaeta. Eejatzi okantaka opirantakotziriri ishinto Eroriiyashi, osheki iñaawenaperotakawo, ⁷ rootaki ikanantakawori:

—Oetarika pikowakotenari, aritaki nopakimiro. Riyotzi Tajorentsi, eero namatawitizimi.

Roojatzi iyaatashitantanakawori ojampitantawori iniro. ⁸ Okantawakiro ishinto:

—Pikanteri rowamaakaanteri riraga Jowa.

Roojatzi okanantakariri roori:

—Nokowaki powamaakaanteri riraga Jowa, pipakotenawo piratoki iitoni, iyotantyaari nana kyaaryo kamaperotaki.

⁹ Roojatzi rowashiretantanaka rirori tee ikowawita rowamaakaanterimi omaanta inkaaganki ikemaeyawakirini maawaeni atziripaeni okaatzi ikantakiri. Tekatsi ikantaneeya roepiyaneero. ¹⁰ Rootaki ithatyaakaanantakariri iitoki riraga Jowa.

¹¹ Roojatzi ramanteetakawo iitoni thatyaaka. Aawakiro, roojatzi aantanakanawori iniro. ¹² Ikantaka riraga riyotaanewoni roojatzi ipokantapaaka raanakiro iwatha ikitatakiro. Roojatzi riyatashitantanakari riraga Jesoshi ikamantapaakiri:

—Rowamagaetakirirakya Jowa.

¹³ Ikemantawakari rirori kamaki irira, roojatzi riyatantantaka apaniroeni janta tekatsinta atziri. Itsipateeyanakinani.

*Rowakaakari Jesoshi 5000 shirampari
(Mr. 6.30-44; Rk. 9.10-17; Jowa 6.1-14)*

Itenteeyanakinani, rootaki nokinantakoeyanakarini pitotsi. Omaanta ikemakotakiri oshekini atziri, ipoñeeyanakani nampitsikipaeni, ikinanaki onomateeteki iñaa, roy-aatakina. ¹⁴ Roojatzi naatakoeyantapaakani, notonkagaeyanakini kipatsiki. Eejatzi noñaapaakiri oshekini oyaakiriri Jesoshi. Osheki retakoshiryapaakari irira maawaeni, retsiyatakoeyakirini mantsiyatzinkaripaeni. ¹⁵ Tsiteniityaaki oorya. Nokaateeyakirini paashini riyotaanewo Jesoshi, nokanteeyawitakarini:

—Pamine, tekatsi atziri ipanko jaka, rooteentsi otsitenite. Potyaanteri atziripaeni riyaaateeyini pankotsikipaeni ramananteeta royaari.

¹⁶ Ikantawakina:

—Eero. ¿Itaka ratsipetashitantaari riyaaate? Piperi eerori royaari.

¹⁷ Nokantanakiri:

—O, tekatsi noperiri. Paminetya sha, tee oshekitzi paa okaatzi apawakooni. Eejatzi mereto ikaatzi apite.

¹⁸ Ikantawakina:

—Pamakinawo maawaeni eejatzi mereto.

Roojatzi nopantakari. ¹⁹ Ari ikanteeyanakirini maawaeni:

—Pijeeeki jaawiki katawomashiki.

Jeekaeyanakini. Roojatzi raantakawo paa eejatzi mereto. Raminanaki jenokinta, ikantanakiri Ashitariri:

—Ariwee, Pawa, pipakinawo iroka nowanawo noyaari.

Ari ikagaakiro paapaeni, shimapaeni, ipaeyakinarini maawaeni. Eekiro nopanakiri paashinipaeni atziri. Roojatzi nowaeyakawoni maawaeni. ²⁰ Ari rowaeyakawoni maawaeni piyotawentakariripaeni, reshitanakiro owanawontsi. Roojatzi nopiyotayiteeroni tzimagaantapaentsiri niyeekitakiro kantzirikira okaatzi 12. ²¹ Naamaashita ikaateeyakini riraga owaeyakaworini shirampari 5.000, eejatzi tsinanipaeni eejatzi eentsipaeni.

*Irira Jesoshi ranashaatapaawo inkaareki, tee itsitsiyi
(Mr. 6.45-52; Jowa 6.15-21)*

²² Roojatzi rotyaanteeyakinani riraga Jesoshi, ikanteeyakinani:

—Niyotaanewopaeni, potetanakya pitotsiki, peewatena intatsikeronta.

Roojatzi eejatzi rotyaantakiri maawaeni piyotawentakariri, ikantakiri rirori:

—Piyaaterapa janta pipankokipaeni.

—Jee, ari.

²³ Roojatzi itonkaantanaka tonkaariki apaniroeni, ikenkithatakaeri Ashitariri. Ot-sitenitantanaka, eeniro ijeeki apaniroeni janta.

²⁴ Nokanteeyanakani nokinakoeyanakini niyankyaani inkaareki. Roojatzi antawo omaetonkaaki, eejatzi oepiyapiyatakotakina antawo tampyaa. ²⁵ Okantaka rootzimateentsi okitejite, noñagaatziiri Jesoshi ranashaatapaawo iñaa. Tee itsitsiyi. Eejatzi tee niyotawaeri. ²⁶ Tema rominthaagapaakina, nokaemaeyantanakani:

—¡Eeeee! ¡Kaakitaki peyariwee!

Osheki nothaawantaperotawakari. ²⁷ Omaanta ikanteeyapaakinani:

—Naakakya pokatsiri, piweshiryaaawentawakina, eero pithaawantashitana.

²⁸ Roojatzi ikanantanakari Peetero:

—Eerokarika Nowinkatharite pikaemena nanashaatyaata naari iñaa, niyaatashitemiita pikatziyakaga eerori.

²⁹ Ari ikantakiri:

—Pipokanaki.

Roojatzi imitaanaki inkaareki, ranashaatantawitanakawo, riyaatemi janta Jesoshiki.
³⁰ Omaanta roojatzi ikenkithashiryaanakiro tampyaa, eejatzi ithaawanaki, itsitsiyi-mawitanaka. Ikaemanaki:

—Nowinkatharite, paawaena.

³¹ Roojatzi rakotashitawakiri, rakathawakotawaeri. Ikantanakiri:

—Eechonkiini paapatziyana. ¿litaka kaari pameentaperotantana?

³² Roojatzi rotetantapaa pitotsiki, notsipateeyanaarini, roojatzi kaatanee tampyaa.

³³ Osheki nopinkatheeyanakirini, nokanteeyanakirini:

—Kyaaryootaki, eeroka Itomi Tajorentsipero.

Retsiyatakotakaakiri maawaeni mantsiyatzinkari janta

(Mr. 6.53-56)

³⁴ Roojatzi nomontyaanteeyanaawoni, naatakoeyapaani intatsikeronta. Tema nareeteeyapaakani janta Jenejareeteki. ³⁵ Ikantaka jeekayitatsirini riyotawaerira areetapaa Jesoshi roojatzi ikamantawakaanteeyanakani maawaeni ikaateeyinira ijeekaeyini. Ramaeyakirini maawaeni mantsiyatzinkaripaeni. ³⁶ Royiikiiyakarini ipampitziteeyakirini imaatha. Ikantaka roojatzi ipampitziteeyantakarini imaatha opatziyaakikira. Etsiyatakoeyaneeni maawaeni okaatzi owawijaakotzitikirini imaatha.

15

Owaariperotzirori ashire

(Mr. 7.1-23)

¹ Paashini kitejiri ipokashitapaakiri riraga Jesoshi apanipaeni warijeeyo eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Ipoñeeyakani Jerojareeki, ikantapaakiri:

²—Tema aakaeyakini joriiyo. Ameteeyakawoni rootzimateentsirika oyaa itakyaawo akiwero ako, roojatzi owantanakya. Tema tee akimitari kaari yotziri Tajorentsi rootaki riyotaakaerini itakaantaworini paerani. ¿litakakya kaari imonkaatantawo piyotaanewopaeni? Tee okameethatzi rowashitya, tekiraata ikiwawakota.

³ Ikantawakiri:

—¿litakakya kaari pimonkaatantawo eeroripaeni ikaminaawitzimirira Tajorentsi? Osheki pimonkaatashitakawo ikantashitayitarini itakaantaworinipaeni rootaki kaari paapatziyaperotantawo ikaminaawitzimirira. ⁴ Tema ikantziri Moeseeshini: “Pipinkathateri piri eejatzi piniro”. Eejatzi ikantzi: “Riraga Tajorentsi ikantakotziri akawaantetziriri ashitariri eejatzi riniro: ‘Okameethatzi rowamagaeteri’ ”. ⁵ Omaanta eerokapaeni pikanteeyakirini atziri: “Pimatero pikanteri ashitzimiripaeni: ‘Eero nomatziro namitakotzimi, nopemi koriki tzimimowitanarika namitakotantemirimi, irika nashi koriki: tema nokashiyakaatziiri Tajorentsi noperi’ ”. ⁶ Ñaakiro, pantashiteeyakawoni eerori pikowakaeyakarini, tee panteeyironi ikowawitari rirori. Pookaeyanakironi Iwaperite Tajorentsi panantyaawori okimitaka ranteeyakirini pichariniitenipaeni paerani. Tee pishinetziri atziri ramitakotziri ashitariri eejatzi riniro. ⁷ ¡Amatawitantaniripaeni! Poshiyakaawaetashita paapatziyakari rirori, omaanta tee paapatziyari. Kyaaryo ikenkithatakotziteeyakimirini paerani Iseeyashi. Iroka rojankinatztakarini:

⁸ Ikantzi Tajorentsi: “Irika atzirika ikantashiteeyakinani ipaanteki: ‘Nopinkathatzi-imi’, omaanta rajankanekira tee raapatziyaperotana, okimitzimotakina inteena ijeekaeyakini.

⁹ Ratsipetashitakawo ipiyotawentashitana, tee riyotaantziro nokaminaantariri, inta riyotaantashitawo ikantayitzirini ichariniitenipaeni paerani”.

¹⁰ Roojatzi ikaemantakari riraga Jesoshi piyotawentariripaeni. Ikaemanakiri ikan-teeyawakirini:

—Pikemaperoeyenani, piyotawakiro nokamantemiri: ¹¹ okaatzi powayitarini, tee iñaakotzimiro Tajorentsi owaariperotero pishire. Omaantakya okaatzi piñaawaetziri kaariperotatsiri eejatzi okaatzi pikenkithashiryayitarini rootaki owaariperotzirori pishire.

¹² Nokantanaka niyaatashiiyakirini riraga Jesoshi, naakapaeni riyotaanewo, nokanteeyapaakirini:

—¿Piyotakima eeroka ikijantakimiro warijeeyopaeni pikantakiriri inkaaganki?

¹³ Rakanakina:

—Okimitaka atziri inothokero maawaeni kaari ipankitzi, arimache iinja rowashironkayeri riraga Pawa jenokinta maawaeni atziri kaari reentsitetari. ¹⁴ Eero pikenkithashiryaaakotapiintawo ikantziri riroripaeni. Tee ikoyi riyotero ikowakiri rirori. Ikimitakari kaari kokichaatsi. Noshiyakaawentemiri: rakathateririka kaari kokichaatsi paashini kaari kokichaatsi, eenitatsirika omoo janta, tema aritaki ipariyeeyakini irira apite omooki. Okimiwitaka iroka, riraga warijeeyopaeni riyotaakiri paashini atziri kimitariri kaari kokichaatsi. Tema tee ikoyi riyoteri oetarika ikowakaakiriri Tajorentsi. Tema kimitaka kaari kokichaatsi, tee riyotziri rirori. Rootaki iinja irira rowashironkaantyaariri.

¹⁵ Ikantziri riraga Peetero:

—Tee nokemimi. Piyoteenawo oetaka okantaperotziri: “Oetarika oyaari, tekatsi okantero owaariperotero ashire. Omaanta oetarika akenkithashiryaaari, rootaki owaariperoteeni”.

¹⁶ Ikantawakiri:

—Eejatzi eeroka, ¿tema pikemaperotana? ¹⁷ ¿Tema piyotzi oetarika oyaari iyaatzi asheetoki roojatzi ashitanteeyaawo? Tekatsi okantziro ashire. ¹⁸ Maawaeni pikenkithashiryaaari opoña pajankaneki rootaki piñaawaetantawori. Piñaawaeterorika kaari kameethatatsi tema rootaki owaariperotzirori pishire. Omaanta owaariperotziro pishire okaatzi piñaawaetayitzirini pipaanteki kaari kameethatatsi eejatzi okaatzi pikenkithashiryayitarini. Rooma pajankaneki tee pikameethatzi. ¹⁹ Rooma piyotziro tee pikameethatzirika pajankaneki ari pantziro kaari kameethatatsiri, powamaantzi, pishirontzimotawo tsinani kaari piina, paapithatziri paashini atziri iina, maenari piñaathatawo tsinani kaari payi, pikoshitzi, pitheeya, pikantzimatziri paashini atziri. ²⁰ Rootaki eeroka powaariperotantawori. Omaanta teerika pikiwawakota rootentsirika poya, tekatsi okantero pishire. Eero ikijantzimiro Tajorentsi.

²¹ Roojatzi jatanaki rirori Jesoshi, naaka, maawaeni.

Rowawijaakotziro Jesoshi ishinto kanaanajato

(Mr. 7.24-30)

Riyaataakanakina riraga Jesoshi janta Tziiroki eejatzi Shirooki. ²² Opokashitapaakiri janta kanaanajato, rowaga kaari joriyyotatsi. Okantapaakiri:

—Nowinkatharite, rooma eeroka ichariniiteni jewatatsirini riraga Iraviiri. Nokowaki pineshironkatena, eejatzi nishintyo pineshironkateno. Ikyaanapaakawo kamaari, shiyashiyataka.

²³ Omaanta imaeritanaki, tee rakawakiro. Nokantawitari naari:

—Pikantero iyaateeta, atama oñaashirenkaka. Tema osheki okaemakamataki.

²⁴ Roojatzi ikantzi:

—Rootaki rotyaanantakinari Pawa, apatziro nowawijaakoteri nojoriyyotzinkaritepaeni. Rirotaki kimitariri owishapaeni kaari ishenteetzi.

²⁵ Omaanta otziwerowashitapaakari, apiitakiri okantakiri:

—Nowinkatharite, pineshironkatena.

²⁶ Ikantawakiro, roshiyakaawentakiro:

—Tee okameethatzi aapithateri atomi owanawontsi apantyaariri otsitzite. Eeroka kaari joriiyotatsi. ¿Itaka noneshironkatantemiri?

²⁷ Tee okantzimoneentanakyaawo ikantawitakaworira, inta okantziri:

—Kyaaryo, Nowinkatharite, kameetha iroka pikantanarika. Omaanta, riraga otsitzite rowawo opetokeeriki pariyayitatsirini jaawiki royaarika ashitariri rotsitzite.

²⁸ Ikantawakiro:

—Tsinani, kameetha paapatziyaperotakina. Aritaki nomatakimiro pikowakotakinarika.

Aripaete awijakotanee ishinto. ²⁹ Roojatzi riyaatantanaa riraga Jesoshi, eejatzi maawaeni nokaateeyaneerini.

Retsiyatakotakiri irira Jesoshi oshekini mantsiyatzinkari

(Mr. 7.31-37)

Ikinakaanakina riraga Jesoshi janta othapyaakiini inkaare janta Karireeyaki. Itonkaakaanakina tonkaariki, ijeekakaapaakina janta. ³⁰ Ipokashiteeyakirini osheki atziri ramakiri osheki mantsiyari: aashetawitachari, kamampowaakiwitachari, majontziwitacharipaeni, thatyaaponthowitacharipaeni, eejatzi paashinipaeni mantsiyawitachari roojeekaeyakirini iitzikeroki rirori. Retsiyatakoeyakirini maawaeni. ³¹ Roojatzi rotsikanatantanakari atziri iñaakirira aashetawitacharini anashitaa kameetha, riraga kaari kokichaawitachani kokichaate, majontziwitachari ñaawaetanee, kaari shewawitachani rako shewatanaa eejatzi paashinipaeni mantsiyari etsiyatakotee. Ari rotsikanateeyakarini tee riyotzi oeta ikanteeyanakirini roojatzi iñaaperoeyantanakarini riraga Tajorentsi. Ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotaki Tajorentsi riraga pinkathariwentziriri maawaeni joriiyopaeni.

Rowakaakari Jesoshi 4000 atziri

(Mr. 8.1-10)

³² Roojatzi ikaemaeyantakinani riraga Jesoshi naakapaeni maawaeni riyotaanewo. Ikanteeyakinani:

—Osheki netakoeyakarini maawaeni piyotawentanari, tema okaataki kitejiri 3 itsipateeyakinani jaka. Tekatsi roya. Tasheyamoonthataki. Tee nokoyi notyaantashiteeyaari inampiki tekirarika rowa. Rooma notyaantashiteeyaririka, ari ishipeatanaki awotsiki. Eero imatziro rareeta inampiki.

³³ Nokantapaakiri:

—Pamine, tekatsi atziri ipanko jaka. ¿Tsika ayenirika owanawontsi aperiri? Oshekini ikaateeyiniroña.

³⁴ Ikantawakina:

—¿Tsika okaatzika owanawontsi jeekaentsiri?

Nokantanakiri:

—Okaataki 7 paa, eejatzi mereto apaanipaeni.

³⁵ Roojatzi ikanantawakariri riraga piyotawentariri:

—Pijeekaeyini maawaeni katawomashiki.

³⁶ Jeekaeyanakini. Roojatzi raantakawo paa eejatzi mereto. Ikantziri ashitariri:

—Ariwee Pawa, eenitatsi noyaari.

Roojatzi ikagaantakawo paa eejatzi mereto. Ipakinawo eejatzi maawaeni riyotaanewo. Naawakiro, noshirinkakiniri rirori piyotawentakariripaeni. Itajonkakiniri oshekitanaki paa, roshekitanaki eejatzi mereto. ³⁷ Nowaeyakawoni, kemaeyanakinani maawaeni. Roojatzi nopiyoteeyakironi tzimagaantapaentsiri niyeekiteero kantzirikirira, okaatzi 7. ³⁸ Tee ayoperotzi tsika ikaatzi maawaeni owaenchari. Owaka osheki tsinani eejatzi eentsipaeni. Omaanta aamaashitya 4.000 shirampari owaenchari.

³⁹ Roojatzi rotyaanantaari, ikantakiri:

—Piyaateerakya iroñaaka pipankokipaeni.
Roojatzi riyaatantanaa. Noteteeyantanakani pitotsiki, montyaakotanakina janta Makataaki.

16

Ikowawitaka warijeeyopaeni iñeerimi irira Jesoshi itajonkantemi
(Mr. 8.11-13; Rk. 12.54-56)

¹ Ikanta ipokashiteeyapaakirini warijeeyopaeni eejatzi saroseeyopaeni ikowaeyaw-itakani rantakaantyaaririmi riraga Jesoshi kaari kameethatatsi ikijantanakyaaririmi. Ikantawitapaakari:

—Nokowaki noñeemimi pitajonkante, niyotantanakyaari kyaaryo pipoñaaka jenok-inta.

² Rakanakiri rirori:

—Pamine, aririka itsiteniityaanaki oorya piñaakirorika okiraawayeetyaanaki, tema pikantanaki: “Paminetya jenoki kiraawayeetyaaki. Eero opariyi inkani”. ³ Omaanta, amaetyaakakya piñaakirorika aaninkaki, ari pikantanaki: “Rooteentsi opariye inkani. Paminetya aaninkakinta”. Amatawitantaniri, piyotakoeyakironi opariyerika inkani. Omaanta tee piyotakotzimaetawo maawaeni okaatzi piñeeyawitakarini jaka kipat-sikika. ⁴ Tee pikameethateeyini, osheki pitheenkakiri riraga Tajorentsi. Iroka tee okameethatzi. Pikowawita piñeena notajonkante, omaanta eero noñaayimiro. Apatziro iinja, piñaakironi roshiyakaawentakinari paerani Jonaashini.

Rootaki ikantakiriri riraga Jesoshi, roojatzi riyaatantanaa.

Roshiyacaantziniri Jesoshi tapiyakaawori paa
(Mr. 8.14-21)

⁵ Rareetakaeyapaakinani intatsikeronta inkaare irira. Tema nopeyakotanakiro paa: tee naanakiro. ⁶ Ikanteeyakinani rirori:

—Paamayaawowa rowaga tapiyakaawori paa rashi warijeeyopaeni eejatzi rashi saroseeyopaeni.

⁷ Roojatzi nokantawakaeyantanakani:

—¿Iitaka ikanantakaeri: “Paamayaawowa tapiyakaawori paa rashi warijeeyopaeni eejatzi rashi saroseeyopaeni”? Rooma ikanantakaeri teera amaneero paa. Aamashitya rootakirika ikanantakaeri.

⁸ Ikantaka riyotakotakina oetarika nokantawakaakari, rootaki ikanantanakinari:

—¿Tekirama pameentaperotana? ¿Iitaka pikanantari: “Tekatsi paa”? ⁹ ¿Tekirama piyotana? ¿Tema pikenkithashiryawakawo chapinki okaatakotawitakagaanki paa apawakooni, omaanta ikemaeyakawoni osheki atziri rowantakawori? Ikaatakiranki 5.000 shirampari okaatzi tzimagaantapaentsiri 12 kantziriki yeekitapaatsiri.

—Jee. Kyaaryo.

¹⁰ ¿Tema pikenkithashiryawakawo kaatatsiriranki paa 7, eejatzi nowakaakari 4.000 shirampari omaanta ikemaeyakawoni maawaeni eejatzi tzimagaantapaentsiri pote-teero kantziriki okaatzi yeekitatsiri 7?

—Kyaaritaamakya.

¹¹ Ikantanakina:

—¿Iitaka kaari piyotantawakawo nokanantawitakimiri: “Paamayawowa tapiyakaawori paa rashi riraga warijeeyopaeni eejatzi riraga saroseeyopaeni? Tee ro nokantakoperote rowaga paa pipeyakotanakiri inkaaganki”.

¹² Roojatzi niyotakotantakawo oeta okantakotziri ikenkithatakotakiri tee ro ikenkithatakoperotzi tapiyakawori paa omaanta ikenkithatakotziri maawaeni riyotantayitzirini warijeeyopaeni eejatzi saroseeyopaeni. Tema riyotaashitakari kaari rooperotatsiri. Tee ikoyi riraga Jesoshi ramatawitantenawo riroripaeni okaatzi riyotaantayitzirini.

*Peetero ikantziri riraga Jesoshi: “Eeroka Owawijaakotantatsini”
(Mr. 8.27-30; Rk. 9.18-21)*

¹³ Roojatzi niyaateeyantanakani intatsikeronta Joriraani paashiniki Sesareeya rowaga nampitsi riwetsikakaantapaakiri Jiripi riraga pinkathari. Ari nokinakitzi janta. Roojatzi ikanteeyanakinani riraga Jesoshi:

—Nopoñaaka naaka jenokinta natziriperotapaaki jaka jaawikika. ¿Oetaka ikenkithashiryaakoeyanarini naaka atziripaeni? ¿Tsikama iitakinaka naaka?

¹⁴ Nokantawakiri:

—Ikantzi apanipaeni: “Jesoshi rirotaki Jowani, riraga kaawoshitakowitariri Tajorentsi, piriintaa”. Ikantzi paashinipaeni: “Irira rirotaki Iriiyashini, riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, añaagaatsiri”. Ikantziri paashinipaeni: “Jesoshi rirotaki Jeremiyashini, añaagaatsiri”. Eejatzi paashinipaeni ikantzi: “Rirotaki paashini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, piriintaachari”.

¹⁵ Roojatzi ikanteeyantanakinani:

—Eerokapaeni, ¿oetaka pikenkithashiryaakoeyanarini naaka?

¹⁶ Riraga Shimo, iiteetzi eejatzi Peetero ikantawakiri:

—Eerokataki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi naamaakari. Eeroka Itomi Tajorentsi, riraga Añaaperotatsiri.

¹⁷ Ikantziri:

—Piweshiryaawaetya, Shimo itomi Jonaashi. Riyotaakimiro iroka riraga Tajorentsi. Tee riro yoteemironi atziri. ¹⁸ Noetzimi Peetero, tema okantziri piwaero apan- teki aari: mapi. Tema paapatziyana naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Rootaki nokowakaantakimiri piyoteeri atziri iroka niyotagaeyakimirini eerori. Paapatziyakaakari osheki atziri. Rowashironkaawitakimirika iwinkatharite maawaeni kamaari omaanta eero imatziro ranaakotemi. ¹⁹ Niyoteemi oetarika ranteeyerini atziri riyaatanteeyaari Tajorentsikinta jenokinta. Eerorika paapatziyakagaeyaarini atziri jaka kipatsikika, eero riyaatzi jenokinta; omaanta maawaeni atziri paapatziyakagaeyakinarini rirotaki jeekaeyatsini iinja janta jenokinta. ²⁰ Roojatzi ikanteeyantakinani:

—Eerowa pathawayitawo pikamanantawaetzi, pikante: “Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Owawijaakotantatsini”.

*Irira Jesoshi ikamantzitakari ikame
(Mr. 8.31–9.1; Rk. 9.22-27)*

²¹ Aripaete ritanakawo ikamanteeyanani ikame. Ikanteeyanani:

—Rooteentsi niyaate janta Jerojareeki. Osheki rowashironkayena janta riraga aataperoteenchari, riraga jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiri Tajorentsi, eejatzi riraga iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi, maawaeni. Aritaki okantyaari rowamagaetena, omaanta okaate kitejiri 3, ari nopiriintanee nañagae.

²² Tee inimotziri Peetero okaatzi ikantakiriri. Rootaki raantanakariri eekitziroeni jaga ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, ¡tee okameethatzi pikantakirika! ¡Eero powashironka! ¡Eero pikami!

²³ Roojatzi ipithokashitantanakari rirori, ikantanakiri:

—¿Iitaka pikanantakari? Pikimitakari Jatanaashi, riraga iwinkatharite kamaari-paeni. ¿Iitaka pookakaantanawori? Pikantakirika pikenkithashiryaashitakawo ikenkithashiryaari atziri; tee piyotziro ikowakaakinari Tajorentsi. Eero pookakaanawo ikowakaakinari Pawa. Nomonkaateniriita.

²⁴ Roojatzi ikanteeyanani:

—Pikowaperotzirika paapatziyaperotena, okameethatzi pikyaaryoowentenawo oetarika nokowakaakimiri naari, eero pantashitawo pikowakaari eerori. Pipomeentsiwentena: aririka rowashironkaawitemi, omaanta eekiro piyaatanakitye

paapatziyaperotanakina. Tema iroka kimitaka pinatanakiziiro piyoroshite. ²⁵ Riraga kowawitachari ikaminthayaami ari rowashironkaantyaari iinja Tajorentsi, omaanta riraga kemaatsitawentenani, iñeenarofña janta Tajorentsikinta. ²⁶ Omawitya pipiyotaperotawityaaworika osheki owaagawontsi jaka kipatsikika, omaanta pipeyakotakiririka Tajorentsi, eero piyaatzi jenokinta ijeekinta rirori. Tema patsipetashiteeyawitakawoni maawaeni pashiteeyawitakarini. Ñaakiro, tekatsi pikantya pipinateri Tajorentsi ijeekakaantemiri janta inampikinta. ²⁷ Nopoñaaka naari jenokinta, nokoñaatapaaki kipatsikika. Eejatzi niyaatawitaatya jenokinta. Tema eejatzi nopiyaate iinja jaka, notsipatapaakyaari nonampiripaeni, nopinkathariperotapaaki, nokimitapaakyaari Ashitanari. Roojatzi nokantakowenantapaakyaari maawaeni atziri okaatzi rantayitzirini. ²⁸ Kyaaryo, iroka nokantzimirika, eenitatsi apanipaeni iroñaaka pikaateeyakinika jaka, eerotzitarika pikami, ari piñaawaena nopinkathariperotapaaki.

Rootaki ikantakinari Jesoshi.

17

Ishipakiriimotakiri Jesoshi 3 riyotaanewo (Mr. 9.2-13; Rk. 9.28-36)

¹ Ikanta itsipatakina naaka maawaeni riyotaanewo, nomaaki 6.

Roojatzi rookanakina, raanakiri apatziro Peetero, Jantyaako eejatzi Jowa, riraga rirentzi Jantyaako, raanakiri janta antawoki tonkaari. ² Roojatzi ishipakiriimotanankari. Iñaawakiri ishipakiryapootanaki ikimitanakari oorya, eejatzi iithaari okitamaaperotanakiroña. ³ Romapokapaakiri Moeseeshi, eejatzi Iriiyashi, rirotaki kamanantzirorini iñaani Tajorentsi paerani. Ikenkithatakaapaakiri Jesoshi. ⁴ Roojatzi riraga Peetero, ikantziri:

—Nowinkatharite, kameethataki apokaeyakinika jaka noñaantakimiri. Pikowakirika, niwetsikemi pankoshintsi 3: apaani pashi, apaani rashi Moeseeshi, eejatzi paashini rashi Iriiyashi.

⁵ Eenirowa iñaawaetzi omapokapaaka menkori, otzikaapaakiri maawaeni, osheki oshipakiryapaaki roori. Ari ijeekaki Tajorentsi menkoriki iñaawaetanaki, ikantzi:

—Irika rirotaki notyomi nonintaperotanewo, osheki niweshiryaawentaperotakari. Pikemijanteri.

⁶ Ikemantawakaworira riraga riyotaanewopaeni ikantziri rirori, ithaawantanakari osheki, itankimotapithatanakari. ⁷ Omaanta ipokashitapaakiri Jesoshi, ipampitapaakiri. Ikanteeyakirini:

—Pikatziyane, eero pithaawantari.

⁸ Roojatzi raminawitanaa tekatsitane, apaniroeni Jesoshi. ⁹ Roojatzi roerinkantanaa. Ari niyanki awotsi ikantakiri:

—Eerowa pikamantakotzitana piñaakinaka iroñaaka. Omaanta naaka riraga atziriperotapaentsiri nokamawitakya arika eejatzi nañagae, aripaeterakya pikamanteeyanakirini paashinipaeni atziri okaatzika piñaawakiri iroñaaka.

¹⁰ Roojatzi ikanteeyantakarini riroripaeni:

—Riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi ikanteeyini: “Rirotaki itapaakyaawoni ipoke Iriiyashini, eentsikiro rimpaetapaaki ipokapaaki rirori Rotyaantanewo Tajorentsi”. ¿Iitakakya ikanantawaetakari iroka?

¹¹ Rakanakiri:

—Kyaaryo okaatzi ikantakirini: “Rirotaki itapaakyaawoni ipoke riraga Iriiyashi, rowameethateeyapaakirini maawaeni”. ¹² Omaanta nokamantemi: kyaaryo ipokapaentzi Iriiyashini omaanta tee riyotawakiri atziripaeni, osheki

rowashironkashiteeyawakarini. Eejatzi ikimitawakina naari iinja, osheki rowashironkaeyawakinani.

¹³ Roojatzi niyotakoperoeyantanakawoni ikenkithatakotatziiri Jowani, riraga kaa-woshitakotziriri Tajorentsi.

Rowawijaakotziri riraga Jesoshi ewonkiri kokikokitatsiri
(Mr. 9.14-29; Rk. 9.37-43)

¹⁴ Roojatzi rareeteeyantapaanani rookaeyanakinanira chapinki. Osheki atziri oyaakiriri. Roojatzi ipokashitapaakiri Jesoshi apaani shirampari. Rotziwerowashitapaakari, ikantapaakiri:

¹⁵ —Nowinkatharite, pineshironkateri notyomi. Osheki ikamanapiintzi, osheki rashironkaapiinta. Ipariyapiintzi itaapiinta paamarikira, pokiree; eejatzi ipiinkaapiintzi iñaakira, chomoog. ¹⁶ Naawitanakanari piyotaanewo, nokantawitapaakari: “Powawijaakotenari notyomi”, omaanta tee imatziri.

¹⁷ Rakanakiri rirori Jesoshi:

—¡Atziri theenkantatsiri! ¿Tekiraatama piyotzi? ¿Tsika okaateka notsipatemi piyotantyaari imatakaantemirori Tajorentsi petsiyatakotante? Osheki pitheenkakina.

Roojatzi ikantawakiri ashitariri:

—Pamakinari jaka pitomi.

¹⁸ Roojatzi ikantakiri Jesoshi kamaari:

—Eero poñaashirenkiri rirori, inta pookaneeri. Roojatzi rawijakotantanaa riraga eentsi. ¹⁹ Roojatzi nojampitantapaakari:

—¿Iitakakya kaari nomatantawo nowawijaakoteri naari?

²⁰ Ikanteeyanakinani:

—Ñaakiro, okantakaakimira tee paapatziyaperotawo okaatzi nokantawitakimiri rootaki kaari pimatantawo powawijaakoteri. Kyaaryo, aririkami paapatziyaperotakyaawo nokantzimiri, tema aritaki pimatakiro tonkaari pikanterorika: “Pishirinke janta”. Roojatzi oshirinkantanakya janta. Ñaakiro, tekatsi pomeentsitzimotemini pameentaperotyaaaworika nokantzimiri. ²¹ Pookantyaariri kamaari kimitakaaririka aakiriri eentsika okameethatzi pityaawo pamaneri osheki Tajorentsi eejatzi pitzi-takotyaari irira.

Roojatzi itharyaanaka rirori Jesoshi, itsipatanakina naaka maawaeni riyotaanewo.

Rapiiteeniri eejatzi Jesoshi ikanteeri ikame
(Mr. 9.30-32; Rk. 9.43-45)

²²⁻²³ Apaani kitejiri janta Karireeyaki, rapiitaana riraga Jesoshi ikanteeyaanani naaka maawaeni riyotaanewo, ikantzi:

—Nopoñaanaka naari janta jenokinta natziriperotapaaki jaka. Rooteentsi ragaetena, rowamagaetena naari. Okaate kitejiri 3 ipiriintaneena Pawa nañagae.

Nokemantawakari, nowashireeyanakani. Roojatzi notharyaanteeyanakani.

Ipinatakiro Jesoshi riwetsikantayitaworini Tajorentsipanko

²⁴ Roojatzi riyatakagaeyantanakinani riraga Jesoshi janta Kaperinawooki, areeteeyapaakinani. Eeniro ijeeki janta riraga piyotziriri koriki rowameethatanteetyaawori Tajorentsipanko. Ikanta ipokashitapaakiri Peetero riroripaeni, ikantapaakiri:

—¿Ipinatapiintzirima riraga iyoteemiri rowameethatanteetyaawori Tajorentsipanko?

²⁵ Rakanakiri rirori:

—Jee, ipinatziro.

Roojatzi ipiyanaka pankotsiki ijeekinta Jesoshi. Ipiyanaka, ikyaapaaki, ikowawitaka rirori Peetero rojampiterimi aririka ipakiri koriki rowameethatanteetyaawori Tajorentsipanko. Omaanta riyotaki riraga Jesoshi ikenkithashiryaakari Peetero rootaki rathawaakotantanakariri, ikantanakiri:

—Shimo, ¿oetaka pikenkithashiryaaari eerori? Riraga jewawenantatsiri, ¿tsika itzimika ikowakotapiintziri iyorikite? ¿Ikwakotzirima inampijatzipero? ¿Riroma ikowakotziri paashinijatzitatsiripaeni atziri?

²⁶ Ikantawakiri:

—Riroma ikowakotziri paashinijatzipaeninta atziri.

Roojatzi ikantanakiri rirori:

—Kyaaryo, tekatsi ikowakotziri inampijatzipero. Eejatzi okimitaka naari, tekatsi ikowakotena Pawa, tema nosheninkatakari. ²⁷ Omaanta tee nokoyi eeniro ikijawente-nari riraga kempoyiiriri koriki. Piyaate iroñaaka pakachaatakite inkaarekinta. Aririka paaki shima, poerikeri, paminawaanteteri ipaanteki, aritaki piñiitakiri koriki. Roojatzi paaneeri kempoyiiririkinta koriki, pipapaakiri. Rirotaki apinatakari aaka.

18

Ikenkithatakotakiri Jesoshi jewawenantatsini paata janta jenokinta

(Mr. 9.33-37; Rk. 9.46-48)

¹ Ojamanineentantsi nopokashitapaakiri riraga Jesoshi, naaka maawaeni riy-otaanewopaeni, nokantapaakiri:

—Maawaeni naaka piyotaanewo, nokowaki pikantena ¿ninkama jewaperoterinika atziripaeni janta ipinkathariperotzinta Tajorentsi? ² Roojatzi ikaemantakari eentsi, ikatziyakaakari niyanki, ³ ikanteeyawakinani:

—Kyaaryo nokamantemiri pikenkithashiryagaeyaari pameentari Tajorentsi, eejatzi pipakaero pajagaaga. Nokowaki pikimitakotyaari irika eentsika, paapatziyaperotena. Eerorika paapatziyaperotana, eero pimatziro piyaate janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. ⁴ Irika eentsika tee ikantakaaperota, tee itheenkana inta raapatziyaperotana. Maawaeni kimitakotyaarini irira rirotaki tsipateeyeenarini neewawenantzi. ⁵ Aririka pineshironkateri aapatziyanari, kimitaririka irika eentsi, eejatzi pikimitzitakina naari: pinintashiretakina. ⁶ Omaanta aririka pantakayeri eentsi aapatziyanari kaari kameethatatsi, ari rowashironkaaperotakimi eerori Tajorentsi. Okameethawitami pityaawomi pikamemi eero pantakaantarikya kaari kameethatatsi aapatziyanari, rootaki kaari nowashironkaantemimi.

Ikantziri Jesoshi: “Pantzirokari kaari kameethatatsi”

(Mr. 9.42-48; Rk. 17.1-2)

⁷ Ikantziri eejatzi:

—Netakotari maawaeni atziri. Kyaaryo, tee ikowawita ranteromi kaari kameethatatsi, omaanta rantakagaetakiri. Arimache rowashironkaaperotakirikya Tajorentsi iinja irintapaeni antakaakiriri.

⁸ Noshiyakaawentemiro antakayemirorika pako kaari kameethatatsi pichekero, pookero. Eejatzi pikimitzityaawo roori piitzi antakayemirorika kaari kameethatatsi. Piyaatyookakitashiteeya janta jenokinta rooma otzimawityaarika apite pako eejatzi apite piitzi iyaatakaashitzimikari janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁹ Eejatzi poki, aririka aminakayemiro kaari inimotziri Tajorentsi pikithokireero, pookero. Kashetaakini pikyaapae janta jenokinta. Rooma otzimaawityaarika apite poki iyaatakaashiteemikari paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁰ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Eero pimanintziri kimitakariri irika eentsika aapatziyanari. Eenitatsi ronampiri Tajorentsi kempoyaakowentapiinteeyakiririni maawaeni riroripaeni. Eejatzi eerori pikimityaari, pikantani pikempoyaawentero eentsipaeni. ¹¹ Nopoñaanaka naaka jenokinta, natziritapaaki. Nopokashiteeyakirini jatatsinimi paamariki kaari tsiwakanitatsini, nowawijaakoteeyerini.

Roshiyakaawentziri Jesoshi owisha peyeenchari
(Rk. 15.3-7)

¹² Noshiyakaawentemiro eejatzi. Eenitatsirika ashitachari 100 rowishate, ipeyakyaarika apaani, ¿tsika ikantanakyaarika? Tema ari rookanakiri riraga jeekagaantaneentsiri 99 rowishate keshiiki jataki iroñaaka ikowakowataateri riraga peyeenchari. ¹³ Omaanta iñagaeririka eejatzi, ¿riroma riweshiryaawentyaari riraga piyoteenchari kaari peyachani? Kaari. Omaanta riweshiryaawentyaari riraga peyawiteenchari. ¹⁴ Ikimitakaga riraga ashitariri rowishate tee ikoyi ipeya apaani, eejatzi ikimita riraga Pawa jeekatsiri jenokinta, tee ikowakaaneentziri ipeya apaani atziri aapatziyanari.

Tsika akantya apeyakotawakaantyuaawori antzimotakimirori kaari kameethatatsi
(Rk. 17.3)

¹⁵ Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Aririka rantzimotakimiro piyemijantzinkarite kaari kameethatatsi okameethatzi piyaatashiteri pikenkithatakayeri apaniroeni. Omaanta eero pikijiri; eero pika-mantziri paashinipaeni. Aririka ikemijantemi inetheemi eeroka eejatzi Tajorentsi pipeyakoteniri okaatzi rantzimotakimiri roojatzi pineshironkatanteeyaari, aritaki pineshironkatawakagaeya paakameethatawakagaeya, eejatzi ineshironkatzityaari rirori. ¹⁶ Omaanta eerorika ikemijantawakimi, apawo piyaatashiteri. Iroñaaka paaneeri paashini apaani eerorika apite piyemijantzinkarite. Paaneeri ikenkithatakayeri, riyotantyaari rirori kyaaryo pikantziri, eejatzi riyotantyaari kyaaryo pikowaki pineshironkateri. ¹⁷ Eerorika ikemijantawakimi, pipiyoteri maawaeni piyemijantzinkarite jaga, pikanteri maawaeni ikantawakayaari rirori. Eerorika ikemijanteeyawakirini okaatzi ikantawitakariri, rootaki piyotantyaari ikimitakari kaari yotziri Tajorentsi, eejatzi paashini antzirori kaari kameethatatsi. Iroñaaka pikimitakayaari kaari yotziri Tajorentsi, riraga antzirori kaari kameethatatsi, eero pikantakotziri aapatziyariri Tajorentsi.

¹⁸ Kyaaryootaki iroka nokantemiri: eeroka, riraga aapatziyaperotanari, oetarika pithañaari kipatsiki, ari ithañaakyaawo Pawa jenokinta; eejatzi oetarika pishinetziriri kameethatatsiri eejatzi ikanteri Tajorentsi ishinetziri. Pikanteririka eenitatsi kaari kameethatatsi rantziri, eejatzi ikanteri rirori. Pikanteririka tee añiuro kaari kameethatatsi rantziri, eejatzi ikimitya riraga Tajorentsi. ¹⁹ Eejatzi nokantemi, aririka eerokapaeni pikanteri Pawa jenokinta ramitakotemi oetarikapaeni, omawitya pikaa-terika apite, aritaki ikemijantakimi, ramitakotakimi. ²⁰ Tsikarika pipiyotawentena aririka apite aapatziyanari, eerorika 3, aririka osheki, eejatzi naari nokaatemi. Eejatzi ari iyotakayemi Ishire Tajorentsi oetarika kameetha pikanteriri Tajorentsi.

Rootaki ikantakiri Jesoshi.

Pineshironkatante atziri

²¹ Ikantaka Peetero, riyaaatashitakiri Jesoshi, rojampitapaakiri, ikantakiri:

—Nowinkatharite, ¿tsika okaateka noneshironkatapiinteri riraga kijapiintanari nopeyakopiinteniri? ¿Arima okaate 7 nopeyakopiinteniri?

²² Ikantawakiri:

—Pikanteetatyeeyaani pineshironkateri, pipeyakoteniri rantziri. Eero pipiyatakotari kijapiintzimiri. ²³ Noshiyakaawentemiro tsika ikanta Tajorentsi ineshironkatziri aapatziyariri. Ikimitakari pinkathari rireewiteetziri ronampiripaeni. Tema iroñaaka ikowakiri irira ipinateeri ireewitakiriri. ²⁴ Ikaemakiri apaani ireewitziriri oshekipero koriki. Ikantawitawaari: “Pipinatawaena pireewitanaga”. ²⁵ Ikantawakiri: “Tekatsi naye nopinatemi”. Roojatzi ikanantakari paashini ronampiripaeni: “Paanakiri irika pipimanteri, eejatzi iina, itomipaeni, rowaagawo, maawaeni, roojatzi ipinatanteena koriki rireewitanaanaga”. ²⁶ Ikanta riraga ireewitziriri

rotziwerowashitanakari ipinkathatanakiri, ikantanakiri: “Eero pipimantana poyaawentawakyaata aritaki nopinateemi”.²⁷ Roojatzi osheki retakotatari iwaatorote, ishinetziri riyowanee, ikantawakiri: “Aritaama, monkaataka pireewitana, eero nokowakotaneemi”.²⁸ Ikanta ireewitantawitacharira riyawitanaaga. Ari janta niyanki awotsi itonkiyotawakari ireewitziriri rirori. Tee rireewiperotziri osheki: inta eechonkiini. Roojatzi roerikakentsitantakari ikentsiki, ikantakiri: “Intsipaeete pipinatena pireewitana”.²⁹ Roojatzi rotziwerowashitantawitakari, ikantawitakari: “Poyaakowentawakyaata, aritaki nopinateemi iinja maawaeni nireewitzimiri”.³⁰ Omaanta tee ikoyi ineshironkateri eejatzi royaakowentya omaanta romonkyaagakaantashitakari ikantakiri: “Pipinateenarika maawaeni pireewitanaga, roojatzi noemishitowakaananteemi”.³¹ Ikantaka iñaakowenantakariri paashinipaeni ratzirite riraga iwaatorote, okantzimoneentanakari roojatzi riyaatashitantanakari iwaatorote, ikantapaakiri: “Noñaateekiri iriranki petakotaariranki eerori. Teera retakotantateeta rirorita inta romonkyaagakaantateekiri ireewitawitariri rirori eechonkiini”.³² Roojatzi ikaemakaanantakari riraga iwaatorote, ikantawakiri: “Ñaakiro, pikantakina inkaaganki: ‘Eero pipimantana’, rootaki noneshironkaperotantakimiri, nokanantawitakimiri: ‘Iroñaaka eero pipinataana pireewiwitanaga’. Omaanta eeroka, tee pikameethatzi. Tee pineshironkatziri riraga ireewitawitzimiri eerori eechonkiini.³³ Tema okameethawita pineshironkaterimi eerori ireewitzimiri eechonkiini. Nokimitakimira naari noneshironkatakimi: tee nowashironkaemi”.³⁴ Roojatzi ikijantaperotanaka iwaatorote romonkyaagakaantakiri, ikantakiri: “Nokowaki iroñaaka pipinatena maawaeni pireewitanaga; pipinatenaarika maawaeni roojatzi noemishitowakaananteemi”.

³⁵ Ikaatakaapaakawo Jesoshi, roojatzi ikanantanaka:

—Okimitaka iroka noshiyakaawenteeyakinirini, eejatzi ikimitemi iinja eerori Ashitanari jeekatsiri jenokinta, eerorika pineshironkatziri atziri, eerorika kyaaryoopero pipeyakotziniri oetarikapaeni rantzimotzimiri, ari rowashironkaaperotakimi Pawa iinja, eero ipeyakotzimiro eerori pantani.

19

Eero pookiro piina

(Mr. 10.1-12; Rk. 16.18)

¹ Ithonkantanakawori riyotaantzi riraga Jesoshi, ishitowakaanakina Karireeyaki, jatanakina iroñaaka janta intatsikeronta Joriraani janta okaakintawo Joreeya.² Eejatzi royaatanakiri oshekini paashinipaeni atziri. Eejatzi rirori retsiyatakotawakiri maawaeni mansiyatzinkari.

³ Eejatzi ipokashitapaakiri warijeeyopaeni. Ikwawitaka ikompitakayaarimi, rootaki ikanantawitapaakariri:

—¿Tsikama okantzika Iwaperite Tajorentsi? ¿Okameethatzima ninkarika kowashitachari rookero iina?

⁴ Ikantawakiri:

—Tema piñaanatapiintawitawo okantziri Iwaperite Tajorentsi. Paerani riwetsikakiri Tajorentsi shirampari eejatzi tsinani.⁵⁻⁶ Eejatzi ikantzi: “Aririka rayero shirampari iina, rinteenaryaanakiri ashitariri eejatzi riniro, omaanta tee nokowakayiri rookero iina, eero. Inta nokowaki kijokiro rowanakiro irowa. Rinashitawitani paerani shirampari eejatzi tsinani, omaanta aririka raaki iina, kimitanaa apaani ikantaka, kijokiro rowawakaanakya”. Iñaakiri Tajorentsi apaani ikantaka; eero iroñaaka rookakagaeri atziri.

⁷ Roojatzi rojampitanakiri, ikantakiri:

—¿Litakakya ishinetantariri riraga Moeseeshi shirampari rookero iina? Tema ikam-ineeri shiramparipaeni: “Tekirarika pookiro piina pityaawo pojankinateniro paperi pikantero iroñaaka ookawakaatyeyya. Roojatzi pimatanteeyawo pookaero piina”.

⁸ Ikantawakiri:

—Tema pikijoshiretakitzi pajankaneki rootaki ishinetantakimiri. Omaanta tee ikoyiro Tajorentsi. ⁹ Nokantemi naari, aririka pookero piina roojatzi paye paashini, aritaki panteero kaari kameethatatsi. Tema pishirontzimotakawo piina paashini tsinani. Apatziro aririka oshirontyaari paashini shirampari, okameethawita pookeromi.

¹⁰ Eejatzi nokanteeyanakirini naaka riyotaanewopaeni:

—¿Kyaaryootaki pikantakinari? ¿Aririka naaki noena eero nomatziro nookero? Okameethatzi eero nayi noena.

¹¹ Ikantawakina:

—Kyaaryo iroka pikantziri. Jee, apanipaeni atziri tekatsirika iina imaterorika riweshiryaaakya, omaanta kaari maawaeni atziri. ¹² Eenitatsi apanipaeni kaari mat-achani rayi iina, tema ashi royiro ikoñaatantakari ipiryaaakitzi, rootaki kaari imatantawo itsipatantyaawori tsinani, rootaki kaari raanta iina. Eenitatsi apanipaeni rayiteet-ziri iyatharekitho, rootaki kaari raanta iina. Eenitatsi paashini kaari kowatsini raye. Ikowakiri ijeekashitya ikyaaryoowenteniri Tajorentsi oetarikapaeni ikowakiri ranteniriri. Eerorika pikoyi pishirontyaawo tsinani tekatsirika piina, omaanta pi-matero piweshiryaaakya, aritaki kameetha eero payi piina.

Jesoshi ramanakotakari eentsipaeni

(Mr. 10.13-16; Rk. 18.15-17)

¹³ Eejatzi ramaetakiniri riraga Jesoshi eentsipaeni. Ikantapaakiri ashitariri:

—Pineeronkawakiri neentsitepaeni, pamaneri Tajorentsi ineshironkateneri.

Nokantawiteeyawakarini:

—Eero pashiiriiri Awinkatharite.

¹⁴ Omaanta ikantana irira:

—Eero pikatziyakaari. Pishinetenari ipokashitenaata eentsipaeni. Riyotzi irira rameentana. Maawaeni aapatziyanari, ikimityaari irika eentsipaeni rameentana, tema ari reentsitetakyaari Tajorentsi.

¹⁵ Roojatzi ipampitantawakari iitokira maawaeni, ikantziri Tajorentsi:

—Pawa, nokowaki pineshironkateri irika eentsipaenika.

Roojatzi riyaaatantana riraga Jesoshi, itsipateeyanaanani maawaeni riyotaanewo.

Ikenkithawaetakaakiri riraga Jesoshi ashaagantzinkari

(Mr. 10.17-31; Rk. 18.15-17)

¹⁶ Paashini kitejiri ipokashitapaakiri shirampari, ikantapaakiri:

—Iyotaantatsiri kameethari. Pikamantena, ¿iitaka kameethatatsiri nanteri iroñaaka naari jaka nojeekanteeyaripa janta jenokinta? Nokanteetapaatyeyyaani.

¹⁷ Ikantawakiri:

—¿Litaka pikanantanari: “Kameethari”? Tekatsi kameethatzinkari, apatziro ikameethatzi Tajorentsi. Omaanta pikowakirika piyaate jenokinta, pantero maawaeni ikaminaakimiri Tajorentsi rojankinatakirini Moeseeshi.

¹⁸ Rakanakiri ikantanakiri:

—¿Tsika okantyaaka nanteri?

Ikantawakiri Jesoshi:

—Eero powamaeri atziri, eero pishirontawo tsinani kaari payi, eero pikoshitzi, eero pitheeyakotari paashinipaeni, ¹⁹ pipinkathateri piri eejatzi piniro. Pineshironkateri paashinipaeni atziri: pikimitaaga eerori osheki pineshironkata, ari pikimitziyaari paashinipaeni atziri pineshironkateri.

²⁰ Ikantanaki:

—Nomonkaatakiro maawaeni iroka eenironi neentsitapaakini roojatzi iroñaaka. ¿Oetaka paashini nanteri?

²¹ Rakanakiri:

—Pikowakirika pikameethaperotantaneeyaari pithotyero maawaeni iroka, piyaate pipimantero maawaeni tzimimotzimiri, piperi owashironkaenkari, rootakirakya kaari pikenkithashiryaaantaneeyawo pipiyotaneero powaagawo, inta pikenkithashiryaa-neeyaari Tajorentsi, roojatzi pipiyashitanteena, thamerakya poyaataneeena naari.

²² Ikanta rirori ikemantawakari osheki rowashiretanaka. Riyotakotanaka osheki rowaagawo, tee ikowaki ipimantero. ²³ Roojatzi ikanantanakina Jesoshi:

—Kyaaryo nokantzi, osheki opomeentsitzimotari ashaagantzinkari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenante. ²⁴ Napiitemiro noshiyakaawentemiro: riraga kameeyo opomeentsitzimotakari roshinthateri imooki kithapi. Rowanaaperotaka riraga ashaagantzinkari opomeentsitzimotaperotakari rirori ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenteri.

²⁵ Nokemaeyantawakaaworini ikantakinari Jesoshi, ari notsikanateeyanakarini. Roojatzi nojampitantanakari:

—¿Ninkama awijakotatsinika?

²⁶ Roojatzi ramineeyakinani maawaeni, ikanteeyakinani:

—Riraga atziri eero imatziro rowawijaakotya apaniroeni, omaanta Tajorentsi aritaki imatakiro rowawijaakoteri atziri. Kaari imatawita atziri omaanta rirori imatziro oetarika pomeentsiwitachari.

²⁷ Ikantanakiri Peetero:

—Pamine Nowinkatharite, nookaeyanakironi naaka maawaeni tzimimoteeyawitanarini, noyaateeyantanakimirini. ¿Oetaka nayeri iinja owinawo?

²⁸ Ikanteeyawakinani:

—Kyaaryo iroka nokamanteeyemirini, “Nopoñaaka naaka jenokinta, natziriper-otapaaki kipatsikika, iinja ari otzimae owakirari kipatsi. Naaka nojeeki iinja janta nowinkatharimentoki, nopinkatharitaperote. Eejatzi eeroripaeni pitsipateeyenani pipinkathariteeyeni. Okaate 12 piwinkatharimentopaeni pijeekanteeyarini eerori. Pipinkathariwenteeyerini maawaeni joriiyopaeni. ²⁹ Maawaeni ikaatzi ookayitanakirorini ipankopaeni, rirentzipaeni, ritsiropaeni, iriripaeni, riniropaeni, reentsitepaeni, iinapaeni, iipatsitepaeni royaatanenari, eero ratsipetashiteeyawoni. Riraga Tajorentsi ari roepiyayiteenirini rookaeyawitanakarini. Rookanakirika apaani roepiyayiteenirini Tajorentsi osheki. Eejatzi ikanteetatyeeyaani itsipateeyenani janta rañaaperoeyapaeni jenokinta. ³⁰ Eenitatsi iroñaaka osheki pinkatharitatsiri jaka kipatsiki, omaanta eero ipinkathariteeyini maawaeni janta jenokinta: rooma aamashitya apaanipaeni pinkatharitagaantatsini. Eejatzi eenitatsi iroñaaka osheki owashironkaenkari-paeni, omaanta iinja janta jenokinta ipinkatharitagaantapae rirori”.

20

Antawaeteeyatsirini janta oowamashiki

¹ Eekiro riyaatatyeeyee ikamantziri riraga Jesoshi:

—Noshiyakaawentemiro tsikarika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi. Ikim-itakari ashitawori roowamashite. Riyaatanaki irira amaetyaaka janta nampitsiki ramineri owiitziniriri roowate. ² Iñaapaakiri apaanipaeni kowatsiri rowiiteniri, ikan-tapaakiri: “Aririka pamitakotena iroñaaka, aririka itziroryaanaki oorya, aritaki nopinatakimi apaani koriki, riraga iitachari tenaaryo”.* Ikantawakiri: “Ari kameetha”. Roojatzi ikanantakari: “Piyaate iroñaaka powiitenawo”. Roojatzi riyaatantanaka

* **20:2** Tenaaryo rirotaki ikithoki koriki monkaatachari antawaerontsi apaani kitejiri.

rowiitziro. ³ Roojatzi ijenokiityaantapaaka oorya, riyaaanaki janta ramineri owi-itziniriri roowate. Iñaapaakitziiri janta apanipaeni jeekashitachari kaari antawaetatsi. ⁴ Ikantapaakiri: “¿Tee pikowaeyini eerori powiitena noowate? Aritaki nopinatakimi kameetha”. Rakanakiri: “Jee, aritaki nowiitakimiro”. Roojatzi riyaaantanaka rowi-iteniri. ⁵ Tampatsika oorya riyaaanaki eejatzi janta ramine paashini owiitakoterini roowate. Ragaatzi paashini rotyaantakiri rantawaete. Eejatzi tsiteniiteni piyanaa raminaatzi paashini amitakoterini. Iñaakitzi apanipaeni kaari owiitatsi; rotyaantakiri rantawaete eejatzi. ⁶ Tsiteniityaaperotanaki, riweyaantapanaatawo raminapanaatzi paashini, roojatzi iñaantapaaka jeekashitzinkari tekatsi rante. Roojatzi ikanantapaakari: “¿litaka pithotyaakotziri jaka, tekatsima pantawaero?” ⁷ Rakanakiri: “Tekatsi antawaetakaenani”. Roojatzi ikanantanakari: “Thame pamitakotena, powiitakotena noowate. Aritaki nopinatakimi kameetha”. Jatanaki.

⁸ Rootzimateensi itziroriimate oorya, roojatzi ikanantanaka ashitawori roowamashite. Ikantakiri jewatakaantzirori antawaerontsi: “Pikaemeri antawaeteeyatsirini pipinateeyerini. Pitanakyaari pipinateri riraga impaetaperotapaentsiri rantawaetzi roojatzi pithonkanteeyaari pipinateri maawaeni iriranki roojatzi ikaatzi antawaeteentsiri amaetyaaka”. ⁹ Roojatzi ipokantapaaka riraga impaetapaentsiri rowi-itziro. Echonkiini rantawaetaki irirapaeni omaanta ipinatawakiri maawaeni apaani tenaaryo. ¹⁰ Roojatzi ipokantapaaka rirori itakawori rantawaetapaaki amaetyaaka. Iitakaashiwitaka ari ipinataperoetakiri osheki omaanta ipinatawakiri tenaaryo eejatzi. ¹¹ Iñaatziiri raawakirira iyorikite roojatzi ikiñaanikowenantanakariri owiitakaakiriri, ¹² ikantanakiri: “¿litaka nomonkaatantakariri owakira pokapaentsiri rantawaetzi? Pipinatakina okaatzira pipinatakiriri rirori. Tema naaka nantawaetaki amaetyaaka roojatzi tsiteniiteni eejatzi osheki natsipetakari ijaawanka oorya. Okameethawita pipinaperotenami oshekyajeeni koriki”. ¹³ Ikantawakiri: “Niyompari, tee namatawitzimi; nopinaperotakimi kameetha. Eejatzi tema nokantakimi amaetyaaka: ‘Nopinatemi apaani tenaaryo’. Eejatzi pakakina: ‘Jee, aritaki, kameethataki’”. ¹⁴ Irika piyorikiteka paanakiri, piyaate pipankoki. Nopantakariri irika impaetapaentsiri rantawaetzi ikaatzira nopakimiri eerori. Aritaki nokowakaawo naari rootaki nopantakariri. ¹⁵ Tema okameethatzi nopashitakari noorikite. ¿litaka kaari pikowakaantana noneshironkateri? Rootaki ikantakiriri riraga ashitawori roowamashite. ¹⁶ Ñaakiro, riraga Tajorentsi iñaaperoeyakirini aapatziyakariri osheki ojarentsi ikameethataki; eejatzi iñaaperoeyakirini riraga aapatziyakariri iroñaaka ikameethatzi. Tema imonkaatawakaeyakani maawaeni, rowawijaakoeyakirini, omawitya raapatziyari osheki ojarentsi, rooma echonkiinirika”.

Rootaki ikantziri riraga Jesoshi, roojatzi itharyaakaanakina.

Rapiitana Jesoshi ikamanteeyakinani rowamaeteri

(Mr. 10.32-34; Rk. 18.31-34)

¹⁷ Ikantaka Jesoshi itonkaakagaeyakinani janta Jerojareeki. Ari niyanki awotsi roojatzi riyoshiitanakina naakapaeni riyotaanewopero ¹² ragaeyanakinani intyañaampiini. Ikamanteeyakinani:

¹⁸ —Iroñaaka piyoteeyakini atonkagaeyatyeeni janta Jerojareeki. Nopoñaaka naaka jenokinta, natziriperotapaaki jaka, omaanta rooteensi omonkaatya raanteetenari ragaeyenani jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi. Ikanteeyenani: “Osheki tee pikameethaperotzi, rootaki pikamantyaari”. ¹⁹ Roojatzi raantena janta kaari yotziri Tajorentsi ikantapaakiri: “Irika Jesoshi payeri, powamaeri”. Ari ishirontawenteeyawakinani rirori. Ipajapajaatawakina, ikentakotakaantawakina inchapankeki ikanteetziri koroshi, roojatzi nokamantakya. Okaatapaakirika kitejiri ³ roojatzi ipiriinanteena Pawa añaagaana eejatzi.

Rootaki ikanteeyakinarini.

Iyaatashitakiri Jesoshi iina Sewereeyo
(Mr. 10.35-45)

²⁰ Roojatzi opokashitantapaakari riraga Jesoshi iina Sewereeyo. Otsipatapaakari otomi apite, iitachari Jantyaako eejatzi Jowa, riraga apite riyotaanewo, otziwerowashitapaakari, okantapaakiri:

—Nokowaki pineshironkatena.

²¹ Ikantawakiro:

—¿Oetaka pikoyiri?

Okantziri:

—Aririka iinja pipinkatharitaperotapae nokowakaakiri apiteka notyomi itsipatemi: apaani jeekatsini pakoperoki, paashini pampateki. Ikaatemi itsipateeyemini pipinkathariteeyini.

²² Rakanakiro Jesoshi:

—Tee piyotzi oetarika pikowakotanari. Pamine, rooteentsi nokemaatsityaawo osheki katsiri naari. Rooma patsipetashitakawo eerori teerika imatziro ikimitana naaka nokemaatsityaawoka osheki katsiri.

Ikantanakiri otomipaeni:

—Aritaki nomatakimiro naari.

²³ Roojatzi ikanantakari:

—Kyaaryo aritaki pikemaatsiteeyakyaawoni, omaanta naaka eero nomatziro nokantzimi ninkarika jeekimotenani iinja nakoperoki, nampateki; apatziro yotatsiri Pawa jeekatsiri jenokinta ninkarika ikashiyakayitakarini paerani jeekatsini.

²⁴ Nokemaeyantakaworini naaka riyotaanewopaeni iroka ikantakiri roojatzi noki-janteeyanakarini riraga Jantyaako eejatzi Jowa. Nokijanteeyanakaririni ikowaeyaw-itakityaani ipinkathariteeyenimi. ²⁵ Roojatzi ikaemanteeyakinani Jesoshi naakapaeni riyotaanewo, ikanteeyakinani:

—Piyoteeyakini eeroka riraga iwinkatharitepaeni kaari yotziri Tajorentsi rame-teeyawoni romperateeyarini isheninkapaeni. ²⁶⁻²⁷ Omaanta eerokapaeni eero pikim-itakoeyarini. Eero pomperatanteeyani eerori. Pikowakirika peewawenante, pami-takoeyerini kameetha atziripaeni: petakotyaaari, eero pomperatashiteeyarini. Panteniri kameetha maawaeni oetarika ikowakoeyemirini. ²⁸ Pikimitakotena naaka. Tee ro nopokantyaari naaka jaka kipatsikika nomperatayitapaakimini, inta nopokantari jaka namitakoeyemini, noneshironkateeyemini, nokamawenteeyemini nopinawenanteeyemirorini kaari kameethatatsi pantziri eerokapaeni maawaeni pawijakotan-teeyaaari, eero rowashironkaanteemi Tajorentsi.

Retsiyatakotakaakiri riraga Jesoshi kaari kokichaatsi apite
(Mr. 10.46-52; Rk. 18.35-43)

²⁹ Rookaeyakaanaanawoni Jesoshi nampitsi owaero Jerikoo. Ikinneeyanakini janta awotsiki itonkaakaantyaariri Jerojareeki. Royaateeyakirini osheki atziri. ³⁰ Eeniro ijeekaki jaga othapikira awotsi irira kaari kokichaatsi ikaatzi apite. Ikamanteetakiri:

—Kaakitaki Jesoshi.

Roojatzi ikaemantawakari, ikantziri:

—¡Pineshironkatena! ¡Rooma eeroka icharineeteni Iraviirini!

³¹ Roojatzi ikijathatakiri piyotaneenchari, ikanteeyawakirini:

—¡Pimaerite!

Eekiro ikaematziiri, ishintsithatakiri ikaemakiri:

—Nowinkatharite, pineshironkatena. Rooma eeroka naamagaeyakarini, eerokataki icharineeteni Iraviirini.

³² Ikatziyapaaka riraga Jesoshi, ikantapaakiri:

—¿Oetaka pikoyiri namitakotemiri?

³³ Ikantawakiri:

—Nowinkatharite, nokoyi pikokichaatakagaena.

³⁴ Roojatzi ineshironkatapaakiri, ipampyaakitapaakiri rokikira. Kokichaatanee, roojatzi royaatantakari osheki riweshiryaawentanakari.

21

Rareetya riraga Jesoshi Jerojareeki, ikiyakotakari ewankari wooro
(Mr. 11.1-11; Rk. 19.28-40; Jowa 12.12-19)

¹ Rootzimatapaentsi nareetya Jerojareeki, ari nareetapaakyaawo Wetejajee jeekatsiri janta tonkaariki owaero Oriiwomashi. Roojatzi rotyaanantakari riraga Jesoshi apite riyotaanewo, ² ikantakiri:

—Thame peewate jaga nampitsiki, aririka piñaapaakiri wooro tsinani othatakotaka otsipatakari otomi ewonkiri poojoryaakotapaakiri. Pamakinari jaka. ³ Aririka ikan-teetawakimi: “¿litaka poojoryaakotantawori?” pikanteri: “Ikowatziro Awinkatharite”. Ari roepiyeemiri intsipaete. Roojatzi ikanantanakimi: “Paanakiniri”.

⁴ Ranantakawori iroka, imonkaatziro rojankinatakotzitaririni paerani kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Jakariiyashi. Ikantzitakani:

⁵ “Pikanteeyerini jeekaeyatsirini janta Jerojareeki: ‘Paamayari iinja Piwinkatharite, kaakitaki. Osheki ikameethaperotaki. Tee riyotzi ikantakaaperota, ikyaakotapaakyaari ewonkiri wooro’ ”.

⁶ Roojatzi riyataanaki riyotaanewo apite iñaapaakitziro wooro tsinani otsipatari otomi ewonkiri, roojoryaakotapaakiro, ramakiniri. ⁷ Ramakiri apite. Nowankitakiniri im-itzikaakira kithaarentsi, roojatzi ikyaakotantakari Jesoshi. ⁸ Osheki atziri kinantanakawori janta awotsiki iñaawakiri, eejatzi iñaaperoeyawakirini maawaeni: ishitashitaantakiri* awotsiki imaathaapaeni ikinapaakirapa wooro. Paashinipaeni ichoonkayitakironi kompiroshi ishitashitakiri awotsiki ikinapaakinta wooro. ⁹ Osheki atziri jewateeyakiririni awotsikira. Osheki paashini impaeteentsiri eejatzi. Osheki ikimoshirewenteyanakirini. Roojatzi ikaemaeyanakini, ikanteeyanakini:

—¡Pamineri irika, rirotaki icharineeteni Iraviirini aamagaeyakarini! ¡Thame apinkathateeyerini! ¡Rotyaantakiri Awinkatharite! ¡Thame añaaperoeyerini! ¡Tema iñaaperotakiri riraga Tajorentsi, tema ikameethaperotzi!

¹⁰ Roojatzi rareetakaantapaakina Jerojareeki. Ikemakoeyawakirini maawaeni jerojareejatzi, rojampitawakagaeyanakani:

—¿Ninkama irika pokapaentsirika?

¹¹ Rakaeyapaakirini paashinipaeni pokaentsiri:

—Rirotaki Jesoshi, riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi jeekawitachari paerani Najareeteki, rowaga nampitsi janta Karireeyaki.

Rookaeyakirini Jesoshi pimantayitatsirini janta Tajorentsipankoki
(Mr. 11.15-19; Rk. 19.45-48; Jowa 2.13-22)

¹² Ikantaka Jesoshi ikyaakaapaakina janta Tajorentsipankoki. Iñaapaakitziro janta inthomaenta osheki amanantatsiri eejatzi pimantatsiri, rootaki opoñaantanakari rookaeyapaakirini maawaeni irirapaeni. Tema rotatsinkitawaetapaakiri maawaeni imeejate riraga kaampiyawakaayitanaririni iyorikite. Eejatzi ikimitzitakari rirori pimantatsiri jamomo rotatsinkitayitapaakirini maawaeni imeejatepaeni. ¹³ Roojatzi ikanteeyanakirini:

* **21:8** Rootaki rameteeyarini rirori joriiyopaeni ishitashitaantayitziro pinkathari imaathaaki ipokerika.

—Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Iroka Tajorentsi pankoka okameethatzi pikenkithatakaapiinteyenani, omaanta eerokapaeni pikoshitashiteeyakarini atziri pokaeyawitacharini jaka Tajorentsi pankokika’ ”. Tee okameethatzi iroka panteeyakirini.

¹⁴ Eejatzi janta ipokashitapaakiri oshekini kaari kokichaatsi, eejatzi kijopookitatsiripaeni. Retsiyatakoeyawakirini. ¹⁵ Riraga jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi iñaakirira okaatzi rantakiri. Eejatzi ikemakiri osheki eentsipaeni ikaemaeyakini:

—¿Osheki okameethaperotaki rantayitakirini Jesoshi! ¡Thame añaaperoyerini! ¡Tema rirotaki icharineeteni Iraviirini!

Omaanta tee inimotanakiri riraga jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni iroka iñaakiri eejatzi ikemakiri. Rootaki ikijantaperotanakari osheki. ¹⁶ Roojatzi ipokashiyantapaakarini Jesoshi, ikantapaakiri:

—¿Pikemaeyakirini inkaaganki ikantakimiri riraga eentsipaeni? Tee okameethatzi iroka ikantakimirika. Tee okameethatzi ipinkathateeyemini.

Rakanakiri:

—Jee, nokemaeyakirini. Tekirama piñaanatziro Iwaperite Tajorentsi kankotzirori: “Iñaaperoyerini eentsipaeni owawijaakotantatsiri iinja”. ¹⁷ Roojatzi riyateeyakaanakinani janta Wetaaniyaki. Ari nomaapaaki.

Rowamaakiro Jesoshi iyeera

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Okitejitanaki ipiyeeyakaanakinani janta Jerojareeki. Ari niyanki awotsi itasheyaapaaki Jesoshi. ¹⁹ Iñaapaakiro awotsinampiki chochoki iitachari iyeera, oshiyawitawo potooki. Ikowawitapaaka ithotemi okithoki, omaanta tekatsi; apatziro iyotashitaka oshi. Teera iñaapaakiro okithoki roojatzi ikanantanakawo:

—Eero iroñaaka papiitero pikithokite ithotanteemiri atziri.

Okantaka rowaga iyeera jampiyashitanaki intsipaete.

²⁰ Inkaamani aririka rawijakagaeyanakinawoni rowaga iyeera, noñaawakirowa ojampishitanaki intsipaete roojatzi nokenkithashiryaakoeyanakironi. Rojampiteetakiri riraga Jesoshi:

—¿Tsika okantanakaka ojampirinkashitantanakari intsipaete rowaga iyeera?

²¹ Ikantawakina:

—Kyaaryo, aririka eekiro piyaataye pameentaperotyaari Tajorentsi, aritaki imatakaakimiro pantero kimitaworika piñaakirika iroñaaka. Eejatzi pikanteririka Tajorentsi: “Poshirinkero iroka tonkaari janta inkaarekinta, aritaki imatakaakimiro”.

²² Pameentaperotyaaririka, aririka pamaneri, aritaki imatakaakimiro oetarikapaeni pikowakoteriri.

Roojatzi itharyaakagaeyanakinani Jerojareeki.

Ikanteetakiri Jesoshi: “¿Ninkama otyaantzimiri?”

(Mr. 11.27-33; Rk. 20.1-8)

²³ Ikantaka Jesoshi ipiyakagaeyakinani Tajorentsi pankoki, ikyaaiki riyotaantapaaki. Roojatzi ipokashitantapaakariri riraga jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi riraga aataperoteenchari, ikantapaakiri:

—¿Ninkama otyaantaperotzimirika piyotaantariri joriyopaeni eejatzi petsiyatakoeyantakaririni? ¿Ninkama otyaantzimirika pookantapaakariri pimantatsiri chapinki?

²⁴ Ikantawakiri:

—Eejatzi naari, nojampitemi apaani. Aririka pakawakina, aritaki nokamantanakimi ninkarika otyaantakinari. ²⁵ ¿Ninkama otyaantakiriri Jowa ikaawoshitakotantariri Tajorentsi joriyopaeni? ¿Rirotakima Tajorentsi otyaantziriri? ¿Atzirima otyaantziriri?

Roojatzi ikantathatawakagaeyantanakani:

—Akanteririka: “Tajorentsi otyaantakiri”, ikantanakaekari: “¿Iitaka kaari paapatziyantarikya?”²⁶ Omaanta akantakiririka: “Atziri otyaantakiri”, ikijanakaekari atziripaeni. Tema maawaeni iitashitari Tajorentsi otyaantakiriri Jowa riyotaanantari.

²⁷ Roojatzi ikantapaakiri:

—Tee niyotzi ninkarika otyaantziriri.

Rakanakiri rirori:

—Eejatzi nokimitzitaka naari, eero nokamantzimi ninkarika otyaantakinari nanantawori piñaakotakinarika.

Roshiyakaawentakiniri riraga ñaanakowenantatsiri ashitachari apite itomi

²⁸ Eejatzi ikanteeyakirini riraga Jesoshi:

—Noshiyakaawentemiri ashitachari itomi apite; ¿iitaka pikenkithashiryaaakotakariri eeroka? Ikantakiri itawori ikoñaatzi: “Notyomi, piyaate iroñaaka pantawaete janta noowamashiteki”.²⁹ Rakanakiri, ikantawakiri: “Eerowa niyaatzi”. Ikantaka paata ikenkithashiryanaa, roojatzi riyaatantaa rantawaetzi. ³⁰ Eejatzi ikantziri paashini itomi: “Notyomi, piyaate iroñaaka, pantawaete janta noowamashiteki”. Ikantanakiri: “Ari, pawa, niyaate”. Omaanta tee riyaatzi. ³¹ Ari, iroñaaka nojampitemi: ¿Ninka kemijantaperotziririka ashitariri ikowakaakiriri?

Ikantakiri:

—Irinta itakawori ikoñaatapaaki, jatatsiri rantawaetzi.

Ikantakiri:

—Kyaaryo iroka nokantemirika: ranaakoeyemini riraga piyotziriri koriki ipantyaariri oroomajatzi eejatzi rowaga tsinani ñaathapiinteeyawitaririni shirampari kaari oemi. Tema raapatziyakina rootaki imatantakawori Tajorentsi reewawentakiri rajankaneki. ³² Pamine, paerani ipokawitapaentaga riraga Jowani kaawoshitantatsiri jaga riyoteeyawitapaakimini tsika pikantya pijeekanteeyari kameetha; omaanta eerokapaeni tee pikowaeyini paapatziyeeyawakyaarini. Omaanta aapatziyeeyawakaririni riraga piyotziriri koriki ipantyaariri oroomajatzi eejatzi rowaga tsinani ñaathawitaririni shiramparipaeni kaari oemi. Piñeeyawitaririni raapatziyeeyakawoni okaatzi riyotaakiriri Jowa rootaki ikameethatantari. Omaanta eerokapaeni tee pikenkithashiryaneenta, tee paapatziyimaetawakari Jowani.

Roshiyakaawentakiri Jesoshi aminirori oowamashi

(Mr. 12.1-12; Rk. 20.9-19)

³³ Iroka paashini roshiyakaawenteeyakiniririni riraga jewateeyatsirini ñaanakowenantatsiri eejatzi riraga iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi. Ikantakiri:

—Pikemaeyawakinani paashini nokantemiri. Eenitatsi apaani pankitzirori roowamashite. Eejatzi rotantotakotakiro maawaeni othapiki. Eejatzi riwetsikashitakiro tsikarika rawishoowero oowa rowantyaawori owaaga. Riwetsikakiro eejatzi pankotsi jenokitatsiri, ijeekashitanyaaawori aminawiritanteroni oowamashi. Roojatzi riraga ashitawori roowamashite ikantanakiri antawaetziniriripaeni: “Iroñaaka pamine-nawo noowamashite eejatzi pithamaetakotenawowa. Iinja pipashitena kashetani”. Rakaeyanakirini: “Jee, aritaki, nomatakimiro”. Roojatzi riyaatantanaka rirori paashiniki kipatsi. ³⁴ Ojamanitakotanaki roojatzi omonkaatantapaaka irakanaki oowapaeni. Roojatzi rotyaanantawitaka ronampiripaeni ashitawori roowate, ikantawitawakari: “Piyaate iroñaaka janta pikanteri riraga aminanawori noowamashite ipakaantawakina nashi naari”. Roojatzi riyateeyawitanakani, areeteeyapaakani janta. ³⁵ Iñaawakiririka riraga aminayitzirorini oowamashi, rompojawakiri apaani, tok; eejatzi paashini rowamaawakiri, shemi; omaanta paashini rompojantawakari mapiki, shemi. ³⁶ Ikanta riraga ashitawori roowamashite eekiro rotyaanantakitzi ronampiripaeni. Ikantaka aminirorira oowamashi ithonkawakiri, rowamaakiri

ikimitaakirira paashini jewatapaentsiri. ³⁷ Roojatzi ikenkithashiryaaanaka ashitawori roowamashite ikantzi: “Iroñaaka notyaanteri notyomi. Aamaaka eero rowamaawakiri irira. Rirotaama ipinkathatawakiri”. Roojatzi rotyaanantawitanakari itomi. ³⁸ Ikantaka iñaawakirira roojatzi ikantawakaanana: “Kaakitakira riraga itomi ashitawori roowamashite. Aririka ikamaki paata ashitariri, rirotaki poyaateeyaarini iriri; tema rirotaki ashiteeyawoni. Iroñaaka thame owamaawakiri. Aakoteeroota aaka roowamashite”. ³⁹ Roojatzi roerikawakiri shepik, raanakiri janta othapiki, rowamaakiri, shemi. ⁴⁰ ¿Oetaka pikenkithashiryaaari eero? ¿Ipokaerika ashitawori roowamashite tsika ikanteeyapaakirinika riraga antawaeteeyawitanaririni roowamashiteki?

⁴¹ Rakaeyanakirini:

—Ari rowamaeyapaakirini maawaeni, roojatzi raminanteeya paashini riropertatsiri amineenirini eejatzi pakaantapiintenirini irakapaetetaneerika rotyaanteeniri rirori rashityaari.

⁴² Roojatzi ikantawakiri rirori Jesoshi:

—Tekirama piñiuro okantziri Iwaperite Tajorentsi:

“Itheenkakiro mapi riraga wetsikirori pankotsi, omaanta iñaaperotakiro Tajorentsi okameethatzi: tema okijotakaakiro maawaeni pankotsi. Rooma ikameethataki Awinkatharite, tema otsikanatakaworoña maawaeni rantziri”.

⁴³ Rootaki nokanantakimiri: eero piñeeyirini Tajorentsi eerori ipinkathariwenteeyeminimi. Omaantakya reewawenteeyerini paashinijatzitatsiri atziri: riraga pinkathataperoyakiririni eejatzi aapatziyaperoyakaririni. ⁴⁴ Naaka oshiyakawori rowaga mapi: tema nokenkithatakotziro kameethaperotatsiri. Ninkarika kaari aapatziyawakyaawoni kyaaryooperotatsiri, aritaki rowashironkaakya: riyate janta ike maatsityaawonta, ashi rowaero.

⁴⁵ Riraga jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga warijeeyopaeni ikemaeyantawakaworini roshiyakaawentayitakinirini Jesoshi roojatzi riyotakoeyantawakawoni rirotaki irirapaeni roshiyakaawenteeyakirini. Tema tee raapatziyari rirori. ⁴⁶ Ikowaeyawitanakani raakaanterimi Jesoshi omaanta ithaawanteeyakarini atziripaeni. Riyotaki atziripaeni riraga Jesoshi rirotaki kenkithatakotziriri Tajorentsi, rootaki kaari raantari.

22

Roshiyakaawentakiri Jesoshi kaemakaanawitariri atziripaeni rowakaeyaarimi

¹ Rapiitakiniri eejatzi Jesoshi roshiyakaawentakirini piyotawenteeyakaririni, ikanteeyakirini:

²—Noshiyakaawentemiro tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi. Ikimitakari riraga pinkathari. Eenitatsi itomi owakira aatsiri iina. Ikantaka riraga ashitariri ikowaki riweshiryaaawentyaari itomi, rootaki ikaemakaananteeyakaririni inampijatzi rakiyoteri rowakayaari. ³ Rotyaantakiri apaanipaeni ronampiri romiñaawitakitari atziripaeni ipokeeta rowaeyaani, omaanta tee ikowaeyini ipoke. ⁴ Rapiitakiri rotyaanantawitanakari paashini ronampiripaeni, ikantawitakari: “Piyaataate pikamantaateriita riraga ikamantakitzirira inkaaganki itawitakitariri: ‘Pojataki kaniri eejatzi iwatha, oyiitaka maawaeni’. Thame powakitya”. ⁵ Omaanta riraga romiñaawitakitari tee ikowaeyini ipoke. Jateeyakini tsikarikapaeni: riyaatzi apaani janta rowaneki, paashini ikinanaki riyomparita. ⁶ Omaanta paashinipaeni ragaeyawakirini rotyaanawitakari, ranteetawakiri pok, pok; ipajapajaateeyakirini osheki rowashironkaeyakirini roojatzi rowamaantakari. ⁷ Ari ikemaki riraga jewatatsiri, antawo ikijanaka. Roojatzi rotyaanantawitanakari joraaropaeni riyate rowamaeri owamaantatsiripaeni. Riraga joraaropaeni ithonkakitziri maawaeni, eejatzi ipankopaeni rootakiro maawaeni. ⁸ Roojatzi ikanantanakari paashinipaeni ronampiri. “Mataka maawaeni owanawontsi

oyiitaka. Omaanta rirori ikanteeyawitakarini inkaaganki: ‘Tee ikameethatzi’, tekatsi okantya ipokanteeyaarini, rooma tee ikameethatzi. ⁹ Piyaatanaki iroñaaka janta awotsikipaeni antawopetatziki, pomiñaanakiri maawaeni piñaanakirira. Pikanteri: ‘Thame nakiyotemi kaniri: rooma aaki notyomi iina’”. ¹⁰ Ikantaka ronampiripaeni jateeyanakini, ramayitapaakirini ikaatzi iñaayitakitzirini janta, kameethatzinkaripaeni eejatzi kaari kameethatzinkaripaeni. Rareetakagaeyakarini ipaeyapaakirini kithaarentsi rooperori. ¹¹ Roojatzi ikyaantapaaka rirori jewawenantatsiri riwethatantawakari pokayiteentsirinipaeni, raminapaaki jaga; roojatzi iñaapaakiri apaani shirampari kaari kithaatacha kameetha. ¹² Itonkiyotapaakari, ikantapaakiri: “Niyompari, nopawitanakimi inkaaganki kithaarentsi kameethari pikithaawentyaarimi notyomi oemoshiryaantyaariri. ¿Iitaka kaari pikithaantawo?” Omaanta imaeritashitaka. ¹³ Roojatzi riraga pinkathari ikanantakari ronampiripaeni: “Payeri irika poojoteri rakoki eejatzi iitziki, pookeri inteena otsiteniperotzinta rowaga paamariki kaari tsiwakanitatsini, ashi royeri rirori janta, riraya eejatzi ratsikaekitya tyakiririri, osheki ikemaatsityaawo”.

¹⁴ Ñaakiro, eejatzi ikimiwitaka Tajorentsi, ikaemakaantawitakari maawaeni atziri rawijakotanteeyaarimi, omaanta eero roshekitzi kyaatsini, apatziro apaanipaeni owawijaakotaachani.

Riyotaakiri Jesoshi warijeeyopaeni ranteniri pinkathari ikowakaeriri
(Mr. 12.13-17; Rk. 20.20-26)

¹⁵ Ikanta ikijeeyanakani riraga warijeeyopaeni roojatzi ishitowantanaa ikenkithatakaawakagaeyakani, ikanteeyini:

—¿Tsika akanterika Jesoshi akompitakaantyaariri, akijakaantyaariri?

¹⁶ Roojatzi rotyaanteeyantakarini irirapaeni riyotaanewopaeni itsipateeyakarini riraga oyaateeyiririni Eroreshi. Ipokashitakiri Jesoshi, ikantakiri:

—Iyotaantatsiri, niyotzi piñaawaetziro rooperotatsiri: tee pitheeya. Eejatzi kameetha piyotaantziro Iwaperite Tajorentsi eejatzi eero pikemijantaperotziri atziripaeni oetarika ikantawitemiri rirorika pinkathari kaaririka pinkathari. Eekiro piñaawaetatziro kameethatatsiri. ¹⁷ Iroñaaka pikantena oetarika pikenkithashiryaari. ¿Okameethatzima aperi pinkathari, riraga Seesari ayorikite? Tema irira kaari joriyo. ¿Terikama okameethatzi?

¹⁸ Riraga Jesoshi riyotakotakiri ikowaeyawitakani ramatawiterimi ikompitakaantyaaririmi. Rootaki ikanantanakariri:

—¿Eerokapaeni oshiyakaawaetashitachari paapatziyarimi Tajorentsi! ¿Iitaka pamatawitantenarimi? ¹⁹ Poñaayenari koriki pipapiintziriri oroomajatzi.

Roojatzi ramantakanari apaani ikithoki koriki iitachari tenaaryo. ²⁰ Roojatzi ikanantawakari:

—¿Ninkama ashitawori ipoo owakoteencharika? ¿Tsikama itzimika ashitawori iwaero jankinateencharika?

²¹ Rakanakiri:

—Kaarima riraga Seesari.

Roojatzi ikanantanakari:

—Panteniri irinta ikowakaakimiri; eejatzi pantzityaanari riraga Tajorentsi ikowakaakimiri.

²² Ikemaeyantawakaworini maawaeni iroka, ari rotsikanateeyanakarini, tekatsi paashini ikantaneeriri. Roojatzi rookantanaari: jateeyaneeni.

Ikamantakiri Jesoshi saroseeyopaeni “Kyaaryo, apiriintee eejatzi”
(Mr. 12.18-27; Rk. 20.27-40)

²³ Roojatzi ipokapaaki saroseeyopaeni. Iitashiwitakawo eero apiriinta añagae eejatzi, eero aatzi jenokinta. Ipokashitapaakiri, ikantapaakiri riraga Jesoshi:

²⁴ —Iyotaantatsiri, ikantzini Moeseeshi: “Eenitatsirika shirampari iina, omaanta tekatsirika itomi, aririka ikamaki, okameethatzi ragaero iinani rirentzi itzimakaan-teeyaawori otomi. Itzimapaakirika otomi kimiwitanaka rirotaki ashityaarini rirentzini itomi”. ²⁵ Paerani eenitatsi atziri ikaateeyini 6 rirentzi. Itanakawori rantaritzii raaw-itaka iina, omaanta tee itzimakaero eentsite. Ikamashitaka. Ikantaka paashini rirentzi roojatzi raantawitaawo rirori. ²⁶ Eejatzi rirori tee itzimakaero eentsite. Ikamashitaka rirori. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni rirentzipaeni, aawitawori iinani rirentzini. Tee itzimakagaeyironi eentsite. Ikamashiteeyakani maawaeni. ²⁷ Impaete okamae roori. ²⁸ Aririka ipiriinteeyaneeni iinja, ¿ninkama iinanteeyaawoni? Tema iinanteeyaka-wonika paerani maawaeni.

²⁹ Roojatzi ikanantanakari rirori:

—Osheki pikompitakawo. Tee pikemaperotziro okantziri Iwaperite Tajorentsi, eejatzi tee piyotakoperotziri itajorentsiperotaki. ³⁰ Aririka ipiriinteeyaneeni rañagae eejatzi, tekatsi agaeroni iinja. Maawaeni piriintaachani eero ragae iinapaeni. Omaanta ikimitakoeyaarini ronampiripaeni Tajorentsi jenokinta. ³¹ Riraga kamaawitachari ari ipiriintee iinja, tema piñaanatziro ikantziri Tajorentsi iwaperiteki: ³² “Naaka Tajorentsi, raapatziyanewo Awaraama, Ijaaka, Jakoowo”. Ñaakiro, tee ikantzi: “Raapatziyawitanaga paerani”. Omaanta eeniro añi ishira janta jenokinta, roojatzi ikanta raapatziyari iroñaaka rootaki ipinkathariwenantariri Tajorentsi.

³³ Ikemantawakawori iroka riraga piyotawenteeyakaririni ari imaeriiyanakini, rot-sikanateeyanakirini, ikanteeyanakini:

—Kameetha riyotaantzi Jesoshi.

Ikamantziri Jesoshi oetaka okowakaaperoteeri Iwaperite Tajorentsi

(Mr. 12.28-34)

³⁴ Ikemaeyantakaririni warijeeyopaeni kameetha rakakiri riraga Jesoshi saroseeyopaeni, romaeryaakiri ipiyoteeyakani ipokashiteeyapaakirini rirori. ³⁵ Ikwawitaka ikompitakayaarimi warijeeyopaeni. Ikaatziri apaani iyotaantziro Iwaperite Tajorentsi, riyoperotziro okantziri. Ikantawitapaakari:

³⁶ —Iyotaanari, eenitatsi osheki iyotaakaeri Iwaperite Tajorentsi: ¿tsika otzimika kameethaperotatsiri kaminagaantsi akemijantaperoteri?

³⁷ Ikantawakiri rirori:

—Rootaki iroka kameethaperotatsiri: “Pinintashireperoteriroña kameetha Tajorentsi, riraga Awinkatharite. Pikaaryoowentero pinintashireperoteri maawaeni pajankaneki, eejatzi maawaeni pishireki, eejatzi pikantyaani pikenkithashiryaapiintyaari”. ³⁸ Rootaki anaakotantaperotatsiri maawaeni kaminagaantsi Iwaperiteki Tajorentsi. ³⁹ Eenitatsi paashini, kimitawori: “Okimita osheki pinintaperotaka eerori, pikimiteerira paashinipaeni atziri, pinintaperoteri maawaeni”. ⁴⁰ Aririka pantero iroka, aritaki pimonkaatero maawaeni rojankinatziirini paerani Moeseeshi, eejatzi rojankinatziirini riraga kamanantayitziirorini iñaani Tajorentsi.

¿Ninkama iriri Jesokirishito?

(Mr. 12.35-37; Rk. 20.41-44)

⁴¹ Eenirowa ipiyoteeyakani warijeeyopaeni, ⁴² rojampiteeyakirini Jesoshi: —¿litaka pikenkithashiryaakotziiriri Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Owawi-jaakotantatsini? ¿Ninka tomintaririka?

Ikanteeyanakirini:

—Rirotaki icharineeteni Iraviiri.

⁴³⁻⁴⁴ Ikantakiri:

—Paerani ojankinataakirini Ishira Tajorentsi Iraviirini, ikanantariri Rotyaantanewo Tajorentsi: “Nowinkatharite”. Rooma piyotziro Iwaperite Tajorentsi okantzi:

“Riraga Pawa Tajorentsi ikantakiri Nowinkatharite: ‘Pijeekimotena nakoperoki, pitsipatena eewawenteri atziripaeni. Pijeekanaki roojatzi nothonkantakyaari maawaeni kijakimiri’ ”. ¿Litakakya ikanantariri riraga Iraviirini paerani: “Nowinkatharite”? ⁴⁵ Tema ikenkithatakotzitarini Iraviirini Rotyaantanewo Tajorentsi, ikantziri: “Nowinkatharite”. ¿Tsika ikantyaari Iraviirini ipinkathateeri icharineeteni impaetatsiri ijeeki? Rooma ametakawo apinkathatziri jewateeri.

⁴⁶ Imaeritashiteeyanakani maawaeni. Tekatsi akaneentsini eechonkiini. Eejatzi paashiniki kitejiri tee rapiiteeri rojampitaneeri: ithaawantanakari rapiiterimi rojampiterimi eejatzi.

23

Ikantzi Jesoshi: “Eero poshiyakotari iyotaantawitawori Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni”

(Mr. 12.38-40; Rk. 11.37-54; 20.45-47)

¹ Ikanteeyakirini riraga Jesoshi piyotawenteeyakaririni eejatzi naaka maawaeni riyotaanewo:

² —Irira iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi eejatzi irira warijeeyopaeni rirotaki poyaatariri Moeseeshini riyotaantziro Iwaperite Tajorentsi. ³ Okameethatzi pikemijantaperotero oetarikapaeni ikantzimiri omaanta eerokya pantziro rantziri. Ikantawitzimi: “Ari pikantya, kameetha pijeeki”, omaanta tee ijeeki rirori kameetha. ⁴ Osheki opomeentsitzimotzimi pantero maawaeni riyotagaeyakimirini, omaanta tee riyoteemi maawaeni okaatzi okantziri Iwaperite Tajorentsi, eejatzi tee ipomeentsiwentzimaetawo rantero rirori oetarika ikantawitakimiri. ⁵ Rantashitawo oetarikapaeni piñaantyaariri, piñaaperotantyaariri ikameethatzi. Tema romaawakotakawo eechonkiini Iwaperite Tajorentsi rakoki eejatzi rojoyinatakotzitikawo ipankaki, pikanantyaari kameetha raapatziyaperotakari Tajorentsi. Eejatzi rowaneentashitaka ikithaashitetziitakawo ikantakaaperotashitaka. ⁶ Aririka rowaeyani, ikowaperotzi itsipatapiintyaari jewatatsiri. Eejatzi ikimitzitaka janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyyopaeni ikowaperotaki itsipatapiintyaari jewatatsiri janta. ⁷ Ikantakaaperotashitaka rootaki ikowantakari kameetha piwethateeyaarini janta aririka pitonkiyotyaari, eejatzi ikowaki pikanteeyerini: “Iyotaanari”. ⁸ Omaanta eeroka, eerokya pikimitakotari. Eero pikowanaki ikanteetemi paashinipaeni: “Iyotaanari” iñaaperotantemiri. Maawaeni eerokapaeni pimonkaatawakagaeyakani: eerokataki yeeyipaeni. Apatziro Rotyaantanewo Tajorentsi rirotaki pikanteri: “Iyotaanari”. Okameethatzi apatziro piñaaperoteri irira. ⁹ Jaka kipatsikika, eero pikantashitari paashinipaeni atziri: “Pawa”. Omaanta apatziro pikante Pawa riraga jeekatsiri janta jenokinta, eejatzi piripero eejatzi pirithori jaka kipatsiki. Tekatsi paashini pikanteri. ¹⁰ Eejatzi eero pishinetziri ikanteetashiyitzimini: “Neewatzinkarite”. Eenitatsi peewatzinkarite papintzite apaani, naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. ¹¹ Pikowakirika peewawenante, pityaawo pamitakotapiinteri paashinipaeni, pineshironkateeyerini. ¹² Aririka pikante: “Naaka Neewawentemi, osheki nokameethatanaki”, aritaki ipashiwentakagaeyakimini Tajorentsi. Aririka pikante: “Tee nomatziro apaniroeni, Pawa Tajorentsi, pamitakotenari”, roojatzi ramitakotemi, imatakayemiro, kameetha peewawenantyaariri atziri.

Rootaki ikanteeyanarini rirori.

Ashironkaamatsitemiini iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni

¹³ Roojatzi ikantakiri Jesoshi iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni:

—¡Ashironkaamatsitemiini! Poshiyakaawaetashita paapatziyari Tajorentsi, omaanta osheki pamatawitakiri atziripaeni. Kaari rooperori piyotaakiriri oetarika ikowakaawitariri Tajorentsi riyoteeririmi. Ashironkaamatsitemiini iinja powashironkaeyaani

osheki. Eero paapatziyari Tajorentsi ipinkatharitakaantemiri pajankaneki, eejatzi eero pishinetziri paashinipaeni atziri raapatziyari ipinkatharitakaantyaariri rajankaneki. ¹⁴ Eeroka oshiyakaawaerintzi pikoyi paapatziyaarimi Tajorentsi. Osheki netakotakimi rooma paata ari powashironkaaperoeyakyaani. Osheki paapithatakiro opankopaeni kamaentsiripaeni oemi. Tema osheki pojanthaashitawo pamanaawaetashitari Tajorentsi. Omaanta tee paapatziyawo iñaani, rootaki rowashironkaanta-perotemiri osheki iinja. ¹⁵ Eeroka poshiyakaawaetashita paapatziyarimi Tajorentsi. ¡Ashironkamatsitemiini! Pamatawitantaki osheki rootaki powashironkaanteeyaarini iinja. Piyaate tsikarika piyotaantawityaaririni paashinijatzitatsiri atziri ipeyanteyari joriiyo roshiyantemirimi eerori rootaki riyaatanteeyaarini rirori janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁶ Osheki rowashironkaaperoeyemini Tajorentsi. Pikimitakoeyakarini kaari kokichaatatsini ikathatziri paashini kaari kokichaatatsini. Rooma tee piyotziri Tajorentsi rootaki kaari pimatantawo piyoteeri kameetha paashinipaeni atziri. Pikantashita: “Aririka akante: ‘Tema ojeeki Tajorentsi-panko jaga, piyotantyaari eero namatawitzimi’, pikenkithashiryaaashita okameethatzi pamatawitante. Omaanta aririka pikante: ‘Tema ijeeki oorotatsiri pinatachari osheki janta Tajorentsi-pankokinta, piyotantyaari tee namatawitzimi’, tema kyaaryoopero piñaawaetziro kameethatatsiri. Kaari pamatawitantzi”. Teemaeta piyotziri Tajorentsi oetarika ikowakaakimiri. ¹⁷ ¡Eeroka majontzi! Osheki piñaawaetashitaka. ¿Oetaka kameethaperotatsiri? ¿Ooroma kameethaperotatsiri? ¿Tajorentsi-pankoma kameethaperotatsiri? Tema rashi Tajorentsi Tajorentsi-panko. Rootaki Tajorentsi-panko kameethatakaanakiriri ooro ojeekakira. ¹⁸ Eejatzi tee okameethatzi pikantashita: “Aririka akante: ‘Tema ari ojeekaki aritaari ataantapiintanariri Tajorentsi apira, piyotantyaari eero namatawitzimi’, aritaki ayotzi kameetha amatawitante. Omaanta aririka akante: ‘Tema ari eenitatsi apira owamaakiniri Tajorentsi ataakiniri janta aritaariki, piyotantyaari eero namatawitzimi’, ari piyotzi eero amatawitantziroña. ¹⁹ ¡Eeroka kaari kokichaagantzi! ¿Litaka kameethaperotatsiri? ¿Rirotakima pipira? ¿Rootakima aritaari pitaantanariri Tajorentsi pipira kameethatatsiri? Tema rashi Tajorentsi aritaari rootaki ikameethatakananawori pipira pitaakiniri Tajorentsi”. ²⁰⁻²² Paminetya, osheki pikantzi: “Tema eenitatsi aritaari ataantapiintanariri Tajorentsi apira”, “Tema eenitatsi Tajorentsi-panko”, “Tema eenitatsi jenokinta”, oetarikapaeni. Tee okameethatziroña pikantashitawo, tema piitashiwitaka okameethatzi pamatawitantzi. ¿Piitashitama tee ijeeki Tajorentsi? Tema ijeeki, eejatzi ari rowashironkaawentakimiro maawaeni pamatawitantzira. ²³ ¡Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni warijeeyopaeni eejatzi iyotaantziro-ripaeni Iwaperite Tajorentsi! Poshiyakaawaetashita paapatziyari Tajorentsi, aritaki rowashironkaaperoeyakimini Tajorentsi iinja. Pamine, eenitatsi eechonkiini panteeyawitakarini. Paakirika piyorikite 10, apaani pipakiri Tajorentsi. Paakirorika piwankiri 10 meentashi, koraanteroshi, eejatzi tsirikana 10, apaani maawaeni irowa pipakiriri Tajorentsi. Rootaki panteeyawitakarini eechonkiini; omaanta eenitatsi kameethaperotatsiri ikowakaaperotawitakimiri Tajorentsi, omaanta iroka tee pantziro. Ikowakaawitakimiri kameetha pijeeki, eejatzi pineshironkateeyerini paashinipaeni atziri, eejatzi pikyaaryoowenteniri okaatzi ikowakaakimiri rirori. Maawaeni iroka roowitaka kameethaperotawitachari panteeyerinimi. Eekirokya impaetanaki pipashityaari apaani oshi, maawaeni paakiri.

²⁴ ¡Tee piyoteeyini! Pikyaaryoowentawitakawo kaari ikowakaaperotzimi Tajorentsi. Omaanta tee pikenkithashiryaaaperotzimaetawo rowaga ikowakaaperowitakimiri. ²⁵ ¡Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni! Poshiyakaawaetashita paapatziyarimi Tajorentsi, omaanta ari pashironkaperoteeyaani iinja. Pamine, pameteeyawitawoni pikiwaeyironi pimirimento eejatzi piwiratote otapiikira, omaanta tee pikiwimaetawo inthomaenta. Rootaki oshitzinatantayitakarini

rooma tee pikiwiro. Eejatzi pikimiwitakawo eerori pimirimento. Ñaakiro, osheki pikiwayitzironi pakopaeni, pikameethatantyaarimi, omaanta tee paapatziyaari Tajorentsi pikameethatantyaarimi. Tema eejatzi piñaawenashiryagaero oetarika pashitantawori apatziro eeroka, osheki paapithatziiri okaatzi rashitari paashinipaeni. ²⁶ ¡Eeroka warijeeyopaeni kaari kokichaatsi: tee piyotziroña pantero kameethaperotatsiri! Aririkami pityaawomi pikameethatanakimi pajankaneki, roojatzimi okameethatzimi iñaaperotantemirimi Tajorentsi, eejatzi atziripaeni. ²⁷ Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni iyotaantawitawori Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni. Osheki pamatawitantaki rootaki rowashironkaanteeyemirini osheki iinja. Pikimiwitakawo omoo impeeta romonkyaantapiinteetariri kaminkari. Kameetha owaneenkawitaka jeñokiini kitamaawitaka omaanta janta inthomaenta shitzitanaki. Tema yeekitaki itonkipaeni kaminkari. ²⁸ Ari pikimitzimotakari atziri pikameethatemi, iñaaperoyantawitakimirini riroripaeni okaatzi pantziri. Omaanta tee pikameethatzimaeta pajankaneki, osheki pamatawitantzi eejatzi osheki pantapiintakiro kaari kameethatatsi. Tema pitheeyashita. ²⁹⁻³⁰ Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni oshiyakaawaerintzi paapatziyari Tajorentsi: osheki powashironkaaperoeyaani iinja. Iroñaaka pimoontashiyitakirini kaminkari powantyaanariri itonkipaeni. Eejatzi poshirinkantayiteeyaaririni itakaantaworini kamaentsiri paerani, riraga rowamaayitakirini pichariniitene riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Powaneenkayitakironi rowaga tonkitsipankopaeni kameetha. Pikitayitantaririni kameethatzinkaripaeni rajankaneki eejatzi pikantayitzini: “Aririkami nokoñaatzitakyaami paerani ikoñaatantakari nochariniitene, eero nokempiyarimi naari nowamaeri rirori, riraga rowamaakirini nochariniitene”. ³¹ Tema pikantakotashita eeroka apaniroeni aririka pikanteeyeni: “Nochariniitene riraga owamaakiririni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi”. Pikantashita: “Eero nakawentziri riroripaeni”. Pamatawitashitaka eeroka apaniroeni. ³² Eejatzi eerori iroñaaka pikimitakoeyakarini. Eerokateeyakini owamaantatsiri. Aritaki pimonkaatakiro ritakarini rantakiri pichariniitene. ³³ ¡Kimateeyakimini maankipaeni! ¡Tee pikameethaperoeyini! ¿Piitashitama eero rotyaantzimi Tajorentsi paamarikinta kaari tsiwakanitatsini?

Ikanteeyakirini Jesoshi: “Rowashironkagaeyakimini Tajorentsi”

³⁴ Eekiro riyaatatyee ikanteeyirini riraga Jesoshi:

—Notyaantemiri iinja paashinipaeni kamanantayiterorini iñaani Tajorentsi, rirotaki iyothaniperotatsiri eejatzi iyotaantatsiri. Notyaantemiri riyoteemi kameethaperotatsiri. Niyotakotakimi eero paapatziyawakari, inta powamaagaantashiteeyawakyaarini apanipaeni eejatzi apanipaeni pikentakotakaantawakiri, riraga paashinipaeni pipajapajaatakaantawakiri janta pankotsiki pipiyotantapiintarira eejatzi paashinipaeni pikijagaantawakiri tsikarika ikinayitakini. ³⁵ Eenitatsi kaari kameethatatsiri pantakiri eerori, rooma inimotakimi eerori ikameeta maawaeni kameethatzinkari: ritanakawo rowamaakiri riraga Aweerini eejatzi ikantanaka paashinipaeni maawaeni riro oweyaantapaakawori riraga Jakariiyashi, riraga itomini Perekiiyashini. Rowamagaeyakirini pichariniitene janta Tajorentsi pankoki okaakiniki aritaari. Aririkami pikoñaatztakyaami eeroka, arimache pakawentakirimi eerori. Ashi poyiro powamaantzi. ³⁶ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Ari pimonkaatakiro paata iroka nokantakimiri. Ashi poyiro powashironkaeri paashinipaeni atziri kameethari. Rootaki ikanantemiri Tajorentsi: “Eenitatsi pantani”. ³⁷ ¡Ashironkaamatsitemiini jerojareejatzipaeni! Eerokapaeni powamaakiri rotyaantanewopaeni Tajorentsi: tema pompojantakari mapi kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Okimitziriranki tyaapa ojatewirinikitziri iyeerikini eejatzi nokimiwitaka naari, osheki netakoeyawitakimini.

Nokowaperowitaka nowawijaakoeyemini omaanta eerokapaeni tee pikowaeyini namitakoeyemini. ³⁸ ¡Pamine sha! ¡Iroka pinampika! Eero roojatzi okanteetatyeyaani ojeeki. Tekatsi jeekatsini iinja. ³⁹ Eero papiitaana piñagaana. Apatziro piñagaena iinja, pikanteerika: “Kameethaperotaki Jesoshi, rirotaki Awinkatharite, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi”. Osheki pikimoshirewenteeyanakinani.

Rootaki ikantakiriri riraga Jesoshi.

24

Iinja ishekiroryagaeteero Tajorentsi

(Mr. 13.1-2; Rk. 21.5-6)

¹ Roojatzi riraga Jesoshi riyowantanaa Tajorentsi paankoki roowiteenchami riyate. Nopokashiteeyapaakirini naakapaeni riyotaanewo naminakagaeyapaakirini notsikanateeyapaakawoni maawaeni Tajorentsi paankoki. ² Roojatzi ikanteeyantanakarini:

—Piñaakiro maawaeni iroka pankotsika. Piñaawitakawoka iroka pankotsi iroñaaka. Iinja eero piñagaero eejatzi. Ari ishekiroryagaeteero maawaeni okaatzi piñaawitakarika.

Tsika okantyaaka rootzimateentsirika ipokae Jesoshi

(Mr. 13.3-23; Rk. 21.7-24)

³ Roojatzi niyaateeyanakinani tonkaariki oetachari Oriiwomashi, notonkaanaki, tonka, tonka. Areteeyapaakinani tonkaariki, ari imakoryaapaaki Jesoshi, roojatzi niyaatashitapaakiri nokantapaakiri:

—Pikamanteeyenani: ¿tsika okaateka ishekiroryaanteetyaawori irona pankotsipaeninta? ¿litaka iyotakayenani iinja tsika okaateka pipokantyaari, othonkanteeyari kipatsi?

⁴ Ikantanakiri riraga Jesoshi:

—Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari iinja. ⁵ Eenitatsi oshekini pokatsinipa kanta paentsini: “Naaka Rotyaantanewo Tajorentsi”. Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari rirori. ⁶ Pikemakopiinteeyeroni omanataantsi. Pikemaeyerini atziri ikanteeyeni: “Romanatawakaeyatyaani paashinikipaeni nampitsi eejatzi paashiniki kipatsipaeni”. Omaanta eero pithaayi. Aritaki okantyaari romanatawakagaeyaani. Omaanta tekira omonkaatya maawaeni nokantakimiri, okaatzi nopokanteeyari. Tekira othonkanteeyari kipatsi. ⁷ Atziri jeekatsiri paashinikipaeni kipatsi ari ikijawakayitanakyaani jeekatsiri paashini kipatsi, romanatawakagaeyani. Itasheyeeyanakinani, tekatsi ragae rowaeyaari. Opokaeyeni antawo mantsiyarentsi. Omoyekapiintya kipatsi, othonkayiteroni tsikarikapaeni omoyekya. ⁸ Omaanta tekiraata omaperota ikemaatsita-perotyaaowo katsiri.

⁹ Eekiro riyaatatyee ikamantawakina:

—Riyotakimirika atziri paapatziyakina, rowashironkaeyemini ikemaatsitakagaeyemironi osheki katsiri, rowamaakaantemi, ikijeeyemini maawaeni atziri. ¹⁰ Osheki atziri piyakoteeyaworini ranteero kaari kameethatatsi, roojatzi rookanteeyawo raapatziyari Tajorentsi. Ikijayitanakirini paashinipaeni kemijantzinkari raakaanayitanakirini. ¹¹ Iinja osheki pokatsini theyashitachani ikantapaaki:

—Naaka iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Tema ramatawiteeyashitakarini osheki aapatziyawitakariri Tajorentsi. ¹² Eekiro riyataanakityee atziri rantaperotanakiro kaari kameethatatsi rootaki rookantanakyaawori inintashiretawakagaeyani eejatzi ipeyakotantanakyaariri Tajorentsi. ¹³ Omaanta ninkarika kijokiro owaperoteni ikanteetatyaaani raapatziyana rirotaki nowawijaakoteeyerini. ¹⁴ Piyaatakayero noñaani eerokapaeni maawaeni aapatziyanari. Piyaate maawaeniki kipatsi, pikanteri maawaeni atziri nokowaki nowawijaakoteri. Omonkaatapaakyaarika maawaeni iroka, roojatzikya omonkaatantapaakya maawaeni nokantzitakimiri.

¹⁵ Eekiro riyaatatyee ikamanteeyanani:

—Paerani rojankinatzi Intañeeri, riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, ikantzini: “Aritaki ipokaki iinja jaga Tajorentsi pankonakiki osheki kaari kameethatatsini, reewanaperoeyashiteeyakawoni okaatzi jeekayitatsirini jaga maawaeni”. Tema piyotziro iroka nokenkithatakotziri. Aririka piñaakiripa atziri rantapaakirorika okaatzi rojankinatzitakarini riraga Intañeeri rootaki piyotantanakyaari irika nokamantakotziri. ¹⁶ Roojatzi piyeekirika Joreeyaki, pishintsite pishiyeeyanakini tonkaariki. ¹⁷ Aririka piyeeki inkokironta, eero pikyaapanaatzi inthomaeki pipankoki paantapanaatyaawori powaagawo, inta pishiyaperotanaki. ¹⁸ Eejatzi aririka piyeeki owantsiki, eero pipiyashitapanaatawo paashini piithaari. ¹⁹ Ashironkaamatsiteroeni paata tsinani motzitatsiri eejatzi thotatsiri eentsite eero omatziro oshiyaperota kameetha. ²⁰ Kaakitaki iinja pishiyapithatyaari omaanta pamaneri Tajorentsi okantya eero pishiyanta inkanipaeteki, eejatzi eero pishiyanta kitejiriki pimakoryaantapiintari.

²¹ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Osheki piñeero iinja opomeentsitzimoteeyemini. Pashironkaaperotanakyaaroña, panaakoteri maawaeni itakaantaworini atziri paerani pashironkaeya. Eejatzi eero iñiuro maawaeni impaetatsiri ijeeki okimitaka iroka. ²² Aririkami ojamanitemi rowashironkaeyeminimi, ari pithonkaeyakyaanimi, omaanta riraga Tajorentsi ikaminthaakiri maawaeni aapatziyariri riyoyeeyakirini, rootaki kaari ojamanitanta rowashironkaemi. ²³ Eejatzi iitarika kantakimini: “Areetapaaka Rotyaantanewo Tajorentsi riraga Owawijaakotantatsini; pamineri irika”. Paashini kantatsini: “Irinta areetapaaka janta”. Omaanta eero paapatziyari. ²⁴ Kaakitaki iinja osheki amatawitantatsiri ikantapaaki: “Naaka Jesokirishito riraga owawijaakotantatsiri”. Omaanta kaari. Paashinipaeni ikante: “Naaka iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi”. Ramatawitantayitapaakyaaririni atziripaeni tema itajorentsi jeempiyaashitapaakya. Eejatzi aritaki ikowakowawitakya tsika ikantya ramatawitantyaaririmi riyoyaaperotayitakirini Tajorentsi. ²⁵ Ñaakiro, nokamantzitakimiro tsikarika okantyaari iinja. ²⁶ Rootaki piyotantyaari aririka ikanteetemi: “¡Pamine! Irinta Jesokirishito janta okaankiteronkiitziinta”. Eero patsipetawo piyaatzi. Eejatzi ikanteetemirika: “Irika jaka Jesokirishito inthomaekika pankotsi. Eero pakiri”. ²⁷ Kyaaryo, nopoñaaka naaka jenokinta, natziriperotapaaki kipatsikika. Eejatzi nopiyee paata janta jenokinta. Tema romapokimi tariito rookathatyaarika, tyaaooo, ithotyapaentziro janta jenokinta. Ari nokimiteeya iinja naari aririka nopokae: nomapokaeyapaemini omaanta ari piñeeyawaenani maawaeni. ²⁸ Tsikarika ijeeki kaminkari, eejatzi rewoteenkatzita riroripaeni tzijo. Eejatzi okimitaka, tsikarika ijeeki kemijantawitanari, eejatzi tsikarika ijeeki kaari yotana, rootaki ipokashitantaariri oshekini amatawiterini.

Aritaki okantyaari iinja ipokanteeyaarini Jesoshi

(Mr. 13.24-37; Rk. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48)

²⁹ Eekiro riyaaataatyee ikantzi riraga Jesoshi:

—Ari osheki opomeentsitzimoeyanakyaarini atziri, maawaeni: osheki rowashironkaagaeyanakyaaniroña. Roojatzi intsipaete itsiwakanaki oorya, eejatzi riraga kashiri, eejatzi ipariyanaki ompokiro maawaeni: tema shewatanaka maawaeni jenokijatzi. ³⁰ Roojatzi nokontetantapaakya janta jenoki. Roojatzi retakotanteeyanakyaani maawaeni theenkaeyanarini. Ari iñeeyawaenani maawaeni atziri nokinapae menkoriki nopinkatharitaperotapaaki, noshipakiryaperotapaaki. ³¹ Itziwootanakiri nonampiri tziwoorentsi. Maawaeni nonampiri ipokaeyapaakini ipiyoteeyerini maawaeni aapatziyanari. Maawaeni ikaatzi niyoyeeyakirini. Ithotyeyerini ipiyoteeyerini riroripaeni maawaeni paashinikipaeni kipatsi.

³² Paashini ikamanteeyanarini riraga Jesoshi:

—Iroñaaka noshiyakaawentemiro iyeera. Pikemijantena. Rooteentsirika oshookaempekitanaki, eejatzi oshitane, ari piyotanaki rooteentsi okithokitee. ³³ Eejatzi okimitakya, aririka piñaawakiro iroka nokantzitakimirika piyotantyaari rooteentsi nopokae. ³⁴ Eerorika pikamita, aritaki piñaawakiro maawaeni iroka nokantzitakimirika. ³⁵ Othonkaeya jenokijatopaeni eejatzi kipatsi omaanta noñaani eero othonka. Omonkaataperoteeya kameetha maawaeni nokantakimiri. ³⁶ Omaanta tekatsi yotatsini tsikarika okaate; tee riyotzi ronampiri Pawa, eejatzi naari tee niyotzi. Apatziro Pawa apaniroeni yotatsiri. ³⁷⁻³⁹ Paerani eenironi ijeekini riraga Noe, rowapiinteeyani atziripaeni, ishinkiteeyani, raapiinteeyini iina, maawaeni. Tee ikenkithashiryaa kotanaawo ikantawitakariri Noeni: “Kaakitaki oonkawo”. Roojatzi iinja rotetantanaka riraga Noeni ipitoki, rashitakotanaka, jae tok. Omapokapaakiri antawo inkaani, oonkanaka. Ithonkaeyakani, maawaeni theenkakiriri, itsitsiyeeyakini. Eejatzi ikimitakya iinja maawaeni theenkaeyanarini, aririka omonkaatapaakya nopokanteeyari, eero ikenkithashireeyani nomapokaeyapaakirini. Rootaki nowashironkaanteeyapaakyaaririni, eero nowawijaakotapaeri. ⁴⁰ Roojatzi itsipatawakayaarika apite shirampari thamaetatsiri janta owantsiki, apatzirorika apaani rirotaki aapatziyanari. Tema rirotaki irira naaneeri notsipatanakyaari, omaanta paashini, eero naaneeri. ⁴¹ Okimitakya, eenitatsi apite tsinani tonkayitziroirini shinki, apatzirorika apaani aapatziyanari tema rootaki irowa naaneeri notsipatanakyaawo, omaanta paashini eero naaneero.

⁴² Rootaki paamagaeyantanarini, pikenkithashiryaa piintena. Tee piyotzi tsika okaateka nopokantyaari. Nomapokapaakimikari. ⁴³ Okimitaka riraga ashitawori ipanko ikoshiteetzi. Riyoteemi rooteentsi ipoke koshitantatsini, ikakitemi, eero ishinetzirimi ikoshiteri, inta roepiyawaerimi. ⁴⁴ Eejatzi naari, paamagaeyantanarini, nomapokaemikari. Paapatziyaperoteena, tee piyotzi tsika okaateka nopokantyaari. ⁴⁵ Pikimityaari onampirentsi kameethari, ikyaaryoowentziniri maawaeni ikantziriri iwaatorote. Ikanteririka irira: “Eeroka wetsikapiinterorini rowanawo notyomi, pipapiinteri kameetha”. Tema imonkaatakiniri. ⁴⁶⁻⁴⁷ Aririka iñeeri kameetha riwetsikapiintziro rowanawo, ari ikanteri: “Kameetha pantziro nokowakaakimiri. Iroñaaka eeroka kempoyeenawoni maawaeni tzimimotanari. Kameetha nopinatemi, niyotzi eero pamatawitana”. Tema ari ikimoshiryaa naki ronampiri. ⁴⁸ Omaanta eenitatsirika paashini ronampiri, kaari aapatziyarini riraga iwaatorote. Ikan-tashitya irinta: “Iroñaaka jatanaki nowaatorote, eero ipiyita”. ⁴⁹ Roojatzi irinta kaari aapatziyariri ikijiri paashinipaeni onampirentsi, ikapojapiintziri, ishinkitapi-inta. ⁵⁰ Roojatzi romapokapaakiri riraga iwaatorote, tee raamayari riraga kaari aapatziyarini. ⁵¹ Roojatzi rowashironkaapaakiri, rotyaanteri janta inteenanta, it-sipatantyaariri amatawitantatsiri. Roojatzi janta riraaperotanakya eejatzi osheki ikemaatsityaawo katsiri. Eero pikimitari eeroka, inta irintakya pikimityaari riraga aapatziyaperotariri iwaatorote.

Rootaki ikantziri riraga Jesoshi.

25

Roshiyakaawentakiro 10 ewankawo

¹ Eekiro riyaatatye ikamanteeyakinani riraga Jesoshi:

—Iroñaaka noshiyakaawentemiro tsika ikanta Tajorentsi reewawenantzi. Eenitatsi ewankawo 10, kowatsiri aminakowentero rayi iina apaani shirampari. Okanta otsitenitanaki roojatzi aantayitakani oorentamento ootanakyaari iinja aririka ipokaki. ² Okaataki ewankawo iyoperotaneentsiri apawakooni eejatzi okaataki kaari yotatsini apawakooni. ³ Aawiteeyanakawoni irowa ootamento, omaanta tee ayiro oyeenka oriiwo ootantyaari roori. ⁴ Omaanta roori yotatsiri, aakotanakiro

oyeenka oriiwo ootantyaari awotsikira. ⁵ Ikantaka rojamanitaki aatsini iina, tekiraata ipokeeta. Agaeyakironi owochokini, roojatzi omaanteeyanakani maawaeni. ⁶ Okantaka niyankipaeteki tsiteniri, okemataatzi kaemaantsi: “Kaakitaki aatsini iina, piyaate paminawakiri”. ⁷ Roojatzi opiriinteeyantawitanakani maawaeni, owetsikawitanakari ootamento. ⁸ Okantawitakawo kaari yotatsini: “Pipena naari eechonkiini pashi oyeenka oriiwo rooteentsi nothaatakotya nashi naari”. ⁹ Akanakiro rowaga yotanitzinkawo: “Eero nopimi. Iyotaka nashi naari. Tekatsi nopemiri eerori. Nopakimirika tekatsi nootaneeya naari. Piyaate pamananantapaentya eerori ipimantapiinanta”. ¹⁰ Roojatzi iyaatantanaka amanantapaenta. Aritaki areetzimatapaaka riraga aatsini iina kyaanaki janta ithomaenta pankotsiki. Itsipaeyanakawoni wetsikaenchari inkaaganki. Ashitakotanaka pankotsiki, tog. ¹¹ Roojatzi opiyawitapaaka kaari kenkithashiryaacha, okantawitapaakari: “Pashitareenawo naaka jaga”. ¹² Omaanta ikantawakiro: “Tee niyotzimi, ninkarika. Tee nokoyi pipokashitena jaka”. ¹³ Pikenkithashiryaakoperotawakiro iroka noshiyakaawentakimirika. Okimitakaga yotaniperotatsiri aamaaperotakari aatsiri iina, eejatzi pikimitya eerori: paamayena tee piyotzi tsikarika okaatzi nopokanteeyaari. Yotaniperotatsiri kijokiro owakotziro oyeenka oriiwo. Eejatzi pikimitya eerori, kijokiro powanakiro Ishire Tajorentsi.

Roshiyakaawentakiri Jesoshi atziripaeni ipaetakiri koriki roshekeeri
(Rk. 19.11-27)

¹⁴ Eekiro ikantatzi riraga Jesoshi:

—Eejatzi noshiyakaawentemiro paashini tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi. Kimitaka riyaatziranki ashaagantachari paashinikinta nampitsi. Ritakawo ikaemaeyakirini ronampiri maawaeni, ikanteeyakirini: “Nokowaki poshekeenari noorikite”. ¹⁵ Roojatzi ipantakari apaani ronampiri koriki 5.000. Ikantakiri: “Ajaa, poshekeenarira noorikite”. Rakanakiri: “Jee, aritaki”. Eejatzi paashini ipakiri rirori: ipakiri ikaatzi 2.000, osheki ipinataka. Ikantakiri: “Ajaa, poshekeenarira”. Rakanakiri: “Jee, aritaki”. Eejatzi paashini ipawitakari rirori ikaatzi 1.000. Ikowawitaka roshekeenirimi. Eejatzi ipinataka rirori osheki. Riro ipaperoetakiri osheki yotaniperotatsiri. Omaanta riraga yotatsiri eechonkiini tee ipaperoetziri osheki. Ipaeyakirini maawaeni roojatzi riyaatantanaka ashitariri iyorikite paashiniki nampitsi. ¹⁶ Riraga aaperoteentsiri koriki 5.000 riyataanaki, roshekyaperotantyaanariri iyorikite iwaatorote. Ikantaka riyomparitaka; roojatzi raantaka paashini koriki 5.000. ¹⁷ Eejatzi riyomparitaka rirori agaentsiri 2.000. Eejatzi roshekitakiniri: raaki rirori paashini 2.000. ¹⁸ Omaanta riraga aawiteenchari 1.000 raanakiri rotetashitanakari omooki kipatsi. ¹⁹ Ojamanitakotaki iwaatorote. Ikantaka iinja roojatzi ipiyantapaa ipankoki. Ikantapaakiri: “Iroñaaka pamaenari maawaeni noorikite. Nokoyi niyote tsika ikaataki”. ²⁰ Roojatzi ipokantapaaka ipaetanakirira paerani 5.000, ikantapaakiri iwaatorote: “Irika piyorikite pipanakinariranki eejatzi irika paashinika piyorikite 5.000 rirotaki naakiri niyomparitantakari”. ²¹ Roojatzi ikanantawakari iwaatorote: “¡Kameethataki! Pimataperotakiro nokowakaakimiri. Pikyaaryoowentakiro eechonkiini piyomparitaka rootaki iroñaaka nopantemiri paashini osheki. Eeroka aminakaanteroni. Iroñaaka pipokanaki jaka, pikye pitsipatena akimoshireeyeni”. ²² Roojatzi ipokantapaaka riraga ipaetanakirira paerani 2.000, ikantapaakiri iwaatorote: “Ajaa, irika piyorikiteka pipakinari. Niyomparitaka osheki, noshekyaaentakimiriri. Naakimini paashini 2.000”. ²³ Ikantawakiri iwaatorote: “Kameethataki, pimatakinawo nokowakaakimiri. Pikyaaryoowentakiro eejatzi piyomparitaka, rootaki nopantemiri paashini osheki. Eeroka aminakaanteroni. Iroñaaka pikyee jaka pitsipatena akimoshireeyeni”. ²⁴⁻²⁵ Rimpaetapaaki riraga aawiteenchari 1.000, ikantawitapaakari: “Niyotakimi

eeroka, tee pineshironkatantzi, osheki nothaawantakimi. Noetakaamintheetzi noshekyaaakimiririka piyorikite, ari paapithateenarimi maawaeni, rootaki kaari niyomparitanta. Rootaki nokitatantakariri piyorikite inthomaeki kipatsi. Irika piyorikiteka, pagaeri”.²⁶ Roojatzi ikantawakiri: “Tee okameethatzi pantziri, osheki piperataka. Piyowitaka nokowawitaka naari roshekitanakimi noorikite.²⁷ ¿Litaka kaari pipantari riraga kempoyaapiintziriri koriki? Ari pipakirimi iriranki, ipinatawaenami, apawo naantakyaarimi. Eejatzi ipitawaenarimi maawaeni nashipero naari”.²⁸ Roojatzi ikantawakiri riraga paashini ronampiri: “Paapithateri noorikite, piperi riraga oshekyaaakinariri iroñaaka 10.000. ²⁹ Nopaperoteri osheki riraga ashaagantaperotachari, omaanta riraga kaari ashaagantaperowitacha otzimimowityaaririka eechonkiini aritaki naapithatakiri tekatsi jeekimotaneerini.³⁰ Iroñaaka irika paanakiri janta pookeri otsiteniperotzinta rowaga paamariki kaari tsiwakanitatsini, tee ikameethatzi. Nokowaki ikaateri maawaeni riraga riraaperotyaa eejatzi kemaatsitakawori katsiri. Janta riraawaetyaanta, ratsikaekityaanta. Tyakiririri, tyakiririri”.

Inja Jesoshi ikantakowenterini maawaeni atziri

³¹ Ikamanteeyanani riraga Jesoshi:

—Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Rooteentsi niyaatane, roojatzi ari nopiye, notsipatyaari maawaeni nonampiri. Nopokantyaari, arimache nopinkatharentsitapaaki, notsipatapaakyaari maawaeni nonampiri. Nopinkatharentsiperotapaaki, ipinkathaperoeyawakinani maawaeni jeekatsiri.³² Nopiyoteeyapaakirini iinja maawaeni atziri, poñeeyapaencharini paashinikipaeni kipatsi. Nokimitakotyaari ashitachari ipirapaeni rinashityaaririka: rinashitakari owisha, rinashitzitakari riraga kaawira, maawaeni. Eejatzi nokimitakaantapaakiri iinja naari maawaeni atziri: ninashityaari aapatziyakinari, eejatzi ninashityaari riraga theenkanari.³³ Nokanteeyerini maawaeni aapatziyanari: “Pipoke jaka nakoperokika”. Eejatzi nokanteeyerini paashinipaeni: “Pipoke eerori jaka nampatekika”.³⁴ Roojatzi nokanteeyantakyaarini maawaeni nakoperokitziri: “Pipokaeyanakini maawaeni eerokapaeni ikimoshiretakaaperotemi osheki Pawa. Paerani riwetsikitakimironi pijeekantyaari janta inampikinta. Iroñaaka piyaate pitsipatyaari. Kameetha ipinkathariwenteyemini.³⁵ Ayimawitakinani notashe, pipawakinani noyaari. Ayimawitakinani nomiri, pipawakinani nomiri. Tee piyowitanani omaanta pineshironkatantakinari janta pipankokipaeni.³⁶ Tekatsiwitani noethaari, roojatzi pipakinawo. Nomantsiyawitani, roojatzi pipokashitakina pineshironkatakita. Romonkyaagaetakinani omonkyaagamentotsiki roojatzi pipokashitanakina pineshironkatakini”.³⁷ Ari pikaateeyerini maawaeni paashini kameethatzinkari rajankaneki pikanteeyinipa: “Nowinkatharite, tsika okaatzika ayimatantawitakimiri pitashe nopantakimiri powanawo. Tee nokenkithashiryaneero. ¿Tsika okaatzika ayimatantawitakimiri pimiri, nopantakimiri? ³⁸ ¿Tsika okaatzika noneshironkatantakimiri noemaakimi nopankoki? ¿Tsika okaatzika nopantakimiri piithaari? ³⁹ ¿Tsika okaatzika noñaantakimiri pimantsiyatzi niyaatashitantakimiri noneshironkatantakimiri?” ¿Tsika okaatzika omonkyagaetakimi nareetantakitzimiri?⁴⁰ Roojatzi nokanantanakyaari: “Kyaaryo nokantemi: ‘Pineshironkatakiririka apaani aapatziyanari eejatzi pikimitzitakina naari, pineshironkatakina’ ”. ⁴¹ Roojatzi nokanteeyantakyaarini maawaeni katziyeenchari nampateki: “Piyaateeyeni iroñaaka janta paamarikinta kaari tsiwakanitatsini, pikemaatsityaawo paamari riwetsikakiri paerani Tajorentsi. Riwetsikashitziriri iwinkatharite kamaaripaeni eejatzi maawaeni ikaatzi oyaatziriri. Iroñaaka ari pikaateri pitsipatyaari janta, osheki powashironkaaperoeyaani.⁴² Paerani ayimatakina notashe, omaanta tee pipawakina noyaari. Ayimatakina nomiri, omaanta tee pipawakina. ⁴³ Niyaatashitawitzimini

noñeemi, omaanta tee pineshironkatawakina, tee poejeekawakina pipankoki. Tekatsini noethari, omaanta tee pipawakina nokithaadyaari. Nomantsiyatzini eejatzi romonkeetakina omonkyaagamentotsiki, omaanta tee pipokashitana pareetena”.
⁴⁴ Roojatzi ikanteeyantanakinani eejatzi: “Nowinkatharite, ¿tsikapaetenika okaatzi noñaantakimiri pashironkaawaetaka kaari noneshironkatantzimi?”
⁴⁵ Roojatzi nokanteri: “Kyaaryo, tee pineshironkatziri irintapaeni aapatziyanari, rootaki kaari pineshironkatantana naari”.
⁴⁶ Rowashironkaeyerini riraga Tajorentsi janta paamari kaari tsiwakanitatsini. Ikanteetatyeyyaani ashi royiro ijeeki janta; omaantakya riraga kameethatzinkari ijeekaeyini rirori janta jenokinta, ikanteetatyeyyaani rañaaperotapae.

26

Ikenkithawaetakaawaka joriiyopaeni: “¿Tsikarika akanteri Jesoshi owamaakaanantyaariri?”

(Mr. 14.1-2; Rk. 22.1-2; Jowa 11.45-53)

¹ Ithonkantakawori riraga Jesoshi ikamanteeyakinani maawaeni iroka, ari ikanteeyanani naaka maawaeni riyotaanewo:

² —Piyoteeyakini rooteentsi areetya kitejiri akenkithashiryaakotapiinantariri rawijantakarini paerani ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Okaataki apite kitejiri areetantyaari. Roojatzi raakaananteetenari ikentakotena.

³ Roojatzi ipiyotaka riraga jewayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga aataperoteenchari. Ipiyotaka janta ipankoki iwinkathariteki ñaanakowenantatsiripaeni. Iwaero irira rirotaki Kaejashi. ⁴ Rajaryaakari Jesoshi rowamaakaanteri:

—¿Tsika akanterika Jesoshi aantyaariri eejatzi owamaakaanantyaariri? Omaanta tee akoyi riyote atziripaeni, ikijakowentarikari.

⁵ Ikantanaki paashinipaeni:

—Pamine, rooteentsi areetya kitejiri rawijantanakarini paerani ronampiri Tajorentsi Ejiipitoki, rooteentsi ikimoshireeyanakinini atziri maawaeni. Eero amatziri aaneeri rirori iroñaaka, ikijakowentarikari maawaeni atziri.

Ojeetantakari Jesoshi wetaaniyajato kajankaari

(Mr. 14.3-9; Jowa 12.1-8)

⁶ Ikantaka riraga Jesoshi itharyaanaka roojatzi rareetantapaaka Wetaaniyaki. Itsipateeyakinani naakapaeni maawaeni riyotaanewo. Nareteeyapaakani ipankoki Shimo, riraga pathaawitacharini paerani. ⁷ Nowaeyapaakani, roojatzi opokashitapaakiri roori tsinani, amakotakiro kajankaari poteeryaki kameethari. Oshekini owinawo iroka kajankaari. Roojatzi ojeetapaakiri iitoki Jesoshi. ⁸ Noñeeyawakironi irowa, nokijeeyanakironi, nokantzi:

—¿litaka apaatantawori? ⁹ Opimanteromi kajankaari, aantyaatami oshekini koriki, oneshironkaterimi oshekini owashironkaenkari.

¹⁰ Ikantanaki Jesoshi:

—¿litaka pikantawenantawori iroka tsinanika? Kameethataki okaatzi antakirika.

¹¹ Rooma riraga owashironkaenkaripaeni ikanteetatyeyyaani itsipateeyemini jaka pineshironkatapiinantyaariri, omaanta naaka eero nokanteetatyeyyaani nojeekimoteeyimini naari. ¹² Iyotakotakina iroka tsinanika rooteentsi nokame, rootaki ojeetantakinari. ¹³ Kyaaryo iroka nokamantemirika, tsikarika ikenkithatakoteetero noñaani, aririka othotyaanakya maawaeni kipatsiki eejatzi ikenkithatakotzityaawo iroka tsinanika okaatzi antakiri ikenkithashiryaakotantapiinteetyaawori roori oneshironkatakina.

Ikantziri Joorashi ñaanakowenantatsiri: “Namitakotemi payeri Jesoshi”

(Mr. 14.10-11; Rk. 22.3-6)

¹⁴ Ikantaka riyatashitakiri Joorashi karyootejatzi riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri ikenkithatakaeri. Rirowitaka naawita riyotaanewo Jesoshi.

¹⁵ Ikantapaakiri:

—Aririka nokamantemi tsika pikanteriri Jesoshi paantyaariri, ¿iitaka pipinatenari?

Ikantawakiri:

—Nopinatemi koriki ikaate 30 ikithoki riwetsikaetziri piraata.

Roojatzi ipantawakari. ¹⁶ Roojatzi ipiyantapaa riraga Joorashi. Aripaete raminaperotziri riyotantyaari tsika ikanteriri raakaanantyaariri.

Riweyaantakaanaari rowakaanaari riyotaanewo Jesoshi

(Mr. 14.12-25; Rk. 22.7-23; Jowa 13.21-30; 1 Ko. 11.23-26)

¹⁷ Monkaatapaaka kitejiri nowaeyawoni paa kaari tapiyacha. Roojatzi riyatashitanakari apanipaeni riyotaanewo riraga Jesoshi, ikantapaakiri:

—¿Tsika pikoyika nowojantemiro owaeyaarini akenkithashiryaantyaawori rawijantanakarini ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki paerani?

¹⁸ Ikantawakiri:

—Piyaate Jerojareekinta, pikantapaakiri shirampari piñaapaakirinta janta: “Ari ikantzi iyotaantatsiri: ‘Rooteentsi nomonkaatero maawaeni ikowakaakinari Pawa. Nokoyi noya pipankoki, notsipateeyarini maawaeni niyotaanewo’ ”.

¹⁹ Roojatzi riyatantanaka, imonkaatakiro maawaeni okaatzi ikantakiriri riwetsikaeyapaakini royaari. ²⁰ Otsitenitantanakari, itsipateeyakinani Jesoshi naakapaeni riyotaanewo, riyateeyapaakini janta rakiyoteeyakinani maawaeni janta. ²¹ Eenirowa nowaeyanakani maawaeni, roojatzi ikanteeyantanakinani rirori Jesoshi:

—Kyaaryo nokantemi: iroñaaka jaka pikaatzika, eenitatsi aakaantenani.

²² Roojatzi osheki nowashiretanteeyanakani, ikanteeyanakini apanipaeni:

—¿Naakama, Nowinkatharite, aakaantemini?

Eejatzi paashinipaeni ikantziri:

—¿Nowinkatharite, naakama aakaantemini?

²³ Ikanteeyanakinani:

—Rirotaki irika ochaantakotakinari iroñaaka nowiratoteki rirotaki aakaantenani.

²⁴ Okenkithatakotzitanakinani Iwaperite Tajorentsi paerani, aritaki nomonkaatakiro maawaeni okenkithatakotanari. Omaanta osheki rowashironkaaperotanakya riraga aakaantenani. Eero ikoñaatzimi paerani irira, eeromi rowashironkashitarimi Tajorentsi.

²⁵ Roojatzi rojampitantari Joorashi rirori:

—¿Naakama, iyotaanari, aakaantemini?

Ikantawakiri:

—Jee, eerokakya.

Riyotaakae riraga Jesoshi owawentyaari eejatzi amiriwenter

(Mr. 14.22-35; Rk. 22.19-20; 1 Ko. 11.23-26)

²⁶ Rooteentsi nothonkimatero noya, raakiro riraga Jesoshi paa, ipaasonkiwentakawo. Roojatzi ikagaakiro, ipaeyakinani naakapaeni, ikantana:

—Ajaa, payero, poyaawo. Okimitaka nokagaakimiro paa, tema naakataki oshiyakaawentechari, paata nokamawenteeyemini.

²⁷ Roojatzi raakotantakawo awishoowaantsi oowa pajoki, ipaasonkiwentakawo. Ipakoteeyakinani, ikanteeyakinani:

—Ajaa, pimiriteeyeni maawaeni. ²⁸ Rooma iroka oshiyawitawo niraa. Paata aririka nokamawentakimi, napaatawentemi niraa, ineshironkatantemiri Tajorentsi. Aririka pameentena, eero ikenkithashireero kaari kameethatatsi pantziri. Owakirari inimotaakina iroka nokantakimiri, piyotantyaari tsikarika pikantya pawijakotanteeyari eerori eejatzi maawaeni atziri. ²⁹ Iroñaaka eero napiitziro nomiritziro awishoowaantsi

oowa. Iinja aririka napiitero nomiritero, aritaki nokaateeyemini amiritero owakiratatsiri awishoowaantsi oowa janta Tajorentsikinta.

Ikantana Jesoshi: “Iroka tsiteniri, ari pookaeyanakinani”

(Mr. 14.26-31; Rk. 22.31-34; Jowa 13.36-38)

³⁰ Nomampaawenteeyakarini Tajorentsi, roojatzi riyaatakaanteeyanakinani janta tonkaariki oetachari Oriiwomashi, notonkaaneentanaki maawaeni. ³¹ Roojatzi ikan-teeyanani riraga Jesoshi:

—Iroka tsitenirika, aritaki pookaeyanakinani eerokapaeni, maawaeni. Rooma paeraniperoroña ikantakotzitana Tajorentsi Iwaperiteki ikantzini: “Noshineteririka rowamaeri riraga kempoyiiriri rowishatepaeni, ishiyeeyanakyaaeni, rotsipareeyawakaanakyaaeni”. Iroka rojankinatziro Jakariiyashi riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi paeraniperoroña. ³² Omaanta aririka nopiriintanee nañagae, neewataneemi janta Karireeyaki, ari piñeena janta.

³³ Roojatzi ikantziri Peetero:

—Aririka rookemi irikapaeni maawaeni, omaanta naari, eero nookimi.

³⁴ Ikantawakiri:

—Kyaaryo, iroka tsitenirika, tekirarika iñee tyaapa, ari okaate 3 pikante: “Tee niyotziri Jesoshi”.

³⁵ Ikantawitari:

—Aririka notsipatemi akame, omaanta eero nokantzi: “Tee niyotziri Jesoshi”.

Eejatzi nokanteeyawitakani maawaeni.

Ramani Jesoshi Iriri janta Jethemaniiki

(Mr. 14.32-42; Rk. 22.39-46)

³⁶ Ikantaka rareetakagaeyapaakinani riraga Jesoshi janta oriiwomashiki owaero Jethemaniiki, ojeeki janta tonkaari owaero Oriiwomashi. Ikanteeyapaakinani rirori:

—Pijeekawakiita jaka. Niyaatakiteeta janta nokenkithatakaakiteriita Pawa.

³⁷ Raanakiri riraga Peetero, eejatzi itomi Sewereeyo apite. Osheki retakotanaka riraga Jesoshi, antawo ikenkithashiryaaanakiro okaatzi awijimoterini. ³⁸ Roojatzi ikantziri:

—Osheki netakotanakarona. Pijeekawakiita jaka, pikakiterapa.

³⁹ Roojatzi ijanthawitanaka eechonkiini, romaryaapaaka tankimotapaaka kipatsiki, ikenkithatakaakiri Ashitariri, ikantziri:

—Pawa, tee nokowawita nokemaatsityaawomi katsiri, omaanta eero nantashitawo nokowawitari naari, inta nantemiro pikowakaakinari eerori.

⁴⁰ Roojatzi ipiyashitapaari riyotaanewo 3, iñaapaatziiri imagaeyakini maawaeni. Ikan-tapaakiri riraga Peetero:

—Tema pamaweneentziro piwochokini, ¿tee pimatziro pikakineentzi eechonkiini? ⁴¹ Pikakite, pamaneri Tajorentsi ramitakotantemiri eero panantawo kaari kameethatatsi. Kyaaryo, pikowawitaka pantaperoteromi maawaeni nokowakaakimiri, omaanta tee pimatziro.

⁴² Ikantaka rapiitakiro ipiyanaka jaga, ikantziri:

—Pawa, pikowakaaperotakinaworika nokemaatsityaawo katsiri, kameethataki. Ari-taki nomatakiro, nomonkaatero maawaeni pikowakaakinari.

⁴³ Ari ipiyapaa iñaapaeri riyotaanewo 3 imagaeyakini. Osheki ayimaperotakiri iwo-chokini. ⁴⁴ Roojatzi riweyaantapaentawo ipiyanaka, ikenkithatakaayiri Iriri. Roojatzi-ita rapiitapae ikantakiriri inkaaganki. ⁴⁵ Roojatzi ipiyashitakari riraga riyotaanewo, ikantapaakiri:

—¿Pimaatzi? Iroñaaka monkaatapaaka. Iroñaaka ikantakowentenakya kaari kameethatzinkari, iroñaaka raaneena. ⁴⁶ Pipiriinte, thame aate. ¿Pamine sha! Kaakitapaaki irinta aakaantenani.

Roerikaetakiri riraga Jesoshi
(Mr. 14.43-50; Rk. 22.47-53; Jowa 18.2-11)

⁴⁷ Iroñaaka ipokashitantapaakari Joorashi, riraga riyotaanewo naawita Jesoshi. Ipokashitapaakiri, reewatapaakiri rirori oshekini atziri. Maawaeni ramaeyakironi antawo rowejamento eejatzi ipajamento wetsikachari inchato. Ipoñaanaka janta jewateritatsirini ñaanakowenantatsiripaeniki eejatzi aataperoteenchari. ⁴⁸ Ari, ikaman-tanakiri inkaaganki riraga Joorashi irirapaeni:

—Nonintapootapaakiri Jesoshi, piyotantyaariri. Rirotaki paerikapaakiri eerori.

⁴⁹ Roojatzi ipokashitantapaakari, ikantapaakiri:

—¿Eeniromi, iyotaanari?

Roojatzi inintapootapaakiri.

⁵⁰ Ikantawakiri rirori Jesoshi:

—Notsipatanewo, ¿iitaka pipokashitziri jaka? Pantero iroñaaka.

Roojatzi ipokashitantapaakariri maawaeni roerikapaakiri, shepik. ⁵¹ Roojatzi inojokiryaaakiro paashini riyotaanewo Jesoshi rashi rowejamento. Ikowawitaka ichekawakirimi iitoki riraga ronampiri iwinkatharite ñaanakowenantatsirini, omaanta apatziro ichekawitawakari ikempita. ⁵² Ikantziri riraga Jesoshi:

—Powaero powejamento ipiyatzimikari. Rooma ichekaetawakiri rirotaki chekantapiintatsiri. ⁵³ Rooma piyotzi nokowakirikami, nokanterimi Pawa, roojatzi rotyaantenarimi oshekiniroña ronampiri ikijakowentenami. ⁵⁴ Omaanta ikijakowen-tenarikami, rowawijaakotenarikami, eero nomonkaatziromi okantakotantarini Iwaperite Tajorentsi.

⁵⁵ Roojatzi ikanteeyawakirini riraga maawaeni pokashitapaakiriri:

—¿litaka pamantawori powejamentopaeni eejatzi pipajamentopaeni kimitaka naaka koshintzi? Piñaapiintana maawaeni kitejiri janta Tajorentsi pankoki, niyotaapiintziri atziri, tee payitanakya chapinki. ⁵⁶ Omaanta rootaki paantanari iroñaaka omonkaatantyaari rojankinatakotzitanarini riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi Iwaperiteki.

Roojatzi nothaawantanaka naaka riyotaanewopaeni, noshiyanaka maawaeni.

Riraga jewatatsiripaeni ikantakowenatariri Jesoshi
(Mr. 14.53-65; Rk. 22.54, 63-71; Jowa 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ari, ragaetanakiri riraga Jesoshi janta ipankoki Kaejashi, riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni Tajorentsi pankoki. Ipiyotakanta janta riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi eejatzi aataperoteenchari. ⁵⁸ Roojatzi rimpaetanaki Peetero janta inteenaneente roojatzi rareetantyaari ipankoki Kaejashi riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Ikyapaaki otaamapetaataga mapi, ijeekapaaki okaankiiteyera. Itsipatapaakari waariryapaeni. ⁵⁹ Roojatzi riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, riraga paashini jewawentayitziririni irirapaeni eejatzi paashinipaeni jewatayitziririni ikowanaki atziri itheeyakotashityaarini Jesoshi rootaki, ari rowamaakaananteetyaariri rirori. ⁶⁰ Roojatzi eenitatsi oshekini theeyakotawitakariri, omaanta tekatsi ikanteri rowamaakaanantyaariri. Roojatzi ipokapaaki paashini apite theeyakotapaakariri, ⁶¹ ikantapaaki:

—Ikantzi irika: “Noshekiroreero Tajorentsi panko; okaate kitejiri 3 aritaki nowet-sikaero”.

⁶² Ikatziyanaka iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, ikantanakiri:

—¿Tekatsima pikanteri eerori? ¿Oetaka pikantziriri iroka ikantakotzimiri?

⁶³ Omaanta imaeritashitaka riraga Jesoshi. Rapiitakiri rirori ikantanakiri:

—Tema iñaakimi Tajorentsi, riraga Añaaperotatsiri. Pikantaperotena: ¿eerokama Itomi Tajorentsi riraga Rotyaantanewo?

⁶⁴ Ikantziri:

—Naakataki. Naaka poñaachari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Iinja piñeenani nojeeki rakoperoki Tajorentsipero, eejatzi iinja piñaawakinani nokinapaakini menkoriki, nopiyapae jaka kipatsikika.

⁶⁵ Roojatzi ikijantanakari rirori maawaeni, rootaki itzijagaakotantanaka iithaariki. Ikantzi:

—¿Pikemakirikya ikantziri? Tee okameethatziroña, iitajorentsitakimiwee. ¿Iitakama akowantari paashini kantakoterini? ⁶⁶ ¿Iitaka pikenkithashireeyirini eerori? ¿Tsikama akanterika?

Ikanteeyirini:

—Eenitatsi rantani. Okameethatzi ikame.

⁶⁷ Roojatzi ipokapaaki rirori maawaeni reewapootakiri ipookira. Eejatzi ikapojayitakirini. Rontajawootakiri tak, tak, tak. ⁶⁸ Ikantziri:

—Rotyaantanewo Tajorentsi, pikantena: ¿ninka kapojakimirika?

Ikantzi Peetero: “Tee niyotziri Jesoshi”

(Mr. 14.66-72; Rk. 22.55-62; Jowa 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Riraga Peetero eenirokya ijeeki janta inkokironta. Oñaawakiri onampirentsi okantawakiri:

—Eeroka tsipatariri Jesoshi, riraga karireeyajatzi.

⁷⁰ Rakanakiro:

—Tee niyotzi oetarika pikantanari.

⁷¹ Roojatzi rawijanaki janta ikyaawitapaakaga, eenitatsi paashini onampirentsi oñaawakiri roori, okantziri:

—Pamine sha, irika tsipatariri Jesoshi, riraga najareetejatzi.

⁷² Ikantanakiro:

—Tee niyotziri irika pikantakinari. Teerika okyaaryootaki iroka nokantakimiri, nokowaki rowashironkayenaata Tajorentsi.

⁷³ Ro ojamaniwitanaka eechonkiini, ipokapaaki paashini ñaawakiriri, ikantapaakiri:

—Kyaaryo, eerokakya tsipatariri. Nokemakiro piñaawaetaki, eerokakya karireeyajatzi.

⁷⁴ Ikantanakiri:

—Teewee, tee niyotzirikya irika shirampari pikantakiri. Riyotzi Tajorentsi kyaaryo nokantakimiri. Teerika okameethatzi nokantakimiri, nokowaki rowashironkayenaata Tajorentsi.

Roojatzi iñaantanaka tyaapa. ⁷⁵ Roojatzi ikenkithashiryaawakiro ikantziriri Jesoshi: “Tekiraata iñee tyaapa, okaate 3 pikante: ‘Tee niyotziri Jesoshi’”. Roojatzi riyowanaki, riraapaaka jmmm, jmmm.

27

Ragaetanakiri Jesoshi janta Peraatoki

(Mr. 15.1; Rk. 23.1-2; Jowa 18.28-32)

¹ Owakira okitejitanaki, ikenkithawaetakaawaka riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi aataperoteenchari ikantawakaaka:

—¿Tsikama akanterika iroñaaka Jesoshi owamaakaanantyaariri?

² Roojatzi roojotakiri, raanakiri janta ijeekinta pinkathari iitachari Peraato. Irinta kaari joriiyo inta rirotaki oroomajatzi.

Ishirikashitaka rirori Joorashi

(Ran. 1.18-19)

³ Ipoñaashitanaka Joorashi riraga aakaantakiriri Jesoshi riyotaki rowamaakaan-tashityaari irinta, omaanta tekatsi rantawita kaari kameethatatsi. Riyotakotanaka, osheki ikenkithashiryaanaka, roojatzi ipiyantanaka Tajorentsipankoki roepiyapaeniri

30 ikithoki koriki ipinawitakariri chapinki raakaanantakariri. Raminapaakiri jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi aataperoteenchari.

⁴ —Ajaa, piyorikite. Tee okameethatzi iroka nantakiri: tema naakaantashitakari Jesoshi. Tekatsi rantawita: ikamashitya iroñaaka.

Omaanta ikanteeyawakirini irintapaeni:

—Omawitya, eerokaritya.

⁵ Roojatzi rookanakiri iyorikite, romanatanakiri, patareei, janta Tajorentsipankoki, ishiyanaka roojatzi ishirikantapaaka. ⁶ Ari, riraga jewawentziriri ñaanakowenantatsiri ragaatziri koriki, ikantzi:

—Tee okameethatzi jaka akempoyeeri irika korikika. Rooma rirotaki apinatakiriri Jesoshi raakaanantyaariri.

⁷ Roojatzi ikenkithatakaawaka:

—¿Tsikama akanterika korikika?

Ikantzi:

—Thame amanantero kipatsi akitatantyaariri kamatsiri riraga poñaachari paashiniki kipatsipaeni.

Rootaki ramanantakawori kipatsi oetachari ragaetapiintziri kipatsi kowitzipitha.

⁸ Paerani roojatzi iroñaaka iiteetziro rowaga kipatsi: “Iwinawo Jesoshi raakaanantakariri”. ⁹ Imonkaatakiro rojankinatztakarini paerani Jeremiyashi:

“Raaneeri 30 ikithoki koriki riwetsikanteetariri iraata oetachari piraata. Rirotaki iwinawo raakaanantyaariri Rotyaantanewo Tajorentsi. Eero roshekitzi koriki ipinatantawityaariri.

¹⁰ Rirotaki ramanantyaawori kipatsi janta ragaetapiintziri kowitzipitha. Rirotaki Awinkatharite kanterini ramanantero kipatsi”.

Peraato rojampitziri Jesoshi

(Mr. 15.2-5; Rk. 23.3-5; Jowa 18.33-38)

¹¹ Ari, ragaetanakiri riraga Jesoshi janta ijeekinta pinkathari iitachari Peraato, ikatziyimotapaakari. Ikantawakiri irira:

—¿Eerokama iwinkatharite joriyopaeni?

Ikantapaakiri:

—Jee, naakakya.

¹² Roojatzi ikijakiri riraga jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga aataperoteenchari ithawetakotakiri, omaanta imaeritashitaka rirori, tekatsi ikantzi.

¹³ Ikantawakiri riraga Peraato:

—¿Tema pikemakiri ikantakotzimiri? ¿Iitaka kaari pikananta eerori?

¹⁴ Tekatsi ikantzi Jesoshi, tee rakiri. Roojatzi rotsikanatanakariroña riraga ikenkithashiryaanaka.

¹⁵ Ari maawaeni ojarentsi, aririka omonkaataka kitejitatsiri rawijantanakarini paerani ronampiri Tajorentsi Ejiipitoki, riraga Peraato ikantapiintawakiri maawaeni jeekatsiri:

—Eeniro ijeeki oshekini pinampijatziri janta omonkyaagamentotsiki. ¿Pikowakima noemishitowaemiri apaani omonkyaagaarewo?

Rootaki ikantapiintziri maawaeni ojarentsi roemishitowapiintziri omonkyaagaarewo, ninkarika ikoyiri joriyopaeni. ¹⁶ Eeniro ijeeki omonkyaagamentotsiki shirampari ikemakotakiri joriyopaeni, iitachari Warawaashi. ¹⁷ Roojatzi iroñaaka kitejiri ipiyotaka oshekini atziri, rootaki ikanantawakariri:

—Piyotzi nametakawo noemishitowaemiri apaani jeekatsiri omonkyaagamentotsiki. ¿Ninkama pikowakiri noemishitowaemiri iroñaaka? ¿Rirotakima Warawaashi? Teerika pikoyiri irira, ¿rirotakima pikowaki irika Jesoshika, riraga piütziro Rotyaantanewo Tajorentsi?

¹⁸ Riraga Peraato riyotakotziri jewatatsiripaeni joriyopaeni osheki ikijashitari riraga Jesoshi; tema tee ikowakayaari riraga joriyopaeni royaateri rirori raapatziyari. Rirow-itaka ikanterimi maawaeni joriyo: “Nokowaki poemishitowaenari riraga Jesoshi”.

¹⁹ Eejatzi inkaaganki otyaantakiri iina riraga Peraato kantziriri: “Okantzi piina: ‘Eero powamaakaanteriri riraganki, ikameethaperotaki. Nomishitawakiri inkaaganki, osheki nokenkithashiryaakotawakiri’ ”. Rootaki kaari ikowantawita rowamaakaanterimi.

²⁰ Omaanta riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi aataperoteenchari ikantziriri riraga atziripaeni:

—Pikanteri: “Poemishitowaeri Warawaashi. Riraga Jesoshi, pikentakotakaanteri”.

²¹ Roojatzi rapiitawakiri, ikantawakiri riraga Peraato:

—Pamine sha, ikaataki apite. ¿Ninkama pikowakiri noemishitowaemiri?

Ikantzi maawaeni:

—¡Warawaashi!

²² Ikantawakiri:

—¿Tsika akanterika irika Jesoshika, riraga iiteetziri Rotyaantanewo Tajorentsi?

Ikantakiri maawaeni:

—¡Pikentakotakaanteri!

²³ Ikantawitari rirori:

—¿litama rantakiri nokentakotakaanantyaariri?

Eekiro ikaemapaakitzi:

—¡Pikentakotakaanteri! ¡Pikentakotakaanteri!

²⁴ Osheki ikijanaka maawaeni. Riyotanaki riraga Peraato ratsipetashitaka ro-jampitawitakari. Ikanantakariri riraga ronampiri:

—Pamakotenawoota iñaa.

Ramakotakiniri, roojatzi ikiwawakotaka rako riyotantyaari atziri tee ikowawita rowamaakaanteri riraga Jesoshi. Tee ikowawita, roojatzi ikantawakiri:

—Kaari naari kowatsini nowamaakaanteri, kaari. Pikowakirika eerori, eerokamacheetaka kentakotakaanterini.

²⁵ Ikantakiri:

—Nokowaperotaki, rooma naakakya kantakimiri. Kameetha ikijenaata naari Tajorentsi, eejatzi kameetha ikijeri maawaeni notyomi nashi.

²⁶ Roojatzi roemishitowakiri riraga Warawaashi. Roemishitowakiri, ikantawakiri riraga joraaro:

—Paaneeri Jesoshi, powajankiteri, roojatzi pikentakoteri.

Riraga joraaropaeni raanakiri ishironkawentakari Jesoshi

(Mr. 15.16-20; Jowa 19.1-3)

²⁷ Ikantaka joraaropaeni raanakiri irira janta ipankokira pinkatharentsi, roojatzi ikaemapaakiri paashinipaeni joraaro. ²⁸ Roojatzi raatonkoryaakiri iithaari. Ikithaatziri paashini kithaarentsi kityonkamawoneentatsiri. ²⁹ Roojatzi riwetsikan-takanari amantheerentsi kitocheetatsiri ramantheetakaakiri. Eejatzi ipakiri kotzitsi, ikantziriri:

—Poerikiro pikotzi.

Riraga jewawenantatsiri paerani rametakawo ikithaatapiintawo kityonkari, ramantheetawo ramantheeri pinaperotachari, eejatzi roerikapiintziro ikotzi pinatachari. Roojatzi rotziwerowashitapaakari, roshiyakaawaetashitaka ipinkathajeempiyaakari, ikantziriri:

—Eeroka, nowinkatharite. ¿Peewatanakimi, peewawenterimi maawaeni joriyopaeni?

Ishironkawentakari:

—Injii, injii, injii.

³⁰ Reewapootakiri maawaeni. Roojatzi raapithatanakiri ikotzi. Rompojantanakari itokira. ³¹ Osheki ishironkawentanakari injii, injii, injii. Roojatzi raatonkoryaagaeri

kityonkamawoneentatsiri, ikithaatakagaari iithaaripero, roojatzi raantanakari ikentakotantyaariri.

Ikentakotakiri Jesoshi koroshiki

(Mr. 15.21-41; Rk. 23.26-49; Jowa 19.17-30)

³² Ikanta raanakiri joraaro riraga Jesoshi koroshiki. Romperatakari irira raaneero antawo inchato oetachari koroshi. Osheki otenatzi, ipomeentsiperotawo raaneero. Janta awotsiki itonkiyotawakari shireenejatzi iitachari Shimo. Romperatawakari joraaro ikantziri:

—Ajaa, koroshi, paaneeniri irika.

Roojatzi itsipatanakari, raanakiniri koroshi. ³³ Roojatzi rareetapaaka maawaeni tonkaariki oetachari Koorikota. Ari aetziro aari apaanteki: iitonakintsi.

³⁴ Areetapaaka, ipawiteetapaakari riraga Jesoshi awishoowaantsi oowa otsipatakawo kepishiyanto. Ikemijantawitawakawo, tee ikoyi rirero. ³⁵ Roojatzi ikentakotakiri joraaropaeni koroshiki. Roojatzi rowatzikakotakiri. Eejatzi iñaathawaetaka irirapaeni riyotantyaari ninkarika aakironipa iithaari. ³⁶ Roojatzi ijeekantanaka jaga, raminakowenteri riraga Jesoshi. Ro ijeekantakari, raminakowenteriita, rowawijaakotzirikari paashini atziri. ³⁷ Eejatzi inkaaganki rojankinatakoetakiro owaanini inchakotaki: “Irika rirotaki Jesoshi iwinkatharite joriyopaeni”. Roojatzi ikentakoetakiro jeñokiiniki iitoki Jesoshi. ³⁸ Eejatzi ikentakotakiri apite koshitantatsiri; apaani rowatzikakotakiri rakoperoki riraga Jesoshi, eejatzi paashini rowatzikakotakiri rampateki. ³⁹ Eenitatsi oshekini atziri awijayitatsirini awotsiki ininatakiri riraga Jesoshi. Rotekayinatapaaka irinta. Ishirontawentapaakari, injii, injii, injii.

⁴⁰ Ikantapaakiri:

—Pishekiroereromi Tajorentsipanko, okaate kitejiri 3, piwetsikaeromi. Ajaatya, powawijaakotya eeroka. Eerokarika Itomi Tajorentsi, ari payiite jaawiki.

⁴¹ Eejatzi ikimitaka riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi riraga iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi, eejatzi riraga warijeeyopaeni, eejatzi riraga aataperoteencharipaeni ishirontawentakari. Ikantzi:

⁴² —Rowawijaakotakiri apanipaeni anampijatzi, omaanta iroñaaka tee imatziro rowawijaakotya rirori. Thame aminawakiriita, rirotakirika awinkatharite kimitaka pikantzi, kameetha rayiite jaawiki iroñaaka. Rayiiterika jaawikika, ari aapatziyanakyaari aaka. Injii, injii, injii. ⁴³ Tema ipinkathatawitarira Tajorentsi rirori: rowawijaakoteriita iroñaaka. Aamaashitya aritaki rowawijaakoterimi itomi, rooma ikantzi: “Naakakya Itomi Tajorentsi”. Injii, injii.

⁴⁴ Eejatzi ikimitaka riraga koshintzi ikentakoteetakiri, ishirontzitaka rirori.

Ikamaki Jesoshi

(Mr. 15.33-41; Rk. 23.44-49; Jowa 19.28-30)

⁴⁵ Ikaataki oorya tampatsika, omapokapaaka otsitenitanaki maawaeni kipatsi, roojatzi shaawitani. ⁴⁶ Rooteentsi okitejitane, antawo ikaemanaki Jesoshi, ikantzi:

—Erii, Erii, ¿raama jawaatani?

Rootaki akantziri apaanteki: “Notajorentsie, Notajorentsie, ¿iitaka pookantanari?”

⁴⁷ Ikemantawakariri riraga jeekaneentsiri, ikantzi:

—Pikemiri, ikaemiri Iriiyashi.

⁴⁸ Roojatzi ishiyanaka atziri, rowiinkakiro piyonkashinkanari awishoowaantsi oowa kepishaari. Rojataakiro chekopikira rowaankakotanakiniri riraga Jesoshi, rajookawakiro. ⁴⁹ Omaanta ikantziri paashinipaeni:

—Eero pantziro. Thame aminawakiriita aririka ipokashitapaakiririka Iriiyashi rowawijaakoteriita. Injii, injii.

⁵⁰ Roojatzi rapiitziro ikaemi. Antawo ikaemi. Roojatzi ikamantanaka.

⁵¹ Ikamantaka Jesoshi, omapokanaka otzijagaanaka antawoni otzikaakiro janta Tajorentsipankoki inthomaenta. Tontari irona, otzikaakiro omookira. Omapokanaka itanaka jenoki otzijagaanaka owaag, roojatzi jaawiki, apitemankitanaka. Eejatzi omoyekanaka kipatsi, moye, moye. Okotaanaki antawo mapi maawaeni. ⁵² Eejatzi rashitaryaakotanaka ijeekira kaminkari, ipiriintanaka oshekini aapatziyariri Tajorentsi. ⁵³ Rimpaetaki ipiriintanaa Jesoshi, riyateeyanakini Jerojareeki. Iñeeyawakirini oshekini atziri.

⁵⁴ Eejatzi riraga omperatariri joraaro eejatzi joraaropaeni riraga kempoyaakiriri riraga Jesoshi iñaawakiro omoyeka kipatsi eejatzi iñaawakiri riraga piriintayitaneencharini, iñaawakiro otsitenitanaki, maawaeni. Roojatzi ithaawantanakariroña, ikantzi:

—Kyaaryo, rirotaki Itomi Tajorentsi.

⁵⁵ Eejatzi jaga, eeniro oshekini tsinani aminawaetawakiri riraga Jesoshi. Rootaki oyaawaetanakirini, opoñeeyakani Karireeyaki. Kijokiro owapiintanakirini, oneshironkatzirini, opapiintzirini rowanawo. ⁵⁶ Okaatakiro Mariiya rowaga makaraarajato; paashini Mariiya rowaga riniro Jantyaako eejatzi Josee; eejatzi paashini rowaga riniro Jantyaako eejatzi Jowa, rirojatzi itomi Sewereeyo apite. Roojatzi oñaawakiri rirori, ikamanaki.

Romonkeetakiri Jesoshi omooki

(Mr. 15.42-47; Rk. 23.50-56; Jowa 19.38-42)

⁵⁷ Rooteentsi otsitenityaanaki. Eeniro riyataanaki apaani riyotaanewoni Jesoshi iitachari Josee. Ipoñaaka irinta Arimateeyaki; rirotaki ashaagantzinkari.

⁵⁸ Riyaatashitanakiri riraga Peraato, ikantapaakiri:

—Kamaki Jesoshi. Nokowaki pishinetena naaneeri nomonkeeri omooki janta, riwet-sikaetzinirinta kamatsiri.

—Jee, ari.

Roojatzi ikaemiri joraaro, ikantawakiri:

—Pishineteri irika raaneeri.

⁵⁹ Roojatzi riyataki rirori Josee, raakitzi, raanakiri, roojatzi rapineetakotanakiri tokoyakira kitetatsiri. ⁶⁰ Roojatzi romonkyaanakiri omooki, rowaga owakira imokaetziro mapi impeetaki. Ipineero, rotzitakiro antawo mapi omookira, rashitakotantakariri. Roojatzi riyatapithatantanaari. ⁶¹ Eenitatsi eejatzi janta Mariiya, rowaga makaraarajato, eejatzi ojameto otsipatakawo. Opokaki, roojatzi ojeekaki okaakinira omoo. Aminakowenantawakariri rirori romonkyaanakiri.

Riyaataki joraaro ishentawitakawo omoo romonkyaagaetakirira Jesoshini

⁶² Rawijantanakawo kitejiri ikentakotantariri Jesoshi oetachari Kitejitatsini rawijantanakarini Ronampiri Tajorentsi paerani Ejiipitoki. Okitejitanaki riyatashitapaakiri jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi warijeeyopaeni janta Peraatoki.

⁶³ Ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, nokemawakiri ikantzi chapinki riraga amatawitantatsiri: “Nokame, roojatzi okaate kitejiri 3, ari nopiriintanee nañagae”. ⁶⁴ Nokowaki potyaanteri joraaro iroñaaka ishentaperotero omoo janta romonkyaagaetakirinta. Raminaperotero roojatzi omonkaatantyaari kitejiri 3. Riyaatashitzirikari riyotaanewoni raanakirikari, roojatzi ikantzirikari atziripaeni: “Piriintanaa Jesoshi, rañagae”. Paerani osheki ramatawitantzini irinta Jesoshini, omaanta aririka raaneeri riyotaanewo rirori, ramatawiperotzirikari irintapaeni anampijatzi, ikantzirikari: “Piriintanaa Jesoshi añagae”.

⁶⁵ Ikantawakiri rirori Peraato:

—¡Ajaa, joraaropaeni! Paanakiri janta raminaperoteroota omoo.

⁶⁶ Roojatzi riyatantanaka, rashitakoperotakiri, roojatzi ishenteeyakironi riraga joraaro.

28

Ipiriintanaka irira Jesoshi

¹ Awijanaki kitejiri imakoryaantari, iroñaaka otominkotapaaki. Eeniro otsitenineentzi, opiyaka janta Mariiya makaraarajato, eejatzi otsipatakawo ojameto. Iyaatantari aminashityaawo omoo omonkyaagaetakirinta riraga Jesoshini. ² Omapokanaka antawo omoyekanaka kipatsi rareetapaakaga ronampiri Awinkatharite, poñaaneenchari jenokinta. Ipokantapaakari ipinaapithatapaakiri mapi, roojatzi ijeekantapaakawo. ³ Osheki ishipakiryapaaki. Ikimitakawo raamorenkiranki tariito osheki ishipakiryaaiki. Kitamaaperori iithaari. ⁴ Oshekiroña ithaawantawakari rirori maawaeni joraaro. Tee imatziro ishewata, kimiwitaka kamanaki. ⁵ Roojatzi opokapaaki tsinanipaeni, othaawantapaakari eejatzi, omaanta ikantziro rirori:

—Eero pithaayi eerori. Niyotaki pipokashitawitari pamineri Jesoshi, riraga iken-takoteetakiri. ⁶ Tee añiiri iroñaaka, piriinta, añagae. Rooma ikantakiminikya paerani, monkaataka. Paminerotya romaryaanteetawitakaririka, tekatsi. ⁷ Iroñaaka intsipaete piyaate pikanteriita maawaeni riyotaanewo: “Ipiriintanakiri Tajorentsi Awinkatharite, añagae eejatzi. Reewatemi Karireeyaki. Iroñaaka piyaate eeroka, aritaki piñeeri janta”. Rootaki nopokantari nokantemi.

⁸ Roojatzi owaperotanakiroroña, eejatzi osheki okimoshiretanakiroña; iyaatanaki oshiyashitanakina naakapaeni riyotaanewo okantena. ⁹ Niyanki romapokapaakiro riraga Jesoshi, riwethatapaakawo, ikantziro:

—¿Eeroka?

Roojatzi iyotawakiri, iyaatashitapaakiri, otziwerowashitapaakari, roojatzi oerika-paakiri iitzikira. Osheki opinkathatapaakiri. ¹⁰ Roojatzi ikantawakiro:

—Eero pithaayi. Piyaateeyini iroñaaka, pikanteri maawaeni niyotaanewo riyate janta Karireeyaki. Aritaki iñaapaakina janta.

—Jee, ari.

Ikantaki joraaropaeni: “Ikoshiteetakiri Jesoshini”

¹¹ Rootaki opokashitantanari okantapaakina, eejatzi irinta joraaropaeni riraga aminawitawori omoo ipiyanakawo nampitsikinta riyatashitanakiri jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri ikamantapaakiri maawaeni oetarika awijaneentsiri. Ikemawakiri rirori. ¹² Roojatzi ipiyoteeyakirini jewatayitziririni joriyopaeni eejatzi aataperoteen-charipaeni riyotaawakaaka, ikanteeyakini:

—¿Iroñaaka tsika akantyaaka amanakotantyaariri?

Roojatzi ikaemakaantakiri maawaeni joraaropaeni, ikantawakiri:

—Ajaa, koriki, osheki nopinatemi. ¹³ Rootaki pikanantyaariri atziripaeni: “Ragaetaatziri Jesoshini, rooma nomaanakitzi eechonkiini niyankiiteni tsiteniri. Okimitaka ipokapaaki riyotaanewopaeni Jesoshini raapaentziri”. ¹⁴ Aririka ikemakowentawakimi pinkathari, aritaki niyaataki naari janta nokamantakowentemi eero rowajankitantzimi.

¹⁵ Roojatzi raakiri koriki ipinateeyakirini jewatayitziririni joriyopaeni, riyatanaki itheeyawaetaka, imonkaatakiro maawaeni ikamantakiri. Rootaki ikantakiri maawaeni joriyopaeni roojatzi iroñaaka, tee riyotzi kyaaryooperorika rañagae Jesoshi.

Iñeeyerini Jesoshi janta Karireeyaki

¹⁶ Paashini kitejiri niyaatanaki naaka riyotaanewopaeni Jesoshi 11 tonkaariki janta Karireeyaki ikenkithatakotakiri chapinki Jesoshi tekira ikamini. Tekatsi itsipatanewoni iroñaaka Joorashini, rooma kamaki. ¹⁷ Iñaanteeyapaakaririni, ipinkathaper-otapaakiri, ikimoshirewentakiri. Omaanta apanipaeni ikantashiretzi:

—¿Rirotakima Jesoshi?

¹⁸ Roojatzi Jesoshi romapokapaakina ikanteeyapaakinani maawaeni:

—Iroñaaka Pawa iitakina itzinkami jenokinta eejatzi kipatsika. ¹⁹ Rootaki notyaanan-temiri piyaate maawaeniki nampitsi, piyoteeri maawaeni atziri raapatziyena, eekiro riyaatatyee rameentena, pithotyeyyanakironi maawaeni kipatsi. Aririka raapatziyakimi atziri riyotanakirorika naaka owawijaakotakiriri, kameetha pikaawoshitakoteniri Tajorentsi. Rootaki ikowakaakiriri Pawa, eejatzi nokowakagaeyakiririni naari, eejatzi okowakagaeyakiririni Ishire Tajorentsi. ²⁰ Eejatzi pikamanteeyerini maawaeni imonkaatero maawaeni kameethatatsiri nokamantakimiri eerori. Naari kijokiro nowanakimi, nokempoyeemi, eejatzi maawaeni aapatziyanari; roojatzi nopiyanteeyari nopinkatharitantapaakyaari kipatsikika.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzirori:

Mateeyo

MARIKOSHI ROJANKINATAKOTAKIRI JESOKIRISHITO, TSIKA IKANTA ROWAWIJAAKOTANTZI

*Rantayitzirini Jowa kaawoshitakotantziriri Tajorentsi
(Mt. 3.1-12; Rk. 3.1-18; Jowa 1.19-28)*

¹ Iroñaaka nokamantemiro kameethatatsiri. Nokamantemi rowawijaakotantzi Jesokirishito. Tema rirotaki Itomi Tajorentsi. ² Paerani eenironi ijeekini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Iseeyashi. Rojankinatakotzitarini Tajorentsi ikantziriri itomi: “Pikemina, notyomi. Notyaanteri kenkithatakotemini, reewatanakimi. Tema ari ikanteri maawaeni atziri: ‘Paamayarirapa Awinkatharite, pikameethashiretanaki’.” ³ Eenitatsi iinja atziri kenkithatakayerini atziripaeni janta okaankiityeenta, ikanteri: ‘Paamayarirapa Awinkatharite. Pikameethatanaki iñaaperotantapaakimiri pikameethatzi. Aririka pikameethatanaki pikimityaawo awotsi kameethatatsiri ikinantapaakyaari Jewaperowenantatsiri: powameethatero iñaaperotanteeyapaakyaaworini’ ”. ⁴ Aritaki monkaatapaaka ikantzitarini paerani Iseeyashini. Jowa riraga kaawoshitakotziri Tajorentsi ijeekaki janta tekatsinta atziri ipanko, ikimitakiro rojankinatakotzitaririni Iseeyashi paeraniperoroña. Ikantakiri maawaeni pokashitziriri:

—Pikenkithashiryagaeyakya, eero pikimita paerani. Aririka pookaperoteero pantawitari, aritaki nokaawoshitakotakimiri Tajorentsi, roojatzi riyoteeyantanakyaani atziri ikaminthaaperotatzimi rirori, eero ikenkithashiryaakoteemiro pantayiwitakarini.

⁵ Ikanta ipokashitapaakiri maawaeni jeekatsiri kipatsiki owaero Joreeya, eejatzi maawaeni jerojareejatzi, ikantapaakiri:

—Eenitatsi kaari kameethatatsi nantziri. Nokowaki nawijakote, tema naapatziyaperotari Tajorentsi.

Roojatzi ikaawoshitakotawakiniri riraga Jowa maawaeni romitsitsiyaakotawakiri iñaakira iitachari Joriraani. ⁶ Tee ikithaatawo Jowa kameethatatsiri, inta ikithaatawo ontyagaantsi iwitzi kameeyo. Ishirikathakitakari mashitsimashi. Rowapiintari kimitariri tsitsiri. Eejatzi ithotziri eechonkiini iyaa pitsi. ⁷ Ikenkithatakaapiintziri maawaeni atziri ikantapiintziri:

—Kaakitaki impaetakinari, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi; tema ranaakotakina, ipinkathariperotzi irinta. Osheki noñaakoweenkatzi irira, omaanta naaka tee noñaakoweenkata. ⁸ Nokaawoshitakotzimiri Tajorentsi iñaaki, omaanta riraga impaetakinari ikithaatakaapaakaero Ishire, amitakotanteeri.

*Jowa ikaawoshitakotawakiniri Tajorentsi Jesoshi, eejatzi Jatanaashi iñaantawitakari
(Mt. 3.13-17, 4.1-11; Rk. 3.21-22, 4.1-13)*

⁹ Paashini kitejiri rareetapaaka Jesoshi janta ijeekinta Jowa. Ipoñaaka Naja-reeteki, jeekatsiri kipatsi iitachari Karireeyaki. Riraga Jowa ikaawoshitakotawakiniri Tajorentsi rirori iñaakira iitachari Joriraani. ¹⁰ Eenirowa othapyaaki iña, raminanaki jenokinta, roojatzi omapokapaaka iñaawakiro Ishire Tajorentsi, ayiitashitapaakiri Jesoshi, oshiyapaakari jamomo. ¹¹ Ikematziiri Tajorentsi ikantziri:

—Eeroka notyomi nonintashireperotzimi. Osheki nokimoshirewentaperotakimi.

¹² Roojatzi anakiri Ishire Tajorentsi tekatsinta atziri ipanko, okaankiityeenta. ¹³ Ijeekaki janta okaataki 40 kitejiri. Riraga Jatanaashi ipokashiwitakari iñaantawitapaakari, ikoyi rantakayerimi kaari kameethatatsi. Eejatzi tekatsi atziri

itsipatyaari janta, omaanta rojatekaakari koweenkayitatsirini piratsi, omaanta ineshironkatakiri ronampiripaeni Tajorentsi, ipakiri rowanawo.

Ritantanakawori Jesoshi riyoyaakiri riyotaanewopaeni
(Mt. 4.12-22; Rk. 4.13-15)

¹⁴ Paashini kitejiri ragaetanakiri riraga Jowa omonkyaagementotsiki janta Jerojareeki. Roojatzi ipiyanaka Jesoshi Karireeyaki. Ikamanteeyakirini atziripaeni tsikarika ikanta Tajorentsi rowawijaakotantzi. ¹⁵ Ikanteeyakirini:

—Rooteentsi ipinkathariwentayiteeni Tajorentsi. Pikenkithashiryagaeya, pookaero panteeyirini eero pikimita paerani: tee pikameethawitani. Omaanta paapatziyeeyaarini Tajorentsi, pawijakoteeyarini.

¹⁶ Paashini kitejiri ikinanaki Jesoshi ochereeteki inkaare jeekatsiri Karireeyaki. Iñaapaakiri Shimo, eejatzi rirentzi Antereeshi. Ishiryaatzi inkaareki: aritaki ikantapiinta, ishiryaatapiintziri shima. ¹⁷ Ikanta Jesoshi ikaemapaakiri, ikantapaakiri:

—Pipoke, thame poyaatanakina aritaki niyotaakimi paapatziyakaapiintyaari atziripaeni Pawa Tajorentsi.

¹⁸ Roojatzi rookantanakawo ishiryamento, royaatanakiri riyotaantyaariri. ¹⁹ Ro ijanthawitanaka eechonkiini, iñaapaakiri Jantyaako itsipatari rirentzi Jowa. Rirotaki itomipaeni Sewereeyo. Ari ijeekaeyini ipitoki ishirikiro ishiryamento. ²⁰ Ikantapaaka Jesoshi, ikaemakotzitapaakari, ikantziri:

—Thame poyaatanakina.

Roojatzi royaatanteeyakarini rirori iroñaaka. Intsipaete rookanakiri iriri ipitoki, itsipatayitanakarini ikaatzii amitakotayitziririni ishiryaatzi. Ikantzi:

—Jatakinagapa, pawa. Noyaatatyeeri Jesoshi.

—Jee, piyaate.

Ikyapaaki Jesoshi ipiyoteeyantarini joriiyopaeni
(Rk. 4.31-37)

²¹ Roojatzi rareetapaa Jesoshi Kaperinawooki, ikaateeyirini riyotaanewopaeni. Rootaki saawaro, kitejitatsiri imakoreeyantarini joriiyopaeni, ikyapaaki pankotsiki ipiyotantapiintarira irira. Riyotaapaakiri atziri. ²² Riraga atziripaeni, rotsikanateeyanakarini, ikantawakagaeyanakani:

—Piñaakiri, kameetha riyotaantaperotaki, riyoperotzi irira. Tee ikimitari riraga iyotaapiinteeyawiteerorini Iwaperite Tajorentsi: tee riyoperotzi irirapaeni.

²³ Eenitatsi janta shirampari kyaantariri kamaari. Ikaemakotawakiri Jesoshi, ikantawakiri:

²⁴ —Niyotakimi: eeroaka riraga Jesoshi najareetejatzi, eejatzi eeroaka Itomipero Tajorentsi riraga kameethaperotatsiri. ¿Litaka pipokashitantanari? ¿Areetakama pithonkaeyantenarini?

²⁵ Iñaashintsithatakiri rirori kamaari:

—¡Pimaeritewee! Pishitowantaneeyari irira shiramparira.

²⁶ Ari rompetawathatakaakari shirampari, ishintsitanaki ikaemanaki, roojatzi rookantanaari kamaari. ²⁷ Eejatzi rotsikanateeyakarini atziripaeni maawaeni. Ro-jampitawakaanaka:

—¿Piñaakiroma imatakiri rantakiri? Owakira akemakiro iroka riyotaakaeri. Eejatzi imatakiri kamaari, rotyaantakiri: ithaawantaperotakari, jatanee.

²⁸ Roojatzi intsipaete ikenkithatakoteeyakarini maawaeni karireeyajatzi.

Retsiyatakotakiro Jesoshi riyote Peetero
(Mt. 8.14-15; Rk. 4.38-39)

²⁹ Ipoñaagaeyaaani pankotsiki ipiyotapiinanta joriiyopaeni riyateeyanakini ipankoki Shimo, eejatzi Antereeshi. Royateeyanakirini Jantyaako eejatzi Jowa.

³⁰ Ikamanteetawakiri Jesoshi:

—Ojaawamerikitatzi riyote Shimo. Eeniro jaga omaamentoki omaryaaka.

³¹ Ari riyatashitanakiro, ikathawakotapaakiro, piriintanaka. Roojatzi opeyantanaa ojaawamerikitziira, roojatzi opaeyantakarini rowanawo.

Ro saawaro retsiyatakotayitantakaririni Jesoshi mantsiyaripaeni

(Mt. 8.16-17; Rk. 4.40-41)

³² Rooteentsi itziroree oorya, ramayitakinirini Jesoshi maawaeni mantsiyari, eejatzi maawaeni kyaantariri kamaari. ³³ Maawaeni nampitsiweri ipiyoteeyapaakani omooki pankotsi. ³⁴ Ijeekaeyapaakini maawaeni mantsiyari, inashitachari imantsiyaripaeni. Retsiyakoeyerini. Eejatzi ikantakiri kamaaripaeni:

—Pookaeyaneerini riraga pikyaantanewo, eejatzi pimaeriteeyeni.

Riraga kamaaripaeni, riyoteeyakirini Jesoshi rirotaki Tajorentsi, rootaki kaari ikowakaantari kamaaripaeni ikamanteri atziri.

Ikenkithatakaeri Jesoshi Iriri

(Mt. 4.23; Rk. 4.42-44)

³⁵ Rootzimateentsi okitejite, ipiriintanaka Jesoshi. Riyaatanaki janta tekatsi jeekatsini, ikenkithatakaeri Iriri. ³⁶ Ikowakowateeri Shimo eejatzi ikaateeyinira itsi-pateeyarini. ³⁷ Iñaantapaariri, ikantapaakiri:

—Ikowakowaeyakimini maawaeni atziri.

³⁸ Ari ikantawakiri rirori:

—Ari ikantawakaata. Thame aate paashinikipaeni nampitsi. Aritaki janta no-kenkithatakagaeyerini paashinipaeni atziri, rootaki nopokantakari kipatsikika.

³⁹ Ikinakinayitanakini, ithotyaagaeyanakironi nampitsipaeni janta Karireeyaki. Ikenkithatakaapiintakiri atziri janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni, rowawijaakoeyakirini maawaeni kyaantariri kamaari.

Retsiyatakotakiri Jesoshi patheenkari

(Mt. 8.1-4; Rk. 5.12-16)

⁴⁰ Paashini kitejiri riyatashitakiri patheenkari Jesoshiki. Patheenkari tee imatziro itsipatari paashini atziri. Tee oshinetziri Iwaperite Tajorentsi. Ari riyatashitakiri rirori, rotziwerowashitapaakari ipinkathatantapaakariri, ikantapaakiri:

—Tema eeroka pinkathari, pikaminthayena. Eenitatsi pitajorenka: pikoyirika petsiy-atakoteena, ari pimatakiro.

⁴¹ Osheki retakotaperotawakari. Ari rakotashitawakiri, ipampitawakiri. Ikantawakiri:

—Jee, nokoyi: aritaki petsiyatakotee.

⁴² Roojatzi opeyantanaa iwathaawo, etsiyatakotanee. ⁴³ Rotyaanteeri, ikantapero-takiri:

⁴⁴ —Nokantemi: eerowa pikamantayitzirini paashini atziri, inta piyaatashiteri ñaanakowenantatsiri, poñaagapaeyaari etsiyatakoteemi, roojatzi ishineteemi pipiyashiteri atziripaeni. Pimonkaatero ikantzirini Moeseeshi: powamaeniri Tajorentsi pipira riyotantyaari atziripaeni etsiyatakoteemi.

⁴⁵ Ari riyataanaki, omaanta ikamantakotayitakironi, maawaeni awijimo-tayitakiririni. Riyotakoeyakirini atziri Jesoshi, rootaki kaari riyaatantanaka nampitsiki. Ijeekakitzi janta okaankiityeenta. Ipokashiiyakirini atziri poñaayitacharini paashinipaeniki nampitsi.

2

Retsiyatakotakiri Jesoshi kijopookitatsiri

(Mt. 9.1-8; Rk. 5.17-26)

¹ Paashini kitejiri ipiyanaa Jesoshi Kaperinawooki. Ikemakoeyeerini areetapaaka rirori ijeekapaaki pankotsinentsiki. ² Ipiyoteeyakani osheki atziri, yeekitaki pankotsiki. Tekatsi ikinapaaki paashini atziri rotzikaapaakiro omoo. Ikenkithatakagaeyakirini Jesoshi iñaani Tajorentsi. ³ Ari inatakotapaakiri kijopookitatsiri. Ikaatzi 4 amiriri. ⁴ Tekatsi ikantya rontsirokyaaari Jesoshi, rotzikaakiri atziripaeni. Roojatzi rateetakaanakarini jenoki pankotsi. Imoontapaakiro kameetha, apatziro rothataakotakiri ijeekakira Jesoshi. Royiitakotakiri imaamentoki. ⁵ Riyotawakiri Jesoshi rameenteeyakarini riraga 4 amakiriri, rootaki ikanantakariri riraga kijopookitatsiri:

—Niyompari, ari nopeyakotakaemiro kaari kameethatatsi pantawitari, aritaki nowawijaakoteemi.

⁶ Eeniro jaga ijeekaki iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. ⁷ Ikenkithashireeyakani rajankaneki rirori:

—¿Iitaka ikantashiwaetantari irika? Iitajorentsitashitaka. ¿Tsika ikanterika rowawijaakotantyaariri? Tema apatziro rowawijaakotantzi riraga Tajorentsi.

⁸ Riyoshiryaakotakiri Jesoshi ikenkithashiryaari, ikantziri:

—¿Iitaka pikenkithashiryaantari? ⁹ ¿Iitaka pomeentsitaperotachani? ¿Opomeentsitama nokanteri irika kijopookitzinkari: “Eero nowashironkaemi, inta nowawijaakoteemi”? ¿Opomeentsitaperotama nokanteri irika kijopookitzinkari: “Pikatziyane, paaneero pimaamento, pikatziyatziyawaetaneeya”? Eerorika imatziro, tema aritaki pishirontawentakina. ¹⁰ Nokowaki piyoteeyeni eenitatsi notajorenka nowawijaakotantyaariri.

¹¹ Rootaki ikantakiriri kijopookitatsiri:

—Nokantzimi, pikatziyanaki, paaneero pimaamento, piyaatee pipankoki.

¹² Roojatzi ikatziyantana, raaneero imaamento, ishitowanee. Iñeeyawaerini ijoriyotzinkaritepaeni, ari rotsikanateeyanakarini. Ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotzi Tajorentsi, tee añiuro paerani kimitawori iroka.

Riyoyaakiri Jesoshi Rewii
(Mt. 9.9-17; Rk. 5.27-39)

¹³ Paashini kitejiri piyanaa Jesoshi othapyaaki inkaare. Ipiyotashiteeyapaarini eejatzi osheki atziri, riyotagaeyerini. ¹⁴ Roojatzi rowaaganaa eejatzi. Iñaapaakiri Rewii, riraga itomi Arijeeyo, ijeeki pankotsiki ipiyotapiintziri koriki: ipiyotapiinteeyinirini oroomajatzi. Riraga joriyopaeni roonakari piyotapiintziriri koriki. Omaanta ikantapaakiri riraga Jesoshi:

—Thame poyaatanakina.

—Jee, thametaatyaami.

Ari ikatziyanaka, royaatanakiri. ¹⁵⁻¹⁶ Ari riyaateeyanakini ipankoki Rewii. Rowakagaeyapaakarini osheki oyaateeyiririni Jesoshi, riyotaanewopaeni, osheki piyotapiintziriri koriki, maawaeni. Eejatzi rakiyoteeyakirini osheki paashinipaeni kaari kameethatzinkaripaeni. Rareeteeyapaakani iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, rirotaki warijeeyo. Iñaakotapaakiri Jesoshi ikempiyeeyakarini rakiyoteeyirini kaari kameethatzinkaripaeni. Rojampitapaakiri riyotaanewopaeni:

—¿Iitaka itsipateeyantaririni irikapaeni, rowaeyani? Tee ikameethateeyini.

¹⁷ Ari ikemawakiri rirori Jesoshi, ikantziri:

—Riraga kaari mansiyatatsini tee ikoyi aawinantatsiri raawinteri, intakya mansiyatatsiri rirotaki kowatsiri. Tee ro nopokantya nokaemeri kenkithashiryaachari kameethatatsiri, inta riraga kaari kameethatatsi.

Riraga riyotaanewo Jesoshi tee itzitapiintya

¹⁸ Ikantaka itziteeyani riyotaanewopaeni Jowa eejatzi riyotaanewopaeni warijeeyo. Apanipaeni atziri ipokashitziri Jesoshi, ikantapaakiri:

—Iroñaaka itziteeyani riyotaanewopaeni Jowa, eejatzi ikimiteeyani riyotaanewopaeni warijeeyo. ¿Iitaka kaari itzitanta piyotaanewopaeni eerori?

¹⁹ Ari ikantawakiri Jesoshi:

—Okimitaka aririka raye shirampari iina, ikaemaeyerini isheninka ikimoshirewenteeyerini. Rareetapaakyaarika, ¿arima itziteeyapaakyaani rirori? Eero. Tema riweshiryaawentapaakyaari. Ñaakiro, iroñaaka nokaateeyirini naari niyotaanewopaeni: ¿Iitaka notzitakaantyaariri? ²⁰ Omaanta aririka rookaeyaneerini isheninka aatsiri iina, aripaetekya itziteeyanakyaani. Eejatzi iinja naari, nookaeyaneerini niyotaanewopaeni, rowashiretakoeyanakinani, roojatzi itziteeyantanakyaani. ²¹ Tee pimaejantziri iyotaantatsiri, tee. Eejatzi eenitatsirika pimaathapooki antyashipawo rooteentsi oshipaaye, aririka powawatatero owakirari maathaantsi, roojatzi aririka pikiwero aminthatanaka owakirari, eero omonkaagaakitanaa, roojatzi otzijagaantanakya antyashipawotatsiri, patsipetashitawo powawatatziro. Eejatzi okimitakya, patsipetashityaawo paapatziyawo maawaeni okaatzi iyoteetakimiri. Kameetha pipakaakiro paashini paapatziyawitariri roojatzi kameethatanaki paapatziyena naari. ²² Napiitakiro noshiyakaawentemiro okaatzi niyoteemiri. Piyotzi aakapaeni joriiyopaeni awetsikiri imashi piratsi apiyaatantyaawori awishoowaantsi oowa. Omaanta eero apiitantari apiyaatantari awishoowaantsi oowa owakirari inthomaenta itaworimashi inta apiyaatantya owakira mashiri. Apiitantyaaririka tema ari ijagaanaki. Okimitaka iroka, oetarika niyotagaemiri naari eejatzi owakirari. Tee okameethatzi pipiyotero ikemijantakayimiri paashini iyotaantsi. Pipakayero pikemijantziro ikantawitzimiri irintapaeni roojatzi kameethatanaki paapatziyena naari.

Ikantawakaawentakawo saawaro
(Mt. 12.1-8; Rk. 6.1-5)

²³ Paashini saawaro ikinanaki Jesoshi pankirentsimashiki, itsipateeyarini riyotaanewopaeni. Ari niyanki rowiitanaki riyotaanewo okithoki teriiko, itayaakiro otaki, rowaeyawoni okithoki.

²⁴ Ari ikantziri warijeeyo:

—¿Iitaka rowiitantawori okithoki, itayaawaetantakawo iroka kitejirika amakoryaantari? Tee okameethatzi. ¿Iitaka ranantawori?

²⁵ Rakanakiri Jesoshi:

—¿Tema tee pikenkithashiryaaneentziro Iwaperite Tajorentsi kenkithatakotziriri paerani Iraviirini, riraga jewawenantatsiri maawaeni joriiyopaeni? Tekatsi raye royaari, ayimatakiri itashe, eejatzi itsipateeyarini. ²⁶ Eeniro janta ipankomawoki Tajorentsi paa riwetsikaetziniriri irira: tee ishineteeyerini rowaeyaawoni maawaeni atziri, apatziro rowaeyaawoni ñaanakowenantatsiripaeni. Omaanta ayimawitakari itashe Iraviirini. Riyaatashitakiri Awyataari, riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni, ikantziri: “Notasheyeeyakini. Tekatsi nowaeyaarini”. Ari ipawakiri paa: “Eenitatsi iroka, powapaeya”. Ari rowakawo, eejatzi rowakagaeyakarini itsipateeyarini. Kaari riroripaeni ñaanakowenantatsiri, omaanta tee ikoyi Tajorentsi rowashironkagaeyerini. ²⁷ Pamine, riraga Tajorentsi riwetsikakiniri atziri kitejiri imakoreeyantyaarini. Tee ro riwetsikantyaanariri atziri iñaapinkathatero kitejiri. ²⁸ Nopoñaaka naaka jenokinta, natziriperotapaaki jaka kipatsiki: tema naaka kantatsini oetarika anteri saawaroki.

3

Riraga Jesoshi retsiyatakotziri kijopookitatsiri rakoki
(Mt. 12.9-14; Rk. 6.6-11)

¹ Riraga Jesoshi riyaatane eejatzi pankotsiki ipiyotantapiintari joriiyopaeni. Aritaki ijeekiri jaga: shirampari kijopookitatsiri rakoki. ² Raminashiiyawakarini atziri riraga

iijanewo, joreririri: ikowaki riyote aririka retsiyatakoteeri saawaroki. Tee ishineteetziro retsiyatakoteetziro atziri saawaroki. Ikowaeyakini riroripaeni ikantakoeyerini: “Tee okameethatzi iroka rantakiri Jesoshi”. ³ Riraga Jesoshi ikantziri kijopookitatsiri rako:

—Pikatziyee, pipoke jaka niyanki.

Roojatzi riyaatantanaka niyanki, ikatziyantapaaka.

⁴ Roojatzi rojampiteeyakirini maawaeni amineentsiri:

—¿Kameethama aneshironkateri atziri kitejiriki amakoreeyantarini? ¿Arima owashironkayeri? ¿Okameethatzima owawijaakoteri? Teerikama, ¿pikowakima owamaeyerini?

Omaanta imaeriiyanakini. ⁵ Ikijanaka Jesoshi, ramineeyanakirini, eejatzi retakoeyanakarini riroripaeni. Tema ikijoshiryaaanakitzi rajankaneki tee ikaminthaanteeyini atziri. Ikantziri shirampari:

—Powaankaero pako.

Ari rakotanee, roojatzi retsiyatakotantanaa. ⁶ Ishitowaeyanakini warijeeyopaeni, riyaaataashiiyanakirini itsipamintharipaeni Erooreshi. Ikantawakagaeyakani:

—¿Tsikatya akanterika Jesoshi, owamaantyaariri?

Retsiyatakotantzi Jesoshi janta inkaareki

(Mt. 4.24-25; 12.15-21; Rk. 6.17-19)

⁷ Riraga Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni riyaaatapiitheeyanakirini warijeeyopaeni inkaareki ijeekapaaki apaniroeni, omaanta royaateeyanakirini osheki karireeyajatzi, eejatzi joreeyajatzi, ⁸ jerojareejatzi, iroomyajatzi, jeekatsiri intatsikeronta iñaaki Jori-raani, maawaeni jeekatsiripaeni Tziiroki, Shiroomi, maawaeni. Ikemakoeyakirini itajonkantzi, rootaki riyaaataashiiyantakaririni osheki atziri. ⁹ Ikantziri riyotaanewo:

—Pamakinawoota pitotsi, notetawakyaata: rawitsineeyapaakinanikari atziri. Rooteentsimi rowamayenami.

¹⁰ Ikanta Jesoshi rotetantakawo pitotsi ari ikenkithatakagaeyakirini atziripaeni kipatsiki, roojatzi rayiitantapaaka eejatzi kipatsiki. Osheki retsiyatakoyawakirini mantsiyatzipanipaeni. Riraga paashini mantsiyari rinteentaryayitakirini atziripaeni, ikowaki ipampitantapaeyaariri Jesoshi awijakotanee imantsiyari. ¹¹ Riraga atziri kyaantariri kamaari rotziwerowashitapaakari ipinkatheeyakirini. Icheraanaki iñaawaetakaakiri ikantziri:

—Jesoshi, eerokataki Itomi Tajorentsi.

¹² Ikantaperotziri Jesoshi:

—Pimaerite, eero pikamantakotana.

Riyoyaakiri Jesoshi riyotaanewoperotyaari

(Mt. 5.1; 10.1-4; Rk. 6.12-16)

¹³ Paashini kitejiri itonkaanaki Jesoshi tonkaariki. Ikaemakaantakiri ikaatzi riyoyaakiri, ari ipokashiteeyakirini. ¹⁴ Riyoyagaeyakirini 12 shirampari, itsipaperoeyaarini. Iinja iiteri rotyaantanewo, tema rotyaanteeyerini ikenkithatakagaeyerini maawaeni atziripaeni iñaani Pawa Tajorentsi. ¹⁵ Eejatzi ipakiri itajorenka, rookakaakowiritanantyaariri kamaaripaeni atziri.

¹⁶ Rirotaki riyoyaakiri riyotaanewo 12. Riyoyaakiri Shimo (iitakiri Peetero), ¹⁷ eejatzi Jantyaako itsipatakari rirentzi Jowa, (rirotaki itomipaeni Sewereeyo. Iitakiri riroripaeni iroñaaka Wowaneerejeshi). (Akantziri aaka apaanteki: “Oshiyawori oñaawaepookitzi”)* ¹⁸ Eejatzi riyoyaakiri Antereeshi, Jiripi, Waritoromee, Mateeyo,

* **3:17** Oshiyawori oñaawaepookitzi okantakotziri: “shintsitziniriri rantawaetziniri Jesoshi rootaki iitantakariri”.

Tomashi, Jantyaako (itomira Arijeeyo), Tareeyo, paashini Shimo (riraga kathaaper-otzinkari antayitzirorini oetarikapaeni). ¹⁹ Eejatzi riyoyaakiri Joorashi (riraga kary-ootejatzi, aakaanterini iinja Jesoshi).

Iitakaawitakari ikyaantakari kamaari Jesoshi
(Mt. 12.24-32)

²⁰ Roojatzi ipiyanaa Jesoshi pankotsinentsiki. Ipiyoteeyaani eejatzi osheki atziri. Tekatsi ikantya rowaeya eejatzi riyotaanewo. ²¹ Ikemakotakiri Jesoshi isheninkapero, riyaatashitawitaari raaneerimi ipankoperoki. Ikantawakaanaka:

—Osheki ishinkiwentaka Jesoshi, tee iñaakota, thame aaneeri.

²² Ipokashitapaakiri eejatzi jerojareejatzipaeni, iyotaantzirori rojankinarini Moe-seeshi. Ikantashitapaakari:

—Rirotaki Wereshewoo kyaantapaakariri ishireki Jesoshi. Tema rirotaki iwinkatharite maawaeni kamaari: rirotaki amitakotziriri rirori rotyaantziri iyamaarite, rootaki imatantakariri.

²³ Ikaemaeyawakirini Jesoshi, roshiyaakaawenteeyawakirini:

—¿Kyaaryooma ikyaantapaakina iwinkatharite kamaari? Pamine: ¿tsika ikantyaaka Jatanaashi rookaeya rirojatzi? Eero imatziro. ²⁴ Okimitaka aririka ikijawakagaeyani jeekatsiri nampitsiki, rookawakagaeyaarinika, ¿arima ijeekaeyaneeni kameetha? Eero.

²⁵ Eejatzi okimitaka aririka ikijawakagaeyani jeekatsiri pankotsiki, ¿arima kijokiro rowawakaaneeya? Eero. ²⁶ Eejatzi ikimitaka, aririka Jatanaashi ikijerimi iyamaar-itzinkarite, rookawakagaeyanimi, eeromi ijeekimi, inta aritaki ithonkawakaeyakyaanimi. Rootaki. ²⁷ Eejatzi ikimita rirori koshitantatsiri: ithaawantari shintsiperotatsiri ikyaapankoteri ikoshitantayariri rowaagawo. Aririka ipokashiteri, reewatapaakiri roerikapaakiri, roojotapaakiri shintsitatsiri, roojatzikya raantakyaawo oetarikapaeni rowayitzirini ipankoki.

²⁸ Kyaaryootaki iroka nokamantaperotemiri: ineshironkateeyirini Tajorentsi maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. Tema ipeyakoteniri okaatzi rantziri. Eejatzi, aririka ikantzimateeyawityaarini, ineshironkateeri eejatzi. ²⁹ Omaanta eero ineshironkateeri riraga kantzimatzirori Ishire Tajorentsi: ikanteetatyeeyaani ijeeki rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini. Eerowa rawijakotee.

³⁰ Rootaki ikantakiriri Jesoshi. Ñaakiro, ikantashiiyawitakani inkaaganki: “Rirotaki iwinkatharite kamaari amitakotziriri Jesoshi”. Tema rootaki Ishire Tajorentsi amitakotziriri, kaari iwinkatharite kamaari.

Ikamantziri Jesoshi ninka isheninkatakari
(Mt. 12.46-50; Rk. 8.19-21)

³¹⁻³² Ikantaka ijeeki Jesoshi pankotsiki, ijeekimoeyapaakirini areeteeyapaakaririni. Roojatzi areetapaaka riniro, otsipateeyapaakarini rirentzipaeni eejatzi ritsiropaeni. Okatziyapaaka inkokironta, okantziri oñaapaakiri:

—Pikantenari notyomi.

Ari ikyaashitanakiri, ikantapaakiri:

—Areetapaaka piniro, pirentzipaeni, eejatzi pitsiropaeni. Ojeekapaaki inkokironta, okowapaakimi.

³³ Rakawakiri:

—¿Ninka nanatatsiri? ¿Ninka yeeyitatsiripaeni?

³⁴ Roojatzi rookotantanakari jeekimoeyakiririni. Ikantanaki:

—Iroka nanaka. Irika yeeyika. ³⁵ Ninkarika antapiintzirori ikowakaeriri Tajorentsi: riroteeyakini yeeyi, choeni, nana. Nosheninkateeyakarini maawaeni aapatziyeeyanarini.

4

Roshiyakaawentziro Jesoshi inashitacharipaeni kipatsi (Mt. 13.1-23; Rk. 8.4-15)

¹ Paashini kitejiri, rapiitakiri Jesoshi riyotagaeri janta othapyaakiininta inkaare. Ari ipiyotawentapaakari oshekini atziri. Ikanta Jesoshi iñaawakirira roshekitapaaki atziri, rotetanaka pitotsiki, rotatsinkakiro eechonkiini niyankyaani inkaare, ijeekanaki iroñaaka rirori. Tema oshekyaantzi atziri ikatziyashitakari othapyaaki. ² Ari riyotaayitakirini oetarikapaeni, eejatzi roshiyakaawentayitakironi okaatzi ikenkithatakotayitzirini. Ikantakiri iroñaaka:

³ —¡Pikemena! Riyaatanaki pankiwaetatsiri janta rowaneki rookakitero okithoki teriiko. ⁴ Ari rookakitapaakiro okithoki teriiko. Eenitatsi apanipaeni ookakitapaenchari awotsiki. Ikanta ipokapaaki jenokiweripaeni, rowapaakawo okaatzi rookakitawitakari irika shirampari janta awotsiki. ⁵ Eenitatsi paashini pariyapaentsiri okithoki janta mapipookiki, tee oshenkaawitapaaka, intsipaete oshookawitanaka. ⁶ Ari ijenokitapaaki oorya, roojatzi ojampiyashitantanaka. Tee oparithaperotzi, rootaki okamanatanakari. ⁷ Opariyapaaki paashini okithoki kitocheemashiki. Okanta oshookawitanaka, okimotatawitanaka. Omaanta anaanakiro oshookanaki kitochee rootaki kaari okithokitananaka. ⁸ Paashinipaeni okithoki opariyapaaki kipatsiperoki kameethari. Oshookanaki, okithokitanaki. Apanipaeni okithokitanaki okaatzi 30. Paashinipaeni okithokitanaki okaatzi 60. Eejatzi paashinipaeni okithokiperotanaki okaatzi 100. ⁹ Pikoyirika piyotakotero okaatzi nokenkithatakaakimiri paapatziyena iroñaaka.

¹⁰ Jateeyaneeni atziripaeni ikaatzi piyotawentakariri Jesoshi, eeniro itsipateeyanaarini Jesoshi apanipaeni aapatziyariri eejatzi riyotaanewopaeni, riyateepankotsiki. Ikanta rojampiteeyakirini rirori, ikanteeyakirini:

—Iyotaantatsiri, ¿oetaka poshiyakaawentakiri inkaaganki okaatzi pikenkithatakiri?

¹¹ Ikantakiri Jesoshi:

—Pamine, iroñaaka nokamantemiro eerori kaari piyotawita: aritaki piyotakiro tsika ikantari Pawa reewawenantzi. Riroma paashinipaeni atziri, eerowa nokantziri rirori inta noshiyakaawentashitayitayanarini.

¹² Irintapaeni atziri rirotaki aminawitachari, tee iñeemaetawo okaatzi nantziri. Eejatzi rirotaki kemijantawitanari, teemaeta ikemathatziro oetarika nokantawitakariri. Rootaki kaari rookantawo okaatzi rantayitzirinira kaari kameethatatsi, eero ipeyakotzimaetanari Pawa rantziri.

¹³ Eejatzi ikantakiri:

—¿Tema pikemathatawakiro eeroka okaatzi noshiyakaawentakiri inkaaganki? Aririka napiitakimiro noshiyakaawentayitemironi, eerowa piyotakotawakiro eejatzi.

¹⁴ Riraga pankiwaetatsiri okithoki rirotaki oshiyakariri iyotaantzirori iñaani Tajorentsi. Rowaga okithoki oshiyakawo iñaani. ¹⁵ Rowaga awotsi opariyantapaakari apanipaeni okithoki oshiyakari atziri kemawitawakawori iñaani Tajorentsi, omaanta riraga Jatanaashi ipokapaaki imanomotakaapaakiri: tee raapatziyanaana. ¹⁶ Eejatzi iroka pariyapaentsiri mapipookiki, rootaki oshiyakaawentachari apanipaeni atziri kemawitawakawori iñaani Pawa, intsipaete iroñaaka ikimoshirewentawitanakawo. ¹⁷ Pankirentsi okaatzi kaari tzimaperotatsi oparitha, intsipaete okamanaki. Iroka roshiyakawo riraga atziri ikemijantawitaka roojatzi rowashironkagaetakiri, aririka ikijeetakiri. Rootaki intsipaete rookantanaawori ikemijantawita. ¹⁸ Rowaga kipatsi kitocheemashiteentsiri oshiyakaawentziri kemathatawitawakawori iñaani Pawa Tajorentsi, ¹⁹ omaanta ikenkithashiryaapiintziro jeekayitatsirini jaka kipatsikika, ikimoshirewenteeyironi rashitayitarini. Eekiro ikowanakitzi rashaagawotya, oetarikapaeni, rootaki rookantaawori ikemijantawita. ²⁰ Omaanta iroka kameethari kipatsi oshiyakaawentziri kemaperotawakirori iñaani Tajorentsi.

Aritaki raapatziyaperotakawo, eejatzi raapatziyakaaperotakari paashinipaeni atziri. Apaani raapatziyakaakari 30, paashini raapatziyakaakari 60, paashinipaeni raapatziyaperotakaakari 100.

Roshiyakaawentakiniri Jesoshi ootamentotsi
(Rk. 8.16-18)

²¹ Eekiro riyaatatzi ikantakiri Jesoshi:

—Akowakirika ootakotya ¿arima owakiri ootamentotsi kowitziki inthomaenta? ¿Arima amanakiri ootamentotsi? ¡Eero! Tema akowatzi oyeri ootamentotsi jeñokiini okoñeetyaantyaari aminanteeyaarini maawaeni. ²² Okimitaka iroka iinja okoñaatanaki maawaeni amanayitawitarini iroñaaka riyoteeyanakironi maawaeni okaatzi anteeyakirini. ²³ Pikoyirika piyotero kameetha, ari pikemaperotawakiro iroka nokamantakimiri.

²⁴ Paashini ikantakiri eejatzi:

—Pikenkithashireeyawo iroka pikemakiri. Aririka eechonkiini paapatziyawakyaawo nokamantzimiri, ari eechonkiini piyotawakiro. Aririka osheki paapatziyaperotawakyaawo, ari osheki piyotawakiro, niyotaaperotakimiri. ²⁵ Riraga aapatziyawakawori niyotaakiriri, eekiro niyaatatye niyotaaperoteri. Riraga kaari aapatziyawakawori nokamantawitakariri, eero riyotzi oetarika, tema ipeyakotakiro eechonkiini riyowitari.

Roshiyakaawentziniri Jesoshi okithoki shookatsiri

²⁶ Eejatzi ikantzi:

—Tema ipinkathariwenteeyakaeni Tajorentsi. Roshiyakari atziri jatatsiri rowaneki ipankitziro okithoki. ²⁷ Imaapiintzi tsiteniriki, ikakitapiintzi kitejiriki. Shitowathowanaki iwankiri, okimotatanaki. Tee riyotakotzimaetawo tsika okanta oshookantakari. ²⁸ Oshookaki kipatsiki: eewatanaki othowaki, roojatzi owaatotantanaka, roojatzi owathatantanaka. ²⁹ Aririka ojampatanaki okithoki, ichekakoetero, tema monkaatapaaka rowiitanteetyaawori.

Roshiyakaawentziniri moshitaaja
(Mt. 13.31-32; Rk. 13.18-19)

³⁰ Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—¿Tsika nokantemirorika noshiyakaawentemiroka tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi? ¿Tsika akanteroka akenkithatakotantyaawori? ³¹ Oshiyakawo okithoki moshitaaja. Omaanta rowaga okithoki, tee okimitawo paashinipaeni kithokitatsiripaeni: okaerikitziini kameetha. ³² Aririka apankitero, oshookanaki. Okimotatanaki, anaayitanakironi paashinipaeni pankirentsitayitatsirini. Antawotayitanakini owaempekupaeni, aritaki raampeyakyaawo shiwankitayitatsirini.

³³ Aritaki ikantapiinta Jesoshi, roshiyakaawentapiintziniri atziri riyotaantyaariri iñaani Tajorentsi. Aririka eechonkiini ikemakiro, ari eechonkiini riyotakiri: oshekirika ikemawakiro, ari osheki riyotakiri. ³⁴ Riyotaantariri tema roshiyakaawentapiintziniri. Omaantakya riyotaanewo, ithotyagaeyakinirini riyotaaperoeyakirini.

Romaerintakiro riraga Jesoshi tampyaa
(Mt. 8.23-27; Rk. 8.22-25)

³⁵ Itziroryaanaki oorya, ikantziri Jesoshi riyotaanewopaeni:

—Thame amontyaanee intatsikeronta inkaare.

³⁶ Roojatzi riyatapithatantanakari ikaatzi piyotawentakariri.

Ari ijeekaki Jesoshi rirori pitotsiki. Roteteeyapaakani riyotaanewopaeni roojatzi imontyaakotantanaka. Eejatzi imontyaakotanaka apanipaeni atziri ikaatzi piyotawenteeyakaririni, ikinakoeyanakini paashiniki pitotsi. ³⁷ Imontyaakomintheyani ari omapokashitakari niyankyaani inkaare antawo tampyaa. Antawo otamakaari,

otetaatapaaka pitotsiki roowiteenchami itsitsiyakotemi. ³⁸ Omaanta imaatzi Jesoshi rirori janta opataki pitotsi, rotziitotaka. Ikaemanakiri iroñaaka riyotaanewo, ikantziri:

—¡lyotaanari! ¡Aritaki pimaaki! ¡Rooteentsi apiinke!

³⁹ Ari ikaakakiri Jesoshi, ipiriintanaka, ikaemakotakiro tampyaa, ikantziro:

—¡Aritaki pitampyaataki!

Ikantziro eejatzi inkaare:

—¡Pimaerite!

Okanta iroñaaka tampyaa awijanaki, maeritanee inkaare. ⁴⁰ Roojatzi ipithokashitan-tanakari Jesoshi ikantanakiri riyotaanewopaeni:

—¿Iitaka pithaawantari? ¿Tekirama pameentaperotana naaka?

⁴¹ Tema antawo ithaawaeyanakini riyotaanewopaeni, tekatsi ikanteeyanakini. Okanta ojamaniityaaki, rojampitawakagaa, ikantawakaeyani:

—¿Ninkama irika, romaeryaantakawori tampyaa, eejatzi romaeryaantakawori inkaare? ¿Rirotakima Tajorentsi?

5

Rookakaakowentakiri Jesoshi shirampari ikyaantashiretari kamaari (Mt. 8.28-34; Rk. 8.26-39)

¹⁻² Rareetakaakari Jesoshi intatsikeronta inkaare, ari rareetakaapaakari iipatsiteki karaarajatzi. Ro raatakoeyapaakani kipatsiki. Intsipaete iñaawakiri Jesoshi shirampari kyaantashiretariri kamaari. Ishiyashitawakari Jesoshi ipoñaaka janta kitataarewontsi-mashiki, ³ ari ijeekawaetzi rirori. Tema tekatsi aaweerini oojoterini karenathakira.

⁴ Okantawitaka roojotantawitapiinteetariri kijothari rakoki, eejatzi iitziki, omaanta itzimpejakopiintayitakini. Tekatsi monkaatzityaarini ishintsini. ⁵ Ikantatyaani, riyaat-apiintzi tonkaariki. Ikaemakaematapiintzi, itowaetapiinta mapikipaeni. Tema ishinkiwentakaakari iyamaarite.

⁶ Riraga shirampari iñiitawakarira inteena ipokaki Jesoshi, ishiyashitakari rareeta-paakari, rotziwerowashitapaakari, ipinkathatapaakiri. ⁷⁻⁸ Ikanta Jesoshi, iñaawakirira shirampari ikyaantashiretariri kamaari, icheraakotawakiri, ikantziri:

—¡Kamaari, pookaneeri shiramparira!

Irika shirampari, antawo icheraanaki ikantakaakarira iyamaarite, ikantanaki:

—¿Iitaka poñaashirenkantanari? Eeroka Jesoshi, itomi Tajorentsipero. Nokantemi iroñaaka eero powashironkaana.

⁹ Roojatzi Jesoshi rojampitakiri irika kamaari, ikantakiri:

—¿Tsika piitaka?

Rakanakiri kamaari, ikantzi:

—Nowaero Oshekyantzi. Rootaki noetantari, tema osheki nokanta nojeekantari irika shirampari. ¹⁰ Teera nokoyi potyaantena naakapaeni paashiniki kipatsi.

¹¹ Ari ijeekaki eejatzi janta oshekyantzi chaancho tonkaariki, ikaatzi 2.000, rowawaeteeyani. ¹² Ikantanaki kamaari, ikantziri Jesoshi:

—Ari nokoyi potyaantena janta chaanchoki, nojeekanteeyapaakyaarini inthomaenta.

¹³ Ari ishinetakiri. Rookaeyaneerini shirampari, ishirinkashiteeyanakarini chaancho, ikyaanteeyapaakarini. Roojatzi ishiyeeyanakani riraga chaanchopaeni impeetaki, ari ithonkaeyakani: ipiinkaeyapaakini inkaareki pooo, pooo, pooo.

¹⁴ Ikanta irikapaeni shentziriri chaancho, iñaakirowa okaatzi awijeentsiri, antawo ithaawaeyanakini iroñaaka. Shiyeeyanakani, ikantapaakiri ikaatzi jeekaeyatsirini-paeni okaakinira. Intsipaete antetanaka ñaagantsi. Pokaeyanakini atziripaeni ramineri iitarika awijimotakiriri chaancho. ¹⁵ Riyatashiteetakiri Jesoshi, iñeetapaakiri riraga

shirampari ijeekantawitari kamaaripaeni. Ijeekaki ikithaataawo iithaari, kameethata-nee. Tema iñeetapaakirira, antawo ithaawanteeyapaakarini. ¹⁶Ikanta irikapaeni ñaakiriri inkaaganki Jesoshi okaatzi rantakiri, ikanteeyawakirini paashinipaeni atziri owakira pokapaentsiri okaatzi awijeentsiri inkaaganki. Ari okaatzi ikantawakiriri tsika ikanta iñakiri ipiinkantakari chaanchopaeni. ¹⁷Ikanta ikemaeyawakinira atziripaeni, ikanteeyakirini:

—Jesoshi, iroñaaka tee nokoyi pipokimotena nonampiki, pipiyanaki.

¹⁸Ikanta ikemawakira Jesoshi, roojatzi rotetanaa pitotsiki. Ikantawitawaari iroñaaka irika shirampari rookakiniri iyamaaritepaeni, ikantziri:

—Jesoshi, nokoyi noyaataneemi.

¹⁹Rakanakiri Jesoshi, ikantanakiri:

—Eero poyaatana, piyaate pinampiki tsikarika ijeeki pinampijatzipaeni. Pikantapaeri maawaeni okaatzira awijimotakimiri. Pikantapaeri eejatzi: “Ineshironkatakina Nowinkatharite”.

²⁰Ikemawakirira irika shirampari, roojatzi riyatane janta inampiki. Ikantakiri inampijatzi eejatzi riyataki maawaeni paashiniki nampitsi janta iipatsiteki oetachari Tekaaporishi. Ikantapaeri osheki atziri okaatzi awijimotakiriri.

Ikanta ikemaeyawaerini ikenkithawaetapae, osheki itzimaetyaashiiyanakani.

Retsiyatakotziro Jesoshi jokaatzirori iraa

(Mt. 9.18-26; Rk. 8.40-56)

²¹Ikantanaka imontyaanaka Jesoshi intatsikeronta inkaare. Ipiyoeyakaninta osheki atziri janta othapyaakiini. ²²Rareetapaaka shirampari iwaero Jaero, riraga jewatakaayitziririni ijoriyotzinkaritepaeni janta pankotsiki ipiyotantapiintarira. Iñaapaakiri, rotziwerowashitapaakari Jesoshi riwethatantapaakariri Jesoshi.

²³Ikantaperotapaakiri:

—Rooteentsi okame nishintyo. Pipoke pipampitakitero awijakotantaneeyaari roori, eero okamanta.

²⁴Ari royaatanakiri, roojatzi royaatayitanakirini osheki piyotawentariri, rawitsinaawakaanaka. ²⁵Ari okaataki tsinani jokaatzirori iraa, okaatakotaki 12 ojar-entsi. ²⁶Osheki raawinteetawitakawo, thonkapaaka oorikite omaanta eekiro iyaatzi ojokaatziro iraa. ²⁷⁻²⁸Okemaki ikantakoevirini Jesoshi: “Osheki retsiyatakotantzi”. Ojatekanakari oyaateeyiririni okinapaaki itapiiki. Okenkithashiryaanaka: “Aririka nopampitziteri imaatha, aritaki netsiyatakote”.

Ari opampitzitawakiri imaatha, kaatakotanee ojokaatziro iraa. ²⁹Okemawakitya tsinkaririri, awijakotanee. ³⁰Eejatzi rirori intsipaete ikemashitawakawo itajorenka. Ari ipithokashitanakari oyaatziriri, ikantziri:

—¿Ninkama pampitzitakinawori nomaatha?

³¹Rakanakiri riyotaanewo, ikantanakiri:

—Tema piñiri roshekitaki oyaatayitzimirini. Rawitsinaayitakimini. Eekiro pikan-tatzi: “¿Ninkama pampitzitanawori nomaatha?”

³²Raminaminayitanakini ikoyi iñeeri pampitzitakiriri imaatha. ³³Roori tsinani, osheki othaawanaki ompetatanaka, tonki, tonki, tonki. Iyotaki awijakotanaki. Otziwerowashitapaakari, oñaaperotantariri. Othotyaaakiro okantaperotakiri maawaeni.

³⁴Ikantziro:

—Tsinani, pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari. Iroñaaka piyaate, piki-moshiretee. Tema etsiyatakoteemi.

³⁵Tekiraata ithonkiromi ikenkithawaetakayiro, ipokaeyapaakini ronampiripaeni riraga Jaero. Ikantapaakiri:

—Kamanaki pishinto. ¿litaka poñaashirenkantariri irika iyotaantatsiri?

³⁶Ikemawakiro Jesoshi iroka ikantapaakiriri. Ikantziri:

—Jaero, eero pikantashiryaashita, inta pameentena naaka.

³⁷ Tekatsi ishinete oyaatanakirini, inta ishinetakiri riraga Peetero, Jantyaako itsipatanakari rirentzi Jowa. ³⁸ Roojatzi rareeteeyapaakani ipankoki Jaero. Iñaapaakiri atziripaeni: ikaemaeyakini, rowashiretakoe yakawoni, riraakoeyakawoni. ³⁹ Ikyapaaki, ikantapaakiri:

—¿Litaka pikaemakotantawori? ¿Litaka piraakotayitantaworini? Tee okamaperotzi ewankawo, omaashita.

⁴⁰ Ishirontawenteeyawakarini, roojatzi roemishitowaeyapaakirini. Raanakiri iri eejatzi iniro, eejatzi riyotaanewopaeni, ikyashitapaakiro janta omaryaakanta ewankawonta kamawiteencharira. ⁴¹ Roerikawakotapaakiro. Ikantziro rashi ipaanteki:

—Tarita komi.

(Akantziri aaka apaanteki: “Ewankawo, pañaagae”.) ⁴² Roojatzi añaantanaa, opiriintanaa, sherok, anashitanaa. Okaataki ojarentsite 12, rootaki omatantaari anashiwaeta. Rotsikanateeyanakawoni osheninkapaeni. ⁴³ Ikantaperotziri rirori:

—Eerowa pikamantayitzirini atziri okaatzi piñaakiri nantakiri. Ari iroñaaka pipero owanawo.

6

Riyaataki Jesoshi Najareeteki

(Mt. 13.53-58; Rk. 4.16-30)

¹ Roojatzi riyaatantanaa Jesoshi, areetapaa inampiki rirori. Royaateeyeerini riyotaanewo. ²⁻³ Roojatzi kitejiri imakoryaantapiintari, riyotaantapae janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni. Rotsikanatawakari osheki kemawakiriri. Itheenkaeyakirini Jesoshi, ikanteeyini:

—Tema rirotaki asheninkapero aari. ¿Tsika ipoñaakaakawoka iroka riyotaantziri? ¿Tsika ikantakari itajonkantayitantakarini? ¿Kaarima irika wetsikapiintzirori jeekamentotsi? Rirotaki otomi Mariiya, tema rirotaki rirentzipaeni Jantyaako, Josee, Joorashi, eejatzi Shimo. Eejatzi ritsiropaeni, tema ojeekimoteeyakaeni jaka.

⁴ Ikantzi Jesoshi:

—Iñaaperoeyakirini atziri kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. Omaanta rirorika kamanantawityaawoni inampijatzi osheki itheenkiri.

⁵ Kyaaryo inampiwere itheenkaeyakirini riraga Jesoshi, rootaki kaari itajonkantapiinanta janta inampiperoki. Apatziro ipampitayitzirini apaanipaeni mantsiyatzinkari, retsiyatakotayitzirini. ⁶ Omaanta tee raapatziyeeyarini inampijatzi, rootaki rotsikanatantanakari riraga Jesoshi, ikenkithashiryaaka: “¿Litaka kaari raapatziyeeyantanani?”

Rantayitzirini riyotaanewopaeni Jesoshi

(Mt. 10.1-15; Rk. 9.1-6)

Ikinakinayitanakini Jesoshi nampitsikipaeni, riyotaantayitanakini. ⁷ Eejatzi riyoy-aakiri riyotaanewo 12. Imatakaakiri rowawijaakotantyaariri kyaantawitariripaeni kaamaari. Roojatzi rotyaanteeyakirini; itsipatawakaanteeyanakarini, apitepaeni riyaatayitanakini nampitsikipaeni. ⁸ Ikantaperotawakiri:

—Aririka piyaatanaki, tekatsikya paanaki. Eero payi poyaari, eero payiro pithaate. Eejatzi eero payi piyorikite. Omaantakya paanaki pikotzi. ⁹ Eejatzi pijapatotanakya, omaanta eero paanaki paashini pimaatha.

¹⁰ Eejatzi ikantawakiri:

—Tsikarika pijeekapaaki, aritaki pijeekaarikotapaaki, roojatzi piyaatantakya paashiniki nampitsi. ¹¹ Eerorika raakameethateeyawakimini janta nampitsiki, eejatzi eerorika ikemijanteeyawakimini, ari pishirinkanaki potekakontanakya piitzikira

riyotantyaari eero pipiyashitari eejatzi. Omaanta ari rowashironkaakiripa Tajorentsi iinja.

¹² Ari riyaaateeyanakini riyotaanewopaeni. Ikamanteeyakirini atziripaeni:

—Pikenkithashiryagaeya, eero pantapiintziro eejatzi kaari kameethatatsi, inta pookaero.

¹³ Rowawijaakoeyakirini osheki kyaantawitariri kamaari. Ijeetantayitakarini oy-enka oriiwo osheki mantsiyaripaeni, retsiyatakoeyakirini.

Riraga Erooreshi rowamaakaantakiri Jowa kaawoshitantatsiri.

(Mt. 14.1-12; Rk. 9.7-9)

¹⁴ Osheki kemakoeयरirini Jesoshi, rootaki ikemakotantakariri eejatzi pinkathari iitachari Erooreshi. Ikantayitzini atziripaeni:

—Rirotaki Jowa kaawoshitantatsiri, kamawiteenchari: piriintanaa. Rootaki ipiri-inantari itajorentsizira.

¹⁵ Eenitatsi paashini kantayitawitacharini:

—Rirotakirika Iriiyashini: piriintaachari.

Paashini kantayitatsirini eejatzi:

—Rirotaki kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. Roshiyaari kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi paerani.

¹⁶ Ikemakotantariri riraga Jesoshi, ikantzi Erooreshi:

—Rirotateekityaami Jowa. Nohekakaantawitakari ikentsiki omaanta piriintanaa eejatzi.

¹⁷⁻¹⁹ Ari paerani Erooreshi raapithatakiri rirentzi iina. Iita rirentzi Jiripi, ro iinantaw-itarini, Eroriiyashi.

Riraga Jowa ikantapiintawitakari Erooreshi:

—Tee okameethatzi paapithateri pirentzi iina.

Okijanakiri Eroriiyashi, okowaperotaki owamaakaanteri, omaanta tee ikoyi riraga oemi. Osheki oñaashirenkapiintakiri, rootaki raakaanantakariri Jowa, romonkyaakaanakiri omonkyaagementotsiki. ²⁰ Ipinkathatawitakari riraga Jowa, riyotziri ikameethaperotzi, raapatziyaperotari Tajorentsi. Rootaki kaari ikowanta rowamaakaanteri. Tema ithaawakaawitayaaari Jowa, ikenkithatakaapiintziri. Raapatziyawitawo ikantziriri Jowa, omaanta tee riyotzi tsika ikantya. ²¹ Monkaataka kitejiri ikoñaantakariri paerani Erooreshi. Rowakagaeyakarini osheki inashitayitacharini jewatatsiripaeni karireeyajatz. Rootaki kitejiri owamaakaanantakyaariri rowaga Eroriiyashi Jowa. ²² Okyaapaaki ishinto roori janta rowaeyaninta opirantakotapaakiri. Iñaaperotawakiro kameetha riraga Erooreshi eejatzi itsipateeyarini. Ikantziro ewankawo:

—Pikowakotena iitarika pikoyiri. Aritaki nopakimi. ²³ Iñaakina Tajorentsi, riyotzi eero namatawitzimi. Oetarikapaeni pikowakotakinari, aritaki nopakimi. Pikowakirika nopagaantemi noepatsite, aritaki nopakimi kashetani.

²⁴ Shitowanee roori, ojampitapaakiro iniro:

—¿Oetaka nokowakoteriri?

Akawakiro roori:

—Ro pikowakoteriri iito Jowa kaawoshitakotziriri Tajorentsi.

²⁵ Intsipaete opiyashitanaari pinkathari. Okowakotapaakiri, okantziri:

—Nokoyi iroñaaka pipakotenawo piratoki iito riraga Jowa.

²⁶ Osheki rowashiretanaka. Tema aritaki ikantakiro inkaaganki: “Eero namatawitzimi”. Eejatzi ikemaeyawakirini maawaeni itsipateeyakarini. Tee iroñaaka ikowae ramatawitero. ²⁷ Ari rotyaantakiri owamaantatsiri, ikantawakiri:

—Pamakinawo iito Jowa.

Ari riyataanaki janta romonkyaakirinta, ichekapaakiri ikentsiki. ²⁸ Ramakotakiro piratoki iito, ipapaakiro ewankawo. Roori, owaakiniro iniro. ²⁹ Ikemakotakiri riyotaanewoni Jowa, ari riyataashiyakirini. Raaneero iwatha ikitatero.

Rowakaakari irira Jesoshi osheki atziri
(Mt. 14.13-21; Rk. 9.10-17; Jowa 6.1-15)

³⁰ Paashini kitejiri ipiyayitaani riraga rotyaantanewo Jesoshi. Ikanteeyapaakirini maawaeni rantayitakirini. Eejatzi ikantakoeyapaeroni maawaeni riyotaanteeyakirini. ³¹ Osheki atziri piyotawenteeyapaakaririni Jesoshi. Apanipaeni jatayiteeni, eekiro ipokatzi paashini, rootaki kaari imatanta rowaeyaani rirori eejatzi riyotaanewo. Ikan-teeyakirini irirapaeni:

—Thame ayowaeyanakini, aate janta tekatsinta atziri amakoryaawakiita eechonki-
ini.

³² Roojatzi riyateeyanakini, ikinakotanaki pitotsiki. ³³ Omaanta iñeeyawakirini oshekini atziri, riyoteeyanakirini tsikarika riyate. Ipoñaayitanakani ipankokipaeni, ishiyashitanakari, ishirethapyaatanakawo othapyaakini. Ranaakoeyakirini rirori, roy-
aapaakiri. ³⁴ Imitaanaki riraga Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni, iñaapaakiri osheki oyaakiriri. Roojatzi osheki retakoshiryaperotapaakari roshiyakaantapaakiri owisha kaari ishenteetzi. Osheki riyotagaeyapaakirini oetarikapaeni. ³⁵ Roojatzi itsiteni-ityaanaki oorya. Ipokashitapaakiri riyotaanewopaeni, ikantapaakiri:

—Iroñaaka ajeekaki jaka tekatsi pankotsi, tekatsi owanawontsi. Eejatzi itsiteni-ityaanaki oorya. ³⁶ Okameethatzi potyaanteeyerini atziri riyateeta owantsiki, nampit-
sikipaeni. Ramanantapaente rowanawo.

³⁷ Rakanakiri Jesoshi, ikantziri riraga riyotaanewopaeni:

—Piperiita eeroka owanawontsi.

Ikantawakiri riroripaeni:

—¿Pikoyima niyaate namanantakite owakagaeyaaririni atziripaeni? Osheki opinata:
eero imonkaata koriki.

³⁸ Ikantawakiri:

—¿Tsikama okaatzika owanawontsi? Piyaate, paminakitero.

Ari iñaakitziro, ikantapaeri:

—Apatziro apawakooni okaatzi paa, eejatzi apite mereto.

³⁹ Ikantawakiri:

—Poejeekiri atziripaeni jaga katawomashiki. Pipiyoteeyerini, eejatzi
pinashiteeyakyaarini.

⁴⁰ Ari ipiyoteeyakirini, ijeekaeyanakini. Apanipaeni piyoteenchari ikaatzi 100 atziri, rinashitaka paashinipaeni piyoteenchari ikaateeyini 50. Eenitatsi osheki paashinipaeni piyoteenchari. ⁴¹ Ari raakiro riraga Jesoshi paa eejatzi mereto, rami-
nanaki jenokinta, ikantziri Iriri:

—Ariwee, Pawa, eerokataki pakinawori iroka noyaarika.

Ikagaakiro paa. Ipayitakirini riyotaanewopaeni roshirinkakiniri piyoteenchari. Ee-
jatzi mereto, royiitakiniri maawaeni atziri, ⁴² ari rowaeyakani. Ikemaeyanakani, tee
ithonkanakiro owanawontsi. ⁴³ Raayiteeroni tzigagaantapaentsiri, riyeekiteeyironi
kantziriki okaatzi 12. ⁴⁴ Ikaateeyini owaenchari 5.000 shirampari, eejatzi tsinanipaeni,
eejatzi eentsipaeni.

Ranashaatawo irira Jesoshi inkaare

⁴⁵ Roojatzi rotyaantakiri riraga Jesoshi riyotaanewo, ikantziri:

—Thame potetanakya pitotsiki. Peewateeyenani intatsikeronta inkaareki, janta
Wetheeraki: notyaanteeyeriniita ipankokipaeni irika piyoteenchari.

—Jee, ari.

⁴⁶ Ikanta riyaaanaki atziripaeni roojatzi riyaaanaki riraga Jesoshi tonkaariki, ikenkithatakayiri Tajorentsi ⁴⁷ Tsiteniriki eekiro oepiyakotziri tampyaa. Ari iniyankitakotanaki inkaareki riyotaanewo, omaanta eeniro ijeekaki rirori apaniroeni tonkaariki. ⁴⁸ Ikanta ifnaakiri riyotaanewo, ikomakomateeyawitanaawoni riyotakiri makoempekitapaaki. Ari riyaaatashitanakiri rirori. Ranashaatanakawo inkaare, tee itsitsiyi. Roowiteenchami rawijanakirimi ⁴⁹ roojatzi ifneeyantawaarini, ranashaatapaakawo inkaare. Iiteeyawitawakarini peyari. Ari ikaemaeyanakini:

—¡Eeeee! ¡Kaakitaki peyariwee!

⁵⁰ Ari ifneeyawakirini maawaeni. Ithaawaeyanakini. Intsipaete ifnaanatapaakiri rirori: —Piweshireeyanakyaaeni. Naaka pokatsi. Eero pithaawantana.

⁵¹ Rotetapaaka pitotsiki itsipateeyapaakarini roojatzi opeyantanaa tampyaa. Ri-weshiryaaawentari eejatzi osheki rotsikanateeyanakarini. ⁵² Ifneeyawitakarini inkaaganki itajonkiro paa omaanta tekira ikenkithashiryaaakoperotari irira rirotaki Tajorentsi. Tema eeniro okijotzimoneentakiri rajankane.

Rantayitzirini Jesoshi janta Jenejareeteki

⁵³ Imontyaantanakawori, rareeteeyapaakani Jenejareeteki. Raatakoeyapaakani. ⁵⁴ Rayiiteeyapaakini, intsipaete riyoteeyawakirini atziri. ⁵⁵ Ishiyashiteeyawakarini. Ramakoeyakinirini mantsiyatzinkaripaeni ishitashiki, janta ijeekapaakira Jesoshi, ar-itaki janta raakotanakiniri. ⁵⁶ Ikinakinayitzini owaaninikipaeni nampitsi, nampit-sikipaeni antawo, eejatzi owantsikipaeni. Tsikarika ikinayitzini Jesoshi ipiyotayitakinirini mantsiyaripaeni. Royiitakinirini niyanki nampitsiki, ikanteeyawakirini:

—Pishineteenawo nopampitzitawakimiro opatziyaakiki piithaari.

Ari rawijakoeyaneeni maawaeni pampitzitawakiriri iithaari.

7

Rameteeyarini joriiyopaeni (Mt. 15.1-9)

¹ Ikanta ipokapaaki warijeeyopaeni, eejatzi apanipaeni iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, ipofnaaka Jerojareeki. Ipiyotawentapaakari Jesoshi. ² Ifnagaeyapaerini riyotaanewo, rowaeyani tee ikiwawakota: tema tee ikiteshoretzi. Ikanteeyini: “Aririka oyaa, ityaawo akiwawakotya akameethashiretantyaari”. ³ Riraga warijeeyo rameteeyawoni rootzimateentsirika roya ikiwawakoperota. Tema rameteeyawoni maawaeni joriiyopaeni. Rooma eerorika ikiwawakota eero royiita. Imonkaatayitzirini riyotaantapiintzirini itakaantaworini. ⁴ Aririka ipofnagaeya janta nampitsiki niyanki, eerorika ikiwawakoperotapaa eero rowa paa. Eejatzi imonkaatashitayitakawoni osheki oetarika riyotaayitziririni atziripaeni. Ikiwapiinteeyironi iwajoni, iwachakate, iyotsironakite; maawaeni. ⁵ Ari rojampiteeyapaakirini Jesoshi:

—¿Itaka kaari imonkaatantawo piyotaanewo riyotaantayitzirini itakaantaworini? Irika irofnaka owaencharika tee ikiwawakota ipeyakotakiro okantziri kaminagaantsi: eeniro rantani. ⁶ Ikantanakiri Jesoshi:

—Osheki pamatawitantayitzini, tema poshiyakaawaetashita paapatziyari Tajorentsi. Aritaki ikamantakotzitakimini paerani Iseeyashi. Rojankinatakini, ikantzi: “Irika atzirika ikantawaetashiteeyakinani: ‘Nopinkathatzimi’, omaanta rajankanekira tee raapatziyaperotana, okimitzimotakina inteena ijeekaeyakini. ⁷ Ratsipetashitakawo rotziwerowashitana; roshiyakaawaetashita ifnaaperotana. Ramatawitashitayitakarini ijoriiyotzinkaritepaeni: ikantawitari iroka riyotaawitariri kimiwitaka rootaki Iwaperite Tajorentsi”. Kyaaryootaki iroka ikantzitakarini Iseeyashi.

⁸ Eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Pookanakiro ikaminaawitzimiri Tajorentsi, inta paapatziyashitanakawo riyotaanteeyirini atziri. ⁹ Aritaki pitheenakiro ikaminaawitzimiri Tajorentsi, inta

pikowashitaka pimonkaatero riyotaantayitzirini itakaantaworini. ¹⁰ Tema ikantziri Moeseeshini: “Otzimatye pipinkathateri piri eejatzi piniro”. Eejatzi ikantzi: “Riraga Tajorentsi ikantakotziri akawaantetziriri ashitariri eejatzi riniro: ‘Okameethatzi rowamagaateri’ ”. ¹¹ Omaanta pikantashitapiinteyawitarini atziri: “Aririka pikashiyakayeri Tajorentsi piyorikite, ari pipaperoteri. Rashironkaawaetyaarika piri, piniro, pikanteri: ‘Eero nomatziro nopemiri koriki: irika *koriwaka*, tema nokashiyakaakiri Tajorentsi noorikite noperiri’ ”. ¹² Aritaki iroñaaka tee pishinetziri ajoriiyotzinkaritepaeni retakotaneeyaari iriri, riniro. ¹³ Pikowakaakiri raapatziyawo piyotaapiintziriri, omaanta piyotaakiri itheenkakiro ikantziri Tajorentsi. Aritaki pikantapiintari: pookakaayitzirini ajoriiyotzinkaritepaeni raapatziyawowa Iwaperite Tajorentsi.

Ikamantakotziro Jesoshi owaariperotzirori ashire
(Mt. 15.10-20)

¹⁴ Rapiitakiro ikaemaeri riraga Jesoshi piyoteeyeencharini ikanteeyirini:

—Pikemaperoyenani maawaeni. Nokoyi pikemaperotena nokantemiri.

¹⁵ Okameethatzi owaeyaawoni oetarikapaeni, eero añiuro antani: tekatsi okantero owanawontsi ashire. Omaanta aririka pikenkithashiryaaakotyaawo kaari kameethatatsi, eejatzi piñaawaeterorika kaari kameethatatsi, rootaki owaariperoteroni pishire. ¹⁶ Eerokapaeni kemayitakirorini okaatzi nokantakimiri, pikenkithashiryaaakotyaawo.

¹⁷ Ithonkakiro riyotaakiri eejatzi rookaneeri piyotawentariri, roojatzi ikyaapae pankotsiki Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni. Rojampitapaeri irira:

—¿Oetaka poshiyakaawentziniriri inkaaganki?

¹⁸ Ikantawakiri:

—Eejatzi eeroka, ¿tee pikemawakina inkaaganki? Oetarikapaeni owayityaarini okameethatzi, eero añiuro antani. Tema piyotawakiro. ¹⁹ Rooma eero omatziro owaariperotziro ashire, inta iyaataki asheetoki, roojatzi ashitanteeyawori.

Rootaki riyotaayitziririni okameethataki oetarika rowaetari. ²⁰ Eejatzi ikantziri:

—Omaanta pikenkithashireerorika kaari kameethatatsi, eenitatsi pantani. ²¹ Rooma pikenkithashiryaaakaworika pajankaneki pantero kaari kameethatatsi, rootaki panantyaawori maawaeni: pishirontyaawo tsinani kaari payi, pishirontyaari shirampari kaari payi, pikoshite, powamaante, ²² osheki pikowaperotero oetarikapaeni rashitayitarini paashinipaeni atziri, pantero kaariperoripaeni, pamatawitante, piñaathatantya, piñaawenawaetya pikowaperote pikimityaari ashaagantzinkari, pikantzimateri atziri, pikantakaaperotya, tee piyoteeyironi pantero kameetha.

²³ Kyaaryo, pikenkithashiryaaawo pantero kaari kameethatatsi, rootaki panantawori: rootaki powariperotantakari.

Retsiyatakoteero Jesoshi ishinto shirojeniishiyajato
(Mt. 15.21-28)

²⁴ Roojatzi riyaatane Jesoshi Tziiroki. Ijeekapaaki pankotsinentsiki, tee ikowawita riyoteeterimi. Omaanta tekatsi ikantya imanapithatyaari atziri. ²⁵ Ojeeki janta tsinani, ikyaantawitakawo ishinto kamaari. Okemakotawakiri roori Jesoshi, iyaatashitanakiri, otziwerowashitapaakari. ²⁶ Kaari joriyo, opoñaaka Shirojeniishiyaki. Okantapaakiri:

—Ikyaantakawo nishintyo kamaari, petsiyatakoteenawo.

²⁷ Roshiyakaawentashitanawo, ikantawakiro:

—Nitawakyaariita nojoriiyotzinkarite netakotyaari. Tee okameethatzi aapithateeri rowanawo eentsite aperi otsitzi.

²⁸ Roori akanakiri:

—Jee, kyaaryo. Ari ijeekita rirori otsitzi otapinaki raperotayitzironi rowanawopetokipaeni eentsite.

²⁹ Ikantaneero:

—Jee, kameetha; kyaaryo pikantakiri. Kameetha piyaatee iroñaaka, awijakotanee pishinto.

³⁰ Opiyanaaga opankoki. Oñaapaero ishinto, omaryaaka omaamentoki, awijakotanee, tema yowanee owamaarite.

Riraga Jesoshi retsiyatakotziri matakempitatatsirini

³¹ Roojatzi rowaagakaantanaari Jesoshi riyotaanewo, ikinanee Shirooki, roojatzi kirinkanta Joriraaniki, roojatzi rareetapaa inkaareki owaero Karireeya. Ikinanaki ochereeteki intatsikeronta Karireeya janta Tekaaporishiki. ³² Ramaetapaakiniri shirampari amashitzinkari inthomaenta ikempita, kaari kematsi eejatzi imajontziti. Ikantapaakiri amiriri:

—Pipampitawakiri, petsiyatakoteeri.

³³ Riraga Jesoshi rookaneeri piyotawentariri, apaniroeni itsipatanakari matakempitari. Romonkyaakiniri rakoempeki ikempitaki. Reewatakiro rakoempeki, ipampitakiri ineniki. ³⁴ Raminanaki jenokinta, ikenkithatakaakiri Tajorentsi roojatzi ikantziri ipaante rashi:

—¡Epetal!

Akantziri aari añaaneki: “Piwitaryaaneeya”. ³⁵ Iwitaryaanaa ikemantari. Opeyanaa imajontziwita, kameetheenkatanee iñaawaetanee. ³⁶ Rapiitapiintawitari ikantziri:

—Eerowa pikamantakotana.

Omaanta tee ikemijantaperotziri, eekiro ikamantakotanakitziiri. ³⁷ Eekiro rotsikana-teeyanakityaarini Jesoshi. Ikanteeyini atziripaeni:

—¿Iitakakya? Okameethaperotantari rantayitzirini. Imataperotakiro Jesoshi maawaeni rantayitzirini. Kemanee amashitzinkari inthomaenta ikempita, eejatzi riraga majontziwitachari, iñaawaetakagaeri.

8

Rapiiteero Jesoshi roshekyagaero paa

(Mt. 15.32-38)

¹ Paashini kitejiri ipiyoteeyakani eejatzi osheki atziri, tekatsi rowaeyaarini. Riraga Jesoshi ikaemiri riyotaanewo, ikantawakiri:

² —Netakoeyakarini irikapaeni. Ro netakoeyantakaririni 3 kitejiri itsipateeyakinani, tee rowa. ³ Agaeyakirini itashe. Eenitatsi apanipaeni poñeenchari inteena: aririka notyaanteeyawiteeyarini iroñaaka ipankoki, ari ishipeawathatanaki niyanki awotsiki.

⁴ Rakanakiri riraga riyotaanewo:

—¿Tsika akantyaaka akemakagaeyantyaaririni paa? Jaka tekatsi atziri jeekatsini.

⁵ Rojampitakiri:

—¿Tsika okaatzika jeekaentsiri paa?

Ikantzi:

—Okaatzi 7.

⁶ Ikanteeyakirini piyotawenteeyaririni:

—Pijeekaeyeni katawomashiki.

Raakiro paa, ipaasonkitziri Iriri. Ikagaakiro, ipaeyakinani naaka riyotaanewopaeni, noshirinkaeyakinirini piyoteenchari. ⁷ Eenitatsi eejatzi mereto apanipaeni. Ipaasonkiwentakiri eejatzi. Roojatzi ikantziri riraga riyotaanewo:

—Pipaeyerini eejatzi mereto.

⁸ Roojatzi nowaeyakani, nokemaeyanakani. Naayiteeroni tzimagaantapaentsiri, nowaero kantziriki. Okaatzi yeekitaatsiri 7. ⁹ Ikaateeyini owaenchari 4.000 shirampari. Roojatzi rotyaanteeyeerini:

—Piyaateeyeeni pipankokipaeni.

Ikowawita warijeeyo iñeerimi Jesoshi itajonkantayitzini
(Mt. 15.39–16.4; Rk. 12.54-56)

¹⁰ Itsipateeyanaarini riyotaanewo, roteteeyanaani pitotsiki. Niyaateeyaneeni janta Tarimanootaki. ¹¹ Ari ipokapaaki warijeeyopaeni. Ikiyathatapaakiri, ikantziri:

—Ajaatya, pitajonkantayiteni niyotantemiri eerokatakirika Tajorentsi, roojatzikya aririka nomatero naapatziyemi.

¹² Osheki okantzimoneentanakari Jesoshi. Ikantzi:

—¿Iitaka ikowaeyantarini maawaeni atziri noñaayeri notajonkante? Kyaaryootaki iroka nokamantaperotemiri, eero noñaayimiro notajonkantayiteni.

¹³ Roojatzi riyataakaantanaari riyotanewo, rotetanaa eejatzi pitotsiki. Riyaatane, imontyaanaa intatsikeronta.

Ikantziri Jesoshi: “Ramatawitzimikari warijeeyo”
(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Ipeyakoeyanakironi riyotaanewo raanakiromi rowanawo pitotsiki, inta apaani paa raanaki. ¹⁵ Ikantziri Jesoshi:

—Paamawentyaawo tapiyakaawori paa, rashitari warijeeyopaeni, eejatzi rashitari Eroreshi.

¹⁶ Roojatzi ikantawakaanaka, ikanteeyini:

—Tekatsi paa ashi, rootaki ikanantakaeri: “Paamawentyaawo tapiyakaawori paa”.

¹⁷ Riyotakotakiri Jesoshi ikenkithashiryaari, ikantziri:

—¿Iitaka pikantawakaantari: “Tekatsi paa ashi”? ¿Iitaka kaari pikemaperotanta? ¿Iitaka kaari piyotanta? ¿Pikijoshiryaakitzi pajankaneki? ¹⁸ Otzimawita poki, ¿iitaka kaari piñaanta? Otzimawita pikemantari, ¿iitaka kaari pikemanta? ¿Iitaka kaari pikenkithashiryaantaawo ¹⁹ noshekyaantakawori paa? Okaatawita apawakooni paa, ikaatzi owakawori 5.000 shirampari. Ari pagaero tzimagaantapaentsiri. ¿Tsikama okaatzi yeekitatsiri kantziriki?

Ikanteeyawakirini:

—Okaatzi 12.

²⁰ Ikantzi Jesoshi:

—Eejatzi paashini, okaatzi paa 7, ikaatzi eejatzi owakawori 4.000. Pagaero eejatzi tzimagaantapaentsiri. ¿Tsika okaatzika kantziri piyeekitakiri?

Ikanteeyirini:

—Okaatzi 7.

²¹ Ikantziri:

—¿Tekirama iroñaaka piyotawakiro? Tee ro nokenkithatakoteri paa inkaaganki, omaanta nokenkithatakotzi riyotaantziri warijeeyo eejatzi Eroreshi.

Retsiyatakoteeri Jesoshi kaari kokichaatsini

²² Ikantaka rareeteeyanakani Wetheeraki. Ramaetapaakiniri Jesoshi kaari kokichaatsini. Ikantapaakiri amiriri:

—Pipampitawakiri ikokichaatantaneeyaari.

²³ Ari ikathatanakiri kaari kokichaatsini, raanakiri othonkapaakanta nampitsi. Reewakitapaakiri rokiki, ipampitakiri rokiki. Rojampitakiri:

—¿Kokichaateemi?

²⁴ Raminanee, ikantzi:

—Jee, kokichaawitaana noñaawitaari shiramparipaeninta, omaanta tee ikoñaataperotzi, ikimitzimotashitakina inchatopaeni ranashiteeyani.

²⁵ Rapiiteeri eejatzi, ipampiteeri rokiki. Roojatzi ikokichaaperotanee, etsiyatakotaperotanee. Raminanee, koñaaperotanee maawaeni. ²⁶ Ikantziri Jesoshi:

—Eerowa pikinanee nampitsiki pikamantzirikari atziri oetarika awijimotakimiri. Apatzirokya powaneero pipankoki.

Riraga Peetero riyotakotziri Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi
(Mt. 16.13-20; Rk. 9.18-21)

²⁷ Ikantaka rowaaganaa Jesoshi, itsipatanaari riyotaanewopaeni. Riyaateeyanakini janta Sesareeyaki riwetsikakaantakiri Jiripi. Niyankitanaki awotsiki, rojampitayitakirini riyotaanewo:

—¿Iitaka ikenkithashiryaa kotanari atziripaeni? ¿Ninkama naaka?

²⁸ Rakanakiri, ikantanakiri:

—Apanipaeni aamaayiteencharini eeroka Jowani kaawoshitakotziriri Tajorentsi. Irira paashinipaeni raamaakimi eeroka riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iwaero Iriiyashi. Paashinipaeni ikantzi eeroka inashitachari kamanantzirorini iñaani Tajorentsi piriintaachari.

²⁹ Rojampiteeyakirini:

—Eerokakya, ¿iitaka pikenkithashiryaa koeyanarini?

Rakanakiri Peetero, ikantakiri:

—Eerokataki naamagaeyakarini paerani: eeroka Rotyaantanewo Tajorentsi.

³⁰ Roojatzi ikanantanakari:

—Eerowa iroñaaka pikamantakoperotzitanaata, pikante: “Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Owawijaakotantatsini”.

Ikanteeyirini Jesoshi: “Nokemaatsitawenteeyemini”
(Mt. 16.21-23; Rk. 9.22)

³¹ Roojatzi riraga Jesoshi riyotagaeri eejatzi:

—Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Iinja osheki nokemaatsitawenteeyemini. Kyaaryo, itheenkakina aataperoteenchari atziri, eejatzi jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri, eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi: itheenkayenani, rootaki rowamaakaanantenari iinja. Nokamawitakya, omaanta okaate 3 kitejiri, roojatzi nopiriinanteeya.

³² Aritaki ikantaperoeyawitakarini. Riraga Peetero raanakiri inteeneeni, ikantakiri:

—¿Iitaka pikanantawori iroka? Tee okameethatzi pikame.

³³ Roojatzi ipithokashiyakarini Jesoshi riyotaanewopaeni, ramineeyanakirini. Roojatzi ishintsithatakiri Peetero, ikantziri:

—Pikimitakari Jatanaashi. Piyaate. Eeroka pikenkithashiryaaashitakawo ikenkithashiryaaari atziripaeni. Tee piyotziro ikowakaakinari Tajorentsi.

Tsika akantyaaka aakapaeni oyaatantyaariri Jesoshi
(Mt. 16.24-28; Rk. 9.23-27)

³⁴ Roojatzi ikaemakiri Jesoshi piyoteencharipaeni eejatzi riyotaanewopaeni. Ikanakiri:

—Aririka pikowaki poyaateeyenani, eero pantziro kaari kameethatatsi pikowashitayitarini eerori. Poyaateeyanakinani, pikyaaryoowenteeyenawoni maawaeni nokowakaakimiri: omawitya aririka pikamakotena. ³⁵ Tekirarika piwetsika pikamakotena, patsipetashita piyeeki, ari piyaataki paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta aririka piwetsikakya pikamakotena, eejatzi aririka paapatziyakaayitenarini paashinipaeni atziri eero patsipetashitawo: pikanteetatyeeyaani pañe janta jenokinta. ³⁶ Aririka pashiteeyawoni maawaeni jeekayitatsirini jaka kipatsiki, omaanta piyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini, tema patsipetashitakawo pashitayityaawoni oetarikapaeni. ³⁷ Ñaakiro, tekatsi pikantya pipinateri Tajorentsi ijeekakaantemiri janta inampikinta. ³⁸ Tema naaka poñaachari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Eejatzi nopiyanee janta. Roojatzi iinja nopiyanteeya eejatzi jaka kipatsikika notsipatapaakyaari maawaeni ronampiri Pawa riraga kameethatatsiripaeni, notajorentsiperotapaaki: nokimityaari Pawa. Rootaki okameethatanteeyaari pikenkithashireeyaani: aririka pipashiwentzimotakaakyaari

kaariperotatsiri naaka iroñaaka, eejatzi aririka pipashiwentakayaawo noñaani, ari iinja nopashiwentakaapaemi eeroka aririka nopiyee.

9

¹ —Kyaaryootaki iroka nokamantaperotemiri. Pamine, akaateeyakini iroñaaka jaka. Eerotzitarika pikamiteeyani, aritaki piñaawaena nopinkathariperotapaaki, nota-jorentsitapaaki.

Irida Jesoshi ipaashinitzimotanakiri riyotaanewo
(Mt. 17.1-13; Rk. 9.28-36)

² Awijanaki 6 kitejiri. Raanakiri Jesoshi riraga Peetero, Jantyaako, eejatzi Jowa, reewatanakiri janta antawo tonkaari. Ari ijeekapaaki irirapaeni. Ipaashinitanaki Jesoshi, ipaashinitzimotanakiri oyaatziriri. ³ Oshipakiryaaanaki imaatha okitamaa-mawoperotanaki osheki. Jaka kipatsiki tee añiuro kitamaari kimityaawoni iroka. ⁴ Romapokapaakiri ikoñaatzimotapaakiri Iriiyashini eejatzi Moeseeshini, ikenkithatakaa-paakiri Jesoshi. ⁵ Iñaawaetashiwaetanaka Peetero:

—Iyotaanari, tema okameethataperotzi pamakinaka jaka noñaantakimiri. Iroñaaka nokowaki niwetsikaeyenimi 3 pankoshintsipaeni: apaani pashi, apaani rashi Moeseeshi, eejatzi paashini rashi rirori Iriiyashi.

⁶ Ithaawaperotayitanakini osheki, rootaki kaari riyotanta Peetero iitarika ikanterimi. ⁷ Otzikaapaakiri menkori. Omapokanaka iñaani Tajorentsi menkoriki, ikantakiri:

—Rirotaki notyomi nonintaperotziri, paapatziyaperotyaari.

⁸ Intsipaete raminawitanaari riyotaanewo, tekatsi riroripaeni, inta apaniroeni Jesoshi. ⁹ Roojatzi ipiyanteeyanaani, roerinkaeyanaani. Ikantaperotziri Jesoshi:

—Eerowa pikantakotzirokya iroka piñaakiri iroñaaka. Aririka piñaakina nañagae eejatzi, ari pikenkithatakotero okaatzi piñaakina. Naaka poñaachari jenokinta nokoñaatapaaki jaka kipatsiki.

¹⁰ Ari ikemaeyawitakarini, roojatzi rojampitawakaantanaka iitaka iroka ikantziri Jesoshi: “Nañagae eejatzi”. ¹¹ Roojatzi ikanteeyantakarini riroripaeni:

—Riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi ikanteeyini: “Rirotaki itapaakyaawoni ipoke Iriiyashini, eentsikiro rimpaetapaaki ipokapaaki rirori Rotyaantanewo Tajorentsi”. ¿Iitakakya ikanantawaetakari iroka?

¹² Riraga Jesoshi rakanakiri, ikantanakiri:

—Kyaaryo ikanteetzi: “Riro itapaakyaawoni ipoke Iriiyashini, rowameethateeya-paakirini maawaeni”. Tema naaka rojankinatakotzitarini paerani: “Osheki ike-maatsityaawo, eejatzi osheki itheenkaetawakiri”. ¿Iitaka rojankinatantawori iroka?

¹³ Iroñaaka nokantemi: aritaki ipokapaentzi paerani paashini Iriiyashini. Ikan-taminthatziri atziri osheki rowashironkaakiri, imonkaatakiro rojankinatakotzitee-takaririni paerani. Eejatzi ikimitena naari.

Retsiyatakotziri Jesoshi kyaantariri kamaari
(Mt. 17.14-21; Rk. 9.37-43)

¹⁴ Roojatzi ipiyanteeyanaani janta ijeekaeyakininta riyotaanewopaeni paashini. Iñeeyapaakirini itsipateeyapaakarini osheki piyotawentakariri. Ijeeki iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, iñaanatziri ipiyapiyawaanteteeyakarini riraga riyotaanewopaeni Jesoshi. ¹⁵ Ari iñeeyawakirini Jesoshi ipokae, rotsikanataperotawakari. Ishiyashiteeyanakarini, riwethateeyawakarini. ¹⁶ Rojampitapaakiri:

—¿Iitaka piñaanatawakaanteeyarini?

¹⁷ Rakanakiri apaani shirampari, ikantzi:

—Iyotaanari, namakimiri notyomi. Ikyaantakari kamaari, romajontziitakinari. ¹⁸ Aririka ishinkiwentakaapaeyaari, rowariyaakiri kipatsiki, ishimoretakaanakiri, ratsikaekitakaanakari, ikijopookitakaanakiri. Nokantawitari piyotaanewo: “Petsiyatako-teeri”. Teewee, tee imatziro.

¹⁹ Rakanakiri Jesoshi:

—Atziri theenkantaniri. Tee paapatziyimaetana. ¿Tsika okaateka piyoteeyantyaarini? Niyotaapiintawitakimiri, omaanta tee paapatziyeeyawakawoni. Intsipaete, pamakinaritya pitomi.

²⁰ Ari ramakiniri. Riraga kamaari, iñaapaakiri Jesoshi. Rapitziwitakaanakari eentsi, ipariyakaanakiri kipatsiki, pok. Ipinaapinaataakaanakari, ishinkanawatzitakaanakiri ipaanteki. ²¹ Riraga Jesoshi rojampitakiri iriri eentsi:

—¿Tsika okaatzika itantanakariri?

Rakanakiri:

—Eeniro reentsitapaaki. ²² Osheki itaakaapiintari paamariki, eejatzi ipiinkakayitapiintakirini iñaaki. Ikowawita rowamaerimi. Pitajonkantzirika, pineshironkateena, petsiyatakoteenari.

²³ Ikantziri Jesoshi:

—¿Iitaka pikanantanari: “Pitajonkantzirika”? Pameentanarika, aritaki imatakimiro eeroka Tajorentsi oetarikapaeni.

²⁴ Ishintsitanaki ikantziri iriri eentsi:

—Nameentawitzimi. Teerikama nameentaperotzimi, pamitakotena nameentaperotantemiri.

²⁵ Riraga Jesoshi iñaawakiri ishiyashiteeyapaakarini osheki atziri. Ishintsithatakiri kamaari, ikantziri:

—Eerokataki kamaari. Pimajontzitakaantzi, eejatzi pamashikempitatakaantzi. Iroñaaka nokantaperotemi: “Pipakagaeri, eero pipiyantari eejatzi”.

²⁶ Riraga kamaari ikaemakaanakiri eentsi, rapitziwitakaanakari roojatzi rookaneeri. Riraga eentsi ikimiwitakari kamatsiri. Osheki kantayitatsirini:

—Kamaperotaki.

²⁷ Omaanta ikathawakoteeri Jesoshi, ipiriinteeri, ikatziyanaa rirori, sherok.

²⁸ Roojatzi ikyagaeyapaeni pankotsiki. Riyoteeyanakani riyotaanewo, rojampiteeyirini:

—¿Iitakakya kaari nomatantawo naari netsiyatakoteri?

²⁹ Rakanakiri:

—Osheki ishintsitzi riraga kamaari, rootaki kaari pimatantari petsiyatakoteeri riraga shinkiwentawitachari. Eejatzi maawaeni kimiteeyaririni, eero pimateeyirini apaniroeni. Apatzirorika pitzitawentyaari Tajorentsi eejatzi pamanaperoteri, ari ramitakotakimi rirori powawijaakoteri kyaantawitariri kamaari.

Rapiitakiri Jesoshi riyotaanewo, ikantakiri: “Aritaki nokame”

(Mt. 17.22-23; Rk. 9.44-45)

³⁰⁻³¹ Roojatzi rowaaganaka Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni janta, ikinanee Karireeyaki. Ari ikowaki rirori riyoteeri riyotaanewopaeni apaniroeni, rootaki imanantanakari riyaatayitaneeni. Ikantanakiri irirapaeni:

—Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika: rooteentsi raakaan-teetena. Rayena atziri rowamaena. Ari nokamaperotawitakya, ari okaate 3 kitejiri, eejatzi nañagae.

³² Omaanta tee riyoteeyawakironi ikantawitariri. Ithaawanteeyanakarini rojampiterimi oetarika ikantawitariri.

Tsika akantyaaka apinkathariwenante iinja

(Mt. 18.1-5; Rk. 9.46-48)

³³ Ikantaka rareeteeyapaakani Kaperinawooki, ijeekaeyapaakini pankotsiki. Ro-jampitziri Jesoshi riyotaanewo:

—¿litaka pikantawakaari awotsiki?

³⁴ Imaeriteeyanakini rirori, ipashiwenteeyanakani; rooma ikantawakaanaka janta awotsiki, ikantzi:

—Iroñaaka akaateeyinika, ¿ninkama anagaenika apinkatharite?

³⁵ Roojatzi ijeekantapaakawo Jesoshi jeekamentotsi. Ikaemakiri riyotaanewo, ikantziri:

—Aririka pikoye pipinkathariwenante, petakoeyaarini maawaeni atziri, eejatzi pamitakoeyerini, pineshironkaeyerini.

³⁶ Ramakiniri apaani eentsi. Rojatekapaakiniri niyanki, rawithakitawakiri. Ikantziri:

³⁷ —Aririka pineshironkateri aapatziyanari, kimitaririka irika eentsi, eejatzi pikim-itzitakina naari: pinintashiretakina naari. Eejatzi okimitaka, aririka pinintashiretena, tee apatziro naaka pinintashireperotena, omaantakya eejatzi Pawa otyaantakinari.

Rowawijaakotantzi paashini aapatziyariri Jesoshi

(Mt. 10.42; Rk. 9.49-50)

³⁸ Roojatzi riraga Jowa ikantanakiri:

—Iyotaanari, noñeeyakirini shirampari, ikantzi: “Naapatziyakari Jesoshi, rootaki nookantakariri kamaari”. Tee iroñaaka akaateeyerini rirori jaka, rootaki nothañaakotantariri.

³⁹ Ikantziri Jesoshi:

—Eero pithañaakotari. Tema naaka nomatakaakiri itajonkantzi. Irira tee ikijeey-eeeni, tema rantakinawo nokowakaakiriri. ⁴⁰ Ninkarika kaari kijaneenteeni riro-taki atsipateeyarini. ⁴¹ Aririka riyotawakimi atziri eeroka aapatziyanari, rootaki ikaminthaantawakimiri ipawakimi pimiri, omawitya aririka okaate eechonkiini, ari-taki ipinatakiri Pawa. Kyaaryootaki iroka nokamantzimiri.

Koweenkatatsiri antakirorika kaari kameethatatsi

(Mt. 18.6-9; Rk. 17.1-2)

⁴² Eejatzi irika eentsi, aapatziyanari: aririka pantakayeri kaari kameethatatsi, aritaki rowashironkaaperotakimi Tajorentsi. Okameethatawitami pikamityaami paerani, eero pantakaantarikya kaari kameethatatsi aapatziyanari; rootaki kaari nowashironkaantemimi. ⁴³ Eenitatsi iroka noshiyakaawentemiri: iroñaaka piy-otantyaari tee okameethatziroña pantero kaari kameethatatsi. Aririka antakayemiro pako kaari kameethatatsi, pithatyeero. Aritaki okameethatziro piyaaponthotziitashitya jenokinta, okantyaata janta pañaantaperotapaeyaari. Tee okameethatziroña otzime apite pako eerorika pithatyeero, rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema okanteetatyeyyaani amoreki. ⁴⁴ Eero janta ikami chowitsi, eejatzi eero otsi-wakanitzi paamari roori. ⁴⁵ Eejatzi aririka antakayemiro piitzi kaari kameethatatsi, pithatyeero. Aritaki okameethatzi piyaaponthotziitashitya jenokinta, okantyaata janta pañaantaperotapaeyaari. Tee okameethatzi eenitatsi apite piitzi: eerorika pithatyeero, rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁴⁶ Eero janta ikami chowitsi. Eejatzi eero otsiwakanitzi paamari roori. ⁴⁷ Eejatzi aririka aminakayemiro poki kaari inimotziri Tajorentsi, pikithokireero, pookero. Ari okameethatziro kashetaakini pikyaapae janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. Rooma otzimaawityaarika apite poki: iyaatakaashiteemikari paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁴⁸ Eero janta ikami chow-itsi. Eejatzi eero otsiwakanitzi paamari roori. ⁴⁹ Eeroka aapatziyeeyakinari, rootaki ikijanteeyantemirini kaari aapatziyeeyanarini. Aririka paapatziyeeyenani, ari piñero opomeentsitzimotemi. ⁵⁰ Okameethatzi tziwi. Omaanta aririka opeyanakya owatyorite, tekatsi okantya okatyotanee eejatzi. Ari pikimitya eerori: pikempoyeero

iñaani Tajorentsi pajankaneki paakameethatawakaanteeyaarini. Tema okameethatzi: pikantyaani paakameethatawakagaeyaani, maawaeni. Tema pikimitakotakawo tziwi.

10

Riyotaakiri Jesoshi atziri: “Eero pookaero piina”

(Mt. 19.1-12; Rk. 16.18)

¹ Ikantaka rowaaganaa Jesoshi, ikinakaaneeri riyotaanewopaeni Joreeyaki. Eejatzi riyaaate intatsikeronta Joriraani. Ipiyotawentapaari eejatzi osheki atziri, riyotagaeya-paerini. Tema aritaki rameteeyawoni riyotaantapiintzi.

² Ipokashitapaakiri warijeeyopaeni. Ikowawita ikompitakayaarimi Jesoshi, rootaki rojampitanteeyapaakaririni:

—¿Tsikama okantzika Iwaperite Tajorentsi? ¿Oshinetama rookaero shirampari iina?

³ Rakanakiri riraga Jesoshi:

—¿Oetakama rojankinataririni Moeseeshi pikemijantaperotantyaawori?

⁴ Rakaeyanakirini rirori:

—Rojankinarini Moeseeshi oshinetziri atziri rookaero iina. Tema okantzi: “Aririka pikoyi pookaero piina, pityaawo, pojankinateniro paperi pikanteero: ‘Iroñaaka nookaemi’. Roojatzikya pimatantyaawo pookaero”.

⁵ Ikantanakiri Jesoshi:

—Tee ikowakaantziro Tajorentsi pookaero piina, omaanta eerokapaeni tee añiuro pikenkithashiryaantari, rootaki rojankinatantakimirori Moeseeshi paerani iroka.

⁶ Paeraniperoroña ritantakawori riwetsikantaki Tajorentsi, riwetsikakiri shirampari eejatzi tsinani. ⁷ Rootaki rotsiparyaanayaariri shirampari iriri, eejatzi riniro, kijokiro rowantanakyaawori iina. ⁸ Rinashitawitani paerani shirampari eejatzi tsinani. Omaanta aririka raaki iina kimitanaa apaani ikantaka: kijokiro rowawakaanakya.

⁹ Iñaakiri Tajorentsi apaani ikantaka; eero iroñaaka rookakagaeri atziri.

¹⁰ Roojatzi ijeekantapaa pankotsiki. Rojampitapaari eejatzi riyotaanewo:

—¿Tsika okantaka iroka pikantakiri?

¹¹ Ikantziri:

—Ninkarika ookeroni iina aririka ragae paashini tsinani, tema iñaathatzimotaawo iinaperoni. ¹² Eejatzi okimitya roori tsinani, aririka ookaeri oemi, agaerika paashini shirampari, tema oñaathatzimotaari oemiperoni.

Riraga Jesoshi iñaaperotziri eentsipaeni

(Mt. 19.13-15; Rk. 18.15-17)

¹³ Ikanta ramaetapaakiniri eentsipaeni, ikantapaakiri Jesoshi:

—Pipampiteri eejatzi pikanteri Tajorentsi kameetha ijeekakagaeyerini irika eentsipaeni.

Omaanta ikantawakiri riyotaanewopaeni:

—Eero pamiri eentsipaeni jaka, rocheempitaririkari iyotaanari.

¹⁴ Tee inimotanakiri Jesoshi rantakiri. Ikantanakiri:

—Pishinetenari ipokashitenaata eentsipaeni. Eerowa pikatziyakari. Piñeeyakirini irikapaeni eentsika, tee itheenkaeyanani, inta rameenteeyakinani. Tema reewawenteeyirini Tajorentsi maawaeni kimateeyaririni rirori. ¹⁵ Kyaaryootaki iroka nokamantaperotzimiri, irika eentsipaeni rameenteeyakarini Tajorentsi. Riroma riraga kaari oshiyarini eentsi, riraga kaari ameentari Tajorentsi, eero imatziri reentsitetari.

¹⁶ Inataperoyawakirini eentsi, rowaeyakinirini rako itoki. Ikanteeyirini:

—Kameetha ineshironkatemi Tajorentsi.

Ikenkithawaetakayiri Jesoshi ashaagantzinkari

(Mt. 19.16-26; Rk. 18.18-27)

¹⁷ Ikanta riyaaatee Jesoshi, ikinanee awotsiki. Ishiyapaaka apaani shirampari, rotziwerowashitapaakari. Ikantziri:

—Iyotaantatsiri kameethari. ¿Oetakama nanteri nañaantyaari, nokanteetatyeeyaani?

¹⁸ Ikantziri:

—¿Litaka pikanantanari: “Kameethari”? Tekatsi kameethatatsini, inta apatziro Tajorentsi ikameethatzi. ¹⁹ Piyomacheetawo iroka ikaminagaetakiriri Moeseeshini: “Eero powamaantzi. Eero pishirontawo kaari piina. Eero pikoshitzi. Eero pitheeyakotari atziri. Eero pamatawitantzi payitanyaariri rashitayitarini paashini atziri. Pipinkathateri piri eejatzi piniro”.

²⁰ Ikantanakiri rirori:

—Pamine, eenironi newankaritapaakini, nohotyaakiro maawaeni irokapaeni, roojatzi iroñaaka.

²¹ Riraga Jesoshi, raminanakiri, inintashireperotakiri. Ikantakiri:

—Eenitatsi apaani kaari pantzi. Piyaate iroñaaka pipimantayiteroni maawaeni pashaagawo. Pipashiteeyaarini kaari tzimatsi rashaagawo, rooma eeniro ikashiyakaaperotakimiri Tajorentsi kaari thonkanitachani jenokinta. Roojatzi poyaatanakina.

²² Ikemawakirira ikantakiriri, ookantzimotapaakari rajankaneki rowashiretakotanakawo. Ro rowashiretantanakari tema oshekini tzimimotziriri rowaagawo. Roeyomaetanaka, riyaaanee. ²³ Ari ipithokashitanakari Jesoshi riyotaanewo, ikantziri:

—Riraga ashaagantzinkari opomeentsitzimotari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwentereri.

²⁴ Ikemanteeyawakaririni riyotaanewo, rotsikanatanakari. Rapiiteeri eejatzi Jesoshi, ikantziri:

—Notyomipaeni, kyaaryo opomeentsitzimotari atziri ikowaki Tajorentsi ipinkathariwentereri aririka rameentyaawo rowaagawo. ²⁵ Noshiyakaawentemiri kameeyo. Tema opomeentsitaka roshinthateri kameeyo imooki kithapi. Omaanta pomeentsipero-tachari ashaagantzinkari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwentereri.

²⁶ Tema osheki iroñaaka rotsikanateeyanakarini rirori. Ikantawakaanaka:

—¿Ninkama iroñaaka awijakotaatsini? Pomeentsiritaani.

²⁷ Raminanakiri Jesoshi, ikantziri:

—Eero imatashitawo atziri rowawijaakoteeya rirori, omaanta rirotaki Tajorentsi materini rowawijaakoteeri. Tekatsi pomeentsitzimotyaarini rirori.

Tajorentsi ipinateeyerini maawaeni oyaateeyiririni Jesokirishito

(Mt. 19.27-30; Rk. 18.28-30)

²⁸ Roojatzi Peetero ikantanakiri rirori:

—Omaantakya naaka, nookayitakironi maawaeni, oetarika nashiteeyawitarini, noyaatanakimi eerori.

²⁹ Ikantzi Jesoshi:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Aririka pikowaki poyaatanakina, eero patsipetashitawo pookayiteroni pinampi, pirezzipaeni, pitsiropaeni, piniro, piina, piri, peentsitepaeni, powanepaeni. Eejatzi aririka pikowaki pikamanantero noñaani raapatziyanteenari atziri, eero patsipetashitawo. ³⁰ Kyaaryo, ikijawentemiro paapatziyana opomeentsitzimotawitemi, omaanta eero patsipetashitawo. Aririka pookanakiro apaani oetarika, ipaemi Tajorentsi 100: pipankopaeni, pirezzipaeni, pitsiropaeni, piniropaeni, peentsitepaeni, powanepaeni, maawaeni. Aritaki iinja otzimimoteeyeemini osheki janta pañaaperoeyapaeninta, pikanteetatyeeyaani. ³¹ Eenitatsi iroñaaka osheki pinkatharitatsiri jaka kipatsikika, omaanta eero ipinkathariteeyini maawaeni janta jenokinta: rooma aamashitya apanipaeni pinkatharitagantatsini. Eejatzi eenitatsi

iroñaaka osheki owashironkaenkaripaeni, omaanta iinja janta jenokinta ipinkatharita-gaantapae rirori.

*Rapiiteeniri eejatzi Jesoshi: “Aritaki nokamaki paata”
(Mt. 20.17-19; Rk. 18.31-34)*

³²⁻³³ Ikanta ikineeyanakini awotsiki, rooteentsi rareeteeyaani Jerojareeki, reewatanaki Jesoshi. Rotsikanatanakari oyaateeyiririni, eejatzi ithaawaeyanakini. Ari ipiyotziri eejatzi riraga 12 riyotaanewo, ikantziri:

—Pikemijantena. Iroñaaka piyoteeyakini atonkagaeyatyeeeni janta Jerojareeki. Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Rooteentsi omonkaatya raanteetenari ragaeyenani jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi iyotaantay-itzirorini Iwaperite Tajorentsi, rowamaakaantakina. Raakaanteena eejatzi, raantenari kaari yotziri Tajorentsi. ³⁴ Ishirontawenteeyakinani, reewapootena, ipajapajaatena, rowamaena. Okaatapaaki 3 kitejiri, roojatzi nopiriinantaneeya.

*Ikantziri Jesoshi tsika ikantyaari ipinkatharitantyaari
(Mt. 20.20-28)*

³⁵ Ipokashitakiri okaakini Jantyaako, eejatzi Jowa, riraga itomipaeni Sewereeyo. Ikantziri:

—Iyotaanari. Nokowaki pishinetenawo iitarika nokowakotemiri.

³⁶ Ikantawakiri Jesoshi:

—¿litaka pikoyiri noshinetemiri?

³⁷ Ikantziri:

—Iinja pipinkatharitaperote, pishinetena nojeekimotemi pakoperoki. Irika yeeyika ijeekimotemi pampateki, nokimiteeyemini eerori pipinkatharitziri.

³⁸ Ikantziri Jesoshi:

—Tee piyotzi iitarika pikantakinari. Pamine, osheki nokemaatsityaawo naari, ¿arima pimatakiro osheki pikemaatsityaawo eerori?*

³⁹ Ikantaki riyotaanewo:

—Jee, ari nomatakiro.

Ikantawakiri:

—Iinja piñero pikemaatsityaari. ⁴⁰ Omaanta tekatsi nokantya noshinetemi pijeeki nakoperoki, eejatzi nampateki. Inta kantatsine Pawa ninkarika jeekimotenani: riyotz-itakarini paerani riraga jeekimotenani.

⁴¹ Ikemaeyantakaworini riraga paashinipaeni riyotaanewo iroka ikantakiri, ikijanteeyanakarini riraga Jantyaako eejatzi Jowa. Nokijanteeyanakaririni ikowaeyawitakityaani ipinkathariteeyenimi. ⁴² Ikanteeyirini Jesoshi:

—Pipokaeyeni. Piyotzi ijeeki iwinkatharitepaeni kaari yotziri Tajorentsi. Romper-atayitakarini atziripaeni rirori. Eejatzi riraga jewatatsiripaeni, romperateeyakarini isheninkapaeni. ⁴³ Ero pikimitari eeroripaeni. Omaantakya aririka pikowaki pipinkathariwenteeyerini atziri, petakoeyaarini maawaeni pitsipateeyarini. ⁴⁴ Eejatzi aririka pikowaki peewawenante, otzimatyete petakoeyaarini maawaeni. ⁴⁵ Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Tee ro nopokantyaari nomperatemi eerokapaeni, intakya nopokantari namitakoeyemini, eejatzi nokamawenteeyemini eerokapaeni atziri nopinawenantemirori kaari kameethatatsi pantziri, nowawijaakotantemiri.

*Retsiyatakotziri Jesoshi Waritemeeyo
(Mt. 20.29-34; Rk. 18.35-43)*

* **10:38** Riraga Jesoshi roshiyakaawentashitawo aririka ikemaatsitakyaawopa katsiri kimitaka rirakitziro kepishaaperotatsiri, eerorika kimitaka ikaawoshiwentakityaawo oetarika pomeentsiperotachari.

⁴⁶ Ikanta rareetaka Jesoshi janta nampitsiki owaero Jerikoo. Rowaaganaa eejatzi, itsipateeyanakarini riyotaanewopaeni eejatzi osheki piyoteenchari. Ari ijeekaetzini awotsinampiki shirampari iitachari Waritemeeyo, rirotaki itomi Temeeyo. Kaari kokichaatatsi Waritemeeyo, inethaakopiintziri atziri ipashityaari koriki. ⁴⁷ Ikemakotawakiri kaakitaki Jesoshi, riraga najareetejatzi. Owakira ikemakotawakiri, ikaemawakiri, ikantziri:

—¡Jesoshi! Tema eeroka icharineeteni Iraviiri, pineshironkatapaena naari.

⁴⁸ Osheki atziri ishintsitheeyakirini:

—¡Pimaerite!

Eekiro ikaemaperotanakitzi, ikantzi:

—¡Jesoshi! ¡Icharineeteni Iraviiri! ¡Pineshironkataneena!

⁴⁹ Ikatziyapaaka Jesoshi, ikantzi:

—Pikaemeri.

Ikaemaetziri kaari kokichaatatsi, ikanteetziri:

—Piweshiryaaanakyaa, pikatziyane. Ikaemimi irinta.

⁵⁰ Roojatzi rookantanakawo ipewiryaaakotari, ikatziyanaka, sherok. Riyaatashitanakiri Jesoshi. ⁵¹ Ikantawakiri:

—¿Iitaka pikowakotanari? ¿Tsika nokantemika?

Rakanakiri riraga kaari kokichaatatsi.

—Pawa, nokowaki naminee.

⁵² Ikantziri Jesoshi:

—Iroñaaka piyaatee. Pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari.

Roojatzi ikokichaatananaa, royaatanakiri rirori.

11

Riyaatanaki Jesoshi Jerojareeki, iñaaperotawakiri atziripaeni
(Mt. 21.1-11, 14-17; Rk. 19.28-40; Jowa 12.12-19)

¹ Paashini kitejiri rareetzimatakapaakari Jesoshi Jerojareeki eejatzi Wetejajeeki, okaakiniki Wetaaniyaki: itonkaanakiro tonkaari oetachari Oriiwomashi. Riraga Jesoshi rotyaantakiri riyotaanewo apite, ² ikantakiri:

—Piyaate janta nampitsiki. Aririka pareetakya janta piñaapaakiri apaani wooro ewankari, tekira ikyaakotaa. Eeniro ithatakotaka; pithataryaakotashitapaakyaari pamakinari. ³ Aririka ikanteetawakimi: “¿Iitaka pithataryaakotantariri wooro?” pikantanakiri: “Ikaemakaantziri Awinkatharite. Iinja roepiyeemiri”. Aritaki ishinetawakimiri iwoorote.

⁴ Roojatzi riyaaanaki riyotaanewo. Iñaapaakiri wooro janta awotsiki. Ithatakotaka okaakini ashitakontsi pankotsi. Ithataryaakotapaakiri. ⁵ Eeniro ijeeki atziripaeni, rojampitawakiri:

—¿Oetaka pantziri? ¿Iitaka pithataryaakotantariri wooro?

⁶ Rakanakiri, ikantziri okaatzi ikantawakiriri inkaaganki Jesoshi. Ari ishinetawakiri iroñaaka raanakiri wooro. ⁷ Ari ikathatakotanakiniri Jesoshi. Rowankitakiniri im-itzikaaki iithaaripaeni, roojatzi ikyaakotantanakari rirori. ⁸ Ari ranashitakaanakari awotsiki, iñaaperoeyawakirini maawaeni atziri, romaankaeyakironi kithaarentsipaeni awotsiki. Paashinipaeni ichekakiro oshi kompiroshi, eejatzi rowakiniri awotsiki.

⁹ Riraga jewateeyakiririni eejatzi impaeteeyatsirini, ikaemaeyanakini:

—¡Irikatapaaki owawijaakoteeni! ¡Thame añaaperotawakiri! ¡Rirotaki rotyaantakaeniri Tajorentsi! ¹⁰ Paerani Iraviirini ipinkathariwentzirini nojoriyyotzinkarite: omaanta iroñaaka, ipinkathariwentakae irika añaawakirika. Rirotaki icharineetenipero Iraviirini. Thame añaaperoteri Tajorentsi jenokijatzi.

¹¹ Roojatzi rareeteeyapaakani Jerojareeki, ikyaapaaki Tajorentsipankoki. Ithotyaa-paakiro raminayitapaakironi. Ari itsiteniityaanaki oorya. Roojatzi ishitowantanakari, ipiyanaka Wetaaniyaki. Itsipateeyanakarini 12 riyotaanewo.

Iñaakiro Jesoshi iyeera kaari tzimatsi okithoki
(Mt. 21.18-19)

¹² Ari okitejitanaki eejatzi rookaneero Wetaaniya, riyaate Jerojareeki. Ari niyanki awotsi aawitakari itashe Jesoshi. ¹³ Iñaakiro inteena inchato iitachari iyeera. Otzi-mawita oshi. Ari riyaatashitziro, ikowawitapaakawo okithoki. Tee iñiuro, inta apatziro oshi. Tekiraata iyopaeteta okithokitanteeyaari. ¹⁴ Ikantanakiro Jesoshi:

—Tekatsi owaeyaawoni pikithoki iinja.
Ikemakiri riyotaanewopaeni.

Riraga Jesoshi rookaeyakirini Tajorentsipankoki pimantayitawitacharini
(Mt. 21.12-17; Rk. 19.45-48; Jowa 2.13-22)

¹⁵ Roojatzi rareeteeyaani eejatzi Jerojareeki. Ikyaapae Tajorentsipankoki. Rookaeyapaakirini maawaeni pimanteeyawitacharini eejatzi maawaeni amananteeyawitacharini. Rotatsinkitayitapaakirini imeejatepaeni riraga pimantayitatsirini iyorikite. Eejatzi rotatsinkitayitapaakirini ijeekamentopaeni pimanteeyawitaririni jamomo. ¹⁶ Ithañaanakawo ipimantero owaagawontsi janta Tajorentsipankoki. ¹⁷ Ari riyotaantaki, ikanteeyirini:

—Paerani rojankinateetzironi Iwaperite Tajorentsi, ikantzini: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Iroka Tajorentsipankoka okameethatzi pikenkithatakaapiinteeyenani eerokapaeni maawaeni inashitzinkaripaeni atziri, omaanta eerokapaeni pikoshitashiteeyakarini atziri pokaeyawitacharini jaka Tajorentsipankokika’ ”. Tee okameethatzi iroka pan-teeyakirini.

¹⁸ Ari ikemaeyawakirini maawaeni riraga piyotawentariri, rootaki rotsikana-teeyantanakaririni. Eejatzi ikemakotakiri jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni, iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, maawaeni. Ikanteeyawitakani:

—¿Tsika akanterika Jesoshi owamaantyaariri?

Omaanta tekatsi ikanteri, ithaawanteeyakarini. Tema ipinkatheeyakirini atziri Jesoshi. ¹⁹ Itziroryaanaki oorya, ari rookaneero Jesoshi nampitsi.

Iñeeyakironi rowaga iyeera, okamanaki
(Mt. 21.20-22)

²⁰ Okitejitanaki eejatzi, ipiyanaa Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni janta Jerojareeki. Ikineetaneero iyeera. Iñaapaakiro, okamanaki, roojatzi janta oparithaki.

²¹ Ikenkithashiryaakiro Peetero ikantanakiri Jesoshi chapinki. Ikantziri:

—Iyotaanari, paminero iyeeraka powamayimatakiri chapinki. Kamanaki.

²² Rakanakiri Jesoshi:

—Pameentyaari Tajorentsi. ²³ Kyaaryootaki iroka nokamanteeyemirini. Aririka pikanteri Tajorentsi: “Poshirinkero otzishinta, pookero janta inkaareki”, eerorika pitheenkashiretzi, inta piyotaperotaki roshirinkero, aritaki imatakimiro. ²⁴ Rootaki nokamanantzimirori iroka: aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, oetarika pikanteriri, pikenkithashirya: “Aritaki imatakinawo nokantakiriri”. Pameentaperotyaaririka, aritaki imatakimiro. ²⁵ Aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, aririka eekiro piyaatatyee pikijiri paashini atziri ari pityaawo piyaate pikaminthayeri irira: oetarikapaeni rantz-imotakimiri eero pameñaawo pikijiri inta pipeyakoteniri. Roojatzi eerori, eero ikijimi Pawa Tajorentsi pantayitzirini eerori, inta ipeyakotemiro. ²⁶ Eerorika pipeyakotziniri atziri, kijakimiri, eero ipeyakotzimiro eerori Tajorentsi.

Ikantawentawakaakawo itajorenka Jesoshi
(Mt. 21.23-27; Rk. 20.1-8)

²⁷ Ipiyakagaeyaarini eejatzi Jerojareeki, ikatziyatziyawaeta janta Tajorentsipankoki. Riraga jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni, iyotaantziroripaeni rojankinarini Moeseeshi, eejatzi aataperoteenchari ipokashiteeyakirini. ²⁸ Ikanteeyapaakiri:

—¿Ninka iyotaakimirika pipinkatharitantari pimatayitantaworini pantayitzirini? ¿Ninkama iitakimirika pinkathari, pantantyaawori iroka?

²⁹ Ikantawakiri Jesoshi:

—Iroñaaka apaani nojampiteeyemini eerori. Aririka pakakina eerori, roojatzi nokamanantemiri naaka ninkarika otyaantakinari. ³⁰ Riraga Jowa ikaawoshitakotayitzinirini Tajorentsi atziri. ¿Ninkama otyaantziriri ikaawoshitakotayitzinirini? ¿Riroma Tajorentsi otyaantziriri? Teerikama, ¿riroma atziri otyaantziriri? Pakenatya.

³¹ Ari ikantawakaanaka ñaanakowenantatsiripaeni:

—Aririka akanteri: “Rirotaki Tajorentsi otyaantziriri”, ikanteekari: “¿Iitaka kaari paapatziyantari Jowa?” ³² Eejatzi eero akantziri: “Rirotaki atziri otyaantziriri”. Iki-janakaekari maawaeni atziri.

Ñaakiro, riraga ñaanakowenantatsiri ithaawanteeyakarini atziripaeni; maawaeni irira iñaaperoeyakirini kameetha Jowa, ikanteeyini: “Tema irira Tajorentsi otyaantziriri Jowa ikamanantzi iñaani”. ³³ Rootaki ikanantariri ñaanakowenantatsiripaeni:

—Tee niyotzi ninkarika otyaantziriri.

Ikantzi Jesoshi:

—Eejatzi naari, eero nokantzimi ninkarika otyaantanari nopinkatharitantari no-matantawori iroka.

12

Roshiyakaawentziniri Jesoshi pankitzirori oowamashi (Mt. 21.33-46; Rk. 20.9-19)

¹ Roojatzi roshiyakaawentziniri Jesoshi iroka, ikantziri:

—Ipankitziro shirampari roowamashite. Eejatzi rotantotakotakiro maawaeni othapiki. Eejatzi riwetsikashitakiro tsikarika rawishoowero oowa rowantyaawori owaaga. Riwetsikakiro eejatzi pankochaaniki ijeekantyaari jenoki raminakowenantaawori maawaeni. Roojatzi ikantziri thamaetakoteroni: “Paminawiritantenawo maawaeni: iinja pipashitena kashetani”. Roojatzi riyaaantanaka paashiniki kipatsi. ² Ojamanitapaentzi irakaanaki okithoki oowa. Ari riraga ashitawori rotyaantawitari ronampiri apaani, raagaantakitemi oowa. ³ Tee ipawakiri, omaanta raawakiri, shepik; ipajatashitawakari, tak, tak, tak. Roepiyawaeri, tekatsi raanaki. ⁴ Ari rotyaantawitaka eejatzi paashini ronampiri. Rompojawkakiri iitoki, pok, pok, rowashironkaawakiri. ⁵ Rotyaantawitaka paashini eejatzi. Rowamaawakiri, shemi. Eejatzi rotyaantawitakari osheki paashinipaeni: apaanipaeni ipajapajaatawakiri; irira paashinipaeni rowamaawakiri. ⁶ Apatziro apaani yotapaencha itomi rirori, inintaperotziri. Ikenkithashiryaaanaka rirori: “Rirorika notyomi irira ipinkathatawakiri”. Rotyaantawitakari rirori. ⁷ Omaanta ikantawakaanaka thamaetakotzirori: “Kaakitakira itomi ashitawori, aririka ikamaki iriri, rirotaki irika ashitaperoteeyaawoni. Thame owamaawakiri, roojatzikya aakotanteeyaawo aaka roowamashite”. ⁸ Ari raawakiri, rowamaawakiri, shemi. Rookakiri othapikinta oowamashi. ⁹ ¿Iitaka pikenkithashireeyarini? ¿Tsika ikanterika ashitawori rowamaashite? Tema ari ipokaki irira, ithonkapaakiri ratziritepaeni. Paashini raminee aminawiritantenirini. ¹⁰⁻¹¹ Tema piñaanatziro Iwaperite Tajorentsi, tsikarika okantakotana naaka, noshiyakawo mapi. Okantzi: “Riraga wetsikaeyirorini pankotsi itheenkakiro apaani mapi ikantzi: “Tee okameethatzi’, omaanta iinja rowaga mapi itheenkawitakari, iñaakiro riraga Tajorentsi okameethatzi, tema rirotaki

yoyaakirori kijotakaaperoteroni pankotsi. Tema rootaki otsikanatantanakawori aakapaeni”.

¹² Riyotakoeyawakironi ikantakiri Jesoshi, rirotaki roshiyakaawentakiri irirapaeni. Rootaki ikowaeyantawitakarini ragaeyanakirinimi, omaanta ithaawanteeyakarini riraga piyotawenteeyakaririni. Rootaki rookaeyantanaarini, riyateeyaneeni.

Kameethama apinateri iwinkatharite oroomajatzi
(Mt. 22.15-22; Rk. 20.20-26)

¹³ Rotyaanteetziri warijeeyopaeni eejatzi oyaatziriri Erooreshi. Ikowawitaka ikom-pitakayaarimi Jesoshi. ¹⁴ Rareetapaaka, ikantapaakiri:

—Iyotaantatsiri, niyoteeyakimini eerokataki kameethatatsiri. Tee okantzimoneentz-imi oetarikapaeni ikantayitzirini atziri, tee pithaawantari. Kameetha piyotaantziro ikowakagaeyeerini Tajorentsi. ¿Okameethatzima aaka joriiyopaeni noperi iwinkatharite oroomajatzi koriki? ¿Teerikama okameethatzi? ¿Noperima? ¿Eeroma nopiri?

¹⁵ Riyotakotakiri Jesoshi, ikowashita ramatawiterimi irika jampitakiriri. Ikantziri:

—¿Iitaka pikowantakari pikom-pitakayenami? Pamakinari koriki, poñaayenari.

¹⁶ Ari apaani ramakiniri. Rojampiteeyirini:

—¿Ninkama oshiyakaawentachari ipooka? ¿Ninkama ashitawori iwaero jankinateen-charika?

Rakaeyanakirini rirori, ikantziri:

—Irira ashitawori Seesari, riraga iwinkatharite oroomajatzi.

¹⁷ Ikantziri:

—Panteniri pinkathari ikowakaemiri, eejatzi panteniri Tajorentsi ikowakaemiri rirori.

Rotsikanateeyanakarini riraga jampiteeyiririni.

Rojampitakowenteetziro aririka rañaagae kamayiteentsiri
(Mt. 22.23-33; Rk. 20.27-40)

¹⁸ Ikantapiintzi saroseeyo: “Eero ipiriintaa kamatsiri”. Ari ipokashitziri rirori Jesoshi, rojampitapaakiri:

¹⁹ —Iyotaantatsiri, ikantzini Moeseeshi: “Eenitatsirika shirampari iina, omaanta tekatsirika itomi, aririka ikamaki, okameethatzi ragaero iinani rirentzi itzimakaan-teeyaawori otomi. Itzimapaakirika otomi kimiwitanaka rirotaki ashityaarini rirentzini itomi”. ²⁰ Ari. Eeniro shirampari rirentzi 6. Raawita iina, roojatzi ikamaki. Tekira itzimakayiro itomi. ²¹ Raawitaawo rirentzini apitetapaentsiri. Ikamaki rirori, ee-jatzi tee itzimakayiro itomi. Eejatzi ikimitaa rirori riraga tres-tapaentsiri. ²² Eejatzi rirori ikimiteeyakani maawaeni rirentzini. Tekatsi tzimakayeroni itomi. Roojatzi okamantaka roori tsinani. ²³ Iinja aririka ipiriinteeyaneeni kamaeyeentsirini, ¿ninkama agaeroni? Tema iinanteeyawitawoni maawaeni.

²⁴ Ikantziri Jesoshi:

—Tee piyotziro Iwaperite Tajorentsi, eejatzi tee piyotakotziri Tajorentsi, ita-jorentsiperotaki, tema rootaki pikom-pitantakawori iroka. ²⁵ Ikamaeyakini. Iinja ipiriinteeyaneeni eejatzi. Omaanta eero ragae eejatzi iina. Eero itzimae aakagaerini eejatzi. Aritaki roshiyapaeyaari ronampiri Tajorentsi jeekatsiri jenokinta. ²⁶ Iroñaaka nokamantemi: aritaki ipiriinteeyaneeni kamatsiripaeni. Tema piñaanatakiro rojank-inarini Moeseeshi. Okenkithatakotziro inchashimpoki, oponthowitaka omaanta tee othonka. Janta ikemakiro paerani Moeseeshi ikantziriri Tajorentsi: “Naaka Tajorentsi, ikantani ipinkatheeyakinani Awaraama, Ijaaka, eejatzi Jakoowo”. ²⁷ Ñaakiro, eeniro rañi riroripaeni ishireki, roojatzi ikantani raapatziyari Tajorentsi. Rootaki pikom-pitantakawori pikenkithashiryaashitaka kamaki. Ñaakiro, eero athonkaperoeyaani. Osheki pikom-pitaperotakawo eerori.

Ikenkithatakotziro ikowakaaperotakaeri Tajorentsi
(Mt. 22.34-40)

²⁸ Eeniro jaga apaani iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Tema ikemakiri rirori. Riyotawakiri Jesoshi kameetha riyotaakiri saroseeyopaeni. Roojatzi rontsirokantapaakari rojampitapaakiri:

—¿Iitaka ikowakaaperoteeri Tajorentsi?

²⁹ Rakanakiri Jesoshi:

—Tema rojankinatakaeniro Moeseeshi paerani ikowakaaperoteeri Tajorentsi. Eenitatsi iroka rojankinatzirini: “Nojoriiyotzinkaritepaeni, pikemijanteeyenani. Riraga Tajorentsi, rirotaki Awinkatharite, apaniroeni ipinkatharitziri irira. ³⁰ Oshekipero pinintashireperoteri, maawaeni pajankaneki, pikantyaani. Eejatzi pikenkithashiryaaapiinteri”. ³¹ Eekiro rojankinatatziini kaminagaantsi, ikantziri: “Pikimita eeroka osheki pininta apaniroeni, eejatzi pikimiteeyerini maawaeni atziri osheki pinintaperoyerini”. Rootaki ikowakaaperoyakaerini.

³² Ikantanakiri iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi:

—Jee, aritaki. Kyaaryootaperotaki iroka pikantakiri. Apaniroeni ikanta Tajorentsi, tekatsi paashini. ³³ Okameethataperotzi anintashireperoteri maawaeni ajankaneki, akenkithashiryaaapiinteri. Eejatzi akimita aaka aninta, eejatzi akimiteri maawaeni akaateeyinira, anintaperoyerini rirori. Rootaki ikowakaaperotakaeri Tajorentsi. Tee ro ikowaperote atayeniri tsimeripaeni.

³⁴ Ikemakiri Jesoshi, kameetha ikantakiri, ikantziri:

—Rooteentsi pipinkathateri Tajorentsi, ipinkathariwenantemiri rirori. Roojatzi ithaawantanaka atziripaeni rojampitaneerimi eejatzi.

Ikenkithatakotaa rirojatzi Rotyaantanewo Tajorentsi
(Mt. 22.41–23.7; Rk. 20.41–47)

³⁵ Riyotaantzi Jesoshi janta Tajorentsipankoki:

—Ikantzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi: “Riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, icharineeteni Iraviiri”. ¿Iitaka ikanantari? ³⁶ Tema ro Ishire Tajorentsi jankinatakaeririni Iraviiri. Rojankinatakironi iroka: “Riraga Tajorentsi ikantziri Nowinkatharite: ‘Pijeeki jaka nakoperoki, pikaatena apinkathariteeyeni. Aritaki nowashironkagaeyerini maawaeni kijeeyawitakimirini’ ”. ³⁷ Tema ikenkithatakotzitarini Iraviiri Rotyaantanewo Tajorentsi, ikantziri: “Nowinkatharite”. ¿Tsika ikantyaari Iraviirini ipinkathateeri icharineeteni impaetatsiri ijeeki?

Ari ikemaeyawakirini, ikimoshireeyanakini osheki piyotawentakariri. Ikanantakari iroka riyotakaakiri atziri riyote riraga Rotyaantanewo Tajorentsi kaari apatziro icharineni Iraviiri omaanta eejatzi rirotaki itajorentsita paeraniperoroña tekira ipokapaaki kipatsiki. ³⁸ Eejatzi ikantziri:

—Paamayaarira iyotaanteeyawitaworini Iwaperite Tajorentsi. Ikowashita rowa-
neenkadya, ikantakaaperotyaawo iithaari, ikinakinathanthanatziitakayero. Ikwaki iñaaperotashityaari atziri jaga nampitsiki. ³⁹ Eejatzi aririka riyaatapiinte janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriiyopaeni, riyoyaapiintziro jeekamentotsi kameethaperotatsiri. Eejatzi aririka ipiyoteeyani atziri rowaeyani ikowaki rirori rojatekapaeya niyanki itsipatanteeyaaririni pinkatharipaeni. ⁴⁰ Rowashironkayiro kamatsiri oemi raapithatapiintziro maawaeni tzimimotawitawori. Rojamanitziro ikenkithatakayiri Tajorentsi, wero, wero. Osheki ramatawitantzi, omaanta iinja rookeri Tajorentsi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

Rowaga ashironkaenkawo opakiri Tajorentsi maawaeni oorikite
(Rk. 21.1-4)

⁴¹ Ari ijeekaki Jesoshi, imontetakawo rotetantapiintariri korikika riwetsikantyaawori kameetha Tajorentsipanko. Raminaminthatziri osheki pokatsiripaeni, rotetziri

iyorikite roteteeyapiintzinirira. Ipoki osheki ashaagantzinkari, rotetapaaki oshekipero iyorikite. ⁴² Opokapaaki roori kamatsiri oemi ashironkaenkawo. Otetapaakiri roori apimerontakite oorikyaanikite, tee ipinaperowitya irika. ⁴³⁻⁴⁴ Ikaemiri riyotaanewo, ikantziri:

—Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: eechonkiini otetawitaka iroka ashironkaenkawo, omaanta iñaaperotakiro Tajorentsi okameethatzi. Tema opakiri maawaeni tzimimotawitakawori: tekatsi iroñaaka amananantaneeya owanawo. Omaanta riraga ashaagantzinkari, osheki roteteeyawitakani, omaanta tee iñaaperotziri Tajorentsi ikameethatzi: tema oshekini iyorikite ikempoyaashitari.

13

Inja ishekiroryagaetero Tajorentsipanko

(Mt. 24.1-2; Rk. 21.5-6)

¹ Roojatzi ishitowakaantanakari Jesoshi Tajorentsipankoki. Ikantziri apaani riyotaanewo:

—Iyotaanari. Paminero mapika riwetsikanteetawori Tajorentsipanko kameethataki.

² Ikantziri Jesoshi:

—Piñaakiro tsika okantari iroka mapipanko. Antawo naawita, omaanta inja ishekiroyagaeteero, ookayitanakyaani jantapaeni mapi. Othonkaperotanakya pankotsi.

Iñeeteri aririka othonkimateeya

(Mt. 24.3; Rk. 21.7)

³ Roojatzi rareetapaaka tonkaariki owaero Oriiwomashi. Imontenampitapaakawo Tajorentsipanko. Riyaatakaaneentanakiri jantyaajeeni Jesoshi, Peetero, Jantyaako, Jowa eejatzi Antereeshi. Ari ijeekapaaki. ⁴ Rojampitapaakiri:

—Pikamanteeyenani. ¿Tsika okaateka ishekiroryaanteetyaawori maawaeni Tajorentsipankonta? Arima inja omonkaatapaeyaarika ishekiroryaantyaawori, ¿tsika nokantyaaka niyotantyaari?

Inja rashironkagaeyani atziri

(Mt. 24.4-8; Rk. 21.8-11)

⁵ Ikantziri Jesoshi:

—Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari. ⁶ Eenitatsi osheki pokatsini, ikante: “Naaka Rotyaantanewo Tajorentsi”. Ramatawitapaakiri osheki atziri. ⁷ Aririka pikemakoteri romanatawakaaka atziri, eejatzi pikemiri paashini kantatsini: “Romanatawaka-gaeyaani atziri”. Omaanta eero pithaayi. Aritaki okantyaari inja, romanatawakaapi-intya, omaanta tekiraata omonkaata nopinkatharitantapaeyaari. ⁸ Riraga atziri jeekatsiri paashinijatoki kipatsi romanatapiintanakiri atziripaeni jeekayitatsirini paashinikipaeni kipatsi. Eejatzi apaani jewawenantatsiri ragaeyanakirini inampijatzipaeni romanatakayaari. Omoyekapiintayitanakyaani kipatsi, eejatzi itasheyapi-inteeyanakini osheki atziripaeni. Eekiro riyaatatyee ikemaatsiteeyaawoni oetarika-paeni, rashironkaaperoeyanakyaani.

Ikantziri Jesoshi: “Ikijeeyapiinterini aapatziyanari”

(Mt. 24.9-14; Rk. 21.12-19)

⁹ Eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—Paamawentya eerokapaeni. Paapatziyakina rootaki raanteetemiri iyotaawakaenchariki ikantakowentemi. Aririka piyaate janta pankotsiki ipiyotantapiintarira jori-iyopaeni, aritaki ipajapajeetawakimi, tak, tak, tak. Raanakimi janta ijeekinta jewawenantatsiri, eejatzi janta ijeekinta pinkathariperotatsiri. Aririka rayemi, roojatzi pikemijantakayeri rirori, rawijakotanteeyaari. ¹⁰ Okameethatzi rityaawo ikemakoeyenani maawaeni atziri jeekatsiri kipatsiki nowawijaakotantzi, roojatzi nopokanteeya nopinkathariperotapaaki. ¹¹ Aririka ragaetanakimi janta, aririka ikantakowenteetemi,

eero pikenkithashiryaa: “¿Oetaka nokanteriri?” Aritaki iyotaakimi Ishire Tajorentsi oetarika pikanteriri. Rootaki ñaawaetakaemini, tee eero ka ñaawaetashitachani apaniroeni. ¹² Inja apaani shirampari kaari aapatziyana raakaanteri rirentzi aapatziyanari, rowamaakaanantyaariri. Paashini raakaanteri itomi aapatziyanari. Eejatzi paashini atziri ikijanakiri ashitariri, rowamaakaanteri. ¹³ Paapatziyakina, rootaki ikijanteetemiri maawaeni. Kyaaryo, opomeentsitzimoeyemini, omaanta aririka pikantyaani pameen-taperotena, aritaki nowawijaakoteemi.

Inja opomeentsitaperotanakya janta Joreeyaki

(Mt. 24.15-20; Rk. 21.20-23)

¹⁴ Eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Aririka piñaanatero rojankinarini Intañeeri, piyotawakiro ikantzirini: rashironkagaeyanakyaaani atziri. Ikantzi eejatzi eenitatsi Tajorentsipankoki oonariri Tajorentsi, rootaki maawaeni atziri rookantanakawori Tajorentsipankoki. Aririka piyeeki Joreeyaki, eejatzi piñeeririka riraganki, pithaakyaate, pishiyeyanakini janta tonkaariki. ¹⁵ Aririka piyeeki pankotsiki inkokironta, eero pikyaapanaatzi paantayitapanaatyaaworini oetarikapaeni, inta pishiyanki. ¹⁶ Eejatzi piyaaterika owantsiki, eero pipiyapanaata paapanaatero piithaari. ¹⁷ Aririka omonkaatapaakya maawaeni iroka, ooo, osheki ashironkayitanakyaani motzitayitatsirini, eejatzi ashironkaakya thotayiriri eentsite: opomeentsitzimoeyaawoni oshiye. ¹⁸ Pamaneri Tajorentsi areetya iroka owashironkagaantsika ojarentsipaeteki kameetha pishiyaperoyantanakyaarini eero opariyi inkani raawakimikari kijeeyemirini.

Raamawentakagaeyakarini Jesoshi ikantziri: “Ramatawitzimikari”

(Mt. 24.21-26; Rk. 17.22-24, 21.22-24)

¹⁹ Eenitatsi eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Aritaki iinja rashironkaaperoyanakyaaani osheki atziri. Paerani tee añaaapiintzironi kimityaawoni iroka, eejatzi riraga maawaeni itakaantaworini, tee iñiironi. Eejatzi maawaeni impaetayitatsini, iinja eero iñiironi eejatzi kimityaawoni iroka. ²⁰ Tee ishinetero Tajorentsi ojamanite iroka owashironkagaantsi: rooma aririkami ishineteromi, ari ithonkawakaeyakyaanimi. Rooma romaerintakiro, tema ikamintheeyakaeni aaka-paeni aapatziyeeyaririni, riraga riyoyaayitakirini rirori. ²¹ Aririka ikamanteetemi: “Pamine, irira rotyaantanewo Tajorentsi”, eero paapatziyari. Eejatzi aririka ikanteete: “Irira”, eero paapatziyaperotari, itheeyashita. ²² Ipokapaaki amatawitantsini, ikantapaaki: “Naaka Jesokirishito, naaka kamanantzirorini iñaaani Tajorentsi”. Itajorentsi-jeempiyaashitapaakya, ikoyi paapatziyawakyaari, rantayitemironi kaari piñaaapiintzi. Ikowawita ramatawiterimi aapatziyeeyaririni Tajorentsi, omaanta tekatsi ikanteri. ²³ Paamawentya. Neewatzitakimiro nokamantaperoyakimironi maawaeni.

Riraga Jesoshi ikamantakotaa ipiyanteeyaaari

(Mt. 24.29-31; Rk. 21.25-28)

²⁴ Eejatzi ikantziri:

—Aririka ipakaakiro ikijawakagaeyani, roojatzikya itsiteniityaantanakya oorya, eero ikimitanaa ikimitaaka iroñaaka. Eejatzi eero ikitamashitanee kashiri. ²⁵ Eejatzi ipariyagaantanaki ompokiropaeni, ipoñaakya jenoki, ishewashewatashitanakya paashinipaeni. ²⁶ Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika: iinja iñeeyawaenani atziri nokinapae menkoriki. Notajorentsiperotapaaki, nopinkatharitapaaki. ²⁷ Eejatzi notyaanteeyerini nonampiripaeni ipiyoteeyerini maawaeni aapatziyeeyanarini. Ipoñaayitanakyaani maawaeni kipatsikipaeni.

Roshiyakaawentziniri Jesoshi iyeera

(Mt. 24.32-35; Rk. 21.29-33)

²⁸ Eekiro riyaatatye ikantziri:

—Eenitatsi iroka piyotantyaawori oshiyakaawentaantsika iyeera. Owakirarika oshookaempekitanee, aririka otzimanee oshi, piyotaki rootaatsi ojarentsitee. ²⁹ Eejatzi, okimita, aririka piñeeyawakironi maawaeni iroka nokamantayitakimirini, piyotanaki okaakitapaana, rooteentsi nopokashitaatemi. ³⁰ Kyaaryootaki iroka nokamantzimiri. Tekira pikamaeyeni eerokapaeni, omonkaatapaakya maawaeni iroka nokamantzimiri. ³¹ Aritaki othonkaeya maawaeni kipatsi eejatzi ithonkaeya maawaeni jenokijatzi: kashiri, oorya, ompokiropaeni, maawaeni. Omaanta noñaani, eero othonkanita.

Aamagaeyaari Jesoshi: tee ayoteeyini tsikarika okaate ipokanteeyaari
(Mt. 24.36-51; Rk. 21.34-36)

³² Eenitatsi eejatzi ikantziri riraga Jesoshi:

—Tekatsi yotatsini tsikarika okaate kitejiri eejatzi tsikarika ikaate oorya; tee riyotzi ronampiri Pawa, eejatzi naari tee niyotzi. Apatziro Pawa yotatsiri. ³³ Paamawentya, eejatzi paamagaeyenani. Tee piyotzi tsika okaate nopokanteeyaari. ³⁴ Noshiyakaawentemiri atziri, jatatsiri inteena. Aririka rookanakiro ipanko, ikanteeyanakirini maawaeni ronampiripaeni iitarika ranteeyeniririni. Eejatzi rirori riraga jeekakaeyiniriri ipanko ikantanakiri rirori: “Paamagaenaga”. ³⁵ Rootaki nokanteeyantzimirini: paamagaeyenani eerori. Tee piyotzi tsika okaate nopokanteeyaari: aririka itziroryaanee oorya, aririka niyankiite tsiteniri, aririka iñee tyaapa, aririka okitejiityaanaki nopokae. ³⁶ Kyaaryoowa, paamaaperoeyenani. Aririka nopokae, nomapokapaemikari. Noñaapaemikari, maashiretakimi. ³⁷ Iroka nokantzimirika, rootaki nokanteeyakiririni maawaeni atziri. Paamaaperoeyenani, maawaeni.

14

Ikowaeyakini joriyyopaeni raakaanteri Jesoshi
(Mt. 26.1-5; Rk. 22.1-2; Jowa 11.45-57)

¹ Okaatapaaki apite kitejiri omonkaatantyaari kitejitatsiri rawijantari ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki paerani. Iroka kitejiri tee rowapiintawo tapiyachari paa, inta kaari tapiyacha. Ari ikowaki jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi tsika ikanteriri ramatawiteri Jesoshi raantyaariri. Aritaki ikowap-erotawita rowamaerimi Jesoshi. ² Ikantzi:

—Eero aantari kitejiri rawijantarini ronampiri Tajorentsi: ikijakowenteeyarinikari atziripaeni.

Apaani tsinani ojeetziri Jesoshi kajankaari
(Mt. 26.6-13; Jowa 12.1-8)

³ Ikantaka Jesoshi ijeekaki Wetaaniyaki, janta ipankoki Shimo pathaawitacharini. Oshheki owaeyacharini janta. Opokapaaki tsinani, amakotapaakiro kajankaari. Iyoshaaka owaa naariwo osheki owinawo. Okameethaperotzi ojeekantari, ro riwetsikaetziri mapi iitachari arawaashitoro. Okagaakotapaakiniri, ojeetantapaakari iitoki. ⁴ Ijeekaeyini apanipaeni kijaperoeyakirorini. Ikantawakaanaka rirori:

—¿Litaka iroñaaka eewanatantakawori iroka kajankaarika? ⁵ Arimi opimanteromi, aantakyaawomi osheki koriki, roojatzikya opayiterinimi ashironkayitacharini.

Tee inimoeyanakirini okaatzi antakiri, ⁶ omaanta ikantziri Jesoshi:

—Eero pithañaaakotawo. ¿Litaka pikijantawori? Okameethaperotzi ojeetakina. ⁷ Aritaki ikantani ikaatzimikya osheki ashironkaenkari. Aririka pikowaki petakotyaaari, aritaki pimatakiro pipakiri. Omaanta naaka, eero nokantani notsipateeyemini. Eero oshekitzi kitejiri pineshironkatantanakinari jaka kipatsiki. ⁸ Tee omatayitzironi oetarikapaeni, omaanta ojeetakina naaka. Tema ajeetapiintziri kamatsiri, omaanta tee riyotakotya. Omaanta iroka tsinanika itakina ojeetakina, eeniroka nañi. Iyotakina nokame paata.

⁹ Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: tsikarika ikamananteeyeroni atziri noñaani, ee-jatzi ikamantakoetero iroka tsinanika oetarika antakiri, ikenkithashiryaaakoeyantyaa-worini.

Ikenkithashiryaaaka Joorashi raakaanteri Jesoshi

(Mt. 26.14-16; Rk. 22.3-6)

¹⁰ Eeniro irira Joorashi karyootejatzi, rirotaki riyotaanewo naawita Jesoshi. Ikan-tanaka riyataanaki apaniroeni janta ijeekinta jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri, ikantakotziri Jesoshi raakaanantyaariri. ¹¹ Ari ikemaeyawakirini riroripaeni ikan-tapaakiriri, ikimoshireeyanakini, ikantawakiri: “Kameethataki: osheki nopinatemi koriki iroñaaka”.

Roojatzi ikenkithashiryaaanaka Joorashi: “¿Tsika nokanterika naakaanantyaariri Je-soshi? ¿Tsika okaateka?”

Rotyaanantakariri riraga Jesoshi riyotaanewopaeni ramine tsika rowaeyaani

(Mt. 26.17-19; Rk. 22.7-13)

¹² Monkaatapaaka kitejiri rowaeyantaworini paa kaari tapiyacha. Eejatzi rowa-maakiri owisha rowaeyaarini kitejiriki ikenkithashiryaaapiintziro rawijantariri ronam-piri Tajorentsi paerani. Ikanta riyotaanewo rojampitziri Jesoshi:

—¿Tsika pikoyika nowojanteri owisha?

¹³ Ari rotyaantziri riyotaanewo apite, ikantziri:

—Piyaate Jerojareeki. Aritaki pitonkiyotawakyaari shirampari, aatsiri iña chomoki. Poyaatanakiri rirori. ¹⁴ Tsikarika janta ikyaapae, aritaki piñaapaakiri ashitawori ipanko; rirotaki piñaanatapaakiri. Pikantapaakiri: “Ikantzi iyotaantatsiri: ‘¿Tsikama nojeekantapaakyaari nowakaantapaeyaariri niyotaanewopaeni owisha?’ ” ¹⁵ Roojatzi roñaagantawakimiro janta jenoki oshitamenkotanta antawo. Ari piwetsikero janta owanawontsi.

¹⁶ Roojatzi riyataanaki riyotaanewo janta, iñaapaakiro iroka ikantakiriri, roojatzi rowojantapaakiro rowanawo.

Ikantakotakiri Jesoshi aakaanterini

(Mt. 26.20-25; Rk. 22.21-23; Jowa 13.18-30)

¹⁷ Roojatzi itsiteniityaanaki oorya. Rareetapaaka rirori Jesoshi, itsipateeyapaakarini riyotaanewopaeni. ¹⁸ Ijeekaeyapaakini, rowaeyapaakani, ikantziri Jesoshi:

—Kyaaryootaki iroka nokamantemiri. Apaani akiyotanari iroñaaka rirotaki aakaan-tenani paata.

¹⁹ Rowashireeyanakani riraga riyotaanewopaeni, ikantaki apanipaeni:

—¿Naakama aakaantemini?

Eejatzi paashini:

—¿Naakama?

Eejatzi paashinipaeni rojampiteeyanakirini.

²⁰ Ikantzi Jesoshi:

—Tema rirotaki aakaanatenani ochaantakotakinarika iroñaaka nowajoneki. ²¹ Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Rooteentsi nokame. Aritaki omonkaatakya rojankinatakotziteetakinari. Omaanta ari rowashironkaakya riraga aakaanatenani. Eerorikami ikoñaatzimi rirori, eeromi raakaanatanami, eejatzi eeromi ikemaatsitawomi katsiri.

Roshiyakaawenteeyakaeroni Jesoshi ikamawentakae aaka

(Mt. 26.26-29; Rk. 22.14-20; Jowa 13.21-30; 1 Ko. 11.23-26)

²² Eeniro rowaeyakani, raakiro Jesoshi paa. Ipaasonkitziri Iriri Tajorentsi, ika-gaakiro, ipaeyakirini riyotaanewo. Ikantziri:

—Powaeyawoni iroka paa, oshiyakaawentzirori nowatha. Tema naaka kamawenteeyakimirini.

²³ Eejatzi raakiro pajoki awishoowaantsi oowa. Ipaasonkitakiri Tajorentsi, ipakoeyakirini, rireeyawakironi. ²⁴ Ikanteeyakirini:

—Iroka oshiyakaawentzirori niraa. Napaatawenteri osheki atziri. Aririka noka-mawentemi, piyoteeyakironi kyaaryo ikantakimiri Tajorentsi, rowawijaakoeyemini. ²⁵ Kyaaryootaki nokanteeyimirini. Eero iroñaaka napiiteero jaka kipatsiki nireero awishoowaantsi oowa. Aririka nojeekapae janta ipinkatharitzinta Tajorentsi, ari nirapaero eejatzi.

Ikanteeyirini Jesoshi riyotaanewo: “Iinja pookaeyaneenani”
(Mt. 26.30-35; Rk. 22.31-39; Jowa 13.31-38)

²⁶ Ari ithonkakirowaka, romampaawenteeyanakarini Tajorentsi, roojatzi riyaatanteeyanakani janta tonkaariki, oetachari Oriiwomashi. ²⁷ Ikanteeyakirini Jesoshi:

—Iinja pookaeyaneenani. Aritaki rojankinatakotziteetakimini: “Rowamagaeteri riraga shentziriri owisha, roojatzi ikinashiwaetanakya rowishate”. ²⁸ Omaanta, iinja nopiriinteerika nañaaga neewateeyanakimini janta Karireeyaki, ari piñeena.

²⁹ Ikantziri Peetero:

—Aririka rookaeyemini maawaeni paashini, inta naaka, eero nookimi.

³⁰ Ikantawakiri rirori:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri: iroñaaka tsiteniriki, tekiraatarika rapiitakiroota iñi tyaapa, osheki pithaawanaki. Okaate 3 pikante: “Tee niyotziri Jesoshi”.

³¹ Omaanta ikantaperotzi Peetero:

—Eero nookimi. Atsipatawakagaeyaniroña akamaeyeni, eero nokantzi: “Tee niyotziri”.

Eejatzi imonkaatawakaaka ikanteeyakirini maawaeni paashinipaeni.

Ikenkithatakaeri Jesoshi Iriri janta Jethemaniiki
(Mt. 26.36-46; Rk. 22.39-46)

³² Roojatzi rareeteeyapaakani janta Jethemaniiki. Ikanteeyirini riyotaanewo:

—Pijeekaeyawakiniita jaka, nokenkithatakaawakiriita Pawa.

³³ Rirotakikya raanakiri Peetero, Jantyaako, eejatzi Jowa. Areetzimotapaakari ikenkithashiryaanaka, eejatzi osheki rowashiretanaka. ³⁴ Ikantziri:

—Osheki netakotanaka. Pijeekawakiita jaka, pikakiterapa.

³⁵⁻³⁶ Ari ishirinkaneentanaka eechonkiini jaga. Rotziwerowanaka kipatsiki, ikenkithatakaeri Iriri. Ikantziri:

—Pawa, eeroka matzirori maawaeni oetarikapaeni. Nokowawitaka powawijaakotemami iroka nokemaatsityaari, omaanta eero nantziro nokowawitari nanteri naari, inta nokowaki nantemiro pikowakaakinari eerori.

³⁷ Roojatzi ipiyanaa jaga ijeekakira riyotaanewo. Iñaapaatziiri, imagaeyakini. Ikantapaakiri Peetero:

—Shimo, ¿maakimima? ¿Eeroma pamawetziro pikakite eechonkiini? ³⁸ Pikakite. Pamaneri Tajorentsi okantyaatakya aririka ikowaki iwinkatharite kamaari rantakayitemironi kaari kameethatatsi, eerokya panantawo. Kyaaryo pikowaperowitaka pantenirimi Tajorentsi ikowakaakimiri, omaanta tee pimatziro.

³⁹ Ipiyanaka eejatzi, ikenkithatakaapaeri Iriri roojatzi ikanteeri ikantakiriri inkaganki. ⁴⁰ Ipiyapaa, iñeeyapaerini magaeyakini eejatzi. Osheki agaeyakirini iwochokini. Osheki ipashiwenteeyakani, tee riyotzi oetarika ikanteeyirini. ⁴¹ Ipiyapiyataka riraga Jesoshi, okaatzi 3 ipiyanaka. Roojatzi ipiyantapaaka ikantapaakiri:

—Eekiroma pimaatzi. Iroñaaka monkaatapaaka, rooteentsi ikentakotakaanteetena: rooteentsi rayena kaari aapatziyanari. ⁴² Iroñaaka pipiriinte, thame aate. Oo, okaakita-paaki aakaantenani.

Ragaeyakirini Jesoshi

(Mt. 26.47-56; Rk. 22.47-53; Jowa 18.2-12)

⁴³ Eeniro iñaawaetzi Jesoshi, ipokapaaki riraga Joorashi, rirowitaka riyotaanewo. Itsipateeyapaakarini iroñaaka osheki atziri. Ramaeyapaakironi ichekamentopaeni eejatzi rompojamentopaeni wetsikachari inchato. Riroteeyakini rotyaantanewo jewatay-itziririni ñaanakowenantatsiri, riraga rotyaantanewo iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, riraga aataperoteenchari. ⁴⁴ Ikantziteeyakarini riraga Joorashi irirapaeni:

—Iroñaaka nokamantaperotemi piyotantapaakyaariri Jesoshi: piñaakinarika nothowootapaakiri, rirotaki poerikapaakiri. Paanakiri.

⁴⁵ Ari ipokapaaki rokaakintapaakari. Ikantapaakiri:

—Iyotaanari.

Ithowootapaakiri.

⁴⁶ Roerikaeyapaakirini, shepik, ishirikaperotapaakiriroña ragaeyanakirini.

⁴⁷ Apaani riyotaanewo raanakiro ichekamento. Ithatziitakiri ikempita ronampiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, thatzik.

⁴⁸ Ikanta Jesoshi iñaakiri okaatzi rantakiri riyotaanewo, ikantziri:

—¡Eero! Okanteekaata, poyaankaero pichekamento, ipiyatzimikari. Tema piyotzi maawaeni antawakaantawori ijawirite eejatzi rowamaanteetakari jawiri. ¿Tee piyotzi nokowakirikami, nokanterimi Ashitanari rotyaantenarimi oshekinipero ronampiri piyakowentenanani?

Roojatzi ipampitakiri ikempita, retsiyatakotakiri.

Ari ikanteeyawakirini Jesoshi:

—¿Naakama koshintzi? ¿Iitaka pamashitantanari pichekamento eejatzi pompoja-mentopaeni? Paashitanakina, eero noshiyapithatzimi. ⁴⁹ Aritaki maawaeni kitejiri notsipateeyawitzimini janta Tajorentsipankoki, niyotaantzimiri. Pikoyirika payena, paanakina. Iroñaaka omonkaataka okantzitakarini Iwaperite Tajorentsi.

⁵⁰ Riraga riyotaanewopaeni rookaeyanakirini, shiyeeyanakani maawaeni.

⁵¹ Apaanikya ewankari oyaatawitanakariri Jesoshi. Tee ikithaatanakya, omaanta rapineetashitakawo iwashikawo. Roerikaetawitawakari, ⁵² ithañaanaka rirori, rookanakiro iwashikawo, ishiyamerikitanaka.

Ikanteeyini jewatatsiripaeni: “Okameethatzi ikame Jesoshi”

(Mt. 26.57-68; Rk. 22.54-65; Jowa 18.12-14, 19-24)

⁵³ Ari ragaeyanakirini Jesoshi iwinkathariteki ñaanakowenantatsiri. Ipiyotawenteeya-paakarini maawaeni jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri, aataperoteenchari eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. ⁵⁴ Riraga Peetero royaatakowentawitanakari Jesoshi, omaanta rookaneentanakiri inteenanta, roojatzi rareetantapaaka janta ipankoki iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Tee ikyaapaaki rirori pankotsiki; ijeekimotapaakiri onampirentsipaeni rakitsitapaakawo paamari.

⁵⁵ Ari inthomaenta ipiyotawentakari Jesoshi riraga jewatayitziririni joriiyopaeni. Rojampiteeyirini atziri:

—¿Piñaakotakirima rantziri Jesoshi kaari kameethatzi nowamaakaanantyaariri?

Omaanta tekatsi iñaakoteri. ⁵⁶ Ipokapaaki osheki theeyakotakariri, tee omonkaatawaka ikantayitakirini. ⁵⁷ Apaanipaeni katziyaneencha, itheeyakotashitakari, ikantzi:

⁵⁸ —Nokemaeyakirini Jesoshi ikantzi: “Iinja noshekiroreero Tajorentsipanko iroka riwetsikani atziri. Ari okaate 3 kitejiri niwetsikae naaka paashini Tajorentsipanko, kaari riwetsiki rirori atziri”.

⁵⁹ Omaanta tee omonkaatawakakya ikantayitawitakarini. ⁶⁰ Ikatziyanaka niyanki riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Rojampitakiri Jesoshi, ikantakiri:

—¿Iitaka kaari pakantana? ¿Oetaka iroka ikantakotayitakimirini irika?

⁶¹ Omaanta imaeritaki, tee raki. Rapiitakiri riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri: —¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyarini, riraga Itomi Tajorentsi noñaaperotziri?

⁶² Rakanakiri:

—Naaka. Kyaaryo pikantakiri. Iinja piñeena nojeeki janta rakoperoki Pawa Tajorentsi, nokaateeyirini neewawenanteeyapaeni. Eejatzi piñaawaena nokinanta-paeyaawo janta menkori, aririka nopiyee paata.

⁶³ Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri ikijanaka. Ikenkithashiryakotanakari Jesoshi ikantzimatakiri Tajorentsi, rootaki itzijagaantanakawori iithaari. Ikantanaki:

—¿Iroñaaka iitaka akowantyaari paashini kantakoterini? ⁶⁴ Pikemaeyawakirini iroñaaka okaatzii ikantakiri, tema itheenkakiri Tajorentsi. ¿Tsika pikanteeyinika eeroka?

Ikanteeyanakini:

—Kyaaryo, eenitatsi rantani. Okameethatzi ikame.

⁶⁵ Eenitatsi apanipaeni eewatayitziririni. Roojatzi ipashikapootakiri, eejatzi ikapojapootakiri. Ikantziri:

—Pikamantena iroñaaka ninkarika kapojapootakimiri.

Eejatzi riraga waariryapaeni ipajapooteeyakirini.

Ikantzi Peetero: “Tee niyotziri Jesoshi”

(Mt. 26.69-75; Rk. 22.55-62; Jowa 18.15-29)

⁶⁶ Eeniro ijeeki rirori Peetero janta inkokironta pankotsiki rakitsita. Opokapaaki apaani ronampiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. ⁶⁷ Oñaapaakiri Peetero, rakitsita paamariki. Otsikanatapaakari, joreririri, okantapaakiri:

—Eeroka tsipatariri riraga Jesoshi najareetejatzi.

⁶⁸ Ithaawanaki, ikantanaki:

—Tee, tee niyotzi oetarika pikantziri. Tee nokemimi eejatzi.

Roojatzi riyataanaki ashitakontsiki shiirikoki. Iñaanaki tyaapa. ⁶⁹ Apiiteeri oñaagaeri onampirentsi. Okanteeyirini maawaeni okaateeyakinira:

—Rirotaki irika tsipatariri Jesoshi.

⁷⁰ Eejatzi rapiiteero Peetero, ikantzi:

—Tee niyotziri.

Ari ojamanitapaentzi eechonkiini. Roojatzi ikantziri irikapaeni katziyayiteen-charini:

—Kyaaryooperotaki. Eerokataki tsipatariri Jesoshi, eerokataki karireeyajatzi.

⁷¹ Ikantaperotanaki:

—Tee niyotziri riraga shirampari pikantakinari. Riyotzi Tajorentsi kyaaryo nokantaki: notheeyakyaarika, nokowaki rowashironkayenaata Tajorentsi.

⁷² Rapiitakiro iñaanaki tyaapa. Ikenkithashiryaneero Peetero ikantakiriri Jesoshi: “Tekiraatarika rapiitanakiroota iñaanaki tyaapa, okaate 3 pikante: ‘Tee niyotziri Jesoshi’”. Ari rowashiretanaka Peetero, roojatzi riraantanaka, jmmm, jmmm.

15

Ragaeyanakirini Jesoshi Peraato

(Mt. 27.1-26; Rk. 22.66-23.5; Jowa 18.28-40)

¹ Rooteentsi okitejiityaanaki, rapiitakiro ipiyotawenteeyarini Jesoshi riraga jew-atayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni, eejatzi aataperoteenchari eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Ikantakowenteeyakirini Jesoshi. Roojatzi roojoteeyakirini irira, raanakiri janta, ipapaakiri Peraato. ² Rojampitawakiri:

—¿Eerokama iwinkatharite joriyyopaeni?

Riraga Jesoshi rakanakiri:

—Pikantakiri eeroka kyaaryoopero.

³ Ikanteeyini jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri:

—Osheki rantayitakirini irika, tee ikameethatzi.

⁴ Rapiiteeri Peraato, rojampitziri:

—¿Iitaka kaari pakanta? Pikemawakiri osheki kantakotashiteeyakimirini.

⁵ Tee raki Jesoshi. Riraga Peraato tee riyotzi oetarika ikenkithashireeyarini. ⁶ Ari eenitatsi rametari: maawaeni ojarentsi, aririka omonkaatapaeya kitejitatsiri rawijantakariri ronampiri Tajorentsi achariniiteni paeranipero Ejiipitoki. Roeyowapiintziri omonkyaagaarewo apaani ikowakagaeyirini atziripaeni. ⁷ Eeniro iroñaaka rashitakotaka janta atziripaeni kowayitawitacharini rookerimi pinkathari: iwaero apaani Warawaashi rirotaki owamaantaneri. ⁸ Ari riyaatashiiyakirini riraga piyoteenchari, ikanteeyapaakirini Peraato:

—Nokoyi panteeyenawoni iroka pametari: poeyowaenari apaani pomonkyaa-ganewo.

⁹ Rakawakiri Peraato, ikantawakiri:

—¿Riroma pikowakiri noeyoyemiri riraga Jesoshi piwinkatharite?

¹⁰ Riyotaki Peraato osheki iñaaperoyirini atziripaeni Jesoshi, rootaki ikijeeyantanakaririni ñaanakowenantatsiripaeni raakaanantakariri. ¹¹ Ari riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri ikenkithayitanakini, ikanteeyakirini atziripaeni:

—Pikante: “Kaari Jesoshi”. Pikanteeyirini: “Riraga poeyowaeri Warawaashi”.

¹² Rapiiteeri eejatzi Peraato, ikantziri:

—¿Tsikama nokanterika iroñaaka irika pipinkatheeyawitakarini?

¹³ Ikaemaeyanakini paashinipaeni:

—Pikentakotakaanteri koroshiki.

¹⁴ Rojampitziri:

—¿Iitaka rantakiri nokentakotakaanantyaariri?

Eekiro rapiitanaatziro ikaemaeyanakini:

—¡Pikentakotakaanteri, pikentakotakaanteri!

¹⁵ Ikowanaki Peraato ikimoshiretakagaeyerini riraga atziripaeni, rootaki roemishitowantaariri Warawaashi. Omaanta Jesoshi ipajatakaantakiri, roojatzi raakaanantakiri ikentakotakaanantakiri.

Ishirontawenteeyakarini riraga Jesoshi

(Mt. 27.27-31)

¹⁶ Roojatzi irira joraaropaeni raanakiri Jesoshi inthomaenta ipankoki Peraato, ari okaankiityaaneentzi eechonkiini. Owaeronta rowaga pankotsi peretooryo. Riraga joraaropaeni ikaemaeyakirini maawaeni paashinipaeni. ¹⁷⁻¹⁸ Itheenkaeyakirini, ishirontawenteeyakarini, ikantziri:

—¿Eerokatakima iwinkatharite joriyyopaeni? Iroñaaka naari noñaaperotemi.

Ari ikanteetakiriri iroñaaka Jesoshi, tema rantaminthatakiri rootaki roshiyakaawenantakariri apaani jewawenantatsiri. Raatonkoryaagaetakiri Jesoshi, ikithaateetakiri kityonkamawoneentatsiri. Ragaetakiniri kitochee, riwetsikaetakiniri ikimitakaanteetakiniri amantheerentsi roojatzi ramantheetakaanantakari.

¹⁹ Rotziwerowashitakari, iñaaperojeempiyaakari, roojatzi rompojantakari chonkopishitonki iitoki eejatzi reewapooteeyakirini. ²⁰ Ari osheki rantaminthatakiri, roojatzi

reshitapaakiri. Roojatzi raatonkoryaakiri ikithaawitakariri kityonkamawoneentatsiri, ikithaateeri iithaaripero rirori. Roojatzi raantanakari ikentakoteetantyaariri antawokotaki koroshi.

Ikentakoteetantakariri riraga Jesoshi
(Mt. 27.32-44)

²¹ Roojatzi joraaropaeni raanakiri Jesoshi. Niyanki awotsi iñaakiri shirampari iwaero Shimo rirotaki iriri Arejaantero eejatzi Roojo. Owakira ijeekapaaki Jerojareeki ipoñaakawo paashiniki nampitsi iitachari Shireene. Romperatawakari iroñaaka, ikan-takiri:

—Pinatanakiniri Jesoshi iroka koroshi.

Ikanta Shimo inatanakiro, raanakiro.

²² Ari ragaeyanakirini Jesoshi janta tonkaariki oetanta Koorikota. Rootaki iitantawori tonkaari oshiyakawo iitonaki atziri. ²³ Ari ipakowitakariri kepishaari, eero ikemaat-siperotantawo katsiri, inta tee rirawakiro Jesoshi. ²⁴ Roojatzi ikentakoteetakiri Jesoshi rakokira eejatzi iitzikira, rowatzikakoteetakiri kipatsiki. Ikanta irikapaeni joraaro, raakiro iithaari. Roojatzi rookayitzironi mapyaaniki. Ro riyotantyaari ninkarika ayeroni iithaari. Eejatzi rapiitakiro riyotakoeyperoni mapi roojatzi raantanakyaawo maawaeni okaatzi ikithaayitarini rirori.

²⁵ Jenokiityaapaaki oorya, ikentakoteetantakariri. ²⁶ Roojatzi raaki paashini in-chakota owaanini, rojankinateetakiro jankinarentsi okantzi: “Rirotaki jewawentziriri joriiyopaeni”. Rootaki rojankinatantakawori, riyoteetantyaari iitarika rowamaanteetakariri. Ikentakoetakiniri jeñokiini ipatziitoki Jesoshi.

²⁷ Iroñaaka eeniro ikaatzi apite koshintzi ikentakoteetakiri eejatzi, ari itsipatakariri Jesoshi. Apaani rowatzikakoteetakiniri rakoperoki, irira paashini rowatzikakoetakiniri rampateki. ²⁸ Rootaki omonkaatantakariri jankinarentsi Iwaperiteki Tajorentsi kantat-siri: “Ikimitakaanteetyaari kaari kameethatatsi”. ²⁹ Ari rawijayitzini iroñaaka osheki atziri, osheki itheenkimawaetakiri Jesoshi, osheki ishironawentari, ikanteeyirini:

—¡Oo! Eeroka shekiroreeronimi Tajorentsipanko, ro awijawitakya 3 kitejiri ari pi-wetsikaeromi eejatzi. ³⁰ ¿Arima pitajonkantashiwaeta? Intsipaete, pitajonkakowentya eeroka: payiitee iroñaaka ikentakoetakimira koroshiki.

³¹ Roojatzi ipokantapaaka eejatzi irikapaeni jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi iyotaantawitawori Iwaperite Tajorentsi. Ishironawenteeyakarini, ikantawakaeyanakani:

—Pamineri irikakya, rirowitaka owawijaakotziriri paashini atziri, tee imatziro rowawijaakotya rirori. ³² Eerokawitaka Rotyaantanewo Tajorentsi, jewawenantaw-itariri ajoriiyotzinkaritepaeni. Aminamatsitawakiriita aririka rayiitee koroshiki. Aririka añaakiri, thame aapatziyari.

Eejatzi ikimitakariri rirori tsipatakariri Jesoshi ikentakotaka, itheenkakiri eejatzi.

Ikamanaki Jesoshi
(Mt. 27.50-56; Rk. 23.45-49; Jowa 19.30-37)

³³ Ikaataki oorya tampatsika, omapokashitapaaka otsitenitanaki maawaeni kipatsi. Tee añaaneeri oorya. Okaatzi ojamanitapaentzi 3 oora. Roojatzi rooryaantanaa.

³⁴ Roojatzi ikaemantanaka antawo Jesoshi ikantzi ipaanteki rashi:

—Eroe, Eroe, ¿raama jawaatani?

Rootaki akantziri aaka apaanteki: “Notajorentsie, Notajorentsie, ¿iitaka pookanta-nari”?

³⁵ Ikemantawakariri apaanipaeni jeekaneentsiri ikantzi:

—Pikemiri, ikaemiri Iriiyashi.

³⁶ Ari ishiyanaka atziri, rowiinkapaakiniri kepishaatatsiri piyonkashinkanari. Ro-jataakiniri jawookiikira. Ipawitari ratsimiyawakiromi. Ikantziri katziyayiteencharini-paeni jaga:

—Ari ikantawakaata: aminawakiriita aririka ipokashitapaakiri Iriiyashi rayi-itashitapaakiri.

³⁷ Antawopero ikaemanaki Jesoshi, kamanaki.

³⁸ Eenitatsi janta Tajorentsipankoki antawo tokoya, tontarini, ashitako omooki. Itanakawo jenoki, otzijagaanaki waaaag, roojatzi jaawiki. Thatzii. Apitemankitanaka.

³⁹ Eeniro imontetakari itzinkami joraaro. Iñaawakiri tsika ikantanakari Jesoshi ikamantanakari. Roojatzi ikanantanaka:

—Kyaaryoopero: riroperotaki irika shirampari Itomi Tajorentsi.

⁴⁰ Eeniro apaanipaeni tsinani ojeeki inteenapaeni aminayitzini. Okaateeyakironi Mariiya makaraarajato, eejatzi ojameto, Mariiya rootaki riniro Jantyaako eejatzi paashini Josee. Jantyaako impaerintzi ikoñaatzi. Eejatzi okaateeyironi Jaromee.

⁴¹ Eeniro ijeekawitani janta Karireeyaki oyaateeyirini maawaeni irokapaeni tsinani amitakotziriri. Iroñaaka ojeeki jaka osheki paashinipaeni tsinani. Itonkaantanakari Jesoshi janta Jerojareeki, oyaateeyanakirini.

Iitaka ikantakiriri Jesoshini

(Mt. 27.57-61; Rk. 23.50-56; Jowa 19.38-42)

⁴² Itsiteniityaanaki oorya. Ro kitejitatsini inkaamani imakoryaanteeyarini, tema iroñaaka riwetsikaeyironi oetarika ashi inkaamani. ⁴³ Eeniro Josee, riraga poñaachari Arimateeyaki. Aritaki ikaateeyirini riraga iyotaawakagaeyacharini. Iñaaperoteeyirini atziripaeni rirori. Raamaari Tajorentsi rirori ikowaki reewawenteri. Iroñaaka ishirampariperotanaki Josee, riyatashitanakiri Peraato, ikantapaakiri:

—Nokoyi pishinetenari naaneeri Jesoshini. ⁴⁴ Itzimaetyaashitanaka riraga Peraato. Ikenkithashiryaanaka: ¿Okyaaryootzitanakyaama, intsipaete ikamanaki Jesoshi? Ari ikaemakaantakiri iwinkatharite joraaro. Rojampitawakiri:

—¿Kyaaryooma? ¿Kamaperotanakima Jesoshi?

⁴⁵ Ikantziri:

—Jee, kamaperotaki.

Roojatzi rotyaanantakari Josee royitakoteeri jaawikira Jesoshini. ⁴⁶ Ramanantaki Josee tokoya. Royitakiri Jesoshini rapineetakotakiri. Romaryaakiri omooki, janta imoontetzironta impeeta. Ipinaashitakiri antawo mapi omooki. ⁴⁷ Oñaakoperotakiri Mariiya makaraarajato tsika rowakiri. Otsipatawo ojameto, rowaga riniro paashini Josee.

16

Ipiriintanaka Jesoshi

¹ Awijanaki kitejiri imakoryaanteeyarini. Roojatzi amanantantakari tsinani kajanapaneri, otziritanteeyaririmi Jesoshini. Ro owaeropaeni roori tziriterinimi Mariiya makaraarajato, eejatzi roori okaatziro ojameto riniro Jantyaako, eejatzi roori Jaromee. ² Ari okitejiityaanaki iyaatzi janta omooki rotetawitakarinta Jesoshini. Rootaki tominko iyaatantakari. Ari ijenokitapaaki oorya, roojatzi aretantapaaka.

³ Okantawakaeyanakani:

—¿Ninka pinagaenironika rowaga mapi ashitantari? Antawoni, eero aawiro aaka.

⁴ Aminapaaki, oñaapaakiro rowaga mapi antawo, pinaanaka ashitaryaanaka.

⁵ Okyaapaaki omooki janta rowawitakarinta. Tee oñaapaeri Jesoshini, omaanta irira oñaapaaki apaani shirampari jaga. Ikithaatawo kithaarentsi kitamaaripero. Otsinkashiryaanakirowapaeni oñaapaakirira ijeeki.

⁶ Ikantawakiro:

—Eero pithaayi. Riro paminawitari riraga Jesoshi najareetejatzi, riraga iken-takoetakiri. Piriintanaa, tee añaagaeri jaka. Jatee. Pamineroty rowawiitakarika. ⁷ Piyaatee iroñaaka pikamantapaeri Peetero eejatzi paashini riyotaanewopaeni. Pikan-tapaakiri: “Reewatanakimi janta Karireeyaki, aritaki piñaapaeri janta. Tema aritaki ikamantzitakimini paerani”.

⁸ Ari intsipaete iyowanee, oshiyana. Ompetatanaka, osheki otsinkashiryaaanaki. Othaawanaki, rootaki kaari okamanantari atziri otonkiyotakari janta awotsiki.

Oñaagaeri Mariiya Jesoshi
(Jowa 20.11-18)

⁹ Rootaki ipiriinantaari Jesoshi tominko. Ro ritaperotaari roñaagaawo Mariiya makaraarajato. Rootaki paerani ikyaantawitakawo 7 kamaari, omaanta retsiyatako-takironi. ¹⁰ Roojatzi iyaatantanaka roori okamantapaakiri riraga itsipateeyaw-itarini Jesoshi. Roojatzi rowashiretakoyawitarini, eejatzi eeniro riraakoeyawitarini. ¹¹ Roojatzi okamantawitapaakari:

—Piriintanaa Jesoshi, noñaagaeri.
Tee raapatziyawakawo.

Iñaakiri apite riyotaanewo Jesoshi
(Rk. 24.12-35)

¹² Roojatzi ipaashinipootanaki ipookira Jesoshi, roñaagapaari apite riyotanewoni ranashiiyani janta awotsiki. ¹³ Ari ipiyanaa irika ñaakiriri, ikamantapaakiri paashini-paeni. Eejatzi ikimitawakiri, tee raapatziyawakari.

Ikenkithatakagaeyirini Jesoshi maawaeni riyotaanewo
(Mt. 28.16-20; Rk. 24.36-49; Jowa 20.19-23)

¹⁴ Ari rowaeyani riyotaanewopaeni, ikaateeyini 11. Roojatzi roñaagaeyantapaaririni Jesoshi. Ikanteeyapaakirini:

—Tema nokamantzitakimini ari nopiriintee: ¿itaka kaari paapatziyantana? Tema tee añiuro pikenkithashiryaantari. ¿itaka kaari paapatziyantari ñaakinari inkaaganki?

¹⁵ Piyaateeyeni pithotyaanakiro maawaeni kipatsi. Pikamanteeyerini maawaeni atziri tsika ikanteeya rawijakotanteeyaari rirori. ¹⁶ Ninkarika aapatziyawakyaawoni rowaga pikamantakiriri, roojatzi raapatziyantawakyaari Tajorentsi ari ikaa-woshitawentanakyaari irira tema aritaki rawijakotee. Rooma riraga kaari aap-atziyawakyaawoni ari rowashironkaaperoteri Tajorentsi rirori. ¹⁷ Tsikarika piyaa-teeyeni, itajonkakowentemi Tajorentsi, riyoteeyantyaarini atziri kyaaryootaki iroka pikantakiriri. Nomatakayemiro petsiyatakotantyaariri kyaantariri kamaari. Piyotayiteroni paashinipaeni ñaagantsi pikenkithatakotantenari. ¹⁸ Aririka poerikaw-ityaari maanki, aririka ratsikawitemi, omaanta eero rowamaemi. Eejatzi, aririka piraakowityaawo piyantatsiri, eero owamaemi. Eejatzi, aririka pipampiteri mantsiy-atatsiri eejatzi pikantakowentero, ari rawijakoeyeeni.

Ithonkapaakiro Marikoshi rojankinari
(Rk. 24.50-53)

¹⁹ Rootaki ikanteeyakiririni Awinkatharite Jesoshi, roojatzi roenokantanaa jenok-inta, ijeekapae janta rakoperoki Tajorentsi, ikaatapaeri ipinkatharitapae rirori. ²⁰ Ari riyateeyanakini riyotaanewopaeni. Ikinakinayitanakini, ikamanantayitanakini tsikarika ikinayitanakini. Kijokiro rowakiri Awinkatharite, ramitakoeyirini. Eejatzi itajonkantayitakini, riyoteeyantakarini atziripaeni kyaaryooperotaki ikaman-teeyakiririni. Aritaki okantaperotari.

Ari okaatzi.
Naaka jankinatzirori:

ROOKASHI ROJANKINATAKOTAKIRI JESOKIRISHITO, TSIKA IKANTA ROWAWIJAAKOTANTZI

¹⁻⁴ Naaka Rookashi nokoyi niwethatemi eeroka Teyoojiro tsikarika pikanta pi-jeeki. Iroñaaka nokoyi nokenkithatakoteri Jesokirishito. Ikaateeyakini osheki jank-inatakoeyakiririni, ikamantakotayitakironi okaatzi rantayitakirini. Iñeeyakirini, ee-jatzi ikemakoeyakirini, rootaki rojankinatakotantariri. Noñaanatakiro naari okaatzi rojankinatakiri, eejatzi nojampitakowentayitakironi rantayitakirini niyotakoperotan-takawori, nohotyaakiro maawaeni. Iroñaaka nokamantemiro naari, nokowaki piy-operotero kameetha rantayitzirini Jesoshi, rootaki nojankinatantakimirori piyoper-otantyaaworini kyaaryo rooperori okaatzi riyotagaetakimiri.

Ira Kawiriyeeeri ikamantziri Jakariiyashi itzime itomi

⁵ Paerani, ipinkatharitantari Eroreshi janta Joreeyaki, eenitatsi eejatzi ñaanakowenantatsiri Tajorentsi iitachari Jakariiyashi. Rirotaki icharineeteni Awiiyashini: aririka areetapaeya kitejiri rantawaetantyaanariri Tajorentsi janta Tajorentsipankoki ikaateeyirini isheninkathoripaeni rashi rirori riraga icharineetenipaeni Awiiyashini. Owaero iina Erijaweera, rirotaki ojariitepaenini Aawooni eejatzi. ⁶ Riraga Jakariiyashi rirotaki aapatziyariri Tajorentsi, eejatzi iina rootaki aapatziyariri. Ikantani rantayitakironi okaatzi ikaminaakiriri rirori, rootaki riyoteeyantakaririni atziri ikameethataki. Tekatsi okantya ikantakowenantyaariri. ⁷ Omaanta tee itzimi reentsite: amashithakitakitya iina, eejatzi imonkaatawakagaeyakani rantyashipariteeyakini.

⁸ Okantaka omonkaatapaaka kitejiri rantawaetakaanteeyaririni isheninkathori-paeni, eejatzi riraga Jakariiyashi. ⁹ Rameteeyawoni riyoyaapiintzi apaani ñaanakowenantatsiri rotyaanteri inthomaenta Tajorentsipankoki itaantyaanariri Awinkatharite kajankapaneri. Ikanteeyakirini isheninkathori rirori:

—Iroñaaka eeroka niyoyaakimi piyaate inthomaenta janta, pitayeniri Awinkatharite kajankapaneri.

¹⁰ Ikanta ikyaanaki inthomaenta, omaanta paashini piyoteeyeencharini oyaakiriri inkokironta, ikenkithatakagaeyirini riraga Tajorentsi.* ¹¹ Janta inthomaenta, romapokakiri ronampiri Awinkatharite, ikatziyimotapaakari rakoperoki okaakini aritaari itaakirowa kajankapaneri. ¹² Iñaantawakariri rotsikanatanakari, tee riyotzi oeta ikantanakiri, eejatzi osheki ithaawanaki. ¹³ Omaanta ikantakiri:

—Jakariiyashi, eero pithaayi. Eenitatsi pamanakotakiriri Tajorentsi; tema ike-makimi, rootaki otzimantyaari iinja piina pitomi. Piiteri Jowa. ¹⁴ Osheki piki-moshirewenter, eejatzi ikimoshirewenteeyerini osheki atziri aririka ikoñaatapaaki. ¹⁵ Eejatzi iñaaperoteri Tajorentsi ikameethataki. Eero ririro awishoowaantsi oowa eejatzi inashitachari shinchaari. Ojeekantyaari Ishire Tajorentsi rajankanekira; teki-raata okoñaatziri riniro roojatzi ojeekantzitari. ¹⁶ Osheki raapatziyakagaeyaarini pijoriyotzinkaritepaeni, ipinkathateeyantyaaririni Tajorentsi, tema rirotaki irira Awinkatharite maawaeni. ¹⁷ Ikimityaari Iriiyashini, osheki iyotaakiri Ishire Tajorentsi, eejatzi oshintsitakaakiri. Reewatakiri Awinkatharite, ikamanteeyerini isheninkapaeni raamagaeyaarini rirori, eejatzi inintaperoyerini reentsitepaeni. Riyotagaeyerini rirori raapatziyantyaariri Tajorentsi, ikimityaari riraga itakaantaworini raapatzi-yarini. Riyotagaeyerini theenkantatsiri kameetha raapatziyaari rirori.

* **1:10** Rameteeyawoni itaakirorika kajankapaneri, ramaneeyani.

¹⁸ Ikantakiri Jakariiyashi:

—¿Tsika nokantyaaka niyoperotantyaari kyaaryootakirika iroka pikantakinari? Antyashiparitakina, eejatzi noena, antyashipawotaki roori.

¹⁹ Rakanakiri:

—Naaka Kawiriyeeri, kijokiro noyiri Tajorentsi. Rirotaki otyaantakinari noka-manantzimirika iroka kameethatatsiri. ²⁰ Aritaki omonkaatakya iroka nokaman-takimiri, omaanta tee paapatziyawo nokantawitakimirika, pitheenkakina. Iroñaaka pimajontzite, eero piñaawaetanee roojatzi paata ikoñaatantakya pitomi.

²¹ Eeniro janta inkokironta piyoteeyeencharini royaawitaari Jakariiyashi, ikan-teeyakini:

—Ojamanitateekityaami ipeyaka. ¿litaka kaari ishitowantaa?

²² Roojatzi iñaawaeri ishitowapae, tee imataneeya iñaawaetanee, omaanta rookorooko-tashiwaetaka. Roojatzi riyoteeyantanakani, ikanteeyanakini:

—Eenitatsi iñaakiri janta inthomaenta. Tee iñaawaetaantsiperotanee.

²³ Okaatzi 7 kitejiri rantawaetaki Tajorentsipankoki. Roojatzi ipiyanaa ipankoki rirori. ²⁴ Roojatzi omotzitantaka iina, okempoyaaka opankoki. Ikaatzi 5 kashiri tee oshitowae. ²⁵ Okantzi:

—Paerani tee itzimawityaani notyomi, rootaki nopashiwenantakari, omaanta iroñaaka eero napiiteero nopashiwentaa. Ineshironkatakina Awinkatharite, tema ikameethaperotaki.

Ira Kawiriyeeri ikamantziro Mariiya itzimaki otomi

²⁶ Okaatakotaki 6 owashirite omotzitati Erijaweera. Roojatzi rotyaanantakari eejatzi riraga Tajorentsi Kawiriyeeri:

—Piyaate Najareeteki: jeekatsiri Karireeyaki. ²⁷ Pareetakityaawo tsinani owaero Mariiya, okashiyakari ayeri Josee, riraga icharineeteni Iraviiri. Omaanta tekira oshinetari shirampari.

²⁸ Ikantaka riyatashitakiro riraga Kawiriyeeri. Romapokapaakiro ikantapaakiro:

—¿Eeniromi, Mariiya? Nopokantari nokamantemi: piweshiryaaanakya. Osheki in-tashireperotakimi Tajorentsi, kijokiro rowakimi. Panaakotakiro maawaeni tsinani ikaminthaaperotzimi rirori.

²⁹ Omaanta othaawantawakari, okenkithashiryaaanaka: “¿litaka ikanantanari?”

³⁰ Ikantapaakiro:

—Eero pithaawantana. Kyaaryo, ikaminthaaperotakimi riraga Tajorentsi. ³¹ Rooteentsi pimotzite. Iinja pitzimeri pitomi, piiteri Jesoshi. ³² Ipinkathariperote. Riyoteeyakirini atziri rirotaki Itomi Tajorentsi, riraga jeekatsiri jenokinta. Tema rirotaki Awinkatharite. Paerani riraga Iraviirini ipinkathariwentawitarini ijoriyotzinkariteni. ³³ Iinja ipinkatharite rirori eejatzi. Tema ikantziri Tajorentsi itomi: “Notyomi, eeroka pipinkathariwenteyeririni maawaeni, pikanteetatyeyyaani”. Aritaki ikantyaari ipinkathariwenante, eero ipakagaero.

³⁴ Okantawakiri:

—¿Tsika nokantyaaka itzimantyaari notyomi? Tekatsikya noemi.

³⁵ Rakanakiro:

—Irowa tziimakayemini Ishire Tajorentsi. Rootaki tajonkawentemini. Iinja ikan-takoeteri pitomi: “Ikameethaperotaki, tee añiuro kaari kameethatatsi rantziri. Rirotaki Itomi Tajorentsi”. ³⁶ Eejatzi nokamantemi: antyashipawoperowitaka roori pinatsito Erijaweera, tema ikanteetziro roori tee iyotziri otzimeri eentsite, omaanta okaatakotaki 6 owashirite iroñaaka omotzitati. Iinja otzimeri otomi. ³⁷ Ñaakiro, tekatsi pomeentsitzi-motyaarini Tajorentsi, imateeyironi oetarika ikoyiri.

³⁸ Okantanakiri:

—Tema rirotaki Nowinkatharite. Inimotakina oetarika ikowakaakinari. Ikwakaakinarika itzimashitya notyomi, ari kameethataki.

Roojatzi ipiyantanaka riraga ronampiri Tajorentsi.

Jataki Mariiya areetyaawo Erijaweera

³⁹ Awijanaki apanipaeni kitejiri roojatzi iyaatantanaka rowaga Mariiya Joreeyaki. Oshintsitanaki iyaatanaki otonkaanaki tonkaariki. ⁴⁰ Areetapaaka janta ipankoki riraga Jakariiyashi. Oñaapaakiro Erijaweera, okantapaakiro:

—¿Eeniromi?

⁴¹ Rowaga Erijaweera okemantawakawori Mariiya okaemapaaki, okematziiri ishewatanaka eentsite omotzikira, mitzi. Eejatzi okyaantapaakawo Ishire Tajorentsi iyotaaperotakiro, ⁴² roojatzi ocheraantanaka, okantziro:

—Tema ineshironkatakimi Tajorentsi, eejatzi ikimiteeyironi maawaeni tsinani; omaanta eeroka, panaakoeyakinani: ineshironkaperotakimi rirori. Tema eejatzi iñaaperotziri peentsite ikameethatzi. ⁴³ Eeroka ashityaarini Awinkatharite. ¿Iitaka pikenkithashiryaaantanari pareetantanari? ⁴⁴ Pamine, nokemantawakimiri piwethatapaakina, ikimoshiryaanaki neentsite, ishewatanaka nomotziki, mitzi. ⁴⁵ Paapatziyaperotawakawo maawaeni ikamantakimiri Awinkatharite, rootaki ineshironkatantakimiri.

⁴⁶ Okantzi Mariiya:

—Tema ikameethaperotaki Awinkatharite, ⁴⁷ rirotaki Atajorentsite eejatzi owawijaakoeyeerini. Osheki nokimoshirewentakiri. ⁴⁸ ¿Iitaka ineshironkatantakinari naari? Naaka ashironkaenkawo, tekatsi niyotzi naari. Omaanta iroñaaka ari-paete ikimoshirewentena maawaeni atziri. ⁴⁹ Osheki itajonkakowentakina, tema itajorentsiperotaki, ikameethaperotaki. ⁵⁰ Ikantatyeeyaani ineshironkaeyakirini maawaeni pinkatheeyiririni. ⁵¹ Osheki itajonkantayitakini. Ithonkaeyeroni okaatzi ikenkithashiryaari maawaeni kantakaaperotzinkari. ⁵² Imateeyakirini pinkathar-itawitachari rookakaakiri ipinkathariwenantawita. Omaantakya ashironkaenkari ipeyakiri pinkathari. ⁵³ Kimitaka ipakiri osheki oetarika riraga koetyeemotakariri, ari rotyaantakiro Ishire iyoteeri atziri kowatsiri riyoteri Tajorentsi eejatzi raapatziyantyaariri. Omaanta riraga kenkithashiryaakotawori tekatsi koetyeemotyaarini, eero rotyaantziniri Ishire riyotaantyaari. Eero rowawijaakotziri. ⁵⁴ Ikantani riraga Tajorentsi ramitakoeyakirini ajorriyotzinkarite, tee ipeyakotee aari inta ineshironkaeyakaeni. ⁵⁵ Aritaki rantakiro maawaeni ikantakiriri itakaantaworini paerani: Awaraama eejatzi maawaeni icharineeteni ikanteetatyeeyaani.

Rootaki okantakirori rowaga Mariiya. ⁵⁶ Ojeekakitzi 3 kashiri, roojatzi opiyantanaa onampiki.

Ikoñaatapaaki Jowa kaawoshitantatsiri

⁵⁷ Monkaatapaaka kitejiri okoñaawaanitantyaariri Erijaweera. Tema koñaatapaaki otomi. ⁵⁸ Ikemakoeyakironi osheninkapaeni, ikimoshirewenteeyanakironi. Ikan-teeyanakini:

—Tema ineshironkaperotakiro Awinkatharite.

⁵⁹ Ari okaataki imaakotaki 7, roojatzi okitejitanaki omonkaataka itotonatantyaariri ishramparitantarira. Rameteeyawoni jorriyopaeni iitakotyaari jewatatsiri itomi ikoñaatapaaki iwaero iriri, rootaki ikananteeyarini isheninka:

—Tema iitya Jakariiyashi, iitakotyaari iriri.

⁶⁰ Omaanta okantzi riniro:

—Eero iita Jakariiyashi, omaanta iitya Jowa.

⁶¹ Ikanteeyanakironi:

—¿Iitarikya pikowantari piiteri Jowa? Tee añiiri pisheninka iitachani Jowa.

⁶² Roojatzi rookorookotantanakariri rojampitantakari riraga Jakariiyashi:

—¿Oetaka pikoyiri eeroka?

⁶³ Rookotanakiniri paperi, rojankinatakiniriri: “Aritaki iitya Jowa”. Ari rot-sikanateeyanakarini riroripaeni. ⁶⁴ Roojatzi imapokashitanaa riraga Jakariiyashi iñaawaetanee eejatzi, ikantzi:

—Tema ikameethaperotaki Tajorentsi.

⁶⁵ Roojatzi rotsikanateeyantanakarini maawaeni isheninka. Ikemakoeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni tonkaarikipaeni: rowaga jeekatsiri Joreeyaki. ⁶⁶ Ikenkithashireeyanakani rajankaneki maawaeni kemakoeyakiririni ikantzi: “¿Tsikama ikantatyaarika riraga eentsi? ¿Oetakama ranteri paata? Tema ineshironkaperotakiri Awinkatharite itajonkawentakiri”.

⁶⁷ Roojatzi rowaga Ishire Tajorentsi iyotaakiri riraga Jakariiyashi, ikanantakawori iroka:

⁶⁸ —Tema ikameethaperotzi Awinkatharite, rirotaki tajonkawenteeyakaerini. Ipokashiteeyakaeni ikamawenanteeyeerini ipinawenanteeyeerorini kaari kameethatatsi antziri rowawijaakoeyanteerini. ⁶⁹ Paerani Iraviirini rantakiniri Tajorentsi ikowakaakiriri. Iroñaaka rotyaantakiri Tajorentsi icharineeteni Iraviirini, itajorentsitaki, rowawijaakotante. ⁷⁰ Tema paeraniperoroña riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, riraga kameethaperotatsiri, ikantakirini atziripaeni: “Ikantzimi Tajorentsi: ⁷¹ ‘Notyaantemiri owawijaakoeyemirini, eenitatsirika kijeeyemirini, oonawaetzimiri, aritaki rowawijaakoeyakimini’”. ⁷² Tema noneshironkateeyakirini ichariniiteni Awaraama, maawaeni. Ero nopeyakotziro nokashiyakagaeyakarini. ⁷³ Paerani nokantaperotakiri pichariniiteni Awaraama: ⁷⁴ ‘Inja nowawijaakoeyerini picharineetenipaeni, nokijakowenteeyaerini kijeeyawitakaririni, eero ithaawaeyini aapatziyeeyenarini. ⁷⁵ Ninkarika aapatziyenani rirotaki nashipaeni. Nowameethateeyerini, nokantyaani noñaaperoyerini ikameethatzi’”. Rootaki ikantakiriri Tajorentsi itakaantaworini. ⁷⁶ Iroñaaka notyomi, nokantemi: “Iiteetemi: ‘Eerokataki kamanantzirori iñaani Tajorentsi jenokijatzi’”. Tema ari pikamanteeyeerini atziri okameethatzi ijeeki kameetha, raamagaeyaarini Awinkatharite. ⁷⁷⁻⁷⁸ Piyotagaeyerini atziripaeni riyoteeyantyaerini tsika ikantya rawijakotanteeyaari. Pikamanteeyerini ikaminthaaperoyakirini Tajorentsi, eero ikenkithashiriio eejatzi kaari kameethatatsi rantayitzirini. Aririka riyowapaaki oorya, eero otsitenitane, inta okitejitanaki. Eejatzi okimitakya, aririka ipoñaakya Awinkatharite jenokinta, ayoperoyanakini ⁷⁹ rowawijaakoeyerini maawaeni aapatziyariri riraga kaari yotawitariri Tajorentsi, riraga thaawantawitawori ikame. Riyotakagaeyapaakirini tsika ikantyaari iñaaperotantyaariri Tajorentsi ikameethatzi.

Rootaki ikantakirini Jakariiyashi.

⁸⁰ Okanta awijaki osheki ojarentsi, antaritanaki Jowa, osheki raapatziyakari Tajorentsi. Roojatzi riyaatantaka apaniroeni tekatsinta atziri ipanko, roojatzi paata ikenkithatakaapiinteyakirini atziripaeni.

2

Ikoñaatapaaki Jesoshi

¹ Eenitatsi oroomajatzi iwaero Seesari Awoshito, rirotaki pinkathariwentzirori maawaeni kipatsipaeni. Owakira ikoñaatantakari Jowa, otomi Erijaweera, ikaminaakiri Seesari:

—Nokowaki rojankinatakoeyaani maawaeni atziripaeni, niyotantyaari tsikarika ikaatzi.

² Irira Shiriiño rirotaki jewawentziriri shiiryajatzi, rojankinatanteetakawori iwaeropaeni atziri. ³ Rootaki riyateeyantanakarini maawaeni atziri janta nampitsikinta tsikarika ikoñaatapaaki ichariniiteni paerani, rojankinatakotakaantya

iwaeropaeni. ⁴ Eeniro ijeekaki riraga Josee janta Najareeteki. Rirotaki icharineeteni Iraviiri riraga pinkatharitawitacharini. Aritaki inampitawoni irira Weriki, ojeeki janta Joreeyaki. Rootaki riyaatantanakari Josee janta, rojankinatakotakaantya. ⁵ Itsipatanakawo Mariiya rowaga ikashiyakarira rayero. Tekira oshinetari shirampari, omaanta omotzitashitaka rooteentsi otzimeri otomi. ⁶ Rareetapaaka rirori janta Weriki roojatzi okemantakari ratsikaneentakiro thowiwiwiwiwi. ⁷ Ikowakowawitapaaka rirori pankotsi imaantapaakyaarimi omaanta ithotyakowitapaakawo ijeekantapaakyaarimi, inta iñaapaaki apaani ipanko piratsi. Aritaki okoñaatakiri otomi jewatatsiri itzimi. Oponatakiri, owakiri jaga royiitantapiinteetantanariri piratsi rowanawo.

⁸ Tsitenitanaki, eeniro ijeekayitzini shentziriri rowishate janta keshiiki. Tee imayi, ikakiwentziri rowishate. ⁹ Romapokapaakiri Awinkatharite, ishipakiryaaakoeyapaakirini, kimitaka okitejite, eejatzi iñagaeyawakirini ronampiri Awinkatharite. Ithaawantawakari oshekipero, ikantaka rompetateeyanakani, tonki, tonki. ¹⁰ Roojatzi ikantapaakiri:

—Eero pithaawantana, eenitatsi nokamantemiri okameethaperotaki. Osheki piki-moshirewentero, eejatzi osheki ikimoshirewentero maawaeni atziri. ¹¹ Owakira ikoñaatapaaki Weriki owawijaakotemini: rirotaki Awinkatharite riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. ¹² Piyaate janta ipankoki piratsi, paminakiteri rirori owakira koñaatapaentsiri. Piñaapaakiri iponataka janta romaryaaka royiitantapiinteetantanariri piratsi rowanawo. Nokamantakimiro iroka iroñaaka piyotantyaari kyaaryo tee namatawitzimi.

¹³ Roojatzi romapokantapaakariri jenoki oshekini ronampiri Tajorentsi iñaaperoyapaakirini, ikanteeyapaakini:

¹⁴ —Rooma ikameethaperotaki Tajorentsi, nopinkathateeyirini janta jenokinta. Eejatzi jaka kipatsikika ijeekakagaeyerini kameetha maawaeni antzirori ikoyiri Tajorentsi riraga pinkathatziriri. ¹⁵ Roojatzi ipiyeeyantanaani maawaeni jenokinta, roojatzi ikantawakaeyanakani rirori shentziriri rowishate:

—Ikamantakae ronampiri Tajorentsi koñaatapaaki Weriki owawijaakoteeni. Thametya aminakiteri.

¹⁶ Roojatzi ishintsiperotantanakari riyataanaki, iñaapaakitziiri janta ipankokinta piratsi. Iñaapaakiri Josee, eejatzi rowaga Mariiya, omaryaakiri otomi royiitantapiinteetantanariri piratsi rowanawo. ¹⁷ Iñaantapaakariri, roojatzi ikamanteeyantapaakarini jeekatsiripaeni jaga okaatziki ikantakiriri ronampiri Tajorentsi. ¹⁸ Ikantaka maawaeni kemakiriri ikantawakaanaka:

—¿Pikemakiro ikantziri? ¿Oetaka ikantziri?

¹⁹ Omaanta roori Mariiya osheki okenkithashiryaaanakawo ikanteeyakiririni, okenkithashiryaaakopiintakawo ajankaneki. ²⁰ Roojatzi ipiyeeyantanaani rirori shentziriri rowishate keshiiki. Ikimoshirewenteeyanakirini Tajorentsi ikanteeyanakini:

—Tema ikameethataki Tajorentsi. Okameethataki maawaeni roñaagakaeri eejatzi maawaeni ikantakaeri. ¡Kameethari Tajorentsi!

Itotonateetakiri Jesoshi

²¹ Okaataki 7 imaakotaki Jesoshi roojatzi kitejitatsiri 8 itotonatanteetakariri ishiram-paritantarira. Eejatzi iitakiri iwaero Jesoshi: imonkaatakiro ikantzitakawori Mariiya chapinki ronampiri Tajorentsi.

Ragaetanakiri Jesoshi tajorentsipankoki

²²⁻²⁴ Paerani rojankinatakaakirini Awinkatharite Moeseeshi: “Aririka okoñaawaanite tsinani otomi, okempoyeeya opankoki okaate 40 kitejiri: eero iyaatzita apiyoteeyaninta apinkathaperotzirinta Tajorentsi. Omonkaatakyaarika 40 kitejiri, okameethatzi iyaate

Tajorentsipankoki aanaeri ñaanakowenantatsiriki apite jamomo eerorika apite jampakitzi”. Eenitatsi paashini rojankinatziniri okantzi: “Rirorika shirampari riraga jewatatsiri otzimiri tsinani, ikowakaakiri Awinkatharite raapatziyaperotyaaari, ranaakoteri impaetatsini ikoñaatzi”.

Ari ikaatakotaki 40 kitejiri itzimantakari Jesoshi, roojatzi riyaateeyantanaani Jerojareeki: Josee, Mariiya, eejatzi kijokiro owanakiri eentsite. Imonkaateeyakironi maawaeni rojankinatzirini Moeseeshi iroka okyaantapiinteeyaari Mariiya Tajorentsipankoki. Eejatzi okantakiri Tajorentsi:

—Irika notyomika, nokowaki rantaperotemiro oetarika pikowakaakiriri.

²⁵ Ari ijeeki janta Jerojareeki shirampari iitachari Shimiyo. Rirotaki aapatziyaperotariri Tajorentsi, kameetha ijeeki, raapatziyaperotawo roori Ishire. Eejatzi raamaari Rotyaantanewo Tajorentsi: riraga weshiryaaakagaeyaaririni maawaeni joriyopaeni.

²⁶ Okamantakiri Ishire Tajorentsi: “Eerotzitarika pikami, ari piñaawakiri Rotyaantanewo Tajorentsi”. ²⁷ Roojatzi otyaanantakari Ishire Tajorentsi rirori janta Tajorentsipankoki; eekiro rimpaetapaaki Josee, Mariiya, othomaakiri Jesoshi. ²⁸ Riraga Shimiyo iñaawakirira Jesoshi, riyaatashitakiri ithomaawakiri; roojatzi ikanantakari Tajorentsi:

—Nowinkatharite, tema pikameethaperotaki, ²⁹⁻³⁰ noñaakiri owawijaakoteenanani, riraga pikantakinari noyeeri. Iroñaaka monkaataka, tekatsi noyaanee eejatzi. Noki-moshiretaki, wetsikakina nokame.

³¹ Kyaaryo, potyaantakiri rowawijaakoeyerini maawaeni atziri: ³² rirotaki riyotaka-gaeyerini paashinijatzitatsiri atziri, riweshiryaaawenteeyaarinini maawaeni joriyopaeni aapatziyeeyemirini.

³³ Roojatzi raminantanaka Josee, eejatzi Mariiya, rotsikanatanakari rirori; ikenkithashiryaaakoperotanakawo ikantakiri. ³⁴⁻³⁵ Eekiro ikanteeyanakirini: —Nokowaki ineshironkaeyemini Tajorentsi.

Eejatzi ikantakiro rinirowa eentsi:

—Pamine, iinja osheki piraakotyaaari pitomi: ipokantakari jaka ayoteeyantyaarinini tsika akantya awijakoeyanteeyaarinini omaanta ikaate osheki atziri theenkaeyeririni: rowashironkagaeyaani riroripaeni. Omaantakya paashini atziripaeni, riweshiryaaawentaperoeyaarinini pitomi. Apaani theenkaeyeririni, paashini weshiryaaawenteeyaarinini, okoñaatzimotantyaariri ikenkithashireeyarinini.

Rootaki ikantakirori Shimiyo.

³⁶⁻³⁷ Ari ojeeki eejatzi Tajorentsipankoki tsinani oetachari Aana: ojeekantawo pankotsi imaantapiintari atziripaeni aapatziyaperotariri Tajorentsi jaga okaankiitzi Tajorentsipankoki. Tema roori rootaki kamanantakotatsiri, osheki okamantapiintakiri osheninka iñaani Tajorentsi. Irini iita Janoeri: rirotaki isheninkani Asheeri. Antyashipawoperotaki Aana: okaataki ojarentsite 84. Eejatzi roori ayitaka oemi eenironi ewankawotapaaki. Okaatzi otsipatawitakari oemi 7 ojarentsi, tekiraata otsipaperotyaaariitami roojatzi ikamapithatantakawo. Rootaki ojeekantakari iroñaaka ipankoki Tajorentsi. Oztitawentari rirori, eejatzi okantani: kitejiriki, tsiteniriki amanapiintari Tajorentsi; osheki opinkathatakiri. Tee okenkithashiryaaaperotaawo owayitarini.

³⁸ Okanta iyaatashitakiri Jesoshi roori. Okantakiri Tajorentsi:

—Ariwee, noñaakiri naari.

Roojatzi okanteeyakirini osheninkathoripaeni:

—Eeniroka irika, rirotaki owawijaakoeyeririni atziripaeni: maawaeni aamagaeyarinini.

³⁹ Imonkaatakiro Josee eejatzi Mariiya maawaeni rojankinatakirini Moeseeshi: tema rirotaki ojankinatakaakiriri Awinkatharite. Roojatzi ipiyanteeyanaani Najareeteki: jeekatsiri Karireeyaki.

Rewankaritapaakini Jesoshi, ipiyanaa eejatzi Tajorentsipankoki

⁴⁰ Ikanta ikimotatanaki Jesoshi, eekiro riyaatatzi ithaamentanakitya eejatzi riyothanitaki ikenkithashiryaperota kameetha, eejatzi eekiro ikimitakotanakityaari Tajorentsi. Eejatzi irira osheki inintaperotakiri rirori.

⁴¹ Rametapiinteyawoni maawaeni ojarentsi riyaatapiintzi riraga Josee eejatzi rowaga Mariiya janta Jerojareeki, aririka omonkaatapaeya kitejitatsiri iitachari Raw-ijantakarini Ronampiri Tajorentsi joriyopaeni janta Ejiipitoki.

⁴² Ari iroñaaka okaataki rojarentsite riraga Jesoshi 12. Rapiitantaawori riyaaatee eejatzi janta Jerojareeki. Itsipatanakawo riniro, ashitariri eejatzi paashinipaeni inampijatzi. ⁴³ Riyaaatanaki ikimoshirewentero rantakiri Tajorentsi. Rojamanitakitzi apaanipaeni kitejiri ikimoshirewentanakiri janta, roojatzi ipiyeeyawitaani riraga Josee eejatzi Mariiya itsipatawitanaari inampijatzi. Tee riyotzi jeekanakira riraga Jesoshi Jerojareeki. ⁴⁴ Apaani kitejiri ikinanaki Josee eejatzi iina. Raamaashitawitakari itsipatanakari Jesoshi paashinipaeni inampijatzi. Tsitenini raminaminawitakari roojatzi otsitenitantanaka. Ikowakowawitanakari ikaateeyeenira ipokae, ⁴⁵ omaanta tee iñagaeri. Roojatzi ipiyantanaka janta raminaminatziri. ⁴⁶ Okaataki kitejiri 3 roojatzi iñaantapaari rirori Tajorentsi pankoki: ikaateeyirini iyotaantayitatsirini. Ikemijantziri irintapaeni riyotaantzi eejatzi rojampitayitakirini rirori oetarikapaeni. ⁴⁷ Ari rotsikanatakari maawaeni kemakiriri, ikantzi:

—¿Pikemawakiri ewankarika? ¡Riyothaniperotzi! Kameetha rakawakiri ikantziriri iyotaantatsiri, tee ikompitawo.

⁴⁸ Ari rotsikanatapaakari Josee, eejatzi iina. Okantakiri irowa:

—Notyomi, ¿tsika pijeekakika? Pamine, nokowakowawitakimi nokaatziri pirithori. Osheki nokoetyaakimi.

⁴⁹ Rakanakiro:

—¿Litaka pikowakowatantanari? Tema piyotzi nokowaperotaki nokemijantaperotero ikoyiri Pawapero. Rootaki nojeekantari jaka.

⁵⁰ Omaanta tee riyotakotawakiri riroripaeni ikantawitakariri. ⁵¹ Roojatzi riraga Jesoshi royaatantanaawo, roerinkanaka ipiyeeyanaani Najareeteki. Ipiyanaaga ikantani ikemijantaperotapiintziri maawaeni okaatzi ikantziriri riraga Josee eejatzi riniro. Tekatsi rante: tee iperanita, tee ipiyathanita. Omaanta roori Mariiya osheki okenkithashiryakawo ajankaneki maawaeni iroka oñaakiri eejatzi okemakiri. ⁵² Eekiro, eekiro, riyaaatanakitzi riyothaniperotanakitzi, oemonkanaka kameetha. Eejatzi Tajorentsi iñaaperotakiri rirori Itomi ikameethatzi, eejatzi maawaeni atziripaeni iñaakiri ikameethatzi.

3

Ritantakawori Jowa ikenkithatzi (Mt. 3.1-6; Mr. 1.1-6; Jowa 1.19-28)

¹ Iroñaaka okaatzi 15 ojarentsi ipinkathariwenteeyakirini maawaeni jeekayitatsirini kipatsikipaeni riraga oroomajatzi iwaero Teweeryo Seesari. Ari rotyaantakiri riraga Poonshiyo Peraato ipinkathariwentziri joreeyajatzi. Eejatzi rotyaantakiri riraga Eroreshi ipinkathariwentziri riraga karireeyajatzi; omaanta rirentzi Eroreshi, iwaero Jiripi, ipinkathariwentziri riraga itooryajatzi eejatzi tarakoniitejatzi. Eejatzi riraga Rijaañashi ipinkathariwentziri awireeñajatzi. ² Eejatzi iroñaaka ipinkathariwenteeyirini ñaanakowenantatsiripaeni Aanashi eejatzi Kaejashi. Roojatzi ijeekantapaaka Jowa, itomi Jakariiyashi, janta okaankiityeenta. Ikantakiri Tajorentsi:

—Nokowaki iroñaaka pikenkithatakaeri atziripaeni, eenitatsi nokowakiri pikaman-teeyeririni.

³ Ikanta ikinakinayitanakini rirori othapyaaikiini iña iitachari Joriraani, ikan-teeyakirini atziripaeni:

—Pikenkithashiryagaeya, eero pikimitagaa paerani, pookaero kaari kameethatatsi panteeyakirini, roojatzi ikamintheeyantemirini Tajorentsi: eero ikenkithashiryako-teemiro pantawitarini. Roojatzi nokaawoshitakotanteeyakimirini Tajorentsi riy-otantyaari atziri awijakoteemi.

⁴ Paerani ikenkithatakotzitarini Jowa riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Iseeyashi. Iroka rojankinatakotzitaririni, ikantzi: “Eenitatsi iinja atziri kenkithatakayerini atziripaeni janta okaankiityeenta, ikanteri: ‘Paamayarirapa Awinkatharite. Pikameethatanaki iñaaperotantapaakimiri pikameethatzi. Aririka pikameethatanaki pikimityaawo awotsi kameethatatsiri ikinantapaakyaari Jewap-erowenantatsiri: powameethatero iñaaperotanteeyapaakyaaworini. ⁵ Pikiyagaanteero opompaetopaeni, pityaakiyiteroni otenkanaapaeni, powameethatero maawaeni. Eejatzi powameethatero awotsi tzipitayitatsirini, otampatsikatantyaari kameetha, okameethapankaatane. Noshiyakaawentashitakawo iroka. ⁶ Roojatzikya maawaeni atziripaeni iñeeyantawakyaarini owawijaakoeyeririni, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi’”.

Ikantayitziririni Jowa atziri
(Mt. 3.7-12; Mr. 1.7-8; Jowa 1.19-28)

⁷ Ikantaka ipokashiteeyawitakarini osheki atziri ikowawitaka ikaawoshitakoeyaarini Tajorentsi. Omaanta riraga Jowa eenitatsi ikanteeyawakiririni:

—Eerokateeyakini maankipaeni: pikimiteeyakarini kamaaripaeni. Tema osheki pamatawitanteeyini, eejatzi pitheeyawaetashita. Tee okameethatzi pantziri. Tee pikowaeyawitani piyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini, rootaki pikowantawitakari pikaawoshitakotyaarimi Tajorentsi. ⁸ Pikowakirika nokaawoshitakotawakimiri Tajorentsi, pityaawo pikenkithashireeya, pipeekanteeyaari kameetha, pookaero kaari kameethatatsi pantapiinteeyakirini niyotantyaari tee pikimiwita paerani. Eero pikantawaetashita: “Nosheninkatakari Awaraamani, rootaki niyotantakari aritaki nawijakotee”. Pamatawitashitaka eeroka apaniroeni. Ikowakirikami riraga Tajorentsi, imatero ipeyiromi atziri iroka mapika, osheninkatanteeyaaririmi rirori aritaki rantakiromi. Omaanta eerokapaeni eerokawitaka icharineeteni Awaraama, eerorika paapatziyari rirori patsipetashitakawo pisheninkawitakari: rooma pajankanekira kimitakimi mapi: pikijotzira. ⁹ Maawaeni inchato kaari kithokitatsi tema ari atowaeyakironi apiyoteeyeroni atagaeyeroni paamariki. Eejatzi eerori pikimiteeyakawoni inchato kaari kithokitatsi. Kyaaryoowa rookimikari eerori Tajorentsi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁰ Rojampiteeyakirini riraga atziripaeni:

—¿litaka pikoyiri nanteeyerini?

¹¹ Rakanakiri:

—Otzimirika apite piithaari, pipagaanteri ashironkaenkari apaani. Otzimimotzimirika osheki powanawo, pipagaanteri eejatzi ashironkaenkari. Pikaminthaantapi-
inte.

¹² Eejatzi ipokashitakiri Jowa aayitziririni koriki: rayiniri riraga oroomajatzi, osheki ramatawitziri eejatzi atziripaeni. Tema raagaantzitapiintakiri. Ipokashiiyakirini ikowaki ikaawoshitakoeyawakirini Tajorentsi, rojampitapaakiri:

—¿Oetarika nanteri naari piyotantenari kyaaryo naapatziyakari rirori?

¹³ Ikantawakiri:

—Eero powanaashitawo eeroka apaniroeni paashitzitanyariri iyorikite atziri, omaanta pimonkaataperotero kameetha ikantakimiri oroomajatzi.

¹⁴ Eejatzi ipokashiiyakirini apanipaeni joraaro, rojampitakiri:

—¿Oetaka nanteri naari?

Ikantawakiri:

—Eero pikijashitari atziri pikowantyaari pominthayeri paapithatantyaariri iy-
orikite, eejatzi eero pikowantari payitantyaariri iyorikite. Pikimoshirewenteru ipinatzi-
imirira piwinkatharite, eero pikoyi ipaetemi paashini.

¹⁵ Ikanta raamagaeyarini Jesokirishito, iitashiteeyawitani rooteentsi rareetya.
Ikenkithashiryaakoyirini ikantzi: “¿Rirotakima Jowa Rotyaantanewo Tajorentsi?”

¹⁶ Omaanta ikanteeyakirini Jowa:

—Nokaawoshitakoeyakimirini Tajorentsi iñaaki: kaari pomeentsitachani. Iinja
ipokapaakirika Awinkatharite, osheki nopinkathaperotakiri, rooma naaka tee
nomonkaatari naari. Rotyaanteeyeeni rirori Ishire Tajorentsi ojeekantanakimi
pajankaneki, owameethateeyemini. ¹⁷ Iinja rinashitakagaeyaarini irira kameethat-
siri eejatzi kaari kameethatatsi. Akimitzirowanki aari anashitawo okithoki
pankirentsi, kitekiyiteentsirini eejatzi anashitakawo roori jampipentakitsiri.
Akempoyeero okithoki, inta atayero jampipentakiri. Eejatzi ikimiteeyeeni
rirori impaetakinari, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi: ikamintheeyerini
aapatziyeeyaririni, irira iñaaperotakiri ikameethatzi. Omaanta riraga theenkiriripaeni
ari rowashironkagaeyakirini. Tema iñaaperotakiri tee ikameethatzi.

Romonkyaagakaantakiri Erooreshi Jowa omonkyaagementotsiki

(Mt. 14.3; Mr. 1.14; 6.17)

¹⁸ Aritaki ikenkithatakaapiintziri Jowa: ikamantapiinteeyakirini atziri
tsika ikanteeyaa ikameethatanteeyaari, eejatzi ikamantziri tsika ikanteeyaa
rawijakotanteeyaarini.

¹⁹⁻²⁰ Eejatzi ikantakiri riraga Erooreshi:

—Tee okameethatzi pantayitzirini. Paapithatakiri pirentzi iina rowaga Eroriiyashi.
Eeniro osheki paashini kaari kameethatatsi pantayitzirini.

Roojatzi ikijanakiri Erooreshi. Ipinkathariwenteeyirini karireeyajatzi, rootaki
imatantakawori raakaantakiri Jowa, shepik, romonkyaagakaantakiri. Eekiro
riyaatatzi rantaperotanakiro kaari kameethatatsi.

Riraga Jesoshi ikaawoshitawentakari Tajorentsi

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.8-11)

²¹⁻²² Tekirani romonkyaagakaanteetziri Jowa, eejatzi tekirani ikenkithatakotakiri
Tajorentsi riraga Jesoshi, tema riraga Jowa ikaawoshitawenteeyakarini Tajorentsi
osheki atziri. Eejatzi riraga Jesoshi ikaawoshitawentakari ashitariri, roojatzi
ikenkithatakaantakariri irira. Omapokapaaka ayiitashitapaakiri Ishire Tajorentsi,
opoñaaka jenokinta. Oshiyawitapaakari jamomo. Eejatzi ikemaeyawakironi
ikantakiriri Tajorentsi:

—Eeroka notyomi nonintashireperotzimi. Osheki nokimoshirewentakimi.

Rojankinatziro iwaeropaeni ichariniitenipaeni paerani Jesoshi

(Mt. 1.1-17)

²³ Okaataki rojarentsite Jesoshi 30, ritantanakawori ikenkithatakagaeyirini ijoriy-
otzinkaritepaeni. Omawitya ikenkithashiryaaka maawaeni atziri rirotaki itomi Josee,
rirotaki itominthori, riraga jewatatsiri ikoñaatzi. Eekiro rimpaetapaaki reentsiteper-
opaeni Josee.

Iri riraga Josee iwaero Erii.

²⁴ Iri riraga Erii iwaero Mataani.

Iri riraga Mataani iwaero Rewii.

Iri riraga Rewii iwaero Meeriki.

Iri riraga Meeriki iwaero Jaanani.

Iri riraga Jaanani iwaero Josee.

²⁵ Iri riraga Josee iwaero Matateyashi.

Iri riraga Matateyashi iwaero Amooshi.

Iri riraga Amooshi iwaero Nawooni.

Iri riraga Nawooni iwaero Eeshiri.

Iri riraga Eeshiri iwaero Nagae.

²⁶ Iri riraga Nagae iwaero Maatari.

Iri riraga Maatari iwaero Matateyashi.

Iri riraga Matateyashi iwaero Shemee.

Iri riraga Shemee iwaero Joseeki.

Iri riraga Joseeki iwaero Joraa.

²⁷ Iri riraga Joraa iwaero Jowanaani.

Iri riraga Jowanaani iwaero Reeja.

Iri riraga Reeja iwaero Jorowaweeri.

Iri riraga Jorowaweeri iwaero Jaratyeeri.

Iri riraga Jaratyeeri iwaero Neeri.

²⁸ Iri riraga Neeri iwaero Meeriki.

Iri riraga Meeriki iwaero Ariitzi.

Iri riraga Ariitzi iwaero Kojaami.

Iri riraga Kojaami iwaero Eremoraami.

Iri riraga Eremoraami iwaero Eere.

²⁹ Iri riraga Eere iwaero Joshoe.

Iri riraga Joshoe iwaero Eriyashaari.

Iri riraga Eriyashaari iwaero Joriimi.

Iri riraga Joriimi iwaero Mataa.

Iri riraga Mataa iwaero Rewii.

³⁰ Iri riraga Rewii iwaero Shimiyo.

Iri riraga Shimiyo iwaero Joraa.

Iri riraga Joraa iwaero Josee.

Iri riraga Josee iwaero Jonaani.

Iri riraga Jonaani iwaero Eryakiimi.

³¹ Iri riraga Eryakiimi iwaero Mereeya.

Iri riraga Mereeya iwaero Maenaani.

Iri riraga Maenaani iwaero Mataata.

Iri riraga Mataata iwaero Nataani.

³² Iri riraga Nataani iwaero Iraviiri.

Iri riraga Iraviiri iwaero Isayii.

Iri riraga Isayii iwaero Oweeri.

Iri riraga Oweeri iwaero Woosho.

Iri riraga Woosho iwaero Sharimoo.

Iri riraga Sharimoo iwaero Naashoni.

³³ Iri riraga Naashoni iwaero Aminagaawa.

Iri riraga Aminagaawa iwaero Araami.

Iri riraga Araami iwaero Aarani.

Iri riraga Aarani iwaero Eshiromi.

Iri riraga Eshiromi iwaero Pareshi.

Iri riraga Pareshi iwaero Joraa.

³⁴ Iri riraga Joraa iwaero Jakoowo.

Iri riraga Jakoowo iwaero Ijaaka.

Iri riraga Ijaaka iwaero Awaraama.

Iri riraga Awaraama iwaero Taree.

Iri riraga Taree iwaero Nakoori.

³⁵ Iiri riraga Nakoori iwaero Sherooko.
 Iiri riraga Sherooko iwaero Ragaawo.
 Iiri riraga Ragaawo iwaero Pereeki.
 Iiri riraga Pereeki iwaero Eeweri.
 Iiri riraga Eeweri iwaero Jaari.
³⁶ Iiri riraga Jaari iwaero Kaenaani.
 Iiri riraga Kaenaani iwaero Aratajaari.
 Iiri riraga Aratajaari iwaero Sheeme.
 Iiri riraga Sheeme iwaero Noe.
 Iiri riraga Noe iwaero Rameeki.
³⁷ Iiri riraga Rameeki iwaero Matojareeni.
 Iiri riraga Matojareeni iwaero Enoko.
 Iiri riraga Enoko iwaero Jareeri.
 Iiri riraga Jareeri iwaero Maarareeri.
 Iiri riraga Maarareeri iwaero Kaenaani.
³⁸ Iiri riraga Kaenaani iwaero Enooshi.
 Iiri riraga Enooshi iwaero Seete.
 Iiri riraga Seete iwaero Araani.
 Paerani riwetsikantakariri Tajorentsi riraga Araani.

4

Jatanaashi ikowawita rantakayerimi Jesoshi kaari kameethatatsi
(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

¹ Ikanta Jesoshi itonkaantanaari tema ipoñaakaga Joriraanikira. Ikithaatakotakawo Ishire Tajorentsi, aanakiri janta okaankiityeenta. ² Okaatzi 40 kitejiri ijeekaki janta, tee rowaneenta eechonkiini: aaperotakiri itashe. Ikanta riyaatashitakiri Jatanaashi riraga iwinkatharite kamaaripaeni iñaantari, ikowawitaka rantakayerimi kaari kameethatatsi. ³ Ikantawitapaakari:

—Eerokarika Itomipero Tajorentsi, ajaatya: pitajonkero iroka mapika, opeyanakya paa, poyaari.

⁴ Rakanakiri Jesoshi:

—Eero nantziro. Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Tee apatziro akoyiro owanawo ashintsiwathatantyaari, inta kowaperotacha akemijantaperotero maawaeni ikowakaakaeri Tajorentsi ashintsitantyaari ashireki”.

⁵ Roojatzi raanakiri antawoki ochempi, rokotapaakiniri maawaeni kipatsi, ⁶ ikantakiri:

—Pikowakirika nokanteeyerini maawaeni jeekatsiripaeni ipinkathateeyemini, raakameethateeyemini. Aritaki nomatakiro noperi ninkarika nokoyiri. Tema naaka pinkathariwenteeyiririni maawaeni, ⁷ aririka nokanteri ipinkathateeyemini eerori, aritaki ipinkathateeyakimini. Apatzirokya nokowaki potziwerowashitena, pipinkathatena naari.

⁸ Rakanakiri:

—Rooma okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Pipinkathateri Awinkatharite, tema rirotaki Tajorentsi. Apatzirokya irira paapatziyari, piñaaperotero, eejatzi pikimoshirewenter”.

⁹ Roojatzi raantanakari janta Jerojareeki, okaapankatapaakinta Tajorentsi pankoki, jantoo jenoki. Ikantapaakiri:

—Eerokarika Itomi Tajorentsi, ajaatya: pomyaanakyaatya jaawiki, eero pikaman-tapaaka. ¹⁰ Pikenkithashireerotyaka okaatzi okantzimiri Iwaperite Tajorentsi: “Ari rotyaantakimiri Tajorentsi ronampiripaeni, ikempoyeemi”. ¹¹ Eeniro eejatzi paashini

rojankinatzirini: “Aritaki raawakimi rakokira, eero pikagaantapaaka jaawiki mapiki”.
Ñaakiro, ¿iitaka pithaawantakari?

¹² Rakanakiri:

—Eero nomyaa. ¿Iitaka noñaanantyaariri Pawa? Rooma eenitatsi paashini okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Tee okameethatzi añaanawityaari Tajorentsi: rowashironkaemikari”.

¹³ Ikanta iwinkatharite kamaari teera imatziro rantakayiri Jesoshi kaari kameethatatsi, roojatzi rookantanaari. Omaanta iinja rapiiteeri.

Ipiyanaa Jesoshi Karireeyaki

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴ Roojatzi ipiyantanaa Jesoshi Karireeyaki, osheki omatakaakiri Ishire Tajorentsi: tema okithaatakaakari roori. Tee ojamanitzi ikemakoeyakirini maawaeni jeekatsiri-paeni janta. ¹⁵ Riyotaantapiintaki pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyyopaeni. Ikan-teeyanakini:

—Tema ikameethataperotaki Jesoshi; tema kameetha riyotagaeyakaeni.

Rareetapaa Jesoshi Najareeteki

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶ Roojatzi riyaatantanaa Jesoshi Najareeteki, rootaki inampi rantaritakira paerani. Ikantanaka saawaroki riyataanaki janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyyopaeni, tema rametapiinteeyawoni riyaatzi saawaroki. Inthomaenta ikatziyapaaka, iñaanateniri atziripaeni Iwaperite Tajorentsi. ¹⁷ Ipaetawakiri rojankinarini Iseeyashi. Rapineeryaakiro, raminakiro iñaanateniriri. Okantzi: ¹⁸ “Okithaatakaapaakina Ishire Awinkatharite, otyaantakina nokamanteri maawaeni ashironkaayitacharini tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari. Nokamanteri maawaeni romperatanewopaeni kamaari noemishitowaeyeerini. Noñaaakagaeri eejatzi kaari kokichaataatsi. Eejatzi nopakaakowenteeri maawaeni rowashironkagaetziri. ¹⁹ Eejatzi nokamanteeyerini atziri rooteentsi notajonkakowenterini”.

²⁰ Roojatzi rapineetantawo Iwaperite Tajorentsi, roepiyeeniri ipaeri, roojatzi ijeekantanaa. Ari rotsikanateeyanakarini joreririri. ²¹ Ikanteeyakirini:

—Kyaaryo iroñaaaka nomonkaatakiro iroka noñaanatakimirika, naaka okenkithatakotzi.

²² Ikanta iñaperoyawitakarini kameetha Jesoshi, eejatzi iñaperoyakironi okaatzi ikan-takiriri. Roojatzi rojampitawakaeyakani:

—¿Kaarima itomiranki Josee?

²³ Ikantakiri:

—¿Pitheenkadyaanama? Naamaashita pikantenami: “Ajaatya, powawijaakoteritya pinampijatzipero eerori. Nokemakotakimi pitajonkantaki janta Kaperinawooki, iroñaaakakya pitajonkantetya eejatzi jaka anampikika”. ²⁴ Omaanta nokamantemi pame-teeyaawoni eerokapaeni pitheenkaeyirini pisheninkapero: tee piyotzi pipinkathatziri rirori, omaantakya paashinijatzi rirotaki pikoyiri pipinkathateri. ²⁵⁻²⁶ Kyaaryo iroka nokamantemiri: paerani eenironi ijeekini Iriiyashini, piyoteeyakini tee opariyini inkani. Tema paerani osheki ojarentsitakini. Okaatzi 3 ojarentsi eejatzi 6 kashiri, tee opariyanee inkani. Itasheyeeyanakini maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki. Ee-jatzi ojeeki osheki kamayiteentsirini oemi jaka, omaanta rotyaantakiri Tajorentsi Iriiyashi paashiniki kipatsi owaero Jeniishiya. Rotyaantziri riyataashitero kamatsiri oemini jeekatsiri janta Jareepetaki, okaakintawo Shiroo. Itajonkawentapiintakiniro owanawo. Omaanta jeekatsiri jaka inampiki, tee itajonkawentziniro. ²⁷ Eejatzi, paerani ijeekantakari Eriseeyoni riraga kamanantzirorini iñaaani Tajorentsi, ijeekini jaka osheki patheenkari, omaanta tekatsi retsiyatakote. Apatziro retsiyatakotakiri shiiryajatzi iitachari Naamaani. Tema raapatziyari Tajorentsi.

²⁸ Ikemaeyantawakarini piyoteeyencharini, ikijeeyaperotanakani. ²⁹ Roojatzi ikatziyeeyantanakani, ragaeyakirini, shepik. Raanakiri janta othapiiteki nampitsi, ojeekinta impeeta. Rotatsinkantyaaririmi, ³⁰ omaanta tee imatziri, tee iñaawakiri tsikarika ikinanawo.

Ipiyanaa Jesoshi Kaperinawooki
(Mr. 1.21-28)

³¹ Ari ipiyanaa Jesoshi Kaperinawooki karireeyawero. Saawaroki riyotagaeyakirini atziri. ³² Riraga atziripaeni rotsikanateeyanakarini, ikantawakagaeyanakani:

—Tema okameethataki iroka riyotaakaeri. Ikimiwitakari pinkathari: rooma riyotaaperotakae kameetha.

³³ Ari ijeekaki pankotsiki janta ipiyotantapiintarira joriiyopaeni shirampari kyaantariri kamaari. Icherayimotawakiri, ikaemakotawakiri:

³⁴ —Eeroka Jesoshi poñaachari Najareeteki. Niyotakimi: eeroka Itomipero Tajorentsi riraga kameethaperotatsiri. ¿Iitaka pipokashitantanari? ¿Pikowawitama pookena janta otsiteniperotzinta?

³⁵ Iñaashintsithatakiri Jesoshi, ikantakiri:

—¡Pimaerite! Pishitowantaneeyari irira shiramparira.

Roojatzi rotyaantanakari shirampari kipatsiki, tereei, roojatzi rookantanaari. Tekatsi ikantanakiri shirampari, rioperotanee. ³⁶ Rotsikanateeyanakarini eejatzi ikanteeyanakini:

—Piñaakiri: apatziro iñaanatakiri kamaari, roojatzi ishitowantanaka. Osheki ipinkatharentsitaki, osheki itajonkantzi.

³⁷ Ikanta ikemakoeyakirini Jesoshi maawaeni jeekatsiripaeni jaga.

Retsiyatakotakiro Jesoshi riyote Peetero
(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸ Roojatzi ishitowantana Jesoshi pankotsiki ipiyotantapiintarira joriiyopaeni riyaaatanaki ipankoki Shimo. Ikanteetawakiri:

—Omantsiyatatziira riyote Shimo, osheki ojaawamerikitaki. Petsiyatakoteero.

³⁹ Roeyotashitapaakawo, ikantapaakiro:

—Ari opeyaneeya pijaawamerikiri, petsiyatakotanee.

Roojatzi opeyantanaa, tekatsitane; okatziyanaka, opaeyawakirini rowanawo.

Retsiyatakotayitakirini paashinipaeni atziri
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰ Ikanta itziryaanee oorya. Ramaetapaakiniri Jesoshi osheki mantsiyari inashitachari imantsiyarentsite. Ipampiteeyawakirini, retsiyatakoeyawakirini.

⁴¹ Eejatzi rowawijaakoyitakirini osheki kyaantariri kamaari. Riraga kamaaripaeni riyotawakirira Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi rootaki ikaemaeyantanakani, ikanteeyini:

—Eeroka Itomi Tajorentsi.

Omaanta riraga Jesoshi ro romaeryaantakariri, tema ikantanakitziiri:

—Pimaerite, eero pikamantakotana.

Roojatzi rookantanaari rirori atziripaeni.

Rowaaganaa Jesoshi paashinikipaeni nampitsi
(Mt. 4.23-24; Mr. 1.35-39)

⁴² Okantaka okitejitanaki riyaaatanaki Jesoshi janta tekatsinta jeekatsini. Omaanta ikowakowaeyanakirini atziripaeni. Iñaantaariri, ikanteeyawitapaarini:

—Eero piyaatee, pijeeki jaka Kaperinawooki.

⁴³ Omaanta ikantanakiri Jesoshi:

—Eero nojeeki. Nokowaki nokamanteri paashinipaeni atziri ipinkathariwentey-erini Tajorentsi, tema okameethatzi riyoteeyeroni riroripaeni. Rootaki rotyaanantakinarari Pawa.

⁴⁴ Ikantaka ikinakinayitanakini Jesoshi janta Karireeyaki, ikenkithatakagaeyakirini atziri janta pankotsikipaeni ipiyotantapiintarira joriyopaeni.

5

Riraga Shimo ishiryaaataki osheki shima

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

¹ Paashini kitejiri ikenkithatzi Jesoshi janta othapyaaki inkaare iitachari Jenejareete. Iiteetziro eejatzi Karireeya. Itsitachonchoeteeyapaakani atziripaeni, ikowaeyakini ikemero iñaani Tajorentsi. ² Ikanta Jesoshi iñaakiro apite pitotsi janta othapyaaki. Tekatsi otetantyaawoni: riraga shiryaaatsiri ikiwatziiro ishiryaaamento iñaaki. ³ Rotetaka Jesoshi ipitoki Shimo, ikantakiri:

—Shimo, potyaantero eechonkiini niyankyaani pitotsi.

Ari ijeekakotaki, riyotagaeyakirini piyoteencharipaeni othapyaakininta.

⁴ Ithonkantakawori riyotagaeyakirini, ikantakiri Shimo:

—Piyaate janta ojaanaatakinta, pishiryaate.

⁵ Rakanakiri:

—Iyotaanari, nokitejitakowitaka noshiryaatzi inkaaganki, tekatsi naaneente eechonkiiniroña. Iroñaakakya pikantakinaka, aritaki niyaataki noshiryaataate eejatzi.

⁶ Ikantaka ishiryaaataatzi: raaperotaki osheki shima monki, monki. Yeekitaki ishiryaaamentoki, rooteentsi otzijagaanakimi. ⁷ Ikaemawakotakiri iyempiyaminthari jeekatsiri paashiniki pitotsi ikantziri: “Pipoke pamitakoteeyenani”.

Roojatzi ipokakotanteeyapaakani, rotetakotakiri terori, terori; yeekitapaaki apite pitotsiki, roowiteenchami otsitsiyanakimi. ⁸⁻¹⁰ Ikaatzi osheki shima raaki, antawo ikenkithashiryaaakotanakawo okaatzika iñaakiri; Peetero eejatzi ikimiteeyakani iyempiyaminthari: riraga Jantyaako eejatzi Jowa. Rirotaki itomi Sewereeyo. Itsipatapiintari Shimo ishiryaaatapiintziri shima. Rotziwerowashitanakari Peetero Jesoshi, ikantanakiri:

—Nowinkatharite, potsipareena. Tee nokameethaperotzi naaka, eero pitsipatana.

Rakanakiri Jesoshi:

—Eero pithaawantana. Eenitatsi nokamantemiri: eerokataki shiryaaawitariri shima, omaanta iroñaaka eero pishiryaataneeri shima, inta paapatziyakaapiinteeyaarini atziripaeni Tajorentsi.

¹¹ Ikanta raatakoeyapaani, roojatzi rookaeyantanakawoni ipitopaeni, ishiryaaamentopaeni, maawaeni. Royaateeyanakirini Jesoshi.

Retsiyatakoteeri Jesoshi patheenkari

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Paashiniki kitejiri janta nampitsiki ari ijeeki Jesoshi roojatzi ipokantapaaka shirampari pathaaperotatsiri: othonkakiri ipathaawo. Iñaantapaakariri Jesoshi, rotziwerowashitapaakari, ikantziri:

—Nowinkatharite, tema eeniro pitajorenka: pikowakirika petsiyatakotena, aritaki pimatakiro.

¹³ Roojatzi rowaankantawakawo rako rirori, ipampitawakiri. Ikantziri:

—Nokowaki. Petsiyatakotee.

Intsipaete opeyanaka ipathaawo. ¹⁴ Roojatzi ikantanakiri:

—Eerowa pikamantakotana. Apatziro piyaatanaki janta ñaanakowenantatsiriki, poñaagapaeyaari riyotantyaari etsiyatakoteemi. Pimonkaatero ikantakirini Moeseeshi:

“Paanakiniri ñaanakowenantatsiri pipira itayeniri Tajorentsi riyoteeyantyaarini atziri-paeni etsiyatakoteemi”.

¹⁵ Omaanta eekiro riyaatatyee ikamantakoeyakirini Jesoshi. Oshekiniroña atziri riyaatashiteeyawitakarini raapatziyarimi, eejatzi osheki ikowaeyawitani retsiyatakotantyaaririmi. ¹⁶ Omaanta riyaaanaki rirori janta tekatsinta atziri ipanko, ikenkithatakayeri Iriri.

Retsiyatakoteeri Jesoshi kijopookitatsiri

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Paashini kitejiri riyotaantee Jesoshi pankotsiki. Ari ijeekayitakini okaakini warijeeyopaeni eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi: ipoñaayitanakani osheki nampit-sikipaeni, janta Karireeyaki, Joreeyaki, eejatzi poñaayitaneencharini Jerojareeki. Tema eenitatsi itajorenka Awinkatharite imatantawori retsiyatakotantzi. ¹⁸ Okaakitapaaki shiramparipaeni, ramakoeyakirini kijopookitatsiri. Ikowaeyawitakani raanakirimi janta ijeekakinta Jesoshi, omaanta tekatsi ikinakaanakiri, rotzikagaeyakirini atziri-paeni. ¹⁹ Tekatsi ikini ikyaapaaki, rootaki rateetakaanakariri opatziitoki pankotsi. Rothataakotakiri imoontakiro ijeekakira Jesoshi, roojatzi royiitakotakiri kijopookitatsiri. ²⁰ Riyotawakiri amakiriripaeni raapatziyeeyakarini, rootaki ikanantawakariri:

—Niyompari, ari nopeyakotemiro kaari kameethatatsi pantawitari, aritaki nowawijaakotemi.

²¹ Ikantaka ikenkithashireeyanakani warijeeyopaeni eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi: “Tee okameethatzi iroka: iitajorentsitashitaka. Apaniroeni Tajorentsi rowawijaakotantzi”.

²² Omaanta riyotakotakiri Jesoshi ikenkithashireeyarini riroripaeni, roojatzi ikanantanakari:

—¿Litaka pikenkithashiryaantari pajankaneki: “Iitajorentsitashitaka”? ²³ Aririka nokanteri irika: “Netsiyatakoteemi iroñaaka, pikatziyatziyawaetanaki”, tema ari pot-sikanatanakyaari. Eerorika imatziro ipiriinta, ari pishirontawentanakina naaka. Omaanta ari kameetha pikantanaki tekatsi shirampari materoni rowawijaakoteri atziri kaari kameethatatsi rantziri. Kameetha pikante. Tema piitashiwitaka nokantashitari: “Nowawijaakotemi, eero nokijawentzimiro kaari kameethatatsi pantziri”.

²⁴ Nopoñaaka naaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Nokowaki piyoteeyeni eenitatsi notajorenka, eejatzi nomatakiro nokamintheeri antzirori kaari kameethatatsi, nowawijaakoeyerini.

Roojatzi ikanantanakari kijopookitatsiri:

—Iroñaaka nokantemi: pikatziyanaki, paaneero pimaamento, piyaatee pipankoki.

²⁵ Iñeeyawakirini ikatziyanaa, raaneero imaamento, jatanee ipankoki. Ikantanaki:

—Ariwee, tema ikameethaperotaki Tajorentsi.

²⁶ Ari rotsikanateeyanakarini atziripaeni, ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotaki Tajorentsi, ipinkatharitaperotzi. Tee añaapiintziro iroka añaakirika iroñaaka.

Royaatanakiri Rewii Jesoshi, tema rirotaki piyotawitanariri pinkathari iyorikite

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Roojatzi ishitowantanaa Jesoshi, roojatzi iñaantapaakari Rewii, riraga piyotay-itziniriri atziri iyorikite, ipantyaariri pinkathari. Ijeeki janta pankotsiki ipiyotapi-intzirira koriki, rojankinatapiintzinta. Ikantapaakiri:

—Thame poyaatanakina.

²⁸ Ipakaanakiro rojankinatakotayitzirini koriki, rookanakiro maawaeni, ikatziyanaka, royaatanakiri Jesoshi. ²⁹ Riraga Rewii raanakiri irira eejatzi riyotaanewo janta ipankoki. Roojatzi ikaemakaantakiri paashinipaeni piyotziniriri pinkathari iyorikite, eejatzi paashinipaeni atziri, rowakagaeyakarini. ³⁰ Ipokapaaki

warijeeyopaeni eejatzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi ikiñaanikowentakiri rirori: ikantakiri riyotaanewo:

—Pamineritya Jesoshi: itsipateeyakarini piyotziriri iyorikite oroomajatzi, rowaeyani, imiriiyini. Eeniro eejatzi paashinipaeni kaari kameethatatsini. Tee okameethatzi itsipateeyaarini rowakagaeyaarini.

³¹ Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Riraga kaari mantsiyatatsini tee ikoyi aawinantatsiri raawinteri. Intakya mantsiyatatsiri rirotaki kowatsiri. ³² Tee riro nopokashitziri kameethatzinkari omaantakya nopokashitziri riraga kaari kameethatatsi, riyotanteeyariri Tajorentsi eejatzi raapatzi-yari.

Rootaki ikantziriri rirori warijeeyopaeni.

*Rojampitakiri ñaanakowenantatsiri: “¿litaka kaari itzitanta piyotaanewo?”
(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)*

³³ Ikantakiri warijeeyopaeni Jesoshi:

—Pamine, itzitapiinta riyotaanewo Jowa, eejatzi ikenkithatakaapiintziri Tajorentsi: eejatzi ikimiteeyakarini riyotaanewo warijeeyo. Omaanta riraga piyotaanewopaeni pashi tee itzitawo; inta rowapiinteyani, rirapiinteyini.

³⁴ Rakanakiri:

—Aririka raye shirampari iina, ikaemaeyerini isheninkapaeni ikimoshirewenteeyantyaaririni. Aririka rareeteeyakyaani, ¿arima itziteeyapaakyaani? Eero. Eejatzi naari, nokaateeyirini iroñaaka niyotaanewopaeni: ¿litaka notzitakaantyaariri?

³⁵ Rooma rookaeyaneerini isheninka aatsiri iina, roojatzikya itziteeyantanakyaani. Eejatzi nokimiwitaka naari: aririka iinja nokame, ari rowashiretakoeyanakinani niyotaanewo, roojatzikya itziteeyantanakyaawoni rirori.

³⁶ Eejatzi roshiyakaawentziri iroka; ikantziri: “Eejatzi, eenitatsirika atziri iithaari owakirari, eero itzijagaero owawatawo eechonkiini rowawatatantyaawori antya-shipawopooki imaatha. Aririka powawatatero, eero omonkaatawakaana. Eejatzi pikiwerorika aminthamawotanakyaarika owakirari, eejatzi eekiro iyaatanakitye oshipaanaki itaworipooki. ³⁷⁻³⁸ Tema apyaaganantawo owakirari pyaarentsi imashiki owakirari, roojatzi ashirikakotantakyaawo eero apaatanta. Aririka oshimowanaki oshinchaatanakirika, otapiyaperotakiri imashi. Rirorika owakirari, eero ipejakotzi, eejatzi eero apaata oowaa. Roorikami apyaaganantyaawomi pyaarentsi itawori imashi, tema itapiyamootzitanakirika itonkanaki: pooo. Tzijaanaki, eejatzi apaatanakya pyaarentsi. ³⁹ Tema aririka ireeyeroni itaworyaateentsiri pyaarentsi, eero akoyiro irero owakirari”.

6

*Ikantawakaanteeyakawoni kitejitatsiri saawaro
(Mt. 12.1-9; Mr. 2.23-28)*

¹ Apaani saawaro, ikinanaki Jesoshi teriikomashiki, itsipatanakari riyotaanewopaeni. Iripapaeni ithatyaayitakini apanipaeni okithoki teriiko, ramirokakitakiro, okaankikitanaki okithoki, rowaeyakawoni. ² Iñeeyakirini warijeeyopaeni, ikantakiri:

—Tee okameethatzi iroka pantziri. Tema iroka saawaro, kitejitatsiri amakoreeyantarini, eero atayaantawo iroñaaka. ¿litaka panantakawori?

³⁻⁴ Rakanakiri Jesoshi:

—Tema tee piñaananeentzi rojankinatakoteetakiririni Iraviiri. Aantakariri itasheni eejatzi itsipateeyarini. Eenitatsi janta ipankomawoki Tajorentsi paa riwetsikaetziniriri irira. Apaniroeni rowaeyawoni ñaanakowenantatsiripaeni, tee oshinetziri Iwaperite Tajorentsi paashinipaeni royaawo. Omaanta rashironkaantawitakariri, aantawitakariri

itashe Iraviiri, rootaki ipantakariri paa riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, eejatzi ipaeyakirini maawaeni oyaateeyiririni. Ñaakiro, tema tee ikowakayiri rowashironkaeya itasheyi. ⁵ Nopoñaaka jenokinta, nopokapaaki jaka kipatsikika, nokoñaatapaaki: tema naaka kantatsini oetarika anteri saawaroki.

Retsiyatakotakiri kijopookiwakori

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Paashini saawaro riyaatanee janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriiyopaeni, ikyaapaaki riyotaantapaaki irirapaeni. Ari ijeekaki janta shirampari kijopookitatsiri rakopero. ⁷ Rotsikanaperotakari iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni, ikowaki riyoteri aririka retsiyatakotante saawaroki, ikantakotantyaariri iwinkathariteki: “Noñaakiri Jesoshi rantakiro kaari kameethatatsi”. ⁸ Omaanta riyotakiri Jesoshi ikenkithashireeyakarini. Ikantanakiri kijopookiri rako:

—Pipoke, pikatziyapae jaka niyankika.

Roojatzi ikatziyantana, riyaatashitakiri. ⁹ Ikanteeyakirini rirori:

—Iroñaaka nojampiteeyemini. ¿Oetaka kameethatatsiri anteeyerini saawaroki? ¿Kameetharinima akaminthayeri atziri? Teerika okameethatzi, ¿pikowatziima owashironkaeri? ¿Kameetharinima owawijaakoteri atziri? Teerikama okameethatzi, ¿pikowatziima owamaeri?

¹⁰ Ramineeyakirini Jesoshi, imaeriyakini. Roojatzi ikanantanakari:

—Powaankaero pako.

Roojatzi rowaankantanakawo, kameethatane rako. ¹¹ Omaanta ikijaperoeyanakani ñaanakowenantatsiripaeni. Ikantawakaeyanakani:

—¿Tsika akanterika owamaakaanantyaariri?

Riyoyaantakariri Jesoshi riyotaanewopaeni

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹² Paashini kitejiri riyataki Jesoshi tonkaariki, ikenkithatakantyaariri Iriri. Ari ikitejitakotakaakiri ikenkithatakayiri. ¹³ Ikaemaeyakirini oyaateeyakiririni, riyoyaanteeyakaririni ¹² riyotaanewopero. Ikowaki rotyaanteri iinja ikenkithatakotantyaawori iñaani Tajorentsi, rootaki iitantariri rotyaantanewo Jesoshi. Iroka iwaeropaeni: ¹⁴⁻¹⁶ Shimo (eejatzi iitziri Jesoshi Peetero), Antereeshi (riraga rirentzi Shimo), Jantyaako, Jowa, Jiripi, Waritoromee, Mateeyo, Tomashi, Jantyaako (riraga itomi Arijeeyo), Shimo (riraga kathaaperotzinkari antayitziirorini oetarikapaeni), Joorashi (riraga rirentzi Jantyaako) eejatzi Joorashi karyotejatzi (riraga aakaanterini iinja Jesoshi). Rootaki iwaeropaeni riyotaanewo riyoyaakiri Jesoshi.

¹⁷ Roojatzi roerinkapaa janta okameethapatheeyenta. Ipiyotakanta osheki riyotaanewopaeni, eejatzi osheki paashinipaeni atziri: ipoñeeyakani Joreeyaki, Jerojareeki, Tziiroki, eejatzi Shiroomi. Ojeeki Tziiro eejatzi Shiroomi inteena, janta othapyaaki antaworoña inkaare. Riyaatashiiyakirini Jesoshi ikemijanteeyawakirini, eejatzi ikowaeyakini retsiyatakoeveni maawaeni mantsiyaripaeni. ¹⁸ Rowawijaakoeyakirini kyaantariripaeni kamaari. ¹⁹ Ikowaeyakini maawaeni ipampiteeyapaakirini, itajonkakowenantyaariri retsiyatakotantaneeyaari imantsiyatakira.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi kimoshireteeyatsirini

(Mr. 5.1-12)

²⁰ Riraga Jesoshi ramineeyanakirini riyotaanewopaeni, ikantakiri:

—Aririka pashironkaawitakya iroñaaka, pikimoshirete: aritaki ipinkathariwenteeyemini Tajorentsi. ²¹ Aririka pikoyi pantero oetarika ikowakaakimiri irira, pikimoshirete: aritaki ramitakotakimi pantero. Aririka powashiretawitakya iroñaaka, pikimoshirete: aritaki ikimoshiryaakagaemi rirori iinja. ²² Aririka ikijeeyemini

atziripaeni panantawori okaatzi ikowakaakimiri Tajorentsi, eerorika ikowaeyimini itsipateeyimini, imaninteeeyemiririka ikantemi: “Tee pikameethatzi”. Eejatzi ikijanteeyemironirika paapatziyanaka, omaanta ikimoshiryaakayemi Pawa. Tema nopoñaaka naaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. ²³ Aririka ikijeeyemini, pikimoshireperote, pikanteeyeni: “Kameethawee”. Tema aritaki kameetha ipinaperotemi Pawa jenokinta. Kyaaryo riraga itakaantaworini ikijeeyakirini riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi paeraniperoroña.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi ashironkaachani iinja

²⁴ Eenitatsi paashini eejatzi ikantakiriri Jesoshi:

—Omaanta riraga ashaagantachari, ikimoshirewentziro rowaagawo iroñaaka: monkaataka, rowashironkaeya rirori iinja. ²⁵ Eejatzi rowashironkaeyani iinja riraga kimoshirewenteeyawitaworini iroñaaka rowanawopaeni, tema ari iñaakiro iinja itashe.

Rowashironkaya iinja shironteeeyacharini iroñaaka: iinja rowashireteeyanakyaani eejatzi riragaeyaani. ²⁶ Aririka iroñaaka iñaaperoyemini maawaeni atziri, iinja osheki pashironkaeya: tema riraga itakaantaworini paerani iñaaperoyashitarini riraga amatawiteeyiririni.

Ikwaki Jesoshi anintaperoteri kijayiteerini
(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ Eejatzi ikanteeyakirini riraga Jesoshi:

—Pikemijanteeyawakinani nokantemiri: pinintaperoteri eeroka kijeeyimirini, pikaminthayeri. ²⁸ Pamaneri Tajorentsi ramitakoeyerini maawaeni kantzi-mateeyakimirini, eejatzi maawaeni kijeeyimirini. ²⁹ Aririka ipajawootemi, pishineteeyaari ipajawootemi eejatzi jakakiroka. Aririka raapithatemi pipewiryaakogo, piperi paashini piithaari eejatzi. ³⁰ Aririka ramanakotemi oetarikapaeni, piperi. Aririka raapithatemi powaagawo, eero pikowakoteeri eejatzi. ³¹ Aririka pikowaki ikaminthayemi paashinipaeni, eejatzi eerori pikaminthayeri irirapaeni. ³² Apatzirorika pinintaperotashiteeyarini maawaeni nintaperoyimirini eerori, tema monkaataka okaatzika pantakiri: tekatsi ikantya ipinatemi Tajorentsi. Tema riyotzitari riraga kaari aapatziyariri rirori inintaperoyakirini riraga nintaperoyiririni rirori. ³³ Eejatzi okimitaka roori: apatzirorika pineshironkatashityaari neshironkapiintzimiri eerori, tema eejatzi monkaataka okaatzika pantakiri. ¿Itaka pikoyiri ipinatemiri Tajorentsi? Eejatzi riraga kaari aapatziyari Tajorentsi ikamintheeyirini kamintheeyiririni rirori. ³⁴ Aririka pikowaki roepiyeemi pipakiriri atziri, tema monkaataka: ¿pikenkithashiryaakama ipaemi eejatzi Tajorentsi? Tema eejatzi ipakiriri riraga kaari aapatziyari irira oetarikapaeni, eejatzi ikowaki roepiyeeniri okaatzi ipawitariri. ³⁵ Rootaki nokanantakimiri pineshironkaeyerini eeroka kijeeyakimirini, pikaminthante, pipashitayityaarini ashironkaenkari: eero pikenkithashirya aririka imatero roepiyeemi. Aririka pantero iroka, aritaki ipinataperotakimi Tajorentsi kameetha, eejatzi itomintaperoyemini. Tema kameetha ipinkathariwenantzi rirori janta jenokinta. Kyaaryo ikamintheeyakirini piyaathateeyawitaririni, riraga kaari kameethateeyatsini. ³⁶ Ineshironkataperotantzi Tajorentsi: eejatzi pikimitakoeyaarini eerori pineshironkatante.

Eero pikantawentziri paashinipaeni
(Mt. 7.1-6)

³⁷ Eekiro riyaatatyee ikantakiri Jesoshi:

—Eero pikantakowentashitari atziri, eejatzi eero pikantashitari: “Eeniro rantani”, ikantzimikari Tajorentsi: “Eeniro pantani eerori”. Eero pikijawentziri atziri rantayitzirini inta pikaminthayeri: panterorika iroka eero ikijawentzimi riraga Tajorentsi

pantayitzirini eerori, inta ikaminthayemi. ³⁸ Aririka pipayiterini ashironkaenkari koetyeemotayitaririni, eejatzi ikimiteemi rirori Tajorentsi: ipayitemironi maawaeni koetyeemotayitakimirini eerori. Noshiyakaawentemiro: tee ithañaaneentawo ipaperotemi; inta kameetha rotenakero, ipatzitakotero, rowintaaperotero, ranonkayitakaaneentakawo ipashitemiri. Omaanta aririka eechonkiini pikaminthaante, eejatzi eechonkiini ikaminthayemi eerori. Aririka pikaminthaantaperote osheki, eejatzi osheki ikaminthaaperoetemi eerori.

³⁹ Roojatzi roshiyakaawentakiririri Jesoshi, ikantakiri:

—¿Arima imatakiro kaari kokichaatsi rakathateri ikaateeyinira paashini kaari kokichaatsi itentawakaya? Eero imatziro: eenitatsirika omoo jaga, tema ari ipariyeeyakini. ⁴⁰ Apaani riyotaanewo tee ranaakotziri iyoteeriri riyoperote. Omaanta aririka ithonkakiro rishitooryataperotaki, aritaki ikimitakotanakyaari iyoteeriri. ⁴¹ ¿Litaka pikijawenantariri pisheninka rantayitzirini? Piyotakotawakyaata eerori aamaashitya eerokarika maperotakirori kaari kameethatatsi, eeniro osheki pantani. Okimitaka pikantawitakaririra pisheninka: “Otyaakyaatakimi opaneki kipatsi”, omaanta eerori, eeniro tyaakyaatakimiri antawo inchapanki, konompyaatoteencharira pokiki. ⁴² Okameethatzima pikanteri: “Ajaatya, nosheninka, nagaemiro pityaakyaawo”. Tema piyotakotya eenitatsi inchapanki otzikaakimiri eerori pokikira. ¿Tsika pikantyaaka paanteeyaanariri ityaakyaawo pisheninka? ¡Pamatawitantaki! Pikowawitaka pikimitakotyaarimi kameethaperotzinkari. Ñaakiro, pityaawo pookiro eerori antawowa inchapanki konompyaatoteencharira pokikira, roojatzi paminaperotaneerika, ari pamitakoteri pagaeniri ityaakyaawowa pisheninka rokikira rirori.

Inchato kameethari eejatzi inchato kaari kameethatatsi
(Mt. 7.17-20)

⁴³ Eenitatsi paashini roshiyakaawentakiririri Jesoshi, ikantakiri:

—Aririka okameethate inchato, eejatzi okimitzitaka okithoki roori okameethataki. Rooma teerika okameethatzi inchato, eejatzi okimitzitaka okithoki roori tee okameethatzi. ⁴⁴ Aririka añeero okithoki inchato ayotzi tsika okantari inchato roori. Tema rootaki ayoteeyantaworini inchato rooperori, aririka okameethate okithoki. Aririka pikowaki pithote chochoki, ¿arima piyaataki janta kawanaki? Eero piyaatzi, tema piyotakiro tee okithokitantawo komashiki kawana; eejatzi okimitzita tsikontochee eero okithokitziro oowa. ⁴⁵ Aririka akenkithashireero kameethatatsiri, akenkithatayiteroni kameethatayitatsirini. Aririka akenkithashireero kaari kameethatatsi, akenkithatakotayiteroni kaari kameethatatsi. Tema añawaetantakityaawo akenkithashiryaayitarini.

Owatzikantakari apite pankotsi inashitachari kipatsi
(Mt. 7.21-29)

⁴⁶ Eekiro riyaatatyee ikantakiri Jesoshi:

—¿Litaka pikantashiwaetantanari: “Nowinkatharite”? Tee pikemijantaperotana. ⁴⁷ Iroñaaka noshiyakaawentemiri tsika ikantari aapatziyanari. Ikemawakiro noñaani, ikemijantaperotanakiro: ranteeyakironi maawaeni nokantakiriri. ⁴⁸ Ikimitakarini atziri wetsikirori ipanko. Ikiyashiperotakiro inthomaenta, royaankakiro tzinkamintsi-panke ityaakitakotakiro kameetha, kijoperotanaki. Okantaka opariyaperotaki inkani roojatzi amaanitantapaaka iña. Otatsinkawitapaakawo antawo amaani, omaanta tee aawiyiro: rooma kijoperotaki kameetha tzinkamintsi-panke. ⁴⁹ Omaanta riraga kaari kemijantaperotanari ikimitakari shirampari wetsikawitachari ipanko, tee ikiyashita-perotziro inthomaenta, eejatzi tee ityaakitakoperotziro kameetha. Okantaka osheki amaanitapaaki iña roojatzi otyaantanakawo ipanko ayitanakiri, tee añagaero.

Rootaki ikanteeyakiririni Jesoshi.

7

Retsiyatakotakiri Jesoshi ronampiri kapitaano
(Mt. 8.5-13)

¹ Eejatzi ipiyanaa Jesoshi janta Kaperinawooki. ² Janta nampitsiki ari ijeeki kapitaano. Rirotaki oroomajatzi, kaari joriiyo. Ikantaka imantsiyataki ronampiri, roowiteencha ikamemi. Riraga kapitaano osheki inintaperotziri ronampiri. ³ Ikemakotakiri Jesoshi itajonkantaki, roojatzi rotyaanantakariri aataperoteenchari joriiyopaeni ikantakiri:

—Pikamantakiteri Jesoshi ipokanakiita jaka retsiyatakotakitenari nonampiri.

⁴⁻⁵ Ikantaka rareeteeyapaakarini, ikantaperoyapaakirini:

—Piyaatashiteri. Ikameethaperotzi riraga kapitaanonta, osheki ininteyakaeni aaka joriiyopaeni. Riwetsikakaantakaeniro pankotsi apiyotantapiintyaari. Okameethatzi petsiyatakoteniri ronampiri.

⁶⁻⁷ Roojatzi royaateeyanakirini. Okaakitapaaki inampi, itonkiyotawakari paashini rotyaantanewo kapitaano. Ikamantapaakiri, ikantziri:

—Eenitatsi iroka ikantakiri nowapitaanote: “Nopinkathaperotakimi, rootaki kaari niyaatanta notonkiyotemi. Rooma naaka tee nokameethatzi, rootaki kaari nokowanta pipoke nopankokika. Niyotaki pikowakirika petsiyakoteri nonampiri, aritaki retsiyatakotee. ⁸ Eejatzi naari eenitatsi kantanari oetarika nanteri, eejatzi nokimitzita naari nojoraarote eenitatsi nomperateeyakarini. Nokanteririka joraaro: ‘Piyaate’, ari riyaatanaki. Nokanteririka: ‘Pipoke’, ari ipokanaki. Eejatzi nokimitziri nonampiri rirori, aririka nokanteri: ‘Iroka panteri’, ari rantakiro”.

⁹ Ikemantawakawori Jesoshi okaatzi ikantakaantawakiriri, ari rotsikanatanakari. Roojatzi ipithokashiteeyantanakarini oyaateeyakiririni, ikanteeyanakirini:

—¿Pikemakiroma iroka ikantakirika riraga oroomajatzi? Tekatsi noñe nojoriiyotzinkarite apaani kimitakotyaaarini rirori: osheki rameentakina.

¹⁰ Roojatzi ipiyanteeyanaani rotyaantanewo kapitaano ipankoki. Iñaapaatziiri ronampiri, etsiyatakotanee.

Rowañagaeri Jesoshi kamawiteenchari janta Nayiikinta

¹¹ Paashini kitejiri riyaatanaki riraga Jesoshi janta Nayiiki, itsipateeyakarini ronampiripaeni eejatzi osheki paashini oyaateeyiririni. ¹² Rokaakinteeyapaakawoni nampitsi, roonthaakowentakari inatakoetapaakiri kaminkari, ikitateeterimi. Rinirowa kamaki roori oemi, eejatzi apintzite otomi tekatsi paashini. Oyaatakowentakiri otomini, otsipateeyarini osheki onampijatzi. ¹³ Iñaantawakawori Awinkatharite, osheki retakotawakawo, ikantawakiro:

—Eero piraakotari pitomi.

¹⁴ Riyaatashitakiro kajo inatakotanteetakiriri, ipampitapaakiro. Ikatziyakaapaakari natakotziriri. Ikantakiri Jesoshi kamaentsiri:

—Ewankari, pipiriintee.

¹⁵ Roojatzi ipiriinantanaa, ikotyaatanaka; ñaawaetanee. Roojatzi ikanantawo riniro:

—Irika pitomika añanee.

¹⁶ Rotsikanateeyanakawoni atziripaeni iñaanteeyawakawoni, ithaawaeyanakini, ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotaki Tajorentsi. Rotyaantakaeniri kamanantzirorini iñaani. Kyaaryo, itajonkawentakae, ikaminthagayirini aapatziyeeyaririni.

¹⁷ Roojatzi ikemakoeyantakaririni maawaeni joreeyajatzi, eejatzi othotyaanaka ñaagantsi paashinikipaeni nampitsi.

Irira Jowa Kaawoshitantatsiri rotyaantakiri riyotaanewo Jesoshiki
(Mt. 11.2-6)

¹⁸ Ikanta ikemakotakiri riraga Jesoshi riyotaanewopaeni Jowa, riraga kaawoshitakotziniriri Tajorentsi. Riyaatashiiyakirini, ikamantapaakiri rantayitakirini rirori. Riraga Jowa, ikaemakiri riyotaanewo apite. ¹⁹ Roojatzi rotyaantakiri Awinkathariteki, ikantawakiri:

—Piyaatakite Jesoshiki, pojampitakiteri pikanteri: “¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini? ¿Eeniroma paashini naamagaeyaarini?”

²⁰ Ikanta rareeteeyapaakarini rirori, ikantapaakiri:

—Rotyaantakina riraga Jowa, ikantana: “Pojampitakiteri Jesoshi: ‘¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini? ¿Eeniroma paashini naamagaeyaarini?’”

²¹ Omaanta tee rakawakiri rirori, inta rantzi retsiyatakotayitzirini osheki mantsiyatayitatsirini, eejatzi rowawijaakotayitakirini osheki kyaantariri kamaari rajankaneki. Eejatzi raminakaayiteerini osheki kaari kokichaatsini. ²² Roojatzi ikantakiri rirori-paeni:

—Iroñaaka pipiyanee pikamantapaeri Jowa okaatzira pikemakinari eejatzi piñaakotakinari nantziri. Pikamantapaeri naminakagaeyakirini riraga kaari kokichaawitacharini, nokatziyatziyatakagaeyakarini riraga kijopookiwitacharipaeni, netsiyatakotakagaeyakirini riraga pathaawitacharipaeni, nokemakagaeyakirini riraga amashitachari inthomaenta ikempita eejatzi nopiriintayitaneerini kamawiteencharipaeni. Eejatzi niyotakagaeyakirini owashironkaawitacharipaeni tsika ikantya rowawijaakotanteeyaariri riraga Tajorentsi. ²³ Riweshiryaakaanakimi maawaeni kaari theenkanari naaka.

Irira Jesoshi ikantzi: “Ikameethaperotaki Jowa”

(Mt. 11.7-15)

²⁴ Ikanta ipiyeeyanaani riraga rotyaantanewo Jowa, omaanta eeniro ijeekanaki Jesoshi ikenkithatakagaeyanakirini piyotawentakariri. Ikenkithatakotanakiri riraga Jowa, ikanteeyanakirini:

—Paerani piyaatapiintzi janta tekatsinta atziri ipanko pikemijantapiintziri rirori. ¿Iitaka piyaatashiteeyantakaririni? ¿Rootakima piyaatashitantariri pikemijanteri ñaawaetashitachari? Tee iñaawaetashita. ²⁵ ¿Iitaka piyaatashitantaperotariri piñeeri? ¿Piyaatashitantakariri piñaakitizirima atziri kithaataworu owaneenkatachari kithaarentsi pinaperotachari? Teewee. Pamine, riraga kithaataworu owaneenkatachari isheninkatakari pinkathari, riweshiryaawentawo rowaagawo jeekatsiri ipankoki pinkathari. Omaanta riraga Jowa tee ikimitakotari rirori. ²⁶ Ajaatya, pikamantena: ¿iitaka piyaatashitakitzi? ¿Riroma piitzi kamanantzirori iñaani Tajorentsi piyaatashitantakariri? Tema kyaaryo ikamanantziro, omaanta ranaakoperoeyakirini paashinipaeni kamanantzirori iñaani Tajorentsi. ²⁷ Tema piyoteeyironi riraga Tajorentsi ikenkithatakotzitarini rirori Iwaperiteki paerani, ikantzitakinari: “Notyomi, notyaanteri iinja jewatemini ikenkithatakaapaakiri joriiyopaeni, ikanteri: ‘Pikenkithashireeyaani, pijeeki kameetha, eero pantziro paashini kaari kameethatatsi, paamayari Awinkatharite, kaakitaki’”. Kyaaryo, rirotaki riraga Jowa Kaawoshitantatsiri ojankinatakotziteetakariri paerani. ²⁸ Tema ranaakoeyakirini irira maawaeni paashinipaeni kamanantatsiri: imatakiro maawaeni ikowakaakiriri Tajorentsi, rootaki iñaaperotantakariri irira ikameethatzi. Omaanta iñaaperotaperotakiri kameetha Tajorentsi maawaeni ipinkathariwentaperoeyirini.

Ñanakowenantatsiri itheenkayakirini Jowa eejatzi Jesoshi

(Mt. 11.16-19)

²⁹ Ikanta ikemaeyakirini osheki atziri ikantakiriri Jesoshi. Ikemantakariri, ikan-teeyanakini:

—Kyaaryo, tema ikameethaperotaki Tajorentsi.

Eejatzi ikaateeyakirini kemaeyakiririni riraga piyotayitziririni iyorikite eekiro iperi oroomajatzi, tema ikaawoshitakotayitawakinirini Tajorentsi Jowa chapinki. ³⁰ Omaantakya riraga warijeeyopaeni eejatzi riraga iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi tee ikowaeyini ranteniri rirori ikowakaawitariri: tema tee riyaatashitziri Jowa ikaawoshitakotantyaariri rirori. Eejatzi tee inimotziri ikantawitariri Jesoshi.

³¹ Ikantzi eejatzi:

—¿Iitaka noshiyakaawenteniriri irikapaeni kaari raapatziyantana? Tee ikoyi ikenkithashiryaaneentya. ¿Iitaka ikimitakari? ³² Irira noshiyakaawenteeyerini eentsi, ñaathawaeteeyacharini pankotsiki okaankiityeera. Ipoñaanaka apaani ikantanakiri: “Apaniroeni nojonkawaetawita omaanta tee poyaatana, tee pomampaawaeta. Nowashiretakotawitari kamaentsiri, omaanta eeroka tee pitsipateeyanani powashiretaoeyaarini”. ³³ Ñaakiro, riraga Jowa itzitapiintaka, tee rirori kachaja eejatzi paashini shinchaari, eekiro pikanteeyatziini: “Eenitatsi iyamaarite pinkakaakiriri, rootaki kaari rowaperotanta, eejatzi kaari rirantawo shinchaari”. ³⁴ Omaanta naaka nopoñaaaka janta jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika, roojatzi nowapiintawita eejatzi nirapiintawita. Omaanta eekiro pikanteeyatziini: “Irinta owaagatzinkari, shinkitzinkari. Itsipatapiinteeyakarini piyotapiintziniriri oroomajatzi iyorikite, eejatzi itsipatapiinteeyakarini paashinipaeni kaari kameethatatsini”. ³⁵ Omaanta nokantemi: “Riyotzi Tajorentsi ari okameethataki maawaeni ikowakaakinari; eejatzi maawaeni aapatziyanari, riyotaki okameethataki ikowakaakinari Pawa”.

Riyaataki Jesoshi ipankoki Shimo riraga warijeeyo rakiyoteri

³⁶ Ikanta apaani warijeeyo iwaero Shimo, ikantakiri Jesoshi:

—Pipoke nopankoki, owaeyaani.

Rakanakiri:

—Jee, kaakitakina.

Ikanta riyateeyanakini, ijeekapaaki jeekamentotsiki. ³⁷ Ari ojeeki tsinani jaka nampitsiki antapiintawitawori kaari kameethatatsi. Okemakotakiri Jesoshi, rowatya jaga ipankokinta warijeeyo, iyaatashitakiri oñaakiteri. Aakotanakiniri kajankaari. Ro aakotantanakanari mapi kitamaari imokaetziri. ³⁸ Ojeekimotapaakiri okaakini iitziki Jesoshi. Iraaperotapaaka, opitenkantakari oyaaki iitzikira, oshetantanaari oeshi. Roojatzi othoyitzitanakiri iitzi, eejatzi ojeetantakari kajankaari iitziki. ³⁹ Iñaantawakawori riraga warijeeyo, ikenkithashiryaanaka: “Rirotakima Rotyaantanewo Tajorentsi, ari riyotawakiromi iroka tsinanika opampitakiri, eejatzi eeromi ishinetauomi opampiterimi iitziki”. Tema osheki antapiintziro kaari kameethatatsi. ⁴⁰ Omaanta riyotakiri Jesoshi okaatzi ikenkithashiryaakari, ikantakiri:

—Shimo, eenitatsi nokantemiri.

Rakanakiri:

—Ajaatya, iyotaanari, pikantenatya.

⁴¹ —Noshiyakaawentemiri. Eenitatsi shirampari ikaatzi apite ireewitziriri. Apaani rireewitziri 500 tenaaryo, paashini rireewitziri 50 tenaaryo. ⁴² Irika apiteka atziri ireewitantatsiri tee imatziro ipinakowenteeya ireewitantatsiri. Ikantaka riraga rireewiteetziri iñaakirira tee imatziro ipinateeri, rootaki ikanantakariri: “Iroñaaka nokoyi netakotemi, eero pipinataana pireewiwitanaga, ikaanteekaata. Apaani rireewitawitakari eechonkiini, omaanta riraga paashini rireewitaperotawitakari. Pikantena: ¿ninka inintaperoetanakirika ashitariri iyorikite?”

⁴³ Rakanakiri:

—Naamaashitya riraga ireewitaperotawitakariri, tema rirotaki ikaminthaapero-takiri kameetha.

Ikantanakiri:

—Kyaaryo okaatzi pikantakinari.

⁴⁴ Roojatzi raminantanakawo Jesoshi tsinani, ikantziri Shimo:

—Ñaakiro, inkaaganki nokyaapaaki jaka pipankokika, omaanta tee paakameethatawakina: tema tee pipawakina iña nokiwantapaakyaaworimi noetzi. Omaanta tsinanika, okiwantapaakinawo oyaaki noetziki, eejatzi oshetantakinawo oeshi. ⁴⁵ Piwethatantanari, tee pithowootana, omaanta roori, onintanintaatakiro noetzi. ⁴⁶ Tee pijeetantanawo noetoki iyeenka, omaanta iroka, ojeetantakinawo noetziki kajankaari. ⁴⁷ Pamine, eeniro antayitawitakarini osheki kaari kameethatatsi omaanta nokaminthaakiro, eero nokenkithashiryakoteero antayitzirini: tema rootaki onintaperotantakinari. Aririka nokaminthayeri antayitawitaworini eechonkiini, eechonkiini inintashiretakina rirori. Omaanta nokaminthaaperoteririka osheki eejatzi inintaperotzitenana osheki rirori.

⁴⁸ Roojatzi ikantawakiro tsinani:

—Eeniro pantayitawitakarini, omaanta eero nokijantzimiro, eero nokenkithashiryakoteemiro eejatzi.

⁴⁹ Eeniro ijeekaeyakini owaeyeencharini, rojampitawakagaeyanakani:

—¿Tsikama iitayaarika irika, ipeyakotakaanakanawori antzirori kaari kameethatatsi?

⁵⁰ Omaanta Jesoshi eekiro riyaatatzi ikantziro roori:

—Pameentakina, rootaki pawijakotantaari. Piyaatee kameetha, piweshiryaperotaneeya.

8

Oyaateeyakirini Jesoshi tsinani amitakopiinteeyiririni

¹ Roojatzi Jesoshi ikinakinayitanakini nampitsikipaeni. Ikenkithatakagaeyakirini atziri, ikamanteeyakirini:

—Rooteentsi ipinkathariwenteeyemini Tajorentsi.

Kijokiro rowakiri riyotaanewopaeni, ikaatzira 12, ² eejatzi oyaateeyakirini tsinanipaeni. Tema apaanipaeni roori ikyaantawitakawo kamaari, eejatzi paashinipaeni omantsiyatashitawitaka omaanta retsiyatakoeyeeroni Jesoshi. Owaero apaani tsinani Mariiya makaraarajato. Ikaatawita kamaari jeekantawitawori 7. ³ Eejatzi paashini oyaatziriri, owaero Jowaana, iina Kooja. Riraga Kooja, rirotaki amitakotziriri pinkathari Eroreshi. Eejatzi oyaatakiri Sosaana, eejatzi paashinipaeni tsinani. Iroka tsinanipaeni amitakopiinteeyakirini Jesoshi, opapiinteeyakirini koetyeemotakariri.

Roshiyakaawentziniri ookakitzirori okithoki teriiko

(Mt. 13.1-23; Mr. 4.1-20)

⁴ Ipiyotawenteeyakarini Jesoshi oshekini atziri, roojatzi roshiyakaawenteeyakinirini ookayitzirorini okithoki teriiko, ikanteeyakirini:

⁵ —Riyaataki shirampari rookakitziro okithoki teriiko owantsiki. Apaanipaeni pariyapaentsiri awotsiki: raatzikayitakironi anashitayitacharini, ikanta ipokaeyapaakini konthawopaeni rowaeyapaakawoni, ithonkapaakiro pariyapaentsiri. ⁶ Paashinipaeni pariyapaentsiri mapimashiki. Oparithawitanaka eechonkiini, omaanta tee ashepathatakoperotzi, rootaki ojampishitantanakari, intsipaete okamaeyanakini. ⁷ Paashini okithoki opariyapaaki kitocheemashiki: oshookawitanaka, omaanta anaanakiro kitocheepaeni, rootaki okamantanakari. ⁸ Omaanta paashini opariyapaaki kameethariki kipatsi: oshookanaki kameetha, okithokitaperotanaki osheki.

Rootaki roshiyakaawenteeyakiniririni. Roojatzi ishintsithatanakiro ipaante, ikan-teeyanakirini:

—Eenitatsirika pikempita pikemantari, powayempitaperotyaawo iroka nokantakimirika.

⁹ Rojampiteeyakirini riyotaanewopaeni:

—¿Oetaka kantakotachari poshiyakaawentziri inkaaganki?

¹⁰ Rakanakiri:

—Eerokataki aapatziyariri Tajorentsi, rootaki ikowakaantakimiri irira piyoteeyeroni eeroka kaari riyoteeyini paashinipaeni atziri kaari aapatziyariri. Eeroka niyotakaakimi tsika ikanta Pawa ipinkathariwenteeyakimini. Omaanta noshiyakaawenteeyakinirini paashinipaeni: ramineeyawityaani irirapaeni, omaanta eero riyotakoperotziro oetarika iñaawityaari; ikemaeyawityaani, omaanta eero riyotakotziro ikemaeyawitakarini.

¹¹ Rootaki iroka noshiyakaawentzimiri: rowaga okithoki oshiyakaawentzirori iñaani Tajorentsi. ¹² Iroka awotsi opariyantawitapaakari okithoki oshiyakaawentziri kemaeyawitawakaworini iñaani Tajorentsi: ipokapaaki kamaari, rookakagaeri ikenkithashiryawitakawowa iñaani Tajorentsi. Tee ikowakayiri raapatziyari eejatzi rawijakote. ¹³ Rowaga mapipookiteentsiri opariyantawitapaakari okithoki, oshiyakaawentakiri atziri weshiryawentawitanakawori iñaani Tajorentsi, inimotawitakari. Omaanta tee ikyaaryoowentziro: aririka opomeentsitzimotakari raapatziyari, roojatzi rookantaneeyawo. ¹⁴ Iroka kitocheemashi opariyantawitapaakari, oshiyakaawentakiri kemaeyawitakaworini iñaani Tajorentsi, omaanta ikenkithashiryapiintziro rantapiintziri, iweshiryawentawo owaagawontsipaeni, eejatzi ikowaki ikimoshirewentashityaawo oetarikapaeni kaari kameethatzi. Ratsipetashitakawo ikemawitawo iñaani Tajorentsi: tee raapatziyawo kameetha, tee rantaperotziniri rirori ikowakaawitariri. ¹⁵ Omaanta iroka okameethatzi kipatsi oshiyakaawentziri atziri kemaperotawakirori iñaani Tajorentsi. Ikyaryoowentaperotanakiro kameetha raapatziyaperotanakawo, ikameethashiryaanaki rajankaneki. Rirotaki antaperotzirori maawaeni ikowakaakiriri Tajorentsi. Tema riyotaakiri paashinipaeni iñaani Tajorentsi.

Roshiyakaawentakirini Jesoshi ootamentotsi

(Mr. 4.21-25)

¹⁶ Eenitatsi paashini roshiyakaawentakiriri Jesoshi riyotaanewo, ikanteeyakirini:

—Aririka oonthoteri ootamentotsi amineeyantyaarini, ¿arima ataapatakotakiri kantziriki? ¿Arima amanakiri tsikarika? Okameethatzi owakoteri jeñokiini okoñaatantyaari oetarikapaeni. Rootaki imatantapaakyaawori kyaapaentsirira iñaapaakiro oetarikapaeni jeekatsiri inthomaenta. ¹⁷ Okimitaka iroka iinja okoñaatanaki maawaeni amanayitawitarini iroñaaka riyoteeyanakironi maawaeni okaatzi anteeyakirini. ¹⁸ Paamayawowa okameethatzi pikemaperoyawakinani piyoteeyanteeyarini. Eechonkiini piyotaki iroñaaka, omaanta aririka pikemaperotena, nothoyeeyemironi niyotakaaperoeyemini. Aririka piitakaashiwita piyotzi, eero pimatziro paapatziyawo niyotaawitakimirika, eejatzi ari pipeyakotakiro okaatzi piyotawitari eechonkiini: tekatsi piyotzimaetaneeya.

Riyaatashiteeyakirini isheninkapero Jesoshi iñeeri

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Okantaka iyaatashitantanakari Jesoshi riniro, otsipateeyanakarini rirentzipaeni. Rareeteeyapaakani pankotsiki janta ijeekakinta rirori, omaanta tekatsi ikantapaakya rontsirokaeyapaakyaarini: rookagaeyakirini oshekipaeni atziri. ²⁰ Ikamanteetakiri Jesoshi:

—Okowapaakimi piniro, eejatzi pirentzipaeni. Ojeekapaaki janta inkokironta.

²¹ Omaanta rakanakiri:

—Ninirontakawo maawaeni aapatziyaperoyakaririni Tajorentsi, maawaeni antaperotziniriri ikowakaakirori. Eejatzi maawaeni aapatziyariri riroteeyakini yeeyipaeni, choenipaeni.

Romaerintakiro Jesoshi tampyaa eejatzi omoetonkaari inkaare
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Paashini kitejiri rotetanaka Jesoshi pitotsiki, itsipateeyakarini riyotaanewopaeni. Ikantakiri:

—Thame amontyagaeyaneeni intatsikeronta inkaare.

²³ Ikantaka riyaatakoeyawitanakani, aakotanakiri tampyaa. Jatakotaki niyankyaani, ari janta opataki pitotsi imaanaki Jesoshi. Roojatzi omapokaeyakirini antawo tampyaa, otetaatapaakawo iñaa pitotsiki, rooteentsi itsitsiyakoeyenimi. ²⁴ Roojatzi ikaakan-tanakari riyotaanewopaeni ikantakiri:

—¡Iyotaanari! ¡Pipiriinte! ¡Rooteentsiwee atsitsiyakoteeyeni!

Ari itzinaanaka, roojatzi rojantzikaantakawo tampyaa, ipeyeero omoetonkaari: opeyaperotanaa kameetha. ²⁵ Ikantziri riyotaanewo:

—¿Iitaka kaari pameenteeyantanani?

Ithaawanteeyanakarini, eejatzi rotsikanateeyanakarini. Ikantawakagaeyanakani:

—¿Ninkama irika? Omaerintakirori tampyaa, eejatzi omoetonkaari: ipeyeero. Tee añapiintziri kimityaarini irika.

Rookaeniri Jesoshi atziri iyamaarite
(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Ipoñaanaka Jesoshi Karireeyaki, roojatzi rareetapaaka intatsikeronta: janta Karaaraki. ²⁷ Raatakotapaaka, rayiiteeyapaakini kipatsiki. Iñapaakiri atziri kyaantaw-itariri kamaari: ojamanitaki ijeekamerikitzi tee ikithataawo iithaari. Tee ijeeki pankot-siki, inta ikinakinamerikitzi janta kaminkarimashiki. ²⁸ Iñaanawakariri Jesoshi, rotzi-werowashitawakari, roojatzi icheraakaanakari iyamaarite ipaantekira shirampari, ikantakiri:

—¿Iitaka poñaaashirenkantani? Niyotawakimi: eerokataki Itomi Tajorentsipero jeekat-siri jenokinta. Eero powashironkaana.

²⁹ Rootaki ikaemantanakari, ithaawantawakari Jesoshi, riyotaki kamaari rotyaan-tatyeeri. Riraga shirampari ojamanitaki ijeekantakari kamaari, ikinakaapiintziri tsikarikapaeni. Roojotapiinteetawitari rakoki eejatzi iitziki karenathaki, omaanta os-heki ishintsitakaakiri kamaari, ithatyaakiro karenatha roojotanteetayitaririni. Aririka ithatyaanakiro, ishiyakaanakari kamaari janta teenta ijeeki atziri. ³⁰ Rojampitakiri Jesoshi:

—¿Oetaka piwaero?

Rakanakiri:

—Nowaero Oshekyantzi.

Rootaki iitantakari Oshekyantzi ijeekantakari inthomaenta oshekini kamaari. ³¹⁻³² Ari ijeeki janta tyonkaarikiini osheki chaancho rowaeyani. Riraga kamaari ikan-teeyakirini Jesoshi:

—Eero potyaanteeyanani jaawikinta otsitenikaakitzi inta nokowaki potyaan-teeyenani janta chaanchoki, nokyaantapaakyaari rirori.

Ikantanakiri:

—Piyaateeyeni.

³³ Roojatzi rookaeyantanaarini shirampari, ishirinkashitanakari chaanchopaeni, roojatzi ishiyeeyantanakani riroripaeni ipariyeeyanakini impeetaki, ipiinkaeya-paakini inkaareki, motoririri, motoririri. Tsitsiyeyapaakini maawaeni.

³⁴ Riraga shentawitariri chaancho iñaanawakariri, ishiyeeyanakani janta nampitsiki ikamanteeyerini isheninka eejatzi jeekaeyatsirini owantsiki. ³⁵ Roojatzi ipokaeyantanakani atziri ramineri riraga kyaantawitakariri kamaari, oetarika awijimotakiriri. Iñapaatziiri, tekatsitane, tee ishinkiwentanaa, ijeekae kameetha Jesoshiki. Ikithaataawo imaatha, kenkithashiryaperotanaa kameetha iroñaa. Ithaawanteeyapaakarini. ³⁶ Riraga ñaperotakiriri ikamanteeyawakirini maawaeni

inampijatzi okaatzi rantakiri Jesoshi, ithotyaawakiniri. ³⁷ Osheki ithaawaeyanakini maawaeni nampitawori jaga. Rotyaanteeyeerini Jesoshi, ikantziri:

—Piyaatee, eero pipokae eejatzi.

³⁸ Omaantakya riraga kyaantawitakariri kamaari ikantawitakari Jesoshi:

—Nokowaki noyaataneemi.

Omaanta ikantziri:

³⁹ —Eero poyaatana. Aritaki pijeeki, piyaatee pipankoki. Pikamanteeyapaerini pinampijatzipaeni ikaminthaakimiri Tajorentsi.

Roojatzi riyaatantanaa, ikinakinayitanakini nampitsiki, ikamanteeyakirini inampijatzipaeni:

—Piñaakina: osheki ikaminthagaana Jesoshi.

Retsiyatakoteero Jesoshi ojokaatzirori iraa eejatzi ipiriinteero rishinto Jaero (Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Roojatzi ipiyantanaa Jesoshi, imontyaanaawo inkaare. Royagaeyakirini osheki atziri, raakameethateeyawaerini. ⁴¹⁻⁴² Itonkiyotawakari shirampari iitachari Jaero: rirotaki jewatakaantatsiri janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriiyopaeni. Rotziwerowashitapaakari iitziki Jesoshi ipinkathatantapaakariri, ikantapaakiri:

—Thame nopankoki, rooteentsi okame nishintyo.

Apinto rishinto, okaataki ojarentsite 12. Roojatzi royaatanakiri, rawitsinagaeyanakirini oyaateeyanakiririni. ⁴³ Oyaatanakiri eejatzi tsinani ojokaatzirori iraa, okaatakotaki 12 ojarentsite ojokaatakiro. Osheki raawintawitakawo; othonkakiri oorikite aawintakaanantari. Omaanta tekatsi materoni etsiyatakoteroni.

⁴⁴ Okinashitapaakiri itapiiki opampitzitakiri iithaari okaatapaakira, roojatzi opeyantanaa iraa. ⁴⁵ Roojatzi ikantanaki Jesoshi:

—¿Ninka pampitzitakinawori noethaari?

Ikanteeyanakini paashinipaeni:

—Tee nopampitzitzimiro piithaari.

Roojatzi ikantanakiri Peetero:

—Iyotaanari, pamine, ikaateeyini atziri osheki rinkiteeyakimini, rawitsineeyakimini. Eekiro pikantanakitzi: “¿Ninka pampitzitakinawori noethaari?”

⁴⁶ Omaanta royiikiitakari rirori:

—Eenitatsi pampitzitakinawori. Okamantakina notajorenka: eenitatsi notajonkakowenteri.

⁴⁷ Iyotanaki tsinani tekatsi okantya omanapithateri opampitzitakirira iithaari. Ompetatanaka, iyaatashitanakiri, otziwerowashitapaakari, okantapaakiri:

—Naakataki antzitakimirori piithaari, rootaki netsiyatakotantaari nojokaawitawoni niraa.

Ikemaeyawakironi maawaeni atziripaeni. ⁴⁸ Ikantakiro Jesoshi:

—Tsinani, pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari. Piyaatane kameetha pipankoki, pikimoshiretane.

⁴⁹ Eenirowa ikenkithawaetakayiro tsinani, areetapaaka paashini ikaateeyinira ijeeki Jaero ikamantapaakiri:

—Kamanaki pishinto. Eero poñaashirenkantari iroñaaka iyotaantatsiri riyate apankoki.

⁵⁰ Ikemawakiri Jesoshi, roojatzi ikanantanakari:

—Eero pikantashiryaa. Aririka pameentena, ari añaaage pishinto.

⁵¹ Ari rareeteeyapaakani pankotsiki. Ikantzi Jesoshi:

—Eero eeroka pikyeeyapaeni: intakya rirori kyaatsini Peetero, Jowa, Jantyaako, iri, eejatzi iniro, ari ikaate.

⁵² Eeniro riraakoeyakawoni osheninkapaeni, rowashiretakoe yakawoni. Ikan-teeyakirini Jesoshi:

—Eero piraakoeyawoni: tee okamaperotzi, inta omaatzi.

⁵³ Ishirontawenteeyanakarini, tema riyoteeyakini kamaperotaki. ⁵⁴ Roojatzi roerikawakotapaakiro, ishintsithatapaakiro ipaante, ikantzi:

—¡Ewankawo, pipiriintanee!

⁵⁵ Roojatzi opiriinantanaa. Ikantakiro iniro:

—Pipero owanawo oyaata.

⁵⁶ Ashitaanitachari ari rotsikanatanakari ikantanaki:

—¡Pamine! ¡Imatakiro ipiriintziro kaminkawo!

Omaanta ikantakiri Jesoshi:

—Eerowa pikamantakowaetana iroñaaka okaatzika piñaakiri.

9

Rotyaantakiri Jesoshi riyotaanewo ikenkithatakagaeyerini atziri
(Mt. 9.35-38; 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Ipiyoteeyakirini Jesoshi riyotaanewo 12, imatakagaeyakirini itajorenkaki, itajonkakowenantaariri paashinipaeni, ikanteeyakirini:

—Nokowaki pookakaakowenteeyerini atziri kyaantawitariri iyamaarite, pimateri pookeri maawaeni kamaaripaeni, eejatzi petsiyatakoeyerini maawaeni mantsiy-atayitatsirini. ² Iroñaaka piyaateeyeni. Pikinakinayitanakini, pikamanteeyerini atziri: “Rooteentsi ipinkathariwenteeyemini Tajorentsi”. Eejatzi petsiyatakotayiterini mantsiyayitatsirinipaeni. ³ Nokantemi, tekatsi paanaki: eero payi paashini pimaatha, pikotzi, pithaate, powanawo, piyorikite, pipewiryaaakogo, apatziro pikithaatakarika. ⁴ Ninkarika aakameethatawakimini ari pijeekapaaki. ⁵ Eerorika raakameethateeyawakimini jeekatsiripaeni, powaaganakya, eejatzi potekakontatanakya piitzikira riyotantyaari eero pipiyashitari eejatzi. Pikanteeyanakirini: “Iroñaaka tee pikemijantana, ari rowashironkaemi Tajorentsi iinja”.

⁶ Roojatzi riyaatanteeyanakani, ikinayitanakini nampitsikipaeni. Ikamanteeyakirini atziri tsika ikanteeyaka rawijakotanteeyaari. Eejatzi retsiyatakotayiteerini mantsiy-atayitatsirini.

Riraga Erooreshi ikowaki iñeeri Jesoshi
(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Ikanta riraga pinkathari Erooreshi ikemakotakiri rantayitakirini Jesoshi, itajonkantayitakini. Tee riyotzi oetarika ikenkithashireeyaari. Ikanteetayitzini: “Irira Jesoshitatsiri rirotaki Jowani: piriintaachari”. ⁸ Ikantayitzini paashinipaeni: “Roñaagantapaa eejatzi Iriiyashi”. Paashini kantayitatsirini: “Piriintaa paashini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi”. ⁹ Omaanta ikantzi Erooreshi:

—Nothatyaakaantakiri Jowani: kamataaki. Omaanta, ¿ninka irika akemakoeyakirini itajonkakowenteeyakirini atziripaeni? Nokowaki noñeeri.

Ikaatzi 5.000 shirampari ipakiri Jesoshi rowanawo
(Mt. 14.13-23; Mr. 6.30-46; Jowa 6.1-15)

¹⁰ Ikanta ipiyeeyanaani rotyaantanewo Jesoshi, ikamanteeyapaerini rantayitakirini. Rothatagaeyaneerini ragaeyaneerini riyotaanewopaeni janta Wetheeraki. ¹¹ Omaanta riyoteeyakini atziri jatanaki, roojatzi royaateeyantanakarini. Riraga Jesoshi riwethateeyawakarini riyotagaeyakirini tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenteeyakirini. Eejatzi retsiyatakoe yakirini mantsiyaripaeni. ¹² Okantaka otsiteniityaanaki, ipokashita-paakiri riyotaanewopaeni, ikanteeyapaakirini:

—Paminerotya, kaankiityaaki jaka. Potyaanteeyerini atziri iroñaaka nampit-skipaeni: raminantyaari imagaeyantyaarini eejatzi rowaeyantyaarini.

¹³ Omaanta ikantawakiri:

—Pipaeyerini eeroaka rowaeyaarini.

Ikantanaki:

—Tekatsi nopayeririni. Pamine, okaataki jaka paa apawakooni, eejatzi apite mereto. ¿Pikowakima niyaateeyeni namanantakiteniri rowaeyaarini maawaeni irika-paeni? Eenitatsi oshekini atziri.

¹⁴ Aamaashitya ikaateeyini shirampari 5.000 ipiyoteeyakani. Ikantziri Jesoshi:

—Poejeekaeyerini maawaeni: pinashitayityaarini ikaatayiteni 50 piyotachani, eejatzi paashinipaeni ikaate 50. Eejatzi ikimiteeyakyaani maawaeni.

¹⁵ Ari ikanteeyakirini, roejeekaeyakirini. ¹⁶ Roojatzi roerikantakawo Jesoshi paa, eejatzi mereto. Raminanaki jenokinta, ikantziri Iriri: “Ariwee, Pawa, pipakinawo nowanawo”. Roojatzi ipantakari riyotaanewo, ikantakiri:

—Ajaa, poshirinkeniri riraga piyoteeyeencharinira.

¹⁷ Rowaeyakani maawaeni, ikemaeyapaakani. Roojatzi raantayitaawoni tzimagaan-tapaentsiri, roteteero kantziriki. Okaatzi riyeekiteeri 12.

*Ikantziri Peetero: “Eerokataki Jesoshi riraga Rotyaantanewo Tajorentsi”
(Mt. 16.13-23; Mr. 8.27-33)*

¹⁸ Paashini kitejiri riyataanaki apaniroeni Jesoshi ikenkithatakaeri Iriri. Riyoshi-itanakiri raanakiri riyotaanewoperopaeni 12. Roojatzi rojampitantakari:

—¿Iitaka ikenkithashiryaa koperotanari ajoriiyotzinkaritepaeni? ¿Tsikama noetaperotaka naari?

¹⁹ Rakanakiri:

—Ikantayitzini apanipaeni: “Rirojatziita Jowani kaawoshitantawitacharini, piri-intaacha”. Irira paashini ikantzi: “Rirojatziita Iriiyashini, oñaagantapaacha eejatzi”. Irira paashini ikantzi: “Rirojatziita paashini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, piri-intaachari”.

²⁰ Roojatzi rojampitantanakari rirori ikantanakiri:

—Omaanta eeroaka, ¿tsika pikanteeyinika?

Rakanakiri Peetero:

—Eerokataki Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini.

²¹ Omaanta ikantaperoeयरirini:

—Eerowa pathawayitawo pikamanantawaetzi, pikante: “Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Owawijaakotantatsini”. ²² Kyaaryo, nopoñaanaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika omaanta osheki nokemaatsitya paata. Itheenkaeyenani aataperoteenchari, jewatayitziririni, ñaanakowenantatsiripaeni, iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, maawaeni. Ikanteeyenani: “Kaari irira Jesokirishito”. Rowamaakaantena, okaate kitejiri 3, nopiriintanee eejatzi.

*Ikantziri Jesoshi: “Poyaataperoeayanakinani: eero piperaewenteeyawoni”
(Mt. 16.22-28; Mr. 8.32-38)*

²³ Roojatzi ikanteeyantakarini Jesoshi maawaeni:

—Pikowaeyakinirika poyaataperoeayanakinani, otzimatye pookaperoeayanakironi oetarikapaeni inimoteeyawitzimirini eerokapaeni pantziri, inta maawaeni kitejiriki pipomeentsiwenteeyaawoni nokowakagaeyakimirini naari, omawitya rowamaan-teetemiro, omawitya ikijanteetemiro. ²⁴ Aririka pantawaetawentashitya eeroaka iroñaaka, eero piyotaperotziri Tajorentsi, eejatzi eero pijeekimoteeri iinja. Rooma aririka pinintaperotena naari, eejatzi pipomeentsiwentayitenawoni nokowakagaeyimirini naaka, eero patsipetashitawo, inta piweshiryaaawentyaari iroñaaka Tajorentsi, eejatzi pijeekimotapaeri iinja. ²⁵ Omawitya pipiyotaperotawityaaworika osheki owaa-gawontsi jaka kipatsiki, omaanta pipeyakotakiririka Tajorentsi, eero piyaatzi jenokinta

ijeekinta rirori. Tema patsipetashiteeyawitakawoni maawaeni pashiteeyawitakarini. Naakiro, tekatsi pikantya pipinateri Tajorentsi ijeekakaantemiri janta inampikinta. ²⁶ Tema naaka poñaachari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Eejatzi nopiyanee janta. Roojatzi iinja nopiyanteeya eejatzi jaka kipatsikika, notajorentsiperotapaaki: nokimityaari Pawa eejatzi maawaeni ronampiri, riraga kameethaperotat-siripaeni. Rootaki okameethatanteeyaari pikenkithashireeyaani: aririka pipashiwentakayena naaka iroñaaka, eejatzi aririka pipashiwentakayaawo noñaani, ari iinja nopashiwentakaapaemi eeroka aririka nopiyee. ²⁷ Omaanta kyaaryo iroka nokamantemiri, eero namatawitzimi: eerorika pikamita, piñaayitawakironi tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi.

Ipaashinitzimotakiri Jesoshi riyotaanewo
(Mt. 17.18; Mr. 9.28)

²⁸ Rootzimateentsi awijanaki apaani tominko riyaatantakari Jesoshi tonkaariki, ikenkithatakayiri Iriri. Raanakiri Peetero, Jantyaako, eejatzi Jowa. ²⁹ Eenirowa ikenkithatakaakiri Iriri, ari omapokashitapaaka ipaashinipootanaki, eejatzi oshipakiryaaaperotanaki iithaari, ochookyaakiri riraga amineeyakiririni. ³⁰ Romapokashitapaakari eejatzi apite shirampari, ikenkithatakaapaakiri Jesoshi. Riraga ayiitapaentsiri rirotaki Moeseeshini eejatzi Iriiyashini; ³¹ tee ikimitee akimiteeyanika aaka, ikameethaperotaki: ikimiteeyakarini jenokijatzi. Ikenkithatakaawakagaeyakani 3: ikenkithatakotakiro ikame iinja Jesoshi janta Jerojareeki. ³² Osheki ipochokyaayitawitanaka Peetero eejatzi itsipateeyarini, omaanta tee imagaeyini. Ramineeyakirini Jesoshi, ishipakiryaaaki, ikimitanakawo kitejiri. Eejatzi ramineeyakirini riraga itsipateeyakarini. ³³ Rooteentsi ipiyanee riraga apiteteentsiri, ikantziri Peetero:

—Iyotaanari, kameethataki pamakinaka jaka, noñeeyakimini. Iroñaaka nokowaki niwetsikemi 3 pankoshintsi: apaani pashi, apaani rashi rirori Moeseeshi, eejatzi apaani rashi rirori Iriiyashi.

Ikanta Peetero iñaawaetashitanaka, tee ikenkithashireeya oetarika iñaawaeteri. ³⁴ Omapokashitapaakari eenirowa ikenkithawaeteeyini menkori, otzikagaeya-paakirini, roojatzi ithaawaeyantanakani. ³⁵ Roojatzi ikemaeyakirini Tajorentsi, iñaawaetaki menkorikira, ikantanaki:

—Rirotaki irika notyomi nonintaperotanewo: pikemijanteeyawakirini.

³⁶ Roojatzi ramineeyantawitanaarini: tekatsi iñaanee, apatziro Jesoshi apaniroeni ikatziya. Ikanta imaneeyakironi okaatzi iñaakiri, ojamanitakotaki, tee ikamantawaetzi. Paatakya ikamantakoteeripa okaatzi iñaakiri.

Retsiyatakoteeri Jesoshi eentsi ikyaantawitakari kamaari
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Okitejitanaki, roerinkaeyanakani, itonkiyoteeyawakarini osheki atziri. ³⁸ Ikantawakiri apaani:

—Iyotaanari, pikaminthaaneenari notyomi napintzite, tekatsi paashini.

³⁹ Rowariyaapiintziri kamaari, ikaemakaapiintziri. Rompetatakaapiintari, ishimoretakaapiintari. Rowashironkaapiintakiri: tee rotsiparyaaneentari.

⁴⁰ Nokantawitakari piyotaanewopaeni retsiyatakoterimi, omaanta tee imatziri.

⁴¹ Rakanakiri Jesoshi:

—Eero imatziri: tema ari pikaateeyini pitheenkanteeyini, rootaki kaari imatantari kamaari; tema pikenkithashiryaaneenta. Osheki neshiwentakimi notsipatakimi niyotagaeyawitakimironi iñaani Tajorentsi. ¿Tekiraatama piyotakoperoeyironi itajorenka Tajorentsi? Pamakinari pitomi jaka.

⁴² Rootaki iniyankitakaawitapaakari itomi, romapokashitanaka kamaari iparyaakaakiri kipatsiki, tereei, rompetatakaakari tonki, tonki. Roojatzi rotyaanantaari Jesoshi kamaari, rowawijaakoteeri eentsi. Ikanteeri Iriri:

—Irika pitomi: awijakotee iroñaaka.

⁴³ Rotsikanateeyanakarini kameetha maawaeni atziripaeni, ikantawaka-gaeyanakani:

—Tema itajorentsiperotaki kameetha Tajorentsi.

Rapiiteero Jesoshi ikamantakota ikame iinja

(Mt. 17.21-23; Mr. 9.29-32)

Eenirowa rotsikanateeyakarini, ikanteeyakirini Jesoshi riyotaanewo:

⁴⁴ —Pikenkithashiryaaperotero iroka nokamantemirika. Eero pipeyakotziro. Nopoñaaka naaka janta jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika, omaanta iinja aritaki raakaanteetakina.

⁴⁵ Omaanta tee riyoteeyawakironi ikantawitakariri. Tee ishinetziri Tajorentsi riyotakoe yawakironi. Ithaawanteeyakarini rojampiterimi oetarika ikantawitariri.

Ikantziri Jesoshi riyotaanewo tsika ikantyaari ipinkatharitanteeyarini

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Roojatzi ikantawakagaeyanakani riyotaanewopaeni Jesoshi, raamagaeyakani, ikantzi:

—Jaka akaateeyinika: ¿ninka anaakotantaatsini ipinkatharitee? ¿Naakama pipinkathateeyeni?

⁴⁷ Riyotakotakiri Jesoshi oetaka ikenkithashireeyakarini. Ikaemakiri eentsi:

—Pipokanaki jaka okaakini.

⁴⁸ Roojatzi ikanteeyantanakarini riyotaanewopaeni:

—Pamineri irika eentsi, aapatziyanari. Aririka petakotyaari irika eentsika, eejatzi petakotakina naari. Aririka petakotakina naari, eejatzi petakotakari otyaantakinari. Aririka petakotyaari paashinipaeni atziri, aritaki pipinkatharitaki iinja.

Retsiyatakotantaki paashini aapatziyariri Jesoshi

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Roojatzi ikanantakari Jowa:

—Iyotaanari, chapinki noñaakiri shirampari janta rowawijaakotayitakirini kyaantawitariri kamaari. Ikamantawitakina raapatziyimi, rootaki imatantariri rowawijaakotziri. Omaanta tee kijokiro rowaeyeeni aaka rootaki nookakaantakariri rowawijaakoteri kyaantawitariri kamaari.

⁵⁰ Rakanakiri Jesoshi, ikantziri:

—Eero pithañaakotari. Irira tee ikijeeyeeni, tema rantakinawo nokowakaakiriri. Rootaki atsipateeyantakaririni.

Riraga jamaaryajatzi tee raakameethatziri Jesoshi

⁵¹ Rooteentsi areetya kitejiri riyatee Jesoshi jenokinta. Apatziro ipoñaanaka riyaaanaki Jerojareeki. ⁵² Rotyaantakiri riyotaanewo, ikantakiri:

—Thame pityaawo janta Jamaaryaki, pamine ajeekanteeyapaakyaarini.

⁵³ Ikanta riyataawitanaka, omaanta riyoteeyakirini jamaaryajatzi riyaatatye Jesoshi janta Jerojareeki, rootaki kaari ishinetantawakari roojeekawakiri inampiki. Roojatzi ipiyantanaa, ikamantapaeri Jesoshi, ikantziri:

—Eero ishinetee amaye inampiki.

⁵⁴ Ikemantawakari Jantyaako eejatzi Jowa, ikantakiri:

—Nowinkatharite, ¿pikowakima nokanteri Tajorentsi itagaeyerini maawaeni jamaaryajatzi? Nokimityaari Iriiyashini paerani: itaakaantakirini joraaropaeni ki-jeeyakiririni.

⁵⁵ Rookathatanakiri Jesoshi, ikantanakiri:

—Tee okameethatzi akijeri. Tee piyoteeyini eeroka tsika pikantakari: tee pikameethashiretzi. ⁵⁶ Naaka poñaachari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Tee ro nopokantya nowamaayiterini atziri, inta nopokantari nowawijaakoeyerini. Roojatzi rowagaeyantanaani paashiniki nampitsi.

Riraga kowatsiri oyaateeyerinimi Jesoshi

(Mt. 8.18-22)

⁵⁷ Ikanta ikineeyanakini awotsiki, itonkiyotawakari shirampari, ikantawakiri Jesoshi:

—Nowinkatharite, nokowaki noyaataperotanakimi, tsikarika piyaate.

⁵⁸ Ikantanakiri:

—Naaka poñaachari janta jenokinta nokoñaatapaaki jaka kipatsikika nowawijaakotantyaariri atziri. Pikemijantawakiro iroka nokamantemiri: riraga otsitziniro eenitatsi imoo imaapiinantari, riraga jenokiweripaeni eenitatsi imaashi; omaanta naaka, tekatsi nopanko nomaantyaari.

⁵⁹ Roojatzi ikantakiri paashini atziri:

—Poyaatanakina eeroka.

Rakanakiri ikantzi:

—Nowinkatharite, nokowawitaka, omaanta ikamawakiita pawa. Aririka nokitatanakiri roojatzikya noyaatantanakimi.

⁶⁰ Rakanakiri Jesoshi:

—Eeniro ikaateeyini theenkantatsiripaeni, rirotaki kitaterini aririka ikamaki. Omaantakya eeroka, thame poyaatena pikamanteeyeriniita atziri tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenanteeyeerini.

⁶¹ Ikantziri paashini shirampari:

—Aritaki, nowinkatharite, noyaataperotanakimi: omaanta niteeyapaentyaariniita niwethateeyapaentyaariniita nosheninkapaeni.

⁶² Omaanta rakanakiri Jesoshi:

—Pithapaterorika kipatsi pipankiwaetantyaari piwankiri, eero paminaminawaetzi tsikarikapaeni, eero otzipitziwaetantanaka pithapatakiri. Eejatzi okimitaka roori: pikowakirika ipinkathariwentemi Tajorentsi, poyaataperotena, eero pikenkithashiryaaapiintziro panteero eejatzi pantapiintawitarini paerani.

10

Rotyaantakiri Jesoshi 72 kenkithatakaanteeyatsirini

¹ Roojatzi rotyaanteeyakirini Awinkatharite osheki riyotaanewopaeni reewateeyanakini, ikaateeyini 72. Ikantawakiri:

—Piyaateeyini nampitsikipaeni nokanteeyakimirini, apite pikantawakaayitanakyaani. Eekiro nimpaeeteemi iinja naari. ² Okimitaaka pankirentsi oshekiterika okithoki tekatsiperorika owiiteroni apaatanakya okithoki rooma tee roshekitzi owiiteroni. Eejatzi okimitaka iroñaaka eeniro oshekipero atziri kaari aapatziyana. Pamanapiinteri Awinkatharite rotyaanteeyantyaaririni osheki amitakotemini pikenkithatakagaeyerini atziri, riyaatanteeyaarini rirori jenokinta. ³ Pamine, osheki opomeentsitzimoeyemini, osheki rowashironkaeyemini theenkantatsiri: pikimityaari owisha, rojatekakari manitzipaeni. Iroñaakakya, piyaateeyini pikenkithateeyeni. ⁴ Eero paanaki pithaate, piyorikite, pijapatote. Aririka pitonkiyotawakyaari atziri niyanki, eero pikatziyakaari pikenkithawaetakayiri, omaanta pawijanakiri: apatziro powaanakiro janta nokantakiminta. ⁵ Tsikarika piyeekapaaki, pikanteri Tajorentsi ramitakoteri ashitawori ipanko raapatziyanteneri iyeekantyaari kameetha. ⁶ Aririka raapatziyena, ari rawijakotee, iyeekantyaari

kameetha. Rooma eerorika raapatziyana tee patsipetashitawo pikenkithatakayiri iñaani Tajorentsi: tema pantakiniri iroka nokantakimiri. ⁷ Tsikarika janta piyeekapaaki, aritaki piyeekaeyapaakini. Eero pikinakinayitzini pankotsikipaeni. Poyaawo oetarika ipawakimiri, eejatzi pirero, maawaeni. Okameethatzi ipawakimi oetarikapaeni koetyeemotakimiri: riraga atziri antawaetatsiri ikameethatzi ipineeteri. ⁸ Tsikarika pareetapaakya, aririka raakameethatawakimi, powapaakyaawo oetarika ipawakimiri. ⁹ Eenitatsirika mantsiyaripaeni, petsiyatakoeyerini. Pikamanteeyerini maawaeni: “Rooteentsi ipinkathariwenteeyemini Tajorentsi”. ¹⁰ Omaanta eerorika raakameethatawakimi paashinipaeni atziri, pikanteeyanakirini: ¹¹ “Pikemaeyawakinani: ikowawita Tajorentsi ipinkathariwentemimi, omaanta tee pikoyi. Tee paakameethateeyawakinani, eejatzi okimitaka, tee paakameethatawakiri Tajorentsi. Iroñaaka pashironkagaeyaani”. ¹² Rootaki nokowakiri pikamanteriri. Ñaakiro, paerani riraga joroomajatzini imaninteyakirini Tajorentsi rootaki ithonkanteeyakaririni. Omaanta eerorika raapatziyeeyawakimini atziri iroñaaka, ari iinja ranaakotaperoteri joroomajatzini ikemaatsitaperoteeyaawoni osheki.

*Ikenkithatakotakiri Jesoshi piyatheeyakaririni
(Mt. 11.20-24)*

¹³ Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—Ashironkaamatsiterini korashiinijatzi eejatzi wetheerajatzi: osheki iñaakoeyawitakinawoni notajonkantapiintaki, omaanta tee raapatziyeeyawakinani. Rirorikami ñeeyakinanimi tziirojatzi eejatzi shiroojatzi, tema ari ikenkithashireeyaneeyanimi, rookaeyeronimi kaari kameethatatsi ranteeyirini. ¹⁴ Kyaaryootaki rowashironkaeyakirini Tajorentsi iinja tziirojatzi eejatzi shiroojatzi, rowashironkagaeyerini, omaanta rowashironkaaperoeyerini osheki korashiinijatzi eejatzi wetheerajatzi. ¹⁵ Eejatzi ikenkithashireeyawitakani kaperinawoojatzi riyaaateeyenimi janta jenokinta, omaanta eero riyaaateeyeni inta riyaaateeyeni janta paamariki jeekatsiri inthomaenta kipatsi ikemaatsityaawo. ¹⁶ Niyotaanewo, pikemaeyenani. Aririka raapatziyeeyawakimini atziripaeni, eejatzi naari raapatziyeeyakinani. Aririka itheenkaeyawakimini eerori, eejatzi ikimitzitakina naari itheenkaeyakinani. Eejatzi okimitaka, aririka itheenkaeyenani naari, tema itheenkaeyerini eejatzi riraga otyaantakinari. Iroñaakakya, piyaateeyeni.

Ari ikanteeyakani.

Piyeeyapaani riyotaanewo Jesoshi kaatatsiri 70

¹⁷ Ikantaka ipiyeeyapaani rotyaantanewopaeni Jesoshi, ikimoshireeyapaakini. Ika-manteeyapaakirini:

—Nowinkatharite, riyotakina kamaari naapatziyakimi, ikemijantaperotakina. Nomatakirikya notyaanteeyakirini.

¹⁸ Rakanakiri:

—Kyaaryo riraga Jatanaashi ipinkathariwentawitakari iyamaaritzinkarite, omaanta noñeeyakimini pimanteeyakirini potyaantakiri kamaari eerori: iroñaaka niyotaki eero ipinkatharitaperotzi Jatanaashi, tema ramitakotakimi Tajorentsi panaakotantakariri kamaaripaeni. ¹⁹ Iroñaaka osheki notajonkawentakimi: okimiwitaka aririka paatzikawityaari maanki, eero rowamaemi; eejatzi riraga kitoniro, tekatsi ikantemi. Eejatzi ikijawitemi riraga iwinkatharite kamaari, omaanta tekatsi ikantemi, tema notajonkakowentakimi. ²⁰ Kyaaryo potyaantayitakirini kamaari, omaanta eero piweshiryawentawo iroka, inta pikimoshirewentaperoeyeroni piyaateeyeni jenokinta, tema rojankinateetakiro piwaero janta.

*Ikimoshireperotaki Jesoshi
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ Roojatzi riraga Jesoshi okimoshiretakaaperotakiri Ishire Tajorentsi, ikantziri Iriri: —Pawa, osheki pikameethataki. Pipinkathariwenteyirini maawaeni jenokijatzi eejatzi maawaeni kipatsijatzi. Eeniwitacha atziri iyotawitachari, riyotayitawitawoni oetarikapaeni, omaanta pimanapithatakiri piñaani: tee riyoteeyironi tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari. Omaantakya piyotaaperoeyakirini riraga kaari iyoperowitachari: itheenkaeyawitakarini ijoriyyotzinkarite omaanta pikowakaaperoeyakirini rirori riyote.

²² Roojatzi ikanteeyakirini piyotawenteeyakaririni:

—Rirotaki Pawa matakaakinawori maawaeni. Apaniroeni riyoperotana Pawa, tekatsi paashini iyoperotenani. Eejatzi nokimita naari, apaniroeni niyoperotziri, tekatsi paashini iyoperoterini: omaantakya ninkarika nokowakaakari noñaayeri, riro-taki yoterini Pawa eejatzi.

²³ Ipithokashitanakari rirori riyotaanewopaeni, apaniroeni irira ikanteeyakirini:

—Piñeeyakinani eeroka nomatakiro kaari iñaapiinteeyini paashinipaeni atziri. Okameethatzi pikimoshirewentena, eejatzi ikimoshirewentena paashini ñaayitanarini.

²⁴ Ikowaeyawitakani paerani riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iñeenami notajonkantayiteni, omaanta tee iñaana notajonkantayitzini. Eejatzi ikowaeyawitani iñeenami riragapaeni pinkatharitayitawitacharini. Eejatzi ikowaeyawitani ikemaeyenanimi, omaanta tee ikemaeyanani. Intakya eerokapaeni piñeeyakinani, pikemaeyakinani.

Ikowaperotzi Tajorentsi anintashireperoteri, eejatzi anintashireperoteri maawaeni atziri

(Mt. 22.34-40; Mr. 12.28-34)

²⁵ Paashini kitejiri ipokashitakiri iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi rowaga rojankinarini Moeseeshi. Ikowawitaka ikompitakayaarimi Jesoshi, ikantawitapaakari:

—Iyotaanari, ¿tsika nokantyaaka nojeekantyaari jenokinta, nokanteetatyeyyaani?

²⁶ Ikantawakiri:

—¿Oetaka okantziri rojankinarini Moeseeshi? ¿Oetaka okantzimiri?

²⁷ Rakanakiri:

—Okantana: “Okameethatzi anintashireperoteriroña Tajorentsi maawaeni ajankaneki. Rirotaki Awinkatharite. Eejatzi kameetha akyaaryoowentero aapatziyaari. Eejatzi kameetha akenkithashiryaperotyaaari tema ikameethaperotaki. Eejatzi paashini ikowaki Tajorentsi: akimitaaka anintaa aaka, eejatzi akimiteri paashinipaeni atziri, anintaperoteriroña”.

²⁸ Ikantanakiri:

—Kyaaryooperotaki iroka pikantakirika. Aririka pimonkaatero iroka eerori, aritaki piyeekae jenokinta pikanteetatyeyyaani.

Ikantakotziri jamaaryajatzi, neshironkatziriri joriyyo

²⁹ Omaanta riraga iyoperowitawori rojankinarini Moeseeshi tee inintashireperotziri maawaeni atziri, rooma ikowawita imanirimi. Rootaki rojampitantanakariri Jesoshi:

—¿Ninkama atziri nonintaperoyerini?

³⁰ Ikantawakiri:

—Noshiyakaawentemiro. Ikinanaki apaani joriyyo awotsiki. Ipoñaanaka Jerojareeki roerinkawitanaka taapiki rareetantyaami nampitsiki iitachari Jerikoo. Ikan-taka niyanki awotsi romapokapaakiri apanipaeni koshintzi roerikapaakiri, shepik. Roojatzi raatonkoryaapaakiri, raapithatapaakiri iithaari, osheki ipajapajaatakiri tag, tag, tag. Roojatzi rookamerikitanakiri awotsiki, rawijanakiri. Rooteentsi ikamemi riraga owashironkaenkari. ³¹ Ikantapaaka ikinapaaki awotsiki ñaanakowenantatsiri, rirowitaka joriyyo eejatzi. Iñaawitapaakari rirori rowashironkagaetakiri, roshinampitap-ithatanakiri, tee retakotanakari. ³² Eejatzi ikimitaka irira paashini shirampari riraga

icharineeteni Rewiini. Tema maawaeni irirapaeni ramitakotziri ñaanakowenantatsiri janta Tajorentsipankoki. Ikinapaaki awotsiki, iñaawitapaakari rirori, eejatzi roshinampitapithatanakiri, tee retakotanakari rirori eejatzi. ³³ Omaanta ikinapaaki paashinijatzitatsiri atziri rirotaki jamaaryajatzi, roonanewo jorriyopaeni. Ikinapaaki iñaapaakitziiri rirori, roojatzi retakotantapaakari. ³⁴ Riyaatashitapaakiri raawintapaakiri, eejatzi roojotakotapaakiri rompojeetakirira. Eejatzi eeniro ramakiri iwoorote riraga jamaaryajatzi. Roojatzi raakiri rirori rowankitakiri iwooroteki, raanakiri janta ojeekinta pankotsi. Eejatzi janta kameetha inintashireperotanakiri raawintapaakiri. ³⁵ Okitejitanaki ikowaki riraga jamaaryajatzi riyaate. Ikantanakiri ashitawori ipanko: “Ajaa, irika korikika. Nokowaki pikamintheeri irika shirampari. Tekirarika imonkaata koriki, paata nopinatapaemi paashini aririka nopiyee”. ³⁶ Ari ikaataki 3 ñaakiriri owashironkaenkari awotsiki. ¿Ninka atziri nintaperotakiriri?

Rootaki rojampitakiriri riraga Jesoshi iyoperowitawori rojankinarini Moeseeshi.

³⁷ Rakanakiri:

—Tema rirotaki riraga etakotakariri.

Ikantanakiri riraga Jesoshi:

—Eejatzi eerori, pikimityaari: pinintashireperoteri maawaeni atziri.

Jesoshi rareeteeyapaawoni Maarita eejatzi Mariiya

³⁸ Ari ikinanaki awotsiki Jesoshi, itsipateeyarini riyotaanewopaeni. Rareeteeya-paakawoni owaanini nampitsi.

Roojatzi janta oñaantawaari tsinani owaero Maarita, okantawakiri:

—Thame piyeekaeyeni nopankoki.

³⁹ Otsipatawo irento janta opankoki owaero Mariiya. Ojeekimotakiri Awinkatharite iitziki, okemijantawakiri, riyotaapaakirori. ⁴⁰ Rowaga Maarita, oshintsiwaetawakiniri onkotsitayitzinirini rowanawopaeni. Roojatzi iyaatashitakiri, okantapaakiri:

—Nowinkatharite, pamine, apaniroeni nonkotsitayitzimironi poyaari. Rooma rowaga eentyo, tee amitakotana. Potyaantero amitakotenaata jaka.

⁴¹ Rakanakiro:

—Maarita, osheki pikenkithashiryaperotakawo eeroka ponkotsiwaete owanawontsi, eejatzi powameethayiteroni oetarikapaeni. Osheki pikenkithashiryakawo. Okameethatawita maawaeni iroka, ⁴² omaanta eenitatsi apaani kameethaperotatsiri: rootaki iyoyagaanantakariri pirento roori, tekatsi kantawenteroni.

11

Riyotayiri Jesoshi riyotaanewo tsika ikantya ramaneri Tajorentsi

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

¹ Paashiniki kitejiri riyaataki Jesoshi ikenkithatakayeri Ashitariri. Ithonkatapaakiro ikenkithatakayeri Iriri, roojatzi ikantapaakiri apaani riyotaanewo:

—Nowinkatharite, paerani riraga Jowani riyotaakiri riyotaanewopaeni tsika ikantya ikenkithatakayeri Tajorentsi. Eejatzi eeroka iroñaaka nokowaki piyoteena naari tsika nokantya namaneri.

² Ikantawakiri:

—Aririka pikenkithatakayeri, ari pikimitero iroka pikanteri:

Pawa, jeekatsiri jenokinta,

osheki pikameethaperotaki, nokowaki pipinkathariwenteyenani, maawaeni.

Okameethatzi nanteeyemironi maawaeni

pikowakaakinari: nokoyi nokimityaari

ponampiripaeni jenokijatzinta ranteeyimironi maawaeni pikowakaakiriri.

³ Pamitakotena maawaeni kitejiriki

eero okoetyeemotantana noyaari.

⁴ Eero pikijawentanawo kaari kameethatatsi nantziri inta pikaminthayena: tema naari nokamintheeyirini maawaeni atziri. Eero pishinetziri kamaari rantakayenawo kaari kameethatatsi.

Pikowakotaperoteri Tajorentsi koetyeemotzimiri, aritaki imatakimiro

⁵ Eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—Pamine, niyotaanewopaeni, noshiyakaawentemiro. Aririka piyaatashiteri pitsipaminthari tsiteniriki pinetheeri rowanawo. Pikantapaakiri: ⁶ “Tekatsi nopawakiriri niyompari owakira rareetapaaka. Nokoyi pipawakina nowakayaariri”. ⁷ Aamashitya ari ikantawakimimi: “Eero poñaashirenkana, osheki nowochokini. Maawitakina naaka, eejatzi neentsitepaeni, maawaeni. Ashitaka ashitakontsi. Tekatsi nokantya nopiriinte nopantemirori poyaari”. ⁸ Ñaakiro, pitsipaminthari powawitari. Tee ikowawita ipiriinte ipantemirori poyaari. Omaanta eekirowa poñaashirenkiri roojatzi ipiriinantankya, ipawakimiro poyaari pikowakotakiriri. Rooma tee ikoyi poñaashirenkapiinteri. ⁹ Eejatzi okimita, aririka pamanapiinteri Tajorentsi, ari ramitakotapiintakimi ipakimi koetyeemotzimiri. Pikowakotapiinteri aritaki piñaakiro koetyeemotzimiri. Pikenkithatakaapiinteri aritaki ikemakimi, imatakayemiro kameethatatsiri. ¹⁰ Kyaaryo, maawaeni amanapiintziriri Tajorentsi ari ramitakotakiri iñaantyaawori koetyeemotariri. Maawaeni kowakowapiintatsiri riyotaapiinteri iñaantyaawori koetyeemotariri. Maawaeni kenkithatakaapiintziriri ari ikemakiri kameetha imatantyaawori kameethatatsiri.

¹¹ Ñaakiro, ikowakotemirika pitomi owanawontsi royaari, ¿arima pipawakiri mapi? Ikowakotemirika shima royaari, ¿arima pipawakiri maanki? ¹² Aririka ikowakotemi iithoki tyaapa, ¿arima pipawakiri kitoniro? Eero pipawakiri, inta pipaperotawakiri kameethatatsiri royaari. ¹³ Ñaakiro, tee pikameethawitya eerokapaeni, omaanta piyotzi pineshironkatziri peentsitepaeni. Rooma irintapaeni Ashitakaeri jenokinta riyotaperotzi rirori ineshironkaperotee aakapaeni. Aririka pikowakoperoteri, rotyaantemiro Ishire amitakotemini.

Ikanteetziri riraga Jesoshi rirotaki kamaari

(Mt. 12.22-32, 12.43-45; Mr. 3.20-30)

¹⁴ Paashini kitejiri iñaakiri Jesoshi shirampari imajontzitakaakiri kamaari, ikyaantawitakariri rajankaneki. Itajonkakowenteeri Jesoshi, rowawijaakoteeri, roojatzi iñaawaetantanaa eejatzi. Rotsikanateeyanakarini maawaeni ñeeyakiririni. ¹⁵ Omaanta ikantayitzini apaanipaeni:

—Ramitakotashitakariri Jesoshi Wereshewoo: riraga iwinkatharite kamaari, rootaki imatantawori rowawijaakoteeri imajontzitakaakirira kamaari.

¹⁶ Ijeekaki paashini theenkiriri Jesoshi, ikantziri:

—Ajaatya, pitajonkante, niyotantemiri kyaaryorika pipoñaaka jenokinta.

¹⁷ Omaanta riyotakiri rirori ikenkithashireeyakarini. Ikantziri:

—Aririka romanatawakagaeyaani atziri, tema aritaki ithonkawakagaeyakyaani. Eejatzi aririka ikijawakagaeyaani asheninka, tema ari itsipareeyawakaanakyaani. ¹⁸⁻¹⁹ Eejatzi okimita, aririka ikijeeyerinimi Jatanaashi iyamaaritzinkarite, ¿tsika ikantyaari ipinkathariwenantyaariri? Eerori pikanteeyakini iroñaaka: “Rirotaki Wereshewoo amitakotziriri Jesoshi rowawijaakotantariri imajontzitakaeri kamaari”. Rirorika amitakotenanimi nowawijaakotziri imajontzitakaeri kamaari, ¿ninka amitakotziriri pisheninkapaeni rowawijaakotantariri atziri kyaantawitakariri kamaari? ¿Rirojatzima pisheninka eerori kamaari? ²⁰ Omaanta imatakaakinawo Tajorentsi nowawijaakotantakariri imajontzitakaeri kamaari, piyoteeyantyaarini iroñaaka kijokiro rowaeyakimini riraga Tajorentsi, ikowaki ipinkathariwenteeyemini.

²¹ Paashini roshiyakaawentakiniriri Jesoshi, ikantaki:

—Pamine, eenitatsirika shirampari shintsitatsiri ithatyaamento, ichekopite, maawaeni, tema ishentaperotziro ipanko. Eero ishinetziro ikoshiteeteri rowaagawo. ²² Omaanta ipokapaakirika anaakotapaakirini shintsitaperotatsiri, eero imatziro rotsinampaawakiri rirori oetarika ranantapaakyaariri. Tema ari raapithatapaakiri rowamaamentopaeni. Roojatzi ikoshitantanakyaari rowaagawo, ipaeyanakirini isheninkapaeni rirori. ²³ Ikijeeyakinani maawaeni kaari inimoteeyirini nantero, rootaki rantawakaantanakari osheki atziri kaari raapatziyantaneena.

Ipiyawo eejatzi kamaari

²⁴ Aririka ipakagaeri atziri kamaari, okameethatzi ipinkanakiri: rapiiteerikari eejatzi. Okimitaka iroka: ikinakinayitakini riraga kamaari janta ochempiki, ikowakowawita tsika ijeekantyaari. Omaanta teerika iñee ijeekantyaari, roojatzi ikenkithashiryaantanaawori ipoñaanakanta, ikante: “Nopiyaneeta janta nopoñaaakanta”. ²⁵ Aririka ipiyapae, iñapaeri shirampari kimitaka pankotsi, opishitaka eejatzi kameetha okaankiityaaki. ²⁶ Roojatzi riyaatantaka ikaemeri paashinipaeni iyamaaritzinkarite, ikaatzi 7. Mapperori tee ikameethatzi riroripaeni. Ñaakiro, iroka pankotsi roshiyakawo kyaantawitariri kamaari. Aririka rapiiteeri ikyaanteeyari, roojatzi imaperotanteeya eero ijeekanee kameetha.

Ikantzi Jesoshi: “Ikimoshireeyakini maawaeni aapatziyanari”

²⁷ Ijeekaeyakini janta osheki kemaeyakiririni Jesoshi. Ocheraanaki apaani tsinani, okantzi:

—jTema okimoshirewentakimi piniro koñatakimiri!

²⁸ Omaanta ikantawakiro:

—Jee, kyaaryo, omaanta ikimoshireperoeeyakini maawaeni kemaeyirorini iñaaani Tajorentsi, eejatzi raapatziyeeyari.

Ikowakotziri theenkantaniri Jesoshi itajonkante

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

²⁹ Eekiro ipiyotawenteeyatyaarini Jesoshi paashinipaeni atziri. Roojatzi riyota-gaeyantakarini, ikantziri:

—Tee pikameethateeyini. Pikowaeyawitani piñeeyenanimi notajonkanteemi ee-jatzi, omaanta eero notajonkantzi. Apatziro pikenkithashireeyaari Jonaashini piy-otantyaari: ³⁰ paerani iniyakiri antari omani. Okaatzi 3 imaaakotaki inthomaenta, roojatzi ishitowantanaa ipaanteki, riyaatantanaka riyoteeri niniweejatzi. Tema rotyaantakiri Tajorentsi. Ari nokimiteeya iinja naari piyoteeyantyaarini rotyaantakina Tajorentsi: tema nopoñaaaka janta jenokinta natziritapaaki jaka kipatsiki. ³¹ Eejatzi rowaga iwinkathawoteni sheewajatzi, opoñaaaka inteena kameetha, paashiniki kipatsi. Paerani opoñaaaka inteena okemijanantariri Sharamooni. Okowaki riyotakaaperotero riyotaantziri. Pamine, nanaakoperotakiri naaka Sharamooni niyotzi, omaanta eeroka pitheenkaeyakinani. Iinja, aririka ipiyoteeyerini Tajorentsi maawaeni kamatsiri-paeni, ikanteeyemini: “Eenitatsi pantani: pitheenkakiri Notyaantanewo. Rooma roori rowaga iwinkathawoteni sheewajatzi, tema riro aapatziyakaakaworini okaatzi riyotaakirori Sharamooni”. ³² Eejatzi ikimitaka riraga niniweejatzini: raapatziyakari Jonaashini. Ikenkithashireeyanaani, ipakagaeyeeroni kaari kameethatatsi ranteeyaw-itarini. Nanaakotziri naaka Jonaashini, omaanta eeroka tee paapatziyeeyanani. Iinja ikantemi Tajorentsi: “Raapatziyakarini niniweejatzini Jonaashini: omaanta eeroka, ñitaka kaari paapatziyantari Notyaantanewo?”

Ikenkithatakotziro Jesoshi ootamentotsi

(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³ Eejatzi ikanteeyakirini Jesoshi:

—Aririka poonthoteri ootamentotsi, ¿arima pimanakiri tsikarika? ¿Arima pote-takiri kantziriki? Tema powapiintziri jeñokiini ijeekapiintzira, pikoñaatakotantyaari.³⁴ Iroka oki okimitawitawo ootamentotsi ashi awatha. Okameethatzirika oki, ari añeeyakironi oetarikapaeni. Omaanta teerika okameethatzi, eero añiuro oetarikapaeni, okimitaka akinaki tsiteniriki, tee ayoteeyini tsikarika akinaki. Eejatzi okimita aririka akenkithashireero kameethatatsiri ari antero kameethatatsiri. Omaanta ak-enkithashireerorika kaari kameethatatsi rootaki anantyaawori kaari kameethatatsi.³⁵⁻³⁶ Okameethatzi piyotakotya eeroka paapatziyaperotakaririka Tajorentsi. Pimonkaaterorika iroka, ari piyoperotanaki iroñaaka eero pitheenkimatantee. Tema pikimitakotakari ootamentotsi ootaperotachari.

Rootaki ikanteeyakiririni Jesoshi.

Ashironkaamatsitemiini ari rowashironkagaeyemini Tajorentsi iinja
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Rk. 20.45-47)

³⁷ Roojatzi ikantanakiri warijeeyo Jesoshi:

—Thame aate nopankoki, oya.

Roojatzi royaatantanakari, rowakaapaakari.³⁸ Tee ikiwawakota Jesoshi, rootaki rotsikanatantanakariri kameetha warijeeyo.³⁹ Ikantanakiri rirori: “Eerokapaeni pikenkithashiryakopiinteeyironi okaatzi piñaayitzirini. Omaanta tee pikenkithashiryakopiinteeyironi oetarika jeekayitatsirini pajankaneki. Pametawo pikiwiro pako, piwatha, piithaari, maawaeni. Omaanta tee pookimaetawo kaari kameethatatsi jeekatsiri pajankanekira. Pikimitakari atziri kiwawitawori iwajoni ikiwashitakawo jeñokiini, omaanta inthomaekira eeniro ojeeki owanawontsi opathayitakawoni. Omaanta tee pithonkiro pikiwiro.⁴⁰ Tee pikenkithashiryaneenta. ¿Apatziroma riwetsikakiro Tajorentsi pako? Tema eejatzi riwetsikiro pikenkithashiryantari.⁴¹ Pipashitayitawitarini ashironkaenkari koetyeemowitariri, omaanta tee pikaminthaaperotziri, patsiwakashitakawo pipakiri. Omaanta aririka pikaminthaaperoteri paashinipaeni atziri, tema ari pikameethataki.⁴² Pashironkagaeyani eerokapaeni. Kyaaryo pipagaantapiintawitari Tajorentsi eechonkiini pashi meenta, koraantero, kachaarikishi, omaanta tekira omonkaata ikowakayimiri Tajorentsi. Eeniro pantawitakari kameetha, eejatzi eeniro kaari pantzi. Tee pinintashireperotziri irira eejatzi tee pikaminthaaperotziri paashinipaeni atziri. Okameethatzi piperi Tajorentsi eechonkiini piwankiri, omaanta eero pipeyakotziro pinintashireperoteri eejatzi pantaperoteniri ikowakaakimiri.⁴³ ¿Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni! Aririka ipiyoteeyaani ajoriiyotzinkarite iñaaperotantyaariri Tajorentsi, pikowaeyini ipinkathateeyemini eeroka eejatzi. Aririka pikinayitanakini pankotsikipaeni, pikowaki kameetha raakameethateeyaperotemini atziripaeni.⁴⁴ Kyaaryo, rowashironkagaeyemini Tajorentsi. Pikimitakari kaminkari kitatachari kipatsiki, imanaka; tekatsi yotatsini ari ikineeyini atziripaeni, tee riyoteeyini rootentsimi raatzikakoterimi kaminkari pathagaentsiri. Eejatzi pikimitaka eerori, pimanayitawitawoni kaari kameethatatsi pantayitzirini”.

Rootaki ikantakiriri Jesoshi warijeeyopaeni.⁴⁵ Roojatzi ikanantanaka iyotaantzirori rojankinarini Moeseeshi:

—Iyotaantatsiri, okaatzika pikantakiri eejatzi naaripaeni pikijakaakina.

⁴⁶ Rakanakiri Jesoshi:

—Jee, eejatzi eerori rowashironkagaeyemini Tajorentsi. Osheki powanaayitakinirini atziripaeni pikowakaaperotakiri imonkaatero, omaanta tee imatziro. Eejatzi pikimitaka eerori: tee pimonkaateeyironi. Eejatzi tee petakotari riroripaeni.⁴⁷ Kyaaryo, pashironkagaeyaani. Pimonkaateeyakarini pichariniiteni rowama-gaeyakirini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi.⁴⁸ Tema riyotakotakina naaka irirapaeni. Eejatzi eerokapaeni owamaantatsiri. Tee pikoyi eeroka paapatziyena. Ari

pitzimitakyaarikami paerani eerori, ari powamagaeyakirinimi eerori eejatzi riraga kamanantatsirini. ⁴⁹ Riyotakoeyakimini Tajorentsi, ikantzimi: “Notyaanteniri atziri kenkithatakayerini, omaanta rowamaayitawakirini apaanipaeni, irira paashinipaeni ikijawakiri, ikemaatsitakaawakyaari”. ⁵⁰ Eenitatsi panteeyakirini maawaeni: pashi powaeyironi powamaantzi. Riraga itakaantaworini powamagaeyerinimi, roojatzi pikanta iroñaaka eerori pikowaki powamagaeyerini aapatziyeeyakaririni Tajorentsi. ⁵¹ Pisheninkateeyakarini owamaakiririni Aweeri. Eejatzi pisheninkateeyakarini owamaakiririni riraga Jakariiyashi: rowamagaetakiri rirori janta Tajorentsipankoki. Eeniro panteeyakirini maawaeni, rootaki rowashironkaawentemiri Tajorentsi. ⁵² Pashironkagaeyani eerokapaeni. Piyotaantawitawo rojankinarini Moeseeshi, omaanta pashironkagaeyaani: tema pamatawiteeyakirini ajoriiyotzinkaritepaeni. Tee pikowaeyini piyotakoteri Tajorentsi eerokapaeni, eejatzi tee pikowakagaeyirini riyoteeyerini riroripaeni riyoteri irira.

⁵³ Rootaki ikanteeyakiririni maawaeni, roojatzi ishitowantanaa. Ikijeeyanakirini riraga warijeeyopaeni eejatzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, eejatzi eekiro roñaashirenkanakitziri, rojampijampitanakiri oetarikapaeni, ⁵⁴ ikowaeyawitakani ikom-pitakayaarimi, ipoñaakaantyaariri, raakaanantyaaririmi.

12

Paamagaeyaawoni warijeeyo ranteeyirini (Mt. 10.28-33, 12.32, 10.19-20)

¹ Ipiyotawenteeyakarini Jesoshi oshekiperoroña atziri, rawitsinaawakagaeyakani. Roojatzi ikanantakari riyotaanewopaeni:

—Paamayaarira warijeeyopaeni, ramatawiteeyiminikari. Roshiyakaawaetashita raapatziyari Tajorentsi, omaanta osheki ramatawitantzi. ² Iiteeyawitakani tekatsi yotatsini ramatawiteeyawitakarini, omaanta iinja aritaki riyotakoeyerini maawaeni atziri rashi rowaeyironi ramatawitantzi. ³ Eejatzi eeroripaeni, oetarika pomanawitari pikantziri iroñaaka, ari ikemakoeyeemini iinja. Oetarika pikamantathatantawitariri apaani atziri janta pipankoki, ari itacheronkawaantetanaki ikaemanaki janta ipiyoteeyaninta atziripaeni.

¿Ninka athaawantaperotyaari?

⁴ Iroñaaka, notsipaminthari, nokamantemi: eero pithaawantari riraga atziri kowatsiri rowamaemi. Aririka rowamaemi, omaanta apatziro rowamaawityaawo piwatha, omaanta eero rowamaero pishire. ⁵ Omaanta riraga Tajorentsi pithaawantyaari: ikowakirika, rowamaemi ari imatakiro. Omaanta eejatzi ikowakirika rotyaantemi paamariki kaari tsiwakanitatsini, ari imatakiro. Rirotakikya pithaawantya rotyaantzimikari paamariki. ⁶ ¿Ipinaperotama iyaanini shiwankitzinkari? Tee ipinataperota, omaanta riyoteeyirini Tajorentsi: tee ipeyakoeyirini apaani. ⁷ Eejatzi okimitaka, riyoperoyakimini eerori: riyotziro eejatzi tsika okaatzi piishipaeni. Ikempoyeeyakirini shiwankitzinkari iyaanini, tema eerokapaeni ikempoyaaperoyakimini. Eero pikan-tashiryaashita, omaanta piweshiryaawentyaari Tajorentsi. ⁸ Eejatzi piyoteeyakironi iroka nokantemiri: eero pipashiwentakaana, aririka pikamanteeyerini paashinipaeni atziri paapatziyakina, aritaki nokamantakiri Pawa eejatzi ronampiripaeni janta jenokinta pisheninkatakina. Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. ⁹ Omaanta pipashiwentakayenarika jaka kipatsiki, eejatzi eerori nopashiwentakayemi naari janta jenokinta iinja. ¹⁰ Aririka ikantzimatena atziri, ari imatero Tajorentsi ikaminthayeri, aririka raapatziyeena iinja, eero ikenkithashireero ranteeyirini. Omaanta aririka ikantzimateeyeroni Ishire Tajorentsi, eero ikaminthay-imaetari Tajorentsi. Tema tee ikoyi rirori raapatziyena. ¹¹ Aririka ragaetemi janta

pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni, eejatzi janta kankowenantatsiriki, eejatzi janta jewatatsiriki, eero pithaawanteeyarini. Eero pikenkithashiryaaashitapiintawo: “¿Litaka nokanteriri?” ¹² Aririka ragaetemi, ro iyoteemini Ishire Tajorentsi oetarika pikanteriri.

Kyaaryoowa, piñaawenaperotawokari osheki owaagawontsi

¹³ Roojatzi ikantakiri apaani shirampari Jesoshi:

—Iyotaanari, ipanakirini pawani yeeyika maawaeni tzimimoeyawitaririni. Tekatsi ipena naari. Pikanteri yeeyi ipagaanteena naari rowaagawo.

¹⁴ Rakanakiri:

—Eero nokantziri. ¿Naakama kankowenantatsiri, nokanantyaariri pirentzi?

¹⁵ Roojatzi ikanteeyirini maawaeni piyotawenteeyakaririni:

—Kyaaryoowa: piñaawenaperotawokari rashitayitarini paashinipaeni, eero oweshiryaaaperotakayimi.

¹⁶ Roojatzi roshiyakaawenantakanari, ikantziri:

—Eenitatsi iipatsite ashaagantzinkari. Osheki onintzi pankirentsi kameetha oshookayitanakini iwankiripaeni. ¹⁷ Monkaatapaaka rowiitantyaawori okithokipaeni, ikempoyaantyaaworimi opankokipaeni roori, omaanta iroñaaka yeekitapaaki. Tee omonkaatapaakawo paashini. ¹⁸ Ikenkithashiryaaaka ikantzi: “¿Tsika nokanteroka? Tekatsi nowantyaawori maawaeni. Jaa, niyotaki iroñaaka tsika nokantero: noshiryaaakantero pankochaanikira, nantakaantee antawopero pankotsi nowantyaawori maawaeni nowankiripaeni, eejatzi maawaeni nowaagawo. ¹⁹ Oshekitaki iroñaaka maawaeni, tekatsi koetyeemoteenani. Ojamani okantya, eeroota othonkitaa nowanawo; iroñaaka nomakoree osheki ojarentsi, eero nantawaetzitaa. Iroñaaka nowapiintya, noshinkitapiintya, niweshiryaaawentyaawo maawaeni tzimimotanari”. Rootaki ikenkithashiryaaakari ashaagantzinkari. ²⁰ Omaanta ikantzi Tajorentsi: “Tee piyotakota. Iroñaaka tsiteniriki pikame, roojatzi ¿ninkarika ashiteeyawoni maawaeni tzimimoeyawitzimirini?” ²¹ Ñaakiro, tee riyotzi maawaeni kowawitachari roshekeero rowaagawo jaka kipatsiki. Okameethawita ijeekimi kameetha ijeekanteeyarimi iinja janta jenokinta. Tema rootaki ikowakiri Tajorentsi.

Pikanteri Tajorentsi ikempoyaawentemi

(Mt. 6.25-34)

²² Eejatzi ikantakiri Jesoshi riyotaanewo:

—Eero pikenkithashiryaaakoperotapiintawo tsika paye poyaari eejatzi pikithaatyaaari.

²³ Tema rirotaki Tajorentsi owañaakimiri. ¿Opomeentsitzimotarima iroñaaka ipemi poyaari eejatzi pikithaatyaaari? ²⁴ Pikenkithashiryaaakotyaari tsika ikantari tsimeri jenokiweripaeni: tee ipankitaanta eejatzi tee ikempoyaanta rowanawo pankotsiki, omaanta ipapiintziri Tajorentsi royaari. Pamine, ikempoyaawenteeyakirini irira tsimeripaeni jenokiweri tema eejatzi eerori ari ikimitemi. ²⁵ ¿Litaka patsipetashitantawori pikenkithashiryaaapiintawo oetarikapaeni? ¿Piitzima aririka pikenkithashiryaaapiintawo eekiro piyaatayee pantaripenthakiitanaki? Eerotaatyaami. Eejatzi ¿arima pimatakiro pojanthayero pañaantari? Eero pimatziro. ²⁶ Ñaakiro, patsipetashitakawo pikenkithashiryaaapiintawo. Tekatsi paye.

²⁷ Pikenkithashiryaaakotyaawo tsika okanta oteyakipaeni. Tee othamaetaanta, eejatzi tee ontyaanta oethaari, omaanta okameethaperotaki. Paerani osheki rowaneenkatanani Sharamooni, omaanta tee ikimiperotawo oteyakipaeni: anaakotakiri, okameethaperotaki irowa. ²⁸ Ñaakiro, rowaneenkatakiro Tajorentsi oteyakipaeni inchashi. Eechonkiini ojeekawita, omaanta intsipaete ojampiyanee. Omaanta eerokapaeni ojamani piyeeki: tema piyotzi ikenkithashiryaaaperotakimi eerori.

¿Litakakya pitheenkantakariri? ²⁹ Eero pikenkithashiryaaapiintawo oetarika

poyaari, eejatzi oetarika pireri: ikemakayemi Tajorentsi. ³⁰ Tema rootaki rantapiinteeyirini kaari yotziri Tajorentsi ikenkithashiryaaapiintawo oetarika rowapiinteeyaarini. Omaanta eeroka, riyotzitakimiro Pawa Tajorentsi maawaeni koetyeemotakimiri. ³¹ Eerokapaeni pityaawo pikenkithashiryaaakoperoteri Tajorentsi eejatzi pipinkathataperoteri irira, aritaki ipakimiro maawaeni koetyeemotakimiri. ³² Niyotaanewo, osheki inintaperotakimi Pawa Tajorentsi: ikowaperotaki ipinkathariwenteeyemini, ikaminthaaperoeyemini. ³³ Pipimantero pashitayitarini, pipayiterini ashironkaenkari owinawo. Aritaki ipinatakimi Tajorentsi janta jenokinta. Ojeekaperote powaagawo janta: eero opathagae, eero opitsitee, eero ikoshiteeteemi, eero rapeyeero kaero. ³⁴ Aririka ojeeki powaagawo jaka kipatsiki, osheki pikenkithashiryaaakiro jeekayitatsirini kipatsikika. Omaanta aririka ojeeki powaagawo janta jenokinta, aritaki pikenkithashiryaaakopiintakiri Tajorentsi.

Piwetsikaeyaani, tee piyotzi tsika okaate ipokashiteeyemini Tajorentsi
(Mt. 24.45-51; 25.1-13; Mr. 13.33-35)

³⁵⁻³⁶ Eekiro riyaatatzi ikanteeyakirini Jesoshi riyotaanewo:

—Paamagaeyaarini piwinkatharite, piwetsikashireeyaani. Pikimitakotyaari riraga ronampiri ashitawori ipanko. Riyaataki riraga ashitawori iñeeri isheninka raye iina. Raamagaeyaarini ronampiripaeni janta ipankoki. Aririka rareetapaeya ikowapae rashitaryaawaeniri, eejatzi ikowapae iñaapaero owetsikayitakani kameetha. Aririka otsitenitane, ikowaki oorentya ipanko. Eejatzi ikowaki ikakite ronampiripaeni, ramitakotantawaeyaariri onampitariri. ³⁷ Aririka iñaapaeri riwetsikaeyakani, iki-moshireeyanakini maawaeni. Riraga ashitawori ipanko ijeekakagaeyerini maawaeni ronampiripaeni, rowakagaeyapaeyaarini. ³⁸ Omawitya tee riyoteeyawityaani tsika okaatzi ipokanteeyaari: aririka niyanki tsiteniri, rooma rootzimateentsirika okitejite. Omaanta roojatzi iñeeyapaerini ronampiri riwetsikaeyakani maawaeni, ari iki-moshireeyanakini irirapaeni. ³⁹ Piyotakoteeyakironi iroka nokamantemiri: aririkami riyotemi ashitawori ipanko rooteentsi ipoke tsiteniriki koshitantatsiri, tema aritaki ikakitakimi, eero imatziromi ikoshiterimi. Omaanta tee riyotzi tsikarika okaate ipokantyaari koshintzi. ⁴⁰ Eejatzi nokimitawitari koshintzi, tee nokamantzimi tsikarika okaate nopokanteeyari. Paerani nopoñaaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Iinja nopiyaate eejatzi. Pikenkithashireeyenani, paamagaeyeenani: nomapoka-paemikari.

Onampirentsi kyaaryoowentzirori ikanteetziriri eejatzi kaari kyaaryoowenteroni

⁴¹ Ikanta rojampitakiri Peetero:

—Nowinkatharite, ¿apatziroma poshiyakaawenteeyanawoni naakapaeni kameetha? Eejatzima rirori, ¿pikowakima poshiyakaawenteeyerini maawaeni atziri kameetha?

⁴² Rakanakiri:

—Nokenkithatakagaeyatziirini maawaeni kyaaryoowentzirori nokowaka-gaeyakiririni. Ikimitaka iwaatorote atziripaeni, ikowakaakiri apaani ronampiri ikyaaryoowenteniri rowakaapiintyaari paashinipaeni ronampiripaeni. Roojatzi riyaatantaka iwaatorote tsikarika. ⁴³ Aririka rowakaapiintakyaari kameetha, ipokaerika iwaatorote, riweshiryaaawentapaakyaari. ⁴⁴ Ikantapaakiri: “Kameetha pimonkaatakinawo. Iroñaaka eeroka amineeyenaworini maawaeni tzimimotanari”. ⁴⁵ Omaanta, ikantatyeerimi riraga ratzirite: “Eero ipokitaa nowaatorote”. Apatziro ipoñaanaka ikijakijaatanakiri onampirentsiipaeni, ipajapajaatakiri: shirampari, tsinani, maawaeni. Iperataka osheki, ishinkishinkitashitaka. Omaanta tee imonkaatziniri ikowakaawitanakariri iwaatorote retakotyaarimi paashinipaeni. ⁴⁶ Paashiniki kitejiri ipokae iwaatorote, romapokapaeri. Rowajankitaapaakiri ronampiri, ikimitakaanteri paashinipaeni kaari monkaateroni ikantawitanakariri. ⁴⁷ Ñaakiro, riyotawitakawo

ronampiri ikowakaayitawitakaririni iwaatorote, omaanta tee ikemijantaperotziri, tema rootaki ipajatakaanantyaariri, tema osheki ipajapajaatakaantaperoteri. ⁴⁸ Omaanta eero rowajankitaaperotziri kaari yotzinkari. Tekirarika riyoteeri iwaatorote oetaka kameethatatsiri ranteri eero ipajatashitari osheki. Omaantakya riraga yoperowiteenchari rirotaki ipajeeteri kameetha.

Inja osheki ikijawakaawenteeyenani atziripaeni
(Mt. 10.34-36)

⁴⁹ Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—Atayerorika owantsi, taanaka maawaeni. Okimiwitaka iroka, nopokakika jaka kipatsikika nokenkithatakagaeyakirini maawaeni atziri iñaani Pawa, eejatzi noka-mawenteri. Apaanipaeni raapatziyawakawo omaanta paashinipaeni tee raapatziyawo inta ikijashitawakina roojatzi rowamaantakinapa iinja. Nokowakaaw-itakari ranteromi iroñaaka. ⁵⁰ Osheki nokenkithashiryaaokotaka iroñaaka: rooteentsi nokemaatsiperotyaaawo katsiri. ⁵¹ ¿Piitashiteeyawitanima nopokashiteeyakirini atziri nomaerinteyerini, kameetha raakameethatawakaantyaari? Teewee, omaanta iki-jawakaawenteeyenani. ⁵² Apaani pankotsi ijeekantyaaworika apawakooni atziri, riraga 3 ipoñaashitanakya ikijanakiri riraga paashini apitera. Riraga apitera ipiyatakotzitanakyaari rirori. ⁵³ Apaani atziri ikijanakiri itomi, eejatzi itomi ipiyatzitanakyaari iriri. Tsinani okijanakiro ishinto, eejatzi rowaga ishinto opiyaatzitanakyaawo iniro. Tsinani okijitanakawo ewatyero opiyaatakotzitanakyaawo ayiuro.

Pikenkithashireeya piyotantyaari riyoteemiro Tajorentsi
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴ Roojatzi ikanteeyirini piyotawenteeyaririni:

—Aririka piñaakiro antawo tampyaa amakiro menkori otsitenipithatanaki, pikan-teeyini: “Kaakitaki inkaniwee”. Tema piyoteeyakini opariyatye inkani. ⁵⁵ Aririka piñaakiro opiteyaryaanaki piyogo, pikanteeyeni: “Rooteentsi oniyankite ojarentsite”. Tema eejatzi piyoteeyakini. ⁵⁶ ¡Amatawitantaniri! Piyotakoeyawitawoni tsikarika okantya jenoki, eejatzi kipatsi. Tema piyoteeyakini opariyatyeerika inkani. Omaanta tee pikowaeyini piyoteeyeni opomeentsitzimoteeyemini iinja. ⁵⁷ ¿litaka kaari pikan-takotantari okaatzi kyaaryooperotatsiri? ⁵⁸ Aririka raakaanantemiri atziri koriki pireewitziriri, aririka raanakimi kantakotantatsiriki. Tekiraatarika rareetakayemi, piwetsikaeri pikanteri: “Eero pikijana, ari nopinateemi iinja”. Rooma eerorika pikantziri rootaki romonkyaagakaanantemiri omonkyaagementotsiki. ⁵⁹ Aririka romonkyaakimi, ipinatakaaperotakimiri maawaeni koriki okaatzi pireewitziriri. Eerorika pipiri, eero roemishitowiteemi.

13

Pookaero kaari kameethatatsi pantapiinteeyirini

¹ Roojatzi ipokaki paashini atziripaeni, ikamantapaakiri Jesoshi:

—Riyaateeyawitakani karireeyajatzipaeni janta Jerojareeki rowamaenirimi Tajorentsi ipira. Riraga kaaripero Peraato rowamaakaananteyakirini karireeyajatzipaeni janta okaankiitziira ipankoki Tajorentsi, tsikarika rowamaapiintzinirinta ipirapaeni. Ari rowamaakiri itsipatakari eejatzi ipirapaeni. Riraa atziri otsipateeyanakawoni rashira ipira.

² Rakanakiri Jesoshi:

—¿Piitakaakirima riraga karireeyajatziri rirotaki antaperoeyakirorini kaari kameethatatsi ishinetantakariri Tajorentsi rowamaakaanantakariri Peraato? ³ Nokamantemi: tee ro ikamantari. Omaanta eerokapaeni, kyaaryoowa: eerorika pikenkithashiryaa, eejatzi eerorika pookaero kaari kameethatatsi

pantapiinteeyirini, aritaki pikimiteeyakyaarini riroripaeni pithonkakya. ⁴ Eejatzi paerani otziroryaantakari antawo mapipanko janta Shiroeki, atsinakaeyakirini 18 shirampari, ikamaeyakini. ¿Itaka ikamaeyantakarini? ¿Rantaperotakitziroma kaari kameethatatsi ikamaeyantakarini? ⁵ Nokantzimi: “Tee”. Tema ikimiteeyakarini maawaeni paashini atziri. Eejatzi nokantzimi eerori, pikimityaari riroripaeni eeromi pikenkithashireeyaani, pookaero kaari kameethatatsi pantapiinteeyirini. Eerorika pantziro iroka eerokapaeni, aritaki rotyaantakimi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

Rowaga iyeera kaari kithokitatsini

⁶ Roojatzi roshiyakaawenteeyantakanarini iroka, ikantzi:

—Ipankitakiro atziri iyeera janta roowamashiteki. Ojamanitaki ojeekaki, tee okithokitzi. Riyaatapiintawita raminee okithoki, rowiitemi: omaanta tee okithokitzi. ⁷ Roojatzi ikantziri riraga thamaetziniriri: “Pamine, okaataki 3 ojarentsi nopokapiintawitaka nowiitemi okithokipaeni, omaanta tee okithokitzimaeta eechonkini. Aminashita okatziya. Pichekero, nopankiteeta oetarikapaeni kameethatatsiri”. ⁸ Rakanakiri thamaetziniriri: “Ari okantawakaata iroñaaka iroka ojarentsika. Noshe-watawakiroota kipatsi amethopanetantanakyaari, eejatzi nowapiintenirotziya pipira, kameetha otzimantyaari okithoki. ⁹ Rooma okithokitakirika paashini ojarentsi, tema kameetha eerokya achekiro. Rooma eerorika okithokitzi, roojatzi nochekantakyaawo”.

Retsiyatakotakiro saawaroki Jesoshi kyaantawitawori kamaari

¹⁰ Paashiniki saawaro riyotaantaki Jesoshi janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni. ¹¹ Eenitatsi janta pankotsiki apaani tsinani kyaantawitawori paerani kamaari itsiyajoemitzitakaakiro. Okaatakotaki 18 ojarentsi otsiyajoemitziwitaka, ashi owakiro otsiyajoemitzitaki: tekatsi okanteeya otampatsikatanteeyaari. ¹² Iñaantakawori Jesoshi, ikaemakiro:

—Pipokanaki, iroñaaka netsiyatakoteemi.

¹³ Ipampitawakiro, roojatzi awijakotantanaa. Kameethatane, okatziyanaa. Okantanaki:

—Retsiyatakotaana Tajorentsi, tema ikameethaperotaki.

¹⁴ Riraga jewawentzirori janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni iki-janakiri Jesoshi. Ikanteeyanakirini piyoteeyencharini:

—Okameethatzi antawaeteeyeni 6 kitejiri, omaanta aririka omonkaatapaakya kitejiri 7 okameethatzi amakoryaaperoeyanakini. Eero antawaetzimaetantawo. Aririka pikowaki petsiyatakoeyeeni, pipoke paashiniki kitejiri, eerokya pipoki saawaroki.

¹⁵ Ipiyawaantetanakari Awinkatharite, ikantanakiri:

—¡Amatawitantaniri! Osheki pamatawitantashitaka. Tema pantawaeteeyini eeroka saawaroki. Pamine, aririka imiritaki piwaakate saawaroki, tema ari pithatakoryaakoteri paanakiri janta ojeekinta iña. Eejatzi pikimitziri piwoorote, maawaeni. Kyaaryo, pineshironkateeyirini pipirapaeni saawaroki. ¹⁶ Omaanta kaari pipira iroka tsinanika, inta pijorriyotzinkawote. Paeranitaki ikyaantawitakawo kamaari kimitaka othatakotaka roori: tema okameethataki akaminthayero saawaroki, etsiyatakoteero.

¹⁷ Ikemantawakawori iroka, ipashiwenteeyanakani maawaeni kijeeyakiririni Jesoshi. Omaanta riroripaeni paashini atziri riweshiryaawenteeyanakarini Jesoshi, ikanteeyanakini:

—Okameethateeyakini rantayitakirini Jesoshi.

Jesoshi roshiyakaawentziro moshitaaja eejatzi tapiyakaawori paa

(Mt. 13.31-34; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Roojatzi ikantzi Jesoshi:

—¿Piyoteeyinima tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi? ¿Tsika nokanteroka noshiyakaawenantemirori? ¹⁹ Oshiyakawo okithoki moshitaaja ipankitziri shirampari

rowaneki. Oshookanaki, okimotatanaki, oshiyawitakawo inchato. Rookantapiintakawo tsimeri jenokiweri imakoryaantapiintawo owaempekikipaeni.

²⁰ Rapiitakiro, ikantzi:

—¿Tsika nokanteroka noshiyakaawenantemirori tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi? ²¹ Okimitakawo tsinani aakiro tapiyakaawori paa eechonkiini. Ot-sipataakiro osheki teriikopane otapiyantanakari. Oshineeyakaanakiro maawaeni, roojatzi antawotantanaka. Eejatzi ikimita riraga atziri. Eenitatsirika apaani antzirori kaari kameethatatsi, rantakagaeyerini paashinipaeni atziri rantero kaari kameethatatsi.

Pipomeentsiwentyaawo pareetantyaari jenokinta
(Mt. 7.13-14, 21-23)

²² Ikantaka ikinakinayitakini Jesoshi nampitsikipaeni, riyotaantayitzini. Roshiretakawo riyate Jerojareeki. ²³ Rojampitakiri apaani:

—Nowinkatharite, ¿tsika ikaateeyinika awijakoeyaatsini? ¿Arima ikaate apaanipaeni?

Rakanakiri:

²⁴ —Noshiyakaawentemiro. Okimiwitakawo okaatzini omoo akyaantyaari jenokinta. Eenitatsi osheki kowawitachani riyateemi jenokinta, omaanta ero imatziro rareeta. Pipomeentsiwentyaawo pareetantyaari janta. ²⁵ Eejatzi okimiwitakawo rantziri ashitawori ipanko. Ijeekaki inthomaenta rirori, rashitakotaka, riyawitakiro ashitakontsi. Roojatzi pipokaeyantawitakyaani eerokapaeni, pikantawitapaakyaari: “Nowinkatharite, pashitareenawo, nokyaantyaari”. Omaanta ikantawakimi: “Tee niyoteeyimini tsikarika pipoña”. ²⁶ Roojatzi pikanteeyawitanakyaarini: “Paerani pitsipateeyakinani nonampiki owaeyakani, eejatzi piyotagaeyakinani”. ²⁷ Aritaki ikantemi: “Tee niyotzimi. Piyaatee, pipiyanee tsikarika pipoñaaka. Osheki pantayitzironi kaari kameethatatsi. Tee pikameethatzi”. ²⁸ Piñaantakariri Awaraama, Ijaaka, Jakoowo, maawaeni riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi ijeekaki jenokinta, omaanta eerokapaeni, roepiyawaemi Tajorentsi, ero pimateeyironi pikyaapae. Roojatzi osheki powashiretaperotanakya, piraaperotanakya eejatzi patsikaekiteeyanakyaani, tyakiririri. ²⁹ Ipoñeeyapaakyaani aapatziyariri Tajorentsi intatsikeronta, jakakiroka, katonko, kirinka, maawaeni kipatsikipaeni. Ijeekaeyapaakini janta ipinkatharentsitzinta rirori. ³⁰ Rareetaperoteeya riraga pitheenkaeyakirini. Omaanta riraga pipinkathateeyawitakarini ero rareeteeyaani rirori: ashi rowaeyeroni ijeekaeyanakini jaka.

Riraaneentakotawo Jesoshi Jerojaree
(Mt. 23.37-39)

³¹ Roojatzi ipokantaka apaanipaeni warijeeyo. Ikantapaakiri Jesoshi:

—Piyaate paashiniki kipatsi. Ikowaki Eroreshi rowamaakaanemi.

³² Rakanakiri:

—Pikamantakiteri riraga amatawitantatsiri: “Ikantzi Jesoshi: ‘Eero noshiya. Nokantyaani nowawijaakoeyeriniita kyaantawitariri kamaari eejatzi mansiyari-paeni: iroñaaka, inkaamani, eejatzi paashini kitejiri. Roojatzi nomonkaatakiro maawaeni’ ”. Rootaki pikanteriri. ³³ Rootaki nokinakinayitantyaarini iroñaaka, inkaamani, eejatzi paashiniki kitejiri. Eejatzi okameethatzi nokame Jerojareeki: tema janta aritaki ikamapiintzi kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi.

³⁴ Eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—Riraga jerojareejatzi osheki rowamaayitakirini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. Roshemyaapiinteeyakirini mapiki paashinipaeni rotyaantanewo Tajorentsi. Okim-itziriranki tyaapa ojatwirinikitziri iryaanipaeni, eejatzi nokimiwitaka naaka osheki nokowawitaka nopiyoteeyerinimi jerojareejatzi: naapatziyakagaeyarinimi iñaani Tajorentsi omaanta tee ikowaeyini. ³⁵ Pamine, tekatsi amitakoterini iroñaaka, rookaeyirini Tajorentsi, ikantzi: “Ari ikantakaata”. Ero iñagaana eejatzi iroñaaka.

Iinja, aririka nopiyee, ari iñaawaena, eejatzi ikanteeyeeni: “Tema ikameethaperotaki Rotyaantanewo Tajorentsi”.

14

Retsiyatakoteeri saawaroki Jesoshi aawayinkaripaeni

¹ Paashiniki saawaro riyaatanaki Jesoshi janta ipankoki jewatakagaeyiririni warijeeyopaeni rowakayaari. Paashini warijeeyopaeni inetapitakiri Jesoshi, ikowakowataki tsika ikantya ipoñaakaantyaariri ikantakowenantaariri. ² Ijeeki janta apaani mantsiyari, ari inewootakiri riraga Jesoshi. Tema aawaayitakini maawaeni iwatha. ³ Rojampitziri riraga iyotaantziroripaeni Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni:

—¿Okameethatzima etsiyatakoteri mantsiyaripaeni kitejiriki amakoreeyantarini?

⁴ Omaanta ari imaeriteeyanakini, tee rakaneentzi eechonkiini. Ipoñaanaka Jesoshi ikathatakiri mantsiyari, retsiyatakoteeri, roojatzi rotyaanantaari ipankoki. ⁵ Roojatzi ikanantakari riraga aminaperoyakiririni:

—Tema pantawaeteeyini eerokapaeni saawaroki. Aririka ipariyaki piwaakate omooki, tema ari pagaeri eejatzi.

⁶ Eejatzi imaeriteeyanakini.

Eero pikantakaaperoyani

⁷ Ikanta rotsikanateeyakarini Jesoshi riraga owaeyacharini riyoyagaeyakironi rooperori jeekamentotsi. Ikowaki ijeekimoteri okaakini riraga pinkathari iñaaperotantyaaririmi. Roojatzi roshiyakaawenteeyakirini Jesoshi:

⁸ —Aririka rakiyotemi pijoriyotzinkarite, eero pijeekantashitawo jeekamentotsi ijeekakerotzira pinkathari. Ari aamaashitya, rareetapaakyaarika paashini owakotyaarini pinkathariperotatsiri, ⁹ roshirinkimikari paashiniki jeekamentotsi riraga kaemakaantakimiri, ikantzimikari: “Eero pijeeki jaka. Ijeekapaakiita rirori pinkathariperotatsiri”. Roojeekaemikari janta othapiki, tema ari pipashiwentanakya.

¹⁰ Omaantakya okameethatzi pijeekapaaki janta othapiki. Roojatzi aririka iñaakimi riraga kaemakaantzimiri, roojatzi ikanantakimi: “Pipokanaki jaka, niyompari, pijeekimoteri okaakini pinkathari”. Iñagaeyemini maawaeni owaeyeencharini itsipateeyakimini pinkathari. ¹¹ Pikantakaaperotashityaarika eeroka apaniroeni pikowaki iñaaperotanteetemiri, ari ipashiwentakaakimi Tajorentsi: tekatsi iñaaperotaneemini. Omaanta riraga kaari kantakaaperotachani rirotaki iñaaperoteri Tajorentsi kameetha, itsipatantyaariri ipinkathariwenante.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi kaemakaantawitariri atziri rowakagaeyaarini (Mt. 22.2-14)

¹² Eejatzi ikantakiri Jesoshi riraga kaemakaantakiriri roya:

—Aririka pikaemakaanteri atziri powakaanteeyaaririni, eero pikaemapiinteeyirini pisheninkaperopaeni eejatzi riraga ashaagantzinkaripaeni. Aririka powakaakyaari, ari rirori ipiyateemi, rowakagaemi iinja. ¹³ Omaanta okameethaperotzi pikaemakaantaperoterira riraga kaari ashaagantayitachani, riraga kijopookitatsiri, riraga kaari kokichaataatsi, maawaeni. ¹⁴ Rooma paata rirori tekatsi ikanteemi ipiyateemi rowakagaeyemini. Omaanta iinja ipiriinteeyeerini Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyaririni. Roojatzi ipinaperoteemi rirori Tajorentsi. Eero patsipetashitawo pikaminthaantzi.

¹⁵ Ikemantakariri apaani owaenchari, ikantanaki:

—Tema okameethaperotaki ajeekae janta ipinkatharitzinta Tajorentsi.

¹⁶ Ikantawakiri Jesoshi:

—Ikimitaka apaani shirampari ronkotsitakaantakiro osheki owanawontsi, roojatzi ikaemakaantakiri osheki atziri roya. ¹⁷ Onkotsiteeyakani maawaeni. Roojatzi

rotyaantakiri ronampiri: “Piyaate, pikamanteeyerini: ‘Monkaataka, onkotsiteeyakani maawaeni, pipoke iroñaaka’ ”. ¹⁸ Omaanta tee ikowaeyini riyateeyeni. Ikantzi apaani: “Owakira namanantakotaki noepatsite. Niyaate iroñaaka naminakitero, kameethatakirika. Pikamanteeri: ‘Eero ipoki rirori’ ”. ¹⁹ Ikantzi paashini: “Owakira namanantakiri 10 waaka. Nokowaki naminakiteri kameethatakirika. Pikamanta-paeri: ‘Eero ipoki rirori roya’ ”. ²⁰ Ikantziri paashini: “Owakira naaki noena. Tekatsi nokantya niyaate”. ²¹ Ikantaka ipiyanaa riraga ronampiri rotyaantawitari. Ikamantapaeri: “Ikanteeyini: ‘Eero niyaatzi nowa’ ”. Roojatzi ikijantanaka riraga iwaatorote, ikantanakiri ronampiri: “Ikantakaata nosheninkapaeni. Iroñaaka piyaate janta pankotsikipaeni nampitsi, pikinayitanakini pikowakowayitakiterini riraga kaari ashaagantachani, riraga kijopookitatsiri, riraga aashetatzinkari, riraga kaari kokichaatsi, maawaeni”. Roojatzi riyaatantanaka, ikaemaeyakitzirini, pokaeya-paakini. ²² Ikantaka rareetapaa eejatzi, ikantapaeri iwaatorote: “Niyaatakitzi, nokamanteeyakirini. Areeteeyapaakani, omaanta tekiraata imonkaata”. ²³ Ikantakiri eejatzi: “Piyaatakite eejatzi janta, pikinayitanakini awotsikipaeni, pikaemaeyakiterini paashinipaeni ipokanakiita, nokowatzi riyeekitantaperoyepaakyaawoni nopanko. ²⁴ Omaanta riraga nosheninka nitawitakari nokaemakaantawitakari, eero royi-maetawo iroka nonkotsitakaantawitakanariri”.

Rootaki ikenkithatakagaeyiririni Jesoshi janta ipankoki warijeeyo.

Pipomeentsiwentaperoteniri Jesoshi ikowakagaeyakimirini
(Mt. 5.13; 10.37-39; Mr. 9.50)

²⁵ Ikantaka paashiniki kitejiri ikinanaki Jesoshi awotsiki eejatzi royaateeyanakirini osheki atziri. Ipithokashiteeyakarini, ikanteeyakirini:

²⁶ —Niyotaki pininteeyirini piripaeni, piniropaeni, piinapaeni, pitomipaeni, pirentzipaeni, pitsiropaeni, maawaeni. Eejatzi eeroka ninteeyachani apaniroeni. Omaanta pikowaeyakinirika poyaateeyenani, okameethatzi naaka pinintaperoye-nani kameetha. Eerorika pinintaperotana, tekatsi pikantya pipeyeeya niyotaanewo.

²⁷ Eejatzi eerorika pipomeentsiwentaperotanawo nokowakagaeyakimirini, eejatzi eerorika poyaataperotana, tekatsi pikantya pipeyeeya niyotaanewo. Pikenkithashireeyaani tsikarika pikantyaari. ²⁸ Okimitaka aririka ikowaki rantakaantero shirampari ipanko, rityaawo rojampiteri riraga wetsikenirini tsika okaate opinatya. Roojatzi raminantakyaari iyorikite monkaatarika.

²⁹ Eerorika ritawo raminiri tsika ikaatzi iyorikite imonkaatyaarika, aamaashitya aririka ikompitakyaawo. Apatzirorika imonkaatakawo otzinkamipankepaeni ari ikaatapaaki iyorikite rootaki kaari imatantawo ithonkakaantero. Roojatzi ishirontawentyaari atziri. ³⁰ Ikanteeyeni: “Pamineri, riwetsikakaantawitaka ipanko, omaanta tee ithonkakaantziro. Tee itzimaperotzi iyorikite, injii, injii”.

³¹ Eejatzi riraga pinkathari, aririka ikemakotakiri paashini pinkathari rotyaantakiri 20.000 joraaro rowayiritantyaariri. Aririka ikaate ijoraarote 10.000, tee riyoperotzi okameethatzirika romanatawakiri riraga pokatsini. Tema rityaawo ikaemaeyerini isheninkapaeni ikenkithawaetakagaeyerini riyotantyaari okameethatzirika romanatya roepiyantyaariri riraga pokashiterini. ³² Aririka ikanteeyakini isheninka: “Ari ranaakoeyakaeni, oshekiperotaki. Eero amatziro apiyatari”. Ikanteeyanakini: “Tekira rareeteeyaani, thame otyaante apanipaeni asheninka rojampiteri oetarika ikowakoteeri eerokya rowayiritantee”.

³³ Eejatzi pikimitya eeroripaeni: aririka pikowaki poyaatena, pityaawo pikenkithashireeya tsika okanteeyarini maawaeni tzimimoeyimirini. Pikenkithashiryaaperoeyakyaarinika: roojatzi pokaeyeeroni, poyaataperoyeanakinani naari. ³⁴⁻³⁵ Nokowaki riraga aapatziyanari riyoteeri paashinipaeni atziri ijeekae kameetha, rooma eerorika riyoteeri, tee imatziro rantero nokowakaayitawitakaririni, ratsipetashitakawo ijeeki. Ikimitakawo tziwi kaari

katyotatsini: tema tee okameethatzi, ookapiintziro. Pikenkithashiryaperotero iroka nokanteeyakimirini piyotakoperotantyaawori.

Rootaki ikanteeyakiririni Jesoshi oyaateeyiririni.

15

Ikenkithatakotakiri Jesoshi riraga owisha peyachari
(Mt. 18.10-14; Jowa 10.1-18)

¹ Ijeekaeyini janta osheki joriyo piyotziriri iyorikite ijoriyotzinkarite eekiro ipiri riraga oroomajatzzi. Ikaateeyakirini paashinipaeni antapiintzirori kaari kameethatatsi. Ikemijantapiinteeyakirini Jesoshi ikenkithatzi. ² Ikiñaanikowenteeyakirini riraga wari-jeeyopaeni eejatzzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi:

—Tee okameethatzi iroka rantakirika Jesoshi: itsipatapiinteeyakarini kaari kameethatayitatsini, rowaeyani.

³ Roojatzzi roshiyakaawenantanakari iroka Jesoshi, ikantakiri:

⁴ —Pamine, ikaaterika powishate 100, ipeyakyaarika apaani, tema ari pookanakiri riraga 99 janta keshiiki, roojatzzi piyaatanakya janta teenta ijeeki atziri, pikowakowataateri peyeenchari. Pikowakowateeririka roojatzzi piñaanteeyaari.

⁵ Aririka piñaapaeri, tema osheki pikimoshirewentapaeri. Tema ari pamaeri pinateeri, powapaeri janta ijeekaeyininta paashinipaeni owisha. ⁶ Eejatzzi, aririka pareetapaeya pinampiki, tema ari pikaemaeyapaakirini pisheninka, pikanteeyerini: “Thame akimoshireeyeni: ipeyawitaka nowishate, noñaagaeri eejatzzi”. ⁷ Eejatzzi ikimita rirori Tajorentsi. Aririka ikenkithashiryagaeya apaani antzirori kaari kameethatatsi, rookaerorika rantziri, iroñaaka Tajorentsi ikanteri maawaeni jeekatsiripaeni jenokinta: “Thame akimoshirewenteeyerini”. Tema tee riro ikantakotziri riraga paashinipaeni kameethateeyatsirini.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi koriki peyachari

⁸ Eenitatsi paashini ikantakiriri Jesoshi:

—Paashini eejatzzi noshiyakaawentemiro: eenitatsi tsinani oorikite, ikaatzzi ikithoki 10. Aririka ipeyakya apaani, okowakowayiteerini. Aririka otsitenitanaki, oonthoteri ootamento, oñaantyaariri, eejatzzi opishitaperotero pankotsi aminayiteerini otyaakitakiririka kipatsi. Okanta okowakowateeri roojatzzi oñaanteeyaari. ⁹ Aririka oñaagaeri, okaemaeyerini osheninkapaeni, okanteri: “Thame pitsipateeyenani, akimoshireeyini. Noñaagaeri eejatzzi noorikite peyawiteenchari”. ¹⁰ Eejatzzi nokamanteeyemini: eejatzzi ikimitaka riraga Tajorentsi. Aririka ikenkithashiryagaeya apaani antzirori kaari kameethatatsi rookaerorika rantayitzirini, kimoshiretanaki Tajorentsi, eejatzzi ronampiripaeni.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi apaani ewankari shiyapithatariri Iriri

¹¹ Paashini eejatzzi roshiyakaawentakiniriri Jesoshi, ikantzi:

—Eenitatsi shirampari ikaatzzi itomi apite. ¹² Riraga impaetatsiri ikoñaatzi ikantakiri Iriri: “Pawa, nokowaki pipena iroñaaka kashetani powaagawo eejatzzi piyorikite pipanakinari paata aririka pikamae”. Roojatzzi ipakiri. ¹³ Paashini kitejiri ipimantanakiro rowaagawo ipawitakariri Iriri. Roojatzzi riyaatanaki inteena, paashiniki kipatsi, raanakiro maawaeni jeekimotziriri. Janta riyaatakinta, tee ijeeka-paaki kameetha, rootaki rapaatantakawori maawaeni rowaagawo eejatzzi iyorikite.

¹⁴ Roojatzzi ithonkatakotantapaaka, tekatsi jeekimotaneerini, eejatzzi tee añaagaero rowaeyaarini. Osheki rashironkaawaetaka ewankarika, aaperotakiri itashe. ¹⁵ Rootaki ikinakinatantanakari ramini antawaerontsi. Ari iñaapaakiri ashitachari osheki ichaanchote. Ikantapaakiri: “¿Pikowakima nantawaetemi?” Ikantawakiri: “Jee, nokowaki paminenari nochaanchote”. ¹⁶ Ikantaka raminawitanari ichaanchote, ipapiintziri

rowanawo: rowaga oshiyawitawori otaki intsipa. Omaanta riraga ewankari tekatsi perini rowanawo, ikowawitaka rakiyoterimi chaancho, omaanta riraga ashitariri tee ishinetziri. ¹⁷ Roojatzi ikenkithashiryaaanaka ikantzi: “Janta pawakinta ikaateeyini osheki ratzirite. Eeniro rowaeyarini maawaeni. Ikemapiinteeyani kameetha, eejatzi otzimagaantzi owanawontsi. Omaanta naaka jaka aaperotakina notashe, rooteentsi nokame. ¹⁸ Iroñaaka nopiyee janta pawaki, nokantapaeri: ‘Pawa, tema nopiyathatakimi tee nokemijantaperotziro okaatzi pikantawitakinari, eejatzi tee naapatziyari riraga Tajorentsi. Eenitatsi nantzimotakimiri. ¹⁹ Ero iroñaaka pitomintaana inta pikimitakayeena ponampiri, naaka thamaeteemironi powanipaeni’”. ²⁰ Roojatzi ipiyanta, ikinanee awotsiki. Ikantanaa, rootaatsi rareeteeya ipankoki iriri. Ikanta irira iñiitawaari janta inteena, ikinapae. Osheki ikimoshiretane, retakoshiryaaawaari. Ishiyashitawaari, rawithakitawaari, ithowootawaari, ikaminthaaperotawaari. ²¹ Roojatzi ikanantapaari itomi: “Pawa, tema nopiyathatakimi tee nokemijantaperotziro pikantawitakinari eejatzi nopiyathatakari Tajorentsi. Eeniro osheki nantani. Tee okameethatzi pitominteena iroñaaka, inta pikimitena ponampiri”. ²² Omaanta iriri ikaemakiri ronampiri-paeni, ikanteeyirini: “Pishintsiteeyini paakitero kithaarentsi kameethari, pikithaateri notyomika. Eejatzi paakiteniri aniiyo, poyaankeniri rakoki. Paakiteniri ijapatote, pijapatotapaeri. ²³ Eejatzi paakiteniri waaka ewonkiri, tzimaperotatsiri iyeenka, powamayeniri. Thame maawaeni akimoshirewentawaari notyomi, owaeyaani maawaeni. ²⁴ Noetakaawitaka eero noñaagaeri, ikimitzimotakina kamawitaka. Omaanta iroñaaka kimitaka añaagae eejatzi, noñaagaeri. Ipeyawitaka, iroñaaka ipokae, añaayiteerini eejatzi”. Osheki ikimoshireeyanakini rowakagaeyakarini. ²⁵ Eeniro paashini itomi, riraga jewataneentsiri rantaritzi, ikantanakawo, riyaatzi ithamaetzi janta owantsiki: tee iñaawaari rirentzi rareetantapaari rirori. Ikanta ipokae, rokaakintapaawo pankotsi, ikemapaatziiri ijonkateeyini eejatzi iwaerateeyini. ²⁶ Ikaemapaakiri apaani onampirentsi, rojampitakiri: “¿Oetaka piwaeratawenteeyirini?” ²⁷ Rakanakiri: “Areetapaa pirentzi. Rowamaakaantawakiniri piri waaka ewonkiri riraga wathantzi, rowakagaeyakarini maawaeni atziri. Osheki riweshiryaaawentawaari pirentzi ipokae, kameetha rareetaa tekatsi oyerini”. ²⁸ Roojatzi ikijantanaka rirentzi, tee ikoyi ikyaa-pae pankotsiki. Riyowanaki iriri, ikantawitawaari: “Pipokanaki, notyomi, pikyaa-pae. Piweshiryaaawentawaeyaari pirentzi”. ²⁹ Omaanta rakanakiri itomi: “Eerowa, pawa, nokoyi nokantemi. Paerani nantakimiro oetarikapaeni pikaminaakinari, tee nopiyathaneentzimi eechonkiini. Omaanta tekatsi pipaneentana naaka eechonkiini nowakaayityaaririni notsipamintharipaeni. Tee pipaneentana apaani chiiwo. ³⁰ Inta riro pikowateekikya yeeyira piperi, riyaatapithawitakimi inteena ithonkitakimiri piy- orikite; ipinayitakirorini tsinanipaeni imayempitziro. Iroñaaka ipiyapaaga powa- maakiniri waaka wathantzi”. ³¹ Rakanakiri iriri, ikantanakiri: “Notyomi, akantatyaani kijokiro owawakaa. Eerokataki ashiteeyaawoni maawaeni owaagawontsika aririka nokamae. ³² Omaanta okameethaperotzi aweshiryaaawentawaeyaari pirentzi. Okimi- witaka ikamaki, aetakawitaka eero añaagaeri eejatzi. Iroñaaka kimitaka añaagae ee- jatzi añaagaeyerini. Ipeyawitaka, iroñaaka añaagaeri eejatzi. Thame aweshiryaaawen- teeyaarini.

Okimitaka iroka, ari ikimitee Tajorentsi aari inintaperotakae, ajeekimoteririka kameetha eejatzi eerorika ajeekimotziri kameetha”.

16

Ikenkithatakotakiri Jesoshi amatawiteziriri iwaatorote

¹ Eejatzi ikantakiri Jesoshi riyotaanewo:

—Eenitatsi eejatzi ashaagantzinkari apaani kempoyaawitanariri iyorikite, maawaeni. Roojatzi ikamananteetakari ashaagantzinkari: “Ikoshitakimira riraga

kempoyaawitzimiriri piyorikite”. ² Roojatzi ikaemakiri, rojampitakiri: “¿Kyaaryooma iroka ikanteetakinari? ¿Pikoshitakina noorikite? ¿Litaka pikoshitantanari? Iroñaaka poepiyeenari maawaeni noorikite, nokowaki pojankinatenawo iwaeropaeni maawaeni ireewitanari. Iroñaaka eero noshinetaneemiri eejatzi noorikite”. ³ Ikantaka ikenkithashiryaanaka rirori: “Eero iroñaaka ishinetanaana nowaatorote nokempoyagaeniri iyorikite. ¿Tsika nokantyaaka iroñaaka? Tee noshintsiwathatzi nothamaetantyaari. Eejatzi nopashiwentaka nonethaakoteri atziri ipashitena koriki. ⁴ ¡Jaaa! Niyotaki iroñaaka oetaka nanteri. Iroñaaka nokaminthagaeyerini maawaeni ireewiteeyiririni nowaatorote, raakameethatanteeyenarini naari janta ipankoki: eero ishinetantana nowashironkaawaetya”. ⁵ Ikanta ikaemaeyakirini maawaeni ireewiteeyiririni iwaatorote. Rojampitakiri riraga jewatapaentsiri ipokapaaki, ikantziri: “¿Tsika ikaatzika pireewitziriri nowaatorote?” ⁶ Rakanakiri: “Nireewitziri osheki oyeenka oriiwo. Okaatzi nireewitziriri yeekitachani 100 wiroo owaanini”. Ikantawakiri: “Jee, kyaaryo. Eeniro iroka paperi ojankinataka pireewitziriri. Payero paperika, pojankinateniri paashini, pikante: ‘Nireewitzimi 50 wiroo owaanini yeekitatsini oyeenka oriiwo’. Amatawiteriita nowaatorote”. Rakanakiri ireewitziriri “Jee, kameethataki”. ⁷ Roojatzi ishitowanee jewatapaentsiri, ipokapaaki paashini. Rojampitawakiri: “¿Tsika okaatzika pireewitziri nowaatorote?” Rakanakiri: “Osheki nireewitziri teriiko, okaatzi yeekitatsini koshitaariki 100”. Roojatzi ikantanakiri: “Eeniro paperika pojankinatakaniriri paerani nowaatorote. Kyaaryo, ari okaatzi pireewitziri 100. Thame amatawiteriita. Pookaero iroka paperika; pojankinateniri paashini, pikanteri: ‘Ari okaatzi nireewitzimi 80 koshitaari, yeekitatsini teriiko’”. Roojatzi rojankinatakaniriri. ⁸ Ikanta riraga iwaatorote riyotantanaka ramatawitakiri. Ikantanaki: “Tee okameethatzi ramatawitakina, omaanta osheki riyothanitzi tsika ikantya rayero koetyeemotakariri”. Kyaaryo riraga theenkantatsiri riyothanitzi ikenkithashireeya tsika ikantya rantero kaari kameethatatsi. Ari ikimityaami rirori riraga aapatziyariri Tajorentsi ikenkithashiryaaperotyaaawomi rantero okaatzi kameethatatsiri ikoyiri Tajorentsi. ⁹ Iroñaaka nokamanteeyemini: eenitatsirika piyorikite, pikaminthagaeyerini paashinipaeni, pipaeyerini koetyeemotariri rirori. Ari ipinaperoteemi eerori Tajorentsi iinja. Aririka pikamaeyakini, ari pookanakiro tzimimoeyimirini, omaanta raakameethateeyawaemini rirori janta jenokinta. Tema eenitatsi janta pijeekantyaari kaari thonkanitachani. ¹⁰ Eerorika pikoshitzi eechonkiini eero eejatzi pikoshitzi osheki. Omaanta pikoshiterika eechonkiini, eejatzi aritaki pikoshitaki osheki. ¹¹ Aririka pikoshitayiteni oetarikapaeni, riyotaki Tajorentsi tee paapatziyariri rirori: eejatzi eero isheninkatzimi, eero pimatziro piñiuro inampi. ¹² Eerorika pamitakotantari atziri piyorikite itajonkawentawitakimiri Tajorentsi, ¿tsika ikantyaaka ipinatantawaemiri iinja janta jenokinta? ¹³ Eero pimatziro pantawaetziniri kameetha eenitatsirika piwaatorote apite. Omaanta apaani pinintaperotanaki, inta paashini poonanakyaari. Piweshiryaawentyaari apaani, omaanta riraga paashini, eero piweshiryaawentari. Eejatzi okimita iroka, aririka pikenkithashiryaakopiintyaari koriki, eero pimatziro poyaataperotziri kameetha Tajorentsi.

Riraga Jesoshi riyotaakiri warijeeyopaeni ikowakaakiriri Tajorentsi

¹⁴ Ikanta ikemaeyantawakaririni warijeeyopaeni ikantakiriri Jesoshi, roojatzi ishi-rontawenteeyantanakaririni. Ikowaperotakiita rashaagantya osheki, rootaki ishi-rontawenantanakariri Jesoshi. ¹⁵ Roojatzi ikanantakari:

—Pikowaeyawitakani iiteeyemini atziri pikameethateeyakini, omaanta riyoteeyakimini Tajorentsi. Iñaaperoyawitakimini atziri, omaanta riyotaki Tajorentsi tee pikameethateeyini pajankaneki. ¹⁶ Paerani okameethatzini paapatziyakawoni rojankinarini Moeseeshi eejatzi riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Omaanta areetapaaka iroñaaka Jowa, riraga kaawoshitakotziri Tajorentsi.

Paashini iroñaaka ikowakagaeyakimirini Tajorentsi. Riraga Jowa ritanakawo ikamanteeyakimini kameethatatsiri: rooteentsi ipinkathariwenteeyemini rirori. Ikowaperoyawitakani atziri iñeeri. ¹⁷ Inja opeyaneeya kipatsi eejatzi jenoki, omaanta eero opeyaa roori rojankinarini Moeseeshi: ikowaki Tajorentsi pikantyaani pikemijantero piyotantyaari pijeeki kameetha. ¹⁸ Tema okantzi: “Eero piñaathatzimotawo piina paashini tsinani”. Aririka pookaero piinapero pagaerika paashini tsinani, piñaathatzimotakawo piinaperoni. Eejatzi tee okameethatzi payero tsinani ookiriri oemi.

Ashaagantzinkari eejatzi Raajawo

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

¹⁹ Ikanta ikanteeyakirini Jesoshi:

—Eeniwitacha shirampari ashaagantzinkari, osheki iithaari kameethamawotatsiri, osheki rowaneenkataka. Maawaeni kitejiriki rowakagaeyakarini isheninka owana-wontsi pinaperotachari. ²⁰ Eenitatsi eejatzi ashironkaaperotachari iitachari Raajawo. Ojonkayitakini ijoepaeni opathaakayitakirini. Ari ijeekapiintawita janta ikyaapiintzinta riraga ashaagantzinkari ipankoki. ²¹ Osheki rowashironkaawaetaka, aaperotakiri itashe. Ikowawita raperotayiteronimi rowanawo rowariyaayitzirini ashaagantzinkari jaawiki. Eejatzi riraga otsitzipaeni ithoyitapaakirini ipathaawokipaeni. ²² Roojatzi ikamaki rirori. Riyaatashitakiri ronampiripaeni Tajorentsi, raawaeri, roojatzi raantanaari janta ijeekinta Awaraamani. Okameetheetyeenta osheki. Eejatzi ikamaki riraga ashaagantzinkari. Ikitateetakiri kipatsiki. ²³ Osheki rashironkaaperotaka iroñaaka riraga ashaagantawitacharini janta jaawiki paamariki, osheki ikemaatsitakawo. Raminanaki janta ijeekinta Awaraama, iñaataatziiri eejatzi riraga Raajawo. ²⁴ Ikaemakotakiri: “Pawa Awaraama, petakotena. Pikanteri riraga Raajawo rowiinkeroota rakoempeki iñaaki, ipokeeta jaka ipitenkaatenaata nopaanteki iña. Oshekipero nashironkaaka jaka paamariki”. ²⁵ Omaanta ikantakiri Awaraama: “Notyomi, pikenkithashireeya tsika pikanta paerani pijeekini kipatsiki. Kameetha pijeekawitani, omaantakya riraga Raajawoka osheki rashironkaawitakani. Tema iroñaaka kameetha ijeekapae rirori jaka, rooma eeroka osheki pikemaatsitakawo janta. ²⁶ Eejatzi pijeekakotaki intatsikeronta impeeta, tekatsi ikinashitemi Raajawo. Eejatzi eerori, tekatsi pikinashiteri pipokantyaari jaka”. ²⁷ Roojatzi ikanantakari: “Eerorika pimatziro pikaminthayena, nokowaki potyaanteeri Raajawo kipatsiki: janta ipankoki pawani. ²⁸ Ijeekinta janta yeeyipaeni, ikaatzi apawakooni. Nokowaki ikamantapaeri, ipokikari rirori jaka. Paminena naari iroñaaka, osheki nokemaatsitakawo jaka”. ²⁹ Roojatzi ikantziri Awaraama: “Eenitatsi rojankinarini Moeseeshi eejatzi rojankinarini paashini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Rootaki raapatziyeeyaarini”. ³⁰ Ikanta rakanakiri: “Jee, eeniro naawita. Omaanta aririka iñagaeri kamaentsiri ipiriinteeya, aritaki ikenkithashireeyaneeyaani, rookaero kaari kameethatatsi ranteeyirini”. ³¹ Ikantanakiri Awaraama: “Teerika raapatziyawo Iwaperite Tajorentsi, eero eejatzi raapatziyari kaminkari ipiriintawiteeyarika”.

17

Eero pantakaeri atziri kaari kameethatatsi

(Mt. 18.6-7; Mr. 9.42; Mt. 18.21-22)

¹ Ikanteeyakirini Jesoshi riyotaanewopaeni:

—Nokamantemi: ikantyaani eenitatsi atziri antakagaeyeririni paashinipaeni atziri kaari kameethatatsi. Omaanta rowashironkagaeyerini Tajorentsi riraga antakayirini paashinipaeni kaari kameethatatsi. ² Aritaki rowashironkaaperoyerini antaka-gaeyiririni eentsipaeni kaari kameethatatsi. Okameethawitami riteetyaarimi roojoteetenirimi mapi antawo ikentsiki rowiinkaeterimi. Rowiinkaetateeririkami tekatsi

antakaaneerinimi eentsi kaari kameethatatsi. ³ Kyaaryoowa, pantakaerikari atziri kaari kameethatatsi.

Eejatzi ikantakiri:

—Aririka piñaakotakiri pisheninka rantero kaari kameethatatsi, pikenkithatakayeri. Aririka rookaero rantziri, pikaminthayeri, paakameethateeri. ⁴ Aririka ikijemi atziri, ikoshitemirika, ikantzimatemirika, oetarika. Omaanta aririka ikanteetemi: “Tee okameethatzi nantzimotakimiri, osheki nowashiretakota, eero napiiteero, pikaminthagaena pipeyakotenawo nantzimotakimiri”, ari nokowaki pikaminthayeri. Aririka osheki rapiiteero rantzimoteemiro, eejatzi osheki ikantemi: “Pikaminthayena pipeyakotenawo nantakiri”. Tema nokowakaakimi eejatzi osheki pikaminthayeri: eero pikijawentziri.

Pameentaperotakaeri Jesoshi
(Mt. 21.22; Mr. 11.22-26)

⁵ Riraga rotyaantanewopaeni ikantakiri Awinkatharite:

—Nameentawitzimi, omaanta nokowaperotaki piyoteena nameentaperotantemiri.

⁶ Rakanakiri:

—Pameentenarikami eechonkiini, pikowakirikami, pikanteri Tajorentsi iponchakireero inchatowa, rowiinkero janta inkaareki. Tema ari imatakimiromi, rowiinkaatemiro.

Rantayiterini omperatatsiri

⁷ Eejatzi ikanteeyakirini Jesoshi:

—Okimitaka eenitatsi shirampari ratzirite. Ithamaetapiintziniri eejatzi raminapiintziniri ipira. Aririka ipokae ratzirite pankotsiki, ¿itaka ikantawaeriri iwaatorote? ¿Arima ikantawaeri: “Pipoke, pijeekapae, powapaeya”? Eero ikantziri. ⁸ Tema ikan-tashitawaeyaari iwaatorote: “Iroñaaka ponkotsiwentapaena noyaari; eejatzi nomiriteri, pamakinawo. Aririka nokemapaakya, ari powanakya eerori”. ⁹ Eejatzi tee ikantziri: “Ariwee, pantakinawo”; tema rametakawo apatziro rantawaetapiintziniri iwaatorote. ¹⁰ Eejatzi eeroripaeni, okameethatzi pantapiinteeyinirini maawaeni ikowakagaeyakimirini Tajorentsi. Roojatzi okameethatzi pikante: “Apatziro nantakiniri ikowakaakinari. ¿itaka nokantakaaperotantyaari? Tekatsi okantya Tajorentsi ipinatantenari”.

Retsiyatakoeyakirini Jesoshi 10 patheenkari

¹¹ Ikanta rowaaganaa Jesoshi, ikinayitanakini okaakini oweyaantawonta Jamaaryaki eejatzi Karireeyaki. Roshiretakawo rareetya Jerojareeki. ¹² Roojatzi rareetapaaka paashiniki nampitsi, iñeeyawakirini patheenkari paeni, ikaateeyini 10. Ikatziyeeyakani eekitziroeni jaga. ¹³ Ikaemakoeyawakirini:

—Jesoshi, eeroka nopinkathateeyirini, petakoeyenani, petsiyatakoeyenani.

¹⁴ Iñaantakariri riraga Jesoshi, ikanteeyakirini:

—Piyateeyeni janta ijeekinta ñanakowenantatsiri, poñaagapaeyaari.

Ari ikemijantaperoeyakirini, riyateeyanakini. Janta niyanki awotsi ari retsiyatakoeyaneeni. ¹⁵ Iñeeyantawaani etsiyatakoeyaneeni, ipiyanaa apaani janta Jesoshiki. Icheraaperotaki, ikantzi:

—Tema ikameethataki Tajorentsi, retsiyatakotakina.

¹⁶ Rotziwerowashitapaakari Jesoshi, roeyotashitaperotakari, ipinkathataperotakiri, ipaasonkitaperotapaakiri. ¡Ipoña irika shirampari Jamaaryaki! ¹⁷ Roojatzi ikantakiri Jesoshi:

—Tema ikaateeyini netsiyatakoeyakirini 10. ¿Tsikama paashinipaeni? ¹⁸ Apatziro irika paashinijatzitsiri atziri ipiyashitapanaata, ipaasonkitakina, eejatzi iñaaperotakiri Tajorentsi. Riroma asheninkaperopaeni naawita, tee ipiyapanaata ipaasonkitantyaariri rirori.

¹⁹ Roojatzi ikantziri otziwerowashitakariri:

—Iroñaaka pikatziyee, okameethatzi piyaatee. Pameentakari Tajorentsi, rootaki pawijakotantaari.

Tsika ikantari Tajorentsi ipinkathariwenantzi

(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰ Riraga warijeeyopaeni rojampiteeyakirini Jesoshi, ikantziri:

—¿Tsika okaate ipoke Tajorentsi ipinkathariwenteeyanteerini?

Rakanakiri:

—Aririka ipinkathariwenante Tajorentsi, omaanta eero piñaaperotziri. ²¹ Eero pimatziro pikante: “Eeniro jaka”, eejatzi: “Eeniro janta”. Kyaaryo, eero ikofñaataperotzi: okameethataki pipinkathashireeyerini maawaeni.

²² Eejatzi ikanteeyakirini riyotaanewopaeni:

—Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika, omaanta eero nokantatyeeyaani kijokiro nowaeyeemini. Iinja pikowaeyawitaneeyaani piñagaenami eejatzi, omaanta eero piñagaana. ²³ Eejatzi aririka ikanteetemi: “Piyapaa Jesoshi, ari ijeekapaaki janta”. Paashini ikanteetemi: “Ari ijeekapaaki jaga”. Omaanta kaarina naaka. Eero patsipetashitawo piyaatashitana. ²⁴ Aririka omonkaataperotapaakya nopokanteeyari, ari piyotaperotawaena. Okimitaaganki aririka aamorenkiranki maawaeni jenoki morek, morek, eejatzi nokimitapaeya naari aririka nopiyee eero nomanapaa, eero pikompitawaana. ²⁵ Omaanta nityaawo nokemaatsitayityaawoni osheki katsiri, eejatzi itheenkaeyenani atziripaeni. ²⁶ Ikimitaka paerani ijeekantakariri Noeni tema maawaeni paashinipaeni atziri itheenkaeyakirini Tajorentsi, eejatzi rantakiro osheki kaari kameethatatsi. Eejatzi ikimiteeya inja atziripaeni aririka nopiyee naari riraga atziriperotapaentsiri, osheki itheenkaeyeenani rirori. ²⁷ Rowapiinteeyani paerani, rirapiinteeyini, raapiinteeyironi iinapaeni, raakaayitakironi rishintopaeni oemi, paashini oetarikapaeni. Ari ikanteeyani, roojatzi rote-tantanaka Noe ipitoki. Roojatzi opokapaaki antawo inkani, oonkanaka maawaeni kipatsi. Ikamaeyanakini maawaeni theenkantatsiri. ²⁸ Eejatzi ikimiteeyakani isheninka riraga Roote, jeekaeyatsirini Joroomaki: rowapiinteeyani, rirapiinteeyini, ikinayitanakini riyomparitayitanakani, ipankitayitzironi rowayitarinipaeni, riwet-sikayitzironi ipankopaeni. ²⁹ Omaanta ishitowantanakariri Roote, rotyaantakiro Tajorentsi osheki paamari poñaachari jenokinta, itagaeyakirini maawaeni joroomajatzini. Theenkaeyatsirini rootaki ithonkanteeyakaririni Tajorentsi maawaeni, thopere. ³⁰ Aritaki okantyaari aririka nopiyee. Ijeeki osheki theenkantatsirini, eero ikenkithashiryaari Tajorentsi.

³¹ Pamine, aririka omonkaatapaakya nopokanteeyaari, pijeekerika okaankiityeera pankotsi, eero pikyaapanaatzi pankotsiki paantapanaatyaawori powaagawo. Eejatzi, pantawaeterika powaneki, eero pipiyapanaata pipankoki paantapanaatyaawori powaagawo. ³² Kyaaryoowa pikimitawokari iinani Roote, pipithokakari eerori pitapiiki. ³³ Ninkarika kaari kowatsini ratsipewentena naaka omawitya ikamawentena eero riyaatzi janta ijeekinta Tajorentsi. Omaanta kowatsiri ratsipewentena naaka omawitya ikamawentena naari, ikanteetatyeeyaani ijeekimotena jenokinta. ³⁴ Aririka nopokae, eenitatsirika apite atziri imayi imaamentoki. Apaani aapatziyanari rootaki naantaneeyariri notsipatanakyaari, omaanta paashini, eero naaneeri. ³⁵ Otsipatawakayaarika apite tsinani otoonkiro shinki. Apatziro apaani aapatziyanari rootaki naantaneeyawori notsipatanakyaawo, omaanta paashini, eero naaneero. ³⁶ Itsipatawakayaarika apite shirampari janta owantsiki, ithamaetzi. Apatziro apaani aapatziyanari rootaki naantaneeyariri notsipatanakyaari, omaanta paashini, eero naaneeri.

³⁷ Ikemaeyantakaririni riyotaanewopaeni, rojampitanakiri:

—Nowinkatharite, ¿tsikama ofñaaganteeyaaka inja iroka pikantakinari?

Rakanakiri:

—Tsikarika ijeeki kaminkari, aritaki ipiyotawenteeyari tzijopaeni. Oshiyakaawentachari tzijo, tema iinja maawaeni aapatziyeeyanarini naaka aritaki ipiyotawenteeyenani.

18

Jesoshi ikenkithatakotakiri kankotantatsiri kaari kameethatatsi

¹ Paashiniki kitejiri roshiyakaawenteeyakinirini eejatzu Jesoshi riyotaanewo. Ikwaki riyoteeri ikenkithatakaapiinteri Tajorentsi, ikyaaryoowenteeyeroni, eero ipakagaero. ² Ikanteeyakirini:

—Eenitatsi janta nampitsiki riraga kankotantatsiri, kaari pinkathatziri Tajorentsi. Eejatzu tee riyotzi ikaminthayeri atziripaeni. ³ Ari ojeeki janta nampitsiki apaani tsinani, kamaentsiri oemi. Iyaatashitapiintawitari riraga kankotantatsiri, okantapiintawitari: “Pamitakotena, tee okameethatzi ikijapiintena riraga paashini shirampari”. ⁴ Tee ikowawita riraganki ramitakoteromi, omaanta ikenkithashiryaanaka, ikantzi: “Tee nopinkathawitari Tajorentsi, eejatzu tee nokoyi nokaminthayeri paashinipaeni atziri. ⁵ Omaanta osheki ashiiryaakina iroka tsinanika. Namitakoteroota, eerokya opokashitantanaana, eero ashiiryaanaana eejatzu”.

⁶ Ikantanaki Awinkatharite:

—Pamine, tee ikameethatzi riraga kankotantatsiri nokenkithatakotakirika, omaanta ramitakotakiro iroka tsinani oñaashirenkapiintziriri. ⁷ Omaantakya riraga Tajorentsi, ikameethaperotaki. Aririka ikantyaani ramanapiinteri aapatziyanari ikenkithatakaapiinteri rirori, tema aritaki ramitakotakiri. ⁸ Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: intsipaete ramitakoeyerini Tajorentsi maawaeni kenkithatakagaeyeririni. Omaanta aririka nopiyee jaka kipatsikika zarima roojatzu noñeeyapaemini pikantyaani pameenteeyenani, pikenkithatakagaeyirini Tajorentsi?

Jesoshi ikenkithatakotakiri warijeeyo eejatzu piyotziniriri oroomajatzu koriki

⁹ Paashini eejatzu roshiyakaawentakiri Jesoshi. Ikenkithatakotziri riraga kantakaaperotzinkari, riraga theenkaeyiririni paashinipaeni atziri. Ikantziri:

¹⁰ —Riyaataki apite shirampari Tajorentsiipankoki ikenkithatakayeri Tajorentsi. Apaani rirotaki warijeeyo, omaanta paashini piyotziniriri iyorikite joriyopaeni eekiro iperikya oroomajatzu. ¹¹ Ikantaka ikatziyapaaka riraga warijeeyo, ikantawitapaakari: “Tajorentsi, ariwee, osheki nokameethataki naaka. Tekatsi nante, tee nokimitari riraga koshitantatsiri, riraga amatawitantatsiri, shirontayitaworini osheki tsinani. Eejatzu tee nokimitari irika ayitziriri atziri iyorikite. ¹² Nametakawo maawaeni tominko notzitapiinta apite kitejiri, eejatzu nopagaantapiintayitzimironi maawaeni naayitzirini. Naakirika 10 oetarika, apaani nopakimi”. ¹³ Omaanta riraga piyotapiintziniriri oroomajatzu iyorikite ikatziyaneentapaaka inteena. Tee ikantakaaperota rirori, omaanta osheki ipashiwentakaakawo rantayitzirini, rootaki kaari raminanta jenokinta, apatziro rompojashipaneetaka. Ikantzi: “Tajorentsi, pineshironkatena naari, tee nokameethaperotzi, eeniro osheki nantani”. ¹⁴ Nokamantemi, oshekini naawita rantani riraga shirampari, omaanta ikaminthaakiri Tajorentsi. Aririka ipiyee ipankoki riyotanaki iñaaperotakiri rirori ikameethatzi. Omaantakya riraga warijeeyo, tee ikimitari. Eero iñaaperotziri riraga Tajorentsi kantakaaperotachari. Omaanta riraga kaari kantakaaperotachani ipeyeeri pinkathariwenantatsini.

*Ikowaki Jesoshi ipokashiteeyerini eentsipaeni
(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)*

¹⁵ Okantaka tsinanipaeni amaeyakinirini Jesoshi eentsipaeni, okowaki ipampiteeyerini eejatzi ikanteri Tajorentsi ramitakotantyaariri. Omaanta iñaantawakawori riyotaanewo, ithañaakowitakawo eero amiri eentsitepaeni: tee ikowakaawityaari ipokashiteri. ¹⁶ Omaanta ikaemiri Jesoshi eentsipaeni, ikantakiri riyotaanewo:

—Pishinetenari ipokashitenaata eentsipaeni. Eerowa pikatziyakari. Nokowaki ipokashiteenaata. Piñeeyakirini irikapaeni eentsika: tee itheenkaeyanani, inta rameenteeyakinani. Tema reewawenteeyirini Tajorentsi maawaeni kimateeyaririni rirori. ¹⁷ Eejatzi, kyaaryootaki iroka nokamantemiri: maawaeni kaari oshiyarini eentsi riraga aapatziyanari kameetha, eero imatziri reentsitetari Tajorentsi.

Ewankari ashaagantzinkari
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸ Paashini kitejiri riyaatashitakiri Jesoshi apaani iwinkatharite joriyo. Ikantapaakiri:

—Iyotaanari kameethari. Pikamantena: ¿oetakama nanteri nañaantyaari, nokanteetatyeyyaani?

¹⁹ Ikantawakiri Jesoshi:

—¿Iitaka pikanantanari: “Kameethari”? Tekatsi kameethatatsini, inta apatziro Tajorentsi ikameethatzi. ²⁰ Piyotakoeyironi maawaeni ikaminaakaeri Tajorentsi: “Eero piñaathatzimotawo piina paashini tsinani, eero powamaantzi, eero pikoshitzi, eero pitheeyakotari paashini atziri, pipinkathateri piri eejatzi piniro”.

²¹ Rakanakiri:

—Tema maawaeni iroka nomonkaatakiro: eenironi newankaritapaakini, roojatzi iroñaaka.

²² Ikemantawakawori iroka, ikantanakiri Jesoshi:

—Eenitatsi apaani koetyeemotakimiri eejatzi: pipimanteeyeroni maawaeni tzimimotayitzimirini, pipaeyerini ashironkaenkari owinawo. Aririka pimatakiro iroka, ojeke osheki tzimimoeyemirini janta jenokinta. Pipimantakirorika powaagawo, pipokanaki poyaataperotanakina.

²³ Ikemantawakawori iroka, osheki rowashiretanaka. Rooma ashaagantzinkaripero, tee ikoyi ipimantero rowaagawo, omaanta rompetakawo. ²⁴ Iñaakirira Jesoshi rowashiretanaka, roojatzi ikantaki:

—Opomeentsitzimotakari ashaagantzinkari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenter.

²⁵ Napiitemiro noshiyakaawentemiro: tema opomeentsitzimotakari riraga kameeyo roshinthateri imooki kithapi. Omaanta ashaagantzinkari opomeentsitzimotaperotyaari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenter.

²⁶ Ikanta rojampitanakiri riraga kemawakiriri:

—¿Arima? ¿Pomeentsitakama? ¿Ninkama materoni awijakotaatsini?

²⁷ Rakanakiri Jesoshi:

—Iroka kaari imatapiintzi atziri, omaanta imatakiro Tajorentsi rirori.

²⁸ Roojatzi ikantakiri Peetero:

—Iyotaanari, nookaeyakironi maawaeni tzimimoeyanarini noyaateeyantakimirini iroñaaka.

²⁹ Rakanakiri:

—Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: tee patsipetashitawo. Aririka pookaeyeroni pipankopaeni, piinapaeni, pirezzipaeni, pitsiropaeni, piripaeni, piniropaeni, pitomipaeni, pishintopaeni: omaanta rootaki pookaeyantyaaririni pikowaperotaki ipinkathariwentemi Tajorentsi, eero patsipetashitawo. ³⁰ Aritaki ipinatakimi Tajorentsi iroñaaka jaka kipatsikika, eejatzi ipinatawaemi iinja janta jenokinta: pikanteetatyeyyaani pañaaperotapae janta.

*Rapiiteero Jesoshi ikamantakota rowamagaeteri**(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)*

³¹ Riyoshiiteeyanakirini roojatzi ikaemantakari Jesoshi riyotaanewo 12, ikantakiri: —Pamine, iroñaaka aateyeni Jerojareeki. Eenitatsi rojankinatakotzitakinari paerani riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Iroñaaka janta Jerojareeki ari omonkaatya maawaeni rojankinatakotzitakinari. ³² Raakaantena asheninka aari, rayena kaari yotziri Tajorentsi. Ishirontawenteeyenani, rowashironkagaeyenani, reewapootayitenani, ³³ ipajapajaatena, rowamaena. Okaatapaakirika 3 kitejiri, nopiriintanee eejatzi.

³⁴ Omaanta tee riyotakoeyawakironi oetarika ikanteeyawitakaririni, ikompi-teeyawakawoni.

*Raminakagaeri Jesoshi kaari ñaantatsi**(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)*

³⁵ Ikantanaka Jesoshi, ikinanaki awotsiki, rootzimateentsi rareetya nampitsiki iitachari Jerikoo. Ari ijeeki janta awotsinampiki shirampari kaari ñaantatsi, inethaakotapiintziri koriki awijayitatsirini. ³⁶ Ikemantawakari rirori ipokaeyapaakini osheki atziri, rojampitakiri paashini atziri:

—¿Ninka pokatsiripaeni?

³⁷ Rakanakiri:

—Kaakitaki Jesoshi, riraga Najareetejatzi, royaateeyakirini osheki atziri. Ari ikina-paakawo jaka.

³⁸ Roojatzi ikaemakotantawakari:

—Jesoshi, eeroka icharineeteni Iraviirini. ¡Pamitakaajeetenatya naaka!

³⁹ Ikanteeyanakirini jewateeyiririni Jesoshi:

—¡Pimaerite!

Omaanta, eekiro ikaemanakitzi:

—¡Jesoshi! ¡Pamitakaajeetenatya!

⁴⁰ Roojatzi ikatziyantapaaka Jesoshi, ikantanaki:

—Pamakinari.

Ikanta ramaetakiri. Roojatzi rojampitawakiri:

⁴¹ —¿Litaka pikoyiri?

Rakanakiri:

—Nowinkatharite, nokowaki noñaantee naari.

⁴² Ikantanakiri:

—Aritaki piñaantee iroñaaka. Pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari.

⁴³ Aripaete iroñaaka iñaantanee. Roojatzi royaatantanakari Jesoshi, ikantanaki:

—Iñaakagaana Tajorentsi, tema ikameethataki.

Eejatzi ikimiteeyakarini maawaeni ñeeyakiririni, ikanteeyakini:

—Tema ikameethataki Tajorentsi.

19*Iñaakiri Jakeeyo Jesoshi*

¹ Roojatzi ikinanaki riraga Jesoshi janta nampitsikinta iitachari Jerikoo. ² Ari ijeeki janta ashaagantzinkari iitachari Jakeeyo. Rirotaki riraga jewatakayitziririni maawaeni piyotapiintziniriri oroomajatzi iyorikite ijoriiyotzinkaritepaeni. ³ Ikowawita rirori Jakeeyo iñeerimi riraga Jesoshi, omaanta tee rantaripenthakiitzi: ikaamokokitziini. Oshekini atziri rotzikaakiri rootaki kaari imatanta iñeeri rirori. ⁴ Roojatzi ishiyantanaaka, ranaanakiri maawaeni atziri reewatanaki janta awotsiki. ⁵ Roojatzi rateetan-tapaakawo inchato janta othapiki ikinanakinta paata Jesoshi. Rateetapaakiro inchato roojatzi raminakotawakiri riraga Jesoshi ikinapaaki jaawiki. Rareetantapaakariri, raminapaaki jenoki, roojatzi iñaantapaakari, ikantapaakiri:

—Jakeeyo, intsipaete pojoonki. Ari noshiretakawo iroñaaka pipankoki.

⁶ Roojatzi intsipaete rojoonkanaka, ikantawakiri:

—Jee, thameeta nopankoki.

Osheki ikimoshirewentawakiri riraga Jakeeyo. ⁷ Omaanta ikijanaka amineeyakiririni, ikantzi:

—Irira teera ikameethatzi. ¿Iitarikya riyatashitantariri Jesoshi janta ipankokinta?

⁸ Niyanki awotsi riraga Jakeeyo raapatziyari Jesoshi, roojatzi ikantakiri:

—Nowinkatharite, iroñaaka nopagaanteeyerini owashironkaenkari kashetani tzimi-motanari. Eenitatsirika atziri namatawitakiri nokoshitakiri, noepiyeeniri maawaeni, eejatzi nopaeri paashini osheki. Okaatzirika apaani nokoshitakiri, nopaeri 4.

⁹⁻¹⁰ Roojatzi ikantawakiri:

—Iroñaaka kitejiri pawijakotaki. Iroñaaka pikimiperotari achariniiteni paerani Awaraamani, paapatziyakari Tajorentsi. Naaka poñaachari jenokinta nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Rootaki nopoñaantari jenokinta: naminaminatziri owashironkaenkari, riraga kaari yoperotziriri Tajorentsi, nokowaki nowawijaakoteri maawaeni.

Jesoshi ikenkithatakotziri pinkathari pakiriri ronampiripaeni koriki

(Mt. 25.14-30)

¹¹ Ikemaeyakironi atziripaeni ikantakiri Jesoshi. Eejatzi riyoteeyakini rooteentsi rareetya Jerojareeki. Iitashiteeyakani rooteentsi ipoke Tajorentsi ipinkathariwenante jaka kipatsiki, ¹² roojatzi roshiyakaawenantakanariri iroka, ikantziri:

—Ijeeki apaani shirampari, pinkatharitawitachari. Tema ikaemakaantakiri paashini pinkathari janta paashiniki kipatsi. Ikantaka riyataanaki, ipeyawakiri pinkatharipero ipinkathariwenantyaariri inampijatzipaeni. ¹³ Ikanta rootzimateentsi riyaaate, ikaemakiri ronampiripaeni ikaatzi 10, ipaeyanakirini osheki koriki. Ikantakiri: “Irika korikika, osheki iwinawo. Nokowaki piyompariteeyantyaarini. Aririka nopiye, naminapaeri tsika ikaatzi koriki paakiri”. ¹⁴ Ikantaka riyataanaki iitantyaariri pinkathari. Omaanta tee ikowaeyirini inampijatzipaeni ipinkatharite, osheki ikijeeyakirini. Rotyaanteeyawitakani apaanipaeni inampijatzi, ikantawitari riraga paashini pinkathari: “Tee nokowakagaeyirini ipinkathariwenteeyenani riraganki, tee ikameethatzi”. ¹⁵ Omaanta iitawakiri pinkathari, roojatzi ipiyantanaa ipinkathariwenantyaariri. Ikaemakaanteeyakirini ronampiripaeni: riraga ipaeyawitanakarini iyorikite. Rojampiteeyakirini: “¿Poshekyaaakinarima noorikite?” ¹⁶ Ari ikantapaakiri riraga jewatatsiri: “Pamine, iroñaaka noshekyaaaperotakiri piyorikite. Apaani pipakinari, noshekyaaaperotakiri, iroñaaka naaki 10”. ¹⁷ Ari ikantanakiri pinkathari: “Kameethatakimi. Osheki piyotaki. Pikyaaryoowentakinawo eechonkiini okaatzi nokantakimiri. Iroñaaka noetemi pinkathariwenteroni osheki nampitsi, okaate 10. Pikyaaryoowentenawo pipinkathariwentero”. ¹⁸ Ikantaka ipokapaaki paashini, ikantapaakiri: “Irika piyorikiteka. Pipakinari apaani, iroñaaka naaki apawakooni”. ¹⁹ Eejatzi ikantawakiri: “Iroñaaka pipinkathariwentero eeroka apawakooni nampitsi”. ²⁰ Roojatzi ipokantapaaka paashini, ikantapaakiri: “Nowinkatharite, eeniro piyorikiteka pipawitakinari chapinki. Nokempoyaakimiri nowaañoerateki. ²¹ Osheki nothaawantakimi, niyotaki osheki pipinkatharitaki. Paapithatziri paashinipaeni rashitayitarini, eejatzi payitantziro okithoki kaari pipankitzi”. ²² Roojatzi ikanantanakari: “Tee pikameethatzi, tee pantanawo nokowakaawitakimiri. Pikantawitana: ‘Osheki pipinkatharitzi, paapithatziri paashinipaeni rashitayitawitarini, paayitzironi okithoki kaari pipankitzi’. Piyotawitakaga, rootaki nokijantakimiri iroñaaka. ²³ ¿Iitaka kaari powantanari noorikite waankoki? Powakirimi janta, ari roshekyaanakyaami iroñaaka noorikite”. ²⁴ Roojatzi ikanantakari riraga katziyayiteencharini: “Paapithateri noorikite. Piperi riraga agaentsiri 10”. ²⁵ Ikanteeyawitanakarini: “Nowinkatharite,

eenitatsi oshekini iyorikite iroñaaka. ¿litakakya pipashitanyaariri paashini eejatzi?”
²⁶ Rakanakiri: “Nokamantemi, itzimerika ashaagantachani, nopaeri paashini eejatzi. Omaanta riraga kaari ashaagantacha, naapithateeri rowaga tzimimotawitariri eechonkiini. ²⁷ Eejatzi riraga kijakinari kaari kowakaawitenani nowinkatharite, pamaeyakinarini, naminakoeyemiriniita powamaeyerini”.

Rootaki ikenkithatakagaeyakiririni Jesoshi atziripaeni.

Rareetapaa Jesoshi Jerojareeki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jowa 12.12-19)

²⁸ Roojatzi rowaaganaka eejatzi Jesoshi, riyate Jerojareeki. ²⁹ Rootapaentsi rareetyaawo nampitsi iitachari Wetejajee eejatzi Wetaaniya. Ari ojeeki janta tonkaari iitachari Oriiwomashi. Roojatzi rotyaanantaka riyotaanewo apite, ³⁰ ikantakiri:

—Piyate janta nampitsiki, ari piñaapaakiri wooro ithatakotaka janta. Tekira ikyaakoetari. Pithataryaakotapaakiri, pamakinari. ³¹ Aririka rojampiteetemi: “¿litaka pithataryaakotantariri?” Pikanteri: “Ikowakiri Awinkatharite”.

³² Roojatzi riyateeyantanakani apite, iñaapaakitziiri ikantakiririni Jesoshi. ³³ Ikanta ithataryaakotapaakiri. Roojatzi rojampitantanakari ashitariri:

—¿litaka pithataryaakotantariri nowoorote?

³⁴ Rakanakiri:

—Ikowakiri Awinkatharite.

—Ari, paanakiniri.

³⁵ Roojatzi raantanakari janta Jesoshiki. Rowankitakiniri imitzikaaki iithaari-paeni ijeekantyaari Jesoshi, roojatzi ikyaakotantakari. ³⁶ Ikanta rowaagakotanaka janta awotsiki, ishiteyeyakinirini atziripaeni iithaari-paeni awotsiki, ranashitanta-nakyaari wooro. ³⁷ Ari ritanakawo iroñaaka roerinkakotanaka. Royaateeyanakinirini osheki aapatziyeyakaririni, iweshiryaawenteeyanakinirini, ikaemaeyanakinirini. Ikan-teeyanakinirini:

³⁸ —Tema ikameethataki Tajorentsi. Añeeyakinirini itajonkawentapiinteeyakaeni. Ikameethataki Awinkatharite rotyaantakaeniri Tajorentsi. Kameetha ijeekaeyakinirini maawaeni jenokijatzi, iñaaperoeyakinirini Tajorentsi.

³⁹ Ari ijeekitaka riraga warijeeyopaeni, ikaateeyakinirini atziripaeni. Ikantawitakari Jesoshi:

—Iyotaantatsiri, pojantzikagaeyerini riraga oyaateeyimirini.

⁴⁰ Rakanakiri:

—¿litaka nojantzikaantyaariri? Okameethataki ranteeyakinirini. Ijantzikaeyanakiniririkami irikapaeni, tema ari iñaawaetakaakiromi Tajorentsi mapipaenika oñaaperotantenarimi.

⁴¹ Ikanta rokaakiteeyapaakawoni, iroñaaka raminakotapaakiro Jerojaree. Riraakoeyapaakarini Jesoshi jeekatsiripaeni, ⁴² ikantzi:

—Nokowawitaka nojeekakagaeyeminimi kameetha, omaanta tee pikowaeyini. Pitheenkaeyakinirini, iroñaaka eero piñagaana nopinkathariwenteeyeminirini. ⁴³ Iinja ipoke powayiritepaeni rotzikaperoeyapaakimini, itapoteeyapaakimini joraaropaeni, eero ishineyeyiminirini tsikarika pikini pishiyantyaari. Romanateeyapaakimini, ⁴⁴ ijoweyaperoeyapaakironi pipanko kameetha. Rowamaagaantapaakimini. Nopokashiteeyawitakimini, nopinkathariwenteeyeminirini, omaanta tee pipinkathateeyawakinirini, inta pitheenkaeyawakinirini. Rootaki awijatsini iinja maawaeni iroka.

Romishitowiri Jesoshi pimantayitatsirini tajorentsipankoki

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jowa 2.13-22)

⁴⁵ Rareetantapaakari Jesoshi Tajorentsipankoki iñeeyapaakirini pimantayitatsirini eejatzi amanantayitatsirini. Roojatzi rookatheeyantapaakarini rookakiri inkokironta. Ithonkaeyakinirini maawaeni, ⁴⁶ ikantakiri:

—Tema rojankinatziteetakawo Iwaperiteki Tajorentsi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Iroka Nopankoka okameethatzi pikenkithatakaapiinteeyenani eerokapaeni maawaeni atziri’, rootaki niwetsikakaanantawori”. Omaanta iroñaaka eerokapaeni pikoshitashiteeyakarini atziripaeni pokaeyawitacharini nopankoki.

⁴⁷ Ikantapiintatyaani maawaeni kitejiri riyaatapiintzi Tajorentsipankoki, riyotaantapiintaki. Omaanta ikijeeyanakirini riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni, riraga iyotaantzirori rojankinarini Moeseeshi, eejatzi riraga pinkathariwenteeziririni jeekatsiripaeni. Rojampitawakagaeyakani:

—¿Tsika akanterika Jesoshi, owamaakaanantyaariri?

⁴⁸ Omaanta tee riyoteeyini tsika ikanteriri, tema eeniro osheki atziri piyotawenteeyakaririni, ikemijantziri okaatzi ikantziriri.

20

Rojampitziri Jesoshi: “¿Ninka otyaantakimiri?”
(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

¹ Apaani kitejiri ijeekaki Jesoshi janta Tajorentsipankoki riyotagaeyakirini atziripaeni, ikamantakiri tsika ikanteeyaarini rawijakotanteeyarini. Ikantaka ipokaeyapaakini riraga jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiripaeni, riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, riraga aataperoteenchari, maawaeni. ² Ikanteeyapaakirini:

—Pikamanteeyenani ninka owakimirika pinkathari: ¿ninka otyaantakimirika pantayitantaworini iroka?

³ Rakanakiri:

—Eejatzi naari, eenitatsi nojampiteeyemirini. Pikamanteeyenani: ⁴ ¿Ninkama otyaantakiriri Jowa ikaawoshitakotantariri Tajorentsi? ¿Riroma Tajorentsi otyaantakiriri? Kaarima, ¿riroma otyaantziriri atziri?

⁵ Tee rakaeyirini, inta ikantawakagaeyanakani:

—¿Iitaka akanteriri? Akanteririka: “Rirotaki Tajorentsi otyaantakiriri”, ikanteekari: “¿Iitaka kaari paapatziyantari?” ⁶ Eejatzi akantawitakyaaririka: “Riraga atziripaeni otyaantakiriri”, tema ari ikijeeyanakaeni atziripaeni. Rompojanteerokari mapi. Tema rirori ikenkithashiryaakoperotziri Jowa rirotaki kamanantzirori iñaani Tajorentsi.

⁷ Rootaki ikananteeyanakaririni:

—Tee niyoteeyini ninkarika otyaantakiriri Jowa.

⁸ Roojatzi ikanantaka rirori Jesoshi:

—Eejatzi naari, eero nokamantzimi ninkarika otyaantakinari.

Jesoshi ikenkithatakotakiri riraga pankitzirori oowa
(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹ Roojatzi ikenkithatakagaeyakirini Jesoshi atziri, roshiyakaawenteeyakinirini, ikanakiri:

—Eenitatsi atziri pankitzirori oowamashi. Roojatzi ikanantakari ratzirite: “Paminawiritantenawo, iinja aririka okithokitanaki, paye eerori kashetani okithoki, kashetani pipena naari”. Ikanteeyanakirini: “Ari, kameetha”. Roojatzi riyaantanaka ashitawori paashiniki kipatsi, ipeyaka ojamani janta. ¹⁰ Okanta omonkaatapaaka rowiitakiro okithoki. Riraga ashitawori roowate rotyaantakiri riraga ronampiri, ikantakiri: “Piyaatakite janta ojeekinta noowate, pikowakotakiteri riraga aminanawori rotyaantawakina kashetani”. Ikantaka jatawitanaka omaanta ikijeeyawakirini, ipajapajaatawakiri, roepiyawakiri. Tekatsi ipawakiri. ¹¹ Roojatzi rotyaanantawitakari paashini ronampiri, omaanta ikaweyawaetawakiri, ipajapajaatawakiri, roepiyawakiri. Tekatsi ipawakiri. ¹² Roojatzi rotyaanantawitakari paashini eejatzi, omaanta eejatzi ipajatawakiri, tak, tak, osheki riyowakaakiri riraa. Roepiyawakiri eejatzi. ¹³ Ikenkithashiryaaka iroñaaka riraga ashitawori, ikantzi:

“¿Litaka nanteri iroñaaka? Aamaashitya rirorika notyaanteri iroñaaka notyomi non-intaperotziri. Aririka iñeeyawakirini irira, aamaashitya rirorika ipinkathatawakiri”. Roojatzi rotyaanantawitakari rirori. ¹⁴ Iñaanteeyawakaririni, ikantawakagaeyanakani: “Pamineritya itomi ashitawori iipatsite. Aririka ikamaki iriri, tema rirotaki aakoteroni. Thame owamaawakiri, agaeroota iinja aaka kipatsi”. ¹⁵ Roojatzi roerikantawakari, shepik. Ragaeyanakirini janta okaatapaaki iipatsite, rowamagaeyakirini, shemi.

Rootaki ikenkithatakagaeyakiririni Jesoshi. Ikanteeyakirini:

—Oetaka pikenkithashiryaari ikanteriri riraga ashitawori iipatsite. ¹⁶ Tema ari riyataakite rirori, ikijaperoeyakiterini thamaetawitanariri rowani, eejatzi rowamaakiteri. Roojatzi raminanteeya paashini thamaeteenirini.

Ari ikanteeyanakirini kemaeyawakiririni:

—Tema eero imatziro ranteeyeroni iroka, eero ishinetziri Tajorentsi.

¹⁷ Ramineeyakirini Jesoshi, ikantziri:

—¿Piitakaawitakama eero imatziro? ¿Oetakama otzimantakari Iwaperite Tajorentsi? Tema okantzi: “Riraga wetsikaeyirorini pankotsi itheenkakiro apaani mapi, ikantzi: ‘Tee okameethatzi’, omaanta iinja rowaga mapi itheenkawitakari, iñaakiro riraga Tajorentsi okameethatzi, tema rirotaki iyoyaakirori iroka mapi kijotakaaperoteroni pankotsi. Tema rootaki otsikanatantanakawori aakapaeni”. ¹⁸ Noshiyakawentemiri atziri aririka ipariyaki antawoki mapi tema ari ikagaapokitapaaki. Eejatzi aririka opariyaki antawo mapi ari atsinakapaakiri, opithoryaapaakiri. Kimitaka iroka, ninkarika kaari aapatziyana naaka eero rawijakote, eejatzi aririka nokantakoteri kaari aapatziyana aritaki notyaanteeyakirini paamari kaari tsiwakanitatsini.

Riyoteeri Jesoshi atziri ikemijantaperoteri ikantziri pinkathari eejatzi ikantziri Tajorentsi

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ Riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni, eejatzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi ikowaeyawitakani ragaeyerinimi iroñaaka Jesoshi, tema riyotakoeyawakani rirotaki roshiyakaawenteeyakirini. Omaanta tee imatziro rayiri, ithaawanteeyakarini atziripaeni, ikantzi: “Eero ayiri, ikijakotanakarikari atziripaeni”.

²⁰ Roojatzi rotyaanantakari ñaanakowenantatsiri atziri, ikantakiri:

—Iroñaaka piyaate pamatawiteri riraga Jesoshi. Pikimitakaantapaakyaari kyaaryo pikowaperotaki paapatziyari; omaanta, pikompitakaeyari iñaani. Aririka ikompi-tanakyaawo ikanteri, intsipaete pipokanaki pikamantena. Roojatzi aatashitantakyaari pinkathari, akamanteri ikantakiri.

²¹ Ikantaka riyataashitanakiri Jesoshi, ikantapaakiri:

—Iyotaanari, niyoteeyakini kyaaryooperotaki maawaeni pikantakinari eejatzi maawaeni piyotaakinari. Tee paminashitari atziri ipooki piyotantyaariri ikameethatzirika, inta paminaperotzi rajankani ikenkithashiryaantari. Eejatzi kameetha piyotagaeyakinawoni ikowakagaeyakinarini Tajorentsi. ²² Iroñaaka pikamantena: ¿okameethatzima apaeyerini riraga iwinkatharite oroomajatzi ayorikite ikowakotakaeri? ¿Eeroma apiri?

²³ Ikanta riraga Jesoshi riyotakotakirini ikowaeyawitani ramatawiterimi. Ikantziri:

—¿Litakakya pikowantari pikompitakayenawo noñaani? ²⁴ Poñaayenari ikithoki piy-orikite. ¿Ninka roshiyapootakarika irika korikikika? ¿Ninka ashitawori iwaero jankina-teencharika?

Rakanakiri:

—Rootaki ipoo iwinkatharite oroomajatzi, riraga Seesari, eejatzi ojankinataka iwaero.

²⁵ Roojatzi ikanantanakari Jesoshi:

—Okameethatzi panteniri irinta ikowakaakimiri, eejatzi pantzityaanari Tajorentsi ikowakaakimiri.

²⁶ Tekatsi ikanteeyaani ikompitakayaari iñaani Jesoshi, kameetha riyotaantapero-taki. Rotsikanateeyanakarini riraga amatawiterinimi, rootaki imaeriteeyantanakarini. Tekatsi ikantaneeri eejatzi.

Rojampitakoventeziro aririka rañagae kamayitatsirini
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Roojatzi riyatashitantakari Saroseeyo Jesoshi. Ikenkithashireeyani riraga Saroseeyo, ikantzi: “Eero ipiriinteeyaani riraga kaminkaripaeni, eero riyateeyini jenokinta”. Rareetapaakaga, ikantapaakiri:

²⁸ —Iyotaantatsiri, ikantzini Moeseeshi: “Eenitatsirika shirampari iina, omaanta tekatsirika itomi, aririka ikamaki, okameethatzi ragaero iinani rirentzi itzimakaan-teeyaawori otomi. Itzimapaakirika otomi kimiwitanaka rirotaki ashityaarini rirentzini itomi”. ²⁹ Aamashitya eeniro shirampari ikaatzi rirentzi 6 impaetatsiri. Riraga itawitanakawori raawitaka iina, ikamashitaka. Tee itzimi itomi. ³⁰ Roojatzi raantaw-itaawo rirori rirentzini. Eejatzi tee itzimakayiro itomi, roojatzi ikamantaka rirori. ³¹ Eejatzi ikimitaka paashini rirentzini. Raawitaawo tsinani, ikamashitaka eejatzi rirori. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni rirentzini. Tekatsi tzimakayeroni otomi. ³² Ro impaeteentsi roori tsinani, okamaki. ³³ Iroñaaka pikamantena: kyaaryorika ipiriin-teeyaneeni maawaeni kamaeyawiteencharini, ¿ninka iinanteeyaawoni iroka tsinani? Tema ikaateeyawitani aawitawori 7.

³⁴ Ikanta ikantawakiri Jesoshi:

—Kyaaryo, jaka kipatsiki rameteeyakawoni shirampari rayi iina. Eejatzi tsinani-paeni ameteeyawoni ayi oemi. ³⁵ Ari ipiriinteeyeerini Tajorentsi maawaeni atziri iñaaperotziri, omaanta janta jenokinta eero ragae iina. Eejatzi tsinani, eero agae oemi. ³⁶ Eejatzi eero janta ikamae eejatzi, ikimiteeyapaeyaarini maawaeni ronampiripaeni Tajorentsi, jeekimoeyiririni: tee ikamaeyini rirori. Ikantani rañagaeyini. Eejatzi itomintaperoeeyearini maawaeni atziri riraga ipiriinteeyeerini. ³⁷ Paerani riyotzitakani Moeseeshi ipiriinteeyaneeni kamayitatsirini. Ikenkithatakotantawori in-chashimpoki amorekawitachari, ikenkithatakotakiri eejatzi Awinkatharite. Ikantzini: “Raapatziyana Awaraama. Eejatzi Ijaaka raapatziyana, eejatzi Jakoowo”. ³⁸ Ñaakiro, tee ikantzi: “Raapatziyawitakinani Awaraamani”. Añaatsi iroñaaka Awaraama eejatzi paashinipaeni, rootaki ikanantakari: “Raapatziyana”.

³⁹ Roojatzi ikantayitantakarini apanipaeni iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi:

—Iyotaanari, kameethataki iroka pikantakiri.

⁴⁰ Ithaawanteeyakarini rojampiteeyaneerinimi eejatzi.

Jesokirishito rirotaki icharineeteni Iraviiri
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Paashini eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—¿Iitaka pikanteeyantarini: “Rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi icharineeteni Iraviirini”? ⁴² Tema paerani romampaawentarini Iraviiri Tajorentsi, rojankinatakiro iroka: “Riraga Tajorentsi, ikantakiri Nowinkatharite: ‘Notyomi, pijeeki jaka nakoperoki, pikaatena apinkathariteeyeni, ⁴³ roojatzi ipinkathateeyantemirini maawaeni ki-jeeyawitakimirini’ ”. ⁴⁴ ¿Riroma Jesokirishito icharineeteni Iraviiri? Rirorika icharineeteni ¿iitaka ikanantaririkya paerani: “Nowinkatharite”? Tee pameteeyawitawoni pipinkathateeyirini impaetatsiri ijeeki.

Paamayaarira iyotaantawitawori Iwaperite Tajorentsi
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Rk. 11.37-54)

⁴⁵ Maawaeni atziri ikemaeyakirini Jesoshi, riyotagaeyakirini riyotaanewopaeni, ikantakiri:

⁴⁶ —Paamayaarira riraga iyotaanteeyawitaworini Iwaperite Tajorentsi. Osheki ikowaki ikinakinathanatziite. Eejatzi ikowaki kameetha raakameetha-teeyawakirini atziri janta nampitsiki. Eejatzi janta pankotsiki apiyotantapiintarira, ikowaki ijeekimotapiinteri pinkatharipaeni. Eejatzi aririka ipiyoteeyani atziri rowaeyani, ikowaki kijokiro rowapiinteri pinkatharipaeni. Eero pikimitari riroripaeni. ⁴⁷ Kimiperowitaka ikameethatzi. Rojamanitziro ikenkithatakayeri Tajorentsi. Ikowaeyawitakanira atziri raapatziyaperotakayaarimi Tajorentsi. Omaanta osheki ramatawitapiintakiro kamatsiri oemi, ikoshitashitakawoni tzimimotzirori. Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: rowashironkaaperoeyerini osheki Tajorentsi paamariki iinja.

21

Ikenkithatakotziro Jesoshi tsinani ashironkaenkawo

(Mr. 12.41-44)

¹ Ari ijeekaki Jesoshi janta Tajorentsi pankoki. Raminayitawakirini ashaagantzinkari otetziriri iyorikite janta rotetantapiintaririra. ² Eejatzi iñaakiro irowa kamaentsiri oemi owashironkaenkawo. Otetapaakiri roori apimerontakite oorikyaanikite, kaari pinatacha. ³ Ikantzi:

—Kyaaryo iroka nokamantemiri: pitheenkitzirokari irika amakiri iroka kamaentsiri oemi. Omaanta osheki iñaaperotzitakiro Tajorentsi irika amakirika, anaakotakiri ramaeawitakarini riraga ashaagantzinkari. ⁴ Osheki iwinawo ramawitakari rirori, omaanta eeniro ikempoyaagaantanaki tzigagaantapaentsiri rirotaki ramakiri rirori. Rooma iroka, amanakiri maawaeni tzimimotawitawori, tee añagaeri tzigagaantanaatsini, tekatsi aantaneya oyaari.

Iinja ishekiroryagaeteero Tajorentsi panko

(Mt. 24.1-3; Mr. 13.1-4)

⁵ Ikenkithatakaawakaeyakani riyotaanewopaeni, ikanteeyini:

—Tema okameethaperotaki Tajorentsi pankoka. Eejatzi maawaeni mapipaeni riwet-sikantakawori, okameethateeyakini, eejatzi maawaeni rowaneenkatantakawori janta otantoki.

Ikemanteeyakaririni, ikantziri Jesoshi:

⁶ —Iinja ishekiroryagaeteero maawaeni iroka piñaaperoeyirini iroñaaka. Rookaeteero mapipaenika inteena.

Oeta awijatsini iinja rootzimataatsirika ipokae Jesoshi

⁷ Roojatzi rojampiteeyakirini:

—¿Tsika okaateka omonkaatantyaari iroka pikantakinari? ¿Tsika nokantyaaka niyantyaari rooteentsi omonkaatya?

⁸ Ikantakiri:

—Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari. Ipoke osheki atziri ikantapaakimini: “Naaka Jesokirishito”. Paashini kantapaentsini: “Rotyaantakina Jesokirishito nokamantemi rooteentsi ipokae”. Omaanta eero paapatziyari. ⁹ Pikematyeeri atziri ikante romanatakagaeyatyaani atziripaeni, eejatzi rookaeyerini iwinkatharitepaeni. Omaanta eero pithaawaeyini. Aritaki okantyaari ikijawakaapiinteeyaani, omaanta tekira omonkaata nopokanteeyaari.

¹⁰ Eejatzi eenitatsi paashini ikantakiriri:

—Riraga atziripaeni romanaterini inashitapaeni atziri. Eejatzi riraga jewawenantsiri paashiniki kipatsi ragaeyanakirini inampijatzipaeni romanatakayaari romanateeyirini riraga jeekatsiripaeni paashiniki kipatsi. ¹¹ Eejatzi osheki otzimayitanakini

antawo omoyeka jaka kipatsiki. Agaeyerini atziripaeni itashe, osheki ikamaeyanakini; eejatzi omateeyirini mantsiyarentsi atziripaeni, ikamagaantayiteni rirori. Eejatzi okimitzitanakya janta jenokinta ari piñaawakiro kaari piñaapiinteeyini, osheki pithaawanteeyanakyaawoni.

Jesoshi ikantakiri riyotaanewo: “Tinja ikijeeyemini atziri”

(Mt. 24.9-22; Mr. 13.9-20)

¹² Eejatzi ikanteeyakirini:

—Omaanta reewateetemi ikijeetemi: tema paapatziyakina. Ragaeyanakimini theenkantatsiri janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriiyopaeni, eejatzi romonkyaayitemini omonkyaagamentotsiki. Ragaeyanakimini eejatzi janta pinkatharipaeniki, ikijatheeyemini, ikantemi: “¿Litaka paapatziyantariri Jesoshi?”
¹³ Omaanta eero pithaawantari riraga kijawitemini, inta pikamanteeyerini tsikarika nokanta nowawijaakoeyakimini. ¹⁴ Eero pikenkithashiryaa: “Aririka ragaetena, ¿oetaka nokanteriri?” ¹⁵ Aririka ragaetakimi niyotagaeyemini naaka oetarika pikanteriri. Eero imatantzimi riraga kijemini ipiyawaantetemi, ikantemi: “Pikompitashitawo”. ¹⁶ Nokamantemi: tee apatziro raakaantemi paashinijatzi atziri eejatzi raakaantzitemi piripaeni, piniropaeni, pirentzipaeni, pitsiropaeni, pisheninkapaeni, maawaeni. Rowamaagaantemi. ¹⁷ Tema riyoteeyakiminirika atziri paapatziyakina, rootaki roonaperotantemiri. ¹⁸⁻¹⁹ Omaanta aririka kijokiro poyena eejatzi pikyaaryoowentenawo maawaeni nokanteeyakimirini, ari nokempoyaaperoeyakimini. Eejatzi piyaaperoeyanteeyaarini janta jenokinta pikan-teetateyeyaani piyeekaperoeyapaeni. Eero imateeyironi riraga kijeeyawitakimirini rookakagaeyemironi piyaateeyini janta jenokinta.

²⁰ Eejatzi ikantaki Jesoshi:

—Aririka piñaagaeyawakirini joraaro rinkiteeyapaakironi Jerojaree, ari piy-oteeyanakini rooteentsi ithonkaeyeeroni pinampi. ²¹ Roojatzi okameethatzi ishiyeeyanakini tonkaariki maawaeni jeekaeyatsirini nampitsiki. Eejatzi maawaeni jeekatsirini Joreeyaki, ishiyeeyanakini. Eejatzi riraga jatayitatsirini owantsikipaeni, eero ipiyapanaata nampitsiki. ²² Aritaki omonkaatakya maawaeni iroka rojankinatzi teetakarini paerani: “Rowajankitaperoeyerini Tajorentsi maawaeni theenkaeyakiririni”. ²³ Aririka omonkaatapaakya maawaeni iroka, oo, osheki ashironkayitanakyaani motzitayitatsirini, eejatzi ashironkaakya thotaayitziririni eentsite: opomeentsitzimoeyaawoni oshiye. Osheki ikemaatsitayitanakyaawoni riraga jeekatsiripaeni. Osheki rowashironkagaeyerini Tajorentsi. ²⁴ Romanateeyerini osheki atziri, ikamagaantayitanakini. Paashinipaeni roojotayiterini, ragaetanakiri paashinikipaeni kipatsi. Ijeekapaaki kaari yotziripaeni Tajorentsi ojamani Jerojareeki, roojatzi ikananteeya Tajorentsi: “Aritapaaki, monkaatapaaka”.

Ikenkithatakotaa Jesoshi, tsika okantyaari aririka ipiyee

(Mt. 24.23-31; Mr. 13.21-27)

²⁵ Eekiro riyaatatyee ikantziri Jesoshi:

—Piñeeyawakirini ipaashiniteeyanakini jenokijatzi: riraga oorya, kashiri, ompokiropaeni, maawaeni. Piñeero kaari piñaapiinteeyini. Eejatzi jaka kipatsiki ithaawaeyanakini maawaeni atziri, ikemaeyawakironi opoematanaki antaworoña inkaare, moo. Eejatzi iñaawakiro antaworoña otamakaari. Ramineeyanakironi, joreririri. ²⁶ Eero riyoteeyini atziri tsikarika ikanteeyanakyaani, rootaki ithaawap-eroeyantanakyaarini. Ishewatayitanakyaani ompokiro. ²⁷ Roojatzi piñeeyantawakinani, nopiyee eejatzi. Tema nopoñaaka paerani jenokinta, nokoñaatantapaentari jaka kipatsiki. Aririka nopiyee eejatzi, nokinapae menkoriki, notajorentsitaperotapaaki, nopinkatharitaperotapaaki. ²⁸ Aririka piñaagaeyawakironi iroka nokanteeyakimirini,

piweshireeyanakyaani, pamineeyawakinani: rooteentsi nowawijaakotaperoeyemini, tema nagaeyaataatyeemini naaneemi jenokinta.

Ikantakota Jesoshi aririka ipokaatee iinja
(Mt. 24.32-35; Mr. 13.28-32)

²⁹ Roojatzi roshiyakaawenantakanari iroka, ikantakiri:

—Paminero iyeera tsika okantari. Kaaririka iyeera, eejatzi paashini inchato paminero. ³⁰ Aririka eereshitane oshi, piyoteeyanakironi rootzimataatsi ojarentsitane. ³¹ Eejatzi okimitaka, aririka piñaakiro omonkaatakya maawaeni nokamantzitakimirika, piyoteeyanakini rooteentsi ipinkathariwentaperoeyemini Tajorentsi. ³² Aririka piñagaeyawakironi itanakya iroka nokamantakimiri, ari eerotzitarika pikamita, aritaki piñagaeyakironi omonkaatakya maawaeni. ³³ Aritaki othonkaeya maawaeni kipatsi eejatzi ithonkaeya maawaeni jenokijatzi: kashiri, oorya, ompokiropaeni, maawaeni. Omaanta noñaani, eero othonkanita.

Ikantzi Jesoshi: “Paamaperoeyeenani kameetha”.
(Mt. 24.36-44; Mr. 13.33-37)

³⁴ Eejatzi ikantakiri:

—Paamaaperoeyenani: nomapokapaemikari nokantakowenantemiri. Kyaaryoowa pikenkithashiryaaakotawokari kaari kameethatatsi pajankaneki. Pishinkiteeyanikari. Pikenkithashiryaaapiintzirokari jeekaeyatsirini jaka kipatsiki. ³⁵ Aritaki nomapoka-paakiri maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki. Nowashironkagaeyerini maawaeni kaari aamaawenteeyachani. ³⁶ Eekiro piyaatatyee paamawentya. Eejatzi pamaneri Tajorentsi ramitakotemi kameetha pareeteeyanteeyaarini jenokinta, eerokya pike-maatsitantawo maawaeni iroka nokamantakimiri.

³⁷ Maawaeni kitejiriki riyotaantaki Jesoshi janta Tajorentsiipankoki. Maawaeni tsiteniniki riyaatapiintzi janta tonkaariki iiteetziri Oriiwomashi. ³⁸ Eejatzi maawaeni kitejiriki riyaatapiinteeyakini atziripaeni Tajorentsiipankoki ikemijanteeyirini.

22

Ikamantawakaeta raakaanteeteri Jesoshi
(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jowa 11.45-53)

¹ Rooteentsi areetya kitejitatsiri rowantapiinteeyaworini paa kaari tapiyacha. Tema ikenkithashiryaaakopiintawo joriyopaeni paerani rawijeeyantakaworini ronampiri Tajorentsi ipankopaeni janta Ejiipitoki. ² Rowameethatawakagaeyakani riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga iyotaanteeyirorini Iwaperite Tajorentsi ikantzi:

—¿Tsika akanterikakya Jesoshi owamaantyaariri? Aamaashitya ari iki-jakotanakyaari atziripaeni.

³ Ikantaka riraga Jatanaashi ikyaantapaakari Joorashi karyootejatzi, riraga riyotaanewo naawita Jesoshi: riyotaakiri raakaanteri iwinkatharite. ⁴ Ari riyatashitakiri riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi waariryaa ashi Tajorentsiipanko, ikantapaakiri:

—Nमितakotemi paakaanantyaariri Jesoshi.

⁵ Ikemantawakariri, ikimoshireeyanakini, ikanteeyawakirini:

—Ari, kameetha. Ari nopinatakimi koriki iroñaaka.

⁶ Ikantakiri:

—Ari, kameethataki. Iroñaaka naminaperoteri, roojatzi nokamantemi tsika pikantyaari pimanakaantyaariri payeri eerokya iñaakowenantawakari atziripaeni.

Awinkatharite rowakaakari riyotaanewopaeni
(Mt. 26.17-19; Mr. 14.12-16)

⁷ Areetapaaka kitejitatsiri rowantapiinteeyaworini paa kaari tapiyacha eejatzi rowamaapiinantariri owisha, ikimitzirira ichariniitenipaeni paerani janta Ejiipitoki.

⁸ Riraga Jesoshi rotyaantakiri Peetero eejatzi Jowa, ikantawakiri:

—Thame peewate powojantero owanawontsi owaeyaarini, akenkithashireeyantyaaworini rawijantanakari paerani owamaantatsiri.

⁹ Rojampitanakiri:

—¿Tsika pikowakiroka nowojantero?

¹⁰ Rakanakiri:

—Aririka pareetakya nampitsiki, piñaapaakiri shirampari raakotaneero iña. Poy-aatanakiri janta pankotsiki, tsikarika ikyaapae. ¹¹ Pikantapaakiri riraga ashita-wori ipanko: “Ikantzi Awinkatharite: ‘¿Tsika nowakayaarika niyotaanewopaeni?’ ”

¹² Roñaayimiro janta oshitamenkotakanta jenoki. Owetsikaeyakani ajeekaeyantyaarini. Ari powojanteeyapaakini owaeyaarini.

¹³ Roojatzi riyateeyanakini, iñaapaakiro ikantakiriri Jesoshi. Ronkotsiteeyapaakirini royaari, ikenkithashiryaakotantyaariri ronampiri Tajorentsi rawijantanakariri ichariniitenipaeni paerani janta Ejiipitoki.

Jesoshi riyotagaeyakirini riyotaanewo rowawentapiintyaari paa

(Mt. 26.20-29; Mr. 14.17-25; Jowa 13.18-30; 1 Ko. 11.23-26)

¹⁴ Rareteeyapaakani Jesoshi eejatzi rotyaantanewopaeni rowaeyapaakani.

¹⁵ Ikanteeyakirini Jesoshi:

—Osheki nokoyitakani nowakagaeyaneemini iroka owanawontsika eeniroka nañi, akenkithashiryaantyaawori rowawijaakotantaki Tajorentsi paerani. ¹⁶ Nokamantemi, naapatziyaperotakari Tajorentsi rootaki nokamantyaari. Eero napiiteero nowawo iroka eejatzi jaka kipatsikika. Kyaaryo, rooteentsi nokame, nomonkaatero maawaeni rojankinatztakarini riraga kamanantayitzirorinipaeni eejatzi paashini jankinatayitakirorini Iwaperite Tajorentsi paerani. Nomonkaatero maawaeni roojatzi nowapaeyaawo tsikarika ipinkathariwenante Tajorentsi.

¹⁷ Ikanta raakotakiro pajoki, ipaasonkitakiri Iriri, roojatzi ikantzi:

—Paakoeyawakironi iroka, pireeyeroni. ¹⁸ Nokamantemi: eero napiiteero nireero awishoowaantsi oowa jaka kipatsikika. Omaantakya nirapaero eejatzi janta ipinkatharitzinta Tajorentsi.

¹⁹ Roojatzi raakiro paa, ipaasonkitakiri Iriri. Ikagaakiro, ipaeyakirini riyotaanewo, ikantziri:

—Iroka paaka, powaeyaawoni. Naaka kamawenteeyemirini. Nokowaki powapintyaawo paa pikenkithashiryaakotapiinantenari nokamawenteeyakimini.

²⁰ Rowaeyakani maawaeni. Roojatzi ipakoeyakirini awishoowaantsi oowa. Ikan-teeyakirini:

—Aririka pirero iroka, nokowaki piyoteeyeni oñaaganteroni owakirari inimotawakaantsi. Tema rootaki niraapaatawenteeyemirini, nokamawenteeyemini nowawijaakoeyantemirini.

²¹ Roojatzi ikanteeyakirini:

—Eenitatsi akaateeyakinika iroñaaka owaeyakani riraga aakaantenani owamaakaanenani. ²² Naaka riraga atziriperotapaentsiri nokamawenteeyerini maawaeni atziri rootaki ikowakinari Pawa Tajorentsi, omaanta ashironkaamatsiterini riraga aakaantenani.

²³ Ikemanteeyawakaririni, rojampitawakagaeyanakani:

—¿Ninkama aakaanterini?

Riyotagaeyakirini Jesoshi riyotaanewo tsika ikantyaari ipinkatharitantyaari

(Mr. 10.42-45)

²⁴ Roojatzi ikantawakaanteeyakarini riyotaanewopaeni:

—¿Ninka iinja jewatakaaperoeyantatsirini? ¿Ninka anaakotantaperotatsini ipinkatharitaperote?

²⁵ Ikantanakiri Jesoshi:

—Rameteeyawoni riraga jewatatsiripaeni kaari yotziri Tajorentsi ipinkathateeyakirini iwinkatharitepaeni. Ikantashiteeyakani: “Retakoeyakarini atziripaeni”, omaanta eeniro romperataperotapiinteeyarini. ²⁶ Omaanta eerokapaeni, eero pikimitakoeyarini. Aririka pikowaki pipinkathariwenante, eero pikantakaaperota, inta pamitakotapiinteri kameetha paashinipaeni. ²⁷ ¿Ninka ipinkathataperotziri atziri? ¿Riragama wetsikapiintziniriri rowanawo? Kaari. Tema riro ipinkathateetziri riraga omperateeyaririni ronampiripaeni. Omaanta naaka tee nomperateeyimini, inta netakoeyakimini. ²⁸ Kijokiro powaeyakinani paerani roojatzi iroñaaka, piyoteeyakini opomeentsitzimotapiinteeyakaeni. ²⁹ Rootaki nokanantzimiri iroñaaka eerori pipinkathariwenante, ikimitaakina Pawa ikowakaakinawo nopinkathariwenante. ³⁰ Pitsipatapiinteeyenani owapiinteeyaani eejatzi irapiinteeyeni janta nopinkatharita-paenta, eejatzi apinkathariwenteyerini maawaeni joriyopaeni.

Jesoshi ikenkithatakotakiri Peetero rookeri
(Mt. 26.31-33; Mr. 14.27-31; Jowa 13.36-38)

³¹ Eejatzi ikantakiri Awinkatharite:

—Shimo, pikemina, riraga Jatanaashi ikantakiri Tajorentsi ikowaki iñaantemi, riyotantyaari paapatziyaperotakinari. Kyaaryoowa, ikowaki rantakayemiro kaari kameethatatsi. ³² Omaanta nokantakiri Tajorentsi ramitakotemi eerokya pookaperotantawo paapatziyana. Iinja, aririka pithawetakotya oetarika pantakiri, eejatzi pookero ari poyaatena eejatzi, pikenkithashiryaakagaeyerini maawaeni piyemijantzinkarite, paapatziyakaaperoeyantyaaririni.

³³ Rakanakiri Shimo:

—Tema eeroka Nowinkatharite, kijokiro nowanakimi; aririka romonkeetemi, eero nookimi. Romonkeetenaata naari. Aririka rowamagaetemi, notsipataperotanakimi. Rowamagaetenaata naari.

³⁴ Ikantakiri:

—Nokamantemi: iroñaaka tsitenirikika, tekiraata iñee tyaapa, okaate 3 pikante: “Tee niyotziri Jesoshi”.

Thaato eejatzi jawiri

³⁵ Roojatzi ikanteeyantakarini Jesoshi riyotaanewopaeni:

—Paerani notyaanteeyakimini pikenkithatakagaeyantaririni atziripaeni. Nokanteeyawakimini: “Eero payi pithaate, piyorikite, eejatzi paashini piithaari”. Iroñaaka nojampiteeyemini: “¿Pashironkagaeyakanima? ¿Eenitatsima koetyeemoeyakimirini?”

Raanakirini:

—Tekatsi koetyeemotenani.

³⁶ Roojatzi ikanteeyanakirini:

—Iroñaaka nokanteeyemini: eenitatsirika pithaate, paanakiro. Eenitatsirika piyorikite, paanakiri. Tekatsirika pijawirite, pipimantero pipewiryaakotari pamananantyaawori apaani pijawirite. ³⁷ Aritaki omonkaatakya rojankinatakotakinari paerani Iseeyashi: “Rowamagaeteri, ikimitakaanteetyaari owamaantzinkari”. Kyaaryo, othotyaaperotakya kameetha maawaeni rojankinatakotzitanari paerani riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi.

³⁸ Roojatzi ikanteeyirini:

—Eenitatsi iroka, Nowinkatharite: apite okaatzi nojawirite.

Rakanakiri:

—Ari, monkaataka.

Janta Jethemaniiki ikenkithatakayiri Jesoshi Iriri
(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Roojatzi ishitowanaki Jesoshi, riyatane eejatzi janta riyatapiintzinta: janta tonkaariki iitachari Oriiwomashi. Itsipateeyanakarini riyotaanewopaeni.

⁴⁰ Rareeteeyapaakani, ikanteeyapaakirini:

—Iroñaaka pamaneeyaarini Tajorentsi ramitakoeyantemirini: pantzirokari kaari kameethatatsi.

⁴¹ Roojatzi rowaaganaka Jesoshi apaniroeni eekitziroeni jaga. Rotziwerowapaaka, ikenkithatakaeri Iriri, ikantziri:

⁴² —Pawa, pikowakirika, powawijaakotenawo iroka nokemaatsitakyaari. Omaanta eero pantziro nokowakiri naari, inta pantero pikowakaakinari eerori.

⁴³ Roojatzi ipokapaaki apaani ronampiri Tajorentsi, ramitakotapaakiri Jesoshi, ishintsitantakari. ⁴⁴ Osheki ikemaatsitakawo, eekiro ikenkithatakaaperotanakitziiri Iriri. Antawo ikemawakiro imajawitanaki, tema otsipatanakawo iyaaki riraa roojatzi othaatanakana, pitek, pitek. ⁴⁵ Ithonkanakiro ikenkithatakaeri Iriri, riyatane janta ijeekaeyakininta riyotaanewopaeni, iñeeyapaatziirini magaeyakini. Rooma osheki rowashireeyanakani inkaaganki, rootaki imaantanakari. ⁴⁶ Ikanteeyapaerini:

—¿litaka pimagaeyantakarini? Pipiriinteeyaneeni. Pamaneeyaarini Tajorentsi ramitakotemi eerokya panantawo kaari kameethatatsi.

Ragaetakiri Jesoshi

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jowa 18.2-11)

⁴⁷ Eenirowa ikenkithatakagaeyawitarini Jesoshi riyotaanewo, areeteeyapaakani osheki atziri, reewateeyapaakirini Joorashi. Rirowitaka riyotaanewo Jesoshi, omaanta iroñaaka ikowaki raakaanteeri. Ipokashitapaakiri rirori, ithowootapaakiri.

⁴⁸ Ikantawakiri:

—Ro pithowootantanari, paakaananteenari. Tema piyotaki naaka riraga atziripero-tapaentsiri riraga poñeenchari jenokinta.

⁴⁹ Ikanta iñaakowentawakirira okaatzi awijimotakiriri Jesoshi. Rojampiteeyirini:

—Nowinkatharite, ¿pikowakima nochekiri?

⁵⁰ Rootaki ichekaetakiri ikempitapero apaani ronampiri riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, thatzik. ⁵¹ Ikantakiri Jesoshi:

—Ari okantakaata, eero pikoshekari.

Roojatzi roepiyeeniri ikempita, rowithagaeniri. ⁵² Irira itsipateeyapaakarini Joorashi riraga jewatayiririni ñaanakowenantatsiripaeni, eejatzi riraga jewatakaantatsiri janta ipankokinta Tajorentsi, eejatzi aataperoteenchari. Ikantawakiri Jesoshi:

—¿litaka pamashitantanari pichekamentopaeni eejatzi pompojamentopaeni? ¿Naakama koshintzi? ⁵³ Tema notsipatapiinteeyawitzimini janta Tajorentsi pankoki, omaanta tee pikoshekaeyanani. Omaantakya iroñaaka monkaataka paantakinari: rooma ipinkathariwenteeyakimini iwinkatharite kamaari.

Ikantzi Peetero: “Tee niyotziri Jesoshi”

(Mt. 26.57-75; Mr. 14.53-72; Jowa 18.15-27)

⁵⁴ Roojatzi roteyanteetakari Jesoshi, shepik. Ragaeyanakarini janta ipankoki iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Ikantaka rimpaetanaki Peetero itapiiki Jesoshi.

⁵⁵ Janta pankotsiki, okaankiityeera, ari roeshita paamari. Ijeekaeyapaakini, rak-itsiteeyapaakani riraga agaeyakiririni Jesoshi. Ari itsipateeyapaakarini Peetero.

⁵⁶ Roojatzi opokapaaki ronampiri ñaanakowenantatsiri. Okatziyapaaka, aminapaakiri Peetero, joreririri. Roojatzi okantanaki:

—Eejatzi irika rirotaki oyaatziriri Jesoshi.

⁵⁷ Ikantawakiro:

—Tee niyotziri rirori.

⁵⁸ Roojatzi paashini aminakiriri, ikantakiri:

—Tema eeroka oyaatziriri Jesoshi.

Ikantakiri:

—Teewee. Tee noyaatziri.

⁵⁹ Ari ojamanitapaentzi, roojatzi ikantaki paashini:

—Kyaaryo, rirotaki oyaatakiriri irika shirampari, tema eejatzi ipoñaaka Karireeyaki.

⁶⁰ Ikantanakiri riraga Peetero:

—Tee niyotzi oetarika pikantakinari.

Roojatzi iñaantanaka tyaapa, anterekoo. ⁶¹ Riraga Jesoshi ipithokashitanakari Peetero, raminanakiri. Roojatzi ikenkithashiryaantanakawo ikantzitakariri inkaaganki: “Tekiraatarika iñee tyaapa, okaate 3 pikante: ‘Tee niyotziri Jesoshi’ ”. ⁶² Ari ishitowanaki Peetero, riraaperotanaka, jmmm, jmmm. Osheki retakoperotanaka.

Ishirontawenteeyakarini Jesoshi

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Riraga shenteeyakiririni Jesoshi ishirontawenteeyakarini, eejatzi ipajapajaatakiri, tak, tak. ⁶⁴ Roojatzi ipashikapootantakariri eejatzi ipajapootakiri, ikantakiri:

—Pikamantenaata ninka pajapootakimiri. Injii, injii.

⁶⁵ Osheki rowashironkaeyakirini, tema itheenkakiri, ishirontawenteeyakarini.

Ipiyotaventeetari Jesoshi

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jowa 18.19-24)

⁶⁶ Okantaka okitejitanaki ipiyoteeyani riraga aataperoteenchari, riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni, riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, maawaeni. Ragaeyanakirini Jesoshi janta ikantakowentapiinteeyirininta atziri.

⁶⁷ Rojampiteeyakirini:

—Pikamantenaata: ¿eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini?

Rakanakiri:

—Nokantemirikami: “Jee, naaka Jesokirishito”, eero paapatziyawo nokantemiri.

⁶⁸ Eejatzi, nojampitemirikami oetarikapaeni, eero pakana. ⁶⁹ Omaanta nokantemi iroñaaka riraga atziriperotapaentsiri ijeekimotapaeriita Pawa rakoperoki, notsipata-paeyaariita notajorentsitaperotapae.

⁷⁰ Rojampiteeyakirini:

—¿Eerokama Itomi Tajorentsi?

Rakanakiri:

—Jee, naaka.

⁷¹ Roojatzi ikanteeyanakini:

—¿litaka akowantyaari paashini kamantakoterini? Tema akemaeyakirini aaka ipaan-teperoki, iitajorentsitashitaka. Eenitatsi rantani.

23

Raanakiri Jesoshi janta Peraatoki

(Mt. 27.1-14; Mr. 15.1-5; Jowa 18.28-38)

¹ Riyaateeyanakini maawaeni, raanakiri Jesoshi janta Peraatoki. Rirotaki oroomajatzi, pinkathariwenteeyiririni jorriiyopaeni. ² Ikantapaakiri:

—Eenitatsi rantakiri irika. Ramatawiteeyakirini nojorriiyotzinkaritepaeni, ikanteeyawitakarini: “Eero pipiri pinkathari piyorikite”. Eejatzi ikantapiintzi: “Naaka Rotyaantanewo Tajorentsi, naaka jewawentzimiri”.

³ Rojampitakiri Peraato:

—¿Kyaaryoma? ¿Eerokama iwinkatharite jorriyo?

Rakanakiri:

—Jee, naaka.

⁴ Roojatzi rirori ikanteeyawakirini:

—Tee añiuro rantani irika.

⁵ Omaanta eekiro ikanteeyanakitziini:

—Ikijakagaeyakarini atziripaeni, ikanteeyakirini: “Thame ookeri awinkatharite”. Ritanakawo janta Karireeyaki, iroñaaka ikinakinayitzini jaka Joreeyakini, ramataw-iteeyakirini maawaeni.

Raanakiri Jesoshi janta Erooreshiki

⁶ Ikemantakawori Peraato ikanteeyakiririni, rojampitakiri:

—¿Rirotakima karireeyajatzi irika?

⁷ Rakanakiri:

—Jee, rirotaki.

Ikantawakiri:

—Paanakiri janta Erooreshiki. Rirotaki pinkathariwenteeyiririni karireeyajatzi. Ari ijeekaki iroñaaka jaka Jerojareeki. Ipokaki chapinki.

⁸ Ikanta ragaeyaneerini janta. Iñaantawakariri Erooreshi, ikimoshiryaanaki. Osheki ikemakotzitapiintari, itajonkantayitakini, rootaki ikowantawitakariri iñeeri. Ikowawita iñeerimi itajonkantayitenimi. ⁹ Osheki rojampitayitawitakarini oetarika-paeni, omaanta tee rakiri Jesoshi. ¹⁰ Osheki rapiitapiintakiniri riraga amakiriri, ikantzi:

—Tee ikameethatzi. Eeniro rantani.

¹¹ Roojatzi ishirontawenanteeyakaririni Jesoshi riraga Erooreshi eejatzi maawaeni joraaropaeni. Tema ikithaatakaakari kameethari kithaarentsi, ikimitakaantawitakariri pinkathari, ishirontawenteeyantyaaririni. Roojatzi rotyaanantaari eejatzi janta Peraa-toki. ¹² Aripaete raakameethatawakagaa Erooreshi eejatzi Peraato. Omawitya paerani ikijawakaawita.

Rowamaakaanakiri Peraato Jesoshi

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jowa 18.39–19.16)

¹³ Roojatzi ipiyoteeyantakarini Peraato riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni, pinkatharipaeni, eejatzi osheki atziripaeni.

¹⁴ Ari ikanteeyakirini:

—Pamine, inkaaganki pamawitakinari irika, pikanteeyawitakinani riyota-gaeyakirini atziri rookaeyenani naari, eejatzi rirori nowinkatharitzinkaritepaeni. Piñeeyakinani nojampitakiri oetarikapaeni, omaanta noñaaperotakiri ikameethatzi: tee añiuro rantani. ¹⁵ Eejatzi rirori Erooreshi, iñaaperotakiri kameethatzi, rootaki roepiyantakinari jaka. Ñaakiro, tekatsi rante nowamaakaanantyaariri. ¹⁶ Iroñaaka nopajatakaantashitawakyaari, roojatzi noeyowaanteeyari.

¹⁷ Rametapiinteeyawoni rirori maawaeni ojarentsi aririka omonkaatapaeya iroka kitejiri ikimoshiryaanteeyarini roeyowapiintzi apaani omonkyaagaarewo. ¹⁸ Omaanta maawaeni piyotawentakariri Jesoshi ikaemaeyanakini:

—Powamaakaanteri irika, omaanta riraga Warawaashi poeyowaeri.

¹⁹ Paerani irika ikanteeyakirini atziri janta Jerojareeki: “Thame ookeri riraga pinkathari”. Eejatzi rowamayitziririni atziri, rootaki romonkyaanteetariri omonkyaaga-mentotsiki. ²⁰ Ikowawita Peraato roeyowaerimi Jesoshi, rootaki ikowantawitakariri rojantzikaerimi atziripaeni. ²¹ Omaanta eekiro ikaemaeyanakitziini riroripaeni:

—¡Pikentakotakaanteri! ¡Pikentakotakaanteri!

²² Rapiitawitaari eejatzi Peraato:

—¿Iitaka nokentakotakaanantyaariri? ¿Iitaka rantakiri? Nojampiteeyawitakimini, omaanta tee pikamantaperotana opoñaantyaari nowamaakaanantyaariri. Nopa-jatakaantashitawakyaari, roojatzi nopakaanteeyari.

²³ Eekiro ikaemaeyanakitziini:

—¡Pikentakotakaanteri! ¡Pikentakotakaanteri!

Eekiro ikantanakitzi, roojatzi rakakaantakari Peraato, ²⁴ Ikantziri:

—Ari nomateeyakironi iroka pikowakagaeyakinarini.

²⁵ Roeyowakaanteeri Warawaashi, riraga piyathatachari eejatzi owamaantatsiri, eejatzi ikanteeyakirini:

—Paanakiritya Jesoshika, pantero oetarika pikoyiri pantakaeriri.

Ragaeyanakirini ikentakotantyaari.

(Mt. 27.31-32; Mr. 15.21-23; Jowa 19.16-17)

²⁶ Ari ragaeyanakirini Jesoshi janta ikentakoterinta, ikinanaki awotsiki. Itonkiyoteeyawakarini shireenejatzi iitachari Shimo. Ipoñaanaka owantsiki. Ari romperatawakari joraaro inatanakiniri Jesoshi koroshi, rowaga ikentakotantyaarira. Royaatapaeri itapiiki Jesoshi. ²⁷ Royaatteeyanakirini osheki atziri. Eenitatsi eejatzi osheki tsinani oheragaeyakini iraakoeyakarini. Osheki owashiretakoyakarini. ²⁸ Omaanta raminanakiro Jesoshi, ikanteeyanakironi:

—Jerojareejatopaeni, eero piraakoeyanani, inta eeroka iraakoeyeenchani, eejatzi piraakoeyaarini peentsitepaeni. ²⁹ Iinja opomeentsitzimoeyemini, pashironkagaeyanakyaaani. Iinja ikanteete: “Okimoshiretanaki kaari tzimatsi otomi”. ³⁰ Eejatzi ikowaeyawitanakyaani atziripaeni opariyashiteeyerinimi impeeta atsinakantyaariri eero rañaantana. ³¹ Pamine, tekatsi nanteni naaka, omaanta rowashironkaawae-tashitena. Tema iinja rashironkaaperoeyani osheki maawaeni antzirori kaari kameethatatsi.

³² Eejatzi ragaetanakiri apite koshitantatsiri, itsipatantakariri rirori Jesoshi, ikentakotakiri.

Ikentakotakiri Jesoshi koroshiki

(Mt. 27.33-38; Mr. 15.22-32; Jowa 19.18-24)

³³ Rareetakaanteeyapaakaririni janta tonkaariki iiteetziri Iitonakintsi ikentakoyepaakirini koroshiki, tyag, tyag. Omaanta apaani koshintzi ikentakotakiri rirori paashiniki koroshi janta rakoperokira Jesoshi. Irira paashini ikentakotakiri jakakiroka rampateki. ³⁴ Roojatzi ikenkithatakaantakariri Jesoshi Iriri:

—Pawa, pikaminthayeri irikapaeni, eero powajankitawentziri rowamaakinaka. Tee riyowaetzi rirori oetarika rantziri.

Riraga joraaropaeni ikowaeyakini ragaeyeroni iithaarini Jesoshi. Ikantawakagaeyakani:

—Thame ookero mapyaaniki ayoteeyantyaarini ninkarika ayeroni iithaarini.

Ikantanaki paashini:

—Jee, thame.

³⁵ Ipiyotawenteeyakarini janta osheki atziri, amineeyiririni, eejatzi riraga pinkatharipaeni. Ishirontawenteeyakarini Jesoshi, injii, injii; ikantzi:

—Rowawijaakotawitakari paashinipaeni, ajaatya aminawakiriita aririka iroñaaka imateeya rirori rowawijaakoteeya. Rioperotakirika Jesokirishito, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, ari imateeya rowawijaakoteeya.

³⁶ Eejatzi riraga joraaropaeni, ishirontawenteeyakarini. Riyaatashitakiri, iperimi awishoowaantsi oowa kepishaari. ³⁷ Ikantakiri:

—Eerokarika iwinkatharite joriyo, ajaatya powawijaakoteeya iroñaaka: injii, injii.

³⁸ Eeniro ikentakoteetakiro janta koroshiki jankinarentsi owaetakiniri jeñokiini ipatziitoki Jesoshi. Ojankinataka iñaaniki kireeshiyajatzi, eejatzi iñaaniki oroomajatzi, eejatzi iñaaniki joriyo. Ojankinataka, okantzi: “Trika rirotaki jewawentziriri joriyopaeni”.

Ikenkithatakaakiri Jesoshi koshitantatsiri ikentakotakirira

(Mt. 27.39-53; Mr. 15.33-38; Jowa 19.28-30)

³⁹ Apaani koshintzi kentakoteencharira rampateki Jesoshi ishirontawentakari rirori ikantakiri:

—Eerokarika Rotyaantanewo Tajorentsi, powawijaakotya eejatzi powawijaakotzitenana naari.

⁴⁰ Omaanta ikijathanakiri paashini koshintzi, ikantakiri:

—¡Pimaerite! ¿Tema pithaawantari Tajorentsi? Eejatzi eeroka rooteentsi pikame.

⁴¹ Eeniro antziri aaka, tee akameethatzi rootaki akamantyaari, omaantakya irika tekatsi rante ikamashitakya. Tee ikimitakotee aaka.

⁴² Roojatzi ikanantanakari:

—Jesoshi, aririka pareeteeya janta Tajorentsikinta pikenkithashiryaapaena naari, powawijaakotena.

⁴³ Rakanakiri:

—Kyaaryo nokantemiri: iroñaaka kitejirika pitsipatapaakina janta okameethaperotzinta. ⁴⁴⁻⁴⁵ Ikaataki oorya tampatsika. Omapokashitanaka otsitenikaakiperotapaaki maawaeni kipatsi. Tee añaaneri oorya. Okaatzi ojamanitaki 3 oorapaeni. Roojatzi ooryaantanaa eejatzi. Tema eejatzi eenitatsi janta Tajorentsi pankoki otzikayirori niyanki. Okantaka omapokashitanaka otzijagaanaki, waaag, thatzik; apitemankitanaka. ⁴⁶ Roojatzi ikaemanaki Jesoshi, ikantanaki:

—Pawa, iroñaaka nokame. Eeroka pikempoyagaena.

Roojatzi ikamantanaka.

Rowashireteeyanakani maawaeni ñaakiriri Jesoshi ikamaki

(Mt. 27.54-56; Mr. 15.39-41)

⁴⁷ Iñaantawakariri iyapitaanote joraaropaeni, ikantanaki:

—Tema ikameethataki Tajorentsi. Kyaaryo ikameethaperotzini irika shiramparini. Tekatsi rantani.

⁴⁸ Eejatzi riraga amineeyiririni, ikenkithashireeyanakani maawaeni. Ipiyeeyanaani inampiki, osheki rowashireteeyanakani. ⁴⁹ Omaantakya riraga yotakiriri Jesoshi, ikatziyeeyakani jantyaajeeni, ramineeyanakini. Okaateeyakirini iroka tsinanipaeni poñaachari Karireeyaki, tsipatapaakariri chapinki Jesoshi.

Romonkyaagaetakiri Jesoshi omooki

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jowa 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ari ijeeki janta kameethari shirampari, iitachari Josee, arimateeyajatzi. Ojeeki Arimateeya janta Joreeyaki. Ari ikaatziri Josee riraga paashinipaeni ikaatzira ipinkathariteeyini jorriyopaeni, rowameethatawakaeyani, omaanta tee ikowawita rirori ikentakotakaanterimi Jesoshi. Ipinkathatziri riraga Tajorentsi, raamagaeyakarini ipokae ipinkathariwenteyerini maawaeni atziri. ⁵² Ikanta riyataki rirori Peraatoki, ikantapaakiri:

—Nokowaki pishinetenari Jesoshini, naaneeri.

Ikantawakiri:

—Kameethataki, ari paaneeri.

⁵³ Roojatzi royiitakotantari, rapineetakotakiri tokoyaki, kameethamawotatsiri. Raanakiri janta ojeekinta mapi, rowaga owakira imokaetzi, romonkyaapaakiri inthomaenta. Tekiraata rowanteetawo kaminkari, rirotaki omapokapaakirori Jesoshi. ⁵⁴ Tema rootaki weereneshi ikamantakari Jesoshi. Riwetsikaeyakironi atziri oetarikapaeni, tema rooteentsi saawaro imakoryaantapiintari. ⁵⁵ Rowaga tsinanipaeni oyaatakowenteeyakirini Jesoshini, aminakoeyakirini ragaeyanakirini omooki, janta royaankakoeyakirini inthomaenta. ⁵⁶ Roojatzi opiyanteeyanaani janta opankoki. Owetsikapaakiro kajankaari eejatzi paashini kajankaatatsiri. Areetantapaakari saawaro omakoryagaeyakini, omonkaatziro ikaminaantziri Tajorentsi.

24

*Ipiriintanaa Jesoshi**(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jowa 20.1-10)*

¹ Otominkotapaaki, okanta tsinanipaeni iyaataki amaetyaaka janta rookaetakitzi-
inta Jesoshi. Aanakiro kajankaari owetsikakiri. Oyaatanakiro paashinipaeni tsi-
nani. ² Areetapaaka rowaetakirira chapinki omooki antawo mapi, ratsinakakotan-
teetakariri omooki. Areetantawitapaakawori oñaapaatziro ashitaryaanaaka mapi.
³ Okyaashitawitapaakari Jesoshini omooki, omaanta tee oñaapaeri Awinkatharite. ⁴ Tee
iyoteeyanakini oetarika okenkithashiryaaanakaari. Roojatzi romapokantapaakawo
apite shirampari, ikatziyimotapaakawo okaakini. Oshipakiryaaamawotaki iithaari.
⁵ Osheki othaawantawakari, oeyomaetanaka roojatzi kipatsiki. Rojampitapaakiro:

—¿Iitaka paminantariri añaatsiri jaka? Jaka rookaetzi kaminkari. ⁶ Tee añaagaeri Je-
soshi jaka, tema tzinaanaa. Pikenkithashireero ikamantzitakimirini janta Karireeyaki.
⁷ Tema ikantzi: “Naaka poñaachari janta jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Iinja
rayena kaari aapatziyana, ikentakotena koroshiki. Okaate 3 kitejiri ari nopiriintanee
eejatzi”.

Monkaataka iroñaaka.

⁸ Roojatzi okenkithashiryaaantanaawo ikamantzitakaworini rirori. ⁹ Opiyanaa oka-
mantapaakiri riyotaanewopaeni eejatzi paashinipaeni aapatziyariri. ¹⁰ Owaero iroka
tsinanipaeni: Mariiya rowaga makaraarajato, Jowaana, Mariiya riniro Jantyaako,
eejatzi paashinipaeni tsinani. Tema okantawitakari rotyaantanewo Jesoshi iroka.
¹¹ Omaanta tee raapatziyawo riraga riyotaanewopaeni Jesoshi iroka okamantaw-
itapaakariri, iitakaashiteeyakani okantawaetashita. ¹² Omaanta riraga Peetero
ishiyanaaka janta omooki rowaeyawitakarintanta chapinki Jesoshi. Raminapaakiro
inthomaenta, iñaapaakiro tokoya iponatantawitakariri. Roojatzi ipiyanaa pankotsiki,
osheki ikenkithashiryaaakotanaka.

*Janta awotsiki iñaawakiri riyotaanewo Jesoshi**(Mr. 16.12-13)*

¹³ Ikanta riyataanaki apite riyotaanewo Jesoshi janta nampitsiki owaero Emawooshi.
Ipoñaaka Jerojareeki, okaatzi ojamanitzi 11 kiroometero rareetantyaari nampitsikinta.
¹⁴ Ikinanaki, ikenkithatakaawakaanaka. Ikenkithatakotzi awijimotakiriri Jesoshi,
eejatzi maawaeni okaatzi rantakiri. ¹⁵ Ranashita ikenkithatakaawaka, roojatzi itsi-
patantapaakari riraga Jesoshi, kijokiro rowanakiri janta awotsiki. ¹⁶ Iñaawitawakari,
omaanta tee ishinetziri Tajorentsi riyotawakiri. ¹⁷ Ikantapaakiri:

—Inkaaganki pikinantapaakari awotsiki, ¿iitaka piñaanatawakaantari? ¿Iitaka
powashiretantakari?

¹⁸ Ikanta apaani iitachari Kerejowashi, rakanakiri:

—Riyoteeyakini maawaeni jerojareejatzi okaatzi awijeentsiri. ¿Apatziroma pikan-
takaakawo eeroaka tee piyotzi oeta awijeentsiri?

¹⁹ Ikantanakiri:

—¿Iitakakya?

Ikantawakiri:

—¿Tema pikemakotzi Jesoshini, riraga Najareetejatzi? Ikenkithatakaapiinteeyana-
woni ikoyiri Tajorentsi eejatzi osheki itajonkantapiintzi. Iñaaperotzi irira eejatzi
iñaaperotzi maawaeni atziri ikameethatzi. ²⁰ Raakiri riraga jewawentziriripaeni
ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi awinkatharitepaeni. Ikanteeyakini tee ikameethatzi,
ikentakotakaantakiri kamaki. ²¹ Noetashitawitaka irira rirotaki owawijaakoeyenar-
inimi aakapaeni maawaeni joriiyopaeni, pinkathariwenteeyenarinimi. Omaanta
iroñaaka okaataki 3 kitejiri ikamantakari. ²² Jataki tsinanipaeni inkaaganki amaetyaaka
janta rowawitakarinta Jesoshi. Opiyantapaakari, ²³ okamantapaakina: “Tee noñaagaeri

Jesoshini, tekatsi. Omaantakya noñaapaakiri ronampiripaeni Tajorentsi, ikantawakina: ‘Piriintanaa, añaagae Jesoshi’ ”. Rootaki okantapaakinari. ²⁴ Roojatzi ishiyantanaa apanipaeni riyotaanewo Jesoshi janta, raminakitziro rowawitakarinta iñaapaakiro okaatzi okantakinari, omaantakya Jesoshini, tee iñiiri.

²⁵ Roojatzi ikantakiri:

—Tee añiiri piyotantari, pitheenkakiro ikantziri riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Tee paapatziyawo. ²⁶ Tema ikantzitakani rityaawo riraga Rotyaantanewo Tajorentsi ikemaatsityaawo osheki katsiri, roojatzikya ipinkathariperotanaki.

²⁷ Roojatzi riyotaantakoperotanaka rirori apaniroeni Iwaperite Tajorentsi, ithotyaaakiro maawaeni kenkithatakotziriri rirori. Ritanakari rojankinarini Moe-seeshi, rimpaetakiro riyotaakiri rojankinarini paashinipaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. ²⁸ Rareteeyantapaakarini nampitsiki, rooteentsi rawijanakimi riraga Jesoshi, ²⁹ omaanta ikanteeyawakirini paashinipaeni:

—Eero piyaatziita, pijeekanakiita nopankoki. Tsiteniityaaki, rooteentsi otsitenite.

Roojatzi riyaatantapaenta ipankoki. ³⁰ Roojatzi itsipateeyantapaakarini rowa. Raa-paakiro paa riraga Jesoshi, ipaasonkitakiri Tajorentsi, roojatzi ipantakari maawaeni. ³¹ Okantaka opokimotapaakiri ikenkithashiryaanaka, riyotataatziiri Jesoshi. Roojatzi ipeyomotantanaari eejatzi, tee iñaawaeri. ³² Ikantawakaanaka:

—Rootawetsikya rookantzimotakaakinawo kameetha najankaneki ikenkithawae-takaanapaakaeri janta awotsiki. Riyotaantakaerori okantakotziri Iwaperite Tajorentsi. Tema osheki akimoshirewentaperotakiro okaatzi ikantakaeri.

³³ Roojatzi ipiyantanaa Jerojareeki. Iñaapaatziiri janta riraga 11 riyotaanewo Jesoshi, itsipatakari paashinipaeni aapatziyariri, ipiyoteeyakani. ³⁴ Ikantawakiri maawaeni jeekatsiri janta:

—Kyaaryoröña piriintaperotanaa Awinkatharite añaagae. Iñaawakiri Shimo.

³⁵ Roojatzi ikanantapaakari riraga apite:

—Eejatzi naari, noñaagaeri janta awotsikinta, kameethapero riyotaakina omaanta tee niyotzitawitari, omanimoshiryaakina janta nopankoki ikagaantakawori paa, ipantakinawori, aripaete niyotanakiri.

Iñeeyerini riyotaanewo Jesoshi

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jowa 20.19-23)

³⁶ Eeniro ipiyoteeyakani pankotsiki ikenkithatakaawakagaeyani, roojatzi romapokantapaakari Jesoshi, ikatziyimoyepaakarini niyanki. Ikantapaeri:

—Pikimoshireeyanakini, maawaeni.

³⁷ Rotsikanateeyanakarini, tee riyoteeyawakirini, iitashiteeyawitawakarini kamaari. Ithaawanteeyakarini. ³⁸ Rojampitapaakiri:

—¿litaka pithaawanantanari? ¿litaka pitheenkaeyantanarini pajankaneki?

³⁹ Pamineeyeroni nako eejatzi noetzi ikyaantanakinaga kiraawo. Naaka pokaatsiri. Ajaatya, pipampiteeyenani piyoteeyantenarini. Piñaakina, eenitatsi nowatha eejatzi notonki. Tee naaka kamaari. Riroma kamaari tekatsi iwatha eejatzi itonki.

⁴⁰ Roojatzi roñaaganteeyakarini rako eejatzi iitzi. ⁴¹ Omaanta eeniro itheenkaneentayitzini, tee raapatziyaperotari rirotaki piriintaacha. Ikimoshireeyawitakani jeñokiini iwathakira omaanta jaga rajankaneki eeniro ikantashireeyini: “Kyaaryo, rirotakiroña ari aamaashitya kaaririka”. Rootaki ikanantanakariri:

—¿Eenitatsima oyaari?

⁴² Ari ipakiri shima tashirentsi. ⁴³ Raawakiri, royimotakari. Ari ramineeyakirini, joreririri.

Ari riweyaakiro Jesoshi riyotagaeyakirini riyotaanewo

(Ran. 1.4-8)

⁴⁴ Roojatzi ikanteeyantakarini:

—Tema chapinki nokamantzitakimi: “Osheki nokemaatsityaawo, rowamagaetena. Otzimatye omonkaatya maawaeni rojankinatakotzitakinarini Moeseeshi, eejatzi riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, eejatzi riraga mampaawaetawentee-yaririni irira”. Iroñaaka monkaataka.

⁴⁵ Roojatzi riyotaaperoeyantakaririni okantayitzirini Iwaperite Tajorentsi, ⁴⁶ ikanteeyakirini:

—Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Aritaki ikamaki Rotyaantanewo Tajorentsi, okaate 3 kitejiri ari ipiriintanee eejatzi. ⁴⁷ Ikenkithatakoteeteri maawaeni kipat-sikipaeni, ritanakyaawo jaka Jerojareeki: ikemakoeyakirini maawaeni atziri. Ikaman-teeyerini irirapaeni: ‘Pikenkithashireeyanakyaani, pookaeyeroni kaari kameethatatsi panteeyirini. Pameentyaari Tajorentsi rowawijaakotantemiri’ ”. ⁴⁸ Ari piñagaeyakironi iroñaaka monkaataka rojankinatakotziteetakinarini paerani. ⁴⁹ Iroñaaka notyaan-temiro ikashiyakaakimiri Pawa: opokashitemi Ishire, okithaatakayemi. Omaanta pijeekawakiita jaka nampitsikika roojatzi opokawakiita. Ari omatakagaeyemini pan-teeyantyaaworini oetarikapaeni ikowakagaeyemirini Pawa.

Roenokanaa Jesoshi jenokinta

(Mr. 16.19-20; Ran. 1.9-12)

⁵⁰ Paashini kitejiri ragaeyantanakarini riraga Jesoshi riyotaanewopaeni janta We-taaniyaki. Ari janta niyanki, rowankanakiro rako Jesoshi, ikenkithatakaakiri Iriri, ikantziri:

—Pawa, irika niyotaanewopaenika: pitajonkawenteeyerini, piweshiryaaka-gaeyaarini.

⁵¹ Ikantzirika iroka, eekiro roenokanaa jenokinta, peyanaa. ⁵² Osheki ipinkathateeyakirini, roojatzi ipiyanteeyanaani Jerojareeki, ikimoshireeyanakini osheki. ⁵³ Riyaatapiintaki janta Tajorentsipankoki, ikantapiinteeyakini:

—Tema ikameethataki Tajorentsi.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzirori:

Rookashi

JOWA ROJANKINATAKOTAKIRI JESOKIRISHITO, TSIKA IKANTARI ROWAWIJAAKOTANTZI

¹ Iroñaaka naaka Jowa nojankinatakoteri irira apintzitatsiri rirotaki iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi. Naaka riyotaanewo Jesoshi.

Tekirani riwetsikironi kipatsi, eeniro ijeeki riraga iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi. Itsipatarini irira Pawa Tajorentsi. Eejatzi rirotaki Tajorentsi.

² Ikempiyakarini paeraniperoroña ashitariri. ³ Riraga iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi rirotaki wetsikirori maawaeni, oetarikapaeni añaayitzirini. Tekatsi paashini wetsikeroni oetarika. Tekatsimi irira, eeromi riwetsikaeyeronimi okaatzi añaayitzirini, ari tekatsi tzimashitachanimi. ⁴ Rirotaki owañagaeyakaerini eejatzi roshiyakawo kitejitakotakagaeyeerini: tema riyoperotakaakae tsika ikantari Tajorentsi.

⁵ Paerani tee ayoteeyawitarini rirori, okimitzimotakae ajeekakitzi tsiteniriki; roojatzi ipokantapaakari riraga iyoperotakotakaaneeriri Pawa Tajorentsi. Iroñaaka okimitzimotakae akitejitakoeyakini. Tema kameetha riyoperotakotakaeri rirori aakapaeni. Iroñaaka riraga theenkiriri rirori okimitzimotari eekiro riyaatatyee ijeeki tsiteniriki; omaanta tee imatziro rantakagaero apiitantyaawori ajeeki tsiteniriki.

⁶ Riraga Pawa Tajorentsi rotyaantakiri shirampari iitachari Jowa. ⁷ Ikowanteeri rirori maawaeni aaka aapatziyaperotyaaari riraga iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi. Rootaki rotyaanantariri riraga Jowa ikantakotayitapaakirini irira. Ari ikinanaki riraga Jowa ikantakotayitapaakirini rirori. ⁸ Kaari irira rirotaki iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi, inta riraga Tajorentsi rotyaantakaeri rirori ikantakotantapaakyaariri irira impaetatsini.

⁹ Ari impaetzi ipokantapaakari riraga iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi jaka kipatsiki. Roojatzi riyoperotakaantanakaeriri Tajorentsi aakapaeni jeekatsirika kipatsikika.

¹⁰ Ari ijeekimotapaakiri atziripaeni kipatsikika. Tema riwetsikantakawori kipatsi paeraniperoroña omaanta tee riyoteeyawakirini atziri rirotaki wetsikaeyakirorini.

¹¹ Ipokawitapaaka rashiki iipatsiteki: ipokawitapaaka ijoriiyotzinkarite, omaanta tee ipinkathatawakiri. ¹² Omaanta reentsitetari Tajorentsi apaanipaeni atziri. Ninkarika aapatziyakariri riraga iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi, riraga ameentariri, tema reentsitetakari riraga Tajorentsi. ¹³ Eero reentsitete akowashitari aaka, eejatzi tee ro akoñaatashitee reentsitete Tajorentsi inta ikowashitanaka irira reentsitetakae.

¹⁴ Riraga iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi ipokapaaki jaka kipatsiki ikoñaatapaaki atziri. Iitantakari Jesoshi. Riraga Pawa Tajorentsi rotyaantakiri jaka. Ijeeki-moeyapaakaeni aakapaeni itsipatakae. Noñaayitawakirini irira rapintzite Itomi Pawa Tajorentsi ishikiryaaaki. Ikimiperotakari Iriri; rirotaki kyaaryooperotatsiri, eejatzi ineshironkaperotakae aaka.

¹⁵ Ikanta riraga Jowa riyotaakotakiri riraga Jesoshi ikantakotakiri irira rirotaki iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi. Ikantayitakirini riraga atziri:

—Irika Jesoshi nokamantakotakiri chapinki. “Ranaakotena riraga impaetatsini. Tekirani nokoñaatzini naari, eenironi ijeeki rirori itsipatari Ashitariri Tajorentsi”.

¹⁶ Irida Jesoshi ashi royiro inintaperotantzi rootaki ineshironkaperotanteeri aaka. Eekiro riyaatatzi ineshironkaperotakae. ¹⁷ Paeraniperoroña riraga Tajorentsi rojankinatakaeriri Moeseeshini. Rojankinatziro oetarika ikowakiri anantyaawori aaka ajeekantyaari kameetha. Eejatzi rojankinatakotziri riraga Jesokirishito ineshironkaperotakae. Iroñaaka ipokaki irira tema rirotaki kyaaryooperotatsiri, neshironkaperotantatsiri. ¹⁸ Tekatsi atziri ñeerini Tajorentsi, omaanta riraga Jesoshi Itomi rapintzite

iñiiri. Ikimitari Iriri, rooma kijokiro royiri. Tema itsipatawakaaka. Apintzi irira iyoperotakotakaaneeriri riraga Tajorentsi.

Riraga Jowa ikantakotakiri Jesoshi

¹⁹ Nityaawo nokantakoteri riraga Jowa okaatzi ikantakotakiri riraga Jesoshi. Riraga jewatatsiripaeni joriyyopaeni jeekatsiri janta Jerojareeki rotyaantakiri apanipaeni ñaanakowenantatsiri Jowaki rojampikowentakaantakiri irira. Eejatzi rotyaantakiri apanipaeni amitakotantatsiri ñaanakowenantatsiri itsipatakari: tema rirotaki icharineeteni Rewiini. Rojampitapaakiri, ikantapaakiri:

—¿Iitaka pikaawoshitakotantariri Tajorentsi atziri? ¿Ninkamika? ¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyawitakarini?

²⁰ Ikantaperotawakirikya:

—Kaari naaka.

²¹ Rapiitakiri:

—¿Kyaaryo? ¿Eerokama Iriiyashini?

—Kaarina.

—¿Eerokama riraga kamanantzirori iñaani Tajorentsi naamagaeyakarini?

—Kaarina.

²² Rapiitakiri:

—¿Ninkamika? ¿Iitaka nokantapaeriri otyaantakinari? ¿Iitaka pantziri?

²³ Ikantawakiri:

—Naaka ikenkithatakotzini paeraniperoroña Iseyashi riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. Rooma rojankinatzi:

“Inja ipokae kaematsini, ikenkithatapiinte janta tekatsinta atziri ipanko, ikante: ‘Pikenkithashireeyakya, paapatziyari Awinkatharite, rowameethantemiri. Rootaki ipokantyaari riyoteemiro piyeekatyaari kameetha. Ipokantyaaripa’ ”.

²⁴ Irika pokaentsiri riraga ojampitantatsiri rirotaki warijeeyopaeni.*

²⁵ Ikantapaakiri:

—¿Kyaaryo? ¿Kaarimima Rotyaantanewo Tajorentsi? ¿Kaarimima Iriiyashini? ¿Kaarimima riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi naamagaeyakarini ipokae? ¿Iitaka pikaawoshitakotantawakariri Tajorentsi riraga atziripaeni?

²⁶ Ikantawakiri:

—Tema naaka nokaawoshitakotantawakariri Tajorentsi apatziro iña. Eenitatsi iroñaaka paashini shirampari kaari piyotzi eerokapaeni itsipatakae: tema rirotaki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. ²⁷ Rirotaki impaetanari, tema rirotaki jewaperotatsiri. Osheki noñaakoweenkaperotziri irira. Tee noñaakoweenkaperota naari.

²⁸ Aritaki ikantapiinta riraga Jowa janta Wetaaniyakinta, intatsikeronta Joriraaniki. Janta ikaawoshitakotapiintarinta Tajorentsi atziripaeni iñaaki.

Rapiitakiri riraga Jowa ikenkithatakotakiri Jesoshi

²⁹ Okitejitanaki raminanaki riraga Jowa iñaawakiri Jesoshi ipokapaaki. Ikantziri atziripaenika:

—¡Pamine sha! Irikatapaaki Jesoshi riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Iwaero eejatzi rowishate Tajorentsi. Ikamawentee paata aaka maawaeni atziri, iñaaperotanteeri Ashitariri akameethatzi. Raapithateero aakapaeni oetarika kaari kameethatatsi antziri. Oshiyantyaariri rowamagaetantyaariri owisha iñaaperotanteeri riraga Tajorentsi aaka maawaeni joriyyo akameethatzi. ³⁰ Rirotaki irira nokenkithatakotakiri chapinki nokanantakariri: “Ranaakotakina impaetapaenani, rirotaki jewaperotatsiri. Osheki noñaakoweenkaperotakiri irira. Tee noñaakoweenkata naari. Tekirani nokoñaatzini naaka, eenironi ijeeki irira itsipatakari Pawa Tajorentsi”. ³¹ Paerani tee niyowitarini rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi, omaanta iroñaaka niyoperotziri. Eejatzi ikowaki

* **1:24** Warijeeyo rirotaki jewatatsiri piyotapiintantsiki joriyyopaeni.

riraga Tajorentsi riyoteri maawaeni ikaateeyinira nojoriiyotzinkarite. Rootaki nopokantakari naaka nokaawoshitakotawakiri maawaeni nojoriiyotzinkarite nookotantyaariri rirori.

³²⁻³³ Roojatzi ikanantanakari:

—Tee niyotawitarini naaka. Omaanta rotyaanantakinari riraga Tajorentsi, ikan-takina: “Pikaawoshitapiintawakiri atziri iñaaki, piyoteeri maawaeni riroripaeni ikenkithashiryaakotena. Iinja piñaawakiro ayiitapaaki Noshire. Ninkarika ookanta-paakyaari rirotaki riraga kithaatakotawakawori atziripaeni Noshire”. Ari impaetzi noñaawakiro oshawiinkapaaki Ishire Tajorentsi. Opoñaaka jenokinta, ookantapaakari Jesoshi. Oshiyaawitapaakari jamomo.

³⁴ Kyaaryo noñaaperotakiro. Rootaki nokantakotantakariri: “Rirotaki Itomi Tajorentsi”.

Atziri ikamantakotziri Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi

³⁵ Okitejitanaki rapiitakiro ikatziya riraga Jowa jaga itsipatana naaka riyotaanewo apite. ³⁶ Raminakiri riraga Jesoshi ikatziyatziyawaetatya janta awotsiki. Ikantzi riraga Jowa:

—¡Sha! Pamineri irinta. Rirotaki Rowishate Tajorentsi; riraga Rotyaantanewo. Rotyaanantariri ikamawenteeyerini maawaeni atziri, rowawijaakotanteeri. Roshiyakari owisha rowamaapiintziri ñaanakowenantatsiri iñaaperotanteeri Tajorentsi aakapaeni joriyo akameethatzi.

³⁷ Nokemantawakariri riraga Jowa naaka riyotanewo apite, rootaki noyaatanta-nakariri riraga Jesoshi. ³⁸ Ipithokashitakina irira iñaakina noyaatakirira. Ikantakina:

—¿litaka pikoyiri?

Nokantawakiri:

—Tekatsi. Iyotaantatsiri, ¿tsika piyeekika?

³⁹ Ikantawakina:

—Thame poyaatanakina noñaayemiro.

Roojatzi noyaatantanakariri rirori, noñaapaakiro pankotsi ashinentsi ijeekantari. Ari jenokitapaaki oorya. Noñaapaakiro pankotsi, nojeekimotapaakiri maawaeni kitejiri.

⁴⁰ Iwaero paashini areetapaenchari Antereeshi rirotaki rirentzi Shimo iiteeteri paata Peetero.†

⁴¹⁻⁴² Tsitenini oorya riyataanaki Antereeshi raminakiteri rirentzi. Iñaantapaakariri irira, ikantapaakiri:

—Noñaakiri Rotyaantanewo Tajorentsi. Thame poyaatanakina, piñaapaeri.

—Jee, thame.

Ari rareetapaakari Jesoshiki. Raminawakiri, ikantawakiri:

—Rooma eeroka Shimo, itomi Jonaashi. Iinja iiteetemi: Peetero.

⁴³⁻⁴⁴ Okitejitanaki riraga Jesoshi ikoyi ipiyanee ipankokinta janta paashiniki kipatsi. Oeta kipatsi Karireeya. Naakapaeni riyotaanewopaeni itsipatakina. Omaanta tekirani riyaaateni janta, riraga Peetero raminakitziri jaga riyompari Jiripi. Romiñaakiteri. Jiripi, Peetero eejatzi Antereeshi ipoñaaka Wetheeraki: itsipatawakaaka janta. Wetheera rootaki nampitsi jeekatsiri janta Karireeyaki. Raminakitziri, ari iñaakiri rirori, ikantziri:

—Thame pamineri Rotyaantanewo Tajorentsi.

—Jee, thame.

Iñaantawakari Jesoshi riraga Jiripi ikantawakiri:

—Thame poyaatanakina.

Roojatzi royaatantanakari. Ari jateeyanakini maawaeni.

† **1:40** Okantzi: “Iinja iiteetemi Sheejashi okantakotzi Peetero”. Tema akantziri aari apaanteki Sheejashi eejatzi Peetero: mapitatsiri. Sheejashi rootaki ñagaantsi ipaanteki ewereeyojatzi. Peetero rootaki ñagaantsi ipaanteki kireeshiyajatzi.

⁴⁵ Ari yowapaakina maawaeni janta okaakini Kanaa, paashini nampitsi jeekatsiri Karireeyaki. Ari irira Jiripi riyaatakitzi ipankoki riyompari Nataneeri. Iñaapaakiri ikantapaakiri:

—Noñaakirikya riraganki, rojankinatakotzitarini paeraniperoroña Moeseeshi. Eejatzi kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi rojankinatzitakoeyarini rirori. Rirotaki Jesoshi, itomini Josee najareetejatzi.

⁴⁶ Ikantawakiri:

—Tee ikameethatzi maawaeni najareetejatzi. ¿Kyaaryooperoma ikameethatzi rirori?

Rakanakiri Jiripi:

—Thame paminakiteri, piyotantyaariri ikameethatzirika.

Ari riyaatanaki.

⁴⁷ Ari rokaakinteyapaakarini riraga Jesoshi iñaawakiri ipokapaaki, ikantziri tsipatay-itakaririni:

—Pamineriroña riraga Nataneeri. Rirotaki joriiyopero kimiperotariri itakaantawori paerani Ishirayeerini: ikameethataki, tee riyotzi ramatawitantzi.

⁴⁸ Rojampitapaakiri Nataneeri, ikantapaakiri:

—¿Tsika pikantakaka piyotantawakinari nokameethatzi?

Ikantawakiri:

—Noñaakimi janta pontsiritawo iyeera, tekira ikenkithatakaemi Jiripi.

⁴⁹ Rakapaakiri riraga Nataneeri:

—Tema eeroka Itomi Tajorentsi: pithotyaakiro maawaeni, piyotayitzirini. Eerokataki jewawentziriri joriiyopaeni.

⁵⁰ Ikantawakiri:

—Pamine, inkaaganki nokantakimi: “Noñaakimi pontsiritawo iyeera”. ¿Rootakima paapatziyantakinari? Ari piñeena iinja notajonkantaperotanaki osheki, impaetzikya paapatziyantaperotenari. ⁵¹ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Aritaki piñaakiro iinja jenokiperonta inthomaenta. Piñaakiri ronampiripaeni Tajorentsi rayiitashitena ipiyanero eejatzi. Ikanantari nopokantari jaka kipatsiki niyoperotakotakaeriri riraga Tajorentsi maawaeni atziri. Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaataki jaka kipatsikika.

2

Ritanakawo Jesoshi itajonkantawori iña

¹⁻² Okaatzi nomaaki apite. Okitejitanaki aritaki ikimoshireeyini maawaeni kanaajatzi. Ojeeki nampitsi owaero Kanaa kipatsi owaero Karireeya. Ikimoshireewenteeyakirini riroripaeni apaani shirampari owakira rayirowa iina. Tema romiñaakiri oshekini atziri rakiyoteri.* Eeni ikaateeyinira kanaajatzi, eejatzi roori riniro Jesoshi, eejatzi notsipateeyakarini naaka, Jesoshi, eejatzi paashinipaeni riyotaanewo, maawaeni. ³ Ari rowaeyakani maawaeni atziri eejatzi imiritaki awishoowaantsi oowa, rootaki iwyaaritayitarini joriiyopaeni rirori. Rooteentsi ithaatzimatero, rootaki okanantariri rowaga riniro Jesoshi:

—Tekatsi paashini awishoowaantsi oowa: ¿tema aritaki pimatakiro pamitakoteri?

⁴ Ikantawakiro:

—Nana, ¿iitaka pikanantanari? Tekiraata omonkaata notajonkante.

⁵ Omaanta okantziri roori onampirentsipaeni jaga:

—Pikemijantaperoterira oetarika romperatemiri.

* **2:1-2** Naakapaeni joriiyopaeni nametapiintawo iroka. Aririka atziri raye iina, ari romiñeeri oshekini atziri rakiyoteri. Ikimoshireeyakini maawaeni.

⁶ Eenirowo jaga chomoo antawopero† okaatzi 6. Riwetsikaetziro mapi. Rootaki ojeekantari iñaakiwantiipantari joriiyopaeni ikiwawakowentari Tajorentsi. Omaanta iroñaaka thaataka. ⁷ Ikantziri rirori maawaeni onampirentsi:

—Piyekitero iñaakiwantiipantari.

Ari riyeekiteeyakironi maawaeni. ⁸ Roojatzi ikanantanakari:

—Pikitero iroñaaka paakotanakiniri omperatzimiri, pimpaete paakotanakiniri maawaeni atziri.

Ari raakotanakiniri. ⁹ Ikemijantawakiro riraga omperatariri, tema opeyanaka awishoowaantsi oowa. Tee riyotzi omperatariri onampirentsi tsikarika opoñaaka iroka, omaanta riyotaki onampirentsi, iyeekitzirori chomookira iñaakiwantiipantari. Roojatzi riraga omperatantachari ikaemantakariri aatsiri iina. ¹⁰ Ikantziri:

—Tema rootaki itapiintari kameethari awishoowaantsi oowa aperi atziri. Aririka ashinkitawitanakyaani apokashitapaero majankaari. Aritaki okantari ameteeyarini. Eerokaritya eeroka kempoyaakirori rowaga kameethari. Owakira iroñaaka pamakaan-takiro.

Ari maawaeni rirori.

¹¹ Ari janta Kanaa jeekatsiri Karireeyaki, ritakawo Jesoshi itajonkantaki. Roñaagakinawo ishintsinka. Noñaakiri naaka eejatzi paashini riyotaanewo, roojatzi ameenantanakariri maawaeni.

¹² Roojatzi noerinkanteeyanakarini Kaperinawooki. Itsipatanakina Jesoshi naaka, riniro, rirentzipaeni, rirojatzi paashinipaeni riyotanewo. Ari nokaateeyanakinirini maawaeni. Nomagaeyanakini janta apanipaeni tsiteniriki.

Iroñaaka nokantakoteri riraga Jesoshi roemishitowaeyakirini Tajorentsi-panko pimantatsiripaeni

¹³ Rootzimateentsi kitejiri nokimoshiryaantapiintari naakapaeni joriiyo owaero Kite-jitatsiri rawijantariri ronampiri Tajorentsi. Nokenkithashiryaakotawo kitejiri paerani-peroroña rawijantakarini irira ipankokipaeni nochariniitene janta Ejiipitoki.

Rootaki oshekini atziri itonkaantanakari Jerojareeki tonka, tonka, tonka, ipinkathatantariri riraga Tajorentsi. Ari itonkaanaki riraga Jesoshi janta. Nokaatanakiri paashinipaeni riyotanewo noyaatanakiri. ¹⁴ Nokyaakaapaakiri Tajorentsi-pankoki noñaapaakiri janta pimantatsiri waaka, owisha, jamomo, maawaeni. Eejatzi ijeekaki jaga kaampiyayitziririni atziri iyorikitepaeni. ¹⁵ Ari iñaakiro riraga Jesoshi shiwithapaeni riwetsikashitakiri pajamentotsi ipajatantyaariri waaka. Roojatzi romishitowanteeyakaririni owisha, waaka, maawaeni. Ipitamenkakotakiri imeejatekipaeni kaampiyayitziririni iyorikitepaeni, rojokitakiri iyorikite.

¹⁶ Ikanteeyirini pimantatsiri jamomo:

—Pagaeyanakinirini irika. Eero pipimantawaetzi jaka nopinkathatapiintzirika Pawa.

¹⁷ Roojatzi nokenkithashiryaantanakawo rojankinatakotziteetakiririni irira Jesoshi paerani-peroroña Iwaperiteki Tajorentsi: “Naamaakotzitakari, Pawa, iroka Tajorentsi-pankoka; rootaki rowamaanteetenari iinja”. ¹⁸ Ikantanakiri jewatatsiripaeni joriiyopaeni:

—¿Iitaka panantawori iroka? ¿Iitaka poñaayenari niyotantemiri eerokarika rotyaantzi irira Tajorentsi?

¹⁹ Ikantawakiri:

—Pishekiroero iroka Tajorentsi-pankoka ari okaate 3 kitejiri napiiteero notzina-gaero. ²⁰ Roojatzi ikijathatantanakari riraga jewatatsiripaeni joriiyo:

—Okaatzi oshekini oarentsi riwetsikanteetakawori iroka Tajorentsi-pankoka. ¿Arima okaate 3 kitejiri piwetsikanteeyaawori eerori? Eerowa pimatziro.

† 2:6 Apaani okaate yeekitatsini 80 riitero iñaakiwantiipantari.

²¹ Ñaakiro, rirojatzi oshiyakaawentachari. Riroma rirotaki oshiyakaawentachari iwatha Tajorentsipankoka, rooma kijokiro royiri Ashitariri. ²² Ikamantakari, okaataki 3 kitejiri ipiriinantanaari. Roojatzi, aritaki nokenkithashireeyanakironi iroka oshiyakaawentachari. Eejatzi niyotanakiro okenkithatakotakirini paerani Iwaperite Tajorentsi monkaataka iroñaaka maawaeni okenkithatakotakiri.

²³ Areetapaaka Kitejitatsiri rawijantari ronampiri Tajorentsi nokimoshiryaantari maawaeni naaka joriiyojatzi. Ijeekapaaki riraga Jesoshi Jerojareeki, osheki itajonkantayitapaakini. Iñaayitakirini atziri, rootaki raapatziyeeyantakaririni. ²⁴ Omaanta riyotzi rirori iitaka ikenkithashiryaari maawaeni atziri, rootaki raamaantanakari: “Ragae-tanakinakari”. ²⁵ Riyotakiri riraga atziri iitaka ikenkithashireeyarini. Riyotashitaka, tekatsi kamanterini.

3

Ikenkithawaetakaakiri Jesoshi Nikoreemo

¹ Eeniro shirampari jewatziriri joriiyopaeni iwaero Nikoreemo. Rirotaki warijeeyo.

² Ikanta riraga Nikoreemo ipokashitakiri Jesoshi tsiteniriki, ikantapaakiri:

—Iyotaanari, niyotakimi pipoñaaka Tajorentsiki. Rootaki pipokantakari, piyoteeya-paenani. Eeromi itsipatzimimi Tajorentsi eeromi pitajonkantzimi. Rootaki nokowantari piyoteena naari.

³ Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Kyaaryooperotaki iroka nokantemiri: riraga kaari apiitaachani ikoñaatee, eero reentsitetari Tajorentsi, eejatzi eero imatziri iñiiri irira, itsipatantyaariri jenokinta.

⁴ Ikantapaakiri riraga Nikoreemo:

—Aririka antyashiparitaki, ¿tsika akantyaaka apiiteero akoñaatanteeyaari? ¿Arima amateero apiyaneero omotziki anironi apiiteero akoñaatantapaeyaari?

⁵ Ikantawakiri:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri: maawaeni kaari apiitaachani ikoñaatee eero reentsitetari Tajorentsi. Omaanta aririka rityaawo okoñaateri riniro eejatzi impaetzi apawo otzimiri Ishire Tajorentsi, aritaki rashitakyaari riraga Tajorentsi eejatzi raminakowiritantakiri. ⁶ Tsinani aririka oeyoyeeri otomi, ikimitari ashitariri, ikame. Eejatzi okimiwitaka Ishire Tajorentsi, aririka otzimeri atziri ikimityaari Tajorentsi, eero ikami, inta ikantyaani ijeeki itsipatyaari Tajorentsi. ⁷ Aririka nokantemi: “Papiiteeya pikoñaatee”, eero pitzimaetyaashitanaka. ⁸ Tsikarika okoyi otampyaataki tampyaa, pikemawakiro opoematapaaki, moo. Omaanta tee piyotzi tsikarika okinapaaki eejatzi tee piyotzi tsikarika iyaate. Eejatzi ikimiwitawo maawaeni otzimantari Ishire Tajorentsi.

⁹ Ikantapaakiri riraga Nikoreemo:

—¿Oetaka poshiyakaawentanari?

¹⁰ Ikantawakiri:

—¿Kaarimima eerori iyotaayitziririni maawaeni ajoriiyotzinkarite? ¿Iitaka kaari piyotantawakawo iroka nokantzimiri? ¹¹ Kyaaryooperotaki iroka nokantemiri: nokantakotziri iitarika niyotziri eejatzi noñaayitzirini omaanta tee paapatziyawo nokantayitawitzimirini. ¹² Iroñaaka nokenkithatakowitzimiro iñeetziri jaka kipatsikika, omaanta tee paapatziyawo. Aririka nokenkithatakotemiro oetarika ikoyiri riraga Tajorentsi, ¿arima paapatziyakina? ¹³ Tekatsi atziri jatatsini jenokinta eejatzi ipiyee jaka kipatsikika ikantemi oetarika ikoyiri Tajorentsi. Omaanta naaka nopoñaaka jenokinta nokoñaatapaaki kipatsikika. Aririka nokenkithatakotero jenokinta, niyotakiro oeta nokantziri. ¹⁴ Paeraniperoroña riyaatantakari achariniitani paerani janta tekatsinta atziri ipanko, ratsikayitawakirini oshekini maanki. Ikamayitakini osheki. Ari ikan-takiri riraga Tajorentsi Moeseeshini: “Piwetsikeri oshiyaarini maanki powatzikakoteri

inchapankeki. Raminayiterinirika atziripaeni ari retsiyatakotanee, eero ikami”. Ari-taki imatakiri Moeseeshini. Retsiyatakotantariri osheki atziri. Ikimiwitaka ikantana riraga Tajorentsi: “Rowamagaetemi eerori rowamayemi atziri, rowatzikakotemi incha-pankeki. ¹⁵ Pikamawenteri atziri powawijaakoteri maawaeni aapatziyemini”.

Rootaki ikantziriri Jesoshi riraga Nikoreemo. Ithonkapaakiro ikenkithatakaakiri.

¹⁶ Inintashireperotanteeriroña riraga Tajorentsi aakapaeni maawaeni atziri kipatsikika, rootaki rotyaanantakariri Itomi rapintzite jaka kipatsikika. Ninkarika aapatziyeeyaaririni rirori, eero riyaatzi paamariki kaari tsiwakanitatsini, inta ikanteetatyeeyaani ijeeki jenokinta itsipatapaeyaari Tajorentsi. ¹⁷ Tee ro rotyaanantariri Tajorentsi riraga Itomi jaka rowashironkae aakapaeni atziri, inta rotyaanantakaariri rowawijaakotee. ¹⁸ Eero ikantakowenteeyirini Pawa Tajorentsi maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Omaanta ikantakowenanteeyakaririni rirori maawaeni kaari aapatziyaarini, rootaki rowashironkaantyaariri iinja. ¹⁹ Ro rowashironkaantyaariri theenkaeyiririni riraga Jesoshi. Omaanta Irira ipokaki rirori riyotaanteeri aaka tsikarika ikantari riraga Tajorentsi eejatzi riyotaanteeri ajeeki kameetha. Noshiyakaawentemiri: okimiwitaka ikitejitakotakiri atziri jaka kipatsiki tema iñaakiro maawaeni oetarika ranteeyirini. Omaanta riraga kaari aapatziyari rantapiinteeyironi kaari kameethatatsi, tee ikoyiro riyotero iroka riyotaawitakariri; inta okimiwita inintaperotziro tsiteniriki irirapaeni. Tee ikoyi ijeeki kitejiriki, ikantzi: “Iñeeterokari riraga Tajorentsi antziri aaka, rowashironkaanteerokari”. ²⁰ Maawaeni antzirori kaari kameethatatsi ikijakiri Jesoshi. Tee ikoyi ipokashiteri: riyotaki rooñaawontzitzirikari kaari kameethatatsi rantziri, rootaki kaari ipokashitantari raapatziyantyaariri. ²¹ Omaanta antzirori kyaaryooperotatsiri, rirotaki pokashitziriri riraga Jesoshi. Roñaagayitzirini kameethatatsiri rantziri. Riroma rirotaki Tajorentsi antakayiriri kameethatayitatsirini, rootaki kaari ipashiwenanta rirori ipokashitziri. Kimiwitaka ijeekaki kitejiriki imatziro iñiiri maawaeni atziri eejatzi Tajorentsi.

Jowa riraga kaawoshitakotantatsiri rapiitziro ikantakotziri Jesoshi

²² Iinja riyataakaanakina riraga Jesoshi Joreeyaki. Nojeekapaaki janta, nokaa-woshitakotantapaakari Tajorentsi atziri. ²³ Eejatzi riraga Jowa ikaawoshitakotawakiri Tajorentsi atziri jaga Aenookira okaakintawo Jariimi; tema oshekitapaaki iñaa jaga. Riyaatashitanakiri oshekini atziri ikaawoshitakotawakiniri riraga Tajorentsi. ²⁴⁻²⁵ Tekiraata romonkyaagaetziri riraga Jowa. Riyotaanewopaeni rashi ipiyawaantetakari paashini joriyo. Ro ipiyapiyawaantetawakagaeyani, ikantzi tsika akan-teeyanakyaaanika akiteshiretanteeyaarini. ²⁶ Roojatzi riroripaeni ipokashitanta-paakariri riraga Jowa ikantapaakiri:

—Iyotaanari, ikaawoshitakotawakiri Tajorentsi riraganki pitsipatariranki chapinki jantakironta Joriraaniki. Riraganki pikantakotakiri rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Rootaki riyaatashitantanakariri maawaeni atziri, tema iroñaaka rookanakae aaka. ¿litakakya?

²⁷ Ikantawakiri:

—Tekatsi amatashiteeyani aaka apaniroeni, inta Tajorentsi jenokijatzi mataka-gaeroni maawaeni kameethatatsiri. ²⁸ Pikemakina eerokapaeni nokantakimi chapinki: “Kaarina naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Omaanta rotyaantakina riraga Tajorentsi neewatanakiri rirori”. ²⁹ Noshiyakaawentemiro. Irira owakira aatsiri iina, aaperotzirori. Ikimoshirewentakiro iina. Rootaki riraga isheninkathoripaeni ikimoshirewenantyaariri. Iroñaaka nokimiwitari riraga kimoshirewentziriri aatsiri iina. ³⁰ Kyaaryo chapinki osheki atziri ipokashitapiintana ikemakotziri Rotyaantanewo Tajorentsi; omaanta iroñaaka rookanakina, riyaatashitakiri ipinkathaperotziri rirori. Naaka tee: eero iroñaaka ipinkathatanaana. ³¹ Riragakya poñaachari jenokinta reewaperowenteeyirini maawaeni. Naaka kipatsijatzi, nomonkaateeyarini maawaeni

jeekatsiripaeni kipatsikika, tee apinkathariteeyini ikimitaaga rirori. Tema apatziro akenkithawaetakotashitawo iroka añaaayitzirini jaka kipatsikika. ³² Omaanta riraga poñaachari jenokinta ikamantakotziro oetarikapaeni iñaayitzirini eejatzi ikemayitzirini janta. Omaanta tekatsi osheki aapatziyaperotawakyaawoni ikantakiri. ³³ Omaanta maawaeni aapatziyawakawori okaatzi ikantziri riyotzi kyaaryooperotaki maawaeni ikantziriri Tajorentsi. ³⁴ Rirotaki Tajorentsi otyaantziriri riraga Jesoshi, iroñaaka riyotaantapaakiro iyenkithari. Riraga Tajorentsi tee ithañaawo Ishire, inta ikithatzitakari Itomi Ishireki. ³⁵ Riraga Pawa jenokijatzi inintaperotziri Itomi, eejatzi rotyaantakaeri reewaperowenteeyeeni aakapaeni maawaeni atziri. ³⁶ Maawaeni aapatziyariri Itomi Tajorentsi ikanteetatyeeyaani rañe jenokinta. Omaanta eero riyaatzi jenokinta riraga kaari aapatziyari rirori, tema ikanteetatyeeyaani ikijantyaari Tajorentsi.

4

Rookaneero Jesoshi Joreeya

¹⁻³ Riraga warijeeyopaeni ikemakotakiri Jesoshi. Ikanteeyirini atziri:

—Riraga Jesoshi ranaakotziri Jowa riyotaantzi. Osheki raapatziyakaakari atziri-paeni, osheki ikaawoshitakotawakari Tajorentsi.

Omaanta tee ikaawoshitakotari Tajorentsi riraga Jesoshi inta naakapaeni riyotaanewo kaawoshiteenchari. Riyotaki Awinkatharite ikemakotakiri riraga warijeeyopaeni oetarika rantziri. Rootaki rookakaantanaanawori Joreeya ipiyakaantanaanari Karireeyaki.

Ikenkithatakaakiro Jesoshi jamaaryajato

⁴⁻⁵ Ikinakaanaana Jesoshi Jamaaryaki naakapaeni. Rareetakaapaentana okaakini nampitsi iitachari Shikaari. Rootaki iipatsiteni Jakoowoni paeraniperoroña: iroka ipakiriri itomini Joseeni. ⁶ Eenitatsi jaga iiyakotanewo iñaa Jakoowoni. Makotapaaki riraga Jesoshi, rooma nopoñaaka maawaeni inteena. Ijeekimotashitapaakawo okaakini roori imakoryaantapaaka. Tema tsiteniityaapaaki oorya. ⁷⁻⁸ Notsipatakari naaka paashinipaeni riyotaanewo niyaatapaentzi jaga nampitsiki namanantapaentzi nowanawo. Roojatzi opokantapaaka tsinani jamaaryajato okitaatzi iñaa. Ikantawakiro rirori:

—Pipakotena nomiri.

⁹ Okantziri:

—¿Kaarimima joriiyo? ¿Iitaka pikowakotantanari iñaa? Naaka jamaaryajato.

Tema tee raakameethateeyirini joriiyopaeni jamaaryajatziri. Rootaki okanantakariri: “¿Iitaka pikowakotantanari iñaa?”

¹⁰ Ikantawakiro riraga Jesoshi:

—Tee piyotzi oetarika ikowakaakimiri riraga Tajorentsi nomatemiri. Eejatzi tee piyotzi naari ninkarika. Nokantakimi: “Pipakotena nomiri”. Omaanta piyotakinarikami naari, pikantakinami eerori: “Eerokakya pipenaata nomiri”. Roojatzi nopashitan-temirorimi iñaa owañaantatsiri.

¹¹ Okantakiri:

—Tekatsi pikitaatantyaari. Inthomaeperonta ojeeki iñaa kiteyaaperotatsiri. ¿Ninka payenirika iroka iñaa owañaantatsiri? ¹² ¿Panaakotakirika achariniiteni riraga Jakoowoni kiyashitzirori iroka iiyakotanewoni? Imiritzirini iñaaka imiriteeyironi maawaeni rirori itomipaeni eejatzi maawaeni ipira. Roojatzi iroñaaka nomiriteeyirini naaka. Okameethataki iñaa: ¿pikenkithashiryaaka pipena iñaa anaakotzirorini iroka okameethatzi?

¹³ Ikantawakiro:

—Ninkarika miriteeyirorini iroka iñaa ari rapiitero maawaeni ikemaero imiri.

¹⁴ Omaanta ninkarika miritakironi iñaa nopiriri naaka, eero rapiitziro imiritee. Rowaga

iñaa noperiri okimita iyowaatapaakitzi ishireki, rootaki owañaakiriri. Ikantyaani ijeeki-motapaakina.

¹⁵ Okemakiri. Tee iyotzi ikantakotziro roori Ishire Tajorentsi. Okenkithashireeya ikantakotziro iñaa. Okantakiri:

—Pipenawokya iroñaaka iroka iñaa pikantakinari, eerokya nomiritantanaa. Eero natsipetaatawo nopokaate jaka nokitaatanee iñaa.

¹⁶ Ikantanakiro rirori:

—Pityaawo piyaate pikaemakitenari piimi.

¹⁷ Okantawakiri:

—Tekatsi noemi.

Ikantanakiro:

—Kyaaryootaki pikantakinari: “Tekatsi noemi”. ¹⁸ Ikaataki piimi paawitakari apawakooni. Irira pitsipatashitari iroñaaka kaari piimi. Kyaaryo pikantakina.

¹⁹ Okantawakiri:

—Kyaaryo eerokakya kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi: apaani iroñaaka no-jampitemi. ²⁰ Jaka tonkaariki ipinkathapiinteeyirini riraga Tajorentsi maawaeni nochariniitenipaeni. Eerokapaeni joriiyopaeni pikantzi kameetha apinkathateri Jero-jareeki. ¿Oetaka kameethatatsiri?

²¹ Ikantawakiro:

—Pikemijantero iroka nokantemiri iroñaaka. Paata eero pikenkithashiriio tsikarika pipinkathateri riraga Tajorentsi. Atsipetashita akenkithashiryaaashitawo tsikarika apinkathateri inta okameethaperotzi akenkithashireeri ninka apinkathateri.

²² Eerokapaeni jamaaryajatzi tee piyotziri irira pipinkathawitari. Naakapaeni joriiyo, niyotziri naaka ninka naapatziyeeyarini. Riraga owawijaakotantatsini rirotaki joriiyotatsini paata. ²³ Monkaatapaaka pipinkathaperoteri riraga Pawa: pikoyirika, ari amitakoeyemini maawaeni Ishire Tajorentsi, iyoteemiro kyaaryooperotatsiri. Rootaki ikoyiri Tajorentsi. ²⁴ Tekatsi iwatha riraga Pawa Tajorentsi. Riraga kowatsiri raapatziyaari irira, okameethatzi ikemijantaperotero Ishire okaatzi iyotayeeriri kyaaryootatsiri.

²⁵ Okantanakiri:

—Niyotaki ipokae Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga iiteetziri Kirishito. Rareeta-paakaerika riyotakaapaakae oetarikapaeni.

²⁶ Ikantawakiro:

—Naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi.

²⁷ Rootaki ikantakirori riraga Jesoshi rowaga tsinani. Roojatzi naaka, nokaatakiri paashinipaeni riyotaanewo nareetapaa. Noñaapaakiri. Omaanta tee nojampitapaeri: “¿litaka pikantzirori tsinani? ¿litaka pikenkithatakaantawori?” Naminashitapaakari.

²⁸ Naminashitapaakari, ookanakiro oowitzite opiyanaka onampiki. Okantapaakiri onampiweri:

—Thame poyaatanakina maawaeni. ²⁹ Noñaayemiri shirampari kantakinari maawaeni oetarika nantayitzirini. Riromachee Rotyaantanewo Tajorentsi.

Ikemijanantawori okaatzi okantakiri, ³⁰ roojatzi royaatantanakawo maawaeni ram-inakiteri riraga Jesoshi.

³¹ Rootaki tekira opiya roori iiyakotanewoki, nokantawitanakari Jesoshi:

—Iyotaanari, poya.

³² Ikantawakina:

—Eenitatsi nowari nashi naari kaari piyotzi eeroka.

³³ Roojatzi nokantawakaantanaka:

—¿Ramaetakinirima rowanawo?

³⁴ Ikantanakina:

—Nantziniri otyaantakinari ikowakaakinari okimitzimotakina nowaka, oshintsi-takaakina eejatzi iweshiryaaakina. ³⁵ Rooma pikantawakaawita eerokapaeni tekira

omonkaata 4 kashiri ari agaeyantyaaworini opiyotapiintaga, pankirentsi. Piitashi-witaka aririka pareetakya janta Karireeyaki roojatzi piyoteeri atziri oetarika ikantziriri Tajorentsi. Omaanta nokantemi: pamineri oshekini atziri pokatsini jaka. ¿Piñaakiri? Kithaatawori kitamaari. Ikoyiri maawaeni riyoteri Tajorentsi. Piyotaantyaariri oetarika ikoyiri rirori raapatziyantyaariri. ³⁶ Aririka piyotaakiri atziri roojatzikya raapatziyari riraga Tajorentsi, ari nokimoshiryaakayemi. Okimiwita aririka powiiteniri piwaatorote ipinatemi. Piyotaashitari eejatzi ikemijantana roojatzi eero ikami inta ikanteetapaatyeyyaani ijeeki jenokinta Tajorentsiki. Rootaki iinja maawaeni rityaawo yotaakotziriri Tajorentsi eejatzi maawaeni impaetatsiri riyotaakotanakiri rirori apiyowentyaari riraga Tajorentsi akimoshireeyantyaarini, maawaeni. ³⁷ Kyaaryootaki iroka ikantapiinteetziri: “Irira pankitakirori eero rowiitziro inta paashini owiiteroni”. ³⁸ Notyaanteeyemini piyotagaeyeririni atziri oetarika ranteri reentsitetanteeyakaririni riraga Tajorentsi. Naari eejatzi paashinipaeni atziri niyotaakiri eechonkiini, iroñaaka thame pithonkaeri piyoteeri eeroka. ³⁹ Aririka okantakotapaakiri riraga Jesoshi rowaga tsinani, raapatziyanakari oshekini onampiweri. Tema okantziri: “Noñaayemiri shirampari kantakinari maawaeni oetarika nantayitzirini”. Rootaki royaatantawori jaga. Rareetanteeyakaririni maawaeni. ⁴⁰ Ipokashitantakari ikantapaakiri:

—Pijeekimotanakinaata.

Ari ijeekakaanakina apite kitejiri janta, ⁴¹ nokenkithatakaanakiri irirapaeni Jesoshi eejatzi naaka maawaeni riyotaanewo. Raapatziyaperotanakari osheki riraga shikaarijatzi. ⁴² Ikanteeyakironi riraga shikaarijatzi rowaga tsinani:

—Naapatziyakawo eechonkiini pikantakinari omaanta iroñaakakya nokemaperotakiri irira Jesoshi, rootaki niyoteeyantakarini kyaaryokya oetarika pikantakinari. Rirotaki Owawijaakotantatsiri maawaeni jeekatsiri kipatsiki riraga aapatziyariri. Rirotaki irinta Rotyaantanewo Tajorentsi.

⁴³ Ari apite imaaki Jesoshi janta. Okitejitanaki tee ikoyi ikijanakiri riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni rootaki riyaatantanakari. Ipiyanee iipatsiteki Karireeyaki. Noyaatanakiri naakapaeni riyotaanewo. ⁴⁴ Riyaatantari omaanta riyotzi tee raapatziyaperotari osheki atziri janta. Rirotaki Jesoshi kantapiintatsiri: “Tee raapatziyari atziri kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iipatsiteki inta itheenkapiintziri inampijatzi”.

⁴⁵ Omaanta aririka nareetapaeya maawaeni naakapaeni Karireeyaki, raakameethatawakiri riraga Jesoshi maawaeni karireeyajatzi. Riyaatakitzi oshekini irirapaeni chapinki janta Jerojareeki, ikimoshireeyini maawaeni. Aritaki janta iñaayitakironi rantziri Jesoshi. Rootaki iroñaaka raakameethatantakariri maawaeni.

Jesoshi retsiyatakotziri itomi jewatatsiri

⁴⁶ Rapiitakiro riyaatanee riraga Jesoshi Kanaaki: rowaga karireeyawero. Janta chapinki ipeyakiro iñaawishoowaantsi oowa.

Eeniro ijeeki Kaperinawooki jewatatsiri, imantsiyataki itomi. ⁴⁷ Ikemakotawakiri riraga Jesoshi poñaachari Joreeyaki, areetapaa Karireeyaki. Ari riyaatashitanakiri, ikantapaakiri:

—Rooteentsi ikame notyomi. Thame petsiyatakotakitenari.

⁴⁸ Ikantakiri riraga Jesoshi atziripaeni:

—Eerorika notajonkantayitzini, ¿arima paapatziyeeyakinani? Aritaki pikanteeyarini eeroka, pitheenkaeyanani.

⁴⁹ Rapiitziri ikantapaakiri:

—¡Nowinkatharite! ¡Intsipaete, pipoke nopankoki! ¡Ikamikari notyomi!

⁵⁰ Ikantawakiri:

—Pipiyee iroñaaka. Eero ikami pitomi, aritaki retsiyatakotee.

Ikemijantaperotanakiri piyanaa. ⁵¹ Niyanki awotsi itonkiyotawakari ronampiri-paeni, ikantapaakiri:

—Etsiyatakotee pitomi.

⁵² Roojatzi rojampitantapaakari, ikantapaakiri:

—¿Tsika ikaatakika oorya retsiyatakotantakari?

Ikantakiri:

—Chapinki, itziroryaanaki oorya, aritaki awijanaki ijaawamerikitzi.

⁵³ Ikenkithashiryaanakiro aritaki ikaataki oorya ikanantakariri Jesoshi: “Eero ikami pitomi”. Rootaki rameenantanakariri Jesoshi. Eejatzi ikimiiyakani riraga isheninka maawaeni, rameentakari rirori. ⁵⁴ Iroñaaka apite itajonkantaki riraga Jesoshi janta Karireeyaki ipoñaanakanta Joreeyaki.

5

Retsiyatakotziri mantsiyatzinkari janta inkaareki

¹ Iroñaaka monkaatapaaka paashini kitejiri nokimoshiryaantanaari maawaeni joriyopaeni. Tema ipiyotakiri oshekyantzi atziri janta Jerojareeki, ipinkathatantyaariri Tajorentsi. Eejatzi itonkaanaki riraga Jesoshi janta tonka, tonka.

² Eenitatsi oshiirikota riwetsikaetziro mapi inkinagaakitakiro maawaeni pankotsi janta rowakinta Jerojareekinta. Eejatzi eenitatsi ashitakontsipaeni. Apaani owaero ipaanteki ewereeyo, rashitako owisha. Ari inthomaenta oshiirikota okaakini rashitako owisha eenitatsi inkaare iitachari Wetheshita. Eejatzi eenitatsi janta kaapa apawakooni. ³ Rootaki janta romaryaanteeyarini mantsiyari osheki. Ipiyoteeyanira mantsiyaperotatsiripaeni: riraga kaari kokichaatatsi, kijopookitatsiri, matharitonki, maawaeni. Royeeyironi iñaomaemañaatya. ⁴ Aririka omaemañaatya iña nokantapiintzi naakapaeni joriiyo: “Ipokapaaki inkaareki ronampiri Tajorentsi, imaemañaatakaakawo iña, chomok, chomok. Roojatzi ninkarika ityaawoni itsitsiyaatantyaawo ari retsiyatakotee”.

Ari oshekini mantsiyatzinkari janta royeeyeroni omaemañaatya iña. ⁵ Eenitatsi jaga shirampari okaatzi 38 rowawijaakiri rojarentsite imantsiyataki. ⁶ Ari ikatziyatziyawaetashita riraga Jesoshi janta iñaapaakiri irira mantsiyatzinkari romaryaaka. Riyotakotapaakiri aritaki okaataki rojarentsite osheki imaryaaka jaka. Ikantziri:

—¿Pikoyi petsiyatakotee?

⁷ Ikantawakiri:

—Jee. Omaanta tekatsi tsitsiyakayenani aririka omaemañaatya iña. Naaka tee nomatziro notsitsiye apaniroeni: tema rootaki ranaakotantanari paashini, itakawori itsitsiyaki rirori.

⁸ Ikantapaakiri:

—Pipiriintee, paaneero pishitashi, piyaate pipankoki.

⁹ Roojatzi etsiyatakotanaki. Ipiriintanaa raaneero ishitashi ipankoki.

Rootaki kitejitatsiri nomakoryaantapiintari naakapaeni maawaeni joriiyo. ¹⁰ Rootaki ikanteeyantakaririni riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni okaatzi iñaakiri rirori:

—Rootaki iroñaaka kitejitatsiri amakoryaantapiintari. Tee oshineta aaneero iroñaaka ashitashi. ¿litaka paantanakawori pashi?

¹¹ Ikantawakiri:

—Riraga etsiyatakotakaanari rirotaki kantanari: “Paaneero pishitashi, piyaatee pipankoki”.

¹² Roojatzi ikanantanakari:

—¿Ninka kantakimirika iroka?

¹³ Tee riyotzi rirori ninkarika etsiyatakotziriri. Eenitatsi jaga osheki atziri, ipey-imotanakari riraga Jesoshi. ¹⁴ Iinja irira Jesoshi raminaminatakiri riraga etsiyatakotziriri, eejatzi iñaakiri janta Tajorentsiipankoki. Ikantziri:

—Ñaakiro. Eeroka etsiyatakoteemi. Eero pantapiintziro eejatzi kaari kameethatatsi. Apiitaneemikari pimantsiyate, pikamaekari.

—Jee. Aritaki.

¹⁵ Roojatzi riyaatantanaka shirampari. Ikantapaakiri riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni:

—Rirotaki etsiyatakotakaakinari Jesoshi.

¹⁶ Rootaki ikijantanakariri irirapaeni jewatatsiripaeni joriiyo riraga Jesoshi. Ikowan-takari rowamagaeterimi rirori tema retsiyatakotantakari kitejitatsiriki nomakoryaan-tapiintari maawaeni naaka joriiyopaeni. Ari ikantziri piyotawentariri:

—¿Iitaka pikanantari kitejitatsiriki amakoryaantapiintari?

¹⁷ Rootaki ikantawakiriri:

—Roojatzi ikantani Pawa rantziro kameethatatsiri. Eejatzi nokimitari naaka. ¿Iitaka nopakaantyaaworikya nantziro kameethatatsiri kitejitatsiri amakoryaantapiintari?

¹⁸ Eekiro riyaatatzi ikowaperotziroña rowamaeriroña riraga Jesoshi. Tee apatziro iñaakiri ranantashitawo kitejitatsiriki nomakoryaantapiintari; inta eejatzi ikemakiri riraga Jesoshi ikantzi: “Pawa nashi rirotaki Tajorentsi”. Roojatzi ikanantanaka riror-ipaeni jewatatsiri joriiyopaeni:

—Iitajorentsitashitaka, tee ikameethatzi.

¹⁹ Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Tee nantashitawo naaka apaniroeni inta nomonkaatakiro oetarika noñaakotziriri rantziri Pawa. ²⁰ Irira inintaperotana naaka Itomi riyotaakinawo maawaeni nantziri. Iinja imatakayena nanaakotero nantakiniririka shiramparika, tema notajonkaperotantyaariri oetarikapaeni, rootaki potsikanaperotantanakinari osheki. ²¹ Rooma ipiriinteeri Pawa kaminkari rowañaakiri. Eejatzi nokimityaari naaka, nowañaanakiri ninkarika nokowakaari. ²² Eero ikantakowentziri Pawa atziri ikameethatzirika, eero: inta rootaki rotyaanantakinari naaka nokantakowenantyaariri. ²³ Ikowakiri Pawa maawaeni atziri iñaakoweenkateri rirori. Eejatzi ikowakaakina iñaaperotena naari maawaeni atziri nokameethaperotzi. Riraga kaari ñaaperotanaa naaka nokameethatzika, tee iñaaperotziri Pawa rirori ikameethatzi. Tema rirotaki Pawa otyaantakinari. ²⁴ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Maawaeni kemirori nokantziri, aririka raapatziyakaari otyaantanari, aritaki ikantyaani ijeekantakyaari janta jenokinta notsipatyaari naaka. Eero ikantakowentziri Pawa. Ikamawitakya, omaanta ari rapiiteeya rañaagae. ²⁵ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Iroñaaka riraga kaari aapatziyari ikemaeyawaeroni noñaani: tema naaka Itomi Tajorentsi. Ikanteetatyeeyaani rañaagaeyeni maawaeni aapatziyawori noñaani. Aritakikya iroñaaka omonkaatakya raapatziyeeyantenarini. ²⁶ Irira Pawa ashi royiroya rañi eejatzi rowañaakiri atziri. Naaka nomonkaatakari. Ikowakaakinari naaka ashi noyiroya nañi eejatzi nowañaakiri atziri. ²⁷ Tema nopoñaaka jenokinta natziritapaaki jaka kipatsikika. Ro rotyaanantanari nokantakowentero maawaeni atziri ikameethatzirika. ²⁸ Eero potsikanatana. Iinja ikemaeyenani maawaeni riraga kaminkari okaatzi nokantziri. ²⁹ Aritaki ipiriintanakiri antzirori kameethatatsiri, rañeeyanakini ijeeki jenokinta ijeekira Tajorentsi. Eejatzi riraga eekiro riyaatatye antzirori kaari kameethatatsi ipiriintawitanakyaapa omaanta ikantakowenantyaariripa riraga Tajorentsi maawaeni: rotyaanteri paamariki kaari tsiwakanitatsini. ³⁰ Tekatsi nokantya nantashityaawo. Nokantakowenantyaaririka atziri ikameethatakirika nomonkaatakiro ikantanari Pawa. Kyaaryoopero nokantakowenantariri. Tee nantashitawo oetarika nokoyiri naari inta nanteniri Pawa otyaantakinari ikowakaakinari irira.

³¹ Eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Aririka naaka kankotachanimi apaniroeni, pikantemi: “Tee kyaaryoopero ikantzi”.³² Omaanta eenitatsi paashini kankotanari, riraga Pawa. Niyotzi kyaaryootaki ikankotanari irira.³³ Omaanta eerokapaeni, potyaantayitakirini riraga Jowa, pojampitakaantakiri. Eejatzi irira ari ikankoperotakiro kyaaryooperotatsiri, ikantakimi: “Rirotaki Jesoshi Owawijaakotantatsiri, rirotaki Itomi Tajorentsi”.³⁴ Tekatsi okantya ikamantakotena atziri: “Ikameethatzi Jesoshi”, omaanta nokowaki eeroka pawijakote, rootaki nokanantzimirori iroka.³⁵ Riraga Jowa roshiyawitari ootamentotsi amorekaperotatsiri. Piñaawakiri okofeetyaapaaki rashi: rooma osheki riyotakaakimi. Pikimoshirewentawitawakari eechonkiini.³⁶ Eenitatsi eejatzi paashini riyotakaakimiri, rowaga anaakotziriri Jowa, piyoperotan-tenari. Iroñaaka nothotyaaneeniri Pawa otyaantakinari maawaeni okaatzi ikankot- inari. Oetarika nantayitzirini naari, iyotakaakimiri rotyaantakina Pawa.³⁷ Eejatzi ikamantakotakina naaka Pawa riraga otyaantakinari. Omaanta tee pikemijanta- neentziri oetarika ikantziri, eejatzi tee piñaaneentziri tsika ikantari.³⁸ Eejatzi tee paapatziyana naaka Rotyaantanewo, rootaki kaari paapatziyantawo ikantziri rirori.³⁹ Piñaanapiintawitakawo Iwaperite Tajorentsi, rootaki pikenkithashiryaantari pawijakotantari, pikantatyeyaani pañaanaki. Omaanta rootaki roori kankotanari naaka.⁴⁰ Omaanta tee pikoyi pameentena naaka nowañaantemiri.⁴¹ Omawitakya pikan- tashita piñaaperotana, tee pameentana.⁴² Niyotzimi naaka, tee pinintaperotziri Tajorentsi pajankanekira.⁴³ Rotyaantana Pawa, rootaki nopokantakari. Omaanta tee piñaaperotana eerokapaeni. Aririka ipokashitemi paashini atziri kaari rotyaan- tanewo Pawa, iñaaperota apaniroeni, rirotakikya piñaaperotawakirikya.⁴⁴ Eejatzi eeroka ñaaperotawakaachari. Aritaki pikantari. Omaanta tee pikoyi iñaaperotemi rap- intzite Tajorentsi pikameethatantyaari. ¿Tsika pikantyaaka paapatziyaperotantyaariri eeroka? Eero pimatziro.⁴⁵ Eero pikenkithashiryaashita naaka thawetakotemini Pawaki: “Eeniro, Pawa, irikapaeni rantziro kaari kameethatatsi”. Eenitatsi paashini thawetakotemini: rirotaki riraga Moeseeshini, ikanteri irira Pawa: “Tee raapatziyawo irokapaeni rowaga pojankinatakaakinari”. ¿Piitakaa ari rowawijaakoteemi? Eerowa.⁴⁶ Arimi paapatziyaperotyaarimi riraga Moeseeshini, ari paapatziyaperotakinami naari. Tema rojankinatakotzitakina rirori paerani.⁴⁷ Niyotakimi tee paapatziyawo rojankinarini Moeseeshi. ¿Arima paapatziyakyaawo nokantzimiri naari? Eerowa.
Rootaki ikantziriri Jesoshi riraga jematatsiripaeni joriyopaeni.

6

Roshekyakiro paa eejatzi mereto rosheekyaakiri

¹ Paashini kitejiri riraga Jesoshi imontyaakaanakinawo inkaare naakapaeni maawaeni riyotaanewo. Noetziro inkaare Karireeya naakapaeni joriyo. Omaanta iitziro Teweeryashi riraga paashinijatzitatsiri atziri.² Imontyaakaanakinawo inkaare, royaatakiri oshekyaanzi atziri. Iñaakotantakariri maawaeni itajonkantzi. Itajonkawen- takiri mantziyatinkari.³ Itonkaakaanakina tonkaariki. Ijeekakaapaakina janta.⁴ Rooteentsi omonkaatya Kitejitatsiri rawijantari ronampiri Tajorentsi. Rootaki nokimoshiryaantanakyaari naakapaeni joriyo.⁵ Ijeekakaapaakina riraga Jesoshi, raminanaki. Iñaawakiri oshekini atziri pokashitakiriri. Ikantziri Jiripi:

—¿Tsika amananteeka rowayityaarini atziripaeni?

⁶ Ro ikantashitantariri, ikowaki iñaantyaari riraga Jiripi. Omaanta riyotaki oetarika ranteri.⁷ Ari ikantawakiri:

—Taanitya. Aririka amanantawityaawo oshekini, aririka ikaate 200 tenaaryo, tekira omonkaata owanawontsi royaari atziripaeni. Itasheni. Aaka tekatsi osheki koriki. Eero amatziro amanantziro osheki owanawontsi.

⁸ Ari eenitatsi janta paashini riyotaanewo, riraga Antereeshi. Rirotaki rirentzi Peetero. Ikantziri rirori:

⁹ Iyotaanari, eenitatsi jaka apaani ewankari ipaani apawakooni. Eenitatsi eejatzi mereto apite. Omaanta notheenkakiri: eero riyomaatari, eenitatsi oshekini atziri.*

¹⁰ Eenitatsi jaga oshekini katawomashi, roojatzi ikanantawakari riraga Jesoshi:

—Aritaki poejeekaeyerini maawaeni atziri katawomashikira. Ikaataki 5.000 shiram-
pari jeekaeyeentsirini. Eejatzi tsinanipaeni eejatzi eentsipaeni ijeekaeyini: maawaeni.

¹¹ Roojatzi raantakawo rirori paa eejatzi raantakari mereto. Roojatzi raminanaki jenokinta ikantziri Ashitariri:

—Ariwee, Pawa, eenitatsi nowanawo.

Ari ikagaakiro paa eejatzi ikagaakiri mereto, ipakiri riyotaanewopaeni, eekiro rowawijeeniri maawaeni atziri ijeekira. Rowaeyani atziripaeni maawaeni ikoyiri.

¹² Ikemaeyantapaakarini maawaeni ikantana riraga Jesoshi naakapaeni riyotaanewo:

—Pagaatero maawaeni tzimagaantapaentsiri, tee nokoyi eewanatyaawo.

¹³ Ikemaeyakawoni iroka paa apawakooni. Nagaatziro tzimagaantapaentsiri. Note-
takiro kantzirikipaeni: niyeekitakiro okaatzi 12.

¹⁴ Iñeeyakirini itajonkakiro paa, roojatzi ikanteeyantanakarini:

—Rioperotaki irika kamanantzirorini iñaani Tajorentsi akemakotziri, aamagaeyarini paerani.

¹⁵ Riyotawakiri Jesoshi ipokashiiyerinimi owaeyeencharini raanakirimi iiterimi jew-
awenantatsini. Roojatzi ipeyapithatantanakari. Riyaatanaki riraga Jesoshi tonkaariki apaniroeni.

Riraga Jesoshi ranashaatawo inkaare

¹⁶⁻¹⁷ Itziroriiimatanaki oorya noerinkaeyanakani naaka maawaeni riyotaanewo inkaareki, noyeri riraga Jesoshi janta. Tsitenitapaaki, omaanta tekira ipoki. Roojatzi notetantanaka pitotsiki nomontyaantyaawori intatsikeronta janta Kaperinawooki.

¹⁸ Opokapaaki antawo tampyaa mooo, mooo, omaemañaata inkaare, rootaki aman-
tapaakawori antawo otamakaari. ¹⁹ Aritaki nokomakomatakiro niyanki. Inteena kipatsi, aamaashitya ari okaatzi 5 kiroometero aririkapa 6 nareetantakyaari. Eekiro nokomaeyawitakani. Roojatzi noñaantawakari riraga Jesoshi ranashaatawo inkaare; rokaakintapaakina. Tee itsitsiyi: kimiwitapaaka rootaki ranashitantapaakari kipatsi. Nothaawaperotanaki maawaeni. ²⁰ Omaanta ikantapaakina irira:

—Naakataki, eero pithaawantana.

²¹ Roojatzi nokimoshiretantanaa naawakiri notetawakiri pitotsiki. Intsipaeete naatakoeyapaakani othapyaakiini janta niyaatenta.

Rirotaki Jesoshi oshiyawori owanawontsi añakaakiriri aapatziyariri

²² Okitejitanaki riraga atziripaeni eeniro ijeekanaki intatsikeronta inkaare raminam-
inawitanakari Jesoshi. Ikantawakaaka:

—¿Tsika ijeekika riraga Jesoshi? Chapinki rotetaa pitotsiki riyotaanewopaeni riyaaatanaki. Tee rotetaka riraga Jesoshi. Kaari paashini pitotsi. ¿Tsikarika ijeekiki rirori?

²³ Iroñaaka rareetawitapaaka oshekini teweeryashijatzi, ikinakotapaaki ipitoki. Raatakoeyapaakani okaakini nowawaeteeyakaninta paa chapinki. Ikwawitapaakari ikantzi:

—¿Tsikama Jesoshi? ¿Tsikama riyotaanewo?

²⁴ Tee iñeeyapaerini; eejatzi naakapaeni, tee iñeeyapaanani. Roojatzi rotetantanaa atziri ipitokipaeni riyaaatakotanaki Kaperinawooki, ikowanteeyapaakaririni riraga Jesoshi.

²⁵ Aritaki iñeeyapaakirini. Ikantapaakiri:

* **6:9** Joriiyojatzi rowaka paa maawaeni kitejiri okimitaaganki aari owawo kaniri.

—Iyotaanari, naminamineeyakimini. ¿Tsika pikantaka pareetantapaari jaka?

²⁶ Ikantawakiri:

—¿Iitarikya pikowantanari? Kyaaryootaki iroka nokantemiri: tee ro pikowantana pipinkathatena, inta pikowantana nowakayemi kimitaka nantakiri chapinki. ²⁷ Iroka oyaarika ari othonkanakya. Eero patsipewentashitawo, inta naaka patsipewentaperotya; naaka materoni nowañaaperotemi rootaki pañaaperotantapaakyaarini janta jenokinta pikantyaani. Nopoñaaka jenokinta, rotyaantakina Pawa jaka kipatsikika, natziritapaaki rootaki nowañeeyantakimirini.

²⁸ Rojampitakiri:

—¿Tsikama nokantyaaka nanantyaawori ikowakaakinari Tajorentsi?

²⁹ Ikantawakiri:

—Paapatziyeeyenani naaka Rotyaantanewo: rootaki ikowakaemiri Pawa.

³⁰ Roojatzi rojampiteeyantanaarini, ikantaneeri:

—¿Oetaka poñaayenari naapatziyantemiri? Aririka noñaakimi pitajonkante, aritaki niyotaki kyaaryoopero pikantakinari. ³¹ Paeraniperoroña riraga achariniitenipaeni rowaeyakawoni manaa janta tekatsinta atziri ipanko. Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Ipaetakiri rowanawo rowaeyantaworini. Opoñaaka jenokinta”. Tema riro Moeseeshini paeyakiririni, rootaki riyoteeyantakyaarini achariniitenipaeni paerani okameethatzi royaateri maawaeni.

³² Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Kyaaryootaki nokantemiri. Tee riro Moeseeshini piriri rowaeyarini poñeenchari jenokinta, inta riraga Pawa pawitakariri. Iroñaaka ikowawita ipemi paashini powaeyaari kameethaperotatsiri, poñaachari jenokinta. ³³ Rowaga paa poñaachari Tajorentsi jenokinta rootaki owañiiriri maawaeni atziri.

³⁴ Rootaki ikantakiri Jesoshi. Rirotaki kantakotacha apaniroeni. Omaanta tee ikemaperotziri atziri. Ikantziri:

—Aritaki pikanta, Nowinkatharite, pikantyaani pipapiintenawo rowaga noyaari pikantakotakinari.

³⁵ Ikantawakiri rirori:

—Naaka Rotyaantanewo Tajorentsi. Naaka oshiyawori paa owañaantatsiri. Naaka owañaakiriri atziri. Aririka poyaatanakina eero ayimi pitashe eejatzi paapatziyanarika eero pimiritane. ³⁶ Aritaki nokanteeyawitakimini. Piñeeyawitakinani notajonkantzi omaanta tekira paapatziyana. ³⁷ Ikantanari riraga Pawa: “Pikempoyeeyinarini maawaeni ameentakinari”. Riyoteeyakirini ipokashiteeyanakinani raapatziyanteyanakinarini. Riraga pokashitapaenani, eero noepiyawakiri. ³⁸ Tee ro nayiitantapaari nanantyaawori nokowashitari naari, inta nantero ikowakaakinari otyaantakinari. Rootaki nayiitantapaakari. ³⁹ Irintapaeni nokempoyaakiniri irira Pawa, eero nopeyakotzi apaani. Nopiriinteeyirini irirapaeni iwatha omonkaatantapaeya kitejiri othonkantapaeyaari kipatsi. Rootaki ikowakaanari riraga Pawa otyaantakinari. ⁴⁰ Maawaeni atziri ñeenani aririka raapatziyena, ari ikanteetatyeeyaani ijeekimotakiri Tajorentsi jenokinta. Nopiriinteeyerini iinja, othonkantapaeyaari kipatsi. Rootaki ikowakaakinari Pawa otyaantakinari.

⁴¹ Roojatzi ikiñaanikowenantanakari riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni. Tema ikemakiri ikantaki: “Naaka oshiyawori owanawontsi, poñaachari jenokinta”, rootaki ikiñaanikowenantanakariri. ⁴² Ikanteeyini:

—Ayotziri rirori. Tema rirotaki Jesoshi, itomi Josee. Ayotziri iriri, rirotaki Joseeni. Eejatzi ayotziro riniro. ¿Iitaka ikanantari: “Nopoñaaka jenokinta”? Ikantashitaka.

⁴³ Riyotzi riraga Jesoshi oetarika ikantawakaakari. Ikantziri:

—Eero pikiñaanikowentana. ⁴⁴Eeromi ikoyimi Pawa otyaantakinari, tekatsi pokashite-nanimi raapatziyantenaarimi. Omaanta riraga aapatziyanari rirotaki nopiriinta-neeri iinja omonkaatapaakyaarika kitejiri nokantakowenantaariri maawaeni atziri. ⁴⁵Rojankinatakotzitikari paeraniperoroña kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi: “Tajorentsi riyotagaeyakirini maawaeni”. Maawaeni aapatziyakawori ikantziri rirori, riyotawakirorika, aritaki rameentakina nowawijaakotantyaariri. ⁴⁶Nopoñaaka jenokinta, rootaki noñaantariri Pawa. Tekatsi paashini ñeerini. ⁴⁷Kyaaryootaki iroka nokan-temiri, riraga aapatziyanari ikantyaani ijeeki iroñaaka eejatzi iinja jenokinta janta Tajorentsiki.

⁴⁸Iroka ikanteeyirini eejatzi:

—Naaka oshiyawori owanawontsi owañaakiriri atziri. Kyaaryo naaka owañeerini rirori. ⁴⁹Rañaawitanaka pichariniitenipaeni paeraniperoroña rowaeyawitakawoni manaa janta tekatsinta atziri ipanko. Omaanta ari ikamaki janta. ⁵⁰Omaanta naaka tee nokimitawo iroka. Tee nomatziri noshinetziri aapatziyakinari riyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁵¹Naaka oshiyawori owanawontsi owañaakiriri atziri, nopoñaaka jenokinta. Ninkarika oyaawoni iroka owanawontsi ikanteetatyeeyaani rañagaeyeeni jenokinta. Noperi maawaeni jeekatsiri kipatsikika rañeeyantyaarini: tema rootaki nowatha.

⁵²Roojatzi ikantawakaeyantanakarini riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni. Ikan-teeyini:

—Tee nokemaperotziri. ¿Tsika ikantyaaka ipanteerori Jesoshi iwatha aari owantyaawori?

⁵³Ikantawakiri rirori:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri, rooma nopoñaaka jenokinta, natziritapaaki jaka. Eerorika powawo nowatha, eejatzi eerorika piriro niraa eero pañi. Jee, noshiyakaawentemi nowatha eejatzi niraa. Kyaaryo nokantzimi eejatzi, eerorika paapatziyawo nokamawenteri atziri iñaaperotantariri riraga Tajorentsi, eero pikantani pijeeki jenokinta. ⁵⁴Maawaeni oyaawoni nowatha, eejatzi ireroni niraa, ikanteetatyeeyaani rañee omaanta eerorika pikenkithashiryaaakotana nokamawentakimi eejatzi eerorika pikowakaana nowawijaakotemi eero nopiriintzimi iinja omonkaatapaakyaarika kitejiri nokantakotantyaariri maawaeni atziri. ⁵⁵Nowatha rootaki owanawontsipero. Niraa rootaki imiritaperoetziri. ⁵⁶Ninkarika oyaawoni nowatha eejatzi miriteroni niraa roojatzi ikantya, kijokiro rowana. Eejatzi nokimitya naaka, kijokiro noyeri. ⁵⁷Añaatsiri rirotaki Pawa otyaantakinari: rirotaki owañaakinari naari. Eejatzi ikimiteeyaani rirori oyaawoni nowatha, nowañeeyerini maawaeni. ⁵⁸Rootaki iroka owanawontsi ayiitapaentsiri jenokinta. Tee okimitawo rowaga rowaeyarini acharini-iteni paeraniperoroña. Irira ikamaki okaankiityeenta. Intakya nowañaakiri maawaeni aapatziyanari. Riraga oyaawoni owanawontsika nokantakimiri ikanteetatyeeyaani rañagaeyeni rirori jenokinta.

⁵⁹Aritaki riyotagaeyakiririni Jesoshi piyotapiintaantsiki rashi joriiyopaeni, janta Kaperinawooki. Tema osheki roshiyakaawentakaero iwatha eejatzi riraa.

Ikantakotakiro tsika ikantyaani ijeekantyaari atziri

⁶⁰Oshekini kemaeyawitawakaworini riyotagaeyawitakaririni, roojatzi ikanantanaka:

—Opomeentsitzimotakae antero iroka ikantakaerika aaka, eero amatziro aapatziyawo.

⁶¹Riyotashitaka riraga Jesoshi ikijimawaetakiri riraga iyotagaeyawitakaririni. Ikan-tanakiri:

—¿Teerika okameethatzimotzimi iroka nokantakimirika? ⁶²Paerani nopoñaaka naari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Iinja piñeeyawakinani nopiyanee jenokinta. ¿Roojatzi iitaka pikenkithashireeyantarini?

Ikantziro iroka ikenkithashiryaakotziri ikame, ipiriintanee, eejatzi ipiye Iririki.

⁶³ Ishire Tajorentsi rootaki owañagaeyeririni maawaeni jeekaeyatsirini jenokinta. Eero ijeekaeyini maawaeni atziri. Iroka nokamantakimiri oshiyawitawo Ishire Tajorentsi: aririka paapatziyaawo, ari owañaakimi jenokinta. ⁶⁴ Niyotakoeyimini: eenitatsi pikaateeyinika kaari aapatziyana.

Paerani riyotzitari riraga Jesoshi ninka kaari aapatziyaarini. Eejatzi riyotzitarani aakaanterini iinja. ⁶⁵ Eekiro riyaatatzi ikantanakiri:

—Niyotaki tee paapatziyeeyanani maawaeni, rootaki nokanantakimiri inkaaganki: “Eeromi ikowakaerimi Pawa, tekatsi materoni pokashitenanimi naaka”.

⁶⁶ Rootaki rookantanakariri osheki riraga aapatziyaaririmi. Aripaete tee royaateeya-neerini. ⁶⁷ Roojatzi riraga Jesoshi ikanteeyanakinani 12 riyotaanewo:

—¿Arima pookaeyanakinani eeroka eejatzi?

⁶⁸ Rakanakiri Peetero:

—Nowinkatharite, eerorika noyaatzimi eeroka, ¿ninkakya noyaatanakirika? Ikantyaani rañeeyanakini jenokinta maawaeni aapatziyeeyakaworini pikantakirika. ⁶⁹ Naapatziyeeyimini, niyoteeyanakinani; eeroka Rotyaantanewo Tajorentsi, pikameethaperotaki.

⁷⁰ Ikantanakiri:

—Rooma eeroka niyoyagaeyakimini. Pikaatzi jaka 12, omaanta apaani pikaatzika, rirotaki oyaatziriri iwinkatharite kamaari.

⁷¹ Ikenkithatakotakiri Joorashi karyootejatzi, itomi riraga Shimo. Eeniro itsipatawita maawaeni. Omaanta rirotaki aakaanterini riraga Jesoshi iinja.

7

Iroka ikantayitziririni karireeyajatzi eejatzi jerojareejatzi

¹ Roojatzi ikinakinataakaanakina riraga Jesoshi Karireeyaki. Ikowawita riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni rowamaerimi, rootaki kaari ikowantari rirori riyate Joreeyaki. ² Rooteentsi napiitero nokimoshireeyantyaarini naaka joriyopaeni. Rooteentsi maawaeni atziri riyate Jerojareeki riwetsikaeyeroni pankoshintsi ijeekantyaari 7 kitejiri, ikenkithashireeyantyaaworini ikineeyanakinani ichariniitenipaeni paerani janta tekatsinta atziri ipanko. ³ Rirentzipaeni riraga Jesoshi ikantziri:

—Piyaate iroñaaka Joreeyaki. Poñaagapaeri piyotaanewopaeni janta oetarika pantziri. Tema pitajonkawenteeri osheki atziri. ⁴ Pikowakirika riyoteeyemini maawaeni atziri-paeni pikinakinayitanakini iñeeyantemirini. Eero pimaniro oetarika pantayiterini. Aririka pitajonkantayiteni, poñaayaari maawaeni atziri.

⁵ Tee raapatziyari rirentzipaeni rirori, ⁶ rootaki ikanantakariri rirori:

—Tekiraata omonkaatya kitejiri niyaatakaantyaariri osheki atziri janta Jerojareeki. Omaanta eerokapaeni piyaate oetarika kitejiri pikoyiri. ⁷ Tekatsi ikantya maawaeni atziri ikijemi eeroka, pikimiyarini. Inta naaka roonakina osheki. Nokananteeyakaririni: “Tee okameethatzi iroka pantayitzirini”, rootaki ikijantanakinari. ⁸ Pitonkagaeyanakinani eeroka Jerojareeki. Tekiraata niyaatziita, tekira omonkaatya kitejiri notonkaakaantyaariri osheki atziri.

⁹ Aritaki ikantawakiri. Ari ijeekanaki Karireeyaki. ¹⁰ Omaanta rirentzipaeni riro-taki jateentsiri Joreeyaki, itonkaanaki tonka, tonka. Ikimoshiretapaaki. Rimpae-tanaki riraga Jesoshi itonkaakaanakina. Omaanta tee roñaagantapaeroña: tee ikoyi iñaayitawakirini oshekini atziri. ¹¹ Janta Jerojareeki ikanta riraga jewatatsiripaeni jori-yopaeni raminaminawitakari riraga Jesoshi. Ikowantawitakari rayerimi. Ikanteeyini: —¿Tsika riraganki Jesoshi?

¹² Piyoteenchari janta ikamantawakaaka rirori. Apanipaeni ikantzi:

—Rirotaki kameethari.

Apaanipaeni paashini ikantzi:

—Tee ikameethatzi, irira osheki ramatawitziri atziri.

¹³ Omaanta ithaawantakari atziripaeni riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni, rootaki imanakotantakawori ikantakotziriri rirori.

Riyotaantaki Jesoshi janta Tajorentsipankoki

¹⁴ Tee roñaagantapaarõña riraga Jesoshi, imaaki 3. Okitejitanaki itonkaanaki irira Tajorentsipankoki. Riyotaantapaaki. ¹⁵ Rotsikanatakari riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni rirori. Ikantawakaaka:

—Tee ayotaatziiri aaka. ¿Iitaka riyotantayitaworini oetarikapaeni?

¹⁶ Ikantawakiri:

—Tee naaka yotashitawori iroka niyotaakimirika, inta riyotakaanawo riraga otyaantakinari. ¹⁷ Pikowaperoterika panteniri ikowakaakimiri riraga Tajorentsi, aritaki piyotanakiro. Piyotanaki rotyaantanarika rirori. Piyotanaki noñaawaetashitarika. ¹⁸ Ikowantari ikimoshiryaashitakaakari atziri riraga ñaawaetashitachari, ikantakotziro okaatzira ikoyiri. Aririka itheeyashita, ikowanakiri riraga atziri ikantakoteri: “Kameetharini irika ñaawaetashitachari”. Omaanta eenitatsirika kantakaanantatsiri ikowanakiri otyaantziriri ikantakoteri: “Kameetharini otyaantakiriri”. Tema riyotaantaki kyaaryooperotatsiri, tee itheeyashita. ¹⁹ Rooma rootaki ikantzimiri Moeseeshini paeraniperoroña: “Iroka pantayiterini. Rootaki ikowanakiri Tajorentsi”. Omaanta tekatsi jaka mataperoteroni iroka ikantakimiri. ¿Iitarikya pajaryaantanari naaka powamaena?

²⁰ Ikantawakiri maawaeni piyoteenchari:

—Ikyaaantashitakimi kamaari. ¿Ninka ajareemini rowamaemi?

²¹ Aritaki ikemiri riraga Jesoshi omaanta tee ikantawakiri. Inta ikantziri riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni:

—Eerokapaeni pikoyi powamaena. Apaani notajonkantaki saawaroki, rootaki pikowantari powamaena. ²² Omaanta ikantakimiri riraga Moeseeshini Iwaperiteki Tajorentsi: “Pitotonateri pitomi aririka ikaatakotapaaki 8 kitejiri”. Omaantakya kaari Moeseeshini kantaperotatsini, intakya riraga ichariniiteni paerani. Rootaki iroñaaka pitotonataririri pitomi pithowapiinta eejatzi saawaroki rowaga kitejitsiri amakoryaantari. ²³ Pitotonatantapiintawo kitejitsiri amakoryaantapiintari, pimonkaatantawori rojankintziri Moeseeshini Iwaperiteki Tajorentsi. Rootaki kitejitsiri amakoryaantapiintari netsiyatakotantariri riraga shirampari. Omaanta eekiro piyaatatzi pikijashitayaana. ¿Iitarikya? ²⁴ Aririka paminapooteri pisheninka, eero pikantashita: “Kameetharini irinta. Riraga paashini pikante tee ikameethatzi”. Pityaari piyoperoteri, roojatzikya piyotanaki oetarika pikenkithatakoteriri. Eejatzi okimitya pikenkithashiryaaperotero nokantzimiri piyoperotantenari.

Ipoñaaka Rotyaantanewo Tajorentsi jenoki

²⁵ Roojatzi ikanantawakaaka jerojareejatzi apaanipaeni:

—¿Kaarima irika ikowaetziri rowamagaeteri? ²⁶ Pamineri iroñaaka, riyotaantayitzini jaka tee imaniri. Tekatsi kanterini: “Pimaerite”. ¿Raamaatyaarima maawaeni jewatatsiri riyoperotaki irika Rotyaantanewo Tajorentsi? ²⁷ Omaanta ayotakotakiri aaka tsikarika ipoñaaka irika Jesoshi. Irira karireeyajatzi. Ipokaperotapaerika riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, tekatsi yotakoterini tsikarika ipoña rirori. ¿Paamaakama irinta rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi?

²⁸ Eekiro riyaatatzi riyotaantzi riraga Jesoshi Tajorentsipankoki, ikantzi:

—¿Pikenkithashireeya piyotenami? ¿Piyotzima tsikarika nopoñaakari? Tee piyoperotzi. Tee nopokashita, eenitatsi otyaantakinari: rioperotatsiri. Kaari piyotziri eeroka,

²⁹ inta naaka niyotziri naari. Riraga otyaantakinari rirotaki nopoñiimotanakari jenok-inta.

³⁰ Roojatzi ikowantaperotawitakari rayerimi. Omaanta tekatsi ayerini. Tekiraata omonkaatya raanteetyaariri.

Rooteentsi riyaaate Jesoshi

³¹ Osheki piyotantyaariri raapatziyakari. Ikantayitzini:

—¿Aririka ipokapaaki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, ranaakotapaeri riraganki itajonkantapae? Eerowee.

³² Riraga warijeeyopaeni ikemaeyawakirini atziri ikenkithatakotakiri riraga Jesoshi. Ari maawaeni ikijanakiri. Rootaki irirapaeni eejatzi jewatatsiripaeni ñaanakowenantatsiri rotyaanantakariri waariryaapaeni raantyaaririmi. ³³ Rootaki ikanantanakariri riraga Jesoshi atziri:

—Iroñaaka notsipatanakimi. Rooteentsi nopiyanee otyaantakinarikinta.

³⁴ Pikowakowawitakitenarika omaanta eero piñaana. Tsikarika nojeeki eero pimatziro piyaate eerori.

³⁵⁻³⁶ Ikantawakaaka riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni:

—¿Iitaka ikanantari? ¿Tsikama riyaaateka irika shirampari eero añiiri? ¿Tsikama riyaaateka kaari amatantyaawo aate aaka? Arima riyaaate riraga atziri jeekayitatsirini paashinikipaeni kipatsiki. ¿Arima riyotaapaeri atziri janta?

Ikashiyakari rotyaanteniri roori Ishire Tajorentsi

³⁷ Rowaga riweyaantanakawo kitejiri niweshiryaawenteeyantyaaririni Tajorentsi rootaki kameethaperotatsiri kitejiri. Ishitowantapaakari oorya maawaeni naaka nopiyotantakariri janta Tajorentsi pankoki, nopinkathatantariri riraga Tajorentsi, eejatzi nokimoshireperotaki. Tema ikatziyashita riraga Jesoshi janta. Romapokashitanakawo itacheronkawaantetanaki, ikantanaki:

—¡Maawaeni ninkarika miritatsiri ishireki ipokashitenaata imiritapaeta! ³⁸ Ari otz-imantakyaari rajankaneki aapatziyanari iña owañaantatsiri oshitowantapaakyaari. Rootaki okantakotziri Iwaperite Tajorentsi iroka iña nokantakimirika imiritapaeta.

³⁹ Ro roshiyakaawentakiri iñaatatsiri rowaga Ishire Tajorentsi, rootaki iinja kithatakayaarini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Omaanta tekiraata ijenokanaa riraga Jesoshi rootaki tekira opokashitantari roori Ishire Tajorentsi aapatziyariri.

⁴⁰ Eenitatsi oshekini piyoteeyencharini jaga ikemawakiri ikantakiriri rirori, roojatzi ikanantanaka apaanipaeni:

—Rioperotaki irika kamanantzirorini iñaani Tajorentsi aamaantakariri maawaeni.

⁴¹ Paashini kantayitatsirini:

—Rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi.

Paashini kantatsiri:

—¿Arima ipoñeeyani riraga Rotyaantanewo Tajorentsi Karireeyaki? Teewee. ⁴² Rooma okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Rotyaantanewo Tajorentsi rirotaki icharineeteni Iravirini. Ipoñaakya Weriki, janta ijeekawitani irira paerani”.

⁴³ Roojatzi ipiyapiyawaantetakotantakariri maawaeni riraga Jesoshi. ⁴⁴ Eenitatsi apaanipaeni kowawiteenchari ragaerimi, omaanta tee imatziro.

⁴⁵ Ipiyeeyanakani maawaeni waariryaapaeni. Rareeteeyapaakarini riraga jewatatsiripaeni ñaanakowenantatsiri eejatzi warijeeyopaeni. Ikantawakiri:

—¿Iitakajaga kaari pamantanari jaka? Nokantawitzimi inkaaganki: “Pamakinari”.

⁴⁶ Rakapaakiri:

—Kameetha iñaawaetzi irinta shiramparinta. Kameetha riyotaantzi, tekatsi paashini kimityaarini. Tee ikantziro oetarika kaari kameethatatsi.

⁴⁷ Ikantawakiri:

—Ramatawitashitakimi eerokapaeni eejatzi. ⁴⁸ ¿Naapatziyakari naakapaeni jewatat-siri? Kaari naapatziyari. ¿Raapatziyakaririka warijeeyopaeni? Kaari. ⁴⁹ Omaanta irintapaeni atzirinta tee riyojeempiyaawo Iwaperite Tajorentsi. Tee okameethatzi iñaaperotziri riraganki. Rowashironkaeri Tajorentsi maawaeni irinta iinja.

⁵⁰ Eenitatsi jaga Nikoreemo, pokashitakiriri riraga Jesoshi chapinki tsiteniriki. Itsipatawakaeya iwarijeeyotzinkarite, ikantanakiri:

⁵¹ “¿Pikantakotashitari: ‘Tee ikameethatzi Jesoshi?’” Eeromi okantakae rojankinarini Moeseeshi okameethatzi ityaawo akemijanteri ikantakiri, eejatzi okameethatzi ityaawo ayotero kameetha oetarika rantakiri.

⁵² Ikantawakiri:

—Tema eeroka eejatzi pikimiwitari karireeyajatziri riraga kaari iyotziriri. Paminaminayiteroni Iwaperite Tajorentsi piyotantyaari tee ipoña Karireeyaki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi.

⁵³ Roojatziri riyaatanee maawaeni ipankokipaeni.

8

Tsinani shirontariri shirampari kaari oemi

¹ Omaanta irira Jesoshi riyataakaanakina tonkaariki, iitachari Oriiwomashi. Ari nomaaki janta. ² Okitejitzimataki ipiyakaapaakina Tajorentsipankoki. Oshekyaanatzi atziri riyataashitanakiri. Ijeekapaaki riraga Jesoshi, riyotaantapaariri. ³ Ramaeyapaakinirini apaani tsinani iñeetakiro oshirontakari shirampari kaari oemi. Riraga amirori rirotaki iyotaantziroripaeni Iwaperite Tajorentsi, eejatzi warijeeyopaeni. Rojatekakiro niyanki. ⁴ Ikantapaakiri:

—Iyotaantatsiri, iñeetakiro tsinanika oshirontakari shirampari kaari oemi.

⁵ Paerani rojankinatzi Moeseeshi okameethatzi rompojanteetyaawo mapi tsinani oshirontakari kaari oemi. ¿Tsika pikantzika eerori?

⁶ Iñaantawitari, ikowaeyawitani ikompitakayaarimi, rootaki ikananteeyawitaririni. Omaanta apatziro roeyotanaka Jesoshi, rojankinatantanakawo rakoempeki kipatsiki.

⁷ Rapiitawitanakari riroripaeni:

—¿Iitaka pikantziri?

Ikatzianaka irira. Ikantawakiri:

—Eenitatsirika pikaatzika iroñaaka kaari antziro kaari kameethatatsi, rityaawo rompojero mapiki, ari roojatziri pompojero maawaeni.

⁸ Rapiitziro roeyotanaka, eejatzi rojankinataneeripi kipsiki. ⁹ Omaanta ikemantawori iroka, maawaeni thawetakotzirori riyaatanee. Ritanaawo riraga aatayiteencharini, rimpaetanaki riraga maawaeni ewankaripaeni riyaatanee. Roojatziri ijeekanaki riraga Jesoshi, eejatzi roori tsinani, roojatziri okatziya jaga. Eejatzi nojeekanaki naakapaeni riyotanewo eejatzi paashini atziri. ¹⁰ Ikatziyanaa riraga Jesoshi. Tekatsi iñaaki thawetakotzirori, inta eenitatsi tsinani. Ikantziro:

—¿Tsika iroñaaka riraganki thawetakotakimiriranki? ¿Tekatsima thawetakotemironi pantziri?

¹¹ Okantanakiri roori:

—Tee noñaawaeri, nowinkatharite, jateeyaneeni.

Roojatziri ikanantawakawo:

—Eejatzi naari, eero nokantakowentzimiro pantakiri. Piyaataneeripi iroñaaka, eero papiitziro panteero kaari kameethatatsi.

Tajorentsi rirotaki kantakotziriri Jesoshi

¹² Impaetzi rapiitantawori iñaanataneeeri Jesoshi atziri ikantanakiri:

—Naaka oshiyaworiranki ootamentotsiranki koñeetyaakayeroni maawaeni kipsipaeni. Tema niyoperotakotziri riraga Pawa Tajorentsi eejatzi niyoperotakotzimiro

tsika ikanta. Eejatzi nokantakotzimiro oetaka kyaaryooperotatsiri. Ninkarika aapatziyakinari eero rantapiintziro kaari kameethatatsi, tema kimitakotaka ijeekaki kitejiriki ikimitaaga riraga Tajorentsi.

¹³ Roojatzi ikanantanakari warijeeyopaeni:

—Tema pikantakotashita eeroka apaniroeni. Nokemimi omaanta tee nomatziro naapatziyemi, eerorika tekatsi apite ikantana. Tema tee niyotzi kyaaryooperorika okaatzi pikantziri.

¹⁴ Ikantawakiri:

—Jee, naaka kantakotacha. Omaanta kyaaryooperotaki nokantakiri. Ro okameethatantakari niyotzi naaka tsikarika nopoñaakari. Eejatzi niyotzi tsika niyaatee. Omaanta eeroka tee piyotzi tsikarika nopoñaanakari. Eejatzi tee piyotzi tsikarika niyaatee. ¹⁵ Pikimitakari oshekini paashini atziri. Tee piyotana omaanta pikantakowentashitakina maawaeni. Pikenkithashiryaashita: “Irika shirampari ikimita maawaeni paashini shirampari”. Omaanta naaka tee nokantakowentzimi iroñaaka. ¹⁶ Omaanta nokantakowentemimi pikameethatzirika iroñaaka, kyaaryootaki nokantakowentemimi. Niyotakimi; eejatzi kijokiro royena Pawa riraga otyaantakinari, riyotakimi eejatzi. Nokaataki apite niyoperoeyemini. ¹⁷ Rooma okantzi Iwaperite Tajorentsi rowaga piñaanatapintziri: “Apiterika ikaate kantakoterini atziri ari ayoperotanaki kyaaryooperotaki ikanteri”. ¹⁸ Ari nokantakota naaka, eejatzi ikantakotana Pawa riraga otyaantakinari; apite nokanta.

¹⁹ Ikantanakiri riraga warijeeyo:

—¿Tsika iroñaaka piri?

Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Tee piyotana. Tee piyotziri Pawa eejatzi. Aririka piyotakinami eeroka, piyotakirimi riraga Pawa eejatzi.

²⁰ Rootaki ikantakiriri maawaeni Jesoshi janta Tajorentsiipankoki. Ijeekanaki okaakini janta ipapiintzirinta Tajorentsi koriki. Ikwawitaka riraga warijeeyopaeni ragaeterimi riraga Jesoshi omaanta tekira omonkaata ikamantyaari maawaeni ikowakaakiriri Ashitariri, rootaki kaari imatanteetari ragaeteri.

²¹ Eekiro riyaatatzi riraga Jesoshi ikantanaki:

—Rootzimateentsi niyaatee. Pikowakowawitanakinami maawaeni piñaanakinami omaanta eero piñaana. Eero pimatziro piyaate niyaateenta naari. Tema roojatzi pikantyaani pantapiintero kaari kameethatatsi roojatzi pikamantakya, rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²² Ikantawakaaka riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni:

—Pikenkithashireeya ishinetatya. Pikemakiriroña ikanantari: “Rooteentsi niyaatee, eero pimatziro piyaate niyaateenta naari”.

²³ Ikantanakiri riraga Jesoshi:

—Eeroka jeekatsiri kipatsikika omaanta naaka nopoñaaka jenokinta. Jaka kipatsikika rootaki pijeekantari eerokapaeni. Tee nojeekaperotzi naaka kipatsikika.

²⁴ Rootaki nokanantakimiri inkaaganki: “Tema roojatzi pikantyaani pantapiintero kaari kameethatatsi roojatzi pikamantakya”. Eerorika paapatziyawo nokantakimiri, aritaki piyaataki paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²⁵ Rojampitakiri, ikantakiri:

—¿Ninkamika?

Ikantawakiri:

—Tema nokantaperowitakimi. ²⁶ Eenitatsi osheki nokantemirimi; eenitatsi eejatzi pantayitzirini nokantakowentemirimi. Omaanta riropertaki otyaantakinari, eenitatsi ikantakinari irira: rootaki iroka nokamanteriri atziripaeni.

²⁷ Tee riyotziri riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni rirotaki ikenkithatakotakiri Ashitariri, riraga Pawa Tajorentsi. ²⁸ Roojatzi ikantziri riraga Jesoshi:

—Aririka powatzikakotakina paata koroshiki, aritaki piyotanakina eerokapaeni. Piyotena nopoñaanaka jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Eejatzi ari piyotanakina tekatsi nantawitya naari. Nokantziro iroka riyotaakinari Pawa otyaantakinari, ²⁹ kijokiro rowanakina rirori. Tema nantziniri naari oetarika ikowakaakinari irira, rootaki kaari rookantana.

³⁰ Eeniro ikanteeyakiririni iroka, ari osheki atziri raapatziyimawitakari.

³¹ Roojatzi Jesoshi ikanantanakari riroripaeni:

—Aririka paapatziyaperotanyakyaawo nokantzimiri, tema eeroka niyootaanewopaeni. ³² Aritaki piyotakoperotanakina naaka riraga kyaaryooperotatsiri. Rootaki nookakaakowenantakimiri. Eero omperateeteemi paashini.

³³ Ikantawakiri riroripaeni:

—Naaka icharineetenipaeni Awaraamani. Tekatsi omperatenani paerani roojatzi iroñaaka. ¿Litakajaga pikanantanari: “Pookakaakowenantakinari”?

³⁴ Rakakiri rirori:

—Kyaaryooperotaki iroka nokantemiri. Eenitatsi omperatariri maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. Rowaga kaari kameethatatsi rantapiintziri, oshiyawitari omperatariri. ³⁵ Riraga omperarentsi eero ikantani ijeekaperote ipankoki omperatariri. Omaantakya riraga itomi ashitawori ipanko ikantani ijeekaperote irira. ³⁶ Naaka Itomi Tajorentsi. Aririka nookakaakowentakimi, eero rapiiteemi romperateemi. ³⁷ Niyoperotakimi maawaeni, eerokatawitaka icharineetenipaeni Awaraamani. Omaanta tee paapatziyawo nokantzimiri. Rootaki pajaryaantanari powamaena. ³⁸ Naaka nokamantzimiro okaatzi ikantakinari Pawa nashi eejatzi roñaagakinawo janta notsipatarinta. Omaanta eeroka ikantzimi pirintakari pashi rootaki pantapiintziri eerokapaeni okaatzi ikowakaakimiri.

³⁹ Ikantawakiri:

—Naakapaeni joriiyopero, naaka icharineetenipaeni Awaraamani.

Ikantziri riraga Jesoshi:

—Kaari. Eerokami maawaenimi icharineeteniperopaenimi Awaraamani aritaki pikimitanyakyaarimi. Raapatziyanani paerani rirori, picharineetenitakyaarinimi, pikimityaarimi eeroripaeni, paapatziyakinami. ⁴⁰ Naaka kantawitawori kyaaryootatsiri nokemiri Tajorentsi. Omaanta pajareeyanani powamaena. Tee pikimitani riraga Awaraamani, tee. Ikimoshiryaantakari rirori raapatziyakawo oetaka ikantziri riraga Tajorentsi. ⁴¹ Omaanta pantapiintziro eeroka rantziri piriperotari.

Roojatzi ikanantanakari irirapaeni:

—¿Paashinika ashitanari? Apaani nirintari naakapaeni. Rirotaki Tajorentsi.

⁴² Ikantakiri riraga Jesoshi maawaeni:

—Rirorikami pirintyaarimi Tajorentsi aritaki pinintaperotakinami naaka. Tee nopokashita; aritaki nopoñaakari riroriki, rirotaki otyaantakinari. ⁴³ ¿Litaka kaari piyotantawakawori nokantzimiri? Tema tee pikoyi paapatziyawo okaatzi nokantzimiri, rootaki kaari pimatantawo paapatziyawo. ⁴⁴ Rirotaki Jatanaashi pirintakari eerokapaeni. Rootaki pikowantakari pantapiintziniri ikowakayimiri. Owamaantatsirini paerani: irira rirotaki oñaagantzirori rowamaantzi. Tee ikenkithashireeyawo kyaaryootayitatsirini, rootaki kaari ikameethatanta. Theeyachari irira, rootaki itheeyantayitaarini atziri. ⁴⁵ Omaanta naaka nokamantawitakimiro kyaaryooperotatsiri, omaanta tee paapatziyana; tema poyaatatziiri riraga Jatanaashi. ⁴⁶ ¿Eenitatsi jaka ñaakinari naari nantziro kaari kameethatatsi? Teewee. Rooma okameethatakirika nokantakimiri,

¿iitaka kaari paapatziyantana? ⁴⁷ Maawaeni itomintari Tajorentsi, rirotaki aapatziyawori ikantziri. Tee itomintzimi eerokapaeni. Rootaki kaari paapatziyantawo ikantziri rirori.

⁴⁸ Roojatzi ikantawakiri riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni:

—Kyaaryootaki nokantakimiri. Eerokataki jamaaryajatzi, eejatzi ithawirentsi-takaashitakimi kamaari.

⁴⁹ Ikantawakiri rirori:

—Tee nothawirentsizi: nopinkathatziri Pawa. Omaanta eeroka tee pipinkathatana; pitheenkakina eeroka. ⁵⁰ Tee nokowashita iñaaperotena atziri; inta Pawa kowaentsiri iñaaperotena maawaeni atziri. Eejatzi rirotaki kankowenterini maawaeni theenkanaari ikameethatzirika. ⁵¹ Kyaaryootaki iroka nokantemiri: raapatziyaperotawakyaaworika nokantziriri, eero ikamaperotzi.

⁵² Roojatzi ikanantanakari riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni:

—Iroñaakaroña niyoperotakimi pithawirentsitaki. Kamaki Awaraamani. Eejatzi kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, kamaki riroripaeni. Omaanta pikantzi eerori: “Eero ikami aapatziyaworini nokantziri”. ⁵³ Kamaki achariniiteni paerani Awaraamani. Kamaki riroripaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. ¿Piitashiwitama panaakotziri riraga Awaraamani? ¿Piitashiwitama panaakotziri maawaeni paejatziiteni peewaperotaki eeroka?

⁵⁴ Ikantawakiri Jesoshi:

—Aririka nokantashityaami neewawenantzi, rooma natsipetyaawomi. Pawa, riraga pikantziri eerori: “Notajorentsite”, rirotaki jewatakaakinari. ⁵⁵ Tee piyotziri eeroka rirori, omaanta niyotziri naaka. Aririka nokantakimi: “Tee niyotziri”, aritaki nokimitemimi eerori, notheeyakyaami naaka. Rooma niyotziri riraga Pawa. Nomonkaateniri okaatzi ikantanari. ⁵⁶ Achariniiteni paerani riraga Awaraamani, riyotakotakina rootaki ikimoshiryantakari. Riyotzi iinja nopoke jaka kipatsiki, natzir-itapaaki. Iñaakina roojatzi ikimoshireperotantanaka eejatzi.

⁵⁷ Ikantziri riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni:

—Tekiraata pantyashiparitzimaneenteeta. ¿Piñiirima Awaraamani? Teewee.

⁵⁸ Ikantawakiri rirori:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Tekirani ikoñaatzini riraga Awaraamani, eenirona nojeeki naari. Jee, noñaanakiri.

⁵⁹ Roojatzi ramantawitanakawori mapi riraga jewatatsiripaeni, rompojerimi riraga Jesoshi. Omaanta romanapithatanakari irira Tajorentsipankoki, raminaminawitapaakari janta. Tee iñiiri. Tema shitowanaki rirori.

9

Retsiyatakotakiri Jesoshi kamampowaakitatsiri

¹ Iinja ikinakaanakina janta riraga Jesoshi. Noñaapaakiri shirampari kamampowaakitatsiri. Aritaki ikantapaaka owakira ikoñaatapaaki. ² Nokaatziri riyotaanepaeni nojampiteeyirini, nokanteeyirini:

—Iyotaanari, ¿iitaka ikoñaatantakari kamampowaakitatsiri? ¿Rooma rantayitzironi kaari kameethatatsi ashitariri ikamampowaakitantakari itomi? ¿Aririka irika antakirori kaari kameethatatsi ikamampowaakitantakari?

³ Ikantawakiri:

—Tekatsi rantzi, ikamampowaakitashitaka. Eejatzi ashitariri, tekatsi rantzi. Ro ikamampowaakitantakari irika itajonkakowenantakyaariri riraga Tajorentsi. Ikowakaakiri maawaeni atziri riyotanaki kyaaryo itajorentsitaki. ⁴ Iroñaakaroña okameethatzi antero oetarika ikowakiri Tajorentsi. Rotyaanantanari nokimitantari irira, notajonkakowenantakyaariri irika. Kaari nojamanitzi. Aririka ojamanitaki aaka

aririka itziroryaanaki oorya eero amatziro antero oetarika. ⁵ Eenirona nojeekika jaka kipatsikika, naaka iyotakotakaakiriri Tajorentsi maawaeni atziri.

⁶ Ikanantakariri iroka, reewatantanakawori kipatsi, ijampowathatakiro, roojatzi itziryaakitantakariri rokikira kamampowaakitatsiri. ⁷ Ikantakiri Jesoshi irira:

—Piyaate janta Shiroeki, pikiwaakitakitya.

Rootaki Shiroe* inkaare. Roojatzi riyaaatantanaka, ikiwaakitapaaka. Ipiya, aminanee. ⁸ Eenitatsi jaga inampiwori, eejatzi riraga ñaapiintziriri inethaantapiintzi koriki. Ikanteeyanakini:

—¿Kaarima irika riraganki jeekapiintatsiri nethaantapiintatsiri koriki?

⁹ Apaanipaeni kantayitatsirini:

—Rirotaki.

Paashini kantayitatsini:

—Kaari irira. Roshiyashitari.

Ikantawakiri rirori:

—Naakataki.

¹⁰ Rojampitakiri:

—¿Tsika ikanteetakimika pikokichaataantaa?

¹¹ Ikantawakiri rirori:

—Riraga shiramparinta iitachari Jesoshi reewatakiro kipatsi, ijampowathatakiro, itziryaakitantakinawo nokikira. Ikantakina: “Piyaate Shiroeki, pikiwaakitakitya”. Niyaatanaki, nokiwapaaka, roojatzi nokokichaataantanaa.

¹² Roojatzi ikanantanakari:

—¿Tsikarõña irira?

Ikantawakiri:

Tsikaarika, taaninya.

¹³⁻¹⁴ Rootaki kitejiri nomakoryaantapiintari naakapaeni joriyo itziryaakitantariri riraga Jesoshi kamampowaakitawitachari ikokichaataantaariri. Roojatzi raantee-tanakanariri warijeeyopaeni. ¹⁵ Rojampitawakiri ikantawakiri:

—¿Oetaka raashitakimiri pikokichaataantaa?

Ikantziri:

—Itziryaakitantakinawo jampowatha nokiki, roojatzi niyaatantanakari nokiwaakitakita. Iroñaaka kokichaataana.

¹⁶ Roojatzi ikanantanaka warijeeyo apaanipaeni:

—Riraga shirampari rantawaetantawo kitejiri amakoryaantapiintari. Teetsikya ipoñaaka Tajorentsi.

Paashini kantayitatsini:

—Rirorikami antzirori kaari kameethatatsi, eero imatziromi itajonkantayitenimi. Tema ipiyapiyawaantetawakaanteeyakarini, anik, anik, anik.

¹⁷ Rapiitanakiri ikantanakiri:

—¿Itaka piitzirika eerori riraga kokichaataakaakimiri?

Ikantawakiri:

—Noetziri naaka rirotaki kamanantzirori iñaani Tajorentsi.

¹⁸ Riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni tee raapatziyari: iitakaashitawitaka tee ikamampowaakitzi. Ikaemakaantakiri ashitariri eejatzi riniro ¹⁹ rojampitawakiri, ikantawakiri:

—¿Rirotaki irika pitomi pikantziriranki: “Ikoñaatapaaki kamampowaakitatsiri”? ¿Itaka iroñaaka ikokichaataantaa?

²⁰ Rakapaakiri:

—Jee, rirotaki notyomi. Noñaaperotziri ashi royiro ikoñaatakotapaakiro ikamampowaakitapaaki. ²¹ Omaanta tee noñiiri tsikaarika ikantaari ikokichaataantaa, tee

* 9:7 Akantziro aari apaanteki Shiroe: Rotyaantziri.

niyotzi naaka. Eejatzi tee niyotzi ninkarika kokichaatakaakiriri. Tee reentsitaneeroñoaka. Pojampiteri irira.

Rootaki ikantziri ashitariri riraga warijeeyopaeni. Ari jataneero.

²² Riraga ashitariri ithaawanteeyakarini riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni, tema riyotaki aritaki ipiyowenteeyakarini riraga Jesoshi. Ikanteeyitakani: “Eenitatsirika kantatsini: ‘Rirotaki Jesoshi Rotyaantanewo Tajorentsi’, eero ishinetziri irira atsipatyaari akemijanteeyini”. Rootaki ithaawanteeyanakarini ashitariri, ²³ rootaki ikanantanakariri: “Tee reentsitaneeroñoaka notyomi. Pojampiteri irira”.

²⁴ Roojatzi rapiitakiri rirori ikaemakaantakiri riraga kamampowaakiwitachari. Ikantawakiri:

—Piñaaperoteri Tajorentsi. Irinta shirampari niyoteeyirini rirori antzirori kaari kameethatatsi.

²⁵ Ikantapaakiri riraga kamampowaakiwitachari:

—Rirorikama antzirori kaari kameethatatsi, tee niyotzi naaka. Apatziro niyotakikya, nokamampowaakitawitani paerani, iroñoaka kokichaataana. ²⁶ Rapiitakiri ikantawakiri:

—¿Tsika ikantapaakimika ikokichaatakaanteemiri?

²⁷ Rakapaakiri:

—Rootaki nokantawitakimiri inkaaganki omaanta tee paapatziyawakawo. ¿Iitaka pikowantari papiitero pikemiro? ¿Pikowaeyanakinirika eeroaka paapatziyari rirori?

²⁸ Roojatzi ikijathatantanakariri ikantanakiri:

—Eerokatajaantaki eerori riyotaanewo. Omaanta naakapaeni riyotaanewopaeni Moeseeshini. ²⁹ Niyoteeyini ikenkithatakaakirini Tajorentsi riraga Moeseeshi paerani peroroño. Rooma riroriranki shirampari tee niyoteeyirini tsikarika ipoñoakari irira.

³⁰ Ikantawakiri:

—¡Kyaaritaamakya! Rootaki notsikanatantakimiri. Tee piyotziri eerori tsikarika ipoñoakari, omaanta rirotaki kokichaatakaakinari. ³¹ Ayotakoeyirini Tajorentsi, tee ikemijantziri antayitzirorini kaari kameethatatsi. Omaanta riraga pinkathaperoteri Tajorentsi, antzirori ikowakaakiriri, rootaki ikemapiintantariri riraga Tajorentsi. ³² Tee akemakotapiintziri kokichaatakayerini koñaatapaentsiri kamampowaakitatsiri. Omaanta naaka nokoñaatapaaki nokamampowaakitapaaki, tema retsiyatakotaana rirori. ³³ Eeromi ipoñaami Tajorentsiki tekatsimi matenanimi etsiyatakoteenani.

³⁴ Ikantziri riroripaeni:

—Paerani pikoñaatantapaakari tee pikameethatapaaki. ¿Arima pikowaki iroñoaka piyoteeyinani? ¡Jantzikoeni! ¡Intsipaete piyaate jaga!

Rootaki rookantakariri Tajorentsipankoki.

³⁵ Ikemakotakiri riraga Jesoshi rookaeyakirini warijeeyopaeni riraga kamampowaakiwitachari. Roojatzi raminakitziri, ikantapaakiri:

—¿Paapatziyarima Itomi Tajorentsi?

³⁶ Ari ikantawakiri:

—¿Tsika ijeekakika, naapatziyakari?

³⁷ Ikantapaakiri:

—Naakataki. Piñaakinaroño, nokenkithatakaakimi iroñoaka.

³⁸ Ikantawakiri:

—Naapatziyawakimi, Nowinkatharite. Eeroaka rioperori.

³⁹ Ikantapaakiri:

—Rootaki nopokantakariri kipatsikika, nokantakotantyaariri maawaeni atziri tsika ikanteeyani. Tema noñaakimi eeroaka, eerokawitaka kamampowaakitatsiri omaanta iroñoaka nokokichaatakagaemi. Niyotaakotakimiri Tajorentsi. Tema paapatziyana rootaki iinja piñaantyaariri irira. Kimitaka iroka nopokapaaki jaka niyotaakoteeriri Tajorentsi maawaeni atziri. Riraga aapatziyeeyanarini aritaki riyotaakiri paashini

atziri iñeeri iinja. Omaanta riraga kaari aapatziyeeyanarini inta ikenkithashiryaaawita riyoterimi Tajorentsi, tema tee riyotzimaetari eejatzi eero iñiiri iinja. Iitashiwitaka riyotziri iroñaaka. Omaanta roshiyashitakari kamampowaakitatsiri tee riyoperotziri irira.

⁴⁰ Riraga warijeeyopaeni itsipateeyakarini, ikemaeyawakironi ikantakiriri. Roojatzi ikanteeyantanakani apaanipaeni:
—Iroka poshiyakaawentakiri kamampowaakitatsiri, ¿teetsikya pikenkithashiryaaakowitana naaka kamampowaakiwitachari?

⁴¹ Rakapaakiri rirori:
—Pikampowaakitizira, eero ojeeki kaari kameethatatsi pantziri; omaanta pikanteeyawitani: “Namineeyini”, rootaki ojeekantari pantani.

10

Riraga Jesoshi ikenkithatakotziri ashitariri rowishate

¹ Eekiro riyaatatzi riyotaantzi riraga Jesoshi, ikantanakiri:
—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Rooma tsiteniniki romonkyaapiintziri ashitariri rowishate ishiirikoteki. Eenitatsi apaani omoo eejatzi ashitako kameetha. Romonkyaantariri ikempoyaantari tsiteniriki. Ninkarika pokatsini eerorika ikyaapaaki omooki inta rateetashitapaakya raantyaariri owisha, irira rirotaki koshintzi. Ikoyi ikoshite. ²⁻³ Eenitatsirika atziri shentziniriri ashitako, aririka ipokapaaki ashitariri, ari rashitaryaawakiniri ishineteri ikyaanaki. Aririka ikyaashitapaakiri, ikaemapaakiri rowishate iwaeropaeni, ari ipokashiteri maawaeni, eero ithaawantawakari ashitariri. Roojatzi raanakiri janta paashitomashiki, ⁴ reewatanakiri. Ari riyowaantetziri iñaani, rootaki royaateeyantaririni. ⁵ Aririka ikaemawityaari kaari iñaapiintzi rowishate, eero riyowaantetawakiri ipaante. Eero royaatziri inta ishiyaapithatanakyaari maawaeni.

⁶ Rootaki roshiyakaawentawitakanariri riraga Jesoshi omaanta tee riyotakoteeyironi oetarika roshiyakaawentziniriri. ⁷⁻⁹ Ikanteeyanakirini eejatzi:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Naaka oshiyawori ashitakontsi ikyaapiintzira owisha. Tema kimitaka iroka, aririka pikowaperotaki piyoteeri Tajorentsi paapatziyakinarika naari. Maawaeni eeroka jewatatsiri joriiyopaeni jaka kaari aapatziyanari kimitakimi koshintzi. Kaari piyotaakoperotakiriri Tajorentsi atziri. Omaanta naaka iyoperotziriri riraga Pawa. Ninkarika aapatziyenani naaka nowañaakiri ikantyaani nojeekakayeri eejatzi nopaperoteri oetarika owañeerini. ¹⁰ Ipokashitziri koshintzi ikoshite owisha, rowamaeri. Eerokapaeni jewatatsiri pikimiwitakari: rooma tee pikameethatzi. Tee piyotaakotantaperotziri Tajorentsi atziri, rootaki aririka ikame irira, tee riyoperotanakiri Tajorentsi. Rootaki kaari iñaaperotantariri rirori ikameethatzi. Tema rootaki kaari nomatantawo nojeekakayeri naaka eejatzi Pawa. Omaanta naaka nopokaki nowañaantakariri kameetha. ¹¹ Naaka oshiyariri riraga shentziriri rowishate kameethari. Tema naaka ashitariri kameethari aapatziyaperotanari rootaki nokowan-takari nokamawenteri. ¹² Tee nokimitari shentziniriri owisha ipinatzi ashitariri. Irira kaari ashitariri owisha. Aririka iñaawakiri rirori ipokapaaki manitzi, ithaawantanakari ishiyaapithatanakari; rookanakiri owishapaeni. Roojatzi raantapaakyaarikya riraga manitzi apaanipaeni owisha, rowamayitapaakirini. Maawaeni paashinipaeni owisha itsiparyaayitanakani. ¹³ Aritaki ikantari rirori. Tee ikenkithashiryaaaperotziri owisha, inta ikenkithashiryaaashitakari koriki ipineeteriri, rootaki ishiyaapithatanta-nakariri. Pikimitaka eerokapaeni jewatatsiripaeni pookanakiri irika kamampowaaki-witachari, tee pamitakotziri kameetha. ¹⁴⁻¹⁵ Tema naaka oshiyariri riraga shentziriri rowishate kameethari. Kyaaryo naaka ashitariri kameethari riraga aapatziyanari. Tema maawaeni irirapaeni nokashiyeeyirini nosheninka. Kimitaka niyotziri Pawa

eejatzi riyotakina naaka, tema niyotziri riroripaeni, eejatzi naaka riyotzitana. Eejatzi nokamawenteri. ¹⁶ Eenitatsi eejatzi paashinijatzitatsiri atziri kaari joriiyotatsiri. Nokowakiri maawaeni irira eejatzi ikemantenari oetarika nokantziri, niyotaakotantariri Pawa Tajorentsi roojatzi raapatziyanteena. Aririka raapatziyena ari nokashiyeeri nosheninka. Tema nokashiyeeri nosheninka maawaeni aapatziyanari, joriiyotatsiri eejatzi paashinijatzitatsiri atziri.

¹⁷ Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—Nokowashitari naaka nokamawenteri atziripaeni, rootaki nokamawenantaariri iinja eejatzi nopiriintanee. Rootaki inintaperotantanari Pawa. ¹⁸ Tekatsi matashityaawonimi rowamaenami, inta nokowaperotaki nokamawenteri maawaeni atziri rootaki nomatantyaawori. Nomatero nokamawenteri atziri, eejatzi nomatero nopiriinte: rootaki ikowakaakinari Pawa.

Ari riyaataakaanakina naakapaeni.

¹⁹ Aritaki okantari ikantakiriri riraga Jesoshi. Roojatzi ipiyapiyawaanteteeya-paakaririni maawaeni jewatatsiripaeni joriiyopaeni. ²⁰ Eenitatsi osheki kantayitatsirini:

—Ikyaantashitakari kamaari. ¿Itaka pikemijanantariri?

²¹ Ikantzi paashinipaeni:

—Tee ikyaantari kamaari, tema kameetha riyotaantzi. Kaari irinta kamaari: tema ineshironkatakiri kamampowaakitatsiri, rootaki ikokichaatakantari.

Rapiitziro ikantzi Jesoshi: “Naaka monkaatakariri Tajorentsi”

²² Okanta okyaawontsitapaaki. Monkaatapaaka kitejiri nokenkithashiryaantawori rowameethatanteetawori Tajorentsi paerani. Ipiyakaakina Jesoshi Jerojareeki.

²³ Ari ikatziyatziyawaeta rirori janta owitheenkayitani otzinkamipaeni pankotsi, noetziro pankotsi Rashi Sharamooni. Tema rootaki ikaapanomatantakawori rinkinagaakitero okaatzira. ²⁴ Ipiyowentapaakari osheki jewatatsiripaeni joriiyopaeni, rojatekapaakiri Jesoshi. Ikantapaakiri:

—Paerani pimanapithatakinawo. Pikantaperotena iroñaaka: ¿eeroka Rotyaantanewo Tajorentsi poemishitowaeri oroomajatzi?

²⁵ Ikantawakiri:

—Aritaki nokanteeyawitakimini; omaanta tee paapatziyawakina. Oetarika nantayitakirini, rirotaki Pawa otyaantakinari matakaakinawori. Iroka nantayitakirini, rootaki riyotakaemirini naaka Rotyaantanewo Tajorentsi. ²⁶ Aritaki nokantakimi: tee ro kaari pikowanteeyani pikemijantena, inta kaari pimatantawo pikemijantana. ²⁷ Riraga aapatziyanari ikemiro nokantziri. Niyotziri maawaeni eejatzi irirapaeni royaatana. ²⁸ Aritaki naaka nowañaakiri maawaeni. Tema roojatzi ikantyaani nojeekakaakiri naaka. Eero riyaatzi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Nokempoyaaperotakiri, okimitzimotawitana noerikawakotakiri. Tekatsi aapithatenarini. ²⁹ Riraga Pawa pakinariri ikantakina: “Pikempoyeenari irirapaeni”. Ranaakotakiri maawaeni itajonkantaperotzi, tekatsi aapithaterini eejatzi Pawa rakoki. ³⁰ Nomonkaataperotakari Pawa, eejatzi naaka imonkaatakina.

³¹ Roojatzi maawaeni riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni ramawitanaka mapi rompojantyaaririmi. ³² Omaanta ikantanakiri rirori:

—Rirotaki Pawa tajonkakaakinari. Osheki noñaagayitakimironi. ¿Itakama nantakiri pikowantari pompojantenari mapiki?

³³ Ikantawakiri:

—Tee ro nompojantemiri mapiki pantzirowa kameethatatsiri. Eeroka shirampari, omaanta piitajorentsitashitaka, rootaki nompojantemiri mapiki.

³⁴ Ikantanakiri rirori:

—Tema rojankinatakantakiniri Tajorentsi atziri Iwaperiteki rirori, okantzi: “Nokanteeyemini eeroka maawaeni tajorentsitatsiri”. ³⁵ Riraga ojankinatzirorini

Iwaperite Tajorentsi ikantziri: “Tajorentsitatsiri”. Tekatsi akantero inashitakayaawo Iwaperite Tajorentsi. ³⁶ Ikowakaakina Pawa, rootaki rotyaanantakinari jaka kipatsikika. Inkaaganki nokantakimi: “Naaka Itomi Tajorentsi”. ¿Litaka iroñaaka pikanantanari: “Piitajorentsitashitaka”? Itajonkantaki Pawa. ³⁷ Eerorika nokimitari irira eero paapatziyana. ³⁸ Omaanta nokimitaririka, paapatziyeeyanani. Eerorika pikoyi paapatziyashitana naari, okameethatzi paapatziyakotenawo nantziri. Paapatziyawo, roojatzi piyotantyaari ikimitana Pawa. Eejatzi naari nokimitari irira. Piyoperotawakiro.

³⁹ Rapiitziri ikowaperoeyawitanakani rayerimi, omaanta ipeyimotanakari Jesoshi.

⁴⁰ Ari imontyaakaanakinawo naaka riraga Jesoshi Joriraaniki. Riyaataakaanakina janta intatsikeronta tsikarika paerani Jowani ikaawoshitantzi. Aritaki ijeekakaapaakina janta apite kashiri. ⁴¹ Osheki pokashitanakiriri eejatzi. Ikanteeyawakaapaakani:

—Tee itajonkantzi Jowani omaanta kyaaryootaki maawaeni ikantakotakiriri Jesoshika.

⁴² Osheki aapatziyayitawakaririni riraga Jesoshi janta.

11

Ipiriintanakiri Jesoshi Raajawo

¹ Ijeeki Wetaaniyaki shirampari iwaero Raajawo, imantsiyataki. Ojeeki eejatzi ipankoki ritsiropaeni: rowaga Mariiya, eejatzi rowaga Maarita. ² Chapinki ojeetziri Mariiya Awinkatharite iitziki. Ro ojeetantari kajankaari. Oshetantari oeshi eejatzi. Tema mantsiyataki iyaariri, ³ rootaki otyaanantakariri kanterini Jesoshi. Inteenanta riyaaatashitakiri. Iñaantapaakariri ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, riraga Raajawo pinintaperotziri, mantsiyataki. Thame aate.

⁴ Ikemantawakariri Jesoshi ikantawakiri:

—Imantsiyatawitawakyaata omaanta eero ikamaperotzi. Ro imantsiyatantakari, ikowaki Pawa Tajorentsi maawaeni atziri ipinkathatena naari eejatzi ipinkathatzi-ityaari irira.

⁵ Jesoshi inintaperotziro roori Maarita, irento, eejatzi iyaariri. ⁶ Ari ikemakotzitakari imantsiyataki, tee riyaaatzi intsi paete, ijeekanaki apite kitejiri. ⁷ Roojatzi ikanantanakina maawaeni:

—Thame apiyeeyanakini eejatzi Joreeyaki.

⁸ Nokantanakiri naari:

—Iyotaanari, chapinki janta ari rompojaksimimi mapiki riraga joreeyajatzi. ¿Eekiroma pipiyashitanaatyeeri janta? Eero aatzi: rowamaemikari.

⁹⁻¹⁰ Riyotantari Jesoshi oetarika ikenkithashireeyari Pawa Tajorentsi eejatzi oetaka ikowakaanari naari, ikantana maawaeni:

—Tema eeniro okaatzi 12 oorapaeni apaani kitejiri akatziyatziyawaetantyaari eero antziwatanta. Eejatzi eenitatsi 12 oorapaeni tsiteniri akatziyatziyawaetantyaaworika aritaki antziwatakya. Okimiwitakawo iroka, tekiraata omonkaata kitejiri rowamaena. Aritaki amatakiro akatziyatziyawaete janta. Eero rowamagaetana iroñaaka, eero. Pawa ikowakaakae aate aaka. Aririka aapatziyaperotyaari riraga Tajorentsi, eero imatziro paashini atziri ipakaakagaero aapatziyakarira.

¹¹ Aritaki ikantakinari. Roojatzi ikanantanari:

—Imaashitaka* Raajawo. Niyaate iroñaaka nokaakapaeri rirori.

¹² Nokantanakiri:

—Maaperotakirika, Nowinkatharite, aritaki retsiyatakotanee.

¹³ Omaanta ikenkithatakowitakari Raajawo, ikamaki. Naaka, noetakashitawitaka ro ikantanari: “Imaashita, imakoryaantari”. ¹⁴ Roojatzi ikantaperotantanakinari:

* **11:11** Ikantzirorika joriyopaeni imaashitaka omatero okantakotziri apite inashita. 1. Irira imaaki 2. Ikamaperotakitzi.

—Kamaperotakiroña Raajawoni. ¹⁵ Kameethaperotaki tee noñiiri naaka ikamimotena, pimatantyaawori paapatziyaperoyanakinani, rootaki noki-moshiryaantanakari. Thame amineeyakiterini maawaeni.

¹⁶ Riraga Tomashi iiteetziri Tsipantzi, ikanteeyanani:

—Thame aateeyanakini maawaeni, rowamagaete aaka.

¹⁷ Roojatzi niyaatantanaka.

Nomagaeyakini niyanki awotsi. Okitejitanaki roojatzi nowaagantanaka. Tsitenini rootzimateentsi nareetya inampiki Raajawoni. Ikanteetawakina ikaatakotaki 4 kitejiri omonkyaaganteetantakariri Raajawoni omooki impeetaki. ¹⁸ Rowaga Wetaaniya okaakintawo Jerojaree, aamaashitya okaatzi 3 kiroometero. ¹⁹ Ipoñaaka Jerojareeki osheki joreeyajatzi pokashitzirori Maarita eejatzi Mariiya. Eejatzi itsipatawo we-taanijajatzi. Ikantapaakiro:

—Eero petakotashitari piyaaririni.

²⁰ Ari ritakawo apaani shirampari, kamanteroni Maarita:

—Kaakitakira Jesoshi.

Ookanakiro opanko, jatanaki otonkiyotawakari. Omaanta Mariiya, eeniro ojeekanaki pankotsiki.

²¹ Okantawakiri rowaga Maarita:

—Aririkami piyeekimi jaka, Nowinkatharite, eeromi ikamimi aarinini. ²² Niyotaki iroñaaka oetarika pikanteriri riraga Tajorentsi aritaki ipakimi okaatzi pikowakoteriri.

²³ Ikantapaakiro:

—Aritaki rapiiteero rañaagae piyaaririni.

²⁴ Okantawakiri:

—Jee, aririka omonkaatapaakya kitejiri ipiriinanteeyariri Tajorentsi maawaeni kamayitatsirini, aritaki ipiriintanee rirori aarinini. Niyotakiro iroka.

²⁵⁻²⁶ Ikantapaakiro:

—Naaka añaakagaerini maawaeni kamawiteenchari, eejatzi nowañagaeri riraga piyaaririni eejatzi. Ikamawitakyaarika aapatziyanari ari rapiiteero rañaagae eejatzi. Eero noshinetziri apaani atziri aapatziyanari itsipatyaari Jatanaashi janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¿Paapatziyawoma iroka nokantakimirika?

²⁷ Okantawakiri:

—Jee, Nowinkatharite, niyotakimi eerokataki riraga Itomi Tajorentsi riraga Rotyaantanewo naamaakari.

²⁸ Ari, piyaate pikaemiro pirento.

Roojatzi opiyanaka, okantziro rowaga Mariiya. Okamantathatapaakiro:

—Areetapaaka Iyotagaeri, ikaemakaantapaakimi.

²⁹ Okantziro:

—Jee, ari.

Intsipaete okatziyanaka, iyaatashitanakiri Jesoshi. ³⁰ Tekiraata rareetya rirori pankotsiki. Eeniro ijeeki janta otonkiyotakitarinta Maarita. Ari royiiri janta Mariiya. ³¹ Ari iñaakiro roori iyaatzi maawaeni tsipataworipaeni pankotsiki ari roemoshirenkaatziro, roojatzi royaatantanakawo maawaeni. Iitawitaka ari iyaate api-itero irakotyaari iyaaririni janta omookinta. ³² Ari oñaapaakiri Jesoshi, iyaatashitziri otziwerowashitapaakari owethatari. Okantapaakiri:

—Poemoshirenkapaena, Nowinkatharite. Aririkami piyeekimi jaka, eero ikamimi aarinini.

³³ Iñaawakiro riraga Jesoshi irayimotapaakari, eejatzi riragaeyakani joriyopaeni riraga tsipatayitaworini. Roojatzi ikantashiretanaki rirori, rowashiretanaka.

³⁴ Ikantanaki:

—¿Tsika powakirika?

Okantawakiri:

—Janta, Nowinkatharite, nowakiri omooki. Thame paminakitero.

³⁵ Ari riraapaaka riraga Jesoshi. ³⁶ Rootaki ikanantanakari joreeyajatzi:

—Piñaakiri, osheki inintashiretawitarini.

³⁷ Eenitatsi apaanipaeni kantaneentsiri:

—¿Kaarima irika kokichaatakagaeriri kamampowaakitatsiri? Eenirorikami jaka, ¿arima retsiyatakoteerimi eejatzi Raajawoni, eero ikamimi?

³⁸ Rapiitziro ikantashireperotanaki rirori. Rokaakiwitapaakawo omoo imoon-tashitanteetakariri kaminkari impeetaki. Rashitakotanteetakari mapi. ³⁹ Ikantapaaki riraga Jesoshi:

—Pipinoyaakoteri mapikika.

Okantawakiri rowaga Maarita:

—Eero, Nowinkatharite, ikaatakotaki imaakotaki 4 kitejiri ikamantakari. Shitzi-tanaki.

⁴⁰ Ikantanakiro:

—Eero pikantzi: “Eero”. Tema nokantakimi: “Paapatziyakinarika aritaki piñaakiro itajonkante Tajorentsi”.

⁴¹ Roojatzi ipinoyaanteetakawo mapi. Raminanaki riraga Jesoshi jenoki, ikantanaki:

—Ariwee, Pawa, niyotaki pikemakina. ⁴² Niyotaki pikanta pikemapiintana. Eenitatsi osheki katziyimotanari jaka. Nokowaki riyote maawaeni potyaantakina, rootaki nokenkithatakaantzimiri.

⁴³ Roojatzi ikaemaperotantanaka:

—Raajawo, pipiriintee, pipokae.

⁴⁴ Roojatzi riyowantanaka kamawiteenchari. Chapinki roojotanteetawakariri tokoy-atha: rakoki, iitziki, maawaeni. Ipashikapootanteetawakariri paaño. Iroñaaka ikantziri Jesoshi:

—Poojoryaakoteeri, potyaanteri riyaaatee.

⁴⁵ Riraga joreeyajatzi, rirotaki tsipateeyakaworini Mariiya, iñaakoeyakirini Jesoshi ipiriintakagaari Raajawo rowañaagaari.

Rajaryagaeyakarini rowamaeri Jesoshi

Tema oshekini riraga jewatatsiri raapatziyeeyanakarini Jesoshi. ⁴⁶ Paashinipaeni riraga jewatatsiri iñaakiri eejatzi ikijanaka. Roojatzi riyaatashitakiri warijeeyopaeni, ikantakotapaakiri riraga Jesoshi, okaatzi rantakiri. ⁴⁷ Ari ikantakoeyakitzirini riraga warijeeyopaeni. Tema ikaemakaanteeyakirini riraga 70 jewawentziriri joriyopaeni. Ikantawakaeyakani:

—¿Tsika akanterika? Riraganki shirampari osheki itajonkantapiintaki. ⁴⁸ Aririka ashinetanakiri eekiro riyaatzi itajonkantzi, ari raapatziyeeyanakyarini maawaeni atziri, ipokashiteekari oroomajatzi, ishekirowakoteekari Tajorentsipankoki. Eejatzi ithonkaekari aaka, maawaeni.

⁴⁹ Itsipatari Kaejashi riroripaeni janta. Iroñaaka ojarentsi rirotaki irira iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni. Ikantanaki rirori:

—Tekatsi piyote eerori. ⁵⁰ Tee pikenkithashiryaakya. Pamineeyini: okameethatzi-moeyeminiita ikameeta apaani shirampari rowawijaakoeyanteerini aakapaeni, eero athonkanta maawaeni aakapaeni.

⁵¹ Tee ikantashitari iroka. Rooma rirotaki iwinkatharite maawaeni ñaanakowenantatsiri. Riyotaakiri Tajorentsi, rootaki ikantakotzitantakariri ikamawenteeyerini riraga Jesoshi maawaeni joriyopaeni. ⁵²⁻⁵³ Tee apatziro ikamawenteeyirini joriyopaeni, inta ikamawenterini maawaeni atziri reentsitetantyaariri Tajorentsi maawaeni aapatziyariri rirori. Inashiteeyawitani, ijeekaeyini maawaeni nampitsikipaeni inteenaki omaanta ikamawenterini ipiyoyantyaaririni maawaeni. Aripaete riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni rajaryagaeyakarini riraga Jesoshi,

rowamaeri. ⁵⁴ Rootaki kaari iroñaaka ikinapiinantanakari irira janta roshekitzinta joreeyajatzipaeni, tee roñaagapaari. Riyaatakaanakina paashiniki kipatsi. Ari ijeekakaapaakina nampitsiki oetachari Ejerayeemi othapikinta janta tekatsinta atziri ipanko.

⁵⁵ Rootzimateentsi omonkaatya Kitejitatsiri Rawijantariri Ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki ikimoshireeyantyaarini maawaeni nojoriiyotzinkarite. Iroñaaka itonkaanaki maawaeni Jerojareeki rowameethatantanakyaariri, ipinkathatantyaariri Tajorentsi. Riyaateeyanakini jeekatsiri tsikarikapaeni, ⁵⁶ tema raminaminawitapaakari Jesoshi. Kyaapaaki maawaeni Tajorentsi ipinkathateri Tajorentsi, ikantawakaapaaka: —¿Oetaka pikenkithashiryaari eeroka, arima ipokaki Jesoshi?

—Aamashitya aririka.

⁵⁷ Tema aritaki ikantakaantakae aaka maawaeni atziri riraga warijeeyopaeni eejatzi jewatatsiripaeni ñaanakowenantatsiripaeni:

—Aririka piñaakiri Jesoshi, pipoke pikamantakitena intsipaete.

Tema ikowaeyanakini raakaanteri.

12

Janta Wetaaniyaki ojeetziri tsinani Jesoshi

¹ Tekiraata 6 kitejiri omonkaatantyaari nokimoshirewenantyaawori Kitejitatsiri Rawijantariri Ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Rareetakaanena riraga Jesoshi Wetaaniyaki janta ijeekinta riraga Raajawo kamawiteenchari: riraga rowañoagaeri Jesoshi. Tema itsipateeyakawoni ritsiropaeni, rowaga Maarita eejatzi rowaga Mariya. ² Ari riwetsikaetakiro owanawontsi iñaaperotantyaariri Jesoshi. Tema eejatzi ikaateeyirini Raajawo, naaka riyotaanewopaeni eejatzi paashinipaeni atziri. Rakiyoteeyirini maawaeni. Maarita rowaga ritsiro riraga Raajawo rootaki kitantatsirini okitziri atziripaeni. ³ Irento Mariya amapaakiniri Jesoshi kajankapithari yoshaachari naariwo, kameethaperotatsiri. Pinaperotachari. Otziripithatantakari iitziki, roojatzi oshetantanakari oeshi. Kajankaenkatanaki maawaeni pankotsiki. ⁴ Ari eenitatsi jaga Joorashi karyootejatzi rirowitaka riyotaanewo. Riyotaki riraga Jesoshi rirotaki aakaanterini iinja. Ikantawakiro:

⁵ —¿Iitaka kaari pipimanantawo kajankapitharika? Pinaperowitachari osheki koriki. Apayitanakiririnimi riraga ashironkaenkaripaeni. Omaanta peewanatashitakawo owinawo maawaeni.

⁶ Ikantashita: tee ineshironkatziri ashironkaenkari. Ikempoyaawitanari noorikite maawaeni, omaanta rirotaki ayitanariri eechonkiini noorikite. Tema eejatzi ikowaki eechonkiini owinawo kajankapithari, rootaki ikijakotantawori tee opiri owinawo.

⁷ Ikantziri Jesoshi:

—Okantyaata. Iyotaki nokame, rootaki otziripithatantanari* tekiraata nokame.

⁸ Ikantyaani ikaatemikya maawaeni owashironkaenkari, ari pimatero pineshironkatapiinteeyerini. Omaanta naaka eero nokantani nokaatemi maawaeni kitejiri. Eero oshekitzi kitejiri pineshironkatantanakinari jaka kipatsiki.

⁹ Osheki joreeyajatzipaeni kemakoeyawakiririni riraga Jesoshi eenitatsi janta, rootaki riyatashitantanakari maawaeni. Eejatzi riyatashitanakiri maawaeni ikoyi iñaantyaariri Raajawo, riraga kamawiteenchari ipiriintapaakiri rirori.

¹⁰ Rajaryagaeyakarini maawaeni jewatayitatsirini Tajorentsi ipankoki: tema ikowanaki rowamaeri eejatzi Raajawo. ¹¹ Osheki joreeyajatzipaeni ñaakoeyakiririni riraga Jesoshi rowañoakiri Raajawo, rootaki iroñaaka osheki jewatatsiri joriiyopaeni

* **12:7** Rametari joriiyopaeni ijeetantyaari kajankaari kaminkari eejatzi itziripithatantyaari kajankapithari eejatzi ityaakitantyaari panetatsiri tokoyamaashiki iponatantyaaririra kaminkari tekiraata ikitata. Roojatzi raantanakyaari ikitateri.

raapatziyeeyantanakaririni riraga Jesoshi, eejatzi rotsipariitanakari paashinipaeni jewatatsiri riraga kowatsiri rowamaerimi.

Riraga jerojareejatzi iñaaperotziri Jesoshi

¹² Okitejitanaki oshekini pokaentsiri ikimoshireeyini maawaeni. Ikemakoeyakirini riraga Jesoshi ari ipoki Jerojareeki. ¹³ Ari ragaeyanakironi oshipaeni kompiroshi eejatzi paashinipaeni oshiyawori raanakiro janta awotsiki itonkiyoteeyawakarintanta Jesoshi. Itacheronkawaanteteeyini:

—¡Sha! ¡Irika owawijaakotantatsini! ¡Ikameethaperotzi! ¡Rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi! ¡Rirotaki irika reewawenteeyirini nojoriiyotzinkaritepaeni!

¹⁴ Iñaapaakiri Jesoshi apaani wooro tekiraata ikyaakotari atziri. Rirotaki omapokaan-tapaakariri ikyaakotapaakari rirori. Rootaki imonkaatantakawori jankinarentsi Iwaperiteki Tajorentsi. Okantziri:

¹⁵ “Maawaeni jeekatsiri Jerojareeki, eero pithaayi, pokapaaki jewawentemini ikyaakotapaakari woorani tekira ikyaakoetari”.

¹⁶ Omaanta tee niyotzi naaka maawaeni riyotaanewo imonkaatziro rojankinateet-ziro paerani Iwaperiteki Tajorentsi. Aritaki ikamawentee riraga Jesoshi, ipiriintaka eejatzi riyaatanee jenokinta, ari okanta nokenkithashiryaakotziro maawaeni noñaakiri atziri rantakiri rirori. Rootaki nokanantari: “Kyaaryo ari okanta. Imonkaatakiro rirori oetaka rojankinateetziro Iwaperiteki Tajorentsi”. ¹⁷ Ari chapinki ikaemiri Raajawo: “Pishitowae”, ari shitowanee. Kamaperotawiteenchari, omaanta rapiitziro rañee: nokaatzi osheki ñaakoeyiririni, roojatzi nokantakoeyakironi iroka noñeeyakirini. ¹⁸ Ari ikemakotakiri riraga Jesoshi maawaeni atziri itajonkantzi rirori, rootaki riyaaashiteeyantakaririni itonkiyotawakari maawaeni. ¹⁹ Roojatzi ikanantawakaan-tanaka warijeeyopaeni:

—Ñaakiro. Maawaeni atziri royaatziri rirori. ¡Tee okameethatzi! ¿Oetakatya anteri? Tekira amatziri apakaeri rirori.

Riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni eekiro riyaatatzi iperatanaka royaateri rirori.

Paashinijatzitatsiri atziri ikoyi iñeeri riraga Jesoshi

²⁰ Itonkaanaki Jerojareeki osheki atziri ikimoshiretantaari, eejatzi ipinkathatantyaariri Tajorentsi. Ikaatziri kireeshiyajatzi owakira peyacha joriiyo. ²¹ Riyaatashiteeyapaakirini irirapaeni riraga Jiripi, rirotaki wetheerajatzi. Ojeeki Wetheera Karireeyaki. Ikantapaakiri:

—Yeeyi, nokoyi noñeeri Jesoshi.

²² Jiripi riyaaashitanakiri ikantakiri Antereeshi. Roojatzi riyaatantanaka apite eejatzi riroripaeni ikanantyaariri riraga Jesoshi.

²³ Ikantawakiri irira:

—Eerokataki paashinijatzitatsiri atziri omaanta pikoyi piyotena naaka. Kameetharini. Okameethatawita maawaeni atziri maawaeni kipatsiki raapatziyenami naaka. Tema rooteentsi nokamawentemi eerokapaeni maawaeni atziri. ²⁴ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Aririka omanakitero teriiko mapipookiki, eerorika opariyapaaki kipatsiki, eero oshooki roojatzi okantya: apaani okithoki ojeekanaki. Omaanta tziroyaapaentsiri kipatsiki, kimiwitaka kamaki okithoki oshookantari owakirari owaatha, roojatzi okithokitantanakya osheki. ²⁵ Eenitatsi atziripaeni kempoyaayiwitacharini, tee ikoyi rowashironkaya, omaanta ratsipetashitakawo ikempoyaaka, tema rootaki riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta kaari kempoyaacha inta rantakiniri Tajorentsi ikowakaakiriri omawitya ikemaatsiwentyaari kipatsikika, tema roojatzi ikantyaani rañaapae janta jenokinta nojeekakayeri kameetha. ²⁶ Maawaeni kowatsiri rantenawo nokowakaakiriri, okameethatzi royaatenaata; tema ikaatena tsikarika nojeeki naari. Eejatzi

iñaakiri Pawa ikameethatzi rirori. ²⁷ Iroñaaka nokenkithashiryaanaka. ¿Oetaka nokanteriri Pawa? ¿Nokanteririka: “Pawa, rooteentsi rowashironkayena atziri, powawijaakotena”? Ero nokantziri. Tema ro noshintsitashitantakawori nopokantakari kipatsiki nokemaatsityaawo eejatzi nokamawenteri maawaeni atziri. ²⁸ Roojatzi ikenkithatakaantakariri Ashitariri. Ikantziri:

—Pawa, nokowaki ipinkathateeyeminiita atziripaeni, iñaaperoyeminiita pikameethatzi.

Roojatzi nokemaeyantakaririni Pawa janta jenokinta, ikantzi:

—Tema poñaagakotakityaanari notajorenka eeroka, rootaki iñaaperotantakinari atziripaeni nokameethatzi. Iinja papiitero poñaagakaanteroni notajorenka eeroka, rootaki iñaaperotantenari osheki atziri.

²⁹ Ari ikemaeyawitawakarini katziyeeyawiteencharini, inta tee riyoperotawakiro. Ikantagaantashitanaka:

—Oñaawaepookitatzi.

Paashini kantayiteentsini:

—Iñaanatatziri ronampiri Tajorentsi.

³⁰ Ikantziri riraga Jesoshi:

—Tee naaka opokashitzi ñaagantsi iyotaantenari: inta eeroka riyotakagaeyawitakimini Tajorentsi otyaantakinari. ³¹ Iroñaakarofña ikantakowenteri maawaeni theenkantatsiri, ikantziri: “Eeniro pantziro kaari kameethatatsi, aritaki nowashironkaemi”. Iroñaaka eejatzi rookakaakiri Pawa riraga iwinkatharite maawaeni kamaaripaeni eejatzi maawaeni kaari aapatziyana. ³² Rooteentsi rowamagaetena rowatzikakoetena koroshiki roojatzikya nokenkithashiryaakaakari maawaeni atziri, ipokashiteeyenani, ikoyi nowawijaakoteri riroripaeni.

³³ Rootaki ikantakiri riraga Jesoshi. Ikamantzitakari tsika ikantyaaka ikamantyaari iinja.

³⁴ Ikantawakiri atziri:

—Iyotagae Iwaperite Tajorentsi: “Roojatzi ikanteetatyeeyaani Rotyaantanewo Tajorentsi rañe”. ¿Iitaka pikantziri? ¿Iitaka pikanantawori eeroka: “Ari rowamagaetakiri atziritapaentsirika”? ¿Ninkakya irika kamatsineka?

³⁵ Rakanakiri:

—Notsipatemi naaka riraga iyotakoperotakaaneeriri Tajorentsi paashini eechonkini. Paapatziyena iroñaaka. Eerorika paapatziyana eero piyotziri riraga Tajorentsi. Rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. ³⁶ Rootaki paapatziyantantari imatantyaawori reentsitetemi. Roojatzi ojeekantapaakimi pajankaneki noñaani.

Roojatzi riyaatantanaka imanapithatanakari.

Kaari raapatziyantari jewatatsiripaeni joriiyopaeni

³⁷ Iñaawitakari osheki atziri itajonkantayitakini riraga Jesoshi omaanta tee raapatziyeeyawakarini. ³⁸ Imonkaatakiro rojankinatakotzitaririni paerani Iseeyashi riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, ikantzi:

“Nowinkatharite, eero roshekiperotzi aapatziyawakimini rowaga akamanteriri. Iñaawitemi pitajonkante. Omaanta eero raapatziyimi”.

³⁹ Rootaki kaari imatantyaawo raapatziyari Jesoshi. Tema ikantzitakani eejatzi:

⁴⁰ “Riraga Tajorentsi tee ishinetziri riyoperoteri kimitaka tee iñiiri rokiki riraga kaari aapatziyaariri Jesoshi eejatzi tee ishinetziri riyotakayeri rajankaneki kimitaka tee ikenkithashiryaaj rankaneki. Ikantzi Tajorentsi: ‘Iñeekari. Riyotzikari. Rameentanakari. Nowawijaakotzirikari’ ”.

Rootaki kaari imatantawo maawaeni kaari aapatziyariri Jesoshi ikenkithashiryaarofña.

⁴¹ Paerani iñaakiri riraga Iseeyashi ishipakiryaaki Awinkatharite, impaetzi

ikenkithatakotziri. ⁴² Eejatzi osheki jewatatsiripaeni joriyopaeni raapatziyawitanakari Jesoshi. Omaanta ithaawantari warijeeyopaeni, rootaki kaari ikanantari inampijatzi: “Naapatziyakari Jesoshi”. Ikenkithashiryaa: “Ikijantanarikari naapatziyari irira, eero ishinetanaana notsipataneeyaari atziri janta piyotaantsiki nopinkathateri Tajorentsi”. ⁴³ Riraga warijeeyopaeni ikowapiintzi iñaaperoyerini atziripaeni ikameethatzi, tee ikenkithashiryaa koperotari Tajorentsi iñaaperoteririka irirapaeni ikameethatzi.

Kameetha aapatziyari riraga Jesoshi

⁴⁴ Roojatzi itacheronkawaantetantanaka riraga Jesoshi:

—Maawaeni aapatziyanari, tee apatziro naaka raapatziyaperotana, inta eejatzi raapatziyitari otyaantakinari. ⁴⁵ Maawaeni ñaapiintakinari, iñaapiintzityaari eejatzi otyaantakinari. ⁴⁶ Tema nopokapaaki jaka kipatsiki, nokimitapaakari ootamentotsi niyotakotakaantyaariri riraga Tajorentsi maawaeni atziri eero eekiro riyaatatyeeye ijeekanaki tsiteniriki; omaanta imatziro raapatziyana, eero rantapiintanakiro kaari kameethatzi, inta imonkaatakiro ikowakaakiriri Tajorentsi. ⁴⁷ Omaanta ninkarika kemayitawitakaworini nokantziri: eerorika ikemijantaperotziro, eero nokantakowentziri naaka. Tee ro nopokantari kipatsikika nokantakowentayiterini atziri, inta nopokantari nowawijaakoteri. ⁴⁸ Maawaeni theenkakinari kaari aapatziyawori noyenkithari, eenitatsi okantakowenteri iinja. Iroka noyenkithari nokantawitakari: iinja omonkaatapaakyaarikarona othonkantyaari kipatsi, ari okantakowenteri theenkakinari okaatzi nokantziri. ⁴⁹ Tee noñaawaetashita. Pawa otyaantakinari, rirotaki kantanari: “Rootaki irokakya piñaawaetapaeri. Irokakya pikantapaeriri”. ⁵⁰ Riraga aapatziyawori kaminagaantsi rashi Pawa okaatzika nokamantakiriri, ari owañaanakiri ikanteetatyeyaani ijeeki jenokinta. Tema nomonkaatakiro maawaeni okaatzi ikantakinari Pawa.

13

Jesoshi riyotagaeyakinawoni tsiteniriki tekiraata ikami

¹ Rooteentsi nokimoshirewenteyanakironi Kitejitatsiri Rawijantari Ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Aritaki riyotaki riraga Jesoshi omonkaataka rookantanaawori kipatsika, ipiyantanaari Ashitaririki. Ikantatyeyaani ineshironkaeyakaeni maawaeni rashiteeyakaeni kipatsijatzika. Iroñaaka ineshironkaperotee, tee ithaawanaki ikamawentee.

² Ari nowaeyani maawaeni notsipatakari Joorashi karyootejatzi, riraga itomi Shimo. Ikenkithashiryaaakari rajankaneki riraga iwinkatharite kamaaripaeni riraga Joorashi raakaantawityaarini Jesoshi iinja. ³ Riraga Jesoshi riyotaki Iriri iitakiri jewawenteroni maawaeni oetarikapaeni kipatsikika eejatzi jenokinta. Riyotaki eejatzi ipoñaaka Tajorentsi, rooteentsi ipiyashitaneeri eejatzi. ⁴ Ari rowakagaeyakinani irira Jesoshi, roojatzi ikatziyanaka. Raatonkoryaanakawo iithaari. Rapineethakitanakawo roshewootantari. ⁵ Roojatzi ijantakawo iña tajokira antawo, ikiwanteeyakinawoni noetzipaeni: nashi naari eejatzi paashinipaeni riyotaanewo. Ro roshetantakinawori noetzi roshewootantari. ⁶ Roowiteenchami ikiwayitzitapaakirimi riraga Peetero, ikantziri:

—Rooma eerokataki Nowinkatharite, tee okameethatzi pikiwenawo noetzi naari, inta okameethatemi nokiwiromi piitzi eeroka.

⁷ Ikantawakiri:

—Tee piyotakotziro iroñaaka iroka nantakimiri. Aritaki piyotakiro iinja.

⁸ Ikantziri rirori:

—Eerokya pikiwanawokya noetzikya.

Ikantawakiri:

—Eerorikakya nokiwiromi piitzi, eero akimitawakaa iinja.

⁹ Roojatzi ikanantakariri rirori:

—Nowinkatharite, eero apatziro pikiwenawo noetzipaeni, inta eejatzi pikiwenawo nako, nopoo, maawaeni. Nokoyi akimitawakayaarofa.

¹⁰ Ikantawakiri:

—Eero rapiitziro ikiwakya kaawoshiteenchari. Rapiitziro ikiwiro apaniroeni iitziki. Kiteteeyawitakimini eerokapaeni inta apaani kaari kitetatsi.

¹¹ Riyotakiri Joorashi rirotaki aakaanterini. Rootaki ikanantakari: “Apaani kaari kite-tatsi”. ¹² Ithonkaeyakinani ikiwaeyakinawoni noetzi maawaeni. Roojatzi ikithaatanta-awo iithaari. Eejatzi ijeekimoteeyakinani, ikantana:

—¿Piyoteeyakinima iroñaaka iitaka nanantayitaworini irokapaeni? ¹³ Rooma pikantapiinteeyanani: “Iyotaantatsiri”, eejatzi “Nowinkatharite”. Kyaaryootaki iroka pikantakinari. Naaka iyotagaeyimirini. Okameethatzi pipinkathatena.

¹⁴ Naaka piwinkatharite, omaanta nokiwakimiro piitzi namitakotantzimiri nokimitakari ponampiri. Ari poshiyakotenawo naaka: pamitakoperotawakaya.

¹⁵ Noñaagakimiro inkaaganki tsika pikantya eeroka. Aritaki iroñaaka pikimitawak-agaeyanakyaani. ¹⁶ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Ronampiri tee ranaakotziri omperatariri. Eejatzi riraga rotyaantanewo eero ranaakotziri otyaantakiriri.

¹⁷ Iroñaaka piyotakiro iroka niyotaakimiri, tema rootaki pikimoshiretantyaari pimonkaatakirorika nokowakaemiri nokimoshiryaakaantemiri. ¹⁸ Eeniro iroñaaka apaani nokantakoperoteri, tee maawaeni nokenkithatakotzimi. Niyoyagaeyakimini maawaeni, tema niyoteeyakimini. Eenitatsi Iwaperite Tajorentsi tekiraajeeni omonkaatyaata, okantzi: “Riraga owakotakinari nopaani, rirotaki piyankashitenani”.

¹⁹ Aritaki nokanteeyakimini tekiraata ragaetena. Piyotantari omonkaataka okaatzi nokantakimiri, aritaki paapatziyakotena naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi riraga Owawijaakotantatsiri. ²⁰ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Aririka raakameethateetawakiri notyaantanewo, eejatzi naari, raakameethatena. Aririka raakameethatawakina naari eejatzi ikimiteri riraga otyaantakinari raakameethateri.

Ikantzi Jesoshi: “Rooteentsi raakaanteetena”

²¹ Roojatzi rowashiretantanaka Jesoshi, ikamanteeyanani:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Eenitatsi jaka aakaanatenani.

²² Ari naminawakaanaka naaka maawaeni riyotaanewo, tee niyotzi ninkarika kantakotakinari. ²³ Naaka riyotaanewo inintaperotana Jesoshi, eenirona naari notziintanakari ichopineeki noñaanatantakari. ²⁴ Rookotakina Peetero, ikantana:

—Pojampiteri. ¿Ninka ikenkithatakotzirika?

²⁵ Roojatzi apawo notziitotaperotantakariri ichopineeki riraga Jesoshi. Nokantakiri:

—Nowinkatharite, ¿ninka aakaanteminika?

²⁶ Ikantakina:

—Aririka nochaantero paa, irika nopakiri, rirotaki aakaanatenani.

Roojatzi rochaanantanakawo paa, ipakiri Joorashi itomi Shimo karyootejatzi. Ari raawakiro. ²⁷ Roojatzi ikenkithashiryaakaantakariri iwinkatharite kamaaripaeni Joorashi raakaanteri rirori. Riraga Jesoshi riyotzi oetaka ikenkithashiryaari rirori. Ikantanakiri:

—Oetarika pikenkithashireeyirini pantero, pimateroota intsipaete.

²⁸⁻³⁰ Raantawakawori rowaga paa, rowakawo, roojatzi riyaatantanaka raakaanantyaariri. Rirotaki kempoyaakinari noorikite maawaeni. Naakapaeni owaeyeencharini jaga tee niyotawakiro ikantakiriri: “Pimateroota intsipaete”. Riyaatantakari, raamaanaka apanipaeni ikantziri Jesoshi: “Pamanante oyaari akimoshirewenantyaawori Rawijantariri Ronampiri Tajorentsi”. Paashini raamaaka

ikanteri: “Piyaate pipashitayityaarini ashironkaenkari”. Niyankitaki tsiteniri ipiyashitanakari.

Ikamantakina naakapaeni riyotaanewo riyaaeteeta

³¹ Roojatzi ikamantanakina Jesoshi:

—Nopoñaanaka naari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsiki. Rooteentsi kijashitanari raantaneenari. Roojatzi nokamawenteri maawaeni atziri, nopiriinantaneeyari, nopiyantari jenokinta. Tema nokamawenanyaariri aapatziyeeyanarini ipinkathateeyanteenarini naari eejatzi Pawa ikanteri: “Tajorentsi riroporori. Rotyaantakaeri Itomi riraga Jesoshi ikamawentee aari”. ³² Eejatzi ikimitya Pawa, riyotakagaeyerini atziri ipinkathateeyinani naari. Eejatzi ikantakotenari rirori: “Rirotaki notyomi. Rantakiro kameetha maawaeni nokowakaantakariri rantero”. Iroñaaka imatero: eero ijamaneentawo. ³³ Iroñaaka, niyotaanewopaeni, rooteentsi nookanteeyaneemirini. Pikowakowaperotana omaanta okimitaka nokantakiri jewatatsiripaeni joriiyopaeni chapinki, eejatzi iroñaaka nokanteeyemini eerokapaeni: “Nopiyantari janta, omaanta eero pimatziroota eerori piyaateeta, tekira”. ³⁴ Paashini nokamineeyemirini iroñaaka: “Pineshironkatawakaeyanikya maawaeni. Nokimitaka naaka noneshironkaeyimini, eejatzi pikimitawakaeyani eeroka, pineshironkatawakaeyanikya. ³⁵ Aririka pineshironkatawakaeyanikya, aritaki riyotakoeyakimini eeroka maawaeni atziri: eerokapaeni niyotaanewopero”.

Ikante Peetero: “Tee niyotziri Jesoshi”

³⁶ Ikantzi riraga Peetero:

—¿Tsika piyaateka, Nowinkatharite?

Ikantakiri:

—Janta niyaatee, eero pimatziroota poyaatanakina iroñaaka. Iinja aritaki poyaatanakina.

³⁷ Ikantziri rirori:

—Nowinkatharite, ¿iitarikya kaari nomatantyaawo noyaatemi iroñaaka? Omawitya rowamagaeteerika, aritaki okanta.

³⁸ Ikantawakiri:

—¿Arima pantero? Kyaaryootaki iroka nokantemi. Tekirani iñiini tyaapa, pikante: “Tee niyotziri Jesoshi”. Okaate 3 pikante.

14

Raanakiri Jesoshi aapatziyariri Pawaki

¹ Eejatzi ikanteeyanakinani Jesoshi:

—Eero pikenkithashiryaashiipiintawo inta pameentyaari Tajorentsi. Eejatzi naari, pameentena. ² Janta inampiki Pawa eenitatsi oshekini pankotsipaeni. Eero oshekitzimi, ari nokantemimi: “Tee oshekitzi”. Niyaate janta niwetsikaeyapaemini pipanko, pijeekanteeyapaeyaarini eeroka inja. ³ Aririka nomatemiro pijeekantyaari, ari napiitaatero nopiyashiiyakitemini nagaeyaatemini. Aritaki notsipatapaakimi nojeekinta naari. ⁴ Piyotzi tsikarika niyaatee. Piyotzi eejatzi tsikarika nokinanaki.

⁵ Ikantziri riraga Tomashi:

—Tee niyotzi naaka tsikarika piyaatee. ¿Tsika niyotantyaari tsikarika pikinee?

⁶ Ikantakiri:

—Tema naaka oñaayemironi pikinantanakyaari pareetantyaari Pawaki, eejatzi naaka yotaapiinteeyakimironi kyaaryooperotatsiri, naaka añaakagaeyakimirini pikanteetatyeeyaani. Tekatsi pikantya piyaatashiteri Pawa, inta naaka aaneemini. ⁷ Piyoteeyantakinarinimi naaka piyoteeyakirinimi Pawa eejatzi. Paata piñeena nokamawenteri maawaeni atziri ikimitaaka ikantanari Pawa roojatzi piyoperoteri tsika ikantari rirori.

⁸ Ikantziri riraga Jiripi:

—Nowinkatharite, poñaagaeyenarini Piri; ari okaatapaaki, eero napiitaneemi no-jampikowentaneeri.

⁹ Ikantakiri:

—Paerani notsipateeyakimini. ¿Tekirama piyotana? Maawaeni ñaakinari, kimitaka iñaakiri Pawa rirori. ¿Litaka pikanantanari iroñaaka: “Poñaayenari piri”? ¹⁰ ¿Tekirama piyotzimate nokimitari Pawa? Eejatzi ikimitana rirori. Tee nokantashita. Ikimitana irira, rirotaki matakaanawori notajonkantzi. ¹¹ Tema nokantzimi nokimitari irira. Eejatzi ikimitana naari. Paapatziyawo iroka nokantakimiri. Eerorika pikoyi paapatziyashitana, ari piñaaperoyakinani notajonkantaki, tema rootakikya paapatziyan-tanakinari.

Aririka riyatanees Jesoshi, osheki imateniri aapatziyariri

¹² Eejatzi ikanteeyanakinani riraga Jesoshi:

—Rootaki kyaaryootaki nokamantemiri. Maawaeni aapatziyenani ikimiteeyanani, eeniroka nantziro naaka eejatzi ikimitya rirori rantaperotero. Tema niyotaakiri atziri rootaki raapatziyantakinari apaanipaeni. Ari niyaateeta Pawaki, eejatzi opoki rowaga Ishire Tajorentsi amitakotemini. Roojatzi pikamanantyaari atziri maawaeni nokantakimiri naaka, rootaki raapatziyantayitenarini oshekini. ¹³ Aririka paapatziyanakina, aritaki nomatakimiro oetarika pikowakoteriri riraga Pawa. Iroka nokantemiro ikanantyaari maawaeni atziri iñaaperoteri Pawa. ¹⁴ Paapatziyaperotakinari, pimatero pinetheena Naaka oetarikapaeni, aritaki nomatakimiro pikantenari. ¹⁵ Pinintaperotanarika, pikemijantaperoyenani oetarika nokaminagaeyemirini. ¹⁶ Naaka amanerini Pawa rotyaanteeyemironi paashini Amitakoeyemirini. Aritaki imatakimiro. Roojatzi okantyaani otsipateeyemini roori: ¹⁷ rootaki rowaga Ishire Tajorentsi iyotayemironi maawaeni kyaaryootakotatsirini Tajorentsi. Omaanta tee riyoteeyironi irowa kaari aapatziyanari, rootaki kaari opokashiteeyantaririni otsipateeyarini. Omaanta aritaki kijokiro owanteeyakimirini eerori. Rootaki piyoteeyantakaworini eeroka. ¹⁸ Nopiyaneerika Pawaki, eero nookimi apaniroeni, ari nopiyashiiyemini Noshireki. ¹⁹ Rooteentsi niyaate. Eero rapiitana iñeeyanakinani kaari aapatziyanari, inta piñeeyenani eeroka. Ashi noyiro nañi, rootaki pañaanteeyanakarini eerori: pikantyaani pijeeki jenokinta. ²⁰ Aririka nopiriintanee, aritaki piyoteeyanakini nokimitari Pawa. Tema eejatzi pikimiteeyenani eeroka, eejatzi nokimiteeyimini naari: akimitawakaeyani. ²¹ Maawaeni yotawakirori nokaminaakiriri, ikemijantaperotakirorika eejatzi, rirotaki nintashireperotanari. Pawa aritaki inintashireperotakiri nintashireperotanari. Eejatzi naari aritaki nonintashiretakiri rirori. Niyotakaaperoteri tsika nokanta.

²² Eenitatsi janta paashini Joorashi, kaari karyootejatzi. Rojampitziri irira, ikantziri:

—Nowinkatharite, piyotakaaperotakina naaka tsika pikantari. ¿Litaka kaari piyotakaantari kaari aapatziyemini tsikarika pikantari?

²³ Ikantakiri:

—Pinintaperotana eeroka omaanta tee inintaperotana riraga kaari aapatziyanari. Pinintaperotanarika, pikemijantaperotero nokantzimiri, roojatzi inintaperotantemiri riraga Pawa. Roojatzi nopokashiiyakimini pishireki, kijokiro nowantemiri Naaka eejatzi Pawa. ²⁴ Omaanta kaari nintashiretanari, eero ikemijantaperotziro nokantziri. Iroka nokantakimirika, kaari nashi nokantzimiri naari, inta ikantziri otyaantakinari. ²⁵ Eenironaka notsipateeyimini, aritaki nokamantz-itakimiro omaanta tekiraata pikemaperotana. ²⁶ Riyotzi Pawa paapatziyakina, rootaki rotyaanantemirori amitakotantatsiri roori Ishire Tajorentsi. Iyotakaemiro oetarikapaeni. Okenkithashiryaaakaapamiro maawaeni nokantzimiri. Rootaki kenkithashiryaaakayemironi eerokapaeni maawaeni nokantakimiri.

²⁷ Eekiro riyaatatyee ikantanakina riraga Jesoshi:

—Rooteentsi niyaate. Nokimoshiryaaanaki naaka tee nowashiretakota. Nokowaki pikimitena pikimoshireeyanakini eeroka: tema naaka pikimoshirewente. Ero imatziro atziri roemoshirenkemi. Omaanta naaka oemoshirenkemi. Aririka eekiro piyaatatyee pikenkithashiryaaakotena naaka aritaki nojeekakagaeyakimini kameetha. ²⁸ Aritaki pikemakiro nokanteeyakimirini rooteentsi niyaate, eejatzi nopiyee. Aririka pinintaperotena kameetha pikimoshirewentena niyaate Pawakinta. Aritaki riraga Pawa ranaakotakina. ²⁹ Iroñaaka nokamantzitakimiro tekirani niyaatee. Aririka piyotaki omonkaataka nokamantakimiri, paapatziyaperoeeyantenarini. ³⁰ Eechonkiini napiitzimi nokenkithatakaakimi. Awotsikitapaaki jewatatsiri maawaeni kaari aapatziyanari: rirotaki iwinkatharite kamaaripaeni. Tekatsi ikantya rirori reewawentena naaka. ³¹ Omaanta noshinetari rowamaena oyaatziriri rashi. Irira Pawa ikowakaakinari nokamawenteri maawaeni atziri. Rootaki nokanantariri riyoteeyantanakaworini atziri nonintaperotziri riraga Pawa, eejatzi nantapiintziniri oetakarika ikowakaakinari. Pikatziyanaki. Thame aatee.

15

Riraga Jesoshi rirojatzi oshiyakaawentacha owaatotha oowa

¹ Ikantawitanaana riraga Jesoshi inta eekiro riyaatatzi riyotaana. Iroka paashini roshiyakaawentakinari irira:

—Naaka kimitawori owaatotha oowa. Eeroka kimitawori otha. Rirotaki Pawa thamaetakotzirori. ² Aririka otha kaari kithokitapaentsiri riraga thamaetakotzirori ipejayitzironi, eejatzi rookiro. Omaanta rowaga kithokitatsiri rowameethatakotakiro okithokiperotantanakyaari. Kimitaka iroka, Pawa rantakimiro eerokapaeni aapatziyanari. Raapatziyaperotakaantemiri, ikameethatakaaperotakimi. ³ Iroka niyotagaeyakimirini, rootaki owameethashireeyakimirini Ishire. ⁴ Kijokiro powaeyenani. Aritaki naari kijokiro nowaeyemini. Otha oowa aririka ochewaryaanaki, ero omataa okithokite, rooma ari okamae. Aritaki pikimiteeyaworini eerori. Eerorika kijokiro powaeyenani, ero pimatziro piyoteeyerini kameetha paashini atziri raapatziyanteneri. ⁵ Naaka kimitawori owaatotha. Eerokapaeni pikimitawo othapaeni. Maawaeni kijokiro oyenani rirotaki mateeyanakirorini oetarika nokowakaakiriri. Tema kijokiro noyeri naari. Omaanta aririka pintareeyanakinani, ero pantzimaetawo nokowakaakimiri. Rootaki okameethatantari kijokiro powanakina naaka. ⁶ Riraga kaari kijokiro owana, ari ikimitakaanteetakyaari otha oowa ipejeetero, thatzik. Roojatzi aririka ojampishitanaki, rookaetero paamariki, pok, otaya, tzininini. ⁷ Roojatzirika kijokiro powaeyanakinani eejatzi aririka paapatziyaperotyaaawo nokantzimiri, pikantena oetarika pikowayitzirini: aritaki nomatakimiro. ⁸ Aririka pimatayitakironi oetarika nokowakayemiri, riyoperotemi maawaeni atziri eerokaperotaki niyotaanewopaeni. Aritaki iñaaperoteri atziri riraga Tajorentsi ikameethatzi.

Riraga Jesoshi isheninkatakari maawaeni riyotaanewo

⁹ Iroka eejatzi ikanteeyanarini riraga Jesoshi:

—Kimitaka inintashiretana Pawa osheki, eejatzi naaka nokimiteeyimini, nonintashireeyimini osheki. Kijokiro poyena, rootaki anintaperotawakagaeyantyaarini osheki. ¹⁰ Pikemijantaperoterorika nokaminagaeyimirini, aritaki nokantanakimiri nonintaperoeeyanakimini naaka. Nokemijantaperotziro ikantakinari riraga Pawa, roojatzi ikantani inintaperotakina. ¹¹ Ashi noyiro nokimoshiryaaanaki naari. Ro nokamanantzimiro iroka pikimoshirewenantyaawori eeroka. Nokowaki pikimoshireperotanaki maawaeni. ¹² Iroka nokaminaantemiri: tema nonintashireeyimini naaka. Rootaki nokaminaantakimiri: pikimitaaga eerori, pinintaperotawakagaeyani.

¹³ Riraga neshironkaperotziriri atziri, ikamawentakiririka, rirotaki nintashireperotziriri kameetha. ¹⁴ Aririka pimateeeyakironi nokantakimiri, eerokaperotaki notsipamintharipero. ¹⁵ Ero noeteeyakimini iroñaaka nonampiri, tee riyotzi onampirentsi oetarika rantziri onampitariri. Omaanta niyotakagaeyakimini okaatzi ikamantakinari riraga Pawa, rootaki atsipaminthatawakaantaperotakari iroñaaka. ¹⁶ Tee eerokapaeni yoyeenani; inta naaka yoyayitakimirini eerokapaeni. Notyaantakimi panantyaawori oetarika nokowakaayitemirini. Ero patsipetawo oetarika pantayitenarini. Pikemijantaperotenarika, aritaki imatakaakimiro riraga Pawa oetarika pikanteriri. ¹⁷ Napiitanakimiro iroka nokaminagaeyakimini: pinintawakagaeyani maawaeni.

Theenkantatsiri roonakari Jesoshi eejatzi aapatziyariri

¹⁸⁻¹⁹ Eekiro riyaatatzi ikantakina Jesoshi:

—Riraga kaari aapatziyanari ineshironkatawakaaka. Aririkami pikimityaarimi eeroka, aritaki ineshironkatakimimi eeroka. Omaanta tee pikimitari. Niyoyeeyakimini maawaeni, rootaki roonantakimiri. Kyaaryo, roonantakimiri riraga kaari aapatziyanari, omaanta nokowanaki piyoperote ritawo roonana naari. ²⁰ Pikenkithashiryaaakiro nokantakimiri chapinki: “Riraga ronampiri tee ranaakotziri onampitariri”. Aritaki ikijakina. Eejatzi ikimitemi eeroka, ikijeeyemini. Tee ikemijantaperotziro nokanteeyawitakaririni. Eejatzi eeroka, ero ikemijantaperoeeyimini pikamanteeyawityaaririni eerokapaeni. ²¹ Rirotaki Tajorentsi otyaantakinari. Omaanta tee riyotziri maawani rirori, rootaki ikijantemiri. Tema piyotaakowitakinari riroripaeni. Rootaki ranantawori iroka. ²² Ari nopokashitawitakari, nokenkithatakaawitakari. Eeromi nopokashitzirimi ero eenitatsimi iroñaaka rantani. Omaanta iroñaaka tekatsi okantya irirapaeni ikantero: “Tee niyotziro nantziro kaari kameethatatsi”. ²³ Riraga oonakinari roonakari Pawa rirori. ²⁴ Ero eeniromi rantani, eeromi iñaawitakina notajonkawentzimotakirimi. Nomatayitakironi kaari imatayitzini atziri. Omaanta iñaawitakina notajonkantzi, eekiro roonatyana. Eejatzi roonitakari riraga Pawa. ²⁵ Aritaki ikantari maawaeni. Tema monkaatapaaka iroka rojankinakotziteetakaririni rirori Iwaperiteki Tajorentsi: “Roonashiitana maawaeni, tekatsi nantawitya”. ²⁶ Ari notyaantakimiro eerokapaeni Amitakotemini, rowaga Ishire Tajorentsi. Opoñaakya Pawaki, kameetha iyotaapaemi kyaaryooperotatsiri. Aririka opokapaaki okantakotapaakina naaka. ²⁷ Eejatzi eerori, okameethatzi pikantakotakina naari eejatzi. Tema eeroka tsipatapiintakinari paerani nitantakawori niyotaakotakiriri atziripaeni.

16

¹ Eekiro riyaatatzi ikantana riraga Jesoshi:

—Nokoyi ero pipakaero paapatziyana, rootaki nokanantzimirori maawaeni iroka. ² Paata pikowaeyawityaani pikaaterimi ajoriiyotzinkarite janta piyotapiintaantsiki inta roepiyawakimi. Rowamaemi eejatzi. Aritaki riraga kijakimiri ikenkithashireeya rantziniri Tajorentsi ikowakaakiriri. ³ Tee riyotziri riraga Pawa, eejatzi naaka, tee riyotana, rootaki ranantemirori iroka. ⁴ Aririka omonkaatakya iroka nokantakimiri, aritaki pikenkithashiryaaakiro nokantakimikya rootaki iroñaaka nokanantzimirori. Paerani notsipatziimini, rootaki kaari nokanantzimini, omaanta rooteentsi niyaatee, rootaki nokanantaperotakimiri.

Opoke Ishire Tajorentsi

⁵ Ikantanakina riraga Jesoshi:

—Iroñaaka niyaate otyaantakinari. Omaanta tee pojampitana: “¿Tsika piyaateka?” ⁶ Iroñaakarõña nokantakimi, rootaki petakoperotantanakari maawaeni pajankaneki. ⁷ Kyaaryooperotaki iroka nokantakimiro. Okameethatziomotzimi niyaatee. Eerorika niyaatee ero opokashitzimi Amitakoperotemini rowaga

Ishire Tajorentsi. Aririka niyaatanaki, aritaki notyaanteeyapaakimironi Noshire.⁸ Areetapaakimirika, ari oñaanashiretapaakiri maawaeni kaari aapatziyanari okanteri: “Eeroka antayitzirorini kaari kameethatatsi”. Oñaanashiretapaakiri maawaeni ikamawenterira Jesoshi iñaaperotantariri Tajorentsi ikameethatzi, eejatzi rowameethatantyaariri. Eejatzi oñaanashiretapaakiri maawaeni tsika ikantyaari Tajorentsi ikantakowenantyaariri maawaeni kaari aapatziyanari.⁹ Tema tee raapatziyana rootaki rowashironkaawentyaari iinja kaari kameethatatsi. Eejatzi rowaga Ishire Tajorentsi okanteri: “¿Litaka kaari paapatziyantari Jesoshi?”¹⁰ Maawaeni kaari aapatziyanari tee riyotakoperotziri Pawa Tajorentsi iñaaperotakotantanari naaka. Omaanta aririka opokapaaki rowaga Ishire Tajorentsi oñaanashiretapaakiri maawaeni atziri nokamawenteri eejatzi nopiyanteeyari Pawaki, rootaki raapatziyantenaaririka iñaaperoteri rirori ikameethatzi.¹¹ Eejatzi opokashitantapaakari Ishire Tajorentsi iyotakagaeyapaerini maawaeni theenkantatsiri ari ikantakotanteri Tajorentsi, rowashironkagaeyerini. Tema rirotaki rirori rowashironkagaeyerini Jatanaashi riraga iwinkatharite kamaaripaeni, eejatzi rirotaki jewatatsiri maawaeni theenkakinari jaka kipatsiki.¹² Tekira eeniro osheki nokamantemirimi omaanta eero pimatziro piyoteeyawakironi iroñaaka.¹³ Kyaaryooperotaki maawaeni iyoteemiri Ishire Tajorentsi. Aririka opokapaaki, iyotakaapaemiro maawaeni kyaaryootatsiri. Eero iyotaashita apaniroeni. Oetarika okemakinari naaka niyotaantziri aritaki iyotaapaemi maawaeni. Iyoteemi oetarika awijatsini iinja.¹⁴ Aawakironi noyenkithari roojatzi iyotaantawakimi eeroka, tema apatziro okamantemiro maawaeni iroka noyenkithari. Tema ari oñaaperoteena. Tema apatziro okamantakotana naaka.¹⁵ Maawaeni ikantayitanarini Pawa, nokantayitakironi naaka, rootaki nokanantakimiri maawaeni: “Iyotaantemiri rowaga Ishire maawaeni iroka nokantziri”.

¹⁶ Ikantanakina Jesoshi:

—Paata eero piñaana. Paashini paata ari papiitero piñeena.

Ikantakota Jesoshi ikamawentee eejatzi ipiriinantaneeyari omaanta tee nokemaper-otziri.¹⁷ Roojatzi nokantagaantawakaeyakani:

—¿Tsika okantaka iroka ikantakaeri? “Paata eero piñitana. Paashini paata ari papiitena piñeena”. Ikantzi eejatzi: “Niyaatee Pawaki”.¹⁸ ¿Litakakya ikanantari: “Paata”? Tee ayotakotawakiri oetarika ikantakaeri.

¹⁹ Riyotaki Jesoshi nokamantawakaaka. Riyotaki nokowawitari nojampiterimi. Ikan-tanakina:

—¿Pojampikowentawakaanakawo nokantakimiri? “Paata eero piñaana. Paashini paata papiitena piñeena”.²⁰ Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Ari piraakotanakina maawaeni, powashiretanakya. Omaanta kimoshirewitachari maawaeni kaari aapatziyanari. Powashirewitakya eerokapaeni, omaanta ari papiitero pikimoshiryaanee.

²¹ Aririka omonkaatakya oeyowantyaariri otomi tsinani, okemaatsitakari. Ikoñaatantakari eentsite, tee okenkithashiryaanaka okemaatsitakari, inta okimoshirewentziri riraga otomi.²² Aritaki pikimitakari iroñaaka eerokapaeni, powashiretawitaka nokamantari. Omaanta aritaki nopiriintanee napiitero noñaaneemi. Rootaki pikimoshireeyantanakarini, tekatsi owashiretakaaneemini eeroka.²³ Aririka nopiriintanee, roojatzi piñaantawaena eero pikowanaki pojampitena kyaaryootaki nokantemiri. Paerani nojeekawitani janta Pawaki roojatzi nopokantakari jaka kipatsikika eejatzi nopiyimaetaneeya Pawaki. Kyaaryootaki iroka nokantemiri: aririka paapatziyena, ari ramitakotemi Pawa oetarika pikanteriri.²⁴ Paerani tekira paapatziyanani, pikenkithatakaeyirini Pawa omaanta tee pikenkithatakoeyanani naaka. Iroñaakaroña pamanakotenaata roojatzi ikemantakimiri, ipantemiri okaatzi pikowakotanari pikimoshireeyantanakyaarini kameetha.

²⁵ Eejatzi ikantanakina riraga Jesoshi:

—Ari noshiyaakaawentapiintzimironi oetarika, omaanta paata eero napiitziro noshiyaakaawenteemiro. Inta okameethatzi nokamantakoperoteri Pawa, eero nomanapithatzi miro. ²⁶⁻²⁷ Inja eero pikenkithashiryaa pikantena naaka: “Nowinkatharite, pamaneri Pawa nokoyi ramitakotena”. Eeroka nintashiretakinari. Paapatziyena kyaaryo nopoñaaka Pawaki, rootaki inintaperotantakimiri irira Pawa. Ari ineshironkaperoyakimini, rootaki ramitakotantemiri koetyeemotzimiri maawaeni. ²⁸ Nojeekawitani riroriki, roojatzi nopokantakari kipatsikika. Iroñaaka nookaneero kipatsika, nopiyashitaneeri Pawa.

²⁹ Nokantziri naakapaeni:

—Iroñaakaroña pikamantaperotakinawo. Tee poshiyakaawentanawo. ³⁰ Ari tekirani nokantzimini, piyotzi oetaka nokenkithashiryaaakari. Iroñaaka niyoteeyakini maawaeni pithotyaaakiro piyotziro maawaeni, rootaki nokimoshiryaaantakari pipoñaaka Tajorentsiki. Tekatsi iroñaaka nojampiteemiri.

³¹ Ikantawakiri Jesoshi:

—¿Kyaaryooma paapatziyaperotakina iroñaaka? ³² Rooteentsi nokemaatsitantaawori, ari nominthaagakaantakimi, piyaatanaki eeroka pinampikipaeni. Pookaeyanakinani apaniroeni. Aritaki rootzimateentsi omonkaatapaakyaaroña. Inta tee naaka apaniroeni, kijokiro rowana riraga Pawa. ³³ Ro nokamanantzimirori iroka piweshiryaaantyaari. Aritaki piweshiryaaawentakina. Jaka kipatsikika rowashironkaetemi, omaanta piweshireeyanakyaaanikya. Nanaakotakiri maawaeni jeekatsiri kipatsikika, nopinkathariperotzi naaka, notsipatemi.

17

Jesoshi ikenkithatakayeri Iriri

¹ Ari okaatapaaki maawaeni ikanteeyakinarini Jesoshi, roojatzi raminantanaka jenokinta, ramanantanakari Iriri, ikantakiri:

—Pawa, monkaatapaaka kitejiri nokamantyaari. Rooma naaka Pitomi. Paerani akashiyeeyakawoni nokamashiteri atziripaeni, pipiriinantaanari nokamawitakaga rootaki piñaaperotantariri maawaeni atziri ikameethatzi raapatziyanteneri naaka eejatzi nowañaakiri ikantyaani ijeeki jenokinta atsipatawakaantyaari aaka. Iroñaaka pamitakotena nomonkaatapaakiro maawaeni nokemaatsiwenantyaariri. Ari nowañaakiri maawaeni aapatziyanari ipinkathatanteeyemirini eeroka. ² Tema ari piitakina riraga pinkathariwenantatsiri maawaeni jeekatsirika kipatsiki, rootaki nomatantawori nañaakagaeyerini maawaeni piyoyagaeyakinarini nashityaari. Ro piyoyaaantakariri ikanteetatyeeyaani rañagaeyeeni itsipateeyeeni. ³ Eeroka Tajorentsi apintzi. Kameetha riyoteeyemini atziri maawaeni. Eejatzi kameetha riyote naaka potyaantanewo: tema naaka Jesokirishito. Maawaeni riyoperotena ikanteetatyeeyaani rañee jenokinta. ⁴ Jaka kipatsikika nantakimiro maawaeni pikowakaakinari, rootaki nopinkathatakaantakimiriri atziripaeni. ⁵ Paerani, Pawa, tekirani awetsikironi kipatsi, pitsipatanani janta jenokinta apinkathariiyini. Iroñaaka papiitero pikimitakagaena eejatzi akaate apinkathariiyeni.

⁶ Ari eekiro riyaatatzi ikantziri Ashitariri:

—Irika atziripaeni kipatsijatzi maawaeni pashitakari. Pikantakina: “Pikempoyaanakinari”. Ari niyotakaakiri maawaeni tsikarika pikantari. Raapatziyaperotawakawo maawaeni piyoyaaakiri. ⁷ Iroñaaka riyoteeyanakimini eeroka itaperotawori piyotagaeyanakinani maawaeni okaatzi niyotagaeyakiririni. ⁸ Maawaeni piyotaaakinari, nokamantakiri niyotaanewopaeni, niyotaaperotakiri maawaeni. Raapatziyakawo rajankaneki. Rootaki riyotakotantakinawori kyaaryo nopoñaakanta jenokinta eejatzi eeroka otyaantakinari. ⁹⁻¹⁰ Namanakoeyakarinika irikapaeni. Tee na-

manakoeyarini irirapaeni kaari aapatziyanari inta apatziro irika nokempoyaakimiri. Tema eeroka ashitariri maawaeni irika, eejatzi pashitakaakinari naari maawaeni. Tema ashiteeyanakarini maawaeni, rirotaki ashi. Raapatziyana maawaeni, rootaki ipinkathatantanari. ¹¹ Ero eekiro niyaatatyee nojeekanaki kipatsikika, omaanta irikakya jeekaneentsini maawaeni jaka, omaantakya naakakya piyashitaneemini. Pawa, eeroka riroporori. Tema eekiro piyaatatzi pitajonkantzi. Iroñaaka eeroka aminaneerini pitajorenkaki, ikimitanteeri. Nokowaki imonkaatawakaya ikimitakae aaka amonkaatawakaaka. ¹² Notsipatanteeyakaririni maawaeni, tema pimatakaakina, rootaki nomatariri nokempoyaantakariri. Naminakowentakiri maawaeni; tekatsi ashironkaachani, inta apaani rashironkaeya riraga Joorashi, rirotaki jatatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Aritaki omonkaatakya okantakotzirini jankinatacharini Piwaperite paerani. ¹³⁻¹⁴ Niyotaakiri riroripaeni pikantanari, rootaki iroñaaka ikijantanakariri maawaeni kaari aapatziyanari. Ro ikijantakariri, tee ikimitarikya. Ikimitana naari riraga niyotaanewopaeni nashi, tee nokimitari naari kaari aapatziyanari. Iroñaaka nopiyashitaneemi. Tekiraata eenirona nojeeki kipatsikika, nokantziri riroripaeni maawaeni piñaani, ro nokimoshireperotakaantyaariri maawaeni, ikimite-naata naari nokimoshiretzi. ¹⁵ Tee namanatziimi: “Paapithateri kipatsiki”, inta apatziro nokantzimi: “Pikempoyeeri ero imatantari iwinkatharite kamaari rantakayeeri oetarikapaeni”. ¹⁶ Irikapaeni tee ikimitari theenkantatsiri, ikimitaakina naaka: tee nokimitari theenkantatsiri. ¹⁷ Pinashityaari riroripaeni, piyotakagaeyerini kyaaryooperotatsiri, ikyaaryoowentemiro maawaeni pikowakagaeyiririni. Piñaani rootaki kyaaryooperotatsiri. ¹⁸ Potyaantakina niyaatashitantariri atziripaeni nokenkithatagaeyirini. Eejatzi naari nokimitakari notyaanteeyerini riyatashitantaariri atziri maawaeni kipatsiki ikenkithatagaeyerini. ¹⁹ Nokyaaryoowentemiro maawaeni pikowakaakinari: tema nokamawenteri riroripaeni, riyoteeyantyaaworini ikyaaryoowenanteeyemirorini oetarika pikowakaakiriri.

²⁰ Iroka eejatzi ikantziriri Jesoshi Ashitariri:

—Tee riro namanakotari apatziro ayotaanewoka jaka; inta eejatzi namanakotari maawaeni riraga raapatziyakagaeyaaripa: riraga aapatziyeeyanarini iinja. ²¹ Nokowakikya ikimitawakaanakyaarōña maawaeni. Tema akimitawakaaka, Pawa, atsipatawakaaka aaka. Eejatzi nokowaki ikimitee aaka maawaeni riraga aapatziyanari, roojatzi riyotantyaawori atziri kyaaryo potyaantaperotakina. ²² Pitajonkakowentakina nokimitantakimiri eerori, eejatzi notajonkakowentakirini maawaeni rirori ikimitawakaantyaari. Imonkaateeyakaeni aaka, akimitawakaaka. ²³ Ikimitana naari. Nokimitzimi eerori. Rootaki ikimitawakaaperotantyaari maawaeni aapatziyanari, roojatzi riyotantyaari maawaeni atziri potyaantakina, eejatzi pimonkaatakagaeyakinari naaka eejatzi riraga aapatziyanari, pinintaperoeyanani. ²⁴ Tekirani ojeekini kipatsi, tema pinintaperotanani, rootaki piitantakinari naari, nopinkathariwenteri atziri. Iroñaaka, Pawa, nokowaki itsipateeyenani iñaantenari nopinkathaperotanaki. Tema pikantana: “Pikempoyeeyenarini maawaeni”, aritaki nomatakimiro. ²⁵ Pikameethaperotaki, Pawa. Tee riyotzimi maawaeni kaari aapatziyanari, omaanta niyotzimi naari. Eejatzi riyoteeyakimini irikapaeni potyaantakinari, ²⁶ niyotakagaeyakirini tsikarika pikantari eerori. Aritaki napiitakiniri niyotakaaperoteri, pinintaperotantariri, pikimitakaantenari naari pinintashireperotana. Eejatzi ikimiteeyakinani maawaeni. Ari okaatzi.

Rootaki ikantziriri Jesoshi Ashitariri.

¹ Ipakaanakiro Jesoshi ikenkithatakaeri Ashitariri roojatzi riyataakaanakina: Jesoshi, eejatzi naaka maawaeni riyotaanewo. Noerinkanaka nomontyaanakawo piryaajanteniri iitachari Sherooni. Notonkaanaki roojatzi nareetantapaaka Oriiwomashiki. Nokyaapaaki. ² Aritaki janta riyataakaapiintanakina Jesoshi, rootaki riyotantari riraga Joorashi, riraga aakaanterinira. ³⁻⁵ Riraga jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiri Tajorentsipankoki eejatzi warijeeyopaeni rotyaantawakiri joraaropaeni eejatzi waariryaapaeni. Reewatapaakiri riraga Joorashi. Ramapaaki ootamentotsipaeni, oorenantyaaripaeni, rompojamentopaeni eejatzi; ipokashitapaakiri riraga Jesoshi maawaeni. Riyotaki irira iitaka ikanteriri. Riyataanaki itonkiyotawakari, ikantawakiri:

—¿Ninka paminirika?

Rakapaakiri:

—Riraga Jesoshi najareetejatzi.

Ikantawakiri:

—Naakataki.

⁶ Ikanantawakariri riraga Jesoshi: “Naakataki”, roojatzi ipiyantanakawo itapiiki. Ityaapaaki maawaeni kipatsiki, tereei. ⁷ Rapiitawakiri:

—¿Ninka pikowaperotzirika?

Ikantawakiri:

—Riraga Jesoshi najareetejatzi.

⁸ Ikantziri:

—Tema nokantakimi: “Naaka Jesoshi”. Naakarikakya pikoyi, pishineteri riyateeta irikapaeni notsipatakarika.

⁹ Omonkaatantapaakawori ikantakiriri Jesoshi Ashitariri: “Irika pikantakinari: ‘Pikempoyeenari’, tekatsi ashironkaachani”. ¹⁰ Roojatzi Peetero inojakiryaantanakawo ichekamento. Ithatziitawakiri ronampiri Iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni, omaanta ithatziitashitawakari ikempita rakojanorikitzirika. Iwaero onampirentsi Maariko. ¹¹ Roojatzi ikanantariri riraga Jesoshi rirori:

—Poepiyero pichekamento poyaankaero. Rootaki ikowakaakinari Pawa ragaetena nokemaatsitawenantaariri atziri. Eero nothañaapithatari.

Raanakiri Jesoshi joraaro Aanashiki

¹² Roojatzi ragaeyantakarini riraga Jesoshi. Rirotaki agaeyanakiririni joraaropaeni, iwinkatharite joraaropaeni, waariryaapaeni. Roojatzi roojotan-tanakari. ¹³ Ritapaentawo raanakiniri Aanashiki. Rirotaki rikonkiri Kaejashi riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri iroñaaka. ¹⁴ Irika rirotaki kantakiriri jewatatsiripaeni joriiyopaeni: “Okameethatzimotzimi ikameeta shiramparinta apaani, rowawijaakotantyaariri maawaeni atziripaeni eero rowamaeri oroomajatzi”.

Peetero imanakotashitakari Jesoshi

¹⁵ Peetero rirotaki oyaatakowentawitanakariri riraga Jesoshi, notsipatari naaka. Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni riyotana naaka rootaki ishinetantanaari naaka nokyaantapaaka niyankiiteki ipankoki, notsipatapaakari riraga Jesoshi. ¹⁶ Omaanta riraga Peetero ikatziyapaaka ashitakontsikira jantakirowa. Niyowanee inkokironta, nokantapaakiro shentzirori ashitakontsi:

—Pishineteri irira ikye.

Okantana:

—Jee, ari.

Roojatzi ikyaakaanapaakinari riraga Peetero. ¹⁷ Rowaga onampirentsi okantawakiri:

—¿Kaarimima eerori riyotaanewo Jesoshi?

Ikantziro:

—Kaarina.

¹⁸ Okatsinkaetyaaki. Roeshitaka paamari onampirentsipaeni, eejatzi waariryaa-paeni. Rakitsiiyakani osheki paamariki. Eejatzi riraga Peetero itsipatapaakari maawaeni rakitsiiyapaakani.

Riraga Kaejashi rojampitakiri Jesoshi

¹⁹ Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni rojampitakiri Jesoshi, ikantakiri:

—¿Ninka yotaapiintziririka? ¿Oetaka piyotaapiintziriri maawaeni?

²⁰ Ikantawakiri rirori:

—Ikemakina maawaeni atziri niyotaantziri. Niyotaantapiintzi janta ipiyotapiintanta joriiyopaeni. Eejatzi niyotaantapiintzi jaga Tajorentsipankoki. Tekatsi nomanapi-thatziri atziri. ²¹ ¿Iitaka pojampitantanari naari? Pojampiteri irirapaeni kemakinari oetarika nokantakiriri. Riyotakiro riroripaeni.

²² Roojatzi ipajapootantanakariri apaani waariryaa katziyeenchari jaga. Ikantziri:

—¿Arima apiyathatasyaari iwinkatharite ñaanakowenantatsiri?

²³ Ikantawakiri:

—Teerika kyaaryooperotatsiri nokantakiriri, piyotakayenawo. Rooma okyaaryootzirika nokantakiriri, ¿iitaka pipajapootantanakinari?

²⁴ Rootaki riraga Aanashi rotyaanantakariri waariryaa raaneeri Jesoshi oojoteen-charira janta Kaejashiki.

Rapiitziri Peetero imanakotashitakari Jesoshi

²⁵ Riraga Peetero eekiro rakitsiatya. Roojatzi ikananteetakariri:

—Tema eeroka riyotaanewo Jesoshi.

Roojatzi imanakotashita, ikantanaki:

—Kaari naaka.

²⁶ Itsipatari maawaeni janta paamariki apaani ronampiri Kaejashi. Rirotaki isheninka riraga ithatyaakempitawitakari riraga Peetero. Ikantziri:

—Eerokama noñaakiri oriiwomashiki itsipatzimi Jesoshi.

²⁷ Rapiitakiro Peetero imanakotaka. Roojatzi iñaantanaka tyaapa.

Raanakiri Jesoshi Peraatoki

²⁸ Okitejiityaanaki rookanakiro maawaeni ipanko Kaejashi. Raanakiri Jesoshi ipankoki Peraato, riraga oroomajatzi rirotaki jewawentziriri joriiyo. Kaari joriiyo, rootaki kaari ikowanta joriiyopaeni ikyaapae ipankoki. Ikantzi riraga jewatatsiri joriiyo:

—Rooteentsi owawentakotyaari Tajorentsi aaka akenkithatakoteeri paeranipero-roña aririka rawijanakiri joriiyopaeni ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Aririka aate inthomaenta ipankoki Peraato eero amatziro oya aaka, eero iñaaperotee aaka Tajorentsi akameethatzi.

²⁹ Roojatzi riyowashitantanakariri Peraato. Ikantawakiri riraga amaeyakiririnira:

—¿Iitaka rantakiri irika shiramparika pamantakiniriri?

³⁰ Ikantapaakiri rirori:

—Eenitatsi rantayitzirini. Eeromi rantziromi kaari kameethatatsi, eero namimirimi.

³¹ Roojatzi ikanantawitakari Peraato:

—Paaneeri eerori. Tema ojeeki jankinarentsi pashi yotayimiri powashironkaantyaariri. Pimateri eerori powashironkaeri.

Ikantapaakiri rirori:

—Tee ishineteetanari nowamaeri.

³² Rootaki ikantakiriri omonkaatantakariri ikantzitakari Jesoshi. Tema ikantzitani: “Ari ikentakoteetena koroshiki”. ³³ Roojatzi ipiyantanaa Peraato ipankoki. Ikaemakaanteeri Jesoshi. Ikantziri:

—¿Eerokama jewawentziriri joriiyopaeni?

³⁴ Ikantawakiri Jesoshi:

—¿Piyowitakinakya? ¿Iitaka pojampitantanari? ¿Eenitatsima paashini kamantakimiri?

³⁵ Rakanakiri:

—¿Naakama iroñaaka joriiyo? Rirotaki atziri amakimiri jaka, riraga jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiri. ¿Iitaka pantakiri ikijantakimiri maawaeni?

³⁶ Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Tee nopinkathariwenantzi jaka kipatsiki. Nopinkathariwenanterikami jaka, aritaki ikijakowentakinami maawaeni nonampiri: eeromi ishinetzirimi rirori riraga joriyopaeni ramakinami. Omaanta tee jaka nopinkathariwenantzi.

³⁷ Roojatzi ikanantakari:

—¿Kyaaryooma? ¿Eerokama jewaperotatsiri?

Jee, naaka jewaperotatsiri. Kyaaryo pikantakina. Nokantziri maawaeni atziri kyaaryooperotatsiri. Rootaki natziritantapaakari, rootaki nopokantakari kipatsikika. Maawaeni riraga iyotanakirori kyaaryooperotatsiri, rirotaki maawaeni aapatziyanari.

³⁸ Ikantziri riraga Peraato:

—¿Oetaka iroka pikantziri: “kyaaryooperotatsiri”?

Roojatzi riyowashitantanaari irira riraga joriyopaeni, ikantakiri maawaeni:

—Nojampitawitakimi inkaaganki, tee pikantana iitaka rantaperotakiri nowamaantyaariri.

Riraga Peraato ikowawitaka ipakayerimi Jesoshi

³⁹ Eekiro riyaatatzi ikantzi:

—Aririka omonkaatapaeya Kitejitatsiri Rawijantariri Ronampiri Tajorentsi, noeyowapiintzimiri apaani romonkeetziri. Tema aritaki okantari ameteeyarini. ¿Pikoyima noeyowaemiri jewaperotzimiri? ⁴⁰ Roojatzi ikaemantanaka maawaeni:

—Eero poeyowaanari irira, inta poeyowaenari riraga Warawaashi.

Tema irira rirotaki koshintzi.

19

¹ Roojatzi raakaanantakariri Peraato riraga Jesoshi, ipajatakaantakiri. ² Riraga joraaro itapotayitakinirini ramantheeri kitochee okimiwitakawo tsikontochee. Ramantheetakaakariri. Ikithaatakiri kityonkamawori. ³ Ipokashitapiintakiri maawaeni riraga joraaro iñaathawaetashitari ipinkathatziri, ikantajeempiyaashitapaakari:

—Eeroka jewawentziriri joriiyo nopinkathatemi. Injii, injii, injii.

Roojatzi ipajawootantapaakari rakoki. ⁴ Rapiitziro riyowashitaneeri Peraato jewatatsiripaeni joriyopaeni. Ikantziri:

—Rirotaki irika, napiitzimiri namaemiri. Nojampitawitakimi, omaanta tekatsi pikanteeyinani niyotantyaari iitaka pikijantakariri. Namakaanantariri pamineri eerokapaeni nopajatakaantakiri. Omaanta tee niyotzi iitakakya nowamaakaanantyaariri.

⁵ Riyowanee Jesoshi rirori. Ramantheetakawo okimiwitakawo tsikontochee, ikithaatakawo kityonkamawori. Ikanteeyirini Peraato:

—Rirotaki irika. Ñaakiri, nopajatakaantakiri.

⁶ Raminawakiri jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi waariryaapaeni. Ikaemanaki:

—¡Pikentakotakaanteri koroshiki! ¡Pikentakotakaanteri koroshiki!

Ikantziri Peraato:

—Pagaeyanakirini eeroka, pikentakotakaanteri. Nojampitawitakari, tekatsi noke-makotziri rantzi iitakakya nowamaakaanantyaariri.

⁷ Ikantawakiri jewatatsiri Tajorentsipankoki:

—Eenitatsi Iwaperite Tajorentsi iyotaanari okameethatzi ikame iitajorentsitashita. Tema ikantzi rirori: “Naaka Itomi Tajorentsi”, rootaki okameethatantakari ikame.

Rapiitakiri riraga Peraato rojampitakiri Jesoshi

⁸ Ikemantawakariri Peraato ikanteeyakiririni eekiro riyaatatzi ithaawaperotanaki.

⁹ Ipiyakaanaari, ikyaanee ipankoki eejatzi Jesoshi. Ikantapaeri riraga Peraato:

—¿Tsika pipoñaaka eeroka? ¿Ninkami eeroka?

Tee rakanakiri rirori.

¹⁰ Roojatzi ikanantanakari:

—¿Iitaka kaari pakantana? Naaka jewatatsiri atziriki. Nokowakirika, ari nomatero nookakaakowentemi. Eejatzi okimitaka, nokowakirika, nomatero nokentakotakaan-temi koroshiki. Tema piyotakiro.

¹¹ Ikantawakiri Jesoshi:

—Eeromi ishinetzimimi Tajorentsi, tekatsi pikantenami. Riraga amakaantakinari jaka, rirotaki antaperotakirori kaari kameethatatsi.

¹² Roojatzi ikowantawitanaka Peraato ipakaerimi. Omaanta rapiitziro ikaemanaki jewatatsiripaeni joriiyopaeni:

—¿Aririka pipakaeri irira, tee pitsipaminthatari Seesari! Irika riraga kantashitachari: “Naaka jewatatsiri”. Tema rirotaki kijakiriri peewatzinkarite riraga Seesari janta Oroomaki.

Ikentakotakaantakiri riraga Jesoshi

¹³ Ikemantakari Peraato ikanteeyakiririni riyowakaaneeri Jesoshi. Janta riwetsikaet-zironta, oenokamentotsi iwetsikaetziro mapi. Janta eenitatsi jeekamentotsi ijeekapi-intzira Peraato ikentakowenantapiintzirira atziri. Nokantziro naaka maawaeni jori-iyoy: “Kawaata”. * ¹⁴ Okitejitanaki Kitejitatsiri Rawijantariri Ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Roojatzi ikanteeyantakarini Peraato:

—Rirotaki irika jewatatsiri pashi eerori.

¹⁵ Omaanta ikaemaeyanakini riroripaeni:

—¿Payeri! ¿Paanakiri janta! ¿Pikentakotakaanteri koroshiki!

Rojampitziro ikantziri:

—¿Nokentakotakaanteri piwinkatharite?

Ikantawakiri riroripaeni:

—Tee nopinkatharitakaayiri, omaanta apaniroeni Seesari nopinkatharitakaayiri.

¹⁶ Roojatzi ikantakiri joraaropaeni:

—Paaneeri pikentakoteri.

Roojatzi raantanakari.

Ikentakotakaantakiri Jesoshi janta koroshiki

¹⁷ Roojatzi raashitantanaka Jesoshi koroshi. Rookanakiro pankotsipaeni riyowakotantanaki owitheenkapaataga inkokironta antawopaeni mapi, rareetanta-paakawo tonkaariki oetachari Iitonakintsiki. Iitziro rowaga tonkaari joriiyopaeni: “Koorikota”. ¹⁸ Aritaki ikentakotakiri koroshiki. Itsipatakari apite shirampari. Ikentakotakiri riroripaeni paashini koroshiki apite. Rowamagaetakiri Jesoshi rojatekaetakiri niyanki. Apaani rowamagaetakiri rakoperoki Jesoshi, riraga paashini rampateki. ¹⁹ Peraato rojankinatakaantaki kantatsiri: “Jesoshi najareetejatzi, rirotaki jewawentziriri joriiyopaeni”. Ipatakakotakaantakiro koroshiki. ²⁰ Okaakintawo nampitsi aritaki ikentakotakiri Jesoshi. Osheki jewatatsiri joriiyopaeni ñaanatakirori rojankinatziro. Ojankinatawitaka ipaante joriiyo, eejatzi oroomajatzi eejatzi ipaanteki kireeshiyajatzi. ²¹ Riraga jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiri joriiyopaeni ikantziri Peraato:

—Tee okameethatzi pojankinatziro: “Rirotaki jewawentziriri joriiyopaeni”, inta pojankinate: “Irira kantashitachari: pinkathariwentziriri joriiyo”.

* **19:13** Ikantziro rirori ipaanteki arameeyojatzi Kawaata: opatziito pankotsi.

²² Ikantawakiri Peraato:

—Aritaki, nomatakiro: nojankinatakaantakiro. Eero ninashitawo nojankinari.

²³ Ari ikentakotakiri joraaro. Ari ikaatzi 4 joraaro: itakariri rayitakiri ipashikari iitoki, paashini ishintoromashite, paashini ijapatote, paashini iithari eejatzi. Omaanta ipewiryaaakotari, tee oshirika inta ontyaajaampanatashita maawaeni. ²⁴ Rootaki ikanantawakagaeyakarini:

—Eero atzijagaero. Thame añathawaetawentyaawo ninkarika ayiterini.

Aritaki ikantari joraaro. Imonkaatakiro kantatsiri Iwaperiteki Tajorentsi, ikantzi: “Ipawakaayitawoni noethaarini. Ipankinatzitenawo nopewiryaaakotari”. ²⁵ Rowaga riniro Jesoshi okatziyapaaka okaakini ikentakotakaga. Otsipatawo irentopero, roojatzi owaero Mariiya. Rootaki iina Kerejowashi. Eeniro jaga eejatzi Mariiya makaraarajato. Eejatzi naaka nokatziya okaakini. ²⁶ Iñaanakiro Jesoshi riniro, eejatzi iñaakina naari. Ikantziro:

—Nana, ajaa, irikakya Jowa rirotaki pitomintanakyaari.

²⁷ Ikantanakina:

—Ajaa, rootaki pinironteeyari pitsipataperoteeyawo.

Roojatzi naantanaawo nopankoki noshenantawori. Ro ikanantanari tema inintashireperotakina. ²⁸ Riyotanaki Jesoshi aritaki monkaataka maawaeni. Roojatzi ikanantanaka:

—Nomiritaatyaaami.

Ro ikanantari imonkaatakiro okantziri Iwaperite Tajorentsi. ²⁹ Eenitatsi jaga chomokira yeekitaki kepishaari. Ijashiteetakiniri piyonkashinkanarikira. Rojataakiniri jawokiikira. Ipakotakiri ipaantekira riraga Jesoshi. ³⁰ Ratsimiyawakiromi roojatzi ikanantanaka:

—Aritaki iroñaaka, nomonkaatakiro ikowakaakinari Pawa.

Roojatzi roeyotantanaka, ikamanaki.

Rojataakiri Jesoshi

³¹ Iroñaaka riwetsikawenteeyironi joriiyo kitejiri nomakoryaantapiintari. Itzirori-imatanakirika oorya, rooteentsi areetya saawaro rootaki kitejitatsiri nomakoryaantapiintari. Tee ikowaeyini joriyopaeni riraga kentakoeyeencharini rowawijeero koroshiki, rootaki ikanteeyantakaririni Peraato:

—Pikagaakaantero iporipaeni, roojatzi pojataakaanantanakyaariri, ikamantyaari intsipaete.

³² Roojatzi riyatashitanteeyanakaririni joraaro, ikagaaporitakiri iporikira riraga tsipatakariri riraga Jesoshi. Eejatzi ikagaaporitayiteetakarini paashinipaeni. ³³ Apatziro rowashiwitapaakari Jesoshi, ikagaerimi iporikira: omaanta iñaapaakitziiri kamaki, rootaki kaari ikagaantari iporiki. ³⁴ Omaanta apaani joraaro rojataapaakiri imerikiki. Iyowaatanaki riraa tyonkinininini. Eejatzi iña iyowaatanaki. ³⁵ Naaka ñaakotakiriri, iroñaaka naaka kantakotakiriri paapatziyantyaariri Jesoshi. Niyotzi kyaaryo nokantzimiri. ³⁶ Aritaki ikanteetakiriri, eejatzi omonkaataka Iwaperite Tajorentsi kantatsirini: “Eero ikagaayiteetzirini itonki apaani”. ³⁷ Eenitatsi paashini jankinarentsi Iwaperiteki Tajorentsi okantzi: “Aritaki ramineeteri Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga rojatagae-takiri”.

Romonkeetakiri Jesoshi omookira

³⁸ Eeniro janta ijeekaki koroshiki Josee arimateeyajatzi. Riyotaanewo Jesoshi naawita, omaanta imanakiro. Ro imanantakawori ithaawantakari jewatatsiripaeni joriyopaeni. Omaanta ishirampariwentanakiri riyatashitakiri riraga Peraato ikanta-paakiri:

—Pishinetayenari Jesoshini, naaneeriita.

Ikantawakiri:

—Paaneeri.

Roojatzi riyaaatantanaka ragaateri. ³⁹ Itsipatanakari riraga Nikoreemo. Rirotaki jatashitziriri paerani Jesoshi tsiteniriki. Raakotanakiniri itziritantyaariri. Imaemañaatziro owaa inchato owaero miira, eejatzi opane inchato owaero aaroe. Aamaashita okaatzi otenatzi 30 kiiro. ⁴⁰ Ragaetaatziri Jesoshini. Ro tokoyatha rapineetaktotantakariri, itsipatakiro kajankari. Rootaki rametari joriiyopaeni aririka riwetsikeri kamatsiri. ⁴¹ Ojeekinta pankirentsi okaakini ikentakoyakirininta koroshiki. Janta pankirentsiki ojeekinta rowanteetyaariri, owakirarika imokaetzirika. ⁴² Rooteentsi itziroryaanaki oorya, omonkaatantyaari kitejiri amakoryaantapiintari. Iñaakiro Josee okaakinitaki omoo. Rootaki rowantakariri Jesoshini janta. Ari ipinaashitanakiri mapi omooki. Ipiyanaa maawaeni pankotsiki.

20

Okowawitari Mariiya Jesoshini

¹ Otominkotapaaki. Rooteentsi okitejitzimate iyaatakaakiro Mariiya makaraarajato janta omooki rowawiitakarinta Jesoshini. Oñaapaakiro ookanaka mapi rashitakotantawitakariri. ² Oñaapaakiro inthomaenta omooki. Tee oñiiri Jesoshini. Tekatsi. Oshiyakaanakawo roori. Ari areetapaaka pankotsiki tsikarika nojeeki naaka eejatzi Peetero, okamantapaakina:

—Tekatsi Jesoshini omooki. Tema ragaetaneeri. Tee ayotzi tsikarika owaetakiri.

³ Okamantapaakina, niyaatantanakari naaka eejatzi Peetero. Niyaatanaki rowawiteetakarinta. ⁴ Noshiyanaka apite, omaanta nanaakotakiri Peetero. ⁵ Niyowapaaki noeyotapaaka naminantapaakari inthomaenta. Noñiiri tokoyatha ookanaka omooki, omaanta tee nokyaapae. Tekatsi iwatha Jesoshini. ⁶ Rimpaetapaaki ipokapaaki riraga Peetero. Rirotaki kyaapaentsiri inthomaenta. Roojatzi iñaapaakiro tokoyatha. ⁷ Eejatzi rowaga paaño opashikantawitakariri iitoki, tee otsipatawo tokoyatha. Apitziwita ookashitanaka roori. ⁸ Ari nokyaanaki naaka, noñaakiro, roojatzi niyotantanakari piriintanaa Jesoshi. ⁹ Tekiraata nokenkithashireeyironi Iwaperite Tajorentsi kantatsiri: “Ikamakirika Rotyaantanewo Tajorentsi, aritaki ipiriintanee”. ¹⁰ Noñaapaakiro, nopiyanaka nopankoki.

Aminawakiri Mariiya Jesoshi

(Mr. 16.9-11)

¹¹ Omaanta Mariiya makaraarajato opiya omooki eejatzi katziyeencharira inkokiroeni, irakotakari riraga Jesoshini. Oeyotanaka, aminanaki inthomaenta. ¹² Oñaakiri apite ronampiri Tajorentsi, ikithaatawo kitamaari. Ijeekaki rowawiteetakarinta Jesoshini. Ijeekaki apaani iitokira rowawiitakarira Jesoshini, paashini iitziki.

¹³ Ikantziro:

—Tsinani, ¿iitaka piraantari?

Okantawakiri irowa:

—Ragaetanakiri Nowinkathariteni. Tee niyotzi tsikarika rowaetakiri.

¹⁴ Roojatzi opithokaantanaka. Oñaamacheetawakari riraga Jesoshi ikatziyapaaka, omaanta tee iyotawakiri.

¹⁵ Ikantziro:

—Tsinani, ¿iitaka piraantari? ¿Ninka pikoyirika?

Oetakaashiwitakari irira rirotaki thamaetakotzirori pankirentsipaeni. Okantziri:

—¿Eerokama anakiriri Nowinkathariteni? Pikamantenaata tsikarika powakiri. Aritaki naakiteri naari.

¹⁶ Ikantziro:

—Mariiya.

Opithokanaka, okantawakiri:

—¡Iyotaanari!

¹⁷ Okimoshiryaantari okenkithashireeya ipiyaka. Oerikawakiri. Roojatzi awithakitawakariri. Ikantziro:

—Pipankaena, eero poteyaana. Tekiraata noenokana Pawaki. Iroñaaka nokowaki piyaatashiteri maawaeni aapatziyanari, pikamantapaakiri maawaeni rooteentsi noenokaeya Pawaki. Tema rirotaki Tajorentsi. Tema rirojatzi Piri eeroka, piyotziri rirotaki Tajorentsi, rootaki pipinkathatariri.

¹⁸ Roojatzi opokashitantaanari naaka, eejatzi paashini riyotaanewopaeni, okamantapaakina maawaeni:

—Noñaagaerikya Awinkatharite.

Eejatzi okamantapaakina okaatzi ikantayitakirorini rirori.

Ritapaakari Jesoshi, roñaagaeyarini riyotaanewo

¹⁹ Itsiteniityaanaki oorya, nopiyoteeyakani, nokaatakiri paashini riyotaanewo. Nothaawantari jewawentziriripaeni joriyopaeni, riraga owamaakaantakiririni Jesoshini, rootaki noyaawitantakawori ashitakontsi. Romapokashitapaakina riraga Jesoshi ikatziyapaaka niyanki. Ikantapaakina maawaeni:

—Pikimoshireeyanakini maawaeni.

²⁰ Roojatzi roñaagantapaakinawori maawaeni rako eejatzi imerikiki. Noñaawakiri maawaeni rirotaki Nowinkatharite, roojatzi nokimoshiryaantanaka maawaeni.

²¹ Rapiitakina:

—Pikimoshireeyanakini maawaeni. Rirotaki paerani otyaantakinari Pawa, eejatzi eerori iroñaaka nokimitemi eeroka, notyaantemi.

²² Roojatzi itajonkantanakina maawaeni, joo. Ikantzi:

—Pagaero Ishire Tajorentsi, kijokiro owaeyanakimini maawaeni. ²³ Piñaakiri atziri raapatziyaperotakina, roojatzi pikanantyaariri: “Ikamintheemi Tajorentsi eerori, eero ikijawentzimirotantayitziirini”. Rootaki ikaminthaaperotantyaariri Pawa riraga pikantziri. Pikanteririka paashini atziri: “Tee paapatziyari Jesoshi, rootaki ikijawenantemirori Tajorentsi”, aritaki paata ikijawentakimiro.

Ikanteeyakirini Tomashi: “Noñeeyakirinikya Awinkatharite”

²⁴ Ipokashitanteeyakinarini, tee añiiri Tomashi, riraga iiteetziri Tsipantzi: apaani peyeenchari. ²⁵ Ipokantapaakari irira, nokamanantawakari:

—Noñeeyakirinikya Awinkatharite.

Omaanta ikantana:

—¿Kyaaryo? Tee naapatziyawo. Nokoyi noñeero rako, tsikarika ikyaaki kiraawo, nokoyi nomonkeero nakoempeki. Eejatzi nokoyi nomonkeero nako imerikiki. Eerorika nomonkiro, eero naapatziyawo.

Rapiitakiri iñeeyakirini riyotaanewo riraga Jesoshi

²⁶ Awijanaki apaani tominko, ari napiitziro nopiyoteeyanakani pankotsiki, it-sipatakina maawaeni riraga Tomashi. Oshekini nothaawantakari maawaeni kijaanakinari, rootaki napiitantakawori noyaawitantakawori ashitakontsi. Rapiitapaakina romapokapaakina riraga Jesoshi, ikatziyashitapaaka niyanki. Ikantapaakina maawaeni:

—Pikimoshiryaanakyaroña maawaeni.

²⁷ Roojatzi ikanantapaakari riraga Tomashi:

—Pamintero nako. Pakote, pomonkeero pakoempeki jaka. Pakote, eejatzi pomonkeero pako nomerikikika. Eero pitheenkana, inta paapatziyena.

²⁸ Roojatzi ikanantawakari riraga Tomashi:

—Eerokaperotaki Nowinkatharite, eerokaperotaki Notajorentsite.

²⁹ Ikantapaakiri:

—Iroñaaka piñaakina, rootaki paapatziyantakinari. Eenitatsi kaari ñaanari, omaanta raapatziyeeyakinani: nokimoshireperotakaanakiri maawaeni irikapaeni.

³⁰ Oshekini itajonkantayitakini riraga Jesoshi. Naaka maawaeni riyotaanewo, noñeeyakirini, omaanta tee nojankinatziro maawaeni jaka. ³¹ Ro nojankinatantakawori iroka paapatziyantaariri maawaeni riraga Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Itomi. Aririka paapatziyakyaari, aritaki rowañakimi pikantyaani ijeekakaayemi rirori.

21

Rapiitziri riyotaanewo 7 iñaakiri Jesoshi janta Karireeyaki

¹ Nokanta nopiyeeyanaani naakapaeni riyotaanewo janta Karireeyaki. Roojatzi rapi-itana roñaagapaana riraga Jesoshi, eejatzi paashinipaeni riyotaanewo. Noñeeyawaerini othapyaakiini inkaareki Teweeryashiki. Iitziro eejatzi Inkaare Karireeya. Aritaki okantakari. ² Nopiyoteeyakani, naaka itomi apite Sewereeyo. Nokaateeyirini Peetero, eejatzi riraga Tomashi. Itsipatana Nataneeri, riraga karireeyajatzi poñaachari Kanaaki. Eejatzi eenitatsi apite paashini riyotaanewo Jesoshi. Nopiyotaka maawaeni. ³ Ikantana Peetero:

—Niyaate noshiryaate.

Nokanteeyanakirini:

—Eejatzi naari.

Ari niyaateeyanakini. Noteteeyapaakani maawaeni pitotsiki. Noshiryaatawitaka, roojatzi nokitejitakotantaka. Tekatsi nayi. ⁴ Okitejitanaki ikatziyapaaka riraga Jesoshi othapyaakiini. Tee niyoteeyawakirini.

⁵ Ikantapaakina:

—Notsipaminthari, ¿Paaki shima?

Nokantawakiri:

—Tekatsi.

⁶ Ikantakina:

—Apawo pishiryaate pakoperoki, aritaki paaki.

Ari noshiryaatanaki maawaeni. Naaki oshekiniroña shima, tee naawyaakotziri notetakoteri nopitoki. ⁷ Naaka nokantziri Peetero:

—Jaa, rirotakimakya Awinkatharite.

Ari ikithaatanakawo rirori iithaari. Ipiinkashitanakiri ramaatanaki othapyaaki-inira raatapaaka. ⁸ Nimpaetakotapae naakapaeni, nonoshikakotziri shima. Okaak-itapae othapyaakiini, aamaashitaka okaatzi 100 meetero. ⁹ Nomitaanaki maawaeni omerikyaataki othapyaakiiniki. Noñaapaaki paamari, itashitziri shima. Eenitatsi eejatzi paa. ¹⁰ Ikantawakina:

—Pamagaantakinari iroñaaka shima pishiryaatakirira.

¹¹ Rapiitziro rotetapaa Peetero pitotsikira inoshikaatakotapaakiri shima ishiryaata-mentoki kipatsiki. Yeekiperotaki antariipaeni shima, ikaatzi 153. Oshekiperoroña omaanta tee opejanaki noshiryaatamento. ¹²⁻¹³ Ikantawakina:

—Ajaa, poya.

Ikagaakinawo paa eejatzi ikagaakinari shima. Nowaeyakarini maawaeni. Nothaawantakari nokanterimi: “¿Ninkamika”? Maawaeni niyotawakiri rirotaki Awinkatharite. ¹⁴ Ikamaki chapinki Jesoshi, ipiriintanaa. Rootaki roñaagaana eejatzi maawaeni riyotaanewo. Iroñaaka okaatzi 3 roñaagaana naakapaeni.

Riraga Jesoshi ikenkithatakaakiri Peetero

¹⁵ Nowaeyakani maawaeni. Roojatzi rojampitantakari Jesoshi riraga Shimo, iitziri Peetero:

—Peetero, ¿panaakotakiri irikapaeni, pinintashireperotana eeroka?

Ikantawakiri rirori:

—Eeroka, Nowinkatharite, yotatsiri nonintzimi.

Ikantanakiri:

—Piyoteeri riraga aapatziyanari: tema ari roshiyakyaari nashi nowishaanite.

¹⁶ Rapiitakiri, ikantawakiri:

—¿Pinintashiretana?

Rapiitawakiri ikantawakiri:

—Jee, Nowinkatharite, eeroka yotatsiri nonintashiretzimirika.

Ikantziri:

—Pikempoyeenari maawaeni ameenteeyakinari.

¹⁷ Rapiitziro rojampitziri, tres-tapaentsiri. Ikantziri:

—¿Pineshironkatanama?

Roojatzi rowashirewaetantanaka Peetero. Tema ro rowashiretantakari okaatzi 3 rojampitziri Jesoshi okimitaka chapinki riraga Peetero imanakotashitaka okaatzi 3. Ikantawakiri:

—Eerokakya, Nowinkatharite, yotzirorikya maawaenikya. Piyotana eeroka nonintashiriimirika eechonkiini.

Ikantziri:

—Pikempoyeeri kameetharini maawaeni aapatziyanari. Tema roshiyawitakaari nowishate. Piyotakoperotakina. ¹⁸ Kyaaryootaki iroka nokantemiri: paerani, eeniro pewankariwaetzini, pikithaatapiintawoni piithaari. Piyaatapiintayitziini tsikarika pikoyiri piyaate: tekatsi atziri kantemini: “Eero piyaatzi”. Omaanta aririka pantyashipariperotapaaki, pakote pakoki, rojoteetemi, ikithaatemi paashinipaeni. Raanakimi janta tsikarika tee pikowawita piyaate.

¹⁹ Aritaki ikantakiri. Riyotaakiri tsika ikantyaari rowamagaetantyaariri Peetero iinja. Aririka iñeeteri ikamaki, riyotanaki maawaeni iñaaperotakiri Tajorentsi ikameethatzi. Roojatzi ikanantanakyaari:

—Thame, poyaatanakina.

²⁰ Ipithokanaka Peetero. Iñaakina noyaatanakiri, rooma naaka riyotaanewo Jesoshi inintaperotziri. Chapinki nowakagaeyantakaririni Jesoshi, naaka ojampitakiriri: “Nowinkatharite, ¿ninka aakaanteminika?” ²¹ Iñaantakinari Peetero, rookotana, eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Nowinkatharite, ¿tsika ikanteeterika iinja riraganki?

²² Ikantawakiri:

—Nokoyirika ijeekanakiita jaka roojatzi nopiyanteeyaari, eero pikenkithashiryaakotari. Omaanta eeroka poyaatenata.

²³ Rowaagaeyakinirini maawaeni paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi okaatzi ikantziriri irira. Iitashiwitaka irira eero nokami. Omaanta tee ikantzi Jesoshi: “Eero ikami Jowa”. Inta ikantawitari: “Nokoyirika ijeekanakiita jaka roojatzi nopiyantakyaari, eero pikenkithashiryaakotari”.

²⁴ Naakapero riyotaanewo riraga Jesoshi, jankinatziro iroka. Noñiuro maawaeni. Niyoteeyakini kyaaryooperotaki maawaeni iroka nojankinatakiri. ²⁵ Teera nothotziro nojankinatziro maawaeni rantayitakirini Jesoshi. Arimi ojankinatayitakotyaami maawaeni, rantayitakirini, naamaashitya ari iyeekitakiromi maawaeni kipatsi iñaanamentopaeni.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatziro:

RANTAYITAKIRINI ROTYAANTANEWO JESOSHI

Rookashi rapiiiteeniri rojankinatakaniri Teyoojiro

¹ Nokoyi niwethatemi, nonintanewo Teyoojiro. ¿Tekatsima oyemini? Naaka kameetha. Paerani nitantakawori nojankinatantakimirori, niyotaantakimirori osheki rantayitzirini Jesoshi. Eejatzi niyotaantakimirori osheki riyotaantayitzirini.

²⁻³ Ari iñaashitzimaetakawo ikamakira, ari rañaagae, roojatzi roñaagantapaakariri riyotaanewopaeni. Osheki iñaakotapiinteeyirini rantapaakiri rirori, rootaki riyoperotantariri rañaagae. Okaatzi 40 kitejiri roñaagapiinantariri. Ikenkithatakotziri tsikarika ikanta Tajorentsi reewawenantzi. Rotyaantanakiri riyotaanewopaeni riyoteeri paashini atziri oetarika ikowakaakiriri ranteri. Ro kantziriri Ishire Tajorentsi. Roojatzi riraga Tajorentsi raaneeri Itomi jenokinta, roojatzi noweyaantakawori nokenkithatakotakiri paerani. Iroñaaka eekiro niyaatatzi nowaayemiro nokantemi rantziri riraga rotyaantanewopaeni Jesoshi, riraga otyaantanakiriri paerani.

⁴ Apaani kitejiri, tekira riyateer jenokinta, ikaatakagaeyakirini Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni ikantaperotakiri riraga Jesoshi:

—Eero pookanakiro Jerojareeki, nokowaki poyaawakiroota ikashiyakaakimiro Ashitanari, rowaga pikemakinari chapinki nokantzitakimiroña. ⁵ Riraga Jowani ikaawoshitakotzimiri Tajorentsi iñaaki, riyotantakari atziri paapatziyari Tajorentsi. Omaanta eero ojamanitzi opokashitemi Ishire Tajorentsi, okithaatakaapaakimi, riyotantyaari atziri kyaaryo pikemijantaperotakina naari.

Roenkantanakari Jesoshi jenokinta

⁶ Paashini kitejiri ipiyotawenteeyakarini Jesoshi riyotaanewopaeni eejatzi paashini-paeni aapatziyariri janta tonkaariki owaero Oriiwomashi. Rojampiteeyirini. Ikantziri apaani:

—Nowinkatharite, aaka isheninkani riraga achariniiteni Ishireeyeerini. Paerani ijeekawitani jewawenantatsiripaeni achariniitenipaeni; omaanta iroñaakaroña tekatsi. ¿Arima iroñaaka pikanteri paashini reewawenteeyenani? Osheki nokowaki.

⁷ Ikantawakiri:

—Tee ikowakayimi Ashitanari piyotero tsikarika okaate. Ojamanitatziirika rooma tsikarika okaate. Apatziro Ashitanarikya apaniroeni kantatsini. ⁸ Iinja itajonkawenteeyeminiita eejatzi opokashiteeyemini Ishire. Omatakayemi, rootaki nokowakaakimiri pikenkithatakotena jaga Jerojareeki, eejatzi pithotyaanakiro Joreeyaki pikenkithatakotena. Eejatzi pikenkithatakotena janta Jamaaryaki, eejatzi pithotyaanakiro maawaeni paashinipaenikinta kipatsikinta, pikenkithatakotena. Tsikarika piyaate nokowaki pikenkithatakotena.

⁹ Rootaki ikantanakiriri Jesoshi. Ari ramineeyawakirini maawaeni, roojatzi roenkantana jenoki, ipeyimotanakari menkoriki. ¹⁰ Ari ramineeyanakirini jenoki joreririri, jatanaki. Ari romapokapaakiri apite ronampiri Tajorentsi, ikatziyimoeypaakarini. Ikimitapaakari shirampari; kitamaamawori imaatha. ¹¹ Ikantapaakiri:

—¿Eeniromi, karireeyajatzi? ¿Iitaka eekiro paminanta jenoki? Piñaawakiri riraga Jesoshi roenokanaka jenokinta. Eejatzi ipiye paata. Aririka ipiye, ikimitapaeya iroñaaka riyaatantanaari.

¹² Roojatzi roerinkantanaa taapiki, ipiyeeyanaani Jerojareeki riraga rotyaantanewo Jesoshi kimitaka apaani kiroometero. Okaakini Jerojaree, tee inteenaperotzi.

¹³ Ari rareeteeyapaakani, rateeteeyapaakini oshitamenkota jenoki. Janta imaapi-inteyininta riraga Peetero, eejatzi Jowa, Jantyaako, Antereeshi, Jiripi, Tomashi,

Waritoromee, Mateeyo, Jantyaako (riraga itomi Arijeeyo), Shimo (riraga kathaap-erotzinkari antayitzirorini oetarikapaeni), eejatzi Joorashi (riraga itomi paashini Jantyaako), imaapiinteeyini maawaeni. ¹⁴ Ari rapiitapiinteeyironi ipiyoteeyani eejatzi ikenkithatakagaeyirini Tajorentsi. Itsipateeyarini rirentzipaeni Jesoshi, eejatzi riniro rowaga Mariiya, eejatzi paashinipaeni tsinani. Aritaki ikantani ikenkithatakaapiinteeyirini Tajorentsi.

Riyoyaayitantakaririni Mateeyashi poyaatariri Joorashini

¹⁵ Ari paashini kitejiri ikatziyanaka riraga Peetero ikatziyimoteeyanakarini iyemi-jantzinkaritepaeni. Aamashitya ikaateeyini 120. ¹⁶ Ikantzi:

—Nojoriiyotzinkaritepaeni, okameethatzi amonkaatero okantzirini Iwaperite Tajorentsi. Paerani iyoteerini Ishire Tajorentsi Iraviirini ikenkithatakotantaririni Joorashini: riraga jewateeyakiririni agaeyakiririni Jesoshi. ¹⁷ Aritaki akaateeyawitariniroña. Paerani itsipateeyawiteeni rantawaetakaawitakina. ¹⁸ Omaanta raakaantashitaari Awinkatharite, ipinatashiteetawitakari koriki. Raawitakari, roojatzi roepiyeeniri, rirotaki koriki ramanananteetakawori kipatsi. Roojatzi irira ishirikantanaka, shirik; ithatanaka. Roojatzi ithatyaakotantanaka, thatzik; ipityaankanaka; roojatzi ikotaantapaaka imotziki, waag, iyowapaaki isheeto. ¹⁹ Riyoteeyakirini maawaeni jerojareejatzi. Rootaki iitanteetawori kipatsi ramananteetziri Asheererama. Akantziro apaanteki aaka: “Iwinawoni Jesoshi rowamaanteetawitakariri”. ²⁰ Aritaki paerani rojankinateetzironi mampaantsi kantatsiri: “Okaankipankotanaki ipankoni aakaanterini Awinkatharite, tekatsi jeekantzityaarini”. Eejatzi okantzini mampaantsi: “Okameethatzi eeniro poyaatyaarini kenkithatakaanantatsini”. ²¹⁻²² Iroñaaka thame akanteri paashini: “Pipoyaatyaari Joorashini”: tema rootaki ikowakaakaeri Tajorentsi. Rirotaki akanteri tsipatapiinteeyeerini paerani: ñaaperotziriri Jowani ikaawoshitantzini, eejatzi ñaapiintziriri Jesoshi. Akowaki ñaakiriri rañaagae eejatzi riyaatanee jenokinta: akanteri ikaateeyeeni akenkithatakoeeyerini Jesoshi. ¿Ninka akanterika iroñaaka ipoyaatyaari? ²³ Ari ikantzi paashini:

—Rirorika irika Josee Warajawaashi, iiteetziri eejatzi Jooshito. Teerika irira, rirorika irika Mateeyashika. Ari ikaemiri apite:

—Pipokanaki jaka niyanki. ²⁴⁻²⁵ Roojatzi ikenkithatakaeri Tajorentsi, ikantziri:

—Nowinkatharite, eerokakya iyotzirori tsika ikanteeyarini maawaeni atziri raijankaneki. Eeniro irika apite. Piyotakayenari ninkarika pikowakayaari eeroka poyaatyaarini Joorashini. Tekatsi ikanta iroñaaka rirori ikenkithatee eejatzi ranantee: tema kamaki rirori, jataki janta paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²⁶ Roojatzi iñaathawaetaka, tema riyoyaakiri Mateeyashi. Ari ikaatawitani chapinki rotyaantanewo Jesoshi 11. Iroñaaka ikaateeyeeni eejatzi 12.

2

Kitejiri iiteetziri: “Pentekoshiteshi”

¹ Ari iroñaaka omonkaatapaaka kitejiri iiteetziro: “Pentekoshiteshi”. Ari ipiyoteeyakani Jerojareeki maawaeni aapatziyariri Jesoshi. ² Omapokashitapaakari, ikemawakiro oshiyaawitawori antawo tampyaa, opoematapaaki, moo. Opoñaanaka jenokinta, othotyaapaakiro pankotsi ijeekaeyantarini. ³ Eejatzi okoñaatzimotashitapaakari oshiyaawitakawori paamari, otsiparyagaeya-paakani ojeekanteeyapaakarini iitokipaeni maawaeni jeekaentsiri. ⁴ Okithaatakagaeyapaakarini Ishire Tajorentsi. Roojatzi iñaawaetantanakawo inashitachari paantentsipaeni tekatsi iyoteerini, imateeyakironi rowaga oñaawaetakaapaakiri Ishire Tajorentsi.

⁵ Ari ijeeki janta Jerojareeki jorriyopaeni, aapatziyaperotawori rojankinarini Moe-seeshi, ipoñaayitanakani paashinipaeni kipatsiki, tsikarika. ⁶ Ikemanteeyawakaririni iñaawaeteeyanakirini, rootaki ipiyotawentapaakari osheki atziri. Ikemaeyapaakironi ipaantepero. Tee riyotakotapaeri. ⁷ Rotsikanatakari, ikenkithashireeyapaakani ro-jampitawakagaeyapaakani:

—Tema maawaeni riraga ñaawaeteentsirika rirotaki karireeyajatz. ⁸ ¿Tsika akantaka akemanteeyanakaworini maawaeni apaanteperopaeni? ⁹ Iroñaaka akaateeyakirini paaratyajatzi, meryaajatzi, eraamajatzi. Eejatzi eenitatsi jeekatsiri Mesopotaamiyaki, Joreeyaki, Kaparooshiyaki, Poontoki, Aashiyaki, ¹⁰ Jiriiiyaki, Pampiiriyaki, Ejiipitoki. Eejatzi akaateeyakirini poñaayiteencharini okaakintapae Shireeneki, janta kipatsiki owaero Riiwya. Eejatzi eenitatsi aretantachari poñaayitacharini Oroomaki jorriyopaeni eejatzi peyeenchari joriiyo. ¹¹ Akaateeyakini jorriyoperotatsiri eejatzi peyaachari joriiyo. Akaateeyirini kireeshiyajatzi eejatzi araawyajatzi. Akemaperoeyakironi ashi apaantepero omawitya inashita atziri rashi ipaantepeani ikemayitzironi. ¹² Ari rotsikanateeyanakarini oshekyantzi atziri, tee riyotakotziri. Ro-jampitawakagaeyanakani:

—¿Tsika akantaka akemantawori apaantepero?

¹³ Omaanta paashinipaeni, ishirontawenteeyanakarini, ikantzi:

—Ishinkiteeyakani irinta, injii, injii.

¹⁴ Ari eeniro janta riraga Peetero, ikaateeyirini paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi. Itacheronkawaantetanaki ikantanakiri:

—Nojoriiyotzinkaritepaeni, maawaeni eeroka jeekatsiripaeni jaka Jerojareeki, piyoteeyawakironi iroka nokantemiri, pikemijanteeyawakinani.

¹⁵ Piitashiteeyawitakarini ishinkiteeyakani irikapaeni. Omaanta tee ishinkiteeyani. Jaka aepatsiteki tema ishinkitapiinteeyani atziri tsiteniriki, omaanta kitejiriki eero ishinkita. Tema iroñaaka tekira ijenokitapaaki oorya. Tekira omonkaata ishinkitapiinteeta, ¹⁶ omaanta iroka pikemakiri ikantakotziri kamanantzirorini iñaani Tajorentsipero iitachari Joeri paerani, tema rojankinatztakawoni oetarika ikantziri Tajorentsi. ¹⁷ Ikantzi Tajorentsi: “Iinja iñeero maawaeni atziri notyaanteniri Noshire. Okamantakaayiterini noñaani pitomipaeni, pishintopaeni. Riraga ewankaripaeni niyotakaeri oetarikapaeni rajankaneki. Eejatzi Ishire Tajorentsi oñaagayitakirini antyashiparipaeni oetarikapaeni, kimiwitaka imishiwaetatzi. ¹⁸ Eejatzi maawaeni aapatziyenani shiramparipaeni, tsinanipaeni, notyaanteniri Noshire, ikenkithatakotantenari. ¹⁹ Ari nomatero iinja kaari piñaapiintzi jenoki eejatzi jaka kipatsikika: potsikanatanakyaawo. Aritaki piñeeyeroni iinja riraani oshekini kamaentsiri, eejatzi piñaawakiro otagaeyanakyaani pankotsipaeni: oshekipero okachaaperotanaki. ²⁰ Nityaawo noetsiwakanakiri oorya; eejatzi riraga kashiri, ikityonkatanaki, roshiyanakyaawo iraantsi. Roojatzi omonkaatapaakya kitejiri raretantapaakyaari Piwinkatharite reewatawentero maawaeni atziri. Osheki imatapaakiro, ikantakoeyantyaaririni irira. ²¹ Omaanta rowawijaakoeyirini maawaeni atziri ikantzi: ‘Nowinkatharite, powawijaakotena’ ”.

Rootaki rojankinatzirini Joeri.

²² Eekiro ikantzi Peetero:

—Nojoriiyotzinkarite, pikemijantawakiro iroka nokantemiri, nokenkithatakoteri Jesoshi, riraga najareetejatzi. Itajonkantayitzini, imatayitakirini kaari añaapiintzi. Eejatzi imatayitakironi oetarikapaeni, ayotantariri itajorentsiperotaki. Tema piñaapiinteeyakirini eerori, piyotakiriroña. Tema rirotaki Tajorentsi matakaakiriri.

²³ Paerani aritaki riyotakotzitarini irira, ikantzitani: “Aritaki okantyaari, ipimanteeteri riraga Jesoshi”. Rirotaki atziri kaari kameethatatsi owamaakiriri, omaanta eerokapaeni pikentakotakaanteeyakirini, powamaakaanteeyakirini.

²⁴ Ari osheki ikemaatsitayitakawoni, ikamaperowitaka. Omaanta rowañaagaeri ee-jatzi Tajorensi, tee ikowakayiri eekiro ikamaperotatye. ²⁵ Tema rojankinatzitakawoni paeraniperoroña Iraviiri iñaani Jesoshi:

“Niyotaki kijokiro rowakina Ashitanari, ijeekaki nakoperoki ramitakotapiintakina, kaari nothaawantya. ²⁶⁻²⁷ Osheki nokimoshirewentakiri, rootaki nokanantariri: ‘Pawa, osheki niweshiryaaaka. Niyotaki eero pookana janta jaawikinta. Eejatzi eero pishinetana nopathayi paata, tema piñaaperotana nokameethatzi. Niyotaki pimatakaakinawo iroka pikantakinari. ²⁸ Piyotakaakinawo nokantyaani nañaaperotanaki, kijokiro owawakaeya, nokantyaani niweshiryaaawentanakimi’ ”

Rootaki iñaani Jesoshi rojankinatzirini Iraviiri.

²⁹ Eekiro rowaaganakitziro Peetero:

—Iroñaaka, nojoriiyotzinkarite, piyotaperotziro nokamantaperotemi ikamaki achariniiteni riraga Iraviirini, ikitataka. Eenitatsira iroñaaka ikitatakanta. ³⁰ Kamanantzirori rinawitani. Riyotaperotzironi ikantaperotziriri Tajorensi: “Kyaaryootaki iroka nokamantaperotemiri, eero namatawitzimi. Iinja reewawenante pijoriiyotzinkariperote, poyaatemini”. ³¹ Ñaakiro, tekirani ipiriintaani Rotyaantanewo Tajorensi, omaanta riyotakotzitarini Iraviiri. Tema rojankinatzitakani: “Ikante Rotyaantanewo Tajorensi: ‘Pawa, niyotaki eero pookana janta jaawiki, eejatzi eero pishinetana nopathaye’ ”.

³² Rirotaki Jesoshi piriinteeri Tajorensi. Aritaki noñeeyakirini naari, iroñaaka nokamantaperotakimiro. ³³ Aritaki raawaeri janta rakoperoki, ikaatantapaakariri reewawenantzi. Eejatzi okithaatakaakari Jesoshi Ishire Tajorensi, rowaga ikashiyakaakiriri Iriri. Iroñaakakya, rotyaanteeyakinawoni naari jaka: rootaki piñaanteeyakinarini eejatzi pikemaeyantakinarini. ³⁴⁻³⁵ Pamine, tee riro kenkithatakotachani riraga Iraviiri paerani, inta ikenkithatakotziri Rotyaantanewo Tajorensi. Tee roenokaeya irira Iraviirini jenokinta inta riraga Rotyaantanewo Tajorensi. Tema rojankinatzitani rirori paerani: “Irira Pawa Tajorensi rirotaki kantziriri Awinkatharite riraga Rotyaantanewo Tajorensi: ‘Pijeekapae jaka nakoperoki, pikaatena eewawenante roojatzi iñaaperoyantemirini paata maawaeni kijeeyawitzimirini’ ”.

³⁶ Eekiro ikamantanakiri Peetero:

—Tema aakateeyakini icharineeteni Ishireeyerini. Kameetha riyoperoyeroni maawaeni ajoriiyotzinkarite iroka nokantakimiri: pikentakotakaantawitakari Jesoshi, omaanta ipiriinteeri Tajorensi, kyaaryo ipeyawaeri eejatzi Jewawenantatsiri, eejatzi Rotyaantanewo, kimitaka ikashiyakaakiriri achariniiteni paerani.

³⁷ Ikemanteeyawakaworini iroka, osheki ikenkithashiryaperoyanakani. Riyotakoperotanaka kyaaryo rantziro kaari kameethatatsi. Rojampiteeyirini Peetero eejatzi paashinipaeni rotyaantanewo:

—Nojoriiyotzinkarite, ¿tsika nokanteeyaanika aritakima ikaminthagaena Tajorensi?

³⁸ Rakanakiri:

—Pikenkithashiryaaagaeyakya, eero pikimitaaga paerani. Kameetha paapatziyari Jesokirishito eejatzi pikaawoshitakowentyaari Tajorensi riyotantyaari atziri paapatziyari Jesoshi. Rootaki ikaminthaanteeyemirini Tajorensi, eero rapiiteemiro ikenkithashiryaaakotzimiroroña eejatzi kaari kameethatatsi panteeyawitakarini. Rootaki okithaatakaantakimiri Ishire rotyaantzimiri. ³⁹ Rootaki ikashiyakagaeyakimirini eerori; eejatzi ikashiyakagaeyakirini rirori pisheninkatanakyaarini iinja, eejatzi maawaeni atziri jeekayitatsirini paashinipaeni kipatsiki. Rootaki ikashiyakagaeyakaerini maawaeni; rootaki ikowakagaeyakaeri Awinkatharite, aririka aapatziyeeyaarini.

⁴⁰ Osheki paashini ikamantaperoeeyiririni, ikowaki raapatziyakaaperotyaaari. Eejatzi iroka ikantakiriri:

—Pookero kaari kameethatatsiri pantziri ari rowawijaakoteemi Tajorentsi. Rootaki eero rowashironkaantzimi paata.

⁴¹ Ari ikemaperotakiro oetarika ikantakiri riraga Peetero, raapatziyawakawo ari ikaawoshitawentakari Tajorentsi, aamashitya ikaateeyakini 3.000. ⁴² Ikantatyeeyaani ikemijantaperoeeyirini iroka riyotagaeyiririni. Ikantatyeeyaani kameetha ikimitawakagaeyakani: itsipatawakagaeyakani rakiyotawakaeyani owanawontsi, ikenkithashireeyantakaririni riraga kamawenteeyakiririni, eejatzi ramanapiinteeyirini Tajorentsi.

Ijeeki kameetha riraga aapatziyariri Jesoshi

⁴³ Riraga rotyaantanewo Jesoshi rantapiintakiniri atziripaeni kaari ñaapiinteeyirorini eejatzi imatayitakironi oetarika riyotantanakariri kyaaryo itsipatari Tajorentsi. Osheki rotsikanatanakari maawaeni atziri, ikantzi:

—Imatakaakiri Tajorentsi aapatziyariri Jesoshi. ⁴⁴ Ari ikimitawakaeyakani irirapaeni. Tee ithaawakaeyawoni oetarikapaeni, omaanta ipawakaapiinta tzimimotayitziririni, oetarikapaeni. ⁴⁵ Ipimanteeyironi rowaagawo eejatzi iipatsite. Ipagaanteeyakirini iyorikite maawaeni aapatziyariri Jesoshi koetyeemotziriri. ⁴⁶ Maawaeni kitejiri riyaatapiinteeyini janta Tajorentsipankoki. Eejatzi rakiyotawakaeyakani owanawontsi ipankokipaeni rirori, ikenkithashiryaaantariri kamawenteeyakaerini. Aririka rowaeyani, ikimoshireperoeeyini, eejatzi kameetha ipashitawakaeyakani.

⁴⁷ Ikanteeyini:

—Kameetharini Tajorentsi.

Eejatzi riraga maawaeni jeekatsiripaeni iñeeyakirini rirori ikameethatzi. Ikantatyeeyaani maawaeni kitejiri raapatziyaperotanakyaari paashinipaeni atziri, roshekitaakaaperoeeyakirini Awinkatharite.

3

Ikenkithatakaantzi Peetero janta Tajorentsipankoki

¹ Paashini kitejiri, shaawiityaaki oorya, itonkaanaki Peetero eejatzi Jowa janta Tajorentsipankoki oetotziikinta tonkaari. Maawaeni kitejiri shaawiityaaki oorya riyaatapiintzi jorriyopaeni janta ramanantapiintariri Tajorentsi. ² Eeniro ijeekaki janta apaani shirampari kijopookitatsiri. Aritaki ikantzitapaaka paerani owakira ikoñaatapaaki. Ari maawaeni kitejiri ramaetapiintziri omooki Tajorentsipanko iiteetziro: “Kameethari omoo”. Aritaki rowaetapiintziri omooki inethaantyaariri iyorikite kyaayitatsirini. ³ Riraga Peetero eejatzi Jowa roowiteencha ikyeeyapaenimi Tajorentsipankoki, omaanta iñaawakiri rirori ikantawitawakari:

—Pikaminthayena, nojoriyotzinkarite, pipena koriki.

⁴ Ari ramineeyapaakirini Jowa, Peetero, ikantziri:

—Paminenatya.

⁵ Raminaperotawitawakari, iitashiwitaka ari ipakirimi oetarika. ⁶ Omaanta ikan-tanakiri:

—Tekatsi noorikite, omaanta nokowaki nokaminthayemi. Nokanteri Jesokirishito, riraga najareetejatzi ikatziyatziyatakagaemi rirori. Iroñaaka pipiriinte, pikatziyatziyawaete.

⁷ Roerikakiri rakoperoki, ikatziyakiri. Intsipaeete retsiyatakotee, ishintsitanaki iitziki.

⁸ Ishintsitzi ikatziyanaka, sherok. Ikatziyaperotanaka, ikatziyatziyawaetanaka. Itsipatanakari, ikyaanaki Tajorentsipankoki. Ijapojapotanaka, ikantanaki:

—Kameetharini Tajorentsi. ⁹ Iñeeyawakirini maawaeni atziri: ranaashitanaka. Ike-maeyawakirini ikantanaki:

—Kameetharini Tajorentsi. ¹⁰ Ari riyoteeyawakirini, rirotaki irika jeekawitacharini omooki, nethaapiinantawitachari koriki. Iñeeyakirini retsiyatakotee, rootaki rot-sikanatantanakariri. Tee riyotakotziri.

¹¹ Ari roerikaperotanakiri Peetero eejatzi Jowa. Eeniro ikatziya janta ipiyotapiinteeyantarini: ro ikaapanomatakaantziro iiteetziro rashi Sharamoo, rirotaki wet-sikakaantziro paerani. Roojatzi ishiyashitantapaakari maawaeni atziri, rotsikanatapaakari. ¹² Iñaawakiri Peetero, ikantawakiri ijoriyotzinkaritepaeni:

—¿Iitarikya potsikanatantanari? ¿Iitaka paminanteeyanarini, joreririri? Eero pitashitana naaka Tajorentsi nanashitakaantaariri irika kijopookiwitachari. Eero eejatzi piitashitana naapatziyaperotakari nomatantaariri. ¹³⁻¹⁴ Iriira Tajorentsi rirotaki etsiyatakoteeriri. Paerani raapatziyapaakari Awaraama, Ijaaka, Jakoowo, eejatzi maawaeni achariniiteni. Okameethatzi pikimitagaeyarini rirori paapatziyeeyarini Tajorentsi. Rirotaki ñaaperotaperotziriri Jesoshi ikantzi: “Ñaakiro, ikameethaperotzi Notyomi, rantakinawo maawaeni nokowakaakiriri”. Kyaaryo osheki ikameethaperotzi Jesoshi. Rirotaki paakaantakiri. Ro ipankagaerimi Peraato, aritaki pikantakowentakiri: “Tee nokoyi pipankaeri”, omaanta pikowakiri ipankaeri owamaantatsiri. Kyaaryo ikamawenteeyerini maawaeni atziri. ¹⁵ Powamaakaantakiri owañaagaeyiririni atziri. Ikamawitapaenta, roojatzi ipiriinantaari Tajorentsi. Noñeeyerini rootaki nokanantzimiri. ¹⁶ Eeniro irika shirampari: ikemakotantawakariri Jesoshi, raapatziyaperotakari kameetha, rootaki retsiyatakotanteeri. Irika iroñaaka piñaakiri. Tema piyoteeyirini. Ari raapatziyaperotakari Jesoshi, rootaki itekatsitantaari. Piñaakiri iroñaaka ranashitanaka.

¹⁷ Eejatzi ikanteeyirini Peetero:

—Ari nojoriyotzinkaritepaeni, iroñaaka niyotaki tee piyotawitarini Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Eejatzi riraga jewatatsiripaeni tee riyoteeyawitarini rootaki pikentakotakaanteeyantakaririni rirori. ¹⁸ Omaanta irira Tajorentsi ishinetakimi panantakawori maawaeni iroka, pimonkaatantakawori maawaeni rojankinatakaakiri kamanantayitzirorini iñaani paeraniperoroña. Tema maawaeni rojankinatakotzitarini Rotyaantanewo Tajorentsi otzimatyee ikemaatsityaawo. ¹⁹ Pikenkithashireeyanakyaani, eero pikimita paerani, inta paapatziyeeyarini Jesoshi; roojatzi ikaminthayemi Tajorentsi; tema rowameethateeyimini, eero ikenkithashiryaakoteemiro eejatzi kaari kameethatatsi pantayitawitarini. Eejatzi itsipateeyantemirini Awinkatharite, riweshiryaakagaeyemini. ²⁰ Eejatzi iinja rotyaantemiri eejatzi Jesoshi, riraga Rotyaantanewo. Tema paeraniperoroña riyoyaakiri rotyaanteri rowawijaakoteri atziripaeni. ²¹ Omaanta iroñaaka ijeekapae janta jenokinta, ikantyaani roojatzi riraga Tajorentsi rowameethatantayitapaakyaaworini maawaeni, oetarikapaeni. Tema rootaki ikantziriri paeraniperoroña riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, riraga rowameethateeyirini rirori: rirotaki ñaawaetakagaeyiririni maawaeni. ²² Ikantzini Moeseeshi: “Riraga Pawa Tajorentsi rotyaantemiri paashini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, ikimitena naari rotyaantakina. Rirotaki joriyo ikimitakae aaka. Oetarikapaeni ikamantemiri, paapatziyawakyaari. ²³ Omaanta maawaeni kaari aapatziyaarini rirori, ithonkaeyerini Tajorentsi, eero rapiiteero itsipatari ijoriyotzinkaritepaeni”.

²⁴ Eejatzi rojankinatakotzitawoni paerani Samoeri eejatzi maawaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi iroka piñaayitakirini iroñaaka. ²⁵ Aritaki ipokapaaki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi ikashiyaakari rotyaanteeri. Tema ikashiyakaanantakaririni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi eejatzi paejatziiteni riraga Awaraama, Ijaaka eejatzi Jakoowo. ²⁶ Rotyaantakiri Tajorentsi aakaki, reewateeyakaeni riyotagaeyakaeroni. Eeniro panteeyironi kaari kameethatatsi, omaanta ipokashiteeyakimini rowawijaakoeyemini eero pashironkanta; ikowaki

riweshiryaakagaeyemini. Rootaki kyaaryo pikenkithashiryaanteeyanakyarini, eero pikimitaga paerani.

4

Riraga yotaawakaencharipaeni ipiyotashitakari Peetero eejatzi Jowa

¹ Eeniro ikenkithatzi Peetero eejatzi Jowa, ikenkithatakayiri atziripaeni. Ari ipoka-paaki ñaanakowenantatsiripaeni, eejatzi jewatatsiri waariryaapaeni ashi Tajorentsipanko eejatzi saroseeyopaeni. ² Ikijashireeyanakani, ikantawakaanaka:

—¿Oetakama riyotaantariri atziri? Iroka ikamantakiriri: “Ipiriintanee kamatsiripaeni: tema piriintanaa Jesoshi”. Tee okameethatzi iroka riyotaanteeyirini.

³ Itsitenitzimatantanaka oorya, ragaeyanakirini, omaanta eeniro jankinarentsi rashi rirori joriiyopaeni othañaantsita rojampitanyaariri atziri tsiteniriki, rootaki raantanakariri romonkyaagaeyapaakirini omonkyaagamentotsiki, roojatzi ikitejita-koeyakini. ⁴ Omaanta raapatziyaperotawakawo osheki kemaeyawakiririni Peetero, aamashitya ikaateeyakini 5.000 shirampari, aapatziyakariri Jesoshi; eejatzi okaa-teeyakini roori tsinanipaeni eejatzi eentsipaeni.

⁵ Inkaamani ipiyoteeyani eejatzi janta Jerojareeki jewatatsiripaeni, aataperoteen-chari, iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. ⁶ Ikaateeyirini Aanashi, riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni. Eejatzi itsipatari Kaejashi, paashini Jowa, Arejaantero, eejatzi maawaeni isheninka iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni. ⁷ Ari ikaemakaan-takiri Peetero, Jowa eejatzi riraga kijopookiwiwachari rojatekakiri niyanki, rojampi-teeyakirini:

—¿Ninka matakaakimirori petsiyatakotantariri irika shirampari? ¿Ninka kantakimiri? ⁸ Ari iyotaakiri Ishire Tajorentsi Peetero, omatakaaperotakiri. Ikenkithatakagaeyakirini piyotawenteeyaririni ikantzi:

—Jewatatsiripaeni eejatzi aataperoteencharipaeni. ⁹⁻¹⁰ ¿Pininaneentakina nantakirowa kameethatatsiri? Pojampitakina tsika nokantaka netsiyatakotakaanariri irika kijopookiwiwachari. Nokowaki eerokapaeni eejatzi maawaeni atziri piyotawakiro. Rirotaki Jesokirishito riraga najareetejatzi etsiyatakoteeriri. Pikentakotakaanawitakari, omaanta ipiriinteeri Pawa Tajorentsi. Jee, imatakaakina Jesoshi netsiyatakotantariri irika iroñaaka katziyeencharika jaka etsiyatakoperotee. ¹¹ Rirotaki Jesoshi oshiyakaawentachari mapitatsiri pitheenkakiri eerokapaeni wetsikawitawori pankotsi, omaanta iroñaaka ipeyakiro rooperotatsiri mapi pankotsi. Ikimiwita iroka Tajorentsi ipeyakiri Jesoshi rioperotatsiri. Eerokateeyakini oshiyakariri wetsikawitawori: pitheenkakiri Jesoshi. ¹² Omaanta tekatsi paashini owawijaakotantatsini. Tee ijeeki jaka kipatsikika paashini owawijaakoteeni. Apaniroeni Jesoshi imatziro rowawijaakotee.

¹³ Ikemantawori iroka rotsikanateeyanakarini riraga jewatatsiripaeni. Ari imaeritanaki ikenkithashiryaakotanakari, iñaakirira tee ithaayi. Roojatzi ikantawakaanaka:

—Ñaakiro, tee ithaawanteeyarini riroripaeni. ¿Iitaka kaari ithaawanta? Eejatzi tee ithotyaperotziro Iwaperite Tajorentsi, tee niyotayiri naakapaeni, omaanta osheki riyotzi apaniroeni. ¿Tsika ikantaka riyotantakari? ¿Arima imatakiro Jesoshi, riraga kijokiro rowawitakari riyotagaeyirini? ¹⁴ Ari iñeeyakirini itsipatakari riraga retsiyatakoteeri. Tekatsi ikantya ikantakoteri.

¹⁵ Ari rotyaantanakiri:

—Piyowakite janta.

Ari riyowanaki. Roojatzi ikantawakagaeyanakani rirori jewatatsiripaeni:

¹⁶ ¿Tsika akanterika irintapaeni? Riyotanakiri maawaeni jerojareejatzi itajonkawentakiri riraga kijopookiwiwachari. Tekatsi akante: “Tee imatziro”. ¹⁷ Omaanta tee okameethatzi ikenkithatakagaeyanakirini atziripaeni. Thame akantaperoteriita:

“Eerotya iroñaaka pikenkithatakotziri riraga Jesoshi. Aririka papiitero pikenkithatakoteri aritaki nowashironkaakimi”.

¹⁸ Ari rapiiteeri, ikaemaeri. Ikantaperotziri:

—Eerotya iroñaaka pikenkithatakotziri Jesoshi. Aririka papiitero pikenkithatakoteri, aritaki nowashironkaakimi.

¹⁹ Rakanakiri:

—Tema iñee Tajorentsi maawaeni aari. Pikantaperotenatya: ¿Kameethama notho-tyeero naapatziyemi okaatzi pikantakinari? Tema irira Tajorentsi naapatziyari. ²⁰ Tekatsi nokantya iroñaaka nookaero nokenkithatakotziro iroka noñaaperotakiri, eejatzi iroka nokemaperotakiri.

²¹⁻²² Ari rapiitakiri eejatzi ikantaperowitakari, roojatzi rotyaanantaari. Tekatsi rante rowashironkaantyaariri. Paerani imonkaatakiro 40 rojarentsite kijopooki-witachari. Ari osheki ikenkithashireeyakironi atziri retsiyatakotziri Jesoshi, riyoteeyantakarini itajorentsitaki. Iñeeyakironi atziri iroka imatakaakiri, ikantapiinteeyanakini: “Kameetharini Tajorentsi, osheki imatakagaeyakirini aapatziyakariri Jesoshi”, rootaki kaari rowashironkaantari.

Ramanakiri Tajorentsi riraga aapatziyariri Jesoshi

²³ Ari roeyowaeyanakirini jewatatsiripaeni, roojatzi riyateeyanakini Peetero eejatzi Jowa aapatziyeeyakaririni Jesoshi. Ikamantapaakiri iroka ikantawitakariri riraga jewatatsiripaeni ñaanakowenantatsiri eejatzi aataperoteenchari. ²⁴ Ikemantawakawori iroka, ikenkithatakagaeyakirini Tajorentsi. Ishintsipaantetziro apaani, ikantzi:

—Nowinkatharite, eeroka wetsikirori jenoki, kipatsi, inkaare, maawaeni; eejatzi piwetsikaeyakirini maawaeni tzimanteeyaworini. ²⁵ Eejatzi paerani piyotaakirini nochariniiteni Iraviiri, riraga aapatziyaperotzimiri. Iyotaakiri pishire, rojankinatantawori iroka:

“¿litaka ikijanteeyakarini riraga kaari yotziri Tajorentsi? ¿litaka ikenkithashiryaashitantawori joriiyopaeni ranteeyeroni kaari kameethatatsi?”

²⁶ Riraga iwinkatharitepaeni atziri jaka kipatsiki rajaryagaeyawityaarini Tajorentsipero, eejatzi riraga Rotyaantanewo, ikowaeyawityaani ithonkaeyerinimi”.

²⁷ Jaka nampitsikika ipiyoteeyakani rajaryagaeyawitakarini pitomi Jesoshi, riraga piñaaperotziri ikameethaperotatzi. Irira piyoyaaperotakiri, eejatzi potyaantaperotakiri. Ikaateeyini ajaryaanteeyawitacharini Erooreshi, Poonshiyo Peraato, jewatatsiripaeni joriiyopaeni, eejatzi joraaropaeni tema rirotaki paashinijatzitatsiri atziri; maawaeni. ²⁸ Paerani eeroka pikantaki: “Aritaki okantyaari”. Ari chapinki ithonkakiro imonkaatakiro irikapaeni. ²⁹ Iroñaaka, Pawa, piyotakiro iroka ikantaperotawitakina: “Eero pikenkithatakoteeri Jesoshi”. Tema naaka aapatziyaperotakimiri. Pimatakaaperotena eero nothaawanta nokenkithataperotero piñaani. ³⁰ Pitomi Jesoshi rirotaki Nowinkatharite iroñaaka, rootaki nokowantakari imatakaaperotena notajonkakowenante, netsiyatakotantyaariri mantsiyaripaeni; nomatapiintero kaari iñaapiinteeyini, niyotakagaeyerini atziri kyaaryo irira riroperotaki pitomi, eejatzi piñaaperotziri ikameethaperotzi.

³¹ Aritaki ramaneeyirini Tajorentsi. Roojatzi omoyekanaka pankotsi ijeekaeyantarini. Otajorentsiwenteeyapaakirini Ishire, roojatzi kameetha ikenkithatantawori iñaani Tajorentsi, tee ithaawaneentzi.

Raakameethatawakagaeyakani riraga aapatziyariri Jesoshi

³² Osheki ikaatzi iroñaaka aapatziyariri Jesoshi, kameetha ijeekaeyakini, eejatzi imonkaatawakagaeyakani: oetarika ikowaeyirini eejatzi oetarika ikenkithashireeyani.

Tee imashithatawakagaeyani, omaanta ipawakagaeyakawoni maawaeni tekatsitzimotakiriri. ³³Rowaga Ishire Tajorentsi imatakaakiri riraga rotyaantanewo Jesoshi, rootaki kameetharini ikamanantapiintariri atziripaeni:

—Ikamawentakae Awinkatharite Jesoshi omaanta ipiriintakiri Pawa Tajorentsi, rañaakiri eejatzi iroñaaka.

Eejatzi ikanteeyini atziri:

—Tema ikameethateeyakini aapatziyariri Jesoshi. ³⁴⁻³⁵Riraga ashitacharipaeni iipatsite eejatzi ipanko, ipimantagaanteeyini. Iroka opinayitarini, ramaeyakirini rotyaantanewo Jesoshi, ipapaakiri. Roojatzi ipagaantakiriri paashinipaeni rirori koetyeemotariri, kaari rashironkaanteeyantani aapatziyariripaeni Jesoshi.

Nokantakoteri pakiriri eejatzi amatawitantatsiri

³⁶Iroñaaka nokantakoteri aapatziyariri Jesoshi icharineeteni Rewii iitachari Josee. Paashini iitziri riraga rotyaantanewo Jesoshi: Werenawee. Akantzi aaka apaanteki: “Weshiryaakaantachari”. Rirotaki poñaachari Cheepereki. ³⁷Rashitawitawo kipatsi, omaanta ipimantziro. Raanakiro owinawo, ipapaakiri riraga rotyaantanewo Jesoshi aritaki irirapaeni ipakiri aapatziyariri Jesoshi. Ipakiri atziri tekatsi oetarika royaari. Rootaki maawaeni aapatziyariri Jesoshi iñaaperotziri Werenawee.

5

¹Omaanta eeniro paashini aapatziyariri Jesoshi iwaero Ananiiyashi, ro iina Sajiira. Ipimantakiro iipatsite. ²Tee ikoyi iperi rotyaantanewo Jesoshi maawaeni iyorikite, rootaki ikanantakawori iina:

—Aririka aate aperi koriki, eero akantziri tsika okaatzika ipineetakaeri. Apashitapaakyaari kashetani koriki akimitakaantero rootaki maawaeni ipineetakaeri, rootaki iñaaperotanteeri aari akameethatzi.

—Jee, aritaki.

Roojatzi riyataanaki riraga Ananiiyashi apaniroeni, ipapaakiri rotyaantanewo Jesoshi iyorikite. Ikantapaakiri:

—Irika korikika, rootaki maawaeni owinawo noepatsiteni nopimantakiri.

³Omaanta iyotaakiri Ishire Tajorentsi Peetero:

—Ikowaki ramatawitashitemi. Ipakimi kashetani koriki rashi iipatsite. Kaari maawaeni.

Rootaki ikanantariri:

—Ananiiyashi, pishinetaakari Jatanaashi itheeyakaakimi. Pikowawitakami pamatawiteromi Ishire Tajorentsi. Pipashitakinari kashetani piyorikite. ⁴Tekirani pipimantero rowaga piipatsiteni rootaki pashi eerori. Ari pimateromi pamanantero oetarika pikowayitzirini eejatzi piperi ninkarika. ¿Iitaka pamatawitashitantanari? Naaka pamatawiwitakina apaniroeni; omaanta Tajorentsi eero pimatzi pamatawitzi.

⁵Ikemantawakariri Ananiiyashi, roojatzi ityaantanaka, pog. Kamanaki. Ithaawaperoeyanakini osheki maawaeni ñeeyakiririni. ⁶Roojatzi riwetsikaeyakirini ewankari ikitateri; raanakiri, ikitateri. ⁷Ojamanitapaentzi eechonkiini, ari okyaapaaki iina roori. Tee iyotzi kamaki oemini. ⁸Ikantawakiro Peetero:

—¿Kyaaryooma pipakinari maawaeni koriki, rowaga owinawo piipatsiteni pipimantakiri?

Ari akanakiri:

—Jee, nopakimiri maawaeni.

⁹Roojatzi ikanantakawo roori:

—¿Iitaka pikimitantariri piimini, pamatawiteromi Ishire Tajorentsi? Okaakitapaaki kitatziriri piimini: rirojatzi aanakimini eerori.

¹⁰ Roojatzi otyaantanaka roori, pog, kamanaki. Ikyaaapae riraga ewankari-paeni, iñaapaakiro, kamaki. Ari raanakiro, ikitatero roori, otsipatapaari oemini. ¹¹ Ari ithaawaeyanakini maawaeni riraga aapatziyariri Jesoshi rowashironkaerikari Tajorentsi, eejatzi ithaawaeyanakini maawaeni kemakoeyakiririni. Ikenkithashireeyawoni: “Tee okameethatzi namatawitante. Rowashironkaanakari naari Tajorentsi”.

Retsiyatakotakiri osheki atziri

¹²⁻¹⁴ Ari ipiyoteeyakani maawaeni aapatziyariri Jesoshi janta kaapanomarentsiki iiteetziro rashi Sharamoo. Eejatzi eekiro riyaatatzi roshekiperotanaki aapatziyariri Awinkatharite. Osheki ikaateeyini shirampari eejatzi tsinani. Osheki iñaaperoeyakirini atziripaeni riraga aapatziyariri Jesoshi, ikanteeyini:

—Ikameethataperoeyini aapatziyariripaeni Jesoshi.

Omaanta riraga kaari aapatziyariri irira ithaawakaanteeyakaririni itsipateeyarinimi.

Osheki itajonkawenantzi riraga rotyaantanewo Jesoshi. Osheki omatakaakiri Ishire Tajorentsi. ¹⁵⁻¹⁶ Rootaki rowapiinantakariri atziripaeni mantsiyaripaeni janta awotsiki: romaryaayitzirini shitashintsiki, okantyaata aririka rawijanaki Peetero, ipampitanakiri, eerorika ipampitanakiri aririka ramparyaatawakyaari rootaki retsiy-atakotantyaari. Eejatzi ipiyotashiteeyakani osheki atziri, poñaachari nampitsikipaeni janta othapikiyitapaakini Jerojaree. Ramayitakinirini mantsiyaripaeni, eejatzi kyaan-tariri kamaari. Retsiyatakoeyeerini maawaeni.

Riraga ñaanakowenantatsiripaeni ikijaperotziri rotyaantanewo Jesoshi

¹⁷ Ari ikijanakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, eejatzi paashinipaeni ñaanakowenantatsiri, tema rirotaki saroseeyotatsiri. ¹⁸ Ari raakaantakiri riraga rotyaantanewo Jesoshi, romonkyaagakaantawitakari omonkyaagementotsiki. ¹⁹ Omaanta niyanki tsiteniri roeyowaeri ronampiri Tajorentsi riragapaeni rotyaantanewo Jesoshi, rashitaryaapaakiniri ashitakontsi, raanakiri inkokiroeni. ²⁰ Ikantzi:

—Piyaate janta Tajorentsi pankoki, pikatziyapaaki. Pikamantaperoeyerini atziri tsika ikantyaari ijeekanteeyari ikanteetatyeyyaani jenokinta.

²¹ Ikantawakiri:

—Jee, ari nokamanteeyakirini.

Ari owakira okitejitanaki riyaaatanaki Tajorentsi pankoki, riyotaantapaaki.

Eeniro iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi tsipateeyaririni janta paashiniki pankotsi. Tekira riyotakoteri roeyoyiri rotyaantanewo Jesoshi. Roojatzi ikaemakaan-takiri maawaeni paashini jewatatsiri joriiyopaeni. Roojatzi ikantziri waarirya:

—Piyaate janta pomonkyaagakitzirinta tsitenini chapinki aapatziyariri Jesoshi, pamaeyakinarini.

²² Ari riyaaatashitawitakari, tee iñaapaakiri. Roojatzi ipiyantanaka, ikantapaakiri:

²³ —Tee añiiri. Noñaapaakiro pankotsi, oyaawitaperotaka. Eejatzi eeniro ikatziyawitaka shentawitawori omoopaeni. Roojatzi nashitaryaantawitapaakawo omoo, nokyaawitapaaka; tekatsi noñaapaaki inthomaenta.

²⁴ Ikemantawitakariri, ikantawakagaeyanakani:

—¿Tsikarika ikinanakika?

—Taanitya. Eerokaritya.

—¿Tsika akanterika iroñaaka?

—Taanitya.

²⁵ Roojatzi ipokashitantapaakari apaani kamantapaakiriri, ikantapaeri:

—Riragapaeni shirampari pomonkyaagakaantawitakari, katziyeeyapaakani janta Tajorentsi pankoki. Riyotagaeyapaakirini atziri.

²⁶ Roojatzi riyaatashitantanakari iyapitaanote itsipatantanakari waariryapaeni, ragaeyanakirini, omaanta tee ikoshekanakari ithaawantakari atziri; ikantzi:

—Kameetha aanakiri ikijakowentarikari atziri aapatziyariri Jesoshi, rompojan-teerokari mapi aaka.

Rootaki raantanakariri kameetha, tee ikijanakiri. ²⁷ Ari raanakiri, rowapaakiri janta ijeekinta jewatatsiripaeni. Ikantawakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri:

²⁸ —¿Itaka pikenkithatakaantariri eejatzi atziri? Tema nokaminaawitzimi: “Eero pikenkithatakotaneeri Jesoshi”. Iroñaaka eekiro piyotagaeyirini maawaeni jerojareejatzi. Ro iroka pikantakotakinari: “Irira jewatatsiripaeni owamaakaantakiriri Jesoshi; ikantashita rantashitakawo kaari kameethatatsiri”. Tee okameethatzi pikan-teeyakirini. Pimaeriteeyeni, eero pikamanantane eejatzi.

²⁹ Rakanakiri Peetero, ikantanakiri:

—Omaantakya naapatziyaperotari Tajorentsi. Eero naapatziyimi eeroka aririka pikantena: “Eero pikenkithatakotziri Jesoshi”. Inimotakiri paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi. ³⁰ Eeroka kyaaryootatsi powamaakaantakiri Jesoshi. Pikentakotakaantakiri koroshiki. Omaanta ipiriinteeri Tajorentsiperu.

³¹ Itzinagaeri rakoperoki janta jenokinta. Ipeyeeri Jewaperowenantatsiri eejatzi Owawijaakoeyakaerini. Ikwakagaeyakirini ajoriiyotzinkaritepaeni ikenkithashiryaperotanteeyari eejatzi rookero rowaga kaari kameethatatsi ranteeyawitakarini aritaki ikaminthagaeyerini, eero ikenkithashiryakoteero eejatzi okaatzi kaari kameethatatsi ranteeyawitakarini. ³² Aritaki noñaaperotakiro rantayitakirini Jesoshi, eejatzi niyotaki okithaatakagaeyakarini Ishire Tajorentsi maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Rootaki nokenkithatakotapiinantariri rirori. Tekatsi nokantya nomaerite.

Roojatzi ikanteeyini paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi:

—Kyaaryo iroka ikantziri Peetero.

³³ Ikemanteeyawakaririni, riyotanteeyawakaworini kyaaryo ranteeyakironi kaari kameethatatsi, rootaki ikijanteeyanakaririni, ikowaeyawitanakani rowamaerimi.

³⁴ Omaanta ikatziyanaka apaani jewatatsiri iitachari Kamariyeeri. Rirotaki warijeeyo, eejatzi iyotaantzirori oetarika rojankinatziiri Moeseeshi. Maawaeni atziri iñaaperoeeyirini. Ikantzi:

—Nojoriiyotzinkarite, nokoyi ishitowaeyakiteniita aapatziyariri Jesoshi, eero ikemantawo nokantemiri.

Ari rotyaanteeyakirini inkokironta.

³⁵ Roojatzi ikananteeyakarini:

—Nojoriiyotzinkarite. Kyaaryoowa, paamawentyaaga pantzirikarira aapatziyariri Jesoshi. ³⁶ Pikemina. Nokenkithashiryakayemiri apite shirampari. Nokantakotziri riraga Teyoorashi, rirotaki jeekatsiri paerani, osheki ikantakaaperotani. Ari ipiyotashitawitakari osheki ratzirite, naamaashitya ikaateeyini 400. Omaanta rowamaetakiri, roojatzi rinteentaryaanantanakari oyaateeyawitaririni. Ipeyashiteeyanakani, tekatsi akemakoteeri eejatzi. ³⁷ Eejatzi imawitanakawo rirori iitachari Joorashi, riraga karireeyajatzi. Janta rojankinatakoeyantani, eejatzi reewatawitanakari apanipaeni atziri. Eejatzi rirori, rowamagaetawakiri. Rowaaganaka oyaatawitariripaeni, tekatsi akemakoteeri paashini. ³⁸ Rootaki iroñaaka nokamanantzimiri, eero pashiiriiri irika-paeni, ikantakaata. Rirorika otyaantziriri atziri ikenkithatzi, tema eejatzi ipeyaneeya rirori. ³⁹ Rirorika otyaantziriri Tajorentsi, tekatsi pikanteri pomaerinteri. Pikijimatzirikari Tajorentsi.

⁴⁰ Ari inimoeyanakirini rirori. Ikaemaeri eejatzi, ipajatakaantakiri. Roojatzi ikanta-perotawitari:

—Eero eejatzi pikenkithatakoteeri Jesoshi.

Roojatzi rotyaanantaari. ⁴¹ Ari riyaaateeyanakini, ikimoshireeyanakini, ikanteeyini: —Iñaaperotee Jesoshi akameethatzi, rootaki ishinetantakaeri akemaatsitawenteeyakarini.

⁴² Maawaeni kitejiri riyotaantapiintzi janta Tajorentsipankoki, eejatzi pankot-sikipaeni. Ikantani: riyotaantapiintzi, ikamanantapiintzi. Ikamantapiintziri atziri: —Jesoshi rirotaki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi aamagaeyarini paerani.

6

Riyoyaakiri amitakotantatsini

¹ Ari roshekyaantakariri aapatziyariri Jesoshi, eejatzi ikijashiryaanaka riraga iyotzirori ipaante kireeshiyajatzi. Ikantawakaanaka:

—Maawaeni kitejiri, aririka ipantawitya owanawontsi, tee ipaperotziro natzir-itizinkawote ashi aari: iroka kamayiteentsirini oemi. Omaanta ipaperoeyirini kameetha iyotzirori ewereeyo, rowaga ipaante joriiyopaeni. ² Ari riraga rotyaan-tanewo Jesoshi ipiyoteeyakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Ikantziri:

—Tee okameethatzi nookanakiro nokenkithatapiintziro iñaani Tajorentsi, nopan-tayitemirorini owanawontsi. ³ Iroñaaka, noyemijantzinkaritepaeni, piyoyee 7 shiram-pani, riraga piñaaperotziri ikameethatzi. Piyoyeeri riraga iyothanetatsiri, kemijan-taperotzirori Ishire Tajorentsi. Akanteriita rirori rirotaki pantatsini owanawontsi.

⁴ Omaanta naaka, apatziro namaneri Tajorentsi, eejatzi nokenkithatero iñaani.

⁵ Inimoeyakirini maawaeni iroka ikantakiriri. Riyoyaakiri Eshiteewa, rirotaki aapatziyaperotariri Jesoshi, kemijantaperotzirori Ishire Tajorentsi. Riyoyaakiri eejatzi Jiripi, Pirookoro, Irikanoori, Temoo, Parimeenashi. Eejatzi riyoyaakiri Nikoraashi, riraga peyeenchari joriiyo, poñaachari Antyokiiyaki. Omaanta iroñaaka raapatziyaperotari Jesoshi. ⁶ Roojatzi roñaagantapaakari riraga rotyaan-tanewo Jesoshi. Rowakiniri rako iitoki, roojatzi ramaneeyirini Tajorentsi: “Pamitakoeyerini irikapaeni pantayitatsirini owanawontsi”.

⁷ Osheki ikaatzi kemaeyakirorini iñaani Tajorentsi. Eekiro roshekyaaperotanakitya aapatziyakariri Jesoshi janta Jerojareeki. Eejatzi oshekiniroña ikaatzi ñaanakowenantatsiri ikimitakotanaari aapatziyariri Jesoshi.

Riraga Eshiteewa rirotaki riyoyaanewo Tajorentsi

⁸ Osheki ramitakoperotakiri Tajorentsi Eshiteewa. Osheki imatakaakiri Tajorentsi ikenkithataantakariri atziri. Osheki itajonkakaakiri Tajorentsi. Imataperotay-itzinirini atziri kaari iñaapiinteeyini. Imatakaakiniri oetarikapaeni riyoteeyantakaririni Jesoshi rirotaki Tajorentsi. ⁹ Eeniro ipiyotapiinteeyantarini janta Tajorentsipankoki atziri riraga ipimanteetawitari paerani, omaanta ipakaeri amanantawitariri. Eejatzi janta ipiyotanta shireenejatzi, arejanteriiyajatzi, poñaachari Shiriishiyaki, Aashiyaki. Riyaatashiteeyawitakarini Eshiteewa, ikijatheeyawitakarini eejatzi ipiyapiyawaantetakariri. ¹⁰ Omaanta osheki riyothanetzi Eshiteewa, tekatsi ikanteeyerini ipiyapiyawaantetaperoeyaarini. Eenitatsi riyotantari kameetha iñaawaetzi, tema iyotaakiri Ishire Tajorentsi. ¹¹ Ari osheki ikijeeyakirini riraganki, ikantziri paashini isheninkapaeni:

—Pamine, nokowaki pitheeyakotyaaari Eshiteewa. Aririka pimateeyeroni nokantakimiri, nopinatemi koriki. Ro iroka pikantakotashityaariri: “Nokemakiri Eshiteewa, itheenkimatakiri Moeseeshi. Eejatzi ikimitakiri rirori Tajorentsi, ikantzimatakiri”.

Ikantziri:

—Ari nokamanteeyerini atziripaeni.

¹² Ikemanteeyawakani atziripaeni, ikijeeyanakani eejatzi aataperoteenchari, iyotaantzirori rojankinarini Moeseeshi, maawaeni. Intsipaete riyaatashiteeyakirini Eshiteewa, rapaentziri, shepik; ragaeyanakirini janta pinkatharipaeniki ikantakotantariri. ¹³ Raanakiri eejatzi riraga theyechari, ikantapaakiri:

—Aritaki ikantaperotzi Eshiteewa, ikantapiintzi: “Tee okameethatzi Tajorentsi-panko”. Eejatzi ikimitziro rojankinarini Moeseeshi, itheenkapiiintziro. ¹⁴ Nokemakiri, ikantzi: “Riraga Jesoshi, najareetejatzi, ishekiroero iroka Tajorentsi-pankoka. Ipaashinitero iroka ametayitakarini eejatzi ipaashinitayiteroni riyotaayitakaerini Moeseeshi”.

¹⁵ Ramineeyakirini maawaeni jeekaentsiripaeni, joreririri. Ishipakiryapootanaki Eshiteewa, ikimitanakari ronampiri Tajorentsi.

7

¹ Roojatzi rojampitantakari iwinkatharite ñaanakowenantatsiri riraga Eshiteewa:

—¿Kyaaryooma iroka ikantakiri?

Eshiteewa raakowenta apaniroeni

² Ikantawakiri Eshiteewa:

—Nowinkatharitepaeni maawaeni, teewee nokantzimatzi Pawa Tajorentsi. Pikemena, nojoriiyotzinkaritepaeni. Paeraniperoroña iñaaperotantariri achariniitini ipinkathatziro Tajorentsi, eejatzi naari iroñaaka nopinkathatziro. Paeraniperoroña ijeekantawitarini janta Mesopotaamiyaki achariniitini Awaraamani, roñaagapaakari Tajorentsi riraga kameethatatsiri. ³ Ari ikantapaakiri: “Pookanakiro piipatsiteka eejatzi pisheninka, piyaate janta paashiniki kipatsi rowaga noñaayemiro”. ⁴ Roojatzi rookantanakawori iipatsite kareeyajatzi, rareetaka Araanaki. Aritaki janta ikamapaakiri iriri, roojatzi rareetakaakari Tajorentsi jaka aepatsitekika. ⁵ Omaanta, tee ipiri iipatsite, tee ipaneentziri eechonkiini ijeekantyaari. Eejatzi tekirani itzimini itomi. Omaanta ikantzitakarini Tajorentsi: “Paata ikoñaate pitomi eejatzi iinja oshekini impaetatsiri. Noperi irikapaeni iroka kipatsi”. ⁶ Eejatzi ikantakiri Tajorentsi: “Iinja riyate poyaatemini ijeeki iipatsiteki paashinijatzitatsiri atziri rowaga Ejiipitoki. Okaate oarentsi 400 ijeekanaki janta. Riraga ejiipitojatzi rirotaki owashironkaerini pisheninkani iinja, romperataperotakyaari osheki. ⁷ Roojatziyoka nokantakotanteeyerini riraga omperatayitaririni. Omaanta irira pisheninkani, noepiyayiterini jaka kipatsikika, ari ipinkathaperotakina jaka. ⁸ Nokowaki iroñaaka pitotonayityaani pishiramparitantari riyotantyaari atziri paapatziyaperotakina eejatzi pikenkithashiryantyaawori nokantakimiri”. Rootaki ikantakiriri Tajorentsi Awaraama. Ari roojatzi ikoñaatapaaki itomi, riraga Ijaaka. Okaataki kitejiri 8, roojatzi itotonatantakari. Roojatzi ikoñaatapaaki itomi riraga Ijaaka, iitakiri Jakoowo. Itomipaeni riraga Jakoowo ikaateeyakini 12. Tema itotonatakaanteeyakirini maawaeni. Tema riroteeyakini achariniitini. ⁹ Eekiro ikantziri Eshiteewa:

—Ari rantariteeyanakini itomipaeni Jakoowo, ikijeeyakirini apaani rirentzi, iwaero Josee. Ipimanteeyakirini, roojatzi ragaetanakirini Ejiipitoki. Omaanta kijokiro rowakiri Tajorentsi. ¹⁰ Janta rowashironkagaeyawitakarini jeekatsiripaeni, omaanta rowawijaakotakiri rirori Tajorentsi. Ramitakotziri oetarika rantziri rootaki iñaaperotantariri iwinkatharite ejiipitojatzi iiteetziri Jarayoo. Iñaakiri otzimimotziri riyotantari, rootaki iitantanakariri riraga Josee jewaperotatsiri. Reewateeyirini maawaeni ejiipitojatzi, eejatzi isheninka Jarayooni. ¹¹ Impaetzi ari itasheyeeyanakini maawaeni ejiipitojatzi eejatzi jaka aepatsiteki rowaga Kanaanaki, tsikarika ijeeki Jakoowo, eejatzi itasheyeeyanakini atziripaeni. Osheki rowashironkaeyanakini: tekatsi raanakiro rowaeyarini achariniitini. ¹² Riraga Jakoowo ikemakotakiro ari eenitatsi teriiko janta Ejiipitoki. Ritakari rotyaantakiri itomipaeni, ikantakiri: “Piyaate Ejiipitoki pamanantakite owanawontsi”.

Ari ramanantakitzi roojatzi ipiyantaa. ¹³ Rootentsi ithonkimateero owanawontsi, eejatzi rapiiteeri rotyaanteeri itomipaeni ikantziri: “Piyaate pamanantakite eejatzi owanawontsi”. Ari riyateeyanakini eejatzi, roojatzi iñeeyantapaakarini jewatatsiri.

Ikantawakiri: “Naaka Josee pipimantakiri paerani”. Eejatzi ikantziri Josee Jarayooni: “Irika rirotaki yeeyiperopaeni naari”. ¹⁴ Roojatzi ikanantakari rirentzi: “Pikantaateri pawa ipokae jaka, eejatzi ikaateeyinira rirori”. ¹⁵⁻¹⁶ Roojatzi riyaatantanaka Jakoowo janta Ejiipitoki, ragaeyanakirini isheninkapaeni, ikaateeyini 75. Ari ikamapaaki janta. Roojatzi raaneeri Jakoowoni, ikitatapaeri janta Shekeemiki, ari oetari kipatsi ramanantzirini Awaraama. Irira pimantzirori kipatsi itomipaenini Emoori. Ipinatakiri koriki. Eejatzi paata ikimiteeyakarini maawaeni itomipaeni riraga Jakoowoni, ika-maeyakini maawaeni rirori janta Ejiipitoki.

¹⁷ Eekiro ikantziri Eshiteewa:

—Rootaneentsi omonkaatakya ikantakiririni Tajorentsi Awaraama. Ikaatzi osheki achariniiteni aari, roshekitanaki janta Ejiipitoki. ¹⁸ Impaetzi ipinkathariwentziri paashini Jarayoo, kaari yotakotziriri Josee. ¹⁹ Ramatawiteeyirini achariniiteni. Ishintsithateeyakirini, ragaeyakirini itomipaeni, rowamayiteeyakirini. ²⁰ Roojatzi ikoñaatantapaaka Moeseeshi. Aritaki ikanta Tajorentsi, iñaakiri rirotaki kameetha eentsi. Ikaataki 3 kashiri ikempoyaakiri ashitariri janta inthomaenta ipankoki, imanapithatakiri ejiipitojatzi. ²¹ Tee imatziri imaneri eejatzi ipankoki, rootaki riwetsikantakanariri tsiwoonaki, imanakotawitakari othapyaakiini iñaaki. Okantaka rishinto Jarayoo opokaki roojatzi oñaantakariri. Ari anakiri okempoyaakaantapaakiri onampiki, okimitakaantanakari rirotaki otomipero. ²² Riyotaaperotakiri ejiipitojatzi maawaeni okaatayitzini riyotayitzirini rirori. Kameetha iñaawaetzi. Imaperotziro oetarikapaeni rantayitzirini.

²³ Eekiro riyaatatzi ikantziri Eshiteewa:

—Ari okaatzi rojarentsite Moeseeshi 40, roojatzi riyaatantanakari rareetari ijori-iyotzinkaritepaeni. ²⁴⁻²⁵ Ikenkithashiryaa riraga Moeseeshi ari reewateeyawakirini ijiiriiyotzinkaritepaeni eejatzi ikenkithashiryaaawitaka ari riyoteeyawakirini rirotaki amitakoeyerini. Ikenkithashiryaaawitaka riyotemi rotyaantakiri Tajorentsi, omaanta tee riyotawakiri rirotaki jewatatsiri. Iñaakowentapaakiri apaani joriiyo, rowashironkaakiri: ipajapajaatakiri ejiipitojatzi, tak, tak. Ari ikijakowentapaakari Moeseeshi ijoriiyotzinkarite, roojatzi rowamaantapaakari ejiipitojatzi. ²⁶ Inkaamani iñaakiri ijoriiyotzinkarite apite, ikijathatawakaanaka. Ikowawita rirori romaereerimi. Ikantziri: “Tema pijoriiyotzinkaritawakaaka. ¿Iitaka pikijawakaanteeyakarini?” ²⁷ Ari rotatsinkawakiri riraga kijaperoteenchari, ikantziri: “¿Ninkama peyakimiri iroñaaka nowinkatharite? ¿Pikowakima pomperatayitenani? ²⁸ ¿Pikowakima iroñaaka powamaena naari, pikimitakaantenami riraganki ejiipitojatzi powamaakiri chapinki?” ²⁹ Ikemantawakari ikantakiriri, roojatzi ishiyantanka Moeseeshi, ithaawanaki. Roojatzi ijeekantapaaka nampitsinentsiki janta iipatsiteki Mariyaani. Raapaaki iina, roojatzi ikoñaatapaaki itomi apite.

³⁰ Ari eekiro ikenkithatakagaeyirini Eshiteewa:

—Okaataki 40 ojarentsi ijeekimotziri Moeseeshi rikonkiri. Roojatzi roñaagantakari ronampiri Tajorentsi, janta amorekimotakiri inchashimpoki, janta okaankiitye tee oshookaperotzi inchashi okaakintawo ochempi owaero Shinayii. ³¹ Raminanakiro, roojatzi rotsikanaperotanakawo ikenkithashiryaa: “Amorekawitaka inchashimpoki, omaanta tee otaaga. ¿Iitarikya?” Ari riyaatashiteromi, ikowawita raminaperoteromi. Roojatzi ikemantakari Awinkatharite, ³² ikantziri: “Naaka Tajorentsipero, ikantani iñaaperoeyakinani pijoriiyotzinkariteni paerani: riraga Awaraama, Ijaaka, eejatzi riraga Jakoowo, maawaeni”. Jaa, omaanta riraga Moeseeshi ithaawaperotanaki, tee raminanakiro. ³³ Ikantziri eejatzi Tajorentsi: “Piñaaperotena, pijapatoreeya, iroñaaka pikatziyantakawo kipatsi nowameethatani, iroka nopaashinitziro. ³⁴ Noñaakiri janta Ejiipitoki pijoriiyotzinkarite niyoyaayitakirini, osheki rowashironkagaeyakani. Nokemakiri ikaminthagaeyanakani, iroñaaka nokaminthagaeyirini. Rootaki

nopokashitantariri nopakakowenteri. Iroñaaka notyaantemi eeroka janta Ejiipitoki”.³⁵ Tema paerani itheenkawitakari riraga Moeseeshi, ikantzirini: “¿Ninkama peyakimiri nowinkatharite”? Rirotaki irira rotyaanantakariri Tajorentsi. Iroñaaka ipeyakiri jewatatsiri eejatzi owawijaakotziriri riraga achariniitani. Rirotaki otyaantakariri ronampiri Tajorentsi paerani iñaakiri janta inchashimpoki.³⁶ Ragaeyerini ijorriyotzinkaritepaeni, imatayitakironi kaari iñaapiinteeyini eejatzi itajonkakowenantzi. Imatayitakironi itajonkakowenantzi janta Ejiipitoki, janta ocheraaki inkaareki Kityonkari eejatzi janta okaankiitye tekatsinta atziri ipanko. Okaatzi 40 ojarentsi imatapiintayitakironi.

³⁷ Eejatzi ikantzi Eshiteewa:

—Rirotaki irika Moeseeshi kantziriri ijorriyotzinkariteni: “Ikimitakinaka riyoyaakina Tajorentsi kamanantzirori iñaani, ari iinja riyoyeeru paashini ajorriyotzinkarite kamananterorini iñaani”.³⁸ Paerani ikinakinatanteeyarini achariniitani janta tekatsinta atziri ipanko, reewawenteeyakirini riraga Moeseeshi. Janta ochempiki oetachari Shinayii ikenkithatakaeri ronampiri Tajorentsi. Ikemawakiro Moeseeshi iñaani Tajorentsi, roojatzi ikamananteeyakaririni maawaeni achariniitani, riyotaantakariri iñaani. Roojatzi ikamananteeyakaerini iroñaaka aari, rootaki ayotantakariri rirori.³⁹ Tee notheenkiri naari oetarika riyotayitakaerini Moeseeshi, inta naapatziyaperotakawo maawaeni ikantziri rirori. Omaanta paerani itheenkakiri achariniitani, tee ikoyi raapatziyari. Ikowaeyawitani ipiyeemi Ejiipitoki.⁴⁰ Ikanteeyirini Aawooni: “Riraga Moeseeshi rirowitaka agaeyakiteerini janta Ejiipitoki, ramaeyawitakaeni jaka. Omaanta riyataki chapinki Shinayii. Iroñaaka tee ayotakotziri iitarika owakiriri kaari ipokantaa. Iroñaaka piwetsikaeyenani paashini atajorentsite, añaaperotero roori”.⁴¹ Ari riwetsikaeyakironi, roshiyakaantakiri ewankari tooro. Ikoyi ipeyeromi itajorentsite. Rowamagaeyakinironi owisha, ramashiyitakanawoni, ipashiyitakawoni. Ikimoshirewenteeyashitakawoni riwetsikani.⁴² Ijamashiryaaneentakari Tajorentsi, rookanakiri: ishineteeyakirini ikenkithashirya rirotaki Tajorentsi riraga oorya, kashiri, ompokiropaeni, oetarikapaeni. Tema rootaki rojankinatakotzirini paerani riraga Amooshini. Ro iroka rojankinatzirini: “Nojorriyotzinkarite, iroka ikantzimiri Tajorentsi: ‘Icharineeteni Ishirayeeru, janta okaankiitye pijeekaeyawitaninta paerani 40 ojarentsi. Omaanta aririka powamaantapiintanariri piratsi pitaantapiintanariri, ¿kyaaryoperoma pipinkathapiintaperotana naari? Tee. Tee pipinkathapiintana kyaaryoopero naaka,⁴³ inta piñaaperotapiintakiri irira Marooko piitajorentsi-tashitari ipankomawoki. Eejatzi pipinkathatashitakari oshiyariri ompokiro iwaero Renejaa. Pipinkathatashitakari piwetsikaeyirini eerori. Rootaki notyaanantyaariri inteenajatzi riraga ashiiryajatzi ragaeyakitemini raanakimi inampiki, romperateeyemini’ ”. Rootaki rojankinatzirini paerani Amooshi.

⁴⁴ Eekiro ikantanatzi Eshiteewa:

—Ikantakoeyakinani naari nokantzimatashitakawo rootaki nanantakawori kaari kameethatatsiri. Omaanta tee apatziro ijeeki Tajorentsi pankotsiki wetsikachari mapi. Paeraniperoroña riraga achariniitani riwetsikaeyakinirini Tajorentsi ipankomawo janta okaankiitye. Rantziro okimitaaka ikantakariri Tajorentsi Moeseeshi. Riroma riyotakaakiri janta ochempiki tsikarika ikantya riwetsikantyaawori.⁴⁵ Ikamantakari riraga Moeseeshi, rirotaki Joshoe poyaataariri reewawenteeyaneerini achariniitani. Rareetantapaakari jaka aepatsitekika rootaki ikashiyakaakari Tajorentsi paerani, eejatzi ramaeyakironi ipankomawo. Rareetanteeyawitapaakarini iñeeyapaakirini paashinijatzitatsiri atziri jeekawitachari jaka. Imatakaakiri Tajorentsi jorriyopaeni rookakaakiri riroripaeni iipatsite. Rootaki ipakiriri ajorriyotzinkaritepaeni aepatsitepero. Ari iñaaperotziri Tajorentsi ipankomawoki, eejatzi Iraviirini iñaaperotzitakarini rirori janta.⁴⁶ Riraga Tajorentsi iñaaperotziri Iraviirini ikameethatzi. Ikantawitarini

rirori: “Pawa, tema eeroka Tajorentsipero iñaaperotzimini achariniiteni. Iroñaaka nokowaki pishinetena niwetsikemiro piyeekantyaari”.⁴⁷ Omaanta riraga Tajorentsi tee ikowakayiri Iraviirini riwetsikero ipanko, omaanta ikowakaakiri itomi riraga Sharamooni rirotaki wetsikaperoteroni Tajorentsipanko.⁴⁸ Tee apatziro ijeekantawo Tajorentsi riraga jenokijatzi iroka Tajorentsipanko riwetsikaetziniri mapi. Tema ithotyaaikiro maawaeni kipatsi: ijeeki tsikarika. Rirotaki matakirori oetarika ikoyiri. Tema rirotaki wetsikakirori maawaeni, oetarikapaeni. Aritaki ikantzita kamanantzirorini iñaani Tajorentsi:

⁴⁹ “Ikantzi Pawa Tajorentsi: ‘Noshiyakaawentemiro. Jenokinta okimitaka nojeekinta. Rowaga kipatsi oshiyawitakawo shitashintsi naatzikantawo noetzi. ¿Tsika pikantyaaka piwetsikantenari pankotsi nojeekantyaari? ¿Arima nomonkaatashitakyaawo? ⁵⁰ Tema naaka wetsikaeyakirorini maawaeni jeekatsiripaeni’ ”.

Rootaki ikantziri kamanantzirorini iñaani Tajorentsi.

⁵¹ Nojorriyotzinkaritepaeni, kyaaryo noñaaperotatziri Tajorentsi eejatzi nokemijantziro rojankinarini Moeseeshi omaanta eeroka, tee pikoyi piyote. Poshieeyakarini paashinijatzitatsiri atziri: tee pikenkithashireeya. Tee pikemijantaperotziri Tajorentsi. Aritaki pikantatyaani pipiyathatakawo Ishire. Poshiyakari achariniiteni.⁵² ¿Eenitatsima kamanantzirorini iñaani Tajorentsi kaari ikijini achariniiteni? Teewee añiiri, tema riyotashitaka kijeeyakiririni maawaeni. Rowamagaeyakirini maawaeni kenkithatakaanantawitacharini; riraga kantakiriri: “Iinja ipoke kameethataperotatsirini”. Tema pokawitaka, rirotaki Jesoshi, omaanta tee piñaaperoyawakirini eeroka, inta paakaantakiri, powamaakaantakiri.⁵³ Piyoteeyawitawoni ikaminaantziri Tajorentsi ronampiri riyotaawitariri Moeseeshi, omaanta tee paapatziyaperotawo.

Rootaki ikantziriri Eshiteewa atziri.

⁵⁴ Ari ikemaeyawakironi iroka ikantakiriri, roojatzi ikijanteeyantanakani. Osheki ikijeeyanakirini, ratsikaekitawenteeyanakarini raekiki, tyakiririri.⁵⁵ Omaanta irira Eshiteewa, riweshiryaawentashiryaaperotakawo Ishire Tajorentsi. Raminaperotanaki jenokinta, iñaakiro ishipakiryaani Tajorentsi. Eejatzi iñaakiri Jesoshi ikatziyaka rakoperoki.⁵⁶ Ikantanaki:

—Jaa, irinta noñaaperotakiri jenokinta, riraga Atziriperotapaentsiri janta rakoperoki Tajorentsi. Rirotaki Jesoshi.

⁵⁷ Ishintsitanaki ikaemaperoyanakini, rashiteeyanakironi ikempita, ishiyashiiya-paakarini. Ragaeyapaentatziirini, shepik.⁵⁸ Ragaeyanakirini jata oweyaapaakanta nampitsi. Roojatzi rompojanteeyakaririni mapiki. Riraga ompojakiriri, raatonkoryaakiri iithaari, rowankitziro iitziki Sawoori, ikantziri:

—Paminawakinawo noethaari, nompojawakiriita.

Ikantziri:

—Ari.

⁵⁹ Ari rompojampojaatakiri Eshiteewa, roojatzi ramanantanakari Tajorentsi, ikan-tanakiri:

—Nowinkatharite Jesoshi, paashiretawenawo noshire.

⁶⁰ Rotziwerowanaka, antawo ikaemanaki, ikantanaki:

—Nowinkatharite, tee okameethatzi iroka ranteeyakirini, omaanta eero piki-jawentziro iroka rantakinari inta pipeyakoteniri.

8

¹ Rootaki ikantakiri, roojatzi ikamantanaka. Ikantanaki rirori Sawoori:

—Ariwee, kamaki; ñaa okaanteekirira.

Riyaatzi aapatziyariri Jesoshi janta Jamaaryaki

Roojatzikya ritantanakawori kijakiriri Eshiteewa ikijeeyakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki. Ithonkagaanteeyanakani, ishiyeeyanakani maawaeni paashinipaeni janta Joreeyaki, eejatzi Jamaaryaki. Inta jeekaneentsiri riraga rotyaantanewopaeni Jesoshi. ² Ari ikitatakiri Eshiteewa. Riro tyaakitakotziriri aapatziyaariri Jesoshi. Osheki riraakoeyakarini. ³ Omaanta Sawoori, ikowawita ithonkaeyerinimi riraga aapatziyariripaeni Jesoshi. Riyaatashiteeyirini ipankokipaeni, inoshikaeyirini shirampari, tsinani, maawaeni. Romonkyaagaeyakirini omonkyaagementotsiki.

Raapatziyeeyakarini Jesoshi jeekatsiri paashinipaeniki nampitsi

⁴ Riraga shiyeeyaneencharini, ikinakinayitanakini paashinikipaeni nampitsi. Ikenkithateeyakotakirini Jesoshi eejatzi ikenkithateeyakironi iñaani Tajorentsi. ⁵ Riraga Jiripi rareetapaaka nampitsiki, ironta Jamaaryawero. Ikamantakotapaakiri Rotyaantanewo Tajorentsi raamaakari rirotaki Jesoshi. ⁶ Ikemaeyantakaririni, eejatzi iñeeyantakaririni itajonkantayitzini, raapatziyaperoyawakarini atziripaeni. ⁷ Rowawijaakoeyakirini osheki kyaantawitariri kamaari, antawo ikaemaeyanakini riraga kamaaripaeni, roojatzi ishitowantanaka. Retsiyatakoeyakirini osheki kijopookitatsiri, eejatzi paashinipaeni atziri amashitachari iitziki. ⁸ Roojatzi ikimoshireeyantanakani riraga jeekatsiripaeni nampitsikinta.

⁹⁻¹¹ Eenitatsi janta shirampari iitachari Shimo. Paerani osheki ojarentsi isheripiyaritawitaniroña. Tema ramatawitakiri maawaeni jamaaryajatzi, ikenkithashiryakotakiri imatakiromi kaari iñaapiinteeyini, roojatzi rotsikanatantakaariri irirapaeni, rootaki ikantakaaperotantakarini osheki. Iñaaperoyawitakarini atziri: jewatatsiripaeni, atziritzinkaripaeni, maawaeni. Ikanteeyini:

—Irika Shimo ojeekantakarini itajorenka Tajorentsi. Tema rirotaki jewatatsiri. Thame apinkathateri.

¹² Omaanta roojatzi rareetantapaakari Jiripi, ikamantakotakiri Tajorentsi, tsika ikanta reewawenantzi. Eejatzi ikamantakotakiri Jesokirishito. Ari ikaawoshitakotakiri Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyakaririni Jesoshi: shirampari, tsinani, maawaeni. ¹³ Eejatzi ikimiwitaa riraga Shimo ikantzi: “Eejatzi naaka naapatziyari”. Eejatzi ikaawoshitakoteetakiri Tajorentsi. Roojatzi kijokiro rowantanakari Jiripi. Iñaakotayitakirini oetarika rantayitakirini, eejatzi itajonkantaperotayitzini. Roojatzi rotsikanaperotanakari iñaakirowa rantayitakirini.

¹⁴ Riraga rotyaantanewo Jesoshi, jeekatsiri Jerojareeki, ikemakoeyakirini jamaaryajatzi raapatziyeeyakawoni rirori iñaani Tajorentsi, roojatzi rotyaanantakariri Peetero eejatzi Jowa janta. ¹⁵⁻¹⁶ Riyaatanaki.

Janta Jamaaryaki tekiraata okithaatakaari Ishire Tajorentsi jamaaryajatzi; apatziro ikaawoshitawenteeyakarini Awinkatharite Jesoshi. Rootaki aririka rareetakari riraga Peetero eejatzi Jowa ramanantakaariri Tajorentsi. Ikantziri: “Pikithaatakayaari riraga jamaaryajatzi Pishire. Tema rootaki matakayerini”. ¹⁷ Ari rowakiniri rako iitoki riraga jamaaryajatzipaeni, roojatzi okithaatakaantakarini Ishire Tajorentsi, otajonkakaagaeyakirini. ¹⁸ Iñaakotakiri riraga Shimo. Riyotanaki aririka rowapaakiniri rako iitoki atziri, okithaatakaakari rowaga Ishire Tajorentsi, roojatzi ikanantakarini:

¹⁹ —Ajaa, koriki, nokowaki piyoteena notajonkante naari, nokimitemi eerori. Nokowaki aririka noyeniri nako iitoki atziritzinkaripaeni, raashireeyantyaaworini Ishire Tajorentsi.

²⁰ Omaanta ikantanakiri Peetero:

—Itsipataantemiri Tajorentsi piyorikite rotyaantemi janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Piitakaashiwitaka eeroka ari pamanantakiro itajorenka Tajorentsi.

²¹ Tekatsi pikantya pikimitena: riyotzimi Tajorentsi tee pikameethashiretzi.

²² Pikenkithashiryagaaya, eero pikimita paerani, pookaero kaari kameethatatsi pantayitzirini. Pamaneri Tajorentsi, pikanteri: “Pikaminthagaena: pipeyakotenawo

iroka kaari kameethatatsi nantakiri”. ²³ Niyotakimi osheki pikantakaaperota, pikowawitaka pimonkaatenami, eejatzi ashi poyiro tee pikameethatzi. ²⁴ Rakanakiri Shimo, ikantzi:

—Pikanteriita Tajorentsi ikaminthayena okantyaatakya eero niyaatanta paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²⁵ Riraga Peetero, Jowa, Jiripi ikamantakotakiro iñaani Awinkatharite, ikenkithatakotakiro. Ikinayitanakini osheki nampitsikipaeni Jamaaryaki, ikanteeyakirini jeekatsiripaeni:

—Aririka paapatziyeeyari Jesoshi, rowawijaakoteemi Tajorentsi, ragaeyanakimini jenokinta.

Roojatzi ipiyeeyantaani Jerojareeki.

Raapatziyaperotakari Jesoshi eteyopiiyajatzi

²⁶ Ari ikantaki ronampiri Awinkatharite, ikantakiri Jiripi:

—Iroñaaka piyaatanaki, pikinanaki janta awotsiki kinachari okaankiitye teenta oshookaperotzi inchashi: rowaga poñaaneenchari Jerojareeki, roojatzi aretachari janta nampitsi Kaashaki.

²⁷ Ari riyaaatanaki, ikinanaki awotsiki. Itonkiyotawakari shirampari poñaachari Eteyopiiyaki. Rirojatzi owinkathatzinkarite Kantaasheshi, riraga kempoyeeyinirorini maawaeni oorikite. Rootaki roori iwinkathawote eteyopiiyajatzi. Ari chapinki riyaaakitzi janta Jerojareeki, ipinkathaperotziri Tajorentsi. ²⁸ Iroñaaka ipiyaa, ijeekaki ishiyakomentoki, iñaanatziro rojankinarini Iseeyashi, riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. ²⁹ Ro Ishire Tajorentsi kantakiriri Jiripi:

—Piyaate janta, pitonkiyotawakyaawo shiyakomentotsinta.

³⁰ Ishiyashitanakari, ikemapaakiri iñaanatziro. Ikantapaakiri:

—¿Pikemaperotakiroma iroka piñaanatziro?

³¹ Rakanakiri:

—Teewee nokemaperotziro. ¿Tsika nokantyaaka nokemaperotantyaawori? Tekatsi iyotayenani. Potetapaeya, pijeekimotapaena jaka.

³² Eeniro iroka okantziri jankinarentsi iñaanatziro:

“Aririka rowamagaeteri owisha, imaeritashitanaka. Aririka rameeteetziri owishaaniki, imaeritashita. Eejatzi ikimityaari Rotyaantanewo Tajorentsi rirori, imaerite. ³³ Rowashiwentagaeteri, eero okameethatzi ikantakoteetziriri. Roojatzi rowamaantyaari. Ero itzimi itomipaeni”.

³⁴ Rojampitziro, ikantziri:

—Pikamantenatya. ¿Ninka ikenkithatakotziri riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi? ¿Rirojatziro kenkithatakotashitacha? ¿Paashinima ikenkithatakotziri?

³⁵ Roojatzi ikamanantanakari Jiripi, ikamantakotziri Jesoshi. Ritakanari okantziri rowaga Itawori Iwaperite Tajorentsi, riyotaaperotakiri. ³⁶ Eekiro riyaaatakaatziiri awotsiki, roojatzi iñaantapaakawo eteyopiiyajatzi iñaani. Ikantakiri:

—Eeniro iroka iñaani. ¿Kameetharima nokaawoshitakotyaari Tajorentsi?

³⁷ Rakanakiri:

—Paapatziyaperotakaririka Jesoshi, kameetha pikaawoshitakotyaari Tajorentsi.

Ikantziri:

—Naapatziyaperotakari. Niyoperotaki rirotaki Jesokirishito Itomi Tajorentsi.

³⁸ Ikanta ikatziyakaapaakawo ishiyakomento. Ari rayiitapaaki, ranashiteeyanakani, itsipatawakaanaka apite, ranashaateeyakawoni iñaani. Roojatzi ikaawoshitawentakari Tajorentsi. ³⁹ Ari ishitowanee iñaakira roojatzi Ishire Awinkatharite omapokashitanakari aanakiri Jiripi inteena. Tee iñaawaeri eejatzi riraga itsipatawitari inkaaganki. Apaniroeni riyaaataneerirori, ikimoshireperotanaki. ⁴⁰ Omaanta Jiripi,

aanakiri Ishire Tajorentsi iñaakotashitapaaka nampitsiki janta oetanta Ashooto. Ari rareetantapaaka, ikenkithatayitanakini nampitsikipaeni:

—Paapatziyeeyaarini Jesoshi pawijakoeyantyaarini.

Roojatzi ipiyantanaa janta Sesareeyaki.

9

Ipaashinitantaari Sawoori

¹ Ari ashi royiro ikijaperotaka Sawoori. Rajaryaawitakari rowamagaeyerinimi maawaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi. Roojatzi riyaaatashitantakari iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni ikantziri:

² Nokowaki pojankinateniri riraga aapatziyakaworini rojankinarini Moeseeshi jeekatsiri janta Tamaashikoki, pikanteri: “Pamitakoeyerini Sawoori eejatzi tsipatariri ragaeyerini maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi. Nokowaki ragaeyerini: shirampari, tsinani, maawaeni. Roojatzi roojoteeyerini, ramaeyakirini jaka Jerojareeki”.

Ari rojankinatziniri, ipakiri. ³ Roojatzi riyaaatantanaa, ikantanaka shok, shok: roow- itapaenchami Tamaashikoki. Omapokashitapaakari oshipakiryapaaki, ikatziyakaga Sawoori: opoñaaka jenokinta. ⁴ Pariyanaki irira kipatsiki, tereei, ikematziiro iñaani Jesoshi jenokinta:

—Sawoori, Sawoori: ¿itaka pikijantanari?

⁵ —¿Ninkamika, Nowinkatharite?

—Naaka Jesoshi, piijani. Pikijakiri maawaeni aapatziyanari rootaki pikijantakinari naari. ⁶ Iroñaaka eero pikijana omaanta pikatziye piyaate, powaaganakya janta Tamaashikoki. Iinja ari ikanteetemi oetarika panteri.

⁷ Ari ikatziyeeyakani riragapaeni shirampari itsipateeyawitakarini, osheki imaeriyanakini. Tema ikemashitakawo paantentsi, omaanta tekatsi iñe. ⁸ Riraga Sawoori, ikatziyanaa. Rokiryaawitanaa, tee imateeya ikokichaatee, rootaki ikathatantanakariri, rareetakaakari Tamaashikoki. ⁹ Okaatzi ijeekashitaka 3 kitejiri. Tee ikokichaatee, tee rowaeya, tee riree.

¹⁰ Ari eeniro janta Tamaashikoki aapatziyariri Jesoshi, iitachari Ananiiyashi. Ramparyaatakari Awinkatharite, ikantapaakiri:

—¡Ananiiyashi!

Ikantawakiri:

—¿Iitaka, Nowinkatharite? Eenirona jaka.

¹¹ Ikantakiri:

—Iroñaaka piyaate awotsiki iiteetzirinta Tampatsikari. Pikowakowatapaakiri shirampari iitachari Sawoori, riraga taarishojatzi. Pikowakowatapaakiri janta ipankoki Joorashi. Tsitenishitakotaki. Eeniro rirori ramanana. ¹² Koñaatziro iñaaperotakiro, iñaakimi pikyaashitapaakiri, pipampitapaakiri iitoki, iñaanaa etsiyatakotanaki.

¹³ Ikantawakiri:

—Nowinkatharite, osheki nokemakotziri, ikenkithatakoteetzi riraga pikantakinari. Osheki rowashironkaeyirini aapatziyeeyimirini janta Jerojareeki, ikantanakirikya. ¹⁴ Rooma rotyaantziri jaka riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni rirori ragaeyantanakinani maawaeni ameenteeyimirini. Osheki nothaawantaperotakari.

¹⁵ Omaanta ikantakiri riraga Awinkatharite:

—Piyaate. Rooma rirotaki niyoyaakiri. Rirotaki kenkithatakotanakinani. Ikenkithatakagaeyerini paata joriyopaeni, kaari joriiyo, jewawentayitziririni atziri, maawaeni. ¹⁶ Eejatzi inja noñaayeri oetarikapaeni okaate ikemaatsitawentena.

¹⁷ Ari riyaaatanaki Ananiiyashi, ikyaapaaki pankotsiki. Rowaapaakiniri rako iitoki, ikantziri:

—Sawoori, eerokataki noyemijantzinkarite. Rotyaantakina Awinkatharite Jesoshi, riraga oñaagakimiri janta awotsiki pikinapaakinta. Rotyaantana pikokichaatananee-yari, eejatzi okithaatakaakimi Ishire Tajorentsi.

¹⁸ Roojatzi opariyaantanaka rokikira oshiyawitawori ipentaki shima, kokichaatap-erotanee. Ari riyaaanaki, ikaawoshitakoteetakiri Tajorentsi. ¹⁹ Ari rowawaetaka, roojatzi ishintsitantanaa.

Apaanipaeni kitejiri ijeekimotawitanakari aapatziyariri Jesoshi janta Tamaashikoki. ²⁰ Riyaataki riraga Sawoori ipiyotapiintaga joriiyopaeni, ikantapiinteeyirini:

—Rioperotakiroña Jesoshi Itomi Tajorentsi.

²¹ Antawo tee riyotakotziri riraga kemaeyawakiririni. Ikanteeyini:

—Tema rirotaki riraga thonkaeyerinimi aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki. Tema rootaki ipokashitantawitakariri jaka roojoteeyakiterinimi aapatziyariri Jesoshi, ragaeyanakirinimi janta ñaanakowenantatsirikinta. Omaanta iroñaaka ikantzi: “Paapatziyaperotyaari Jesoshi”.

²² Eekiro riyaaanakitzi Sawoori ikenkithataperotzi, tee ithaawantaneentaari amineeyakiririni. Tee riyotakotziriroña riraga joriiyotatsiri. Riyotakaaperotakiri, ikantzi:

—Riraga Jesoshi, rirotaki Kirishitotatsiri, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi.

Riraga Sawoori ishiyapithatakari joriiyopaeni

²³ Ari awijanaki osheki kitejiri roojatzi rajaryaanteeyawitakarini joriiyopaeni rowamaerimi riraga Sawoori. ²⁴ Omaanta riyotakotakiri Sawoori rajaryaakari. Maawaeni kitejiriki tsiteniriki ramineeyawitakawoni joriiyopaeni ikyaantapiintari rowaga Tamaashikoki, ikowaeyawitakani raawakirimi Sawoori, rowamagaeyerinimi. ²⁵ Omaanta, tsiteniriki itsipatanakari riyotaanewopaeni otantotsiki rowaga inkitzirori pankotsipaeni; rateetakaanakiri, roojatzi rotetantakariri antawoki kantziri, roojatzi royiitakotantaari kantziriki okaankiitziira. Roojatzi ishiyantanaa, tee iñeeyawaerini owamagaeyerinimi. ²⁶ Ari rareetapaaka Jerojareeki. Ikowawitaka itsipateeyapaeyarinimi aapatziyariri Jesoshi, omaanta ithaawanteeyawakarini. Iitakashi-witakariri tee raapatziyari Jesoshi.

²⁷ Roojatzi raanakiri Werenawee, itentanakari janta ijeekinta rotyaantanewo Jesoshi. Ikamantapaakiri:

—Kyaaryo, ragaeyerinimi Sawoorika ayemijantzinkarite janta Tamaashikoki, omaanta janta awotsiki iñaakiri Awinkatharite Jesoshi, ikenkithatakaakiri. Raapatziyari, roojatzi janta Tamaashikoki ikenkithatakotapiintapaakiri irira, tee ithaawantayitapaakarini theenkantatsiri.

²⁸ Ari raakameethateeyakirini aapatziyariri Jesoshi, kameetha ijeekimotakiri rirori janta Jerojareeki. Ikantani Sawoori, kijo rowaeyakirini ayemijantzinkarite. Kameetha ikenkithatakotaperotziri Awinkatharite. ²⁹ Ikenkithatakagaeyawitakarini joriiyopaeni iyotzirori ipaante kireeshiyajatzi, omaanta ipiyathateeyawakarini; ikowaeyawitanakani rowamaerimi, ³⁰ omaanta riyotakotakiri iyemijantzinkarite, roojatzi raantanakari Sawoori janta Sesareeyaki. Roojatzi rotyaanteeyakirini Taarishoki.

³¹ Kameetha ijeekaeyini aapatziyeeyakariripaeni Jesoshi janta Joreeyaki, Karireeyaki, Jamaaryaki. Eekiro riyaaanakitzi raapatziyeeyanakarini Jesoshi. Rame-teeyakawoni iñaaperoeyirini Awinkatharite. Eejatzi osheki iweshiryaaaperoeyakarini Ishire Tajorentsi.

Itajonkantayitzini Peetero janta Riiraki

³² Ari ikinakinayitakini Peetero rareetayitarini aapatziyariripaeni Jesoshi, roojatzi rareetantakariri nampitsiki iitachari Riira. Janta ijeeki osheki aapatziyariri Jesoshi.

³³ Iñaapaakiri shirampari iitachari Eneeyashi. Okaatzi ojarentsi 8, imaryaaka imaamentoki, ikijopookitaki. ³⁴ Ikantapaakiri:

—Eneeyashi, rirotaki Jesokirishito etsiyatakoteemini. Pikatziyane, piwetsikaero pimaamento.

Intsipaete ipiriintanaka. ³⁵ Iñeeyakirini riirajatzi, eejatzi saronajatzi; roojatzi maawaeni raapatziyeeyantanakarini Awinkatharite Jesoshi.

³⁶ Ojeekawita Joopeki aapatziyariri Jesoshi oetachari Tawiita. Owaero ipaanteki kireeshiyajatzi: Toorikashi. Kameetha iroka antayitzirini: ashi oyiro oneshironkatan-tayitzini. ³⁷ Omantsiyatanaki, roojatzi okamantaka. Ari ikiwachempokiteetakirowathani, roojatzi rowakiro janta shitamenkotsiki, janta jeñokiini. ³⁸ Rowaga Riira okaakintawo Joope aritaki ijeeki riraga Peetero. Riraga aapatziyariripaeni Jesoshi, ikemakotakiri rirori eeniro ijeeki janta. Rootaki rotyaantanakariri apite shirampari:

—Pishintsite, pikantakiteri Peetero ipokeeta.

Ari riyaataki, ikantaperotapaakiri:

—Intsipaete, poyaatanakina paminakitero tsinani, kamaki.

³⁹ Ari riyaatanaki Peetero, royaatanakiri. Rareetakaakari, raanakiri janta pankotsiki jeñokiini. Otapotheyawentakawoni maawaeni kamayiteentsirini oemi, iragaeyakani. Eeniro oñaapiyitakironi ookayitakirini, eejatzi oethariperopaeni. Okanteeyakini:

—Tekirani okamini Tawiita, opayitanawoni maawaeni iroka noethaari.

⁴⁰ Ari roemishitowaeyapaakirini maawaeni atziri. Rotziwerowanaka, ikenkithatakaeri Tajorentsi. Ipithokashitanakawo kamaentsiri, ikantanakiro:

—Tawiita, pipiriintee.

Roojatzi okiryaantanaa, oñaatziiri Peetero okaakini, roojatzi opiriinantanaa. ⁴¹ Ikathawakoteero, ikatziyeero. Ikaemaeyakirini eejatzi aapatziyeeyaririni Jesoshi, eejatzi roori ikaemaeyakironi kamayiteentsirini oemi, maawaeni. Ikyapaaki, ikanteeyawakirini:

—Pamine, añaanee eejatzi.

⁴² Ari ikemakoeyakironi maawaeni joopejatzi. Ikaatzi oshekini aapatziyayitanakaririni Awinkatharite Jesoshi. ⁴³ Osheki kitejiri ijeeki Peetero Joopeki. Ijeeki ipankoki Shimo, riraga wetsikapiintziriri mashitsipaeni.

10

Koroneeryo, riraga kapitaanotatsiri, raapatziyakari Jesoshi

¹ Ari eeniro ijeeki janta Sesareeyaki shirampari iitachari Koroneeryo. Rirotaki iyapitaanote osheki joraaro, poñaayitacharini Itaaryaki. ² Kaari joriyo omaanta raapatziyaperotari Tajorentsi. Eejatzi ikimiteeyarini maawaeni jeekimotziriripaeni. Osheki ikaminthagaeyirini joriyopaeni owashironkayitacharini. Ikantatyaani ikenkithatakaeri Tajorentsi. ³ Itsiteniityaane oorya iñaashitawakari ronampiri Tajorentsi, roñaagaperotapaakari. Rokaakintapaakari, ikantapaakiri:

—Koroneeryo.

⁴ Raminaperotawakiri, joreririri. Oshekini ithaawantaperotanakari. Ikantawakiri:

—¿Itaka, Nowinkatharite?

Ikantanakiri:

—Ikemakimi Tajorentsi pamanapiintakiri, eejatzi iñaakimi pikaminthaakotapiinteeyakirini atziripaeni. ⁵ Rootaki ikowantakari iroñaaka potyaante apanipaeni shirampari janta Joopeki. Pikaemakaanteri riraga Shimo, iiteetziri eejatzi Peetero. Irira ikamantemi oetaka ikowakaakimiri Tajorentsi. Pikemijantawakiri. ⁶ Irira ijeekimotziri iitachari eejatzi Shimo, riraga wetsikapiintziririni mashitsi. Eenitatsi ipanko oth-pyaakiini antawo inkaare.

⁷ Ari ipiyanaa ronampiri Tajorentsi, riraga kenkithawaetakaakitzi. Ikaemakiri Koroneeryo ronampiri apite, eejatzi joraaro apaani. Riraga joraaro rirotaki aapatziyaperotariri Tajorentsi. Ikaateeyirini amitakoezirini Koroneeryo. ⁸ Ikamanteeyakirini maawaeni iroka ikantakiriri ronampiri Tajorentsi, roojatzi ikantziri:

—Nokowaki piyaateeyeni Joopeki, pamineri riraga Peetero.

Ari riyateeyanakini. ⁹ Inkaamani, aririka itampatsikatapaaki oorya, rokaakinantapaakawo rowaga Joope. Tekiraata rareetapaakari, riraga Peetero eeniro ra-teetanaki jenoki, ikenkithatakaeri Tajorentsi. ¹⁰ Itasheyawitaka, ikowawita royaami. Eenitatsi wetsikiniriri royaari, omaanta tekira othonkiro, ari ramparyaatakari. ¹¹ Iñaakiro jenokinta inthomaenta. Ayiitakotapaaki pankotsiki oshiyawitawori tokoya antawo. Roerikakoetakiro janta okaamawotapaakinta. ¹² Rotetayitakani inthomaenta maawaeni inashiyitacharini riraga kaari rowaeta; rirotaki otetayiteenchani chaancho, maankipaeni, jenokiweripaeni, maawaeni. ¹³ Iroñaaka ikemawakiri Tajorentsi, ikantziri:

—Peetero. Ajaa, thame powamaeri, eejatzi poyaari.

¹⁴ Ikantawakiri:

—Nowinkatharite, paerani pikantakiri nochariniitenipaeni iitarikapaeni ikameethatzi royaari, eejatzi iitarikapaeni kaari royaari. Eejatzi naari, tee nametapiintari noyaari irika kaari rowaetari pikantawitakarika noyaari iroñaaka.

¹⁵ Rapiiteeri:

—Tema naaka Tajorentsi. Nokantzimi naaka: “Kameetharini riroripaeni”. Aririka nokowakaakimiri naaka, eero pikantashitari eerori: “Tee ikameethatzi”. ¹⁶ Rapiiteeniri paashini:

—Powamaeri, poyaari.

Roojatzi itzinaakotanteetaariri jenokinta.

¹⁷ Tee riyotakotawakiro Peetero iroka iñaakirika. Ikenkithashiryaanaka: “¿Litaka ikowakaanari Tajorentsi nanteniriri? ¿Litakakya ikanantanari?”

Roojatzi rareetantapaaka pankotsiki rotyaantanewo Koroneeryo. Rojampitakowentapaakiri:

—¿Tsika ipanko Shimo, riraga wetsikapiintziriri mashitsi?

Ikamanteetawakiri:

—Iroka ipankoka.

¹⁸ Ari rojampitakiri atziri inthomaenta:

—¿Arima ijeekimotzimi riraga Shimo Peetero?

Rakanakiri:

—Jee, aritaki ijeekaki.

¹⁹ Eeniro ikenkithashiryaawo Peetero iñaakiri, ari okantakiri Ishire Tajorentsi:

—Ikantaka rareeteeyapaakani 3 shirampari, kowapaakimiri. ²⁰ Payiitashiteri. Eero pikantashiryaashita, poyaateeyanakirini. Tema naaka amaeyakiririni.

²¹ Ari ranaashitashitapaakari, ikantapaakiri:

—Naaka pikoyiri. ¿Litaka pipokashitantanari?

²² Ari rakanakiri rirori:

—Rotyaantakina Koroneeryo, riraga kapitaanotatsiri. Rashi royro ikameethatzi, eejatzi iñaaperotziri Tajorentsi. Maawaeni joriyotatsiri iñaaperoezirini ikameethatzi. Ikantziri ronampiri Tajorentsi: “Pikaemakaanteri Peetero pipankoki. Pikemijantawakiro iñaani”. Rootaki rotyaanantanari jaka.

²³ Ari ikantawakiri:

—Pikyaapae.

—Ari.

Ineshironkatawakiri rojeekawakiri. Inkaamani royaatanakiri, itsipateeyanakarini apanipaeni aapatziyariri Jesoshi rirotaki joopejatzi. ²⁴ Apaani imagaeyanakini

niyanki, roojatzi rareetantaka janta Sesareeyaki. Royaakiri Koroneeryo janta, ipiyoteeyakirini maawaeni isheninka eejatzii itsipaminthapiinteeyarini. ²⁵ Roojatzi rareetanteeyapaakarini Peetero, riyowashitanakiri Koroneeryo riwethatawakari, roojatzi rotziwerowashitawakari iitziki, ipinkathatawakiri. ²⁶ Ari ikatziyakagaari Peetero, ikantziri:

—Pikatziyane. Tee naaka Tajorentsi, rooma naaka atziri eejatzii, akimitawakaaka.

²⁷ Ari ikenkithatakaawakaapaaka, ikyaapaakira pankotsiki. Iñaapaakiri osheki piyoteenchari, ²⁸ Ikantapaakiri:

—Naaka joriiyo. Piyoteeyini eerori tee ishinetana nojoriiyotzinkarite notsipateeyaarini paashinijatzitatsiri atziri. Eejatzii tee ishinetana nareetyaari. Nokenkithashireeyakironi tee ikowakaanawo iroka Tajorentsi. Omaanta iroñaaka riyotaakina Tajorentsi tee okameethatzii nopinkiri paashini atziri, tee okameethatzii nokante: “Tee ikameethatzii”. Niyotaki ishinetakina Tajorentsi notsipatyaari paashinijatzitatsiri atziri. ²⁹ Ari pikaemakaanakina, roojatzi nopokantanaka, tee nokijotanaki. Iroñaaka nojampitemi, ¿iitaka pikaemakaanantani?

³⁰ Ikantawakiri Koroneeryo:

—Chapinki tsitenini oorya, ikimitaka iroñaaka, namanakiri Tajorentsi jaka nopankoki. Noñaakiri ikimiwitapaakari shirampari, ikatziyimotapaakina. Ikithaatawo shipakiryaaatsiri iithaari. ³¹ Ikantapaakina: “Koroneeryo, ikemakiro Tajorentsi pamanakiriri. Riyotakimi osheki pineshironkatayitzirini ashironkaenkari. ³² Potyaanteri atziri janta Joopeki, ikaemakiteri Shimo, iiteetziri eejatzii Peetero. Ijeekimotziri paashini Shimo, riraga wetsikiriri mashitsi. Ojeeki ipanko othapyaakiini antawo inkaare”. ³³ Intsipaete nokaemakaanakimi, roojatzi pipokantaka. Iroñaaka nokaateeyakirini riraga Tajorentsi jaka. Nokowaeyakini nokemaeyeroni iroka ikowakaakimiri Awinkatharite.

³⁴ Ari iñaawaetanaki Peetero, ikantzii:

—Iroñaaka niyotaperotaki tee rinashitakagaeyeeni Tajorentsi atziri. Ikowakaakiri maawaeni atziri, joriiyo eejatzii kaari joriiyo raapatziyeeyarini Jesoshi, rootaki reentsitetantariri maawaeni. ³⁵ Tee ikenkithashiryakoteero inashitayitanika añaaani eejatzii ametayitarini inashitacharipaeni, omaanta iñaaperoeyakirini ikameethatzii maawaeni pinkathateeyiririni, eejatzii maawaeni antapiintzirori kameethatatsiripaeni. ³⁶ Naaka joriiyo. Piyoteeyawakironi iñaani Tajorentsi reewateeyakinani, riyotakagaeyakinani. Kameethari iroka ikantakinari: “Aririka paapatziyaperoeyarini Jesokirishito, kameetha nojeekakagaeyemini, pikimitawakaanteeyarini”. Rooma rirotaki Awinkatharite maawaeni, ³⁷ piyoteeyakironi. Reewataki Jowani kaawoshitantatsiri ikenkithatakotakiri, ikantzii: “Kameetha pikaawoshitawenteeyarini Tajorentsi”. Roojatzi ikenkithatakotakiri paashinipaeni, itanakawori janta Karireeyaki. Ikamanantakiro iñaani Tajorentsi maawaeni nampitsikipaeni janta Joreeyaki. ³⁸ Ikamanteeyirini atziri tsika ikantakiri Tajorentsi Jesoshi, riraga najareetejatzii, rotyaanantakawori Ishire, eejatzii ipitakari itajorenka; rootaki ikinakinayitantakarini, ranantayitakaworini kameethatayitatsirini. Rowawijaakoeyakirini kyaantariri kamaari. Eejatzii retsiyatakoeyakirini mantsiyaripaeni. Kijokiro royiri Tajorentsi, rootaki imatantakariri. ³⁹ Noñeeyakirini rantayitzirini janta inampikipaeni nojoriiyotzinkaritepaeni, eejatzii janta Jerojareeki. Noñaakowenteeyakirini rowamaanteetakariri, ikentakotanteetakariri koroshiki. ⁴⁰ Aritaki okaataki kitejiri 3 ipiriinteeri Tajorentsi, roñaagakinari. ⁴¹ Tee roñaagari maawaeni atziri, inta naakapaeni roñaagakari. Riyoyaakina Tajorentsi, rootaki noñaantawaariri. Ikamaperotawitaka, ipiriintanaa eejatzii. Roojatzi nowakaawaari, eejatzii nirakaawaari. ⁴² Rotyaantayitakinani nokenkithatakoteri Jesoshi rirotaki owawijaakotantatsiri. Ikantakina: “Pikamanteeyerini atziri: ‘Ikwakaawaari

Tajorentsi Jesoshi ipiriinteeri maawaeni kamatsiripaeni roojatzi ikantakowenteeyerini maawaeni atziri: añaatsiri eejatzi kamawitachari' ". ⁴³ Tema paerani ikenkithatakotzirini Rotyaantanewo Tajorentsi riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, ikanteeyini: "Eeniro ranteeyakironi maawaeni atziri kaari kameethatatsi; omaanta aririka raapatziyeeyarini Rotyaantanewo Tajorentsi, ikaminthagaeyerini rirori, eero ikijawentziri ranteeyirini, eero rowashironkaawentziniri kaari kameethatatsiri rantawitakari, eero ikenkithashiryaaakoteero eejatzi".

⁴⁴ Eeniro ikenkithatzi Peetero, roojatzi opokashitantakari Ishire Tajorentsi. Eejatzi opokashiteeyakirini maawaeni kemaeyawakirorini ikantakiriri. ⁴⁵ Ari rotsikanteeyakarini riragapaeni joriiyo, aapatziyariri Jesoshi: riraga tsipatariri Peetero. Ari riyoteeyanakini rotyaantaperotakiro Tajorentsi Ishire, okithaatakaakari paashinijatzitatsiri atziri. Rootaki rotsikanatantakariri. ⁴⁶ Ikemaeyawakirini isheninka Koroneeryo iñaawaetantashitakawo paashinipaeni paantentsi, tee riyotagaetziri, eejatzi ikanteeyini:

—Kameetharini Tajorentsi.

⁴⁷ Ari ikantanaki Peetero:

—Ikimitakae aari, raashireteeyakironi Ishire Tajorentsi. Rooma okameethatzi ikaawoshitakoteeyarini Tajorentsi.

Ikantziri paashinipaeni joriiyo:

—Jee, kameethataki.

⁴⁸ Roojatzi ikanantariri Peetero isheninka Koroneeryo:

—Pikaawoshitawenteeyarini Jesokirishito, riyoteeyantemirini atziri piñaaperotakiri.

Ikanteeyanakirini:

—Intsipaete pikaawoshitakotenari Tajorentsi.

Ari imatakiniri. Rootaki ikantantakariri isheninkapaeni:

—Pijeekimotanakinakya apaanipaeni kitejiri, piyotaaperotanakina paashini.

Ari ijeekanaki.

11

Ikemaeyakini jerojareejatzi raapatziyakari Jesoshi kaari joriiyo

¹ Ikemakoeyakirini riraga rotyaantanewo Jesoshi eejatzi maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi jeekatsiri janta joreeyaki, ikemakoeyakirini Koroneeryo. Ikanteetakiri:

—Raapatziyakari Jesoshi paashinijatzitatsiri atziri; riro aapatziyakaakariri Peetero.

² Itonkaantanaari Peetero Jerojareeki, ikenkiimatashiteeyawakarini ijoriyotzinkaritepaeni: aapatziyariri Jesoshi omaanta eeniro ikenkithashiri eejatzi itotonatya ishramparitantari. ³ Ikanteeyawakirini:

—¿litaka piyaatashitantariri paashinijatzitatsiri atziri? ¿litaka pakiyotantariri rirori? Tee okameethatzi.

⁴ Ithotyaperotakiniri Peetero, ikantziri:

⁵ Iroñaaka nokamantemi. Janta nojeekakitzinta Joopeki, nokenkithatakaeri Tajorentsi. Koñaatziro noñaaperotakiro, tema noñaakiro oshiyawitawori tokoya antawomawo. Roerikaetakiro janta okaamawotayitapaakinira, opoñaaka jenokinta, ayiitzimotapaakina. ⁶ Naminaperotawakiro, joreririri: noñaakiri kaari owaeyani: chaancho, maanki, jenokiwari, maawaeni. ⁷ Nokemakiri Tajorentsi, ikantakina: "Iroñaaka powamaeri; poyaari". ⁸ Omaanta nokantawitakari: "Nowinkatharite, eero nowari. Tee nametari kaari rowaetari, kaari ikowakagaetana noyaari". ⁹ Rapiitakina, ikantana: "Tema naaka Tajorentsi kantzimiri: 'Kameetharini'. Eero pikantashitari eerori: 'Tee ikameethatzi' ". ¹⁰ Aritaki okaatzi 3 rapiitakina. Roojatzi itzinagaero jenokinta. ¹¹ Ikanteeyapaakani 3 shirampari rareeteeyapaakani janta pankotsiki nojeekinta. Ipoñaanaka Sesareeyaki, rotyaanteetakinari. ¹² Roojatzi okanantakina Ishire Tajorentsi: "Poyaatanakiri, eero pikijotanaki". Ari noyaatanakiri. Eejatzi

royaatanakina irikapaeni ayemijantzinkarite, ikaateeyini 6. Nokyagaeyapaakini ipankoki riraga kaemakaantakinari. ¹³ Ikenkithatakaawakina, ikamantawakina tsika ikantakari iñaantakariri ronampiri Tajorentsi. Roñaagantapaakariri, ikantziri: “Potyaanteri atziri janta Joopeki. Pikaemakaanteri Shimo: iiteetziri eejatzi Peetero. ¹⁴ Rirotaki iyotaapaemironi Iwaperite Tajorentsi, pawijakotanteeyaari. Eejatzi ikimitagaeya rirori maawaeni jeekayitatsirini pipankoki”. ¹⁵ Nitantakawori nokenkithatakaakiri, roojatzi okithaatakaanteeyakarini Ishire Tajorentsi. Okimiteeyakaenika aari itantakaeri. ¹⁶ Nokenkithashiryaaanakiro iñaani Awinkatharite ikantzitakari: “Riraga Jowa ikaawoshitakotantariri Tajorentsi iñaaki, rooma naaka ari nokithaatakaakimiro Ishire Tajorentsi”. ¹⁷ Paerani aapatziyanteeeyakaririni Awinkatharite Jesokirishito, tema ikithaatakaaero Tajorentsi Ishire. Iroñaaka imonkaatanakiniri rirori paashinijatzitatsiripaeni atziri. ¿Arima nothañaakyaari? Tema irira rirotaki Tajorentsi.

¹⁸ Ikemaeyantawakaworini iroka, tekatsi ikantaneeri rakaneeeri, inta ikanteeyanakini:

—Kameethaperotakiroña Tajorentsi. Rooma ikowakagaeyakirini eejatzi paashinijatzitatsiri atziripaeni ikenkithashiryaaagaeya, raapatziyaperoeayarini rirori, riyaaanteeyanakarini janta jenokinta.

Itsiparyaayitanakironi janta paashinipaeniki nampitsi

¹⁹ Riraga kijakiriri Eshiteewani, eejatzi ikijeeyanakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi, roojatzi ishiyeeyantanakani paashinikipaeni kipatsi: Jeniishiya, Cheepere, Antyokiiya, maawaeni. Janta tee ikenkithatakagaeyirini paashinijatzitatsiri atziri, inta rothataayitzirini ijoriyotzinkaritepaeni ikenkithatakaayitakirini. ²⁰ Eeniro itsipatayitakarini paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi, poñaayitaneencharini Cheepereki, eejatzi Shireeneki. Rareetantayitapaakarini rirori janta Antyokiiyaki, ikenkithatakaapaakiri kireeshiyajatzi eejatzi. Ikanteeyirini:

—Paapatziyari Jesokirishito pawijakotanteeyarini.

²¹ Itajonkakowentapiintziri Awinkatharite, ikaatantakari oshekini aapatziyeeyawakaririni Jesoshi, ameenteeyaririni Tajorentsi.

²² Ari janta Jerojareeki ikemakoeyakirini riraga aapatziyariripaeni Jesoshi. Rotyaantakiri Werenawee janta Antyokiiyaki. ²³ Rareetapaaka rirori, iñaapaakiri ineshironkatziri Tajorentsi antyokiiyajatzi. Ikimoshiryaaapaaki, ikanteeyirini:

—Kyaaryooroña, kijokiro powaeyirini riraga Awinkatharite, pikyaaryoowenteniri maawaeni ikowakagaeyakimirini.

²⁴ Kameetharini rirori Werenawee. Kijokiro rowaperotziro Ishire Tajorentsi, ashi royiro raapatziyaperotari Awinkatharite. Eejatzi eekiro riyaatzi roshekiteeyanakini aapatziyariripaeni Awinkatharite.

²⁵ Roojatzi rowaagantanaka Werenawee Taarishoki, ikowapaakiri Sawoori. Iñaapaeri, roojatzi royaatantaariri Antyokiiyaki. ²⁶ Janta ikantani ipiyotapiintzirinta aapatziyariri Jesoshi okaatzi apaani ojarentsi. Riyotaapaakiri oshekyantzi atziri. Aritaki janta itanakawo iiteetziri aapatziyariri Jesoshi: “Kirishiteyanotatsiri”.

²⁷ Roojatzi rareeteeyantapaakani Antyokiiyaki paashinipaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, ipoñaanaka rirori Jerojareeki. ²⁸ Eenitatsi apaani iitachari Akaawo. Ikatziyapaaka janta ipiyoteeyaninta, iyotaakiri Ishire Tajorentsi, rootaki ikanantari:

—Inja itasheyeeyanakini atziripaeni janta maawaeni Joreeyaki.

Eenironi ipinkathariwenantzi Kiraaworyo, tema monkaataka ikantzitarini Akaawo.

²⁹ Ikanteeyini aapatziyariri Jesoshi:

—Thame akaminthagaeyerini ayemijantzinkaritepaeni janta Joreeyaki, apakaanteri oetarika koetyeemotariri. ³⁰ Tsikarika okaatayitzini jeekimotayiteerini, aritaki okaate apakaantayiteririni.

Aritaki imatakiro ikantakiri. Ipiyotakiri koriki, ipawakiri Werenawee, eejatzi Sawoori. Ikantakiri:

—Ajaa, irika koriki: pagaeyanakinirini aataperoteenchari aapatziyariripaeni Jesoshi janta Jerojareeki, ikaminthagaeyantyaaririni ashironkagaeyacharini.

Ari raanakiniri jerojareejatzi, ipapaakiri rirori. Ari rowaagaeyakinirini rirori ashironkagaeyacharini.

12

Eroreshi Akiriipa, rirotaki kijakiriri aapatziyariri Jesoshi

¹ Roojatzi riraga jewaperowenantatsiri Eroreshi, iiteetziri eejatzi Akiriipa, iki-jayitakirini apanipaeni aapatziyariri Jesoshi. ² Rowamaakaantakiri Jantyaako, ro ithatyaanteetakiriri jawiri, thatzik. Irira rirentzi Jowa. ³ Riyotaki inimoeyakirini joriyopaeni, rootaki raakaanantawitakariri Peetero eejatzi. ⁴ Ro raakaanantakariri apaani kitejiriki rowantapiinteetawori paa kaari tapiyacha. Iitashiwitaka aririka omonkaatakya kitejiri Rawijantari achariniiteni paerani, roñaagaeyerini joriyopaeni rowamaeri. Raakiri, roojatzi ipakiri 16 joraaro, shenterini. ⁵ Ari romonkyaagaetakiri. Riraga aapatziyariripaeni Jesoshi ikantatyaani maawaeni kitejiriki ramanakowentapi-inteeyarini, ikantziri: “Powawijaakoteeri Peetero”.

⁶ Ari otsitenitananki, ro inkaamani roeyowakaanterimi Eroreshi, rowamaakaanantyaaririmi. Ikowawita ramineeyerinimi atziri rowamaakaantakiririka. Ari omonkyaagakaanantawitakariri Peetero omonkyaagementotsiki, imaanaki; rojatekakiri apite joraaro, imaaki irira. Roojotantakariri apite karenatha. Ishentawitakawo ashitakontsi paashinipaeni joraaro. ⁷ Ari romapokashitapaakari janta ronampiri Awinkatharite. Rotzinkapaakiri imerikiki, ikaakapaakiri. Ikantakiri:

—Pishintsite pipiriintee.

Roojatzi oshiryaashitantanaka karenatha apaniroeni rakokitzirira, roojotantawitakariri. ⁸ Eejatzi ikantziri:

—Pikithaataneeyawo pimaatha, pijapatotaneeya.

Ari ikithaataa, ijapatotetaa. Eejatzi ikanteeri:

—Papineekakotya pijawamento poyaatanakina.

⁹ Ishitowanee, royaatanakiri. Tee riyotzi Peetero kyaaryooperotakirika rowawijaakoteeri ronampiri Tajorentsi. Raamashitaka imishiwaetashitaka.

¹⁰ Rawijanakiri shentawitariri apaani, eejatzi paashini rawijanakiri. Rareetakawo irona ashitakontsi, irona ikinantapiintari nampitsiki. Ashitariimotashitanakari. Rawijaneero, rowaaganaka janta awotsiki. Roojatzi rinteentaryaanantakariri ronampiri Tajorentsi.

¹¹ Riyotakotaa Peetero, ikantzi: “Iroñaaka niyoperotaki rotyaantakinari Nowinkatharite ronampiri raakowentakina rowamaenami Eroreshi. Eejatzi ikimitakowentakina, tsikarika ikantenami nosheninkapaeni”.

¹² Ikenkithashiryaaanakiro, roojatzi riyaatantaka opankoki Mariiya, riniro Jowa. Iiteetziri eejatzi Marikoshi. Janta ipiyoyakaninta osheki aapatziyariri Jesoshi, ikenkithatakagaeyirini Tajorentsi. ¹³ Rompojakowitapaakawo Peetero ashitakontsi, rowaga othapikitzirinta: tok, tok. Ari okatziyashitawitanakari onampirentsi oetachari Roore. ¹⁴ Iyowaantetawaeri ipaante Peetero, roojatzi okimoshiryaantaperotanaka. Omaanta tee ashitaryaanakiniri, omaanta oshiyashitanaka. Okamanteeyirini kenkithatakagaeyiririni Tajorentsi:

—Pokapae Peetero omookinta.

¹⁵ Ikanteeyawakironi:

—Pishinkiwentashitaka.

Eekiro okantanakitzi:

—Kyaaryooperotaki.

Ikantakiro:

—Kaari Peetero, irintakya ronampiri Tajorentsi aminakowentziriri.

¹⁶ Eekiro rompojanakitziroño, tok, tok, roojatzi rashitaryaantaanari. Ari iñeeyawaerini, rotsikanatakari, ikantawakagaeyanakani:

—¿Tsika ikinapaeka?

¹⁷ Ari rakotashitanakiri, ikantziri:

—Pimaerite.

Roojatzi ikamanteeyapaerini tsika ikanteeri Awinkatharite, roeyowaantaariri. Eejatzi ikantziri:

—Pikanteri Jantyaako, eejatzi pikamanteeyerini ayemijantzinkaritepaeni.

Roojatzi ishitowantanaa, riyaatanee imanapithatakari joraaropaeni. ¹⁸ Okitejitanaki osheki ikantawakaawenteeyakarini joraaropaeni:

—¿Tsikakya ikantanakaka iroñaaka Peetero?

¹⁹ Ikowakowatakawitakarini Erooreshi, tee iñaagaeri. Rojampiiyawitakarini joraaro shentawitariri:

—¿Tsikaröña ikinaneeka?

Rakanakiri, ikantanakiri:

—Taanitya, tsikarika, tee niyotzi; tee noñaawaeri.

Ari ikijakiri Erooreshi rirori, rowamaakaanteeyakirini, shemi. Ari roojatzi rooka-neero rirori Joreeya, rowaaganaa janta Sesareeyaki, roojatzi ijeekantapaa.

Ikamantakari Erooreshi

²⁰ Ari ikanta Erooreshi ikoshekawakari poñaachari Tziiroki eejatzi Shirooki ikanta ikenkithashiryagaeyakani ikoshekanewo raakameethateeri, tema ari riyompariteeya. Rotyaanteeyakini jatashiterini rirori.

Ikanta jeekapankotziriri rirori rameentaperotanewo, iitachari Waraashito raakameethatawakiri pokashitakiriri. Ikanteeyapaakirini:

—Pikanteri Erooreshi: “Paakameethateeri tziirojatzi eejatzi shiroojatzi riyomparityaata, eero pithañaawo royaari”.

Ikantziri Waraashito:

—Ari, namitakoeyemini.

²¹ Ari paashini kitejiri ikaemaeyakirini Erooreshi, raakameethateeyakirini. Rowa-neenkatakawo jewawenantatsiri iithaari, ijeekaki janta iwinkatharimentoki. Osheki ikantakaaperotaka ikenkithatakagaeyakirini. Ikantziri:

—Eero pikenkithashiryaaashita. Nopaeyemini maawaeni koetyeemotayitakimirini.

²² Roojatzi ikimoshireeyantanakani pokaentsiri, ikanteeyanakini:

—Kaari irira atziri akemaeyakirini, inta apaani tajorentsi. Kameetharini rirori.

²³ Ari osheki ikantakaaperotaka Erooreshi, riweshiryaaawentakawo ikanteeyakirini atziri. Omaanta roonakari Awinkatharite, rotyaantakiri ronampiri ikantakiri:

—Tee iñaaperotana Erooreshi. Piyaate pomantsiyeeri.

Ari riyataki, roojatzi romantsiyaantakari, ikamantaka, roojatzi rowantakari chowitsi.

²⁴ Omaanta riraga aapatziyariri Jesoshi ikinakaantayitanakawoni iñaani Tajorentsi. Roshekiperotanaki aapatziyeeyawakaworini. ²⁵ Riraga Werenawee, eejatzi Sawoori retakotari aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki. Roojatzi ipiyantanaa Antyokiiyaki, itsipatanaari Jowa, iiteetziri eejatzi Marikoshi.

13

Riyatzi Sawoori eejatzi Werenawee janta Cheepereki

¹ Iroñaaka janta Antyokiiyaki ikaateeyirini aapatziyariri Jesoshi matakaakiriri Ishire Tajorentsi: omatakaakiri apaanipaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi eejatzi paashini apaanipaeni omatakaakiri riyotaakiri atziri Iwaperite Tajorentsi. Iwaero

apaani omatakaanewo Ishire Tajorentsi rirotaki Werenawee, paashini Shimo (iiteet-ziri eejatzi Chenkari), paashini Rooshiyo, (riraga shireenejatzi); paashini Maneemi, (itsipamintharini pinkathari Erooreshi eenironi ikaatzini), paashini Sawoori, (iiteet-ziri eejatzi Paaworo), maawaeni. ² Ari paashini kitejiri ipiyoteeyani ipinkathatziri Awinkatharite ikenkithatakaakiri, itzitawenteeyakarini Tajorentsi. Roojatzi okanantakari Ishire Tajorentsi:

—Pikanteeyerini Werenawee eejatzi Sawoori: “Panteniri Tajorentsi oetarika ikowakaakimiri”.

³ Ari roojatzi rowakiniri rako iitoki ramanakowentakiri Tajorentsi, roojatzi ikanantakariri:

—Piyaate pantero ikowakayimiri Tajorentsi, naakakya kanterini Tajorentsi ramitakotemi.

⁴⁻⁵ Ari otyaantakiri Ishire Tajorentsi, roojatzi riyaaantakari Sereeyoshiyaki janta okaakini inkaare antawo. Raanakiri Jowa Marikoshi ramitakotantyaariri. Ari rotetapaaka pitotsiki. Otyaantakotziri tampyaa, ikinakotanaki Cheepereki, rootaki antawo othampishi. Ojeeki janta nampitsi oetachari Jaramiina: rareetanteeyapaakarini janta, ikenkithatapaakiro iñaani Tajorentsi janta ipiyotapiinteeyaninta joriiyopaeni.

⁶ Roojatzi ithotyagaeyanakironi maawaeni nampitsiki janta Cheepereki, maawaeni. Roojatzi rareeteeyapaakani Paajoshiki. Janta iñaapaakiri sheripiyaritatsiri, iitachari Warijesooshi, rirotaki joriiyo. Roshiaarimi kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, ikantapiintzi:

—Naaka kenkithatzirori iñaani Tajorentsi.

Jaa, itheeyashita. ⁷ Itsipatapiintari jewawenantatsiri iitachari Seerijiyo Paaworo. Eeniro riyoperotzi irira. Ikaemakaantakiri Werenawee, eejatzi Sawoori; ikowaki ikemiro iñaani Tajorentsi. ⁸ Ari ikanta Sawoori ikenkithatakotapaakiri Jesoshi omaanta ithañaawitakari riraga sheripiyari; tee ikowakaawitari riraga jewawenantatsiri raapatziyari Jesoshi. ⁹ Ari iyotaaperotakiri Ishire Tajorentsi Sawoori, iitachari eejatzi Paaworo. Iyotaakotakiri sheripiyari, rootaki raminaperotanakiri Paaworo, ¹⁰ ikantanakiri:

—Pamatawitantaperotaki. Teeroña pikameethatzi; pikimitakari iwinkatharite kamaari. Tee pikoyiro kameethatayitatsirini, inta pikowaperotaki pamatawitantayiteni. Pikowaki pamatawiteeyerini maawaeni kowatsiri riyoteri Nowinkatharite. Eerowa pikenkithashiryaaneenta. ¹¹ Iroñaaka itajonkemi Nowinkatharite pitsitenishitakote. Ojamanitanaki, eero paminitaa.

Roojatzi itsitenishitakotantanaka, tee ikokichaatanee. Ipampipampitanaki, ikantanaki:

—Teewee nokokichaatzi. Pikathataneenawee.

¹² Ari iñaawakiri riraga jewawenantatsiri, rootaki rotsikanatantanakari. Roojatzi raapatziyantanakari Jesoshi. Ikantzi:

—Kameethawee iroka ikamantakotziriri Awinkatharite.

Rowaaganaa kenkithatzirori iñaani Tajorentsi janta Aashiyaki

¹³ Ipoñaaka Paaworo Paajoshiki, rotetanaka pitotsiki, roteteeyanaani eejatzi maawaeni ikaateeyirini. Ikinakotanaki janta Peerijiki, rowaga pampiiriyakiwero. Riraga Jowa Marikoshi rookanakiri, ipiyanaa rirori Jerojareeki. ¹⁴ Roojatzi paashini kitejiri rowaagaeyanaani riroripaeni eejatzi. Rareeteeyapaakani janta paashiniki Antyokiiya: rowaga pishiiryawero. Saawaroki ikyeeyapaakini ipiyotapiinteeyanira joriiyopaeni, ari ijeekaeyapaakini. ¹⁵ Iñaanateetziro eechonkiini rojankinarini Moeseeshi paeraniperoroña, eejatzi eechonkiini rojankinarini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi paerani. Roojatzi riraga jewawentzirori janta ikantawakiri:

—Nojoriiyotzinkarite, pikowakirika eerori pikemijantakayeri atziri jaka, pikamanteri iroñaaka.

¹⁶ Ari ikatziyanaka Paaworo, rakotashitakiri romaeryagaeyakirini. Ikantziri:

—Nojorriyotzinkarite, pikemijantena. Eejatzi eerokakya maawaeni paashinipaeni atzirika pinkathaperotakiriri Tajorentsi, pikemijanteeyawakinani. ¹⁷ Iroñaaka nokenthatakotemiri Tajorentsi raapatziyari jorriyopaeni. Paerani riyoyaakirini riragapaeni achariniiteni raapatziyari. Impaetzi, ijeekantakari rirori janta Ejiipitoki romperatantawitakaririni, roshekitakaawitakarini Tajorentsi. Itajonkakowenteeyirini, roojatzi rowawijaakowenantaari ejiipitotatzi. ¹⁸ Okaatzi 40 ojarentsi ikempoyaakiri riraga achariniiteniroña janta okaankiteronkiitizinta ijeekakagaeyawitakarini omaanta osheki itheenkaeyakirini Tajorentsi. ¹⁹ Ikowaeyawitakani rareeteeyaanimi Kanaanaki omaanta eenitatsi jeekawitacharini paashinijatzitatsiri atziripaeni, otzikaeyawitawakaririni. Rinashitayitani rirori. Roojatzi itajonkawentziniri Tajorentsi achariniiteniroña. Ithonkaeyakirini okaatzi ipaantepaeni 7. Roojatzi ipakiri achariniiteni iipatsite, ikantziri: “Ajaa, iroka piipatsite, pijeekaeyantyaarini”. ²⁰ Paerani ikashiyakaakari Tajorentsi Awaraamani ipashityaari icharineeteni iipatsite, omaanta roojatzi ijeeki irirapaeni janta Ejiipitoki. Rimpaetakiri riraga Tajorentsi raantanaariri iipatsiteki. Maawaeni iroka okaataki ojamanitaki 450 ojarentsi. Janta ijeekawitanta, tekatsi jewawenantaperoeyeririni, inta riyoyaakiri Tajorentsi kantakotantatsiripaeni riyotakaantyaariri aririka rantziniri oetarika ikowakaakiri. Roojatzi reewatakaantzi riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iwaero Samoeri. ²¹ Roojatzi ikantakiri achariniiteni Tajorentsi: “Nokowaeyakini atziri reewawentaperoeyenani”. Ari riyoyaakinirini noshametzi Sawoori itomi Shishi, reewawenantaririni achariniiteni. Riroteeyakini icharineeteni Irijamiini. Okaatzi 40 ojarentsi reewawenantaki Sawoori, ²² roojatzi ikanantaa Tajorentsi: “Eero reewawenantanee eejatzi Sawoori, tee ikameethatzi, inta reewawenantee Iraviiri, riraga itomi Isayii. Rirotaki noñaaperotakiri ikameethaperotaki, tema ari rantakinawo maawaeni nokowakayiriri”. ²³ Rirotaki icharineeteni Iraviirini owawijaakotakaeri: iwaero irira Jesoshi. Tema ikantzini Tajorentsi: “Riro icharineeteni Iraviirini owawijaakoeyeririni atziri”. Monkaataka iroñaaka ikantzitakaririni. ²⁴ Roojatzikya Jowa kaawoshitantatsiri ikenkithatagaeyakiririni maawaeni ajorriyotzinkaritepaeni: “Pikenkithashiryaa-gaeyani, eero pikimiteeyaani paerani, ari nokaawoshitakoeyemirini Tajorentsi, eejatzi rowawijaakoeyemini irira”. Roojatzi ikenkithatapaaki riraga Jesoshi. ²⁵ Eejatzi riraga Jowa rooteentsi ikame, ari ikantzi: “Tee naaka irira pikenkithashireeyawitarini. Tee naaka riraga owawijaakoeyemirini, omaantakya poyaatanari rirotaki Jesoshi owawijaakotemini. Osheki noñaakoweenkatakiri rirori; rooma naaka tee noñaakoweenkata”.

²⁶ Eekiro rowaaganakitziniri Paaworo, ikanteeyakirini:

—Nojorriyotzinkaritepaeni, tema asheninkateeyakarini Awaraamani, eejatzi eerokapaeni paashinijatzitatsiri atziri, thame akimitaperoeyaarini rirori, apinkathaperoeyerini Tajorentsi. Iroñaaka nokanteeyemini: aririka aapatziyeeyarini Jesoshi, ari rowawijaakoeyakaeni. ²⁷ Omaanta tee riyoteeyawakirini jerojareejatzi, itheenkaeyawakirini. Eejatzi ikimiteeyakani iwinkatharitepaeni, tee riyoteeyawakirini rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Maawaeni saawaro iñaanatapiinteeyawitawoni rojankinatayitzirini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, omaanta tee ikemapaperotawakiro, rootaki kaari riyoperoeyantawoni kameetha okenkithatakotziri Jesoshi. Tema okantzi: “Rowamaeteri paata Rotyaantanewo Tajorentsi”. Ari rowamaakaanteeyakirini maawaeni atziri rirori, rooma tee riyotawakiri. ²⁸ Tekatsi rantawitya, rowamaakaantashitakari. Ikantakowentashitakari Peraato riraga jewawentziriri: “Powamaakaanteri”. ²⁹ Monkaateeyakani maawaeni rojankinatakotziteetakiririni: osheki rowashironkaakiri, ikentakoteetakiri koroshiki, ikamaki. Roojatzi paashinipaeni atziri royiitakoteri rowaeri janta omooki impeeta. ³⁰ Ikamaperowitaka, omaanta rowañaagaeri Tajorentsi. ³¹ Ari okaataki osheki kitejiri roñaagayitarini riyotaanewopaeni, riraga tsipateeyapaaririni chapinki Jerojareeki:

riraga poñaachari Karireeyaki. Riroteeyakini iroñaaka kamanteeyiririni atziri:

—Piriintanaa Jesoshi. Noñaagaeyakirini.

³²⁻³³ Eekiro ikanteeyanakitzirini Paaworo:

—Okameethataki ikanteeyakiririni paerani Tajorentsi achariniiteni. Rojanki-natakaakiri paerani ojeekantakari mampaantsi, apiteteenchari. Okantzini: “Ikanteri Tajorentsi Rotyaantanewo paata: ‘Rooma naaka kowashitacha: nopiriinanteemiri nokantaperotanteemiri notyomi’”. Iroñaaka nokanteeyemini: imatakiro Tajorentsi ikantakiririni achariniiteni: ipiriinteeri Jesoshi, ayoteeyantakarini rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. ³⁴ Iroka paashini ikantakiririni Tajorentsi: “Notyomi, nomonkaataperotemiro maawaeni okaatzira nokantayitakiririni Iraviirini: notajonkakowentemi peewaperowenantyaari”. Aritaki okimitakaantzi Iwaperite Tajorentsi: ikamaperotawitaka, ipiriintaneeri Iriri, eero ijeekaperotzi inthomaenta kipatsiki. ³⁵ Tema rootaki iroka rojankinatakirini paashiniki mampaantsi: “Tajorentsi, niyotaki eero pishinetziri pitomi ipathaye kipatsiki: rooma osheki piñaaperotakiri ikameethaperotzi”. ³⁶ Pikenkithashireeri Iraviirini, paerani imonkaatakiniri Tajorentsi maawaeni ikowakaeriri. Roojatzi ikamantaka rirori. Ikitateetakiri, itsipatagaetakiri isheninkapaeni, roojatzi ipathaaperotantanaka. ³⁷ Omaanta irira Jesoshi ipiriinteeri Tajorentsi, tee ipathaaneentzi rirori. ³⁸⁻³⁹ Iroñaaka, nojoriiyotzinkarite maawaeni, piyoteeyawakironi iroka. Eenirowo panteeyakirini kaari kameethatatsiri, omaanta añaatsi iroñaaka Jesoshi, ikaminthagaeyakimini. Tee ikowakayimi piyaateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini, inta ikowaki rowameethateeyemini, rowawijaakoeyemini. Iroka rojankinarini Moeseeshi, tekatsi okantya owameethateeyemini. ⁴⁰ Kyaaryoowa, pikimitarikari riraga ojankinatzirorini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi ikantzini:

⁴¹ “Ikantzimi Tajorentsi: ‘Pamine, theenkantatsiri, pikenkithashireeyanakyaaeni: nothonkaeyiminikari. Iinja piñeeyinani notajonkawenantaperotanaki nomatayiteroni kaari piñaapiinteeyini. Aririka nokamantawitemi oetarika nanteri, eero pikemijantana’”. Rootaki ikantziri kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Ari nojoriiyotzinkaritepaeni, iroñaaka paapatziyaari Jesoshi, ithonkaeyiminikari Tajorentsi.

Rootaki ikantakiriri Paaworo ijoriiyotzinkaritepaeni.

⁴² Ari ishitowaeyanakinira, roojatzi ikantaperoyawakirini riraga paashinijatzitatsiri atziri:

—Iinja paashini saawaro pipokaeyenira eejatzi. Paashini pikenkithatakagaeyenawoni niyotaperotantanakyaari.

⁴³ Ari riyateeyanakini. Eenirowo ikinanaki Paaworo awotsiki, itsipatanakari Werenawee. Royaateeyanakirini osheki aapatziyariri Jesoshi: rirotaki apanipaeni joriiyopero, paashinipaeni peyachari joriiyo. Ari ikantakiri Paaworo:

—Eekiro pikemijantaperotapiinteri Jesoshi ineshironkatantemiri Tajorentsi.

⁴⁴ Ari paashini saawaro ipiyoteeyakani maawaeni antyokiiyajatzi. Ipiyotawentawo ikemijantero Iwaperite Tajorentsi. ⁴⁵ Riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni riraga kaari aapatziyariri Jesoshi iñaakirira piyoteeyeencharini, roojatzi okantzimoneenantanakari. Ikanteeyini:

—Tee okameethatzi iroka ikantziri Paaworo, eejatzi tee ikameethatzi irira. Osheki ramatawitantzi.

⁴⁶ Kameetha rakaperotanakiri Paaworo, eejatzi Werenawee. Tee ithaawashiretanaki, ikantzi:

—Eerokateeyakini nitawitakari nokamanteeyawitakimironi iñaani Tajorentsi, omaanta pitheenkawakiro eeroka. Iroñaaka niyotaki tee pikoyi pikanteetateyeeyaani pañaaperotee janta jenokinta. Iroñaaka niyaatashiteri niyotaakiteri irira paashinijatzitatsiri atziri, niyotaki raapatziyari Jesoshi rirori. ⁴⁷ Rootaki niyaatashitantaariri,

rooma rotyaantakina Nowinkatharite ikantana: “Tema eeroka notyaantakiri maawaeni kipatsiki pikantayiterini paashinijatzitatsiri atziri, rawijakotanteeyari riroripaeni. Pikenkithatakagaeyerini maawaeni, pithotyeyyanakironi maawaeni nampitsipaeni”.

⁴⁸ Ikemanteeyawakaririni riraga kaari joriiyotatsi, ikimoshireeyanakini. Ikan-teeyini:

—Kameetharini iñaani Awinkatharite.

Ari ijeeki osheki kaari joriiyotatsi riyoyagaeyakirini Tajorentsi ijeeki jenokinta, ikanteetateyeyaani: riroteeyakini aapatziyeeyakaririni Jesoshi, maawaeni.

⁴⁹ Othotyaayitanakani iñaani Awinkatharite maawaeni nampitsikipaeni janta.

⁵⁰ Omaanta irira jewatatsiri joriiyo, osheki ikijeeyanakani. Riyaatashiteeyironi tsina-nipaeni aapatziyawitariri Tajorentsi sheninkatakariri aataperoteencharipaeni, eejatzi riyaatashiteeyakirini aataperoteencharipaeni rirori. Ikanteeyirini:

—Thame akijeeyerini riraga Paaworo, eejatzi Werenawee. Tee ikameethatzi.

Roojatzi rotyaanantanakariri:

—Thame piyaateeyanakini. Eero pipokae paata jaka nonampikika.

⁵¹ Ari rirori, rotekimotanakiri kipatsi iitzikira, pakak, pakak. Ikantziri:

—Iroñaaka piyoteeyakinani eero napiiteero nopiyaa. Tee pikowaeyini pikemijante.

Roojatzi riyaatantanaka Ikooñoki. ⁵² Omaanta ikimoshireperoeyanakini aapatzi-yariripaeni Jesoshi janta Antyokiiyaki. Kijokiro owaperoeyakirini Ishire Tajorentsi.

14

Rowaaganaa Paaworo janta Ikooñoki

¹ Janta Ikooñoki ikyaapaaki Paaworo eejatzi Werenawee janta pankotsiki ipiy-oteeyantapiintarinira joriiyo, ikenkithatapaaki. Raapatziyeeyawakarini Jesoshi os-hekini joriiyo, eejatzi kaari joriiyotatsi. ² Riraga joriiyopaeni, kaari aapatziyari Jesoshi, riyotagaeyakirini paashinijatzitatsiripaeni atziri, ikijeeyawakirini aapatziyariripaeni Jesoshi. ³ Ari ojamani ijeekapaaki Paaworo, ikenkithatakotapiintziri Awinkatharite, tee ithaawantari atziripaeni. Riraga Awinkatharite, imatakaakiri riraga Paaworo eejatzi Werenawee itajonkantayitzini, imatakaakiri oetarika kaari iñaapiintayitzini. Riy-otakaakiri atziri kyaaryooperotaki ineshironkatantaperotaki Tajorentsi. ⁴ Omaanta iki-jathatawakagaeyanakani maawaeni ikooñojatzi. Eejatzi inashiyitanakani: apaanipaeni kimitayitanakaririni jewatatsiripaeni joriiyo. Rirori paashini kimitayitanakaririni ri-raga Paaworo eejatzi Werenawee. ⁵ Maawaeni kaari aapatziyariri Jesoshi riraga joriiyo, kaari joriiyotatsi, jewatatsiri: ikowaeyawitakani rompojanteeyarinimi mapi Paaworo, eejatzi Werenawee. ⁶ Ari eenitatsi apaani kamantakiriri, rootaki ishiyeeyantanakarini janta Riishitaraki. Roojatzi rowaagantanaka Teeriwiki. Rootaki nampitsipaeni rika-wooniyawero. Eejatzi riyaatzi othapikitapaakinta, ⁷ ikamanteeyapaakirini atziri tsika ikantyaari rawijakotanteeyari.

Riyaatzi Paaworo Riishitaraki

⁸ Janta Riishitaraki ari ijeekaki shirampari amashitachari iitziki. Roojatzi ikantzi-tapaaka owakirani ikoñaatapaaki. Tee ranashineenta eechonkiini. ⁹ Ikemijantawakiri Paaworo. Ari raminapaakiri irira riyotakotakiri, rameentakari Tajorentsi, rootaki imatantyaariri retsiyatakotantyaariri. ¹⁰ Antawo itacheronkawaantetanaki ikantakiri:

—Pikatziyaperotee.

Roojatzi romyaantanaka rirori, japok, roojatzi ikatziyatziyatantanaka.

¹¹ Oshekiniwee ikaatzi ñaakirori iroka imatakiri Paaworo. Ari iñaawaetanteeyawoni iñaani rikawooniyajatzi, antawo ikanteeyanakini:

—Rayiitashitapaakae tajorentsika, ikimitapaakari shirampari.

¹² Riraga Werenawee itashitari Joopiteri. Riraga Paaworo kenkithatakaantatsiri, rootaki iitantakariri rirori Merekooryo. ¹³ Janta otsipanampitawo rotantoteetziri nampitsi ari ojeeki roori opanko Joopiteri. Eejatzi riraga ñaanakowenantatsiri irira ramaeyakirini tooropaeni, eejatzi oteyaki inchateyaki. Ramayitakinirini janta ikyaapi-intziro nampitsi, ikaateeyakirini osheki isheninkapaeni. Ikowaeyawitakani rowamaenirimi tooropaeni; iperimi Werenawee eejatzi Paaworo.

¹⁴ Ikemantawakari rirori, itzijagaanakiro imaatha. Ishiyashiteeyanakarini piyotawentariri. Ikaemanaki, ikantzi:

¹⁵ —Atziripaeni. ¿Oetaka panteeyirini? Eejatzi akimitawakagaeyani: aaka atziri. Ro nopokantakari nokamantemiro pookaero kaari kameethatatsiri pantayitzirini. Eero iroñaaka patsipetashitawo piñaaperotashitawo piwetsikayitzirini. Pikenkithashireey-erini Tajorentsipero, riraga añaaperotatsiri. Rirotaki wetsikaeyirorini jenoki, kipatsi, inkaare, maawaeni; wetsikaeyirorini eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini. ¹⁶ Paerani ishineteeyimini maawaeni kaari joriiyotatsiri oetarika pametayitakarini pantayiterini pikowashitayitakarini eerokapaeni. ¹⁷ Omaanta riwetsikakimiro Tajorentsi riyotakagaeyimirini tsikarika ikanta. Ineshironkaperoteeyakimini. Rowariyeeyakimironi inkani. Ikithokitakaapiinantawori inchatopaeni. Ikemakaapiintzimirowo poyaari. Roemoshirenkapiinteeyimini pajankaneki. Rirotaki irika nokowakaakimirini pipinkathaperoteri; eerokya pipinkathaperotashitana naaka.

¹⁸ Osheki ikamantapiintawitakariroña, omaanta roowitaneencha rowamaashitya- narimi tooro. ¹⁹ Roojatzi ipokantapaaka joriiyopaeni, poñaayitacharini Antyokiiyaki eejatzi Ikooñoki. Ramatawitapaakiri osheki atziri, ikantziri:

—Osheki ramatawitantzi Paaworo; pikijeri.

Ari rompojanteeyakarini mapiki, iiteeyawitakarini kamaperotaki. Inoshikanakiri, rookakitziri janta othapikitapaakinta nampitsi. ²⁰ Ari riyaaashiteeyakirini aapatziyariri Jesoshi, itapotheetapaakari; roojatzi piriinantanaa. Ipiyeeyanaani nampitsiki. Inkaamani rowaaganaa Paaworo Teeriwiki, itsipatanaari Werenawee. ²¹ Ikenkithatakotapaakiri tsika ikantari Tajorentsi rowawijaakotantzi. Ikemijantaperotakaakiri osheki atziri. Roojatzi ipiyantaa Riishitaraki, Ikooñoki, Antyokiiyaki. ²² Eekiro riyaaanakitzi raapatziyakaaperoyakarini aapatziyariri Jesoshi. Ikantaperotziri:

—Eero pookiro iroka paapatziyaperotakari. Osheki akemaatsitayityaawoni oetarika-paeni, roojatzikya aantanteeyaarini janta reewaperotzinta Tajorentsi; omaanta eero akantashiryaa.

²³ Janta ipiyotapiinteeyanira aapatziyariri Jesoshi, riyoyagaeyakirini aataperoteen-charipaeni ashi piyotaantsi. Roojatzi itzitawenteeyakarini Tajorentsi ramaneyirini, ikanteeyirini:

—Irika aapatziyeeyakimirini. Paminakowenteeyerini eejatzi pookakaakowenteey-erini.

²⁴ Ari ikinayitanakini paashiniki kipatsipaeni, ritapaakawo Pishiiriyaki, roojatzi ra-reetantapaaka eejatzi Pampiiriyaki. ²⁵ Ikamanantziro iñaani Tajorentsi janta nampitsi owaero Peeriji, roojatzi rowaagantanaa janta Ataaryaki. ²⁶ Roojatzi rotetantanaka pitotsiki, ikinakotanee Antyokiiyaki. Aritaki janta rotyaanteetakirinta paerani, ikan-teetzirini Tajorentsi: “Irika, pineshironkateri imatantemirori oetarika pikowakay-eriri”. Rooma aritaki imatakiro.

²⁷ Rareetantapaari Antyokiiyaki ipiyoteeyapaakirini aapatziyariripaeni Jesoshi. Ikenkithatakagaeyakirini maawaeni rantakagaeyakiririni Tajorentsi rirori. Eejatzi ikantakiri tsika ikantaari ishineteeyantaaririni paashinijatzitatsiri atziripaeni raapatziyeeyantaaririni rirori Jesoshi. ²⁸ Ari ojamani ijeekimotaatziri iyemijantzinkaritepaeni janta.

15

Ipiyoeyakani aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki

¹ Ari rareeteeyapaakani Antyokiiyaki joriiyopaeni poñaachari Joreeyaki. Irirapaeni rirotaki aapatziyariri Jesoshi omaanta riyotaapaakiri ayemijantzinkarite, ikantapaakiri:

—Rojankinatzi Moeseeshi: “Pitotonayiteroni pishiramparitantari”. Eerorika pantziro iroka, eero pawijakotee.

² Ari ipiyathatawakari Paaworo, itsipatari Werenawee. Tee eechonkiini iñaanatawakiri: osheki riyotaawakaeyawitakawoni. Riro ikowakaakari maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi rotyaantakiri Paaworo, Werenawee, eejatzi apanipaeni paashini. Ikantawakiri:

—Piyaateeyeni Jerojareeki janta ijeekinta rotyaantanewo Jesoshi, eejatzi riraga aataperoteencharipaeni aapatziyariri Jesoshi. Pojampitakowentapaakiri ikantakotziro iroka. ¿Kyaaryoma ikowakagaeyakinani nototonateeyeroni noshiramparitantari?

³ Ari rotyaanteeyakirini, ikinanaki Jeniishiyaki. Rowaaganaka, roojatzi Jamaaryaki. Ikamantapiintayitzirini aapatziyariri Jesoshi janta:

—Osheki raapatziyeeyarini Jesoshi iroñaaka paashinijatzitatsiri atziri, rookaeyakironi rameteeyawitakarini paerani.

Rootaki ikimoshireperotanteeyawakarini maawaeni kemaeyawakiririni.

⁴ Roojatzi rareeteeyapaakani janta Jerojareeki, raakameethateeyawakirini maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi: rotyaantanewo Jesoshi, aataperoteencharipaeni ipiyotantapiinantari, eejatzi maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Ikantapaakiri:

—Niyaatanaki inteenanta oshekiniwee inashitayitacharinipaeni nampitsipaeni. Nokantakotakiri Jesoshi nokantayitakirini paashinijatzitatsiri atziri. Osheki imatakaakina Tajorentsi naapatziyakagaeyakarini paashinijatzitatsiripaeni atziri. Iroñaaka oshekini rirori rirotaki reentsitepaeni Tajorentsi.

⁵ Omaanta ikatziyayitanakani apanipaeni warijeeyo, aapatziyariri Jesoshi rirori. Omaanta ikantzi:

—Otzimatye itotonatya ishiramparitantari paashinijatzitatsiri atziri. Otzimatye athotyero rojankinarini Moeseeshi, maawaeni.

⁶ Ari paashini kitejiri ipiyoteeyanaani eejatzi rotyaantanewo Jesoshi, aataperoteencharipaeni ipiyotantapiinantarira, maawaeni. Ikowaeyakini riyote oetarika ikanteriri Antyokiiyajatzi. ⁷ Osheki iñaawaetantawakagaeyakawoni iroka. Roojatzi ikatziyantana Peetero, ikanteeyakirini:

—Noyemijantzinkarite. Paerani riyoyaakina Tajorentsi, piyoteeyakironi eerori: tema piñaakoeyakinani. Aritaki riyoyaakina nokamanteeyirini paashinijatzitatsiri atziri tsika ikantyaari raapatziyanteeyariri Jesoshi, rawijakotanteeyari. ⁸ Tema riro Tajorentsi iyotzirori akenkithashireeyarini ajankaneki. Rirotaki otyaantziniriri paashinijatzitatsiripaeni atziri Ishire, ayoteeyantakarini rawijakoeyeeni. Rooma iroñaaka ikimiteeyakaeni aari. ⁹ Kyaaryo, aritaki amonkaateeyakarini rirori. Tema eejatzi ikantzi Tajorentsi: “Pimonkaatawakagaeyakani”. Raapatziyari Jesoshi paashinijatzitatsiri atziri, rootaki rowameethashiryaantariri. ¹⁰ Iroñaaka, ¿pikowakima pikanteri Tajorentsi: “Tee piyotzi”? Eeniro iroka pikowakiro pipomeentsitakaaperotyaari ayemijantzinkaritepaeni. Aakateeyakini joriiyo ameteeyawitakawoni paerani, omaanta tee amatziro athotyeyironi, eejatzi maawaeni achariniiteni, tee imateeyironi rirori imonkaatero. ¿Tsika ikantyaari paashinijatzitatsiri atziri imatantyaawori? Osheki opomeentsitaka. ¹¹ Ineshironkatakae Jesokirishito, rootaki awijakoeyantakarini. Tema maawaeni akemijanteeyironi iroka. Eejatzi ikimitagaeya rirori paashinijatzitatsiri atziripaeni.

¹² Imaeriteeyanakini maawaeni piyoteencharipaeni. Ikemijanteeyawakirini Werenawee, eejatzi Paaworo. Ikantakiri:

—Imatakaakina Jesoshi notajonkakowentziri paashinijatzitatsiri atziri. Imatakaakina kaari iñaapiinteeyini, rootaki riyoteeyantakarini kyaaryo Jesoshi rirotaki Tajorentsi.

¹³ Ikanta ithonkakiro ikamanantzi. Roojatzi ikantanaki Jantyaako:

¹⁴ —Noyemijantzinkarite, pikemijantena. Ikenkithatakaemi Shimo tsika ikanta Tajorentsi ritantakawori ineshironkateeyakirini paashinijatzitatsiri atziri. Aritaki riyoyagaeyakirini ikenkithatakotantakariri. ¹⁵ Omonkaataka iroka rojankinatztakarini kamanantzirorini Iñaani Tajorentsi iitachari Amooshi. Rojankinatziini:

¹⁶⁻¹⁸ “Ikantzi Awinkatharite: ‘Inja nopiyapae kipatsiki, niwetsikapaero eejatzi inampini Iraviiri ishekiroryagaeyawitakarini. Niwetsikaero eejatzi maawaeni pankotsi. Nokowaki rameenteeyenani maawaeni paashinijatzitatsiri atziri, nokowaki raapatziyeeyenani’. Rootaki ikantziri Awinkatharite, wetsikirori paerani maawaeni jeekatsiripaeni”.

¹⁹ Rootaki nokanantakari naaka tee okameethatzi apomeentsitakayaari riraga paashinijatzitatsiripaeni atziri. Raapatziyaririka Tajorentsi, monkaataka. ²⁰ Omaanta, thame apakaanteri jankinarentsi. Akamanteri iroka: “Pijeekapithatero riwetsikani atziri iitajorentsitashitari: amatawitashiteeyiminikari. Ero piñaaminthatziro tsinani kaari payi. Ero powari shirikachari, powakotawokari iwatha riraa”.

²¹ Tema maawaeni saawaroki, aririka ipiyotapiinteeyani ajoriiyotzinkaritepaeni, ikantani ithañaapiintakawo iroka nokantzimiri: tema ithañeeyakawoni paerani Moeseeshi. Eerorika ranteeyironi iroka, ari okameethatzi raakameethateeyerini ajoriiyotzinkaritepaeni.

Rootaki ikantakiriri Jantyaako.

²² Ari inimoeyakirini rotyaantanewo Jesoshi, aataperoteenchari eejatzi maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi, ikantzi:

—Kameethataki. Rootaki akamanteriri antyokiiyajatzi.

Ari riyoyeeyakirini apite jewawentziriri aapatziyariri Jesoshi: Joorashi Warajawaashi, eejatzi Shiirashi. Ikantakiri:

—Eerokapaeni oyaateeyaneerini Paaworo eejatzi Werenawee janta Antyokiiyaki. Pikamantapaakiri ayemijantzinkaritepaeni nokantakiri eejatzi pipapaeri jankinarentsika.

²³ Iroka okantziri jankinarentsi rojankinatziniri:

“Nokoyi niwethatemi noyemijantzinkarite tsikarika pikanta pijeeki. Jaka Jerojareeki nokaateeyirini rotyaantanewo Jesoshi eejatzi aataperoteenchari aapatziyariri Jesoshi. Iroñaaka nojankinateeyimironi eerokapaeni kaari joriiyotatsi, jeekatsiri janta Antyokiiyaki, Shiiryaki, eejatzi Shiriishiyaki. ²⁴ Nokemakotakiri riraga nokaateeyawitarini: osheki ikenkithatakaashiwitakimiro, ikompitakaakimiro. Ikantashiretakaantemiri. Tee naaka otyaanterini. ²⁵ Aritaki inimoteeyakinani maawaeni naari notyaantemiri irika niyoyaakirika. Itsipatanakyaari Werenawee, eejatzi Paaworo: irika nonintaperotanewo. ²⁶ Riroteeyakini kaari thaawatsini ikamawenteri Awinkatharite Jesokirishito. ²⁷ Notyaantemiri Joorashi eejatzi Shiirashi. Ikamantaperotemiro rirori, iroka nojankinatzimiri.

²⁸ Ari inimotakiro Ishire Tajorentsi, eejatzi inimotakina naari nokamantemiro iroka. Ero nopomeentsitakaantzimiro, omaanta apatziro pimatero iroka.

²⁹ Ero powari riraga rowawitakanariri riwetsikani atziri. Ero powakotawo riraa iwathakira. Ero powari shirikachari. Aririka powakyaari, osheki ikenkithashiryaanakya joriiyopaeni. Ero piñaaminthatziro tsinani kaari payi. Aririka pimatayitakironi irokapaeni, kameethataki. Ari kameetha pijeekaeyeni. Ari okaatzi nokantakimiri”.

Rootaki rojankinatziniriri Antyokiiyajatzi.

³⁰ Ari riyateeyanakini Antyokiiyaki riraga rotyaantanewo, ipiyoteeyapaakirini aapatziyariripaeni Jesoshi, ipapaakiri jankinarentsi. ³¹ Iñaanateeyawakironi, roojatzi ikimoshireeyantanakani. ³² Rirotaki kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi riraga Joorashi, eejatzi Shiirashi. Osheki ikenkithatakaapaakiri ikimoshiryaakaapaakiri, ikemijantakaaperoyapaakirini. ³³ Ojamani ijeekimotakitzi, roojatzi ipiyantaa eejatzi Joorashi. Riwehateeyanaarini riraga iyemijantzinkaritepaeni, ikantawakiri:

—Kameethakya piyaatee.

Roojatzi ipiyantanaa kameetha janta ijeekinta otyaantakiriri. ³⁴ Omaanta riraga Shiirashi ikowaki ijeekanaki Antyokiiyaki.

Rapiitakiro ikinakinayitanakini Paaworo

³⁵ Roojatzi ijeekantapaaka Paaworo, eejatzi Werenawee. Riyotaantaki, ikamanantanakiro iñaani Awinkatharite. Itsipateeyakarini eejatzi osheki paashinipaeni, ikamananteeyini. ³⁶ Paashini kitejiri ikantzi Paaworo:

—Werenawee. Thame añagaateri eejatzi ayemijantzinkarite janta maawaeni nampitsikipaeni: riraga paerani akamanteeyakitzi iñaani Awinkatharite. Aminaateriita tsikarika ikanteeyakani.

³⁷ Ikowawita Werenawee raanakirimi eejatzi Jowa. Iiteetzi eejatzi Marikoshi. ³⁸ Omaanta Paaworo, ikantakiri:

—Paerani janta aatantakari Pampiiriyaki, rookanaka. Tee itsipatanaka janta akenkithatzinta. Eero iroñaaka aaneeri.

³⁹ Tee inimotanakiri, roojatzi rotsiparyaanakari. Riraga Werenawee raanakiri Marikoshi. Rotetanaka pitotsiki, riyataki Cheepereki. ⁴⁰ Omaantakya Paaworo, raanakiri riraga Shiirashi. Ikanteeyini aapatziyariri Jesoshi:

—Nowinkatharite, pineshironkateeyerini irika, kijokiro powanakiri kameetha.

⁴¹ Ari ikinanaki Shiiryaki, eejatzi Shiriishiyaki. Janta ikemijantakaaperoyakirininta aapatziyakariri Jesoshi.

16

Itsipatanakari Temoteeyo riraga Paaworo eejatzi Shiirashi

¹ Iinja rareetapaaka Teeriwiki, eejatzi Riishitaraki. Ijeekanaki janta aapatziyariri Jesoshi iitachari Temoteeyo. Rootaki rinirontari joriiyo. Rooma irira iriri, kaari joriiyo. Riniro rootaki kemijantzinkawo. ² Ikanteeyini aapatziyariripaeni Jesoshi janta Riishitaraki eejatzi Ikooñoki:

—Ikameethatzi Temoteeyo.

³ Ikowaki Paaworo itsipatanakyaari. Riyotakoeyirini joriiyopaeni iriri rirotaki kaari joriiyo, ikanantariri Temoteeyo:

—Aririka pikowaki poyaatena pitotonatya pishiramparitantari, raakameethanteeyemirini joriiyo.

Ikantziri:

—Ari.

Ari raanakiri, itothowawentanakari joriiyopaeni, jeekatsiri janta nampitsikipaeni. ⁴ Roojatzi ikinantanakari nampitsikipaeni, riyotagaeyakirini maawaeni ikantayitzirini jerojareejatzi: riraga rotyaantanewo Jesoshi eejatzi aataperoteenchari aapatziyariri Jesoshi. Ikantzi:

—Aririka raapatziyakyaari Jesoshi paashinijatzitatsiripaeni atziri, eero akantziri: “Pipeyeeyani joriiyo”. ⁵ Rootaki raapatziyakaaperotantakariri kameetha maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Maawaeni kitejiripaeni eekiro riyaatatzi roshekiperotanakitzi aapatziyariri Jesoshi.

⁶ Ikinanaki Jiriiyaki, Karaashiyaki. Tema okantzitakari Ishire Tajorentsi:

—Eero pikamanantzi janta Aashiyaki.

⁷ Rareetaka Miishiyaki, ari ikowawitaka riyaatemi Witziiinyaki. Omaanta tee oshinetziri Ishire Tajorentsi. ⁸ Ikinanaki Miishiyaki, roojatzi roerinkantanaka Toroowareki: ari noñaawakiriri naari. ⁹ Tsiteniriki imishitakiri Paaworo apaani masherooniyajatzi. Ikatziyimotapaakari, ikantaperotapaakiri:

—Pipoke jaka masherooniyaki, pamitakoeyakitenani.

¹⁰ Roojatzi nokowantanaka tsika nokinantyaari nareetantyaari masherooniyaki. Niyotanaki rotyaantakina Tajorentsi janta nokamanantyaariri jeekatsiripaeni tsika ikanteeyaarini rawijakoeyanteeyaarini.

Riyaatzi Paaworo Eyeroopaki

¹¹ Janta Toroowareki noteteeyanakani pitotsiki. Aakotanakina tampyaa Jamotowaashiyaki. Inkaamani eejatzi nowaaganaka Neyaaporishiki. ¹² Nowaaganaka eejatzi Jiriposhiki. Rootaki jewatakaantzirori nampitsi Masherooniyawero. Inampitapaawo iroñaaka poñaachari Oroomaki. Ari nojeekaeyapaakini apanipaeni kitejiri. ¹³ Ari saawaroki noshitowanee omooki inkinagaakitzirori nampitsi, niyaatanaki janta othapyaakiini iña. Naamaapaakari aritaki janta ikenkithatakaapiintziri joriyopaeni Tajorentsi. Nojeekapaaki, nokenkithatakaapaakiro tsinanipaeni piyoteenchari. ¹⁴ Ojeeki apaani kemawakinari oetachari Riirya. Opoñaanaka paerani nampitsiki janta Tziyateeraki. Rootaki pinkathatakiriri Tajorentsi. Opimantapiintayitzironi tokoya kityonkaneeronkari. Raapatziyashiryaakaakawo Awinkatharite okaatzi okemawakiri ikantayitzirini Paaworo. ¹⁵ Okaawoshitakotakari Tajorentsi, otsipateeyakarini maawaeni jeekatsiripaeni opankoki. Okantaperotakina:

—Piyotaakina nokemijantaperotziri Awinkatharite, piyaateeyeni nopankoki, pi-jeekimotakitena.

Ari okowakaakina, rootaki nokanantakari:

—Thametya.

¹⁶ Ari paashini kitejiri niyaateeyanakini janta ikenkithawaetakaapiinteetzirinta Tajorentsi. Otonkiyotawakina onampirentsi, riyotakaero kamaari. Iyotashita, okenkithawaetakotzitawo oetarikapaeni tekiraatarika oñi. Rootaki raantayitarini osheki koriki riraga omperatawori. Ikantapiintziri atziri:

—Pikowakirika pikemero, pipinatena.

¹⁷ Ari oyaateeyanakini. Okaemanaki, okantzi:

—Irika shirampari, riroteeyakini aapatziyariri Tajorentsi, riraga jenokijatzipero. Ikamanteeyemini tsika pikantya pawijakotanteeyari.

¹⁸ Aritaki okantapiintatyaani maawaeni kitejiriki. Ijamapaakawo Paaworo, ipithokashitanakawo, ikantakiri kamaari:

—Rirotaki Jesokirishito nokemijantziri, rootaki nokanantzimiri: pookaneero.

Roojatzi rookantanaawo. ¹⁹ Roojatzi riyotantanaka riraga omperatawori, ikantanaki:

—Tee okameethatzi; iroñaaka tekatsi akanteeya aanteeyari koriki.

Roojatzi raantakari Paaworo eejatzi Shiirashi, shepik. Inoshikanakiri nampitsiki, niyanki: janta ijeekinta jewawentziroripaeni nampitsi. ²⁰ Raanakiri jewawentziroriki ikantapaakiri:

—Ikenkithashiryaakagaeyakinani maawaeni jeekatsiripaeni jaka anampiki. Tema joriiyo rirori. ²¹ Ikamantakotziro iroka rametayitakarini rirori. Tee oshinetziro iroka, rowaga rojankinatziro oroomajatzi. Tema aaka asheninkateeyakarini oroomajatzi. Rootaki kaari okameethatanta akemijantawakiro ikantakaeri, eejatzi tee okameethatzi ametayityaawoni.

²² Ikijeeyanakani maawaeni piyoteencharipaeni, roojatzi ikanantari komantaante:

—Paatonkoreeri iithaari Paaworoka, eejatzi Shiirashika; pipajamerikiteri.

²³ Osheki ipajaperotakiri, roojatzi romonkyaagantakari omonkyaagementotsiki. Ikantaperotziri osheki riraga shentziriri:

—Kameethaga pishentaperoteri, ishiyakari.

²⁴ Ikemakiro iroka ikaminaaperotakiriri, romonkyaagaakiri. Eejatzi rawitayitz-itakiri iitziki, rawitatantakari inchakota. ²⁵ Niyankipaeteni tsiteniri, ari rama-neeyirini Tajorentsi, romampaawaetawenteeyakarini. Ikemijanteeyirini paashini-paeni romonkyaagayitzirini. ²⁶ Omapokashitanaka omoyekanaka kipatsi, eejatzi omoyekanaka pankotsi, tsikarika maawaeni otzinkamipaeni, moye, moye, moye. Intsi-paete ashitareeyanakani ashitakontsipaeeni. Roojatzi awitaryaantanaka inchakota, rawitatanteetawitakariri iitzikira.

²⁷ Ipiriintanaka shentziriri. Iñaakiro ashitakontsi, ashitareeyanakani. Iitashiwitaka shiyeeyanakani riraga romonkyaaganewopaeni, roojatzi raantanakawo ijawirite, roowiteenchami rowamashitanakyaami roojatzi. ²⁸ Ari intsipaete ikaemakotanakiri Paaworo:

—Eero powamaashitaa eeroka. Roojatzi nojeekaeyini maawaeni jaka, tee noshiya.

²⁹ Ikantzi shentziriri ikantziri ronampiri:

—Pamakina ootamentotsi.

Ramakiniri, roojatzi ikyaantanaka rirori janta roojotawitakarinta. Rompetatanaka, rotziweroyimotapaakari Paaworo, eejatzi Shiirashi. ³⁰ Roojatzi raantanari inkokironta. Ikantziri:

—Iyotaantatsiri, ¿tsika nokantyaaka naari nawijakotanteeyari?

³¹ Ikantawakiri:

—Paapatziyeeyarini Nowinkatharite Jesoshi, rowawijaakotanteemiri. Eejatzi ikim-itagaeyani maawaeni pisheninka.

³² Riyotaaperotziri iñaani Tajorentsi. Eejatzi isheninkapaeni rirori, riyotagaeyirini.

³³ Aritaki tsiteniriki raantanakari riraga shentziriri, ikiwayiteerini iroka raawyaakirira ipajatakiri, roojatzi raawinantaari. Roojatzi ikaawoshitakotantaariri Tajorentsi, ikaateeyakirini maawaeni isheninka. ³⁴ Ari itsipatanakari rateetanaki ipankoki, rowakaa-paakari. Raapatziyeeyarini Tajorentsi, rootaki ikimoshireeyantanakarini rirori eejatzi maawaeni isheninka.

³⁵ Ari okitejiityaanaki, riraga jewawentzirori nampitsi rotyaantziri waariryaa:

—Piyaate omonkyaagementotsiki, pikantakiteri shentziriri roeyowaeri aapatziyariri Jesoshi.

Ari riyataki, ikamantapaakiri shentziriri:

—Potyaanteeyerini riyateeta rirori.

³⁶ Roojatzi ikanantakari rirori:

—Ikantaana jewawentzirori nampitsi notyaantaneemi. Iroñaaka pishitowanee, kameetha piyaatanaki.

³⁷ Omaanta ikantziri Paaworo:

—Tema eenitatsi nowaperite nokimitantariri oroomajatzi. Tee rojampitakowentena jewawentzirori, tee riyotzi eenirorika nantani. Ipajatakaantashitakina, eejatzi romonkyaagakaantashitakina. Tema iñeeyakinani maawaeni jeekatsiripaeni rowashironkaakina: iiteeyawitani eeniro nantani. ¿Arima iroñaaka romanakiro roeyowakaantashitaana? Eerowa niyaatzi iroñaaka. Ipokeeta rirori, roojatzitakya oeyowaatenani riyoteeyantyaarini atziripaeni tekatsi nante.

³⁸ Ari ipiyanaa waariryaa, ikamantapaeri. Riyotantakari jewawentzirori nampitsi eenitatsi Paaworo iwaperite ikimitantariri oroomajatzi, ari ithaawaeyanakini.

³⁹ Ipokapaaki, kameetha ikenkithatakaapaakiri. Roojatzi roeyowaantapaari:

—Iroñaaka piyaatee, pookaneero nonampi.

⁴⁰ Ari ishitowanee, ikinanee opankoki Riirya. Iñaapaeri ayemijantzinkaritepaeni, ikantapaakiri:

—Kameethakya pijeekaeyeni.
Roojatzi rowaagantanaka paashiniki nampitsi.

17

Rareetapaaka Paaworo eejatzi Shiirashi Tejawoonikaki

¹ Ikinakaanakiri Paaworo Ajiiporishiki, Aporooñaki, roojatzi rareetantaka Tejawoonikaki. Ari janta ojeeki ipiyotaantapiintarira Joriiyo, ² roojatzi ikyaantapaaka. Aritaki ikantatyaani rametapiintawo ikenkithatakaapiinteeyirini joriiyo. Okaatzi 3 saawaro riyotagaeyirini okantayitzirini Iwaperite Tajorentsi. ³ Ari riyotaaperota-paakiri. Roojatzi ikantziri:

—Aritaki okantzita Iwaperite Tajorentsi: “Ikemaatsitawakyaawoota riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Aritaki ikamaki, roojatzi ipiriinanteeya”. Riro nokamantakotziri Jesoshi, rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi.

⁴ Raapatziyaperotawakari Jesoshi apanipaeni kemijantziriri, roojatzi royaateeyan-tanakaririni Paaworo, eejatzi Shiirashi. Eejatzi ikimiteeyakani osheki kaari joriyyotatsi, pinkathateriri Jesoshi eejatzi royaateeyanakirini Paaworo. Eejatzi okimitaka roori tsinani, isheninkapaeni jewatatsiripaeni. Aapatziyeeyakarini Jesoshi. Rooripaeni osheki, tee apanipaeni. ⁵ Ari osheki ikijanaka joriyyopaeni, riraga kaari aapatziyarini Jesoshi; ipiyoteeyakirini antapiintziroripaeni kaari kameethatatsi, eejatzi perantzi-paeni. Ikijakagaeyakarini jeekatsiripaeni nampitsiki. Riyaateeyanakini ipankoki Jasoo, ikowaeyawitapaakarini Paaworo, eejatzi Shiirashi. Ikowawitaka raanakirimi janta ipiyoteeyakaninta atziri, ikijeeyerinimi. ⁶ Tee iñaapaeri riroripaeni, omaanta inoshikashitanakari Jasoo, eejatzi apanipaeni aapatziyariri Jesoshi. Raanakiri janta jewatatsiripaeniki nampitsi. Ikaemaeyapaakini:

—Eeniro irika kijakaanteeyakiririni maawaeni jeekatsiripaeni maawaeni nampit-siki. Eeniro irika Jasoo aakameethatawakiriri. ⁷ Ikaminaanteeyini aapatziyariri Jesoshi, ikantzi: “Eero pimonkaatziniri Seesari ikantzimiri. Eenitatsi paashini jew-awenantatsiri, riraga Jesoshi: rirotaki pimonkaateniri rirori”.

⁸ Ikemantawakawori iroka, ikijeeyanakani atziripaeni, eejatzi riraga jewatatsiri-paeni nampitsi. ⁹ Ikantanaki Jasoo, eejatzi paashinipaeni:

—Eeniroka koriki: pikempoyaanakinari piyotantenari eero noshiyapithatzimi, tekatsi nante. Otzimerika nantani, ari paaperoteriita noorikite.

Rareetaka Paaworo eejatzi Shiirashi Wereeyaki

¹⁰ Ikanta kemijantzinkaripaeni rotyaanteeri tsiteniriki riraga Paaworo eejatzi Shiirashi, riyate Wereeyaki. Rareetantapaakari, roojatzi riyaatantapaaka ipiyotapi-inanta joriiyo. ¹¹ Irirapaeni kameethaperoteentsiri, tee roshiyari riraga tejawoonika-jatzi. Ikowaperotaki ikemijantero Iwaperite Tajorentsi. Iñaanatapiintziro maawaeni kitejiriki riyotantyaari kyaaryooperorika iroka ikantakiriri. ¹² Oshekini raapatziy-eyarini Jesoshi, joriyyopaeni eejatzi kireeshiyajatzi. Aapatziyari tsinanipaeni kaari joriyyotatsi, rootaki isheninkapaeni pinkatharitatsiri, maawaeni. Eejatzi raapatziyari Jesoshi shiramparipaeni, tee apanipaeni inta oshekyaanzi. ¹³ Ari riyotaantziro Paaworo iñaani Tajorentsi janta Wereeyaki. Ikemakotakiri joriyyotatsiri, riraga te-jawoonikajatzi kaari aapatziyari Jesoshi. Ipokapaaki rirori, ikijakaapaakari atziri, ikantashiryaakaakiri. Ikantziri:

—Eero pikemijanteeyirini Paaworo, inta pikijeeyerini irira.

¹⁴ Riraga aapatziyariri Jesoshi intsipaete rotyaantakiri Paaworo janta inkaareki. Omaanta irira jeekaneentsiri Shiirashi, itsipatanakari Temoteeyo. ¹⁵ Eeniro aanakiriri Paaworo janta Ateenashiki. Ikantawaeri:

—Aririka pareeteeya pinampiki, pikaemakaantapaenari Shiirashi eejatzi Temoteeyo ipokanakiita intsipaete.

Ari riyaaatanaki, ikantakaantapaeri.

Rantayitapaakirini Paaworo janta Ateenashiki

¹⁶ Ari royaapaakiri Paaworo janta Ateenashiki. Rirotaki royeeyapaakirini Shi-irashi eejatzi Temoteeyo. Iñaakiro janta nampitsiki oshekini riwetsikashitayitarini iitajorentsishitayitarini, roojatzi rowashiretantapaaka. ¹⁷ Eejatzi janta osheki riyota-gaeyirini jorriyopaeni eejatzi kaari jorriyotatsi: riraga pinkathateeyiririni Tajorentsi. Osheki riyotaawakagaeyakani. Eejatzi ikimitakaapiintakari maawaeni atziri janta nampitsiki niyanki. ¹⁸ Riyotaapaakiri kowapiintatsiri riyote oetarikapaeni, ikaateeyirini riyotaanewopaeni Epekooreyo. Eejatzi ikaateeyirini oyaatzirori oetaka riyotaakiri riraga atziri ikanteetziri eshitoeko. Riraga Paaworo ikamantakotziri Jesoshi ikamawentakae aaka, eejatzi ikantzi:

—Ipiriintee kamatsiripaeni.

Ikantzi apanipaeni kemawakiriri:

—¿Iitaka ikantakiri irika ñaawaetashitachari?

Ikantzi paashini:

—Ikamantakotziri paashinijatzi tajorentsitsisiri.

¹⁹ Roerikakiri, raanakiri janta ipiyotapiinteyaninta iiteetziri Areyoopawo, ikan-teeyirini:

—¿Kameethama niyotero iroka pikantakiri? Nokowaeyini niyotero tsika okantakotari iroka. ²⁰ Tee nokemapiintziro iroka pikantakiri. Nokowaeyini niyotero oetaka kantakotachari.

²¹ Aritaki ikantari ateenashijatzi: tee ithamaetzi, inta ikowaki ikemijantashityaari kenkithatakagaeyiririni owakiratatsiri apanipaeni kaari ikemapiinteyini. Eejatzi ikimiteeyani poñaacharipaeni inteena, ikenkithatakotashitayitawoni oetarikapaeni.

²² Janta ikatziyaka Paaworo niyanki, ikantziri:

—Ateenashijatzi. Niyotakotakimi eerori, ashi poyiro pikemijantaperoteeyawitani.

²³ Janta nokinakinayitzininta noñaayitakironi iroka pikemijantashitayitarini. Eejatzi noñaapaakiro janta powapiintziniri pitajorentsita oetarikapaeni. Eeniro ojankinataka, okantzi: “Apinkathatantyaariri tajorentsitsisiri kaari iyotakoetzi”. Riraga kaari piyotzi eeroka: pikemijantaperotashitari, rirotaki irika nokamantakotziri.

²⁴ Riraga Tajorentsipero, rirotaki wetsikirori kipatsi. Riwetsikaeyirini maawaeni jeekantaworipaeni. Rirotaki wetsikirori jenokinta eejatzi kipatsi. Tee ijeekantawo rowaga pankotsi riwetsikiri atziri. ²⁵ Inta aakakya, tekatsi akanteri etakotyaari. Teeroña ikoyiri etakotariri. Tema rirotaki owañaayiteerinipaeni, etakoteeyakaerini rirori. Tema rirotaki pakaerori maawaeni, oetarikapaeni. ²⁶ Apaani riwetsikawitaka paerani, rirotaki itakaworini; iroñaaka ashekiteeyanakini, athotyagaeyanakironi maawaeni kipatsipaeni. Rirotaki Tajorentsipero kantatsiri tsikarika ajeekaeyeni aaka maawaeni atziri, eejatzi tsikarika okaate othonkaeyantyaarini; rirotaki kantakaantzirori. ²⁷ Ijeekakagaeyakaeni akowantyaari ayoteeyerini, eejatzi añaanteeyaririni iinja. Omaanta tee rinteentee. ²⁸ Rirotaki owañaagaeyakaerini. Rirotaki shewatakaayiteerinipaeni. Rirotaki jeekakaayiteerini. Rooma aritaki ikantzitani atziri pashi paerani mampaapiintachari: “Kyaaryo aakateeyakini ijeekakaani Tajorentsi”.

²⁹ Aakateeyakinirika ijeekakaanipaeni Tajorentsi, tee okameethatzi pikenkithashiryaakoteri Tajorentsipero roshiyari riwetsikanipaeni atziri: riwetsikaetziri ooro, peraata, mapi, oetarikapaeni. Eejatzi eero roshiyakaawentziri oetarika ikenkithashiryaari atziri. ³⁰⁻³¹ Paerani tee riyotawitani achariniiteni, tekatsi ikanteri Tajorentsi ikijawentero rantayitzirini. Omaanta riyotzi rirori tsika okaate ikantakowenantyaariri maawaeni atziripaeni. Eenitatsi shirampari iitachari Jesoshi, ikamaperotawitaka. Roojatzi ipiriinantaari Tajorentsi, riyotanteeyaririni maawaeni atziri. Iitakiri rirori kantakowenantatsiri. Iinja ipiriinteeri atziri

roojatzi kameetha ikantakowenteri. Rootaki ikananteeyaririni atziri iroñaaka: “Pikenkithashireeyanakyaaani, eero pikimita paerani, inta pameenteeyaarini Tajorentsipero”. Aritaki ikanteeyirini maawaeni atziri, tsikarika ijeekakagaeyirini.

Rootaki ikantakiriri Paaworo.

³² Ikemanteeyawakaririni ikantzi: “Ari ipiriintanee kamawiteenchari”, eenitatsi apanipaeni shirontawentanakariri; omaanta ikantanakiri paashinipaeni:

—Inja papiiteenawo iroka eejatzi.

Roojatzi riyaatantanaa Paaworo. ³³⁻³⁴ Ijeekagaantanaki aapatziyawakariri Jesoshi, roojatzi royaatantanakari rirori. Iita apaani aapatziyariri Jesoshi Ironiishiyo: rirotaki jewatatsiri janta nampitsiki, ikaateeyirini ipinkathariiyini riyotaawakagaeyakani. Eejatzi okemijantzi tsinani oetachari Taamarishi. Ikaatziri eejatzi paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi.

18

Riyotaantzi Paaworo janta Korintoki

¹ Roojatzi rookanakiro Paaworo Ateenashi, rowaaganaa janta Korintoki. ² Janta iñaapaakiri joriyyotatsiri iitachari Akiirishi. Poontojatzi rinawita, ipoñaanaka iroñaaka Itaaryaki. Owakira rareetapaaka. Itsipatapaakawo iina, Pirishiira. Ro ipokantakari, riraga jewawenantatsiri iitachari Kiraaworyo ikijeeyakirini joriyyo jeekaeyawitacharini Oroomaki, rotyaanteeyakirini:

—Piyaateeyeni paashiniki kipatsi, eero piyeekaeyini jaka.

Ari ijeekaeyapaakini Korintoki. Roojatzi rareetantapaaka Paaworo, ijeekimotapaakiri. ³ Eejatzi ikimitawakagaeyakani, riyoteeyini rantziro kaawirawitzipanko riwetsikaetziro kaawirawitzi. Rootaki ijeekimotantapaakariri, itsipatawakaapaaka janta riwetsikaeyironi. ⁴ Maawaeni saawaroki riyotaawakagaeyakawoni janta ipiyotaapiintanta joriyyopaeni. Raapatziyakaaperoeyakarini joriyyotatsiri, kaari joriyyotatsi eejatzi. ⁵ Ari ipoñaanaka masherooniyaki Shiirashi eejatzi Temoteeyo, rareetantapaaka jaka. Iñaapaakiri Paaworo, ikenkithatakaakiri rirori. Ikamantapiintawitakari joriyyotatsiri:

—Rirotaki Jesoshi riraga Rotyaantanewo Tajorentsi aamagaeyarini paerani.

⁶ Omaanta ipiyathateeyawakarini joriyyo eejatzi ikantzimaeyakirini, rootaki roteki-motantanaariri iithaari Paaworo riyoteeyantyaarini rootaki riyatee. Ikantanakiri:

—Eerokataki jatashitachani janta paamariki kaari tsiwakanitatsini: tee añiuro nantani nashi naari, tema nokamantawitakimi. Iroñaakarofña niyaatashiteri irira paashini-jatzitatsiri atziri, nokenkithatakagaeyerini.

⁷ Ari ishitowanaki janta, ikinanakiro ipankoki Jooshito: rirotaki pinkathateriri Tajorentsi. Itsipanampitawo pankotsi ipiyotantapiintarira. ⁸ Riraga Kiriishipo rirotaki jewawentzirori janta ipiyotaantapiintari joriyyopaeni. Kameetha raapatziyari Awinkatharite. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni jeekatsiripaeni ipankoki, raapatziyeeyarini Jesoshi. Eejatzi ikimitagaantaka osheki korintojatzi. Ikemawakiro iñaani Tajorentsi raapatziyaperotawakawo roojatzi ikaawoshitakotanteeyakarini Tajorentsi. ⁹ Ari paashini tsiteniriki kimitaka imishiwaetatzi Paaworo iñaashitakari riraga Awinkatharite, ikemakiri ikantziri:

—Eero pithaayi. Eekiro piyaatatyee pikamanante, eero pimaeritzi. ¹⁰ Kijokiro nowakimi. Jaka nampitsiki, tema ikaatziri osheki aapatziyanari. Tekatsi ikanteetemi rowashironkaetemi.

¹¹ Roojatzi ijeekantanaka apaani oarentsi, okyaawontsitapaaki eejatzi. Riyota-gaeyakirini korintojatzi iñaani Tajorentsi.

¹² Ipinkathariwenantzi iroñaaka Kariyooni akaayajatzi. Roojatzi joriyyopaeni ikijantanakari Paaworo. Raanakiri janta ijeekinta iyotaawakaenchari. ¹³ Ikantapaakiri:

—Irika shirampari, ikantajeempiyaakari atziri: “Paapatziyaperoeyaarini Tajorentsi”, omaanta ikinakaashitakawo iñaani Tajorentsi.

¹⁴ Roowitaneenchami iñaawaetanakimi Paaworo, ari riraga Kariyooni ikantziri joriiyotatsiri:

—Eeroka joriiyotatsiripaeni, pashiiryaakinani. Aririkami ranteromi irika kaari kameethatatsi, aririkami rowamaantemi, aritakimikya okameethatemi pamakirimi jaka naakaki. ¹⁵ Iroñaaka pikantawakaawentakawo iroka riyotaantziri. Pikantawakaawentakawo iwaeropaeni. Pikantawakaawentakawo Iwaperite Tajorentsi. Eerokaritya. Osheki pashiiryaakinani: eero pipokashitana. ¹⁶ Piyaateeyaneeni.

Ari riyaaateeyaneeni. ¹⁷ Riraga kireeshiyajatziri raagaeyakirini Sooshiteneshi, shepik; ipajeeyakirini, tak, tak. Riraga pajatakiriri rirotaki jewawentzirori janta ipiyoteeyantarintani joriiyopaeni. Iñaakotawitakari Kariyooni ipajeeyakirini, omaanta tekatsi otzikaakotanakyaarini, tekatsi ikanteeyerini.

¹⁸ Osheki kitejiri ijeekanaki Paaworo, roojatziri ipiyanta, rookaneeri ayemijantzinkaritepaeni. Rotetapaaka pitotsiki, aakotanakiri tampyaa Shiiryaki, ikantanaka, jakiririri. Itsipatanakawo Pirishiira eejatziri oemi, Akiirishi. Eeniro ikashiyakaakiriri Paaworo Tajorentsi, rootaki rameetantawori iishi maawaeni janta Shinkereeyaki.

¹⁹ Rareeteeyantapaakarini Ejeesoki. Riyaatantanaari Paaworo, ari rookaneeri itsipatarini. Omaanta tekirani riyaaateeni apaniroeni riyaatapanaatziri ipiyotapiinanta joriiyo, ikenkithatakaapaakiri. ²⁰ Ikanteeyawitawakarini:

—Ojamanitanakiita pijeekanaki, piyotagaeyanakinaniita.

Omaanta tee ikoyi rirori. ²¹ Ikantanakiri:

—Osheki nothaankitee iroñaaka; omaanta aririka ikowakaakina Tajorentsi, nopiyee iinja.

Roojatziri rotetantanaa eejatziri pitotsiki, aakotanakiri tampyaa, ikantanaka eejatziri jakiririri. ²² Rareetapaaka Sesareeyaki, roojatziri rowaagantanaka Jerojareeki, rareetapaakari ayemijantzinkaritepaeni jaga. Roojatziri rowaaganaa eejatziri Antyokiiyaki, ipoñaanakanta paerani.

Ikinayitakini Paaworo tres-tapaentsiri

²³ Ojamani ijeekanaki Paaworo Antyokiiyaki. Ari rapiiteero eejatziri. Ikinakinayitanakini Karaashiyaki, eejatziri Jiriiyaki. Riyotaaperoeyakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi.

²⁴ Rareetaka Ejeesoki joriiyo iitachari Apooro, rirotaki arejanteriiyajatziri. Kameetha ikenkithatapiintzi, riyotantaperotziro Iwaperite Tajorentsi. ²⁵ Ikamanteetziri tsika ikantani Jowani, eejatziri tsika okantari maawaeni ikenkithatakotzirini Jesoshi, omaanta tekira ikemakoperotziro maawaeni rantayitzirini rirori. Ithotyaaperotakiro riyotaantziro maawaeni riyotayitawitarini. ²⁶ Ari ikenkithatakotaperotziro janta pankotsiki ipiyoteeyantarinira. Tee ithaayi, kameetha ikenkithatzi. Ikemantawakari Akiirishi, eejatziri Pirishiira, ikantziri Apooro:

—Nokowaki nokenkithatakayemi eechonkiini.

Ikantzi:

—Ajaatya.

Ari eechonkiini ithotyaakiniri, riyotagaeyakirini tsika ikantari Jesoshi, eejatziri tsika akanteeyarini aantanteeyarini janta Tajorentsiki.

²⁷ Roojatziri ikantziri Apooro aapatziyariripaeni Jesoshi:

—Nokowaki niyaate iroñaaka Akaayaki, niyotagaeyerini jeekayitatsirini janta.

Ari ikanteeyawakirini:

—Kameethataki piyaate, piyotagaeyerini kameetha. Ajaa, jankinarentsi pagaeyanakinirini.

Iroka rojankinatawakiniriri iyemijantzinkarite janta: “Paakameetha-teeyawakiriniroña Apooro, pikemijanteeyawakirini”.

Ari paerani ineshironkatzitakari Tajorentsi akaayajatzi, rootaki raapatziyan-teeyakaririni Jesoshi. Iroñaaka, rareetantakari Apooro, osheki retakoeyapaakarini.²⁸ Riyotaaperotakiri riyotaperotantaari. Ikemaeyakirini atziri riyotaantaperotziro Iwaperite Tajorentsi, ikantzi:

—Rirotaki Jesoshi okenkithatakotziri Iwaperite Tajorentsi, rirotaki irira Rotyaantanewo Tajorentsi.

19

Riyaataki Paaworo Ejeesoki

¹ Ijeekantakari Apooro Korintoki, riraga Paaworo ikinanaki tonkaarikipaeni, rareetapaaka Ejeesoki. Iñaapaakiri apanipaeni aapatziyariri Jesoshi. ² Ikantapaakiri:

—Paerani paapatziyeeyantakaririni Jesoshi, ¿okithaatakaakimima Ishire Tajorentsi?

—Tee. Tee nokemakoneentziro roori.

³—¿Itakakya pikaawoshitawentari?

—Nokaawoshitawentari Jowa.

⁴ Ari ikantziri Paaworo:

—Aririka ikenkithashiryaaanakyaa atziri, rookaero kaari kameethatatsi rantziri, ari ikaawoshitakiri Jowa riyotantyaariri atziri tee ikoyi rapiitapiintero kaari kameethatatsiri, inta ikowaki raapatziyaperotyaari Tajorentsi. Tema eejatzi ikantzitarini: “Paapatziyeeyaarini riraga impaetapaenani, rirotaki Jesoshi”.

⁵ Ikemanteeyawakaworini iroka, ikaawoshitawenteeyanakarini Awinkatharite Jesoshi. ⁶ Paaworo rowakiniri rako iitokipaeni aapatziyariri, roojatzi opokashitankariri Ishire Tajorentsi, iñaawaetanteeyanakawoni paashinipaeni paantentsi, kaari riyoteeyini. ⁷ Aamaashitya ikaateeyini 12 shirampari kaawoshitawenteeyakaririni Jesoshi.

⁸ Ari riyaatapiintzi Paaworo pankotsiki ipiyotantari jorriyopaeni, ikaatzi 3 kashiri ikenkithatakaantayitakini. Tee añiiri thañaakotyaarini. Osheki ikamantakotakiri Tajorentsi, tsika ikanta ikantakowenantzi. Roojatzi osheki riyotaawakagaeyakani. ⁹ Apanipaeni, tee añiiri ikenkithashiryaaantari, tee ikoyi ikemijante. Ikanteeyirini riraga atziripaeni:

—Tee okameethatzi iroka riyotaantziri Paaworo.

Roojatzi rookantanaari Paaworo, raanakiri aapatziyariripaeni Jesoshi. Ikenkithatakaapiintziri maawaeni kitejiri janta riyotaantapiintzinta Tziraano. ¹⁰ Okaatzi apite oarentsi riyotaantapiintzi, rootaki ikemantakawori maawaeni aashiyajatzi iñaani Awinkatharite. Ikemaeyakironi: jorriyopaeni, kaari jorriyotatsi, maawaeni.

¹¹ Itajonkantayitzini Paaworo, imatantawori kaari añaaapiintzi. Rirotaki matakaeriri osheki Tajorentsi. ¹² Ipampitzitziri atziri iwaañerote Paaworo, eejatzi ipewiryaaakotaga roojatzi raanakiro paashinikipaeni mantsiyatzinkarikipaeninta inteenanta rootaki et-siyatakotakaakiriri. Eejatzi rowawijaakoteeri kyaantariri kamaari. ¹³⁻¹⁴ Eeniro janta jorriyo, kinakinayitatsirini, owawijaakotapiintawitariri kyaantariri kamaari: riro-teeyakini itomipaeni Esheewa, ikaateeyini 7. Esheewa rirotaki jorriyo, isheninkatakari jewawenantatsiri ñaanakowenantatsiripaeni. Iñeeyawitakarini Paaworo rowawijaakotziri kyaantariri kamaari. Ikowaeyawitani ikimityaarimi, ikantashitantariri paashini kamaari:

—Eeniro Jesoshitatsiri ikenkithatakotziri Paaworo. Rirotaki amitakotanari nowawijaakoteri irika kyaantzimiri. Pookaneeri, atama pijeekantakari.

¹⁵ Rakanakiri kamaari:

—Noñiiri Jesoshi. Noñiiri Paaworo. Rooma eeroka, tee niyotzimi. ¿litaka nokemijanantemiri? ¹⁶ Roojatzi ijapokashitantanakariri kyaantariri kamaari, japok, japok; rantawakiri riroripaeni ranaakoeyawakirini. Roojatzi ishiyamerikiyanakani, rookanakiro pankotsi. Osheki rowatsinaakiri.

¹⁷ Ikemakoeyakirini maawaeni ejeesojatzi: joriiyo, kaari joriyyotatsini, maawaeni. Ithaawaeyanakini eejatzi ikanteeyakini:

—Ikameethatzi Awinkatharite Jesoshi: imatakaeri aapatziyaperotariri rowawi-jaakotziri kyaantariri kamaari. Omaanta kantakaaperotawori, tekatsi matakayerini.

¹⁸ Roojatzi ipokapaaki osheki aapatziyariri Jesoshi, ikanteeyapaakini:

—Eeniro nantayitzironi kaari kameethatatsi, tee nokoyi napiitero, inta nokowaki rowameethatena Tajorentsi.

¹⁹ Osheki sheripiyaritatsiri ramayitakironi jankinarentsi rashitayitarini: rootaki iyoteeriripaeni isheripiyaritantari. Ipiyoteeyakironi, roojatzi itayimotantakari maawaeni atziri. Ikanteeyini:

—Tee nokoyi namatawiteeyeerini eejatzi natziritzinkaritepaeni.

Imonkaateeyakironi owinawo jankinarentsi, opineeyakani S/.11.000.000. ²⁰ Osheki ikinakayitanakironi iñaani Awinkatharite, eejatzi ijeeki osheki aapatziyeeyaworini.

²¹ Roojatzi roshiretantakawo Paaworo riyaate Jerojareeki, roojatzi riyaatantanaka. Ikinanaki Masherooniyaki, eejatzi janta Akaayaki. Ikantzitaka:

—Nitanakyaawo niyaate Jerojareeki, roojatzi niyaatanaki Oroomaki.

²² Rotyaantaki apite amitakotapiintziriri masherooniyajatzipaeni: riraga Temoteeyo, eejatzi Eraashito. Rirori Paaworo, ojamani ijeekanaki janta Aashiyaki.

Ikijeeyanakani ejeesojatzi

²³ Tee iroñaaka eechonkiini ikantawakawentyaawo iroka akamantakotakiriri Awinkatharite. ²⁴ Ijeekinta wetsikapiintzirori peraata iitachari Rimiiteyo. Roshiyakawentapiintziro opanko Aretemiija ikemijantapiinteeyantaworini atziripaeni. Rowaga Aretemiija rootaki iitajorentsiteeyirini. Eeniro riraga amitakotziriri, wetsikapiintziniriri rowaga oshiyakaantsi opanko Aretemiija; ari ipinatapiintziri osheki peraata, ragaeyantarini osheki koriki. Omaanta tee iroñaaka ramananteero aapatziyariri Jesoshi, roojatzi ikenkithashiryaaantanaka Rimiiteyo. ²⁵ Rootaki ipiyoteeyantakaririni maawaeni atziripaeni, ikanteeyirini:

—Antapiinteeyirorini iroka oshiyakaantsi agaeyantarini ayorikite osheki. ²⁶ Iroñaaka piñaakiri Paaworo, eejatzi pikemakotakiri: ramatawiteeyirini osheki atziri, ipaashini-teeyantaaririni asheninkapaeni. Ikantzi: “Riraga Tajorentsipero kaari iroka riwet-sikayitzirini atziri”. Tee apatziro riyotaante jaka: rooteentsi ithotyero Aashiyaki riyotaantayiteni. ²⁷ Itheenkaeyanakaenikari maawaeni atziri, eejatzi itheenkanakirokari maawaeni awetsikaeyakirini. Tema opinkathawoperotzi Aretemiija: raapatziyeeyaw-itakawoni maawaeni aashiyajatzi, eejatzi maawaeni atziri. Ipinkathateeyawitawoni iroñaaka, omaanta raapatziyeeyantaririni Paaworo, rookaeyaneeroni raapatziyawowa roori.

²⁸ Ikemanteeyawakaworini iroka, ikijeeyanakani. Ikaemaeyanakini:

—Opinkathawotaperotzi Aretemiijaka, iroka pinkathariwenteyiririni ejeesojatzi.

²⁹ Ikaemaeyanakini jeekatsiripaeni nampitsiki. Ishiyeeyanakani maawaeni janta rantawaetapiinteeyininta. Inoshikaeyanakirini Kaayo, Arishitaariko, jererere. Irira rirotaki masherooniyajatzi apite, tsipatapiintariri Paaworo. ³⁰ Ikowawita Paaworo royaatakowentanakirimi janta, omaanta tee ishinetziri aapatziyariri Jesoshi. ³¹ Eeniro ijeeki eejatzi apanipaeni jewatatsiri, poñaachari Aashiyaki, nintaperotziriri Paaworo. Rotyaantziri iyemijantzinkarite kantapaakiriri:

—Eerowa poyaatziri janta rowamaemikari.

³² Ikaemaeyanakini piyoteencharipaeni, inashitayitakani ikantayitzirini. Ikaemashiteeyanakani. Omaanta tee riyoteeyini osheki atziri oetarika ipiyotawentari. ³³ Eenitatsi janta Arejaantero, rotyaantani joriiyo, rojatekakiri niyanki. Itzinaapaakiri rako rirori, riyotantyaari ikowaki ikenkithatakagaeyerinimi. ³⁴ Omaanta riyoteeyantakarini irira joriiyo, ojamanitanaki ikaemapiinteeyanakini maawaeni:

—Opinkathawoperotzi Aretemiija, iroka pinkathawowentziriri ejeesoijatzi.

Roojatzi ishirinkakotantanaka oorya. ³⁵ Romaeryagaeyakirini riraga jankinatapiintatsiri janta nampitsiki. Roojatzi ikanteeyirini:

—Natziritzinkaritepaeni. Tema aakateeyakini ñaaperoeyirorini Aretemiija, eejatzi ashentapiintziniro opanko. Tema eejatzi ashentapiintziniro iroka oshiyakawori, pariyapaentsiri jenoki. Ayoteeyanakironi iroka, ³⁶ tekatsi kantatsini tee kyaaryoopero iroka nokantakiri. Kameetha iroñaaka pimaeriteeyanakini. Eero pishintsitzi panteri irika shiramparipaeni. ³⁷ Irika pamakiri, tekatsi ikantero opanko, eejatzi tee ikantzimatziro atajorentsiti. ³⁸ Eeniro eejatzi irika Rimiiteyo, ikaateeyirini paashini antzirori peraata. Ikowakirika ikantakotante apaani, kameetha raaneeri janta kantakotantatsiriki, roojatzi riyotaawakagaeyani janta. Intsipaete riyaatanaki janta ikantakowentawakaya. ³⁹ Eenitatsirika paashini pikowakiri piyoteri, ari pikanteri iinja riraga iyotaawakaachari, ipiyoteeyakanira. ⁴⁰ Jaka iroñaaka apiyoteeyakani, akijathatawakagaeyakani. Ikantakotashiteekari akijeeyakirini awinkatharite, roojatzi tekatsi akantya akantakowenteeya aaka.

⁴¹ Ikanantawori iroka, rotyaanteeyeerini maawaeni piyoteencharipaeni:

—Iroñaaka, pipitsimaryagaeyaneeni, piyaateeyeni pipankokipaeni.

20

Riyaatanaki Paaworo Jerojareeki

¹ Ari imaeriiyanakini ejeesoijatzi. Roojatzi rirori Paaworo ikaemaeyirini aapatziyeyaririni Jesoshi, riyotaaperoeyirini. Roojatzi riyaatane, rowaaganaa Masherooniyaki.

² Janta osheki ikinakinayitanakini, osheki riyotaantayitanakini. Roojatzi rareetantanaka Kireeshiyaki. ³ Ikaatzi 3 kashiri ijeekapaaki. Rooteentsi rotetyaawomi pitotsi riyaatantyaarimi Shiiryaki. Roojatzi riyotakotantakariri joriiyo rajaryaawitakari rowamaerimi. Roojatzi ikenkithashiryaantanaka:

—Nopiyaneeta janta Masherooniyaki.

⁴ Ari riyaatanaki, ikaateeyanakini Soopateri itomi Piuro rirotaki wereeyajatzi; Arishitaariko eejatzi irira Sekoonto rirotaki tejawoonikajatzi; Kaayo rirotaki teeriwijatzi; Temoteeyo; Teekiko, eejatzi Toroojimo rirotaki aashiyajatzi, maawaeni.

⁵ Reewateeyanakinani Toroowareki, royagaeyakinani janta. ⁶ Awijanaki kitejiri rowanteetapiintawori paa kaari tapiyacha, roojatzi nopoñaanaa Jiriposhiki, nokinakotanaki pitotsiki. Okaatzi 5 kitejiri nareetantaari Toroowareki, janta ijeekinta oyeeyakinirini. Roojatzi nojeekantapaaka okaatzi 7 kitejiri.

⁷ Otominkotapaaki. Nopiyoteeyakani nakiyoteeyantawakaakani owanawontsi nokenkithashiryaantaririni Jesoshi ikamawenteeyakaeni. Ikenkithatakagaeyakinani Paaworo. Roshiretakawo riyaate inkaamani, rootaki rojamanitantanakawori ikenkithatanaki, wero, wero. Roojatzi niyankiiteni tsiteniri. ⁸ Ijeeki oshekini ootamentotsi janta nopiyoteeyakaninta. Ro nopiyoteeyantakarini shitamenkotsi irona jeñokiininta. ⁹ Ijeekaki omooki riraga ewankari iitachari Eyoteeko. Ojamani ikenkithataki Paaworo, rootaki aantapaakariri iwochokini. Roojatzi ipariyantana: ikinateenaki, sheroo, roojatzi jaawiki ompojateepaaka, tereei, janta kipatsiki. Ari nayiitashiiyanakirini, itzinaawitapaakari; irira kamapaaki. ¹⁰ Ari ranashitashitapaakari Paaworo rirori. Imaechopineetapaakiri, rawithakiperotapaakiri. Ikantzi:

—Eero powashiretakotari: irika añaaage.

Ari ipiriintanaa.

¹¹ Ari nateeteeyaneeni, ikagaapaakiro Paaworo paa, nowaeyakawoni nokenkithashiryaanakari Jesoshi riraga kamawentakaeri. Ikenkithatakagaeri, roojatzi okitejitantanaka. Roojatzi riyaatantanaa. ¹² Ragaetaneeri ewankari ipankoki, añaaanee. Tee eechonkiini riweshireeyanakani.

¹³ Neewatakotanaki pitotsiki, nokinakotanaki nokowaki noonthagaeyari Paaworo Ashooki; tema irira ikinanaki awotsiki. ¹⁴ Ari iñaapaana Ashooki, roojatzi notetanta-naariri pitotsiki. Nowaagaeyanaani Mitereeneeki, nokantanaka, jakiririri. ¹⁵ Inkaamani nowaaganaa eejatzi. Nomontenampitanakawo Kiiyo. Paashini kitejiri, roojatzi janta Saamoshiki. Roojatzi paashini kitejiri nareetapaaka Mireetoki. ¹⁶ Ikenkithashiryaaka Paaworo rawijitanakyaawo Ejeeso, eero rojamanitapae Aashiyaki. Ikowaperotaki rareetziteeya Jerojareeki, roonthaantapaeyawori kitejiri oetachari Pentekoshiteshi.

Ikenkithatakayiri Paaworo ejeesojatzi

¹⁷ Rotyaantaki Ejeesoki, ikaemakaantakiri aataperoteenchari aapatziyariripaeni Jesoshi janta.

¹⁸ Ari rareeteeyapaakani ejeesojatzi, roojatzi ikanteeyantawakarini:

—Piyotakoperotakina tsika nokantari nojeekimotanteeyakimirini. Owakirani nareetaka Aashiyaki, aritaki nokantzitapaaka, roojatzitatsi iroñaaka. ¹⁹ Janta osheki nantawaetapiintziniri Awinkatharite, teekya ro nokantakaaperotya. Niraakotapiintakimi. Eejatzi okantzimoneentakina janta rajaryaawitakina nojoriyyotzinkaritepaeni rowamagaeyenanimi. ²⁰ Nothotyaakiro, tema aritaki nokanteeyakimironi maawaeni iroka kameethatatsiripaeni. Tee nomaeritashita. Niyotagaeyimini janta ipiyoteeyakaninta atziripaeni eejatzi janta pipankokipaeni. ²¹ Nokanteeyirini joriyyo, kaari joriyyotatsiri, maawaeni: “Pikenkithashiryaagaeya piyoteeyantayaaririni Tajorentsi. Paapatziyari Nowinkatharite Jesokirishito”.

²² Ari iroñaaka niyaate Jerojareeki, iyaatakaanakina Ishire Tajorentsi. Tee niyotzi tsikarika ikanteetena janta. ²³ Apatziro niyotakiro iroka okantakinari Ishire Tajorentsi. Maawaeni nampitsiki okantapiintana: “Kyaaryo roojoteetemi, rowashironkagaetemi”. ²⁴ Omaanta tee nokowaperotzi nokanteetatyeeyaani nojeeki jaka kipatsiki, intakya nokowaperotaki nomateniri Awinkatharite Jesoshi oetarika ikowakaakinari. Eejatzi nokowaperotaki nothotyeeniri iroka nantawaetapiintziniriri. Okameethatzi iroka nokamantapiinteeyimirini: “Ineshironkateeyakaeni Tajorentsi”. ²⁵ Niyotaki iroñaaka eero añaaawakagaa eejatzi. Nokaateeyawitakimini, nokamanteeyakimironi tsika ikantari Tajorentsi reewawenantzi. ²⁶ Rootaki iroñaaka nokamanantzimirori iroka. Aririka rowashironkagaantemi Tajorentsi, tee naaka owashironkaakaantzimini: tema nokamantzitakimini paerani. ²⁷ Tee nothaayi, nothotyaakimiro maawaeni ikantayitzirini Tajorentsi.

Rootaki ikanteeyiririni Paaworo.

²⁸ Eeniro iroka ikanteeyiririni eejatzi:

—Kyaaryoowa, paakowenteeyerini piyemijantzinkarite janta. Tema eerokateeyakini iyoyaani Ishire Tajorentsi, paminakowenteri maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi, petakoeyaarini. Tema riroteeyakini rowawijaakoeyakirini Jesoshi, ikamawenteeyakirini, apaatawenteeyakarini riraa. ²⁹ Iinja, niyaataneerika, ipokashitemi amatawitemini: noshiyakaawentakiri katsimatatsiri. Eero ipeyakotzimi, ikowaki rowashironkaemi. Niyotakiro iroka. ³⁰ Eenitatsi jaka pikaateeyawitanika kenkithatakaawitemini, omaanta eero otampatsikataperotzi riyotagaeyemini. Rookakaemirikari piyemijantzinkarite, royaatantyaariri rirori. ³¹ Kyaaryoowa, pikenkithashireperotero. Okaatakira 3 ojarentsi niyotaapiintakimi.

Nokantatyeeyaani: tsiteniriki, kitejiriki. Eejatzi niraakotapiintakimi. ³² Nokantziri Awinkatharite: “Paminakowenteeyerini ejeesojatzi, eejatzi pamitakoteri raapatziyawo piñaani”. Aritaki omataka iñaani aapatziyakaaperotakimi, owawijaakoeyakimini. Tema pikaateeyirini aapatziyeeyakaririni Jesoshi riyoyagaeyakirini. ³³ Tee noñaawenatzitari iyorikite paashini atziri. Tee noñaawenatzitari iithaari. ³⁴ Piyoteeyakini naakakya antawaetantacha, naantari oetarika koetyeemotanari, eejatzi netakoeyakarini notsipateeyarini. ³⁵ Nomayitakironi maawaeni iroka piyoteeyantyaarini eerori petakotanteeyaririni paashinipaeni. Pikimiteeyenani naari, pantawaetaperoteeyeni, petakotanteeyaaririni owashironkaachari. Pikenkithashireero iñaani Awinkatharite Jesoshi, ikantzitarini: “Ro kameethaperotatsiri apashitantya. Tee apatziro okameethatzi aashityaawo oetarika ipashiteeteeri”.

³⁶ Rootaki ikanteeyakiririni Paaworo irira. Roojatzi rotziwerowanaka, ikaateeyirini ejeesojatzi maawaeni, ikenkithatakagaeyirini Tajorentsi. ³⁷ Riragaeyanakani maawaeni. Rawithakiteeyawaerini, riwethateeyawaarini. ³⁸ Rowashiretakoyanakarini ikemakirira ikantaneeriri: “Eero piñagaana eejatzi”. Rookaeyawaerini janta pitotsiki, raminawaeri riyaaete.

21

Eekiro rowaagatya Paaworo

¹ Roojatzinookaeyantanaarini aapatziyakaaperoeyaririni ejeesojatzi. Note-teeyanakani pitotsiki, tampatsika nokinakotanaki Kooshiki, nokantanaka jakiririri. Inkaamani nowaaganaa Roorashiki, roojatzi nowaagantanaa Paataraki. ² Noñaapaakiro janta pitotsi poñagaenchari Jeniishiyaki. Notetapaaka, nokinakotanaki. ³ Noñaantanakawori Cheepere, nokinanampitanakiro nampateki. Nanaanakiro, roojatzi Shiiryaki, naatakotapaaka Tziiroki. Janta nampitsiki royiitanakiro marineero owaagawontsi. ⁴ Nokowayitapaakirini naari aapatziyariri Jesoshi. Noñaantapaakariri, nojeekimotapaakiri 7 kitejiri. Iyotagaeyakirini Ishire Tajorentsi, ikanteeyantaririni Paaworo:

—Eero piyaatzi Jerojareeki: rowashironkagaetawakimikari.

Omaanta tee ikemijantziri Paaworo. ⁵ Ari omonkaataa notetantanaari eejatzi niyaa-teeyaneeni. Itsipateeyanakinani aapatziyariripaeni Jesoshi roojatzi othonkapaakanta nampitsi, janta othapyaaki, namaneeyakirini Tajorentsi. Roojatzi niwethatawaka-gaeyanaani. ⁶ Notetanaawo pitotsi, ari ipiyeeyanaani rirori ipankokipaeni.

⁷ Ari nopoñaanaka Tziiroki, nokinakotanaki, nowaaganaa eejatzi Toremaeraki. Nareetapaakari ayemijantzinkarite niwethatapaakari. Apaani nomaaki. ⁸ Inkaamani nowaaganaa eejatzi. Nareetantapaakari Sesareeyaki, nareetapaakari Jiripi, riraga iy-otaantatsiri. Aritaki ikaateeyirini riraga *siete*-tatsiri paerani, payitzirorini owanawoni kamayiteentsirini oemini. Ari osheki nojeekimotapaakiri. ⁹ Eenitatsi rirori rishinto okaatzi 4, jeekashitachari; okamananteeyini roori Iñaani Tajorentsi.

¹⁰ Osheki nomaanaki. Ari rareetapaaka kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Akaawo, ipoñaanaka rirori Joreeyaki. ¹¹ Ipokashitapaakina, raapaakiro rojothakitari Paaworo. Rirojatzi oojotashiteenchari iitziki, rakoki. Ikantzi:

—Aritaki okantzi Ishire Tajorentsi: “Eejatzi ikimiteetakiri paata riraga ashitaworika rojothakiro. Roojoteri joriiyopaeni, riraga jerojareejatzi: shirik, shirik. Iperi kaari yotziri Tajorentsi, raanakiri”.

¹² Nokemantawakawori iroka, nokaateeyakirini maawaeni kemijantzinkaripaeni janta, nokanteeyawitarini Paaworo:

—Eero piyaatzi Jerojareeki.

¹³ Rakanakina:

—¿Litaka piraantari? ¿Litaka pikantashiryakaantanari? Tema naaka aapatziyaperotariri Awinkatharite Jesoshi. Roojoteetenaata janta Jerojareeki, rowamagaetenaata: tee nothaawantari.

¹⁴ Tee ikemijantana, roojatzi nomaeritantanaka. Nokanteeyini:

—Omawitya oetarika ikowakayimiri Awinkatharite.

Rareeteeyanakani Jerojareeki

¹⁵ Roojatzi niwethateeyanaarini sesareeyajatzi, nokinanee tonkaariki, niyaatantyaari Jerojareeki. ¹⁶ Itsipateeyanakinani apanipaeni aapatziyariri Jesoshi, rirotaki sesareeyajatzi. Raanakina janta ipankoki Manashoo, riraga cheeperejatzi: rirotaki itakaantawori aapatziyariri Jesoshi. Nomayimotapaakiri rirori.

¹⁷ Nareetantapaakari Jerojareeki, raakameethateeyawakinani ayemijantzinkarite, ikimoshirewentawakina. ¹⁸ Okitejitanaki rareetakayenari Paaworo Jantyaako, noyaatanakiri naari. Janta ipiyoteeyakaninta maawaeni aataperoteenchari aapatziyariripaeni Jesoshi. ¹⁹ Niwethatawakagaeyakani, roojatzi ithotyaakiniri Paaworo, ikenkithatakaapaakiri:

—Rotyaantakina Tajorentsi nokenkithatakagaeyirini oshekini paashinijatzitatsiri atziri. Ikaateeyini osheki aapatziyeeyakaririni Jesoshi.

²⁰ Ikemantawakawori, ikanteeyini:

—Tajorentsi rirotaki kameethari.

Roojatzi ikanteeyirini:

—Pamine, Paaworo, amonkaatawakagaeyakani aapatziyeeyarini Jesokirishito. Raapatziyeeyakarini oshekiperoroña ajorriyotzinkaritepaeni, omaanta eejatzi ikemijanta-peroteeyakironi rojankinatzirini Moeseeshi. ²¹ Osheki ikemakoeyakironi pikantziriri ajorriyotzinkaritepaeni, jeekimotziriri paashinijatzitatsiri atziri: “Pookero rojankinarini Moeseeshi. Ero pithowaeeyirini pitomi. Pookaeyeeroni iroka ameteeyawitarini aari”. ²² ¿Tsika pikantyaari? Aritaki ikemakoeyakimini, areetapaakimini: ikijeeyawakimini. ²³ Pikemijantero iroka nokantemiri: eeniroka paashinijatzitatsiri shirampari, eenitatsi ikashiyakaakiriri Tajorentsi. ²⁴ Paaneeri maawaeni rirori Tajorentsipankoki, pikanteri Tajorentsi rowameethatanteeyemirini. Pipinateniri irikapaeni oetarika, rameetantyaawori iishi. Roojatzi riyoteeyantanakyaarini ajorriyotzinkaritepaeni tee kyaaryoopero iroka ikemakotakimiri. Riyotanaki pimonkaatakiro Iwaperite Tajorentsi rojankinatakaakiriri paerani Moeseeshi. ²⁵ Omaanta riraga paashinijatzitatsiri atziri, riraga aapatziyariri Jesoshi: nopakaantakiri rirori jankinarentsi. Eeniro iroka nokantakiriri: “Eero powayitarini iwatha rowaetakinirori riwetsikaetziniri, kaari Tajorentsi. Ero powakotawo riraa iwathakira. Pityaawo pookero riraa ari poyaawo iwathapero. Ero powari shirikachari. Ero piñaaminthatziro tsinani kaari payi”. Romonkyaagae-takiri Paaworo.

²⁶ Ari ikemijantakiri Paaworo. Okitejitanaki raanakiri ewankaripaeni, ikanteeyakirini rowameethatantyaariri, eejatzi ikyeeyapaakini Tajorentsipankoki. Ikantapaakiri janta:

—Okaate 7 kitejiri nomonkaatantakyaawori nanteeyerini rowameethatantenari Tajorentsi. Roojatzi nowamayeniri piratsipaeni, notayeniri.

²⁷ Roowiteencha omonkaatyaami 7 kitejiri. Iñeeyakirini janta Tajorentsipankoki jorriyopaeni, poñaachari Aashiyaki. Ikiyakaakari piyoteencharipaeni, roojatzi ra-gaeyakirini Paaworo, shepik. ²⁸ Ikaemaeyanakini:

—Nojorriyotzinkarite, pamitakoeyenani. Rirotaki irika kinakinatatsiri maawaeniki nampitsi amatawiteeyiririni atziri; ikanteeyakirini: “Tee ikameethatzi jorriyopaeni. Tee okameethatzi rojankinarini Moeseeshi. Tee okameethatzi Tajorentsipankoki”.

Rootaki ikanteeyiririni atziri. Paminetya iroñaaka ramakiri eejatzi jaka paashini-jatzitatsiri atziri, kaari okameethatantanaa iroñaaka iroka pankotsika kameethataw-itachari.

Rootaki ikanteeyakiririni. ²⁹ Chapinki iñaawakiri Paaworo janta nampitsiki, itsipataw-itari Toroojimo: riraga ejeesojatzi. Iitashiteeyawakarini rirotaki ikyaakaapaakiri Tajorentsipankoki, rootaki ikanantakari: “Ramakiri jaka paashini-jatzitatsiri atziri”.

³⁰ Ari ikijeeyanakani maawaeni nampitsiweri, ipiyoteeyanakani janta. Raakiri Paaworo shepik, inoshikanakiri inkokironta, jerererere. Roojatzi rashitantanakawo Tajorentsipanko. ³¹ Roowiteencha rowamaerimi, omaanta ikemakotakiri riraga iyomantaantete joraaropaeni, kaateentsiripaeni 600. Ikamanteetziri:

—Ikijeeyanakani maawaeni jerojareejatzi.

³² Ishintsitzi raanakiri joraaro, eenitatsi kapitaanotatsiri, ishiyashiteeyanakarini. Iñaanteeyawakaririni atziri, ipakaanteeyanakaririni ipajeeyirinira. ³³ Ari ipokapaaki komantaante, raapaakiri Paaworo. Roojotakaantakiri. Ro roojotantapaakariri apite karenatha. Rojampikowentapaakiri riroripaeni:

—¿Ninka irika? ¿Oetaka rantakiri pikijeeyantakaririni?

³⁴ Ipaashinitayitanakironi ikantayitanakirini. Ikaemaeyanakini, tekatsi ikantya komantaante riyotakoteri, rootaki raakaanantanakariri janta ipankoki joraaro. ³⁵ Rareetapaakawo ateetamentotsinta, osheki rotatsinkaeyanakirini. Roojatzi rateetakaantapaakari joraaro. ³⁶ Royaatanakiri osheki atziri ikaemaeyanakini:

—Powamayeri.

³⁷ Roowitapaencha ikyaakaapaakirimi Paaworo pankotsiki. Ikantziri riraga koman-taante:

—¿Kameethama nokenkithatakayemi?

³⁸ Ikantziri:

—¿Piyotziroma ipaante kireeshiyajatzi? ¿Tema eeroka ejiipitojatzi riraga kijakaakariri atziri chapinki? ¿Tema eeroka aaneeriri chapinki 4.000 owayiri janta okaankiityeenta tee oshookaperotzi oetarika?

³⁹ Rakanakiri:

—Tee. Naaka joriiyo. Nopoñaanaka Taarishoki, rowaga shiriishiyawero. Iyotakotzirori nonampi. Iroñaaka nokantemi: pishinetena nokenkithatakayeri atziri.

⁴⁰ Ari ishinetakiri, ikantziri:

—Intsipaete, pikenkithatakayeri.

Roojatzi ikatziyantapaaka ateetamentotsiki. Roojatzi itzinayimotanakiri atziri rako. Imaeriteeyanakini, roojatzi ikenkithatakagaeyantakarini. Ro ikenkithatakaantariri ipaante ewereeyo, rootaki rashi joriyopaeni.

22

Ikenkithatakaakiri Paaworo joriyopaeni

¹ Iroka ikanteeyiririni Paaworo:

—Nojoriyyotzinkarite. Iroñaaka naaka kantakotachani. Pikemijanteeyawakinani.

² Ikemantawakariri iñaawaetantanakawo ewereeyo, eekiro osheki imaeritaper-oyanakini. Ari ikantanaki:

³ —Naaka joriiyo. Ari ojeekakaakina nana janta Taarishoki, irona shiriishiyawero. Jaka nampitsikika ari nantaritaki. Riyotaakina Kamariyeeri, ithotyaperotakinawo iroka ikanteeyirini achariniiteni. Nokowaperotaki noshintsiteniri Tajorentsi oetarika nantziniriri, nokimitawitakimi eerori iroñaaka. ⁴ Nokijaperotziri iyotaantzirori iroka owakiratatsiri, rootaki nowantayitaririni, noojotakaantayitakirini, eejatzi nomonkyaagakaantayitakirini shirampari, tsinani, maawaeni. ⁵ Riyotana iwinkatharite ñaanakowenantatsiri kyaaryootaki iroka nokantakimiri. Eejatzi

ikimateeyanaani maawaeni aataperoteenchari joriiyopaeni: riraga iyotaawakaenchari, riyoteeyini. Riroteeyakini panawori jankinarentsi rojankinatziniri tamaashikojatzi. Rotyaantakina nokijeeyantyaaririni aapatziyeeyaririni Jesoshi. Niyataawitaka Tamaashikoki nayiterimi jeekatsiri janta, noojoterimi. Namakirimi jaka rowashironkaantyaaririmi ñaanakowenantatsiri.

⁶ Nokinanaki awotsiki, nokaakintapaakawo Tamaashiko. Ari ikaataki tampatsika oorya. Omapokapaakina, amorekakotapaakina amorekatsiri, opoñaaka jenokinta. ⁷ Notyaanaki kipatsiki, tereei. Nokemakiri ikantakina: “Sawoori, Sawoori. ¿Iitaka pikijantakinari?” ⁸ Nakanakiri: “¿Ninkamika Nowinkatharite?” Ikantakina: “Naaka Jesoshi, najareetejatzi: naaka pikijakiri”. ⁹ Iñeeyakironi notsipateeyarini iroka amorekatsiri, omaanta tee ikemaeyawakironi ikantakinari Jesoshi. ¹⁰ Nokantziri: “¿Iitaka pikowakaakinari nanteri?” Ikantana Awinkatharite: “Pikatziyanee, piyaate Tamaashikoki. Janta ikanteetemi oetarika panteri”. ¹¹ Oshipakiryaa koperotanakina amorekatsiri, rootaki kaari nokokichaatananaa. Ari ikathatanakina notsipataripaeni. Roojatzi rareetakaanakina Tamaashikoki.

¹² Ijeeki janta shirampari iitachari Ananiiyashi. Ikemijantaperotziro rojankinarini Moeseeshi. Iñaaperoeyirini maawaeni joriiyo, jeekatsiripaeni janta. ¹³ Ipokashitakina, rokaakintapaakina, ikantapaakina: “Sawoori, eerokataki noyemijantzinkarite. Pam-inanee”. Roojatzi naminantanaa, kokichaatananaa. ¹⁴ Eejatzi ikantana: “Riyoyaakimi Tajorentsi piyotantyaawori ikowakaakimiri rirori. Riyoyaakimi pikemaperotantyaariri. Riyoyaakimi piñaawaetantyaawori rowaga Kameethaperotatsiri. Eejatzi riyoyaakimi pikemaperotantyaariri rirori. ¹⁵ Eejatzi pikenkithatakoteri. Pikanteri maawaeni atziri iroka piñaakiri eejatzi iroka pikemakiri. ¹⁶ ¿Iitaka pojamaninkantawori? Thame, pikaawoshitakotyaari Tajorentsi. Eeniro kaari kameethatatsi pantayitzirini, omaanta aririka pameentyaari Tajorentsi, rowameethateemi”.

¹⁷ Ari roojatzi nopiyanaa Jerojareeki. Namanawitakari Tajorentsi janta Tajorentsi pankoki, roojatzi okimiwitaka nomishiwaetatzi, ¹⁸ tema noñaashitakari Awinkatharite. Ikantakina: “Pishintsite, pookaneero Jerojaree, pishiyanaaki. Ero ikemijanteetziro iroka pikenkithatakotakinari”. ¹⁹ Nokantziri: “Nowinkatharite, riyoteeyakini nohotyaakiro maawaeni pankotsi ipiyoteeyantarini joriiyo, nagaeyakirini aapatziyemini. Nomonkyaagakaanakiri, eejatzi nopajataakaanakiri. ²⁰ Naaka owamaakaanakiriri Eshiteewani: riraga kantakotzimiri. Nokatziyaka okaakini, nokantziri: ‘Kameetha ikame’. Naminakiniri owakiniriri imaatha”. ²¹ Omaanta ikantakina: “Thame piyaate. Nokowaki notyaantemi inteena, janta ijeekinta paashinijatzitatsiri atziri”.

²² Ikemijanteeyawitakarini joriiyopaeni, omaanta ikemaeyantawakaworini iroka, ikaemaeyanakini. Ikanteeyini:

—Pookaneeri. Tee okameethatzi rañee: powamayeri, ikameeta.

²³ Ikaemaeyanakini, ikijeeyanakani, rootaki raatonkoryagaeyanakawoni itzinaatzinaatakiro imaatha jenoki eejatzi kipatsipane romanapanetakiro jenoki.

²⁴ Iñaateeyakaririni komantaante ikijeeyakani, roojatzi ikanantakari joraaro:

—Paanakiri, pikyaakaanakiri janta: pipajapajaateri ikanantemiri oetarika rantakiri ikijeeyantakaririni ijoriyotzinkaritepaeni.

²⁵ Ari roojotawitakari ipajatantyaaririmi. Ari ijeeki janta kapitaanotatsiri, ikantziri Paaworo:

—Eenitatsi nowaperite nokimitantariri oroomajatzi. Tekira piyotakoteeyanani eenitatsirika nantani, ¿arima pipajatakaantashitakina?

²⁶ Ikematziiri, riyaaatashitakiri komantaante. Ikantapaakiri:

—¿Iitaka pantakayeriri? ¡Kyaaryoowa! Eenitatsi irira iwaperite roshiyantariri oroomajatzi ikimitantanari.

²⁷ Ari ipokashitakiri komantaante, ikantziri:

—Pikantaperotenaata. ¿Eenitatsima piwaperite pikimitantariri oroomajatzi?

Ikantziri:

—Jee, eenitatsi.

²⁸ Ikantanaki komantaante:

—Osheki nopinawentakiro nowaperite nokimitantariri naaka oroomajatzi.

Ikantzi Paaworo:

—Owakirani nokoñaataki ari otzimaki nowaperite nokimitantariri oroomajatzi.

²⁹ Intsipaete rotyaantaneeri riraga pajaterinimi. Omaanta komantaante, ithaawanaki. Riyotaki roojotakaantashitakari kimitakariri oroomajatzi: tee okameethatawita roojotakaantashityaarimi.

Raanakiri Paaworo janta jewawentziriri joriiyopaeni

³⁰ Ikowaki komantaante riyotaperote oetarika ikantakotantariri joriiyopaeni Paaworo. Inkaamani roojoryaakoteeri. Ipiyotakaanteeyakirini jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri, eeniro maawaeni jewawentziriri joriiyopaeni. Roojatzi roerinkakaantanakari Paaworo, raanakiri janta.

23

¹ Raminaperotapaakiri maawaeni iyotaawakagaenchari. Ikantziri:

—Nojoriiyotzinkarite. Niyotzi iñaaperotakina Tajorentsi. Nokantatyaani kameetha nojeeki, roojatzi iroñaaka.

² Riraga Ananiiyashi iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, ikantziri tsipatariri janta:

—Pipajawaanteteri.

Ari, ipajawaanteteetakiri.

³ Ikantanaki Paaworo:

—Eerokataki eeroka ikijekya Tajorentsi: eeniro pantani: osheki pamatawitantzi. Iroñaaka eeniro pijeeki jaka, pikowaki pimonkaateromi Iwaperite Tajorentsi, pikantakowenantenarimi. Omaanta pipajatakaantashitakina, tee pimonkaatziro Iwaperite Tajorentsi.

⁴ Ikantanaki katziyeenchari jaga:

—Rirotaki pikantakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni.

⁵ Rakanakiri:

—Nojoriiyotzinkarite, tee niyotzi rirorika iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Eero pikantzimatziri jewawenantatsiri atziripaeni”. Niyotakimirika, eero nokantzirimi.

⁶ Opokimotapaakiri ikenkithashiryaanaka Paaworo janta rojatzinkaakarinta ñaanakowenantatsiri, eeniro janta saroseeyopaeni eejatzi warijeeyopaeni. Ikaemanaki:

—Nojoriiyotzinkarite. Naaka warijeeyo. Naaka itomi warijeeyo. Niyotaki ipiriinteeyeeni maawaeni kamaentsiripaeni, rootaki ikijantakinari iroñaaka irikapaeni.

⁷ Ikemanteeyawakaworini iroka ikantakiriri, ikijathatawakagaeyanakani warijeeyopaeni eejatzi saroseeyopaeni. Ikijawakagaeyanakani. ⁸ Ikantapiinteeyini saroseeyopaeni: “Eero ipiriinta kamaentsiripaeni. Tee añiiri Tajorentsi ronampiri. Tee añiiro ashire aari”. Omaanta ikanteeyini warijeeyo: “Apiriinteeyaneeni. Eenitatsi ronampiri Tajorentsi. Eenitatsi ashire maawaeni”. ⁹ Ari ikijathatawakagaeyanakani. Ikatziyanaka iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, rirotaki warijeeyo. Ikantaperotanaki:

—Tekatsi nokemakoteri irika rantakiro kaari kameethatatsiri. Aririka riyotaakiri Tajorentsi. Aririka riyotaakiri ronampiri.

¹⁰ Eekirowa ikijathatawakagaeyanakani. Raamaanaka komantaante ari ichokirya-gaetakiri Paaworo. Rotyaantakiri joraaro:

—Piyaate, pagaateri.

Ari ranashiteeyanakani, riyaaatanaki niyanki, raapithateeyawaerini. Raaneeri janta ipankoki joraaropaeni. ¹¹ Apaani imaaki, otsitenitanee eejatzi, ikoñaatzimotapaakiri Awinkatharite. Ikantapaakiri:

—Piweshiryaaanakyaa. Pikenkithatakotakina jaka Jerojareeki, eejatzi pikimiteeya iinja janta Oroomaki.

Raaneeri Paaworo Sesareeyaki

¹² Ari okitejitanaki, apanipaeni joriyopaeni, rajaryaagaeyawitakarini Paaworo rowamaerimi. Ikantawakagaeyakani:

—Iroñaaka tekiraata owamayiri, eero oyitaa, eejatzi eero iritaa amiri. Aririka amatawitawakagaeyani, tema akowatzi rowashironkagae Tajorentsi.

¹³⁻¹⁴ Ikaateeyawitakani 40 shirampari ajaryaawitakariri rowamaerimi. Riyaatashiteeyakirini jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi aataperoteencharipaeni. Ikantapaakiri:

—Tekiraata nowamaeri Paaworo, rooma eero nowanaa, eejatzi eero niranee. Eerorika nowamaeyirini, nokowaeyakini rowashironkayenaata Tajorentsi.

¹⁵ Pikaateeyerini maawaeni iyotaawakagaenchari, pikantakiteri riraga komantaante: “Pamakinari Paaworo, nokowaki niyotakotaperoteri, iitarika rantakiri”. Rootaki pikanteriri. Omaanta naakakya, niwetsikaeyitakyaani nowamaantawakyaariri niyanki awotsi, tekiraata rareetya.

¹⁶ Eeniro otomi ritsiro Paaworo, ikemakowentakiri rikonkiri rajaryaagaetakari rowamagaeteri. Ari riyaaatanaki janta ipankoki joraaro, ikamantathatapaakiri rikonkiri. ¹⁷ Roojatzi ikaemakaanantakari rirori apaani kapitaanotatsiri, ikantziri:

—Paanakiri irika ewankari janta ijeekinta komantaante. Eenitatsi ikanteriri.

¹⁸ Roojatzi raantanakari janta. Ikantapaakiri:

—Ikaemakina Paaworo, riraga omonkyaagakiriri chapinki. Ikantakina: “Paanakiniri komantaante irika. Eenitatsi ikanteriri”.

¹⁹ Ari ikathatanakiri eekitziroeni jaga. Imanakaakari, rojampitakiri:

—¿Oetaka pikoyiri pikantenari?

²⁰ Ikantziri:

—Ikantawakaaka joriyopaeni, ikowakoeyakimini paaneeniri Paaworo janta riyotaawakagaeyakaninta. Ikwaki ramatawitemi, ikante ikowaki rojampitakowentaperoteri konki. ²¹ Omaanta, eero paapatziyari Jesoshi. Eenitatsi shirampari, ikaateeyakini 40, ajaryaakariri rowamaeri. Ikanteeyakini: “Tekiraata owamayiri, eero oyita eejatzi eero irita amiri. Eerorika owamaeri akowaki rowashironkagaeyeeniita Tajorentsi”. Iroñaaka riwetsikaeyakani. Royagaetakimi iroñaaka panteniri iroka ikowakotemiri.

²² Ari rotyaantziri komantaante riraga ewankari. Ikantawakiri:

—Eero pikantziri paashini atziri iroka pikantakinari.

—Ari.

²³ Roojatzi ikaemiri apite kapitaano. Ikantziri:

—Aririka oniyankiitetzimatanaki, piwetsikaeyerini 200 joraaro raanakiro ichekamentopaeni, 70 kyaakotyaarini kawayo, eejatzi 200 oerikeroni rojataamento. Riyaa-teeyini Sesareeyaki. ²⁴ Piwetsikeniri Paaworo kawayo, ikyaakotanakyaari. Kameetha pagaeyanakirini janta ijeekinta jewatatsiri Jeerishi.

²⁵ Roojatzi rojankinatziniri jankinarentsi, ikimitakiro iroka: ²⁶ “¿Eeniromi Jeerishi? Nokoyi niwethatemi tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Kiraaworyo Riishiyashi ojankinatzimorori iroka. Osheki nopinkathatzimi. ²⁷ Piñaawakirira irika shirampari notyaantemiri. Roowiteencha rowamaerimi chapinki joriyopaeni. Ikanteetana eenitatsi iwaperite ikimitantariri oroomajatzi, roojatzi niyaatashitantakariri, notsipateeyanakarini joraaro, nowawijaakoteeri. ²⁸ Nokowaki niyote oetaka ikantakotanteetariri, naanakiri janta riyotaawakagaeyakaninta. ²⁹ Nokemapaakiri,

ikantawakaawenteeyawoni jankinarentsi rashi riroripaeni. Omaanta tekatsi ikantakoeteri omonkyaaganteetyaariri eejatzi rowamaanteetyaariri. ³⁰ Eenitatsi kantapaakinari rajaryagaetakari rowamagaeteri, rootaki notyaanantakimiriri. Notyaantemiri iinja riraga kijakiriri riyatashitemi ikantakoperoteri Paaworo". Rootaki rojankinatziniriri, roojatzi ipawakiri joraaro, ikantziri:

—Eenitatsi iroka nowaaritate paanakiniri Jeerishi, eejatzi paanakiniri Paaworo.

³¹ Ari ikemijantakiri joraaro, raanakiri Paaworo. Tsiteniriki rareetakaakari Anteep-atzirishiki. ³² Okitejitanaki ipiyeeyanaani joraaro inampiki. Irira tsipataperotanakariri Paaworo riraga kyaakoeyanakaririni kawayo. ³³ Rareeteeyantapaakarini Sesa-reeyaki, ipapaakiri pinkathari jankinarentsi. Eejatzi riraga Paaworo, roñaagapaakiri.

³⁴ Iñaanatawakiro jankinarentsi, roojatzi rojampitantawakari:

—¿Oetaka piipatsite pipoñaantakari?

Rakanakiri Paaworo:

—Nopoñaanaka Shiriishiyaki.

³⁵ Ikantziri pinkathari:

—Iinja ipokawakiita kankotemini, ari nokemijantanakimi.

Roojatzi ikanantakari joraaro:

—Pashitakoteri janta ipankoki Eroreshi, paminaperoteriroña.

24

Ikantakowentziri Jeerishi riraga Paaworo

¹ Okaataki kitejiri apawakooni, ari riyataanaki Ananiiyashi, riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri itsipatanakari apanipaeni aataperoteenchari. Eeniro eejatzi itsipatanakari ñaawaetakotantatsiri, iitachari Teeretro. Riyatashitakiri pinkathari ikantakoyerini Paaworo. ² Ikaemaetakiri, roojatzi ikenkithatzi Teeretro. Ikenkithatakaapaakiri Jeerishi, riweshiryapaakari eejatzi ikantakotashitakari Paaworo, ikantzi:

—Iroñaaka, nowinkatharite, nopaasonkiteeyimini. Kameetha pipinkathariwentteeyakinani, rootaki kameetha nojeekaeyantakarini jaka. Powameethateeyakinawoni oetarikapaeni jaka aepatsiteki, ³ pamitakoeyakinani rootaki nopaasonkitantakimiri maawaeni. ⁴ Iroñaaka eero nojamanitzimiro. Aritakikya pametawo pineshironkatantzi, eechonkiini nokowaki pikemijantawakina. ⁵ Noñaakiri irika Paaworo, osheki roñaashirenkantzi. Ikijakagaeyakarini joriyopaeni maawaeni nampitsikipaeniweri. Rirotaki jewatakeriri kemijanteeyiririni riraga najareetejatzi.

⁶ Roowitaneencha ramashitanyaaawomi Tajorentsipankoki kaari kitetatsi, roojatzi nagaeyantakaririni. Roowitaneencha nomonkaateromi rojankinateeyanarini Moeseeshi, nokantakowenantaaririmi iroka. ⁷ Omaanta rareetapaaka Riishiyashi riraga komantaante. Rotatsinkantayitapaakinari, raapithatapaakinari. Rotyaantakina nopokantakari jaka, noñaawaetakotantyaariri Paaworo. ⁸ Iroñaaka pojampiteri, piyotantyaari kyaaryorika iroka nokantakotakiriri.

⁹ Ikanteeyanakini joriyopaeni:

—Kyaaryootaki iroka ikantakiri. Aritaki okantakari.

¹⁰ Ari riraga pinkathari ikantakiri Paaworo iñaawaete rirori, ikantzi:

—Niyotaki okaatzi iroñaaka osheki ojarentsi pipinkathariwentteeyirini natzirizinkaritepaeni, rootaki nokimoshiretantanakari. Iroñaaka naaka kankotaaachani. ¹¹ Intsipaete, pojampitakowenteeyenani. Owakiratatsi okaatzi

¹² kitejiri niyaatantakitari Jerojareeki. Niyaatakitzi nopinkathatakitziri Tajorentsi.

¹² Tekatsi ñeenani nokijathatawakayaani janta Tajorentsipankoki, eejatzi tee nokijathatawakayaani janta pankotsiki nopiyoteeyaninta nampitsiki, tekatsi. Eejatzi tee nopiyoteeyirini osheki atziri. ¹³ Tekatsi ikantya iroñaaka riyotakaaperotemi iroka ikantakotashitakinari. ¹⁴ Iroñaaka nokamantaperotemi. Naapatziyari riraga

Tajorentsi rirotaki raapatziyarini nochariniiteni paerani. Nokemijanteeyironi rojankinarini Moeseeshi, eejatzi roori rojankinarini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Kyaaryo, eeniro riyotaakinari Jesoshi ayoteeyantyaarini aateeyanteeyarini jenokinta, omaanta ikantashiteeyakani irikapaeni tee okameethatzi aapatziyawo. ¹⁵ Nokimiteeyakarini rirori, niyotaki ipiriinteeyeerini Tajorentsi maawaeni kamawiteencharipaeni: kameethatatsiri, kaari kameethatatsi, maawaeni. ¹⁶ Rootaki nokowaperotantakari nowameethashiretzimotyaaari Tajorentsi, eejatzi atziri. Tema iñeeyakinani. Nokowaki nojeeke kameetha, niyotantyaari iñaaperotakina nokameethatzi. ¹⁷ Nojeekawitaka janta inteena osheki oarentsi, iroñaaka nopiyaa. Namakiniri nosheninkapaeni ipakaantashitayitakaririni jeekatsiri inashitachariki nampitsipaeni. Eejatzi nopashitapaakari Tajorentsi oetarika. ¹⁸ Paminetya iroñaaka, iñaakina janta Tajorentsi pankoki, nopinkathaperotziri Tajorentsi. Tekatsi nopiyotakayaari, eejatzi tekatsi nokijakayaari. ¹⁹ Ari ijeekitaka janta joriiyopaeni poñaacharipaeni Aashiyaki, rirotaki kijakagaeyakaririni atziripaeni. Eenirorikami nantayitzirini, tema ari ipokakimi rirori ikantakowentenami. ²⁰ Omaanta ¿oetaka ikanteeyirini irikapaeni? ¿Oetaka riyotakotanari janta riyotaawakagaeyakaninta? ¿Eenitatsima nantakiri? ²¹ Apatziro nokantakiri chapinki: “Niyotaki ipiriinteeyaneeni maawaeni kamawiteencharipaeni, rootaki pikantakowenantakinari iroñaaka”.

²² Riyotaperotzi riraga Jeerishi iroka akantakotziriri Tajorentsi. Ikantanaki:

—Aritaama iroñaaka. Iinja ipokawaeta komantaante Riishiyashi, ari nokantakowentemi.

²³ Ikantziri kapitaano:

—Paaneeri Paaworo, pomonkyaagaeri: paminaperoteri, omaanta pishineteri oetarikapaeni ikoyiri. Eejatzi pishineteri tsipatapiintakariri retakotyaari.

²⁴ Paashini kitejiri ipokapaaki Jeerishi. Itsipatapaakawo iina oetachari Toroshiiya. Irowa rootaki joriiyo. Ikaemakaantziri Paaworo ikemijanantyaariri. Ikenkithatakotziro tsika akantya aapatziyantyaariri Jesokirishito. ²⁵ Eejatzi ikenkithatakotziro tsika akantyaari akameethashiretanee, eejatzi ajeeke kameetha. Eejatzi ikenkithatakotziri Tajorentsi, tsika ikantyaari iinja ikantakowenantyaariri maawaeni atziri. Ari ithaawanaki Jeerishi. Ikantzi:

—Iroñaaka piyaatee. Iinja tekatsirika nante, ari nokaemakaanteemi paashini.

²⁶ Ari oshekitaki ikaemakaantapiintakiri, iitashitaka Jeerishi ari ipashitaneeyarimi koriki ishinetantyaaririmi riyaatanteeyari. Ari ikenkithatakaapiintakiri, omaanta tee ipiri koriki. ²⁷ Apite awijanaki oarentsi. Ipoyaataari Jeerishi riraga Poorishiyo Jeeshito. Ikowaki ikimoshiretakayeri joriiyopaeni, rootaki kaari ishinetantaari Paaworo ishi-towae.

25

Rawentaakari Paaworo Seesari

¹ Ari rareetapaaka Jeeshito janta ipinkathariwenantenta. Imaapaaki 3 Sesareeyaki, roojatzi rowaagantanaa Jerojareeki. ² Eeniro riraga jewawenantatsiripaeni iñaanakowenantatsiri, eeniro jewawentziriri joriiyo, iñaawaetakoeyirini Paaworo. Ikantziri Jeeshito:

³ Pikimoshiretakayena. Pamakaantakinari Paaworo jaka Jerojareeki.

Ari rajaryaawitakari romapokawakirimi niyanki awotsi, rowamaakirimi. ⁴ Ikantzi Jeeshito:

—Ijeekawakiita Sesareeyaki. Eero ojamanitzi nopiyee. ⁵ Ari eenirorika rantani, nokowaki itsipatanakina jewatatsiripaeni ikantakotantyaariri.

⁶ Ari aamaashitya ijeekaki janta 8 kitejiri, rooma teerika 10. Roojatzi ipiyantaa Sesareeyaki. Inkaamani ijeekaki janta iwinkatharimentoki. Ikaemakaantziri Paaworo.

⁷ Rareetapaaka, ari rojatekawakiri jorriiyopaeni riraga poñaachari Jerojareeki. Osheki ikantakotaperotantyaariri Jeeshito. ⁸ Rirojatzi kankakowentaacha Paaworo, ikantzi:

—Tekatsi nokantero Iwaperite Tajorentsi raapatziyawo jorriiyopaeni. Tekatsi nokantero Tajorentsi panko. Eejatzi okimitaaka, tekatsi nokantzimateri Seesari.

⁹ Omaanta Jeeshito ikowaki ikimoshiryaakagaeyerini jorriiyopaeni. Ikantziri Paaworo:

—Pikemaki iroñaaka ikantakoeyakimini irikapaeni. ¿Pikoyima piyaate Jerojareeki? Janta ari nokantakowenteemiri.

¹⁰ Rakanaki Paaworo:

—Eenitatsi nowaperite nokimitantariri naaka oroomajatzi, ariwitakami jaka pikanakowentenami. Piyoperotaki tekatsi nokantziri jorriiyopaeni. ¹¹ Nantakirorika kaari kameethatatsi, nokantzimatakiririka Tajorentsi, eeniro nantani rowamaanteetenari, ari. Kameethataki rowamagaetenaata. Omaanta aririka ikantakotashiteeyanani, tekatsi pikantya pishinetakowentena. Nokowaki potyaantena iroñaaka Seesariki: nawentayaari, ikantakowenantenari rirori. ¹² Ari ikenkithataakiri Jeeshito riraga iyotaawakaenchari. Roojatzi ikantziri Paaworo:

—Iroñaaka pikowaki notyaantemi Seesariki. Aritaki notyaantemi riroriki, ikantakowenantemiri.

Ikenkithataakiri Jeeshito Akiriipa

¹³ Ari okaataki apanipaeni kitejiri imaaki. Areetapaaka Sesareeyaki jewawenantatsiri Akiriipa, itsipatawo Wereniishe. Ipoki rareetari Jeeshito. ¹⁴ Ijeekapaaki osheki kitejiri, ari ikenkithatakotakiri Paaworo:

—Eeniro jaka shirampari romonkyagakiri Jeerishi. ¹⁵ Niyaatantakari Jerojareeki, ikantakotakiri jorriiyopaeni: riraga jewawenantatsiripaeni ñanakowenantatsiri, aataperoteenchari jorriiyopaeni, maawaeni. Ikowakotakina nokantakowentashityaari Paaworo: “Eeniro rantani”. ¹⁶ Omaanta nokantakiri: “Naaka oroomajatzi. Tee nametawo noshinetakaantashityaari tekiraatarika ikantakoetziri. Ikemawakiroota irika pikantakoteriri eerokapaeni. Rirojatzikya ñaawaetakotaacha”. ¹⁷ Roojatzi ipiyoteeyantakani jaka, ari tee nojamaninkiro. Inkaamani nojeekaki jaka nowinkatharimentoki, nokaemakaantakiri Paaworo. ¹⁸ Ari neewawitaka ikanteeyini rantaperotziro kaari kameethatatsi. Omaanta, tekatsi ikantakotaperoeyerini.

¹⁹ Ikiyathatawakaawentakawo iroka raamaashiteeyakarini rirori. Eejatzi ikiyathatawakaawentakari Jesoshini. Ikamaki, omaanta ikantzi Paaworo: “Añaagae”.

²⁰ Tee niyotzi tsika nokanterori nojampitakowenantyaawori iroka ikantayitzirini. Nojampiwitakari ikowakirika riyate Jerojareeki, janta nokantakowenantyaaririmi.

²¹ Omaanta ikowanaki ikantakowentero irira Seesari, riraga Awoshito. Ari nokantakiri joraaro ishenteri, roojatzi notyaanantyaariri janta Seesariki.

²² Ikantzi Akiriipa:

—Nokowaki nokemijanteri naaka.

Ikantziri:

—Aritaki, inkaamani pikemeri.

Ikenkithataakiri Paaworo Akiriipa

²³ Inkaamani riyataki Akiriipa, eejatzi Wereniishe. Ari rowaneenkap-eroteeyanakani apite. Ikyaanaki janta ipiyotapiinteetanta. Ikaateeyakirini komantaantepaeni, eejatzi pinkatharitatsiripaeni: riraga jeekatsiripaeni janta. Riraga Jeeshito, ikaemakaantakiri Paaworo. Ari ramapaakiri joraaropaeni. Ikantzi Jeeshito:

²⁴ —Pinkathariwenantatsiri Akiriipa. Maawaeni eeroka nokaateeyirini jaka. Eeniro irika. Ipokashiteeyakinani maawaeni jorriiyopaeni: jerojareejatzi, eejatzi irika jeekatsiripaeni jaka. Ikantakotawitari irika: “Tee okameethatzi eekiro ijeeki”. ²⁵ Omaanta tekatsi niyotakoteri nowamaantyaariri. Eeniro iroñaaka rawentaakari Seesari, ari

iroñaaka nokoyi notyaanteri riroriki. ²⁶ Omaanta tee niyotzi oetarika nokantaperoteriri awinkatharite. Rootaki nokaemakaanantakimiri eeroka, ojampitakowenantyaariri. Roojatzikya ojeeke nojankinatakotantyaariri. ²⁷ Eeniro irika nomonkyaagakiri. Tee okameethatzi notyaantashityaari, tekatsirika nokantakoteri.

26

¹ Riraga Akiriipa ikantziri Paaworo:

—Iroñaaka noshinetemi eeroka ñaawaetakotaachani.

Roojatzi itzinaantanakawo rako Paaworo, rirotaki ñaawaetakotaacha apaniroeni:

² —Piñaakina, Pinkathariwenantatsiri Akiriipa. Iroñaaka nokantemi oeta iki-jawenantakinari nojorriyotzinkarite. Nokimoshirewentakimi, ³ tema piyotaperotziro maawaeni rametayitarini nojorriyotzinkarite, eejatzi piyotzitawoni maawaeni ikantawakaawenteeyarini. Nokowaki pikemijantaperotena, eero pijamashiryana.

⁴ Riyotakotziteeyakinani nojorriyotzinkaritepaeni paerani eenironi newankaritapaeni. Nojeekini Jerojareeki, nokaateeyakirini nosheninka. Roojatzi iroñaaka riyotana. ⁵ Tema kemijantzinkari warijeeyotatsiri. Paerani nowarijeeyowitani naari, nokimitaperowitarini. Riyotaperoeeyakinani nojorriyotzinkaritepaeni, ikowakirikami ikanteeyeminimi. ⁶ Nokowaperotaki noñeeri ikashiyakaakariri Tajorentsi nochariniiteni, rootaki iroñaaka pikantakowenantakinari. ⁷ Pinkathari Akiriipa, paerani ikoñaatantapaakarini nochariniiteni Jakoowoni itomi ikaatzi 12, ijorriyoteeyinini. Iroñaaka ikowaeyakini maawaeni icharineeteni iñeeri riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, rootaki rantawaetantanariri irira iroñaaka. Ikantatyaani raamagaeyawitakarini: kitejiriki, tsiteniriki. Iroñaaka nokantakiri ipokaperotaki, rootaki ikantakotantanari iroñaaka nojorriyotzinkarite. ⁸ ¿Piitzima eero imatziro Tajorentsi ipiriinteeri kamatsiripaeni? ¿litaka pitheenkantariri?

⁹ Nokenkithashiryawitani naari paerani okameethatzi nokijeri riraga aapatziyeeyaririni Jesoshi riraga najareetejatzi. ¹⁰ Aritaki nomatakiro janta Jerojareeki. Nomonkyaagayitawitakarini osheki riyoyaanewopaeni Tajorentsi. Rirotaki otyaantakinari jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri. Nokowaeyawitani ikamaeyenimi aapatziyeeyaririni Jesoshi. ¹¹ Aritaki osheki nowashironkaapiintawitzitarini janta nampitsikipaeni. Nokijantakariri, rootaki noyaakyaatantakariri roojatzi paashiniki nampitsiki ijeekinta paashinijatzitatsiri atziri. ¹² Rootaki niyaatashitawitakariri tamaashikojatzi, rotyaantana jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri nayerimi. ¹³ Ari nokantanaka niyaatanaki awotsiki, itampatsikataki oorya. Ari noñaawakiro janta awotsiki shipakiryatsiri opoñaanaka jenokinta, shipakiririri. Oshipakiryaperotapaakiroña, anaakoperotakiri oorya. Inkitapaakina, eejatzi rirori nokaateeyakinira. ¹⁴ Notyagaeyanakini kipatsiki, tereei. Roojatzi nokemantakariri, ikenkithatakaana ipaanteki ewereeyo. Ikantakina: “Sawoori, Sawoori. ¿litaka pikijantanari? Aririka nokenkithatakayemi, ¿iitaka pikijashiryaaantanari? Tema eeroka kijashiteencha apaniroeni”. ¹⁵ Nakanakiri: “¿Ninkami, Nowinkatharite?” Ikantakina: “Naaka Jesoshi, piijaneentani. ¹⁶ Pipiriintanee, pikatziyane. Nokowaki nopeyeemi etakoeyaaririni atziripaeni, kamanteeyeririni; rootaki nokenkithatakaantzimiri iroñaaka. Pikanteri atziri iroka piñaakirika, eejatzi okaatzi noñaayemiri iinja. ¹⁷ Oetarika rantakayemiri pijorriyotzinkaritepaeni, eejatzi paashinijatzitatsiripaeni atziri, ari nowawijaakotemi: eero noshineteeyirini rowashironkaeyemini. Ro notyaanantakimiri riyoteeyanteeyarini. ¹⁸ Okimitzimotawitakari otsitenitzimotawitakari: tee riyoteeyanani, tema irira Jatanaashi amatawiteeyiririni. Piyaatashiteeyerini piyoteeyerini rameenantenari, roojatzi okimitzimotyaaari ijeeki kitejiriki. Roojatzi nowameethateeyanteeyaririni, eero nokenkithashiryakoteeri kaari kameethatatsi ranteeyawitakarini; ikaateeyerini maawaeni aapatziyeeyanarini,

eejatzi nojeekakagaeyerini kameetha”.¹⁹ Rootaki noñaakiri eejatzi rootaki ikantakinari Jesoshi. Tee nopiyathatari, inta nohotyaakiniri ikantakinari.²⁰ Nitanakari riraga tamaashikojatzi, nokamantakiri. Roojatzi janta Jerojareeki nokamanantaki. Eejatzi nohotyagaeyakirini janta Joreeyaki. Nokamanteeyakirini riraga kaari yotziri Tajorentsi, maawaeni. Nokamanteeyakirini: “Pikenkithashireeyanakyaaeni, eero pikimita paerani, inta pameenteeyaarini Jesoshi. Kameetharoña pijeekaeyeeni, riyoteeyanteeyarini atziri kyaaryo paapatziyaperoyakarini”.²¹ Ari nokenkithatakotakiri Jesoshi, rootaki ragaeyantakinari jorriyopaeni janta Tajorentsi, ikowaki rowamaenami.²² Ikantatyaani Tajorentsi retakotana: paerani, roojatzi iroñaaka. Rootaki nomatantawori nokenkithatakagaeyirini pinkatharitatsiri, kaari pinkatharitatsini, maawaeni. Ari niyotaantapiintzi rojankinarini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, eejatzi rojankinarini Moeseeshi. Nokamantakotziri ikenkithatakotziniri paerani: monkaataka ikenkithatakotziniri, añaayitakironi.²³ Tema rootaki ikantzitarini: “Ikemaatsityaawo Rotyaantanewo Tajorentsi, ikamae. Roojatzi reewawenteeyerini maawaeni kamaentsiripaeni, ipiriintanee. Ikanteeyerini joriyo, eejatzi paashinijatzitatsiri atziri: ‘Iroñaaka piyotaperoyeerini Tajorentsi’ ”.

²⁴ Aritaki okantari ikantakiriri Paaworo. Antawo ikaemanaki Jeeshito:

—Piñaawaetashitaka, pishinkiwentashitaka, piyojeempiyaaka.

²⁵ Rakanakiri:

—Tee noñaawaetashita, niyoperotaki. Kyaaryootakiroña iroka nokantakimiri.²⁶ Irika Akiriipa riyoteeyironi iroka nokantakiri, rootaki kameetha nokenkithatakaapero-takiriri. Tekatsi nomaneri, niyoperotaki ithotyaakiro, riyotawakiro; tee omana.

²⁷ Pinkathariwenantatsiri Akiriipa, tema paapatziyakawo rojankinateeyakinirini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Niyotaki paapatziyakawo.

²⁸ Rakanakiri:

—Roowiteencha paapatziyakayenarimi Jesokirishito.

²⁹ Rakanakiri:

—Roowiteenchami pikemijante, rooma ojamanitanakirika, tee niyotzi. Omaanta nokantakiri Tajorentsi pikimitanteenari naari. Eejatzi nokowakagaeyawitakarini ikimiteeyenanimi maawaeni kemaeyakinirini iroñaaka: apatziro tee nokowakayimi roojotanteetemiro iroka karenatha.

³⁰ Ikatziyanaka pinkatharitatsiri: riraga Akiriipa, Jeeshito, eejatzi okimitaka Wereni-ishe, okatziyanaka roori. Eejatzi ikimiteeyanakani maawaeni jeekimoteeyiririni, ikatziyeyanakani.³¹ Riyaateeyanakani, ikantawakagaeyanakani:

—Tekatsi rante Paaworo ikamantyaari. Tekatsi rantawitya, romonkyaagashiitakari.

³² Riraga Akiriipa ikantziri Jeeshito:

—Eeromi rawentaarimi Seesari, potyaanterimi riyaaateetami.

27

Jataki Paaworo Oroomaki

¹ Eeniro janta iyapitaanote osheki joraaro, iitachari Jooriyo. Rirotaki iyapitaanote joraaropaeni iiteetziri rashi Awoshito.* Ikanteetziri:

—Eeniro iroñaaka antawo pitotsi, paaneeri Paaworo Itaaryaki, eeniro irona paashini roojoteetziri.

Eejatzi ikanteetana:

—Pikowakirika poyaatanakiri Paaworo, potetyaawo irona pitotsinta ikinantyaari rirori.² Ari noteteeyanakawoni pitotsi poñaachari Ataramiishiyaki, roowiteencha iyaate nampitsikipaeni janta othapyaakini Aashiya: janta owapiintanta pitotsi. Ari

* **27:1** Awoshito okantakotziri apaanteki aaka: jewaperowenantatsiri.

nokinakoyitanakini, notsipatanakari Arishitaariko. Ipoñaanaka rirori Tejawoonikaki, rowaga Masheroonyawero. ³ Okitejitanaki nareetaka Shirooki. Riraga Jooriyo, ineshironkatakiri Paaworo: ishinetakiri riyaatzi rareetantapaentari iyemijantzinkaritepaeni janta, ari retakoeyawakarini. ⁴ Roojatzi nowaagantanaa eejatzi. Ro oepiyakoteenami tampyaa, rootaki nokinantanakari okaakini kipatsi ojeeki niyankyaanini inkaare antawopero othampishi owaero Cheepere. Tema nokinakotanaki jantakironta. ⁵ Nomontyaanaawo inkaare okaakintawo Shiriishiya eejatzi Pampiiriya. Nowaaganaa, nareetapaaka Miiraki, rowaga Riishiyawero.

⁶ Ari iñaapaakiro kapitaano joraaropaeni pitotsi poñaachari Arejanteriiyaki: iyaatemi Itaaryaki, roojatzi noteteeyantanakawoni. ⁷ Okaatzi osheki kitejiri nokinakoeyanakini, eentsikiroeni. Opomeentsitzimotakinani, omaanta nokaakintapaakawo Jeniuro. Tee oshinetaana tampyaa, rootaki ninkitananakawori paashini kipatsi ojeeki niyankyaani antawopero inkaare. Nokinakotanaki jakakiroka othampishiki owaero Kereeta, ojeekira nampitsi Jaramoone. ⁸ Opomeentsitzimotakina, omaanta ninkitanakiro rowaga othampishi. Roojatzi nareetanaka irona iiteetziro Kameethari Othatapiinta Pitotsi. Okaakintakawo nampitsi oetachari Rasheeya.

⁹ Iroñaaka ojamanitanaki, tema kyaawontsitakotaki. Ari okoweenkataperotanaki nokinakotanaki, rooteentsi otampyaate, osheki omoetonkani. Ikaminaawitakari Paaworo:

¹⁰—Nojoriiyotzinkarite, niyotaki opomeentsitzimotakae akinakoeyanakini iroñaaka. Agaekari antawo tampyaa. Otsitsiyikari pitotsi, othonkakari owaagawontsi, eejatzi apiinkaeyinikari aari.

¹¹ Riraga kapitaano, tee ikemijantziri Paaworo, ikemijantaperotziri riraga jewatziriri marineero. Eejatzi ikemijantziri riraga ashitawori pitotsi. Ikanteeyini rirori:

—Thame owaagaeyaneeyani.

¹² Rootaki opokantyaari antawo tampyaa, omaanta tee okameethatzimotziri nojeekaperoeeyeni janta. Riraga oshekiteentsiri ikowaeyakini nowaagaeyaneeyaani. Ikowawitaka nareetyaami Jeniishiyaki, irona Kereetawero. Janta ojeekapiintzi pitotsi, okameethatzimoteeyirini nojeekaeyenimi janta. Ikwaki janta royaawakirootami tampyaa, awijanakiita kyaawontsi. Okameethatzi ithatakoteromi pitotsi Jeniishiyaki: tee añaaperotziro tampyaa janta.

¹³ Ari roojatzi kameetha otajonkakiro tampyaa: iyaatzi janta noshireeyawitakawoninta nyaatemi. Iitashiteeyawitani ari nareeteeyami Jeniishiyaki, roojatzi nowaagantanaa. Nokinakotanaki othapyaaki othampishi Kereeta.

¹⁴ Omaanta, tee ojamanitzi, ari omapokapaakina antawo tampyaa, ikanteetziro Noreeshite. Opoñaanaka kipatsiki, ¹⁵ otyaantaperotakiro pitotsi niyankyaani; tekatsi okantya iyaate okinapaakinta tampyaa. Ari noshinetakotanaka, eekiro otyaantaperotziro. ¹⁶ Nokinakotanaki janta oetachari Kaawora. Eejatzi opoñaanaka tampyaa otapothakyaaga. Opomeentsitzimoeyawitakinani, omaanta nomatakiro nojotakotakiro pitochaani: rowaga onoshikapintziri opatakira. ¹⁷ Roojatzi raamaashitakawo ari otsiparyaanakya taawirapaeni riwetsikantawori antawo pitotsi roojatzi rojotantakawori. Eejatzi ithaawaeyanakini ookakoeyenanimi kipatsiki, janta Shiiriteki, rootaki ragaeyantaaworini maawaeni tokoyatatsiri. Ishinetakiro pitotsi, ikantzi:

—Aanakiroota tampyaa, tekatsi akantero.

¹⁸ Okitejitanaki eekirokya otyaantakotaperoeeyakinani tampyaa. Ari rowiinkaeyakironi owaagawontsi, poog, poog, poog. ¹⁹ Awijanaki apite kitejiri. Okitejitanaki rowiinkashitakawo eejatzi owaagawo pitotsi, jookatha, maawaeni.

²⁰ Ari okaatanaki osheki kitejiri: tee ikoñaatee oorya, eejatzi ompokiro, tekatsi. Okantatyeeyaani tampyaa antawo otajonkaki, moo. Noeteeyawitakani eero nawijakoteeyeni.

²¹ Awijanaki osheki kitejiri, tee nowaeya. Ikatziyanaka Paaworo, ikantaki:

—Atziritzinkari, okameethatakimi pikemijantawakinami. Eeromi ookiromi Kereeta, eero otsitsiyimi pitotsi, eero othonkami maawaeni. ²² Omaanta piweshireeyanakaani iroñaaka. Iinja otsitsiyani pitotsi, omaanta eero apiinkaeyini aaka. ²³ Rirotaki Tajorentsi aakowentakinari. Naapatziyari naaka eejatzi nopinkathaperotziri. Chapinki noñaakiri ronampiri romapokapaakina. ²⁴ Ikantakina: “Paaworo, eero pithaayi. Aritaki pareetakyaari Seesari, riraga oroomajatzi. Pikantakiri Tajorentsi ikaminthagaeyerini maawaeni pikaateeyakirini jaka: aritaki ikemijantakimi”. ²⁵ Iroñaaka piweshiryaanaka. Naapatziyakari Tajorentsi, niyotaki ari omonkaatakya maawaeni ikantayitakinari. ²⁶ Omaanta iinja ookakotakae tampyaa othampishiki, omaanta eero akamaeyini.

²⁷ Okaatanaki iroñaaka 14 kitejiri, iroñaaka otsitenitanaki. Nokinakotashitanaka inkaareki oetachari Ateerya. Oniyankiityaanaki, raamaaka marineero ari nokaak-intakawo othapyaakini. ²⁸ Iñaantakawo, ojaanaatzirika. Okaatzi 37 meetero. Tee ojamanitzi ari rapiitakiro. Okaatzi iroñaaka 28 meetero niyotantakari merikyaatapaaki. ²⁹ Ithaawaeyanakini, ikantzi:

—Kyaaryoowa, ompojakotawokari mapi.

Janta opataki rowiinkakiro 4 othatakotantari pitotsi tenatatsiri, othatakotantakari niyankyaaki. Ikowaperotanaki okitejitee. ³⁰ Ikowaperotawitanaka riraga marineero rowawijaakotya, rowiinkeromi pitochaani ikinakotantyaarimi othapyaaki. Ikowawita rookaeyenanimi naaripaeni. Ikowaeyawitakani ramatawiteeyenanimi, ikanteeyawitanani:

—Nowiinkeroota othatakotantari pitotsi, irona othowakitzi. Ro naanteeyawori pitochaaniki, nowiinkero jaga, okijotantyaari antawo pitotsi.

Jaa, ikowaeyawitani rookaeyenanimi. ³¹ Riraga Paaworo ikantakiri kapitaano, ee-jatzi joraaropaeni:

—Eerorika kijokiro royiromo marineero pitotsi, tekatsi pikantya eero pawijakoeyeeni. Eero pishinetziri rookaeyanakaeni.

³² Roojatzi ipejantakawo joraaro jookatha: iroka othatakotantawitari pitochaani. Rowiinkakiro, poog. ³³ Rooteentsi okitejitee, ikanteeyakirini Paaworo:

—Thame, powaeyawakyaaniita. Okaatzi iroñaaka 14 kitejiri pijeekashitaka, tee powaeya. ³⁴ Iroñaaka nokantaperotakimi, powaeyani. Pishintsitantaneyari. Piyoperotanaki: tekatsi oyeminiroña.

³⁵ Ikanantawori iroka, ipaasonkitakiri Tajorentsi, noñeeyakirini. Ikaatakiro paa, reewataki rowaka. ³⁶ Riweshireeyanaani maawaeni rowaeyanakani. ³⁷ Nokaateeyakini maawaeni otetawori pitotsi 276. ³⁸ Ikemaeyanakani, ari rowiinkaeyakironi maawaeni teriiko, roojatzi opiyonkatantanaa pitotsi.

³⁹ Ari okitejitaperotanee, tee riyoteeyeroni kipatsi. Omaanta iñaakiro othantha roojatzi janta kipatsiki, ojeekakinta impaneki. Ikowaeyawitakani raatakotapaakyaami janta. ⁴⁰ Rookaero othatakotantawitarinta inkaareki. Ari ithataryagaero jookatha oojotantawitarini oomaro. Rowankitero tokoya, rowaga othowakitzi. Aakotanakina tampyaa, ikowaeyawitani raatakotapaakyaami impanekiiteki. ⁴¹ Omaanta nawikakotapaaka niyankyaaki, ayeentapaaka eentaatzira. Awikaperotapaaka othowaki. Okijotaperotapaaki, tee eewotanee. Rowaga omoetonkaare okagaakiro opataki, watzireei. ⁴² Ikowaeyawitani joraaro rowamagaeyerinimi maawaeni riraga romonkyaanewopaeni. Ikenkithashiryaanaka:

—Ramaatanakikari, ishiyapithatanakaekari.

⁴³ Omaanta ikowaki kapitaano rowawijaakoteri Paaworo. Tee ishinetakaantziri rowamagaeteri. Ikanteeyakirini maawaeni iyotatsiripaeni ramaatzi:

—Peewaeyeni pijapokanaki, pamaateeyanakini roojatzi janta kipatsiki.
⁴⁴ Eerokapaeni kaari yotatsi pamaate, eenitatsi iroka okotaki taawira, eejatzi kagayiteentsirini: rootaki pamaatantanakyaari.

Aritaki okantakari, nawijakoeyantaarini. Naateeyapaakani janta kipatsikinta.

28

Ijeekaeyapaakini Maarataki

¹⁻² Naateeyantapaakarini, ineshironkataperoeyawakinani riraga jeekatsiri janta. Ikantawakina:

—Owaero iroka paashini othampishi Maarata: ojatekakiro inkaare antawo.

Ari roejawakinawo paamari, ikaemaeyakinani:

—Pipokanaki jaka, pakitsitapaeya paamarika.

Opariyaki inkani, okatsinkaetyaanaki. ³ Raayitapaakini Paaworo incheempeki, okaatsinatziitzi. Roejapaakiro paamariki. Ojaawaperotanaki roojatzi ishitowantanaka maanki, roojatzi ratsikawakotantapaakari rakoki, thatzik. ⁴ Iñeeyatziirini ithatantakari rakokira, ikantawakagaeyanakani:

—Aamaashitya rirotaki owamaantatsiri. Ikemawakiroota. Tee ipiinkatziirakya janta inkaareki, omaanta iñaashityaawoota iroñaaka, roojatzi ikamantakya.

⁵ Roojatzi rotekantanakari maanki paamariki, rookakiri, pokiree; tee ikemaatsitari.

⁶ Iitashiteeyawitakani ari raawaakanakirimi; intsipaete ityaanakimi, ikamanaki. Ojamani raminashiiyakarini, joreririri. Iñaatziiri ikenkithashiryaaanakani eejatzi, ikan-teeyini:

—Rirotaki tajorentsitsiri rootaki kaari ikamanta.

⁷ Eeniro okaakini rowaga iipatsite riraga pinkathariwentziriri jeekatsiripaeni. Iwaero Poowiryo. Raakameethateeyawakinani. Okaataki 3 kitejiri kameetha ineshironkaeyakinani. ⁸ Eeniro iriri rirori imaamentokinta. Ijaawamerikitaki, eejatzi ishiwaetaka. Rareetapaakari Paaworo irira, ramanakiri Tajorentsi, eejatzi rowakiniri rako iitoki, roojatzi retsiyatakotantaari. ⁹ Imatantakawori iroka, ipokashiteeyakirini maawaeni paashini mantsiyatatsiripaeni. Retsiyatakoeyeerini. ¹⁰ Osheki iñaaperoeyakinani jeekatsiripaeni. Rooteentsi niyaate, ipaeyawakinani oetarika koetyeemotakinari.

Rareetaka Paaworo Oroomaki

¹¹ Ari ikaatzi 3 kashiri, roojatzi noteteeyantanakani pitotsiki poñaachari Arejan-teriiyaki. Opokantakari chapinki antawo tampyaa, eeniro ojeekaki pitotsi janta othampishiki antawo inkaare. Eeniro ikijaathowayitzirini okimitakaantayitakawoni atziri tsipantzi rowithaakotakiro janta opatakira pitotsi. Iwaero apaani Kaashitori, paashini iwaero Pooroshi. ¹² Nareetapaaka Shirakoosaki, okaatzi 3 nomaanaki. ¹³ Nowaaganaa eejatzi, ninkitaneero janta othapyaaki, roojatzi Reejyo. Okitejitanaki opoñaanaka tampyaa rampateki oorya. Roojatzi okitejitanaki nareetantakawori Potey-ooriki. ¹⁴ Noñaapaakiri ayemijantzinkaritepaeni. Ikowaki nojeekimotanakiri 7 kitejiri. Ari nowaaganaka, nareetantaka Oroomaki. ¹⁵ Ari ikemakoeyawakinani ayemi-jantzinkaritepaeni, roojatzi ipokashiteeyantakinani, itonkiyoteeyawakinani. Ojamani ipoñaayitanakani. Apanipaeni itonkiyoteeyawakinani Jororepiyoki, eejatzi paashini-paeni janta *Tres* Taweerinashiki. Paaworo, iñaantawakariri, ipaasonkitakiri Tajorentsi eejatzi riweshiryaaanaka. ¹⁶ Nareetantakari Oroomaki, ishinetakiri Paaworo ijeeka-paaki ipankoki rirori. Itsipatakari apaani joraaro, aminiriri.

¹⁷ Imaapaaki 3, roojatzi ikaemakaantakiri jewatayitziririni joriiyopaeni. Ipiy-oteeyantakarini, ikantakiri Paaworo:

—Nokanteeyemini, nojoriiyotzinkarite. Tee nokantzimatzi atziritzinkaritepaeni aari. Eejatzi tekatsi nokantakotziro iroka rameteeyawitarini atziripaenini paerani.

¹⁸ Omaanta roojoetakina janta Jerojareeki, ikantziri oroomajatz: “Payeri irika”. Ro-jampitakowentakina pinkathariwenantatsiri, roojatz ikowawita romishitowakaan-tenami. Riyotaki tekatsi nanteri nokamantyaari. ¹⁹ Omaanta ipiyathatawakari jorriyopaeni, rootaki nawentaantakariri Seesari. Tekatsi nokantzimatziri natzir-itzikaritepaeni. ²⁰ Rootaki nokaemakaanantakimiri, nokenkithatakagaeyakimini. Paerani aamagaeyawitakarini Rotyaantanewo Tajorentsi ipokantyaari. Iroñaaka nokanteeyirini atziripaeni areetaka, rootaki roojotanteetakinari karenathaki.

²¹ Rakaeyanakirini:

—Tekatsi noñi jankinarentsi poñaachani Joreeyaki, kenkithatakotemini. Eejatzi tee ijeeki ajorriyotzikarite kantakotemini. ²² Omaanta nokowaeyakini pikantena oetarika pikenkithashiryayitzirini. Inashitaka iroka paapatziyari Jesoshi: niyotaki osheki ikijawenteeyakawoni janta maawaeni nampitsikipaeni.

²³ Ari riyotakagaeyakirini tsika okaate kitejiri ikantawakawenteeyantyaaworini. Ari osheki riyateeyanakini ipankoki. Ikantaperotawakiri tsika ikanta Tajorentsi reewawenantzi. Ritakawo amaetyaaka, roojatz itsiteniityaakowentakiro. Ikwaki riyotakaaperotakiri rojankinatakotziri Moeseeshini, eejatzi maawaeni kamanantay-itzirorini iñaani Tajorentsi: tema rojankinatakotakiri Jesoshi. ²⁴ Raapatziyakari apanipaeni, itheenkakiri paashinipaeni. ²⁵ Ipiyathatawakaanaka, roojatz rin-teenaryaawakaanaka. Tekira riyaatziini, ikantaki Paaworo:

—Kyaaryo iroka okantakiri Ishire Tajorentsi. Ojankinataakakiri Iseeyashini, ka-manantzirorini iñaani Tajorentsi. Rojankinatakiniri rirori ajorriyotzikaritepaeni.

²⁶ Ikantzini:

“Piyaate janta jorriyopaeniki, pikantapaeri: ‘Eeniwitacha pikempita pikemantyaarimi, omaanta tee piyotawakiro. Eeniwitacha poki, paminantari, omaanta tee pikokichaaperotzi’. ²⁷ Iroñaaka tee añaari atziri ikenkithashiryaaantari kameetha. Tee ikoyi ikemijantzi, tee ikoyi raminaperotero kyaaryooperotatsiri, ikowaperotakiro rantero kaari kameethatatsi, rootaki ikantashireeyantakarini: ‘Eero akemijantzi. Aminikari. Akemijantzikari. Ayotaperotzikari. Akenkithashiryaaakari. Owawijaakotakari’ ”.

²⁸ Piyoteeyawakironi iroñaaka: rowawijaakotantzi Tajorentsi. Iroñaaka rotyaantziri aapatziyakariri Jesoshi riyotakagaeyerini paashinijatzitatsiri atziri. Ikemijanteeyawakini irirapaeni.

²⁹ Ikemantawakawori ajorriyotzikaritepaeni iroka ikantakiriri, riyateeyanakini, ipiyapiyawaantetawakagaeyanakani.

³⁰ Okaatzi apite ojarentsi ijeekaki Paaworo pankotsinentsiki, ipinatakiro. Raakameethateeyakirini maawaeni areeteeyaririni. ³¹ Ikantatyaani ikantakotapiintziri Tajorentsi, tsika ikantari rirori reewawenantzi. Ikantakotapiintakiri Awinkatharite Jesokirishito, tee imaniro. Tekatsi thañaakotyaaarini ikenkithatzi.

Naaka jankinatzimirori:

Rookashi

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATZINIRI OROOMAJATZI

¹ Nokoyi niwethateeyemini, oroomajatzi, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo jankineeyimirrorini iroka. Rotyaantakina Jesokirishito nantawaetziniri. Ikowakaakina nokamanteeyerini atziri tsika ikantari Tajorentsi rowawijaakotantzi. Tekatsi paashini ikowakaenari. ²⁻³ Tema paerani ikamanteeyakirini Tajorentsi riraga kamanantayitziroirini iñaani ipoñaakya jenokinta Itomi, ratziritapaaki, rowawijaakoeyantyaaririni maawaeni kaari kameethatayitatsirini. Ikantakirini rirotaki icharineeteni Iraviri riraga jewawenantatsiri maawaeni joriiyo paeraniperoroña. Roojatzi rojankinatakaantakaririni Tajorentsi riraga kamanantayitziroirini iñaani, rootaki ojeekantakari iroñaaka Iwaperite Tajorentsi. ⁴ Roojatzi ipokantaka Jesokirishito jaka kipatsikika, rowamagaetawakiri, roojatzi ipiriinantanaa. Rootaki ayoteeyantakani eeniro itajorenka, rirotaki Itomi Tajorentsi, eejatzi okithaatakiri Ishire. Rootaki apinkathaperoeyantakaririni. ⁵ Naapatziyakari riraga Jesoshi, rootaki ikaminthaantakinirini, eejatzi rotyaanantakanirini aapatziyakagaeyaarini maawaeni paashinijatzitatsiri atziri. ⁶ Eejatzi eeroripaeni, ikowakaakimi pisheninkateeyaarini. ⁷ Osheki inintashireperoteeyakimini Pawa Tajorentsi janta Oroomaki, tema riyoyaakimi reentsitetantzimiri eejatzi maawaeni paashinipaeni aapatziyeeyaririni. Iroñaaka nokowaki ikantyaani ineshironkaperoyemini, eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi ikimitakagaeyemini Awinkatharite Jesokirishito.

Ikowaki Paaworo rareetyaari oroomajatzi

⁸ Iroñaaka nokamantemi: tsikarika niyaatayitakini nokemakotapiintakimi pameentaperoeyakarini Jesokirishito. Ikemakoeyakimini maawaeni atziripaeni, jeekayitatsirini tsikarikapaeni, rootaki nopaasonkitantakariri Tajorentsi, tema naaka eejatzi aapatziyariri Jesokirishito. ⁹ Riyotzi Tajorentsi namanapiintziri ramitakoeyemini. Nokyaaryoowentziniri nantawaetziniri, eejatzi nokantani nokenkithatakotziri Itomi: nokamanteeyirini atziri tsika ikanta rowawijaakotantzi. ¹⁰ Eejatzi nokantziri Tajorentsi: “Nokowaki, Pawa, pikowakayenarika, nareeteeyarini oroomajatzi”. ¹¹ Osheki nokenkithashireeyakimini noñeemi: nokowaki omatakagaeyemini oetarikapaeni rowaga Ishire Tajorentsi, paapatziyaperotantyaariri Jesoshi. ¹² Eejatzi aririka añaawakagaeyaani aapatziyawakaaperoyakani, ari aweshiryaakaawakagaeyaani. ¹³ Nokowaki piyoteeyeroni, noyemijantzinkarite, osheki nokowapiintawitaka niyaatashiteeyeminimi, omaanta tee ikowakaana Tajorentsi niyaatashitemi. Nokowawita namitakoeyeminimi, nokimitaakiro namitakoeyakirini paashinijatzitatsiri atziri janta paashinikipaeni nampitsi riyotaaperotakiri Tajorentsi ¹⁴ Nokowaperotaki nokenkithatakaapiinteri kireeshiyajatzi, riraga yotawitachari eejatzi paashinipaeni atziri; tema nokenkithatakaapiinteri maawaeni riroripaeni: riraga yotawitachari eejatzi riraga kaari yotatsi. Tema rotyaantakina Tajorentsi nokenkithatakagaeyerini maawaeni. ¹⁵ Rootaki nokowaperotantakarini nokenkithatakagaeyemini eerokapaeni jaga Oroomaki eejatzi.

Ikowaki Tajorentsi rowawijaakoteri maawaeni atziri

¹⁶ Tee nopashiwenta nokamanteeyirini atziri tsika ikanta Jesokirishito ikaminthagaeyakaeni. Itajonkawenterini Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyaririni, rowawijaakoeyerini. Ritakari riyotaakiri joriiyopaeni, eejatzi iroñaaka riraga kaari joriiyotatsi. ¹⁷ Ñaakiro, aririka ameentaperotakyaari Jesoshi, iñaaperoyakaeni Tajorentsi akameethatzi. Tema paerani rojankinatakaakiri irira riraga Awakookoni:

“Iñaaperoeyerini Tajorentsi ikameethatzi maawaeni ameentariri kameetha ijeekanteeyaari janta jenokinta”.

Ikijeri Tajorentsi maawaeni theenkantatsiri

¹⁸ Riraga Tajorentsi jeekatsiri jenokinta, riyotakagaeyakaeni ikijakiri maawaeni kaari aapatziyari, eejatzi maawaeni antapiintzirori kaari kameethatatsi, eejatzi riraga maawaeni kaari kowatsi raapatziyawo iroka kameethatatsiri.

¹⁹ Ikowakirikami riyoteeyenimi tsika ikantari Tajorentsi, aritaki riyoteeyakinimi. Tee opomeentsitzimotawitari, tema riyotagaeyawitakarini. ²⁰ Paerani okoñaataki maawaeni riwetsikaeyakirini, ayoteeyantakarini eenitatsi Tajorentsi, eejatzi eenitatsi itajorenka. Koñaataperotaki. Tekatsi ikanteeyaani theenkantatsiri ikanteeyeni: “Tee niyotakotziri Tajorentsi”. ²¹ Tema riyoteeyawitaririni, omaanta tee ipinkathateeyirini. Ikaminthaapiinteeyawitarini riraga Tajorentsi, omaanta tee ipaasonkiteeyirini riroripaeni. Tee ikenkithashiryagaeyani: ratsipetashitakawo ikenkithashiryaaashitakawo oetarikapaeni ikoyiri rirori; rootaki iroñaaka kaari añaantawo riyotantari. ²² Omawitya ikanteeyawitani: “Osheki niyotzi naaka”, omaanta tee riyotziri. ²³ Ikameethaperotaki Tajorentsi, ikantani ijeeki jenokinta. Omaanta tee ipinkathateeyirini atziripaeni, inta iitajorentsitashiteeyakarini tsimeripaeni, oretsi, maanki, maawaeni: eejatzi iitajorentsitashiteeyakawoni riwetsikanewopaeni ikimitakaantakari atziri eejatzi paashinipaeni oetarikapaeni.

Rowashironkagaeyirini Tajorentsi kaari aapatziyariri

²⁴ Osheki ikowaeyakini atziri ikenkithashiryaaapiinteeyakironi kaari kameethatatsi, iñaathatapiinteeyawoni tsinani; rootaki ikanantari Tajorentsi: “Ari ikantakaata, tee ikoyi ikemi, ranteroota”. ²⁵ Ari paerani riyoperoyawitarini tsika ikanta Tajorentsi, omaanta ramatawiteeyaani apaniroeni. Ipinkathatashiteeyakawoni maawaeni riwetsikaeyirini Tajorentsi, iitajorentsitashitari. Omaantakya riraga wetsikaeyirorini, tee ipinkathateeyirini irira. Omaanta aaka thame añaaperoeyerini rirori, akanteetateeyaani. Aritaki okantyaari. ²⁶ Rootaki ishinetantariri Tajorentsi riraga kaari joriiyo ranteeyironi oetarika ikowaeyakirini. Tee okoyi tsinani aye oemi, omaanta okowaki antatenkatawakaeyani okaateeyini otsinaninkaeteki. ²⁷ Eejatzi ikimitzitaka riraga shirampari: tee ikoyi raye iina, omaanta ikowaki rantatenkatawakaeyani ishiramparinkaeteki. Oetarikapaeni ranteeyakirini, omaanta tee riyotzi ipashiwentakayaawo. Ari rowashironkaeyakirini Tajorentsi.

²⁸ Ari tee ikowaeyini ipinkatheeyerini Tajorentsi eejatzi ikenkithashiryaaakotyaari rirori, rootaki ikanantakari Tajorentsi: “Ikantyaata. Ikenkithashireeyaawoota kaari kameethatatsi, eejatzi eero ijeekimaeta kameetha”. ²⁹ Rantapiinteeyakironi kaari kameethatayitatsirini: ashi royiro tee ikameethateeyini, ishirontawo kaari rayi, oshirontari kaari ayi, iñaawenatzitakari atziri rashitayitarini, ikowaki rowashironkaayiterini paashinipaeni, ikowawitaka ikimitakotyaari paashinipaeni rootaki ikijawakaanteeyakarini, rowamaawakagaeyakani, ikijathatawakagaeyakani, ramatawitantapiinteeyini, ikatsimatawakagaeyakani, ikantakotantashita makaawaanteri riroripaeni, ³⁰ itheeyakotawakagaeyakani, ikijeeyakirini Tajorentsi, rakawaanteteeyakirini paashinipaeni, ikantakaaperoeyani, ikantashiteeyawitani, “Naakapero”, ikowakowayitakini ranteeyeroni paashinipaeni kaari kameethatayitatsini, ipiyatheeyakarini ashiteeyaririni, ³¹ tee añeeyironi riyoteeyantarini, tee imonkaateeyironi oetarika ikanteeyawitarini, tee inintawakagaeyaani, tee riyotzi ipeyakoteniri paashinipaeni okaatzi rantziri, tema tee ineshironkatawakagaeyaani. ³² Riyoteeyawitawoni ikantziri Tajorentsi: “Maawaeni antapiinteeyirorini kaari kameethatatsi riyateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini”, omaanta

rothataashiteeyani ranteeyironi eejatzi inimotakiri paashinipaeni antzirori iroka kaari kameethatatsi.

2

Riraga joriiyo eero rawijakotashiteeyaani omawitya rirotaki joriiyo

¹ Naamaaka ijeeki joriiyo kantatsiri: “Ñaa, okantateekirira ikemawakiroota, tee ikameetheeyeni”. Omaanta nokamantemi: kyaaryoowa, aririka pikantakoteri paashinipaeni atziri: “Eeniro rantani”, eejatzi eerori eeniro pantani, pikimiteeyakarini riraga pikantakotawitakarira. ² Ayoteeyakini okameethatzi rowashironkagaeyirini Tajorentsi riraga antzirori kaari kameethatatsi. Tema riyotakotziri maawaeni atziri okaatzi rantziri. ³ Omaanta eerori, pikantzi: “Eeniro rantanipaeni irinta”, eejatzi pikimiteeyakarini, pantapiinteeyakironi eerori kaari kameethatatsi. ¿Piitashitama eerori eero rowashironkaeyimini Tajorentsi? Tema riyoperotakiro okaatzi rantziri maawaeni atziri. ⁴ Pamine, osheki ineshironkateeyakimini, ikaminthaaperoeyakimini, tee intsipaete roonimi: ojamani royaakoeyawitakimini pikenkithashireeyaneeyaan-imi pookaeyeronimi kaari kameethatatsi panteeyirini. Omaanta, tee pookaeyironi. ⁵ Tee pikenkithashiriyo ikantziri Tajorentsi, tee pikoyi pikenkithashireeyaani. Eekiro piyaatatzi pantapiinteeyironi kaari kameethatatsi, rootaki rowashironkawenantemiri rirori. Kyaaryo, iinja ikijaperoeyerini maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. Omaanta ayoteeyanakini ikameethaperotzi rirori, eero ikijashitari atziri, riyoperotakiri maawaeni, tsikarika ikanteeyani.

⁶ Rowashironkaeyerini maawaeni kaari kameethatatsi, omaanta ijeekakagaeyerini kameetha janta jenokinta maawaeni kameethateeyatsirini. ⁷ Aririka akowaperote añagaeyerini Tajorentsi eejatzi akowaperote akameethaperotanaki, eejatzi akowaperote akanteetatyeeyaani ajeeke jenokinta, thame akyaaryoowenteeyeroni maawaeni ikowakagaeyakaerini. Roojatzi ijeekakagaeyeeni jenokinta, akanteetatyeeyaani ajeekimotapaeri. ⁸ Omaanta riraga kaari kameethatatsi, kaari kowatsi riyotero ikowakaawitariri Tajorentsi inta ikowashiteeyani rantapiintero kaari kameethatatsi, tema ikijaperoeyerini rirori, rowashironkaaperoeyerini. ⁹ Imonkaatawakagaeyaani joriiyo eejatzi kaari joriyyotatsi: aririka ikantyaani rantero kaari kameethatatsi, ari rashironkagaeyaani, rowashironkaeyerini Tajorentsi. ¹⁰ Omaanta maawaeni antapiintzirori kameethatatsiri iñaapaeri Tajorentsi jenokinta, iñaaperotawaeri rirori, ijeekakagaeyerini kameetha: joriiyopaeni, kaari joriyyotatsi, maawaeni. Amonkaatawakagaeyakyaani. ¹¹ Riraga Tajorentsi tee rinashitakagaeyarini paashinijatzipaeni atziri: riyotzi akimitawakagaeyakani maawaeni.

¹² Riraga paashinijatzitatsiri atziri tee iñiyo rojankinarini Moeseeshi, omaanta eeniro rantayitzirini, eejatzi riyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta eero ikantziri Tajorentsi: “¿Iitaka kaari paapatziyantawo rojankinatzirini Moeseeshi?” Omaanta riraga joriiyopaeni iyotawitawori rojankinarini, eeniro rantayitzirini, eejatzi riyaate rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini; ari rowashironkaaperooteri Tajorentsi, ikanteri: “Tee paapatziyaperotawoni iroka rojankinatzirini Moeseeshi”. ¹³ Eero iñaaperotashitari Tajorentsi ikameethatzi riraga kemashiteeyawitaworini iñaani, intakya iñaaperotaperoeyini ikameethatzi riraga aapatziyaperotawori iñaani: tema rootaki ikowakaakiriri. ¹⁴ Pamineri riraga paashinijatzitatsiri atziri, tsika ikanteeyani. Tee iñaawitawo Iwaperite Tajorentsi, omaanta apaanipaeni eeniro rantayitakironi okantayitzirini. Ñaakiro, riyotashitayitani ijeeki kameetha. ¹⁵ Aririka ijeeki kameetha, ayoteeyakini riyotawitawo rirori okantziri Iwaperite Tajorentsi. Eeniro ikenkithashiryaakari Tajorentsi rajankaneki: riyoteeyakini okameethatzirika ranteeyirini, rooma teerika. ¹⁶ Iinja ikanteri Tajorentsi riraga Jesokirishito: “Eeroka yotzirori tsikarika okantari ranteeyakirini atziripaeni, pithotyakiro maawaeni

ikenkithashireeyirini. Iroñaaka eeroka kankoterini tsikarika riyateeyeni. Eeroka kantatsini aririka añaperoteri ikameethatzi, aririka owashironkayeri”. Rootaki nokamanteeyiririni naari, ikenkithashireeyantyaarini, rowawijaakoeyanteeyaarini.

Riraga joriiyo eejatzi kaminagaantsi Tajorentsi

¹⁷ Omaanta, eerokarika joriiyo, kyaaryoowa. Pikantzikari: “Niyotziro naaka ro-jankinarini Moeseeshi. Nosheninkataperotakari naaka Tajorentsi”. Pikantakaaperotakarira. ¹⁸ Piyoteeyironi ikowakagaeyakaerini Tajorentsi. Paerani piyotaw-itakawoni Iwaperite Tajorentsi, rootaki piyoteeyantawitakaworini kameethatayitatsirini. ¹⁹ Iroñaaka piitashiteeyawitani pimatero piyotakagaeyerini maawaeni kaari yoteeyatsini okaatzi ikowakaakimiri Tajorentsi. Kimiwitaka poorentakoeyerinimi maawaeni jeekaeyatsirini tsiteniriki, ²⁰ piyotakagaeyerinimi maawaeni kaari yoteeyatsini, okimiwitaka piyotagaeyerinimi eentsipaeni. Kyaaryo piyoteeyaw-itawoni Iwaperite Tajorentsi, tema kameetha riyotaawitakimi, tee amatawitantzi. ²¹ Pamine, piyotagaeyerinimi paashinipaeni, omaanta, ¿iitaka kaari pitantawo piyoteeya eerori? Tema okameethatawita piyotaawakagaeyaanimi eerori. Eeniro pikanteeyawitakaririni paashinipaeni: “Eero pikoshitzi”. Roojatzi pantzitanakawo eerori pikoshitzi. ²² Pikanteeyawitarini: “Eero piñaathatzimotawo piina paashini tsinani”. Roojatzi pantzitanakawo eerori, eeniro piñaathatzimotawo piina paashini tsinani. Pikanteeyawitarini: “Eero piitziro piwetsikani: ‘Rootaki Tajorentsi’. Kaarimachee”. Aririka poonari iitajorentsitashitari, ¿iitaka pikoshitantawori ashi owaagawo ikemijantapi-inteetzinta? ²³ Pikantakaaperoeyakani, pikanteeyawitani: “Niyotziro naaka iñaani Tajorentsi”. Omaanta teerika pimonkaatayitzironi okantayitzirini, tema pitheenkakiri Tajorentsi. ²⁴ Eenitatsi iroka rojankinateetziniriri paejatziiteni: “Eeniro rantayitakirini ajoriiyotzinkarite kaari kameethatatsi, rootaki ikantzimateeyantakaririni Tajorentsi riraga kaari joriiyotatsi, ikanteeyini: ‘Tee ikameethatzi Tajorentsi, eero aapatziyari’ ”.

Tee rinashitayitarini Tajorentsi joriiyopaeni

²⁵ Pamine, aririka pikemijantaperotero iñaani Tajorentsi, tee patsipetashitawo pijoriiyotzi, tema piyotakiri rirori. Omaanta teerika pikemijantaperotziro, patsipetashitakawo pijoriiyotashitawita. ²⁶ Aririka rantapiintero kameethatatsiri kaari joriiyotatsi, tema iñaaperoteri Tajorentsi rirori ikameethatzi. Ikimitakaanteeyari joriiyo, aapatziyariri Tajorentsi rirori. ²⁷ Eerokarika joriiyo, piyotawitaworika rojankinarini Moeseeshi; omaanta teerika pikemijantaperotziro, ¿okameethatzi? Teewee, tee okameethatzi. Pamineri riraga kaari joriiyotatsi: tee iñaaneentziro Iwaperite Tajorentsi, omaanta aririka ijeeki kameetha, rantakiro ikowakaakiriri Tajorentsi. Tema okameethaperotzi iroka. Eejatzi tema roñaagakiri paashinipaeni tee pikameethatzi eerokapaeni. ²⁸ Kaari joriiyopero riraga kaari aapatziyarini Tajorentsi. Eejatzi tee okameethatzi itotonawitakyaarika ishiramparitantari, teerika raapatziyari rirori. Ratsipetashitakawo itotonatziro. ²⁹ Omaanta riraga joriiyoperotatsiri rirotaki riraga kenkithashiryaapiintziriri Tajorentsi rajankaneki rootaki okithaatakaririri Ishire Tajorentsi. Tee ro iñaaperotantariri itotonatzirowa ishiramparitantari, omaantakya iñaaperotantariri raapatziyakari. Eerorika iñaaperotziri atziri, omaantakya riraga Tajorentsi rirotaki ñaperoterini.

3

¹ Naamaashitaka pikantzi: “¿Natsipetashitama nojoriiyotaki? ¿Natsipetashitama nototonatziro noshiramparitantari?” ² Tee patsipetawitawo pijoriiyotzi. Tema irira joriiyo riyotaakiri Tajorentsi iñaani. ³ Kyaaryo, tee raapatziyeeyarini maawaeni, eenitatsi amatawiterinimi Tajorentsi. ¿Arima ramatawitakiri Tajorentsi riraga aapatziyariri? ⁴ Eero ramatawitziri. Omawitya ramatawitanteeeyeni maawaeni atziri, omaanta

Tajorentsi tekatsi ikantya ramatawiteeyeeni rirori. Tema paerani rojankinatzini Iravi-iri, ikantzi: “Kyaaryooperotaki, Tajorentsi, piñaani: tee pitheeyaa. Tekatsi ikantya atziri ipiyatheeyemini”.⁵ Naamaashita eeniro ijeeki kantashitachari: “Aririka nantero kaari kameethatatsi, roojatzi riyoteeyantanakyaani paashinipaeni ikameethaperotaki Tajorentsi, tee ikimitana naari. Roojatzi aririka ipinkatheeyerini, ¿iitaka iroñaaka ikijawenantenawori Tajorentsi kaari kameethatatsi nantayitzirini? Tema rootaki ipinkathatantyaariri paashinipaeni”. (Iroñaaka nokenkithatziro kimitariri kaari aapatziyariri Tajorentsi.)⁶ Tee okameethatzi iroka raamaayiwitakarini. ¿Arima ramatawitakae Tajorentsi? Eero. Ikantzi rotyaanteri antapiintzirori kaari kameethatatsi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Eeromi rantziromi iroka, eeromi imatziromi ikantakoneentawomi paashinipaeni atziri.⁷ Ñaakiro, ¿okameethatzima notheeya niyotakaantyaariri atziri tee itheeya Tajorentsi, roojatzi ipinkathatantyaariri? Teewee. Aririkami okameethatemi notheeya, eeromi ikijawentanawomi Tajorentsi notheeya. Omaanta, tee okameethatzi iroka ikantziri.⁸ ¿Okameethatzima antapiintero kaari kameethatatsi ikimoshiryaantyaari Tajorentsi? Teewee, eero antziro. Okameethatzi rotyaante aaka Tajorentsi paamariki kaari tsiwakanitatsini kantashitayitaworini iroka, ñaa, okantateeteri iinja iñaashitateetyaawoota. Omaanta eeniro kantakotashitakinari: “Riyotaakiri Paaworo paashini atziri rantero kaari kameethatatsi”. Itheeyashita rirori.

Aakapaeni maawaeni anteeyakironi kaari kameethatatsi

⁹ Pamine, aakapaeni joriiyo. ¿Okameethatzima akante: “Tee ikameethateeyeni paashinipaeni atziri, omaantakya aaka kameethateentsiri?” Tee okameethatzi akantero iroka. Tema amonkaatawakagaeyakani, eenitatsi antanipaeni maawaeni: aaripaeni, eejatzi riraga paashinijatzitatsiripaeni atziri.¹⁰ Tema aritaki okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Tee ijeeki kameethaneentatsini apaani.”¹¹ Tekatsi kowatsini riyoteri Tajorentsi, eejatzi tekatsi kowatsini riyotero ikowakaawitariri.¹² Ipiyathateeyakarini Tajorentsi maawaeni, ranteeyironi maawaeni kaari kameethatatsi. Tekatsi antzirori kameethatatsiri, tekatsipero.¹³ Tee okameethatzi iñaawaetashitayitarini. Osheki otheeyakaari ineni. Osheki ikijathateeyirini paashinipaeni, ikimiwitakari maanki koweenkatatsiri atsikantaniri.¹⁴ Osheki ikatsimatakiri paashinipaeni, ikijathatapiinteeyakirini.¹⁵ Eejatzi rametakawo rowamaayitashitakarini atziri.¹⁶ Tsikarika riyaatayitakini, rowashironkaayitakirini paashinipaeni.¹⁷ Tee riyotziro ikaminthaante, ineshironkatante, ijeekantyaari kameetha.¹⁸ Tee ipinkathateeyirini Tajorentsi”. Rootaki rojankinatakirini Tajorentsi maawaeni atziri paeraniperoroña.

¹⁹ Ayoteeyakini iroñaaka rashironkaaperotya maawaeni yoteeyawitaworini rojankinarini Moeseeshi. Riyoteeyawitakawoni oetaka ikowakaakiriri Tajorentsi, tekatsi kanteeyatsini: “Tee niyotzi”. Tema rowashironkagaeyerini maawaeni atziri antzirori kaari kameethatatsi.²⁰ Tekatsi ikante atziri: “Nanteeyakironi maawaeni okantziri rojankinarini Moeseeshi, iroñaaka iñaaperotena Tajorentsi nokameethatzi”. Teewee, tee imatziro. Tema rootaki Rojankinarini Moeseeshi iyotagaeyakaerorini eeniro antani.

Rowawijaakoeyakirini Tajorentsi maawaeni aapatziyariri Jesokirishito

²¹ Iroñaaka nokamantemi: riyotagaeyakaeni Tajorentsi tsika ikantya iñaaperotanteeri akameethatzi. Riraga Moeseeshini eejatzi riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi rojankinatzitakaero ipoke Itomi Tajorentsi ikamawentakae rowawijaakotanteeri. Tee ro ikamanteeri amonkaatero Rojankinarini Moeseeshi,²² omaanta ikamanteeyakaeni aririka aapatziyakyaari Jesokirishito, iñaaperoeyakaeni Tajorentsi akameethatzi. Aritaki amonkaatawakagaeyakani, akateeyakini joriiyo eejatzi paashinijatzitatsiri atziri:²³ tema eeniro anteeyakironi kaari kameethatatsi, maawaeni. Tee anteeyironi kameethatayitatsirini ikowakagaeyakaerini

Tajorentsi. ²⁴ Ikamawentakae Jesokirishito rootaki aririka aapatziyeeyakarini irira, rowawijaakoeyakaeni Tajorentsi, iñaaperoyakaeni akameethatzi. Tema ineshironkateeyakaeni: tee ikenkithashireeyeeyaawoni eejatzi kaari kameethatatsi anteeyakirini. ²⁵⁻²⁶ Rotyaantakiri Itomi, ikamawentakae, apaatawenteeyakaeni riraa. Iroñaaka, aririka aapatziyakaari, monkaataka, eero ikenkithashiryagaawo eejatzi anteeyakirini. Eejatzi paerani, tekiraatani ipokini jaka kipatsiki Jesoshi, tee rowashironkagaeyirini Tajorentsi riraga aapatziyariri. Riyotzitanini iinja ikamawenteeyerini riraga Itomi. Rootaki ayoteyantakarini ikameethaperotaki Tajorentsi eejatzi iñaaperoyakirini maawaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi ikameethatzi.

Tekatsi akantya aari akantakaaperotya, eero amatziro owawijaakoteeya apaniroeni

²⁷ Iroñaaka tekatsi akantya akantakaaperotya. ¿Iitarikya? Tema tekatsi akantya owawijaakoteeya apaniroeni. ¿Iitaka kaari amatantawo? Tema apatziro Tajorentsi rowameethatee aakapaeni riraga aapatziyariri Jesoshi. ²⁸ Ñaakiro, aririka aapatziyaari Jesoshi, rowameethatakae Tajorentsi. Tee ikanteeyeeni: “Pimonkaateeyeroni ro-jankinarini Moeseeshi pawijakoeyanteeyaarini”. ²⁹ ¿Apaniroenima rowawijaakoeyirini Tajorentsi joriiyo? Teewee, tema eejatzi rowawijaakoeyakirini paashinijatzitatsiri atziri. ³⁰ Apintzi Tajorentsi, ikaminthagaeyakaeni maawaeni. Riyotaki amonkaatawak-agaeyakani. Aririka raapatziyaari joriiyo, riraga Jesoshi rowawijaakoteri. Aririka raapatziyaari irira paashinijatzitatsiri atziri, rowawijaakoteri eejatzi. Roojatzi iñaakiri riraga Tajorentsi ikameethatzi maawaeni. ³¹ Aririka aapatziyakaari Jesoshi, ¿okameethatzima ookaero Iwaperite Tajorentsi? Teewee, eero ookaero. Aririka aapatziyakaari, rootaki anantyaawori okamanteeyakaerini.

4

Roshiyakaavenantzi Awaraamani

¹ Piyoteeyakini tsika ikantani achariniiteniperoni Awaraama. Iroñaaka nokaman-temi: ² tee rowawijaakotaa apaniroeni. Rowawijaakotyaami apaniroeni, imateromi ikantakaaperotyaami, ikantemi: “Osheki nokameethataki, nawijakotantaari”. Omaanta tema riyotaki Tajorentsi tee ikameethatzi Awaraamani. ³ ¿Oetaka okantziri Iwaperite Tajorentsi? Tema okantzi: “Raapatziyakaarini Awaraama Tajorentsi, rootaki iñaaperotantaririni ikameethatzi”. ⁴ Noshiyakaawentemiri: eenirorika thamaetenirini iwaatorote, tema okameethatzi ipinateri. ¿Okameethatzima ikanteri: “Irika, korikika, nopashitzimirira”? Tee okameethatzi: tema ipomeentsitakanari ithamaetziniri. ⁵ Omaanta riraga Tajorentsi, rinashita: eerorika antayitzironi kameethatayitatsirini, omaanta ameentyaaririka Tajorentsi, aritaki rowameethateeyakaeni, iñaakae akameethatzi. Eero apomeentsiwentari apinateri. ⁶ Ñaakiro, tekatsi antaperote rowameethatanteeri Tajorentsi, omaanta riweshiryaakagaeyeeni, aririka aapatziyaari ari iñaaperotakae akameethatzi. Tema rootaki ikantakirini Iraviiri:

⁷ “Ikimoshireeyakini maawaeni atziri riraga ikamintheeri Awinkatharite. Eero ikenkithashiryaaneero eejatzi kaari kameethatatsi rantayitzirini. ⁸ Kyaaryo, iki-moshiryaaperotanaki, riyotaki eero ikijawentziri riraga Awinkatharite rantayitzirini”.

⁹ ¿Ninka ikenkithatakotziri Iraviirini? ¿Apaniroenima ajoriiyotzinkarite? Tema ikenkithatakotziri eejatzi maawaeni paashinijatzitatsiri atziri. Tema ayoteeyakini raapatziyakari Awaraamani, rootaki iñaaperotantakariri Tajorentsi ikameethatzi.

¹⁰ Omaanta ¿tsika okaatzika iñaaperotantakariri Tajorentsi ikameethatzi? Tema tekirani ijoriiyotzini, tekirani itotonatzironi ishiramparitantari. ¹¹ Ñaakiro, tekirani itotonatzironi rameentarini Tajorentsi, rowameethatantariri. Roojatzikya itotonatzironi, riyoteeyantakarini atziripaeni ritakawo rameentakari Tajorentsi

rootaki iñaaperotakiri irira ikameethatzi. Iroñaaka ayoteeyakini aritaki ikimiteeyaarini rirori paashinijatzitatsiri atziri: eero itashita itotonatero iñaaperotantyaariri Tajorentsi ikameethatzi, omaantakya rameentzitarini irira. Tema riraga Awaraamani rirotaki itaperotakawori rameentakari rirori. ¹² Eejatzi ikimiteeyaarini maawaeni atziritzinkarite aari, aririka rameentyaari Tajorentsi. Eero itashita aririka itotonatero, ari rawijakotee, omaanta okameethatzi rameentyaari rawijakotanteeyaari. Ikimityaari achariniiteni Awaraama, tekira itotonatzironi ishiramparitantari paerani rirori.

Eenitatsi iroka ikashiyakaakaririni Tajorentsi Awaraamani

¹³ Ari rameentashitakari Awaraamani Tajorentsi, rootaki iñaaperotantakariri rirori ikameethatzi, roojatzi ikantakiri: “Nokowakaakimi iinja paawakiro okaatzi nokashiyakaakiriri maawaeni jeekatsiri kipatsiki”. ¿Iitaka ikanantaririni iroka? ¿Imonkaatayitakironima rojankinarini Moeseeshi? Teewee, tekirani ojeekini. Ro ikanantakarini, rameentakari. ¹⁴ Apatzirorikami iñaaperoterimi Tajorentsi riraga kowawitachari imonkaateromi rojankinarini Moeseeshi, tema ramatawitakirimi Awaraamani okaatzira ikantakiriri. Eero okameethataneemi rameentawitakarira. ¹⁵ Rowashironkagaeyerini Tajorentsi maawaeni kaari monkaaperotzirori rojankinarini Moeseeshi, ikijiri. Omaanta eerorikami otzimimi rojankinarini Moeseeshi, tekatsimi okantya ikijawenterimi Tajorentsi. ¹⁶ Aririka ameentyaari Tajorentsi, tema imonkaatakiro ikantakaeri. Kyaaryo, ineshironkaeyakirini maawaeni kimiteeyaririni Awaraamani. Tee apaniroeni ineshironkaeyerini joriyo, omaanta ineshironkaeyakirini maawaeni aapatziyariri. Tema rirotaki Awaraamani itakawori raapatziyari; aririka aapatziyari aari, akimiteeyaarini irira. ¹⁷ Tema ikantakirini paerani Tajorentsi: “Eerokataki itaperotakaworini, impaetzikya ikimiteeyemini osheki paashinijatzitatsiri atziri”. Rirotaki Tajorentsi kijokiro rowakiri Awaraamani tema rameentakari. Eejatzi rowañaagaeri kamayitawiteencharini, tema rirojatzi tziimakagaeyirorini maawaeni añeeyakirini.

¹⁸⁻²⁰ Riyotakotaka Awaraamani antyashiparitaki, rootzimateentsi ikame. Aa-maashitya okaataki rojarentsite 100. Eejatzi riyotakiro iina antyashipawotaki, eejatzi tee iyotzi otzimeri eentsite. Tekatsi reentsite omaanta ikashiyakaakari Tajorentsi: “Aritaki roshekitaki picharineetaperoeyaarini”. Omaanta tee itheenkiri Tajorentsi, riraga Awaraama ikenkithashiryaaakiro ikantakiriri, riyoperotaki kyaaryo ikantakiriri, imonkaatero maawaeni. Tekirani ijeekini ichariniitenipaeni, raapatziyakari Tajorentsi eejatzi riweshiryaaawentakari, ikantzi: “Tema ikameethataki Tajorentsi”. ²¹ Riyoperotzini eenitatsi itajorenka, tekatsi pomeentsitzimotyaarini; riyoperotzini rantero maawaeni ikantakiriri. ²² Rootaki ikanantakari Tajorentsi: “Rameentakina Awaraama, rootaki noñaaperotantariri ikameethatzi”.

²³⁻²⁴ Rootaki ikantakiririni Awaraamani, eejatzi iroñaaka ikanteeyakaerini aari; ayoteeyakini aririka ameentyaari Tajorentsi, iñaaperoeyakaeni akameethatzi, ikim-itakaanteeyakaeni tee antziro kaari kameethatatsi. Tema rirotaki piriinteeriri Awinkatharite Jesoshi. ²⁵ Eeniro anteeyakirini kaari kameethatatsi, rootaki ikamawenanteeyakaerini Jesoshi. Roojatzi ipiriintanaa eejatzi, rootaki ayoteeyantakarini maawaeni iñaaperoeyakaeni akameethatzi maawaeni aapatziyariri rirori, okimitaka tee antapiintziro kaari kameethatatsi.

5

Iñaaperoeyakaeni Tajorentsi akameethatzi, ayoteeyantakarini ajeeke jenokinta

¹ Ari ikamawenteeyakaeni Awinkatharite Jesokirishito, rowawijaakoeyantakarini. Iroñaaka ameenteeyakawoni maawaeni ikantakaeri Tajorentsi, rootaki iñaaperoeyantakarini akameethatzi, okimitaka tee antziro kaari kameethatatsi; rootaki

iroñaaka raakameethatanteeyakaerini maawaeni. ² Kyaaryo aapatziyakari Jesoshi, rootaki ineshironkatantakaeri Tajorentsi, ikantatyaani. Osheki aweshiryaawentakari, ayoteeyakini añeeyeerini janta ipinkatharitaperotzinta. ³ Eejatzi, aririka akemaatsityaawo oetarikapaeni, kameetha aweshiryaawentyaari Tajorentsi. Ayoteeyakini aririka akemaatsityaawo, iyotaakaero eshiwenantyaawori oetarikapaeni. ⁴⁻⁵ Eejatzi aririka eshiwentakiro, ramitakotakae Tajorentsi akyaaryoowentakiro antawaetziniri rirori. Aririka akyaaryoowentakini oetarikapaeni, ayotanaki ameentakawo ikantakaeri, eejatzi ayotanaki tee ramatawiteeyeeni. Tekatsi ikantee ramatawiteeyeeni, tema rotyaantakaero Ishire okithaatakaakae, rootaki iroñaaka inintaperoeyantakaerini kameetha. Aweshiryaawentakari.

⁶ Ñaakiro, paerani ashironkaaperoeyakani, tekatsi akantya owawijaakotashitya aaka apaniroeni. Roojatzi omonkaatantakarini kitejiri ikowakiri Tajorentsi, ipokaki Jesoshi. Tee apinkathatawitarini, omaanta ikamawenteeyakaeni. ⁷ Ari tekatsi añapiinte paashini atziri kowatsini ikamawenteri paashinipaeni kameethatatsiri, rowawijaakotantyaariri. Omaanta eenitatsirika kameethaperotatsiri atziri, aamaashitya eenirorika apanipaeni kamawentziriri rirori. ⁸ Omaantakya aaka tee akameethateeyini, omaanta rotyaantakiri Tajorentsi Itomi riraga Jesokirishito ikamawenteeyakaeni. Tema rootaki ayoteeyantakarini ineshironkaperoyakaeni, inintaperoeyakaeni. ⁹ Apaatawentakae riraa, ikamawenteeyakaeni. Tema ameentakari rootaki iroñaaka iñaaperotantakaeri Tajorentsi akameethatzi, okimitzimotawitakarini tee antziro kaari kameethatatsi. Iinja, ikijeri Tajorentsi maawaeni antapiintziriri kaari kameethatatsi, inta aaka, aritaki rowawijaakoeyakaeni. ¹⁰ Paerani akijawitarini Tajorentsi, omaanta ikamawenteeyakaeni Itomi, iroñaaka apinkathatakiri rirori; eejatzi irira, iñaaperotakae akameethatzi. Iroñaaka eero rapiitero ikamae eejatzi Jesoshi, inta ikantyaani rañaaperotee, imatantawori itajonkawentapiinteeyakaeni iroñaaka. ¹¹ Kaari apatziro iroka, inta eejatzi ayoteeyakini aapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, rootaki iñaaperoeyantakaerini Tajorentsi akameethatzi. Tema rootaki aweshiryaawenantariri iroñaaka.

Rantakiri Araani akamantyaari omaanta rantakiri Jesokirishito añaaantyaari

¹² Paerani ritakaantakawo kaari kameethatatsi apaani atziri, riraga Araani; rootaki ikamantakarini rimpaezi. Eejatzi akimiteeyakarini aaka eejatzi riraga maawaeni paashinipaeni atziri: anteeyakironi kaari kameethatatsi, ashi owaeyanakironi. Rootaki iroñaaka akamaniteeyantarini aari maawaeni: ashi oyiro akamaeyini maawaeni. ¹³ Paerani tekirani ojeekini rojankinarini Moeseeshi, rantapiinteeyakironi atziri kaari kameethatatsi. Omaanta tekira riyotaperoeyironi kameetha oetaka ikowakagaeyakiririni Tajorentsi: ñaakiro, tekirani ojeekini rojankinarini Moeseeshi. ¹⁴ Omaanta eekiro riyaaantakitzi ikamaeyanakini maawaeni atziri, ritakaantakawo owakira tzimajaantaneentsiri, riraga Araani, roojatzi ijeekantapaaka Moeseeshini. Omawitya tekiraata otzimi kaminagaantsi rashi Tajorentsi, tema riraga anteeyakirorini kaari kameethatatsi ikamaeyakini, omawitya rantakiro inashitapaeni kaari kameethatatsi. Tema owamagaeyakirini okaatzi ranteeyakirini. Riraga Araani roshiyawitakarini riraga pokapaentatsiri rimpaezi, ¹⁵ omaanta rinashitaka rirori eejatzi. Eeniro rantakiri Araani akamaeyantakarini aakapaeni. Omaanta ikaminthaaperoeyakaeni Tajorentsi, tee ikoyi ikijawentaperoteero antayitzirini, rootaki rotyaanantakarini pokapaentatsiri: riraga Jesokirishito. ¹⁶⁻¹⁷ Iroka rantakiri Araani owamagaeyakirini osheki atziri, omaanta iroka rantakiri Jesokirishito owañagaeyakirini osheki atziri. Tema ikamawentakae maawaeni aaka, rootaki iroñaaka ineshironkataperoeyirini Tajorentsi rirori, tee ikenkithashiryaakoteero anteeyakirini, omaanta iñaaperoteeyakaeni maawaeni aapatziyariri Jesokirishito akameethatzi. Rowañagaeyakaeni maawaeni, akanteetatyeyaaani ajeekae jenokinta.

¹⁸ Rantakiro kaari kameethatatsi apaani shirampari: riraga Araani, rootaki maawaeni aakapaeni aateeyantyaarini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta eeniro rantakiri paashini shirampari, riraga Jesokirishito. Rootaki imatantawori Tajorentsi iñaaperotakae akameethatzi, ajeekaeyanteeyarini jenokinta, akanteetatyeeyaani. ¹⁹ Tee ikemijantaperotziri Araani Tajorentsi okaatzi ikantawitakariri, rootaki kaari akameethateeyantani. Ikemijantaperotakiri Jesokirishito Iriri, rootaki imatanteeyakaerini iñaaperoeyakaeni akameethatzi. ²⁰ Rojankinatakaakiri paerani Tajorentsi Moeseeshi ayoteeyantakarini tee okameethatzi iroka anteeyakirini. Tee akameethaneentzi eechonkiini, omaanta osheki ineshironkaeyakaeni Tajorentsi. ²¹ Ari tee akameethateeyini, rootaki akamaeyantakarini, omaanta aapatziyeeyakarini Awinkatharite Jesokirishito, rootaki ineshironkatanteeyakaerini Tajorentsi. Tee ikijawenteero anteeyakirini, omaanta iñaaperoeyakaeni akameethatzi rootaki akanteetatyeeyaani ajeekimotantapaeyariri iinja janta jenokinta.

6

Aririka akaawoshitakoeyaarini Tajorentsi kimateeyakani atsipateeyakarini Jesoshi akamaeyakini eejatzi apiriinteeyanaani

¹ Ayoteeyakini ikamawentakae Jesokirishito rookakowentakae eero omperatantane eejatzi kaari kameethatatsi. ¿Oetaka anteeyerini iroñaaka? ¿Antapiinteeyeronima kaari kameethatatsi ineshironkantapiinteeyeerini Tajorentsi? ² Eero. Eero antapiinteero eejatzi kaari kameethatatsi. Okimiwitaka akamaki, eero amatantawo antapiinteero kaari kameethatatsi eejatzi. ¿Iitaka, ikanantari apaani kaminkari nantapiinteroota? Eero imatziro. ³ Aapatziyantakariri Jesokirishito eejatzi akaawoshitawenteeyakarini, kimitaka akaateeyakirini akamaeyakini. ¿Tema piyotziro? ⁴ Eejatzi okimitaka akaateeyakirini akitateeyakani, eejatzi okimitaka akaateeyakirini apiriinteeyanaani. Iroñaaka ajeekaeyaneeni kameetha, akimateeyakarini Jesokirishito: ikamaki, ikitateetakiri roojatzi itajonkaperoteeri Ashitariri ipiriinantaariri eejatzi.

⁵ Iroñaaka akimateeyakarini Jesoshi. Okimitaka akaateeyakirini akamaeyakini, eejatzi okimitaka akaateeyakirini apiriinteeyanaani: añaeyaneeni, omaanta inashiteeyanaani maawaeni aakapaeni. ⁶ Paerani osheki akowapiinteeyini antapiinteeyironi kaari kameethatatsi, omaanta okimitaka atsipatakari Jesokirishito akentakoeyakani koroshiki, akamaeyakini: ¿iitakama akowanteeyari eejatzi apiiteero kaari kameethatatsi? Paerani okimitaka aakateeyakini ratziritepaeni iwinkatharite kamaaripaeni, rantakaapiintakaero kaari kameethatatsi; omaanta iroñaaka okimiwitaka akamaki, tekatsi ikantya romperatee eejatzi. ⁷ Ñaakiro, aririka ikame atziri, tekatsi omperateeyaarini. Iroñaaka aaka, eero anteero kaari kameethatatsi. ⁸ Aririka akaateeyakirini Jesokirishito akamaeyakini, ayoteeyini akaateeyerini eejatzi ajeekimoteri janta ijeekinta rirori. ⁹ Ayoteeyakini ikamaki, eejatzi ipiriintanaa. Eero rapiiteero ikamae eejatzi: tekatsi ikanteeya ikamae eejatzi. ¹⁰ Ikamantakari Jesoshi, ikamawentakiro kaari kameethatatsi anteeyakirini. Monkaataka: eero ikamae eejatzi. Iroñaaka añaanee: kijokiro rowaeri iroñaaka Tajorentsi, ikanteetatyeeyaani. ¹¹ Eejatzi eeroripaeni, pikimateeyakani pikamaperoeyakini, eero panantaawo kaari kameethatatsi; omaanta rañaakagaeyemini eejatzi Awinkatharite Jesokirishito tema ijeekanaki pajankaneki, rootaki, piyoteeyantaaririni piweshiryakayaari Tajorentsi.

¹² Tema okimiwitaka pikamaki: eero iroñaaka pantapiinteero kaari kameethatatsi, eero pikenkithashiriio roojatzi eero pantziro okowashitari piwatha. ¹³ Ari okimiwitaka pikamaki, eero pathaagakotaawo iroñaaka piwatha antakaapiinteemiro kaari kameethatatsi. Eejatzi okimiwitaka rowañaagaemi Tajorentsi, rootaki pishinetantyaariri rantakaayitemironi kameethatayitatsirini. ¹⁴ Eero iroñaaka

panteero kaari kameethatatsi. Tekatsi okantya omperatemini pantero oetarikapaeni, tema ikaminthagaeyakimini Tajorentsi, ineshironkateeyakimini.

Noshiyakaawentemiri apaani omperataarewo

¹⁵ ¿Iitaka anteri iroñaaka? Ayoteeyakini tekatsi omperateeyeeni eejatzi ayoteeyakini ineshironkatapiinteeyakaeni Tajorentsi. ¿Okameethatzima antashitapiintyaawo kaari kameethatatsi ineshironkatantapiinteeyakaerini? Teewee, tee okameethatzi.

¹⁶ ¿Ninkama pipinkathataperoteri? Aririka pipinkathateri iwinkatharite kamaaripaeni, rantakaapiintemiro kaari kameethatatsi, omaanta rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta aririka pipinkathateri Tajorentsi, eejatzi pikemijantaperoteri, rantakaapiintemiro kameethatayitatsirini, rootaki piyaatanteeyari jenokinta Tajorentsiki. ¹⁷⁻¹⁸ Kyaaryo paerani pipinkathatawitarini iwinkatharite kamaari, omaanta iroñaaka pipinkathateeri Tajorentsi. Pikemijantaperoteero maawaeni riyotagaeyeemirini irira, rootaki nopaasonkitantariri. Pantapiintawitawoni kaari kameethatatsi, omaanta oeyowakimi Ishire Tajorentsi, iroñaaka pantapiinteero kameethatayitatsirini.

¹⁹ Nokamantemiro okimitawo iñaawaetzi atziripaeni, riraga theenkatsiri pikemaeyantyaaworini. Okimitaka paerani pipinkathawitarini iwinkatharite kamaari eejatzi eekiro piyaataye panantaworini kaari kameethatatsi, okameethatzi iroñaaka pipinkathateeyerini Tajorentsi eejatzi eekiro piyaataye panteeyantyaaworini kameethatayitatsirini, pikameethaperoyantyaarini. ²⁰ Paerani, pikemijantaperoyawitarini iwinkatharite kamaari pantawitakawo oetarikapaeni, tee pipinkathateeyirini Tajorentsi. ²¹ Omaanta osheki iroñaaka pipashiwentakagaawo panteeyawitarini: ¿iitaka ipinatemirimi kamaari? Panteeyawitanarini, rootaki piyaatantyaarimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. ²² Iroñaaka tekatsi ikantya iwinkatharite kamaari romperateeyeeni eejatzi: tema iroñaaka pipinkathateeyerini Tajorentsi, panteeniri okaatzi ikowakayemiri. Rowameethashireeyemini rirori, ijeekakagaeyemini jenokinta pikanteetapaatyeeyaani. ²³ Pantapiinteeyawitakawoni kaari kameethatatsi, piyaateeyantyaarinimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta paapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, rootaki ikaminthaantashitakimiri Tajorentsi, ijeekakagaeyashitemini jenokinta, pikanteetapaatyeeyaani. Tema ikaminthaashiiyeeni ikowashita.

7

Aririka aapatziyaari Jesoshi tee omperateeyeeni rojankinarini Moeseeshi

¹ Noyemijantzinkarite, eerokateeyakini nojoriiyotzinkarite, nokenkithatakagaeyemini. Tema piyotzi aririka ikame asheninka, tekatsi ikanteeya raapatziyeeyaawo ikantawitakaririni kaminagaantsi. ² Noshiyakaawentemiro iroka. Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Aririka aye tsinani oemi, kijokiro owanakiri, roojatzi ikamantakya. Tee okameethatzi ookashityaari”. Omaanta aririka ikamaki, ojeekashitanaa, omatero roori antero oetarika okoyiri. ³ Omaanta eenirorika oemi, tee okameethatzi oñaathatzimotyaaari paashini shirampari. Aririka ikamaki oemi, ari okameethatzi agae paashini oemi, iroñaakakya tee oñaathatzimotari itaworini oemi. Tekatsi thañeeyaawoni ayeeta paashini. ⁴ Eejatzi, noyemijantzinkarite, ikamaki Jesokirishito: eejatzi okimiwitaka pikaateeyakirini, pikamaeyakini. Iroñaaka eero omperateemi rojankinarini Moeseeshi, tema okimiwitaka kamakimi. Omaanta rañaakagaeyemini eejatzi Tajorentsi panteeyantyaaworini maawaeni ikowakagaeyakimirini. Okimiwitaka aakiri paashini oemi, riraga Jesokirishito. ⁵ Paerani aapatziyawitarini iwinkatharite kamaaripaeni. Akowapiintawitawoni antapiintero kaari kameethatayitatsini, rowaga ithañaapithatawitaakeri Tajorentsi. Aritaki akanteeyarini, antapiinteeyironi okaatzi okowakiri awatha, rootaki aateeyantyaarinimi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

⁶ Omaanta iroñaaka okimitaka akamaeyakini. Ero akenkithashiryagaeyaawoni ikan-teeyirini joriyopaeni, rameteeyarini rirori. Iroñaaka tee antapiintziro okantzirini rojankinatzirini paerani okaatzi okowaki awatha, intakya antapiinte okowaka-gaeyakaerini Ishire Tajorentsi.

Akyaaryoowentero eero anantaperotawo kaari kameethatatsi

⁷ ¿Iitaka nokanteeyimirini? ¿Nokantzimima tee okameethatzi rojankinarini Moeseeshi? Teewee, tee nokantzimi. Eeromi otzimimi, eero niyotziromi nantayitzirini kaari kameethatatsi. Eeromi okantzimi: “Eero piñaawenatawo rashitayitarini paashinipaeni”, eero niyotziromi kaarira kameethatatsi. ⁸ Iyotaawitakina tee okameethatzi nokowashiryaperoyironi oetarikapaeni, niyotawitawo; omaanta eekiro niyaatatyee nokowashiryaperotanakiro oetarikapaeni. Eeromi otzimimi kaminagaantsi rashi Tajorentsi, eero niyotziromi tee okameethatzi nokowashiryawitakari. ⁹ Paerani, tekirani niyotzironi Kaminagaantsi rashi Tajorentsi, nokimoshiryashitawitakani. Omaanta roojatzi iyotaantakina eeniro nantani, rootaki nowashiretantakari. Niyotanaki niyaatemi paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁰ Noetawitaka aririka nanteromi maawaeni okantziri Rojankinarini Moeseeshi nokanteetatyeeyaani nojeekemi jenokinta, omaanta tekatsi nokantya nomonkaatero. Iyotaakina iroñaaka eenitatsi nantani, rootaki niyaatantyaarimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹¹ Osheki nokenkithashiryakiro kaari kameethatatsi, amatawithawitakina, rootaki kaari nomonkaatantaworini okantziri Rojankinarini Moeseeshi. Roojatzi niyotantanaka iyaatakaatyeenami paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹² Ñaakiro, okameethaperotaki Rojankinarini Moeseeshi: rootaki iñaani Tajorentsi, okameethaperotaki.

Ikantziri iitaka antapiinantawori kaari kameethatatsi

¹³ Ari okameethatzi Rojankinarini Moeseeshi, omaanta ¿iitaka niyaatantyaarimi paamariki kaari tsiwakanitatsini? ¿Rooma rojankinarini Moeseeshi jatakayenanimi? Kaari, omaanta jatakayenanimi nantakiro kaari kameethatatsi, rootaki niyaatantyaarimi. Tema iyotagaana rojankinarini Moeseeshi tee okameethatzi iroka nantawitakarini. ¹⁴ Okameethataki roori, tema Tajorentsi rirootaki jankinatakaantzirori; omaanta naaka, kantakaashitakawo tee nokameethatzi naaka. ¹⁵ Tee niyotakota oeta awijimotakinari: nokowawita nojeekemi kameetha, omaanta, tee nomatziro. Nantapiintakiro kaari nokowaperotawita nanteri. ¹⁶ Niyotaki tee okameethatzi iroka nantayitakirini, niyotaki okameethataki iroka iyotaantziri Rojankinarini Moeseeshi. ¹⁷ Tee nokowawita nanteromi oetarikapaeni, omaanta ashi noyiro tee nokameethatzi, rootaki nanantawori. ¹⁸ Niyotaki tee nokameethaperotzi nowathaki. Nokowaperotawitaka nanteromi kameethatayitatsirini, omaanta tee nomatziro. ¹⁹ Tee nantapiintziro kameethatatsiri nokowawitari nanterimi, inta eekiro nantapiintanakitziro kaari kameethatatsi kaari nokowawita nanteri. ²⁰ ¿Iitaka nantashitantawori kaari nokowawita nantero? Rooma ashi noyiro tee nokameethatzi, rootaki nantashitantakawori.

²¹ Aritaki nokantatyaani: nokowawitaka nojeekemi kameetha, omaanta omapokakina eejatzitane nantaneero kaari kameethatatsi. ²² Nokenkithashiryaperotawitakawo najankaneki iñaani Tajorentsi, nokowaperotawitaka nanteromi kameetha ikowakaakinari. ²³ Osheki nokenkithashiryakotaka nowathakira eenitatsi kaari shinetenani nantero kameethatatsiri. Osheki nokenkithashiryawitakari Tajorentsi, nokowawitaka nanteromi ikowakaakinari. Omaanta tee nomatziro nantero, omapokashitanaana nantaneero eejatzi kaari kameethatatsi. ²⁴⁻²⁵ Osheki nashironkaawitaka. Nokenkithashiryawitaka nanteromi ikantakinari Tajorentsi, omaanta ashi noyiro tee nokameethatzi. ¿Ninka amitakotenani eero nantapiinantawo eejatzi kaari kameethatatsi? Tema tee nokoyi niyaate paamariki

kaari tsiwakanitatsini. Rirotaki Awinkatharite Jesokirishito amitakotenani. Rootaki iroñaaka osheki nopaasonkitantariri Tajorentsi.

8

Amitakoeyakaeni Ishire Tajorentsi

¹ Rootaki aapatziyeeyantaririni Jesokirishito kameetha, eejatzi kijokiro oyeri, eero rowashironkagaeyeeni. Tema eero iroñaaka antapiinteeyironi kaari kameethatatsi akoyiri aari. ² Paerani ashi noyironi nantapiintzironi kaari kameethatatsi, niyaatemi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta naapatziyakari rirori, owawijaakotanta-anari Ishire Tajorentsi, owañaashiryaaantaanari. Ojeekakagaena iinja janta jenokinta, nokanteetapaatyeeyaani. ³ Ñaakiro, tekatsi okantya owawijaakoeyeeni rojankinarini Moeseeshi: ashi oyiro tee akameethatzi. Tee amonkaateeyironi okantakaeri. Omaanta rowawijaakoeyakaeni Tajorentsi. Rotyaantakiri Itomi jaka kipatsiki, ratziritapaaki, ikimitaperotapaakae aari, omaanta tee rantziro kaari kameethatatsi. Ikamawentakae aaka, ipaashinitakagae eero akimitantaa paerani. ⁴ Iroñaaka, aririka aapatziyawo Ishire Tajorentsi, ari amonkaatakiro okantakaeri Iwaperite Tajorentsi. Paerani ashi oyironi tee akameethatzi, tee amonkaatzironi okantakaeri.

⁵ Riraga kaari kameethateeyatsini ikenkithashiryaaakopiintawo rantero kaari kameethatatsi. Omaanta riraga yotzirori Ishire Tajorentsi ikowaki rantero okowakaakiriri. ⁶ Aririka akenkithashireero akowashitayitarini aari, aate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Aririka akenkithashireero okowakaakaeri Ishire, ari ajeekaki kameetha eejatzi kameetha akanteetatyeeyaani ajeekimoeyerini Tajorentsi. ⁷ Aririka akenkithashiryaaakotero antayiteroni akowakiri aari, atheenkakiri rirori: tee akoyi antayiteroni ikowakagaeyawitakaerini. Rootaki kaari amatantawo antero. ⁸ Tee imatziro ikimoshiryaaakayeri rirori maawaeni antapiintayitzirorini oetarikapaeni ikowashitakari.

Tsika ikanta riraga kameethatayitatsirini

⁹ Omaantakya eerokapaeni, tee pijeekaeyini iroñaaka okimitaaga okoyiri piwatha, inta okithaataakaapaakimiro eerori Ishire Tajorentsi, rootaki pijeekaeyantaarini kim-itaka okowakaakimiri Ishire. Riraga kaari kithaatakotawori Ishire, tee riyotziri Jesokirishito. ¹⁰ Osheki pantakiro kaari kameethatatsi, rootaki pikamaeyantyaarini piwatha, omaanta pisheninkatakaririka rirori, iñaaperotakimi Tajorentsi pikameethatzi pishireki, pikanteetatyeeyaani pijeekimoteri. ¹¹ Tema rowaga Ishire opiriinteeri Jesoshi. Iroñaaka aririka okithaataakaakimi roori, opiriinteeyeemini eejatzi eerori, owañeeyeemini pishireki eejatzi. Ro imatanteemiri pameentakawo. ¹² Iroñaaka, noyemijantzinkarite, atsipetashiwitakawo aapatziyawitakari iwinkatharite kamaari, eejatzi atsipetashitawitakawo antero kaari kameethatatsi. ¹³ Aririka pantapiintero iroka, piyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta aririka paapatziyawo Ishire Tajorentsi, eero panteero eejatzi kaari kameethatatsi, roojatzikya pijeke jenokinta, pikanteetapaatyeeyaani.

Itominteeyakarini Tajorentsi aapatziyariri Jesoshi

¹⁴ Maawaeni atziri ikithaataakaakari Ishire Tajorentsi, riroteeyakini reentsitepaeni Tajorentsi. ¹⁵ Pamine, aririka okithaataakaakae roori, aakateeyakini itomipaeni rirori eejatzi rishinto. Tee akimitari romperanawo, eejatzi eero athaawantari. Eero akimitaa paerani athaawanteeyawitarini iitarikapaeni. Tema kyaaryo, akanteeri Tajorentsi iroñaaka: “Pawa nashi”. ¹⁶ Aririka ayotaki okithaataakaakae roori, eejatzi iyotagaeyakaeni, rootaki ayoteeyantakarini reentsiteeyakaeni Tajorentsi. ¹⁷ Aakateeyakinirika reentsitepaeni, ari ipaeyakaeni Tajorentsi maawaeni ikowakaakaeri ojeekimoeyeeni iinja, akimiteeyaarini Jesokirishito. Iroñaaka

aririka akimitakoeyakyaarini akemaatsityaawo oetarikapaeni, aritaki iinja akimitakoeyaarini, kameetha ajeekimoeyapaerini Tajorentsi, aweshiryaawenteeyaarini.

Iinja eero akenkithashiriuro oetarika akemaatsitawitakari iroñaaka

¹⁸ Iinja kameetha ijeekakaaperoyeeni janta inampiki, kyaaryo ajeekaperote roojatzi eero akenkithashiriuro oetarikapaeni akemaatsitawitakari iroñaaka jaka. ¹⁹ Ayoteeyakini maawaeni riwetsikaeyakaeni Tajorentsi ijeekakaaperoyakaeni kameetha, eejatzi ipeyee iinja pinkatharitatsini. Raamagaeyaarini maawaeni ikantzi: “¿Tsika okaateka itajonkawenanteeyeerini maawaeni reentsitepaeni ayoteeyantaririni?” ²⁰⁻²¹ Ratsipetashitakawo ijeekayitakini maawaeni riwetsikaeyakirini Tajorentsi: ikamapiinteeyakini rirori tsimeripaeni, pankirentsipaeni, maawaeni; eero añagaeri eejatzi iinja. Tekatsi ranteeyawityaani ikamaeyantakarini, omaanta ikamaeyantakarini rantakirini paerani Araani. Riyotaki Tajorentsi iinja eero okimitaa iroñaaka, inta rowameethaperoyeerini eejatzi maawaeni ikaatzi jeekanteeyaworini kipatsi, tema eejatzi ikimitagae aari iinja rowameethaperoyeeni: tema aakateeyakini reentsitepaeni maawaeni. ²² Ayoteeyakini rowashironkaapiinteeyakani maawaeni riwetsikani Tajorentsi, eejatzi ikamaeyini: ikantani, roojatzi iroñaaka. Tema ikimiteeyakawoni tsinani, rowashironkaapiinteeyironi, tema atsikamoonthatziro tsinani aririka okoñaawaanite eentsite. ²³ Eero apatziro okaatzi riwetsikakiro Tajorentsi oyeero kitejiri rowameethatero, inta eejatzi aaripaeni aapatziyariri Jesoshi, ashironkagaeyawitakani, oyeero. Tema eeniro akemaatsiteeyakarini, omaanta eenitatsi Ishire Tajorentsi, ojeekantakae ajankaneki amitakoeyakaeni. Omaanta akowaeyakini ikimitakaantaperoyeeni Tajorentsi aaka reentsitepaeni ipaashinitakagae aririka apiriinte. Roojatzi eero akemaatsitaawo oetarikapaeni, eero akamae eejatzi. ²⁴ Aririka ayotaki imonkaatero Tajorentsi ikantakaeri, aapatziyakari awijakotantaari. Omaanta tekira ithonkiro, tekira imonkaateeyironi maawaeni ikantakaeri aari rootaki oyaakotantyaariri. Omonkaatakyaarika, ¿arima oyaakoteero okaatzi ikantakaeri? Eero. ²⁵ Aririka ayotaperotaki imonkaateero ikantakaeri, kameetha eekiro aatatyee oyaakotero, eero akantashiryaa.

Amitakoeyakaeni Ishire Tajorentsi, okantziri Tajorentsi ramitakoeyeeni

²⁶ Tee ayoperoyeyini aari, omaanta amitakoeyakaeni Ishire Tajorentsi. Tee ayoperoyeyini amaneri Tajorentsi kameetha, omaanta iyotzi roori Ishire, okantakowenteeyakaeni; kameetha okenkithatakaeri, eero amatziro akimityaawo. ²⁷ Riyoperotakae Tajorentsi okaatzi akenkithashiryaari ajankaneki, eejatzi riyotakiro oetarika okantziriri Ishire. Aririka okantakowentakae, iyotakiro maawaeni ikowakaakaeri Tajorentsi, rootaki amanantyaariri, tema rootaki Ishire kankoteeni. ²⁸ Ayoteeyakini aririka anintaperotakiri Tajorentsi, eejatzi aririka antapiintakiro ikowakagaeyakaerini, roojatzi ikantyaani rirori itajonkakowenteeyeeni. Aririka opomeentsizimotawitakae, omaanta eero ishinete owashironkaeya. ²⁹ Paeraniperoroña riyotzitakaeni ari aapatziyakyaari rootaki ikantzitantakarini: “Ikameethatanaki aapatziyeeyanarini, ikimiteeyaari Notyomi”. Tema irira rirotaki Jesokirishito. Rirotaki itomipero paeraniperoroña, ijeekitani; rimpaeteeyakaeni aririka aapatziyeeyarini irira ari reentsiteteeyakaeni aari, akimitaari paashini reentsite Tajorentsi. ³⁰ Paerani ikantzitakani: “Neentsiteteeyaarini”, roojatzi reentsitetaperoyakaeni; eejatzi iñaaperoyakaeni akameethatzi ikimitakaantakae tee antziro kaari kameethatatsi. Eejatzi ikantzitakani: “Iinja kameetha ijeekimoeyenani jaka nonampikika”.

³¹ Tema okameethateeyakini iroka. Ñaakiro, itajonkawentaperoyakaeni Tajorentsi: ¿ninka iroñaaka owashironkagaeyeeni? Tekatsi. ³² Tee ithañeeyari Itomi, omaanta rotyaantakiri jaka kipatsiki ikamawenteeyakaeni. Tema ayoteeyakini

eejatzi iinja ipapiinteeyeeni aaka maawaeni koetyeemoeyakaerini. ³³ Tema riyoyagaeyakaeni Tajorentsi, iñaakae akameethatzi ikimitakaantakae tee antziro kaari kameethatzi: ¿ninka iroñaaka kantatsini eeniro antani? Tekatsikya. ³⁴ ¿Ninkama kantakoteenika: “Eeniro pantani”? Tekatsi: tema ikamawenteeyakaeni Jesokirishito rowawijaakoeyakaeni. Eejatzi ipiriintanaa, ijeekimotapaeri Ashitariri rakoperoki, ikaatziri ipinkathariwenteeyakaeni, eejatzi raminakowentakae. ³⁵ ¿Ninkama ookakaeyerinika Jesokirishito inintaperoyakaeni? Tekatsiroña. Omawitya rowashironkagaeteerika, aririka opomeentsitzimoeyeeni oetarikapaeni, rajaryagaeteerika rowashironkagaetee, aaperoterika atashe, tekatsirika akithaatyaaeri, athaawantayitarini oetarikapaeni, rowamagaetakaerika; omaanta ikantani Jesokirishito, inintaperoyakaeni. ³⁶ Okimita okantzitakarini rojankinateetakirini paerani peroroña: “Naapatziyakimi Tajorentsi, rootaki rajaryaantapiinteetakirini rowamagaetena. Ikimitakaantena owisha: tema rowamaapiinteetayitzirini maawaeni kitejiri rowantariri”. ³⁷ Kyaaryo osheki inintaperoyakaeni Jesokirishito, ikantani: itajonkawenteeyakaeni, ranaakotakaakaeri maawaeni kowatsiri rowashironkaakae. Tema rootaki aweshiryawentaperoyantakaririni. ³⁸⁻³⁹ Kyaaryo, tekatsi ookakagaeyenarini ininteeyakaeni: eero imatziro ronampiri Tajorentsi, kamaaripaeni, pinkatharipaeni, jenokijatzi, kipatsijatzi, maawaeni riwetsikaeyakirini Tajorentsi, eero imatziro. Okantawitya aririka akamaki, eeniroka añi, eero imateeyironi iroñaaka, eejatzi eero imatziro iinja. Rooma aapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, iroñaaka inintaperoyakaeni, eejatzi kijokiro rowaeyakaeni maawaeni.

9

Tajorentsi riyoyaakiri ninkarika ikowakaakiri irira

¹⁻³ Osheki nokenkithashiryaakotakiri maawaeni nojoriiyotzinkarite. Kyaaryootaki iroka nokantakiri, riyotaki Jesokirishito tee notheeya. Eejatzi okithaatakaakina Ishire, iyotakaakina kyaaryo nokantaki. Netakoperotakari nojoriiyotzinkarite, tee raapatziyari Jesoshi. Aririkami nomateromi nowawijaakoterimi riroripaeni, niyaateetami paamariki kaari tsiwakanitatsini rawijakotanteeyarinimi; niyaaterikami janta, eero noñiirimi naaka Jesokirishito. Ñaakiro, osheki nokowaperowitaka rawijakoeyeenimi ⁴ icharineeteeyakarini Ishirayeeri.* Tema irira reentsiteteeyawitakarini Tajorentsi. Ineeyakirini itajonkantaki, eejatzi ikemaeyawitakawoni ikantawitariri, riyoteeyawitakawoni Rojankinarini Moeseeshi, riyoteeyawitakani tsika ikantyaami raapatziyarimi, eeniro ikashiyakagaeyakiririni aririka ikemijantaperoteri, ⁵ riroteeyakini ichariniitenipaeni riraga itakaworini paerani, riroteeyakini ichariniiteni paerani Rotyaantanewo Tajorentsi. Tema rirotaki Tajorentsi, okameethatzi akanteetateyeyaani añaperoyeerini eejatzi apinkathataperoyeerini maawaeni. Aritaki okantyaani.

⁶ Riyoteeyawitawoni Iwaperite Tajorentsi, omaanta tee raapatziyeeyawoni. ¿litaka kaari raapatziyeeyantawoni? ¿Ramatawitakirima Tajorentsi? Teewee, tee ramatawitziri. Pamine, maawaeni icharineeteni Ishirayeeri tee ikimitaperoyarini: rooma tee raapatziyeeyarini Tajorentsi maawaeni, inta apaanipaeni. ⁷ Eejatzi tee ikimitaperoyarini Awaraamani maawaeni icharineeteni. Tema ikantakirini paerani Tajorentsi: “Apatziro picharinitaperoyaarini maawaeni icharineeteni riraga Ijaaka”. ⁸ Iroñaaka nokamantemiro iroka roshiyakawentziri. Tee reentsitetari Tajorentsi maawaeni icharineeteni Awaraamani. Apatziro isheninkaeyakarini riraga icharineeteni Ijaaka. ⁹ Tema ikantakirini Tajorentsi riraga Awaraama: “Awijaneentsirika apaani ojarentsi roojatzi otzimantakya Jaara otomi”. ¹⁰ Paashini ojarentsi ikoñaataki Ijaaka. Ikantaka rantaritaki, raaki iina, owaero Riweeka. Roojatzi omotzitakiri, rirotaki tsipantzi. ¹¹⁻¹³ Eenirowa

* **9:4** Ishirayeeri eejatzi Jakoowo rirotaki apitetachari iwaero apaani atziri.

rirori omotzitziri riniro, tekira rantziro kameethatatsiri eejatzi tekira rantziro kaari kameethatatsi, omaanta eeniro ikowakaetakariri Tajorentsi. Irira riyoyaakiri ikantz-itakawoni rowaga Riweeka: “Riraga jewatatsini ikoñaatapaaki ipinkatheeteri riraga oyaatapaakyaarini”. Tema rootaki okenkithatakotzitaririni Iwaperite Tajorentsi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Nonintaperoteri Jakoowo osheki, omaanta riraga Isawoori eero nonintaperotziri osheki’ ”. Ñaakiro, riyotzitari Tajorentsi ikowakaetakaririni: roojatzi imatakaantakari.

Tsika ikantziriri Tajorentsi joriiyo eejatzi kaari joriyotatsi

¹⁴ ¿Okameethatzima akante: “Tee okameethatzi iroka rantziri Tajorentsi”? Teewee, eero akantzi. ¹⁵ Tema paerani ikantakirini Moeseeshi: “Tema naaka kantatsiri ninkarika noneshironkateri, eejatzi ninkarika netakotyaari”. ¹⁶ Tee riro atziri kantatsini, inta Tajorentsi. Riyotzi irira ninkarika ineshironkataperoteri. ¹⁷ Tema paerani ojankinatakani ikantziririni riraga iwinkatharite ejiipitojatzi: “Nopeyemi pinkatharitatsini, riyoteeyantyaarini atziri osheki notajorentsitaki, eejatzi osheki ipinkathateeyantenarini maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki”. ¹⁸ Ñaakiro, tema rirotaki Tajorentsi kantatsiri ninkarika ikowakaari ineshironkateri. Tema eejatzi rirotaki kantatsiri ninkarika kijoshiretatsiri rajankaneki. ¹⁹ Naamaashita iroñaaka pikantena: “¿Arima? Kyaaryorika pikantakiri, ¿iitaka ikijawenantenawori nantayitzirini? Tema nantayitakironi rantakaakinari rirori”.

²⁰ Pamine, eeroka atziri: tee okameethatzi pipiyathatyaari Tajorentsi, osheki ipinkatharitziri irira. Noshiyakaawentemiro kowitzi. Okantzirima wetsikirori: “¿Iitaka kaari piwetsikantana naari kameetha?” ²¹ Rowaga wetsikirori tema rootaki kowakawori tsikarika okanterori kipatsi. Apaani owatha kowitzi. Tema okameethatzi owetsikakiri apaani rooperotatsiri, omaanta paashini tee opantaperotya. ²² Aririka ikowaki Tajorentsi, tema okameethatzi rowashironkaayiterini iinja. Tema okameethatzi riyotakagaeyerini atziri eeniro itajorenka. Omaanta tee rowashironkagaeyirini intsipaete riraga kaari kameethateeyatsini, omaanta imaeritakotashitawo rantayitzirini, tema ikowakiri ikenkithashireeyami ikaminthaantakyaaririmi. ²³ Omaanta ikaminthaaperotakiri riraga jatatsini jenokinta; ikowakaakiri riyoteeyeni osheki ikaminthaantzi, eejatzi osheki ipinkatharitziri. ²⁴ Riyoyaakiri apanipaeni joriiyo riyoteeyantaaririni eejatzi riyoyaakiri apanipaeni kaari joriyotatsi. Aakateeyakini riyoyayitakirini, ayoteeyantaaririni. ²⁵ Tema paerani rojankinatakotzitakaeni riraga Oseeyashi, ikantzi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Kaari naawita nosheninka, omaanta iroñaaka nosheninkataari.

Kaari naawita nonintanewo, omaanta iroñaaka nonintaperoteeri’ ”. ²⁶ Eejatzi janta tsikarika Tajorentsi ikantakiri: “Kaari naawita nosheninka”, iinja ikenkithatakoteeteri riraga peyaachani ikanteri: “Eerokapaeni reentsitepaeni Tajorentsi, riraga añaaperotatsiri”.

²⁷ Eejatzi eenitatsi iroka rojankinatakirini Iseeyashi. Ikenkithatakotakiri joriyopaeni ikantzi: “Ikaateeyakini icharineeteni Ishirayeeri oshekiperoroña. Ikimitakawo opane impaneki roshekiperotaki. Omaanta eero roshekiperotzi awijakotaatsini. ²⁸ Iinja imonkaatero Tajorentsi maawaeni ikantakiri: romapokaeyerini maawaeni theenkantatsiri, rowashironkagaeyerini. Ithotyaaperoeyerini, maawaeni”.

²⁹ Tema eejatzi rojankinatakini rirori, ikantzitakani: “Eeromi ikamintheeyeenimi Tajorentsi, riraga antzirori oetarikapaeni, eeromi isheninkateeyeenimi, tema ari ithonkaeyeenimi maawaeni, akimiteeyaarini riraga joroomajatzini eejatzi riraga komoorajatzini”.

Ikamantziri iitaka kaari raapatziyantari joriyopaeni

³⁰ ¿Iitaka eejatzi nokamantemiri? Paerani riraga paashinijatzitatsiri atziri tee ikowaeyawitani rowameethateri Tajorentsi, omaanta iroñaaka raapatziyeyearini

rootaki iñaaperotantakariri ikameethatzi. ³¹ Omaanta riraga joriiyopaeni ikowaeyawitani rirori imonkaatayiteronimi ikantayitziririni Moeseeshi ikameethatantyaarimi, omaanta tee imateeyironi. ³²⁻³³ ¿Itaka kaari iñaaperotantariri riroripaeni ikameethatzi Tajorentsi? Tee rameenteeyarini omaanta ikowaeyawitani rantero oetarikapaeni. Osheki ikompitakawo, tee ikowaeyini raapatziyari Jesoshi. Paerani rojankinateetzironi iroka: “Ikantakotakiniri Tajorentsi Rotyaantanewo: ‘Notyaantawityaanari joriiyopaeni notyomi, omaanta eero riyoteeyawakirini. Okimiwitaka rantziwatyaawo mapi, ipariyantyaawo; tee riyoteeyirini rirotaki Notyaantanewo, rootaki rowashiretantyaari. Omaanta eero rowashireta riraga aapatziyariri, inta riweshiryawentaperoeayarini’ ”.

10

¹ Noyemijantzinkarite janta Oroomaki, osheki nokowaperotaki rawijakoeyenimi maawaeni nojoriiyotzinkarite, osheki namanapiintziri Tajorentsi: “Paapatziyakaagaeyarini nojoriiyotzinkaritepaeni rawijakotanteeyaaari”. ² Niyotaki osheki ikowaeyawitani ikyaaryoowentenirimi Tajorentsi oetarikapaeni rantziniriri, ishintsiteniri maawaeni. Omaanta tee riyoteeyini oetarika ikowakaaperoeyakiririni. ³ Tee riyoteeyini tsika ikanteeri Tajorentsi iñaaperotanteeyaarini ikameethatzi. Ikowaeyawitani rowameethatashityaami apaniroeni, omaanta tee ikoyi raapatziyawo okaatzi ikantziro Tajorentsi iñaaperotantakariri ikameethatzi. ⁴ Pamine, ipokaki Jesokirishito, ikamawenteeyakaeni. Iroñaaka, aririka aapatziyakaari rirori, ari iñaaperoeyeeni Tajorentsi akameethatzi. Atsipetashitakawo iroñaaka antayiteroni ikantzirini Moeseeshi awijakotanteeyaarimi.

Tsika akantya awijakoeyanteeyaarini

⁵ Paerani riraga Moeseeshi ikenkithatakotakiri riraga kowatsiri rawijakotantyaawomi Rojankinarini Moeseeshi: “Eenitatsirika kowatsini imonkaayiteroni rawijakotantyaari, okameethatemi imonkaateeyeronimi maawaeni, ikanteetatyeeyaani. Eeromi ikompitawomi”. ⁶ Omaanta aririka aapatziyeeyaarini Jesoshi iñaaperotantariri Tajorentsi akameethatzi eero akantzi ajankaneki: “Pomeentsitaka awijakotanteeyari. Thame aatashiteri Jesokirishito janta jenokinta, aakiteri jaka rowawijaakotanteeri”. Eero akantashita; ⁷ eejatzi eero akantashita: “Thame aate tsikarika iyaatzi ishira kamaentsiripaeni inthomaenta kipatsi, apiriinantyaariri Jesokirishito, rowawijaakotanteeri”. Eero akantzi. Tema tzinaanaa paerani. ⁸ Aririka aapatziyakaari, aritaki awijakotee: eero antayitzironi pomeentsitayitacharini. Tema eeniro jaka iñaani Tajorentsi: kaari pomeentsitachani pikenkithatakotero eejatzi pameentyaawo. Rootaki iroka nokamanantapiintziri: paapatziyari Jesoshi pawijakotanteeyarini. ⁹ Aririka pikamanteri paashinipaeni atziri pipinkathatakiri rirori, eejatzi aririka pikenkithashiryaaakiro pajankaneki ipiriinteeri Tajorentsi, aritaki pawijakotee. ¹⁰ Ñaakiro, aririka ameentyaari riraga Jesoshi ajankaneki iñaaperoeyeeni Ashitariri akameethatzi; eejatzi aririka akamanteri paashinipaeni atziri aapatziyakari rirori, aritaki awijakotee. ¹¹ Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Eero ipashiwenta riraga aapatziyariri Jesoshi, tema eero ramatawitziri”. ¹² Amonkaatawakagaeyakani: joriiyo eejatzi paashinijatzitatsiri atziri, apintzi Awinkatharite. Ameenteeyakarini, rootaki ipinkathariwenteeyakaerini, ineshironkateeyantakaerini maawaeni. ¹³ Tema eejatzi okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Rawijakoeyeeni maawaeni ameenteeyaririni Awinkatharite”.

Osheki itheenkanteeyini joriiyopaeni

¹⁴ Eerorika raapatziyari Tajorentsi atziri, ¿tsikama ikantyaaka rameenantyaariri? Eero imatziro. Eerorika ikemakotziri, ¿tsika ikantyaaka raapatziyantyaariri? Eero imatziro. Tekatsirika kenkithatakaantatsini, ¿tsika ikantyaaka ikemakotantyaariri?

Eero imatziro. ¹⁵ ¿Arima imatakiro atziri riyaaate ikenkithatero iñaani Tajorentsi tekat-sirika otyaanterini irira? Eero imatziro. Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Tema osheki aweshiryaawentakari riraga pokatsiri kenkithatzirorini iñaani Tajorentsi, tema añaaperoyakirini”. ¹⁶ Omaanta tee raapatziyeeyimini maawaeni. Tema rootaki ikan-takirini paerani Iseeyashi: “Nowinkatharite, nokamanteeyawitakarini, omaanta een-itatsi osheki kaari aapatziyeeyimirini”. ¹⁷ Eerorika ikamanteetee, eero amatziro aap-atziyari Jesoshi. Tema ikamanteetakae ikamawentakae irira, rowawijaakotantakaeri.

¹⁸ Tema ikemaeyakini maawaeni joriiyopaeni. Kyaaryo, ikemaeyawitakawoni. Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Riyaataki kenkithatakaantatsiri maawaeni kipatsiki, ikemaeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni”. ¹⁹ ¿Tee riyoteeyawakironi joriiyopaeni? Tema ikamantakirini paerani Moeseeshi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Iinja paamakotyaari paashinijatzitatsiri atziri pimaninteyawitakarini. Ro pikijantyaariri nowawijaakoey-eerinira’ ”. ²⁰ Eejatzi rojankinatakini Iseeyashi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Tee ikowaw-iteni riyotena riraga atziripaeni, omaanta riyoteeyakinani iroñaaka: niyotakaaper-oeyakirini. ²¹ Omaanta riraga joriiyopaeni nokantapiintawitakari, omaanta ipiy-athatakina, tee ikoyi raapatziyena’ ”. Rootaki rojankinatakinarini riraga Iseeyashi.

11

Tsika ikantyaaka riraga joriiyopaeni

¹ Naamaashita pojampitena iroñaaka: “¿Arima? ¿Eeroma iroñaaka rookaeri Tajorentsi maawaeni joriiyopaeni, riraga reentsiteeyawitarini?” Eero. Tema naaka joriiyo. Nocharineeteeyakarini Awaraamani eejatzi Irijamiini. ²⁻³ Naakateeyakini joriiyo. Tema paerani riyoyagaeyakinani Tajorentsi, roojatzi iroñaaka raakameethateeyantaanarini. Tema piyoteeyakini okantzini Iwaperite Tajorentsi. Okenkithatakotakirini Iriiyashi paerani, ikenkithatakaeri Tajorentsi, ikantziri: “Nowinkatharite, teewee ikameethateeyini irika nojoriiyotzinkarite. Rowamaapiintayitakirini riraga kamanantayitzirorini piñaani. Rookakaayiteerini isheninka raapatziyeeyawitzimini. Iroñaaka ikowaeyakini rowamaena naari. Apaniroeni naaka naapatziyimi”. ⁴ Tema piyoteeyakironi eejatzi rowaga rakanakiriri, ikantzirini: “Eenitatsi ikaatzi jeekatsiri 7.000 shirampari aapatziyaperotanari. Tee rotziwerowashitawo ipinkathatanteeyaworini rirori rowaga Waari iitajorentsitateeyawitarini paashinipaeni”. ⁵ Eejatzi okimitaaka iroñaaka. Eenitatsi eejatzi apanipaeni joriiyo riraga riyoyaanewo Tajorentsi, ineshironkaeyakirini. ⁶ Ñaakiro, ineshironkaeyakirini, tee ikantziri rantero oetarikapaeni. Ikanteririkami rantayiteronimi oetarikapaeni, tee ineshironkatziri.

⁷ Ari, ¿tsika okantari iroñaaka? Ikowaeyawitakani iñaaperoyerinimi Tajorentsi, omaanta, tee. Iñaaperotayitakirini apanipaeni: riraga riyoyayitakirini. Omaantakya paashinipaeni, tee ikowaeyini raapatziyaperoyaarini Tajorentsi inta romajontyaakiri rajankaneki. ⁸ Tema eejatzi okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Ipeyapithatakiri Tajorentsi ikenkithashiryaantawitari. Iñaayitawitakawoni oetarikapaeni, ikemayitawitakawoni, omaanta tee riyotakotawakiro: tee raapatziyari Tajorentsi. Aritaki ikanteeyani, roojatzi iroñaaka”. ⁹ Eejatzi ikantzini Iraviiri: “Riweshiryaawentawitakawo oetarikapaeni, omaanta ramatawiteeyaani apaniroeni. Roojatzi ikamaeyeni, ikemaatsiwenteeyaawoni rantayitzirini. ¹⁰ Eero iinja ojeeki riyotantari, eero riyoteeyini. Ikantyaani ashi royiro rashironkaeya”.

Tsika ikantaka joriiyo eejatzi paashinijatzitatsiri atziri

¹¹ Ari itheenkaeyakini joriiyopaeni rootaki nojampitantzimiri: ¿Ikijaperoyakirinima iroñaaka Tajorentsi rirori, eero ishinetantari rawijakotya? Teewee. Omaanta ranantakawori kaari kameethatatsi rowawijaakoeyantakaririni paashinijatzitatsiri atziri ikowantyaari joriiyopaeni ikimiteeyaarini riroripaeni, raapatziyaari Jesoshi.

¹² Itheenkaeyakini, tee ikowaeyini raapatziyari irira, omaanta rawijakoeyeeni paashinijatzitatsiri atziri. Iinja, aririka raapatziyaperoeyaarini joriyyopaeni rirori, tema eekiro riyaatatyee raapatziyaperoeyarini eejatzi paashinijatzitatsiri atziri rawijakotanteeyaarini.

¹³ Tee eerokapaeni joriiyo. Piyoteeyini rotyaantakina Tajorentsi nokenkithataka-gaeyakimini. Aririka notsipatyaari nojoriyotzinkarite nokantani nokenkithatakotero nantawaero eejatzi pawijakotantyaari osheki eerokapaeni. ¹⁴ Nokowaki nokenkithashiryakagaeyerini iñaani Tajorentsi nojoriyotzinkarite eejatzi raamaawaeta kaari joriiyo, rawijakotagaananteeyarini rirori. ¹⁵ Itheenkaeyakini iroñaaka, rootaki kaari iñaaperoeyantarini Tajorentsi ikameethatzi; omaanta eeroka iñaaperoeyakimini pikameethatzi. Omaanta iinja iñaaperoeeyerini rirori ikameethatzi, tema okameethaperotanaki. Riyaateeyenimi oshekipero janta paamariki kaari tsiwakanitatsini, omaanta iinja riyaatagaanteeyini osheki janta jenokinta, okimiwitaka ipiriinteerimi. ¹⁶ Pamine, iñaaperotakirini Tajorentsi Awaraamani ikameethatzi, rootaki riyoyaantakariri icharineetenipaeni ratziritantyaariri. Noshiyakaawentemiro eejatzi inchato: aririka okameethataki oparitha, tema eejatzi okameethataki owaempeki roori. Okimitaka ikameethataki Awaraamani, eejatzi ikimityaari iinja icharineeteni ikameethateeyanakini.

¹⁷ Iroñaaka noshiyakaawentemiro eerokapaeni kaari joriiyo rowaga inchato oetachari oriiwo. Okameethataki oparitha, omaanta tee okithokitzi owaempekiki. Rootaki ichekanteetawori, rookaeteero. Rayi paashini owaempeki, omaanta roori oriiwoniro. Riyontaakiro roori, rootaki tzimatsini okithoki. Ro oparitha shookakayeroni. Rowaga owaempekini ichekaetziro oshiyakaawentziri joriiyo; rowaga owakirari oriiwoniro riyontaakiro oshiyakaawentakimi eeroripaeni, tema eeroka kaari joriiyo. ¹⁸ Iroñaaka eero pikantakaaperota eerori: “Nokameethatzi naaka, tee nokimitari riraga joriiyo”. Ñaakiro, tee pijeekashita apaniroeni, eero pimatziro apaniroeni, inta omatakaakimiro Ishire Tajorentsi, kimitaka oparitha oriiwo amitakotakiro owaempeki oriiwoniro. Ari okanta riyotaakaero riraga joriyyopaeni ramitakotakae eejatzi riweshiryakagaeyakaeni. ¹⁹ Naamaashita pikantzi: “Rookakiri Tajorentsi joriiyo kimitaka ichekanteetawori owaempeki oriiwo rooma riyontaakinawo. Tema iroñaaka kijokiro royena naaka”. ²⁰ Kyaaryo, omaanta itheenkakiri, rootaki rookantawitakariri. Paapatziyeeyakarini Jesoshi eeroka, rootaki kijokiro rowaeyantakimirini. Kyaaryoowa pikantakaaperotashitakarira, omaanta okameethatzi pipinkathataperoteri. ²¹ Pamine, rookakiri riraga Tajorentsi riraga theenkiriri, omawitya rirotaki riyoyaawitakariri. Eejatzi eeroka, kyaaryoowa rookimikari aririka pitheenkiri.

²² Piyoteeyakini ikaminthaantaki Tajorentsi, omaanta eejatzi rowashironka-gaeyakirini riraga antzirori kaari kameethatatsi. Aririka pikantyaani paapatziyari, ari ikantyaani ikamintheeyemini. Eerorika pikantyaani paapatziyaperotari, rookaneemi eerori. ²³ Eejatzi riroripaeni: aririka rookaero itheenkirira roojatzi raapatziyeeyarini, ari iñaaperoeyerini Tajorentsi ikameethatzi, tema rirotaki Pinkatharipero. Okimiwitaka riyontaakiro eejatzi oriiwoki. Tema rirotaki rirori kankowenteririni tsikarika ikanteeyerini atziri. ²⁴ Paerani tee piyoteeyawitarini, omaanta iroñaaka iñaaperoeyakirini pikameethatzi. Aririka raapatziyari riraga iyoeyawitaririni, tema eejatzi iñaaperoeeyerini rirori ikameethatzi.

²⁵ Noyemijantzinkarite, eenitatsi nokoyiri nokamantemiri kaari piyoteeyawitani. Ro nokamanantemiri tee nokoyi pikantakaaperotya. Pamine, itheenkaeyawitani riraga joriyyopaeni iroñaaka, omaanta eero roojatzi ikantatyaani. Aririka omonkaatakya raapatziyeeyari Tajorentsi paashinijatzitatsiri atziri, roojatzi omonkaatanteeya eejatzi raapatziyanteeyaariri riraga Tajorentsi eejatzi joriyyopaeni. ²⁶ Kyaaryo raw-

ijakoeyeeni iinja, maawaeni irira. Tema paerani okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Ijoriyotaki riraga owawijaakoeyeririni, raapatziyakagaeyaarini isheninka rookakagaeyerini itheenkantzi. ²⁷ Nomonkaatero iinja maawaeni nokantzi-takaririni ichariniiteni paerani: nowawijaakoeyerini, eero napiiteero nokijantari kaari kameethatatsi ranteeyakirini’ ”.

²⁸ Iroñaaka ikijeeyakirini, eejatzi itheenkayakirini; rootaki iroñaaka rowawijaakoeyantakimirini Tajorentsi eeroka. Omaanta inintzitarini riraga itakaantakaworini joriyopaeni, rootaki eejatzi iroñaaka inintaperoeyantakaririni maawaeni. ²⁹ Tee ramatawitantzi Tajorentsi: eero raapithateero oetarika ipaeyakaerini, eero rotsiparyaagaari riraga riyoyaakiri. ³⁰ Paerani tee paapatziyarini Tajorentsi, omaanta iroñaaka itheenkaperoyakirini joriyopaeni rirori, rootaki ikaminthagaeyantakimirini eeroka. ³¹ Iroñaaka tee raapatziyari joriyo, omaanta iinja raapatziyeeyaari eejatzi, ikimiteeyeemini eerori. Roojatzi ikaminthaanteeyariri Tajorentsi, ikimitakaanteeyeemini eerori ikaminthagaeyakimini iroñaaka. ³² Ikantzi Tajorentsi: “Eeniro rantani-paeni maawaeni atziri, omaanta nokowaki noneshironkaeyerini maawaeni, nowawijaakoeyerini”.

Riraga Paaworo iñaaperoteri Tajorentsi

³³ Tema osheki ikameethaperotaki. Eenitatsi riyotantari, osheki riyotzi. Tee amatziro ayotziro ikenkithashiryaari rirori, tee ayotayitzironi rantayitzirini. ³⁴ Tema rootaki okantziri Iwaperite Tajorentsi: “¿Eenitatsima yotzirori ikenkithashiryaari Awinkatharite? ¿Eenitatsima yoteeriri ranantayitaworini oetarikapaeni? ³⁵ ¿Eenitatsima perini Tajorentsi oetarikapaeni ipantyaariri okaatzi ikoyiri? Tekatsi. Tema irira ipakae aaka maawaeni, oetarika”. ³⁶ Ñaakiro, rirotaki irira wetsikirori maawaeni. Itajonkakiri maawaeni, ijeekaeyantakarini. Tema rirotaki ashiteeyaririni maawaeni jeekaeyatsirini. Thame iroñaaka maawaeni apinkathataperoyeerini, akanteetatyeeyaani. Aritaki okantyaari.

12

Okaate rantayiterini aapatziyariri Jesoshi

¹ Noyemijantzinkarite, tema osheki ikaminthaaperoeyakaeni Tajorentsi. Rootaki nokowakaaperotantakimiri eero pantashitawo eerori oetarikapaeni, inta panteniri irira okaatzi ikowakayimiri. Eenirowa pañi, kameetha pijeeke riweshiryaawenantemiri: rootaki ikowakagaeyakiririni maawaeni aapatziyariri Jesoshi. ² Eero pikimiteeyarini theenkantatsiri, omaanta paashini pikenkithashiryaagaeyapiinteni. Piyotaperotero ikowakaakimiri Tajorentsi: okameethaperotaki. Aririka pantapiintero iroka, monkaataka: iñaaperoeyemini Tajorentsi pikameethatzi.

Eero pikantakaaperota

³ Ikantakina Tajorentsi: “Piyotagaeyerini oroomajatzi”, rootaki nokamananteeyimirrorini iroka. Eero pikantakaaperota, eero piitashita panaakoeyakirini paashini-paeni pipinkatharitziri. Pikenkithashireeyaani tsika pikantari, piyoteeyeni imatakaaperotakimirika Tajorentsi paapatziyakari Jesoshi. ⁴ Pamine tsika akanteeyarini: eenitatsi oki aminantari, akempita akemantari, apaante añaawaetantari, ako oerikantari, aetzi anashitantari, maawaeni. ⁵ Eejatzi akimiteeyakarini maawaeni aapatziyeyearirini Jesokirishito: akaateeyakini osheki, asheninkatawakagaeyakani. Omaanta inashitayitakani anteeyakirini. ⁶ Tema osheki ineshironkaeyakaeni maawaeni. Imatakagaeyakaeni antayitakironi oetarikapaeni, omaanta inashitayitakani. Eero aperawentawo antayiteroni. Aririka imatakaakimiro pikenkithatakayeri atziri, paapatziyaperotyaari kameetha pikenkithatakantyaariri irira. ⁷ Aririka imatakaakimi petakotyaari paashinipaeni, ari pantero petakotyaari kameetha. Aririka imatakaakimi

piyotaante, ari piyotaante kameetha. ⁸ Aririka imatakaakimi piweshiryakayaari paashinipaeni, ari kameetha piweshiryakagaeyarini. Eejatzi aririka ikantemi pipashitayaarini ashironkaenkari oetarikapaeni, pipaperoteri: eero pishampitsitzi. Aririka pamitakoteri paashinipaeni, eero piperatari, inta pishintsite pamitakoteri. Aririka pineshironkateri paashinipaeni, piweshireeyeyani.

⁹ Pinintaperoyerini paashinipaeni kameetha, eero pikantashitari: “Nonintakimi”, omaanta pinintaperoteri. Eero poejokirotawo kaari kameethatayitatsini, omaanta pikowaperote pantayiteroni kameethaperotatsiri. ¹⁰ Pinintaperotawakagaeyaani maawaeni: tema pikimitawakagaeyakani, paapatziyeeyarini Jesoshi. Pikowaperoyeni pipinkathatawakagaeyani paashinipaeni. ¹¹ Eero piperata, omaanta pikowaperoyeni pishintsite panteniri Awinkatharite maawaeni ikowakagaeyemirini. ¹² Piyoteeyakini imatakimiro Tajorentsi maawaeni ikantakimiri: iroñaaka piweshiryaaawentyaawo. Aririka opomeentsitzimotemi oetarikapaeni, pimaeritakotashitawo inta pikanteri Tajorentsi: “Pamitakotena”. Tema okameethatzi pikantyaani pamaneri Tajorentsi. ¹³ Pipapiinteri piyemijantzinkarite koetyeemotariri. Paakameethatapiinteri ninkarika areetemini.

¹⁴ Pikanteri Tajorentsi ikamintheeyerini kijeeyakimirini, eero pipiyatari. ¹⁵ Aririka ikimoshiryaaanaki atziri, pitsipatanakyaari pikimoshiryaaaperotanaki eerori. Aririka rowashiretya atziri, aritaki pitsipatanakyaari powashiretya piweshiryaaantanakya. ¹⁶ Paakameethatawakagaeyaani maawaeni atziripaeni. Eero pikantakaaperota inta paakameethateri owashironkaenkaripaeni pineshironkateri. Eero pikantzi: “Naaka yotzinkaripero”.

¹⁷ Aririka rantzimotemiro pisheninka kaari inimotzimi, eero pipiyatari. Kameetha pijeeki riyoteeyantemirini atziri pikameethataki. ¹⁸ Eero pipiyawaantetari paashinipaeni. Pikowaperoyeni paakameethateeyerini paashinipaeni, maawaeni. ¹⁹ Noyemijantzinkarite, osheki nonintaperoyakimini. Eero pipiyatari owashironkaawitemini. Rirokya Tajorentsi piyakowentemini. Tema paerani rojankinatakaantakironi Iwaperiteki, ikantakini: “Naaka piyawenteemini, naaka owashironkagaeyeririni. Tema naaka Piwinkatharite. ²⁰ Aririka ayeri kijakimiri itashe, piperi rowanawo roya. Aririka imiritaki irira, pipakoteri imiri. Pantakirorika iroka, roojatzikya ipashiwenantanakya, eerokya rapiiteero ikijeemi eejatzi”. ²¹ Eero pathaagawo kaari kameethatayitatsini antakayemiro oetarikapaeni, omaantakya pikaminthayeri paashinipaeni, poñaayeri kameethatayitatsirini.

13

Okameethatzi apinkathateeyerini pinkathariwenteeyeerini

¹ Pathaagakoperoyaarini maawaeni jewatatsiripaeni: tema rirotaki Tajorentsi kowakaakiriri reewawenante. Eeromi ikowakaerimi, eeromachee reewawenantzimi. ² Riraga piyathatariri jewatatsiri, eejatzi ikimitakiri Tajorentsi, ipiyathatakari irira. Tema rirotaki kowakayiriri reewawenantzi. Iinja rowashironkagaeyerini maawaeni piyathateeyakaririni. ³ Riraga jeekatsiri kameetha tee ithaawantari pinkathari, intakya riraga antapiintzirori kaari kameethatatsi. Eerorika pikoyi pithaawantyaari pinkathari, pijeeki kameetha; pijeekirika kameetha, tekatsi ikantemi. ⁴ Kyaaryo, ikowakaakiri Tajorentsi ipinkathariwente pijeekaeyantyaarini kameetha. Omaanta teerika okameethatzi pantayitzirini, ari pithaawantakyaari. Tee ratsipetashita ipinkathariwenantzi. Ikwakaakiri Tajorentsi rowashironkagaeyerini maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. ⁵ Tee akoyi rowashironkagaeyeeni Tajorentsi, omaanta akowaki antero inimotziriri, rootaki okameethatantari apinkathateri pinkatharipaeni. ⁶ Rootaki eejatzi pipagaanantariri pinkatharipaeni piyorikite. Pipinatakiri ranantyaawori ikowakayiriri Tajorentsi: ipinkathariwenteeyakimini.

⁷ Pipinateeyeerini maawaeni okaatzira pireewitakiriri: pipaeri koriki, impoeshito oetarikapaeni. Pikemijantaperoyerini eejatzi pipinkathateeyerini.

Kameetha anintawakaaperoeyaani, maawaeni

⁸ Eero pireewitayitzirini atziri oetarikapaeni, inta pinintaperotawakagaeyaani. Aririka anintawakagaeyaani, amonkaatayiteroni rojankinatayitzirini Moeseeshi, maawaeni. ⁹ Ikaminaakini: “Eero piñaathatzimotawo piina paashini tsinani, eero piñaathatzimotari piimi paashini shirampari, eero powamaantzi, eero pikoshitzi, eero piñaawenatawo rashitayitarini paashini atziri”. Osheki eejatzi ikantakirini. Eejatzi ikantakini: “Pikimitaaga eeroka pikaminthaaga, eejatzi pikimiteeyirini paashinipaeni pikaminthagaeyerini, pinintaperoyerini”. Aririka anteeyakironi iroka, tema amonkaatakiro maawaeni ikantakirini Moeseeshi. ¹⁰ Aririka anintashireperoteri paashini atziri, tekatsi akantya akijashireeri tema amonkaatakiro maawaeni ikantzirini Moeseeshi.

Eero ojamanitzi ipiyashitaate Awinkatharite

¹¹ Eero ojamanitzi ipiyashiteeyeeni Awinkatharite ragaeyantaateerini atsipateeyantyaaririni. Paerani aapatziyantakaririni, aetashiteeyawitakarini, ari ojamanitanaki ipiyanteeyari. Iroñaaka aamagaeyakarini, rootaki okameethatantari ajeeke kameetha. ¹² Aririka antapiintero kaari kameethatatsi, kimitaka ajeekaki tsiteniriki, amanantawori antayitzirini. Aririka ajeeki kameetha, kimitaka ajeekaki kitejiriki, tee apashiwentakaawo antayitzirini. Ari iroñaaka oshiyawitakawo rooteentsi okitejitee, tema rootzimateentsirika ipokae Awinkatharite eejatzi. Eero antapiintziro iroñaaka kaari kameethatayitatsini, inta okameethatzi ajeekaeyeni kameetha. ¹³ Thame iroñaaka kameetha ajeekaeyeni. Eero antayiteeroni kaari kameethatayitatsini, eero ashinkiteeyaani, eero añaathatawo kaari ayi, eero oñaathatari kaari ayi, eero akijawakagaa, eero añaawenataperotzitari rowaagawo paashini atziri, ¹⁴ eero antayitzironi kaari kameethatatsi akowayitzirini eejatzi akenkithashiryaayitzirini. Omaantakya thame akanteri Awinkatharite Jesokirishito ramitakoeyeeni kameetha ajeekaeyantyaarini.

14

Okameethatzi raakameethatawakagaeyaani maawaeni atziri

¹ Ikowakirika paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi ikaateeyemini piñaaperoeyerini Tajorentsi, ari paakameethateeyawakirini. Tekirarika riyotaperotayiteroni maawaeni ikowakagaeyakaerini Awinkatharite, omaanta eero pipiyawaantetakotari okaatzi riyotawitari rirori. ² Noshiyakaawentemiro. Eenitatsi kantatsiri okameethatzi owaeyaarini iitarikapaeni: iwatha, shinki, chochokipaeni, maawaeni. Omaanta eenitatsi paashini kaari yotaperotatsi: iitawitachari tee okameethatzi oyaari iwatha. ³ Pametari eeroka powapiintari iwatha, eero pimanintaneentziri riraga kaari owari. Eejatzi, teerika powapiintyaari iwatha, eero pikantzi: “Tee ikameethatzi riraga owariri iwatha”. Tema riroteeyakini itomipaeni Tajorentsi, iñaaperoeyakirini rirori ikameethatzi. ⁴ Tema rirotaki Tajorentsi Iwinkatharite. ¿Okameethatzima pikante eerori: “Tee ikameethatzi rirori, tee raapatziyaperotari Iwinkatharite”? Tema Tajorentsi kantawenterini rirori okameethatzirika rantayitakirini, eejatzi ramitakoteri rantayitakironi kameethatayitatsirini. ⁵ Eejatzi eenitatsi paashini kantayitatsirini: “Tee omonkaatawakagaeyani kitejiripaeni, inashitakagaeyawoni apaanipaeni kitejiri añaaperotaperotantyaariri Tajorentsi”. Irira paashini ikantzi: “Okameethateeyini maawaeni kitejiripaeni añaaperotantyaariri, tee inashitayitani”. Ari okameethatzi piyoteeyeni oetarika pikoyiri eerori, omaanta eero pikantawakaawentawo kitejiripaeni. ⁶ Riraga kantatsiri: “Ninashitakagaawo apaanipaeni kitejiri noñaaperotantaariri”,

tema ikowaki ipinkathateri Awinkatharite. ¿Litaka athañaakotantyaariri? Riraga paashini, rowari iwatha, ipaasonkitziri Awinkatharite, eejatzi ipinkathatziri. ¿Litaka athañaakotantyaariri? Eejatzi riraga kaari owari iwatha, ipaasonkitziri Awinkatharite eejatzi ipinkathatziri rirori. Tema eejatzi okameethatzi.

⁷ Tee ajeekawaetashita apaniroeni aaka iroñaaka anantyaawori akowayitzirini. Eero akantashita oetarika antayiterini iroñaaka, eejatzi tsikarika okaate akamantyaari. ⁸ Iroñaaka añeeyatyeeni aari, kameetha apinkathateeyirini Awinkatharite, anteniri rirori maawaeni ikowakagaeyakaerini. Rirotaki kowakagaeroni tsikarika okaate akame, omaanta akantatyeeyaani apinkathateeyirini. Ikantani ipinkathariwenteeyirini añaaatsiri eejatzi kamaentsiri, maawaeni. ⁹ Ikowaki Jesokirishito ipinkathariwenteeyirini añaaatsiripaeni eejatzi kamatsiripaeni, rootaki ikamantakari eejatzi ipiriinantaari. ¹⁰ ¿Litaka pikantakotantakariri piyemijantzinkarite: “Tee ikameethatzi”? ¿Litaka pikiñaanikowenantayitakaririni? Eero pipeyakotziro iroka: iinja añagaeririka Tajorentsi, roojatzi ijeekanaki Jesokirishito iwinkatharimentoki ikananteeri okameethatzirika anteeyakirini aari. ¹¹ Iroka ikantzi Awinkatharite Iwaperiteki: “Nokantani nañaaperotzi naaka, kyaaryootaki iroka nokamantemiri. Iinja rotziwerowashiteeyenani maawaeni atziri ipinkathateeyenani. Ikanteeyenani: ‘Eeroka Tajorentsipero’ ”. ¹² Kyaaryo, añagaeyerini eejatzi, ari akamanteeyerini maawaeni okaatzika antayitakirini jaka kipatsiki, roojatzi ikantakoeyantakarini okameethatzirika antayitakirini.

Kyaaryoowa, pantakaerikari piyemijantzinkarite kaari kameethatzi

¹³ Ari iroñaaka tee okameethatzi akantakotantariri ayemijantzinkarite oetarika, akante: “Tee okameethatzi rantayitzirini rirori”. Kyaaryoowa, pipakaakaerikarira raapatziyari Jesoshi. ¹⁴ Riyotaakina Awinkatharite Jesoshi, rootaki niyotantakari okameethataki maawaeni rowaetayitarini. Okameethatzi oyaari iwatha. Omaanta riraga iitashitachari: “Tee okameethatzi oyaari iwatha”, ari okameethataki eero rowantari rirori; rooma tee okameethatzimotziri aririka rowakyaari rirori. ¹⁵ Eejatzi eerori, aririka poyimotyaari piyemijantzinkarite ipinkakirira rirori, aritaki powashiretakaakyaari: tee okameethatzi. Aritaki pikenkithashiryaakaanakyaari, tee pinintaperotziri. Tema ikamawentakiri Jesokirishito rirori, iroñaaka eero pitheenkakaeri. ¹⁶ Piiteeyawitani okameethatayitakini pantayitakirini, omaanta kyaaryoowa, ikantzimawentzimirokari paashinipaeni. ¹⁷ Aririka apinkathatakiri Tajorentsi, eero akenkithashiryaayitzirini owayitarini eejatzi irayitzirini; omaanta akemijantaperotero Ishire Tajorentsi akameethatantyaari, ajeekantyaari kameetha, akimoshirewenteeyantyaaworini rowaga Ishire. ¹⁸ Aririka kameetha akemijantaperotakiro, ari kameetha antawaeteniri Jesokirishito. Roojatzi iñaaperoeeyeni Tajorentsi eejatzi maawaeni atziripaeni akameethatzi.

¹⁹ Thame iroñaaka aakameethateeyerini ayemijantzinkarite, maawaeni; eejatzi ikimitee rirori, raakameethateeyeeni. Eejatzi ayotaawakagaeyaani kameetha aapatziyaperoeeyantyaaririni. ²⁰ Piyoterika ari pookakaakiri atziri raapatziyari Jesoshi tema poyimotakari iwatha, okameethatzi eero poyimotari iwatha. Kyaaryo okameethatzi oyaari iitarikapaeni, omaanta tee okameethatzi ookakayeri atziri raapatziyari Jesoshi. ²¹ Tee okameethatzi pantero oetarikapaeni pookakaantyaariri atziri raapatziyakari Jesoshi: eero powashitari iwatha, eero pirashitawo pyaarentsi eejatzi kepishaari, oetarikapaeni, maawaeni. ²² Aririka piyotaki ishinetakimiro Tajorentsi oetarikapaeni, eero pikantakowenanteeyarini riraga kaari ametawo, eero pikantawakaawentawo. Aririka piyotaperotaki okameethataki pantayitakirini, tema ari pikimoshiryaaperotanaki. ²³ Omaanta piiterika tee okameethatzi oetarikapaeni rantayitzirini piyemijantzinkarite, eero pantashitawo eerori, otzimikari pantani. Teerika piyotzi ikowakaakimiro Tajorentsi pantero, tee okameethatzi pantashityaawo.

15

Pikenkithashiryaaakotyaaari piyemijantzinkarite, eero pikenkithashiryaaakotashita apaniroeni eeroka

¹ Ñaakiro, aririka aapatziyaperotakyaari Jesoshi eejatzi ayoteeyakini okameethatayitakini iroka nokenkithatakotakiri, omaanta okameethatzi akenkithashiryaaakoeyaarini riraga kaari shintsishireperotatsini, tekira riyoperotzironi kameetha Iwaperite Tajorentsi. Eero antashitawo akowakaayitarini aari, ² omaanta akenkithashiryaaakoeyerini ayemijantzinkarite, ikimoshireeyantyaarini riroripaeni. Eejatzi amitakoeyerini riyoperotantyaari, raapatziyaperotantyaariri. ³ Tema eejatzi riraga Jesokirishito, tee rantashitawo ikowakari irira. Tema rojankinatakotzitakani paerani: “Riraga Jesokirishito ikantziri Iriri: ‘Ikijeeyakinani maawaeni kijeeyakimirini eerori’ ”. ⁴ Rowaga Ishire Tajorentsi ojankinatakaakiri paejatziiteni ayoteeyantyaaworini kameethatayitatsirini antayiterini, eshiwenantyaawori pomeentsitzimoyiterini oetarikapaeni, aweshiryaaawenantyaariri Tajorentsi, eejatzi ayotaperotantyaari iinja ajeeke kameetha janta inampiki. ⁵ Nokowaki Tajorentsi ramitakotapiinteeyakaeni eshiwenantakawori akemaatsitayitakarini oetarikapaeni, eejatzi riweshiryaaakagaeyakaeni. Nokowaki iroñaaka ramitakoeyemini paakameethatawakagaeyaani. Rootaki ikowakagaeyakimirini Jesokirishito eejatzi. ⁶ Tema amonkaatawakagaeyakyaani akanteeyeni: “Tema ikameethataki Pawa Tajorentsi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito”. ⁷ Tema raakameethateeyakaeni irira. Iroñaaka pikimiteeyaarini, paakameethatawakagaeyaani maawaeni, iñaaperoyantyaaririni atziri Tajorentsi ikameethatzi.

⁸ Paerani ipokantakari Jesokirishito jaka kipatsiki, retakoeyakarini ijoriyy-otzinkaritepaeni riyoteeyantakarini tee ramatawiteeyirini Tajorentsi. Eejatzi riyotakagaeyakirini imonkaateeyeroni maawaeni ikantakiririni ichariniiteni paerani. ⁹ Eejatzi ikowakaakiri riyoteeyeni paashinijatzitatsiri atziri ineshironkaeyakirini, ikanantyaari rirori: “Tema ikameethataki Tajorentsi”. Rootaki okantzirini Iwaperite Tajorentsi: “Nokamanteeyerini paashinijatzitatsiri atziri: ‘Ikameethataki Tajorentsi, thame omampaawenteeyaarini’ ”. ¹⁰ Eenitatsi paashini Iwaperite Tajorentsi kantatsiri: “Tee eeroka naawita joriiyo, omaanta pikaateeyerini rirori piweshiryaaawenteeyaarini Tajorentsi”. ¹¹ Paashini eejatzi rojankinataki, okantzi: “Maawaeni kaari joriiyotatsi ikanteeyeni: ‘Tema ikameethatzi Tajorentsi’”. Piñaaperoyeerini maawaeni”. ¹² Eejatzi riraga Iseeyashi rojankinatzi: “Itzimini icharineeteni Isayii, ipoke ipinkathariwenteeyerini paashinijatzitatsiri atziri, riyoteeyakini rowawijaakoeyerini”. ¹³ Tema ayoteeyakini imonkaateeniro Tajorentsi maawaeni ikantakaeri. Pameenteeyakarini, rootaki nokowantakari roemoshirenkaeyemini, kameetha ijeekakagaeyemini. Roojatzi otajonkawenteeyemini Ishire Tajorentsi piyotaperotantyaari eero ramatawitzimi Tajorentsi, ithotyaaakimiro maawaeni ikantakimiri.

Osheki ikowaki Paaworo ikenkithate

¹⁴ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, niyotaki pikameethateeyakini, eejatzi piyoperoyakironi iñaani Tajorentsi pimateeyantakaworini piyotaawakagaeyakawoni. ¹⁵ Iroñaaka osheki nojankinateeyakimironi, nokenkithashiretakaakimiro maawaeni iroka eero pipeyakotantawo. Kyaaryo, ineshironkatakina Tajorentsi, ¹⁶ rootaki rotyaanantakinari nokenkithatakagaeyerini riraga kaari joriiyotatsi. Nokamanteeyakirini atziri tsika ikanta Jesokirishito rowawijaakoeyantakaerini. Roojatzi owameethaperoyakirini Ishire Tajorentsi maawaeni raapatziyari Jesoshi, roojatzi raakameethateeyakirini Tajorentsi. ¹⁷ Rootaki niweshiryaaawenantakimiri: riyoyaakina Jesokirishito nokamanteeyakimini tsika ikanta Tajorentsi. ¹⁸ Eero nokenkithatakotashitayitawoni oetarikapaeni, apatzirokya nokenkithatakotero

imatakaakinari. Riraga paashinijatzitatsiri atziri ifneeyakinani, eejatzi ikemaeyakinani, rootaki raapatziyantayitaaririni Jesokirishito. ¹⁹ Otajonkakaakina Ishire Tajorentsi, nomatayitantaworini oetarikapaeni kaari ifnaapiintzi atziripaeni.

Ari nokenkithatakagaeyakirini atziripaeni janta, nitanakawo nokinanaki Jerojareeki, tema nothotyaanakiro maawaeni nampitsikipaeni roojatzi nareetantaka janta Iriiriyaki. Nokamanteeyakirini tsika ikanta Jesokirishito rowawijaakotantzi. ²⁰ Nokowaperotaki nokenkithatakagaeyerini riraga kaari iyotakoeyiririni irira. Tee nokoyi napiitakotapaeri naari tsikarika paashini atziri ikenkithatakotakiri. ²¹ Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Ikemero riraga kaari kemakowitawori; riyoteeri riraga kaari yotawitariri”. ²² Ari osheki nokenkithatakagaeyakirini kaari yotatsi, rootaki kaari nareetanta pijeekira eerori. ²³ Omaanta nothotyaagaeyakironi nampitsi jaka, nokenkithatakagaeyakirini jeekayitatsirini, eejatzi osheki ojarentsi nokowawita noñeemimi, ²⁴ rootaki niyaatantyaari iinja pinampiki. Tsikarika okaate nojeekimoeyanakimini roojatzi nawijantanakya janta Eshipaañaki. Nokowaki eejatzi pami-takotena nowaaganakya janta.

²⁵ Omaanta nitapaentyaawoota niyaatapaente Jerojareeki, nagaeyanakiririni ayemijantzinkarite ²⁶ iyorikite ipakaantziriri riraga masherooniyajatzii eejatzi riraga akaaya-jatzi. Ipiyoteeyiniririni ashironkaenkari koriki. ²⁷ Aritaki ikowakaakawo ineshironkaeyerini joriiyopaeni janta Jerojareeki. Tee isheninkawitari, omaanta tema riroteeyakini itakariri ikamanteeyakirini tsika ikantyaari rawijakotanteeyaarini. Ikan-teeyini: “Tema rirotaki aapatziyakagaeyakaerini joriiyopaeni, rootaki okameethatan-tari iroñaaka akaminthagaeyerini rirori. Apaeyerini koriki ramananantyaawori koetyeemotakariri”. ²⁸ Aririka nopapaakiri koriki ipiyoteeyiniririni, ari niyaate pinampiki. Roojatzi nowaaganeeya, roojatzi Eshipaañaki. ²⁹ Niyotaki aririka nareetapaakimi nokenkithatakaapaakimi piweshiryaawentaperotantyaariri Jesokirishito.

³⁰ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, tema akimitawakagaeyakani aapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, eejatzi iyotagaeyakaeni Ishire Tajorentsi anintaperotawakagaeyakani. Nokowaki iroñaaka pamaneri Tajorentsi pikanteeyerini ramitakotena, ³¹ eero raantana riraga theenkantatsiri janta Joreeyaki. Eejatzi pikanteri riyotagaeyerini riraga jerojareejatzi ikimoshirewenantyaariri koriki ipakaantziriri iyemijantzinkarite. ³² Roojatzi aririka ikowakayena Tajorentsi, nareeteeyapaakimini, osheki nokimoshiretapaaki. Eejatzi osheki oemoshirenkawakagaeyaani maawaeni. ³³ Tema ijeekakagaeyakaeni kameetha Tajorentsi, maawaeni. Nokowaki kijokiro rowaeyanakimini. Aritaki okantyaari.

16

Riwethateeyarini oroomajatzi

¹ Iroñaaka nokamantemi: iinja iyaatashitemi oñeemi ayemijantzinkawote Jeewera. Opoñaaka Shinkereeyaki, osheki etakoeyakarini aapatziyariri Jesoshi janta. ² Nokoyi paakameethateeyawakironi, tema rootaki aapatziyariri Awinkatharite. Petakoeyaa-woni, pipayitawakironi maawaeni koetyeemotyaaworini. Tema etakoeyakarini osheki ayemijantzinkarite; eejatzi naari, etakotapiintakina. ³ Niwethatawo Pirishiira eejatzi riraga Akiirishi. Osheki ramitakoeyakinani rirori nantawaeteeyinirini Jesokirishito. ⁴ Paerani rooteentsi rowamagaetenami, omaanta owawijaakotakina Pirishiira eejatzi riraga Akiirishi. Owawijaakotantakinari, rooteentsi rowamagaeteromi roori, eejatzi oemi. Osheki nopaasonkiteeyakironi: naari eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite jaga, riraga kaari joriiyoteeyatsini. ⁵ Niwethateeyarini maawaeni aapatziyariri Jesoshi piyotapiinteeyacharini jaga opankoki. Niwethatari eejatzi Epeneeto, nonintaperotakiri rirori. Paerani nokenkithatakaantakariri riraga aashiyajatzii, rirotaki jewateentsiri raapatziyanakari Jesokirishito.

⁶ Niwethatawo Mariiya, tema osheki etakoperoeyakimini roori. ⁷ Niwethateeyarini notsipaminthari Antorooniko eejatzi Jooniyashi. Paerani notsipateeyakarini romonkyaagaetakina omonkyaagamentotsiki. Osheki iñaaperoeyakirini riraga rotyaantanewopaeni Jesokirishito. Reewateeyakinani naari, raapatziyaperotakari Jesoshi paerani. ⁸ Niwethatari Ampiiyashi, raapatziyakari riraga Awinkatharite, osheki nonintaperotakiri rirori. ⁹ Niwethatari Orowaano, osheki ikaateeyakinani nokenkithatakotakiri riraga Jesokirishito. Eejatzi rirori Eshitaakishi, niwethatari; osheki nonintaperotakiri. ¹⁰ Eejatzi niwethatari Apereeshi; riraga Jesokirishito osheki iñaaperotakiri ikameethatzi, tema osheki ikemaatsitawentziniri. Niwethatari Arishitooworo, eejatzi maawaeni jeekatsiri ipankoki. ¹¹ Niwethatari nojoriyotzinkarite Erooriyo. Niwethateeyarini riraga aapatziyariri Awinkatharite riraga jeekatsiri ipankoki rashi Narishiisho.

¹² Niwethateeyawoni Terijeena, eejatzi Terijoosha, tema roojatzi antawaetziniriri Awinkatharite. Eejatzi okimitaka Peereshira, niwethatawo. Osheki nonintaperotakiro. ¹³ Niwethatari Roojo, riraga aapatziyaririroña Awinkatharite. Eejatzi niwethatawo riniro, osheki etakotakina nokimitakaantakawo ro nana. ¹⁴ Niwethateeyarini Ashiinkirito, Jerekoonte, Reemashi, Patoroowashi, Eeremeshi, eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite tsipateeyaririni. ¹⁵ Eejatzi niwethateeyarini Jirooroko, Joorya, Neeryo, eejatzi ritsiro, rowaga Oriimpashi, eejatzi maawaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi tsipateeyaririni, maawaeni. ¹⁶ Piwethatawakaya, paakameethaperotawakagaeyani. Riwehateeyimini maawaeni aapatziyeeyaririni Jesokirishito jeekatsiri paashinikipaeni nampitsi.

¹⁷ Iroñaaka nokantemi, noyemijantzinkarite: piyoteeyerini riraga iyotagaeyiririni ayemijantzinkarite ikantawakagaeyani, eejatzi piyoteeyerini antakayiriri kaari kameethatatsi, eejatzi kantzimiri: “Tee okameethatzi paapatziyawo iroka riyotagaeyakimirini”. Eero pitsipateeyarini, eero poyaateeyirini. ¹⁸ Tee rantziniri rirori ikowakagaeyawitaririni Awinkatharite Jesokirishito, omaanta rantashiteeyawoni ikowayitzirini rirori. Kameetha iñaawaetawita, omaanta ikowaki ramatawiteeyerini kaari tzimatsini riyotantari.

¹⁹ Riyoteeyakimini atziri pikemijantaperotakiri Awinkatharite, rootaki niweshiryaawenantakimiri. Omaanta nokowaki piyotaperoeyeni pantero maawaeni kameethatayitatsirini; omaanta roori kaari kameethatatsi, eero pantaneentziro eechonkiini. ²⁰ Tema Tajorentsi jeekakagaeyimirini kameetha. Eero ojamanitzi ranaakotaperoteri Jatanaashi eero rantakaanteemiro eejatzi kaari kameethatatsi. Nokowaki iroñaaka ineshironkaeyemini Awinkatharite Jesokirishito. ²¹ Riwehateeyimini Temoteeyo; itsipatakina nantawaeteeyinirini Jesoshi. Eejatzi riwehateeyimini notsipaminthari Rooshiyo, Jasoo, eejatzi Soshiipatere. ²² Naaka Teereshiyo jankinatziniriri Paaworo iroka. Eejatzi naari, aapatziyariri Awinkatharite. Niwethateeyimini naari. ²³ Eejatzi riwehateeyakimini rirori Kaayo. Nojeekimotziri jaka ipankoki. Eejatzi ipokapiintzi aapatziyariripaeni Jesoshi jaka ipankoki, osheki raakameethateeyakinani, ineshironkaeyakinani. Riwehateeyimini Eraashito, riraga kempoyeeyiniririni iyorikite jeekatsiri jaka. Eejatzi riwehateeyimini ayemijantzinkarite iitachari Kowaarito. ²⁴ Nokoyiri Awinkatharite Jesokirishito ineshironkateeyemini maawaeni eeroaka. Aritaki okantya.

Ikaatakiro rojankinari

²⁵ Thame iroñaaka apinkathateeyerini Tajorentsi. Rirotaki matakaakimiri pikemijantaperotantakariri, aririka ameentaperoeyakyaawoni iroka nokenkithatakotakimiri Jesokirishito. Paeraniperoroña tee riyoteeyini riraga itakaantaworini ari ipokaki rirori rowawijaakoeyeeni. Tee ikamantzirini Tajorentsi, ²⁶ omaanta iroñaaka riyotakagaeyakaeni. Rojankinatakaakirini riraga kamanantayitzirorini iñaani paerani,

eejatzi iroñaaka rotyaanteeyakinani naari nokamanteeyakirini maawaeni atziripaeni: “Okameethatzi paapatziyeeyarini Tajorentsi”. Tema okameethatzi aapatziyaperotyaari rirori, tee ikamanitzi irira, ikantatyaani rañi. ²⁷ Osheki riyoperotziroña apaniroeni rirori. Thame, maawaeni aapatziyeeyarini Jesokirishito, akanteeyeni: “Tema ikameethaperotaki Tajorentsi”. Aritaki okantyaani.

Naaka ojankinatzimirori:

Paaworo

RITAKAWO PAAWORO ROJANKINATEEYAKINIRINI KORINTOJATZI

¹⁻² Nokoyi niwethateeyimini eerokapaeni, noyemijantzinkarite janta Korintoki, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo jankinateeyimironi iroka. Tema riyoyaakina Tajorentsi, rootaki rotyaanantakinari Jesokirishito, ikowakaakina nokenkithatakoteri. Notsipatari jaka Jooshiteneshi nojankinateeyimironi maawaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi jaga. Paapatziyakari rirori, rootaki rowameethateeyantakimirini; iroñaaka pisheninkatakari Tajorentsi. Pikimateeyakarini maawaeni ameenteeyakaririni Awinkatharite, rootaki rowawijaakotantakariri. Tema iroñaaka asheninkateeyakarini maawaeni aapatziyeeyaririni rirori tsikarika ijeekaeyini. ³ Nokowaki ineshironkaeyemini Pawa Tajorentsi, eejatzi nokowaki kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi ikimateeyemini riraga Awinkatharite Jesokirishito.

Riweshiryaawenteeyarini Paaworo korintojatzi

⁴ Paapatziyakari Jesokirishito, rootaki ineshironkaeyantakimirini Tajorentsi, rootaki iroñaaka nokanantariri: “Ariwee, pimatakagaeyakirini korintojatzi”. ⁵ Osheki itajonkakowenteeyakimini rirori, kameetha ijeekakagaeyakimini, riyotakaaperoeyakimironi oetarikapaeni ikowakagaeyakimirini. Eejatzi imatakaakimiro piyotagaeyakirini paashinipaeni atziri tsika ikantya rirori rawijakotanteeyaari. ⁶ Tema monkaataka nokanteeyakimirini paerani: kyaaryo ranteeyakimironi Jesokirishito maawaeni. ⁷ Tema rirotaki Awinkatharite: paamagaeyaari roojatzi ipokanteeya. Tema itajonkakowentakimi pimatantakawori pantziniri oetarika ikowakagaeyakimirini, tekatsi koetyeemotemini eejatzi. ⁸ Ikanteetatyeyaani ramitakotemi eekiro piyaatatyee pameentyaari rirori kijokiro poyeri; roojatzi, aririka ipokae, iñaaperoeyapaemini pikameethatzi. Ero ikijawentapaemiro pantayitawitarini. ⁹ Ero ramatawiteeyimini Tajorentsi, aritaki imatakimiro okaatzi ikashiyakaakimiri. Tema eeroka riyoyagaeyakimini pikempiyaminthatantyaariri Itomi Awinkatharite Jesokirishito.

Ikantziri: “Pinintaperotawakagaeya”

¹⁰ Noyemijantzinkarite, tema apinkathateeyirini Awinkatharite Jesokirishito. Rootaki iroñaaka nokantakowenanteeyantzimirini kameetha inimoeyakimini maawaeni, eerokya pikenkithashiryaantawo oetarikapaeni. Pikempiyaminthatawakagaeyani, ero pikantawakaawenteeyawoni oetarikapaeni. ¹¹ Rootaki nokanantzimiri iroka, tema ikamantapaakina okaateeyinira Koroe osheki pipiyapiyawaantetawakagaeyanakani. ¹² Eenitatsi kantashitacharipaeni: “Naapatziyari naari Paaworo”. Eenitatsi paashini kantashitacharipaeni: “Riro naapatziyari Apooro”. Paashini kantashitacharipaeni ikantzi: “Riro naapatziyari Sheejashi”.* Paashini kantashitacharipaeni eejatzi ikantzi: “Naaka apatziro naapatziyari Jesokirishito”. Rootaki nokanantzimiri: “Eero pipiyawaantetawakagaeyani”. ¹³ ¿Itsiparyaakama Jesokirishito? Tee, rirotaki apaani. ¿Nokentakotawentakimima naaka? ¿Pikaawoshitakotakinama naaka? Teewee. ¹⁴ Iroñaaka nopaasonkitziri Tajorentsi tee nokaawoshitakoteeyimironi Tajorentsi. Inta apatziro nokaawoshitakotakiri Tajorentsi Kiriishipo, eejatzi Kaayo. ¹⁵ Tekatsi kantashitachani: “Pikaawoshitakotakari Paaworo”. ¹⁶ Eejatzi nokaawoshitakotakiri Tajorentsi riraga Eshiteejana, eejatzi ikaateeyinira. Tee nokenkithashireeyari paashini nokaawoshitakotakiririka Tajorentsi.

* **1:12** Sheejashi rootaki inashita iwaero Peetero.

Jesokirishito rirotaki iyothanitatsiri eejatzi itajorenka Tajorentsi

¹⁷ Tee rootaki rotyaanantenari Jesokirishito nokaawoshitakotanteri Tajorentsi, in-takya rotyaanantanari nokamantakotziro kameethatatsiri. Nokamanantzirika, tee nokantakaaperothatakayaawomi noñaani. Nokantakaaperothatakayaawomi, eero okameethatzi. Piitakaashiiyanikari ikowakaakimi Tajorentsi piyoteeyeni osheki pawijakotanteeyaari. Omaanta rirotaki Jesokirishito kamawenteeyakaerini koroshiki, rootaki rowawijaakoeyantakaerini: rootaki iroka nokowakiri niyotaka-gaeyemini. ¹⁸ Aririka akamantawityaari riraga jatatsini paamariki kaari tsiwakan-itatsini: “Ikamawentakimi Rotyaantanewo Tajorentsi koroshiki, ikowawita rowaw-ijaakoeyeminimi”, tema ishirontawenteeyakaeni. Omaanta aaka, awijakoeyakaeni, ayoteeyakironi iroka iñaani rootaki itajorenka Tajorentsi omatantawori owaw-ijaakoeyakaeni. ¹⁹ Aritaki rojankinateetzini: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Nothonkiteeri riy-otantawitari riraga yotayitawitacharini. Nopeyapithateeri kenkithashiryaawitachari okaatzi ikenkithashiryaawitari’ ”.

²⁰ ¿Tsika ikantyaaka iroñaaka yotzinkari? ¿Tsika ikantyaaka iroñaaka iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi? ¿Tsika ikantyaaka eejatzi riraga yotaawakaachari? Tema itheenkakiro Tajorentsi maawaeni riyoteeyawitarini atziripaeni. ²¹ Tema irira yotaw-itachari tee riyoteeyirini Tajorentsi. Omaanta irira riyotanetzi, rootaki ikowan-tari rowawijaakoeyerini maawaeni aapatziyawori okaatzi nokamanteeyakiririni: ri-raga ameenteeyakaririni. Omaanta riraga theenkantatsiri ishirontawentashitakina okaatzi nokamantawitakariri. ²² Tema ikowaki joriiyopaeni atajonkeniri oetarika-paeni riyotantyaari itsipatakae Tajorentsi. Riraga kireeshiyajatzi ikowaki riy-otaashitawakaapiintyaawo oetarikapaeni. ²³ Omaanta nokamantziri atziri: “Ika-mawentakae Jesokirishito koroshiki rowawijaakoeyantakaerini”, rootaki ikijantak-inari joriiyo. Omaanta irira kaari joriiyotatsi, ishirontawenteeyakawoni okaatzi nokamantziriri. ²⁴ Omaanta ijeeki riyoyagaeyakirini Tajorentsi rowawijaakoteri: joriiyo, eejatzi kaari joriiyotatsi. Riyotakagaeyakirini rirori eenitatsi itajorenka Je-sokirishito, rowawijaakotantyaariri. Eejatzi eenitatsi iyothanetaantsi riyotakaakae okaatzi ikowakaakaeri Iriri. ²⁵ ¿Itaka itheenkayantaririni atziri Tajorentsi? Tema irira anaakoperotantatsiri riyotzi. Tema rirojatzi anaakoperotantatsiri ishintsitzi. Tee añiiri atziri kimityaarini.

²⁶ Pikenkithashireeyakya, noyemijantzinkaritepaeni, tsika pikanteeyawitarini ikae-manteeyakimirini Tajorentsi. Osheki itheenkayakimini patziritzinkarite, ikanteeyini: “Tee riyotzi aapatziyariri Jesoshi”. Kyaaryo, tee peewawenteeyirini, eejatzi tee pashaaganta, rootaki itheenkayantzimirini. ²⁷ Ishirontawenteeyawitakimini atziri, tee iñaaperoyawitzimini, tema ikenkithashiryaakotawitakimi tee piyotzi, omaanta riy-oyaakimi Tajorentsi rowawijaakoeyemini. Riyotakaaperoyemi, ipeyeeyemini jew-awenantatsini. Roojatzikya ipashiwenanteeyanakyaani shirontawenteeyawitzimirini, theenkayawitzimirini. ²⁸ Riyoyaaperotakiri Tajorentsi riraga kaari jewatatsiri, ri-raga pinkimayitawitaririni atziri, riraga theenkapiintawitariri: irira reentsiteta-peroyarini rirori. Omaantakya riraga jewawenantawitachari eejatzi yoteeyaw-itacharini rowashironkagaeyirini. ²⁹ Iroñaaka tekatsi ikantya atziri ikantakaaperotz-imotyaari Tajorentsi. ³⁰ Paapatziyakari Jesokirishito, rootaki rowañagaeyantakimirini Tajorentsi, ijeekakagaeyemini inampiki. Tema rirotaki Jesoshi riyotakagaeyakaeni, owameethateeyakaerini, rinashitakaakae amatantyaari ashiperotyaari rirori, owaw-ijaakoeyakaerini. ³¹ Tema aritaki rojankinateetzironi: “Eero akantakaaperota aaka, omaantakya añaperoteri Awinkatharite ikameethaperotzi”.

2

Tsika ikanta Paaworo ikenkithatakaantapiintzi

¹ Eejatzi naaka, nareetantapaakimiri, noyemijantzinkarite, nokenkithatakotapaakiri Tajorentsi. Tee nokantakaaperothatapaakawo noñaani, tee niyotaashitayitapaemironi niyotayitzirini naaka; apatziro niyotaapaemiro ikantziri rirori. ² Eenironi notsipatzimi apatziro nokowaki nokenkithatakotapaakiri Jesokirishito, ikamawenteeyakaeni koroshiki. Tekatsi paashini nokenkithatakote. ³ Nopashiwentashiryaaawitapaaka, nothaawashiryaaawitapaaka, okimityaami nokinakashiryaaashityaawomi. Nokenkithashiryaaakotakawo, aamashitya eero nomatziro kameetha naapatziyakaakimiri Jesoshi eerokapaeni. ⁴ Pamine, nokenkithatakaapaakimi eejatzi nokamantapaakimiro iñaani Tajorentsi, omaanta tee niyotaashitapaemiro niyotayitzirini naari. Iyotaakaaperotakimi Ishire Tajorentsi kyaaryootaki ini, eejatzi itajonkakowenteeyakimini piyotantawori kyaaryo niyotaakimiri. ⁵ Rowaga riyotagaeyawitzimirini atziri, tekatsi okantya owawijaakoteeyemini, omaanta itajonkakowentakimi Tajorentsi pawijakoeyantakarini.

⁶ Aririka niyotaapiintziri aapatziyaperotariri Jesoshi riraga yoperotzirori iñaani Tajorentsi, kyaaryo nohotyaakiniri irira niyotaaperoyirini, niyotaki ikemawakiro nokantakiriri. Omaanta tee niyotaashitari riyotayitziririni atziripaeni riraga kaari aapatziyariri Jesoshi eejatzi iwinkatharitepaeni. Eero owawijaakoeyirini roori riyotaawakaashitayitarini oetarika riyotashitari riroripaeni. ⁷ Omaantakya nokenkithatakotziro riyotayitzirini Tajorentsi. Paerani imanawitakawo, tee ayoteeyawitawoni. Paeraniperoroña, tekirani riwetsikironi oetarikapaeni, ikantzitani: “Nojeekakagaeyerini kameetha jaka nonampiki maawaeni riraga pinkathaperoyenarini paata”. ⁸ Tee riyoteeyironi paerani riraga jewatatsiri. Aririkami riyoteeyakironimi, eeromi ikentakotakaantzirimi Awinkatharite, riraga kameethaperotatsiri. ⁹ Rootaki rojankinatanteetakawori: “Eeniro riwetsikakiri Tajorentsi kaari iñaayitzini atziri, tee ikemakotziro, tee ikenkithashiri. Omaanta riwetsikiniri maawaeni nintaperotziriri ijeekantyaari kameetha”.

¹⁰ Omaantakya riyotakagaeyakaerini Tajorentsi aaka, tema rootaki owaagakaerori Ishire. Iyotaaperoyakaerori maawaeni, tema ohotyaakironi maawaeni ikenkithashiryaaakiri rirori. ¹¹ ¿Ninkama yotzirori ikenkithashiryaaari atziritzinkari? Tema apatziro riyotziro rirori. Eejatzi okimitaka, tekatsi yoteroni ikenkithashiryaaari Tajorentsi: apatziro iyotzi Ishire roori. ¹² Pamine, tee akemijantashitayitawoni riyotayitzirini atziripaeni, inta akemijantakiro Ishire Tajorentsi. Rootaki ayotantakawori ikowaki Tajorentsi ineshironkateeyeeni, ijeekakagaeyeeni kameetha. ¹³ ¿Pikemakiroma nokantakimiri? Tee riyotziro atziripaeni, eejatzi tee riyotagaeteeroni, inta iyotagaeyakaerorini Ishire Tajorentsi. Iyotagaeyakaeni aakapaeni rowaga jeekantashiretariri, ikemaeyantaworini irowa. ¹⁴ Riraga kaari ojeekantashireta Ishire Tajorentsi, tee ikemawakiro okantayitzirini, inta ishironkawentakawo. Tekatsi ikantya ikemero. Ro kaari ikemantawo, tee ojeekantashiretari roori. Apatziro ikemaeyironi iñaani Tajorentsi ojeekantashiretaperotari. ¹⁵ Ikemathateeyakironi riraga atziri ojeekashiretantari, omaanta riraga theenkantatsiri tee ojeekantari, rootaki kaari riyotantawo oetarika kameethatatsiri. ¹⁶ Pamine, rojankinatakoetziro Ishire Tajorentsi okantzi: ¿Eenitatsima yotzirori ikenkithashiri Awinkatharite? ¿Eenitatsima materoni riyoteeri Tajorentsi? Tee añiirikya. Omaanta aaka ojeekantakae roori, rootaki omatero iyotakagae oetarika ikowakaakaeri Jesoshi antero eejatzi ayotero. Omaanta niyotziro naaka ikenkithashiri rirori, tema riyotaakinawo.

3

¹ Eejatzi naaka, noyemijantzinkarite, tee nokantzimi kimitakimi kemijantaperotzirori Ishire Tajorentsi, inta nokantakimi kimitakimi kaari kemijantaperotzirori. Tema pikimitaka owakira paapatziyari Jesokirishito, pikimiteeyakarini eentsi. ² Rootaki niyotagaeyantzimirorini paerani kaari opomeentsitanyta. Noshiyakaawentzimi: okimitzimotakina nirakaakimiro tenitsi; tee nopaeyimirini iwatha, tekira pimatziro powa. Roojatzi pikanta iroñaaka, tekira pimateeyironi. ³ Tekira pikemijantaperotziro Ishire Tajorentsi. Eeniro paamakotawakaeyawoni oetarikapaeni eejatzi pikijawakagaeyakani, tee pikemijantaperotziro rowaga Ishire. Pikimitakotakari kaari aapatziyeeyaririni Jesoshi. ⁴ Aririka ikantzi apaani: “Naapatziyari Paaworo”, eejatzi ikantzi paashini: “Naapatziyari Apooro”. Tema pikimiteeyakarini kaari aapatziyariri Jesoshi.

⁵ Pamine, ¿tsika ikantaka Apooro? Eejatzi, ¿tsika nokantari naari pikantawakaawenantanari? Naakateeyakini apatziro atziri, omaanta riyoyaakina Tajorentsi romperatena, rootaki naapatziyakaantakimirori. ⁶ Okimitzimotakina nopankitziro naari okithoki pajankaneki. Rowaga okithoki oshiyakaawentziro iñaani Tajorentsi. Paapatziyimaetakawo. Iinja Apooro, kimitawitaka thamaetatsiri, eekiro riyataki riyotaakimi iñaani Tajorentsi. Omaanta irira rirotaki aapatziyakaaperotakimiri kimitaka ishokakaayitziro okithoki. ⁷ Rootaki riraga pankitatsiri eejatzi riraga thamaetatsiri riyotaakiri eechonkiini; omaantakya irira Tajorentsi rirotaki shokakaayitziro. Tema raapatziyakari. ⁸ Eejatzi imonkaatawakaaka riraga pankitziro eejatzi riraga thamaetatsiri. Rootaki imonkaatanteeyaanaririni riraga ashitawori pankirentsi ipinatanteeyaariri. ⁹ Eejatzi okimitaka, nomonkaatakari Apooro nantziniri Tajorentsi ikowakagaeyakinirini. Eerokapaeni poshiyeeyakawoni rowani Tajorentsi. Eejatzi poshiyakawo ipanko riwetsikakiri.

¹⁰ Noshiyakaawenteri yotaperotatsiri wetsikirori pankotsi. Ikantakina nokatziyero otzinkamipaeni. Roojatzi paashini atziri wetsikakaakinawori pankotsi. Tema riyoyaakina Tajorentsi eejatzi imatakakina nityaawo nokenkithatakakimiri eerokapaeni eejatzi oshekini paashini atziri iñaani Tajorentsi: naapatziyakaakari Jesokirishito. Iinja eekiro riyaatayee riyotaakimi Apooro iñaani Tajorentsi; eejatzi eenitatsi paashini owaagawakimirori. Omaanta okameethatzi aamayawo akompitakarikari ayotaakiriri paashini atziri iñaani Tajorentsi. ¹¹ Otzinkami pankotsi oshiyakari Jesokirishito, irira oshiyakawori otzinkamipero. Tee añiiri paashini oshiyaawoni otzinkamipanki. ¹² Riraga owaagawakirori, ¿itaka riwetsikantyaawori? Roorika ooro, roorika pirata, roorika mapi shipakiryatsiri, roorika inchato, roorika inchashi, roorika kompiroshi: akenkithashiryaakoperotero oetarika kijoperotatsiri. ¹³ Ari okoñaatanaki iinja aririka ipokae Jesoshi riwetsikayitziro okameethatziirika. Okimitaka paamari otaaga inchapanki aawiro, inchashi, kompiroshi, irira Tajorentsi ikantakowenteri romperanawo oetarika rantakiniriri aririka rantakiro kameethatatsiri rooma rantakirorika kaari kameethatatsi. ¹⁴ Aririka okameethataperote anteeyenirini, oshiyakawo kijoperotatsiri awetsikantayitaworini; aritaki kameetha ipinateeyakaeni. ¹⁵ Teerika okameethatzi antayitakirini, okimityaawo awetsikantakawo kaari kijotatsini; otaanakya irowa oshiyakaawentakae tee antaperotziniri Tajorentsi kameetha. Aririka awijakotawitakya, omaanta tekatsi jeekimotaneeni apatziro aaka owawijaakotyaa. Tekatsi okantya ipinatee.

¹⁶ Tema aakateeyakini oshiyakawori Tajorentsi ipanko ijeekantari Tajorentsi. Tema eejatzi okimitaka ojeekanteeyakaeni Ishire. ¹⁷ Eerorika pikamintheeri ijeekantari rirori, ero eejatzi ikaminthayimi eerori. Okameethaperotzi ijeekantarira: tema ijeekantatziimi eerokapaeni pajankaneki.

¹⁸ Ero pamatawitashita eeroka apaniroeni. Aririka pikaateeyirini iitawitachari riyoperotzi oetarikapaeni, aritaki pikantakaaperota tee okameethatzi iroka.

Aririka pikantakaaperotyaawo piyotayitzirini, eero riyotakayimi Tajorentsi. Omaanta pikanteririka: “Tee niyotzi naaka, piyoteena”, aritaki riyotaaperotakimi. ¹⁹ Itheenkakiri Tajorentsi okaatzi riyotayitawitarini atziripaeni jaka kipatsiki. Tema aritaki rojankinatziiteetani: “Riraga iyotayitawitaririni iitawitaka tekatsi ayerini, omaanta omapokapaakiri owashironkagaantsi owamaakiri. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni kantakaaperowenteeyaworini riyotayitzirini: romapokapaakiri Tajorentsi, rowashironkagaeyerini”. ²⁰ Eejatzi rojankinatziiteetani: “Riyotzi Awinkatharite tee okameethatzi ikenkithashireeyakirini yoperotawitachari”. ²¹ Eero pikantakaaperotashitari atziri, tee okameethatzi. Riwetsikaeyakimirorini Tajorentsi maawaeni jeekayitatsirini piweshiryaaawenantaawori roori. Rootaki nokanantzimiri: ²² “Rotyaantakina Tajorentsi namitakoeyantemirini, eejatzi rotyaantakiri Apooro eejatzi Peetero rirori, maawaeni ramitakoeyantemirini. Riwetsikaeyakironi maawaeni jeekayitatsirini kipatsiki, aweshiryaaawenantaawori. Añaatsimirika piweshireeya, pikamakirika eejatzi piweshiryaanakya. Piweshiryaaawentyaawo jeekayitatsirini iroñaaka, eejatzi jeekayitatsirini iinja. ²³ Tema pikempiyamintheeyakarini Jesokirishito, riweshiryaaawentakimi. Eejatzi okimitaka, irira ikempiyaminthatakari Pawa Tajorentsi, rootaki eeroka pikempiyamintheeyakarini Pawa. Tema riweshiryaaawentakari rirori eejatzi eerokapaeni”.

4

Rantayitakirini Rotyaantanewo Tajorentsi

¹ Iroñaaka piyoteeyakinani naaka romperanari Jesokirishito. Omaanta rotyaan-teeyakinani nokamantayitenirini atziripaeni iroka kaari riyotawitarini paerani: okaatzi rantakiri Tajorentsi. ² Aritaki okameethaperotaki nokyaaryoowenteniri oetarika ikowakaakinari, eero namatawitziri. Eejatzi okimitaka, maawaeni antziniriri Tajorentsi okameethatzi ikyaaryoowenteniri okaatzi ikowakaakiriri. ³ Tee nokenkithashiryaapiintawo oetarika pikantakotashiteeyanarini, eenitatsirika nantakiri; eejatzi tee nokenkithashiryaapiintawo oetarika kantakotashiteeyanarini paashini atziripaeni. Eero nokantakota naaka, tee nokantzi: “Nokameethatzi”. ⁴ Nokenkithashiryaaka naari tekatsi nantani, omaanta eero nokantashita: “Kameetha nantakiro maawaeni”. Intakya Awinkatharite rirotaki kantakowentenani rirori, okameethatakirika oetarika nantakiri. ⁵ Rootaki iroñaaka nokamanantemirori: iroñaaka tee okameethatzi akantakotashityaari paashinipaeni: “Eenitatsi rantani”; iinjakya ari ayotaperoeyanakini. Aririka ipokae Awinkatharite, ikitejitakotapaakiro maawaeni okaatzi manawitachari iroñaaka tsiteniriki. Roñaagaero oetarika akowaperoeyirini maawaeni ajankaneki. Akameethatzirika ari ikanteeyeeni Tajorentsi: “Kameethatakimi”.

⁶ Pamine, noyemijantzinkarite, naaka kenkithatakotacha, eejatzi nokenkithatakotziri Apooro piyotanteeyenarini eero piñaakoweenkatashitantari atziri. Aririka pikante: “Nonintaperotziri irinta”, paamawentyaawo pimanintzirikari paashini. ⁷ ¿Iitakama pikantakaaperotakari kimitaka panaakotakiri paashini atziri? Tema Tajorentsi pashiteeyimirorini maawaeni jeekimoteeyemirini. Iroñaaka ¿iitakama pikantakaaperotantari, kimitaka tee ipashitzimiro?

⁸ Pikimitakotawitakari ashaagantachari: piitashiteeyawitakani piyoperoeyini: tee pikowaeyini riyotagaeyemini. Piitashiteeyawitakani eerokapaeni jewaperowenant-siri, pimanintakina naari. Pikimitakaantakina naaka patzirite. Jaa, nokowawitaka peewawenantaperoeyanakinimi, atsipatawakayaami eewawenanteeyenimi. ⁹ Ari nokaa-teeyakirini paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi, tema pikimitakaanteeyashitakinani onampirentsipaeni: pimaninteeyakinani. Eejatzi okimitaka rajaryaagaetakina

rowamagaetena; ramineeyakinani maawaeni: ronampiri Tajorentsi eejatzi atziri-paeni. ¹⁰ Noñaaperotakiri Jesokirishito ikameethatzi, rootaki pikanteeyantanarini: “Tee piyotzi”. Omaanta pikenkithashiryashitaka paapatziyeeyakarini kameetha rirori, rootaki pikanantari: “Niyoteeyakinimi naari”. Pikanteeyashitani: “Tekatsi imatzi-maetya riraga Paaworo, osheki amateeyakironi aaka”. Osheki piñaaperotashita eeroka apaniroeni pikameethatzi, omaanta naaka pimaninteeyakinani. ¹¹ Osheki aapiintakinani notashe, aapiintakinani nomiri, shipaakowaetakina noethaariki, ipajapa-jaapiinteetanani, nokinakinayitakini; roojatzi iroñaaka. Tekatsi nashi nopanko no-jeekantyaari. ¹² Nokantatyaani nopomeentsitapiintakawo nantawaetzi nakoki. Aririka ikijeetakina, nokantziri Tajorentsi: “Pikaminthayeri riraga kijakinari”. Aririka ik-ijaperopiinteetena, eero nopiyatari. ¹³ Aririka itheeyakoteetakina, kameetha no-kenkithawaetakaawakiri. Kyaaryo, ipinkaetakina, ikimitakaanteetakina kaagashi, ikanteetzi: “Tee ikameethatzi Paaworo”.

¹⁴ Tee ro nojankinatantzimirori iroka nopashiwentakagaeyemini, omaanta nokimitakaantakimi eeroka neentsitepaeni nonintaperotziri; nokowaki nokaminthayemi, nokaminaantemiri kameetha. ¹⁵ Omawitya eenitatsi oshekiperoroña yotagaeyakimirorini iroka kameethatatsiri okantakotziri Jesokirishito, omaanta tee ijeeki osheki ashitzimirini. Pamine, nokamanteeyakimironi iroka kameethatatsiri paapatziyantakariri Jesokirishito, rootaki apaniroeni naaka nokimitakaanantakimiri eeroka notyomipaeni, nishintyopaeni. ¹⁶ Rootaki nokanantaperoeyantzimirini: “Poshiyakotaperoeyenawoni”. ¹⁷ Rootaki notyaanantzimiriri Temoteeyo, nokimitakaantakari notyomi nonintaperotziri. Ikyaryoowentakiniiri Awinkatharite oetarika rantziniriri. Ikenkithashiryakayemiro tsika okantari nokamantakotapiintziri Jesokirishito, tsikarika janta ipiyotawenteeyarini.

¹⁸ Apanipaeni pikaateeyinira ikantakaaperoeyakani, tema iitakaashitawitaka eero niyaatashiteeyimini naari. ¹⁹ Omaanta ikowakaakinari Awinkatharite, nokowaki intsipaete niyaatashiteeyemini. Eero naapatziyashitapaakawo ikantayitzirini riraga kantakaaperotachari, omaanta niyotapaaki naari eenirorika imatakaakiriri Tajorentsi. ²⁰ Aririka reewawentakae Tajorentsi, eero añaawaetashiwaetawo inta antaperoeyeroni kameetha okaatzi ikowakagaeri. Tema irira rirotaki amitakotakaeri. ²¹ ¿Oetaka pikowaeyakirini? ¿Pikowaeyakinima nareetemi nowashironkaemi? ¿Rooma pikowaeyirini nareetemi noneshironkaperoeypaemini?

5

Itsipatayitakarini aapatziyariri Jesoshi kaari kameethatatsiri. Pookeri

¹ Ikamanteetakina pikaateeyakirini ayirori iyashiyani. Raayiteeroni shirampari rinirothori raawitarini iriri. Tekatsi kimityaarini: riraga kaari yoterini Tajorentsi eero rayiro raawitari iriri. ² Omaantakya eeroka pikantakaaperoeyakani kimita-ka kameetha paapatziyari Jesoshi. ¿Iitaka kaari powashiretakotantari okaatzi rantakiri rirori? Roojatzi aririka pipiyotawenteeyaarini Tajorentsi, piyotemi tee okameethatzi pishinetziri ipokajeempiyaashitapaeya rirori. ³ Tee nokaateeyaw-itzimini, omaanta nokenkithashiryakoeyakimini. Okimitzimotakina aririka no-jeekimoteeyawitakimini, nokanantzimiri tee okameethatzi rayero iyashiyani. ⁴ Itajorentsi perotaki Awinkatharite Jesoshi, riro matakaakinawori nokantakowen-antariri riraganki. Aririka pipiyoteeyani piyoteeyeni nokenkithashiryagaeyakimini naari. ⁵ Pishineteri Jatanaashi raanakiriita, rowashironkaeriita. Roojatzi aririka ikenkithashiryagaeya, ari rawijakotee paata ipokaerika Awinkatharite Jesokirishito.

⁶ ¿Iitakama pikantakaaperotantari? Tee okameethatzi. Noshiyakaawentemiro. Tema piyoteeyini ojeekirika tapiyakaawori paa eechonkiini, otsichaagantanakawo

maawaeni paa, otapiyakagaeyakawoni maawaeni. ⁷ Pookaeri riraga noshiyakaawentakimiri tapiyakaawori paa, pikimiteeyantyaaworini paa owakirari, kaari tapiyacha. Eerorika pookiri, poshiyakotanakarikari rirori. Ñaakiro, rowamagaetakiri Jesokirishito, roshiyakari owisha rowamaantapiinteetari rowaga kitejitatsiri rawijantakari paerani ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. ⁸ Iroñaaka, aririka aweshiryaawentyaari Tajorentsi, thame akameethatanaki: eero amatawitantzi. Eero akija, eero antapiintziro kaari kameethatatsi.

⁹ Nojankinatantawori paerani, nokanteeyawitakimini eero pitsipatari mayempitzirori tsinani kaari rayi. Eejatzi eero pitsipatawo mayempitziriri shirampari kaari ayi. ¹⁰ Tee nokenkithatakotziri kaari aapatziyariri Jesoshi mayempitzirori kaari rayi, riraga kowaperotzirori tzimimotayitziririni atziripaeni, amatawitantatsiri ikoshite, kenkithatakaawitawori riwetsikashitayitarini atziri. Tee nokantzimi: “Eero pitsipatari kaari aapatziyariri Jesoshi”. Tekatsi pikanteeyani pookawakaya, tema pikantyaani piñaapiinteri ijeeki jaka kipatsiki. ¹¹ Omaanta nojankinatakotziri riraga kantatsiri: “Naaka piyemijantzinkarite”. Omaanta eeniro imayempitziro tsinani kaari rayi, eero kijokiro powaeyirini. Eejatzi pikimiteeyirini riraga kowaperotzirori rashitayitarini paashinipaeni, eejatzi kenkithatakaashitawori riwetsikayitziririni atziri, ikowawita ipeyiromi iitajorentsita, theyawaetashitachari atziri, eejatzi shinkitzinkari eejatzi amatawitziriri atziri ikoyi ikoshiteri. Aritaki nokantakimi, eero pitsipatari rirori eejatzi eero poyimotari. ¹² ¿Arima pikantakotakiri tsika ikantyaaka kaari aapatziyariri Jesoshi? Eero. Omaanta pimateri irira pikantakowenantaariri riraga piyemijantzinkarite. ¹³ Omaantakya Tajorentsi rirotaki kankakowenterini kaari aapatziyariri Jesoshi. Iroñaaka pookaeyerini riraga kaari kameethatatsiri pitsipateeyawitakarini: eero piitakashitari raapatziyakari Jesokirishito.

6

¹ Aririka pikijakiri piyemijantzinkarite, ¿okameethatzi motzimima pawentaapaakyaari kaari aapatziyariri Jesoshi ikantakotantemiri tsikarika pikanteeyaari? Teewee. ¿Tema okameethatemi pawentaapaakyaarimi irira piyemijantzinkarite? ² Tema piyotzi riraga aapatziyariri Jesoshi rowameethatziri Tajorentsi imatero ikantakowenteeyantyaaririni maawaeni atziri, tsikarika ikanteeyaarini. Aririka pikantakowenteeyerini iinja maawaeni atziri, ¿iitakakya kaari pimatantawo iroñaaka pikantakowenteeyerini piyemijantzinkarite? Tema aritaki pimatakiro pikantakowentawakaya. ³ Tema piyotzi akantakowenteeyerini iinja ronampiri Tajorentsi rinawita tsikarika ikanteeyaarini. Akantakowenteeyerinirika rirori, ¿eeroma pimatziro pikantakowenteeyerini iroñaaka atziritzinkari eerori? ⁴ Eenitatsirika iroñaaka pikijawakaawentari, okameethatzi piiteri paashini piyemijantzinkarite, ninkarika, ikantakowenteeyemirini tsikarika pikanteeyaarini. ⁵ Nokantero iroka pipashiwenantyaari. ¿Tekatsima aapatziyariri Jesoshi yoteroni ikantakoteri paashinipaeni tsikarika ikantyaari? ⁶ Omaanta tee apatziro pikijakiri piyemijantzinkarite, tema eejatzi pawentaakari kaari aapatziyariri Jesoshi. Pantzimotakiri kaari kameethatatsi.

⁷ Patsipetashiteeyakawoni pawenteeyakarini kankakowenantatsiri riraga kaari aapatziyariri Jesoshi; tema tee ikowakaakimi Tajorentsi pantero iroka. Omaanta kameethatawitaachari pimaeritakotero awijashitya: omawitya ikoshiteetemiita. ⁸ Omaanta eeroka tee pimaeritakotziro inta pantashiteeyakawoni: pamatawitantzi eejatzi pikoshitawakagaeyakani tema ari paanakiri pawentaanikinta kaarinta aapatziyariri Tajorentsi. Osheki pantapiinteeyakirini piyemijantzinkarite. ⁹⁻¹⁰ Riraga kaari kameethatatsi eero rareeta janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. Tema piyotziro, eero pikompitawo. Eero riyaatzi janta ipinkatharitzinta riraga shirontawori tsinani kaari rayi, eejatzi riraga pinkathatzirori iitajorentsitashitari, eejatzi ñaathatzimotawori

iina, eejatzi antatenkatawakaachari ishiramparinkaeteki, eejatzi koshintzi, eejatzi kowaperotzirori rashitayitarini rowaagawo paashinipaeni, eejatzi shinkitzinkari, eejatzi theyyawaetashitachari ratzirinkaki, eejatzi amatawitziriri ratzirinkaki ikoshitantariri. Tekatsikya ikanteeya rirori rareeteeya janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. ¹¹ Aritaki pikimitayitawitarini. Omaanta rowameethateeyakimini Awinkatharite Jesokirishito, eejatzi Ishire Tajorentsi; rootaki iñaaperotantakimiri Tajorentsi pikameethatzi, reentsitetakimi.

¹² Ikanteetzi: “Okameethatzi nantero oetarikapaeni kaari ithañaakotee Jesoshi”, omaanta aririka antashityaawo oetarikapaeni, tee amitakotee maawaeni: tema at-sipetashitakyaawo antero apanipaeni. Tee akoyi ametaperotyaaawo kaari inimotziri paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi. ¹³ Eeniro owanawo akemari. Eejatzi eeniro asheetomawo ojeekantari owanawo. Omaanta iinja eero añaagaero owaeyari eejatzi asheetomawo. Ipeyeero Tajorentsi, eero añaagaero jenokinta. Tema atsipetashitawo añaawenaperotawo oetarikapaeni. Tee ro riwetsikantee amayempitero kaari ayi, intakya riwetsikantakaeri Awinkatharite akenkithashiryaanteeyaaririni rirori. Eejatzi ikimita, ikenkithashiryaapiinteeyakaeni aaka. ¹⁴ Eenitatsi itajorenka Tajorentsi, rootaki imatantawori ipiriinteeri Awinkatharite Jesoshi, eejatzi ikimitagae aaripaeni: ipiriintanee iinja.

¹⁵ Awathapaeni aari rootaki rako Jesokirishito, ikempita, roki, iitzi, maawaeni. Tema piyotakiro iroka. Aakateeyakinirika iwatha rirori, ¿okameethatzima amayempitero tsinani ñaayitziririni paashinipaeni shirampari? Tema okimiwitaka amayempitakaakiri Jesoshi tsinani. Teewee, tee ari okantakoty: tee okameethatzi. ¹⁶ Aririka imayempitziro shirampari tsinani, okimitzimotakari Tajorentsi raaperotakiro. Tema piyotziro. Rojankinateetzi, ikanteetzi: “Apite ikaatawitani shirampari eejatzi tsinani, omaanta aririka raawakakya apaani ikantanakya, tee okameethatzi rookawakagaeya”. ¹⁷ Omaanta aririka akempiyaminthatakari Awinkatharite, tema apaani akanta ashireki.

¹⁸ Eerokya pimayempitziro kaari payi, eerokya pimayempitziri kaari payi. Oetarikapaeni paashini kaari kameethatatsi pantayitakirini, powashironkaakiri paashinipaeni pisheninka; omaanta riraga mayempitzirori paashinipaeni tsinani, rowashironkaakiro iwatha rirori apaniroeni. ¹⁹ Tema piyotzi ojeekantakawo piwatha Ishire Tajorentsi. Rotyaantakimiro Tajorentsi kijokiro owantakimiri. Tee eeroka iroñaaka jewawentashitachani, inta riraga Tajorentsi jewawentzimiri. ²⁰ Rowawijaakoetanteemiri osheki opomeentsitzimotawitakari: tema rotyaantakiri Itomi ikamawentakae, rapaatawentakaero riraa ipinawenantakaerori kaari kameethatatsi antakiri. Iroñaaka, oetarikapaeni pantayitakirini, pantakiniri Tajorentsi, iñaaperotanteetyaariri irira ikameethatzi.

7

Ikenkithatakotziri aatsini iina

¹ Ari chapinki pojankinatantakinari, eenitatsi pojampitakinari piyaaritateki: okameethatzirika payi piina, piimi. Iroñaaka nakemi. Kyaaryootaki okameethataperotzi eero payi piina. ² Omaanta aririka pijeekashitya, kyaaryoowa pimayempitzirokari tsinani kaari payi; eejatzi tsinani, kyaaryoowa omayempitzirikari shirampari kaari ayi. Rootaki okameethatantari paaperoteroota piina, eejatzi aaperoteriita tsinani oemi. ³ Okameethatzi shirampari imatero iina, eejatzi okimitya roori oshinetayaari oemi. ⁴ Iina eero eewawentziro owatha roori apaniroeni, inta eejatzi reewawentziro owatha oemi. Eejatzi ikimitya rirori oemi, eero reewawentziro iwatha rirori apaniroeni, inta eewawentziro iwatha iina eejatzi. ⁵ Eero pithañaapithatawo piina; eejatzi tsinani, eero pithañaapithatari piimi. Omaanta aririka pikantawakaya:

“Eeroota añaaminthatawakaa ajeekashitawakya apanipaeni kitejiri; iyotyata amaneri Tajorentsi”, ari kameetha okanta, omaanta aririka omonkaatapaeya roojatzi pimatanteeyaawo eejatzi. Pamine, eerorika papiitziro rantakaemirokari Jatanaashi kaari kameethatatsi. ⁶ Tee nokantaperotawitzimi: “Paye piina”, omaanta pikowakirika paye, okameethatzi. ⁷ Nokowawitaka pikimiteeyenanimi naari,* omaanta rinashitakagaeyakaeni Tajorentsi, tee amonkaatawakagaeyani. Irika apaani, eeniro imatakaakaeri. Irira paashini, inashita imatakagaeyakaerini rirori. ⁸ Riraga kaari aatsi iina, eejatzi kamaentsiri iina, nokamanteeyemini: kameetha pikimiteeyenani naari, pijeekashitya. Eejatzi okimitya tsinani, kameetha ojeekashitya roori. ⁹ Omaanta eerorika pimatziro pijeekashitya, kameetha pagae eejatzi. Kameetha paye, tee okameethatzi pikowawaetashitya paye. Eejatzi okimita tsinani, tee okameethatzi okowawaetashitya ayeeta.

¹⁰ Iroñaaka nokaminaaperotero aatsiri oemi. Tee naaka kaminaaperoteroni inta Awinkatharite: tee okameethatzi pookaeri piimi. ¹¹ Aririka pookaeri, pijeekashita-peroteeya. Eerorika pijeekashita, papiiteeri pagaeri eejatzi piimentawitari. Eejatzi okimitaka, tee okameethatzi rookaero shirampari iina.

¹² Iroñaaka nokamanteri paashinipaeni, tee riro Awinkatharite kamanterini: eenirorika ayemijantzinkarite iina kaari kemijantatsini, aririka okowaki aaperoteri, tee okameethatzi rookaero. ¹³ Eejatzi tsinani, rirorika piimi kaari kemijantzinkari, aririka ikowaki kijokiro rowaperotemi, tee okameethatzi ookaeri. ¹⁴ Ojeekirika tsinani aapatziyariri Jesoshi, eejatzi oemi tee raapatziyari Jesoshi, irira tee ikimitari theenkantatsiri; rinashitakari Tajorentsi, ikantzi: “Rirotaki oemi aapatziyanari. Rirotaki iriri eentsitepaeni. Nokowaperoteeyakirini raapatziyeeyenani maawaeni”. Eejatzi okimitaka iina aapatziyanari, teerika aapatziyari Jesoshi roori. Tee okimiteeyawoni theenkinkawo; rinashitakaakawo Tajorentsi, ikantzi: “Rootaki iina aapatziyanari. Rootaki riniro reentsitepaeni. Nokowakaaperotakiro aapatziyena, eejatzi nokowaperotakiri raapatziyeeyenani eentsitepaeni. Aririka rookiro aapatziyariri iina eejatzi rookakotantakiri reentsite, eero riyotakoteeri reentsitepaeni Tajorentsi. Omaanta eerorika ashitariri rookiro iina, eeniro riyotaakotziri Tajorentsi”. ¹⁵ Teerika okemijantzi iina ayemijantzinkarite, okowakirika ookaeri, ari okameethatzi ookaeriita. Eejatzi oemi ayemijantzinkawote, teerika raapatziyari rirori: ikowaerika rookaero, ari okameethatzi rookaeroota. Tekatsi iroñaaka kanterini shirampari ayemijantzinkarite kijokiro rowantyaawori rowaga kowatsiri ookaeri. Eejatzi okimityaari tsinani aapatziyariri Jesoshi aririka ikowaki oemi rookaero, tekatsi kanterini kijokiro owantyaawori. Tee ikoyi Tajorentsi akijawakagaeyaani. ¹⁶ Tsinani, aririka kijokiro poyiri piimi kaari aapatziyarini Jesoshi, tee piyotzi aririka powawijaakotakaanteeri. Eejatzi pikimita eerori, shirampari: aririka kijokiro poyero piina kaari aapatziyariri Jesoshi, tee piyotzi aririka powawijaakotakaanteero.

¹⁷ Aritaki riyoyagaeyakimini Tajorentsi. Kameetha panteeyenirini Awinkatharite oetarika ikowakaemiri eerori. Rootaki nokanteeyakiririni maawaeni aapatziyariri Jesoshi tsikarika ipiyoteeyakani. ¹⁸ Paerani riyoyagaeyakimini Tajorentsi. ¿Pitakawoma pitotonatziro pishiramparitantari? Aritapaaki, pipeyakotero. Eeroka paashini, teerika pitotonatziro, eero pikoyi iroñaaka pitotonatero, ataama. ¹⁹ Aririka pitothowawityaawo pishiramparitantari, tekatsi okantemi owawijaakotemi. Eejatzi okimita, teerika pitotonatziro, tekatsi okantemi owawijaakotemi. Ro kameethaperotatsiri anteri akemijantaperotero ikanteeyeerini Tajorentsi. ²⁰ Tsikarika pikanteeyawitani paerani riyoy-aantakimiri, aritaki pikantyaari. ²¹ Riyoyaantakimiri Tajorentsi, ¿eerokarika ipimanteetziri? Eero pikenkithashiryaashitapiintawo. Omaanta ishineteemirika pipinateeya amanantawitzimiri, okameethatzi pishitowanee. ²² Riyoyaantakimiri Awinkatharite,

* 7:7 Tekatsi Paaworo iina.

eerokarika pimantaarewo paerani pinawita, ari iroñaaka okimitaaka riraga Jesoshi ipakaakowenteemi. Tema rowawijaakotzimi. Eerokarika kaaririka pimantaarewo pinawita riyoyaantakimiri, iroñaaka okimitaka ramananteemi Jesokirishito, iroñaaka ikantemi rirori oetarikapaeni pantayiteniririni. ²³ Kimiwitaka ramanantakimi irira, osheki piwinawo. Rooma osheki ipomeentsitawentakimi rowawijaakotantakimiri. Eero pishinetziri atziri ikantzimi oetarika panteri, omaanta panteniri Tajorentsi oetarika ikowakaakimiri. ²⁴ Rootaki, noyemijantzinkarite, nokamanantzimirori iroka: tsikarika pikanteeyawitani paerani riyoyaantakimiri, aritaki pikantyaari; omaanta kijokiro powanakiri Tajorentsi.

²⁵ Iroñaaka nokenkithatakotero kaari shinetaariri shirampari, eejatzi kaari matzirori tsinani. Tekatsi ikantaperotena Awinkatharite, inta nokamantemi nokenkithashiryaaari naari. Ineshironkatakina, rootaki kaari namatawitantzimi. Piyoteeyironi iroka. ²⁶ Rooteentsi opomeentsitzimoteeyeeni, rootaki nokenkithashiryaaantakawori iroka. Tsikarika pikanteeyakani iroñaaka, aritaki pikantyaari. ²⁷ Paakirika piina, eero pookaero. Pijeekashitarika iroñaaka, eero pikoyi paye piina. ²⁸ Aririka paye piina, okameethatzi: tee pantziro kaari kameethatatsi. Eejatzi aririka aye oemi rowaga kaari shinetaariri shirampari, kameetha: tee antziro kaari kameethatatsi; omaanta osheki pikemaatsiteeyaani. Aririka payi, osheki opomeentsitzimotaperoyakimini. Tee nokoyi opomeentsitzimotemi, rootaki nokanantzimiri: “Eero payi iroñaaka”.

²⁹ Iroñaaka nokamantemi, noyemijantzinkarite: eero ojamanitzi ipiyanteeyaari Awinkatharite. Kyaaryoowa, rookakaashiteetemirokari pantayitawitanaririni Awinkatharite ikowakaemiri. Eenirorika piina, omaanta pikyaaryoowenteniri riraga Tajorentsi ikowakaakimiri. ³⁰ Aririka petakowaetya, aririka pikimoshirewaete; omaanta eero pikenkithashiriuro inta pikyaaryoowenteniri Awinkatharite panteniri. Aririka pamanantayiteni oetarikapaeni, omaanta eero ojamanitzi piñiuro pamanantayitawitarini. ³¹ Eero ojamanitzi piweshiryaaawentawityaawo jeekayitatsirini kipatsiki, roojatzi eero pimatziro piweshiryaaawentawityaawo. Kameetha pijeekawita iroñaaka, eeniro pameteeyakarini, omaanta inashitayitanakyaani maawaeni añaaayitzirinika kipatsiki; iinja opomeentsitzimoteeyemini.

³² Nokowaki eero pikenkithashiryaaapiintanakawo. Riraga jeekashitachari, ikenkithashiryaaapiintziro ikowayitzirini Awinkatharite, ikowaki ikimoshiryaaakayeri irira. ³³ Omaantakya riraga aatsiri iina, ikenkithashiryaaapiintziro maawaeni rantapiinteyirini atziri eejatzi okaatzi awijimotziriri jaka kipatsiki: ikowaki ikimoshiryaaakayero iina, ³⁴ osheki ikenkithashiryaaayitakawoni oetarikapaeni. Rowaga tsinani jeekashitachari eejatzi kaari shinetaariri shirampari: osheki okenkithashiryaaagaeyeroni ikowayitzirini Awinkatharite, okamantakiri: “Oetarika pikowakaenari, ari nomatakimiro. Oetarika pikowakayenari nokenkithashireeyaari, ari nokenkithashireero”. Omaanta rowaga aatsiri oemi okenkithashiryaaatziuro maawaeni rantapiinteyirini atziri, okowaki okimoshiryaaakayeri oemi. ³⁵ Rootaki nokamanteeyantzimirorini iroka, nokowaki namitakoeyemini, tee nokoyi nopomeentsitakaemi. Nokowaki kameetha pijeekaeyeni, eejatzi piyoteeyini panteeyenirini Awinkatharite oetarikapaeni ikowakayemiri.

³⁶ Pamine, eenitatsirika pishinto kaari shinetaariri shirampari, aririka piñaakiro antawotaki, pikoyi iroñaaka paakayero oemi; ari kameethataki. Ayeeta, eero añiuro pantani. ³⁷ Aririka pikowaperote pithañeeyawo ari kameethataperotaki, eero pikemijantashitari riraga ashiryaaayitemirini, omaanta pantero pikowaperotziri eerori, oetarika pikenkithashiryaaari, okameethatzi. ³⁸ Ñaakiro, aririka paakayero pishinto, okameethatzi; omaanta aririka pithañeeyawo, okameethaperotzi. ³⁹ Aririka aye tsinani oemi, ari kijokiro owanakiri, roojatzi ikamakotaki. Aririka ikamaki,

ari oshinetaantsiteya agae paashini oemi okowaperotzirika. Omaanta apatziro agae aapatziyariri Awinkatharite. ⁴⁰ Aririka okanteetatyeeyaani ojeekashitya, nokenkithashiryaaaka okimoshireperotanaki. Ari naamaaka riyotaakinawo Ishire Tajorentsi iroka nokamantakimiri.

8

Iwatha rowamagaetzinirori riwetsikashitayitarini iitajorentsitashitari

¹ Iroñaaka nakemi tsika pikanteriri iwatha rowayitzinirorini riwetsikashitayitarini iitajorentsitashitayitarini pojampitakinaga chapinki. Iitakayitawitakani atziripaeni riyotaperotzi tsika ikanteriri iwatha. Omaanta, aririka ayotashitya, akantakaaperotakari. Tee ikowakaaperotee Tajorentsi ayowaetashitya, inta ikowakaaperotakae anintashireperotawakaeyani ayotaperotawakaantyaari ajeekanteeyari kameetha. ² Eenitatsirika iitakaawitachari riyotzi okaatzi kameethatatsiri rantero, apaniroeni ramatawitaa: tee riyotaperoyini. ³ Omaanta aririka anintaperoteri Tajorentsi riyotagaeyeeni irira. ⁴ Pojampitakowentakiri iwatha rowaetakinirori iitajorentsitashitari riwetsikayitzirini. Ari ayoteeyini tee otajorentsitzi riwetsikashiteetari. Apatziro ijeeki apaani Tajorentsipero, tekatsi paashini. ⁵ Eenitatsi jeekayitatsirini janta jeñokiinira eejatzi jaka kipatsiki iitajorentsitashitayitarini atziri. Eenitatsi osheki iitajorentsitashitayitarini, osheki iwinkatharitepaeni. ⁶ Ayoteeyakini aaka apintzi Tajorentsi, riraga Pawa. Tema rajaryaakawo riwetsikero maawaeni añaayitakirinika eejatzi aakapaeni. Eenitatsi eejatzi apintzi Awinkatharite: riraga Jesokirishito, wetsikaeyakirorini maawaeni jeekayitatsirini eejatzi aaka.

⁷ Omaanta eeniro ayemijantzinkarite kaari yoteeyirorini iroka nokamantakimiri. Paerani rameteeyawoni apanipaeni ikenkithatakaawitawoni riwetsikashitayitarini atziripaeni. Aririka rowakarini iwatha rowamagaetzinironi, iitawitakarini ashipero riraga iitajorentsitashitayitarini. Tee riyotawita; aririka rowashityaari iroñaaka iwatha rowamagaetzinirori riwetsikaetziri, osheki ikenkithashiryaaanakyaa, iitakawita tee okameethatzi royaari. Roshiyakaawitakawo rantakiro kaari kameethatatsi. ⁸ Aririka oyaari iwatha, eero ikijawenteeri Tajorentsi. Oyaaririka, tekatsi ikantee. Atzityaaririka, eero rowameethashireetee. ⁹ Kameetha poyaari, omaanta kyaaryoowa pantakaerikari kaari kameethatatsi riraga kaari yotatsi. Omaanta pishineteri royaariita iitarikapaeni ikoyiri. ¹⁰ Iñeemirika kaari yotatsi powaka janta opankoki iitajorentsitashitayitarini, ikantzikari: “Riyotzi rirori. Nokimityaariita noyaari naari iwatha rowamagaetzinirori iitajorentsitashiteetari”. Rootaki rowantakawori omawitya ikenkithashiryaaakotawori: “Tee okameethatzi noyaawo”. Rootaki ipakaagaanantakawori royaateri Jesokirishito. ¹¹ Piyotaperotzi okameethatantari poyaari. Omaanta rirori, tee riyotzi. Aririka rowashityaari, osheki ikenkithashiryaaanakyaa: “Teerika okameethatzi nantakirika, eeniro iroñaaka nantani”. Aririka rookaero royaatzirira Jesoshi rootaki riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta rirotaki piyemijantzinkarite, ikamawentakiri Jesokirishito. ¹² Tee okameethatzi pantakiri. Tema ikantakae riraga Jesoshi: “Pinintaperoyerini pisheninka, eero pantakayiri kaari kameethatatsi”. Aririka pantakiro iroka, tema pantzimotakiri Jesokirishito. ¹³ Rootaki nokanantzimiri: aririka nowakyaari iwatha, nantakaakiri noyemijantzinkarite kaari kameethatatsi, eerowa napiiteeri nowari iwatha eejatzi. Nantakaerikari kaari kameethatatsi.

9

Ikantziri Paaworo: “Pikimiteeyenani naari”

¹ Tema ishinetakina Tajorentsi oetarikapaeni. Tema rotyaantakina. Tema noñaaperotakiri Awinkatharite Jesokirishito. Tema rirotaki matakaakinawori

naapatziyakaantakimiri. ² Teerika riyoteeyini paashinipaeni rotyaantakina Jesoshi, omaanta eerokapaeni piyoperoeyakinani rotyaantakina. Tema eerokapaeni naapatziyakagaeyakimirini Jesoshi rowawijaakotantemiri. Rootaki piyotantari rotyaantakina Awinkatharite. ³ Eenitatsi theenkakinari, ikantakowenantakinari, ikantzi: “Tee rotyaantzimi Tajorentsi”. Ari eenitatsi iroka nokantawakiriri: ⁴ “Tema okameethataki pamitakotena: pipena noyaari eejatzi nomiri. ⁵ Aririka nokinayitanakini nokenkithatakaayiterini atziri; eenitatsirikami noena aapatziyariri Jesoshi, tema okameethatzimi notsipatanakyaawomi. Aritaki rantapiinteeyakironi paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi, eejatzi rirentzipaeni, eejatzi Peetero. Eejatzi okameethatzi ipakiro mi owanawo eejatzi omiri. ⁶ ¿Apaniroenima naaka eejatzi Werenawee nopomeentsiwentyaawo nopinatero nowanawo?

⁷ Noshiyakaawentemiro: tema ipinakowentapiinteetzi joraaro. Aririka apomeentsiwentyaawo apankitziro oowa, tema ari athotagaantero. Aririka ashentapiinteri apirapaeni, tema irapiintziro iteni”. Rootaki nokantakiriri riraga theenkakinari. ⁸ Nokenkithatakotakiro añapiinteeyakirini, omaanta ¿oetaka okantziri rojankinatziirini Moeseeshi? ⁹ Ajaatya iroka okantziri: “Eero poojopatziro tooro ayiteetzi iyatharekitho aatzikakitzirori teriiko ishaagantyaawori, omaanta pishinetziro roya”. ¿Apaniroenima waaka ikenkithashiryaakotari Tajorentsi? Tee. ¹⁰ Tema eejatzi aakapaeni oshiyakaawentakae rojankinarini. Iyotagaeyakaeni oetarika anteeyakirini. Aririka atziri ikiyaapanetakiro kipatsi ipankitanyaaawori, ikowaki irira raagaantayiteeroni okithoki paata. Eejatzi ikimita riraga shaagakitzirori, ikowaki raagaantayiteeroni okithoki rirori. ¹¹ Pamine, oshiyakaawentaka nopankitakimiro pishireki iñaani Tajorentsi. ¿Opomeentsitzimotzimima iroñaaka pipagaantena noyaari, nokithaataari, oetarikapaeni? ¹² Aririka pipagaantashitayityaarini paashinipaeni, tema okameethatzimi pipagaantakinami naari. Omaanta tekatsi pipena. Paapatziyakawoni paerani iroka kameethatatsiri nokamantakotziiriri Jesokirishito. Osheki opomeentsitzimotakinani, omaanta tee nokoyi nookakayemiro paapatziyakarini, rootaki kaari nokowakotantzimini oetarikapaeni. ¹³ Pamine. Riraga antawaetatsiri Tajorentsiipankoki ari ipoñaakaapiintawo rowanawo janta, royaari. Eejatzi riraga taakiniriri Tajorentsi piratsipaeni janta aritaariki, rowagaantakaga rirori iwatha ipashiteetariri Tajorentsi rootaki ipantakariri rirori koetyeemotariri. Tema piyotziro aritaki okantakota. ¹⁴ Eejatzi okimita roori, ikantziri Awinkatharite: “Irira kemijantawakiriri okameethatzi ipashityaari koetyeemotariri riraga kenkithatziirori iroka kameethatatsiri”. ¹⁵ Okameethawita naagaantemimi oetarikapaeni, omaanta tekatsi nayitemi.

Eejatzi tee ro nojankinatantzimiro pipantenari oetarikapaeni. Nokimoshiretaki tekatsi nokowakotemini; aririkami aakinani notashe, eero eejatzi nokantzimimi: “Pipena noyaari”. Ayenaata, nokameeta. Eerokya nokowakotantzimini oetarikapaeni. ¹⁶ Aririka nokamantakotero iroka kameethatatsiri riyotaantari atziri ikamawentakiri Jesoshi, tekatsi nokantya nokantakaaperotya. Tekatsi nokantya nomaerite, eenitatsi nokenkithashiryaari: “Eerorika nantero, tee nantziniri Nowinkatharite ikowakaawitakinari rootaki rowashironkaantenari”. ¹⁷ Naakami kowashitachanimi niyotaante, tema ari ipinatenami Tajorentsi. Omaanta tee naaka nokowawita, tema riro taki omper- atakinari. ¹⁸ ¿Iroñaaka oetaka ipinatenari? Okameethatawitani nokowakoteeyeminimi, omaanta tee nokoyi pipinatena. Apatziro niweshiryaawenteeyanakimini naapatziyakagaeyakimirini Jesoshi.

¹⁹ Ipineetenarikami, nopeyakaami ratziirite pinatenanimi, ikantapiintenami oetarikapaeni nantapiinteniririmi. Omaanta nopomeentsiwentashiteeyakarini osheki atziri naapatziyakaantariri Jesoshi. ²⁰ Aririka nokaateeyakirini joriyo, nokimiteeyakarini rirori naapatziyakaantariri Jesoshi. Tema irira riro taki

aapatziyawori rojankinarini Moeseeshi, rootaki nokimitantakariri rirori, naapatziyakaantariri. Omaanta tee noñaaperotziro iroñaaka rojankinarini Moeseeshi, tee nopomeentsitawentawo. ²¹ Omaanta aririka nokaateeyakirini paashinijatzitatsiri atziri riraga kaari aapatziyawori rojankinarini Moeseeshi, nokimiteeyakarini rirori, naapatziyakaantariri Jesokirishito. Tee nokamanteeyirini ikantawitari Tajorentsi paeraniperoroña; inta nokemijantakaaperoteeri ikantziri Jesokirishito. ²² Eejatzi, aririka nokaateeyakirini kaari maperotzirori raapatziyawo kameetha, nokimitakowitakariri rirori, naapatziyakaantaperotakariri. Aritaki nokimiteeyawitakarini maawaeni atziripaeni naapatziyakaanteeyantakaririni Jesoshi apanipaeni. ²³ Rootaki nokimitapiinanteeyaaririni riroripaeni raapatziyeeyantyaaworini iroka kameethatatsiri niyotagaeyakiririni. Eejatzi naari niweshiryaaawentyaawo iroka kameethatatsiri kenkitharentsi amitakoterini atziri.

²⁴ Pamine, tema piyoteeyini ishiyeeyanakani osheki shirampari riyotanteeyarini ninkarika anaakotanteentsini. Ranaakotantaki apaani riraga shiyaperoteenchari, ari ipaetziri iiteetziri pereemyo riweshiryaaantyaari kameetha. Eejatzi pikimityaari eerori, pishiyaperotanaki paantyaawori pereemyo. Aririka pishintsiwenteniri ikowakaakimiri Tajorentsi, aritaki paakiro weshiryaaakayemini. ²⁵ Rirojatzi aamakowentacha maawaeni kowawitachari ranaakotante aririka ishiye. Rootaki ikaminthaantari rirojatzi imatantyaawori ishiyaperote raantyaawori amantheerentsi. Intsipaete opathayi irowa, omaanta iroka amantheerentsi ayeri aaka, eero opathaanitzi roori, rootaki okameethatantari ashintsitashiperotero aantyaawori kaari pathanitatsi. ²⁶ Eejatzi naaka tee notzipitzipitayitanakini noshiyanaka, omaantakya noshiyanaka nomatantawori nanaakotante. Paashini noshiyakaawentemiri kapojawakaachari. Ikapojawakaaperotaka riyotantyaari ninkarika anaakotantatsini. Okimiwitaka eejatzi nokapojaperotziri paashini, tee nokapojashitari; tee nantashitawo naaka oetarikapaeni inta nokyaaryoowentziniri Tajorentsi ikowakaakinari, ²⁷ noshintsitaperotakiniri; nomperata naaka. Osheki nokenkithatakagaeyirini paashinipaeni, tee nokoyi ikantena Tajorentsi paata: “Tee pantaperotanawo nokowakaawitzimiri”.

10

Ikenkithatakoyitzirini joriiyopaeni paerani

¹ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokamantemi piyotantyaari tsika ikanteeyarini joriiyopaeni janta okaankiityeenta paerani. Otsimankapitheeyakirini menkori ijeekantakawowa Tajorentsi: eejatzi otenkaryaaganaki inkaare antawo, niyanki ranashitanteeyanakawoni piryaapathatanaki. ² Janta jaawiki menkori, janta inkaareki riyotagaeyakirini Tajorentsi riyoteeyantakarini raapatziyaperoeeyakarini paerani Moeseeshi. Tema okimiwitaka ikaawoshitakotakiri Tajorentsi eeniro royaatziri Moeseeshi. ³ Rowapiinteeyakawoni rowanawo ipapiinteeyakiririni Tajorentsi. ⁴ Rirapiinteeyakironi iña ipapiintziriri, rowaga shitowaatatsiri mapiki. Rowakiniri Tajorentsi rowaga mapi, oshiyakaawentakiri Jesokirishito, oyaateeyanikiririni. ⁵ Omaanta tee inimotziri Tajorentsi. Tee riweshiryaaawenteeyarini osheki riraga atziripaeni, rootaki ikamaeyantakarini janta okaankiityeenta.

⁶ Pikenkithashiryagaayeroni iroka piyoteeyantyaarini ikowakaemiri Tajorentsi. Kyaaryoowa, pikimiteeyarinikari joriiyopaeni: pikoyirokari kaari kameethatatsi. ⁷ Eero paapatziyawo iitajorentsitashiteetari jaka kipatsikika. Tema imatagaantakiro paerani. Ojankinatakani: “Ijeekaeyanakini atziri, rowaeyakani eejatzi ishinkiteeyakani. Roojatzi ikatziyanteeyanakani, romampagaeyanakani, eejatzi ishiron-teeyanakawoni tsinanipaeni”. ⁸ Kyaaryoowa, akimitakoeyarinikarira aakapaeni: paerani iñaaminthateeyakironi kaari iina, rootaki ikamanteeyakarini 23.000 atziri apaani

kitejiriki. ⁹ Iñaantagaantakari Awinkatharite, riyotantyaari aririka ikijantakyaari rantakiri, rootaki rotyaanantakanariri osheki maanki. Roojatzi ratsikanteeyakaririni, ikamayitakini. Kyaaryoowa, oshiyakotarikarira aakapaeni, añaantarikari Tajorentsi. ¹⁰ Eejatzi apanipaeni ikiñaanikowentakiri irira, rootaki rowamaagaanteeyantakaririni riraga ronampiri Tajorentsi. Kyaaryoowa, akimiteeyarinikari aaka, akiñaanikowenteri.

¹¹ Ro imatantayitakaworini iroka, akenkithashiryaaantanakyaari. Rojankinateet-zironi, ayoteeyantakarini iroñaaka. Rootawiteencha omonkaateeya ipokanteeyari Jesokirishito. ¹² Iroñaaka aririka pikante: “Nokantatyeeyaani naaka nokyaaryoowentero naapatziyari”, nokantzimi naari: “Paamawentyaaga, pantzirokari kaari kameethatatsi”. ¹³ Eeniro akenkithashireeyironi antero kaari kameethatatsi: ashi owaeyironi maawaeni atziri antziro. Omaanta aririka ameentyaari Tajorentsi, ramitakoeyeeni eero anantawo. Ikyaaryoowentakae ramitakoperoeyeeni eerokya anantawo kaari kameethatatsi akenkithashiryaaawitakari.

¹⁴ Rootaki, nonintaperotanewo, nokamanantemirori iroka: “Eerokya pipinkathatziro riwetsikashiteetari iitajorentsitashitari”. ¹⁵ Eeniro piyotantari, iroñaaka pikenkithashireeyeroni iroka nokantzimiri. ¹⁶ Aririka akanteri Tajorentsi: “Ariwee, Pawa, eeroka panawori iroka niriri”, tema akimitawakaapiinteeyakani, aweshiryaaawenteeyawoni riraa Jesokirishito rapaatawentakae. Eejatzi aririka akagaapiintziro paa, tema akimitawakaapiinteeyakani, aweshiryaaawenteeyawoni iwatha, akenkithashireeyirini ikamawenteeyakaeni. ¹⁷ Ari okaatzi owapiinteeyarini paa apaani. Eejatzi okimitawita, osheki akaateeyawitani omaanta amonkaatawaka-gaeyakani, asheninkateeyakarini Jesokirishito: tema apaani ikanta.

¹⁸ Pikenkithashireeyeroni rameteeyakarini joriiyopaeni. Riraga ñaanakowenantatsiri aririka itaakiniri Tajorentsi ipira paashini atziri janta aritaariki, tema itsipatakarira irira ipinkathateeyakirini rirori, tema ari rowakaakyaari iwatha. ¹⁹ Eenitatsi iroka nojampitemiri: “¿Tajorentsima iroka riwetsikaetzirika?” Kaari. Tema ratsipetashitawo rowapiintziniro iwatha. ²⁰ Eenitatsi iroka nokamantaperotemiri. Eeniro rowakiniri kaari aapatziyariri Jesoshi ipira. Omaanta kaari Tajorentsi rowakiniri, inta kamaari. Tee nokowakayimi pitsipatyaari riroripaeni ipinkathateeyakirini kamaari. ²¹ Aririka pirawenteri Awinkatharite, eero pimatziro pirawenteri kamaari eejatzi. Aririka powawentyaari Awinkatharite, eero pimatziro powawentyaari kamaari eejatzi. ²² ¿Arima pikowaki ikijimi Awinkatharite? ¿Panaakoeyirinima pishintsitaperotzi? Teewee. Tee panaakoeyirini eejatzi rowashironkaantyaari Tajorentsi ninkarika ameentakotyaarini kamaari.

²³ Ikanteetzi: “Okameethatzi nantero oetarika kaari ithañaakotee Jesoshi”, omaanta aririka antashityaawo oetarikapaeni, eero oshintsitakae maawaeni, tema atsipeta-gaantashityaawo. Kyaaryo amatakiro akoyiri, omaanta eerorika amitakoeyerini paashinipaeni atziri ishintsitakayeri rajankaneki, ari tee okameethatatzii antashitay-itawityaarini. ²⁴ Eero pikenkithashiryaaakotapiintziro pikowayitawitarini eerori, omaanta pikenkithashiryaaakotapiinteri ikowayitziri paashinipaeni, eejatzi ikaatzi amitakoteri. ²⁵ Aririka ipimantayitzini iwatha, poyaari. Eero pojampitakowentziri: “¿Tsika ipoñaaka irika? ¿Rooma rowamagaetzinirori iitajorentsitetziri?” Aririka pamananteri iwatha, eero pojampitakowentziri, piitzikari aririka poyaari eero pikameethashiryaaanaki. ²⁶ Okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Irira Awinkatharite ashitayitaworini kipatsi eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini”.

²⁷ Aririka ikaememi kaari aapatziyariri Jesoshi rowakayemi ipankoki. Aririka pikowaki piyaate, powaeyarinikya maawaeni ipaeyawakimirini. Eero pojampitakowentziri iwatha, eero piitziri aririka poyaari, eero pikameethashiryaaanaki. ²⁸⁻²⁹ Omaanta ikanteetemirika: “Eenitatsi irika iwatha, rowaetzinirori iitajorentsitashitari”. Aririka eenitatsi jaga eejatzi piyemijantzinkarite kaari shintsiperotatsi

rajankaneki, ari pikenkithashireeri irira iiteri tee okameethatzi royaari, eero powari eerori eejatzi. Omawitya eeroa piyotawitaka tekatsi ikantemi iwatha, omaanta pikaminthayeri riraga kaari yotatsi.

Naamaashitaka eenitatsi kantatsini: “Ishinetana Tajorentsi noyaari oetarikapaeni, ¿iitarikya ithañaakotashitantanariri riraga kaari yotatsi? ³⁰ Aririka owapiinteeyarini, akan-tapiinteeyirini: ‘Ariwee, Pawa, eeroa panaariri nowayitarini’ ”. Aririka apaasonkiteri, ¿iitarikya ikiñaanikowenanteeriri oyaaririka?

³¹ Ari nokamantemi. Aririka powaeyani, eejatzi aririka pireeyeni; omaanta oetarika-paeni pantayiterini, panteniri Tajorentsi ikowakaemiri, riweshiryaaawenantiemiri. Roojatzikya ikanteeyeni atziri: “Tema ikameethatzi Tajorentsi. Kameetha ijeekaka-gaeyirini aapatziyariri Jesoshi”. ³² Eero pantakayiri kaari kameethatatsi riraga jori-iyo, riraga kaari joriiyotatsi, eejatzi aapatziyeeyaririni Tajorentsi. ³³ Oetarikapaeni nantayitzirini, nokoyi namitakoeyerini atziri. Tee naaka etakotachani apaniroeni, inta netakotapiinteeyarini paashinipaeni atziri. Ro nomatapiinteeyantanaririni raw-ijakoeyantakyaarini.

11

Antayitzirini tsinani kemijantayitatsirini

¹ Poshiyakotenawo, nokimitaka naari nomonkaatakari Jesokirishito.

² Pikenkithashiryaaapiintakina, eejatzi pikenkithashireero maawaeni niyotapiin-takimirini, rootaki noñaaperotantakimiri. ³ Eenitatsi iroka, piyotero: riraga Jesokirishito kanteeyiririni atziri oetarika ranteeyerini; riraga shirampari kanteeyirorini iina; ee-jatzi riraga Tajorentsi kantziriri Jesokirishito. ⁴ Pamine riraga shirampari, aririka ramaneri Tajorentsi, eejatzi aririka ikamanante iñaani, tee rametawo ipashikayinatya. Aririka ipashikayinatakya, tema itheenkatziri Jesokirishito. ⁵ Omaanta tsinani, aririka amaneri Tajorentsi, eejatzi aririka okamanante iñaani, opashikapiintaka. Teerika opashikapiinta, otheenkatziri oemi: okimitzimotakawo ametakiro oeshi, kimitaka tsinani mayempiro. ⁶ Teerika okoyi tsinani opashikayinatya ari okameethatzi ameetero oeshi. Omaanta aririka opashiwentakyaawo ameeta, kameetha opashikayinatya.

⁷ Riroma shirampari, eero ipashikayinata: tema ikimiwitakari Tajorentsi, ee-jatzi ipinkathatziri. Rooma tsinani, oñaaperotziri oemi. ⁸ Paeraniperoroña ritakari Tajorentsi riwetsikakiri shirampari. Rootaki imeriki shirampari riwetsikakiniriri tsinani; omaanta omeriki tsinani, tee riwetsikaetziri shirampari. ⁹ Riraga shirampari tee riwetsikawenteetakiniro tsinani, inta rowaga tsinani riwetsikawenteetakiniri shi-rampari.

¹⁰ Okameethatzi opashikayinatya tsinani riyotanteeyaarini ronampiri Tajorentsi oñaaperotziri oemi. ¹¹ Pamine, tee ojeekashita tsinani, tee ijeekashita shirampari. Ikowaki Awinkatharite akoetyaawakagaeyani. ¹² Irowa imeriki shirampari riwet-sikakiro tsinani, eejatzi iroñaaka okoñaatapiintziri tsinani otomi. Omaanta Tajorentsi wetsikaeyiririni maawaeni. ¹³ ¿Oetaka pikenkithashireeyarini eeroripaeni? Aririka amaneri tsinani Tajorentsi, ¿kameethama opashikaryaayinatya? ¹⁴ Aakapaeni shi-rampari, iroñaaka tee ametawo aeshithanthamaeshiteeyini. Aritaki apashiwentakya. ¹⁵ Omaanta tsinani, tema añaaperoteeyironi oeshithanthamaeshitzi oeshi: rootaki opashikayinatantari. ¹⁶ ¿Eenitatsima kowatsiri ipiyapiyawaantetena? Nokamantemi: nameetakawo iroka nokamantakimiri, eejatzi rameeteeyakawoni maawaeni aapatziy-eeyakaririni Tajorentsi.

Riyotaantziro rowawentapiinteeyarini Jesoshi

¹⁷ Eenitatsi paashini nokamantiemiri. Tee noñaaperotziro iroka panteeyirini aririka pipiyoteeyani: tee okameethatzi, tee pamitakotawakaaneenta.

18 Nityaawo nokamantemiro iroka. Ikamanteetana aririka pipiyoteeyani pipinkathatantapiintariri Tajorentsi, pipiyawaantetawakagaeyanakyaani, tema pikenkithashiryaaatziiro inashitachari. Naamaashita kyaaryo ikamantagaantee-takina. 19 Pipiyawaantetawakagaeyanakyaani piyoteeyantakaririni ninkarika kyaaryoowentaperotzirori raapatziyari Jesoshi. 20 Aririka pipiyoteeyani pikenkithashiryaaakoteri Awinkatharite, powaeyawitani, tema tee powakoeyarini Awinkatharite kameetha. 21 Aririka powapiinteeyani, pagaanteeyanakani powanawo eerori, powapithateeyawakaani paashinipaeni. Tee poyaawakagaeyani powantyaari maawaeni. Itasheyaki apaanipaeni, ishinkitaka paashinipaeni. 22 ¿Oetakama jaga panteeyirini? Tema eeniro pipanko powantyaari, pirantyaari. ¿Pitheenkakirima riraga pokashitziriri raapatziyari Tajorentsi? ¿Pishirontawentarima riraga kaari ashaagantacha? ¿Tsikama nokantemika? ¿Arima noñaaperotemi? Teewee.

23-25 Irira Awinkatharite iyotaanawori iroka nowaagakimirika. Paerani, tsiteniriki raakaanteeyakirini, raakiro Awinkatharite Jesoshi paa. Ikantziri Iriri: “Ariwee, Pawa, eeroka panawori iroka noyaari”, roojatzi ikagaakiro. Ikantzi: “Eenitatsi iroka paa oshiyaawori nowatha: aririka powapiintyaawo, pikenkithashiryaaapiinteeyenani. Tema naaka kamawenteeyakimirini”. Ari rowaeyakawoni. Roojatzi raakiro eejatzi riramento. Ikanteeyirini: “Eenitatsi iroka awishoowaantsi oowa, aririka pirapiinteeyeroni, pikenkithashireeyenani, piyoperoteeyeni apaatawenteeyemini niraa paw-ijakoeyanteeyarini. Aririka nokamawentemi, piyotanaki eero namatawitzimi, no-matemiro maawaeni nokamantakimiri”. Roojatzi ranashitantanaka tsiteniriki, roojatzi raanteetakari. 26 Aripaete powapiinteeyaawoni, pirapiinteeyeroni, piyotaantapi-intyaariri atziri ikamawenteeyakaeni Awinkatharite. Pimatapiinteeyeroni, roojatzi ipokanteeyari.

27 Aririka powawentyaari, aririka pirawentereri, pikenkithashiryaaakoteri: eero pantashitawo. Eeniro rantani riraga antashitawori: itheenkakiro iwatha Awinkatharite, itheenkakiro riraa. 28 Pityaawo piyotakotya eeroka, eenirorika pantani. Piyotakotyaarika tekatsi pantani, ari poyaawo, eejatzi pirero. Eenirorika pantani ari pityaawo pookaero kaari kameethatatsi pantziri eejatzi pamaneri Tajorentsi ipeyakotemiro pantani, eejatzi piyeeki kameetha roojatzi pimatero powawentyaari Jesoshi, pirawentereri. 29 Tee okameethatzi owashiwaetyaawo, eejatzi irashiwaetyaawo. Teerika akenkithashiryaaaperotziri Awinkatharite, tema owashiwaetakawo, irawaetashitakawo: eeniro ojeeki antani; ari rowashironkaakae Tajorentsi. 30 Rootaki pimantsiyagaanantayitakarini osheki, eejatzi kaari pishintsitantayitani. Rootaki eejatzi ikamagaanantayitakarini piyemijantzinkaritepaeni. 31 Aririka ayotakotakya eenirorika antani, okameethatzi akenkithashireeya, eero akimitagaa paerani, ookaero kaari kameethatatsi antakiri; roojatzi ameentanteeyaariri Jesokirishito, eero rowashironkagae Tajorentsi. 32 Tema eejatzi okameethatzi ikantakowentee Awinkatharite, eejatzi rowashironkae, okantyaatakya eero aatanta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tee ikowakagaeyeeni atsipateeyaarini maawaeni riraga theenkantatsiri.

33 Iroñaaka noyemijantzinkarite, aririka pipiyoteeyani powawenteeyarini Awinkatharite, poyaawakaawakyaata. 34 Aririka pitasheyaperotaki, pityaawo poya janta pipankoki. Eero pipiyotashiteeyani pikemantyaawori pitashe: eenirorika pantani. Aririka nareetemi nohotyaapaemiro, niyotaayitemironi paashini.

12

Ikenkithatakotziro omatakagaeyakaerini Ishire Tajorentsi

1 Iroñaaka, noyemijantzinkaritepaeni, niyoteeyemironi maawaeni omataka-gaeyakimirini Ishire Tajorentsi. Tee nokoyi pikompiteeyaawoni, inta nokowaki

piyoteeyawakironi. ² Piyoteeyini paerani tee paapatziyeeyawitarini Jesoshi inta pikemijantashitayitawitawoni piwetsikashitayitarini, piitajorentsishitawitari. Tema omajontziteeyakini roori. Pamatawitashitaka eeroka apaniroeni. ³ Nokowaki piyoteeyawakironi iroka. Aririka oñaawaetakaakiri Ishire Tajorentsi atziri, eero ikantzi: “Tee ikameethatzi Jesoshi”. Eejatzi okimitaka, eeromi piyoteerimi, eero pikantzimi: “Irira Jesoshi rirotaki nowinkatharite”.

⁴ Inashitayitakani omatakagaeyakaerini antawaetziniri Tajorentsi, omaanta apaani Ishire Tajorentsi. ⁵ Inashitayitakani iroka anteyenirini Awinkatharite, omaanta apaani ikanta irira. ⁶ Inashitayitakani anteyakinirini Pawa Tajorentsi, omaanta rirotaki irira riyoyaakaero oetarika antayiterini eejatzi ramitakotakae amonkaatero maawaeni. ⁷ Iyotagaeyakaeni Ishire amitakotawakaantyaari kameetha ajeekimotantyaariri Tajorentsi. ⁸ Iyotakaayitakirini apaanipaeni kameetha ikaminaantakariri paashinipaeni; riro paashinipaeni iyotaakaeri kameetha riyotaantakaerori paashinipaeni. Okaatzi iyotakaayitziririni apaani: rowaga Ishire Tajorentsi. ⁹ Eejatzi omatakaayitzirini paashinipaeni rameentaperoeyakawoni ikantayitzirini Tajorentsi; paashinipaeni omatakaakiri retsiyatakotayitzirini mantsiyaripaeni. ¹⁰ Eejatzi matakayitziririni paashinipaeni itajonkantayitzini. Paashinipaeni omatakaakiri ikenkithatakotziro kameetha Iñaani Tajorentsi. Paashinipaeni iyotakaakiri riyotayiterini kenkithatakaantatsiri: rirotakirika kenkithatakaeriri kamaari, rooma kaaririka. Paashini, omatakaayitakirini iñaawaechepookitashitawo paashinijatopaeni paantentsi kaari riyotzi rirori. Paashini eejatzi omatakaayitakirini riyotanakiro kameetha okaatzi iñaawaeteri rirori eejatzi rowaagakaeni. ¹¹ Inashitayitakani iyotagaeyakaerini, omaanta apatziro apaani iyotagaeyiririni: rootaki Ishire Tajorentsi. Oetarika okowakaayitziririni, rootaki iyotaayitziririni, omatakaantakariri.

¹² Pamine: apaani okantawita awatha, omaanta eeniro aetzi, ako, aeki, akempita, maawaeni. Osheki okantawita, omaanta apaani okantawita awatha. Eejatzi ikimita riraga Jesokirishito. ¹³ Apaani okantawita Ishire Tajorentsi. Opokapaaki ojeekanantapaakawori ashire, rootaki asheninkatawakaanteeyantakaririni, okimitakagaeyakaeni apaani akanta. Akaateeyirini joriiyo, paashinipaeni kaari joriiyotatsi; omawitya apaanipaeni pimantaari rinawita, paashinipaeni kaari ipimanteetzi. Kijokiro owaeyakaeni Ishire Tajorentsi: apaani okanta.

¹⁴ Noshiyakaawentemiro. Apaani okantawita awatha, omaanta eenitatsi anashitanti, oerikantari, aminantari, akemantari, osheki inashitapaeni. ¹⁵ Tee okantzi aetzi: “Tee naaka rako, tee naaka iwatha rirori”. Kyaaryo aetzi rootaki awatha, tee inashita. ¹⁶ Tee okantzi akempita: “Tee naaka roki, tee naaka iwatha rirori”. Ñaakiro, tema rootaki akempita awatha, tee inashita. ¹⁷ Iyotyaarikami awatha rootaki aminantyaarimi, ¿arima amatakiromi akemantyaawomi? Iyotyaarikami akemantyaarimi, ¿arima amatakiromi akemaenkatantyaarimi? ¹⁸ Omaanta kameetha riwetsikayitakironi Tajorentsi awatha: akemantyaari, aminantyaari, akatziyatziyawaetantyaari, maawaeni. Oetarika ikoyiri, imatakiro. ¹⁹ Iyotakyaarikami oki ojeekakimi, ¿tsika akantyaakami? ²⁰ Kyaaryo, apaani okanta awatha, omaanta eenitatsi aetzi, oki, akempita, ako, maawaeni.

²¹ Tekatsi okantya oki okantero ako: “Tee pikameethatzi”. Eejatzi aeto, tee okantziro aetzi: “Tee nokoyimi”. Teewee, tee okantziro. ²² Eenitatsi jeekantayiterini awathakipaeni oetarikapaeni, omaanta apaanipaeni tekatsi ishintsini aetakaashiwitawo ojeekashita, omaanta okameethaperotaki ojeekayitzini. ²³ Eejatzi okimita, eenitatsi apaanipaeni apashiwentakaakari, omaanta okameethatzi ojeeki. Akithaatakotyaawo kameetha tee akoyiro iñaagaete. ²⁴ Tee akithaatakotawo kaari apashiwentaka. Omaanta kameetha riwetsikayitakironi maawaeni awatha riraga

Tajorentsi. Okameethatzi ojeekaeyeni rowaga kaari añaperotawita. ²⁵ Imatakiro iroka amitakotawakagaeyantyaarini aetzi, oki, maawaeni. Tekatsi okanteeyani okijawakagaeyani. ²⁶ Aririka okatsitaki eecheonkiini apaani, ari akemaatsitanakyaawo maawaeni awathaki. Tekatsirika oyeroni awatha eecheonkiini tema kameetha akimoshirewen-teeyakironi maawaeni awatha.

²⁷ Aakateeyakini oshiyakawori iwatha Awinkatharite Jesokirishito. Aakateeyakini eejatzi oshiyakawori iitzi, rako, roki, ikempita, oetarika. ²⁸ Iroñaaka akaateeyakirini osheki aapatziyeeyaririni Jesoshi. Reewawentakae irira rotyaantagaantakae apaanipaeni ikenkithate. Paashinipaeni rotyaantakiri ikamanantayitzirorini iñaani. Paashinipaeni rotyaantzi riyotaantzi. Roojatzi paashinipaeni rotyaantayitakirini itajonkantzi, paashini retsiyatakotayitzirini mansiyatzinkari, paashinipaeni ramitakotziri paashini atziri, paashinipaeni rotyaantakiri ikantayitzirini aapatziyariri Jesoshi oetarika rantayiterini, eejatzi paashini iñaawaetashitayitawoni paashinijatopaeni paantentsi. ²⁹ ¿Rotyaanteeyakaenima akenkithate maawaeni? Teewee. ¿Akamananteeyinima iñaani Tajorentsi maawaeni? ¿Ayotaanteeyinima maawaeni? ¿Atajonkanteeyinima maawaeni? Teewee. ³⁰ ¿Etsiyatakoeyirinima maawaeni aaka mansiyaripaeni? ¿Amateeyakironima maawaeni ayotayitakironi paashinipaeni paantentsi? ¿Amateeyakironima maawaeni owaagakiniri asheninka iroka ikantziriri rirori? Teewee. ³¹ Omaanta kameetha pikowakotaperoteri Tajorentsi imatakayemiro rooperotatsiri antawaerontsi.

Kameetha anintaperotawakagaeyaani

Omaanta iroñaaka niyotaperotemiro kameethaperotatsiri.

13

¹ Aririka amatero añawaetashiwityaawo paashinipaeni paantentsi, eejatzi aririka amatero akemero ipaante ronampiri Tajorentsi, omaanta eerorika anintaperoyeririni paashinipaeni, tema atsipetashiteeyakawoni, ayotashitayitawitakawoni añawaetzi. Akimitawokari kampana, okantashita, toon, toon, toon. Akimitarikari tampoo ikantashita, teen, teen, teen. ² Aririka ayotzitayityaawoni kaari iñeetzi, aririka ayotzitakityaawo maawaeni imanayitawiteeni Tajorentsi, aririka amatayitakironi maawaeni riyotayitzirini atziri Iwaperite Tajorentsi, eejatzi aririka akyaaryoowentaperotero aapatziyaperotyaari Tajorentsi, rootaki amatantyaawori oshirinkayiteroni ochempipaeni: omaanta eerorika anintaperotziri paashinipaeni, atsipetashiteeyakyaawoni ayotashitawitakawo maawaeni, tee iñaaperotana Tajorentsi nokameethatzi. ³ Aririka apashitayityaarini ashironkaenkari maawaeni jeekimoteeri, aririka akyaaryoowentaperoteri kameetha Tajorentsi akenkithatakoteri, rootaki ikijanteeri atziri, itaawenanteerori; omaanta eerorika anintaperotziriri paashinipaeni, atsipetashiteeyakyaawoni maawaeni, tee iñaaperotane Tajorentsi akameethatzi.

⁴ Aririka anintaperoyeririni paashinipaeni, tema amaeritakotashityaawo oetarika awijatsini, akaminthayeri paashinipaeni, eero akijashiryaneentashitari riraga ashagantzinkari eejatzi riraga jewatatsiri tema pikowawitaka poshiyaari, eero ajaagakotawo, eero akantakaaperota. ⁵ Aririka anintaperoteri paashinipaeni eero akantakaaperota, eero oñaashirenkiri paashinipaeni, eero antashitawo akowaperotziri aaka, inta anteniri ikowakagaeri rirori; eero akijiri intsipaete, eero akenkithashiryapiintziro kaari kameethatatsi rantayiteetzirini owashironkaakae. ⁶ Aririka anintaperoteri paashinipaeni, eero akimoshirewentziro kaari kameethatatsi ranteetzirini intakya akimoshiryawawentero kyaaryooperotatsiri, ⁷ akantani akempoyeeri, akantani kameetha ameentaperotyaari, akantani akenkithashiryakotari ari rantakiro kameethatatsiri, omaanta amaeritakotashityaari oetarikapaeni ranteri.

⁸ Aririka anintaperoteri paashinipaeni, eero apakaero; omaanta eero akantatyaani akenkithatero iñaani Tajorentsi, eero akantatyaani añaawaetashityaawo paashinipaeni paantentsi. Eero akantatyaani ayotashitawityaawo oetarikapaeni, omaantakya akantee-tatyeeyaani anintaperotawakagaeyani. ⁹ Tee ayotaperotawitani iroñaaka, akamanantakoteri apatziro okaatzi ayotakotakiriri. ¹⁰ Iinja ipokapaakirika kameethaperotatsiri, eero akowaero iroka kameethatayitawitacharini iroñaaka. Tema ari ayotakiro maawaeni. ¹¹ Paerani eenironi eentsitawitani añaawaetashiwaeta, ayotashitayitarini aari eechonkiini, ayotzi akenkithashiryawita eechonkiini. Omaanta iroñaaka antaritapaakika, ookanakiro antzirowa akimiwitakari eentsipaeni. ¹² Iroñaaka kimitaka aminaatakotakiri Tajorentsi ñaarontsiki, tee ikoñaataperotzi. Iinja aminapootaperotapaeri jenokinta. Iroñaaka ayoteeyawitarini eechonkiini, iinja ayotaperoeypaerini, okimitaka riyoperotakae iroñaaka. ¹³ Iroñaaka akantatyaani ameenteeyakarini Tajorentsi, ayoteeyakini eero ramatawitee rootaki ayotantari ari aate iinja jenokinta, anintaperotawakagaeyakani. Omaanta kameethaperoteentsiri anintaperotawakagaeyaani.

14

Iñaawaetashitayitaworini paashinipaeni paantentsi

¹ Pikowaperoeveni pinintaperoyerini paashinipaeni. Eejatzi pikowaperotero pantero maawaeni omatakaakaeri Ishire Tajorentsi, pikamananteeyaaririni paashinipaeni iñaani Tajorentsi. ² Eenitatsi atziri omapokashitakari iñaawaetashitanakawo paashinipaeni paantentsi. Tee ikemawakiri atziri omaantakya Tajorentsi. Tekatsi atziri kemawakironi ikantziriri. Omanawitaka iroka oñaawaetakayiri Ishire. ³ Omaanta riraga iyotaantzirori iñaani Tajorentsi, riyotaakiri atziri ishintsitakaakiri rajankaneki, ikimoshiretakaakiri, riweshiryaakaakari. ⁴ Riraga ñaawaetashitawori paashinipaeni paantentsi kaari riyotzi, ishintsishiretaki apaniroeni, omaanta riraga kenkithatakotziriri Tajorentsi rashiki ipaante rirori riyotagaeyakirini maawaeni iyemijantzinkarite, ishintsishiretaki irira. ⁵ Nokowawita maawaeni eero ka piñaawaetero paashinipaeni paantentsi, omaantakya nokowaperotaki pikamanantero iñaani Tajorentsi pashiki pipaante. Riraga kenkithatakirori iñaani Tajorentsi ranaakotziri riraga ñaawaetashitawori paashinipaeni paantentsi; tema ramitakotakiri paashinipaeni atziri riyoperotziri Tajorentsi. Omaanta eenirorika owaayiniriri iñaani riraga ñaawaetashitawori paashini paantentsi, okameethatzi eejatzi.

⁶ Pamine, noyemijantzinkarite, noñaanatashitapaemirika paashinijatoki paantentsi tema natsipetashitapaakyaawomi eero piyotawakironi oetarika nokantemiri. Nokowapiintaki namitakoeyemini, tema rootaki nokamanantzimirori okaatzi kaari piyotzi apaanteki ashi, rootaki niyotakaantakimirori piyotakotantyaariri kameetha Tajorentsi. Tema nokamantzimiro iñaani irira. Tema niyotaakimi. ⁷ Noshiyakaawentemiro. Tee aña kiina, tee oshiyari atziri. Omaanta ari omatashitakyaawo opaemate aririka ijonkateetero. Aririka apatziro ijonkashityaawo toot, toot, toot, tee ayotakotziro oetarika mampaantsi okanterimi. ⁸ Pamine, itziwooteetziri joraaro riyotantyaari rooteentsi romanatya, tziiii, tziiii, tziiii. Eerorika opoemaenkatziki kameetha, ¿arima riyoteeyakini omanatachani riwetsikanteeyarini romanatantyaari? Eero. ⁹ Eejatzi pikimiteeyakawoni. Aririka iñaawaetashitawityaawo kaari ikematheetzi wero, wero, ¿tsika okantyaaka ikemanteetawakyaaworini pikanterimi? Okameethatzi piñaawaetantyaawo ashi apaante akemathatakaantyaariri asheninkapaeni okaatzi pikanteriri. Tema ari patsipetashitakyaawo piñaawaetashitya. ¹⁰ Jaka kipatsikika eenitatsi osheki paantentsipaeni. Inashitayitakani, omaanta tee ikompiteeyawoni riraga ashitawori ipaante. ¹¹ Omaanta teerika akemaperotziro ipaante ñaawaetatsiri, kaari asheninka. ¹² Tema pikowaeyakini omatakagaeyemini Ishire Tajorentsi, ari okameethatzi

pikowaperotaki iroñaaka omatakayemi pamitakoteri piyemijantzinkarite riyotantyaariri Tajorentsi kameetha.

¹³ Rootaki nokamanantzimirori iroka: aririka piñaawaetero paantentsi kaari riy-oetzi, okameethatzi pikanteri Tajorentsi ramitakotemi pimatantyaawori powaayeniri piyemijantzinkarite apaante ashi pikantakiriri. ¹⁴ Aririka noñaanatantyaari Tajorentsi paantentsi kaari noñaawaetantari, nokenkithatakaawitakari rirori noshireki, omaanta tee niyotziro noñaawaetashitaka. Eejatzi tee namitakotziri paashini atziri. ¹⁵ ¿Litaka nanteri naari? Aririka namaneri Tajorentsi okameethatzi noñaawaetantyaawo paanteentsi noshireki kaari niyotzi; omaanta eejatzi okameethatzi namaneri nopaanteeki nomatantyaari nokenkithashiryakotero okaatzi nokantziri. Aririka nomampaawentyaari Tajorentsi, rooma nomampaantyaaworika paanteentsi noshireki kaari niyotzi, omaanta okameethatzi eejatzi nomampaawentyaari nopaanteeki okaatzi niyotziri. ¹⁶ Pamine, aririka piñaaperoteri Tajorentsi, omaanta pinashitakyaaworika pipaante, ¿tsika ikantyaaka ikemathatantyaawori riraga owakirari tsipateeyakimirini? Ero riyotawakiro oetarikapaeni pikanterimi. ¹⁷ Aririka pipaasonkiteri Tajorentsi paashinijatotsiriki paantentsi, eejatzi itsipatzimirika paashinipaeni atziri, teerika riyotziro iroka paashini paantentsi eejatzi teerika ikemimi kameetha, tekatsi pikantya piyotayeri riroripaeni. Tee ikemawaantetzimi.

¹⁸ Nanaakoeyakimini noñaawaetantashitakawo paanteentsi nojeekira apaniroeni, kaari niyotzi, rootaki nopaasonkitantariri Tajorentsi. ¹⁹ Omaanta aririka apiyotawenteeyarini Tajorentsi, nokowaperotaki noñaawaetantyaawo niyotaperotakiri, niyotaantyaariri paashinipaeni. Aririka noñaawaetantashityaawomi osheki ñagaantsi paantentsi kaari piyotzi, eero amitakotzimi. Natsipetashitakyaawomi, wero, wero. Okameethatzi noñaawaetero apaanipaeni ñagaantsi pikemaeyakirini.

²⁰ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, eero poshiyakotari eentsi: pikenkithashiryaperotanakya. Eerokya pikenkithashiriuro kaari kameethatatsi: intakya pikimiteeyarini owakira koñaatatsi, tee ikenkithashiriuro kaari kameethatatsi. Omaanta aririka pikenkithashiryaperotanakya, kameetha pikimityaari antaripaeni, eenitatsi riyotantari. ²¹ Eeniro iroka okantzirini Iwaperite Tajorentsi:

“Ikantzi Awinkatharite: ‘Nokantawitakari joriiyopaeni, omaanta tee ikemijantana. Iinja notyaanteniri paashinipaeni atziri, inashitayitaworini ipaante, ikamantawityaari, omaanta eejatzi rirori, eero ikemijantawakiri’ ”.

²² Rootaki nokanantzimirori iroka: iñaawaetashiteetakawo paashinijato paantentsi riyotantyaariri kaari aapatziyari Jesoshi. Tee iñaanatashitanari aapatziyariri Jesoshi riyotaantariri. Omaanta okameethatzi akamanteri aapatziyariri Jesoshi okaatzi riyotaakaeri riraga Tajorentsi eerorika oetarika ikowakaakaeri antero. Omaanta eero akamanteri kaari aapatziyariri Jesoshi iroñaaka: rooma eeroota aapatziyawo.

²³ Pamine, nokamantemiro: pipiyotawenteeyaaririnika Tajorentsi, aririka piñaawaetantashiteeyakyaawoni paantentsi kaari piyotzi: wero, wero, wero; eero ikemiro maawaeni. Aririka ikyaapaaki paashini atziri, kaari aapatziyarini Jesoshi; tema ari ikantapaaki: “¡Sha! Pamineritya irika, ithawirentsitaki”. ²⁴ Omaanta aririka piyotaante apaanteeki, ari ikemapaakiro kaari aapatziyariri Jesoshi aririka ipoki. Ikemapaakimirika, riyotantyaari tee ikameethatzi, eeniro rantani. Okenkithashiryakayeri maawaeni ikemaeyapaakirini. ²⁵ Ikenkithashiryaneero maawaeni imanawitakari rajankaneki. Roojatzi rotziwerowashitantanakari Tajorentsi, ipinkathatantyaariri. Ikantemi: “Kyaaryo, itsipataperoeyakimini Tajorentsi”.

²⁶ Ñaakiro, noyemijantzinkarite. Aririka pipiyoteeyani, kameetha pomampaaya apaanipaeni, riyotaante paashini, ikenkithatakaante paashini, paashini iñaawaetantashitakawo paantentsi kaari riyotzi, paashini rowaagaeyakinirini

aapatziyariri Jesoshi ikantakiriri. Omaanta, oetarikapaeni panteeyerini, pantero piyotanteeyaaririni piyemijantzinkarite. ²⁷ Eenitatsirika ñaawaetashityaawoni paantentsi kaari riyotzi, kameetha ñaawaete aririka ikaate apite, eerorika 3: eerokya osheki. Ero itsipatawakagaeyani ñaawaetantyaawo. Rityaawo apaani, rimpaetapaaki paashini. Omaanta okameethatzi ijeeki rowaagaeyakinirini pisheninka ikantakiriri. ²⁸ Teerika añiiri owaagaeyakirorini ikantziri, okameethatzi imaerite, eero ñaawaetantashitawo paantentsi kaari riyotzi piyoteeyeencharini, omaanta kameetha ñaawaetashirete rajankaneki, eejatzi ñaanateri Tajorentsi rajankaneki.

²⁹ Okameethatzi riyotaantero Ìñaani Tajorentsi, ikaatzi kamanantayitzirorini ñaani Tajorentsi apite, eerorika 3. Omaantakya paashinipaeni, ikenkithashiryaakotaperoeyeroni ikamantayitakiririni okameethatzirika. ³⁰ Aririka riyoteeri Tajorentsi paashini jeekatsiri kaari riyoteeyawitani paashinipaeni, okameethatzi imaerite. Aririka ithonkatapaakiro riraga jewatatsiri ikenkithatzi, roojatzi rirori imatantanakyaawo riyotaante. ³¹ Okameethatzi riyotaantero ñaani Tajorentsi apaani, roojatzi rimpaete paashini, roojatzi riyoteeyantyaarini maawaeni kowatsiri, riweshiryaanteeyaarini maawaeni. ³² Riraga kamanantayitzirorini ñaani Tajorentsi, kameetha imaerite, aririka ritakyaawo ñaanataki paashini. Tema imatziro atziri imaeritawakiita roojatzi ithonkantapaakyaawo itakawori roojatzi ñaawaetantanakya paashini. ³³ Tee ikoyi Tajorentsi akishiyeenkadya ñaawaete eero akemaperotantawakawo iyenkithari, inta ikowaki amaeriteeyanakini kameetha, akemanteeyawakyaaworini.

Aririka ipiyotawentapiintari Tajorentsi maawaeni rowameethateeyirini, ameteeyakani ³⁴ tsinani omaeriteeyakini. Tee oshinetaantsita. Kameetha okemijante, tema aritaki okantzi Iwaperite Tajorentsi. ³⁵ Okoyirika iyote oetarikapaeni, kameetha ojampiteri oemi janta opankoki. Tee okameethatzi oñaawaete pipiyotawenteeyarinirika Tajorentsi. ³⁶ Pamine, tee eerokapaeni itawori piyotanteeyironi ñaani Tajorentsi. ¿Piitakima apaniroeni piyotziro eerokapaeni? ³⁷ ¿Pikaateeyirinima kamanantzirorini ñaani Tajorentsi? ¿Pikaateeyirinima aapatziyaperotawori Ishire Tajorentsi? Okameethatzi riyotawakiro iroka nojankinatzimiri rootaki kaminagaantsi rashi Awinkatharite. ³⁸ Eerorika raapatziyawo pisheninka iroka, eero paapatziyeeyarini rirori. ³⁹ Rootaki, noyemijantzinkarite, pikowaperotanteeyarini pikamanteri paashinipaeni ñaani Tajorentsi. Omaanta eero pithañapithatari ñaawaetantyaawo paantentsi kaari riyotzi. ⁴⁰ Omaanta powameethatero oetarikapaeni pantayitzirini. Tee okameethatzi piñaawaeteeyini: pimaeriteeyini maawaeni, pikemijanteri apatziro apaani ñaawaetatsini.

15

Ikenkithatakotakiri Jesoshi ipiriinantakari, eejatzi apiriinantyaari aari

¹ Iroñaaka noyemijantzinkarite, nokenkithashiryaakagaemiro eejatzi nokamantzitakimiri: tema okameethataki paapatziyitawakawoni; roojatzi iroñaaka pikanta piyotaperotzi kyaaryooperotaki, tee otheeyaantsita. ² Rootaki owawijaakoeyemirini, aririka pikantatyeeyaani paapatziyantyaawo, omaanta eerorika eekiro piyaatatyee paapatziyawo eero owawijaakotzimi.

³ Nityaawo nokamantakimiro iroka rooperotatsiri ikamantziteetakinari: eeniro anteeyakirini kaari kameethatatsi, rootaki ikamawenanteeyakaerini Jesokirishito. Imonkaatakiro okamantakotzitaririni Iwaperite Tajorentsi. ⁴ Romonkyaagaetakiri omooki. Okaataki 3 kitejiri ipiriinantanaari eejatzi. Imonkaatakiro eejatzi okamantakotzitaririni Iwaperite Tajorentsi. ⁵ Roñaagakari Peetero, eejatzi roñaayitapaari riraga riyotaanewopaeni. ⁶ Roojatzi roñaagaeyaarini osheki ayemijantzinkarite, ipiyotawakagaeyani. Ranaakotakiri 500 ñagaeyakiririni. Ijeekaeyanakini iroñaaka osheki ñaakiriri rirori, omaanta ikamagaantaki apaanipaeni. ⁷ Roojatzi roñaagantari Jantyaako, eejatzi

roñaagaeyaarini maawaeni rotyaantanewopaeni. ⁸ Riweyaantanaana naari roñaagana, omaanta tee nokimitari paashinipaeni rotyaantanewo, tee nojeekakaakiri Jesoshi eejatzi paashini riyotanewo jaka kipatsiki.

⁹ Rotyaantakina, omaanta tee nokimitari paashinipaeni rotyaantanewo, tee nokameethatzi; tema nokijawitarini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. ¹⁰ Ineshironkatakina Tajorentsi, rootaki nokimitantariri iroñaaka. Tee ratsipetashitawo ineshironkatakina. Ipomeentsiwentaari Tajorentsi paashinipaeni riraga rotyaantakiri, omaanta nanaakoeyakirini naaka, nopomeentsiwentaperotakari nantawaeteniri. Tee nantashityaawo naari, omaanta ineshironkatakina, nomatantakawori. ¹¹ Aririka nokenkithatakagaeyemini, rirorika paashini rotyaantanewo kenkithatakagaeyemirini: tee opaashinitzi. Aritaki omonkaatawakaakya nokamanteeyimirini: aririka paapatziyawo, aritaki pawijakotee.

Ipiriinte kamaentsiripaeni

¹² Pamine, nokamanteeyakimini: “Ikamaki Jesokirishito, ipiriintanaa eejatzi”. Paapatziyeeyawakinani. ¿Iitarikya pikantagaanantakari eero ipiriinta kamaayiteentsirini? ¹³ Eeromi ipiriintaami kamaentsiri, eeromi ipiriintaami riraga Jesokirishito. ¹⁴ Eerorikami ipiriintemi, natsipetashitakawomi nokamanantayitzini, patsipetashitakawomi eerori aapatziyeeyarini Jesoshi. ¹⁵ Eejatzi piyotakimi notheeyakotakari Tajorentsi. Ñaakiro, tema nokamantakotakiri: “Ipiriinteeri Jesokirishito”, omaanta eeromi ipiriintaami kamayiteentsirini, eeromi ipiriinteerimi rirori. ¹⁶ Eeromi ipiriintaami kamaentsiri, eeromi ipiriintaami Jesokirishito. ¹⁷ Eeromi ipiriintaami, patsipetashiteeyakyaawonimi paapatziyeeyakarini; eeniromi ojeekimotemimi kaari kameethatatsi, ¹⁸ eejatzi ikantyaami riyatapiintemi paamariki kaari tsiwakanitatsini kamaeyatsirini, eejatzimi riraga aapatziyeeyawitaririni Jesokirishito. ¹⁹ Eejatzi aaka, eeromi apiriintaami, atsipetashitakawomi aapatziyawitakari iroñaaka Jesokirishito, owashironkaaperotakyaami, anaakoeyakirinimi maawaeni atziri ashironkagaeyacharinimi.

²⁰ Omaanta ipiriintaperotanaa Jesokirishito, reewaeyakirini maawaeni paashini kamaeyatsirini eero ikamae eejatzi. ²¹ Eenirotakiri riraga Araani, rootaki akamaeyantakarini iroñaaka. Eejatzi ikimitakari, eenirotakiri riraga paashini shirampari, riraga Jesokirishito, rootaki apiriinteeyantyaarini iroñaaka. ²² Asheninkateeyakarini Araani, rootaki akamaeyantakarini. Eejatzi okimitaka, asheninkateeyakarini Jesokirishito iroñaaka, rootaki rowañaanteeyeerini. ²³ Reewaeyakaeni rirori. Roojatzi aririka ipokae, ipiriinteeyaneeni maawaeni aapatziyeeyaririni. Aritaki okantyaari: aririka omonkaatakya, apiriinteeyaneeni maawaeni. ²⁴ Ikantziri Jesoshi ashitariri:

—Ari okaatapaaki. Tema nothonkakiri kamaaripaeni, jewatatsiripaeni irira, nantatsiripaeni, theenkantatsiripaeni eejatzi ponampiripaeni naawita piyathatakimiri paerani, maawaeni. Iroñaaka Pawa, pipinkathariwentereri eeroka maawaeni jeekaeyatsirini. ²⁵ Ipinkathariwenante Jesokirishito jaka kipatsiki roojatzi ithonkaeyantyaaririni maawaeni kijeeyawitakaririni. ²⁶ Roojatzi eero ikamae eejatzi atziri. ²⁷ Okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Iitakiri Tajorentsi Jesokirishito jewawentzirori maawaeni jeekaeyatsirini”. Tema okantzi: “Maawaeni jeekaeyatsirini”, omaanta eero ipinkathariwenantzi Iriri: tema rirootakiri iitakiriri pinkathariwenantatsini. ²⁸ Iinja aritaki ranaakoeyerini Jesokirishito maawaeni jeekaeyatsirini, ipinkathariwenteeyerini maawaeni. Apatziro irira Iriri, tekatsi ikantya ipinkathariwentereri. Ikanteri: “Pawa, eeroka noñaaperotzimi, panaakoeyanani maawaeni pipinkathariperotaki eeroka”. Kyaaryo, Tajorentsihero irira, pinkathariwenantaperotatsiri rirori.

²⁹ Pamine, eenitatsi kaawoshitawentariri kamaentsiri. Eeromi ipiriintaami kamaentsiri, tema ratsipetashityaawomi ranteromi. ³⁰ Eejatzi, eeromi apiriintaami, tema natsipetashityaawomi nopomeentsiwentapiintawo nokenkithatzi. ³¹ Paapatziyeeyakarini Awinkatharite Jesokirishito, rootaki niweshiryaaawenanteeyakimirini: kyaaryo iroka nokantakimiri. Eejatzi okimitaka, kyaaryo iroka nokamantemiri: tee niyotzi tsika okaateka rowamaawenteetenawo nokenkithatzi. Maawaeni kitejiri eenitatsi kowawitachari rowamaawentenawo. ³² Janta Ejeesoki ikijaperotakina jeekatsiri, osheki opomeentsitaka. Pamine, eeromi apiriintaami, tema natsipetashitakyaawomi. Eero apiriintaami, eero akenkithashiretzirimi Tajorentsi: thame owaeyani, thame ashinkiteeyani; roojatzi akamantakya, ari okaatzi. ³³ Eero pishinetziri theenkantatsiri ramatawitemi. Tema kyaaryo ikanteetzi: “Eero kijokiro poyiri theenkantatsiri: rantakaemirokari kaari kameethatatsi”. ³⁴ Pikenkithashireeya, eero papiiteero eejatzi kaari kameethatatsi. Pikaatapiinteeyirini kaari yoteeyirini Tajorentsi: ¿iitarika kaari pipashiwenanta?

Owakirari iwatha

³⁵ Aririka rojampitee theenkantatsiri: “¿Tsika ikanteeyaka ipiriinantaneeyaari kamaentsiri? ¿Tsika okantyaaka iwatha, aririka ipiriinte?” ³⁶ Tee ikenkithashiryaa rirori. Eerorika opankita okithoki kipatsiki, roojatzi okamantakya, eero oshooki. ³⁷ Aririka apankitero okithoki, tee apankitakotziro owatha, owaato, oshi, maawaeni: athatyeero apankitziro okithoki. Aririka apankitero teriiko, aririka paashini okithoki, ³⁸ omaanta Tajorentsi ijeekakaakiro owatha, owaato, oshi, maawaeni; imatakiro ikowakaakirori. Teriiko okithokitakaero okithokipero roori. Kaniri ojeeki owathapero roori. Eejatzi okimiteeyakani maawaeni shookayitatsirini. ³⁹ Tee imonkaatawakagaeyani iwatha maawaeni añayitatsiripaeni. Eeniro atziri rashi rirori iwatha, rinashita rirori tsimeri. Rinashita eejatzi shiwankitzinkari. Rinashita eejatzi shimapaeni. ⁴⁰ Eeniro jeekatsiri kipatsiki, eejatzi jeekatsiri jenokinta. Ikameethateeyakini, omaanta inashitayitakani, tee imonkaatawakagaeyani. ⁴¹ Ishipakiri oorya. Rinashita riraga kashiri, ikitamaashitatziri rirori. Rinashita eejatzi riraga ompokiro, ikitapookitzi. Eejatzi rinashiteeyakani ompokiro paeni: apaani kitejagaakiwitachari, omaanta paashini, tee.

⁴² Eejatzi oshiyakari aari, aririka apiriintanee: eero akimitaa iroñaaka. Ikiteetee, ari apathagaeyanakini. Apiriinteerika, eero apathaane eejatzi. ⁴³ Kitateencharika, tee okameethatzi. Apiriinteerika, eero apiiteero apathagae. Iroñaaka tee ashintsitzi, rooma apiriinteerika, ashintsitaperotanee. ⁴⁴ Iroka awatha ikitateetziri, tema ametakawo kipatsi ajeekaeyantawoni. Aririka apiriintanee inashitanakya awatha, ametantapaakyaawori ajeekaeyapaeni janta jenokinta. ⁴⁵ Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Añaatsiri naawitani riraga jewateentsiri paerani shirampari, riraga Araani”. Omaanta impaetapaentsiri, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, rirotaki owañaantaperotatsiri, eenitatsi itajorenka irira. ⁴⁶ Tema itawo iroñaaka iroka awatha ajeekantakari jaka kipatsiki; iinja ojeekae awatha owakirataatsini, jeekatsiri jenokinta roori. ⁴⁷ Riwetsikaetakiri kipatsi riraga jewateentsiri atziri iiteetziri Araani, rootaki kipatsi iwatha. Omaanta riraga apitetapaentsiri rinashita, ipoñaaka jenokinta. Tema rirotaki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. ⁴⁸ Ijeekawitani kipatsiki Araani, eejatzi akimiteeyakarini maawaeni jeekatsiri jaka kipatsiki. Ijeeki jenokinta paashini, eejatzi akimiteeyaarini maawaeni jatatsini jenokinta. ⁴⁹ Eejatzi okimitaka: oshiyaanteeyakawoni aaka iroñaaka iwatha riraga kipatsijatzi, iinja oshiyapaakyaawo iwatha riraga Rotyaantanewo Tajorentsi riraga jenokijatzi.

⁵⁰ Rootaki, noyemijantzinkarite, nokamanantzimirori iroka: tekatsi okantya iroka awathaka iyaate janta ipinkatharitzinta Tajorentsi, tema ari opathagae. Tekatsi okantya iyaate janta teenta ipathagaeyininta jeekatsiri. ⁵¹ Pamine, nokamantemiro iroka manawitachari: eero akamaeyini maawaeni, omaanta apaashiniteeyanakini

maawaeni. ⁵² Itziwootanteetanakya ayoteeyantyaarini monkaataka. Intsipaete kimi-witaka amachookanakitzi apaani aaka añaatsiri apaashinitanaki. Eejatzi intsipaete ipiriinteeyanakirini Tajorentsi maawaeni aapatziyaririni Jesoshi riraga kamaeyaw-iteencharini; eero ikamae eejatzi. Ari ipaashinitanaki irirapaeni eejatzi. ⁵³ Ashi oyiro apathagaeyini, omaanta eero apathagaeyeeni eejatzi. Ashi oyiro akamaeyini, omaanta eero akamaeyeeni eejatzi. ⁵⁴ Opathagaeyanakini iroka awathaka maawaeni, omaanta eenitatsi awatha kaari pathaanitatsini. Akamaeyanakini maawaeni, rooma iinja, eero akamaeyeeni eejatzi. Roojatzi omonkaatakya iroka rojankinateetziri:

“Ariwee. Eero apiitaa akamaeyeeni eejatzi. ⁵⁵ Eero akenkithashiryaaga akame. Kameethawee. Iroñaaka eero athaawanteeyaawoni akame”.

⁵⁶ Aririka antayiteroni kaari kameethatatsi, ari athaawantakyaawo akame. Eeni-tatsi eejatzi rojankinarini Moeseeshi, kamantakaeri: “Eeniro pantani”. ⁵⁷ Rootakikya rowawijaakoeyantakaerini Awinkatharite Jesokirishito. Ariwee. Kameetharini Tajorentsi. Eero athaawanteeyawoni akame. ⁵⁸ Rootaki, noyemijantzinkarite nonin-taperotziri, nokamanantemirori iroka: pikyaaryoowenteniri Awinkatharite oetarika-paeni panteniriri, eero piperashiryaa, pikantatyeyyaani pikyaaryoowentero. Rootaki kaari pipakaantyaawo. Piyoteeyakini eero patsipetashitawo pipomeentsiwentyaari.

16

Aapatziyariri Jesoshi ipiyotziniri jerojareejatzi iyorikite

¹ Iroñaaka nokenkithatakoteri koriki pipiyoteniri ayemijantzinkarite ashironkagaey-acharini janta Jerojareeki. Iroka nokamantzimiri, nokamantakiri eejatzi aapatziyariri Jesoshi janta Karaashiyaki. ² Maawaeni tominko okameethatzi pipiyotapiinteniri jerojareejatzi piyorikite, pikempoyeniri. Tsika ikaate piyorikite, pikempoyaagaan-teniri. Pityaawo pipiyotzityaanari iroñaaka, opomeentsitzimotzimikari aririka naree-tapaakya. ³ Eejatzi nokowaki piyoyiitya aaneenirini. Aririka nareetapaeya, nojank-inateniri jerojareejatzi, riyotantawakyaariri. Roojatzi otyaanantyaariri Jerojareeki. ⁴ Pikowaeyenirika niyaate naari, ari notsipateeyanakyaarini.

⁵ Iinja niyaate noñeeyemini, omaanta nityaawo niyaatapaente Masherooniyaki. ⁶ Aririka ojamani nojeekimoteeyemini, aririka nokyaawontsitakotaki. Roojatzi pikaminthagaeyawakinani, tsikarika niyaate eejatzi. ⁷ Aririka noñaapaakimi, tee nokoyi noshintsitanaki nawijanakimi. Nokowaki ojamani nojeekimotanakimi, ishinetenarika Awinkatharite. ⁸ Omaanta nojeekanakiita jaka Ejeesoki, roojatzi omonkaatantyaari kitejitatsiri owaero Pentekoshiteshi. ⁹ Ikowakagaeyakinani osheki nokenkithataka-gaeyanakirini. Osheki raapatziyeeyarini Jesokirishito. Omawitya ijeeki eejatzi osheki kijeeyakinarini.

Riwethateeyakarini iyemijantzinkaritepaeni

¹⁰ Rareetapaemirika Temoteeyo, pineshironkaeyawakirini. Tema ikimitakina naari, osheki rantawaetziniri Awinkatharite. ¹¹ Eero pitheenkawakiri. Aririka omonkaatapaakya ipiyee jaka, eejatzi kameetha pineshironkatawaeri, kameetha rareetzitanteeyaari jaka. Noyayitakirini, eejatzi paashinipaeni ayemijantzinkarite. ¹² Eejatzi nokantawitakari ayemijantzinkarite Apooro. Nokantaperotawitakari riyaatemi iñeemimi, itsipatyaarimi paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi. Tee ikoyi riyaaate iroñaaka. Aririka iinja riyaaatanaki.

¹³ Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari. Pikyaaryoowenteeyeroni paapatziyap-eroeyarini Jesoshi. Eero pithaawanteeyani. Pishintsiteniri Tajorentsi maawaeni. ¹⁴ Thame anintaperoeyerini atziripaeni, oetarikapaeni anteniriri. ¹⁵ Piyoteeyirini, noyemijantzinkarite, riraga Eshiteejana eejatzi ikaateeyinira irira reewateeyirini akaayajatzi raapatziyeeyarini Jesoshi. Ikyaryoowentakiro ikaminthagaeyirini

maawaeni ayemijantzinkarite rowameethatziri Tajorentsi. Tekatsi kanterini, riyotashitaka ikaminthaawakagaeyakani. ¹⁶ Ipomeentsitaka ramitakotaperoteeyimini, oetarikapaeni rantayitzimirini. Nokowaki paapatziyeeyawakyaarini rirori, eejatzi paapatziyeeyawakyaarini maawaeni kimateeyakaririni. ¹⁷ Niweshiryaawentawakari riraga areeteeyacharini riraga Eshiteejana, Jorotonaato, eejatzi Akaeko. Eeniroteeyatsini jaka, okimitzimotakina eerokateeyakinirika tsipateeyakinariini jaka. ¹⁸ Ikimoshiryaakaakimi pajankaneki chapinki, iroñaaka ikimoshiryaakaapaakina naari najankaneki. Rootaki okameethatantari piñaaperoeyawakirini rirori.

¹⁹ Riwehataperoeyakimini maawaeni piyotawentaririni Tajorentsi jaka Aashiyaki. Eejatzi riwehateeyimini Akiirishi eejatzi roori Pirishiira, eejatzi maawaeni piyotapiinteeyacharini janta ipankoki. Tema riyoteeyakini aapatziyeeyaririni Awinkatharite. ²⁰ Riwehateeyakimini maawaeni ayemijantzinkarite kameetha.* Aririka piwehatawakaakya, ari kameetha paakameethatawakagaeyaani. ²¹ Naaka Paaworo wehateeyimirini. Naaka jankinateeyimirorini iroka nakoki. ²² Riyaateeta paamariki kaari tsiwakanitatsini maawaeni kaari ninterini Awinkatharite. Pishintsite, Nowinkatharite, pipokae. ²³ Nokowaki kameetha ineshironkaeyemini Awinkatharite Jesoshi. ²⁴ Tema eeroka aapatziyeeyaririni Jesokirishito, rootaki iroñaaka nonintaperoeyantzimirini. Aritaki okantyaari.

Naaka jankinateeyimirorini iroka:

Paaworo

---

* **16:20** Rametari jorriyopaeni paeraniperorofña ithowootawakaeya aririka riwehatawakaeya.

RIRAGA PAAWORO RAPIITEENIRI ROJANKINATEENIRI KORINTOJATZI

¹ Naaka Paaworo nojankinateeyimironi eerokapaeni korintojatzi. Nokoyi niwethatemi eerokapaeni tsikarika pikanta pijeeki. Paerani rotyaantakina Pawa Tajorentsi noshiyakaawenteri Jesokirishito, nokenkithatakayeri maawaeni atziri. Nojankinateeyimini maawaeni aapatziyariri Jesoshi jaga Korintoki eejatzi jaga maawaeni kipatsiki owaero Akaaya. Iroñaaka notsipatari jaka ayemijantzinkarite Temoteeyo.

² Maawaeni kitejiriki namaniri Pawa Tajorentsi, nokantziri:

—Pineshironkaeyerini aapatziyariri Jesoshi janta Korintoki eejatzi pamitakoteri ijeeekanteeyarini kameetha. Eejatzi ikimiteeyemini riraga Awinkatharite Jesokirishito.

Ashironkayaarika ari ishintsitakaakae Tajorentsi ajankaneki

³ Thame añaperoteri Tajorentsi, riraga Ashitariri Awinkatharite Jesokirishito. Riro-taki neshironkateeyakaerini eejatzi weshiryakagaeyeerini. ⁴ Aririka ashironkaeyawityaani tema ari riweshiryakagaeyakaeni. Pamine, itakawori riweshiryakagaeyakaeni aari, roojatzi ayoteeyantakarini aweshiryakagaeyaarini riraga paashinipaeni ayemijantzinkarite, aririka rashironkaeya rirori. ⁵ Kyaaryo, aritaki okanta akemaatsitakyaawo ikimitaakaga paerani Jesokirishito, aritaki riweshiryakaanakae Pawa Tajorentsi. ⁶ Ro nokemaatsitantakawori riweshiryaaawentemiri rirori, eejatzi rowawijaakotantemiri. Aririka riweshiryaaawentakina naaka eejatzi eeroka ari riweshiryaaawenteetakimi, tema piyotakotakina riweshiryaaawentakina irira. Ari pikantya eeroka pikemaatsitayityaawonirika, ari riweshiryakaanakimi rootaki peshiwenantyaawori oetarikapaeni. ⁷ Rootaki niyotantari eerokapaeni eekiro piyaatatyee pameentyaari Jesokirishito. Tema niyoperotaki aririka pikimiteeyenani pikemaatsityaawo eerori oetarikapaeni, eejatzi pikimiteeyenani piweshiryaaawenteeyaarini Tajorentsi.

⁸ Nokowaki piyoteeyeni, noyemijantzinkaritepaeni, osheki nokemaatsitaperotayitakawoni janta Aashiyaki, tema nokenkithatakotantakariri Jesokirishito. Osheki nashironkaaka, tee eechonkiini. Nokenkithashiryaaawitaka aritaki nokamaki. ⁹ Kyaaryo nokamemi; omaanta ishinetziro Tajorentsi riyotaakina tee okameethatzi ameentyaawo ashintsini aakapaeni inta ameentyaawo ishintsini rirori, riraga piriinteeri kamaentsiripaeni. ¹⁰ Ari rowawijaakotakina riraga Tajorentsi, kaari nokamanta; eejatzi eekiro riyaatatyee rowawijaakotena irira, roojatzi ikowaki nokame. Niyotzi ikantyaani rowawijaakotapiintena, ¹¹ aririka pamaneeyerini Tajorentsi ramitakotena. Roojatzi, aririka riyoteeyeni paashinipaeni ikemijantakimi rirori, rowawijaakotakina, osheki riweshiryaaawenteeyaarini irira eejatzi ipaasonkiteri.

Pimatero pameentyaawo nokantzimiri

¹² Niyotaki iroka: tema ramitakotakina riraga Tajorentsi, ineshironkatakina, rootaki nokyaaryoowenantanariri nantziriri. Tee niyotashita oetarika nantziriri, omaanta riyotaakina rirori okameethatantari nantayitakinirini. Niyotaki piñaaperotakiro okameethataki nantayitakinirini, eejatzi ikimitaka paashinipaeni atziri, rootaki nokimoshiryaaantakari. ¹³⁻¹⁴ Tee opomeentsita piñaanatero maawaeni nojankinatzimiri, eejatzi tee opomeentsita piyoteeyeroni. Niyotaki iroñaaka eechonkiini pikemaperotawakiro nokamantakimiri paerani, eejatzi eechonkiini paapatziyawitakina. Nokowaki eekiro piyaatatyee piyotero paashini nojankinatzimiri roojatzi piyoperoyawakironi kameetharini. Aririka ipiyee Awinkatharite Jesoshi,

niweshiryaawenteeyemini, omaanta nokowaki pikemaperotero nokamantzitakimiri piweshiryaawenteeyantenarini iroñaaka. ¹⁵⁻¹⁶ Ari niyotaki piweshiryaawentawitakina, piñaaperotawitakina, rootaki nokenkithashiryaantawitakari napiitaatemi nareetaatemi. Niteeyeminimi noñaagaeyaneeminimi, roojatzi nowaaganakyaami janta Masherooniyaki. Roojatzi noñaapaemimi eejatzi, roojatzikya nowaaganakyaami Joreeyaki. Apite aweshiryaawentawakagaeyaanimi. ¹⁷ ¿Arima nokowaki namatawitemi? ¿Nokimitakarima amatawitantatsiri kantashitachari: “Ari”, eejatzi kantashitachari: “Eero”? Tee nokimitari. Tee nokoyi naaka namatawitemi.

¹⁸ Tema imonkaatziro Tajorentsi ikantziri, tee ramatawitantzi. Eejatzi naaka, nomonkaatziro ikowakaakinari, rootaki kaari nokanantapiintzimi: “Ari nantero”, roojatzi nokantashitzimi: “Eero nantziro”. ¹⁹ Ari nokaatakiri Shiirashi, eejatzi Temo-teeyo nokamanteeyakimini tsika ikantari Jesokirishito, riraga Itomi Tajorentsi. Tee ikantzi rirori: “Ari nantero”, roojatzi ikantashita: “Eero nantziro”. Apatziro ikan-tapiintzi: “Ari nomatakiro”, roojatzi rantziro. ²⁰ Kyaaryo ranteeyakaeroni maawaeni ikashiyakaakaeri Tajorentsi aakapaeni atziripaeni. Tema ikamawentakae rowawijaakotanteeri. Rootaki akanteeyantaririni maawaeni atziri ikameethataki, ipinkathateeyantyaaririni rirori. Aritaki okantyaari. ²¹ Aapatziyeeyakarini Jesokirishito, rootaki itajonkawenantakaeri Tajorentsi asheninkatawakagaeyantakarini. Eejatzi riyoyeeyanani naaka nokenkithateeyakoterini. ²² Tema rotyaantakiro Ishire ojeekantakae ajankaneki. Iroñaaka ayoteeyakini itomintakae, rishintontakae, rootaki kaari rookaeyanteeni.

Ikamanteeri iitaka kaari riyaatanta iñaagaeri

²³ Rootaki kaari niyaatanta noñeemi paerani, tee nokoyi nokenkithatakaawentemiro pantayitawitakarini: tee nokoyi nowashiretakagaeyemini. Riyotzi Tajorentsi tee notheeya. ²⁴ Tee nokoyi nokantapiinteeyemini pikemijantaperoyenani naari, tema pikemijantaperoyakirini Tajorentsi. Omaanta nokowaki namitakoeyemini: niweshiryaakagaeyemini maawaeni.

2

¹ Nokenkithashiryaaka: “Iroñaaka eero niyaatzi noñeeri riraga korintojatzi. Napiitakagaarikari nowashiretakagaeyaarini, eejatzi nowashiretakotarikari naari”. ² Aririka nowashiretakayemi, tema eejatzi naari ari nowashiretakoyemini. Roojatzi tekatsi janta weshiryaakagaeyenani naari. Aririka noñeeyemini piweshireeyani, ari niweshiryaaneeya naari. Rooma eerorika piweshireeya, eero niweshiryaanaari. ³ Rootaki paerani nojankinatantzimirori, nokaminaantakimiri: “Pookero iroka kaari kameethatatsi pantayitzirini”. Tema tee nokowaki nopokantyaari nowashiretakoyemini, omaanta okameethatzi niweshiryaakagaeyemini. Nokenkithashiryaakotzimi eerokapaeni pikemijantaperotena okaatzi nojankinatzimiri rootaki atsipatawakaantaari akimoshireeyeni. ⁴ Paerani nojankinateeyantakimiorini, osheki nowashiretakotakimi eerokapaeni, tema osheki niraakoeyakimini. Tee nojankinatakimiro nowashiretakaantemiri, omaanta nokowakini piyoteeyenani osheki nonintaperoyakimini.

Ipeyakotziri Paaworo riraga antawitaworini kaari kameethatatsi

⁵ Kyaaryo nowashiretakotawitakari riraga kantzimatani, omaanta tee apatziro naaka rowashiretakaawitakina inta eejatzi eeroka rowashireperotakayimi. Tee nokoyi nokantakoteri osheki, tema tee nokoyi nokantakowaetashityaari. ⁶ Ari powashironkaeyakirini rirori, rootaki rookantaawori rantawitakarini, iroñaaka monkaatapaaka. ⁷ Iroñaaka eero pikijiri eejatzi, omaanta pikaminthagaeyerini:

pipeyakoteniri okaatzi rantawitakari. Eerorika pipeyakotziniri ari ikantashireperotakya, ikenkithashirya: “Eero ipeyakotantanawo Tajorentsi eejatzi okaatzi nanantawitakawori”.⁸ Nokowaki iroñaaka piyotakayeri kyaaryo pinintaperoeyakirini, pipeyakoteniri okaatzi rantawitakari.⁹ Paerani nojankinatzi miro nokantzimi: “Powashironkaeri riraga antzirori kaari kameethatatsi”. Nokantashitzimi iroka noñaantashitzimi. Nokowaki niyote kyaaryorika pikemijantaperotakina.¹⁰ Niyotaki ari pipeyakoteeniri okaatzi rantakiri; eejatzi naari omawitakya oetarika rantawitakari nopeyakotantakawori. Okaatzi nopeyakotakayeniriri tema nopeyakowentemiri eeroka. Riyotzi Jesokirishito kyaaryo nopeyakotakiri pimatanteeyaaworini pikimitaawakaeyani iroñaaka.¹¹ Tema tee akoyi rantakagaeyeeroni Jatanaashi kaari kameethatatsi. Ayotaki osheki ikowawita ramatawiteeyeenimi.

Ikamantakae Paaworo iitaka ipaasonkitantariri Tajorentsi

¹² Ari chapinki nareetaka Toroowashiki, nokamanteeyakirini jeekatsiripaeni tsika ikanta Jesokirishito rowawijaakotantzi. Osheki ramitakotakina Awinkatharite, osheki raakameethateeyakinani jeekatsiripaeni, eejatzi nokenkithatakotantakariri Jesoshi osheki raapatziyakari rirori.¹³ Omawitakya osheki atziri janta raapatziyakari Jesoshi, osheki nokowawitapaakari noyemijantzinkarite Teeto, omaanta tee noñiiri. Tema nokowawitaka nokemijantakotemi eerokapaeni. Osheki nokenkithashiryaakimi, rootaki kaari nojeekaperotanta janta roojatzi nowaagaantanaari Masherooniyaki.

¹⁴ Ari nokantani naari nopaasonkitapiintziri Tajorentsi. Tema itentapiintee tsikarika aateeyini. Naapatziyeeyarini Jesokirishito, rootaki itajonkakowenteeyantakinari, imatakagaeyantakinaworini maawaeni ikowakagaeyakinari. Iroñaaka niyotakaakirini maawaeni jeekatsiripaeni riyotakotantyaariri rirori.¹⁵ Akimiwitakawo aaka kajankapaneri itagaetziniriri Jesokirishito inimotantyaariri Tajorentsi. Tema othotyaanakiro okajankaekatanaki maawaeni ikemaeyantyaaworini riraga awijakotatsini eejatzi riraga theenkantatsiri.¹⁶ Niyotagaeyawitarini iñaani Tajorentsi omaanta apaanipaeni itheenkaeyakironi, rootaki okantakowentyaariri riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Rowaga kamantaantsi oshiyakariri riroripaeni kaminkari shitzitatsiri. Riraga paashinipaeni niyotagaeyakirini, ari raapatziyawo rirori, rootaki riyaatanteeyaarini jenokinta, ikantyaani ijeeki. Rowaga kamantaantsi oshiyakariri riroripaeni kajankatatsiri kameetha. Osheki nokenkithashiryaaperotakirowee: noshinetzirikari riyateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini. Eeromi ramitakotanami Tajorentsi, eero nomatziromi naapatziyakaagaeyarinimi paashinipaeni.¹⁷ Eeniro osheki iyotaantashiteeyawitaworini iñaani Tajorentsi raantyaari koriki. Tee nokimitari naaka. Rotyaantakina Tajorentsi niyotaantero iñaani, riyotaki nokowaperotaki niyotaantero kameetha. Eejatzi ramitakotakina Jesokirishito.

3

Ikenkithatakotziri riyotakayeriri atziri kameetha riyotaantzi

¹ Nojankinatantawori iroka, ¿piitashitama napiitaatayeemiro eejatzi najagaashitaata? Tema eero. Tee nokoyi paashini atziri rojankinatakotena naaka nokameethatzi roojatzi rotyaantemi eeroka. Eejatzi tee nokoyi pojankinatakotena nokameethatzi potyaanantyaari paashini atziri.² Riyaateeyanakimini riraga amatawitantatsiri ipakimi kaarita rojankinatatzi paashini atziri, okantzi: “Irika atziri kameetha riyotaantzi iñaani Tajorentsi”, omaanta otheeyashita. Omaanta naaka omawitya tekatsi kaarita rojankinatakotenari paashinipaeni atziri nopemiri eeroka, piyotzi kameetha niyotaantzi iñaani Tajorentsi. Tema paapatziyakawo rootaki ipaashinitantakimiri Tajorentsi, iroñaaka pijeeki kameetha, rootaki riyotantakawori paashinipaeni atziri kyaaryooperotaki okaatzi niyotaakimiri.³ Poñaaganteeyarini paashini atziri kyaaryo

paapatziyari Jesoshi, tema piyeeki kameetha. Tema pikimitakawo iyaaritate rojankinatzi Jesokirishito, ikantzi: “Riraga Paaworo riyotaantziro noñaani kameetharini”. Tema niyotaakotakimiri Jesokirishito rootaki piyeekantyaari kameetha iroñaaka. Iroka kaarita kaari rojankinatantawo tziintaki paperiki, inta owameethashiretakimi Ishire Tajorentsi omatakaakimi piyeeki kameetha. Paeraniperoroña riraga Tajorentsi rojankinatakiro iñaani mapiki omaanta opeyakotakya roori. Iroka kaarita iroñaaka tee okimita iroka ojankinateenchari paerani mapiki, inta antawaetakayirini Ishire Tajorentsi ojankinatakiro pajankaneki eerokapaeni; tema okanteetatyeyyaani ojeeki. Omawitya rojankinatakiro itakawori iñaani Tajorentsi mapiki.

⁴ Niyotaki kyaaryootaki okaatzi niyotaakimiri. Nameentakari Jesokirishito rootaki ramitakotantanari Tajorentsi nantayitakironi nokantakimirika. ⁵ Kyaaryo, tee nomatziro nantashitanari apaniroeni ikowakaakinari, omaanta rirotaki rirori matakaakinawori. ⁶ Rirotaki irira riyotakaanari owakirani inimotawakaantsi: okantana tsika ikanta iroñaaka rowawijaakotantzi. Kaari nokenkithatakoeyirini rojankinarini Moeseeshi, inta nokantakoeyirini antzirori Ishire rajankanekipaeni atziri. Tema okantakoeyirini rojankinarini Moeseeshi eeniro rantani atziripaeni, rootaki riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini, omaanta rowaga Ishire Tajorentsi añaakaakiri atziripaeni ikantyaani ijeeki.

Okameethatzi iroka owakirari ikashiyakaakaeri Tajorentsi

⁷ Paeraniperoroña achariniiteni Moeseeshi rameentaperotakari Tajorentsi. Rootaki ikantakiri irira itonkaashitanakiri itonkiyotawakari ikenkithatakayeri janta Shinayiiki. Ro rojankinatzi motantakariri rirori mapimaanka okaatzi ikowakaakiriri atziri. Eejatzi ikantakiri Tajorentsi: “Maawaeni kaari monkaatziro okantziri rojankinarini, ari riyateeyakini paamariki kaari tsiwakanitatsini”. Iñaantakariri Moeseeshi Tajorentsi ishipakiryapaakiro irira rowaga ipoo, shipakiririri. Roojatzi roerinkantapaa ikenkithatakaantyaariri ijoriyyotzinkarite iñaani Tajorentsi. Roojatzi iñaanteeyawaaririni rirori oshipakiryaa ipoo, omaanta tee imateeyironi eekiro riyaatatyee raminapooteeyeerini, tema osheki ishipakiryaa: omaanta shipakiryaaantsi eentsikironi opeyimata. ⁸ Riyotaantakariri riraga Moeseeshi atziripaeni ikantziri Tajorentsi ari oshipakiryaaanaki rootaki oñaaganteeyarini atziri eechonkiini itajorenka Tajorentsi. Omaanta iroñaaka ayotaki itajonkawentero irira osheki aririka niyoteeyerini atziri iñaani owakirari, okantakotziro Ishire. ⁹ Riraga Tajorentsi roñaaganteeyeni eechonkiini itajorenka ishipakiryaaantapaaki ipoo Moeseeshi riyotaantakariri iñaani rowaga kankowentakiriri maawaeni atziri riyate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Ari roñaagaperotanteeyawoni itajorenka aririka ayotakagaeyerini atziri tsika ikantari Tajorentsi iñaaperoteri rirori ikameethatzi eejatzi ipeyakoteniri okaatzi rantakiri. ¹⁰ Kyaaryo okameethatzi rowaga iñaani riyotaantzirini Moeseeshi eenironi ishipakiryaa ipoo omaanta iroñaaka tee oshintsitzi itawori iñaani Tajorentsi. Tema iroñaaka osheki anaakotakiro owakirari iñaani okantakotziro Ishire Tajorentsi. ¹¹ Okameethatawitaka okaatzi riraga Tajorentsi rojankinatakaakiriri Moeseeshi tema otsipatakari oshintsitzi, omaanta eero okanteetatyaaani ojeeki. Iroñaaka riyotaakae kameetha Jesoshi owakirari iñaani Tajorentsi, anaakotakiro itakawori ñaagantsi paerani, osheki oshintsitzi roojatzi okanteetyaaani ojeeki.

¹² Tema ayotaki eero othonka roori ayotagaeyirini atziripaeni eejatzi eero ipoyaataa rootaki kaari apashiwenanta ayotagaeyantakaririni atziri. ¹³ Tee akimiteeyarini Moeseeshini, ipashikapootaka rirori riyotaantakiro iñaani Tajorentsi: tee ikoyi iñeeyerini ijoriyyotzinkarite opeyaneeya ishipakiryapootawitaka. ¹⁴ Omawitya ishipakiryaa ipoo Moeseeshi tee ikoyi raapatziyeeyawoni iñaani Tajorentsi riroripaeni, rootaki kaari ishinantari irira raapatziyaperotyaaari. Ikantani iñaanapatiintawitawo rojankinarini Moeseeshi roojatzi iroñaaka, omaanta tee

riyotakotziro. Okimiwita ipashikawo ikenkithashiryantari, ipakaero riyotaantziri rowaga owakirari iñaani Tajorentsi okantakotziri Jesokirishito opoyaatakawo rowaga rojankinarini Moeseeshi. Tekira ipashikaryaakaantziro riyotaantziri. Apatziro Jesokirishito matzirori ipashikaryaakaakaero aapatziyantyariri. ¹⁵ Kyaaryo, roojatzi ikanteeyani iroñaaka. Aririka iñaanatero rojankinarini Moeseeshi, tee riyotakotziro: tekatsi ikantya ikemantyaawori. ¹⁶ Omaanta aririka rameentyaari Awinkatharite, riyotakayeri eero ramatawitantaa rirojatzi; omaanta riyotaperotanaki Jesokirishito rirotaki owawijaakotantatsiri rotyaantakiri Tajorentsi. ¹⁷ Eenitatsi Awinkatharite Ishire, iyotagaeyakaeni eero apomeentsiwentawo rojankinarini Moeseeshi. ¹⁸ Iroñaaka tekatsi amatawiteeyeerini, inta eenitatsi ayoteeyirini. Ayoteeyakini ikameethaperotaki Awinkatharite. Otajonkawenteeyakaeni Ishire akimiteeyantyaririni. Iroñaaka akimiteeyawitakarini eechonkiini. Akantani apaashinitapiintanaki. Iinja akimitaperoeypaeyaarini, akameethaperoeypaeni.

4

Kameetha ikenkithatakotziro Paaworo iñaani Tajorentsi

¹ Tema ikaminthagaeyakinani Tajorentsi ipeyakotakinawo nantawitakari, rootaki rotyaanantanari nokenkithatakayeri atziripaeni. Rootaki iroñaaka eero nokantashiretashita eejatzi eero nopakagaero niyoteeri paashinipaeni atziri. ² Omaanta tee nokoyi namatawiteri, eero napiitero nantero oetarika kaari kameethatatsi nopashiwentakotanakawokari aririka riyotanaki rirori: tee ikameethatzi riraga paashini amatawiteeyiririni. Tee nopaashinitziro iñaani Tajorentsi, eejatzi tee nokamantashitari atziri okameethatayitakini ikowayitzirini rirori: namatawitzirikari. Omaanta kyaaryo niyotagaeyakirini. Piyoteeyakini, eejatzi riyotaki Tajorentsi kyaaryo iroka nokantakimiri. ³ Eenitatsirika kaari yotatsini tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari, riroteeyakini jatatsini janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema tee ikoyi raapatziyawo iñaani Tajorentsi. ⁴ Ramatawitakiri Jatanaashi kaari aapatziyariri Jesoshi. Tema rirotaki iwinkatharite maawaeni theenkantatsiri. Tee ikowakayiri riyote tsika ikantyaari rawijakotee; tee ikowakayiri riyoteeyeni osheki ipinkatharitziri Jesokirishito, eejatzi rirotaki irira Tajorentsipero. ⁵ Tee naaka kenkithatakotacha naari, inta riraga Awinkatharite Jesokirishito nokenkithatakotziri. Naapatziyakari rirori, rootaki nokowantakari netakoeyemini. ⁶ Paeraniperoroña riwetsikantawori Tajorentsi kipatsi otsitenitawitani, omaanta ikantzi: “Okitejitanaki”. Roojatzi okitejitananaka, rootaki iroñaaka amineeyantarini oetarikapaeni. Okimiwitaka iroka iroñaaka riyotakagaeyakinani iñaani Tajorentsi tsika ikantakotari Jesokirishito. Okimiwitaka iroka iroñaaka otamoreka najankaneki iyotaakina nojeekantari kameetha. Tema iroka iñaani iyotaakotakinari Tajorentsi osheki inintaperotakae eejatzi osheki ikameethatzi, tekatsi rantani, eejatzi osheki ipinkatharitziri kimitaka roñaagakaero Jesokirishito. Okimiwitaka iroka iroñaaka riyotakagaeyakaeroni tsika ikantari Jesokirishito, ayotantakari osheki ipinkatharitaki irira.

Iira Tajorentsi rirotaki matakaakaeri akenkithatzi

⁷ Ayotantariri Tajorentsi eejatzi Jesokirishito kimitaka eenitatsi powaagawo pinaperotachari. Omaanta iroka pinaperotachari ojeeki awathaki. Tema roori osheki ashipetawathatzi. Riraga Tajorentsi ikowakaakaero ashipetawathate riyotanteeyaarini atziripaeni rotyaantakiro Ishire omatakaakina nokenkithatakoteri riraga Jesoshi. Eejatzi ikowaki riyotanteeyaari riroripaeni eero amatakaa aaka apaniroeni. ⁸ Nokantzimi iroka tema rowashironkaetakina riraga kijakinaripaeni. Omaanta tee ishinetziri Tajorentsi rookakaenawo nokenkithatakotziri Jesoshi. Tee niyotaperoeeyini oetarika nanteri omaanta niyotzi ikantani Tajorentsi ramitakoeyanani. ⁹ Osheki ikijeetakina, omaanta riraga Tajorentsi tee rookana; ipajapajaatapiinteetakina, omaanta

tee ishinetziri rowamaena. ¹⁰ Okimitaka paerani ijeeki osheki kowapiintawiteenchari rowamaakaanteri Jesoshi, ari iroñaaka ijeeki osheki kowapiintawitachari rowamaakaanenami naari; tema niyotaakiri atziripaeni iñaani Tajorentsi. Apaniroeni Jesoshi rowawijaakotapiintakina, riyoteeyantakarini paashinipaeni atziri rirotaki Añaatsiri eejatzi ishintsitakaakina nokenkithatakotantyaawori iñaani. ¹¹ Kyaaryo, eeniro nañi omaanta oshekiwitaka nokamapiintakoterimi Jesoshi. Ro nokemaatsitan-tapiintakawori iñaaperotanteri paashini atziri rirori rirotaki matakagaeyakinaworini eekiro niyaatyee niyotaakoteri. ¹² Nokenkithatzi, rootaki nokemaatsitantakawori osheki rooteentsi nokamimi, omaanta paapatziyeeyakarini Jesoshi eerokapaeni, rootaki piyeekaeyantaarini kameetha, tema riro jeekakaakimiri Jesoshi.

¹³ Tema rojankinatzi paerani riraga ayemijantzinkariteni: “Naapatziyakari Tajorentsi, rootaki nokenkithatakaantariri atziri iñaani rirori”. Eejatzi nokimiteeyakarini naari: naapatziyakari Jesoshi, rootaki eekiro niyaatatyee nokenkithatakotakiri irira. ¹⁴ Ayoteeyakini eeniro riraga piriinteeri Awinkatharite Jesoshi. Iinja ipiriintaperoeyeeni aari eejatzi, eekiro aatakotatyee atsipateeyaarini Jesoshi. ¹⁵ Osheki nokemaatsitawenteeyakimini, piyoteeyantyaarini ikamintheeyeemini Tajorentsi. Rootaki paapatziyantakariri Jesoshi pipaasonkiteeyerini eerokapaeni, pikanteeyeni: “Tema ikameethatzi Tajorentsi”. Rootaki raapatziyakaantakariri rirori atziripaeni, roojatzi iñaaperotantyaariri riraga Tajorentsi ikameethatzi.

Eero akantashiretashita

¹⁶ Iroñaakakya, osheki nokemaatsiwentakari nokenkithatakiro Iñaani Tajorentsi rootaki eenitatsi osheki paashini atziri iñaaperotantariri rirori rootaki kaari nokantashiretanta eejatzi tee nopakaero nokenkithatakotziri Jesoshi. Osheki amakoteeyapaakini, kimitaka antyaashipariteeyanakityeeni, akamaeyanakini; omaanta eero akenkithashireeyironi. Tema ikantani riraga Tajorentsi riweshiryaka-gaeyakaeni maawaeni kitejiriki. ¹⁷ Iroñaaka rowashironkagaeyakinani theenkantatsiri, omaanta tee natsipetashitzimaetawo nashironkaaka. Echonkiini noñaakiro iroñaaka, omaanta riyotzi Tajorentsi, roojatzi iinja kameetha ijeekakagaeyenani janta inampiki. Nokanteetatyeeyaani nojeeke kameetha, eero okimitaa jaka. ¹⁸ Rootaki eero nokenkithashireperoyironi pomeentsitayitacharini eejatzi jeekayitatsirini noñeeyerini jaka kipatsiki. Ari iinja opeyeeyaani maawaeni añeeyakirini jaka. Omaanta nokenkithashiryaperotero kaari noñaapiintzi iroñaaka: rowaga jeekaeyatsirini jenokinta. Eero opeyaa roori.

5

Ikenkithatakotziro akimoshireeyantaarini

¹ Tema ayotzi awatha jaka kipatsiki oshiyawitawo pankotsi kaari kijotatsi intsipaete ojoweyanaki. Eero ajeekantawo osheki ojarentsi. Omaanta ayoteeyakini aririka akamaeyeni jaka, aapatziyeeyaririka Jesoshi, ari ajeekaeyeni jenokinta. Eenitatsi janta awatha kameethari jeekanitatsini riwetsikakaeniri Tajorentsi, kaari irira atziri wetsikakaeroni. Akanteetapaatyeeyaani ajeeke janta. ² Iroñaaka jaka kipatsiki osheki nashironkaapiintaka roojatzi osheki nokowakiri Tajorentsi ipenawo nowatha owakirari janta jenokinta. ³ Roojatzi eero apatziro ojeeki ashire, omaanta ojeeki eejatzi awatha owakirari. ⁴ Eeniro ajeeki jaka osheki ratekaperotzi: tee akowaeyawitani ookaero iroka awatha, omaanta akowaperotaki awatha owakirataatsini. Akowaki apaashinitanee ojeekantyaari awatha owakirari kaari thonkanitachani. ⁵ Rirotaki Tajorentsi reentsitetakae ipantakaerori owakirari awatha. Omaanta eejatzi iroñaaka rotyaantakinawo Ishire niyoperoyeeyantarini kyaaryo iinja itajonkawentena, ipoyaatan-takinawori nowatha owakirari. ⁶ Rootaki niyoperoyeeyantanakarini riraga Tajorentsi

imonkaatero iroka. Ayoteeyakini eeniro nojeekaeyini jaka kipatsiki, tekiraata atsi-pataperotyaari Awinkatharite. ⁷ Tekira noñeeyerini irira, omaanta nameentaperotari rirori, niyoteeyantakarini noñeeri iinja. ⁸ Omaanta ayotakoeyakirini Tajorentsi iinja ipakaero awatha owakirari kimitaka ikantzitakaeri. Tema aweshiryaawentakawo ookero awatha kipatsijato aatantyaari jenokinta ajeekantyaari awatha owakirari atsipatantapaeyaariri Awinkatharite Jesoshi. Aweshiryaawenteeyawitarini irira jaka kipatsiki, omaanta osheki akowawitaka atsipataperotyaari janta jenokinta, anampitaperotyaawo. ⁹ Rootaki nantziri naaka eeniroka nojeeki jaka, nokowaperotaki nomonkaateeyeroni okaatzi ikowakaakinari riweshiryaawenanteeyenarini. Eejatzi, aaterika janta jenokinta atsipateeyari, akowaki oemoshirenkanteeyaariri. ¹⁰ Iinja ikantakowenanteeyeeni Jesokirishito. Aririka iroñaaka antayiteroni kameethatatsiri, ipinateeyeeni; aririka antayiteroni iroñaaka kaari kameethatatsi eejatzi oetarika akowashitari aaka, eero ipinateeyeeni aritaki apashiwentakya.

Ikenkithatakotaa rirojatzi Paaworo

¹¹ Kyaaryo niyotzi Jesokirishito iinja ikantakowenanteeyeeni, rootaki osheki nopinkathateeyantakaririni, rootaki naapatziyakaanteeyakaririni atziri. Riyotzi Tajorentsi nopinkathataperotakiri, rootaki eekiro niyaatatyee nokenkithatakayemiro kyaaryooperotatsiri; eejatzi nokenkithashireeya piyotakoeyakinani nokenkithatakayimiro kyaaryooperotatsiri. ¹² Tee nokoyi noñaanatakotya naaka nokameethaperotzi. Omaanta tee nokoyi eejatzi pipashiwentakotena. Riraga kanzimatakinari, osheki ikantakaaperotaka rirori, ikantakaaperotawentayitakawoni rantayitzirini, omaanta tee ikameethashiretzi. Ikanzimatakina rirori, omaanta nokowaki piyote nokenkithatziro kyaaryooperotatsiri, rootaki pimatantyaawori pikanteri: “Kaari. Riraga Paaworo riyotaakae rowaga kameethaperotatsiri”. ¹³ Aririka pikenkithashireeya noshinkiwentatya, tema eero nopakaero niyotaantziro iñaani Tajorentsi, tema ikowakaakina nantero pikenkithashireeya: ro nanantawori ikowakaakinari rirori niyotaantakiro iñaani. Aririka pikenkithashireeya ayoperotatyee, antero kameethatatsiri okameethatzi, tema antero kameethatatsiri amitakotantemiri.

¹⁴⁻¹⁵ Osheki inintaperotakina Jesokirishito, ikaminthaaperotakina. Niyotaki ikamawenteeyakaeni maawaeni: iroñaaka okimiwitaka akamaeyakini maawaeni, eero antapiinantaawo eejatzi kaari kameethatatsi. Eejatzi ikowakaakae eero antawentaa aaka apaniroeni, omaanta anteniri rirori ikowakaakaeri: tema ikamawenteeyakaeni, ipiriintanaa eejatzi.

¹⁶ Paerani noetawitakari Jesoshi rirotaki atziri, tee niyotawitarini rirotaki Tajorentsi. Omaanta iroñaaka niyoperotakiri, niyotaki tsika ikanta. Eejatzi riraga ayemijantzinkarite, eero atheenkiri: tema iñaaperoyakirini Tajorentsi ikameethatzi. ¹⁷ Ninkarika aapatziyaarini Jesokirishito, ari rinashitakaakyaari rirori; eero ikenkithashiryaapiintawo ikimitaaga paerani eejatzi eero rantapiintziro rantawitarini, omaanta ipaashinitanee. ¹⁸ Rirotaki itakawori Tajorentsi rotyaantakiri Jesokirishito ikamawenteeyakaeni, rowameethateeyakaeni, rootaki imatantyaawori iñaaperotantakaeri rirori akameethatzi. Iroñaaka ikowaki akamanteri paashinipaeni atziri raapatziyari Jesoshi imatantyaariri Tajorentsi raakameethatantyaariri rirori. ¹⁹ Ñaakiro, rotyaantakiri Jesokirishito rowameethateeyeeni aaka, iñaaperoyanteerini akameethatzi. Eero ikenkithashiriro eejatzi kaari kameethatatsi anteeyawitarini. Iroñaaka rotyaanteeyakaeni aari akamanteeyerini paashinipaeni atziri, aririka raapatziyaari Jesoshi, ari reentsitetakyaari rirori maawaeni. ²⁰ Kyaaryo, rotyaantakina Tajorentsi nopiyawenantyaariri Jesokirishito: nokamanteemiro iñaani Tajorentsi. Rootaki niyotaantemirori okaatzi rantakiri Jesoshi okimiwitaka riyotaakimi Tajorentsi. Eejatzi riraga Jesokirishito ikowakaakimi paapatziyari iñaaperotantemiri rirori pikameethatzi. ²¹ Tekatsi rante rirori kaari kameethatatsi, omaanta rotyaantakiri Iriri

ikamawenteeyakaeni. Tema rowashironkaawentashitakawo okaatzi antayitzirini. Rootaki imatantyaawori roeyowapithateero antani eejatzi iñaaperotee kimitaka tekatsi antani. Okimitzimotawitakari rantakiro rirori kaari kameethatatsi. Rootaki iroñaaka rowameethatanteeyeerini Tajorentsi, iñaakae akameethatzi.

6

Tsika ikantapiinta Paaworo

¹ Iroñaaka nantziniri Tajorentsi ikowakaakinari, rootaki nokanantzimiri: “Ikaminthaaperoeyakimini; tema paapatziyari Jesokirishito eejatzi pinetheeri ipeyakotemiro pantani. Rootaki nokanantzimiri: ‘Eero iroñaaka piheenkiri: eero papiitziro pantapiintero kaari kameethatatsi’ ”. ² Eenitatsi iroka ikantziri riraga Tajorentsi Iwaperiteki:

“Pikantakina, rootaki nokemijanantakimiri; monkaataka kitejiri pawijakotantaari, rootaki namitakotantakimiri”. Iroñaaka eejatzi naari nokamantemi: monkaataka iroñaaka kitejiri okameethatzi paapatziyari Jesoshi, pawijakotantyaari.

³ Tekatsi nokantya pikijantenari; omaanta kameetha niyotagaeyakimini piyoteeyantakarini pawijakoeyeeni. ⁴ Nokantani nopankinatanari Tajorentsi iñaani, nokyaaryoowentakiro, piyoteeyantakarini kyaaryo nopinkathataperotakiri. Nokantani nopankinatanari iñaani, omaanta osheki nokemaatsitawentakari, nashironkaapiintaka, maawaeni. ⁵ Ipajapajaatakina joraaro, romonkyaapiintakina. Ikiapiinteeyakinani atziripaeni. Osheki opomeentsitzimotakina nokenkithatakagaeyirini atziripaeni. Nokakitapiintzi tsiteniriki. Nokemapiintakiro notashe. ⁶ Omaanta kameetha nojeeki, niyotaantaperotakiro iñaani Tajorentsi, osheki nomaeritakotashitakawo ikijakina kaari kemijantatsi, nokaminthaakiri paashinipaeni. Amitakotapiintakina Ishire Tajorentsi, noneshironkaperotantakariri paashinipaeni, ⁷ Kyaaryootaki iroka niyotaantapiintziri, tee notheeya. Itajonkakowentapiintakina Tajorentsi, rookakowentakina, eejatzi imatakaakina naapatziyakaakariri paashinipaeni atziri ikameethatantaari. ⁸ Eekiro niyaatatyee nopankinatanari Tajorentsi iñaani omawitya eenitatsirika pinkathatakinari, eenitatsirika shirontawentakinari, eenitatsirika iñaaperotakinari, eenitatsirika ookathatakinari. Naakapaeni riroperotatsiri omaanta ikantakotana notheeyashita. ⁹ Tee riyoteeyanani atziripaeni, omaanta riyotakina Tajorentsi. Rajareeyawitakinani atziri rowamaenami, omaanta eeniro nañi. Osheki ipajapajaateetakina, omaanta tee nokami. ¹⁰ Nowashiretakoeoyakarini ajoriiyotzinkaritepaeni, omaanta niweshiryaawentakari Tajorentsi. Nashironkaawitaka naari, omaanta niyotagaeyakirini atziripaeni kameetha riweshiryaaawenantaariri rirori. Tekatsi nowaagawo omaanta ipashitakina maawaeni koetyeemotakinari.

Osheki ikamintheeyakirini Paaworo riraga korintojatz

¹¹ Noyemijantzinkarite, nokamantaperoeyakimini maawaeni nokenkithashiryaaaka, eejatzi maawaeni nantziro eejatzi nokamantzimi iitarika nanantawori: tekatsi no-manapithatemi. ¹² Rootaki iroñaaka eekiro niyaatatyee nonintaperotakimi eerokapaeni, omaanta kimitaka eeroka tee pinintaperoeyinani kimitaka paerani. ¹³ Ari nokimitakaanteeyakimini notyomipaeni, nishintyopaeni: osheki nonintaperoeyakimini. Eejatzi nokowaki poshiyakotenawo, pinintaperoeyenani naakapaeni eejatzi.

Eero kijokiro poyiri riraga kantashitachari raapatziyarimi Jesoshi

¹⁴ Eero kijokiro poyiri riraga kaari aapatziyariri Jesoshi. Pamine, aririka akameethataki, ¿akimitakarima riraga kaari kameethatatsi? ¿Amonkaateeyakarinima? Teewee. Okimitaka kitejiri eejatzi tsiteniri: tee omonkaatawakaaya, inashita roori.

Riraga aapatziyaperotariri Jesoshi tee imatziro ijeeki kameetha aririka itsipatakari aapatziyaperotariri Jatanaashi. ¹⁵ Riraga Jesokirishito eero inimotziro oetarika rantziri Jatanaashi. Rootaki riraga ameentariri rirori eero imatziro itsipatapiintari atziri jamashiryaakariri Jesoshi. ¹⁶ ¿Omonkaatawakaakama Tajorentsipankoki eejatzi opanko tsikarika ojeeki roshiyakaawentziriri iitajorentsise atziri? Teewee. Pamine, kijokiro rowaeyakaeni Tajorentsi, riraga añaperotatsiri, tema paerani rojankinateetzironi iñaani rirori okantzi:

“Ikantzi Tajorentsi: ‘Kijokiro nowaeyanakirini maawaeni aapatziyanari, eero nookaeyirini. Notajonkawenteeyerini, eejatzi ipinkathateeyenani’ ”.

¹⁷ Eejatzi rojankinateetzironi:

“Pitsipareeri riraga antzirori kaari kameethatatsi. Eero kijokiro powaeyirini, eero pantayitzironi kaari kameethatatsi kimitariri rirori. Apatziro pijeekanaki piweshiryaawentena naaka. Roojatzi naakameethaperoyemini maawaeni eeroka nashi neentsitepaeni. ¹⁸ Notominteeyemini, nishintoteeyemini, pikan-teeyenani: ‘Pawa’. Rootaki ikantakiririni Awinkatharite, riraga Tajorentsipero riraga antzirori oetarika”.

7

¹ Ari, nonintanewopaeni, ayoteeyakironi iroka ikashiyakaakaeri Tajorentsi. Eero iroñaaka antayitzironi kaari kameethatatsi, eejatzi eero akenkithashiryaakotawo antero, apakagaerikari ameentarira Tajorentsi. Thame akyaaryoowenteeyenirini ikowakagaeri. Eejatzi okameethatzi athaawantyaari antero oetarika kaari ikowakaakaeri.

Paaworo ikenkithatakotakiri raapatziyakari korintojatzi

² Nokowaki kameetha pameenteeyenani eejatzi pinintaperoyenani. Piyoteeyakini tee nowashironkagaeyimini, tee nantakagaeyimironi kaari kameethatatsi, tee namatawiteeyimini. ³ Tee nokantzimi: “Eeniro pantani”, teewee. Tema nokamantakimi osheki nonintaperoyakimini. Nokantani nokenkithashireeyakimini jaka kipatsiki, eejatzi aririka nokamae, nokantyaani nokenkithashireeyapaemini janta jenokinta. ⁴ Niyotaki pinintaperoyakinani eejatzi pipinkathateeyakinani rootaki niweshiryaawenantakimiri, nokimoshirewenantakimiri. Nokantziri osheki atziri: “Riraga korintojatzi osheki raapatziyari Jesoshi”. Omawitakya osheki rowashironkaetakina, niweshiryaawentaperoyakimini.

⁵ Paerani, naretantakari Masherooniyaki, tee nomatziro nomakoryaapae: rowashironkaapiinteetakina. Tsikarika niyaataki osheki ikowaki rookakayenawomi niyotaakiri atziri. Riraga kaari aapatziyariri Jesoshi ikijawakina osheki. Nokenkithashiryaakopiintaka najankaneki. ⁶ Omaanta riraga Tajorentsi tema riweshiryaakaapiinteeyarini ninkarika kantashiretakiriri. Eejatzi naari, riweshiryaakaakina rirori rareetantakinari Teeto. Rotyaantakinari rirori, rootaki nokimoshiryaantakari. ⁷ Ari niweshiryaawentakari irira itsipatakina. Eejatzi ikamantapaakina paakameethateeyawakirini chapinki, eejatzi riweshiryaawentakimi. Ikamantakina pompeteeyakinani, eejatzi pikenkithashiryaanaka: eero papiiteero iroka pantawitarini paerani. Eejatzi ikamantakina pinintaperoyakinani. Noke-mantawakariri ikantapaakina, osheki nokimoshiretanaki. ⁸⁻⁹ Nojankinatantakimirori paerani, nokenkithashiryaakagaeyakimini. Piñaanatantakawori nowaaritate, ari powashiretakoyawitakani. Omaanta roojatzi pookakiro pantawitari, eejatzi pikantziri Tajorentsi ipeyakotemiro okaatzi pantakiro. Rootaki tee natsipetawoni nojankinateeyakimironi. Tema ikowakimi Tajorentsi powashiretakotya pantakirowa. Paerani nokenkithashireeyanakimini, omaanta iroñaaka akimoshireeyakini. ¹⁰ Aririka kameetha rowashiretakotya atziri okaatzi rantakiri kimitaka ikowakiri Tajorentsi,

ari ikantziri irira ipeyakoteniri okaatzi rantawitakari. Aritaki ipeyakotakiniri rantawitakari eejatzi rowawijaakoteri, eero ikanteetatyeyyaani ikemaatsitanyaaawori janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Roojatzi eero rowashiretantanaa paashini. Omaanta riraga atziripaeni omawitya rowashiretakotyaaawo okaatzi rantayitzirini, tee ikoyi inetheeri Tajorentsi ipeyakoteniri roori. Tema tee ikoyi ijeeki kameetha kimitaka ikowakaakiriri Tajorentsi. Rootaki riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Ikantatyeyyaani itsipareeri Tajorentsi. ¹¹ Omaanta eerokapaeni pinethaakiri irira ipeyakotemiro kaari kameethatatsi pantakiri. Iroñaaka piyotakotaa okaatzi pantakiri. Pikantakiri paashinipaeni ipakaero kaari kameethatatsi. Pikantakina iroñaaka rantakiro rirori. Tema pithaawantari Tajorentsi rowashironkaemikari. Poyaakoperotana napiitantaatemiri nareetaatemi niyotantyaari pikowaperotaki pikemijantaperoteri Tajorentsi. Pikowaki powashironkaeri antzirori kaari kameethatatsi. Rootaki poñaagantakariri eeroka tekatsi pantani. ¹² Nojankinatantakimirori paerani kaari apatziro nokowakaakimi pamtakoteri riraganki antakotziriri iriri kaari kameethatatsi, inta eejatzi iriri, pamtakoteri. Omaanta nokowakaaperotakimi piyoteeyakini pinintaperoeeyakinani. Tema rootaki ikowakaakimiri eejatzi Tajorentsi.

¹³ Ari iroñaaka niweshiryaaawenteeyakimini, eejatzi niweshiryaaawentawaari Teeto. Osheki ikimoshiryapaaki, ikamantapaana: “Kameetha ijeekakagaeyawakinani korintojatzi”. ¹⁴ Chapinki tekiraatani riyaaatashitemi, nokamantawakiri: “Ikameethateeyakini korintojatzi, kameetha raakameethatawakimi”. Ari rareetantakimiri riyotaki kyaaryo nokantakiriri, tee notheeya. Eejatzi okimitaka, tee namatawiteeyimini eerokapaeni. ¹⁵ Iroñaaka eenironi ikenkithashiryaaakotemi, osheki inintaperoeeyakimini: riyotaki pikemijantaperoeeyawakirini eejatzi pipinkathateeyawakirini. ¹⁶ Eejatzi naari, niweshiryaaawenteeyakimini: niyotaki pantapiintakiro ikowakaakimiri Tajorentsi.

8

Osheki ikaminthaantzi riraga masherooniyajatzi

¹ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokowaki nokamantemi osheki ikamintheeyakirini Tajorentsi maawaeni ayemijantzinkarite jaka Masherooniyaki. Rootaki ikowantakari rantero okaatzi ikowakaakiriri Tajorentsi. ² Osheki rowashironkagaeyawitakarini ayemijantzinkaritepaeni jaka omaanta osheki riweshiryaaawenteeyakarini Tajorentsi. Eejatzi tee rashaagantaperotawita, omaanta osheki koriki ipiyoteeyinirini aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki, rotyaantakiri. Riyoteeyakini rashironkagaeyakani ayemijantzinkarite janta. ³ Noñaakiri rootaki nokanantakotakimiri tee eechonkini rotyaantziri inta osheki. Tee riyoteeyini ithañeeyaari iyorikite. Tekatsi kanterini: “Pikaminthayeri ayemijantzinkarite omaanta naaka tee nomatziro”. Rirotaki yotashitakawo apaniroeni ikamintheeri. ⁴ Inethaaperoeeyakinani, ikantzi: “Nokowaki namitakoeyerini noyemijantzinkarite”. ⁵ Ari niyotawitaka iperi koriki, omaanta romapokakina ikanteeyakinani: “Nanteniri Tajorentsi oetarika ikowakaanari, eejatzi nantemiro oetarika pikantakinari. Pikamantena oetarika ikowakaakinari Tajorentsi”. ⁶ Ari chapinki itanakawori Teeto ikantakimi: “Pipiyoteniri jerojareejatzi piyorikite”. Ari kameetha pipiyoteeyakirini. Iroñaaka notyaanteemiri rirori eejatzi ikanteemi pipiyotaperoeeyenirini eejatzi piyorikite, roojatzi potyaanteri ayemijantzinkarite janta Jerojareeki. Pikaminthaaperoeeyerini piyemijantzinkarite. ⁷ Osheki panaakoeyakirini paashinipaeni piyemijantzinkarite: panaakotakiri pameentaperoeeyarini Tajorentsi, pikenkithataperoeeyini, piyoperoeeyini, pikyaaryoowentaperotziniri Awinkatharite ikowakaemiri, eejatzi pinintaperoeeyakinani. Iroñaaka nokowaki panaakoeyerini pineshironkataperoeeyerini ashironkaenkari.

⁸ Tee nokoyi nomperatemi pipaeyerini ashironkaenkari, omaanta aririka pipaperoteri, piyotakagaeyerini paashinipaeni kyaaryo pinintaperoeyakirini piyemijantzinkarite. ⁹ Tema eejatzi osheki inintashireeyakaeni Awinkatharite Jesokirishito. Osheki rashaagantaka janta jenokinta, eejatzi oshekipero ipinkatharitzini, omaanta ipokantakari jaka kipatsiki, rookanakiro maawaeni kameethatatsiripaeni jenokinta. Rashironkaawitapaaka: tekatsi jeekimotaneerini, itheenkaeyakirini atziri. Rashironkaawentakae aari, okantyaata kameetha ijeekakagaeyeeni janta jenokinta.

¹⁰ Ari iroka nokaminaakimiri oetaka kameethatatsiri pipantyaariri piperi piyorikite. Paerani tema eeroka itaperotakawori pikowakiro pipagaanteri piyorikite eejatzi itaperotakawori pipiyotapaakiri. ¹¹ Pikowaeyakini petakotyaari jerojareejatzi: iroñaaka, eenitatsirika piyorikite pipagaanteritya, ajaatya, pithonkeritya pipagaanantyaariri kameetha pipiyoteri, potyaanantyaariri. Pipagaantashiyiityaarini kameetha. ¹² Aririka pipashityaari Tajorentsi pikowashitantari pipagaantashitariri kameetha, aritaki riweshiryaawentakyaawo oetarika pipashitariri. Tekatsirika powaagawo eero ikijantzimiro rirori eerorika pipashitari.

¹³ Tee nokoyi opomeentsitzimoeyemini pipantyaariri paashinipaeni eejatzi eero opomeentsitzimoeyarini paashinipaeni. Nokowaki pimonkaatawakayani. ¹⁴ Omaanta eenitatsi iroñaaka osheki pashaaganteeyakani, okameethatzi pikaminthayeri riraga ashironkaenkari. Iinja aririka rashaagantakya rirori, eejatzi aririka pashironkagaeyakyaani eerori, roojatzikya ipiyatemi ikamintheeyemini eerori. Okameethatzi pimonkaatawakaya. ¹⁵ Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Riraga piyotaperotawitakawori manaa, tee otzimimoteeri eejatzi tzimagaantapaetsiri. Omaantakya riraga aatsiri eechonkiini, tee rashironkaa rirori. Aritaki imonkaatawakagaeyakani maawaeni”.

Rootaki thame amitakotantyaariri riraga ashironkaenkari.

Rotyaanteeri Teeto iñaagaeri eejatzi korintojatzi

¹⁶ Ari ikimitakina Teeto, osheki inintaperoeyakimini, rootaki nopaasonkitantakariri Tajorentsi. ¹⁷ Nokantakiri: “Piyaaatashiteeri eejatzi korintojatzi, piñeeri”. Omaanta tee apaniroeni naari nokowakayeri, rirojatzi kowashitaperotachari iñaagaemi eejatzi. ¹⁸ Notyaantemiri paashini ayemijantzinkarite itsipatanakyaari. Osheki ikenkithatapiintziro iñaani Tajorentsi, rootaki iñaaperoeyantakaririni maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Eejatzi eerori, pikemakoeyakirini. ¹⁹ Eejatzi riyoyeeyakirini ayemijantzinkarite jaka itsipatanakina naari janta Jerojareeki, ramitakotena naaneeniri ashironkaenkari koriki. Osheki ikamintheeyakirini ayemijantzinkarite, rootaki ikanantyaari riraga jerojareejatzi: “Ikameethataki Tajorentsi”. Eejatzi riyoteeyanakini osheki akaminthagaeyakirini. ²⁰ Ari ikaataki osheki koriki potyaanteniriri, osheki pikamintheeyakirini. Rootaki nokowantakari eenitatsi tsipatenani naaneeniri; tekatsi nokantya ikanteetanakari: “Pikoshitakiri”. ²¹ Tee apaniroeni nokoyi iñaaperotena Tajorentsi nokameethatzi, eejatzi nokoyi iñaaperoeyenani atziripaeni nokameethatzi.

²² Eejatzi piñaawaeri paashini ayemijantzinkarite notyaanteri. Niyotakiri, ikyaaryoowentakiro rantziniri Tajorentsi. Nokamantakiri osheki pameenteeyakarini Jesoshi eejatzi osheki pikaminthaanteeyakini, rootaki ikowaperotantakari riyate iñeemi. ²³ Riraga Teeto, kijokiro rowapiintakina, ramitakopiintakina netakoeyakimini. Eejatzi riraga itsipateeyaarini iñeemi, rirotaki rotyaantanewopaeni ayemijantzinkaritepaeni jaka. Rirotaki kameethaperotatsiri aapatziyaperotariri Jesokirishito. ²⁴ Ari osheki nokantapiinteeyakirini aapatziyariri Jesoshi jaka: “Ikameethateeyakini korintojatzi”. Rootaki nokowantari pipagaanteri ayemijantzinkaritepaeni janta Jerojareeki piyorikite riyotantyaawori kyaaryo pinintaperoeyakirini rirori.

9

1-2 Tekatsi okantya nojankinatantemirori: “Pikaminthaantyaariri piyemijantzinkarite”. Tema piyoperotaki pikamintheeyakirini. Niyotaki tee pithañeeyarini piyorikite, rootaki nokamanantariri masherooniyaatzi: “Okaataki iroñaaka apaani ojarentsi ikowantakari korintojatzi eejatzi paashinipaeni atziri janta kipatsi owaero Akaaya rotyaanteniri jerojareejatzi koriki”. Riyotakoeyakimini, rootaki ikowaperoeyantakarini ikimiteeyemini, retakoeyatyaaririni riroripaeni. ³⁻⁴ Ari nokanteeyakirini: “Ikowaki korintojatzi rotyaanteniri jerojareejatzi iyorikite”. Iroñaaka notyaanteri riroripaeni reewatanakina, ikantemi pipiyotaperotantyaariri. Nimpaetanee naari noñeeyemini, aririka itsipatanakina paashinipaeni masherooniyaatzi. Aririka iñaapaakimi pipiyotakiniri jerojareejatzi piyorikite, riyoteeyapaakini kyaaryo nokantakiriri, eejatzi eero nopashiwenta naari. ⁵ Ari nokantakiri irika ayemijantzinkaritepaeni reewatanakina, pipiyoteeyantyaaririni piyorikite. Eerokapaeni kantashitachari paerani: “Netakotyaari ashironkaenkari”, tee naaka kantaperotemini. Rootaki okameethatantari piperi kameetha.

Tajorentsi ramitakotemi oetarika aririka pamitakotteri paashini atziri oetarikapaeni

⁶ Pikenkithashiryaakotero iroka: aririka pipiyoteri piyorikite, pikimiwitakari pankiwaetatsiri: aririka ipankitero osheki okithoki, rowiitero iinja osheki. Omaanta ipankiterorika eechonkiini, ari eechonkiini raye. Eejatzi eeroka, aririka piperi paashini eechonkiini piyorikite eejatzi Tajorentsi apatziro ramitakotemi eechonkiini; omaanta aririka piperi osheki ari osheki ramitakotemi. ⁷ Rootaki pikenkithashiryaakoeyeroni kameetha, piyoteeyakini tsika ikaate koriki pikowakiri piperiri. Aritaki ikaataki piperiri. Eero pithañeeshiretari, eejatzi eero ishintsizimi paashinipaeni. Tema Tajorentsi inintashireperotakiri riraga pashitariri weshiryaawentariri. Tema ikoyi pimonkaatero iroka. ⁸ Aririka kameetha piperi piyorikite, tema riyotzi Tajorentsi eejatzi ikaminthaaperotakimi kameetha. Aritaki ipakimiro maawaeni koetyeemotakimiri, ipaperotemiro ojeekantyaari, rootaki pimatantyaawori pikaminthaantyaariri eejatzi paashinipaeni. ⁹ Tema aritaki okantzini Iwaperite Tajorentsi:

“Riraga oyaatziriri Tajorentsi ipashitagaantari rowaagawo owashironkaenkari. Tee ratsipetashita ikamintheeyirini irirapaeni, eerokya ipeyakotziro Tajorentsi ikaminthaantzi. Tema Tajorentsi imatakaakiri eekiro riyaatatye ipashitari paashinipaeni”.

¹⁰ Riraga Tajorentsi ipapiintziri pankiwaetatsiri okithoki ipankitantyaawori, eejatzi ipapiinteeyakaeni owaeyarini. Tema eejatzi roshekitanakimiro tzmimoeyemirini ojeekantyaari pikaminthagaeyantyaaririni ashironkaenkari. ¹¹ Eekiro riyaatataatyeemi Tajorentsi petakotaperotantyaariri paashinipaeni. Roojatzi ipaasonkiteeyerini rirori, iñaaperotaperoyerini.

¹² Aririka etakotantya aari, apaperoteri aapatziyariri Jesoshi riraga ashironkaenkari koetyeemotakariri. Omaanta eejatzi ayotagaeyerini ipaasonkiteeyerini Tajorentsi.

¹³ Aririka pikaminthagaeyerini piyemijantzinkarite, riyoteeyanakini rirori kyaaryo eeroka rirotaki aapatziyaperoyeririni Jesokirishito kimitaka pikantzi. Eejatzi riyoteeyanakini tee pithañeeyari piyorikite, omaanta osheki petakotantaka, roojatzi iñaaperoyerini Tajorentsi. ¹⁴ Osheki ikenkithashireeyakimini, eejatzi osheki ramanapiintziri Tajorentsi ramitakoeyemini. Riyoteeyakini oshekipero ineshironkateeyakimini Tajorentsi. ¹⁵ Thame apaasonkiteeyerini irira okaatzi ipashitakaeri, tema ikaminthaaperoeyakaeniwee: rotyaantakaeri Itomi Jesoshi ikamawentakae rowawijaakotanteeri. Tee amatziro athotyero ayotero tsika okaatzika ipashitakaeri.

10

Ikamantakowentaa rirojatzi Paaworo

1-2 Ari itsipateeyemini janta kijakinaripaeni, itheeyakotana, ikantzimi: “Tee ikameethatzi Paaworo: tee rantziro ikowakaakiriri Tajorentsi. Aririka itsipateeyakimini ithaawantzimi, tee ishincheenkaperotzimiro ipaante. Omaanta aririka ijeeki inteena ipakaantakimi iyaaritate, ari ishincheenkaperotzimiro”. Omaanta tema ineshironkaeyakaeni Jesokirishito, tee ishincheenkatee: eejatzi naaka, nokoyi nokimityaari rirori. Nokantemi eerokapaeni jewawentziriri maawaeni aapatziyariri janta: “Pookeri irirapaeni kantzimiri: ‘Tee rantziro Paaworo ikowakaawitariri Tajorentsi, omaanta rantashitakawo ikowayitzirini rirori’ ”. Teerika imaeritzi rirori, paminawakinakya niyaatashiteri, eero nothaawantapaakari, inta nokijathatapaakiri. Omaanta tee nokoyi nokijatheeyapaemini eeroka, inta nokowaki aakameethatawakagaeyaani maawaeni. ³ Jaka kipatsikika eenitatsi kamaari kijeeyakaerini: tekatsi akantya omanateri; tee ikimiteeyarini atziripaeni omanateeyantyaaririni. ⁴ Ikimitaka joraaropaeni romanatziri kijakiriri inashitzinkawokipaeni tonkamentotsi, eejatzi aakapaeni omanatantyaari kijanteerori iñaani Tajorentsi inashitzinkawokipaeni oshiyawoni tonkamentotsi. Tema riraga Tajorentsi rirotaki tajonkakowenteeyakaerini amatantyaariri apiyateeyantyaaririni riroripaeni, eejatzi anaakotakiri. ⁵ Eenitatsi riraga piyathatakariri Tajorentsi, eejatzi kantziriri atziri: “Eero paapatziyari Jesoshi”. Omaanta itajonkakowenteeyakaeni Tajorentsi amaeritakaantyaariri maawaeni piyatheeyawitakaririni, eejatzi ameentakaaperotantyaariri; eejatzi akempoyaakiro okaatzi akenkithashiryantari amatantyaawori akemijantaperoteri Jesoshi. ⁶ Eejatzi janta pinampiki niyotaki pikemijantaperoeyakinani, omaanta naamaashitaka itzimagaantaki apaanipaeni piyathatakinari. Omaantakya riraga piyathatakinari, nokanteri Tajorentsi rowashironkagaeyerini.

Naaka rotyaantanewo Jesokirishito

⁷ Eeniro kaweyakinari, eejatzi theenkakinari. Iitawitakina tee naaka rotyaantanewo Jesokirishito. Ikantakotashitaka rirojatzi: “Naaka rotyaantanewo Jesokirishito”, omaanta nokantemi naaka: “Naakapero rotyaantanewo”. ⁸ Nokantapiintakimi rotyaantakina, omaanta kyaaryootaki iroka nokantzimiri. Ikowakaakina Awinkatharite naapatziyakaaperoeyemirini: tee ikowakaana notheenkakagaeyemini. Nantziniri ikantakinari, rootaki kaari nopashiwenanta. ⁹ Tee nojankinatakotziro paashini, tema tee nokoyi nothaawakagaeyemini nowaaritateki. ¹⁰ Eenitatsi kantayitzimirini: “Ichereemotakiri Paaworo rojankinatantzimiri: ikijathatashitakimi. Aririka ipoke jaka, piñaawakiri tekatsi pipinkathatantawakyaariri. Tee riyotzi ikenkithatakaaperoeyemini”. ¹¹ Pikamanteri rirori: “Aririka rareeteeyemini Paaworo, ikamantaperotapaemiro iroka rojankinateeyimirini. Eero rinashitapaawo ipaante”.

Tee okameethatzi ajagaaperotya

¹² Ari iñaaperoeyashitaani ikameethatzi rirojatzi riraga theenkaeyanarini. ¿Iitaka nokowantyaari nokimiteeyarini irirapaeni? Ikanteeyakini: “Nomonkaatawaka-gaeyakani naaka, nokameethaperoeyakini”. Kyaaryo, imonkaatawakagaeyakani, omaanta tee riyoteeyini, tee añiuro riyoteeyantarini. ¹³ Tee nokoyi noñaaperotashitya naaka: apatziro nokowaki nantakiniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakinari. Niyotaki ikowakaakina naapatziyakaaperoeyemirini eerori. ¹⁴ Tee nantziro kaari ikowakaana, omaanta tema naaka rirotaki itaperotakawori nokenkithatakagaeyakimini paerani. Naakakya itaperotakawori kamanteeyakimirini: “Aririka paapatziyeeyarini Jesokirishito, ari rowawijaakoeyeemini”. ¹⁵ Tee nokoyi nokantashitya nantakiro naaka rantakiri rirori: tema rinashitayitakani. Nokowaki eekiro piyaateeyatyeeni eerori paapatziyaperoeyanakyarini Jesoshi. Roojatzi nokamanteeya naari, ¹⁶ nokenkithatakagaeyerini paashinipaeni atziri eejatzi, riraga kaari riyoteeyirorini.

Eero nimpaetziri paashinipaeni kenkithatakaantatsiri, eero nokantashita naaka aapatziyakagaeyaririni riraga raapatziyakaakari rirori. ¹⁷ Tee okameethatzi ajagaaperotya antakiri aari, omaanta okameethatzi aweshiryaaawentyaawo imatakagaeyakaerini Awinkatharite. ¹⁸ Tee ikameethatzi ñaaperotashitachari rirojatzi ikameethatzi, omaantakya riraga atziri iñantakari roojatzi ikanantakari Awinkatharite ikameethatzi.

11

Riraga Paaworo ikenkithatakotaa rirojatzi eejatzi kijakiriri

¹ Nokowaki nokenkithatakoteeya naaka eejatzi. Teerika añiuro niyotantari, omaanta eero pijamaneentana. ² Omaanta niyotzi eeniro pimaeritakotana. Naamaakotapi-intzimi kimitaka Tajorentsi ikenkithashiryaaakopiintzimi eeroka, tema nokowaki paa-patziyaperotyaari apatziro Jesokirishito. Noshiyakaawentemiro, tema ikowaperotapi-intzi shirampari rayero kaari shinetariri shirampari. Aririka oshinetaakyaari paashini shirampari ari imanintanakiro, rookaero. Eejatzi nokimitaka naari, nokowaki naap-atziyakaaperotemiri Jesoshi iñaperotantemiri Tajorentsi pikameethatzi, eero rookantz-imi. ³ Paerani riraga Jatanaashi ikyaantapaakari maanki ramatawitantakaworini Eewa. Tema rantakaakiro opiyathatantakariri Tajorentsi.

Iroñaaka nothaawakaakimi poshiyawokari Eewa: ramatawiteeyiminikari. Eero pishinetziri ikompitayemiro okaatzi pikenkithashiryaaari, inta eekiro piyaataye pikenkithashiryaaakoperotyaari Jesokirishito. ⁴ Tee pikenkithashiryaaaneenta. Pikemijantashiteeyawakarini maawaeni jatashiteeyimirini. Inashita iroka ikenkithatakotakiri Jesoshi. Nokowakaakimi iyotagaeyemini Ishire Tajorentsi, omaanta ikowakaakimi rirori riyotagaeyakotemirini kamaari. Nokamanteeyakimini paapatziyari Jesoshi pawijakoeyanteeyaarini, rinashita riyotagaeyakimirini rirori amatawiteeyimirini. ¿Iitaka pikemijanteeyantaririni? ⁵ Riraga amatawitantatsiri ikantakaaperotaka ikenkithashireeya ranaakotakina ikenkithatakotziri Tajorentsi. Omaanta tee nokenkithashiryaaakotziri naaka ranaakotakina. Itheenkayawitanani rirori, omaanta ¿iitaka nokowantyaari nopinkathateri rirori? ⁶ Raamaawitakina tee nokenkithatzi kameetha, omaanta niyotayitzironi kameetharini iñaani Tajorentsi. Piyoteeyakinani niyotayitzirini kameetha.

⁷ Pamine, paerani owakira naapatziyakaantakimiriri, tekatsi nokowakoneenteeyem-
ini, inta nantawaetzi nojeekantyaari rootaki nomatantyaawori nokenkithatako-
takimiri Jesoshi ari pawijakotanteeyari. ⁸ Eejatzi naaki iyorikite ipakinari
paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi, rootaki kaari nonethaakotantzimiri piyorikite
nomatantawori niyotaanteeyakimini eerokapaeni. ⁹ Nojeekimoeyantakimirini,
nashironkaawitaka, omaanta tee nokamantzimi. Roojatzi ipoñaaka Masheroonyaki
ayemijantzinkaritepaeni, ipapaakinari eejatzi koriki. Rootaki tee nokowakoeyimini
koriki eejatzi tekatsipero nokowakoeyemini eerori iinja. ¹⁰ Iroka nokashiyakaakimiri
rootaki kyaaryooperotatsiri kimitaka kyaaryooperotatsiri iñaani Jesokirishito rootaki
iroñaaka nokamanteeyeririni maawaeni akaayajatzi tekatsi nokowakoeyemiririni.
¹¹ ¿Iitaka nokamanantyaariri? ¿Piitzima tee nonintashireeyimini? Riyotzi
Tajorentsi kyaaryo nonintashiryaaaperoeyakimini osheki. ¹² Omaanta nokowaki
niyotakaaperoeyemini tee nokimitari riraga paashinipaeni iyotagaeyawitzimirini,
amatawiteeyimirini. Pipinatzi, rootaki riyotagaeyantakimirini rirori. Omaanta
naaka, tekatsi nokowakotemi. ¹³ Tee rotyaantziri riraga Tajorentsi. Ramatawiteeyaki-
mini. Roshiyakaantashitaka rirotaki rotyaantanewo Jesokirishito. ¹⁴ Aritaki ikanta,
ramatawitantzi, ikimitakari Jatanaashi, ramatawitantzi rirori. Roshiyakaantashitakari
rirori ronampiri Tajorentsi. ¹⁵ Aritaki ikantari aapatziyariri kamaari: ikowaki
roshiyakaantashitaka aapatziyariri Tajorentsi. Tema ikenkithatakotashitakari atziri

ijeeekantyaari kameetha. ¡Ashironkaamatsiterini! Iinja Tajorentsi rowashironkaeri rotyaanteri paamariki kaari tsiwakanitatsini.

Riraga Paaworo ranaakoeyirini kijakiriri riyotaperotzi

¹⁶ Napiiteemiro: eero piitashitana tee añiuro niyotantari. Omaanta piitashitenarika kaari yotatsi, pikemina nokantemi: kimitaka pikemijantakiri riraga amatawitantatsiri. ¹⁷ Tee ikamantana Awinkatharite nokenkithatakotya, tee ikowakaana noka-takaaperotashitya, kimitaka riraga amatawitantatsiri. ¹⁸ Omaanta ikantakaaper-oeyani riraga kijeeyakinarini: iroñaaka nokimitawityaari naari, nokantakaaperotya. ¹⁹ Tema piiteeyawitakawoni eenitatsi piyotantari. Rootaki pikemijananteeyaririni riraga amatawitantatsiri paapatziyawo theeyaantsi riyotaakimiri. ²⁰ Omaantakya riraga amatawiteeyimirini, tee pitheenkiri rirori. Osheki romperateeyakimini, raap-itheeyakimirini piyorikite, ikantakaaperotzimoeeyakimini, eejatzi ipajapooteeyakimini eejatzi ikaweyeeyakimini. ¿litakakya? ²¹ Pikowaki eerokapaeni nokimiteri irikapaeni kaari yotzinkari; omaanta kyaaryo tee niyotzi nokimityaari.

Ari riraga amatawitantatsiri eeniro osheki ikantakaaperotawentawoni okaatzi rantakiri: iroñaaka nokimiwityaari, noñaawaetakotero okaatzi awijimotakinari. ²² Ikantakaaperowentakawo ijoriyyotaki. Tema naakakya joriiyo. Isheninkatakari Ishirayeeri, riraga riyoyaanewo Tajorentsi. Eejatzi nokimitakari naari. Ikantzi: “Nosheninkatakari Awaraamani”. Eejatzi naari, nosheninkatakari irira. ²³ Ikantashitawita: “Nantziniri Jesokirishito ikowakaakinari”. Omaanta naaka osheki nanaakotakiri. Osheki nokyaaryoowentakiro nantziniri Jesokirishito ikowakaakinari, rootaki romonkyaaganteetapiintawitakinari omonkyaagementotsiki, ipajapajaatantapiinteetakinari, omaanta riroripaeni, kaari. Osheki nokamapi-intawitaka. ²⁴ Riraga nojoriyyotzinkarite ipajapajaatapiintakina, tak, tak, tak, okaataki 39 ipajatakina. Paashini kitejiri eejatzi 39 ipajapajaataana, tak, tak, tak. Eejatzi ikimitaana paashini kitejiri, okaataki kitejiri apawakooni ipajapajaatakina. ²⁵ Paashini kitejiri rompojantapiintakinawo inhashithaki, tak, tak, tak. Okaatzi apite rapiiteetakina. Eejatzi paashini kitejiriki rompojantaanawo mapi, pok, pok, pok. Eejatzi nokinakowitaa pitotsiki antawokiroña inkaare. Ari otsitsiyanaki, roowiteencha nopiinkemi. Roojatzi eejatzi nokimitapiintaka napiitaki 2 inashitaka kitejiri, nopiinkemi. Apaani kitejiri nothataaga inchapankikira niyankyaanikira inkaare, opoñaaga pitotsi; roojatzi nokitejitakotaki. ²⁶ Osheki nokinakinayitanakini nokenkithatantakari. Osheki nopiinkemi eniki. Osheki ikoshitapiintakina koshitantatsiri, rowashironkaapiintakina. Rowamaenami nojoriyyotzinkarite eejatzi paashinijatzitatsiripaeni atziri. Rowamaenami jeekatsiri nampitsiki. Notzimpinawitaka antamiki ari opomeentsitzimotakina osheki janta. Roowiteencha nopiinkemi antawokiroña inkaare. Rowamaenami atziri itheeyashita ikantzi: “Naaka aapatziyariri Jesoshi”. Omaanta tee. ²⁷ Osheki opomeentsitzimotakina, osheki nashironkaapiintaka. Osheki tee nomatziro nomaye tsiteniriki. Nokemapiintakiro notashe eejatzi nomiri. Osheki kitejiri tee otzimi noyaari. Nokemakiro nowatsinkari, tekatsi nopewiryaaakotari.

²⁸ Kyaaryo nokemaatsitawo maawaeni iroka, eejatzi nokantani no-kenkithashiryaaapiintakiri ayemijantzinkarite, nokowakaaperotakiri raapatziyaari Tajorentsi kameetha. ²⁹ Aririka rowashiretaka ayemijantzinkarite, nowashiretako-takari naari. Eenitatsirika ayemijantzinkarite rantakagaetakiri kaari kameethatatsi, ari noshiyari Tajorentsi nokijawentakirori okaatzi rantzi riraga antakaakiriri ayemijantzinkarite kaari kameethatatsiri. Eejatzi nopashiwentakotyaari antakirori.

³⁰ Nokamanteeyakimironi iroka piyoteeyantyaarini eero nokantakaaperota okaatzi nantakiri, tema tee naaka antashityaawoni oetarikapaeni, omaanta riraga Tajorentsi matakaanawori maawaeni. ³¹ Riyotaki rirori tee notheeya. Rirotaki Iriiri

Awinkatharite Jesokirishito, thame akanteetatyeyyaani añaaaperoteeyerini maawaeni. ³² Paerani ipinkathariwenantzini riraga Areetashi. Rotyaantziri amitakotantatsiri ipinkathariwenantzi janta Tamaashikoki. Irira rirotaki otyaantziriri joraaropaeni jaga ashitakokira rinkiteeyakironi maawaeni nampitsi ragaetanteenarimi. Ikwakowaeyawitakinani joraaropaeni, ³³ omaanta raanakina ayemijantzinkarite janta shiirikoki inkitzirori nampitsi. Rateetakaanakina roojatzi omoo, impaetzi royiitakotaana kipatsiki kantziriki. Rootaki nomatantawori noshiyapithatakari pinkathari aakaantenanimi.

12

Koñaatziro iñaaakiri Paaworo kimitaka jataki jenoki

¹ Pamine, tee okameethawita nokenkithatakotapiintya naaka nokameethatzi, omaanta nokowaki nokamantemi noñaaakiri naari. Eejatzi nokamantemiro ikamantakinari Jesokirishito. ²⁻³ Okaataki iroñaaaka 14 ojarentsi raanakina Awinkatharite janta jenokinta, janta oshekinta okameetheetyaaperotzi. Iyaatakirika nowatha, tee niyotzi: apatzirorika iyaataki noshire. Riyotzi Tajorentsi rirori. ⁴ Tekatsi nokantya nokamantemiro maawaeni nokemakiri janta. Aririkami nomawitakyaawomi, eero ikowakaanawo Tajorentsi nokamantemiro. ⁵ Osheki niweshiryaaawentayitakawoni noñaaayitakirini, omaanta tekatsi nokantya nokantakaaperotyaawo. Omaanta nokamantemi tee nomatziro nokameethatzi naari apaniroeni. Tekatsi nomate nanteniri Tajorentsi ikowakaakinari apaniroeni: rirotaki Tajorentsi matakaanawori oetarikapaeni, rootaki niweshiryaaawentakariri. ⁶ Niweshiryaaawentakyaawomi nantakiri naari, eeromi otzimimi niyotantari, eejatzi notheeyami. Ñaaakiro, tekatsi nante apaniroeni. Tee nokoyi nokamantemiro nantayitziniririka naari. Eenitatsi piñaaakotakinari eejatzi pikemakotakinari: monkaataka, eero nokantzimiro paashini.

⁷ Eenitatsi osheki riyotakaakinari Tajorentsi, omaanta tee ikowakaana nokantakaaperotyaawo. Rootaki ishinetantakariri Jatanaashi rowashironkaakina, nokemaatsitakawori nomantsiyataki. ⁸ Okaataki 3 nonethaawitakari Awinkatharite nokantziri: “Petsyatakotena”, ⁹ omaanta ikantakina: “Noneshironkatemi, monkaataka. Eero net-siyatakotzimi, omaanta eero nookimi: notajonkakowentemi pimatantyaawori pantero oetarika nokowakaakimiri”. Iroñaaaka niweshiryaaawentakawo iroka nokemaatsitakari: niyotaki iroñaaaka itajonkakowentakina Jesokirishito. ¹⁰ Rirotaki niweshiryaaawentaperotakari. Tee noshintsitzi, ishironkawenteeyakini paashinipaeni, nokemaatsitayitakawoni oetarikapaeni, ikijeetapiintakina, nashironkaapiintaka, omaanta niweshiryaaawentakari Jesokirishito. Tema riyotzi tee noshintsitzi, eenitatsi osheki tee nomatziro nantero, omaanta imatakaakina nantero.

Kameetha ijeekaki Paaworo janta Korintoki

¹¹ Ñaaakiro, osheki nokenkithatakotaa naaka. Okameethatemi piñaaaperotenami nokameethatzi, pikenkithatakotenami kyaaryooperotatsiri, omaanta, tee. Rootaki nokenkithatakotantaari naaka kyaaryooperotatsiri. Tee nokameethatzi naari, tekatsi nantaperote apaniroeni. Omaanta tee ranaakoeyanani riraga iyotagaeyawitzimirini piñaaaperoeyawitarini ikameethatzi. ¹² Okameethawita pikenkithashiryaaakoperotenami naari. Paerani, eeniro notsipateeyimini, ari piñaaakoeyakinani omatakaakina Ishire Tajorentsi notajonkantayitakini, nantayitakironi kaari piñaaapiintzi. Tema iroka niyotakaaperoeyakimini kyaaryo rotyaantaperotakina Jesoshi. ¹³ Nokamintheeyakimini, maawaeni. Nokimitakaanteeyakimini maawaeni aapatziyariri Jesoshi janta paashinikipaeni nampitsi. Apatziro eeroka, tee nokanteeyemini: “Pipena koetyeemotakinari”. Tekatsikya nantziri oetarika pitheenkantani.

¹⁴ Rooteentsi niyaate noñaantaatemiri eejatzi. Okaate 3 nareetaatemi. Eero opomeentsitzimoeyimini, tekatsi nokowakoeyemini. Apatziro nokowaki pinintaperoyenani eejatzi pipinkathatena. Nokimitakagaeyakimini neentsitepaeni. Eentsitepaeni tee ipapiintee koetyeemoteeri, omaanta aaka apapiintziri koetyeemotariri rirori. ¹⁵ Nokañaashitawo maawaeni nantakiri paapatziyaperoyantyaaririni. Oshekipero nonintaperoyawitakimini eeroka, omaanta eerori, tee pipiyatana pineshironkatena.

¹⁶ Ari ikanteeyimini kijakinari: “Kyaaryo, tekatsi ikowakoeyemini Paaworo, omaanta eenitatsi riyotantari rirori. Naamaaka ramatawiteeyakimini, raapithatantzimirori oetarikapaeni”. ¹⁷ ¿Eenitatsima raapithatakimiri riraga notyaantakimiri? Tekatsi.

¹⁸ Chapinki notyaantakimiri Teeto eejatzi notyaantakiri paashini ayemijantzinkarite. ¿Eenitatsima rayitakimiri rirori? Tema ikimitakina naari: tekatsi ikowakoeyemini.

Osheki ikenkithashiryaa Paaworo

¹⁹ ¿Piitashiteeyawitakani apatziro nokowaki noñaawaetakotya naaka kyaaryooperotatsiri? Pikompitakawo iroka pikenkithashireeya. Naapatziyakari Jesokirishito, rootaki nokowantakari naapatziyakagaeyemirini. ²⁰ Osheki nokenkithashiryaa iroñaaka. Naamaashitya aririka noñeeyapaakimini eero noñaaperotaperoyapaemini. Eejatzi naamaashitya eero piñaaperotawakina naari. Naamaashitya noñaapaakimi aririka pipiyapiyawaantetawakaaka, aririka piñaawenashiryaaakotawakaya aririka tee pimonkaatawakaaka, aririka pikijathatawakaaka, aririka pinashiiyaawoni pikenkithashiryaaari, aririka pikantzimatawakagaeyakani, aririka pithawetakotawakagaeyakani, aririka pikantakaaperoyakani, aririka osheki pikantashiwaetayitakani, maawaeni; tee pijeekaeyini kameetha. ²¹ Naamaashitya aririka nareeteemi eejatzi nowashiretakotapaemi. Ro nowashiretakotantemiri, riyotaakina Tajorentsi tee okameethatzi panteeyakirini. Nopashiwentakayaari riraga kaari ookironi kaari kameethatatsi rantapiintayitakirini: riraga mayempiyitzirorini tsinani, riraga shirontawentawori iina, riraga ayirori iyashiyani, maawaeni.

13

Ikowaki Paaworo ikemijantakaaperoyerini korintojatzi

¹ Ari okaataki apite noñaantaatzimiri paerani, iroñaaka nareetaatemi eejatzi. Ari okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Eenitatsirika apite eerorika 3, ñaakoterini atziri rantakiro kaari kameethatatsi, piyoperotaki kyaaryo rantaperotakiro, rootaki okameethatantyaari powashironkaeri”. ² Paerani eenironi nareetantakimiri apitetapaentsiri nokamineeyawitakarini ipakagaero riraga antzirori kaari kameethatatsi, eejatzi iroñaaka nojankineeyakinirini ipakaanteeyaworini ninkarika eekiro riyaatatyee rantero kaari kameethatatsi. Tema iroka apitetapaentsiri nokaminaantziri. Aririka napiitero nareetaatemi tema rootaki tres-tapaentsiri rootaki nowashironkaantapaakyaariri eerorika ipakaero rantziri. ³ Rootaki piyoteeyantanakyaarini kyaaryo naaka rotyaantanewo Jesokirishito eejatzi nokamanteeyimironi iñaani. Tee ithaawakagaeyimini irira, omaanta osheki ipinkathariwenteyakimini, itajorentsitaperotaki. ⁴ Ikentakotanteetakiririni paerani Jesoshi, tee ishintsitawita, omaanta itajonkakowentakiri Tajorentsi rañaantaari. Eenitatsi iroñaaka osheki itajorenka. Tee noshintsiteeyini naari, nokimiwitakari Jesokirishito paerani janta koroshiki. Omaanta itajonkawentakina, rootaki iroñaaka nomatantawori nanteniri oetarikapaeni ikowakaakinari namitakotantemiri.

⁵ Okameethatzi piyotakoeyani eerokapaeni kyaaryorika paapatziyaperoyakarini Jesokirishito, eejatzi kameetha pikemijantaperoyakirini. Tema piyotzi okithaatakaakimi Ishire itajonkawenteeyakimini. Teerika okithaatakaakimi, tee kyaaryo paapatziyari Jesokirishito. ⁶ Niyotzi aririka pikenkithashiryaaakoperotyaaawo

okaatzi nokantzimiri eejatzi nantziro, ari piyotero kyaaryo riyoyaakina Tajorentsi nokenkithatakaantemiri eerokapaeni iñaani. ⁷ Namanapiintziri Tajorentsi ramitakoeyemini eero pantziro kaari kameethatatsi. Tee nokoyi nowashironkaemi. Eejatzi tee nokowawita piñaaperotashitena, omaanta nokowaperotaki pijeeki kameetha omawitya paashini atziri ikenkithashiryaakotena natsipetashitakawo nantakiri. ⁸ Aririka pantero kyaaryooperotatsiri, eero nowashironkaemi. Tema eero nomatziro nantziro kaari ikantanari Tajorentsi. Omaanta aritaki apatziro namitakotakiri aapatziyariri Jesoshi. ⁹ Nokimoshirewentzimi aririka pameentaperotakyaari Jesoshi eejatzi pikemijantaperoteri. Aririka pameentaperotyaari monkaataka, eero okantzimoneentana pitheenkanarika, tema tekatsi okantya nowashironkaemi, omawitya ikenkithashireeya amatawitantatsiri nothaawaneentatzi. Omaanta aritaki namaniri Tajorentsi ramitakoeyemini paapatziyaperoyarini. ¹⁰ Rootaki noshintsithateeyantzimirini nojankinatakimiro iroñaaka, roojatzi aririka nareeteeyemini tekatsikya noshintsithatawentapaemiri eejatzi. Ikwakaakina Tajorentsi nopinkathariwenante, omaanta tee nokoyi nowashironkaeyantemirini, omaanta namitakoeyemini paapatziyaperotantyaariri.

Riwethateeyanaarini

¹¹ Noweyaantaneemiro, noyemijantzinkarite, niwethateeyaneemini, nokowaki piweshiryaawenteeyaarini Jesokirishito. Pikenkithashireeyani, eero papiiteero eejatzi kaari kameethatatsi. Piweshiryaakaawakagaeyaani, paakameethatawakagaeyaani, roojatzi kijokiro rowaemi Tajorentsi. Tema osheki inintaperoeyakaeni, kameetha ijeekakagaeyakaeni. ¹² Piwethatawakaeya, paakameethataperotawakagaeyaani. ¹³ Riwehateeyimini maawaeni ayemijantzinkarite jaka. ¹⁴ Nokowaki iroñaaka ineshironkaeyemini Awinkatharite Jesokirishito, inintashireeyakimini Pawa Tajorentsi, eejatzi ikithaatakaakimiro Ishire pijeekanteeyaarini kameetha.

Ari okaatzi

Naaka nojankinateeyimirini:

Paaworo

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATZINIRI KARAASHIYAJATZI

¹⁻² Nokoyi nowethatemi noyemijantzinkarite tsikarika pikanta pijeeki janta Karaashiyaki. Naaka jaka Paaworo jankinat zimirori iroka. Tee naaka rotyaantanewo atziri, tee ikantana atziri: “Pikenkithatakoteri Jesoshi”, inta otyaantakinari rirotaki Jesokirishito, nokenkithatakaapiintziriri atziri. Eejatzi Ashitariri rotyaantakina: riraga piriinteeriri. Nokaateeyakirini jaka aapatziyariripaeni, notyaanteeyakimironi iroka jankinarentsi eerokapaeni. ³ Nokantapiintziri Pawa Tajorentsi: “Pineshironkaeyerini karaashiyajatzi, pijeekakagaeyerini kameetha”; eejatzi rirori nokantapiintziri Awinkatharite Jesokirishito. ⁴ Tema rirotaki shinetashiteencha paerani ikentakotanteetakariri, rootaki ikowakaakiriri Pawa Tajorentsi. Tee akameethawitani, rootaki ikentakowenantakaeri, rowawijaakoeyanteerini, maawaeni: eero akimitagaa paerani. ⁵ Thame añaperotaperoeyerini Tajorentsi akanteetatyeeyaani. Aritaki okantyaari.

Jjeeki apaani owawijaakotantatsiri: riraga Jesokirishito

⁶⁻⁷ Nokenkithashiryaakotakimi, tsikarika pikanteeyakarini. Riyoyaayitakimini Tajorentsi, rootaki ineshironkatantakimiri Jesokirishito. Apatziro irira rirotaki owawijaakotzimiri. Rooma eeroka paapatziyakari irira. Omaanta iroñaaka netakoperotakimi, intsipaete pipeyakotakiro iroka niyotaawitakimiri. Paapatziyimaetakari paashini-paeni janta, ikompitakagaeyakimironi. Ikwaki rantakagaeyemironimi paashini eejatzi, ikantawitzimi: “Eero imatziro Jesokirishito rowawijaakotemi apaniroeni, inta eejatzi pimonkaatero rametayitarini joriiyopaeni”. Omaanta kyaaryo nokamanteeyawitakimini tsika pikantyaaka pawijakotanteeyari. Eerorika paapatziyana, eero pawijakotee. ⁸ Omaanta aririka naaka nopaashiniteromi iroka nokamantzitakimiri, okameethatemi rowashironkaenami Tajorentsi, rotyaantenami paamariki kaari tsiwakanitatsini. Eejatzi ikimitya riraga ronampiri Tajorentsi, aririka ipaashiniteromi, okameethatemi eejatzi rowashironkagaeyerinimi Tajorentsi. ⁹ Aritaki nokamantzitakimi, iroñaaka napiiteemiro: eenitatsirika paashiniteroni nokamantzitakimiri, aritaki rowashironkaakiri Tajorentsi. ¹⁰ ¿Ninka nokowakiri nokimoshiryaakayeri? ¿Riroma atziripaeni? Kaari, tema rirotaki Tajorentsi. ¿Riroma atziri nokowaki niweshiryaakayaari? Kaari. Nokowakirikami niweshiryaakayaari atziri, tekatsi nokantyaami nantenirimi Jesokirishito.

¹¹ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, piyoteeyakini nokamanteeyakimini tsika akanteeyari awijakoeyantyaarini. Tee riro atziri ashityaawoni iñaani kameethatatsiri. ¹² Kaari atziri iyotakaanawori iroka, tee riro iyotaanawori atziri, inta Jesokirishito iyotakaanawori maawaeni. Thame aapatziyawo apatziro iroka.

Tsika ikantaka Paaworo ipeyantaari rotyaantanewo Jesoshi

¹³⁻¹⁴ Piyoteeyakini tsika nokantawitani paerani: naaka joriiyo, nanaakoeyakirini maawaeni noshiramparinkaki: nomonkaataperotawitawoni maawaeni rametapiinteyarini nojoriiyotzinkaritepaeni. Kyaaryo, nomataperotawitawoni maawaeni rameteeyarini nochariniiteni paerani, rootaki nokijantawitaririni maawaeni ameen-teeyaririni Jesoshi. Najaryaagaeyawitakarini. Nokowawitani nookakagaeyerinimi ameen-teeyaririni rirori. ¹⁵ Omaanta paerani, tekirani nokoñaatapaakini, riyotzitaninani Tajorentsi. Ineshironkatzitaninani, rootaki riyoyaantaanari rowawijaakotaana. ¹⁶ Riyotakaakinari itomi, rootaki niyotantariri tsika ikanta. Eeroka

kaari nojoriiyotzinkarite, omaanta ikowakaakina nokamanteeyanteemirini tsika ikan-teeyakaerini rowawijaakotanteeyakaerini. Tee nojampitashitari paashinipaeni atziri: “¿Oetaka nokamanteriri atziri?” ¹⁷ Tema rotyaantakina Tajorentsi rirotaki irira no-kenkithatakotziri. Tee niyaatzi Jerojareeki nojampiteri paashini rotyaantanewo Je-soshi: ritakari rotyaantakiri riraga Tajorentsi, inta niyaataki Araawyaki. Roojatzi nopiyanaa eejatzi Tamaashikoki.

¹⁸ Ari 3 ojarentsi nojeekanaki, roojatzi niyaatanaki Jerojareeki, noñaantapaakariri Peetero. Okaataki kitejiri 15 nojeekimotapaakiri. ¹⁹ Eejatzi noñaakiri Jantyaako, riraga rirentzi Awinkatharite. Tee noñiiri paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi. ²⁰ Iñaakina Tajorentsi, riyotaki tee notheeya. Kyaaryootaki iroka nojankinatakimiri. ²¹ Roojatzi nokinayitanakini janta iipatsitekinta shiiryajatzipaeni eejatzi shiriishiyajatzipaeni. ²² Tekirani riyoteeyanani riraga aapatziyariri Jesokirishito janta Joreeyaki, ²³ omaanta ikemakotashitakina naapatziyari Jesokirishito. Ikanteeyakini: “Ikijeeyawiteeni maawaeni, ikowawitani ipakaakaerimi raapatziyakarira Jesoshi omaanta iroñaaka ikamanteeyeerini atziri: ‘Paapatziyeeyarini Jesokirishito’ ”. ²⁴ Riweshiryaawentakina maawaeni aapatziyariri janta, ikanteeyini: “Tema ikameethatzi Tajorentsi, rowawi-jaakotakiri Paaworo”.

2

Ipiyanaa eejatzi Paaworo Jerojareeki

¹ Ari awijanaki okaataki 14 ojarentsi, roojatzi nopiyantanaa eejatzi Jerojareeki. Notsipatanakari Werenawee eejatzi naaneeri riraga Teeto. ² Tekatsi kaemakaantenani; omaanta riyotakaakina Tajorentsi okameethatzi niyaatenta. Nitakawo tee niyaatashi-iyirini maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi janta, inta niyaatashiyyakirini riraga je-wawentziriri ayemijantzinkarite. Nokantziri: “Nokamantaperotakiri paashinijatzitatsiri atziripaeni: ‘Rirotaki Jesoshi apatziro imatakiro rowawijaakotee’ ”. Nojampi-teeyirini: “¿Okameethatzima iroka nokamantapiinteeyiririni riroripaeni? ¿Natsipetashita-woma?” Ikanteeyanani: “Jee, kameetha; tee patsipetashitawo”. ³ Eejatzi Teeto, omaw-itya kaari joriiyo, tee ikanteeyerini: “Pitotonatya pishiramparitantari”. ⁴ Omaanta ijeeki paashinipaeni joriiyo kantawitachari: “Naaka piyemijantzinkarite”, omaanta kaari. Tee raapatziyaperotari Jesokirishito. Ikenkithashiryaawita: “Kameetha Je-soshi, omaanta okameethaperotzi eejatzi amonkaateeyeroni rameteeyarini acharini-iteni”. Itsipateeyakarini aapatziyariri Jesoshi tsikarikapaeni iñaaperotzirinta Tajorentsi. Omaanta ro itsipatantakariri, ikowaki riyote nomonkaateeyironirika rameteeyarini ajoriiyotzinkaritepaeni, ikowaeyawitani itotonatakagaeyarinimi. Tee riyotzi awi-jakoeyakaeni maawaeni aapatziyariri Jesokirishito, tee romperateeyeeni Jesokirishito amateeyeroni rameteeyakarini joriiyopaeni. ⁵ Omaanta naaka, tee inimotana. Tee naa-patziyakoneentari eechonkiini ikantziri. Nokowaperoyakini piyotaperotero apatziro riraga Jesoshi rirotaki owawijaakotantatsiri.

⁶ Pamine, riraga jewawentziriri aapatziyariri Jesoshi rirotaki paerani riyotaanewo Jesoshi, itsipatapiintari. Rootaki riroripaeni iyoteemiri iroñaaka iñaaperotantakariri. Omaanta riraga jewawentziriri aapatziyariripaeni Jesoshi tee inimotziri okaatzi riy-otaantziri riraga joriiyopaeni, inta inimotakiri niyotaantziri naaka. Rooma no-kenkithawaetakaantakariri, tekatsi paashini ikantawakinari. Tee ikantana: “Ipey-eeyani paashinijatzitatsiri atziri joriiyo rawijakotanteeyari”.

⁷ Tekatsi romperatena, omaanta ikantaki: “Kyaaryo, rotyaantakiri Tajorentsi Paa-woro ikenkithatakaeri paashinijatzitatsiri atziri, ikamanteeyirini tsika ikantyaaka

rawijakotanteeyaari. Ikimitaaka rotyaantakiri Peetero ikamanteeyirini ajoriiyotzinkaritepero aari”.⁸ Kyaaryo, riraga Tajorentsi imatakaakiri Peetero ikenkithatakagaeyirini ijoriiyotzinkaritepaeni. Omaanta naakakya, imatakaakina nokenkithatakagaeyirini paashinijatzitatsiri atziri.⁹ Naakiro, reewatakaantzi Jantyaako, Peetero eejatzi Jowa. Ari riyoteeyakini rirori itajonkakowentaana Tajorentsi. Iñaaperoyawakinani, eejatzi iñaaperoyawakirini Werenawee; ikanteeyakinani: “Kyaaryo, akimitawakagaeyakani. Okimitaka nokenkithatakagaeyirini naari ajoriiyotzinkarite, piyaateeyeni eeroka pikenkithatakagaeyerini paashinijatzitatsiri atziri”.¹⁰ Apatziro eejatzi ikanakina: “Pikaminthagaeyerini owashironkaenkari”. Tema aritaki nametakawo nokaminthaapiintziri.

Rantziri Peetero janta Antyokiiyaki

¹¹ Ikanta ipokantakari Peetero Antyokiiyaki, eeniro ikompitakawo, rootaki nokanantakariri. Iroñaaka nokamantemiro tsika okantari.¹² Rareetantapaakari rirori, rowakotapiintawitakari kaari joriiyotatsi, rootaki rowantakariri riraga kaari rowayitani joriiyo. Okameethataki iroka, omaanta roojatzi rareeteeyantapaakani rotyaantanewo Jantyaako. Riraga Peetero ithaawantakari riraga kantatsiri okameethatzi amonkaateeyeroni rojankinarini Moeseeshi owawijaakotanteeri, rootaki itsiparyaantanakariri riraga rowakoeyawitakarini. Omaanta iroka rantakiri, tee okameethatzi.¹³ Roojatzi iñaakoeyakirini riraga paashinipaeni joriiyo rantakiri Peetero eejatzi ikimiteeyanakani: itsiparyaanteeyanakaririni iyemijantzinkarite, ipashiwentakagaeyakarini itsipateeyaneeyarini. Riyotakagaeyawitakarini paashinipaeni ayemijantzinkarite tee okameethatzi riraga joriiyopaeni rakiyoteri paashinijatzitatsiri atziri, eejatzi ikimiteeyakarini Werenawee.

¹⁴ Noñaantapaakariri naaka Peetero eejatzi paashini joriiyopaeni tee itsipateeyarini paashinijatzitatsiri atziri, niyotaki tee imonkaatziro iroka kyaaryootatsiri akamanteeyiririni atziri: “Rowawijaakotashiteeyeeni apatziro Jesokirishito, tee ikanteeyeeni amonkaatero rametayitarini ajoriiyotzinkarite awijakotantyaari”. Roojatzi ipiyoteeyantakarini maawaeni ameenteeyaririni Jesoshi, nokantzimotakiri irira riraga Peetero: “Tema eeroka joriiyo, omaanta chapinki tee pikimitaperotari ajoriiyotzinkaritepero, inta pikimitakari paashinijatzitatsiri atziri. Piyotaki apatziro Jesoshi rowawijaakotakimi; omaanta iroñaaka tee powanaawo maawaeni owanawontsi ikimitaga kaari joriiyotatsi rowayitawoni maawaeni; inta powakawo rametayitarini achariniiteni. Kimitaka pikenkithashiryaakagaeyakarini tee riro Jesoshi apatziro rowawijaakotantzi. Pikenkithashiryaakagaeyakarini okameethatzi eejatzi imonkaatero maawaeni rametayitarini joriiyopaeni. Tee okameethatzi iroka.¹⁵ Pamine, aakataki joriiyo, ashi oyiyo ajoriiyoeyini. Tee akimitari paashinijatzitatsiri atziri: tee riyoteeyirini paerani riraga Tajorentsi.¹⁶ Riraga joriiyotatsiri ikantawita: ‘Aririka amonkaateeyeroni maawaeni rametayitarini ajoriiyotzinkaritepaeni, ari iñaaperotee Tajorentsi akameethatzi’. Omaanta ayotakiro kaari iroka, inta iñaaperotanteeri akameethatzi aririka ameenteeyari Jesokirishito, eero ikenkithashiryaawo eejatzi kaari kameethatatsi anteeyakirini. Tema aaka ameenteeyakarini Jesoshi, aapatziyakari, rootaki iñaaperoyantakaerini Tajorentsi akameethatzi, ikimitakaantakae tee anteeyironi kaari kameethatatsi. Tee ikenkithashiriro amonkaatakirorika rametayitarini ajoriiyotzinkarite. Tee iñaaperotashitari ikameethatzi riraga monkaateeyeronimi maawaeni rametayitarini achariniiteni”. Rootaki nokantakiriri Peetero eejatzi maawaeni nojoriiyotzinkarite. Kyaaryo, aririka amonkaatawityaawomi rametayitarini ajoriiyotzinkarite, eero omatee owawijaakotee. Apatziro rowawijaakotantzi Jesoshi.

Eero owawijaakotee rojankinarini Moeseeshi

¹⁷ Pamine, ¿iitaka ameenanteeyakaririni Jesokirishito? Tema akowaki rowameethashireteeyeeni, rootaki apakaantawori akowawitari amonkaateromi rametayitarini achariniiteni rootaki awijakotanteeyaari. Rootakima ¿rantaka-gaeyakaerini Jesokirishito kaari kameethatatsi? Kaari, tee rantakagaero. ¹⁸ Kyaaryo apakaantawori amonkaatawityaarimi rametayitarini achariniiteni, tee antziro kaari kameethatatsi. Omaanta nokantemirikami iroñaaka: “Thame amonkaatero rametayitarini achariniiteni owawijaakotanteeri”, tema nantakiro kaari kameethatatsi nopakaantawitawori nomonkaatawityaarimi rametayitarini achariniiteni. ¹⁹ Ñaakiro, nomonkaatakirorikami rowaga ametayitarini aaka joriiyopaeni achariniiteni niyotanaki tee okameethatzi nameenteeyawo roori iñaaperotanteenari naari Tajorentsi nokameethatzi. Rootaki nopakaantaawori, inta iroñaaka nameentaari apatziro Jesokirishito. ²⁰ Ikentakotaka Jesokirishito koroshiki, ikamaki. Iroñaaka kimiwitaka notsipatakari naari koroshiki, nokamaki. Kyaaryo, eenirona nañi, omaanta tee naaka añaashitachani apaniroeni, omaanta kijokiro rowana Jesokirishito. Iroñaaka tee nantziro nokowakaari naari, inta nantziro ikowakaakinari Jesoshi. Rirotaki Itomi Tajorentsi naapatziyakari. Inintashireperotakina, eejatzi ikamawentakina. ²¹ Tee ratsipetashitawo Tajorentsi ineshironkaeyakaeni. Omaanta, pikenkithashiryaakari aririka pimonkaateeyakironimi rametayitarini nojoriiyotzinkarite ari pawijakoeyakini. Pameentakyaaworikami rowaga rametayitarini tekatsi pikantyaami paapatziyari Jesokirishito. Eerorikami paapatziyari, tema ratsipetashitakawo ikamawenteeyakimini.

3

Aririka aapatziyaari Jesoshi, tema akithaatakotakawo Ishire

¹ Iroñaaka, karaashiyajatzi, tee añiuro piyotantari. ¿Ninkama amatawiteeyimirini? Paerani nokamanteeyakimini ikentakotawenteeyakaeni Jesokirishito rowawijaakotantakaeri. Piyotaperoyawitakawoni, iroñaaka pikompitanaawo. ² Apaani nojampiteeyemini: rowaga Ishire Tajorentsi, ¿iitaka ikithatakaantakimirori? ¿Rootakima pimonkaateeyantakaworini rametayitarini nojoriiyotzinkarite ikithaatakaantakimirori? Kaari. Tema ro ikithaatakaantakimirori paapatziyakawo nokamantzitakimiri. Tema pameentakari Jesokirishito. ³ Paapatziyantakariri paerani, ¿tsika pikantakari pawijakoeyanteeyarini? Tema ro Ishire Tajorentsi. ¿litateetaka jaga pikowantakari iroñaaka pimonkaateeyeroni rametayitarini nojoriiyotzinkarite? ¿Arima omatakagaeyakimini ikowakagaeyakimirini Tajorentsi? Eero. ⁴ Osheki pikemaatsitawentakari Jesokirishito. ¿Patsipetashitawoma? ⁵ Pamine: tema rotyaantakimiro Tajorentsi Ishire. Tema itajonkakowentapiintakimi. ¿litaka itajonkakowenantakimiri? ¿Rooma pimonkaatapiintakiro rametayitarini nojoriiyotzinkarite? Kaari. Tema pameentakari, rootaki itajonkakowenantakimiri.

Rameentakari Awaraama Tajorentsi, rootaki iñaaperotantakariri ikameethatzi

⁶ Tema eejatzi pikimitakari Awaraamani. Rameentakawoni paeraniperoroña maawaeni ikantakiriri Tajorentsi, rootaki iñaaperotantakariri ikameethatzi, kimiwitaka tee rantziro kaari kameethatatsi. ⁷ Iroñaaka ¿ninka sheninkaperotaariri Awaraamani? Tema riraga kimitaperotaariri: riraga ameentaperotariri Tajorentsi. ⁸ Paeraniperoroña ikenkithashiryaakotzitarini aririka paashiniyatziatsiri atziri rameenteeyaari, aritaki iñaaperotakiri Tajorentsi rirori ikameethatzi. Rootaki ikamantzitaririni iroka kameethatatsiri: “Eeroka pamitakotena iinja notajonkakowenteeyaaririni jeekaeyatsirini maawaeni kipatsikipaeni. Iinja rirotaki pisheninkani owawijaakotantatsiri”. ⁹ Aritaki ikanta, itajonkakowenteeyakirini maawaeni ameenteeyakaririni Jesokirishito, ikimitakaanteeyakarini Awaraama rameentakari Tajorentsi. ¹⁰ Rootaki

ayotantawori iroka: maawaeni kowatsiri imonkaateeyeronimi maawaeni rojankinatakirini Moeseeshi rawijakotanteeyarimi, aritaki ikantakotzitakarini Tajorentsi paerani. Rooma rootaki ikantakotzitantakaririni: tekatsi materoni imonkaatero, rootaki rowashironkaanteeyaririni, rotyaanteeyerini paamariki kaari tsiwakani-tatsini. Ñaakiro, okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Rowashironkaeyerini Tajorentsi riraga kaari monkaataperotapiinteeyirorini maawaeni rojankinayitzirini Moeseeshi”.¹¹ Ñaakiro, tekatsi akantero amonkaateeyeroni maawaeni rowaga jankinarentsi. Rootaki kaari iñaaperotanteeyeerini Tajorentsi akameethatzi, omaanta ikantakae irira: “Aririka pameenteena, ari noñaaperoeyakimini pikameethatzi, roojatzi pikanteetaty-eeyaani pañagaeyaneeni”.¹² Eejatzi rowaga rojankinarini Moeseeshi tee iyotagaeyeeni ameenteeyari Tajorentsi awijakotanteeyari, apatziro rowaga iyotagaeyakaeni akan-tatyeeyaani amonkaataperoteromi maawaeni okantayiteerini, awijakotanteeyaari.

Rantakaeniri Jesokirishito

¹³ Kyaaryo rowawijaakotakae Jesokirishito rootaki kaari rowashironkaantee Tajorentsi omawitya tee amonkaataawitawo rojankinarini Moeseeshi. Omaanta Tajorentsi rowashironkaantakarini antani Jesoshi janta koroshiki ikamawentakae aaka rowawijaakotantakaeri. Tema okantzitani Iwaperite Tajorentsi: “Riraga kentakotachani inchatoki, rowashironkaanteetakari rantani. Ari ikantakaantziro pinkathari”.¹⁴ Ari ikamawenteeyakaeni Jesokirishito riraga icharineeteni Awaraamani. Ikamawenteeyakaeni maawaeni joriiyotatsiri eejatzi kaari joriiyotatsi, rowawijaakoeyantaaririni maawaeni ameenteeyaririni. Eejatzi Ishire Tajorentsi, tema akithaatzitakarini maawaeni ameenteeyaririni Jesokirishito. Rootaki ikashiyakaetakaririni Awaraamani paerani.

Ikashiyakaetakarini Tajorentsi Awaraamani

¹⁵ Pikenkithashireero, noyemijantzinkarite, iroka ameteeyakarini. Aririka akowaki akashiyakaeri ajoriiyotzinkarite aperi oetarikapaeni, ojankinateniri akashiyakaakiriri, riyoperotantyaawori. Eejatzi ojankinatero awaero. Tekatsikya paashini ikantya atziri rowashiñero iwaero, eero imatziro ramatawiteri riraga akashiyakaakariri oetarikapaeni.¹⁶ Eejatzi riraga Tajorentsi, ikantziri Awaraama: “Aririka paapatziyena ari nowawijaakoteemi”. Eejatzi ikantakiri: “Notyaanteri picharineteeyaari iinja, rowawijaakoeyeerini maawaeni ameenteeyaaririni”. Pamine, tee ikantzirini: “Notyaanteeyerini osheki owawijaakoeyemini”. ¡Eero! Irira ikenkithatakotakiri apaniroeni icharineteeyari paata owawijaakotantatsini: riraga Jesokirishito.¹⁷ Ñaakiro, ikantakirini Tajorentsi Awaraama paeraniperoroña. Ikanantakaririni, tekirani ojeekeni rojankinarini Moeseeshi. Ari okaataki ojarentsi 430, roojatzi rojankinatakaantakarini Tajorentsi Moeseeshi. Tee ipaashinitziro iroka ikamantzitakaririni riraga Awaraama, tee ramatawitziri.¹⁸ Aririkami imonkaateromi Awaraama rojankinarini Moeseeshi, rootaki rowawijaakotantakyaaririmi Tajorentsi, eeromi ikashiyakayirimi rowawijaakoterimi. Omaanta rirotaki kowashitacha rowawijaakotashitari. Tee ro rowawijaakotantakarini Tajorentsi Awaraama imonkaatakiro rojankinarini Moeseeshi. Rooma tekatsi.

¹⁹ ¿Oetaka ojeekantakarini rojankinarini Moeseeshi? Iyotakagaeyakaeni eeniro antani, rootaki akowaeyantakarini owawijaakoeyeeni. Ipokaki Rotyaantanewo Tajorentsi, iroñaaka tee akowaero rojankinarini Moeseeshi. Tema rirotaki Jesokirishito icharineni Awaraama: riraga ikamantzitarini paerani Tajorentsi: “Notyaantemiri iinja owawijaakotemini”. Eejatzi nokamantemiro iroka: riraga Tajorentsi ikantziri ron-ampiri: “Pikamanteri Moeseeshi noñaani”. Ari ikantakiri. Roojatzi riraga Moeseeshi ikamanteeyakirini atziripaeni iñaani Tajorentsi.²⁰ Omaantakya ikenkithatakaapero-takiri Tajorentsi Awaraama, tekatsi kamanterini. Apatziro ikamantakiri apaniroeni.

²¹ Paerani ikantziri Tajorentsi Awaraama: “Aririka paapatziyena, aritaki nowawijaakotakimi”. Roojatzi rojankinatakaeri Moeseeshi, otzimantakari rojankinari. ¿Inashitama iroka rojankinatakaakiriri Moeseeshi? Teewee. Iroñaaka ayoteeyini tee owawijaakoeyeeni rojankinarini Moeseeshi, tekatsi okantee owameethashireperoyeeni rootaki kaari imatantawori Tajorentsi iñaaperotee akameethatzi. ²² Omaanta iyotagaeyakaeni rowaga rojankinarini Moeseeshi eeniro antanipaeni maawaeni. Tee amateeyironi ikowakaakaeri Tajorentsi. Omaanta eeniro ikanteeyakaerini maawaeni aaka aapatziyariri: rootaki akowantari ameenteeyaari Jesokirishito, aritaki rowawijaakoeyakaeni.

²³ Paerani, osheki omperateeyawitakaeni rojankinarini Moeseeshi, okimitakari waarirya, aririka romonkyaagakae omonkyaagementotsiki. Okimitakaantakae okempoyeeyakaeni roojatzi ipokanteeyaari riraga aapatziyeyarini. ²⁴ Eejatzi rojankinarini Moeseeshi oshiyaakari iyotaantatsiri: iyotagaeyakaeni eeniro antani, akowanteeyakarini ameenteeyarini Jesokirishito, rowameethashiryaanteeri, iñaakae akameethatzi, ikimitaakaantee tee antziro kaari kameethatatsi. ²⁵ Iroñaaka ayoteeyakirini Jesokirishito, ameentakari. Aritapaaki. Tee okempoyee iroñaaka rojankinarini Moeseeshi: tema monkaataka.

Aakapaeni aapatziyariri, akimiteeyakarini Awaraamani

²⁶ Ameenteeyakarini Jesokirishito, rootaki itominanteeyakaerini Tajorentsi. ²⁷ Pamine, eejatzi akaawoshitakotawentari Tajorentsi riyoteeyantakaerini atziri ameentakari Jesokirishito, eejatzi asheninkateeyakarini Tajorentsi. ²⁸ Iroñaaka akaateeyakirini joriiyotatsiri, kaari joriiyotatsi, eejatzi akaateeyakirini pimantaari, kaari pimantacha, shirampari, tsinani, maawaeni: amonkaatawakagaeyakani ameenteeyakarini Jesokirishito. ²⁹ Eejatzi okimitaka, aririka asheninkateeyakyaarini Jesokirishito, eejatzi asheninkateeyakyaarini Awaraamani. Tema Jesokirishito rirotaki icharineni. Paerani riraga Tajorentsi ikashiyakaayitakarini itajonkakowenteeyakaeni aaka, ikimitaakirira itajonkakowentakiri Awaraamani.

4

Tsika akantawitani paerani, tekirani ipokini Jesokirishito

¹ Piyotakotziri rametayitakarini ashaagantachari. Eeniro itomi, ikowaki iperi maawaeni rashitayitarini. Eejatzi ikantziri isheninka: “Aririka nokamaki paata, pikempoyaawakiniri notyomyaaniki maawaeni nashitayitarini. Aririka rantarite, ari pipaeri maawaeni”. Ikamantakari iriri, iroñaaka rirotaki ashitanaawori itomi maawaeni, omaanta eeniro reentsitzi, ari ikimitakotawitakari omperanarentsi. ² Eenitatsi kempoyiriri, eejatzi kempoyiiniriri rashitayitarini. Aririka omonkaatapaeya ikantakiriri iririni, aritaki ishinetagaeri ragaero rashaagawo. ³ Aritaki akimitawitani paerani aari, tekirani ipokini Jesokirishito. Okempoyaawiteeni rojankinarini Moeseeshi, iyotagaeyawiteeni antapiinteeyironi pomeentsitayitacharini. Akemijantashitayitawitawoni ikantayitzirini atziri, rootaki omperateeyantakaerini oshiyakari omperanarentsi ikemijantaperotapiintziri omperatariri. ⁴ Roojatzi areetanapaaka kitejiri riyoyaantakawori Tajorentsi omonkaaperotantakarini ikantzitakarini rirori, rootaki rotyaanantakaririni itomi, ikoñaatantapaakawo tsinani, joriiyo rinawitapaaka. Otzimatye ikemijantaperotapaakiro rirori rojankinarini Moeseeshi. ⁵ Rootaki rotyaanantakariri Pawa Itomi ikamawentakae rapaatawentakaero riraa eero omperatanee rojankinarini Moeseeshi. Akimiwitarini pimantaari, omaanta rowawijaakoeyakaeni, rootaki iroñaaka itomintaperoyantakaerini Tajorentsi.

⁶ Rootaki ayotantariri aakateeyakini itomipaeni, aritaki ikanta Tajorentsi eejatzi Itomi rotyaanteeyakaeroni Ishire okithaatakaakae. Rootaki iroñaaka akanteeyantaaririni: “Eeroka Pawa”. ⁷ Tee aakapaeni iroñaaka pimantaari, inta iroñaaka aakateeyakini itomipaeni Tajorentsi. Ineshironkaeyakaeni, eeniro ikashiyakagaeyakaerini maawaeni.

Aririka apomeentsiwentyaawo rojankinatziniriri Moeseeshi, akimitakari pimantaari

⁸ Paerani, eerokapaeni tee piyoteeyawitarini Tajorentsipero, piitajorentsi-teeyawitarini riwetsikanipaeni atziri, rootaki omperatanteeyawitakimirini. Omaanta tekatsi okanteeya otajorentsiste. ⁹ Omaanta iroñaaka piyoteeyakirini Tajorentsipero, eejatzi riyotaperotakimi eerori, reentsiteteeyakimini. Eejatzi iñaaperotakimi pikameethatzi. ¿Iitaka pikowaeyantakarini pikimiteeya paerani? ¿Eeniro pikenkithashiryaaakawo okameethatzi pimonkaateromi rametayitarini joriyyopaeni aritaki owameethashiretakimi? ¿Iitaka paapatziyashitanyaariri kaari tajorentsitatsi? Eero imatziro rowawijaakotemi. ¿Pikowakima pikimiteeya eejatzi pimantaari? ¹⁰ Eerokapaeni rirotaki paashinijatzitatsiri atziri omaanta pikimitaari joriyyopaeni: pinashitaakaapiintayitawoni kitejiripaeni, kashiripaeni, ojarentsipaeni, oetarikapaeni. Ro pinashitakaapiintayitaworini piitashitawitaka ari rowameethatakimimi. ¹¹ Osheki nokantashiryaaaka iroñaaka. ¿Natsipetashitakawoma nopomeentsitawentakimi niyotagaeyawitakimini?

¹² Iroñaaka, noyemijantzinkarite, osheki nokowaperotakaakimikya pikimiteeyenani: eero pipomeentsitawentaawo rojankinarini Moeseeshi. Tema nookaero naari, iroñaaka nokimiteeyeemini eerori, tee pipomeentsitawentawoni paerani, tee piyotawitawoni. Niyatashitankitziimiri paerani, tee pitheenkaeyawakinani inta paakameethateeyawakinani.

¹³ Eejatzi piyoteeyakini nokamanantapaakimirini tsika pikantyaaka pawijakotantyaari, omawitya noshipetawathawitya naaka. ¹⁴ Pipinkimatawakinarikami noshipetawathawaetantarini. Rooma tee pipinkimatawakina, kameethapero paakameethaperotawakina kimitaka riro paakameethaperotawaki ronampiri Tajorentsi, eejatzi kimitaka riro paakameethaperotawaki Jesokirishito. ¹⁵ Omaanta iroñaaka pitheenkimatakina. Pipeyakotakiro paerani pikimoshirewentawakina. Nokamantakoeyakimini paerani pikaminthaaperoeyakinani. Nokantemirikami: “Pipenawo poki”, ari pipakinawomi, aririka pimateromi. Niyotaki osheki pinintaperoeyakinani. ¹⁶ Ari piyotaki kyaaryooperotaki iroka nokenkithatakagaeyakimirini. Inta eekiro nokenkithatakagaeyanakitziimironi iroka kyaaryooperotatsiri, ¿iroñaakama pikijantenawo?

¹⁷ Kyaaryo: ikowaki riweshiryaaakayemi riraga amatawitzimiri, omaanta eero ramitakoperotzimi. Ikowaki pitheenkaeyenani naari, paapatziyanyaariri rirori.

¹⁸ Pamine, nokowaki naaka namitakoperotemi maawaeni kitejiri: aririka notsipatemi, eejatzi aririka notsiparyaaneemi, nokowaki niyotaakotemiri Jesoshi, eejatzi nokowaki namitakotemi. ¹⁹ Nokimiteeyakimini eeroka neentsite. Okimitaganki tsinani aririka okoñaawanite otomi, osheki okemaatsiperotanakawo kat-siri. Ari okimitzimowitakina naari, oshekipero nokemaatsitawenteeyakimini najankanekira, roojatzi pameentaperotantakyaariri apatziro Jesokirishito, maawaeni pajankaneki. ²⁰ Nokowaperotawitakarōña nojeekimotanakimimi, kameetha nokenkithatakaaneemimi. Tee niyotakotzimi oetarika nokantemiri ojeekantanakyaari piyoperotantyaari.

Iroñaaka nokenkithatakotero Akaara eejatzi Jaara

²¹ Aririka piitawitaka pimonkaatakiro rojankinarini Moeseeshi pawijakotanteyari, pikamantena: ¿piyotaperotziroma okantziri rojankinarini? ²² Okantzi eenitatsi

Awaraama itomi apite. Apaani ashi omperanawo iina ramanantziro. Riraga paashini ashi iinapero, tee ramanantziro irowa. ²³ Riraga otomi omperanawo ikimitaper-oeyakarini paashinipaeni eentsipaeni. Omaanta inashita rirotaki otomi iinapero. Ikantzitakawoni Tajorentsi: “Aritaki itzimaki pitomi paata”. Ari monkaataka ikan-takirori, tzimaki iroñaaka. ²⁴⁻²⁵ Eeniro oshiyakaawentakiri iroka tsinani apite. Owaero omperanawo Akaara. Oshiyakaawentakiri roori pomeentsiwentawori rojankinar-
ini Moeseeshi. Rojankinatakiro irira ikantakiriri Tajorentsi janta tonkaariki jeekat-siri janta Araawyaki, oetachari Shinayii. Otomi rowaga omperanawo, ikimitakawo riniro: rirotaki omperanari rirori, eeniro omperatariri. Eejatzi oshiyakaawentakiri omperanawo joriyopaeni jeekayitatsirini iroñaaka Jerojareeki: ratsipetashitakawo ipomeentsiwenteeyakawoni rojankinarini Moeseeshi, maawaeni. ²⁶ Omaanta eeniro paashini tsinani, rowaga Jaara iinapero Awaraama. Okimitakawo aniro. Os-hiyakaawentakiri roori jeekayitatsini iinja paashiniki Jerojaree, jeekatsiri iroñaaka janta jenokinta. Aakateeyakini jeekatsini iinja janta, anampiteeyawoni. Tee aakapaeni omperanawo; tee apomeentsiwentawo rojankinarini Moeseeshi; eero apomeentsiper-
owentawo. ²⁷ Rootaki rojankinatakotakirini Iseeeyashi: “Pijeekashitawitaka omaanta piweshiryaaanakyaa. Tekira itzimi pitomi, omaanta pikimoshireperotanaki, roshekiper-
otanaki pijaripaeni, eero roshekiperotzi ojaripaeni omperatzimiri”.

²⁸ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, aaka asheninkateeyakarini Jesokirishito riraga icharineni iinja Ijaaka, riraga itomi ikashiyakaakariri Tajorentsi Awaraama. Rootaki acharineteeyantakaririni eejatzi ikashiyakagaeyakaerini rirori. ²⁹ Paerani, otomi omperanawo ikijapiintakiri rirentzi: riraga Ijaaka otomi Jaara iinapero Awaraama. Riraga Ijaaka rirotaki ikashiyakaakiri Tajorentsi. Iroñaaka eejatzi okimitaaka, ri-raga kowatsiri amonkaateeyeroni rojankinarini Moeseeshi ikijapiinteeyakaeni aari: tema aakateeyakini ameentakariri Jesoshi riraga icharineeteni Awaraama. ³⁰ Eeniro iroka okantziri rojankinatziniri Moeseeshi: “Ikantziri Tajorentsi Awaraama: ‘Potyaan-teero rowaga pomperanawo eejatzi otomi. Riraga otomi, eero ikimitaperotari otomi piinapero. Riraga Ijaaka rashitaperoteeyawo maawaeni jeekimoteeyimirini’ ”. ³¹ Ñaakiro, noyemijantzinkarite, iñaaperotakae Tajorentsi rootaki tee ajawoteeyawoni rowaga omperanawo. Roori oshiyakaawentakiro rojankinarini Moeseeshi; rootaki kaari apomeentsiwenantawo rojankinarini Moeseeshi. Omaantakya ojaripaeni rowaga Jaara rirotaki ikashiyakagaeyakiririni Tajorentsi Awaraama. Iroñaaka akimi-teeyakarini riroripaeni rootaki asheninkateeyantaririni icharineteeyarini Awaraama: riraga Jesokirishito.

5

Piyoyagaantya: teerika inimotzimi pipeyeeya joriyo, ari paapatziyari Jesokirishito

¹ Tema paerani rowawijaakotakae Jesokirishito, rootaki iroñaaka okameethatan-tari oyaataperoyerini. Tee ikoyi akimiteeyari pimantaari. Eero pikoyi romper-ateetemi pantayiteroni oetarikapaeni pawijakotanteeyari. ² Pikemijantaperotena. Naakatakikya naaka kamantzimirori iroka. Aririka pitotonatakaantya pishirampar-
itantari, ¿piitzima ari owawijaakotakimi? Eero, patsipetashitakawo pitotonatakaanta. Apatziro pameentaperotyaaari Jesokirishito, pawijakotantyaari. ³ Nokamanteemi ee-jatzi: aririka pitotonatakaantya pawijakotanteeyari, okameethatzi pimonkaateeyeron-
imi maawaeni rojankinarini Moeseeshi, pithotyero maawaeni. Eerorika pimonkaa-teeyironi maawaeni, eero pawijakotzi. ⁴ Aririka pikoyi pimonkaateeyeroni rojankinar-
ini Moeseeshi iñaaperotantemiri Tajorentsi, tee pikoyi ineshironkatemi. Pitheenkakiri Jesokirishito. ⁵ Omaanta naaka naapatziyari irira noyaataperoeyakirinikya. Niy-otaki eerokapaeni tee kijokiro powaeyirini rirori. Omaanta aririka ashinetero Ishire Tajorentsi iyotagaeyeeni aapatziyari Jesoshi, ayoteeyakini imonkaatero riraga

Tajorentsi maawaeni ikantakaeri. Aritakikya ayoteeyakini rowameethataperoe-
eeni. ⁶ Aririka akempiyaaminthatakyaaeri Jesokirishito, ayoperotaki eero rojampitee
Iri: “¿Pitotonatama?” Eero ikenkithashiryaakotee. Omaanta ikenkithashiryaako-
takeae aririka ameentaperotakyaarikya Itomi aritaki anintaperoeyakirini paashini-
paeni atziri. Rootaki ikowakaakaeri Tajorentsi.

⁷ Paerani kameetha paapatziyeeyawitarini. Paapatziyaperoteeyawitakawoni
kyaaryootayitatsirini. ¿Ninkama ookakaakimirori paapatziyawitakari? ⁸ Tee
rookakaemiro Tajorentsi. Rirotaki kowakaakimirori poyaatero kyaaryooperotatsiri.
⁹ Aririka owetsikya paa ari owaetakya tapiyakaawori apatziro owaetakya eechonkiini,
othotyaanakiro maawaeni otsichaagantakawo. Eejatzi okimita roori, paapatziyakow-
itakarira eechonkiini ikantziri amatawitantatsiri, ari ikenkithashiryaanakyaaami atziri
eekiro piyaatanakityeemi pameñaaperotanakyaawomi. Roojatzi pimataperotanteeyaami
pipaashiniperoteero oetarika pikenkithashiryaayityaarini. ¹⁰ Omaanta naaka
nameentakari Tajorentsi, niyotaki ikenkithashiryaakaaperoeeyemini, eekiro
piyaatatye pikimiteeyantenarini. Omaanta iinja rowashironkaeri Tajorentsi,
riraga kowatsiri ikompitakaayitemironi, omawitya rirorika atziri jewatatsiri.
¹¹ Noyemijantzinkaritepaeni, eenitatsi theyyakotakinari ikantakotakina nokamantziri
atziri imonkaatero rojankinarini Moeseeshi. Nokantemirikami: “Pitotonatya
pawijakotanteeyaarini”, eero nokamantzimimi: “Ikamawentakae Rotyaantanewo
Tajorentsi koroshiki rowawijaakoeyakaeni”. Roojatzi eeromi ikijanami joriiyopaeni.
Ikijaneenantakinawo osheki nokenkithatakotakirira Jesoshi ikamawentakae koroshiki
omaanta rametayitarini nochariniiteni eero apomeentsitawentawo. ¹² Eenitatsi riraga
kantawitzimiri pitotonatya, osheki roñaashirenkakina. Nokenkithashiryaawita naari
rirotaki oeyoyeroni iyatharekitho, aririka iyoteemi tee okameethatzi ikantzimiri.

Aririka pinintaperotawakagaeyani, ari monkaataka

¹³ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokamantemi. Ikowayitakimini Tajorentsi rowaw-
ijaakoeyemini, tee ikowaperotakayimi pipomeentsiwentyaawo rojankinarini Moe-
seeshi. Rowawijaakoeyakimini, omaanta tee ishinetzimi pantero oetarika kaari
kameethatayitatsini pikoyiri eeroka. Ikowaki pinintaperotawakagaeyaani maawaeni,
eejatzi pikaminthaawakagaeyaani. ¹⁴ Eeniro iroka rojankinatzirini Moeseeshi:
“Kimitaka eeroka pikaminthagaatya apaniroeni, eejatzi pikimiteeyerini paashini-
paeni, pikaminthaaperoeyerini, pinintaperoeyerini”. Aririka amateeyakironi iroka;
kameetha. Monkaataka. ¹⁵ Noshiyakaawentemiro iroka: aririka pikijawaka-
gaeyaani, pikantzimatakiririka paashini atziri pitheeyakotyaaririka kimitaka pat-
sikawakagaeyatyaani, eejatzi pitzimpithaawakagaeyaani. Kyaaryoowa, pithonkawak-
agaeyanikarira: pookakaawakagaeyaawoni paapatziyarira Jesoshi.

Akowaeyawitarini aari, eejatzi okowakagaeyakaerini Ishire Tajorentsi

¹⁶ Nokamantaperotemi: pikantero Ishire Tajorentsi iyoteeyemini oetarikapaeni
panteri eejatzi pimonkaaperotero maawaeni. Eerokya pantero kaari kameethatatsi
pikowaeyawitarini eerori. ¹⁷ Eenitatsi kaari kameethatatsi pikowaeyirini panteey-
erini eerori, eejatzi eenitatsi okowakaawitakimi Ishire Tajorentsi antakayemi. Tee
omonkaatawakagaeyani. Inashitayitakani, rootaki kaari pimateeyantawoni pan-
tero kameethatayitatsirini okowakaawitakimi Ishire. ¹⁸ Aririka aapatziyawo Ishire
Tajorentsi oetarika antakagaeri, eero akenkithashiriuro amonkaatero rojankinarini
Moeseeshi.

¹⁹ Ayoteeyakironi kaari kameethatatsi rantapiinteeyirini kaari aapatziyaperota-
wori Ishire Tajorentsi, shirampari iñaaminthatziro kaari rayi, oñaaminthatziri tsi-
nani kaari ayi, rantaminthatawakagaeyani: ranteeyakironiwee, tee ipashiwen-
takaaneetawo. ²⁰ Eejatzi iitajorentsitashitayitakawoni oetarikapaeni, imatsitantzi,

roonawakaeyakani, ikijathatawakagaeyakani, raamaakotawakaeyani, intsipaete iki-jeeyani, ininatawakaeyani, riyoshiiteeyani tee ikoyi itsipateeyarini paashinipaeni, ap-atziro itsipateeyarini oshiyariri. ²¹ Eejatzi iñaawenatzitayitakarini rowaagawo paashinipaeni atziri, ishinkiteeyani, osheki rowaperoteeyani, eejatzi maawaeni paashinipaeni kimitayitaworini. Paerani nokamanantzimiri: “Kyaaryoowa. Aririka pantapiintero maawaeni irokapaeni, eero pimatziro piyaatee janta reewaperowenantzinta Tajorentsi”. Iroñaaka napiiteemiro: “Kyaaryoowa. Piyaateekari paamariki kaari tsiwakanitatsini”.

²² Omaanta aapatziyaantakawori Ishire Tajorentsi rootaki anteeyantakaworini inashitacharipaeni: tema iyoteeyakaeni anintashireperotawakagaeyakani; akimoshireeyakini; eero akenkithashiryaapiintaneero oetarikapaeni tema aritaki itsipaperotakae Tajorentsi; eero ajamashiryaashitari; kaari akijathatantawakaantya; akaminthaawakagaeyakani; akameethataki, eero amatawitantzi, ²³ kaari akantakaaperotantya, aamaakowentyaawo awatha aaka apaniroeni eero antayitzironi kaari kameethatatsi akowawitari anterimi. Tema inimotakiri rojankinarini Moeseeshi maawaeni iroka. ²⁴ Riraga kentakoeyacharini koroshiki ikamaeyakini, tekatsi rantee eejatzi. Aapatziyantakariri Jesokirishito, kimitaka ari akaatakiri akentakotaka, kamakae; tekatsi akanteeya akowaeyeeni anteero kaari kameethatatsi.

Eenitatsi iroka paashini riyotaayitziririni Paaworo

²⁵ Omaanta okimitzimotakae owañaagae eejatzi Ishire Tajorentsi, iyotakagaeyakaeni. Thame anteeyeroni oetarikapaeni iyotagaeyeerini. ²⁶ Eero akantakaaperota, eero akijaneentziri paashinipaeni, eero akowashiriitzi rashitayitarini rashi rirori.

6

¹ Noyemijantzinkaritepaeni, aririka piñeeri piyemijantzinkarite rantziro kaari kameethatatsi, pikantero Ishire Tajorentsi iyoteemi pikaminthaantyaariri. Kyaaryoowa, pikijirikari, eentsikironi pikanteri pikijakaarikari. Kyaaryoowa pantzirokari eerori kaari kameethatatsi. ² Pikaminthaawakagaeyani eejatzi pamtakotawakagaeyani. Aririka pantero iroka, aritaki pimonkaatakiro okaatzi riyotaakiri Jesokirishito. ³ Eenitatsirika asheninka kantakaaperotachari, ramatawitashitaka apaniroeni. Tee ikameethatzi rirori. ⁴ Pikenkithashiryaakotya: piyotantyaari okameethatziatika pantayitzirini. Aririka okameethatzi pantayitzirini, pikimoshiryaanaki. Eero pikantakaaperota, eero pitheenkiri paashinipaeni, ⁵ tema eenitatsi anteeyirini maawaeni.

⁶ Okameethatzi apagaanteeyerini okaatzi tzmimoteeri riraga yotagaeyeerorini iñaani Tajorentsi eero okoetyeemotantariri rirori. Tee akoyi ikoetyaayiteroni oetarika-paeni. ⁷ Kyaaryoowa, eero pamatawiteyaani eeroka, tee ikowakagae Tajorentsi atheenkayerini. Noshiyakaawentemiro: oetarikapaeni apankitayitzirini, aayiteeroni okithokipaeni roori. Rooma atheenkakiririka Tajorentsi, eero raanee jenokinta. ⁸ Oshiyakawo iroka aririka antapiintero kaari kameethatatsi akowaeyawitarini, ari aate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Aririka antapiintero okowakaakaeri Ishire Tajorentsi, ari akanteetatyeyaani ajeeke jenokinta. ⁹ Eero apakayiro antapiintero oetarika okowakaakaeri Ishire Tajorentsi, rooma ari ipineeyakaeni iinja Tajorentsi. ¹⁰ Ari thame akaminthagaeyerini paashinipaeni atziri, eekiro aataye akaminthaaper-oeyerini ayemijantzinkaritepaeni.

Ari riweyaakiro rojankinari

¹¹ Piñaakiro, antawo nojankinatakiro naaka iroka. ¹² Riraga kowawitachari ito-tonatero ishiramparitantari, ikowaki riraga ijoriyotzinkarite iñaaperoeyerini. Tee ikowaperotzi ikijeeyerini. Ikantemimi: “Ikamawentakimi Jesokirishito koroshiki

rowawijaakoeyemini”, ari ikijeeyerinimi ijoriyotzinkarite. ¹³ Maawaeni riraga totonatachari tee imonkaatzironi rojankinarini Moeseeshi, omaanta ikowawitaka pitotonatya eerori ikantakaaperotantyaariri. Ikantakaaperowentemimi, ikanterimi ijoriyotzinkarite: “Ñaakiro, nototonatakaakari. Ikemijanteeyakinani”. ¹⁴ Omaanta tee okameethatzi nokantakaaperotya naaka, omaanta nokowaki niweshiryaaawentyaari riraga Awinkatharite Jesokirishito, riraga kentakowentakaerori kaari kameethatatsi antziri. ¹⁵ Eero rawijakotashita maawaeni totonatachari, eejatzi eero rawijakotashita kaari totonatacha. Omaanta aririka ipaashinitakaagae Tajorentsi aapatziyanteyaririni Jesokirishito, ari owawijaakoteeya. ¹⁶ Aririka pikemijantaperotakiro iroka, ari isheninkatakimi Tajorentsi, eejatzi nokowaki kameetha ijeekakayemi, eejatzi nokowaki ineshironkatemi eerokapaeni eejatzi nojoriyotzinkaritepaeni, riraga aapatziyariri Jesoshi.

¹⁷ Iroñaaka roojatzi paata tee nokoyi nokemakoteemi eejatzi pookaero kyaaryooperotatsiri. Naaka antawaetziniriri Jesoshi, rootaki ikijantakinari theenkantatsiri, rootaki nopirotantayitakarini nowathakipaeni.

¹⁸ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokowaki ineshironkaeyeemi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito. Tema aritaki ikantapiinteeyemini.

Ari okaatzi.

Naaka jankinat zimirori iroka:

Paaworo

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATEEYINIRINI EJEESOJATZI

¹ Nokoyi niwethatemi eerokapaeni, ejeesojatzi, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo jankinat zimirori iroka. Rotyaantakina Jesokirishito nokenkithatakoteri, tema rootaki ikowakaakinari Tajorentsi. Iroñaaka nojankinateeyakimironi maawaeni aapatziyariri Jesoshi jaga Ejeesoki: eerokapaeni reentsiteteeyakarini Pawa Tajorentsi. ² Nokowaperotaki iroñaaka ineshironkateeyemini Pawa Tajorentsi, eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi ikimitakari riraga Awinkatharite Jesokirishito.

Ikowakaakae Tajorentsi ayoteeyerini

³ Thame akanteeyerini atziri tema ikameethaperotaki Tajorentsi riraga Ashitariri Awinkatharite Jesokirishito. Aapatziyakari irira, iroñaaka ikantakae Tajorentsi: “Ari pijeekimotena paata janta jenoki”. Tema eejatzi iroñaaka osheki ineshironkatakae, itajonkawentakae aweshiryaawentaperoeyakarini, kimitaka ajeekimotakiri jenokinta. ⁴ Paerani tekirani riwetsikironi kipatsi, riyoyagaeyakaeni, riyotzitakani rirori aritaki rowawijaakotakae Jesokirishito. Ikenkithashiryaaka: “Nowameethaaperoeyerini maawaeni aapatziyaarini Notyomi”. Iroñaaka iñaaperoeyakaeni akameethateeyeeni ikimitakaanteeyakaeni tee antziro kaari kameethatatsi. ⁵ Inintaperotashiteeyakaeni rootaki rotyaanantakariri Jesokirishito ikamawenantakaeri. Rooma aritaki ikantzitakani paeraniperoroña: “Notomintayiteeyarini riraga aapatziyeeyakaririni Jesoshi”. Rootaki ikowaka-gaeyakaerini maawaeni. ⁶ Iroñaaka asheninkateeyakarini Itomi inintashireperotziri, rootaki ineshironkateeyantakaerini. Ikaminthaaperoeyakaeni osheki. Roojatzi akantani akanteeyerini atziri: “Ikameethaperotaki Tajorentsi”. Eejatzi thame akanteeyerini Tajorentsi: “Eeroka pikameethaperotaki”. ⁷⁻⁸ Ineshironkaperoeyakaeni maawaeni, inintashireperoeyakaeni osheki. Rotyaantakiri Itomi ikamawenteeyakaeni rapaatawenteeyakaeni riraa. Ikaminthaaperoeyakaeni iroñaaka tee ikenkithashiryaakoteero eejatzi kaari kameethatatsi anteeyawitakarini. Tema aritaki rowawijaakotakae. Riyotakagaeyakaeni, otzimantakari ayoteeyantarini. ⁹ Eejatzi riyotakaakaero iitarika rotyaanantakariri Jesokirishito: tee ayotawitawoni paerani. Aritaki, paerani riyoyayitakarini rotyaanteri rowawijaakotanteeri. ¹⁰ Eenitatsi iroka ikowakagaeyakaerini maawaeni: iinja reewawenantaperotanaki Jesokirishito. Aririka omonkaatakya iroka kitejiri, ari ipiyoteeyakaeni maawaeni: jenokijatzi eejatzi maawaeni kipatsijatzi. Roojatzi reewawenanteeyakaeni, maawaeni.

¹¹ Maawaeniroña okaatzika awijayiteentsirini iroñaaka, aritaki ikenkithashiryaakarini Pawa Tajorentsi paerani, tekirani riwetsikironi kipatsi. Imonkaatakiro iroñaaka ikantzitakarini paerani. Tema ikashiyakayitakaerini rotyaanteeniri Itomi Jesokirishito jaawikika ijeekashiretanteeyapaakaerini. Ari okantzimaetaka iroñaaka imonkaatakiro. ¹² Naakapaeni joriiyo jewateeyatsirini naapatziyaperoeyakarini Jesokirishito. Rootaki nokowantakari noñaaperoeyerini Tajorentsi, eejatzi nokanteeyerini atziri: “Ikameethaperotaki Tajorentsi”. ¹³ Eejatzi eeroripaeni pikemakoeyakirini Jesokirishito pikemaki ipokashitakaeni rowawijaakoeyakaeni. Kyaaryooperotaki paapatziyakari. Paerani ikanteeyakaeni Tajorentsi: “Aririka paapatziyakyaari Notyomi, okithatakaanakimi noshire”. Kyaaryo iroñaaka kijokiro owakimi rootaki piyotantakari pisheninkatakari Jesokirishito. ¹⁴ Aririka kijokiro owanaka, ayotanaki kyaaryoopero ithotyagaero Tajorentsi maawaeni ikantzitakaeri. Eero ramatawitee. Tema kyaaryooperotaki ragaeyaneeni

jenokinta atsipateeyantapaeyaaririni rirori. Tema ikameethaperotaki. Thame akanteeyerini maawaeni atziri: “Ikameethaperotaki Tajorentsi”.

Ipaasonkitziri Paaworo Tajorentsi

¹⁵ Nokemakoeyakimini eeroka, paapatziyaperoyakarini Awinkatharite Jesoshi, eejatzi pinintashireperoyakirini piyemijantzinkaritepaeni. ¹⁶ Nokantatyaani nopaa-sonkitakowenteeyimini eerokapaeni, eejatzi namaniri Tajorentsi eekiro riyaatatzi ramitakoeyemini. ¹⁷ Namanapiintziri riraga Ashitariri Awinkatharite Jesokirishito. Tema ikameethaperotaki. Nokantziri: “Piyotakaaperoyerini ejeesojatzi, piyotaka-agaeyerini tsikarika pikanta eerori. ¹⁸ Nokowaki eejatzi riyotakaaperoyemini, piyotantyaari tsika ikanteeyani paata: tema okameethaperotakiroña janta jenokinta”. Tema rashiteeyakaeni, rootaki nokowantakarini piyoteeyeni okameethaperotaki maawaeni ikashiyakagaeyakaerini. ¹⁹ Oshekipero itajorentsiperotaki, tee opeyaneenta itajorenka. Itajonkawenteeyakaeni aakapaeni maawaeni aapatziyariri. Paerani iyotakagaeyakaeni itajorentsitaperotaki, ²⁰ tema ipiriinteeri Jesokirishito. Raaneeri janta jenokinta, eejatzi ijeekakagaeri janta rakoperoki ikaatapaeri reewawenanta-pae. ²¹ Ikantakiri: “Notyomi, nokowaki peewawentaperoyerini maawaeni jewaperoeyawitacharini: jewawenantatsiri, aataperoteenchari, eewatakaantayiwitacharini, maawaeni jewatatsiri kamaaripaeni, jewataperotatsiri nonampiripaeni, maawaeni. Peewawentaperoyerini maawaeni jeekaeyatsirini iroñaaka, eejatzi peewawentaperoyerini maawaeni impaetayitatsini ikoñaatee paata”. Ari ranaakoeyakirini maawaeni, reewaperowenantziroña. ²² Eejatzi ikantakiri: “Notyomi, eeroka antakaantayiterorini tsikarika okantayityaarini oetarikapaeni, eejatzi peewaperowenteeyerini maawaeni aapatziyeeyemirini. ²³ Iñaaperoyemini rirori. Tema pikimitakina naari, pitajorentsitaperotaki kameetha, pikantatyaani pitajonkawenteeyakirini maawaeni aapatziyeeyakimirini”.

2

Itajonkawenteeyakirini Tajorentsi aapatziyeeyakaririni Jesoshi

¹ Paerani, eerori, tee piyotawitarini Tajorentsi, pantapiintawitawoni kaari kameethatatsi, rootaki iroñaaka piyaatantyaarimi paamariki kaari tsiwakanitatsini: omaanta rowawijaakoeyakimini Tajorentsi rootaki piyaatanteeyari jenokinta pañaaperotapae janta eero pikamanitee. ² Kyaaryo pikimiteeyawitarini paerani paashinipaeni theenkantatsiri, paapatziyawitarini Jatanaashi, riraga iwinkatharite maawaenipaeni kamaari. Rirotaki jewawenteeyiriri maawaeni piyathatayitaririni Tajorentsi, rantakaanteeyantaririni kaari kameethatatsi. ³ Tema paerani akimitawitarini riraga theenkantatsiri antapiintawitawoni kaari kameethatatsi akowawitawoni. Ari akantatyaani antapiintawitawoni oetarikapaeni akowawitarini, oetarikapaeni akenkithashireeyawitarini. Rootaki ikijawenantawitakaerori Tajorentsi okaatzi antakiri, eejatzi kimitaka iroñaaka ikijantari riraga kaari aapatziyariri Jesoshi okaatzi rantziri. ⁴⁻⁵ Paerani antapiintawitawoni kaari kameethatatsi ashi owaeyironi: tee ayotawitarini Tajorentsi, eejatzi aateeyenimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta ashi royiroyi rirori ineshironkaperoyakaeni osheki inintashireperoyakaeni. Paerani rowañaagaeri itomi ikantatyaani iroñaaka rañi. Iroñaaka eejatzi rowawijaakoeyakaeni aari, akanteetatyeyyaani ajeekimoteeyerini jenokinta. Tema ineshironkaperotakae, rootaki rowawijaakoeyanteerini.

⁶ Ikamawitaka Jesokirishito, rowañaagaeri Tajorentsi eejatzi aari akimitawitakari, ipaashinitakaakae Tajorentsi, eejatzi ayotaki akaateeyerini paata janta jenokinta. ⁷ Ikanteetatyeyyaani riyotakagaeyeni, oshekipero ineshironkataperoyakaeni, ikaminthaaperotakae: ashi royiroyi. Rootaki ikamintheeyantakarini asheninkatakari

Jesokirishito. ⁸ Aapatziyaperotakari rootaki rowawijaakotantakaeri Tajorentsi. Tema osheki ineshironkataperoeyakaeni. Tekatsi akanteeya owawijaakotashiteya aaka, inta riro apaniroeni owawijaakotashiteyakaerini. ⁹ Aakarikami owawijaakotashitachanimi, tema ari akantakaaperotakyaami. ¹⁰ Omaanta iroñaaka rowashiñaashiretakee Tajorentsi rooma aapatziyakari Jesokirishito. Ikwakaakae antayitenirini okaatzi kameethayitatsirini. Paerani tekirani atzimini aari, eenitatsi ikowakagaeyakaerini antayiterini ikowakaakae akantatyeyyaani anteeyironi eero apakayiro.

Amonkaatawakagaeya

¹¹ Tee eerokapaeni joriiyo. Ipinkaeyakimini rirori, ikantzi: “Tee riyoteeyirini paashinijatzitatsiri atziri Tajorentsi, tee itotonatziro rirori ishiramparitantari”. Iiteeyawitakani riroetaki totonatachani, tema riyotziro riraga Tajorentsi. ¹² Pikenkithashireeyeroni tsika pikanteeyarini paerani: tee paapatziyeeyawitarini Jesokirishito, tee pisheninkateeyarini joriiyopaeni, tee piyoteeyawitawoni ikantayitzirini Tajorentsi, eejatzi tee piyotawitarini ikashiyakagaeyakaerini. Tee piyotawitarini rirori eejatzi tee piyotawitani ikowakini ineshironkateeyemini. ¹³ Kyaaryooperotaki, paerani tee piyoteeyawitarini Tajorentsi, okimitzimotawitakimi piyeekaki inteenapero. Omaanta ikamawenteeyakimini Jesokirishito, apaatawenteeyakimini riraa. Iroñaaka paapatziyeeyakarini, pisheninkateeyakarini. Rootaki piyotantaariri Tajorentsi, kijokiro powanteeyakaririni. ¹⁴ Paerani naaka eejatzi maawaeni nojoriiyotzinkarite nokijawitakimini: naari eejatzi rirori maawaeni pisheninkapaeni eejatzi pikijeeyawitanani naari. Omaanta rowawijaakoeyakaeni Jesokirishito ipeyakoteero akijawakaeyawitakani, kameetha iroñaaka ijeekakagaeyakaeni. Kijokiro owawakaeyakani: akimitawakagaeyakani maawaeni, tee apaashinitzi. ¹⁵ Ikamawentakae, eero apomeentsiwenantawo rojankinarini Moeseeshi, tekatsi okaminagaeyeni. Paerani inashitakaawitakani tee asheninkatawakaawitani omaanta iroñaaka asheninkateeyakarini Jesokirishito. Eejatzi asheninkatawakaeyakani maawaeni, kaari akijawakaanta, ¹⁶ aakameethatawakaeyanani maawaeni. Rootaki aakameethatawakaanteeyanarini, asheninkataari riraga kentakotawentakaeeri koroshiki. Iroñaaka añaaperoeyirini Tajorentsi maawaeni: nosheninkapaeni eejatzi pisheninkapaeni eerori.

¹⁷ Naakapaeni joriiyo: niyoteeyawitakani tsika ikantari Tajorentsi, niyotawitawo iñaani, omaanta tee naapatziyeeyarini. Omaanta eerokapaeni tee piyoteeyawitariniroña, kimitaka piyeekakini eeroka inteena. Omaanta ipokantakari Jesokirishito, ikamanteeyakaeni maawaeni tsika akanteeyari asheninkatawakaanteeyarini, akimitawakaanteeyaarini: tema ajeeki kameetha. ¹⁸ Osheki imatakaeniri rirori, rootaki amateeyantakaworini akenkithatakagaeyakirini Tajorentsi. Eejatzi Ishire iyoteeyakaeni akenkithatakanteeyaririni. ¹⁹ Paerani tee piyotawitarini rirori, tee pisheninkatawitarini. Omaanta iroñaaka, osheki pipaashinishiretanaki; ari pikimitakoteeyakarini paashinipaeni aapatziyakariri Jesokirishito, piyoteeyakirini Tajorentsi, pisheninkateeyakarini. ²⁰⁻²² Iroñaaka noshiyakaawentemiro. Aririka akoye awetsike pankotsi, tema ityaawo amine tsikarika okameethapathatzi kipatsi, roojatzi aminantakya otzinkamipanke kameetharipaeni, kijoperotatsiri eejatzi osheki inashitayitakyaani inchapankipaeni aayiterini owashiterori achempokyaatantyaawori apanko. Aririka athonkakiro pankotsi roojatzi ajeekantakya. Eejatzi akimiwitakawo aari, aririka aapatziyakaari Jesokirishito. Ritakae riraga Rotyaantanewo Tajorentsi riyotaakaero iñaani Tajorentsi, eejatzi riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi riyotagaeyakaeni tsika ikantari Jesokirishito: ikameethaperotaki, imatakiro rowawijaakoeyakaeni. Tema riroetaki iroñaaka Awinkatharite. Roojatzi roshekitantanaka maawaeni aapatziyariri, eejatzi

otajonkawenteeyakaeni Ishire Tajorentsi akimitawakaanteeyantaarini: tema asheninkateeyakarini Jesokirishito, maawaeni. Iroñaaka rashitakae Tajorentsi, kijokiro rowaeyakaeni.

3

Rantayitzirini Paaworo

¹ Tee eerokapaeni joriiyo, omaanta nonintashireperoeyakimini. Nokamintha-gaeyakimini, nokantakimi: “Aririka paapatziyeeyarini Jesokirishito, ari rowawijaakoeyakimini”, rootaki romonkyaanteetakinari omonkyaagementotsiki. ² Tema ineshironkatakina Tajorentsi, rootaki nomatantawori nokenkithatakagaeyakimini. ³ Riyotaakina kaari riyoteeyini paashinipaeni, kameetha riyotaaperotakina. Aritaki nojankinateeyakimironi, nokamanantakimirori ikantakinari. ⁴ Aririka piñaanatakiro iroka nojankinatakimiri piyoperoeyawakironi iroka niyotaakotakiri Jesokirishito, kaari riyotawitani paerani. ⁵ Tee riyotawitawoni riraga itakaantaworini, omaanta Ishire Tajorentsi iyotakaakina naakapaeni rotyaantanewo Jesokirishito riraga kameethashiretzinkari eejatzi riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. ⁶ Tee eerokapaeni joriiyo, omaanta iyotakaakina aririka paapatziyeeyarini Jesokirishito, ari pawijakoeyeeni. Pimonkaateeyakarini nosheninkapaeni naari: aritaki ikashiyakayitakaerini Tajorentsi rotyaanteri owawijaakoteeni aakapaeni maawaeni. Rootaki iroñaaka asheninkatawakaanteeyantaarini. Rooma aritaki paapatziyeeyaarini Jesokirishito eerokapaeni rootaki amonkaatawakaantakariroña.

⁷ Rootaki iroka nokenkithatakotapiintakiri. Ineshironkatakina Tajorentsi, eejatzi itajonkawentakina nomatantakawori nokenkithatzi. ⁸⁻⁹ Ñaakiro, naapatziyawitari Jesoshi; omaanta tee nokimitari paashinipaeni aapatziyariri: tekatsi nomate naari. Omaanta ineshironkatashitakina Tajorentsi, riraga wetsikaeyiririni maawaeni jeekatsiripaeni, rotyaantakina nokamanteeyakirini paashinijatzitatsiri atziri tsika ikantari Jesokirishito ikaminthaaperoeyakaeni. Tee ayotakotawitari paerani, omaanta iroñaaka iyotagaeyakaeni Ishire. Eejatzi rotyaantakina nokanteeyakimini ikowaki rowawijaakoeyemini eeroka, eejatzi maawaeni paashinipaeni atziri. Aritaki paeraniperoroña ikowakini rowawijaakoeyemini, omaanta tee riyotziteetani paerani rowawijaakoeyemini, owakira riyotakagaeyakaeni. ¹⁰ Iroñaaka ikowaki riyotakagaeyerini maawaeni riraga jenokiweri: riraga kantakaantayitatsirini eejatzi riraga jewawenantayitatsirini kamaaripaeni. Riyoteeyanakini jenokiweri osheki itajonkawenteeyakirini Tajorentsi aapatziyariripaeni Jesokirishito, roojatzi riyoteeyanakirini eeniro riyotantariroña rirori, ashi royiro riyoperotziroña. ¹¹ Aritaki ikoyitakani paerani riyoteeyeni maawaeni jenokijatzi roojatzi iroñaaka. Eeniro imatayitakaerini Awinkatharite Jesokirishito, riyotantakari riraga jenokijatzi oshekiniperoroña riyotzi Tajorentsi. Rootaki ikowakaakiriri. ¹² Aapatziyakari Jesokirishito, rootaki ayotantakari okameethataki akenkithatakayeri Tajorentsi, ari ikemakae. Eero athaawantari. ¹³ Piyoteeyakini niyotagaeyakimini, rootaki osheki rowashironkaanteetakinari, omaanta eero powashiretakoyashitanani, inta pikimoshireeyanakini.

Paaworo ramanakoventeri Tajorentsi ejesojatzi

¹⁴ Osheki riyotzi Tajorentsi, osheki imatakaeniri, rootaki notziwerowantanaka noñaaperotantanakariri, eejatzi nokenkithatakaapiinantanakariri. ¹⁵ Rirootaki ashitakaeri aakapaeni, maawaeni aapatziyayitaririni Jesoshi. Ajeekaeyini aaka jaka kipatsikika, eenitatsi ijeeki paashini jenokinta, omaanta asheninkateeyakarini.

¹⁶ Ikameethaperotaki Pawa, itajorentsitaperotaki kameetha, rootaki nokanantakariri ikantero Ishire otajonkawentemi, oshintsitakaantemiri eejatzi iyotaaperotemi kameetha pajankaneki. ¹⁷ Nokantakiri raapatziyakaantaperoeyemirini

pikenkithashiryaapiinantyaariri Jesokirishito riraga kijokiro owakimiri. Eejatzi nokowaki pikenkithashireero tsika ikanta Tajorentsi inintaperoyakimini, paapatziyaperotanteeyaririni. ¹⁸ Aririka paapatziyaperotakyaari, pikimityaari paashinipaeni aapatziyariri, piyoperotatyete osheki inintaperoyakaeni Jesokirishito, tee eechonkiini inintee. Ashi royiroyi inintaperoyakaeni ikantatyaani. ¹⁹ Nokowaki piyoteeyini inintashireperoyakaeni, omaanta tee ayoteeyini iitarika inintashireeyantakaerini. Aririka piyoteeyakini inintashireperoyakimini, nokowaki eejatzi pikenkithashiryaaperoteeyanakirini Tajorentsi eejatzi nokowaki imatakaaperoteeyemini maawaeni ikowakagaeyakimirini.

Thame añaperoyeyerini Tajorentsi

²⁰ Ari itajonkawentaperoyakaeni Tajorentsi, osheki retakoeyakaeni, rowanakaeni maawaeni koetyeemoyitakaerini. Tekatsi akantya athotyero akenkithashireeyironi maawaeni imatakaayitakaerini. ²¹ Thame maawaeni aapatziyeyaririni Jesokirishito añaperoyeyerini Tajorentsi; akantapiinteyeyerini atziripaeni ikameethaperotzi, akanteetatyeyyaani. Aritaki okantyaari.

4

Thame akimitawakagaeyani

¹ Naapatziyakari Awinkatharite, rootaki romonkyaanteetakinari jaka omonkyaagementotsikika. Iroñaaka nokanteeyemini kameetha piyeekayeni; riyoyagaeyakimini rirori iroñaaka panteniri maawaeni ikowakagaeyakimirini. ² Eero pikantakaaperoteeyani, pikaminthaanteeyeni, eero pijamashiryaashitari pisheninkapaeni, inta eekiro peshiwentatyeeeri, pamawetawakagaeyaani, pinintashireperotawakagaeyaani, eero pikijiri. ³ Pikanteeyeroni Ishire Tajorentsi iyotagaeyemini pikimitawakanteeyarini kameetha paakameethatawakanteeyarini. ⁴ Maawaeni aapatziyariri Jesokirishito asheninkateeyakarini, eejatzi eenitatsi Ishire Tajorentsi apaani, rowaga kijokiro owaeyakaerini. Amonkaatawakagaeyakani: riyoyagaeyakaeni Tajorentsi, ayotaki imatakaeni ikantakaeri, rootaki aweshiryaawenantaperotakariri. ⁵ Apaani ikanta Awinkatharite añaperoyakirini, amonkaatawakagaeyakani aapatziyeyakarini aakapaeni, eejatzi amonkaatawakagaeyakani akaawoshitawenteeyakarini Tajorentsi. ⁶ Apaani ikanta Pawa Tajorentsi: riraga ashitaperoteeri maawaeni. Ipinkathariwenteeyakaeni aaka, itajonkawentaperoyakaeni eejatzi ojeekashiretantakae ajankaneki Ishire.

Inashitayitakani imatakaayitakaerini Jesokirishito

⁷ Ineshironkateeyakaeni Jesokirishito, eejatzi imatakagaeyakaerini maawaeni amitakoeyantyaaririni aapatziyariripaeni. ⁸ Kyaaryo Iwaperite Tajorentsi okenkithatakotzitarini, okantzitakani: “Roenokaeyaarika Jesokirishito iinja jenokinta, ranaakoeyerini maawaeni kamaari kijeeyawitakaririni; omaanta atziripaeni imatakagaeyerini oetarikapaeni”. ⁹ ¿litaka okanantari: “Ari roenokaeya Jesokirishito”? Aritaki ipoñaaka paerani jenokinta roojatzi ipokantaka jaka kipatsiki eejatzi ipiyanee. ¹⁰ Riraga ayiitapaentatsiri jaka kipatsiki jatee eejatzi janta jenokinta. Janta ipinkathariwenteeyapaeni eejatzi itajonkawenteeyakaeni maawaeni roña.

¹¹ Jee, kyaaryooperotaki imatakaaperoyakirini aapatziyeyakaririni ranteeyakironi oetarikapaeni ikowakagaeyakiririni: aapanipaeni rirotaki rotyaantanewo Jesoshi, paashinipaeni rirotaki kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, paashinipaeni rirotaki kenkithatakaantzirori Iwaperite Tajorentsi, paashinipaeni rirotaki jewawentziriri aapatziyariri Jesokirishito, paashinipaeni rirotaki iyotaantatsiripaeni, maawaeni. ¹² Ari imatakagaeyakaeni aari eejatzi rirori maawaeni aapatziyeyaririni rootaki amateeyantakaworini antziniri. Eejatzi imatakagaeyakaeni

aapatziyakaaperoyakarini maawaeni aapatziyeeyawitaririni Jesokirishito. ¹³ Ari ikantatyeeyaani imatakagaeyeroni roojatzi amonkaatawakaantyaari aapatziyaperotyaaari, eejatzi ayotaperotanteeyaririni rirori.

¹⁴ Paerani akimiwitarini eentsi, intsipaete aapatziyashiiyawitakarini amatawiteeyawitakaerini, tee ayoperotawitani. Omaanta tee ikowakagaero Tajorentsi akimityaari eentsi, ikowakaaperotakae otzimaperote ayotantari. ¹⁵ Ikwaperotaki iroñaaka akaminthaaperoyerini paashinipaeni kameetha. Akamanteeyerini iñaani: tema kyaaryooperotaki. Ikwakaaperotakae maawaeni aaka eekiro aatatyee akimitaperoyanakyaarini Jesokirishito: riraga Awinkatharite. ¹⁶ Aapatziyeeyakarini, rootaki asheninkatawakaanteeyaarini. Eejatzi riyotagaeyakaeni amitakotawakaanteeyakarini, eejatzi riyotagaeyakaeni amateeyantakanaririni maawaeni ikowakagaeyakaerini. Eejatzi riyotagaeyakaeni anintaperotawakaanteeyakarini.

Eero pikimitagaa pikimitaaga paerani

¹⁷ Iroñaaka nokamanteemiro ikantakiri Awinkatharite, nokantaperotemiro ikowakaaperotakimiri. Tee ikowakagaeyimini pikimityaari kaari aapatziyariri Jesoshi: ratsipetashiteeyakawoni rirori rantayitakironi oetarikapaeni, tee ikenkithashireeya. ¹⁸ Tee riyoperotziri Tajorentsi. Tee inintashireperoyini ikenkithashireeri, tee ikowaeyini riyoteri, rootaki kaari imatantawori irira rowañaaperoyerini ijeekimotanteeyaririni janta jenokinta. ¹⁹ Rantapiintashitakawo kaari kameethatatsi, tee ipashiwenteyani ishironawo tsinanipaeni, shirampari rantatenkatziri ikaateeyini ishampirinkaeyini, tsinanipaeni antatenkatawakagaeyani, rotsinampaawakaeyani, maawaeni. ²⁰ Riraga Jesokirishito, tee riro yotayemironi pikimityaari riraga kaari aapatziyariri. ²¹ Tema pikemakotakiri Jesoshi: kyaaryo niyotagaeyakimini tsika ikantari. ²² Ari iroñaaka eero pikimitagaa paerani. Ashi poyironi tee pikameethaperotzini. Pinintaperotzironi pantayiteroni kaari kameethatatsi, rootaki pamatawitantakarini apaniroeni. ²³ Eero papiiteero pikenkithashiryaagaero pantawitarini paerani, omaanta pikenkithashiryaagaero kameethatatsiri. ²⁴ Pipaashinitaperoyanakini: eero pantashitawo kaari kameethatatsi, omaanta pikimitaperotyaaari Tajorentsi, tema ikameethaperotaki kameetha.

Ikanteeyirini Paaworo oetarika rantayiterini

²⁵ Iroñaaka eero pitheeya eejatzi, omaanta kameetha piñaawaetantyaawo oetarika pikanteriri paashinipaeni atziri. Tema asheninkatakari Jesokirishito, eejatzi asheninkatawakagaeyakani, maawaeni. ²⁶ Aririka pikijashiryaakya eero pantaperotziro kaari kameethatatsi. Eejatzi aririka pikijashiryaakya intsipaete pipitsimaryaanee eejatzi, eero pojamaninkiro, ²⁷ okantyaatakya eerokya rantakaantzimiro kamaari kaari kameethatatsi. ²⁸ Pikoshiwitarika paerani, iroñaaka eero papiiteero pikoshitee; inta pantawaete paantyaari eerori oetarika koetyeemotakimiri, eejatzi pikaminthayiteerini ashironkaayitacharini.

²⁹ Eero piñaawaetantawo kaari kameethatatsi inta piñaawaetero ñaagantsi rooperotatsiri. Kameetha piyotaawakaya, piweshiryaakagaeyarini piyemijantzinkarite. ³⁰ Teerika pijeeki kameetha, owashiretaka Ishire Tajorentsi. Eero powashiretakawo: tema rootaki kempoyagaeyakimirini. Okantatyaani okempoyagaeyakimini roojatzi pree-tanteeyaaari janta jenokinta. Pawijakotantaperotapaeyaari kameetha. ³¹ Aritapaaki iroñaaka pikija, eero pitsimaenkata, eero pikatsimatantzi, eero pimashireyantziti, eero pikijeeri paashinipaeni. Eero pikijathapiinantzi, eero pikantzimantantashita. Eero pashiminthatawo pitheeyakotashityaari paashini atziri pikowantyaari powashiretakayaari. ³² Inta pikaminthagaeyerini, pineshironkaeyerini. Tema paapatziyakari Jesokirishito, iroñaaka tee ikijantzimiro eerori Tajorentsi pantayiwitakarini omaanta

ikaminthaaperoeyakimini eejatzi pikimiteeyirini rirori pisheninkapaeni, eero pikijantari rantayitakirini, omaanta pikamintheeyerini.

5

¹ Tema eeroka reentsitepaeni Tajorentsi inintashireperotzimi. Ari iroñaaka pikim-itakoeyaarini. ² Inintashireperoyakimini Jesokirishito, rirota shinetashiteencha apaniroeni ikentakotanteetakariri, ikamawenteeyakimini. Inimoperotakiri Tajorentsi iroka rantakiri Itomi. Kimitaka inintashireperoyakimini Jesokirishito, eejatzi pikimiteri eerori pisheninka, pinintashireperoyerini.

³ Eero pishirontawo tsinani kaari payi, eero pishirontari shirampari kaari payi, eero powashiyathatakotawo, eero powashiyathatakotayitawoni oetarikapaeni kaari kameethatatsi, eero piñaawenatakotari rashitayitarini paashinipaeni atziri oetarika tz-imimotayitziririni: tee okameethatzi aapatziyariri Jesoshi rowashiyakotantya. ⁴ Eero powashiyathatakotawo tsinani, eero powashiyathatakotari shirampari. Okameethatzi pipashiwentakayaawo maawaeni kaari kameethatatsi. Omaanta okameethaperotzi apaasonkiteri Tajorentsi: tema ikaminthaaperoeyakaeni. ⁵ Iroka nokantemiri, piyotaperotawakiro: eero riyaatzi jenokinta riraga shirontapiintawori tsinani kaari rayi, eejatzi eero iyaatzi jenokinta tsinani shirontapiintari kaari ayi, eejatzi eero riyaatzi owashiyathatakopiintaworini kaari kameethatatsi, eejatzi ñaawenatakotzitariintariri rowaagawo paashinipaeni atziri. Riraga kowaperotzrori rashaagantya ikimitakaan-takiro rootaki itajorentsite inintaperotantawori. Ñaakiro, irikapaeni tee raapatzi-yari Jesoshi, rootaki kaari riyaatanteeyani riroripaeni janta ijeekaperotzinta Jesokirishito eejatzi Tajorentsi. ⁶ Eenitatsi kowawitachari ramatawitemi: osheki iñaanatashitemimi wero, wero, wero; ikantashitawiteeyemini okameethatzi pantero iroka kaari kameethatatsi, omaanta eero pikemijantaperotziri. Ari rowashironk-agaeyakirini Tajorentsi maawaeni kaari kemijantaperotziri. ⁷ Eerokapaeni eero poshiyakotari ikimitaaga rirori.

Pijeekaeyeni kitejiriki

⁸ Paerani kimitaka pijeekini tsiteniriki: tema pantapiintzironi kaari kameethatatsi. Omaanta rowameethateemi Jesokirishito, kimitaka ijeekakagaemi kitejiriki. Iroñaaka kameetha pijeekae, kimitaka jeekaemi kitejiriki. ⁹ Aririka ajeekaki kitejiriki, akaminthaante, ajeeki kameetha, kameetha añaawaete oetarika kyaaryooperotatsiri. ¹⁰ Piyoperoyeroni ikowakaakimiri Awinkatharite, ari panteeyeroni. ¹¹ Eero pantziro rantayitzirini maawaeni jeekatsiripaeni tsiteniriki, piyotakagaeyerini tee okameethatzi iroka ranteeyakirini rirori. ¹² Nopashiwentakaakawo nokenkithatakotziro ranteeyirini, rowaga imanakowitakari. ¹³ Aririka piyotakaakiri tee okameethatzi ranteeyakirini, okoñaatzimotanakiri maawaeni ranteeyakirini. Roojatzi riyotakotantanakya tee okameethaperotzi rantziri. Roojatzi aririka ikowanee ikameethate, kimitanakya ijeekanee rirori kitejiriki. ¹⁴ Rootaki ikananteetari: “Aririka pimaaki, pipiriintanee. Aririka pikamaki, pipiriintee eejatzi. Riyotakaaperotemi Jesokirishito, ijeekakagaemi kitejiriki”.

¹⁵ Pikenkithashiryaperotero oetarikapaeni pantayiterini: eero pikimitari kaari yotatsi, omaantakya okameethaperotzi ojeekaperote piyotantari. ¹⁶ Oshekiperoroña rantayitakironi atziri kaari kameethaperotatsi. Omawitya opomeentsitzimotemirika, pikyaaryoowentero pantero kameethatayitatsirini. ¹⁷ Eero pantashitayitawoni oetarikapaeni, inta pityaawo pikenkithashiryaperotya. Piyoteeyeroni oetarikapaeni ikowakaakimiri Awinkatharite: roojatzi ari pimateeyeroni ikowakaemiri. ¹⁸ Eero pishinkita, rooma eero piyotaneero oeta panteri: inta pikemijantaperotero Ishire Tajorentsi maawaeni oetariki iyotaanteeyantemirini. ¹⁹ Osheki pikantapiinteri

pisheninka: “Tema ikameethataki Awinkatharite”, eejatzi pomampaawentapiintee-yarini Tajorentsi, piweshiryaaawentyaari maawaeni pajankaneki. ²⁰ Paapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, rootaki itajonkakowenantakimiri Pawa Tajorentsi. Iroñaaka pipaasonkitapiinteri.

Okameethatzi ikaminthaaperotero shirampari iina, eejatzi okameethatzi oñaaperoteri tsinani oemi

²¹ Aririka pipinkathaperoteri Jesokirishito, pipinkathatawakagaeyani eerokapaeni maawaeni shirampari eejatzi tsinani, eejatzi paapatziyawakagaeyani.

²² Tsinani, ¿paapatziyaperotarima Awinkatharite? Ari, eejatzi pikimiteri piimi, paapatziyaperotyaaari rirori. ²³ Ikimitaka Jesokirishito reewawenanteeyirini aapatziyariripaeni, eejatzi ikimitya shirampari, reewawentero iina. Tema osheki ikamintheeyakaeni Jesokirishito, rootaki rowawijaakoeyantakaerini. ²⁴ Maawaeni aapatziyeeyaririni Jesokirishito ipinkathateeyanakirini, ari okimiteeyani eejatzi maawaeni tsinanipaeni tzimayitatsirini oemi, otzimatyee aapatziyaperotyaaari.

²⁵ Ikimitaaka Jesokirishito inintashireperoyeyakaeni, eeroka shiramparipaeni, kameetha pinintashireperotero piina. Ñaakiro, inintaperoyeyakaeni Jesokirishito, ikamawenteeyakaeni, ²⁶ rootaki rowameethatanteeyakaerini. Aririka aapatziyeeyawoni iñaani Tajorentsi eejatzi akaawoshitawenteeyarini irira, ari rowameethaperoyeyakaeni Jesokirishito akyaaryoowenanteeyaworini maawaeni ikowakagaeyakaerini. ²⁷ Ikowaki iñaaperoyeeyani aaka akameethatzi, eejatzi riraga maawaeni paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi; eero ojeekimoneentee kaari kameethatatsi. Ikowaki akameethataperotanaki, eero ojeekantaneenta eechonkiini kaari kameethatatsi. Ñaakiro, osheki inintashireperoyeyakaeni. ²⁸ Eejatzi, eeroka shirampari, pinintashireperoyeroni piina. Pikimitaaga pineshironkata eeroka, pineshironkatero piina. Riraga neshironkatzirori iina rirojatzi neshironkatacha apaniroeni. ²⁹ Tee iñaagaetzii apaani atziri kijashitachani iwatha, inta ikaminthaa rirori. Eejatzi, ikimitakae Jesokirishito aaka, aririka aapatziyeeyarini, ³⁰ tema ikaminthaa, isheninkateeyakaeni, kijokiro rowaeyakaeni. ³¹ Ayoteeyakini shirampari eejatzi iina apaani ikantana: rooma okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Aririka raaki shirampari iina, rookanakiri iriri, eejatzi riniro, kijokiro rowanakiro iina. Riraga shirampari eejatzi iina tema kimitanaka apaani iwatha rirori: kijokiro rowawakaanaka, tee okameethaperotzi rookawakagaeya”. ³² Opomeentsiwitaka akemi iroka, omaanta oshiyakari Jesokirishito eejatzi maawaeni aapatziyeeyakaririni, apaani akanteeyakani: asheninkatawakagaeyakani, atsipatawakagaeyakani. ³³ Ari napiiteemiro: kimitaka ineshironkataaga rirori shirampari, kameethaperotatsiri ineshironkataperotero iina, ikanteetatyeyeyani. Eejatzi okameethaperotzi oñaaperoteri tsinani oemi ikameethatzi.

6

Tsika akanteri eentsitepaeni ayotayeri

¹ Eentsipaeni, paapatziyakaririka Awinkatharite, eejatzi ikowakaakimi pikemijantaperoteeyerini piri eejatzi piniro. Rootaki inimoperotziriri Tajorentsi. ²⁻³ Eenitatsi ikaminaakiriri Tajorentsi paeraniperoroña itakaantakaworini, ikantakiri: “Piñaapinkataperoteri piri eejatzi piniro, rootaki kameetha nojeekakaaantemiri: ojamani piyeeki eeroka jaka kipatsiki”. ⁴ Shirampari, eero pijamaneentari peentsitepaeni, pikijakarikari eejatzi pikantashiryaaakaaneentarikari inta piyotagaeyerini kameetha ikantayitzirini Awinkatharite, eejatzi piyotagaeyerini ipinkathateri rirori.

Ronampiripaeni eejatzi omperatatsiri

⁵ Ninkarika antawaetakayimiri, pikemijantaperoteri eejatzi pipinkathateri. Kimitaka pantakiniri Jesokirishito maawaeni ikowakaakimiri, panteniri antawaetakayimiri maawaeni ikowakaakimiri rirori. ⁶ Eero pamatawitziri. Kameetha pantawaete aririka rotyaantemi apaniroeni. Eerorika ramini pikantatyeeyaani pantawaeteniri kameetha: tema eejatzi kimitaka pantawaetatziiniri Jesokirishito. Pikowaperotanakikya pantawaeteniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakimiri. ⁷ Tee riro pantawaetaperotziniri apatziro atziri, inta eejatzi pantawaetatziiniri riraga Awinkatharite. ⁸ Tema ayoteeyakini irira Awinkatharite pinateni okaatzira antayitakirini kameethatayitatsirini, omawitakya aakarika omperataarewo teerika romperaete. ⁹ Eejatzi eerori antawaetakayiriri atziri: pikaminthagaeyerini maawaeni pantawaetakaanewopaeni eejatzi poejeekanewopaeni, tema nokantakiri ikemijantemi. Eero pikijapiintziri. Eero pipeyakoeironi: eerokateeyakini ipinkathariwenteyakirini Jesokirishito, eejatzi ipinkathariwenteyakirini rirori pantawaetakaanewopaeni: pimonkaatawakaeyakani.

Aapatziyariri Jesokirishito roshiyakari joraaro

¹⁰ Noweyaantemi nokantemi: noyemijantzinkarite, pikanteri Awinkatharite reewawenteeyemini eejatzi ramitakoeyemini pishintsishiretantyaari. ¹¹ Ikimitaaganki joraaro rawentaawo iithaari kijotatsiri eero raawyaantari ikentziri rowayirite, ari pikimiteeyaani iroñaaka eerori pameenteeyarini Tajorentsi, eero rotsinampaantzimi iwinkatharite kamaari riraga amatawitanteneri. ¹² Tee riro owayirita atziri koñaatziro, omaanta owayiritakari kaari iñagaetzi: riraga iwinkatharite kamaaripaeni, jewawentziriri kamaaripaeni, jewawenteeyeririni maawaeni theenkantatsiri, oshekiperoroña kamaari. Ikijeeyakaeni riroripaeni maawaeni. ¹³ Ikimitaaga joraaro rameentawo iithaari kijotatsiri, eejatzi eerori ari pikimitya pameentyaari Tajorentsi potsinampaantyaariri kamaari. Rowashironkaemikari inta eero imatantaperotzimi, panaakoteeyirini pithotyayeniri Tajorentsi maawaeni ikowakagaeyakimirini; eero pipakaero paapatziyaperotakarira. ¹⁴ Paapatziyaperotyaari kameetha Jesoshi, pikenkithashireeyironi kyaaryooperotatsiri eero rowashironkaantzimi kamaari: poshiyakowitakari ikimita joraaro rameentawo ishirikathakiro eero ikenantari riraga rowayirite. Pikameethaperote eerokya imatantzimi kamaari: pikimitakotyaari joraaro, rameentawo rotzikaayitawoni kijori. ¹⁵ Ikimitaaga joraaro ijapatotaka kameetha raatzikantayitarini, tsikarika riyaatayitzini, ari pikimiteeyaani eerori piwetsikashiretya kameetha, pikinakinayitantyaarini piyotayeri atziri tsika ikanteeyaari rawijakotanteeyaarini. ¹⁶ Eejatzi eenitatsi joraaro rotzikaari, roepiyantawori chekopi jathowatatsiri kaari ikenanteetari. Eejatzi eerori, pameentaperotyaari Tajorentsi, eerokya raawyaantzimi iwinkatharite kamaari rantakayemiro kaari kameethatatsi. ¹⁷ Eejatzi, joraaro ramatheetakawo iitoki kijotatsiri rootaki aakowentziriri; eejatzi pikimitya eerori, paapatziyeeyaarini Tajorentsi pawijakotanteeyaarini, eerokya imatantzimi kamaari rantakayitemironi kaari kameethatatsi. Eejatzi eenitatsi ithatzinkamento kimiwiyaawoni jawiri. Rootaki ithatzinkantariri rowayiritepaeni kaari imatantari ipiyatyaari: eejatzi okimita Iwaperite Tajorentsi oshiyakawo iroka thatzinkamentotsi, tema rootaki apiyakowenantaari eero imatantee kamaari. Rooma Ishire Tajorentsi rootaki amitakoteeri iyotayitakaeni amatantyaawori apiyathatantyaari kamaari oetarika ikowakaawiteeri rantakagaerimi.

¹⁸ Eero pipakayiro pikenkithatakaapiinteri Tajorentsi. Pikanteri oetarikapaeni okowakayimiri Ishire. Pikamanteri koetyeemotayitakimirini. Eero piperawentawo pamanakoeyaarini piyemijantzinkaritepaeni. ¹⁹ Eejatzi pikanteri ramitakotena naari, eero nopashiwenanta nokenkithatakagaeyerini atziri. Nokamanteeyerini kaari

riyoteeyawitani paerani: rowawijaakoeyerini Tajorentsi maawaeni aapatziyayi-teeyaaririni. ²⁰ Niyotaapiintakiri atziri, rootaki romonkyaaganteetakinari jaka omonkyaagamentotsiki. Pikanteri ramitakotenaata kameetha nokantapiinteri atziri, eero nomanantawo. Tema rootaki ikowakaakinari Tajorentsi.

²¹ Aririka rareetakya Teekiko, ikantapaakimi tsikarika nokantakari, eejatzi ikamantemi oetarika rantayitakirini. Rirotaki ayemijantzinkarite, nonintaperotziri, ikyaaryoowentaperotziniri Awinkatharite maawaeni ikowakaakiriri. ²² Rootaki notyaanantakariri, nokowaperotaki piyoteeyini tsikarika nokantaka. Eejatzi nokowaki riweshiryaakagaeyemini. ²³ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokowaki kameetha ijeekakaeyemini Pawa Tajorentsi, nokowaki riyotagaeyemini paapatziyaperotantee-yaririni eejatzi pinintaperoeyerini pisheninka. Eejatzi nokowaki ikimitakayemi riraga Awinkatharite Jesokirishito. ²⁴ Aririka pikantyaani pinintaperoteri Awinkatharite Jesokirishito, nokowaki ineshironkateeyemini Tajorentsi, maawaeni.

Naaka jankinateeyimirrorini:

Paaworo

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATZINIRI JIRIPOSHIJATZI

¹ Nokoyi nowethateeyemini eerokapaeni jiriposhijatzi tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo jankinateeyakimirini, notsipatakari jaka Temoteeyo. Naaka antawaetziniriri Jesokirishito ikowakaakinari. Nojankinateeyimironi maawaeni noyemijantzinkarite: jewawentziriripaeni, amitakoeyiririni aapatziyariripaeni eejatzi maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi. ² Nokowaki eekiro riyaatatyee ineshironkateeyemini Pawa Tajorentsi, eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi nokowaki ikimitakagaeyemini Awinkatharite Jesokirishito.

Ipaasonkitziri Paaworo Tajorentsi

³ Aririka nokenkithashireeyemini, nopaasonkitapiintziri Tajorentsi. Nopaasonkitakowentzimi eerokapaeni. ⁴ Aritaki nokantatyaani namanapiintziri Tajorentsi, nokantapiintziri: “Pikaminthagaeyerini jiriposhijatzi, pamitakoeyerini”, eejatzi niweshiryaaawenteeyakimini. ⁵ Pikantatyaani pamitakotapiinteeyakinani akamanantakiro iñaani Tajorentsi, akamanteeyirini atziri tsika ikanteeyarini rawijakotanteeyari. Rootaki nopaasonkitawenantzimiri. ⁶ Okameethataki iroka pantapiinteeyakirini, tema riro Tajorentsi matakaakimirori. Niyotaki ikantatyeeyaani, imatakaapiintemiro, roojatzi ipokanteeyari riraga Jesokirishito. Aririka ipokapae rirori, ari monkaatapaaka maawaeni panteeyakirini. ⁷ Tema okameethataki noñaaperoeyakimini, aritaki osheki nonintashireeyakimini. Eenirona nojeekaki jaka omonkyaagamentotsiki, nokenkithatakotziri Jesokirishito, eejatzi aririka roeyowaena, eejatzi nokenkithatakoteri. Nokamantapiintziri riraga pinkathariwenantatsiripaeni oetaka nokenkithatakotantariri Jesokirishito; eejatzi nokamantziri okyaaryooperotaki iñaani Tajorentsi. Omaanta pikantani eerori pikaminthaaperoeyakinani, pamanakotapiinteeyakinani ineshironkatantenari Tajorentsi. ⁸ Riyotaki irira osheki nonintaperoeyakimini. Osheki inintaperoeyakaeni Jesokirishito, eejatzi naari nokimitakari irira osheki nonintaperoeyakimini.

⁹ Eejatzi namaniri Tajorentsi ramitakoeyemini, tema nokowaki eekiro piyaatatyee pinintaperoeyerini paashinipaeni. Eejatzi nokantziri riyotagaeyemini rirori piyotaperoeyantyaaririni, eejatzi otzimimoeyantemirini piyotantyaari: eekiro piyaateeyanaki-tyeeni. ¹⁰ Nokowaki piyoteeyeni pantero kameethatatsiri, eerokya pantashitawo kaari kameethatatsi. Nokowaki pikameethaperoeyakinani, eero ojeeki pantani; pikanteetatyeeyaani, roojatzi ipokanteeyari Jesokirishito. ¹¹ Tema rowameethataperoeyakimini, iroñaaka nokowaki kameetha pijeekaeyeni, ramitakoeyemini rirori. Roojatzi maawaeni atziri iñaaperoeyerini Tajorentsi, ikanteeyeni: “Tema ikameethaperotaki Tajorentsi”.

Ijeeki Paaworo omonkyaagamentotsiki, omaanta oshekyaanaka iñaani Tajorentsi

¹²⁻¹³ Nokamantemi, noyemijantzinkarite: romonkyaagaetakina, omaanta tee natsipetashitawo nojeeki jaka omonkyaagamentotsiki. Nokantani nokamanteeyirini atziripaeni tsika ikantyaari rawijakoeyanteeyaarini. Ikemaeyakina maawaeni joraaropaeni: riraga shenteeyirorini ipanko jewawenantatsiri oroomajatzi. Eejatzi paashinijatzitatsiri atziri, ikemaeyakinani. Riyoteeyakini tekatsi nante, omaanta romonkyaagashiteetakina; apatziro nokenkithatakowitari Jesokirishito. Eeromi nojeekimi jaka, eeromi riyoteeyeenimi tsika ikantyaari rawijakotanteeyaaari. ¹⁴ Iñaapaakina ayemijantzinkarite tsika nokantari jaka, rootaki

riweshiryaawenteeyantakaririni Awinkatharite. Iroñaaka tee ithaawaeyini, omaanta ikowaperoyanakini ikamanteeyerini maawaeni atziri iñaani Tajorentsi.

¹⁵ Eeniro osheki kenkithatakotziriri Jesokirishito. Iñaakina apanipaeni osheki naapatziyakagaeyakarini atzripaeni, rootaki ikowantanakari ranaakoeyenani raapatziyakagaeyarini atzripaeni. Omaanta eeniro paashinipaeni kaminthaaperotakinari, kameetha ikenkithatakaantakiro iñaani Tajorentsi. ¹⁶ Osheki inintashireeyakinani riroripaeni, rootaki riyotakotantakariri Jesokirishito. Riyoteeyakini nojeeki jaka omonkyaagementotsiki nokamanteeyantayaririni jewatatsiripaeni iitarika nokenkithatakotantariri Jesokirishito, nokamanteeyerini tsika ikantyaari rawijakotan-teeyari. ¹⁷ Riraga kijakinari, tee ikowakayiri atziri raapatziyeeyenani, omaanta riro-taki kowaentsiri ranaakotena raapatziyakagaeyarini atzripaeni. Tee rantawaetaperotziniri Jesokirishito, omaanta ikowashita rowashironkayenami jaka omonkyaagementotsiki. ¹⁸ Ari, omawitya ikijawitena. Apanipaeni ikijaneentakina, riraga paashinipaeni ikaminthaakina, omaanta ikenkithatakoeyakirini Jesokirishito, rootaki niweshiryaantakarini naari.

Nokantyaani niweshiryaaperotanakya. ¹⁹ Tema pamanakoteeyakinani rootaki ramitakotantakinari, eejatzi amitakotakina Ishire Tajorentsi, rootaki niyotantakarini ijeekakaakina kameetha, nokimitakotantayariri rirori. Rootaki noemoshiryaantariri. ²⁰ Tee nokoyi nopashiwentya, omaanta nokowaperotaki naari kameetha naapatziyaperotyaaari Jesokirishito; nokowaki nokimiteeya paerani, tee nothaayi. Omawitya rowamagaetenarika rooma eerorika rowamagaetana, omaanta oetarikapaeni nanteniriri, nokowaperotaki ikanteeyeni atziri: “Tema ikameethaperotaki Jesokirishito”.

²¹ Eerorika rowamagaetana iroñaaka, roojatzi nokantyaani naapatziyaperotyaaari Jesokirishito. Aririka nokame, okameethaperotaki eejatzi: tema ari noñaaperotapaeri janta jenokinta; rootaki nokowaperotakiri. ²² Eerorika nokami, roojatzi nokantyaani nanteniri Awinkatharite oetarikapaeni ikowakaakinari. Tema okameethataki. Eejatzi, aririka nokame okameethataki. Tee niyotzi oetarika nokowaperoteri. ²³ Nokowaperotawitakawo apite. Nokowaki nokame, niyaatashiteeyaariri Jesokirishito, kijokiro nowantapaeyaariri. Tema okameethaperotaki. ²⁴ Omaanta eejatzi okameethaperotaki roojatzirika nañe, nokantyaani namitakoeyantemirini eerori. ²⁵ Niyotaki iroñaaka eero rowamagaetana, eero niyaatzita jenokinta. Nojeekimoteeyanakiminiita kipatsikika namitakoeyemini paapatziyaperoyaarini Jesoshi, eejatzi piweshiryaawenteeyaarini riraga paapatziyakari. ²⁶ Aririka niyaatashiiyemini eejatzi, piweshiryaawentawaena, eejatzi piyoteeyanakini ikameethaperotaki Jesokirishito.

Ikantziri: “Kameetha piyeekaeyeni”

²⁷ Eenitatsi iroka nokowakaakimiri pikenkithashiryaaperoteri: paapatziyakari Jesokirishito pawijakotantaari, iroñaaka ikowaki kameetha piyeekaeyeni, pantapi-inteeyeroni maawaeni ikowakaakimiri. Aririka niyaatashiteeyemini nokowaki noñeeyapaemini eekiro piyaatatzi pikyaaryoowenteeyironi paapatziyeeyakawoni maawaeni. Eerorika niyaatashiiyemini, omaanta nokowaki nokemakoeyemini eekiro piyaatatzi pikempiyaaminthatawakagaeyani, pipomeentsiwentawo pikamanteeyerini atziri: “Aririka paapatziyaari Jesokirishito, ari rowawijaakotemi”. ²⁸ Eero pithaawanteeyarini riraga kijeeyawitakimirini: ari ikenkithashireeyanakyaaani: “¿litaka kaari ithaawanantana?” Ari riyoteeyanakini rirori riyateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini, riyoteeyeni eejatzi rowawijaakotakimini Tajorentsi. ²⁹ Ikaminthagaeyakimini Tajorentsi, ikowakagaeyakimini paapatziyeeyarini pikantyaani kijokiro poyeri Jesokirishito. Omaanta ikowakagaeyakimini iroka omawitya pikemaatsitawenteeyaarini. ³⁰ Aritaki amonkaatawakagaeyakani

apomeentsiwenteeyarini Jesokirishito. Paerani piñeeyakinani nopomeentsitawentakarini niyotaakoeyakimirini. Iroñaaka eejatzi pikemakoeyakinani, osheki nopomeentsitawentakarini niyotagaeyakirini paashinipaeni atziri.

2

Eero pikaminthaashita eeroka apaniroeni, omaanta pikaminthagaeyerini paashinipaeni

¹ Tema riweshiryaawenteeyimini Jesokirishito. Inintaperoeyakimini, retakoeyakimini, roemoshirenkaeyakaeni. Tema pikithaatakotakawo Ishire Tajorentsi. Tema piyoteeyini ineshironkatakae Jesoshi eejatzi ikaminthaakae. ² Rootaki iroñaaka nokanantzimiri: “Kameetha pijeekaeyeni, paakameethatawakagaeyani, pinintaperotawakagaeyani. Kameetha omonkaatawakagaeyani oetarikapaeni pikowaeyerini eejatzi oetarikapaeni pikenkithashireeyerini. Aririka panteeyeroni iroka, ari nokimoshirewenteeyanakimini”. ³ Oetarikapaeni panteeyerini, eero pikijawakaanteeyawoni, eero pikantakaaperoeyani. Eero pikenkithashireeyani pikameethaperotzi, eero pikenkithashireeyani panaakoeyakirini paashinipaeni, inta pikenkithashiryaakoeyaarini: “Ikameethaperoeyini paashinipaeni, ranaakoeyakinani ikameethatzi”. ⁴ Okameethatawita pikaminthaya eeroka apaniroeni, omaanta okameethaperotzi eejatzi pikaminthagaeyerini paashinipaeni.

⁵ Pikimitakoeyaarini Jesokirishito: tee ikenkithashiryaakota ikaminthaya rirori, omaanta ikenkithashiryaakoeyakaeni ikaminthagae aaka. ⁶⁻⁷ Paeraniperoroña rirotaki Tajorentsipero, omaanta ikantakiri Iriri: “Pawa, niyotzi akimitawakagaeyakani, atajorentsiperoeyakini aaka, omaanta nokowaki nopeyapaeya atziri, nantemiro maawaeni pikowakaakinari”. Roojatzi rookantanakawo reewawenantzi, itajorentsitantari. Roojatzi ijeekantapaakari paerani kipatsikika, ratziritaperotapaaki: ⁸ ikimiteeyapaakaeni aaka. Tee reewawenantawitapaaka, omaanta iñaaperotakiri Iriri. Rirotaki kowashiteencha ikentakoteetantakariri koroshiki, ikamawenteeyakaeni. Rootaki ikowakaakiriri Iriri. ⁹ Omaanta paata ragaeri jenoki, kameetha ijeekakagaerikya Ashitariri. Rapiitawaeri iitawaeri Tajorentsipero: ranaakoeyapaerini maawaeni jeekaeyatsirini. ¹⁰ Ikowaki Tajorentsi apinkatheeyerini Jesoshi maawaeni: riraga jenokijatzi, aakapaeni kipatsijatzi, riraga jeekatsiri inthomaenta kipatsi, maawaeni. Eekiro aataye apinkathataperoyeriniroña rirori. ¹¹ Eejatzi akantaperoeyeni: “Rirotaki Jesokirishito Awinkatharite”, rootaki añaaperotaperoeyantyaaririni kameetha riraga Pawa Tajorentsi.

¹² Ari, nonintaperotanewopaeni, pikantani paapatziyaperotapiinteeyakawoni okaatzi niyotaakimiri. Notsipatantawitakimirini paapatziyaperoeyakawoni. Iroñaaka tee notsipateeyemini, omaanta nokowaki paapatziyaperoeyaawoni eejatzi. Tema rowawijaakoeyakimini Tajorentsi: iroñaaka pipinkathataperoyerini, pantaperoteniri kameetha maawaeni ikowakagaeyakimirini. ¹³ Tema rirotaki kowakaashiryaapiintakimirori pikowantapiintakari panteniri ikowakaakimiri. Rootaki imatakaantakimirori.

¹⁴ Pantaperoeyeroni maawaeni ikowakaakimiri: eero piñaawaepookitzi oetarika pantayiterini, eero pipiyawaantetari oetarika ikantemiri. ¹⁵ Aririka panteniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakimiri, eero ojeeki pantani, omaanta pikameethashiryaanaki. Tema itominteeyakimini, rishintoeyakimini. Rowameethataperoyakimini. Jaga pinampiki pikaateeyakirini osheki theenkantatsiri: tee ikameethatzi irirapaeni, tee riyotziri Tajorentsi. Kimitaka ootamentotsi ootaka aminantari, ari pikimitya eerori, kameetha pijeekaeyeni piyotakagaeyantyaaririni riraga theenkantatsiri kyaaryo paapatziyeeyakarini Tajorentsi. ¹⁶ Napiitemiro nokantemi: kimitaka pootakawo ootamentotsi paminantari tsiteniriki, eejatzi piyotagaeyerini maawaeni jeekimoeyimirinira

jaga Iñaani Tajorentsi iñaantapaeyaaworini rirori jenoki, ikanteetatyeyyaani rañaapae janta. Ari pimateeyeroni iroka; roojatzi ipokanteeyari Jesokirishito, nokimoshirewenteeyakimini. Niyotanaki tee natsipetashitawo niyotagaeyakimini. ¹⁷ Iroñaaka paapatziyeyakarini Jesoshi. Tema naaka aapatziyakaakimiri, rootaki ikowantee-takari rowamagaetena. Aririka rowamagaetena iroñaaka, niyotaki eekiro piyaataye pipinkathataperotanakiri Tajorentsi. Rootaki nokimoshiretantakari, eejatzi nokowaki pikimoshirewentena eerori. ¹⁸ Kyaaryo, okameethatzi pikimoshireeyanakini, akim-itawakagaeyantyaarini, akimoshireperoeantyaarini, maawaeni.

Rotyaantziri Paaworo Temoteeyo

¹⁹ Aririka ikowakayena Awinkatharite Jesoshi, nokowaki intsipaete notyaantemiri Temoteeyo. Aririka ipiyee eejatzi jaka, ikamantapaena tsika pikanteeyarini, nokimoshiretantyaari. ²⁰ Tekatsi paashini kimityaarini rirori: osheki ikowaperotaki ikaminthagaeyemini kameetha pijeekaeyantyaarini. ²¹ Eeniro paashinipaeni: ikenkithashireeyakironi oetarikapaeni ikowayitzirini rirori, tee ikenkithashiryaaperotero ikoyiri Jesokirishito. ²² Omaanta piyoteeyakini ikameethataki Temoteeyo, ikyaaryoowentziro ramitakotakina nokenkithatakaakiri atziri: nokamanteeyirini tsika ikantyaari rawijakotantyaari. Osheki ramitakotakina, ikimitakaantakina naaka ashitariri. ²³ Rootaki nokowantakari notyaantemiri. Aririka niyotaperotaki rowamagaetena, rooma eerorika, ari intsipaete notyaanteri Temoteeyo ikamantapaemi. ²⁴ Eejatzi nameentakari Awinkatharite ishinetana niyaatashiyeemini. Eero ojamanitzi, ari nareeteeyapaemini.

Ikenkithatakotziri Epajororiito

²⁵ Chapinki potyaantakinari ayemijantzinkarite Epajororiito, osheki petakotakina. Ikaatakina, nantawaeteeyinirini Awinkatharite. Ikimitaaganki joraaropaeni ikyaaryoowentziniri iyapitaanote oetarikapaeni rantziniriri, ari nokimitaaka naaka eejatzi Epajororiito nokyaaryoowentziniri Awinkatharite maawaeni nantziniriri; tee noperatawentawo ikowakaakinari. ²⁶ Osheki ikoetyeyakimini. Pikemakoeyawitakarini mantsiyataki, osheki powashiretakotawitakari. Iroñaaka ikenkithashiryaakimi, tee ikoyi powashiretakotyaari. ²⁷ Kyaaryo, imantsiyaperow-itaka, roowiteencha ikamemi, omaanta ineshironkateeri Tajorentsi, retsiyatakoteeri. Eejatzi naari, ineshironkataana, tee ikowakaana ikamimotena. Riyotzi nashironkaawitaka, tee ikowakaana nowashiretakotyaari. ²⁸ Iroñaaka nokowaperotaki notyaanteemiri. Aririka piñeeyawaerini, pikimoshirewenteeyawaerini, roojatzi eero nowashiretakotantaneemi. ²⁹ Rootaki paakameethatantawaeyaariri, pikimoshirewentawaeri; tema rirotaki aapatziyariri Awinkatharite. Piñaaperotawaeri eejatzi piñaaperoyerini maawaeni kimitariri rirori. ³⁰ Tema rantawaetziniri Jesokirishito, rootaki imantsiyatantakari, roowiteencha ikamemi. Osheki retakotapiintakina: ikimitakimi petakotapiinteeyenanimi eeroka, pijeekirikami jaka. Tee ikenkithashiryaakota rirori, rootaki ikamantyaarimi.

3

Paamayarira riraga kowatsiri ipeyakagaeyemini joriiyo

¹ Eejatzi, noyemijantzinkarite, nokanteeyemini: pikimoshirewenteeyerini Awinkatharite. Eero nojamineentawo napiitemiro rowaga nojankinatakimiri, tema okameethatzi pikemapiintero.

² Paamayarira riraga kowatsiri ipeyakagaeyemini oyaatzirori rametayitarini jori-yopaeni: tee ikameethatzi. Paamayarira, rowashironkaemikari, ikowawita itotonaatakaemimi pishiramparitantari pawijakotanteeyari.

³ Atsipetashita atotonatziro, eero owameethatee, eero owawijaakotee. Omaanta Ishire Tajorentsi iyotagaeyakaeni apinkathaperoyirini Tajorentsi, rootaki rowameethateeyanteerini, rowawijaakoeyanteerini. Aweshiryaawenteeyakarini Jesokirishito, ayoteeyakini tekatsi akantya owawijaakotashitya aaka. ⁴ Aririkami amateromi owawijaakotyaami aaka, tema naaka owawijaakotashitachanimi.

Osheki nomatayitawitakani, nanaakoteeyawitakarini paashinipaeni. ⁵ Owakira nokoñaatapaakini, ⁷ nomaakotapaaki, ari itotonateetakiro noshiramparitantari. Naaka icharineeteni Ishirayeerini. Eejatzi nocharinetakari Irijamiini. Tema naakapero joriiyo. Nomonkaataperotakiro rojankinarini Moeseeshi, tema naakawitaka warijeeyo. ⁶ Nokowaperotawitanikya osheki naapatziyarimi Tajorentsi, rootaki nokijeeyantakaririni riraga aapatziyeeyaririni Jesoshi nowamaayitakini apanipaeni. Kameetha nomonkaatakiro rojankinarini Moeseeshi, tekatsi kantenani: “Eenitatsi pantani”.

⁷⁻⁸ Niweshiryaawentawitawoni maawaeni nantziniriri paerani, nokantakaaperotawitani, nokantashiretaki, “Okameethatzi iroka nantakiniriri Tajorentsi”. Omaanta iroñaaka noyaateeri Jesokirishito, rootaki niyotantari natsipetashitawitakawoni paerani. Iroñaaka tee nokenkithashiryagaero maawaeni nantawitarini paerani. Omaantakya iroñaaka naapatziyaari Jesokirishito rootaki nookantaawori nantawitarini, nokimitakaantaawo ookirowanki kaagashi. Omaanta iroñaaka naapatziyaari Jesokirishito, nopinkathateeri. Nokoyi niyotaperoteri irira eejatzi nokoyi nanteniri oetarika ikowakaakinari. ⁹ Nokowaki nosheninkataperotakyaari. Tee nokameethatashitya naari: nomonkaatayitawitawoni rojankinarini Moeseeshi, omaanta tee owameethatena. Omaantakya naapatziyakari Jesokirishito, rootaki rowameethatantakinari rirori. Aritaki rowameethateeyirini Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyaririni. ¹⁰ Nokowaki niyotaperoterikyaroña Jesokirishito. Ikimitagaerira Tajorentsi ipiriinteeri, nokowaki itajonkakowentapiintena naari. Eejatzi, okimitaka osheki ikemaatsitawenteeyakaeni, nokowaki nokemaatsitawentyaari naari; okimitaka ikamawenteeyakaeni, nokowaki nantawaeteniri naari omawitakya rowamaawenteetenawo. ¹¹ Roojatzi aririka ipiriinteeyaneeni kamakotakirorira raapatziyakarira Jesoshi, nokowaperotaki nopiriintanee naari, notsipataperotantapaeyaariri Tajorentsi.

Ikamantakotaa rirojatzi Paaworo

¹² Tekiraata nomonkaatayitziro iroka nokenkithatakotakiri, tekiraata nokameethaperotzi okimitaka ikowakaakinari Jesokirishito. Omaanta nokowaperotaki nomonkaataperotayitenirini, tema rowawijaakotaana irira nomonkaatantyaawori.

¹³ Ñaakiro, noyemijantzinkarite: tee nokantzimi nomonkaataperotayitakironi maawaeni nokowakiri nomonkaateri. Iroñaaka tee nokenkithashiryagaero maawaeni nantayitawitarini paerani, omaantakya apatziro nokenkithashiryaaperotziro maawaeni nanteniriri Jesokirishito, eejatzi nokowaperotaki osheki kijokiro nowanakiri rirori. ¹⁴ Naapatziyakari, rootaki ikowantakinari Tajorentsi niyaate jenokinta, nojeekimotapaeri rirori. Iroñaaka nokyaaryoowentziniri nantawaetaperotziniri, ipinatantenari iinja janta jenokinta. ¹⁵ Nokowaki pikimiteeyenani, maawaeni aapatziyaperoyaririni Jesoshi. Teerika pikimiteeyanani, riyotakagaeyemini Tajorentsi tekiraata omonkaatya paapatziyaperoyarini. ¹⁶ Omaanta pikyaaryoowentero pimonkaataperotero maawaeni piyotakiri. Tema aritaki riyotakaakimiro.

Ikowaki Paaworo akimiteeyaarini rirori

¹⁷ Noyemijantzinkarite, pikimiteeyenani. Eejatzi pamineeyerini paashinipaeni, ikimiteeyakinarinika. Roojatzi pikimiteeyenani maawaeni: paapatziyaperoyarini Rotyaantanewo Tajorentsi. ¹⁸⁻¹⁹ Paerani nokamantakimi eeniro osheki kijakiriri Jesokirishito: riraga kentakotawentakaeri koroshiki. Iroñaaka napiiteemiro: kyaaryo

ikaatzi osheki kijakiriri. Tee iñaaperoyerini Tajorentsi, omaanta riweshiryaawen-tashitawoni kaari kameethatatsi eejatzi rowayitarini: ikimitakaantakawo itajorentsi-tashitakawo iwatha okaatzira okowashitari. Okameethatemi ipashiwenteeyanimi, omaanta ikantakaaperotashiteeyakani. Apatziro ikenkithashireeyironi tsika ikan-teeyani jaka kipatsiki. Iinja riyateeyanakini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Ni-raakoeyakarini naari. Eero poshiyari rirori. ²⁰ Omaanta aaka akowaki anampitap-erotyaawo jenokinta. Iroñaaka oyaatziiri owawijaakoeyerini riraga Awinkatharite Jesokirishito. Ikinantapaakyaawo menkori ragaeyantaneerini aakapaeni jenokinta. ²¹ Ashi royiro itajonkantzi, imatayitzironi iitarikapaeni ikowakiri. Itajonkakowenta-paakae aari, ipaashinitapaakaeniro awatha, akimitanteeyaariri rirori. Iroñaaka ashii oyiro apathagaeyini, akamaeyini; omaanta iinja akimiteeyaarini rirori, okameethap-erotanakikya awatha: eero apathagaeyeeni, eero akamae eejatzi.

4

¹ Rootaki noyemijantzinkarite, nonintaperoyantakimirini, osheki nokoetyaakimi, osheki niweshiryaawenteeyakimini. Kijokiro powaeyerini Awinkatharite, poyaatap-eroeyerini. Kyaaryo, osheki nonintaperoyakimini. ² Iroñaaka nokamantero Ewoorya eejatzi Shiinteki eero okijawakaa. Kameetha okanteri Awinkatharite ramitakotero aakameethatawakagaeya. ³ Iroñaaka nokamantemi, nojoriyotzinkarite, tema paerani atsipatawakaaka antawaetziniri Awinkatharite: iroñaaka nokowaki pamitakotero rowaga tsinani aakameethatawakagaeya eejatzi. Paerani opomeentsiwentawitawoni okamanteeyawitarini atziri tsika ikantyaari rowawijaakotanteeyaaari: okaateeyaw-itakinani, eejatzi rirori Kirimiintzi, eejatzi paashini amitakoeyanarini. Ojankina-teeyakani iwaeropaeni riraga amitakoeyanarini janta jenokinta, rojankinatakotaka maawaeni iwaero jeekatsini jenokinta iñaanamentoki Tajorentsi.

Pikimoshirewenteri Tajorentsi

⁴ Pikanteetatyeeyaani pikimoshirewenteeyerini Awinkatharite. Napiiteemi: pikimoshirewentaperoyerini, maawaeni. ⁵ Nokowaki riyoteeyeni atziri pikaminthaantaperoyeni. Eero pipeyakotziro: rooteentsi ipokae Awinkatharite. ⁶ Eero pikenkithashiryaakopiintziro oetarika awijimotemini. Pikanteetatyeeyaani pamaneri Tajorentsi, pikanteri oetarika pikoyiri. Oetarikapaeni koetyeemotzimiri, ari pikamanteri. Eejatzi pipaasonkitapiinteeyerini.

⁷ Roojatzi Tajorentsi ijeekakagaeyemini kameetha ikimoshiretakaaperoyemini osheki. Ranaakotaperoyakaeni aari, tee amatziro ajeekakagaeyerini kameetha paashinipaeni, tee ayotziro. Aririka paapatziyaari Jesokirishito, ikantyaani Tajorentsi ijeekakagaeyemini kameetha, riweshiryaakagaeyemini. ⁸ Noyemijantzinkarite, eeniro paashini nokamantemiri. Okameethatzi pikenkithashiryaakoeyeroni okaatzi kyaaryooperotayitatsirini, okaatzi añaaperotayiterini kameethayitatsirini; maawaeni okaatzi kameethatatsiri. Kyaaryo, pikantatyeeyaani eero pikenkithashiryaakopiintawo pan-tero kaari kameethatatsi, inta pikenkithashiryaaperoyaarini maawaeni okaatzi ini-motziriri Tajorentsi; eejatzi okaatzi kameethatatsiri inimoeyiririni maawaeni atziri. Kyaaryo okameethatzi ashii poyiro pikenkithashiryaakotero oetarika kameethatatsiri eejatzi oetarika añaaperoteeyerini okameethatzi. ⁹ Pantapiinteeyeroni maawaeni niyotagaeyakimirini, maawaeni nokamanteeyakimirini, maawaeni pikemaeyawakinirini. Oetarikapaeni piñaakirini nantakiri naari, ari panteeyeroni eerori. Rootaki kijokiro rowantemiri Tajorentsi: ijeekakagaeyemini kameetha.

Riraga jiriposhijatzi osheki ineshironkaeyakirini Paaworo

¹⁰ Paerani pikenkithashiryaawiteeyakinani, roojatzi pipeyakotawitaanani; omaanta niyotaki iroñaaka pikenkithashireeyaanani eejatzi, pikaminthagaeyakinani, rootaki

nokimoshireperotantakari. Tema ikameethataki Awinkatharite. Tee pipeyakotaperotana, omaanta tee pimatawitawoni pikaminthagaeyenani. ¹¹ Tee nokamantawitzimi eeniro koetyeemotakinari oetarikapaeni: tee. Tee otzimaperotawita tzimimotanari, omaanta iroñaaka nametakawo nokimoshiretashita, omawitya tekatsirika tzimimotenani. ¹² Nametakawo nojeekashita tee nashaagantya osheki, eejatzi nametakawo aririka nashitayityaawoni oetarikapaeni. Niyotayitakironi maawaeni: niyotaki noke-makawo nowanawo, eejatzi niyotakiro tsika okanta notasheyi. Niyotakiro nashaagantaka, eejatzi niyotakiro nashironkaaka. ¹³ Tema kijokiro rowana Rotyaantanewo Tajorentsi, imatakaakina, rootaki nomatantawori oetarikapaeni ikowakaakinari. ¹⁴ Omaanta pineshironkaeyakinani. Piyoteeyakini nowashironkaawitaka, rootaki pikaminthagaeyantakinari. Tema kameethataki okaatzi pantakiri.

¹⁵ Eejatzi piyoteeyini tsika okantani paerani, owakiraani nokenkithatakaantakimirini jaga pinampiki, netakoperoeyakimini. Niyaatantaari eejatzi, nopoñaanaa Masherooniyaki, niyaatayitakini paashinipaeniki nampitsi. Apatziro eerokapaeni petakoeyawakinani, pipashiteeyawakinawoni koetyeemotakinari. Tee ikimiteeyemini riraga aapatziyeyaririni janta paashinikipaeni nampitsi. ¹⁶ Eejatzi, nojeekantakarini janta Tejawoonikaki, potyaanteeyakinari okaatzi koetyeemotakinari. Eejatzi paashini pipakaantaana. ¹⁷ Tee nokowakaawitzimi pipapiintena oetarikapaeni, omaanta nokowaperotaki pimatayiteroni kameethatatsiri, kameetha ipinataperoeyantemirini Tajorentsi.

¹⁸ Ipapaakinawo Epajororiito maawaeni pipakaantakinari. Okameethaperotzi iroka pantakiri, okimitaka riro pipakiri Tajorentsi maawaeni. Iñaaperotakiro, riweshiryaawentakimi. Iroñaaka ojeekimotaperotakina oetarikapaeni, tekatsi paashini koetyeemotenani; monkaataka. ¹⁹ Pameentaperotakari Jesokirishito, rootaki retakoeyantemirini Tajorentsi, ipaeyemini maawaeni koetyeemoeyakimirini. Ashaagantzinkari rirori, tee imashihatzi. Tema reewawenantaperotzi, ikameethaperotzi.

²⁰ Thame añaaperoeyerini Pawa Tajorentsi, akanteetatyeyaani. Aritaki akantaperoeyaani.

Riweyantakawo Paaworo rojankinari

²¹ Nowethateeyemini, eejatzi nowethateeyarini maawaeni riraga aapatziyariri Jesokirishito. Riwehateeyakimini eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite jaka. ²² Eejatzi riwehateeyakimini maawaeni aapatziyariri: riraga ratziritapaeni Seesari, maawaeni.

²³ Nokowaki ineshironkaperoeyemini Awinkatharite Jesokirishito. Piweshiryaawenteyaariini, maawaeni.

Naaka jankinatzimirori iroka:

Paaworo

ROJANKINATZINIRI PAAWORO KOROJAASHIJATZI

¹⁻² Eeniromi, noyemijantzinkarite, maawaeni aapatziyariri Jesokirishito janta Korojaashikinta? Naaka Paaworo nojankinatziro. Naaka Rotyaantanewo Jesokirishito, rootaki nokenkithatakaantziro, rootaki ikowakaakinari Tajorentsi. Notsipatakari jaka ayemijantzinkarite Temoteeyo. Nojankinatziro maawaeni aapatziyaperotariri Tajorentsi jaga pinampiki. Nokowaki ineshironkatapiintemi eejatzi riweshiryaakayemi Pawa Tajorentsi, eejatzi rirori Awinkatharite Jesokirishito.

Ipaasonkitakowentziri Paaworo korojaashijatzi

³⁻⁵ Paerani pikemakironi iñaani Jesoshi paapatziyakawo, rootaki pawijakotantari. Kyaaryo iroka pikemakiri. Eejatzi piyoteeyawakironi kameetha ijeekakayemi riraga Tajorentsi janta jenokinta. Rootaki paapatziyantaperotakariri Awinkatharite, eejatzi osheki pineshironkaperotziri maawaeni ayemijantzinkarite. Nokemakotakimi, rootaki maawaeni kitejiri namanantapiintariri Tajorentsi, nokantapiintziri imatakaapiintemiro kameethatatsiri, eejatzi noñaaperotziri Tajorentsi, riraga ashitariri Awinkatharite Jesokirishito. Eerokateeyakini nopaasonkitakowentziri. ⁶ Pikemakiro iyaatakotayitanakini iñaani Tajorentsi maawaeni nampitsikipaeni. Raapatziyeyakarini Jesokirishito oshekini riroripaeni. Pikemantakawori eerori, piyotaperotawakiro kyaaryo ineshironkatakae riraga Tajorentsi. Paapatziyakawo rootaki kaari pikimitanta paerani, omaanta eekiro, eekiro piyotakiro pantero ikowakiri rirori. Eejatzi ikimitakimi paashinipaeni kemaperotakirori ipaashiniperoteeyeeni. ⁷ Riroma Epaajagashi rirotaki kenkithatakaakimirini paerani. Ikimitana, ikantani ikyaaryoowentziniri Jesokirishito. Kameetha ikyaaryoowentziniri, rootaki notyaanantariri ikenkithatakaantayitakimirini. ⁸ Ikamantapaakina omatakaakimiro Ishire Tajorentsi, rootaki pineshironkaperotantakariri paashinipaeni atziri.

⁹ Rootaki namanapiintariri Tajorentsi: “Pimatakayeri pikowakaakiriri maawaeni noyemijantzinkarite janta Korojaashiki”.

Roojatzi nokantani nokantapiintziri Tajorentsi: “Piyotakayeri korojaashijatzi maawaeni pikowakaakiriri kameetha raapatziyantaperotemiri”. Eejatzi nokantziri: “Nokowaki Pishire iyotaaperoteri maawaeni, iyotakaaperoteri, kameetha ikemantaperotyaaawori pikantziri”. ¹⁰ Eejatzi nokantziri imatakayemiro apatziro pikenkithashiryaapiintero pantero kameethatatsiri, piweshiryaakaaperotantyaariri, eejatzi panantyaawori maawaeni kameethatatsiri. Riroma rirotaki Awinkatharite, rootaki okameethatantari anteniri iroka, iñaaperotanteeri. Nokantziri imatakayemiro apatziro pantero kameethatatsiri, rootaki imatakayemiro piyotantyaariri, eekiro, eekiro piyoperoteri. ¹¹ Riroma rirotaki Tajorentsipero, ikameethaperotaki, imataperotero oetarika ikoyiri, rootaki nokanantariri imatakaantemirori pimatantapiintyaawori maawaeni kameethatatsiri, eero pijamashiryaawo inta pikimoshirewentanakiri Tajorentsi. Rooma aririka rowashironkaawitemi atziri, rirotaki matakayemironi Tajorentsi eero pipiyatantari pikijiri. ¹² Rooma rirotaki owameethatakaeri, riwetsikashiryaakae aatantyaari janta ikashiryaakaakanta. Rooma ari akaateeyapaakirini maawaeni ayemijantzinkarite janta okitejiperotzinta, kameetha ajeekapae. Rootaki akanantakariri Tajorentsi: “Ariwee, Pawa”.

Ikenkithatakotakiri Jesokirishito

¹³ Paerani reewawenantawitakaerini iwinkatharite kamaaripaeni rootaki akim-
itantawitakaririni ajeekawitani janta otsiteniperotzinta. Omaanta rowawijaako-
takeae Tajorentsi, rootaki iroñaaka reewawenantakaeri Itomi, riraga inintaperotanewo
rirori. ¹⁴ Ikamawentakae riraga Itomi, rapaatawentakae riraa rowawijaakotantakaeri.

Ineshironkaperotakae Iriri, iroñaaka eero ikenkithashiryakoteero kaari kameethatatsi antawitakari paerani.

¹⁵ Kaari ikoñaanitzi Pawa Tajorentsi, omaanta ipokapaaki jaawikika Itomi, ikoñaatapaaki kipatsikika, rantaritapaaki jaka. Omaanta ikimitaperotari Ashitariri. Tekirani ojeekini kipatsi eejatzi maawaeni oetarikapaeni añaayitzirini, ari ijeekitani janta jenokinta rirori. ¹⁶ Rirotaki wetsikakiriri maawaeni: jenokijatzi, kipatsijatzi, koñaatatsiri, kaari koñaatatsi, maawaeni. Aritaki riwetsikakiri maawaeni rinashitayitakani ronampiri Tajorentsi. Rirotaki Jesokirishito wetsikakiriri maawaeni. Tee riwetsikashitari, inta riwetsikantayitakaririni maawaeni iñaaperoteri. ¹⁷ Rirotaki Jesokirishito itaperotakaworikya ijeekitani paerani. Ikantakiri maawaeni riwetsikani: “Aritaki pikanteeyaani”. ¹⁸ Rirotaki Jesokirishito iyoperotatsiri reewatawentakae aaka, eejatzi maawaeni paashinipaeni aapatziyariri. Tekatsimi rirori, eeromi ayotzirimi Tajorentsi, eeromi aapatziyarimi, eeromi awijakoteemi. Ipiriinteeru Itomi riraga Tajorentsi paerani, eero ikamae eejatzi. Rirotaki Jesoshi itakawori ipiriinta. Riro impaetatsini kaminkari ipiriintee aririka omonkaatapaakya ipokantaatyaari Jesoshi jaka kipatsiki. Kyaaryo ipinkathariperowenantziroña maawaeni, ¹⁹ itajorentsi perotakiroña. Rootaki ikowakaakiriri Ashitariri. ²⁰ Paerani eenitatsini kaari kameethatatsi rantawitarini maawaeni atziri, rootaki kaari riweshiryantawita riraga Tajorentsi, omaanta rotyaantakiri Itomi ikamawentakae koroshiki, rapaatawentakae riraa. Ikamawenantakaeri kameetha atsipatanteeyariri rirori, rootaki roemoshirenkantakaeri. Rowameethatakae eejatzi ikoyi rowameethateri maawaeni kipatsijatzi eejatzi jenokijatzi. Iroñaaka iñaaperotakae akameethatzi, eejatzi añaaperoteeri rirori.

Ikenkithatakoteri korojaashijatzi

²¹ Ari, paerani tee pikenkithashiryapiintzirini Tajorentsi, pikijawitarini. Pikenkithashiryawitawoni kaari kameethatatsi, eejatzi pantapiintawitawoni. ²² Omaanta ipokapaaki Jesokirishito kipatsikika, ikoñaatapaaki ikimitakotawitapaakae aaka. Roojatzi ikamawentakae koroshiki rowameethatantakaeri, rootaki iroñaaka piñaaperotantariri Tajorentsi ikameethatzi, eejatzi iñaakimi eerori pikameethaperotaki, ikimitakaantakimi tee pantziro kaari kameethatatsi. ²³ Omaanta ikowaki akantatyeeanyi aapatziyawo iñaani. Eekiro aataye aapatziyaperotanakyaawo. Piyotaperote kyaaryoopero atsipataperotyaari Tajorentsi paata jenokinta. Eero pipakayiro paapatziyawo iñaani. Ñaakiro, othotyaaka okamantakotaka iñaani Tajorentsi maawaeni nampitsiki. Eejatzi naari nokenkithatakotakiro, notsipatakari paashinipaeni kenkithatakaanantatsiri.

Riyoteeri Paaworo kaari riyotawitani paerani

²⁴ Osheki ikemaatsitakawo Jesokirishito rowawijaakotantakariri maawaeni aapatziyariri, iroñaaka ikimitakaantakae aaka inampijatzipero, rooma aapatziyakari. Iroñaaka okimitaka maawaeni aapatziyariri ikemaatsitawentyaari paashinipaeni rawijakotantyaari, eejatzi naaka nokemaatsitawentzimi, niyotaantzimiri paapatziyaari rirori, rootaki nokimoshiryantari. Monkaataka iroñaaka. ²⁵ Ikantana Tajorentsi: “Pineshironkateri maawaeni piyemijantzinkarite, eejatzi piyotaaperoteri nokoyiri”. Ari iroñaaka niyotaakimiro. ²⁶ Niyotaakimiro maawaeni kaari riyotawitani paerani ronampiripaeni Tajorentsi, eejatzi kaari riyoteeyawitani atziripaeni. Iroñaaka riyotakaakaero aaka eejatzi maawaeni paashinipaeni aapatziyariri. ²⁷ Iroñaaka ikowaperotaki piyotero imatakaakimiri; okameethaperotziroña. Eeroka kaari joriiyotatsi, omaanta ikamawenteeyakimini eeroka eejatzi rootaki kijokiro rowaperotantzimiri Jesokirishito pishireki, rootaki piyotantari kameetha piyeekimotaperoteri Tajorentsi iinja. ²⁸ Rirotaki Jesokirishito nokenkithatakotziri. Nokantziri maawaeni atziri:

“Kyaaryoowa, pantzirokari kaari kameethatatsi”. Eejatzi niyotaaperotziri irinta riyotaperotantyaariri riraga Jesokirishito, raapatziyaperotantyaariri kameetha. Eejatzi eeroka, aririka piyoperoteri, paapatziyaperotyaariri, ari pikimitaperotyaari Tajorentsi pikameethaperotanaki.²⁹ Rootaki nopomeentsiwenantzimirori, kaari noperawenantzimi. Eejatzi rootaki niyotaantakariri maawaeni. Imatakaakina riraga Jesokirishito, rirotaki shintsitakaakinari, itajonkawentakina nomatantakawori.

2

¹ Nokowaki piyote nokantani nopomeentsitawentzimi nokenkithatakayiri Tajorentsi. Nokantapiintziri imatakayemiro kameethatatsiri, eejatzi nokimitakowentziri ayemijantzinkarite janta Raworisheeyaki. Eejatzi nopomeentsitawentziniri maawaeni kaari ñaana, nokantapiintziri Tajorentsi imatakayeri rirori kameethatatsiri. ² Nokantapiintziri eejatzi imatakayemiro piweshiryaaantyaari, pineshironkatawakaantyaari. Eejatzi nokowaki imatakayemiro pikemaperotero maawaeni rantawentzimirori Jesokirishito. Rootaki nokowakiri piyoperoteri Jesokirishito. ³ Paerani tee riyotawitarini atziri irira, omaanta iroñaaka riyoteeri rirori. Jee, nokowaki piyoperoteri kameetha. Rootaki nokanantakimiri.

⁴ Omaanta eenitatsi paashini atziripaeni rinashita riyotaantzi. Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari, rootaki niyotaantzimirori maawaeni iroka. ⁵ Kyaaryo, tee notsipatawizimi, omaanta osheki nokenkithashiryaakimi. Niweshiryaaawentakimi kameetha pijeeki. Kyaaryo, pineshironkatawakaaka, eejatzi eekiro piyaatatzi paapatziyaperotari Jesokirishito, rootaki niweshiryaaantari.

Kijokiro poyeri Jesokirishito

⁶ Rooma paerani paapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, rootaki rowawijaakotantakimiri. Rootaki iroñaaka, eekiro piyaatatzi paapatziyaantariri apatziro irira: maawaeni kitejiriki panteniri oetarikapaeni ikowakaakimiri. ⁷ Noshiyakaawentemiro: rowaga pankirentsi, aririka oparithaperotaki inthomaeki kipatsi, rootaki oshookantari kameetha, eejatzi oshintsitantakari. Eejatzi pikimitanakya eerori, kijokiro poyeri Jesokirishito. Apatziro pikenkithashireeri, ari imatakayemiro kameethatatsiri, eejatzi ishintsishiretakayemi. Pikantatyeeyaani pikemijantaperoteri, rooma rootaki riyota-gaetakimiri. Aritaki pikantya, eekiro piyaatatye pipaasonkiteeyerini Jesokirishito, tema ineshironkaperotakae.

⁸ Omaanta eenitatsi paashini atziripaeni inashita riyotaantzi. Kyaaryoowa, riyotaantziro theeyaantsi, rowaga maawaeni ikenkithashiryaari rirori eejatzi maawaeni riyotashitawitari: rootaki riyotaanteeyawitarini ichariniiteni, itaperotakaworini ijeekini. Ramatawizimikari. Eero paapatziyari. Tee riyotagaero ikantaperotziri Jesokirishito: tema tee ikowakayimiro paapatziyaari.

⁹ Inta okameethatzi paapatziyari irira. Paerani ikimitakae awatha aaka, omaanta itajorentsiperotakiroña, ashi royiro. ¹⁰ Eejatzi eerori, aririka kijokiro poyeri, paapatziyari, ikantyaani itajonkawentapiintemi, eero powashironkaantarona, inta ipashitzimiro maawaeni koetyeemotzimirori. Ipinkathariperowenantziroña, ranaakoperotziri maawaeni paashinipaeni jewatawitachari. ¹¹ Paerani ikantzini Tajorentsi itotona-teeyani ishiramparitantari joriiyopaeni, rootaki riyotantakariri atziri raapatziyakari Tajorentsi. Omaanta iroñaaka aririka paapatziyari Jesokirishito, inashita ikowakayimiri. Kaari pitotonatantyaawo. Iroñaaka kimiwitaka pitotonatakiro, omaanta rowameethatakimi pishireki pipakaantaawori kaari kameethatatsi pantzirini, iroñaaka eero pikoyiro pantapiintero. ¹² Eeroka ikaawoshitanteetakimiri, kimiwitaka itsipatakimi Jesoshi, pikamaki eejatzi kimiwitaka romonkeetakimi omookinta. Tema

Tajorentsi ipiriinteeri Jesoshi, eejatzi eeroka kimiwitaka ipiriinteemi. Tema paapatziyakari riraga Tajorentsi, riraga piriinteeri Jesokirishito, rootaki ipaashinitakaanteemiri. Iroñaaka tekatsi pikanteeyaa pantero kaari kameethatatsi, rooma kimiwitaka pikamakitzu. ¹³ Paerani okimitzimotakimi tee pañi, tee pikenkithashireerini Tajorentsi; inta pantapiintawitawoni kaari kameethatatsi. Tee piyotawitarini riraga Tajorentsi. Iroñaakakya ineshironkatakimi, tee ikenkithashiryagaero kaari kameethatatsi pantawitarini. Rowameethatantakimiri panteero kameethatatsiri, pikimitakari Jesokirishito. ¹⁴ Paerani osheki apomeentsiwentawitakawoni rojankinarini Moeseeshi awijakotantyaarimi, omaanta tee amonkaatzironi. Ayotaki eenitatsini kaari kameethatatsi antzirini, rootaki aatantyaarimi paamarikinta akemaatsityaawomi. Omaanta ikamawentakae Jesokirishito koroshiki, rowawijaakotakae. Iroñaaka eero apomeentsitawentawo irona jankinarentsi awijakotantyaari. ¹⁵ Paerani, ikamantari Jesokirishito koroshiki, riyotakaakae tekatsi ikantee rowashironkae riraga iwinkatharite maawaeni kamaari eejatzi maawaeni pinkathatziriri riraga paashinipaeni kaari iñagaetzi. Ithañaakowentakae Jesokirishito, eero ishinetziri irintapaeninta ranaakotee.

Eero pikenkithashiryawo riyotaawitzimiri atziripaeni

¹⁶ Tee okameethatzi ikijantemiro atziripaeni oetarika powayitarini eejatzi pimiriyatzirini. Eenitatsi osheki kitejitatsiri rinashitakayitakarini joriyopaeni imakoryaanteeyarini. Rantzironi: maawaeni oarentsi, maawaeni kashiri eejatzi maawaeni saawaro. Teerika pimonkaatziro eerori, eero pishinetziri ikijawentemiro. ¹⁷ Paerani ikantani rametapiinteeyawoni joriyopaeni, ikenkithashiryantariri Tajorentsi, omaanta iroñaaka rareetaka Jesokirishito. Rioperotaki apinkatheeyerini. Monkaataka, ari okaatzi: eero iroñaaka apiitapiinteero rameteeyarini joriyopaeni. ¹⁸ Kyaaryoowa, eero pishinetziri riroripaeni ramatawitemi. Inashita oetarika riyotaantziri. Ikowakaemikari pikimityaari rirori, ikantzimikari: “Pipinkathateri ronampiri Tajorentsi pawijakotantyaari. Noñaakiro kaari iñaapiintziri paashinipaeni, ¿piñaakiroma eerori?” Ikantakaaperotashita. Eero pikenkithashiryawo ikantawitzimiri, itheeyashita. ¹⁹ Tee raapatziyaperotari riraga Jesokirishito, omaanta irira rirotaki Jewateeni. Aakakya, aririka akenkithashireeri irira apaniroeni, kameetha aapatziyaari. Riyotakaakae, imatakaakae kijokiro owakiri ayemijantzinkarite antaperotantyaawori ikowakaakaeri Tajorentsi.

²⁰ Ikamaki Jesokirishito, eejatzi okimiwitaka itsipatakimi pikamaki eerori. Iroñaaka eero pikenkithashiryawo riyotaawitzimiri atziripaeni, eero owawijaakotzimi. ¿Iitaka patsipetashitawori pantashiwitakawo ikantzimiri irintapaeni? ²¹ Tee okameethatzi ikantawitzimiri: “Aririka pikowaki pawijakote, eero pipampitziro okaatzi ithaawakari Tajorentsi, eero powari kaari ishinetziri Tajorentsi, eero poteeyiro ithaawakagaetari”. ²² Tee rootaki ikantziri Tajorentsi. Rooma riyotashitakawo atziripaeni iroka, riyotaashitzimiro. Pamine, riwetsikakaero Tajorentsi maawaeni owanawontsi owae-yarini. Aririka owaeyawo, ari okaatzi, thonkapaaka. Tekatsi okantziro ashire. ²³ Aririka atzityawo owanawontsi aetakaashitakari ayotzi, aetakaashitakari aapatziyaperotakari Tajorentsi, aetakaashitakari tee akantakaaperota, aetakaashitakari ashironkaawentakari Tajorentsi. Omaanta atsipetashitakawo atzita. Aririka atzitayityaawoni owanawontsi, akantatyaani akoyiro kaari kameethatatsi, tee akoyi amaejantero, eejatzi akantakaaperotaka.

3

Ikanteri: “Kameetha piyeeki”

¹ Paerani tee piyoteeyawityaarini Tajorentsi, piyaateeyenimi paamariki kaari tsiwakanitatsini; omaanta ikamawenteeyakimini Jesokirishito, rowawijaakoeyakimini. Roojatzi ipiriinanta; rootaki iroñaaka piyotantariri Tajorentsi, eero piyaateeyeeni paamariki, inta piyaateeyeeni jenokinta: janta ijeekinta Jesokirishito rakoperoki Ashitariri, itsipatapaari ipinkathariperotzi. Iroñaaka eekiro piyaatatye pikowaperotanaki pijeekaeyeni janta, pitsipateeyantapaeyaaririni.

² Rootaki kaari apatziro pikenkithashiryaaantapiintawo tsika pikantyaari jaka jaawikika, inta pikenkithashiryaaotaperotyaaowo jenokinta, rowaga tsika ikanta Tajorentsi, eejatzi oetarika ikowakayimiri. ³ Okimitaka pikamaki, eero iroñaaka pikenkithashiryaaayiteroni jeekatsiri kipatsikipaeni, eero pikimitaa paerani. Omaanta rañaakagaemi Tajorentsi, pijeekantapaeyaaari jenokinta. Ikempoyaaperotakimi, ikimitakaantakimi riraga Jesokirishito. ⁴ Iinja ipiyee kipatsikika Jesokirishito, riraga añaakaeyakagaerini. Kameetha ipinkathariperotapaaki, akaateeyapaerini apinkatharitapae aakapaeni.

Eero papiütziro kaari kameethatatsi pantawitarini paerani

⁵ Iroñaaka kimiwitaka kamakimi omaanta rowañaagaemi Tajorentsi, rootaki kaariroña papiitanteeyaawo kaari kameethatatsi pantawitarini paerani. Eeroka shirampari, eero pishirontawo tsinani kaari payi. Eeroka tsinani, eero pishirontari kaari pimi. Shirampari, eero pantatenkatawaka pishiramparinkaki, pikimitakaantyaari riro tsinani. Tsinani, eero pantatenkatawaka pitsinaninkaki. Eero pikowaperotziro pantero iroka, eejatzi oetarikapaeni kaari kameethatatsi. Eero piñaawenatapiintawo pipiyotaperotero pashaagawo maawaeni kitejiri. Aririka pikenkithashiryaaapiintero pipiyotero, pikimitakaantakawo rootaki pitajorentsiti. ⁶ Osheki rantayitzironi atziri irokapaeni, rootaki rowashironkaantyaariri Tajorentsi iinja. ⁷ Paerani pantapiintawitawoni, ashi poyironi. ⁸ Iroñaaka pipakaeroroña iroka: eero pikijawakaa, eero pimanintawakaa, eero powariperotawakaa, eero pikantzimatawakaa, eero powashiyakothatanta, ⁹ eero pamatawitawakagaeyani, kameetha pijeeki; rooma iroñaaka tee pikimitagaeya paerani, eero papiiteero pantawitakari, kameetha pijeeki. ¹⁰ Paashinishiretayiteemini, tema rowameethateemi Tajorentsi. Iroñaaka pikameethashireperotanaki, pikimiteeyaarini riraga Wetsikanakimiri paerani. Eejatzi maawaeni kitejiri tema rirotaki amitakotzimiri pantero kameethatatsiri, eekiro piyaatatye piyotaperoteri kameetha. ¹¹ Tee ikenkithashiryaaakotero Tajorentsi tsika akantari: omawitya rirorika joriiyotatsiri, kaari joriiyotatsiri, totonatachari ishiramparitantari, kaari totonatziro, poñaachari paashiniki kipatsi, yotzinkari, kaari yotzinkari, pimantaarewo, kaari pimantaarewo, omaanta ikenkithashiryaaakoteeri aapatziyakaririka Jesokirishito riraga Awinkatharite.

Tsika akantyaaka ajeekae aakapaeni aapatziyariri Jesoshi

¹² Pamine, ineshironkaperotakimi Tajorentsi. Rowameethatakimi pishireki, rooma riyoyaakimi reentsitetzimi. Rootaki ikowakaakimiri ashi poyero petakotantya, pikaminthaante, eero pikantakaaperota, pitsinampashirete, eero peshiwentziro.

¹³ Poyaakotawakagaeyani: eero pipiyatakotari kijawitemiri, inta pipeyakoteniri eejatzi pineshironkateri. Rooma ipeyakotzimiro Awinkatharite kaari kameethatatsi pantziri. Eejatzi pikimiteri atziripaeni eerori pipeyakoteniri oetarika rantzimotawitemiri. ¹⁴ Iroka kameethaperotatsiri pantaperoteri: eekiro pinintashireperotawakagaeyanakyaani maawaeni. Ñaakiro, aririka anintashireperotawakaaya, aritaki aakameethatawakagaeyanakyaani maawaeni.

¹⁵ Piweshiryaaawenteeyarini riraga Jesokirishito. Rootaki riyoyaantakimiri Tajorentsi piweshiryaaawentyaari rirori. Roojatzi pikantyaani pipaasonkitapiinteri.

¹⁶ Pikantyaani pikenkithashiryaaperotantyaawori iñaani Jesokirishito. Pikanteri riyotakayemi kameetha piyotaaawakagaeyantyaarini ikowakaakimiri Tajorentsi. Eejatzi pikantawakagaani: “Thame aweshiryaawentyaari Tajorentsi”. Ikamintheeyakimini Tajorentsi, iroñaaka pipaasonkiteeyirini. Pomampaawenteeyarini irira maawaeni pajankaneki, pomampaawaetya okantziri Iwaperite. Pomampaawentyaari Tajorentsi, eejatzi pomampaakotyaawo Ishire Tajorentsi iyotashiretakaakimiri.

¹⁷ Tee akowaeyeni ipashiwentakagaeyeeni Awinkatharite Jesoshi, rootaki nokowakaantakimiri powameethatayiteroni maawaeni oetarika panteri. Okameethatzi akenkithashiryaapiinteri, apaasonkiteeyantyaaririni Tajorentsi.

Ikantziri tsika akanterika atziripaeni

¹⁸ Eeroka tsinani, pikemijantaperoteri piimi, rootaki ikowakaakimiri Awinkatharite.

¹⁹ Eeroka shirampari, pineshironkaperotero piina, eerokya pikijathatziro. ²⁰ Eejatzi eeroka eentsi, pikemijantaperoteri piri oetarikapaeni ikantemiri. Eejatzi pikimitero piniro, pikemijantaperotero oetarikapaeni okantemiri. Tema rootaki inimotziriri Awinkatharite. ²¹ Eenitatsirika pashi peentsitepaeni, kameetha pikemijantakayeri. Omaanta eero pikijathatapiintziri, pikantakaashiryaakaneentarikari. ²² Pimantaari, pikemijantaperoteri riraga amanantzimiri, oetarikapaeni ikantzimiri. Eero pamatawitziri: omawitya eerorika raminimi, omaanta kameetha pantawaeteniri. Pipinkathatziririka Awinkatharite, ari pikyaaryoowenteniri rirori kameetha piwaatorote. ²³ Oetarikapaeni panteniriri, pikyaaryoowenteniri. Pikimitakaantyaari riro Awinkatharite pikyaaryoowentziniri, tee riro atziri. ²⁴ Piyoperotaki pikyaaryoowenteniri Awinkatharite Jesokirishito, rirotaki pinatemini iinja, rañaaperotakagaemi janta Tajorentsikinta. ²⁵ Omaanta riraga antapiintzirori kaari kameethatatsi, ari rowashironkaakiri Tajorentsi. Oetarikapaeni anteeyakirini, eenitatsi ikanteeri aaka iinja, tekatsi akantya amatawiteri.

4

¹ Eeroka antawaetakaanatsiri, pineshironkateri patzirite, kameetha pipinateri. Eero powashironkaashitari, kameetha pijeeki. Rooma piyotzi ijeeki janta jenokinta Piwinkatharite, riyotaki maawaeni pantziri.

Pikenkithatakaapiinteri Tajorentsi

² Pikantyaani pamanapiinteri Tajorentsi, maawaeni kitejiri. Pikenkithashiryaakoperotyaari oetarika ikantziri, eejatzi ikoyiri, eejatzi pikantapiinteri: “Ariwee Pawa, paasonki”, rooma ikameethaperotaki. ³ Rooma nokamantapiintziri atziripaeni tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari, rootaki romonkyaaanteetakinari jaka omonkyaaagementotsiki. Pamaneri Tajorentsi ramitakoeyenani nokamanteeyerini paashinipaeni atziri tsika ikantakaeri Jesokirishito rowawijaakotantakaeri. ⁴ Pikanteri imatakayenawo kameetha nothotyeeniri atziripaeni, ikemaperotantyaawori. ⁵ Eejatzi aririka pitsipatyaari kaari aapatziyariri Jesoshi, nokowaki kameetha pijeeki, eero pipashiwenta. Eejatzi kameetha piyotagaeyerini, eero piperashiryaawo. ⁶ Aririka pikenkithatakayeri, pineshironkateri, kameetha ikemaperotantemiri. Eero poñaashirenkiri piñañaatziri. Aririka rojampitemi oetarika, piyote kameetha tsika pikanteri pakeri ikowantaperotyaari rirori raapatziyari Jesoshi.

Ikenkithatakotziri Teekiko

⁷⁻⁸ Iroñaaka notyaantemiri Teekiko, ayemijantzinkarite nonintashireperotziri. Ikimitakina, ikyaaryoowentziniri Awinkatharite oetarikapaeni rantziri. Ikamantapaakimi tsikarika nokanta nojeekaki. Rootaki notyaanantyaariri, piyotantyaari tsikarika nokanteeyarini jaka, eejatzi nokowaki riweshiryaakayemi. ⁹ Itsipatanakyaari irira Oneeshimo, poñaachari piipatsiteki. Rirotaki ayemijantzinkarite: ikyaaryoowentziniri

Awinkatharite oetarikapaeni rantziniriri. Nonintaperotziri. Ari ikaate apite kamanta-paakimini maawaeni oetarika awijeentsiri jaka.

Riweyaantari riwethatyaari korojaashijatzi

¹⁰ Eeniro jaka eejatzi Arishitaariko, riwethatzimi. Ikaatakina nokyaaryoowentziniri Awinkatharite, rootaki romonkyaanteetakariri eejatzi naaka. Eejatzi riwethatzimi Marikoshi, riraga rirentzithori Werenawee. (Tema irika Marikoshi rirotaki nokamantakotakiri paerani. Nokantakimi: “Aririka rareetakya pinampiki, paakameethatawakiri”.) ¹¹ Eenitatsi jaka eejatzi Jesoshi, iitachari eejatzi Jooshito, riwethatzimi. Rirotaki joriyopaeni omaanta ikaateeyakinani nokenkithatakotziri Tajorentsi tsika ikantari reewawenantee. Eejatzi osheki riweshiryaakaakina. Paashinipaeni joriyotatsiri tee ramitakotana. ¹² Eeniro Epaajagashi riwethatzimi eejatzi. Poñaachari pinampiki. Rirotaki kyaaryoowentziniriri Jesokirishito eejatzi. Ikantani ramanapiintziri Tajorentsi imatakayemi pikimityaari, pikameethatantyaari, eejatzi pimatantyaawori maawaeni ikowakaakimiri. ¹³ Nokantemi: kyaaryo, ikyaaryoowentziniri rirori. Eejatzi ikyaaryoowentziniri riraga raworisheeyajatz, eejatzi riraga iyeraaporeshejatz. ¹⁴ Eejatzi riwethatzimi Rookashi, riraga aawinantatsiri noneshironkaperotziri. Eejatzi riwethatzimi irira Teemashi.

¹⁵ Niwethatari maawaeni ayemijantzinkarite janta Raworisheeyaki, eejatzi niwethatawo Niijowa, eejatzi niwethatari maawaeni kemijantapiintzirori iñaani Tajorentsi janta opankoki. ¹⁶ Piñaanatawakiniri nojankinari maawaeni ayemijantzinkarite eerokakinta. Roojatzi pikanteri riraga raworisheeyajatz iñaanatawakiniri maawaeni iyemijantzinkarite rirori. Eejatzi piñaanatawakiro nojankinatziniriri irinta. ¹⁷ Iroka pikanteriri Arikiipo: “Pimonkaateniri maawaeni ikowakaakimiri Awinkatharite, eero piperawentawo”.

¹⁸ Naaka Paaworo nojankinatakimiro nakoki: “Nowethatzimi”. Eenirona no-jeeki jaka omonkyaagementotsikika, eero pipeyakotziro. Nokowaki ineshironkatemi Tajorentsi.

Ari okaatzi.

Naaka jankinateeyimironi:

Paaworo

RITAKANARI PAAWORO ROJANKINATZINIRI TEJAWOONIKAJATZI

¹ Nokoyi niwethatemi eerokapaeni, noyemijantzinkarite, maawaeni aapatziyariri Jesokirishito janta Tejawoonikakinta. Naaka jaka Paaworo, notsipatari Shiirashi eejatzi Temoteeyo nojankinatzi miro iroka. Tema eeroka sheninkateeyakaririni Pawa Tajorentsi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito. Nokowaki ineshironkatapiinteeyemini eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini.

Riraga tejawoonikajatzi osheki rameentari Jesoshi

² Nokantatyeyyaani nopaasonkitziri Tajorentsi: nopaasonkitawenteeyimini eejatzi nokantani namaniri ramitakoeyemini. ³ Nokenkithashiryaaapiintzimi osheki paapatziyeyakarini Pawa, rootaki panantanakanariri maawaeni ikowakaakimiri. Eejatzi nokenkithashiryaaakimi pineshironkateeyirini, rootaki pamitakotantariri paashinipaeni atziri, pikyaaryoowentziro, eejatzi pinintashiryaaawakaaka. Eejatzi nokenkithashiryaaakimi pikyaaryoowentziro pameentakari Awinkatharite Jesokirishito, paamaantaperotariri ipiyee. ⁴ Noyemijantzinkarite, ikantani ineshironkatakimi Tajorentsi. Niyotaki riyoyeeyakimini, rootaki reentsitetanteeyakimirini. ⁵ Piyoteeyakini paerani nokamanteeyakimini tsika pikantyaari pawijakotanteeyarini, tee nokantashitzimi. Iyotaakimi Ishire Tajorentsi kyaaryooperotakikya nokantakimiri. Eejatzi piyotzi okameethataki maawaeni nanteeyakirini, rootaki piyotantakari kyaaryooperotakikya okaatzi nokantakiri.

⁶ Oetarika piñaakotakinari nantakiri naari, aritaki pikimitanteeyakinari eerori, paapatziyawo ikantziri Awinkatharite Jesoshi. Pikemaperotantari ikantziri irira, pameentakari roojatzi pikimitakari. Osheki rowashironkaakimi kaari aapatziyari, omaanta eekiro piweshiryaaanakitya; kaari pikantashiretzi, iweshiryaaakaakimi Ishire Tajorentsi. ⁷ Kameetha pijeekaki, rootaki ikowantakari ikimitemi maawaeni ayemijantzinkarite janta kipatsikipaeni owaero Masherooniya eejatzi Akaaya. ⁸ Aritaki powaaganakiro ikantziri Awinkatharite. Tee apaniroeni ikemakotakimi riraga masherooniyajatzi eejatzi Akaayajatzi, inta ikemakotakimi maawaeni paashinipaeni atziri paapatziyaperotakari Tajorentsi. Iroñaaka tee nokamantziri naari, rooma riyotakotakimi paapatziyari Jesoshi, ⁹ eejatzi ikenkithatakotashiteeyakimini. Riyoteeyakini maawaeni atziri paerani niyaatantashiteeyakimirini, niyotaakotakimiri rirori kameetha. Riyotaki pookaeyakironi maawaeni piwetsikashitawitari piitajorentsiwitari, roojatzi pameentakari Tajorentsipero, riraga Añaaperotatsiri. Iroñaaka paapatziyeyaarini apatziro irinta: pikyaaryoowentziniri ikowakaakimiri. ¹⁰ Eejatzi ikenkithatakotashitakimi pikantyaani paamayari riraga Itomi Tajorentsi. Arimachee ipokae, ipoñaakya jenokinta. Ikamaki paerani, ijeekaki 3 kitejiri omookinta. Roojatzi ipiriinteeri Tajorentsi, rañaakagaeri, roojatzi roenokantanaa jenokinta, eejatzi ipiyee iinja. Ari rowashironkagaeyerini iinja maawaeni kaari aapatziyari, omaanta ero athaawantari, tema rowawijaakotakae riraga Jesoshi maawaeni aari, riraga aapatziyaperotariri.

2

Oetaka rantziri riraga Paaworo Tejawoonikaki

¹ Piyotaki, noyemijantzinkaritepaeni, aririka nareetanteeyakimirini niyoteemi, tee natsipetashitawo. ² Piyotaki paerani tekirani niyaatzini pinampiki, ikijayitakinani janta Jiriposhiki, osheki nokemaatsitashitakawo eejatzi ishironteetawentakinani

inji, inji, inji. Omaanta ramitakotakina Tajorentsi imatakaakinawo rootaki kaari nothaawanta inta niyotagaeyakimini maawaeni ikantziri Jesokirishito. Eejatzi osheki ipiyathatakina janta pinampikinta, omaanta omatakaakina Ishire niyotaakotakimiri riraga Jesokirishito. ³ Eejatzi piyotaki kameetha nokenkithatakaakimiro ikantziri Tajorentsi, tee nokompitawo. Tee namatawitzimi, inta niyotaakimi kameetha: tee notheeya. ⁴ Omaanta iñaantakina rirori nokemijantaperotziririka. Tema iñaakina nantakiro, rootaki rotyaanantakinari nokamanantzimiri. Tee nokowashitawitari iñaaperotena atziri, inta apatziro nokoyiri Tajorentsi iñaaperotena nokameethashiretzi. Rooma riyotzi irintapaeni maawaeni oetarika akenkithashiryaari. ⁵ Eejatzi piyotzi tee nokoyi kameetha niweshiryaashiteeyemini namatawitantemiri, tee nokantashitzimi: “Pikameethaperoeyakini”. Tee nokowashita piyorikite. Riyotzi Tajorentsi nokantzimiri kyaaryooperotatsiri. ⁶ Tee nokowashita piñaaperotena eeroka, eejatzi tee nokowaki iñaaperotena paashinipaeni atziri. Omawitya naaka rotyaantanewo Jesoshi, ⁷ rootaki okameethatantawitari nokantemimi: “Piñaaperotena”. Omaanta tee nokowaki. Tee nokimitari peewatzinkarite. Okimitaka aririka othoteeri tsinani eentsite oteni, oneshironkatantariri, eejatzi nokimitakaapaakimi, noneshironkatakimi eerokapaeni. ⁸ Osheki nonintaperoeyapaakimini, rootaki niweshiryaantapaakari nokamanantapaakimirori okaatzi ikantziri Tajorentsi. Eejatzi nokyaaryoowentzimi namitakotakimi paapatziyaperotari Jesoshi. Iroñaaka oetarikapaeni nantayitakirini, nokantani nokenkithashiryaapiintzimi.

⁹ Pikenkithashireeya, noyemijantzinkarite, nojeekantzimotakimiri osheki nantawaetakiroña kitejiriki eejatzi tsiteniriki, oshekini nomaakotaperotakiwee. Tee nokoyi nonetheemi koetyeemotanari, rootaki nantawaetantari nopinatantyaawori koetyeemotanari. Tee nokoyi pipomeentsiwentenawo eerori pipashitayitenani oetarika. Nantawaetaki eenironi nokamanteeyakimironi ikantziri Tajorentsi. ¹⁰ Piñeeyakinani naapatziyaperotakari Jesoshi, nomonkaatakiro ikowakaakinari rirori. Rootaki kameetha nojeekantakari, tekatsi kaari kameethatatsi nantziri, tekatsi nantani. Eejatzi iñaakina irira, kameetha nojeekimotakimi eeroka noyemijantzinkarite. ¹¹⁻¹² Iroka noshiyakaawentemiri: tema kameetha riyoteeri shirampari reentsitepaeni. Piyoteeyakini nokimitakaanteeyakimini neentsitepaeni, nokanteeyakimini paapatziyari Jesoshi, niweshiryaakagaeyakimini, eejatzi niyotaakimi kameetha pijeekaeyeni ikimoshiryaawentemiri Tajorentsi. Tema ikowakaakimi pathaagakotyaari rirori reewawentemiri. Eejatzi iinja pijeekimotantyaariri janta ipankokinta, janta ishikiryakoeyininta maawaeni. ¹³ Paerani, nokenkithatakaantapaakimirini, paapatziyaperotawakawo ikantziri Tajorentsi. Tee piitashitawakawo ro nashi nokantziri, inta piyotakiro rooperotatsiri ikantziri irira. Tema kyaaryoopero ikantziri eejatzi paapatziyeeyakawoni, rootaki opaashinitakaantakimiri, owameethashiryaantakimiri pishireki. Rootaki nokanantakariri Tajorentsi: “Ariwee, raapatziyawo tejawoonikajatzi pikantziri”. Aritaki nokantani nokantapiintziri.

¹⁴ Ari, noyemijantzinkarite, pikimiteeyakarini riraga aapatziyariri Jesokirishito janta Joreeyaki. Ikiyeeyakirini ijoriyyotzinkarite ayemijantzinkarite janta, eejatzi ikimiteeyakimini kaari aapatziyariri rirori jaga pinampiki, ikiyeeyakimini. ¹⁵ Rowamaakaanteeyakirini joriyyo Awinkatharite Jesoshi, eejatzi itakaworini ichariniiteni paerani rowamagaeyakirini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Eejatzi rirotaki riraga joriyyopaeni janta ikimitakina naari, ikijakina. Jee, rookakina romishiyakina, tee ikowakaana nonampijatzityaari. Tee okameethatzi rantziri, tee inimotziri Tajorentsi: tema ikiyeeyakirini rirori maawaeni kaari joriyyotatsi. ¹⁶ Jee, osheki ithañaakotapiintawitakina nokenkithatakayemi eeroripaeni, rooma eeroka kaari joriyyotatsi. Tee ikowakagaeyawitzimini paapatziyawo ikantziri Jesokirishito

rowawijaakotantemiri Tajorentsi. Eekiro riyaatatzi rantziro kaari kameethatatsi, omaanta iroñaaka ikijiri irira, kyaaryo rowashironkagaeyerini.

Ikwaki riraga Paaworo rapiiiteri iñaakiteri tejawoonikajatzi

¹⁷ Noyemijantzinkaritepaeni, osheki nokowaki añaawakaya. Tee akaatawakaawita, tee añaawakaaga, omaanta osheki nokoetyagaemi, nokenkithashiryapiintzimi. Pijeeki inteenanta omaanta iroñaaka osheki nokowakiroña napiitemi nareetaatemi. ¹⁸ Nokowaeyawitakani nareeteeyeeminimi, eejatzi nokowapiintawitaka naari niyaatashitemimi apaniroeni, omaanta rotzikaakina iwinkatharite kamaaripaeni. ¹⁹ Iinja ipokae Awinkatharite Jesokirishito. Riyotaki irira niyotagaeyakimini paapatziyaari. Aririka ipokae, nokimoshirewenteyemini eerori, tsipateeyakinariniroña akaateri aririka ikantena: “Kameetha pikenkithatakotakina eeroka piyotakaakiri raapatziyana riraga maawaeni irika tejawoonikajatzi”. ²⁰ Kyaaryo, niweshiryawentaperoyakimini eeroka iroñaaka, nokimoshireperowenteyakimini.

3

¹ Osheki nokenkithashiryawitakimi, omaanta tekatsi nokanta nareetakimi naari. Naamaaka okameethatzi nojeeki apaniroeni jaka nampitsiki oetachari Ateenashi, ² notyaanantakimiriri riraga Temoteeyo. Tema rirotaki ayemijantzinkarite; ikimitakae akenkithatakotziri ikantziri Jesokirishito riraga Owawijaakotantatsiri. Ari rareeta-paakimi rirori, ramitakotapaakimi paapatziyaperotyari Jesoshi, eejatzi riweshiryagaeyapaakimini. ³ Nokowakaakimiri eeroka eero pikantashiretanaka aririka ikijakimi atziri. Piyotzi aapatziyari Awinkatharite, rootaki akemaatsiwenantariri iroñaaka. ⁴ Paerani nareetantakimirini janta, nokamantakimini: “Aririka paapatziyari Jesoshi, rowashironkayemi theenkantatsiri”. Aritaki piyotaki iroñaaka monkaataka nokamantakimirini paerani. ⁵ Rootaki kaari nojamanitantaka nokemakotakimi, ari notyaantakiri Temoteeyo iñaantakitemiri janta Tejawoonikakinta niyotantyaari eekirorika piyaatatzi paapatziyari Jesoshi. Naamaakowitakimi iñaantawitapaakari iwinkatharite kamaaripaeni rantakaakimiro kaari kameethatatsi. Aririka pikemijanterimi irinta, natsipetashitakawomi nokantawitakimi niyotakaakimini paerani aapatziyari Jesoshi.

⁶ Ari iroñaaka ipiyapaa jaka riraga Temoteeyo. Iñaapaakimi, ikamantakotapaakimi kameetha paapatziyaperotari Jesoshi, eejatzi kameetha pineshironkaperotawakaapaa. Eejatzi ikantapaakina pikowakina piñaaperotana. Eejatzi naari, osheki nokowaki noñeemi eerori. ⁷ Eeniro nowashironkaaka jaka, ikijeetakina. Omaanta niyotaki, noyemijantzinkarite, pikantatyeyaani paapatziyari Jesoshi, rootaki piweshiryakaantakinari. ⁸ Iroñaaka nokimoshirewentakimi, kameetha nojeeki tema niyoteeyakini kyaaryo paapatziyari Awinkatharite Jesoshi. ⁹ Oshekipero nokimoshirewentakimiroña, rootaki nopaasonkitantakariri Pawa Tajorentsi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito. Tema raminakoeyakaeni maawaeni. ¹⁰ Namanapiintziri riraga Tajorentsi kitejiriki eejatzi niyankipaeteni tsiteniriki. Nokantani nokantziri: “Nokowaki potyaantena napiiteeri noñeeri tejawoonikajatzi”. Rootaki nokanantari rotyaantakina eekiro niyotanteemiri paapatziyaperotantyaariri, eerokya pitheenkashiryanta. ¹¹ Nokowaki riraga Pawa Tajorentsi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito rareetakayena janta pinampiki. ¹² Nokowaki imatakayemi kameetha pineshironkaperotawakaya, eejatzi pineshironkaperoteri paashinipaeni. Nokowaki pimonkaatena, noneshironkaperotakimi eerori. ¹³ Nokantawentakimiri nokowaki rowameethashiryaperotemi, pikimitantyaariri riraga Pawa Tajorentsi. Iinja ipokae Awinkatharite Jesoshi, itsipatyaari maawaeni aapatziyariri, riraga rowameethashireeyakirini. Aririka ipokae, nokowaki iñaaperotemi riraga Tajorentsi pikameethatzi: tema irira rirotaki Pawa Atajorentsite.

4

Okaatzi inimotziriri Tajorentsi

¹ Iroñaaka, noyemijantzinkaritepaeni, nokowaki panteeyeroni iroka nokantemiri: rootaki ikowakaemiri Awinkatharite Jesoshi. Niyotaakimi paerani tsika pikantya pijeeki kameetha, piweshiryaakaantakyaariri Tajorentsi. Tema pantapiintakiro paerani; iroñaaka eekiro piyaataperotatyee pantero kameetha. ² Piyotakiro nokaminaakimiri, rootaki riyotaakinari naari Awinkatharite Jesoshi niyotaantakimiri eeroka. ³ Ikowaperotaki Tajorentsi pikameethaperoeyeni. Eejatzi ikowaperotaki eeroka shiramparipaeni eero pishirontawo tsinani kaari piina. Eejatzi tsinanipaeni, eerokya pishirontari shirampari kaari piimi. ⁴ Inta ikowaki kameetha piyote eerori paaperotero pashi piinapero, kijokiro powaperotero, pineshironkaperotero. ⁵ Eero pikimitari kaari aapatziyari Tajorentsi. Tema osheki iñaaminthatziro tsinanipaeni. ⁶ Omaanta paapatziyaperotyaawo ikoyiri Tajorentsi, eero pishirontakotari iina paashini atziri. Aririka pantero, aritaki rowashironkaaperotakimi Awinkatharite. Tema nokamantaperotzikimiro paerani. ⁷ Ñaakiro, ikowakaakae riraga Tajorentsi antero kameethatatsiri, tee ikowakaagae antero oetarika kaari kameethatatsi.

⁸ ¿Litaka kaari raapatziyaperotantawo iroka nokantakimiri? Tee naaka ipiyathata inta ipiyathatakari riraga Tajorentsi, riroma rirotaki otyaantzimirori Ishire kameethatatsiri. ⁹ Pinintashiryaawakagaeyakani: tema rirotaki Tajorentsi iyotakimirori pinintashiryaawakaaantari maawaeni. Tekatsi okantya nojankinateemimi eejatzi: “Pinintashireeyerini piyemijantzinkarite”, tema natsipetyaawomi. Tema pikantani pinintashiryaawakagaeyakani. ¹⁰ Jee, niyotaki pineshironkatziri maawaeni masherooniya-jatzi, riraga ayemijantzinkarite, omaanta iroñaaka nokantemi eekiro piyaatatyee pineshironkaperotawakayaroña. ¹¹ Pikowakowataki pijeeki kameetha: eero pashiiriiri paashinipaeni. Eero pakita eerori inta pikenkithashiryaakotya pashi eerori. Pantawaetapiinte eerori paantyaari koetyeemotzimiri. Tema nokaminaakimironi paerani. ¹² Aririka pantero iroka, ari iñaaperotemi maawaeni kaari aapatziyariri Jesoshi, eejatzi eero okoetyeemotzimi oetarikapaeni.

Ipiriintaneerini kamaentsiri rañaagae, aririka ipokae Jesokirishito

¹³ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokowaki nokantemiro tsikarika ikanteeya riraga ayemijantzinkarite iinja, riraga kamaentsiripaeni. Nokowaki piyoperotero eero piraakoperotantari osheki. Ari papiiteri piñaagaeri. Eero pikimitari kaari iyotatsini ari ipiriinteeri Tajorentsi aapatziyariri rañagae. ¹⁴ Ayotaki ikamaki Jesoshi, eejatzi rañagae. Eejatzi ari ikimitakyaari maawaeni aapatziyariri, riraga kamaeyawiteencharini: aritaki ipiriintaneeri Tajorentsi, aririka ipokae Jesoshi itsipateeyapaeyarini. ¹⁵⁻¹⁷ Rootaki nokamantzimiri iroka riyotaakina Awinkatharite. Iinja aririka ipiyee, rotyaanteri Tajorentsi apaani jewatakaakiriri ronampirepaeni ikaemeri paashinipaeni: “Iroñaakakya piyaate pipiyoteri maawaeni aapatziyariri Awinkatharite”. Roojatzi itziwootantakyaawo itziwoore riraga jewatakaakiriri ronampirepaeni, eejatzi ikaemapaaki. Roojatzi ishaawinkantapaakyaari rirori Awinkatharite, ipoñaakya jenokinta. Tekirarika akami aaka, eero eewatziri kamayiteentsirini aate jeñokiini. Ipiriintawakyaata rañagae riraga aapatziyariri Jesokirishito. Roojatzikya aate, atsipatanakyaari kamawiteenchari. Ragaetanee janta menkoriki, atonkiyotawakyaari Awinkatharite janta. Impaete akanteetatyeeyaani kijokiro owanakiri. ¹⁸ Pikanteri maawaeni ayemijantzinkarite okaatzika nokamantzimiri rootaki piweshiryaantanakyaari maawaeni.

5

¹ Ari, noyemijantzinkarite, tee nokoyi nojankinatemirowo tsikarika okaate ipokantyaari Jesoshi, tema tee ayotzi. ² Riraga koshitantatsiri: aririka ipokapaaki ikoshite, ramawenatawo tsiteniriki eero añaatari. Eejatzi ikimitapaakya Awinkatharite, romapokashitapaakae tsikarika ikaate ipiyanteeyari: tema piyoteeyakironi iroka, rootaki nokamantakimiri paerani. ³ Aririka ikante atziri: “Iroñaaka kameetha ajeeki, tekatsi antenani”, roojatzi romapokapaakiri rowashironkaapaakiri Tajorentsi, eero imatziro ishiyaapithatari. Ikimityaawo tsinani motzitatsiri, omapokapaakiro atsikamoonthatapaakiro, tekatsi okantya oshiyaapithatyaawo atsikamoonthatakirowa.

⁴ Omaanta eeroka noyemijantzinkarite, piyotaki tee okimitzimotzimi pijeeki tsiteniriki romapokantapaakimiri Awinkatharite. Aririka ipokae, omawitya romapokapaakimi, eero roshiyakaantapaakimi koshitantatsiri romapokapaakimi. ⁵ Aritaki piyotaki, okimitzimotzimi eeniro pijeeki kitejiriki pantziro kameethatatsiri, rooma eeroka reentsite Tajorentsi. Tee akimitari kaari yotziriri Tajorentsi. Okimitzimotari irirapaeni ijeeki tsiteniriki rantziro kaari kameethatatsi. ⁶ Okimitaka imaakotapiintziri Awinkatharite riraga kaari aapatziyariri, tee ikenkithashiryaaakotapiintari, okimitzimotakari imaakitzi tsiteniriki. ⁷ Tema imaapiinteetzi tsiteniriki, ishinkitapiinteeta tsiteniriki. ⁸ Omaanta aapatziyariri Jesoshi rootaki akinakinapiinte kitejiriki, eero antziro kaari kameethatatsi, eero ashinkita. Aririka romanatapiintya joraaro paerani, ikithaatanakyaawo kijokiperotatsiri, eejatzi iitoki. Rameentakawo, eero rojanaryaakotantari rojataamentoki owamaerinimi. Thame akimiwityaari irintapaeni omaanta thame ameentyaari Tajorentsi, rowakowenteeta: aapatziyariri, anintashireperoteri, tema ayotaki aritaki rowawijaakotakae, rootaki kaari raawyaantee aaka riraga kamaari. ⁹ Tee ikoyi Tajorentsi rowashironkae aari, inta ikowaki rowawijaakotee aririka aapatziyaari Awinkatharite Jesokirishito. ¹⁰ Ikamawenteeyakaeni maawaeni, añaatari eejatzi kamaentsiri, atsipateeyantyaaririni rirori maawaeni. ¹¹ Rootaki nokananteemiri: piyotaawakagaeyani maawaeni piweshiryaaantyaari, piyoperotantyaari. Rooma aritaki panteeyakironi iroñaaka.

Oetaka ikowakaakiriri Paaworo ranteri aapatziyariri Jesoshi

¹² Noyemijantzinkarite, pipinkathateeyerini maawaeni iyotakaakimiri paapatziyariri Jesoshi, rooma ikyaryoowentzimirowo maawaeni. Riroma rirotaki Awinkatharite otyaantakiriri, rootaki reewawenantakimiri eejatzi riyotaagaantakimi. ¹³ Kameetha rantawaetapiintzi, rootaki okameethatantari piñaaperoteri, pineshironkaperoteri. Eejatzi nokowaki kameetha paakameethateri paashinipaeni, eero pikijawakaa. ¹⁴ Eejatzi nokantaperotemi, noyemijantzinkarite, nokowaki pikanteri perantzi rantawaete, eero iperata. Riraga owashiretzinkari piweshiryaaakyaari. Pikenkithatakayeri kaari aapatziyariri Jesokirishito. Eentsikiroweni piyoteeri maawaeni, eero pikijathatziri. ¹⁵ Aririka rowashironkaemi ikijemi eero pipiyatari, inta maawaeni pikantyaani pineshironkatawakaapiintya eejatzi pineshironkatapiinteri maawaeni paashini atziri. ¹⁶ Pikantyaani pikimoshirewentereri Tajorentsi. ¹⁷ Eekiro piyatatyee pamanapiinteri irira. ¹⁸ Oetarika ikanteetemiri, pikanteri: “Ariwee, Pawa, rowashironkaetenaata inta eeroka nokimoshirewentzimi”. Rootaki ikowakaakimiri riraga Tajorentsi, tema eeroka aapatziyariri Jesokirishito.

¹⁹ Eero pithañawo Ishire Tajorentsi yoteemi, eero pipiyathatawo. ²⁰ Eero pitheenkirowo iñaani Tajorentsi ikamanteetemirika. ²¹ Omaanta piñaantaperotawakyaawo maawaeni riyoteemimi paashinipaeni. Aririka okameethaperote, ari paapatziyawakyaawo. ²² Pithañapithatyaawo maawaeni kaari kameethatatsi.

Riwethateeyanaarini Paaworo

²³ Ashi royiroyi riweshiryaakaakae Tajorentsi. Nokowaki rowameethashiryaaperoeyemini. Nokowaki ramitakotemi powameethatero maawaeni oetarika pikenkithashiryaapiinteri, eejatzi imatakayemiro powameethatero maawaeni oetarika pantapiintziri. Kameetha ikempoyeemi roojatzi ipokantyaari Awinkatharite Jesokirishito. ²⁴ Paerani riyoyaakimi riraga Tajorentsi. Iroñaaka eero ramatawiteeyemini, aritaki rantakiro maawaeni ikanteeyakimirini, rowameethatero. ²⁵ Noyemijantzinkarite, nokowaki pamanapiinteeyerini Tajorentsi imatakayena naari okaatzi ikowakaakinari. ²⁶ Kameetha pikanteri maawaeni ayemijantzinkarite janta niwethatari. ²⁷ Eejatzi nokowakaakimi piñaanateniri maawaeni ayemijantzinkarite iroka nojankinatakimirika; rootaki ikowakaakimiri Jesokirishito. ²⁸ Nokowaki ikanteetatyeyaani ineshironkateeyemini irira Awinkatharite Jesokirishito.

Ari okaatzi iroka nojankinatakimirika:

Paaworo

RAPIITAKIRO ROJANKINATZINIRI PAAWORO TEJAWOONIKAJATZI

¹ Nokoyi niwethatemi, noyemijantzinkarite, maawaeni aapatziyariri Jesokirishito janta Tejawoonikakinta, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka jaka Paaworo, nokaatakiri Shiirashi eejatzi Temoteeyo nojankinatzi. Rooma eeroka aapatziyariri Pawa Tajorentsi eejatzi paapatziyari Awinkatharite Jesokirishito. ² Nokowaki ineshironkapi-inteeyemini eejatzi ijeekakagaeyemini kameetha irirapaeni.

Ipaasonkitakotakiri Tajorentsi tejawoonikajatzi

³ Okameethatzi nopaasonkitakowentapiintzimi, noyemijantzinkarite. Nokantapiintziri Tajorentsi: “Ariwee, Pawa, eekiro riyaatatyee raapatziyaperoyanakimini riraga tejawoonikajatzi eejatzi eekiro riyaatatzi roshekyaanaka ineshironkaperotawakaanaka”. ⁴ Kyaaryo, aririka nopiyoteeyirini paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi nokantziri: “Pikantyaani paapatziyari Jesoshi. Osheki ikijeetzimi eejatzi osheki rowashironkaetakimi, omaanta tee pipakayiro paapatziyari irira”. ⁵ Ñaakiro, kameetha reewatawentzimini Tajorentsi. Omaanta ishinetanteeyakimirini pikemaatsitakawo maawaeni iroka, pikameethashiryaaantyaarikya pitsipateeyantyaaririni janta ipankokinta.

⁶ Ikameethataperotaki Tajorentsi: aritaki ipiyakowentakimi Tajorentsi riraga owashironkagaeyakimirini, aritakikya iñaashityaawoota iroñaaka. ⁷⁻⁸ Iroñaaka rowashironkaanteetawitakimiri, omaanta iinja aririka ipokae Awinkatharite Jesoshi, pikaatena naari ijeekakaakae kameetha, roojatzi eerokya akemaatsitakawo. Iinja romapokapae rirori, ipoñaanakya jenokinta, itsipatapaakyaari ronampiripaeni shintsitaperotatsiri. Ishipakiryapaaki, ikimitapaakyaawo paamari. Kameetha itsipatee ijeekakaakae omaanta rowashironkaapaakiri riraga maawaeni kaari kowatsiri riyoteri Tajorentsi, eejatzi maawaeni kaari aapatziyawori ikantawitariri. ⁹ Ikanteetatyeyaaani ikemaatsitakayaari irirapaeni riraga Tajorentsi janta paamarikinta kaari tsiwakanitatsinikinta. Eeroroña iñiiri riraga Awinkatharite. Kyaaryo, eero iñiiri reewaperote, eero iñiiri itajonkaperotantayitini. ¹⁰ Aririka ipokae Awinkatharite, maawaeni aapatziyariri ikimoshirewentawakiri iñaaperotawakiri rirotaki rioperori. Eejatzi pikaateeyerini eerori, rooma paapatziyeyawakawoni paerani maawaeni nokantakimiri. ¹¹ Ari riyoyaakimi Tajorentsi, rootaki nokantani namanakotapiinteeyemirini. Nokantziri imatakayemiro pikameethatantyaari rootaki iñaaperotantemiri pikameethatzi. Eejatzi nokantapiintziri imatakayemiro maawaeni kameethatatsiri ikowakaakimiri pikyaaryoowenteniri. Eejatzi nokantapiintziri itajonkawentemi pimataperotantyaawori ikantakimiri, tema paapatziyaperotakari. ¹² Roojatzi aririka iñaawaemi atziri pikameethatanaki, iñaaperotantyaariri riraga Awinkatharite Jesokirishito. Riyotzi atziri eeroka aapatziyariri, rootaki iñaaperotantemiri. Rooma osheki ineshironkatakae Tajorentsi eejatzi Itomi.

2

Ipokapae Jesoshi

¹ Ari piyotaki, noyemijantzinkarite, ipiyapae Awinkatharite Jesokirishito. Ipokaerika arimache ipiyotakaapaakae aakapaeni akaatantyaariri. Iroñaaka nokoyi nokantemi: ² eero powashiretakota, eejatzi eero pithaayi. Aririka ikanteetemi: “Iyotaakina Ishire Tajorentsi, pokaki Awinkatharite”, eero paapatziyawo. Aririka ikanteetemi: “Noñaakiri naari”. Aririka ikanteetemi: “Noñaakiro rojankinari Paaworo okantzi areetapaaka

Jesokirishito”, eero paapatziyawo. Tema ikantashita. ³ Ramatawiteetzimikari. Eero paapatziyaneentawo ikantemirika. Tekira omonkaata ipokantyaari riraga Jesoshi. Tekirani ipoki, rityaawo oshekini atziri ikijeri riraga Tajorentsi, ipiyathatyaari. Roojatzi ipokantapaakya irinta shirampari riraga jataperotatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini, riraga jewatziriri maawaeni piyathatariri Tajorentsi. ⁴ Ari ikoyi rirori ipakaakayeri maawaeni aapatziyariri Jesoshi, eejatzi ipiyathatakari Tajorentsi, ikantzi: —Naaka jewawentziriri maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Naaka osheki notajorentsi-taki, kameetha pipinkathatena naaka. Tema naaka Tajorentsipero.

⁵ Tema pikenkithashiriiro paerani nareetantakimirini nokantakimironi maawaeni iroka. ⁶ Iroñaaka piyotaki ipokemi riraga piyathaperotariri Tajorentsi, omaanta iroñaaka eenitatsi thañaakariri rirori, rootaki kaari omonkaatanta kitejiri riyowantyaari. ⁷ Eeniro rantawitakari iroñaaka riraga piyathatapiintariri Tajorentsi, omaanta imanakiro rantziri. Tema tee okameethatzi okaatzi rantziri. Omaanta eenitatsi thañaakariri iroñaaka rowaga Ishire Tajorentsi, rootaki kaari riyowanta rirori. Aririka omonkaatya kitejiri ipokantyaari, ari ishinetakiri iroñaaka riraga thañaakariri, ⁸⁻¹¹ roojatzi ipokaperotantapaakya rirori. Ramitakotakiri riraga Jatanaashi rareetantari rirori, roshiyaakotapaakyaari irira. Eenitatsi ishintsinka, osheki ramatawitante aririka itajorentsijeempiyaawitapaakya. Ikwaki atziri rotsikaneeyawakyaariniroña. Rantapiintero kaari kameethatatsi ramatawiperotantyaariri maawaeni jatatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Kyaaryo, tee ikowaki riyotero rooperotatsiri owawijaakoterinimi. Aritaki ishinetakiri Tajorentsi ramatawiteri raapatziyawo theeyaantsi. Aririka ipiye riraga Jesokirishito ishipakiryaakotapaakiri, roojatzi rowamaantapaakyaari itajonkapaakiri itajorenkaki. ¹² Roojatzi rowashironkaeri Tajorentsi maawaeni kaari aapatziyawori kyaaryooperotatsiri riraga weshiryaaawentawori kaari kameethatatsiri.

Eekiro piyaatatye pameentyaari Jesokirishito

¹³ Omaanta ineshironkatzimi riraga Pawa Tajorentsi. Kyaaryo noyemijantzinkarite, paerani peroroña riyoyaakimi rowawijaakotantakimiri. Owameethataperoeyakimi Ishire, eejatzi paapatziyakawo kyaaryooperotatsiri, rootaki rowawijaakotantakimiri, rootaki nokanantapiintariri: “Ariwee, powawijaakotakiri tejawoonikajatzi rootaki ikameethatantakari”. ¹⁴ Nokamanantakimirori ikantziri Tajorentsi, pikemaperotakiro ikowantakimiri rowawijaakotantemiri. Ikwakimi pikimityaari Awinkatharite Jesokirishito, pikaateri peewawenante. ¹⁵ Ari, noyemijantzinkarite, pikantyaani paapatziyaperotyaari Jesoshi. Eero pipeyakotziro maawaeni niyotaakimiri paerani nareetantakimiri. Eejatzi eero pipeyakotziro maawaeni nojankinatakimiri. ¹⁶ Osheki ineshironkatakae Awinkatharite Jesokirishito eejatzi Pawa Tajorentsi. Ikantyaani riweshiryakaakae. Aririka owashironkaya omaanta ineshironkatakae rootaki ayotantakari imatakaakaero maawaeni ikantakaeri. ¹⁷ Nokowaki riweshiryakagaeyemini pajankaneki. Eejatzi nokowaki imatakagaeyemironi eekiro piyaatatzi pantapiinteeyeroni oetarika kameethatatsiri eejatzi pikanteeyeroni oetarika kameethatatsiri.

3

Paashini ikowakaakiriri Paaworo aapatziyariri Jesoshi Tejawoonikaki

¹ Noweyaantemiro, noyemijantzinkarite, nokoyi pamanakoeyenani Awinkathariteki imatakayenawo nokyaaryoowenantyaawori nokamanteri paashinipaeni ikantziri, eejatzi ipinkathatantyaariri maawaeni kemawakirori, ikimitemi eerori. ² Eejatzi pikanteri rirori rowawijaakowentenari irintapaeni kijapiintanari riraga kowatsiri rowashironkaena. Jee, kaari maawaeni atziri kowatsiri rameentyaari Tajorentsi. ³ Omaanta eero ramatawitzimi Awinkatharite, kameetha pameentyaari. Ishintsitakayemi pajankaneki piyeekantyaari kameetha, eejatzi raakowentemi, eero ishinetziri

iwinkatharite kamaaripaeni rantakayemiro oetarikapaeni. ⁴ Pameenteeyarini Awinkatharite ramitakoteeyemironi pantapiintero maawaeni nokaminaakimiri paerani. Aritaki pikantyaani pikemijantaperotena. ⁵ Nokowaki Awinkatharite Jesokirishito imatakayemiro piyoperotero inintashireperotzimi Tajorentsi eejatzi piyote ikantyaani ikyaaryoowentziniri irira maawaeni ikowakaakiriri. Nokowaki imatakayemiro pikimityaari.

⁶ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, ikowakaakina riraga Awinkatharite Jesokirishito nokaminaaperotemi iroka ikowakaakimiri: aririka iperatakya piyemijantzinkarite, eero pikimitari. Tee nokimitari naari, piñaakina tee noperata naaka. ⁷ Piyotaki okameethatzimotzimi pikimitena naari. Paerani nareetantakimiri, tee noperata. ⁸ Aririka pipakinawo nowari, nopinatakimiri. Arimache noshintsitzi nantawae-tapiintaki kitejirikipaeni eejatzi tsitenirikipaeni. Nokyaaryoowentakiro nantawae-taki eenitatsi koetyeemotakinari: tema tee nokoyi opomeentsitzimotemi eerori. ⁹ Okameethatawitaka nokowakotemimi oetarikapaeni, omaanta nokoyi niyotayemiro okameethatzi pantawaetapiinte, eero piperata. ¹⁰ Nareetantakimiri nokaminaapero-takimi aririka eenitatsi kaari antawaetatsiri, eero pipiri royaari. ¹¹ Nokemakotakiri ari pikaatakiri perantzi. Tee rantawaetzi, inta ikinashita iñaawaetashita, wero, wero, wero. Tee okameethatzi iroka. ¹² Tema iñaakae Awinkatharite Jesokirishito, rootaki nokaminatzimirori iroka. Pikantaperoteri rirori imaerite, kameetha rantawaete rowantyaari.

¹³ Noyemijantzinkarite, eero piperatawo pantapiintero kameethatatsiri. ¹⁴ Piyoteri piyemijantzinkarite riraga kaari kemijantaperoteroni iroka nojankinatzimiri. Eero pitsipatari, rootaki ipashiwenantanakyaari. ¹⁵ Omaanta eero pikijiri, inta kameetha piyotaaperoteri, tema rirotaki piyemijantzinkarite. ¹⁶ Tema kameetha ijeeki Awinkatharite, iroñaaka nokowaki ijeekakagaeyeni kameetha maawaeni kitejiriki, tsikarika pijeekaeyini. Nokowaki kijokiro rowapiinteeyemini.

¹⁷ Naaka Paaworo wethatzimiri. Nojankinatzimiro iroka nakoki: “Niwethatemi”; kaari paashini atziri. Aritaki nametakawo, aririka nojankinatapiintziniri ayemijantzinkarite, nojankinatziniri naaka nowaero: kaari paashini atziri. ¹⁸ Nokowaki ineshironkatapiintemi Awinkatharite Jesokirishito.

Ari okaatzi iroka nojankinatakimiri:

Paaworo

RITAKANARI PAAWORO ROJANKINATZINIRI TEMOTEEYO

¹⁻² Nokoyi niwethatemi, Temoteeyo, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo jankinatimirori iroka; rotyaantakina Awinkatharite Jesokirishito nokenkithatzi, eejatzi rotyaantakina Pawa Tajorentsi. Rirotaki rirori matzirori rowawijaakoeyeeni, tema ayoperoeyini tekatsi paashini owawijaakotantatsini. Naapatziyakaakimini paerani, rootaki noshiyakaanantakimiri notyomipero. Nokowaki ineshironkatemi Pawa, ikaminthayemi, eejatzi kameetha ijeekakayemi. Eejatzi nokowaki ikimitakayemi Jesokirishito.

Kyaaryoowa, ramatawitzimikari yotaawitantachari rojankinarini Moeseeshi

³ Niyaatantakari Masherooniyaki, nokaminaaperotanakimi: “Pijeekawakiita jaka Ejeesoki”. Nokowakaakimi pikanteeyerini amatawitantatsiri: “Eero piyotaantziro theeyaantsi”. ⁴ Pikanteeyerini ayemijantzinkarite: “Eero pikemijantashitawo ikenkithatashitayitarini”. Pikanteri eejatzi: “Eero paapatziyari ikenkithatakotashitayitarini maawaeni paejatotatsiri. Patsipetashitawokari paamaashitayityaawoni oetarikapaeni. Tekatsi okantemi irokapaeni iyotagaeyemini. Eeniro ikowakaakaeri Tajorentsi: aririka aapatziyaari, ari riyotagaeyakaeroni”. ⁵ ¿Oetaka nokaminaantzimirori iroka? Rootaki nokamanantzimirori nokowaki pikameethashiretanee, nokowaki pijeeki kameetha, eerokya poshiyakaawaetashita pantero, inta kameetha paapatziyaperotanakarini Jesoshi. Aririka panteeyakironi iroka, aritaki pimatakiro eejatzi pinintaperoeyaperoterini kameetha paashinipaeni. ⁶ Eenitatsi apanipaeni kompitayitakaworini, ikenkithatakotashitayitawoni riraga kaari riyotayitzini, ratsipetashitakawo ikantawitakariri. ⁷ Ikwawitawitani riyotaanteromi ikantakaantziniri Moeseeshi, omaanta tee riyoperotziro ikantawitari. Tee riyoperotziro oetarika iñaawaetashita, wero, wero: roshiyakari tsirotzi.

Ikenkithatakotziro kaminagaantsi rashi Tajorentsi

⁸ Ayoteeyini okameethatzi kaminagaantsi rashi Tajorentsi, omaanta akompitawokari. ⁹ Piyoperotawakiro iroka nokamantemiri: aakateeyakini rowameethatani Tajorentsi, tee aaka rojankinateeteni, inta rojankinateetziniri kaari kemijantaperotzirori kaminagaantsi, riraga piyathatariri, kaari aapatziyariri Tajorentsi, antapiintzirori kaari kameethatatsi, kaari kameethatatsiri, kaari pinkathaterini Tajorentsi, owamayitziririni ashitariri, owamaantashitachari, ¹⁰ mayempiriite eejatzi mayempiroete, antatenkatawakaenkari ishiramparinkaeteki, antatenkatawakaenkawo otsinaninkaeteki, noshikantatsiri, theeri, theyawaetashitachari, maawaeni. Eejatzi rojankinatziniri maawaeni kijayitziririni riraga iyotaantayitzirorini kameethatatsiri. Tema riro Tajorentsi jankinatakaakiririni Moeseeshini. ¹¹ Kameetha iroka niyotaaantziro. Rotyaantakina Tajorentsi nokamantakoteri irira, riyotzi nomatakiniri ikan-takinari. Kameetha iroka nokamantakotziriri: tema ikameethataperotzi irira.

Ikaminthaakiri Tajorentsi riraga Paaworo

¹² Riyoyaakina Awinkatharite Jesokirishito nanteniri oetarikapaeni ikowakaakinari. Riyotaki nomonkaateniri maawaeni: riyotaki eero namatawitziri. Eejatzi imatakaakinawo nantayitziririni, rootaki nokanantariri: “Ariwee, pimatakaakinawo”. ¹³ Paerani nokantzimatawitarini, nokantakaaperotzimowitarini, eejatzi nokijeeyawitarini maawaeni aapatziyariri. Omaanta tekirani niyotawitarini Jesokirishito, tekirani naapatziyawitarini. Tee niyotawitani oetarika nantayitzirini, rootaki ikaminthaantakinari. ¹⁴ Ineshironkaperotakina osheki Awinkatharite: riyotaakina

naapatziyari Jesokirishito, eejatzi riyotaakina nonintaperotziri. ¹⁵ Kyaaryootaki iroka nokamantemiri, kameetha paapatziyawakyaawo. Ipokapaaki jaka kipatsikika Jesokirishito rowawijaakoeyakirini kaari kameethateeyatsirini. Nanaakoeyakimini maawaeni, tee nokameethatawitani. ¹⁶ Rootaki ikaminthaantakinari, ritakina naari reshiwentanakina, tee ikijana, omawitya naaka antzirori osheki kaari kameethatatsi. Rootaki ayotantakari eejatzi ikimiteeyerini rirori maawaeni aapatziyaariri iinja: ineshironkaeyerini, ikanteetatyeyani ijeekaperoeyantyaarini janta jenokinta. ¹⁷ Ikanteetatyeyyaani Atajorentsiti reewawenteeyakaeni aari. Tekatsi ikantya ikame. Ashi royiroyi imana. Apaniroeni itajorentsiperotzi. Thame akanteetatyeyyaani añaaperotaperoeyanakirini, akamantapiinteeyanakirini atziri ikameethataperotzi. Aritaki okantyaari.

Eenitatsi iroka ikantayitziririni Paaworo Temoteeyo

¹⁸ Piyotaki, Temoteeyo, noshiyakaantakimi notyomi. Paapatziyaperotyaaawo iroka nonintakayemiri. Tema paerani Tajorentsi ikaminaakirini ayemijantzinkarite: “Osheki rantenawo Temoteeyo nokowakaakiriri. Roojatzi rowaagaeyantakaerorini aari”. Iroñaaka pantero ikamantakotakimiri. Piyotzi riraga joraaropaeni ishintsiwentziniri iyapitaanote oetarika ikantziriri. Iroñaaka, pikimityaari eerori, pishintsiwenteniri Awinkatharite oetarikapaeni panteniriri, ¹⁹ pameentaperotanakyaari. Aririka piyotzi okameethatzi pantero oetarikapaeni, ari pantero. Eenitatsi riraga yotawitachari rantziro kameethatatsiri oetarikapaeni, omaanta rantashitakawo kaari kameethatatsi, rootaki rookantawori raapatziyari Jesoshi. ²⁰ Aritaki rantakiro Imeneeyo eejatzi Arejaantero: rookaero raapatziyari rirori. Tee okameethatzi iroka, rootaki nokanantakariri rirori: “Rowashironkayemiita Jatanaashi; roojatzi piyotantyaari paashini ajoriiyotzinkarite eero pikantzimatzi riraga Tajorentsi”.

2

Riyotaakotziri tsika akantya apinkathatantyaariri Tajorentsi

¹ Nityaawo nokamantemiro iroka: pamaneri Tajorentsi, pikanteri ramitakoeyerini maawaeni atziri, eejatzi pipaasonkitakowenter. ² Eejatzi pikanteri ramitakoeyerini jewaperowenantatsiripaeni eejatzi maawaeni paashini iwinkatharitzinkarite, kameetha ajeekaeyantyaarini, eero añaantawo ashiiyyaagaeni. Eejatzi kameetha antaperotero aapatziyeeyarini Tajorentsi, añaaperoeyerini eejatzi akimityaari irira. ³ Okameethatzi amanapiinteri Tajorentsi, tema rirootaki owawijaakoeyakaerini, tema rootaki ikowakaakaeri. ⁴ Ikowaperotaki rirori awijakoeyeni maawaeni, eejatzi ikowaki ayoteeyeroni kyaaryootatsiri, maawaeni. ⁵ Maawaeni ajeekaeyini aari jaka kipatsikika. Omaanta apintzi Pawa Tajorentsi, ijeeki janta jenokinta. Tee añaari. Eejatzi eenitatsi apatziro apaani shirampari owaagapiinteerori iñaani: riraga Jesokirishito. Eejatzi apatziro irira rowaagakiniri Tajorentsi añaani aari, asheninkatantakariri. ⁶ Riraga Jesokirishito rirootaki kowashiteenchari, ikantzi: “Nokowaki nokamawenteeyerini maawaeni atziri nopinawenteniri kaari kameethatatsiri rantziri nowawijaakoeyantyaaririni”. Ari imatakaeniro ayoteeyantakaririni. ⁷ Iitakina kenkithateroni iñaani, eejatzi rotyaantakina niyotagaeyerini maawaeni paashinijatzitatsiri atziri raapatziyawo iroka kyaaryootatsiri. Tee notheeya, kyaaryootaki iroka nokantzimiri.

Tsika akantyaari akenkithatakayeri Tajorentsi

⁸ Ari nokowaki amaneeyerini Tajorentsi, maawaeni. Aririka amaneri, kameetha ajeekaeyeni: tee okameethatzi akijeri paashinipaeni, tee okameethatzi atheenkeri Tajorentsi. ⁹ Eejatzi nokowaki okithaatya tsinani kameetha, omaanta tee riro okithaatashityaari shiramparipaeni iñaawenatantyaawori eejatzi tee okameethatzi okenkithashiryakaarikari shirampari kaari kameethatatsi.

Tee okameethatzi otzipiyakaantero oeshi iñaawenatanteetyaawori, eejatzi tee okameethatzi owaneenkashityaawo ooro, eejatzi peraata. Eejatzi tee okameethatzi okantakaaperotakayaawo oethaari pinaperotachari: iñaawenatawokari. ¹⁰ Omaanta okameethatzi oneshironkatante paashinipaeni: ari okameethatawitari anteeyeronimi maawaeni aapatziyaariri Tajorentsi. ¹¹⁻¹³ Ritakari Tajorentsi riwetsikakiri Araani paerani, roojatzi roori riwetsikakiro Eewa. Okameethatzi okemijantaperoteri tsinani shirampari eejatzi omaerite, eejatzi tee okameethatzi omperatyaari oemi, omaanta okameethatzi omaerite. ¹⁴ Tee ramatawitziri Jatanaashi Araani, omaanta ramatawitakiro tsinani, rootaki anantakawori kaari kameethatatsi: tee okemijantaperotziri Tajorentsi. ¹⁵ Omaanta aririka okaminthayeri tsinani otomipaeni, okantatyeeyaani aapatziyari Tajorentsi, onintaperoyerini osheninkapaeni, kameetha ojeeke, kameetha okenkithashiryaa, ari owawijaakotakya.

3

Tsika ikantyaari riraga jewawentziriri iyemijantzinkarite

¹ Kyaaryo iroka ikanteetziri: “Aririka ikowaki shirampari reewatakagaeyerini iyemijantzinkarite, tema okameethatzi iroka ikowakiri”. ² Aririka iiteetziri amitakoeyeririni iyemijantzinkarite, tee okameethatzi ojeeke rantani. Kameetha raye iina apaani, tee okameethatzi ishinkitya, kameetha ikenkithashiryaaanaknya, ikameethashirete, kameetha ineshironkatawakiri areetyaarini, kameetha riyotaperote riyotaante. ³ Tee okameethatzi rirapiintero kepishaaperotatsiri, tee okameethatzi ikijya; omaanta kameetha ikaminthaante, kameetha ijeeki, tee okameethatzi ikowaperoteri koriki. ⁴ Kameetha riyotaapiintero iina, kameetha riyotaapiinteeyerini reentsitepaeni raapatziyanteyaririni irirapaeni, eerokya ipiyathateeyantaririni, kameetha ijeekanteeyarini. ⁵ Eerorika imatziro raapatziyakayaari reentsitepaeni, eejatzi iina: ¿tsika ikantyaaka riyotaantyaari maawaeni riraga aapatziyeyaririni Tajorentsi? ⁶ Tee okameethatzi reewatakaante owakira aapatziyariri Jesoshi: aririka ikantakaaperotakya. Ikimitarikari iwinkatharite kamaari, ikantakaaperotaka paerani, rootaki roepiyantaariri jaawiki Tajorentsi. ⁷ Kameetha riyoteeyerini riraga kaari aapatziyeyaririni, ikanteeyeni: “Ikameethatzi riraga jewatakagaeyiririni aapatziyariri Jesoshi”. Rootaki eero imatantari ikantzimateeyerini, eejatzi eero imatantari kamaari rantakayeri kaari kameethatatsi.

Ikenkithatakotziri amitakotziriri iyemijantzinkarite

⁸ Riraga amitakotapiintziriri iyemijantzinkarite: kameetha roshiyari riraga jewawentziriri iyemijantzinkarite, ikameethashiryaaanaki. Tee okameethatzi ramatawitante. Eejatzi tee okameethatzi rirero osheki pyaarentsi. Eejatzi tee okameethatzi ikenkithashireeri koriki raapithatashitakari paashini atziri. ⁹ Kameetha ikyaaryoowentero ikemijantaperotero maawaeni riyotaayitziririni Tajorentsi, eejatzi okameethatzi riyote tekatsi rantani. ¹⁰ Pityaawo paminaperoteri, piyotaperoteri ikameethataperotzirika. Aririka piyoteeyakini ikameethataperotzi, ari pikanteri ramitakoeyerini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. ¹¹ Eejatzi okimityaari iina, okameethashiretanaki: okenkithashiryaa kameetha, tee okameethatzi okantzimatante, tee okameethatzi oshinkitya, tee okameethatzi amatawitante. ¹² Riraga amitakotantatsiri iyemijantzinkarite, kameetha raye iina apaani. Kameetha riyote raapatziyakaaperotyaari itomipaeni: iñaaperoteri irirapaeni iriri. Eejatzi kameetha riyote raapatziyakagaeyaarini maawaeni jeekimoteeyiririni. ¹³ Aririka kameetha ramitakoeyerini iyemijantzinkarite, ari iñaaperoeteri, eejatzi imatero ikenkithatakoperoteri Jesokirishito, eero ithaayi. Tema riyotzi kameetha raapatziyari irira.

Ikenkithatakotziri aapatziyeeyaririni Jesoshi

¹⁴⁻¹⁵ Nokowawitaka intsipaete nareetzipaemimi, omaanta eerorika nomatziro. Rootaki nojankinatantzimiro iroka: nokowaki piyote tsika akanteeyakani. Riyoyagaeyakaeni Tajorentsi: tema aakateeyakini aapatziyeeyaririni. Añaatsiri. Ayoteeyironi iroka kyaaryootaperotatsiri: kameetha akyaaryoowentero owaagayiteroni. ¹⁶ Kyaaryo, tee ayotashita tsika ikantari Tajorentsi, omaanta riyotakagaeyakaeni Jesokirishito. Irira rirotaki Tajorentsi, omaanta ratziritapaaki. Rowaga Ishire, rootaki iyotakagaeyeerini itajorentsitaki. Riraga ronampiripaeni Tajorentsi raminakowenteeyakirini Jesokirishito. Akamantakoeyakirini aari mawaeni kipatsikipaeni, raapatziyanteeyakaririni jeekatsiripaeni. Roenokaeri Iriri eejatzi jenokinta, kameetha ijeekapaekya.

4

Kyaaryoowa, riyotagaetzimirokari theyyaantsi

¹ Eenitatsi iroka okamantaperoeeyeni Ishire Tajorentsi. Iinja, rootzimateentsi ipokanteeyari Jesokirishito, ijeeki ookaeyerorini iroka kyaaryooperotatsiri aapatziyeeyaririni. Raapatziyari amatawiteeyeririni, riraga owaagayitzirorini riyotaayitziririni kamaaripaeni. ² Ramatawitante riraga atziri, omaanta ikimitakaantyaami aapatziyariri Jesoshi. Tekatsi ikantya riyote tee okameethatzi iroka ikantayitzirini. ³ Ithañaapiintyaari shirampari raye iina, eejatzi ithañaakyaawo tsinani aye oemi. Eejatzi ithañaapithatakaero owaeyarini owanawontsi riwetsikakaero Tajorentsi. Aapatziyeeyarini irira, ayoteeyini kyaaryootaki riyotagaeyakaerini rirori. Aritaki ikowaki apaasonkitakoteri oyaari, roojatzi owantyaari. ⁴ Okameethateeyakini maawaeni riwetsikakiri Tajorentsi. Aririka apaasonkiteri, kameetha owaeyarini, eero apinkiri. ⁵ Rowameethatantakaeniriri Tajorentsi owaeyarini. Aririka apaasonkiteri, eejatzi akenkithashireero iñaani, okameethatzi owapiinteeyaarini maawaeni.

Pikyaaryoowenteniri Tajorentsi maawaeni ikantayitzimirini

⁶ Aririka powaagaeyenirini ayemijantzinkarite iroka nokantzimiri, okameethatzi. Tema paapatziyapiintakawo, iyotaaperotakimi. Aririka piyotagaeyerini paashinipaeni nokamantzimiri, ari ikantemi Jesokirishito: “Kameetha iroka pantakinari”. ⁷ Eero paapatziyawo iroka ikenkithatashitari theyachari: tee okameethatzi pikenkithashiryaapiintero. Omaantakya pikyaaryoowentero paapatziyaperotyaari Tajorentsi. ⁸ Okameethatawita pikinawaete eejatzi pithamaete, oshintsitaperotanteeyarini piwatha; omaanta okameethataperotziroña pikyaaryoowenteniri Tajorentsi oetarikapaeni panteniriri. Eero patsipetawo roori: kameetha pijeeki iroñaaka, eejatzi kameetha pijeke inja janta jenokinta. ⁹ Kyaaryooperotaki iroka nokamantakimiri. Okameethataki raapatziyeeyawoni maawaeni atziri. ¹⁰ Apomeentsitawentakari atziri, akemaatsitawentakari raapatziyeeyantyaaririni. Añaatsiri Tajorentsi, ayoteeyini eero ramatawitee: rirotaki owawijaakoeyiririni maawaeni atziri. Kyaaryo, rowawijaakotaperoeeyirini maawaeni aapatziyeeyaririni Jesokirishito.

¹¹ Pikaminaagaeyerini atziri ranteeyeroni iroka nokantzimiri, piyotaaperoeeyerini. ¹² Eeroka ewankaritatsiri, omaanta eero pishinetayitzirini itheenkawentemiro pewankaritziri. Inta oetarikapaeni pantayitakiniririni Tajorentsi, kameetha panteeyeroni, ikimitantemiri piyemijantzinkarite: piñaawaete kameetha, pijeke kameetha, pinintaperoeeyerini paashinipaeni, paapatziyari Tajorentsi kameetha, powameethatero maawaeni pikenkithashiryaayitarini. ¹³ Iinja noñagaatemi. Iroñaaka piñaanatapiinteniri ayemijantzinkarite Iwaperite Tajorentsi, pikenkithatapiintero iñaani Tajorentsi, piyotaapiinteri. Pikanteetatyeeyaani, roojatzi nareetantapaemi. ¹⁴ Paerani ikamantakotantakimiri, eejatzi ikanantariri jewatakaantatsiri Tajorentsi

ramitakotemi, eejatzi roerikayinatakimini, rootaki omatakaantakimiri Ishire Tajorentsi. Iroñaaka eero piperawentawo iroka omatakaakimiri. ¹⁵ Pantapiintero iroka imatakaakimiri, riyotaperoyanteeyarini maawaeni atziri pantaperotakiro. ¹⁶ Pikenkithashiryaaperotero oetarika pantayiterini, eejatzi oetarika piyotaayiterini: pikyaaryoowenteeyeroni. Aririka panteeyeroni iroka, ari powawijaakotakaanteeyeroni maawaeni kemaeyemirini, eejatzi pawijakotee eerori.

5

Tsika pikanteriri paashinipaeni pisheninka

¹ Eero pikijathatziri antyashipari; inta kameetha pikenkithawaetakayeri, pikimitakaantyaari rirotaki piri eerori, kameetha pikaminthayeri. Eejatzi ewankari-paeni, pikimitakaantyaari pirementzi. ² Rowaga antyashipawo, pikimitakaantero piniro. Eejatzi ewankawopaeni, pikimitakaantero pitsiro: eero pikenkithashiryaakotawo piñaawenashiryaawo ewankawopaeni. ³ Aririka ojeekashiteeya kamatsiri oemi, teerika ijeeki paashini neshironkateroni, pineshironkaterokya eero. ⁴ Omaanta ijeekirika otomi, ishinto, rirorika ojari, kameetha ineshironkatero rirori. Rootaki ikoyiri Tajorentsi kameetha ayoteeyeni akaminthayeri asheninkapero aari. Kameetha apaeyerini ashiteeyeerini koetyeemoeyakaririni. Tema paerani ipaeyakaeni maawaeni koetyeemoeyakaerini aari. ⁵ Aririka ojeekashitaperotaa kamatsiri oemi, tee ijeeki paashini neshironkateroni, ari okameethatzi apaniroeni okenkithashiryaaperotziri Tajorentsi rirori. Okantani: tsiteniriki, kitejiriki, amanapiintziri Tajorentsi, okantapiintziri oetarika okowayitzirini. ⁶ Omaanta eeniro paashini, inashita roori: okowaki okimoshiryaashitya. Añaawitaka, omaanta eero oñaagaeri Tajorentsi, rootaki iyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁷ Pikaminagaeyerini maawaeni aapatziyariri Jesoshi ranteeyeroni iroka nokantzimiri, okantyaata eero ojeekanta rantani.

⁸ Okameethatzi aneshironkaeyerini paashinipaeni asheninka, eejatzi asheninkapero aari aneshironkataperoteri. Eerorika aneshironkatziri, eero akantzi: “Naapatziyakari Tajorentsi naari”. Teewee. Tee ikameethatzi theenkantatsiri, omaanta riyowita ineshironkatziri isheninkapero. Eejatzi aaka teerika aneshironkatziri asheninkapero aari, osheki tee akameethaperotzi, anaakoperoyakirini aaka riraga theenkawitachari. ⁹ Aririka omonkaatakiro kamatsiri oemi 60 ojarentsite, ari pikantero etakoeyarini maawaeni ayemijantzinkarite. Okameethataki eejatzi aawitani apaani oemini, tee aminapithatziri paashini shirampari. ¹⁰ Okameethatzi piñaakoteeyakironi antayitakironi kameethatayitatsirini: etakoeyakarini otomipaeni, oneshironkaeyakirini areeteeyacharini, amitakoeyakirini maawaeni aapatziyeyaririni Tajorentsi, okaminthagaeyakirini ashironkaenkari, okyaaryoowentakiro antayitakironi kameethatayitatsirini. Aririka piñaakoeyakironi antayitakironi iroka kameethatayitatsirini, ari okameethatzi pikantero etakoeyarini aapatziyeyaririni Jesoshi ashironkagaeyacharini. ¹¹ Omaanta eero pikantziro rowaga kamatsiri oemi kaari antyashipawotatsi. Okoyirikari shirampari antashityaari. Okoyikari agae eejatzi, ookaerokari aapatziyari Jesokirishito. ¹² Eewawitaka okantawitakari: “Nokemijantaperotemi”, omaanta roojatzi amatawitakiri. Rootaki rowashironkaantyaawori. ¹³ Eejatzi operatakari, okinakinayitzinikari pankotsikipaeni, okenkithawaetashitakari, wero, wero, otheeyantyaari. Okimitari tsirotzi. Okantakotashitarikari paashinipaeni, oñaawaetantawokari kaari kameethatatsi.

¹⁴ Rootaki nokowantakari agae eejatzi kamatsiri oemi tekiraatarika antyashipawote. Kameetha ijeeki eentsitepaeni. Kameetha onkotsiteniri oemi royaari, eejatzi eentsite. Kameetha ontyeero iithaari rashi rirori, okiweniri iithaaripaeni, maawaeni. Aririka kameetha ojeeke, tekatsikya ikantya atziri ikantzimaeyeroni. ¹⁵ Eejatzi rantayitakironi Jatanaashi apanipaeni: rookakagaero aapatziyawitakarira Jesokirishito.

¹⁶ Ojeekirika osheninkapero kamatsiri oemi, kameetha iyotashitya okaminthayero roori. Tee okameethatzi okanteri aapatziyariri Jesoshi: “Pikaminthagaeyeronyka eeroka”. Eenitatsi paashini kamatsiri oemi, jeekatsiri apaniroeni: tekatsi osheninkapero kaminthayeroni. Irowakya roori, kameetha ikaminthagaeyeroni riraga aapatziyeyyaririni Jesoshi.

Tsika akanteeyerini riraga jewatakagaeyerini

¹⁷ Kameetharika reewatakaantzi riraga jewatakagaeyiririni aapatziyariri Jesoshi, okameethatzi iñaaperoteri ikameethatzi, eejatzi ipinataperoteri. Kameetha ikemijantaperoteri eejatzi. Aririka ipomeentsiwentakawo riroripaeni ikenkithatzi eejatzi riyotaantzi, okameethatzi riraga aapatziyariri Jesoshi iñaaperoeyerini, eejatzi ipinataperoteri. ¹⁸ Aritaki okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Eero oojopatziri riraga waaka aatzikakitzirori teriiko, pishineteri roya. Tema raatzikakitzimiro paantyaawori okithoki”. Eejatzi okantzi: “Okameethatzi ipinateeteri riraga antawaetatsiri”.

¹⁹ Eero pikemijantashitari apaani kankotashityaarini jewatakagaeyimirini, paapatziyawokari theeyaantsi. Omaanta ikaatakirika ñaaperoterini 2, eerorika 3, ari paapatziyaawo iroka ikamantemiri. ²⁰ Kyaaryoorika ojeeki rantaperotakiri, ari pikantzi moteri janta ipiyotapiinteyaninta aapatziyeyyaririni Jesoshi: “Eero papiiteero eejatzi iroka pantakiri”. Kameetha riyoteeyeroni maawaeni aapatziyariri Jesoshi iroka pikanteriri, ikenkithashireeyantyaarini, riyoteeyantyaarini eero ranantawo rirori kaari kameethatatsi. ²¹ Ayoteeyakini ikaateeyakaeni Atajorentsite, eejatzi Jesokirishito. Eejatzi ikaateeyakaeni ronampirepaeni rirori. Rootaki nokantzimotantzimiriri eekiro piyaatatyee pikanteriri maawaeni antzirori kaari kameethatatsi: “Tee okameethatzi”. Eero pipinkathatashitari jewawentzimiri eerori. Omaanta okameethatzi piyoteeri ikoyiri Tajorentsi kimitaka piyoteeri maawaeni atziri.

²² Eero pishintsiwentziri intsipaete apaani shirampari reewawenteriri aapatziyariri Jesoshi, eero patsipetashitawo poyiniri pako iitoki. Peewate piyotaperoteri. Eerorika piyotaperotziri aririka paata rantakiro kaari kameethatatsi: eejatzi eerori eeniro pantani. Kyaaryoowa pantzirokarira kaari kameethatatsi.

²³ Eero apatziro piriro iña, omaanta pirero eejatzi awishoowaantsi oowa eechonkiini. (Iroka awishoowaantsi rootaki inashitachari pyaarentsi.) Eechonkiini okaate apaani tajo, kaari osheki. Owameethateemiroota pisheetomawoki pikatsitzira. Aapiintakimi pimakoni, omaanta oshintsiwathatakaaneemi aririka pirapiintero eechonkiini awishoowaantsi oowa, ari etsiyatakoteemi. ²⁴ Okoñaataki kaari kameethatatsi rantayitzirini apanipaeni atziri; riyoteeyakini ikantakoteri Tajorentsi: “Eeniro rantani”. Eenitatsi paashini manawitakawori rantayitzirini, omaanta iinja okoñaate eejatzi maawaeni rantayitzirini rirori. ²⁵ Eejatzi, aririka antayitakironi kameethatayitatsirini, okoñaataki apanipaeni, iñaakoteeyakaeroni atziri. Omaanta tekira okoñaate maawaeni kameethatatsiri anteeyakirini: iinja okoñaaperotaki maawaeni. Aritaki okantyaapa.

6

Eenitatsi iroka ikanteeyiririni pimantaari

¹ Maawaeni riraga omperateetari pikemijantaperoteri kameetha riraga omperatzimiri, eejatzi piñaaperotaperoteri rirori kameetha. Okantyaatakya tekatsi ikanteeteri ikantzimateri Tajorentsi, eejatzi tekatsi ikantawenteetero: “Tee okameethatzi iroka riyoteeriri aapatziyariri Jesoshi”. ² Aririka raapatziyari Jesoshi riraga omperatzimiri, tee okameethatzi pikante eeroka: “Iroñaaka eerokataki noyemijantzinkarite, amonkaatawakaaka. Eero iroñaaka noñaaperotzimi”. Omaanta okameethaperotzi pantawaetaperoteniri: tema rirotaki piyemijantzinkarite pantawaetziniri, rirotaki inintaperotanewo riraga Tajorentsi. Rootaki, Temoteeyo, piyotagaeyeririni maawaeni aapatziyariri pikanteeyerini maawaeni ranteeyeroni.

Ikenkithatakotziri iyotaantzirori theeyaantsi

³ Eenitatsi paashini atziri kinakaashitakawori riyotaantzi, tee omonkaatawo iroka niyoteeriri. Tee raapatziyawo rowaga kyaaryooperotatsiri riyotaawitariri Awinkatharite Jesokirishito. Eejatzi tee raapatziyawo iroka iyotagaeyakaerini ajeekantyaari kameetha, eero anantaneentaawo kaari kameethatatsi. ⁴ Osheki ikantakaaperota, omaanta tee añiuro riyotantari. Tee riyoperotziro. Rojampitakowentashitakawo oetarikapaeni. Iñaawaetashiwaetaka, wero, wero. Rootaki ikijashiryaaantakariri paashinipaeni, ikijathatawakaaka, ikantzimatawakaaka, raamaakotawakaaka rantakiro kaari kameethatatsi. ⁵ Ikijawakagaeyakani riraga kenkithashiriirori kaari kameethatatsi, tee ikenkithashiriuro kyaaryootatsiri. Ikemijantashijeempiyaaka, ikenkithashiryaaawitaka ari rayemi oetarikapaeni.

⁶ Omaanta aririka akemijantaperoteri Tajorentsi, eejatzi aweshiryaaawentyaari, ari ajeekaperoeyanakini kameetha. ⁷ Akoñaatantapaakari paerani, tekatsi akoñaatakaapaaki. Eejatzi okimiteeya, aririka akamae, tekatsi aanee eejatzi. ⁸ Omaanta aweshiryaaawentyaaririka Tajorentsi eejatzi eenitatsirika owaeyarini eejatzi akithaateeyarini aritapaaki, eero eekiro akowanakitye paashini. ⁹ Omaantakya riraga kowatsiri rashaagantya rantashitayitakawoni oetarikapaeni roshekyaaantyaawori rowaagawo. Omapokashitapaakari rantakiro oetarikapaeni. Tee ikenkithashireeya kameetha, ikowashitakawo kaari kameethatayitatsirini, roojatzi ikamakirika, riyaaate paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁰ Aririka akowaperotaki ashitayityaawoni oetarikapaeni, aritaki antakiro kaari kameethatatsi. Osheki aapatziyawitacharini rookaero raapatziyari. ¿Oetaka rookantawori? Tema ikowaki rashitayityaawoni oetarikapaeni, omaanta roojatzi osheki rowashireperotanakyaarõña.

Pikyaaryoowenteniri Tajorentsi pantawaeteniri

¹¹ Omaanta eeroka, pikyaaryowentziniri Tajorentsi oetarika ikantzimiri. Kyaaryoowa, piñaawenatawokari eerori oetarikapaeni. Pikowaperote pikameethataperotanaki eeroka. Pikowaperote pameentaperotyaari Tajorentsi, omawitakya pomeentsitzimotayitemirini eekiro piyaatatye pikyaaryowenteniri maawaeni ikowakaakimiri panteniriri; pinintaperoyerinirona paashinipaeni, eekiro piyaatatyee panteniri oetarikapaeni, eejatzi eentsikiroeni pantero oetarikapaeni, eero pithaakyaawentziro. ¹² Aririka opomeentsitzimotawitemi paapatziyaperotyaari Tajorentsi iroñaaka, omaanta okameethataperotzi pantakiro. Pikyaaryoowenteniri ikowakagaeyimirini. Eero pipeyakotziro iroka: pikanteetatyeeyaani pañee jenokinta. Riyoyaakimi Tajorentsi rowañaanteemiri janta. Tema rootaki pikantakiri eerori, ikaateeyakini osheki kemaeyawakimirini. Kyaaryootaki pikantakiriri. ¹³ Tema riro Tajorentsi owañagaeyerini jenokinta, maawaeni. Eejatzi paerani Jesokirishito, tee ithaawakari Poonshiyo Peraato, rirotaki owamaakaantakiriri. Ikantziri: “Kyaaryo, naaka jewawenantatsiri”. Iroñaaka ikaateeyakaeni Tajorentsi eejatzi Jesokirishito, raminakowenteeyakaeni. ¹⁴ Rootaki nokanantemirori iroka: pithotyaakiro maawaeni nokaminaakimiri, eero pikompitawo. Pikantatyeeyaani, pantaperotero roojatzi ipokanteeyari Awinkatharite Jesokirishito. ¹⁵ Riyotzi Pawa Tajorentsi tsika okaate ipokanteeyari, rirotaki kantatsini. Irira apintzi ikanta, tajorentsiaperotatsiri, reewatawenteeyirini maawaeni jewatawentawitariri atziri, reewatakagaeyirini maawaeni jewatakagaeyawitaririni atziripaeni. Thame añaaperoteri. ¹⁶ Apaniroeni irira eero ithonka, eero ikami. Janta ijeekinta ojeeki kitejirirona, tekatsi akantya aatashiteri ontsirokyaari. Tekatsi ñeerini Tajorentsi. Tekatsi akantya añaagaeyerini. Okameethatzi apinkathataperoeyanakirini maawaeni. Ikantatyaani reewatawenantzi irira, ashi royiro. Aritaki ikanta.

Eejatzi iroka ikantziriri ashaagantzinkari

¹⁷ Pikanteri ashaagantzinkari eero ikantakaaperota. Eejatzi pikanteri eero riweshiryaawentawo rashitayitarini, tema ari opeyeeya iinja. Inta riweshiryaawentyaari Tajorentsi. Ipapiinteeyakaeni maawaeni koetyeemoteeyakaerini akimoshireeyantarini. ¹⁸ Riraga ashaagantzinkari eenitatsi osheki rowaagawo. Pikamanteri iroñaaka ineshironkaeyerini ikaateeyini ijeekaeyini, osheki ineshironkateri. Tee okameethatzi ishampitsite. Omaanta kameetha ikaminthaante. ¹⁹ Aririka imatayitakironi iroka, kameetha. Ipinateri Tajorentsi iinja janta jenokinta, janta ikanteetateyeyaani rañaaperotapae kameetha.

Riweyaantakawo rojankinari

²⁰ Iroñaaka, Temoteeyo, eeniro ikantakimiri Tajorentsi panteniriri. Ari pimonkaateniri, eero pamatawitziri. Eero paapatziyashitawo oetarikapaeni ikantashitari, wero, wero, wero. Ikenkithashiryaashitawo iyotaantsi; omaanta kaari iroka. ²¹ Eenitatsi iyotaantayitawitaworini oetarikapaeni, iitakaawita riyotzi, omaanta tee riyotzi. Rootaki kaari raapatziyantaperotari Jesoshi iroñaaka.

Ari, nokowaki ineshironkateeyemini Tajorentsi.

Naaka jankinat zimirori iroka:

Paaworo

RAPIITEENIRI PAAWORO ROJANKINATEENIRI TEMOTEEYO

¹⁻² Nokoyi niwethatemi, Temoteeyo, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo jankinateemirori iroka. Rotyaantakina Jesokirishito nokamanteeyerini maawaeni atziri aririka raapatziyeeyarini rirori, ari rowañaagaeyeerini jaka kipatsikika eejatzi janta jenokinta. Rootaki ikowakaakinari Tajorentsi. Notyomi, nonintaperotzimi. Nokowaki ineshironkatemi Pawa Tajorentsi, eejatzi Awinkatharite Jesokirishito. Eejatzi nokowaki ikaminthaaperotemi, ijeekakayemi kameetha.

Ipaasonkitakowentziri Paaworo Temoteeyo

³ Tema paerani rantawaetzinirini riraga nochariniitenipaeni. Iroñaaka eejatzi naari nantawaetziniri. Tema namanakotapiintzimiri Tajorentsi maawaeni kitejiriki, eejatzi tsiteniriki. Oetarikapaeni nanteniriri irinta, nokowaperotaki niweshiryaaakayaari. ⁴ Paerani, nookantanakimiriranki, powashiretanaka, piraaka. Osheki iroñaaka nokoetyaakimi. Nokowawita noñeemimi eejatzi, niweshiryaaawentaperoteemimi. ⁵ Nokenkithashireteemi, kameetharini paapatziyaperotakari Jesoshi, pikantatyaani. Pikimitakawo pijawo Roera, eejatzi piniro Eyonishe: aapatziyaperoeayarini roori. Niyotzi eeniro paapatziyari Jesoshi, rootaki nopaasonkitakowenantzimiri.

Eero pipashiwentakaawo paapatziyakayaari atziri

⁶ Paapatziyakari Tajorentsi, rootaki nokanantemiri: paerani, nowantakimirori nako, eejatzi nokanantakariri rirori ramitakotemi, eenitatsi imatakaakimiri. Iroñaaka pantaperotero maawaeni imatakaakimiri. ⁷ Irinta Pawa Tajorentsi ipakaero Ishire. Roori tee okowakagae athaaye. Tee ari opoñeeya thaawaantsi Ishireki Tajorentsi, inta omatakaakaero oetarikapaeni ikowakaakaeri. Eejatzi omatakaakae anintaperoeeyerini Tajorentsi eejatzi maawaeni atziri; eejatzi omatakaakae aamakowentya apaniroeni. ⁸ Rootaki kaari pipashiwentakaawo pikenkithatakoteri Awinkatharite. Eejatzi, eero pipashiwentakaana; nojeekakika omonkyaagementotsiki: nokenkithatakotakirira rirori, rootaki romonkyaaganteetakinari iroñaaka. Osheki nokemaatsitawentakari Jesokirishito, kameetha pikimitena eerori. Aritaki imatakayemiro Tajorentsi maawaeni ikowakaakimiri. ⁹ Paerani, tekirani riwetsikironi iroka kipatsika, riyotzitakaeni aapatziyari Jesokirishito. Riyoyagaeyitakaeni kameetha ajeekaeyantyaarini. Tee akameethatawitani paerani, omaanta eenitatsi ikowakaakaeri. Ineshironkatashiteeyakaeni, rowawijaakoeyakaeni. ¹⁰ Ipokapaaki kipatsikika rirori, riraga owawijaakoeyakaerini. Iroñaaka ayotaperoeyakironi maawaeni rantakaeniri Tajorentsi. Eero iroñaaka athaayi akame. Iñaani iyotakaakaero aririka akame, eero aatzi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Kameetha iroka ikamanteeyeerini: rowañaaperoeeyakaeni, akanteetatyeeyaani ajeekimoeyerini inampiki.

¹¹ Rotyaantakina rirori nokamanteeyerini atziri iroka kameethatatsiri, eejatzi niyotagaeyerini. ¹² Rootaki nokemaatsitantakawori maawaeni jaka omonkyaagementotsikika. Omaanta tee nopashiwenta. Niyotaperotziri riraga naapatziyari: niyotaki eero ramatawitana, rootaki nokanantakariri: “Pikempoyeena”. Niyotaperotzi ikempoyeena roojatzi ipokanteeyari. ¹³ Kyaaryooperotaki maawaeni niyotakimirini, tee namatawitzimi. Pimonkaatero maawaeni nokantakimiri. Paapatziyari Jesokirishito, pinintashireperoteri. Pikyaaryoowentero pikenkithatakotero iñaani. ¹⁴ Okithaataakimi Ishire Tajorentsi. Omatakaakimiri pikempoyero iñaani kameetha eejatzi pikenkithatero.

Tsika ikanteeyiririnka Paaworo

¹⁵ Piyotzi rookaeyakinani aashiyajatz: Jijeero, Eromoojeneshi, maawaeni. ¹⁶ Nokowaki ineshironkateri Awinkatharite Oneshijoro, eejatzi isheninka rirori. Retakotapiintakina rirori, tee ipashiwenta rareetaatana jaka omonkyaagamentotsikika. ¹⁷ Inta rareetantakari jaka Oroomaki, ikowakowayitakinani, roojatzi iñaantapaakinari jaka. ¹⁸ Piyoperotzi eejatzi osheki ramitakotakina janta Ejeesoki. Iinja, ipokaerika Awinkatharite, aritaki ineshironkatapaeri.

2

Ikantziri: “Pikanteetatyeyyaani pantawaeteniri Tajorentsi”

¹ Iroñaaka, notyomi, tema ineshironkatakimi Jesokirishito, rootaki nokamantzimiri pitontashirete maawaeni pantayitenirini. ² Eenitatsi pikemakinari, tema pikateeyakirini osheki paashini kemaeyakinari. Ari piyoyeeri apaanipaeni atziri ikyaaryoowenteniri riyoteeri paashinipaeni atziri, rowaagaeniri eejatzi paashinipaeni iroka niyotaakimiri. Rowaagaeniri eejatzi paashinipaeni iroka niyotaakimiri. ³ Riraga joraaropaeni kameethari ikemaatsitawentapiintari iwinkatharite. Pikimityaari eerori, eero pithaayi pikemaatsitawentyaari Awinkatharite Jesokirishito. ⁴ Eejatzi tee riyomparitapiinta joraaro, tee ipankiwaetzi, inta apatziro ikyaaryoowentziniri iyapitaanote ikowantakariri. ⁵ Eejatzi riraga perootatatsiri peroota ikemijantaperotziri riraga showirinkakotantatsiri. Eerorika ikemijantaperotziri, eero ipashiteetari irika ipapiintziriri anaakotantatsiri. ⁶ Eejatzi riraga pankiwaetatsiri, aririka ithamaetapotaperotero iwankiri, ari rowiitero osheki okithoki injja. Tee ratsipetashitawo ithamaetapotziro. ⁷ Pikenkithashiryaperotero iroka noshiyakaawentzimiri, ari riyotakaaperotemiro Awinkatharite.

Pikenkithashireeri Jesokirishito

⁸ Pikenkithashireeri eejatzi Jesokirishito, riraga icharineeteni injja Iraviiri; rowamaetawitakari, omaanta ipiriintanaa eejatzi. Rootaki iroka nokamantapiinteeyiririni atziri, rowawijaakoeyanteeyaaririni. ⁹ Nokantani nokenkithatakagaeyirini atziripaeni iroka, rootaki noñaashitantakawori iroñaaka. Roojotanteetakinawo kareenatha, ikimitakaanteetakina naaka owamaantaniri. Omaanta tekatsi ikanteetero roojotero iñaani Tajorentsi: tema owaaganaka roori. ¹⁰ ¿Itaka nokemaatsiwentakari maawaeni iroka? Riro nokemaatsiwentari maawaeni atziri riyoyaakiri Tajorentsi, ikanteetatyeyyaani ijeekantyaari kameetha janta jenokinta. Rirotaki Jesokirishito owawijaakoterini. ¹¹ Kyaaryootaki iroka ikantziteetarini:

“Eerorika akimitaga paerani aritaki akimitakotawitakari atsipatakari Rotyaantanewo Tajorentsi, janta koroshiki akamaeyakini. Rootaki atsipatantapaeyariri janta jenokinta, ajeekimotapaeri. ¹² Aritaki iroñaaka apomeentsiwentakanari antayitakinirini oetarikapaeni, rootaki eejatzi akaateeyerini eewawenanteeyini. Aririka akanteri atziri: ‘Tee niyotziri Jesokirishito’, eejatzi ikantakotee paata rirori: ‘Pawa, tee niyotziri tsikarika itzimi irira’. ¹³ Aririka akenkithashireeya amatawiteri, akantashityaarika: ‘Naapatziyari’, omaanta roojatzirika akimita paerani, eero amatawitziri Jesokirishito eejatzi eero ramatawitee rirori. Imonkaataperotero maawaeni ikantziri”.

Rootaki injja rotyaanantyaariri kaari aapatziyarini janta paamariki kaari tsiwakantatsini.

¹⁴ Tema ikaateeyakaeni Awinkatharite. Pikantapiinteri riraga aapatziyariri Jesoshi janta eero ipiyapiyawaantetari oetarikapaeni riyotaayitawitaririni. Ratsipetashitakawo ipiyawaantetakari iroka, ikompitakaarikari riraga kemaeyeririni. ¹⁵ Pantaperotayitenirini Tajorentsi, ikanantemiri: “Kameetha maawaeni pantakinari”, roojatzi eero añaaro pipashiwenantyaari. Piyotaperotziro iñaani

Tajorentsi, iroñaaka piyotaantero kameetha; tema kameethari iyotaantzi roori. ¹⁶ Eero paapatziyawo okaatzi ikantashityaari kaari aapatziyaariri Tajorentsi ikinakaashitanakawo, tema kaari rooperotatsini eejatzi kaari amitakoteeni, eero piñaawaetziro: pookakaaperotzirikari atziri aapatziyaririmi Tajorentsi. ¹⁷ Iroka kantashitaantsi oshiyakawo pathaawontsi. Aririka aakae, othonkanakae maawaeni awathakipaeni, apathaayitanakini. Ratsipetakawo ikantawakaantawo riraga Imeneeyo eejatzi Jireeto. ¹⁸ Ikompiteeyakawoni kyaaryootayitatsirini. Ikantatzi: “Monkaataka. Ipiriinteeyawitaani paashinipaeni, omaanta eero apiriinteeyaani aaka”. Rootaki ipakaagaanantanakawori raapatziyari Jesoshi kemaeyakiririni. Omaanta ipiriinteero awatha Jesoshi aririka ipiye. ¹⁹ Piyotero iroka okantziri iñaani Tajorentsi: “Riyotaperotziri Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyaririni”. Eejatzi okantzi “Eenitatsirika aapatziyaariri Jesoshi tema rookero kaari kameethatatsi rantayitzirini”. Aritaki okantakiri. Iñaani Tajorentsi oshiyakawo antawo mapi: tee opaashinitapiintee.

²⁰ Janta ipankoki ashaagantzinkari eenitatsi osheki iwiratote. Eenitatsi pinaperotachari, riwetsikaetziro ooro eejatzi piraata. Eenitatsi kaari pinatacha, riwetsikaetziro inchato eejatzi tsirepathari. Rowaga pinatachari, riweshiryaawentakawo: ikowaki raminiteri maawaeni atziri. Rowaga kaari pinatacha aririka owantakyaawo ookanteeyawo roojatzi kaagashiki. ²¹ Aririka powameethateeya eeroka, pookakirorika kaari kameethatatsi pantapiinteeyirini, ari pikimityaawo pirato pinaperotachari; riweshiryaawentemi Awinkatharite, ikowaki iñaagaemi maawaeni. Tema iroñaaka pimatakiniri oetarika ikowakaakimiri.

²² Eerowa pikenkithashiriiri kaari kameethatayitatsirini rantayitzirini ewankari-paeni. Intakya pikowaperotanaki pikameethatane, pameentaperotaneeyaari, pinintaperoteri paashinipaeni, pijeeke kameetha, pitsipateeyaarini paashinipaeni kameethatayitatsirini: maawaeni riraga aapatziyaperotakariri Awinkatharite ijeekaperotzi kameetha. ²³ Omaanta eero pikantawakaawentashitawo kaari ayotaperoeyini: pikijawakaantawokari. ²⁴ Aaka aapatziyari Awinkatharite rootaki kaari okameethatantya akijeeyerini paashini atziri; inta kameetha akaminthayeri paashinipaeni, kameetha ayoteeri, eero ajamaneentari, ²⁵ kameetha ayoteeri riraga kaari aapatziyeeyawoni kyaaryooperotatsiri. Kameetharika ayoteeri, roojatzi apanipaeni ikenkithashiryaaanakya, rookaero kaari kameethatayitatsirini ikemijanantyaawori kyaaryootatsiri. Ramitakoteri Tajorentsi. ²⁶ Ramatawitawitakariri kamaari: ojeekawita ikowakaawitakariri, rootaki ranantawitakanariri rirori: omaanta ayotagaeri eentsikiroeni aritaki rowawijaakoteri Tajorentsi, aririka raapatziyeeyarini.

3

Tsika ikantyaaka amatawitantatsiri, iinja

¹ Piyotero iroka: iinja, rootentsirika omonkaatakya kitejitatsiri ipokanteeyari Jesoshi, osheki opomeentsitzimotyaaari aapatziyariri Jesoshi. ² Rirojatzi riraga atziri rirotaki nintaperotaachani apaniroeni, ikowaperoteri koriki, ikantakaaperotya, ishirontawentyaari paashinipaeni, ikantzimateri Tajorentsi, ipiyathatyaari ashitariri, eero ipaasonkitziri neshironkaterini, eero ikenkithashiriiri Tajorentsi. ³ Eero riyotziro ikaminthayeri paashinipaeni, eero riyotzi ipeyakotziniri atziri rantziri, ikantzimatante, eero ipashiwentakaawo rantayiteroni tsinanipaeni, ikijanakya, itheenkayiterini kameethatayitatsirini, ⁴ ramatawitayiterini isheninkaperopaeni, rantashitayityaawoni oetarikapaeni, eero ikenkithashirya, ikantakaaperotanakya, ikowanaki ikimoshirewaetantyaari, eero ikoyi riyoteri Tajorentsi. ⁵ Raapatziyajeempiyaashityaari Tajorentsi, omaanta tee ipinkathatziri. Eero pikimitakotari eerori eejatzi eero pitsipateeyarini. ⁶ Ikyaaankoteri paashinipaeni atziri, ramatawitapaero tsinanipaeni.

Tee okenkithashireperota, rootaki imatantyaawori ramatawitapaero. Osheki antayitanakironi kaari kameethatatsi, okowaperotanaki antayiteroni. ⁷ Osheki okemijantashitayitakarini paashini iyotaawitawori omaanta tee riyotaaperotziro kyaaryootatsiri ikantziri Tajorentsi. ⁸ Paerani riraga Jaaneshi eejatzi Jaampireshi ipiyathatakarini Moeseeshi, tee ikowakayiri joriyopaeni raapatziyakagaeyaarini. Eejatzi ikimitakari iroñaaka riraga amatawitantatsiri: tee ikowakagaerini atziri raapatziyaperotawo kyaaryootaperotatsiri. Tee okameethatzi iroka ikenkithashiryayitakirini, ikemijantajeempiyaashitaka. ⁹ Eero ikantatyaani imatero iroka. Tema paerani riyotakoeyirini riraga piyathatakaririni Moeseeshi. Eejatzi iinja riyoteeyanakini atziri kyaaryo ramatawitantaki riraga amatawitantatsiri.

Pikemijantaperotero kyaaryooperotatsiri

¹⁰ Omaanta piyotakotaperotakina. Piyotakiro niyotaayitzimirini. Piyotakiro nantayitzirini. Piyotakiro nokowakiri nomatayiterini naari nantayiterini. Piyotaki eejatzi nameentaperotakari Tajorentsi, nokyaaryoowentziniri maawaeni, nonintaperotakiri, tee nojamaneentawo nopomeentsitawentakari. ¹¹ Eejatzi piyotzi ikijantapiinteetakinawo naapatziyari Jesoshi. Piyotaki eejatzi nokemaatsitapiintakawo janta Antyokiiyaki, Ikooñoki, eejatzi Riishitaraki. Osheki ikijeeyakinani jeekaeyatsirini janta. Omaanta rowawijaakotapiintakina Awinkatharite. ¹² Kyaaryo, ikijeetziri maawaeni aaka aapatziyariri Jesokirishito, aririka akowaperotaki raapatziyaperotyaari. ¹³ Eekiro riyaatatye ramatawitaperotante riraga kaari kameethatatsi, eejatzi iyotaantzirori theeyaantsi. Eejatzi riraga kamaari ramatawiteri rirori. ¹⁴ Omaanta eerokakya, paapatziyanakyaawo iñaani Tajorentsi eeniro pikaatzini. Roojatzi paapatziyantariri Jesokirishito ari rowawijaakotakimi. Tema piyotaki tee namatawitzimi. ¹⁵ Paerani, eeniro pikaatzini, riyotagaetakimiro iñaani Tajorentsi. Tema okameethaperotaki. Rootaki iyotaakimirori paapatziyakari Jesokirishito, pawijakotantaari. ¹⁶ Rirotaki Tajorentsi jankinatakantakirori Iwaperite, maawaeni. Iyotagaeyakaeroni kyaaryootaperotatsiri, teerika okameethatzi antakiri, okamantakae. Iyotagaeyakaeni tsika akantyaari akameethatanteeyari, eejatzi iyotagaeyakaeni akameethaperoeyakaeni kameetha. ¹⁷ Rootaki ojeekantakari Iwaperite Tajorentsi, akameethataperotanteeyari. Tekatsi akantya akompitantyaawori, omaanta ayotaperotero antaperoeyeroni maawaeni ikowakaakaeri Tajorentsi.

4

Riweshiryaakaakari Paaworo Temoteeyo

¹ Iinja ipokae Jesokirishito ipinkatharitapaaki. Aririka ipokae, ari roñaagayitapaakaeroni rantayitzirini maawaeni añeeyatsirini eejatzi maawaeni kamaeeyentsirini. Ikamanteeyeeni tsika ikanteeyeeni. Ayoteeyini ikaateeyakaeni iroñaaka, eejatzi ikaateeyakaeni Pawa Tajorentsi, rootaki iroñaaka, nokamanantzimirori pantero iroka. ² Pikenkithatapiintero iñaani Tajorentsi maawaeni kitejiriki. Tsikarika ikaateri oorya, tsikarika pijeeki, eerokya pimaeritzi, omaanta pikenkithatakayeri maawaeni atziri. Teerika okameethatzi iroka rantakiri, ari pikanteri, eejatzi pikanteri eero rantziro. Pikanteeyerini kameetha ijeekaeyeni. Eentsikiroeni piyotaaperoeyerini paashinipaeni, eerokya pikijathatziri. ³ Iinja, aririka kameetha ayotagaeyawityaarini atziri iñaani Tajorentsi, omaanta eerorika ikemijanteeyironi. ⁴ Eero ikoyiro iñaani Tajorentsi rowaga kyaaryooperotatsiri, omaanta ikowaperote ikemashityaawo riyotagaeteri theeyaantsi ikenkithatashitayitarini atziri. ⁵ Omaanta eerokakya, paamawentya: pikimitarikari. Aririka pipomeentsitawentyaari Awinkatharite, eero petakoshiryaashita. Paapatziyakayaari paashinipaeni. Pimataperotakiniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakimiri.

Ikenkithashireeri Paaworo

⁶ Ro nokamanantzimirori iroka, rooteentsi rowamagaetena, rooteentsi niyaate naari jenokinta. ⁷ Nopomeentsiwentaperotakanari Awinkatharite, nomatakiniri maawaeni ikowakaakinari, tee namatawitziri. ⁸ Iinja, ipokaerika Awinkatharite, ipashitayite-nawoni kameethatayitatsirini. Eero ipanawo apaniroeni naari, omaanta eejatzi ipaeyerini maawaeni aamagaeyakaririni. Tema kameetha ikantakowenteeyakaeni maawaeni. Riraga antapiintzirori kaari kameethatatsi riraga kaari aapatziyari Jesoshi ari rowashironkaeri. Omaanta naaka eejatzi maawaeni paashini aapatziyaperotariri eejatzi maawaeni paashini nintashireperotziriri riraga kantziriri: “Nokoyi ipiye intsi-paete”, kyaaryo ipinateeyenani kameetha.

Paashini ikamanteeriri eejatzi

⁹ Pishintsite pipoke piñeena. ¹⁰ Riraga Teemashi, ikowaki riweshiryaaawentyaawo jeekayitatsirini kipatsikika. Rookanakina, riyaatanaki Tejawoonikaki. Riraga Keresheente, riyaatanaki Karaashiyaki, riraga Teeto riyaatanaki Taramaashiyaki. ¹¹ Apaniroeni Rookashi itsipatakina. Aririka pipoke, pamakinari Marikoshi, os-heki nokowaki ramitakotena. ¹² Eejatzi riyaatanaki riraga Teekiko. Notyaantakiri rirori Ejeesoki. ¹³ Eejatzi pamakinawo noethaari nowanakirowa Toroowareki, ojeeki janta ipankoki Kaaripo. Eejatzi pamakinawo maawaeni Iwaperite Tajorentsi, eejatzi nowaperitepaeni. ¹⁴ Rowashironkaaperotakina Arejaantero, riraga wetsikapiintzirori asheero. Tema itheeyakotana eejatzi okaatzi niyotaakiri atziri. Iinja rowashironkaeri Awinkatharite. ¹⁵ Paamayarira eerori, rowashironkaemikari. Osheki ikijawentakinawo nokanteeyakiririni.

¹⁶ Ritantakari reewawenantzi rojampitakowentana, tee ijeeki kantakowentenani, ishiyapithateeyanakinani. Tee nokoyi rowashironkaeri Awinkatharite. ¹⁷ Omaantakya irira, kijokiro rowana. Itajonkawentakina, nomatantawori nokenkithatakagaeyirini paashinijatzitatsiri atziri, maawaeni. Tema Jatanaashi rantakaakiri rowashironkaetena-mira, omaanta rowawijaakotakina Awinkatharite. ¹⁸ Aririka rowashironkaetakina eejatzi, niyotaki ari rowawijaakoteena eejatzi; ijeekakayena jenokinta, janta reewawenantaperotzinta rirori. Thame añaperotaperoyerini, aritaki akanteetaty-eeyaani.

¹⁹ Niwethatawo Pirishiira, eejatzi rirori Akiirishi. Eejatzi niwethatari maawaeni isheninka Oneshiijoro. ²⁰ Eeniro Eraashito, ijeeki janta Koriintoki. Nawijantakawori Mireetoki, noñaaneeri Toroojimo: imantsiyataki. ²¹ Pishintsite pipoke, tekiraata okyaawontsitanaki. Riwehateeyemini Eyowooro, Poreente, Riino, Kiraaworya, eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite.

²² Nokowaki ikaminthayemi Awinkatharite, ineshironkataperotemi.
Naaka jankinatzimirori iroka:

Paaworo

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATZINIRI TEETO

¹ Nokoyi niwethatemi eeroka Teeto tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Paaworo nojankinatziro iroka. Riyoyakina Tajorentsi nanteniri oetarika ikowakaakinari. Rootaki rotyaanantakinari Jesokirishito niyotakaaperoteri maawaeni atziri kyaaryooperotatsiri, ikyaryoowenanyaaawori rameentaperotyaari Jesoshi eejatzi rantero oetarika ikowakaakiriri Tajorentsi. ² Paerani, tekirani riwetsikironi kipatsi, ikantzitakani Tajorentsi: “Nañaakaaperoteri maawaeni nokoyiri, nojeekakayeri jaka jenokinta”. Tee riyotziro ramatawitantzi, rootaki ayotantari akanteetatyeyyaani añaagae janta Tajorentsikinta. ³ Iroñaaka monkaataka kitejiri riyoteeyanyaaaworini maawaeni atziri ikantziri Tajorentsi, riraga Owawijaakotakaeri. Rootaki rotyaanantakinari nokamanteeyerini atziripaeni. ⁴ Paerani niyotakaapiintzimi paapatziyari Jesoshi, rootaki, Teeto, iroñaaka nokimitakaantakimiri notyomipero eejatzi nojankinatziro iroka. Nokowaki ineshironkatapiintemi riraga Tajorentsi, riweshiryaakayemi, eejatzi ikimitakayemi Jesokirishito, riraga Owawijaakotakaeri.

Tsika ikantyaari jewatatsiri reewawenanyaariri aapatziyariri Jesoshi

⁵ Paerani nookanakimi janta Kereetaki pithonkantyaawori oetarikapaeni okaatzira tekiraga antakagaeyerini. Eejatzi nokantakimi: “Aririka pikinakinayitakini janta maawaeni nampitsikipaeni, piyoyayiteeni aataperoteenchari aapatziyeyaririni Jesoshi raapatziyakaantaperotyaariri iyemijantzinkarite”. ⁶ Iroñaaka nokamantemi. Okameethatzi riraga aataperoteenchari iyemijantzinkarite eero reewatakaantashita, rooma teerika ijeeki kameetha. Inta okameethatzi ijeeki kameetha, eejatzi apatziro rayi apaani iina, eejatzi okameethatzi maawaeni reentsite raapatziyari Jesoshi: ijeeki kameetha, eero ipiyathatari iriri, rootaki tekatsikya ikantakotashiteetyaari oetarikapaeni. ⁷ Ñaakiro, aririka ikowaki rantawaeteniri Tajorentsi amitakoeyerini iyemijantzinkarite, tema okameethatzi rameentaperotari rirori. Tee okameethatzi ipiyawaantetantya, ikijya intsipaete, ishinkitya, rantawakaapiintya paashinipaeni. Tee okameethatzi ramatawiteri paashinipaeni raapithatantyaariri iyorikite eejatzi rowaagawo. ⁸ Omaantakya okameethatzi raakameethatante roemaante ipankoki areeteetyaaririka; inintaperoteri maawaeni okaatzi kameethatatsiri; ikenkithashiryaanakya kameetha oetarika ranteri eejatzi iñaawaete; kameetha ikantya; ikameethashiryaaperote; eejatzi riyote raamawentya apaniroeni eero ranantawo kaari kameethatatsi. ⁹ Kameetha ikyaryoowentero raapatziyaperotyaawo ikantziri Tajorentsi, tema kyaaryooperotaki rootaki amatantyaawori ameentyaawo. Rootaki rowaga ayotaakiriri aaka, imatantyaawori riyotaantaperotero paashinipaeni kyaaryootatsiri. Eejatzi imatantyaawori riyotayeri riraga theenkantatsiripaeni.

Pomaereeri kereetajatzi riraga kowawitachari owameethaterinimi aapatziyariri Jesoshi

¹⁰ Eenitatsi janta oshekini theenkakirori iñaani Jesoshi. Ipiyathatakari kenkithatakaantatsiri, rirotaki ñaawaetashiwaetachari, eejatzi rirotaki amatawitantatsiri maawaeni. Tema ikanteeyani riraga kantashiteeyawitaririni aapatziyariri Jesoshi: “Pikimitakoperoeyaarini kameetha joriyo”. ¹¹ Nokowaki pomaereeri maawaeni irinta. Rooma tee okameethatzi iroka riyotaantzirika, eejatzi tee okameethatzi rantakirika; osheki rookakaajeempiyaakari aapatziyawitakariri Jesoshi. Tee ikowanee raapatziyaneeyari. Ramatawitakiri. Apatziro ikowashitakawo rayitashityaari riraga aapatziyariri Jesoshi iyorikite. ¹² Paerani eenironi apaani kamanantatsiri riraga kereetajatzi kenkithatakaakiriri isheninka, ikantakiri paashinipaeni atziri: “Riraga kereetajatzi ashi rowaeyironi ramatawitantzi,

kijaperotzinkari perantzi eejatzi owaagatzinkari”. ¹³ Kyaaryootaki ikantakiri. Rootaki pikaminaantaperotyaaari riraganki theenkantatsiripaeni eero ranantawo inta raapatziyaperotantyaawori kyaaryooperotatsiri. ¹⁴ Tee okameethatzi raapatziyawo kenkitharensi ikenkithashiryaaashitayitarini joriiyotatsiri, eejatzi tee okameethatzi raapatziyawo ikantashitari riraga theenkirori kyaaryooperotatsiri. ¹⁵ Aririka akameethashirete, tema ari antakiro kameethatatsiri. Omaanta irintapaeni teerika ikameethashiretzi, riraga theenkantatsiri aritaki rantakiro kaari kameethatatsiri. Kyaaryo eero imatziro ikenkithashiryawo kameethatatsiri. ¹⁶ Ikantawita iriranki: “Niyotziri Tajorensi”, omaanta tee ijeeki kameetha. Rootaki ayotantakari itheeyashita, tee riyotziri. Tee ikameethatziwee rirori, ipiyathatanta, tee riyotzi rantero kameethatatsiri.

2

Ikaminagaeyakirini riraga Teeto tsika ikanteeyarini aapatziyariri Jesoshi

¹ Eerokakya, kameetha piyotaantaperote kyaaryooperotatsiri. ² Piyoteeri maawaeni shirampari aatzimateencharira ikenkithashiryaaakotero okaatzi kameethatatsiri ranteri roojatzi rantero imatantyaawori paashinipaeni iñaapinkathatantyaari, raamawentya apaniroeni, eero ishinkita, kameetha ijeeki, ikenkithashireeya kameetha, rameentaperotyaaari Jesoshi, ineshironkaperoteri maawaeni atziri eejatzi eekiro riyaatatyee ikyaaryoowenteniri Tajorensi maawaeni ikowakagaeyakirini, omawitya opomeentsitzimotyaaari. ³ Eejatzi pikimitzityawo maawaeni tsinani aatzimateencharira piyotayero kameetha ojeeki, kameetha aapatziyariri Jesoshi. Tee okameethatzi okantzimatante, eejatzi tee okameethatzi omiritapiintero shinchaari, oetarikapaeni. Kameetha ojeeki iyotaantawakyaari paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi okaatzi kameethaperotatsiri. ⁴ Anteriorika iroka omatero iyotero maawaeni ewankawo oneshironkaperoteri oemi eejatzi eentsitepaeni. ⁵ Eejatzi iyotero maawaeni ewankawo tsinani aamawentya apaniroeni eejatzi okameethashireperote. Eejatzi iyotero kameetha onkotsiwaete, oshirikawaete, okiwawaete, maawaeni; oneshironkatante, okemijantaperoteri oemi. Roojatzi tekatsikya ikanteetero itheenkaetero iñaani Tajorensi.

⁶ Eejatzi piyoteeri maawaeni ewankari raamawentya apaniroeni, ijeekantyaari kameetha. ⁷ Eejatzi eeroka kameetha pantaperotzityaari maawaeni iroka imatantyaawori maawaeni paashini atziri riyotero tsika ikantya ijeekantyaari kameetha. Kameetha piyotaantaperote eerori, tema piyoperotzi raminakotzimi Tajorensi. ⁸ Kameetha pikenkithawaetakayeri atziri eero itheenkanteetzimi. Roojatzi ipashiwenantanakya kowawitachari ithawetakotemimi, tekatsi okantya ithawetakotemimi. ⁹ Piyotaaperoteri pimantaarewo ikemijantaperoteri amanantziriri, rantaperoteniri maawaeni ikanteriri. Tee okameethatzi ipiyawaantetyaari, ¹⁰ tee okameethatzi ikoshite. Inta kameetha ijeekae riyotantanakyaari riraga amanantziririra eero ramatawitaneeri. Iñaakiririka kameetha ijeekae roojatzi ikanantanakya atziri: “Tema osheki okameethaperotaki iñaani Tajorensi ikenkithatakoteetakiri”.

Tsika ayotantakari ineshironkatakae Tajorensi

¹¹ Okameethatzi piyoteeri maawaeni ayemijantzinkarite ijeeki kameetha kimitawori iroka nokamantzimiri. Tema ayoteeyakini ineshironkatakae Tajorensi, rooma rotyaantakiri Itomi jaka kipatsikika rowawijaakotee aakapaeni maawaeni atziri. ¹² Kyaaryo ineshironkatakae. Iroka iyotakae ookaero kaari kameethatatsi akowashitaka aaka antero, eejatzi ookaero maawaeni rametayitarini theenkantatsiri. Ayotaki okameethataki maawaeni kitejiri aamawentya apaniroeni, akameethate, ameentaperotyaaari Tajorensi. ¹³ Eejatzi iyotakae maawaeni aamagaeyarini iroñaaka

Tajorentsi: riraga Awinkatharite Jesokirishito. Tema rirotaki Owawijaakotakaeri aaka maawaeni. Ayoteeyakini eero ramatawitee, aritaki ipokae, rootaki akimoshiryaantari. Ari añeeyawaerini ipinkatharitapaaki. ¹⁴ Antapiinteeyawitakawoni kaari kameethatatsi, omaanta ikamawentakae, rowawijaakoeyantakaerini rowameethatantakaeri, asheninkataperoeyantaaririni. Rootaki akowaperotantakarini antapiinteero kameethatatsiripaeni. ¹⁵ Pikamantaperoteeyerini maawaeni atziri iroka nokantakimirika. Rooma ikowakaakimirokya Tajorentsi. Ikwakaantakimirori pithaamentakaashireeyari maawaeni atziri raapatziyaperotantyaariri Tajorentsi. Teerika okameethatzi rantziri, kameetha pikamineeri. Eero pishinetayiri itheenkemi.

3

Eejatzi paashini ikanteri kameetha ikemijanantyaari aapatziyariri Jesoshi

¹ Pikenkithashiryaakayaari maawaeni aapatziyariri Jesoshi ipinkathateeyerini maawaeni ikaatzi jewatakaanantatsiripaeni, pinkatharipaeni, ikemijanta-peroteeyerini. Ikwaperoeyironi riroripaeni rantero maawaeni okaatzi kameethatatsiri. ² Pikanteeyerini eero ikantzimatzi paashinipaeni atziri, inta kameetha raakameethateri maawaeni. Eero ikijantzi inta kameetha ikaminthaante, iñaaperoteri maawaeni atziri ikameethatzi. ³ Paerani aari tee akenkithashiryaawitawoni eejatzi apiyathatawitakarini Tajorentsi, aateeyenimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Amatawitantawitani, antapiintashitawitawoni maawaeni akowashitawitawoni. Akantani akowawita akemaatsitakaawityaari paashini atziri, antapiintawitawoni kaari kameethatatsi, akowapiinteeyawitakani akimitakoeyaarini paashinipaeni; tema oonawakaapiinteeyawitani. ⁴ Omaanta riyotakaakae Tajorentsi, riraga Owawijaakotakaeri. Riyotakaakae, ineshironkatakae, eejatzi inintaperotakae. ⁵ Rowawijaakotashitakae. Tee anteeyawitawoni kameethatatsiripaeni, omaanta ineshironkatashitakae. Rowawijaakotantakaeri, rowameethatakae, ipaashinitakaakae owameethashiretakae Ishire, rootaki kaari akimitanta paerani, ajeekantari kameetha iroñaaka. ⁶ Aapatziyakari Jesokirishito, riraga Owawijaakotakaeri, rootaki rotyaantaperotantakaerori Tajorentsi Ishire, tee ithañeeyaawo. ⁷ Tema ashi royiro ineshironkatantzi rootaki rowameethatantakaeri. Tema paerani kashiyakaakari atziripaeni aapatziyariri aritaki ijeekae janta jenokinta. Ayotaki eero ramatawitee. Tema aapatziyari, rootaki iñaantantakaeri Tajorentsi akameethatzi, rootaki ayotantakarini akanteetatyeeyaani ajeeki kameetha janta jenokinta. ⁸ Kyaaryooperotaki iroka nokantakimiri. Nokowaki pikanteri maawaeni ameentari Tajorentsi rantero maawaeni iroka pikamantaperoteri. Rootaki ikenkithashiryaakotantyaawori rantapiintero kameethatatsiri. Okameethaperotaki maawaeni iroka, eero ratsipetashitawo rantero.

⁹ Omaanta eero pojampitakowentziro kaari riyotaperotzi, eejatzi eero paapatziyashitawo ikenkithatakotashitari riraga itakaantaworini. Eero piñaanatawakaanteeyawoni rojankinarini Moeseeshi, eero pikijathatawakaantawo. Patsipetashitawokari, eero amitakotzimi. ¹⁰ Eenitatsirika amatawiterini aapatziyariri Jesoshi ikijawakaanteeyaarini, pikamineeri eero ramatawitantzi. Eerorika raapatziyimi, apawo papiitaperoteri. Rooma eerorika raapatziyimi, pookeri, eero pishinetziri riyoteeri riraga aapatziyariri Jesoshi. ¹¹ Raapatziyawo theeyaantsi irinta. Tee okameethatzi rantziri. Rirojatzi yotakotaacha eeniro rantani.

Riweyaantakawo ikantakiriri Paaworo Teeto

¹² Notyaantemiri Areteemashi, rooma eerorika irira, notyaantemiri Teekiko. Aririka piñaawakiri, pishintsitanaki piyaatanaki Nikooporishiki, aritaki piñaawakina janta. Aritaki noshiretakawo nokyaawontsitakote paata janta. ¹³ Pamitakoteri irira Sheenashi, eejatzi Apooro. Riraga Sheenashi riyotziro ikantziri pinkatharipaeni.

Pipawakiri maawaeni koetyeemotziriri aririka itharyaanakya. Tee okameethatzi ikoetyaawaete. ¹⁴ Kameetha riyoteeyeni maawaeni ayemijantzinkarite ineshironkatante. Okameethatzi ramitakoteri riraga ashironkaenkari. Okameethatzi rantero maawaeni kameethatatsiri. ¹⁵ Riwehateeyimini maawaeni aapatziyariri Jesoshi jaka. Niwehataritari maawaeni aapatziyariri Jesoshi jaga, riraga nintaperoyanarini. Nokowaki Tajorentsi ineshironkatemi maawaeni.

Ari okaatzi

Naaka jankinatzimirori:

Paaworo

ROJANKINATZINIRIRI PAAWORO JIRIMOONI

¹ Nokoyi niwethatemi eeroka Jirimooni, tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Paaworo nojankinatziro. Nojeeki iroñaaka jaka omonkyaagamentotsikika, omaanta nanteniri Jesokirishito oetarika ikowakaanari. Notsipatakari ayemijantzinkarite Temoteeyo nojankinatziro iroka. Nonintaperotakimi. Pikimitakina, antziniriri Tajorentsi oetarikapaeni. ² Iroñaaka niwethatyaawo Aapiya, ayemijantzinkawote. Eejatzi niwethatari Arikiipo, nokimitakaantakiri nojoraarotzinkarite. Riroma joraaropaeni ikyaaryoowentapiintziniri iyapitaanote maawaeni ikowakaakiriri. Okimitaka, eejatzi riraga Arikiipo, imonkaatakina, nokyaaryoowentziniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakinari. Eejatzi niwethatyaari maawaeni ayemijantzinkarite piyotapiintachari pipankoki. ³ Nokowaki ineshironkatapiinteyemini Pawa Tajorentsi, kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi ikimitakagaeyemini Awinkatharite Jesokirishito.

Riweshiryaawentari riraga Paaworo Jirimooni

⁴⁻⁵ Ikamanteetapiintakina pikantani paapatziyari Awinkatharite Jesoshi, eejatzi pinintashireeyirini maawaeni aapatziyariri rowameethatanewo Tajorentsi. Rootaki namanapiinantariri Atajorentsite: “Ariwee Pawa, pimatakaakiri Jirimooni, eekiro piyaataye pamitakoperoteriroña”. ⁶ Eejatzi namaniri ramitakotemi eekiro piyaataye paapatziyari Jesoshi eejatzi ramitakotemi piyotero maawaeni kameethaperotatsiri ipakaeri riraga aapatziyantariri. Rootaki pimatantari pamitakoteri maawaeni aapatziyariri iñaaperotantariri Tajorentsi. ⁷ Iroñaaka niyotaki, nonintaperotanewo, pineshironkatziiri paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi rowameethatziri Tajorentsi, eejatzi piweshiryaakaakari, rootaki nokimoshiryaawenantakimiri, eejatzi niweshiryaawenantakimiri.

Ikantakowentziri Oneeshimo

⁸ Niyotzi naaka rotyaantanewo Jesokirishito; ishinetakina nomperatemiro oetarika okameethatzi panteri, ⁹ omaanta anintaperotawakaaka eejatzi niyotzi pinintaperotakiri ayemijantzinkarite, rootaki kaari nokowanta nokantemi: “Ajaa, iroka pantayiterini”. Rooma nantiyashiparitaki iroñaaka, eejatzi apatziro nantziro ikowakaakinari Jesokirishito. Ñaakiro, nokenkithatakotziri Jesokirishito, rootaki romonkyaagae-tantakinari omonkyaagamentotsikika. Rootaki nokowantari eeroka pikemijantena. ¹⁰ Eenitatsi jaka atziri niyotakaakiriri Jesoshi, nokimitakaantakiri notyomi iroñaaka. Iwaero Oneeshimo: rirotaki irika nokantakowenteriri. ¹¹ Paerani pitawitanakari omaanta tee ikemijantaperotzimi inta ishiyaapithatakimi. Omaanta iroñaaka kameetha ikemijantaperotemi eerori ramitakotemi, eejatzi ineshironkatena naari.

¹² Notyaanteri iroñaaka ipiyashitaneemi, irika nonintaperotakiriroña. ¹³ Nokowaperowitaka kijokiro rowanakinami jaka, ramitakoperotenami omonkyaagamentotsikika, okimityaami arimi piyeekemi jaka, pineshironkatenaami eerori, rooma nokenkithatziro ikantziri Tajorentsi, rootaki nojeekantakari jaka iroñaaka. ¹⁴ Omaanta tee niyotzi oetarika pikoyiri eerori. Tee nokoyi nokantaperotemi potyaanteri patzirite ramitakotena; eeroka kantatsini. ¹⁵ Aririka riraga Tajorentsi ishinetakiri Oneeshimo ishiyapithatawitakimi eeroka eechonkiini aritaki raapatziyari rirori roojatzi ipiyashitantemiri ikantani ijeekakaakimi. ¹⁶ Paerani pamanantanewo rinawitani. Omaanta iroñaaka kaari apatziro pamanantanewo inta irira rirotaki eejatzi piyemijantzinkarite, riraga anintashiretanewo. Osheki nonintaperotakiri naari, iroñaaka pinintaperotawaeri eerori. Okameethatzi pineshironkateri, tema atziri, omaanta okameethaperotaki pineshironkaperoteriroña, rirotaki piyemijantzinkarite. ¹⁷ Pamine, pikenkithashiryaaka aaka atsipataminthatawakaaka antawaetziniri

Awinkatharite. Ari, iroñaaka nokowaki pineshironkatawaeri riraga Oneeshimo, pikimitakaantenami pineshironkatawaenami naakami areetapaenchanimi.

¹⁸ Aririka ikoshitakimi, eejatzi aririka rireewitakimi, ari pikowakotenawo naari maawaeni. ¹⁹ Naakakya nojankinatzimiro iroka nashi nako, kaari paashini atziri. Nopinatemiri oetarikapaeni rireewitakimiri. Omaanta pikenkithashireero osheki noneshironkatakimi paerani; piyotzi eeromi nojeekimi, eero pawijakotzimi. ²⁰ Rooma, noneshironkatanewo, paapatziyari Jesoshi Awinkatharite, iroñaaka nokowaki pineshironkatena naari. Rooma pikimitakina naaka paapatziyari Jesokirishito, iroñaaka nokowaki piweshiryaakayena. Pimonkaaterorika iroka nokantzimiri, ari niweshiryaanakya.

²¹ Niyotaki aritaki pikemijantaperotakina rootaki nojankinatantakimirori. Niyotaki ari pantakinawo maawaeni nokantakimiri, aritaki pantawaetakiro eejatzi paashini osheki kaari nokantzimiri. ²² Eejatzi nokowaki piwetsikenawo tsikarika nojeekantapaakyaari. Niyotaki pikantani pamaniri Tajorentsi roemishitowanteenari, rootaki niyotantakari ari noñaapaemi.

²³ Eeniro ikaatakina Epaajagashi jaka omonkyagamentotsikika. Ikimitakina ikenkithatakotziri Jesokirishito, rootaki romonkyagaetantakinari eejatzi; riwethatzimi rirori. ²⁴ Eejatzi riwethatzimi Marikoshi, Arishitaariko, Teemashi, Rookashi, maawaeni. Ikaatakina nokyaaryoowentziniri Tajorentsi oetarikapaeni. ²⁵ Nokowaki eekiro riyaatatye ineshironkatemi Awinkatharite Jesokirishito.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzimirori:

Paaworo

ROJANKINEETZINIRI IJORIIYOTZINKARITE

Tajorentsi rotyaantakiri Itomi ikenkithatkoteri

¹ Paeraniperoroña riraga Tajorentsi riyotagaeyapiintakirini riraga kamanantay-itzirorini iñaani rirori. Apaani paeni iñaaperotziri Tajorentsi, irira paashinipaeni ikemashitakari iñaanatzi, irira paashinipaeni iñiiri ronampiri, irira paashinipaeni eejatzi imishitakaakiri. Eekiro, eekiro riyotagaeyakirini oetarika ikowakaakaeri aaka paeni. Roojatzi riroripaeni, eekiro, eekiro ikamantanakitziiri riraga achariniitenipaeni paerani.

² Omaanta iroñaakakya, riyotaaperoyakaeni itomipero riraga Tajorentsi. Tema iitziri irira jewawentziriri maawaeni atziri eejatzi maawaeni oetarika añayitzirinika. Ari ikantakiri paeraniperoroña: “Notyomi, eeroka wetsikeroni kipatsi, jenokinta, maawaeni okaatzi akowakaakari; pikanteeyeririni maawaeni”. Roojatzi imonkaatantakawo ikantakiriri. ³ Roshiyaperotakari Iriri, ishipakiryaperotaki, rootaki roñaagakinari Tajorentsi riroperori. Tema ranaakoeyirini atziri ipinkatharitziri. Aririka ikowanaki imatayitakirini oetarikapaeni, tema ari itajonkayitanakirini. Ari imateeyakirini maawaeni ikanteeyirini: apatziro ikantaki, matanaka oetarikapaeni. Paerani aaka atziri antayitakirini kaari kameethatatsi, rootaki kaari akameethatantawitani. Omaanta ipokapaaki rirori ikamawenteeyakaeni rowameethatanteeyakaerini. Ipiyantanaa eejatzi janta jenokinta, ijeekapae rakoperoki Tajorentsi, itsipatapaari Iriri ipinkathariteeyini.

Ranaakotakiri Itomi ronampiripaeni Tajorentsi, ipinkatharitaperotzi

⁴ Rirojatzi Itomi Tajorentsi anaakoeyiririni ronampiripaeni irira, ipinkatharitaperotzi; tema ikantziri Tajorentsi: “Notyomi”. Isheninkataperotakari. ⁵ ¡Pikenkithashiryakya! ¿Ikantzirima Tajorentsi ronampiri: “Eeroka notyomi, iroñaaka notomintakimi”? Tee itomintari ronampiri, intakya riraga Jesoshi. ¿Ikantzirima ronampiripaeni: “Naaka piritaperotyaari, Naaka notomintakimi”? Tee ikantziri. ⁶ Eejatzi ayotzi ranaakotakiri Itomi riragapaeni ronampiri, tema eejatzi paerani, ipokantakari Itomi rapintsite kipatsikika, ikantzi: “Nokowakagaeyakirini maawaeni nonampiripaeni ipinkatheeyerini Notyomi”. ⁷ Eejatzi ayotzi ranaakotakiri Itomi irirapaeni, tema ikantakotziri Iwaperiteki: “Notyaantapiintziri nonampiripaeni ikamanantyaariri atziri noñaani omaanta eero ijeekimoeyirini tema roshiyakawo tampyaa eejatzi paamari”. ⁸ Omaanta ikantakotakiri Itomi: “Osheki pipinkatharitziri, osheki pitajorentsitziri: pikanteetatyeeyaani. Okameethaperotaki piñaani, okyaaryooperotaki. ⁹ Osheki pikowakagaeyakirini atziri ijeeki kameetha; tee pikowakaaneentziri rantero kaari kameethatatsi. Rootaki niweshiryakawoaperotantakimiri naaka, panaakoeyakirini maawaeni paashinipaeni piweshiryaperotanaka eeroka”. ¹⁰ Eejatzi ikantzi: “Eeroka Nowinkatharite, aririka owakira piwetsikimatziro oetarika, tema pitakawo piwetsikakiro kipatsi roojatzi piwetsikitakawo roori jenoki eejatzi oetarikapaeni. ¹¹⁻¹² Iinja ari roori othonkaeyeeyani omaanta eeroka pikanteetatyeeyaani pijeeki. Oshiyakaawentero maathaantsi antyashipawote eejatzi okaatzi añayitakirinika ari antyashipawoperotanaki, roojatzi opeyimotantanakimi. Okimitaaganki maathaantsi aririka antyashipawote rookaetziro raanteeyarini owakirari. Omaanta eeroka, eero pipaashinitzi, eero pipeya”. ¹³ ¿Ikantzirima Tajorentsi apaani ronampiri: “Pijeeki nakoperoki roojatzi ipinkathariteeyantemirini kijeeyawitzimirini”? Tee ikantziri, omaanta ikantziri itomi. ¹⁴ Tema riraga ronampiripaeni antayitziniririni

ikowakagaeyakiririni: tema raminakowenteeyakaeni maawaeni aakapaeni owawijaakotaachanipa.

2

Okameethatzi akemijantaperoyerini Itomi Tajorentsi

¹ Ikowakaaperoeyakaeni Tajorentsi akenkithashiryaaperotero maawaeni ikanteeyakaerini Itomi: tema okyaaryooperotaki, tee okameethatzi apeyakotyaawo ikantakaeri, rootakikya anantyaawori kaarira ikowakagaeri. ² Paeraniperoroña ronampiripaeni Tajorentsi ramitakotakiri irira ikamantagaantakiniri Moeseeshi ikaminaakiriri riraga Tajorentsi ewereeyopaeni: rowaga ojankinatakaakirori riraga Moeseeshi. Tema okyaaryooperotaki maawaeni ikamanteeyakiririni ronampiripaeni. Ayotziro tema rowashironkagaeyakirini Tajorentsi maawaeni ronampiripaeni kaari kemijantaperoyawakirorini: ari iñaashitakawowee. ³ Omaanta iroñaaka osheki ipomeentsiwenteeyakaeni Itomi rirori rowawijaakoeyantakaerini. Aririka atheenkaeyerini, ¿piitzima eero rowashironkagaeyeeni Iriri? Ritakawo Awinkatharite riyotagaeyakirini riyotaanewopaeni tsika ikanteeyaani rawijakotanteeyaarini; roojatzikya rowaagaeyakaerori aaka riraga kemaeyakiririni. ⁴ Eejatzi riraga Tajorentsi riyotakaakiri atziripaeni kyaaryooperotatsiri okaatzi riyotaakiriri Jesoshi: tema imatakaakiri itajonkantayitakini; eejatzi roori Ishire omatakagaeyirini aapatziyariri oetarikapaeni, kaari amatziri aari. Ari añeeyakirini rirori okaatzi rantayitakirini, rootaki ayoteeyantakarini kyaaryootaki ikantziri Itomi Tajorentsi.

Inja ipinkathateeyerini maawaeni atziri Jesoshi

⁵ Ari iroñaaka nokenkithatakotero paashini kipatsi irona jenokijato: rowaga ojeekaeyantapaeyaari iinja. Eero janta ipinkathariwenteeyeeni ronampiripaeni Tajorentsi, inta Itomi. ⁶ Ayotzi kyaaryootaki iroka, tema paerani ikantzimini irira Iravi-iri: “Tee nokimitzimi eeroka, tee notajorentsizi naari. ¿litaka pikenkithashiryaanta-nari? Tekatsi okantya pikenkithashiryaakotaantenari. Tekatsi okantya paminakowiritaanantenari. ⁷ Tema piwetsikakiri ponampiripaeni eejatzi atziripaeni. Omawitya ponampiripaeni ranaakotakae aaka atziripaeni eechonkiini, piitakina naakapaeni atziri jewawentziriri maawaeni piratsipaeni eejatzi tema piwetsikakina oshiyakimiri eeroka. ⁸ Tema pikantziri: ‘Eerokapaeni atziri pinkathariwenteeyeririni maawaeni jeekayitatsirini: maawaeni añaayitakirini’ ”.

Aritaki ikantaki Iraviiri paeraniperoroña. Omaanta tekira omonkaata maawaeni. ⁹ Omaanta ayoteeyakini paerani ipoñaanaka Jesoshi jenokinta, ratziritapaaki kipatsikika. Tee ipinkatharitaperotapae, tee imonkaatapaeyaari ronampiri Tajorentsi ipinkatharitzizi. Osheki rowashironkaetawitakari, ikamawenteeyakaeni, rootaki kaari aateeyantyaani paamariki kaari tsiwakanitatsini. Irira rirotaki otyaantakiriri Tajorentsi ayoteeyantakarini osheki ineshironkaeyakaeni. Iroñaaka kameetha ijeekapae jenokinta, ipinkatharitaperotapae eejatzi. Tema rirotaki pinkathariwenteeyeririni maawaeni: iitarikapaeni.

Ikamantakae iitaka ikamantakari Jesoshi

¹⁰ Ari riraga Tajorentsi riwetsikaeyakaeni maawaeni, eejatzi riwetsikakironi maawaeni okaatzi añeeyakirini. Tema ikowaki itajonkawenteeyeeni rootaki ajeekaeyantakarini iroñaaka. Eejatzi okameethatzi rowameethatakiri Itomi kameetha, tema osheki ikemaatsitawentakae ikamawenantakaeri. Rootaki okameethatantari apinkathateeyerini, tema rirotaki awijakoeyanteeyaarini; tema aritaki ikowaki itominteeyakaeni Tajorentsi, ikowaki ragaeyeeni jenokinta. ¹¹ Ari rowameethateeyakaeni Jesoshi, iroñaaka atsipateeyarini akanteeyirini Iriri: “Pawa”.

Rootaki kaari ipashiwentakaantee Jesoshi ikanteeyeni: “Yeeyi”, eejatzi: “Choeni”.
¹² Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi:

“Ikantziri Jesokirishito Iriri: ‘Nokamanteeyerini yeeyipaeni eejatzi choenipaeni tsika pikanta; notsipateeyaarini nomampaawenteeyemini’ ”.

¹³ Okantzi paashini Iwaperite Tajorentsi:

“Kameetha eekiro niyaatatyee nameentyaari Pawa”.

Iroka paashini okantzi:

“Pawa, piñaakina jaka, nokaateeyirini pitomipaeni, eejatzi pishintopaeni. Rootaki potyaanantakinari nosheninkatanteeyakaririni”.

¹⁴ Aakateeyakini atziri itomipaeni Tajorentsi, rishintopaeni; kamaniri aneeyakini. Ari ikimiteeyapaakaeni Jesoshi ratziritapaaki, ikamawenanteeyapaakaerini. Kyaaryo ikamawenteeyakaeni ithonkanteeyaririni iwinkatharite kamaari, riraga kowaw-itachari rowamagaeyeenimi eejatzi ragaeyanakaenimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁵ Paerani athaawaanteeyawitawoni akamaeyenimi, akantatyaani; omaanta iroñaaka ameentaperoyakarini riraga Jesoshi rootaki kaari athaawanteeyanaani, omaanta eekiro aatatyee aweshiryaawenteeyanaarini. Tema ari aate jenoki at-sipatantapaeyaariri Tajorentsi. ¹⁶ Tee irira ipokashiteri Jesoshi ronampiripaeni Tajorentsi, intakya aaka maawaeni icharineeteni Awaraama ipokashiteeyakaeni. ¹⁷ Rootaki ratziritantapaakari, rirentziteeyantapaakaerini; ikimiteeyantapaakaerini aari, rootaki riyotantakari ineshironkaeyakaeni eejatzi ikantakiri Tajorentsi ineshironkaeyeeni rirori. Tema roshiyakari iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni. Eejatzi imateeyakironi maawaeni ikowakagaeyakiririni rirori, ikamaki rowameethateeyantakaerini maawaeni aaka antzirori kaari kameethatatsi. Rootaki iroñaaka kimiwitaka iwinkatharite ñaanakowenantatsiri imateri ikanteri Pawa ineshironkaeyeeni. Roojatzi iroñaaka iñaaperotanteeyakaerini rirori akameethatzi. Eejatzi raakameethatee aaka janta jenokinta. ¹⁸ Osheki ikemaatsitakawo rirori; eejatzi iñaantawitakari riraga iwinkatharite kamaaripaeni, rantakayerimi kaari kameethatatsi. Iroñaaka aaripaeni, aririka ake-maatsitayityaawoni oetarikapaeni, eejatzi aririka iñaantawitakae kamaari, riyotzi riraga Jesoshi tsika okantari. Rootaki riyotantakari ramitakotanteeri aakapaeni. Ari imatero ishintsitakagae ajankaneke amatantyaawori eero akantawo kaari kameethatatsi.

3

Jesokirishito ranaakotakiri Moeseeshini ipinkatharitzi

¹ Rootaki iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokamanantemiri tee pikimiteeyaarini riraga kaari aapatziyaariri Jesoshi: riyoyagaeyakimini eeroka Tajorentsi pitsipatantaneeyaarini janta jenokinta. Pikenkithashireeyanakirini Jesoshi, tsika ikanta: rirotaki rotyaantanewo Tajorentsi, ikamanteeyeeroni maawaeni ikowakaakaeri irira. Eejatzi rirotaki kimitariri riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni paerani: rowagaeniri rirori akowakotziriri aari. ² Paerani riraga Tajorentsi ikantakiri Moeseeshi: “Kameetha piyotagaeyerini pisheninkapaeni, piyotakagaeyerini maawaeni nokowakagaeyakiririni”. Ari ikyaaryoowentakirini Moeseeshi riyotagaeyakirini isheninkapaeni. Eejatzi riraga Jesoshi ikyaaryoowentaperotakiniriroña Tajorentsi maawaeni ikantakiriri. ³ Tema añaaperotaperotzi riraga wetsikirori ipanko: tee añaaperotaperotziro pankotsi. Tema irira riyotatziro riwetsikiro: tee iyota pankotsi apaniroeni owetsikya. Eejatzi okameethatzi añaaperotaperoteri Jesoshi, osheki ipinkatharitzi; eero añaaperotaperotziro Moeseeshi, tee ipinkatharitaperotzi. ⁴ Eenitatsi wetsikirori pankotsipaeni maawaeni, omaanta omaperotatya riwetsikaeyakirini Tajorentsi maawaeni añeeyakirini. ⁵ Ñaakiro, riraga Moeseeshi kameetha ikyaaryoowentziniri rirori maawaeni ikowakaayitakiririni, omaanta ikimitakari

ronampiri janta ipankoki. Ritawitakawo riyotagaeyakaeroni eechonkiini, rimpaetzi Jesoshi riyotaaperotapaakaero maawaeni.

Ikijakiri Tajorentsi theenkiriri eejatzi piyaathatariri

⁶ Omaanta Jesokirishito ikyaaryoowentaperotziniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakiriri. Tema raminakowiritantakae aaka maawaeni aapatziyariri ikimitaaganki apaani atziri raminakowiritaanteri isheninkaperopaeni. Aririka akantyaani aapatziyeyarini rirori, tema ayoteeyakini asheninkateeyakarini; rootaki ayotakoeyantakaririni raanteeyaneerini janta jenokinta iinja. ⁷ Eekiro piyaataye pikenkithashiryakotero iroka ojankinataakiririni Ishire Tajorentsi riraga Iraviiri:

“Iroñaaka pikemaeyawakironi ikantziri Tajorentsi. ⁸ Eero pipiyathatapiintari pikimitaarikari riraga icharineetenipaeni Ishirayeerini janta okaankiitziinta rapiitapiintakiri ipiyathatakari riraga Tajorentsi. Aritaki iñaantapiintakari osheki rantapiintakiro kaari kameethatatsi riyotantakariri irira rowashironkaeririka. ⁹ Ikantzini riraga Tajorentsi: ‘Kyaaryo ipiyathateeyawitakinani naari pichariniitenipaeni paerani. Okaataki 40 ojarentsi natsipetashitakawo notajonkakowentapiintziri’. ¹⁰ Tema ipiyathateeyakinani, iñaanteeyakinani, rootaki nokijeeyantakaririni naari, nokantakotakirini: ‘Osheki itheenkakina, tee ikenkithashiryaana rajankaneki. Tee ikowaeyini riyoteeyeni oetarika nokowakagaeyakiririni’. ¹¹ Tema nokijeeyakirini, rootaki nokantaperotakotantakariri: ‘Eero rareteeyani janta Kanaanaki, eejatzi eero rareteeyani jaka okameetheetziika’”.

Rootaki rojankinatziniriri paerani Iraviiri.

¹² Kyaaryoowa, noyemijantzinkarite, eero pikimitari riroripaeni pitheenkirikari Tajorentsi: tee okameethatzi. Rañaatzi rirori, ashi royironi. Omaanta aririka pitheenkeri, ari pipeyakoteeri: eero pikenkithashiryaaneeri eejatzi. ¹³ Okameethatzi iroñaaka eerokya pitheenkiri rirori inta pamitakotawakagaeyani eejatzi poemoshirenkawakaanteeyawoni eejatzi maawaeni kitejiri paapatziyakaaperotyaaari Jesokirishito: iinja eerorika pimatziro. Eerorika paapatziyeyarini iroñaaka, roojatzi pikantyaani papiitapiintero kaari kameethatatsi, pametyaawo: osheki pamatawitakya apaniroeni, eerokya pikoyi paapatziyari. ¹⁴ Aririka eekiro aatayee ameentyaari Jesokirishito roojatzi akamantakya, aritaki ayoteeyanakini akaateeyerini aateeyanakini jenokinta: eero ramatawitee. ¹⁵ Omaanta pikenkithashiretero rojankinatziniriri Iraviiri: “Iroñaaka pikemaeyawakironi ikantziri Tajorentsi. Eero pimajontzishiretzi pajankaneki, eero poshiyari achariniitenipaeni paerani ipiyathateeyakarini rirori”.

¹⁶ ¡Pikenkithashireero! Paerani riraga ejiipitojatzi osheki rowashironkagaeyakirini maawaeni achariniitenipaeni paerani. Ari ikanteeyirini Moeseeshi: “Thame, nagaeyaneemini paashiniki kipatsi, kameethakya ajeekaeyanteeyarini”. Ikanteeyini: “Kameetha, thame aateeyeni maawaeni”. Omaanta tema riroteeyakini piyathateeyakaririni Moeseeshi eejatzi Tajorentsi. ¹⁷ Rootaki ijamakotantakariri Tajorentsi. Okaataki 40 ojarentsi ijamakotakari. Osheki ranteeyakironi rirori kaari kameethatatsi, rootaki ishinetantakariri ikamaeyakini janta okaankiteronkiitziinta. ¹⁸ Okameethatzi pikenkithashiryakotero ninkarika ikantakotziri Tajorentsi: “Eero pareteeyani janta okameetheetyeenta”. Tema rirotaki achariniitenipaeni paerani riraga piyathatakari Tajorentsi. ¹⁹ Ñaakiro, itheenkayakirini, tee raapatziyari rootaki kaari rareteeyantani rirori janta okameetheetyeenta.

4

Ikowaki Tajorentsi areteeyaani janta okameetheetyeenta

¹ Pamine, ikanteeyakaeni Tajorentsi: “Aririka paapatziyeeyenani pijeekimoeyenani jaka nonampiki, jaka okameetheetziika”. Omaanta kyaaryoowa, pikimitarikari riraga paejatziiteni kaari areetachani. ² Okameethaperotzini rowaga ikashiyakaawitakaririni Tajorentsi, eejatzi okameethatzi iroka ikashiyakagaeyakaerini aari. Omaanta tee raapatziyeeyarini riroripaeni, rootaki ratsipetashitantakawori okaatzi ikamantawitakariri.

³ Aririka aapatziyaperotakyaari Tajorentsi, ari areetaperotakya janta okameetheetziinta, omaanta eero rareeta riraga kaari aapatziyari. Tema ikantakirini Tajorentsi: “Nokijakiri, rootaki nokantaperotantariri: ‘Tee paapatziyana, rootaki kaari pareetanta janta okameetheetziinta’”. Paerani, tekirani riwetsikironi kipatsi, riwetsikitawitanari ijeekantyaarimi, omaanta tee rareeteeyani. ⁴ Ayoteeyakini riwetsikaeyawitakawoni maawaeni, monkaataka. Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Okaataki 6 kitejiri riwetsikaeyantakaworini Tajorentsi maawaeni; monkaataka. Roojatzi, kitejiri 7 ipakaakiro riwetsikantakawori, ari okaatzi: makoryaapaaki”. ⁵ Ari riwetsikawitanari, omaanta tee raapatziyeeyarini riroripaeni, rootaki ikanantari eejatzi Tajorentsi: “Eerokya rareeteeyani jaka okameetheetyaaperotzika”.

⁶ Ari okameethataki iroka ikantakiririni Tajorentsi, omaanta eero rareeteeyani riraga paejatziiteni ikantakirini: ñaakiro, tee raapatziyeeyarini. Omaanta ijeeka-gaantee areetagaantaachani. ⁷ Rootaki riyoyaantakawori Tajorentsi paashini kitejiri, ikantzi: “Iroñaakakya nokowakagaeyakirini atziri raapatziyeeyenani rareeteeyanteyarini jenokinta”. Rootaki rojankinataantakaririni Iraviiri: “Iroñaaka, aririka pike-mawakiri Tajorentsi ikenkithatakayemi, eero pimajontzishiretzi, eero pitheenkiri”. ⁸ Arimi rareetakaayaarimi Joshoe isheninkapaeni janta okameetheetziinta, ¿Arima roojatzi rojankinatakaakirimi Tajorentsi Iraviiri: “Iinja rareeteeyanaani aapatziyeeyanarini janta okameetheetziinta”? ⁹ Rootaki ayoteeyantakarini iinja aateeyeeni maawaeni aapatziyariri Jesoshi janta okameetheetziinta amakoryaapae, eero janta apomeentsitapaa antawaetapae. ¹⁰ Paerani ithonkantakawori Tajorentsi riwetsikayitakironi, ipakaakiro, tekatsi rantee eejatzi. Eejatzi aaripaeni, aririka aateeyeeni rirorikinta, akimiteeyapaeyarini, amakoreeyapaeni, tekatsi anteyapaeni.

¹¹ Thame akowaperoeeyeroni areeteeyaani janta: eero apiyathatari, eero atheenkiri akimitarikari paejatziiteni. Eerorika aapatziyaperotari, eero areetaari. ¹² Kyaaryoowa, eero pikantashita paapatziyari Tajorentsi. Añaatsiri irira, osheki itajorentsitzi; imat-aperotakiro maawaeni ikanteeyirini. Tekatsi pomeentsitzimotyaarini irira, eejatzi Iwaperite oshiyakawo añi: tema okyaantakae ajankaneki inashitantyaawori okaatzi akenkithashiryaari kimitaka jawiri apitetachari othoyempitzi aririka okyaantakae inthomaenta awatha. Tema okyaantakae Iñaani ajankaneki eejatzi ashireki kim-itaka jawiri okyaantakae aepatha eejatzi atonkiki. Tema rirotaki oshiyakaawentacha Tajorentsi: riyotzi tsika okantari akenkithashiryaantari, riyotziro eejatzi ashire; riyotziroña tsika akantari. ¹³ Tekatsi materini omanapithaterini: iñaaperoeyakaeni maawaeni; tsikarika ajeekaeyini, iñeeyakaeni. Ithotyayitziro ni kipatsi; rirotaki aminakowenteeyerorini antakirorika kameethatatsiri, rooma teerika.

Jesokirishito ikimitawitakari iwinkatharite ñaanakowenantatsiri

¹⁴ Ari riyaaatee Jesoshi janta jenokinta, itsipatapaari Iriri, riraga Tajorentsi. Iroñaaka ikantziri irira: “Pikaminthagaeyerini aapatziyeeyanarini”, ikimitawitakari riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni, rootaki okameethatantari akanteetatyeeyaani aapatziyeeyarini. ¹⁵ Ratziritapaakini paerani, ikemaatsitayitakawoni oetarikapaeni, eejatzi riraga iwinkathariteni kamaaripaeni ikoyi rantakayerimi kaari kameethatatsi, omaanta tekatsi rantzi. Riyotzitantakaerori omaanta rirori maawaeni akemaatsitayitarini eejatzi tsika ikantakaeri kamaari. Riyotzi opomeentsitzimoeyakaeni, omaanta imatziro ramitakoperoeyakaeni. ¹⁶ Eero iroñaaka athaawantari amaneri

Tajorentsi: ayoteeyakini ineshironkaeyakaeni, ikaminthaaperoeyakaeni. Eero ishine-tee owashironkagaeyaani.

5

Ikowakaakiriri Tajorentsi riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri

¹ Ari riyoyaakiri atziri Tajorentsi iitakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, ikowakaapiintziri ramanakoeyaarini atziri. Iira taakiniriri Tajorentsi oetarika ipaeyeririni. Ranteeyironi kaari kameethatatsi, rootaki maawaeni ojarentsi rowantanariri ñaanakowenantatsiri Tajorentsi apaani piratsi kameethari, itaakiniri. Roojatzi raakameethatanteeyaariri maawaeni aapatziyariri rirori, ikimitakaanteeyakarini tee ranteeyironi kaari kameethatatsi. ² Ari ikimiteeyakaeni aari, rirotaki atziri; tee imatziro ijeeki kameetha, omaanta rantziro rirori kaari kameethatatsi. Rootaki riyotantakarini ikaminthagaeyakirini paashinipaeni aririka rantero kaari kameethatatsi. ³ Omaanta otzimatyee rirori rowamayeniri Tajorentsi rowishate, ipeyakoteniri okaatzi rantziri, ari ikimitari paashinipaeni atziri antzirori kaari kameethatatsi riraga amakiriri rowishate rowamayeniri Tajorentsi ipeyakoteniri rantani. ⁴ Tee rirojatzi iitashitachani iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, omaanta iitziro Tajorentsi; okimitaka paerani iitakiri Aawooni ñaanakowenantayitatsirini.

⁵ Eejatzi ikimitaka Jesokirishito: tee rirojatzi peyashitachani kimityaarini iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, omaanta iitakiri Pawa Tajorentsi. Tema ikantziri paerani: “Eeroka notyomi, iroñaaka kitejiri notomintakimi”. ⁶ Paashini eejatzi ikantziri Iwaperiteki: “Pikanteetatyeyyaani piñaanakowenantanaki, pikimityaari rirori Merekishereeki”.

⁷ Paerani, ratziritantapaentarini Jesoshi, osheki ramanapiintziri Iriri, iraaperotaka, eejatzi itacheronkawaantetanaki ikantziri: “Pawa, aririka nokame niyotaki pimiteena pipiriinteena”. Ari osheki ipinkathatakiri Tajorentsi, rootaki imatakaantakariri irira ikowakaeriri. ⁸ Kyaaryo, itomi Tajorentsi rini, omaanta paerani ikemijantaperotakiri ashitariri, rootaki ikemaatsitantakawori oetarikapaeni. Iroñaaka aririka aapatziyaari aaka eejatzi akemaatsiwentyaari oetarika, riyotziro rirori tsika okantari. ⁹ Ari imataperotakiro maawaeni ikowakaeriri Iriri, ikemijantaperotakiri: rootaki imatantawori eejatzi rowawijaakoeyirini maawaeni aapatziyaperoyaririni rirori. Iroñaaka eero aateeyini paamariki kaari tsiwakanitatsini, inta aateeyeni jenokinta, akanteetatyeyyaani ajeekaeyapaeni. ¹⁰ Rirotaki roshiyakaawentakiri Tajorentsi iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, ikantzi: “Iira notyomi kimitaka Merekishereeki rirori”.

Tekira pikemijantaperotziro rowaga rojankinatziro

¹¹ Nokowawitaka nothotyemiro mi tsika ikantaka Jesoshi roshiyantakariri Merekishereeki, niyotaaperoeyemironimi. Eenitatsi piyotantawitari, omaanta tee pikemijantawakina kameetha, tema eentsikiroeni pinoshikawentyaawo. ¹² Okameethatemi piyotagaeyerinimi iroñaaka paashinipaeni, omaanta eenitatsi pikowaeyini iyotagaeyemirini. Pikowaeyini napiiteemiro kaari pomeentsitatsi. Pikimitakari eentsi: kowatsimi pithote, tee paawiiro patsikero poyaari. ¹³ Kyaaryo, pikimiteeyakarini eentsi, kowatsimi pithote: tekira piyotaperoyironi Iñaani Tajorentsi iyotagaeyerini tsika akantyaari akameethateeyanteeyarini. ¹⁴ Piyotaperoterimi Tajorentsi, pikowaeyenimi poyaari patsikaperoterimi. Piyotakimi iitaka kameethatatsiri antteeyakirini, eejatzi piyotakiro mi kaari kameethatatsi eero pantziromi.

6

Ikamantziri jankinatziro iitaka rojankinatantanariri

¹ Eero napiitapiinteemiro iroka niyotaakotapiintziriri Jesokirishito: tee opomeentsita. Eero iroñaaka pikantaana: “Papiitapiinteenawo”. Okameethatzi eekiro

piyaateeyatyeeni piyotaperotanakiro maawaeni ikowakagaeyakimirini Tajorentsi. Nokantzimini paerani: “Eero pantashiyitawoni oetarikapaeni, eero owawijaakotzimi: tekatsi pikantya powawijaakoteeya apaniroeni eeroka. Okameethatzi paapatziyari Jesokirishito pawijakotanteeyarini. ² Pikaawoshitawenteeyarini riyoteeyantyaarini atziri paapatziyaari Jesoshi. Aririka pikanteri Tajorentsi ramitakoteri piyemijantzinkarite, pipampiteeyerini. Aririka akamaeyeni apiriinteeyaneeni eejatzi, roojatzi ikantakowenteeyeeni rirori”. Ari eero napiiteemiro iroka piyotzitarini, ³ omaanta roori aririka ikowakayena Tajorentsi, niyoteemiro owakirari, kaari pikemapiintzi.

⁴⁻⁶ Pamine. Eeniro asheninka kemawitaworini iñaani Tajorentsi, riweshiyaawentawitakari Tajorentsi, amitakotawitakari Ishire roori. Riyotawitaka okameethatzi iñaani Tajorentsi; riyotawitaka iinja ipinkathariwenteeyeeni Jesokirishito. Omaanta rookaero raapatziyawitarira. Aririka rookaero raapatziyarira Itomi Tajorentsi, okimitaka ikowaki rapiiteerimi eejatzi ikentakotakaanteeri koroshiki. Itheenkakiri, ikowaki itheenkakagaeyerini paashinipaeni atziri, ishirontawenteeyantyaaririni Jesokirishito. Ari tekatsi ikanteeya raapatziyaperotanteeyaariri riraga kemijantawitacharini. Kyaaryoowa, poshiyarikarira eerori. ⁷ Aririka kameetha opariyi inkani kipatsikira kaankipatharentsiki ari onintziro pankirentsi oshooki kameetha, rootaki rowaeyarini riraga pankitzirori. Tema rirotaki Tajorentsi owameethatzirori kipatsi. Kimitawori iroka pankirentsi rirotaki oshiyakaawentachari aapatziyariri Jesoshi. ⁸ Omaanta aririka añaakiro owantsiki tsirompimashi eejatzi paashinipaeni kitochee, tema pikantzi: “Tee okameethatzi, thame akiyakoeyeroni, atagaeyeroni maawaeni”. Kyaaryoowa, pikimitawokari eerori, omaanta okameethatzi pikimityaawo kameethari kipatsi.

Iweshiryaaakaakari riraga rojankinatziniri

⁹ Ari nokantawitakimi: “Pitheenkikari”, eejatzi nokantzimi: “Pikimitawokari kipatsi oshookantari tsirompimashi”. Omaanta, nosheninka, noninteeyakimini. Niyotakimi kameetha pijeekaeyakini, eejatzi rowawijaakoeyemini Tajorentsi. ¹⁰ Tema ikameethataki, eero ipeyakotawo maawaeni pantziniriri: riyotzi pikyaaryoowentakiro ikowakaemiri, riyotzi pikaminthagaeyirini piyemijantzinkarite, pikantani. ¹¹ Nokowakaaperoeyakimini pikyaaryoowenteeyeroni pinintashireeyerini paashinipaeni, pikantyaani, roojatzi omonkaatantyaari ipinatantemiri Tajorentsi. ¹² Eero piperashiryaaawo ikowakaemiri Tajorentsi, inta pikimiteeyarimi riraga paashinipaeni aapatziyaperotariri Jesoshi, kyaaryoowentziniriri maawaeni ikowakagaeyiririni rirori. Kyaaryo iñeeyeroni maawaeni ikashiyakagaeyakiririni.

¹³ Pamine, aririka akowaki ayotakaaperoteri paashinipaeni asheninka kyaaryo ani akantakiriri, akantziri: “Riyotzi Tajorentsi kyaaryo ini iroka nokantzimiri. Ranaakoeyakaeni rirori, ipinkatharitaperotzi. Aririka namatawitemi, rowashironkaenaata”. Eenitatsi iroñaaka ikantakaeri Tajorentsi, omaanta tekatsi anaakoterini rirori, tekatsi owashironkaerini rirori. Apatziro ikantziri Awaraama: “Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorentsi: eero nopaashinitayitzironi noñaani”. ¹⁴ Roojatzi ikantziri: “Kyaaryo, notajonkakowentemi, osheki netakotzimi; eejatzi noshekyaakiri picharineeteni”. ¹⁵ Riraga Awaraama eekiro riyaatatzi royaakotziri Tajorentsi imonkaatero okaatzi ikashiyakaakariri roojatzi iñaantakawo maawaeni. ¹⁶ Tema aririka akowaki ayotakaaperoteri paashinipaeni asheninka kyaaryo rini akantakiriri, akantziri: “Riyotzi Tajorentsi kyaaryootaki iroka nokantzimiri. Ranaakoeyakaeni rirori ipinkatharitaperotzi. Aririka namatawitemi, rowashironkaenaata rirori”. Aririka ayotaki ipinkathataperotaki Tajorentsi, ari ameentaperoteeyawo ikantakaeri. ¹⁷ Eenitatsi ikashiyakagaeyitakaririni Tajorentsi riraga paejatziiteni. Ikowakini riyoteeyeni eero ramatawiteeyirini,

rootaki ikantaperotantariri: “Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorentsi: eero nopaashinitayitzironi noñaani”. ¹⁸ Ari okyaaryooperotaki iñaani Tajorentsi: tee riyotzi itheeya. Omaanta eejatzi ikantzini: “Kyaaryo iroka nokamantemiri”, ayotaperoyantakarini eerokya ramatawitantzi. Iroñaaka, aririka ameentyaari rowawijaakoeyakaeni, ayotaperotaki imatakaero iroka ikantakaeri: rowawijaakoperoyeeyeni. ¹⁹ Aririka ayoteeyakini awijakotakae, tema aweshiryaaperotaka. Noshiyakaawentemiro: okimitaganki antawo pitotsi eenitatsi otenakirori jatatsiri inthomaenta iña areetakawo jaawikinta kipatsi, tema rameenteetawo eero omatantawo tampyaa onoshikero pitotsi mapimashiki ochereeteki. Eejatzi aaka oshiyakawo, tema ameentapiintari Jesoshi riraga areetakariri ijeekinta Tajorentsi. Ikimitaga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri ikyaapaaki jantakironta Tajorentsinakiki, tema ayotaki aaka aritaki aate jenokinta atsipatapaeyaari Tajorentsi. ²⁰ Reewateeyanakaeni Jesoshi, ikamantakowentakae: ikimitakari riraga Merekishereeki, riraga iwinkathariteni ñaanakowenantatsiri paerani. Tema ikantani iñaanakowenantzi.

7

Merekishereeki rirotaki ñaanakowenantatsiri ranaakoeyakirini maawaeni isheninkani Rewii

¹ Ari iroñaaka nokenkithatakoteri riraga Merekishereeki: paerani ipinkathariwenteeyakirini riraga jareemijatzi. Eejatzi Tajorentsi, riraga jeekatsiri jenokinta, iitakiri ñaanakowenantatsiri. Ari ijeeki paashiniki nampitsi Awaraama. Ragaeyanakirini isheninkapaeni, riyateeyanakini romanateeyirini riraga rowayirite riraga noshikiriri itominthori: osheki rineeyawitani, omaanta ithonkaeyakirini maawaeni iijanipaeni, iwinkatharitepaeni, maawaeni. Ari ipiyanaa rirori, roepiyeeri itominthori, eejatzi ramayiteeroni rowaagawoni riraga rowayirite. Ipiyantaari, itonkiyotawakari Merekishereeki, ikantziri Tajorentsi: “Pitajonkawentero Awaraamaka kameetha ijeekantyaari”. ² Roojatzi raagaantee Awaraama owaagawontsi, ipagaantakiri rirori, ikantziri: “Iroka rashi Tajorentsi”. Otzimirika 10, ari ipakiri apaani. Akantziri Merekishereeki añaaneki: “Kameethatatsiri”. Ipinkathariwenteeyirini jareemijatzi. Akantziri Jareemi añaaneki: “Kameetha ajeekaeyini”. ³ Rowaga Iwaperite Tajorentsi tee okenkithatakotziri iriri Merekishereeki. Tee okenkithatakotziro riniro, icharini, eejatzi icharineetenipaeni. Tee okenkithatakotziro itzimantakari eejatzi ikamantakari. Okimiwitaka ikantani ijeekini, rootaki roshiyantakariri Itomi Tajorentsi; ikantani rirori iñaanakowenantaperotanaki, ikantapiintziri Tajorentsi: “Pitajonkawentero maawaeni aapatziyanari”.

⁴ Ñaakiro, osheki ipinkatharitzini Merekishereeki. Itakaanteeyakaririni paerani Awaraama, omaanta ipinkathatziri, eejatzi ipagaantakiri rowaagawoni rowayiritepaeni. ⁵ Pamine, roojatzikya ijeeki isheninkani Awaraamani: riraga Rewii. Rojankinataakiri Tajorentsi Moeseeshi, rowaga kaminagaantsi: “Ikowaki Tajorentsi iiterikya isheninkani Rewii ñaanakowenantatsini. Nokowaki maawaeni ijoriiyotzinkarite ipagaanteri rirori rowaagawo, ipira, maawaeni: ikaaterika 10, ari iperi apaani”. Ñaakiro, isheninkani Awaraama rineeyini: isheninkani Rewii eejatzi maawaeni ijoriiyotzinkarite. Isheninkatawakagaeyakani. ⁶ Omaanta paerani riraga Merekishereeki tee isheninkatyaarini Rewii, rinashita rirori; omaanta raawakiro Awaraamani rowaagawo ipagaantakiriri rirori, roojatzi ikantawaeri riraga ikashiyakaakiri Tajorentsi: “Nokoyi itajonkawentemi Tajorentsi”. ⁷ Ñaakiro, riraga Merekishereeki anaakotantatsiri ipinkatharitzini, rootaki ikanantariri Tajorentsi: “Pawa, pitajonkawentero Awaraamaka kameetha ijeekantyaari”. ⁸ Jaka asheninka iñeeyini riraga isheninkani Rewii, imonkaateeyakaeni aaripaeni, akamaeyini, omaanta

raapiintakiri maawaeni apaeyakiririni. Omaanta paerani riraga Merekishereeki, rinashita: okimiwitaka tee ikami omaanta rirori, tee okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Kamaki”.⁹⁻¹⁰ Paerani, ipagaanantakariri Awaraama owaagawontsi, tekirani ijeekeni Rewii: rimpaete ijeeki rirori. Omaanta arimi ijeekityaami, ipagaanterimi eejatzi rirori: tema ikimityaarimi riraga jewatatsiri ijeeki. Eejatzi ikimiteeyerinimi maawaeni isheninkapaenini Rewii: maawaeni ñaanakowenantatsiri. Aritakimi ipinkathateeyerinimi Merekishereeki maawaeni. Ñaakiro, ajoriiyotzinkarite ipinkathateeyakirini ñaanakowenantatsiripaeni, rootaki ipagaanteeyantakaririni oetarikapaeni, omaanta riraga ñaanakowenantatsiripaeni ipinkathataperoyakirini Merekishereeki: tema ranaakotantaki rirori iñaanakowenantaperotaki, ipinkatharitaperotaki.

Jesoshi rirotaki ñaanakowenantatsiri kimitaariri Merekishereeki

¹¹ Ari ijeekaeyawitani riraga isheninkani Rewii: riraga Aawooni eejatzi maawaeni isheninkani rirori, iñaanakowenanteeyakini; eejatzi eeniwitacha rojankinateeyinirini Moeseeshi, iyotagaeyirini oetarikapaeni anteyirini. Omaanta tekatsi ikantee riroripaeni rowameethateeyeeni, rowawijaakoeyeeni; rootaki rotyaanantakariri Tajorentsi paashini ñaanakowenantatsiri, kimitaariri riraga Merekishereeki. ¹² Ari rinashita riraga ñaanakowenantatsiri, eejatzi iroñaaka rinashita ikowakagaeyakaerini Tajorentsi. ¹³⁻¹⁴ Eeniwitacha ñaanakowenantatsiripaeni sheninkaeyakaririni Rewii, eejatzi rojankinateeyakinirini Moeseeshi, riyotagaeyirini oetarika ranteeyakirini. Omaanta riraga owakirari ñaanakowenantatsiri tee isheninkatari Rewii, omaanta rirori isheninkatakari Joraa. Tee iñaanakowenantayitzini paashinipaeni isheninkani Joraa: tee rojankinateeyinirini Moeseeshi, tee ikantziri omaanta rirori iitakya ñaanakowenantatsiri. ¹⁵ Iroñaaka ijeeki riraga kimitariri Merekishereeki, rinashita rirori, ayotantakariri rinashita ikowakaeriri Tajorentsi. ¹⁶ Tee isheninkatari Aawooni iitantakariri ñaanakowenantatsiri; omaanta itajorentsitaki eejatzi ikanteetatyaaani rañi, rootaki iitantakariri ñaanakowenantatsiri. ¹⁷ Tema ikantzirini Tajorentsi paerani: “Pikanteetatyeeyaani piñaanakowenantanaki, pikimityaari riraga Merekishereeki”. ¹⁸ Eeniwitachani iroka rojankinatziniriri isheninkani Aawooni kaminagaantsi, omaanta tee ikoyi Tajorentsi apomeentsiwentyaawo iroñaaka. Atsipetyaawomi, tekatsi okanteeyeeni owawijaakoeyeeni. ¹⁹ Amonkaateeyeronimi maawaeni, eero owameethateeyeenimi. Omaanta riraga Jesokirishito aritaki imatakae ragaeyanakaeni janta Tajorentsiki. Tee atsipetashitawo aapatziyeyakirini rirori.

Ikantzi Tajorentsi: “Kyaaryo, ikanteetatyeeyaani Jesokirishito iñaanakowenantaperotanaki”

²⁰ Tee ikantashita Tajorentsi, ikantaperotzi: “Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorentsi. Ikanteetatyeeyaani Jesokirishito iñaanakowenantaperotanaki”. ²¹ Tee ikimitari riraga isheninkapaeni Aawooni. Omaanta ikantziri Jesokirishito: “Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorentsi. Tee nokantashita, eero namatawitzimi. Eerokataki ñaanakowenantatsiri, pikanteetatyeeyaani”. ²² Rootaki ayoteeyantakarini ranaakotantaki Jesoshi iñaanakowenantaperotaki, imateeyakaeni rowawijaakoeyakaeni. ²³ Ari ikaateeyawitani osheki ñaanakowenantawitachari, omaanta kamapiinteeyakini, rookapiinteeyakironi iñaanakowenantawitani. ²⁴ Omaanta riraga Jesokirishito, ikantani ijeeki: rootaki imatantawori iñaanakowenantzi, ikantani. ²⁵ Imateeyakirini aapatziyeyaririni: rowawijaakoperoyakirini maawaeni kowaperotatsiri raaneeri Tajorentsiki. Ikantani rañi, rootaki imatantawori ikamantakowenteeyakaeni.

²⁶ Kyaaryo, okameethaperotzi iñaanakowentaperowente; tema Tajorentsi rini, tee añiiro rantani, tee rantziro kaari kameethatatsi; tee ikimiteeyarini riraga kaari

kameethateeyatsini ijeekimoeyawitapaentarini. Iroñaaka ijeeki kameetha janta jenokinta. ²⁷ Riraga iwinkatharitepaeni ñaanakowenantatsiri, maawaeni kitejiri rowamaapiintziniri Tajorentsi ipirapaeni, itaapiintziniri. Ro rowamaapiinantariri, osheki ikenkithashiryaakiro kaari kameethatatsi ranteeyirini eejatzi ranteeyirini rirori ijoriyotzinkarite. Tekatsi rowamaapiinte riraga Jesokirishito, omaanta apatziro ikamawenteeyakaeni: monkaataka, eero rapiiteero eejatzi. ²⁸ Ari paerani rojankinatzi Moeseeshi, ikantzi: “Iiteeyanakyaani isheninkani Aawooni ñaanakowenantatsiri”. Atziri rineeyini rirori, ranteeyironi kaari kameethatatsi. Omaanta roojatzi ikantzi Tajorentsi: “Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorentsi: ikanteetateeyaaani Jesokirishito iñaanakowenantanaki”. Rirotaki Jesokirishito Itomi rirori, tee rantziro kaari kameethatatsi, omaanta ikantatyaani ikameethaperotaki.

8

Iñaanakowenantaperotanaki Jesokirishito janta jenokinta

¹ Piyotawakiro iroka nokamantemiri: rirotaki Jesokirishito ñaanakowenteeyakaerini. Ijeekimotziri Tajorentsi janta jenokinta, janta rakoperoki; ikaatziri ipinkathariteeyini. ² Riraga isheninkani Aawooni ikenkithatakaapiintziri Tajorentsi janta pankotsiki riwetsikiri atziri, iitakiro Tajorentsi ipanko. Omaanta riraga Jesokirishito ijeekaperotzi janta Tajorentsi: tee riro wetsikeroni atziri, omaanta Awinkatharite wetsikakirori ipanko janta. ³ Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri ipapiintziri Tajorentsi oetarikapaeni; rowamaakirini piratsi, shemi; itaakiniri. Omaanta Jesokirishito, tee rowamaeniri piratsi; rirojatzi kowaentsi rowamagaetantakariri. Roojatzi riyatashitakiri Tajorentsi, ikantapaakiri: “Naaka kamawenteeyakiririni asheninka, owawijaakoeyakiririni”. ⁴ Ijeekemi iroñaaka jaka kipatsikika, eeromi iñaanakowenantzimi; ñaakiro, tee isheninkatari Aawooni: riroteeyakini isheninkani Aawooni thotyaakirori rojankinatziniri Moeseeshi. ⁵ Rantawaetapiintzi janta ikanteetzirinta: “Ipankomawo Tajorentsi”, omaanta tee janta ijeekaperote Tajorentsi. Apatziro oshiyakawentziro inampipero janta jenokinta. Paerani, riwetsikantawori Moeseeshi, ikantziri Tajorentsi: “Janta tonkaariki iitachari Shinayii niyotaaperotakimiro tsika pikanterori pankotsi: pimonkaataperotero nokantakimiri”. ⁶ Okameethatawitaka rowaga rojankinatziniri paerani Moeseeshi, iñaanatakowenantaperoyakaririni Aawooni eejatzi isheninkani, eejatzi ramitakoeyawitakarini ajoriiyotzinkarite. Omaanta iroka owakirari inimotaakiri iroñaaka Tajorentsi okameethaperotaki, osheki anaakotakiro rojankinatziniri Moeseeshi. Eejatzi ikimitaka, osheki imataperotakaeniro Jesokirishito, osheki ranaakotakiri Aawooni.

⁷ Okameethaperotakimi rojankinatziniri paerani Moeseeshi, eeromi ikantzirimi paashini Tajorentsi. ⁸ Omaanta ikantzini Tajorentsi paerani: “Tekira omonkaata, tee okameethaperotzi iroka rojankinatziniriri Moeseeshi Aawooni”. Rootaki rojankinatantaakariri paashinipaeni aapatziyaririni paerani: “Ikantzi Awinkatharite: ‘Iinja ojeeki paashini nokamanteeyeririni maawaeni joriiyopaeni, inashitanakya. ⁹ Eero okimitaawo rowaga nokantakiriri riraga itakaantakaworini. Paerani ijeekawitani maawaeni joriiyopaeni Ejiipitoki, omaanta nagaeyanakirini paashiniki kipatsi. Rojankinatawitakawo Moeseeshi nokowakagaeyawitakaririni, omaanta tee raapatziyeyyanani. Rootaki kaari namitakoeyantaarini. ¹⁰ Iroñaaka eenitatsi nokamanteeyeririni maawaeni joriiyopaeni. Iinja niyotakaaperoyakirini maawaeni nokanteeyeririni, ikenkithashireperoyeroni, eero ipeyakoeyawoni. Ipinkathataperoyakinani, eejatzi notajonkakowenteeyerini naari. ¹¹ Eero ratsipetashiteeyawoni riyotaawakagaeyeyaaani, eero ikantawakagaeyani: “Nosheninka, piyoteri Nowinkatharite”. Aritaki riyotashiteeyenani maawaeni: pinkatharitatsiri, kaari pinkatharitatsi, maawaeni riyoteeyenani. ¹² Noneshironkaaperoyeerini maawaeni antzirori kaari kameethatatsi

ari nopeyakoteeniri, eero nokenkithashiryakoteero eejatzi rantayitzirini' ". Rootaki ikantzitakari paerani Tajorentsi. ¹³ Ñaakiro, ikantzini: "Eenitatsi paashini nokamanteeyeririni atziri, eero okimitaawo nokantzirini paerani". Ari iroka ikantziri iroñaaka, rootaki poyaataawori ikantzirini paerani.

9

Ikenkithatakotziro ipankomawo Tajorentsi rantawaetantari ñaanakowenantatsiripaeni

¹ Paerani ikanteeyirini Tajorentsi itakaantaworini tsika ikanteeyani ipinkathatanteeyaaririni, eejatzi ikantziri tsika okantyaari ipankomawo Tajorentsi rantawaetantyaari ñaanakowenantatsiripaeni. ² Ari riwetsikaeyakironi ipankomawo, imonkaatakiro ikantziririni Tajorentsi. Janta rityaawo Tajorentsinaki rantawaetapiintzinta ñaanakowenantatsiripaeni. Iiteetziro Tajorentsinaki Kameethari. Eenitatsi janta rowantariri ootamentotsi, eejatzi eenitatsi meeja. Janta meejaki rowapiintziro paa, okaataki 12, akenkithashireeyantaworini ipapiinteyakaeni Tajorentsi owaeyarini. ³ Jantakironta otzikaawo ari ojeeki Tajorentsinaki inampiperotari. Tekatsi kyaapiintatsini. Iiteetziro Tajorentsinaki Kameethaperotatsiri. ⁴ Ontsiyaatakawo otzikaawo rowaga itaapiinantawori kajankapaneri, riwetsikaetziri ooro. Eenitatsi jaga Tajorentsinakiki rowaga kimitawori tsiwoonaki, ro ipashikantawori ooro. Jaga inthomaenta, eenitatsi kowitzi riwetsikaetziri ooro, inthomaenta iroka roteteetziro manaa. Eejatzi eenitatsi inthomaenta ikotzi Aawooni, rowaga shookashitachari paerani oshi. Eejatzi eenitatsi inthomaenta rowaga mapi rojankinatakeririni Tajorentsi Moeseeshi. ⁵ Janta otatawoki kimitawori tsiwoonaki roshiyakaawentakiri apite jewatatsiri ronampiripaeni Tajorentsi iiteetziri keroowe. Roshiyakaantaka eeniro ijeekaki Tajorentsi. Ramineeyakironi otatawo kimitawori tsiwoonaki janta rowapiintziro maawaeni oarentsi iwinkatharite ñaanakowenantatsiri riraa piratsi. Okimitaka ikenkithashireeyirini kamawenteeyerini, neshironkaeyeerini. Eero iroñaaka nohotyaaperotziro nokamantemiro tsika okantayitarini.

⁶ Ari riwetsikaeyakironi paerani, imonkaatakiro ikantzirini Tajorentsi Moeseeshi. Roojatzi ikyaapiinteyini ñaanakowenantatsiripaeni, rantawaetapiinteyinirini Tajorentsi. ⁷ Omaanta tee riyaatapiinteyini otzikaawoki jantakironta. Apaani riyaatzi maawaeni oarentsi riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Reewataki rowamaeniri Tajorentsi piratsi, roojatzikya ikyaanaki apaniroeni, raaneero riraa, ipitenkakiro janta otatawoki kimitawori tsiwoonaki; ikantziri Tajorentsi: "Pawa, pikaminthagaeyenani, eero pikijawenteeyanawoni nanteeyakirini eejatzi ranteeyakirini nosheninkapaeni; eero pikenkithashiryakoeyaanawoni eejatzi". ⁸ Ñaakiro, eenitatsi otzikaawo, otzikagaeyakiririni paashinipaeni ñaanakowenantatsiri eejatzi maawaeni joriiyopaeni. Tekatsi ikanteeyaani riyateeyeni janta ijeekantaperotariki Tajorentsi. Rootaki oshiyakaawenanteeyakaerini Ishire irira, ayoteeyantakarini riraga isheninkani Rewii eejatzi paashinipaeni tekatsi ikanteeyeeni rareetakagaeyeeni janta Tajorentsikinta. ⁹ Okameethatzi akenkithashireeyeroni iroñaaka ayoteeyantyaarini: maawaeni ipapiinteyakirini Tajorentsi, eejatzi maawaeni rowapiintziniri eejatzi itaapiintziniri, tee owameethateeyirini riraga papiintawitariri eejatzi taapiintawitanariri. Apatziro roshiyakaawentziro. ¹⁰ Paerani riyotaashiteeyakarini oetarika rantashiteeyarini; oetarika rowagaeyarini, eejatzi oetarika imiriteeyirini; riyotaashiteeyakarini tsika ikantyaari ikiwapiintya, ikitetantyaari. Rootaki ikowakagaeyawitakaririni Tajorentsi atziri paerani. Omaanta ari okaatzini, monkaataka. Ipokapaaki iroñaaka Jesokirishito aamagaeyarini. Iroñaaka inashita ikowakagaeyakaerini Tajorentsi aari, owakirari, kameethaperotatsiri.

Riraa Jesokirishito

¹¹ Ipokapaaki Jesokirishito roshiyawitapaari iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, omaanta okameethaperotaki iroka rantapaakiri rirori. Rantawaetzini paashinipaeni ñaanakowenantatsiri janta pankotsiki riwetsikiri atziri; omaanta rirori, riyataperotaki janta ipankoperoki Tajorentsi: kameethaperotaki roori janta jenokinta. ¹² Jaka kipatsiki riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri riyatapiintzi maawaeni ojarentsi, raapiintziro riraa chiiwo eejatzi waakaaniki janta ipankomawoki Tajorentsi inthomaenta, rowaga ikanteetawitari inampitaperotari Tajorentsi. Omaanta Jesokirishito ikamawenteeyakaeni, roojatzi riyateer janta jenokinta ijeekaperotzinta Tajorentsi. Roshiyakaawentakiro raaneero riraa: kaari riraa piratsi, omaanta riraapero rirori. Ikantziri Tajorentsi: “Ñaakiro, nokamawenteeyakirini maawaeni atziri nowawijaakotantaariri, ikanteetatyeyyaani ijeekanteeyarini jaka anampikika”. Eero ratsipetashitawo rirori ipiyapiinte, apaani ikanta, ari okaatzi. ¹³ Ari paerani aririka rantzironi asheninka kaari kameethatatsi, rowamaakiri ñaanakowenantatsiri waaka, rirorika chiiwo, rirorika waakaaniki janta ipankomawoki Tajorentsi. Roojatzi riraga ñaanakowenantatsiri raakiro riraa, itsikirijantawakari riraga antzirori kaari kameethatatsi. Eejatzi itaakiri iwatha, roojatzi itsikirijantawakari shirampari itsimenkitote piratsi. Roojatzi ikanteeyirini isheninka: “Ikameethatee eejatzi irika. Okameethatzi ikaateeyeerini eejatzi aapatziyariri Tajorentsi”. ¹⁴ Omaantakya riraga Jesokirishito ikameethaperotaki rirori, okantani ojeeki Ishire amitakotziriri. Rootaki ikanantariri Tajorentsi: “Pawa, nokowaperotaki nokamawenteeyarini atziripaeni, nowawijaakoeyantyaaririni”. Ari apaatawenteeyakaeni riraapero rirori, tee ro riraa piratsi: ikamawenteeyakaeni, iroñaaka eero atsipetaawo akenkithashiriro kaari kameethatatsi, rowaga jatakagaenimi paamariki kaari tsiwakanitatsini, omaanta anteniri Tajorentsi maawaeni ikowakagaeyakaerini. Roojatzi akanteetatyeyyaani ajekimoeyerini janta jenokinta.

¹⁵ Ari paerani apatziro ayoteeyakironi rojankinarini Moeseeshi, eejatzi antapiinteeyakironi kaari kameethatatsi, aateeyantyaarinimi paamariki kaari tsiwakanitatsini; omaanta ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, rowawijaakoeyantakaerini. Tema irira rirotaki ñaanatakowentakaeri owakirari inimotawakaantsi Tajorentsi. Iroñaaka inashita ikanteeyakaerini rirori: “Okameethatzi maawaeni nokashiyakagaeyakiririni aapatziyeeyanarini niyoyagaeyakirini. Ikanteetatyeyyaani riweshiryawenteeyawoni”.

Riyotagaeyakaeni iitaka ikamawenteeyantakaerini Jesoshi

¹⁶⁻¹⁷ Ari pikenkithashireero rameteeyakarini asheninkapaeni. Eenitatsirika rowaagawopaeni, rojankinatzi paperiki: “Aririka nokame nokowaki rashitayiteeyawoni nosheninkapaeni”. Ari rojankinatakiro iwaeropaeni ashitayiteeyawoni rowaagawopaeni. Roojatzi, aririka ikamaki, riyoteeyanakini irira ninkarika ashiteeyawoni. Eerotzitarika ikami riraga jankinatzirori, eerotzita ragaeyironi owaagawontsi. Omaanta ikamakirika, monkaataka: roojatzikya ragaeyeroni. ¹⁸ Eejatzi okimitakani paerani: eenitatsi ikantziririni Tajorentsi asheninkani paerani. Tekatsi ikantya Tajorentsi ikame, omaanta ikamapiinteeyakini tsimeri omonkaatantakarini ikantziririni. ¹⁹ Paerani ikamantziri Moeseeshi irira maawaeni ikaminagaeyakiririni ajoriiyotzinkariteni, roojatzi rojankinatantawori. Roojatzi ikamanteeyirini isheninka ikantziriri Tajorentsi; eejatzi rowamagaeyakirini waakaaniki eejatzi chiiwo, raawakiro riraa, itsipataawakiro iña. Roojatzi raakiro iwitzi owisha kityonkawitziri eejatzi piyonkashinkanari, rowiinkakiro iñaaki, ijeetantariri isheninkapaeni. Eejatzi itsikirijakiro roori iroka rojankinatakaakiriri Tajorentsi. ²⁰ Aririka itsikirijeeyakirini, ikanteeyirini isheninka: “Ari nokamanteeyakimironi maawaeni owakirari ikamantakinari Tajorentsi. Ikantzi: ‘Aririka pikemijantaperoteeyenani, notajonkakowenteeyemini’. Eejatzi eerori pikanteeyini: ‘Kameetha’. Rootaki notsikirijanantakimirori iroñaaka riraa”. ²¹ Roojatzi itsikirijakiro eejatzi ipankomawo ipinkathateeyantaririni, eejatzi

itsikirijeeyakironi maawaeni jeekayitatsirini inthomaenta. ²² Ari rojankinatzini Moeseeshi: “Rootaki riraa piratsi owameethateeyirorini oetarikapaeni; eejatzi eerorika ijeeki kamawenteririni atziri, apaatawenziriri riraa, eero rawijakotee”.

Ikenkithatakotziro iitaka ikamawenantakaeri Jesokirishito

²³ Ari eenitatsi oshiyakaawentziri iroka pankotsi eejatzi maawaeni jeekaeyatsirini inthomaenta. Okameethatzi itsikirijeeyakironi rowameethatantakawori. Omaanta ojeeki jenokinta iroka roshiyakaawenteeyakirini, ijeeki eejatzi anaakotzirori riraa piratsi, owameethaperotzirori maawaeni jeekaeyatsirini jenokinta: ²⁴ rirotaki Jesokirishito. Riraga ñaanakowenantatsiripaeni riyaaatapiintzi janta ipankomawoki riwetsikaeyirini atziri, roshiyakaawenteetziro: “Inampitari Tajorentsi”. Omaanta riraga Jesokirishito jataperotee jenokinta ijeekimotapaeri Tajorentsi, ikantakowenteeyakaeni. ²⁵ Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri riyaaatapiintzi janta ipankomawoki Tajorentsi, raapiintziro maawaeni ojarentsi riraa piratsi: tee rayiro riraa rashi rirori. Omaanta riraga Jesokirishito eero rapiiteero ikamawentee. ²⁶ Aririkami raapiinteromi riraa Tajorentsiki, okameethatemi ikamapiintemi, paerani: riwetsikantawori kipatsi, rityaawomi ikamapiintemi, roojatzi iroñaakami. Omaanta monkaataka paerani ikamantakari: apaani ikamaki, rowawijaakoeyakaeni. ²⁷ Ayoteeyakini apaani akamaeyakini, ari okaatzi; tee apiitapiintziro akame. Aririka akamae, roojatzi ikantakowenanteeyakaeni Tajorentsi, akameethatakirika. ²⁸ Ari osheki aneeyawitani, omaanta apaani ikamawenteeyakaeni Jesokirishito; imonkaatakiro, eero ikamae eejatzi. Ari ipokae eejatzi iinja ipiyoteeyapaakaeni, raantaneeri jenokinta maawaeni aamagaeyaririni.

10

Tekatsi okanteeyeeni rojankinarini Moeseeshi owameethateeyeeni

¹ Pamine, maawaeni rojankinatakotakirini paerani Moeseeshi oshiyakaawentakiri riraga pokapaentatsirini, kameethaperotatsiri. Rareetapaenta, osheki itajonkawenteeyakaeni. Ikantziri Moeseeshi Aawooni: “Powamaapiinteni Tajorentsi piratsi maawaeni ojarentsi”. Ari ikantani isheninkani rowamaapiinteeyawitarini, omaanta tekatsi okanteri owawijaakoeyerini riraga aapatziyaworini rojankinatzirini Moeseeshi. ² Arimi owawijaakoeyerinimi irika rowapiintziri, tema ari ipakaakiro rowamaapiintziniri. Eejatzi arimi rowawijaakoteeyaami rirojatzi, eero ikenkithashireeyeeronimi eejatzi rantayitzirini. ³ Omaanta rowamaapiinteeyawitarini ipira maawaeni ojarentsi, roojatzi ikanta okenkithashiryaakaapiintari rantayitzirini. ⁴ Tekatsi okanteri riraa waaka eejatzi chiiwo owameethateeyerini antzirori kaari kameethatatsi. ⁵ Ipokantakari kipatsiki paerani Jesokirishito, tema ikantziri Tajorentsi:

“Pawa, tee piñaaperotziro riraa piratsi, tee owameethateeyirini anteeyirorini kaari kameethatatsi. Rootaki piwetsikantanawori nowatha nokamawenteeyantyaaririni maawaeni atziri, nowameethateeyantyaaririni. ⁶ Tee piñaaperotziri ikameethatzi maawaeni itaapiinteeyawitzimirini atziri, eejatzi maawaeni rowamaapiinteeyawitzimirini powameethateeyantyaaririnimi. ⁷ Rootaki nokanantzimiri: ‘Pamine, Pawa, nopokaki jaka nanantemirori maawaeni pikowakaakinari. Nomonkaatero maawaeni rojankinatakotziteetakinari paerani’ ”.

⁸ Pikenkithashiryaaperotero iroka ikantzirini Jesoshi: “Tee pikoyi, Pawa, rowamaemiri atziri piratsi, itaapiinteeyemirini. Tee piñaaperotawentari riraga pawitzimirini maawaeni rojankinatakotzirini Moeseeshi”. ⁹ Roojatzi ikantziri: “Pamine, Pawa, pokakina nanantemirori maawaeni pikowakaakinari”. Ikanantawori iroka,

ikantzi: “Eeniwitacha maawaeni rantayitawitarini isheninkani Rewii. Eenitatsi owakirataatsini”. ¹⁰ Apaani ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, eero rapiitaa ikamae eejatzi, imonkaatakiro. Rowameethaperoeyakaeni, eejatzi maawaeni riraga aapatziyeyaririni, ikimitakagaeyakaeni tee antziro kaari kameethatatsi.

Tee rowawijaakotantzi piratsi inta Jesoshi owawijaakotantatsiri

¹¹ Maawaeni kitejiri rantawaetapiintaki maawaeni ñaanakowenantatsiripaeni, rowamaapiintziniri Tajorentsi piratsi, itaapiintziniri, omaanta tee owameethateeyirini maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. ¹² Omaanta apaani ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, rowameethateeyantakaerini, monkaataka. Roojatzi ijeekapae janta rakoperoki Iriri, ¹³ royaakiri imatantyaawori ikantakiririni: “Iinja nothonkaeyerini maawaeni kijeeyakimirini”. ¹⁴ Apaani ikamawenteeyakaeni maawaeni: tema riyoyagaeyakaeni Tajorentsi, rowameethaperoeyakaeni. ¹⁵ Eejatzi iyotaaperoeyakaeni Ishire Tajorentsi imonkaatakiro Jesokirishito maawaeni ikowakagaeyakiririni Iriri rowawijaakotantakaeri. Tema rowaga Ishire ojankinatakayiriri paejatziiteni okaatzi ikantakiriri Pawa Tajorentsi.

¹⁶ “Tema ritakari ikantzi: ‘Tema Naaka Iwinkatharite joriyyopaeni, rootaki inimotaakina pimonkaateninami nojankinatakaakiririni Moeseeshi pawijakotantanakya. Omaanta tee pimanteeyironi nokantakiriri Moeseeshi. Roojatzi inimotaantanari owakirari. Tema iinja nokenkithashiryaakagaeyeemironi maawaeni nokowakagaeyakimirini pajankaneki, nothotyaakagaeyemironi, piyoperoyantyaaworini maawaeni’ ”. ¹⁷ Roojatzi eejatzi ojankinatakaakiri: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Eero nokenkithashiryaakotziteeri eejatzi kaari kameethatayitatsini ranteeyakirini’ ”.

¹⁸ Pamine, aririka ikaminthagaeyirini Tajorentsi antzirori kaari kameethatatsi, eejatzi teerika ikenkithashiryaakoteeri eejatzi rantakiri, eero ikowae eejatzi kamawenterini rowameethatantyaariri. Ñaakiro, iñaaperoeyakaeni iroñaaka akameethatzi.

Ikamanteeyakaeni iitaka ikowakagaeyakaerini aari

¹⁹ Noyemijantzinkarite, ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, rapaatawenteeyakaeroni riraa rowawijaakotantakaeri. Iroñaaka ayoteeyakini iñaaperoeyakaeni Tajorentsi akameethatzi rootaki kaari athaawanantari, inta akenkithatakaapiinteyerini Pawa. ²⁰ Paerani eenironi ojeekini ipankomawoki otzikaawo, rowaga kaari riyatapiinteyantani atziri janta Tajorentsinakiki: tema otzikagaeyakirini. Omaanta ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, kaari otzimantaa iroñaaka otzikagaeni. Añaanee eejatzi, rootaki okameethatantari iroñaaka akenkithatakaapiinteri Tajorentsi. ²¹ Iñaanakowenantaperotakae riraga Jesoshi, ipinkathariwentaperoeyakaeni aari, eejatzi maawaeni paashinipaeni aapatziyeyaririni rirori. ²² Rapaatawenteeyakaeroni riraa, eejatzi akaawoshitawenteeyakarini. Rootaki iroñaaka kaari athaawanantari Tajorentsi, ayoteeyakini eero roepiyee, omaanta raakameethaperoeyeeni. ²³ Thame eekiro aatatyee aapatziyawo rowaga kyaaryooperotatsiri. Tema ayoteeyakini imatakaeniro maawaeni ikanteeyakaerini, eero ramatawiteeyeeni: rootaki okameethatantari akamanteeyerini paashinipaeni atziri iroka aapatziyakarika.

²⁴ Thame iroñaaka oemoshirenkaeyerini paashinipaeni: anintawakagaeyani eejatzi akaminthayerini. ²⁵ Eenitatsi ayemijantzinkarite kaari pokapiintatsi ikemijante: eero pikimiteeyarini eerori, omaanta pipiyotapiinteyaaani poemoshirenkawakagaeyantyaarini maawaeni. Tema ayoteeyini eero ojamanitzi ipokanteeyari Jesokirishito, rootaki okameethatantari aweshiryaawenteeyaarini eejatzi aweshiryaakagaeyaarini paashinipaeni.

²⁶ Pamine, aririka ayoteeyakini ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, rootaki rowawijaakotantakaeri, okameethataki ameentyaawo, akemijantaperoeyerini: tema rootaki ikantziriri Tajorentsi, okyaaryooperotaki. Tee okameethatziroña atheenkiri, tee añaari

paashini owawijaakoteeni. ²⁷ Aritaki iinja ikijeeyanakirini Tajorentsi maawaeni theenkiriri, rowashironkaaperoeyerini. Tema rotyaanteeyeerini maawaeni paamariki kaari tsiwakanitatsini. ²⁸ Riraga ajoriiyotzinkariteni rowamaapiinteeyakirini kaari pinkathatzirori rojankinarini Moeseeshi. Eenitatsirika apite kantatsiri, aririka ikaatzi 3: “Eeniro rantani, noñeeyakirini”, ari rowamagaeyakirini isheninka. Tee ineshironkatzimaetari. ²⁹ Aririka itheenkeri atziri Itomi Tajorentsi, eejatzi ikanterika: “Ratsipetashita ikamaki Jesokirishito, ratsipetashita rapaatakiro riraa, eero rowawijaakotee”; eejatzi ikantzimaterorika Ishire Tajorentsi, rowaga kaminthagaeyeerini: ¿Piitzima eero rowashironkaeri Tajorentsi? Aritaki rowashironkaaperoetakiri kameetha: ikemawakiroota, kaari raapatziyantari. ³⁰ Tema ayoteeyini ikantzi: “Naaka aritaki nopiyakowenteeyaari, nowashironkagaeyerini naaka”. Eejatzi ikantzi: “Kyaaryo nokantakowenteeyerini maawaeni atziri ikameethatakirika, tema naaka pinkathariwenteeyiririni”. ³¹ Aririka itheenkante atziripaeni, ikijakiri Tajorentsi, riraga añaperotatsiri: okameethatzi ithaawantaperoeyaarini kameetha, rowashironkaerikari.

Pikyaaryoowentero paapatziyari Jesokirishito, eero pithaayi poyaatantyaariri

³² Pikenkithashireeyaani tsika okantari paerani, owakira pikemakotakirini Jesokirishito. Ikijawenteeyakimironi pisheninka pikemijantzi, omaanta eekiro piyaatatzi paapatziyari rirori. ³³ Apanipaeni ishirontawenteeyakimini, rowashironkagaeyakimini. Tema iñeeyakimini osheki atziri. Omaanta paashinipaeni pitsipateeyapaakarini piyemijantzinkaritepaeni riraga owashironkaenkari. ³⁴ Petakotapiintakiri riraga omonkyagaarewopaeni. Eejatzi aririka ikoshitakimini powaagawo, pikimoshireeyakini, pikantzini: “Rayeroota. Iinja ojeekaperotayiteeni kameethatayitatsirini janta jenokinta, eero añapae koshiteeni janta. Akanteetateyeyaani ajeekaeyeni janta okameetheetyaaperotzinta”. ³⁵ Eero pipeyakotziro pikimoshirewentziri, eekiro piyaatatye pikimoshireeyanakini. Kyaaryo, ipinatemi Tajorentsi. ³⁶ Okameethatzi pikantyaani pikyaaryoowentero maawaeni ikowakaemiri Tajorentsi, roojatzi imatantakimirori ikantakimiri. ³⁷ Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Rooteentsi ipokae Awinkatharite, eero ojamanitzi, tema ikantzi: ‘Ari nopokae. ³⁸ Okameethatzi ikemijantaperoeyenani riraga nowameethatzi. Omaanta rookaerorika ikemijantzi, eero niweshiryaaawentaari’ ”. ³⁹ Tee atsipateeyarini aari riraga ookaeyirorini ikemijantzi: riyateeyeni rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini. Akemijanteeyini aaka, aateeyeni jenokinta.

11

Ranteeyinirini aapatziyariri Tajorentsi paerani

¹ Paapatziyari Jesoshi piyotaperotantakarini imataperotemiro maawaeni ikantakimiri. Eenitatsi osheki kaarira añeeyini, omaanta aapatziyari Jesoshi, rootaki ayotantakariri añeeyeerini iinja maawaeni ikashiyakagaeyakaerini. ² Raapatziyari Tajorentsi riraga paejatziiteni rootaki iñaperotantariri Tajorentsi ikameethatzi. ³ Aapatziyari aaka, rootaki ayoteeyantakarini iñawaetakira Tajorentsi rootaki ojeekantakarini kipatsi, jenokinta, eejatzi maawaeni jeekantawori. Iñawaetaki, jeekanaki: tekatsi raashitero riwetsikantawori. ⁴ Raapatziyarini Tajorentsi Aweerini, rootaki iñaperotzitantakariri Tajorentsi okameethatzi ipashitakariri; omaantakya riraga Kayeeni, tee raapatziyari, rootaki kaari iñaperotantawo okameethatzi ipashiwitakaririni rirori. Iñaperotakiri Tajorentsi Aweerini ikameethatzi, rootaki iñaperotzitantakariri ipakiriri. Ikamakini rirori paerani, omaanta okameethatzi akimiteeyaari: aapatziyeeyaari iñaperoyanteerini Tajorentsi akameethatzi. ⁵ Raapatziyari Tajorentsi Enoko, kaari ikamanta. Añaatsi rini, raaneeri Tajorentsi jenokinta. Tekatsi ñeerini eejatzi: kyaaryo, raaperotaneeri jenokinta. Tekirani raayirini, ikantzini: “Kyaaryo, noñaperotakiri

Enoko ikameethatzi”. ⁶ Eerorika aapatziyari, eero iñaaperoeyeeni akameethatzi. Eenitatsirika kowatsiri rareetyaari Tajorentsi, okameethatzi raapatziyaperotyaari, eejatzi riyotaperotanaki ipinateri kowaperotatsiri riyoteri.

⁷ Eejatzi raapatziyari Tajorentsi Noeni. Ikantzirini rirori: “Inja opoke osheki inkani, inkaaretanaki maawaeni. Piwetsikero antawo pitotsi pawijakotanteeyarini”. Ari ikemijantaperotakiri. Ojarentsitaperotawitani, omaanta rantaki pitotsi, rawijakotantaari, eejatzi rawijakoeyantaarini maawaeni jeekimoeyiririni ipankoki. Tee raapatziyeeyarini paashinipaeni isheninka, rootaki ikantakotantakari, rowashironkaeyantakaririni Tajorentsi. Omaantakya riraga Noeni rowameethatziri: tema raapatziyari rirori. ⁸ Eejatzi rirori Awaraamani, raapatziyarini Tajorentsi. Ikantzirini rirori: “Nokowaki piyaate paashiniki kipatsi, janta inteena: aritaki piyeekapae. Nopemiro pashitaperotyaari eerori; eejatzi noperi pitomi, picharini, maawaeni. Thame piyaate, nokoyi noñaayemiro”. Ari riyataanaki, omaanta tee riyotzi tsikarika riyaaate.

⁹ Rareetantakari, iñaapaakiri paashini atziri jeekatsiripaeni. Okimiwitaka kaari iipatsite, tee ijeekaperotzi, omaanta ikinayitakini; omaanta ikantani raapatziyari Tajorentsi. Eejatzi ikimiteeyakani itomi Ijaaka eejatzi icharini Jakoowo: tee ijeekaperotzi, tee riwetsikaeyini kameethari ipanko, ¹⁰ omaanta ikenkithashireeyironi paashini inampi, kaari riwetsiki atziri. Riyoteeyakini iinja ragaeyaneerini Tajorentsi janta inampiki, riwetsikakiri rirori. ¹¹ Aapatziyari Tajorentsi Jaarani: antyashipawo ini, tee itzimi otomi. Roojatzi antyaashipawoperotantanaka. Ikantakiro Tajorentsi: “Inja itzime pitomi”, roojatzi aapatziyantanakari. Okantzi: “Eero ramatawitana Tajorentsi”. Roojatzi itzimantaka. ¹² Eejatzi antyaashipariperowitakani Awaraama, oshekitaperotaki rojarentsite. Tee itzimawita apaani itomi, omaanta roojatzi iroñaaka itzimakaanakawo iina otomi. Iroñaaka ikaateeyini isheninkapaeni oshekipero, eero amatziri ayoteeyerini tsikarika ikaateeyini: ikimiteeyakarini ompokiropaeni, eero amatziri ayoteeyerini tsikarika ikaateeyini. Eejatzi ikimiteeyakawoni opane impaneki janta othapyaaki inkaare, oshekipero.

¹³ Ari ikamaeyakini riroripaeni aapatziyariri Tajorentsi: ijeekaeyawitani Kanaanaki, omaanta tee iñaaperoeyironi maawaeni ikantakiririni Tajorentsi. Inta riyoteeyakini iñaagaero iinja. Ikanteeyini: “Tee nonampitaperotawo kipatsika, tee nojeekaperotzi jaka”. ¹⁴ Rootaki ayoteeyantakarini ikowaeyakini rareeteeyaani paashiniki nampitsi inampiperotantapaeyaawori. ¹⁵ Ikowaeyeenimi ipiyeeyaneenimi janta Ejiipitoki ipoñaakanta, ari riyaaateeyeenimi. ¹⁶ Omaanta ikowaeyakini riyaaateeyeni okameetheeeyenta nampitsi: rowaga jeekatsiri jenokinta. Rootaki riweshiryaawenantakariri Tajorentsi rirori: tee ipashiwentakaematari, itomintaperoyakarini. Eejatzi riwetsikaeyenirini ijeekaeyantyaarini.

¹⁷ Ari ewankaritapaaki Ijaaka, roojatzi iñaantakari Tajorentsi Awaraama, riyotantyaari kyaaryorika ikemijantaperotziri. Ikantziri: “Powamayenari pitomi papintzite, pitayenari”. Ikemantakariri, ikantziri: “Ari, niyaate nowamaeri”. ¹⁸ Paerani ikantzirini Tajorentsi Awaraamani: “Iroñaaka eenitatsi pitomi papintzite, piitakiri Ijaaka. Rirotaki ashitayiteeyaaririni picharineetayiteeyaarini, maawaeni. Tekatsi paashini ashityaarini”. ¹⁹ Ikenkithashiryaaka: “Ikantana Tajorentsi: ‘Rirotaki ashiteeyaaririni picharineetayiteeyaarini, maawaeni’, tekira itzime rirori. Omaanta iroñaaka ikantakina: ‘Powamaeri’. Niyotaki aririka nowamaeri, ari ipiriinteeri”. Riyataanaki, rooteentsi rowamaerimi, omaanta ikantziri Tajorentsi: “Eero powamaeri, omaanta noñaantatziimi. Iroñaaka niyotaki pipinkathataperotakina”. Ari okimitzimotawitakari Awaraama ipiriinteeneri itomi, añaanee eejatzi.

²⁰ Eejatzi rameentakari Tajorentsi Ijaakani, rootaki ikantakowenantariri Jakoowoni eejatzi Isawoorini. Ikantziri Tajorentsi: “Pitajonkakowenteru notyomi apite”. Rootaki itajonkakowenantariri osheki. ²¹ Eejatzi ikimitani Jakoowo, rameentakari

Tajorentsi. Rooteentsi ikame, omaanta ipiriinantanakawo ikotzi amitakoterini; roeyotashitakari Tajorentsi, ikantziri: “Pitajonkakowenteeyerini itomipaeni Josee”.²² Eejatzi rirorini Josee, rameentakari Tajorentsi. Paerani ijeekini Ejiipitoki, eejatzi maawaeni isheninka, omaanta riyotaki ragaeyaneerini riraga Tajorentsi joriiyopaeni janta iipatsiteki. Rootaki ikanantariri isheninka: “Rooteentsi nokame. Iinja, aririka piyaateeyaneeni aepatsiteki aari, pagaeyaneeronikya notonki, pikitatero janta”.

²³ Paerani ikanteeyawitarini riraga iwinkatharite ejiipitojatzi: “Nosheninka, piñaakiri roshekiiyanakini joriiyopaeni: tee okameethatzi. Piyaateeyini powiinkaeyerini maawaeni itomipaeni, owakira tzimayitatsirini”. Ari riraga iriri Moeseeshi rameentakari Tajorentsi, eejatzi riniro: ipinkathateeyirini Tajorentsi, rootaki ikanantari: “Eero apinkathatzi riraga iwinkatharite ejiipitojatzi. Ikameethataki atomi, eero ashinetziri rowiinkiteeri”. Ari imanapithatakiri, kaari rowamaantyaari.²⁴ Ari roojatzi oñaakiri Moeseeshi rishinto pinkathari. Okenkithashiryaaka: “Eero nowamaeri, inta nokimitakaantyaari notyomi, ijeeki nopankoki”. Roojatzi rantaritanaki. Rameentakari Tajorentsi, rootaki ikanantari: “Tee nokoyi nosheninkatyaari ejiipitojatzi, naaka joriiyo”.²⁵ Riyotaki raapatziyeeyarini Tajorentsi joriiyopaeni, rootaki rowashironkagaeyantakaririni rirori ejiipitojatzi. Ikimoshireeyawitakani irirapaeni, omaanta tee okameethatzi rantakiri, rootaki kaari ikowanta Moeseeshi isheninkateeyaarini.²⁶ Tee ikoyiri iyorikite ejiipitojatzi ijeekimowitakari, omaanta ikowaperotaki raapatziyari Jesokirishito, ikemaatsitawentakari rirori. Riyotakini iinja ipinateri Tajorentsi.²⁷ Rameentakari Tajorentsi, riyotaki tee ikoñaatzi irira, omaanta riyotaki kijokiro royiri; rootaki kaari ithaawanantari pinkathari, eejatzi ishiyapitheeyakarini ejiipitojatzi, ragaeyanakirini maawaeni ijoriiyotzinkarite.²⁸ Eejatzi rameentakari Tajorentsi, riraga kantziriri: “Iroñaaka tsiteniriki notyaanteri nonampiri rowamaeri itomipaeni theenkaeyanarini, riraga jewatatsiri ikoñaatzi. Omaanta aririka powamaeri owisha, pitziritero pipanko riraa pikyaapiintzira, rawijantyaari riraga owamaantatsiri, eerokya rowamaeri pitomipaeni”. Ari raapatziyakari Moeseeshi, eejatzi raapatziyakaagaeyakarini ijoriiyotzinkarite, kaari ikamaeyantyaani itomipaeni. Ro aetantawori kitejiri: “Rawijantaririni ronampiri Tajorentsi”.

²⁹ Eejatzi raapatziyeeyini maawaeni joriiyopaeni. Ishiyapitheeyakarini riraga ijoraarotepaeni ejiipitojatzi. Royaateeyawitanakarini irirapaeni, raawaerimi. Eeni-tatsi otzikaeyakiririni joriiyopaeni antaworoña inkaare, tekatsi ikineeyaneeni. Riyotaki Tajorentsi raapatziyeeyarini, rootaki iteenkaryaatantakawori inkaare, okipatsitanaki niyanki. Intsipaete rawijeeyanakini intatsikeronta maawaeni joriiyopaeni. Royaateeyawitapaakarini ejiipitojatzi, omaanta roepiyaagaero Tajorentsi inkaare, agaeyakirini joraaropaeni.

³⁰ Eejatzi rameentakari Tajorentsi joriiyopaeni janta Jerikooki. Rotantonakitanteeyakawoni mapipaeni inkinagaakitakirori pankotsipaeni, rotzikagaeyakirini joriiyopaeni. Omaanta ikantziri Tajorentsi: “Pishonkaeyanakyawoni nampitsi. Apaani kitejiri, apaani pitapoteeyaawo; paashini eejatzi, paashini eejatzi, roojatzi 7 kitejiri”. Ari monkaatapaaka kitejiri 7, roojatzi opariyantana otantonagaakitachari. Rowamagaeyakitzirini theenkiriri Tajorentsi.³¹ Ojeeki janta tsinani, oetachari Raawa. Paerani osheki oshinetaayitarini shiramparipaeni kaari ayi. Aapatziyari Tajorentsi roori, rootaki amitakotantariri rotyaantanewopaeni Joshoe raminero nampitsi. Tee okami roori janta Jerikooki, tee okimitari paashinipaeni theenkaeyantatsirini.

³² ¿litaka paashini nokenkithatakoteri? Oshekitanaki iroñaaka nojankinari, omaanta ijeeki oshekipero paashinipaeni ameentariri Tajorentsi: Jeryoo, Waraaka, Shaansho, Jete, Iraviiri, Samoeri, eejatzi paashinipaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Eero iroñaaka nothonkimiro nokamantzimiro maawaeni rantayitzirini.

³³ Rameenteeyarini Tajorentsi paashinipaeni, rootaki ranaakoeyantawakaririni

rowayiritepaeni. Rameenteeyarini paashinipaeni rootaki imatantawori kameetha ipinkathariwenteeyirini isheninka, eejatzi imatantakanariri Tajorentsi ikantakiriri. Rookawitakari manitzimashiki, omaanta rameentakari Tajorentsi, rootaki kaari rowantari. ³⁴ Paashini rookawiitari paamariki, omaanta tee itaga. Ithatyagaeterimi paashinipaeni, omaanta rowawijaakotagaantakiri Tajorentsi. Imantsiyatagaantaki, omaanta retsiyatakotagaantakiri, ishintsitakaagaantakiri. Imatakaagaantakiri omanatachari. Romishiyagaantakiri omanaterinimi aapatziyariri Tajorentsi. ³⁵ Ameentariri tsinanipaeni, rootaki ipiriinantaari oemini, eejatzi otomipaenini.

Omaanta omawitya ameentariri rowashironkaagaanteetakiri paashinipaeni aapatziyariri Tajorentsi, rowatsinagaanteetakiri; ikantziri: “Aririka pookaero paapatziyari rirori, ari kameetha nopakagaemi”. Omaanta ikantziri: “Eero nookiro naapatziyari. Iinja kameetha ijeekakayena Tajorentsi”. ³⁶ Ari ishirontawentagaantakari, ipajapajaatagaantakiri, tak, tak, tak; roojotagaantakiri karenathaki, romonkyagaantakiri, ³⁷ itsitokagaantaki mapiki, pog, pog, pog. Itotakiri ithakiryakiri, thatzik. Ithatyagaantakiri ithatyaamentoki, petzik. Paashinipaeni tee ikithaata kameetha, omaanta roori ikithaatahitakari imashi owisha eejatzi imashi chiiwo; okoetyeemotakari oetarikapaeni, ikijeetakiri, rowashironkaetakiri. ³⁸ Ikinayitanakini teenta ijeeki atziri eejatzi tonkaariki. Imanapithayitakarini kijakiriri janta omooki impeeta. Ikameethaperoyakini, omaanta tee raakameethatziri riraga theenkantatsiri. ³⁹ Ari rameenteeyarini Tajorentsi rootaki iñaaperotantakariri Tajorentsi ikameethatzi; omaanta tee iñaaperoyeroni maawaeni ikashiyakaakaririni. ⁴⁰ Okameethaperotaki ikowakagaeyakarini Tajorentsi: tee ikowakagaeyirini riraga paejatziiteni reewateeyeeni iñeeyeroni, omaanta ikowaki amonkaatawakagaeyeeyaaani añeeyeroni maawaeni.

12

Ikantziri: “Pikyaaryoowenteniri Tajorentsi ikowakaemiri, eero piperashiryaawo”

¹ Ari osheki raapatziyeeyakarini maawaeni irikapaeni nokenkithatakoeyakirini. Iroñaaka okimitaka ipiyotashiyakaeni, raminakoeyakaeni riyoteeyantyaarini oetarika anteeyerini aari. Noshiyakaawentemiro: tema rameteeyawoni ewankaripaeni ishiyeeyani riyotantyaari ninkarika anaakotantatsini. Aririka ishiyeeyanakini, rookagaantanakiro iithaaripaeni ishiyaperotantyaari. Aaka oshiyakaawentacha kaari anantyaawo kaari kameethatatsi amatantyaawori anteeyeroni maawaeni ikowakagaeyeerini Tajorentsi, akyaaryoowentero. ² Akantyaani akenkithashireeyerini Jesoshi, riraga owawijaakoeyakaerini paerani, eejatzi rirotaki agaeyaneerini inja jenokinta. Osheki ikemaatsitawenteeyakaeni koroshiki paerani, osheki rowashironkagaeyakirini rirori. Omaanta riyotaki ijeekakagaeyeeni kameetha janta jenokinta, rootaki ikemaatsitawenantakaeri. Iroñaaka ijeeki rirori janta rakoperoki Tajorentsi, ikaateeyakirini ipinkathariwenteeyakaeni. ³ Osheki paerani ikijeeyakirini theenkantatsiri, osheki rowashironkagaeyakirini. Iroñaaka okameethatzi pikenkithashiryaaperoyerini, eejatzi eero powashireta, eero pijamashiryaawo.

Rowashironkaakiri Tajorentsi aapatziyariri Jesoshi antzirori kaari kameethatatsi

⁴ Aririka ikanteeyawiteeni antzirori kaari kameethateeyatsirini: “Thame ashinkitya. Thame antero oetarika akowakiri”. Kyaaryo niyotakimi pikanterika: “Eero nantziro. Eejatzi eeroka, pookaero pantayitzirini”. Omaanta tekira ikijantaperoetziro. Tekira rowamaanteetzimiro, tekira rowashironkaawentzimiro roojatzi pikamantakya. ⁵ ¿Pipeyakotakiro itomintakimi Tajorentsi? Pikenkithashiryaagaero eejatzi iroka kaminaakiriri paejatziiteni: “Notyomi, aririka nowashironkagaemi, eero pikijana, tema naaka Piwinkatharite. Eejatzi aririka nowashironkayemi, eero pikantashiryaashita. ⁶ Aririka rantero nonintanewo kaari kameethatatsi, ari

nowashironkaakiriri. Nokowaki niyotakaantyaariri tee okameethatzi rapiitapiintero. Aririka nowashironkayemi piyotantyaari notomintaperotakimi”.

⁷ Aririka rowashironkaeyemini Tajorentsi, eero pikantashiryaashita. Inintashireteeyakimini, itominteeeyakimini, rootaki rowashironkaantakimiri. Tema ameteeyawoni aari owashironkaapiinteeyirini atomipaeni. ⁸ Maawaeni shirampari rowashironkagaeyakirini itomipaeni. Eerorika rowashironkaemi Tajorentsi, tee eeroka itomi, rishinto: tee pisheninkatari. ⁹ Rowashironkagaeyakaeni ashiteeyeerini, omaanta tema apinkathateeyakirini. Tema eejatzi okameethatzi apinkathateeyerini Tajorentsi ashiteeyeerini, akanteetatyeeyaani ajeekantyaari janta jenokinta. ¹⁰ Riraga ashiteeyeerini rowashironkagaeyakaeni eejatzi riyotagaeyakaeni ayoteeyantakarini ajeekaeyini kameetha jaka kipatsiki: eero ojamanitzi, ari akamaki. Omaanta tee riyoteeyini maawaeni, raamaashitawitani rirori; ikijashitee. Omaantakya riraga Tajorentsi, tee raamaashitayitani rirori, riyoperoyakaeni kameetha: kameetha rowashironkagaeyakaeni, kameetha riyotaaperoeyakaeni. Rootaki atsipanteeyaririni rirori akanteetatyeeyaani akameethaperoeyapaeni. ¹¹ Aririka rowashironkagae, tema owashirewitanaka, tee akimoshiryaawitanaa. Omaanta roojatzi akenkithashirya, ayotaki riyotagaeyakaeni akimoshireeyanakini eejatzi akameethatanaki.

Piweshiryaawenteeyaarini Tajorentsi

¹² Pikimiteeyawitakani pimakoteeyatziini. Pipiriintanee, pishintsitane: piweshireeyanakaani. ¹³ Pikyaaryoowentero ikowakaemiri Tajorentsi. Piweshiryaakagaeyaarini piyemijantzinkarite owashireeyawitacharini ikemijantaperoyantyaarini rirori. ¹⁴ Pikowaperoyeni paakameethateeyerini maawaeni paashinipaeni atziri, eero pikijiri. Eejatzi pikowaperotaki pijeeki kameetha: eerorika pijeeki kameetha, eero pimatziro pikemijantakagaeyerini paashinipaeni, eero riyoteeyirini Awinkatharite. ¹⁵ Pamitakotawakagaeyaani, piyotaawakagaeyaani, riyoteeyantyaarini maawaeni asheninkapaeni ineshironkaeyakirini Tajorentsi. Kyaaryoowa pikijashireeyiririkari pisheninka, tee okameethatzi. Aririka pikijawakagaeyaani, eero pijeekaeyini kameetha, eejatzi pookaeyeeronikari paapatziyari. ¹⁶⁻¹⁷ Piyoteeyakini iitaka rantakirini Isawoori. Rirotaki itomi Ijaaka; Isawoori rirotaki jewatatsiri ikoñaatzi; riraga Jakoowo, impaetatsiri. Ari rameteeyawoni ashiteeyaririni ikantakowentaperotziri jewatatsiri ikoñaatzi itomi, itajonkakowentyaariri Tajorentsi. Eejatzi ikantziri: “Eeroka poyaateenani, ashitayiteeyawoni tzimimotayitanarini”. Eejatzi ikimiterimi rirori Ijaaka, ikaminthaaperoterimi Isawoori. Omaanta paashini kitejiri osheki ikemakiro riraga Isawoori itashe, roojatzi iñaakiri rirentzi eenitatsi osheki rowari. Ikantziri: “Yeeyi, pipena noyaari: aaperotakina notashe”. Ikantziri: “Aririka ikantakowentakina naaka Pawa, eejatzi ikantena nopoyaateeyari, ari nopakimiro poyaari”. Ikantziri: “Ari, eerokaritya. ¿Iitaka nokowantyaari naaka ikantakowentena iinja? Rooteentsi nokame”. Ari ipakiri rowari.

Tema piyotzi eerokapaeni, roojatzi ikenkithashiryaawitanaa Isawoori, raawitanakanari rowanawo iriri, ikantawitapaakari: “Pawa, nokowaperotaki pikanteri Tajorentsi nopoyaateemi eejatzi itajonkawentena”. Rakawakiri: “Eero. Nokantakowentakiri iroñaaka pirentzi. Eero iroñaaka napiitziro nokantakowentzimi”. Tee ikoyi Isawoori itajonkawentero Tajorentsi paerani, tema itheenkakiri. Eero pikimitaari iroñaaka eerori.

Kameetha ikaminthagaeyakaeni Tajorentsi iroñaaka: eero akimitari paejatziiteni, riraga thaawanteeyakaririni

¹⁸ Tee piñeeyironi iñeeyakirini paejatziiteni janta tonkaariki Shinayiiki, ithaawaeyantakarini. Ikamanantakariri Tajorentsi Moeseeshi maawaeni ikowakagaeyakiririni,

iñaakiro omapokanaka ootashitaka paamari, otsiteniityaanaki eejatzi, iñaakiro antawo tampyaa. ¹⁹ Ikemaeyakironi isheninka eejatzi ishintsitzi itziwootzi eejatzi ikemaeyan-takaririni Tajorentsi, ithaawanteeyakarini osheki, ikanteeyini: “Eero piñaaneeyanani eejatzi, osheki nothaawanteeyakimini. Nokamikari”. ²⁰ Ikantzi Tajorentsi: “Tee nokoyi ipoke jaka tonkaariki atziri eejatzi ipira. Ipokerika jaka ipira, pompojeri, powamaeri”. Ari ithaawaeyanakini osheki maawaeni atziri. ²¹ Eejatzi riraga Moe-seeshi, ithaawaeyanakini maawaeni iñeeyakirini; ikantzi: “Osheki nothaawanaki, rootaki nompetatantanakari”. ²² Omaanta eerokapaeni, tee piyaateeyini Shinayi-iki, rootaki kaari pithaawaeyantani. Omaanta okimitakawo piyaateeyakini janta paashiniki tonkaari, iitachari Shiyoo, rowaga jeekatsiri janta Jerojareeki: oshiyakawori inampi Tajorentsi. Ñaakiro, kimitaka piyaataperotaki paashiniki Jerojaree, rowaga jenokijato: pareeteeyakarini Tajorentsi, ikaminthaaperoeyakimini, rootaki kaari pi-thaawaeyantani. Eenitatsi janta oshekipero ronampiripaeni, ipiyotawenteeyakarini, romampaawenteeyakarini, maawaeni. ²³ Janta ijeeki maawaeni aapatziyariri Je-soshi itominteeyakarini Tajorentsi, maawaeni jeekaperotatsini janta: eeniro ojanki-nataka iroñaaka iwaero, maawaeni. Rirotaki rirori, riraga kankowenteeyakaerini aakapaeni maawaeni, antakirorika kameetha rooma teerika antziro. Eenitatsi ee-jatzi maawaeni riraga aapatziyeeyaririni paerani; rowameethateeyakirini Tajorentsi, kameetha ijeekaeyini iroñaaka jenokinta. ²⁴ Eejatzi okimitaka pareetaka Jesoshiki, ri-raga iyotagaeyerini maawaeni ikanteeyakirini Tajorentsi. Paerani rowamaakiri Kay-eeni rirentzi Aweeri, rootaki rowashironkaantakariri rirori. Rowamagaetakiri eejatzi Jesoshi, rapaatawenteeyakaeni riraa. Anaakoperotantanaki rashi Jesoshi tema rootaki ayotantakari ari imatero rowawijaakotee ikaminthagaeyantakarini Tajorentsi.

²⁵ Paapatziyeeyaarinira riraga kenkithatakagaeyimirini, kyaaryoowa pipiy-athatarikarira. Paerani ipiyatheeyakarini asheninkani Moeseeshi. Isheninka rinawita, omaanta tee raapatziyari, rootaki rowashironkaanteeyakaririni Tajorentsi. Kaari atziri kowatsini ikenkithatakayemi iroñaaka, omaanta riraga Tajorentsi. Osheki ranaakotantaki ipinkatharitzitzi. Eerorika paapatziyari Jesoshi tema ari rowashironkaaperoeyemini osheki. ²⁶ Paerani janta Shinayiiki ikenkithatakaan-takariri Tajorentsi Moeseeshi, omoyeka kipatsi. Omaanta ikantzirini rirori: “Tinja noweyaantawakyaawo nomoyekero eejatzi kipatsi, omaanta eejatzi nomoyekakoteri jenokijatzi maawaeni”. ²⁷ Ikantzini: “Ari noweyaantawakyaawo nomoyekero eejatzi”. Aritaki ithonkiro maawaeni onikaeyacharini, maawaeni kaari kijotaperotatsi. Otzimagaantanaki kaari onikachani. ²⁸ Ari iinja ajeekaeyanteeyawoni janta paashiniki kipatsi, rowaga kaari thonkanitachani: janta ipinkathariwentaperoyeeni. Rootaki okameethatantari apaasonkitaperoyerini, akyaaryoowenteniri maawaeni ikowakaakaeri; thame apinkathataperoyerini maawaeni. ²⁹ Tema roshiyakawo Tajorentsi paamari taantanero. Okameethatzi ithaawantaperoyaarini maawaeni kaari pinkathatziriri rirori: tema ari ithonkaperoyakirini maawaeni theenkaeyiririni.

13

Riweyaantakari ikaminaakiri

¹ Ari, pinintashiryawakaaperoeyaani: pikimitakaanteri paashinipaeni irira piyemi-jantzinkarite, eekiro piyaatatyee pinintashireperoteri. ² Aririka rareetemi kaari piñaapiintzi, paakameethatawakiri. Eeniro aakameethatawakiriri kaari iñaapiintzi, iitawitari isheninka riraga raakameethatzi: jaa, ronampiripaenimache Tajorentsi ri-neeyini. ³ Pikaminthagaeyerini maawaeni ayemijantzinkarite, riraga romonkyagaet-ziripaeni: kimitakimi pijeekakitzi janta omonkyagaamentotsiki, tema ari pikowakimi ikaminthagaeyeminimi eerori. Pikaminthagaeyerini maawaeni rowashironkagaet-zirini: tema pisheninkaeyakarini. ⁴ Okameethatzi aye aena; okameethatzi rowaga

tsinani aye oemi. Okameethatzi imatero shirampari iina; okameethatzi oshinetayaari tsinani oemi. Omaanta rowashironkagaeyerini Tajorentsi maawaeni kaari kinatawori iina eejatzi roori tsinani kaari kinatariri oemi. Eejatzi rirori ewankari aritaki rowashironkaeyakirini Tajorentsi ñaathatayitaworini tsinani kaari rayi. Eejatzi okimitya roori tsinani eero oñaathatari shirampari kaari ayi. ⁵ Eero pikoyi poshekeeri piyorikite, omaanta piweshiryaawentyaawo tzmimoeyimirini. Tema ikantzi Tajorentsi: “Eero noshinetzimi pashironkaya, kijokiro nowaeyemini”. ⁶ Rootaki okameethatantari akantapiinteeyeni: “Niyotaki ramitakotapiintakina Awinkatharite, eero nokenkithashiryaapiinta. Tekatsi ikantena atziri rowashironkayena”.

⁷ Pikenkithashiryaaperoteri tsika ikantari riraga aapatziyakagaeyimirini: riraga iyotagaeyimirorini iñaani Tajorentsi. Pikenkithashiryaaperotero maawaeni imatakagaeyakimirini, roojatzi pikimiteeyaarini rirori, paapatziyaperoeeyaarini Tajorentsi. ⁸ Tee ipaashinitapiintzi Jesokirishito, roojatzi ikanta: paerani, iroñaaka, roojatzi iinja. ⁹ Eero paapatziyawo riyotaantashitayitarini atziripaeni. Tema okameethatzi akemijantero riyotagaeyeerini Tajorentsi, riraga neshironkaeyeerini. Eenitatsi kantawenteeyeerorini oetarika owaeyaarini, omaanta ratsipetashitakawo: tee owameethateeyirini riroripaeni, eejatzi eero owameethateeyeeni aari. ¹⁰ Ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, awijakoeyantaarini; omaantakya rirori riraga kantziriri ñaanakowenantatsiripaeni: “Pitayeniri nopira nawijakotanteeyarini”, ratsipetashiteeyakawoni, eero rawijakotee. ¹¹ Riraga iwinkatharitepaeni ñaanakowenantatsiri rowamaapiintziniri piratsi eejatzi raapiintziro riraa janta ipankoki Tajorentsi. Ikantziri: “Eeniro rantani nosheninka, rootaki nowamaantariri piratsi piyotantyaari ikowaki pikaminthayeri. Eenitatsi iroka riraa”. Roojatzi ragaeyanakironi iwatha piratsi janta inteena, itaakiri. ¹² Eejatzi ikimitakaantakiri Jesoshi, ragaeyanakirini inteena rowamaantakariri: tee ari rowamaeri nampitsiki. Omaanta ikamaki rowameethateeyantakaerini.

¹³ Aririka ishirontawentee theenkantatsiri, aririka rowashironkagaeyeeni, omaanta okameethatzi akantyaani aapatziyari Jesoshi. Tema ishirontawenteeyakarini rirori, rowashironkagaeyakirini. ¹⁴ Kaari anampipero iroka kipatsi, omaantakya akowaeyakini anampitaperoteeyawo janta jenokinta. ¹⁵ Aririka aapatziyari Jesokirishito, okameethatzi akamantapiinteeyerini paashinipaeni: “Osheki ikameethataki Tajorentsi, osheki nopinkathatziri”. ¹⁶ Pikantyaani pantayiteroni kameethatayitatsirini eejatzi pikaminthagaeyerini paashinipaeni: rootaki ikowakagaeyakimirini Tajorentsi.

¹⁷ Pikemijantaperoeeyerini riraga kenkithatakagaeyimirorini iñaani Tajorentsi, pipinkathateeyerini. Okameethatzi riyotagaeyemini rirori kameetha, pikameethashireeyanteeyarini. Iinja rojampitawakiri Tajorentsi: “¿Litaka piyotaakiriri riraga kemijanteeyakimirini? ¿Kameethama raapatziyakimi?” Ari ikamanteri. Tema kameetha rakeri: “Jee. Kameetha raapatziyakina”. Omaanta eerorika paapatziyari ikanteri: “Tee raapatziyana”, roojatzi rowashironkaantakimi Tajorentsi. ¹⁸ Tee niyotzi eenirorika nantani, nokenkithashirya tee añiuro; omaanta nokowaki pamanakotena eero otzimanta nantani. ¹⁹ Eejatzi pamanakotena intsipaete nareetzitanteemiri eejatzi, añaawakaanteeyaarini. ²⁰ Eejatzi nokanteri ramitakoeyemini eerori. Niyotaki ikemijantena Tajorentsi, tema itajonkakowenteeyakaeni: ikowaki ijeekakagaeyeeni kameetha. Paerani eejatzi ipiriintaneeri Awinkatharite Jesokirishito: riraga kankowenteeyakaerini, aminakowenteeyakaerini. Raminakowenteeyakaeni, ikimitakari ashitariri rowishate, raminakowiritaantziri riroripaeni. Ikamawenteeyakaeni, apaatawenteeyakaeni riraa, ayoteeyantakarini kyaaryo ikantakaeri Tajorentsi: “Nowawijaakoeyemini, nojeekakayemi jaka nonampikika, pikanteetatyeyyaani”. ²¹ Iroñaaka nokantakiri: “Powameethataperoeeyerini nosheninka, pimatakayeri

kameethatayitatsirini ranteeyantemirrorini maawaeni pikowakagaeyakiririni: tema raapatziyeeyakarini Jesokirishito”. Eejatzi nokanteeyimini eerokapaeni: “Pipinkathataperoyerini Jesokirishito, pikanteetatyeeyaani. Aritaki okantyaari”.

Ithonkapaakiniri rojankinatziniriri

²² Noyemijantzinkarite, tee oshekitzi iroka nojankinateeyimirini: pikenkithashiryaaaperoyeroni. ²³ Piyoteeyakini romonkyagaetakiri ayemi-

jantzinkarite Temoteeyo omonkyagamentotsiki, omaanta shitowanee iroñaaka. Aririka intsipaete rareetya jaka, notsipataneeyaari jaga pinampiki, noñeeyapaemini.

²⁴ Niwethateeyakarini maawaeni kenkithatakaantatsiri eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite. Riwethateeyimini maawaeni itaaryajatzi, riraga aapatziyariri Jesoshi. ²⁵ Nokowaki ineshironkaeyemini Tajorentsi, maawaeni. Aritaki okantyaari.

Ari okaatzi.

JANTYAAKO ROJANKINATZINIRI IJORIIYOTZINKARITEPAENI JATAYITANEENTSIRINI

¹ Nokoyi niwethatemi eerokapaeni nojoriiyotzinkarite tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Jantyaako, roojatzi nokanta nokemijantaperotakiro ikowakaakinari Tajorentsi eejatzi nokemijantaperotakiro ikowakaakinari Jewaperowentakaeri, riraga Jesokirishito. Nojankinateeyemini eerokapaeni noyemijantzinkarite jatayitaneentsirini inteenaperoki paashinikipaeni kipatsi.

Opomeentsitzimotakimirika oetarika, pameentaperotyaaari Tajorentsi

² Iroñaaka noyemijantzinkarite, nokamantemi: omawitya opomeentsitzimotakimi oetarikapaeni, eero pikijashitari Tajorentsi, inta okameethatzi pikimoshireperotanaki. ³ Tema piyotaki aririka eero pathaagakotawo kaari kameethatatsi oñaantawitakimirika, ari piyotaperotanaki eekiro piyaataye pameentanakyaari rirori roojatzi ari pikyaaryoowentaperotanakiro maawaeni ikowakaakimiri, omawitya pikemaat-sitawentyaawo. Roojatzi pishintsishireperotantanakya. ⁴ Eekiro piyaataye kameetha pishintsishireperoeyanakinikya pikyaaryoowenantyaanariri irira ikowakaakimiri, rootaki pikameethashireperotantanakyaari piwetsikashireperoteeyaani, pima-teeyantyaaworini pantero maawaeni ikowakagaeyakimirini.

⁵ Tekirarika piyotaperotziro ikowakaemiri Tajorentsi, pamaneri riyoteemi. Aritaki ikemaperotakimi, tema ipapiinteeyakimini okaatzi pamanakotziriri, aritaki ipakimi kameetha yotanitaantsi, eero ithañaapithatzi. Rootaki pimatantyaawori okaatzi ikowakaakimiri. ⁶ Omaanta aririka pamaneri, kameetha pikenkithashiryaaperotyaaari, pikante: “Kyaaryooperotaki niyotaki ikemakina Tajorentsi, aritaki imatakinawo okaatzi nokowakotziriri”. Eero pitheenkashiretzikya pajankanekira. Eerorika pikenkithashiryaaperota pajankaneki kyaaryoopero ipakimi Tajorentsi, pikimi-witakawo rowaga otamakaari janta antawokinta inkaare. Aririka otampyaate tampyaa ookaagakiro otamakaari janta eejatzi opiyaaganaa. Eejatzi okimita, aririka pikoyi ikemijantemi Tajorentsi pikantakiriri, omaanta pikenkithashiryaarika: “Teerika ikemana aamashitya eerorika ipana”. Kyaaryo eero ipimi, tema pitheenkatziri. ⁷⁻⁸ Riraga kantashitachari: “Naaka nokemijantaperotakiri Tajorentsi”, omaanta tee imonkaatziro ikowakaakiriri, ¿piitashitama ari ikemaperotakimi Tajorentsi pikantashiwaetyaaririka, teerika pikantaperotziro irira kyaaryoopero pajankaneki? Eero ikemaperotzimaetzimi, tema tee paapatziyaperotari. Rootaki kaari iñaantzimi rirori pikameethatzi, rootaki kaari ramitakotantzimi, eero ipashitzimi oetarikapaeni pikowakowitariri. Pikenkithashiryaawaetashitakawo oetarikapaeni. Tee kameetha pikenkithashiryaaperota paapatziyari rirori.

⁹ Okameethatzi pikimoshireperotanaki, noyemijantzinkaritepaeni, kaari ashaagantacharipaeni, rooma reentsitetakimi Tajorentsi iñaaperotakimi pikameethatzi. ¹⁰ Eejatzi eeroka, noyemijantzinkarite ashaagantzinkaripaeni, okameethatzi piweshiryaawentaperotanakyaawo riyotakimiri Jesokirishito; eero piweshiryaawentashitawo pashaa-gawopaeni, tema pikimiwitakawo oteyaki inchashi, tee okijotzi; eechonkiini owaneenkaperowitaka. Aririka ijenokitapaaki oorya ijaawaperotanakirika, intsipaete ojampiteyatanaki roojatzi opariteyatantanakya oteyaki, eero añaawaero othatanaa. Ari ikanta rirori ashaagantzinkari, eero ojamani ijeeki, intsipaete ikamae, rookawentanakyaawo maawaeni tzimimowitariri.

¹² Aririka ipokimotemirika kowatsiri rantakayemiro kaari kameethatatsi omaanta tee pathaagakotawakari okaatzi rantakayemirimi, inta eekiro piyaatayee pijeeki

kameetha, pikyaaryoowentaperotakiniririka Tajorentsi ikowakaakimiri, ari kameetha ikimoshiryaakaakimi rirori eejatzi ijeekakaantemiri iinja janta jenokinta. Ashi poyiro pikanteetapaatyeyyaani piyeekaperotapae janta. Omawitya opomeentsitzimotakae oetarikapaeni, aririka eshiwentanakiro tema iñaaperotakae Tajorentsi akameethatzi.

Eero athaagakotawo ñaantaantsi

¹³ Aririka pikenkithashireeyaawo pantero kaari kameethatatsi, eero pikantashita: “Ikowakaakinawo Tajorentsi”. Tee ikowakaeri Tajorentsi atziri rantero kaari kameethatatsi. ¹⁴ Aririka akenkithashireero antero kaari kameethatatsi, rootaki akowantyaari antero. ¹⁵ Eekirorika aatatyee akowashireero antero aritaki antakiro. Eekirorika aatatyee antero kaari kameethatatsi rootaki apeyakotanteeyaariri Tajorentsi rootaki akamantari janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁶ Ramatawiteemikari kamaari, noyemijantzinkaritepaeni nonintashiretanewopaeni, omaanta eero pishinetaari ramatawitemi. ¹⁷ Riraga jeekatsiri jenokinta riroporori, ikaminthaaperotakae. Opoña maawaeni kameethatatsiri janta Tajorentsi. Tema irira Pawapero rirotaki wetsikiriri kashiri eejatzi ompokiroopaeni eejatzi oorya kitejitakotantatsiri. Tee ipaashinitzi rirori, tee roepithokiro oetarika ikantziri, ashi royiro iñaawaetzi ikenkithashiryaa kameetha. ¹⁸ Ipakae iñaani rowaga kyaaryooperotatsiri. Aapatziyawori rootaki ikowantakari Tajorentsi asheninkatyaari tema rootaki reentsitetantakaeri. Tema rowawijaakotakae, iroñaaka ashi oyiro akameethatantakari. Eejatzi eekiro riyatatyee reentsitetyaari oshekiniroña paashinipaeni atziri, ashi royiro ikameethatantanakyaari.

Paapatziyaperotyaawo okantziri Iwaperite Tajorentsi

¹⁹ Noyemijantzinkaritepaeni, tema eeroka nonintashiretanewopaeni, rootaki nokanantakimiri iroka eero pipeyakotziro: eero intsipaete piñaawaetashita oetarikapaeni pikenkithashiryaaeri eeroka; inta okameethatzi pikowanaki pikemaperotero Iñaani Tajorentsi. Eejatzi eero pikijita intsipaete. ²⁰ Pikijyaarika, ¿piitashitama inimotakiri Tajorentsi? Tee inimotziri, eejatzi eero amitakotzimi pikameethashiryaaantyaari. ²¹ Rootaki nokanantakimiri: eero pompetawo kaari kameethatatsi pantawitakari, eero papiiteero panteero. Eejatzi eero pikenkithashiryaaanaawo kaari kameethatatsi. Pookaperotero maawaeni pikameethashiryaaantaperotaneeyari. Paapatziyawo kameetha okantziri Iwaperite Tajorentsi, rootaki omatanteemiri owawijaakoteemi. ²² Pikemijantaperotero Iwaperite Tajorentsi okantzimiri: eerokya apatziro pikemashitawo, panterorika iroka pamatawitashita apaniroeni eeroka. Tee okameethatzi pikemashityaawo, inta pantaperotero. ²³⁻²⁴ Ninkarika kemashitakawori Iwaperite Tajorentsi ikimiwitakari aminapoowitachari ñaarontsikira, raminaapoowitakawo ipoo riyotantyaari tsikarika ikantaka, omaanta aririka riyaatanee tee ikenkithashiryaaaneero, ipeyakotanakiro tsikarika okanta ipoo. Ari ikimita riraga kemashitawakawori Iwaperite Tajorentsi, ikemawitakawo tsikarika ikantari, omaanta aririka riyaatanee tee ikenkithashiryaaaneero, ipeyakotanakiro, ratsipetashitakawo ikemawitakawo, rooma tee ikemijantaperotziro. ²⁵ Rowaga Iwaperite Tajorentsi okameethaperotaki. Rootaki okameethatantari eekiro aatatyee añaanatapiintero oetarika okantziri. Aririka añaanatapiintero maawaeni kitejiriki, eero apeyakotantawo okaatzi okantziri inta eekiro aatatyee antero rootaki ramitakotanteeri Tajorentsi maawaeni okaatzi antziri. Itajonkawentee, rootaki akimoshiretantari. ²⁶ Eenitatsirika atziri iitakaawitachari raapatziyakari rirori ikante: “Naaka kemijantzinkariperoro”, omaanta eeniro ikijathatapiintziri paashinipaeni atziri, tema ramatawitashitaka apaniroeni. Tee ikyaaryoowentaperotziro ikantziriri Tajorentsi, inta ratsipetashitakawo, raapatziyajeempiyaakawo. Tema ikowakaakae riraga Tajorentsi eero ashintsithatziro asheninkapaeni. ²⁷ Aapatziyaperotakyaaririka

aritaki aneshironkatakiri ookaarewo, riraga ookawentayitanakaririni rinironi eejatzirika iririni, eejatzi okamapithatantakaririni riniro eejatzi ashitariri. Eejatzi aapatziyaperotakyaaririka aritaki aneshironkatakiro roori kamaentsirini oemi. Eejatzi eero apiyakotawo akenkithashiryagaero kaari kameethatatsi. Tema rootaki ikowakagaeyakaerini Tajorentsi.

2

Kameetha pinintaperotawakagaeyaani maawaeni

¹ Rooma iroñaaka, noyemijantzinkaritepaeni, paapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, riraga anaakoperotakaeri maperori ikameethaperotaki. Rootaki nokanantakimiri kameetha pinintaperotawakaeya maawaeni. Tee apatziro ikowakaemiro pikaminthaapiintashityaari ashaagantachari, omaanta eejatzi ikowakaakimi pikaminthayityaari riraga kaari ashaagantachari. Eero pimanintashiri-iri paashinipaeni atziri. ²Noshiyakaawentemiro. Aririka pipiyoteeyani ipokapaakirika apite atziri, apaani kithaatawori iithaari rooperori pinaperotachari eejatzi ikyaantakari raniiyote rakoki pinaperotachari, omaanta paashini owashironkaenkari, antyashipawopookitaki imaatha; ³⁻⁴ aririka eeroka pipashiwentakaawakyaaririka owashironkaenkari eerorika poejeekawakiri kameetha, pimanintawakiririka pikantashitakyaaririka: “Ari pikatziyapae jaga”. Teerika paakameethatawakiri kameetha, omaanta pikantakotashitakari pipinkathatawakiri riraga ashaagantachari kameetha poejeekantyaari jeekamentotsi kameethari, ¿kyaaryooperotakima paapatziyaperotakari Tajorentsi? Tee. Tee okameethatzi iroka, rooma tee paakameethaperotawakiri owashironkaenkari kameetha. Pantakiro kaari kameethatatsi, rooma pimanintawakiri owashironkaenkari pajankanekira.

⁵ Pikemaperotawakina, noyemijantzinkaritepaeni. Tema riyoyaaperotakiri Tajorentsi riraga kaari ashaagantachari raapatziyaperotantyaariri rirori, kameetha ijeekanteeyaari iinja janta okameethaperotzinta. Tema rootaki ikantzitakarini: “Nojeekakagaeyerini jaka nonampiki maawaeni nintaperotanari”. ⁶ Omaanta eeroripaeni pimaninteeyakirini riraga kaari ashaagantacharipaeni, apatziro pipinkathatashitakari ashaagantacharipaeni. Riroma rirowitaka irintapaeni amatawitapiinteeyakimirini kaari pinaperotzimiri pantawaeroki kameetha. Tema eejatzi rirotaki aapiinteeyimirini romonkyaakaantemi omonkyaagementotsikinta. ⁷ ¿Kaarima irintapaeni kantzimatapiintziriri Jesokirishito? Jee, kyaaryo, omaanta tema irira ikameethaperotaki, rirotaki kaminthagaeyakimirini. Tema tee okameethatzi pimaninteeyerini paashinipaeni atziri.

⁸ Eenitatsi rojankinatakotziteetakaririni ikantakirini Jesoshi. Ikantakini: “Pikaminthaaperoteri maawaeni atziri. Pikimitaaga pikaminthaaperotaaga eerokakya, eejatzi pikimiteri riraga paashinipaeni atziri pikaminthaaperoteri”. Pimonkaaperotakirorika iroka, kameethaperotaki. ⁹ Omaanta teerika pikaminthaaperotziri maawaeni atziri inta apaanipaeni pimanintakiri, ari pantakiro kaari kameethatatsi, tee pimonkaatziro ikantakiri Tajorentsi. ¹⁰ Pimonkaatakirorikami maawaeni okantziri rojankinarini Moeseeshi omaanta eenitatsirika apaani kaari pimonkaatzi, tema eejatzi pantakiro kaari kameethatatsi, kimitaka iroñaaka tee pimonkaataneentziro eechonkiini apaani.

¹¹ Rirojatziita Tajorentsi kantatsiri: “Eero piñaaminthatziro tsinani kaari payi, eero piñaaminthatziri shirampari kaari payi”. Eejatzi ikantzi: “Eero powamaantzi”. Teerika piñaathatawo tsinani, teerika piñaathatari shirampari, omaanta powamaakiririka atziri, teekya pimonkaatziro ikantakiri Tajorentsi, eeniro pantakiro kaari kameethatatsi, tema pipiyathatakari rirori. ¹² Kyaaryo ikantakowentemini iinja Jesokirishito, pimonkaaterorika okaatzi ikowakaakimiri. Rootaki kameetha pipinkathatantyaariri

Tajorentsi, apatziro pikenkithashireeyawo kameethatatsiri, eejatzi powameethapiintero maawaeni pantziri. ¹³ Teerika pineshironkapiintziri paashinipaeni atziri eero ineshironkatzimi eeroka Tajorentsi. Omaanta pineshironkaperotakiririka paashinipaeni, tekatsi pikantya pithaawantyaari Tajorentsi aririka iinja areetapaakya kitejitatsiri ikantakowenanteeyaaririni maawaeni atziri ninkarika kameethateentsiri.

Kyaaryooperotakirika aapatziyaperotakyaari Tajorentsi aritaki amatakiro ikowakaakaeri

¹⁴ Pamine, noyemijantzinkaritepaeni, eenitatsirika kantashiwaetachari: “Naaka aapatziyaperotariri Tajorentsi”, omaanta teerika rantziro ikantziri Tajorentsi, ¿kyaaryooperotakima raapatziyaperotakari? Tee raapatziyaperotari. ¿Aritakima rowawijaakotakiri Tajorentsi kantashiwaetachari: “Naaka aapatziyariri Jesoshi?” Eero. ¹⁵ Oshiyakaawentero aririka piyotawitakya iroñaaka okoetyeemotakari piyemijantzinkarite, tee otzimimotziri iithaari eejatzi rowanawo. ¹⁶ Eerorika pineshironkatziri, piñaawitakarira pikantashitawakyaaririka: “Piyatera kameetha, ari itajonkawentakimi Tajorentsi paata paanteeyari piithaari pikithaantyaari eejatzi aritaki ipakimi powanawo paata poyaari”. ¿Piitakaawitakama kameetha paapatziyaperotakari Tajorentsi? Tee paapatziyaperotari. Omaanta pantakiro kaari kameethatatsi: rooma tee pineshironkatawakiri thonkatakotachari. ¹⁷ Ñaakiro, riraga maawaeni kantawaetashitachari: “Nameentakari Jesokirishito”, teerika rantziro ikantziri Tajorentsi, tee kyaaryo rameentaperotari, ratsipetashitakawo ikantzi: “Nameentakari Jesokirishito”, tema tee ineshironkaperotziri owashironkaenkari.

¹⁸ Eejatzi eenitatsirika kantemini: “Paapatziyashiwaetakari Tajorentsi eerori, omaanta naari nantakiro ikowakaakinari”. Kyaaryootaki ikantzi. Eerorika pimonkaatziro ikowakaakimiri riraga Tajorentsi, ¿tsika okantyaaka poñaagayitantenarini tsikarika pikantaka paapatziyaperotantakariri Tajorentsi? Omaanta naari nomonkaatakiro ikantziri rootaki piyotantakari kyaaryo naapatziyaperotakari. ¹⁹ Pikenkithashireeyari eenitatsi apintzi Tajorentsi. Ari okameethataki, omaanta eejatzi riraga kamaaripaeni riyotzi eenitatsi apintzi Tajorentsi, rootaki ithaawantaperotakari rompetataka kamaari, tonki, tonki, tonki. ²⁰ Omaanta eerori kemijantashiwitachari, ¿tekirama piyoperotziro iroka? Riraga kaari monkaatziro ikowakaawitariri Tajorentsi raapatziyajeempiyaashitakari ratsipetashitakawo, tema tee rantziro okaatzi ikantawitari. Teerika imonkaaperotziro ratsipetashiperotakawo raapatziyawitari. ²¹ Pikenkithashireeri Awaraamani, achariniiteperoni paeraniperoroña. Ikantzi Tajorentsi: “Kameethaperotaki rirori tema raapatziyaperotakina, imonkaataperotakiro nokowakaakiriri”. Rootaki ikowantawitakyaarimi rowamayerimi itomi iitachari Ijaaka. Tema ikantawitakari: “Piwetsikero aritaari janta eejatzi powamayenari pitomi Ijaaka”. Ikemijantaperotakiri rirori: rooteentsimi rowamayerimi itomipero roejawenantaaririmi, omaanta roojatzi ikanantanaari riraga Tajorentsi: “Eero powamaeri. Iroñaaka niyoperotakini pikemijantaperotakina, rooma pimonkaatakiro maawaeni nokantakimiri”. Rootaki iñaaperotantakariri ikameethatzi, okimitaaka tee rantziro kaari kameethatatsi, tema ikemijantaperotakiri rirori. ²² Ñaakiro, Awaraamani tee apatziro ikemashitari Tajorentsi ikantakiriri, inta ikenkithashireperotantakawori, maperori imonkaaperotakiniri ikowakaakiriri. Rootaki ayotantakariri kyaaryo raapatziyaperotakari, tema imonkaaperotakiniri kameetha Tajorentsi. ²³ Rootaki omonkaatantakari jankinarentsi paerani Iwaperiteki Tajorentsi okantzi: “Awaraama raapatziyaperotakari Tajorentsi rootaki ikanantakari: ‘Iroñaaka rirotaiki Awaraama notsipaminthatanewopero. Noñaaperotakiri ikameethatzi, rooma okimitaaka tee rantziro kaari kameethatatsi’ ”. ²⁴ Ñaakiro, apatziroerika akemashitaworika ikantziri Tajorentsi akemijantashitaririka eero iñaaperotee akameethatzi. Ari ikantakowentee eenitatsi kaari kameethatatsi antakiri. Omaanta

eejatzi amonkaaperoterorika ikowakaakaeri, ari kameetha aapatziyantaperotariri, aritaki kameetha iñaaperotee akameethatzi, eejatzi ikantakowentee kimitaaka tekatsi antakiri kaari kameethatatsi. ²⁵ Eejatzi okimitaaka paeraniperoroña roorini Raawa. Ametakawo oñaaminthatapiintawitakarini shiramparipaeni, ipinatanteeyakaworini janta Jerikooki. Omaanta okemakotakirini Tajorentsi, iroñaaka okowanaki aapatziyaperotyaaari, rootaki okaminthaanteeyawakaririni rotyaantanewopaeni Joshoe tee aakaantziri inta omanawakiri. Roojatzi oñaagantawakari paashini awotsi ikinantanakyaari riroripaeni ishiyapithatantanakariri kijakiriri. Tema amitakoeyawakirini rootaki oñaagantakariri Tajorentsi okemijantaperotakiri kameetha iroñaaka. Rootaki iñaaperotantakawori Tajorentsi okameethatzi, kimitaka tee antziro kaari kameethatatsi. ²⁶ Piyoperotaki eerorika aña tema kamaperotakae, eejatzi okimiwitaaka iroka, eerorika amonkaatziro ikowakaawitakaeri Tajorentsi, tee aapatziyaperotari.

3

Eerorika pimonkaatziro oetarika piyotaantakiri paashinipaeni, ari iki-jawentawakimiro Tajorentsi

¹ Pamine, noyemijantzinkaritepaeni, tee okameethatzi osheki eerokapaeni pikowaki piyoteeri paashini atziri poshiyanteneri naaka. Tema ayotaki eerorika amonkaatziro ayotaapiintakiriri paashinipaeni, eejatzi eerorika ayotagaeyirini kameetha, roojatzi omonkaatantapaakya kitejiri ikantakowenanteeri Tajorentsi antakirorika kameetha rooma teerika antziro. Tema aritaki ikantakae: “Pamine, osheki piyotaapiintawitakariri paashinipaeni. ¿Itaka kaari pimonkaatantawo eerori piyotaawitakariri? Okameethatemi pityaawomi eerori pimonkaatero pikantakiriri”. Okameethatawita pimonkaatero piyotaawitakariri. ² Maawaeni aaka antapiintziro kaari kameethatatsi. Omaanta eenitatsirika kaari ñaawaeteroni kaari kameethatatsi, tema rirotaki kameethaperotzinkari, riyoperotakiro rantapiintakiro kameethatatsiri, oetarika rantayitakirini. ³ Pamine, pikenkithashiryaakotyaaari antari kawayo: osheki ishintsini, omaanta amatakiri atzimpatakotziri jookathaki ipaanteki, kameetha ikemijanantyaawori inoshikakomento omawitya okantaka owaanini ijookathate. ⁴ Eejatzi okimitaka rowaga antawo pitotsi. Antawo inawita, omaanta aawyaakiro oshintsinka tampyaa otyaantakiro. Omaanta ontsiritzirorira raawyaantakawo owaanini komarontsi rontsiritantakawo raanakiro tsikarika ikowakawo riyaaate.

⁵ Eejatzi okimita roori aneni: owaanini okantawita; omaanta osheki antaka-gaeri oetarikapaeni: rootaki ayotaantyaariri atziri. Tema rootaki apaante aki-jantariri paashini atziri. Okimitakawo paamari aririka atayiro owantsi. Oth-onkaperotakiro maawaeni otaanakiro okaatzira owantsi. Omaanta okaatzini paamari itantakawori. ⁶ Iroka apaanteka okimitakawo paamari. Otzinkamitakawo kaari kameethatatsi. Tema rirotaki riraga Jatanaashi iyotaakaerori añaawaetantawori kaari kameethatatsi. Eechonkiini akantawakaaneentakya oetarikapaeni amatakiro owaariperotawakaeyakani.

⁷ Amatakiro aakapaeni ametakaari piratsipaeni: riraga tsimeripaeni, maankipaeni, shimapaeni, maawaeni. Eejatzi amatakiro apiratakari rametantakaeri kameetha. ⁸ Omaanta tekatsi materoni ojantzikaeroni ipaante. Rooma kaari imateetziro rojantzik-agaetziro. Rootaki kaari amatantawitawo apaniroeni añaawaetapiintero kameethatatsiri. Eejatzi okimitakawo koñaapi, aririka irakiro aritaki owamaakae. Ari okimitaka roori apaante antakaerorika kaari kameethatatsi owashironkaakae, eejatzi owashironkaantakari paashinipaeni atziri. ⁹ Añaaperotantapiintakari Pawa Tajorentsi iroka apaanteka akimoshirewentakiri, omaanta eejatzi rootaki akantzimantapiintariri atziripaeni omawitya riwetsikakae Tajorentsi maawaeni aaka akimiwitakariri

rirori. ¹⁰ Apinto apaante añaaawaetantawori kameethatatsiri eejatzi añaaawaetantzitawori roori kaari kameethatatsi. Eejatzi rootaki akimoshirewenantariri Tajorentsi, eejatzi akijathatantariri atziripaeni. Noyemijantzinkaritepaeni, tee ari okantakotyaari; okaanteekaata. ¹¹⁻¹² Noshiyakaawentemiro. ¿Arima omatakiro iyowaatee iñaapaani omookira otsipatyaawo kameethatatsiri eejatzi kachotatsiri? Eero omatziro. Eejatzi ¿arima ochochokitanaki ashetoona iyeerakira eejatzi ochochokitanaki iyeera oowakira? Eero. Eejatzi akimitya aaka akyaaryootanakirika akameethashiretanaki, apatziro añaaawaetapiintanakiro apaanteki kameethatatsiri; eero atsipatayiro añaaawaetzitawo kaari kameethatatsi.

Ikenkithatakotakiro iyotaantsi

¹³ Eenitatsirika apaanipaeni eerokapaeni yotzinkari, pikemaperotakirorika tsikarika pikantya pikameethate, ari kameetha pijeeki; eero pikantakaaperota eerokakya inta pinintashireperoteri kameetha paashinipaeni. Rootaki riyotantyaari paashinipaeni kyaaryo eeroka yoperotzinkari. ¹⁴ Omaanta pikijashireperotakiririka paashinipaeni, pikowashitakarika panaakoteri piyotzi, eero pikantakaaperotakya tema piyotaki tee okameethatzi pitheeya pikanantyaari: “Naaka yotzinkari”. ¹⁵ Kaari Tajorentsi iyotaayimirori panantyaawori kaari kameethatatsi, rooma opoñaaka oetarikapaeni pikenkithashiryaari pajankanekira: aririka pikenkithashirepiintakiro oetarikapaeni kaari kameethatatsi, rootaki panantyaawori. Rirotaki iwinkatharite kamaaripaeni kenkithashiryaakaakimirori pikenkithashiryaantawori pantero kaari kameethatatsi. ¹⁶ Ñaakiro, aririka piñaawenatakotakari eejatzi aririka pikijashiryaawakaya pikantzimashiryaawakaaka, rootaki pikijantapiintawakaakari eejatzi panantapiintakawori kaari kameethatatsi rootaki eero pijeekanta kameetha. ¹⁷ Omaanta rirotaki Tajorentsi ipantakimirori iyothanitaantsi, ikowakaakimi pikameethashireperotanaki, eejatzi ikowakaakimi aritapaaki pikija, eejatzi petakoperotyaari paashinipaeni, pathaagakotyaari. Oetarika ikantemiri, eejatzi ikowakaakimi ashi poyiro pineshironkapiinteri maawaeni, eejatzi kameetha pamitakoperoyerini paashinipaeni, eero pimaninteyirini apaanipaeni inta pinintaperoteeyerini maawaeni, eejatzi eero pamatawitantzi. ¹⁸ Noshiyakaawentemiro: apankiterika oetarikapaeni aritaki owiiteero apankitakiri. Eejatzi okimita iroka aririka kameetha aneshironkateri paashinipaeni atziri aritaki ajeekanaki kameetha maawaeni.

4

¿Iitaka kaari pikowanta pikaminthaapiinante?

¹ ¿Tsika opoñaaka pikijawakaapiinteeyantarini? Tema opoñaaka inthomaeki pajankaneki pikowashiryaantaworini oetarikapaeni, rootaki pikijawakagaeyantakarini roojatzi pikowantyaarikya powamaawakaeyantyaarini. ² Pikowaeyawitakawoni rashaagawopaeni paashinipaeni teera pimatziro payi pikowaeyawitakarini, rootaki pikijawakaanteeyakarini eejatzi powamaawakaanteeyakarini. Pikowaeyawitakawoni pikimitakotyaarimi paashinipaeni tzimimotayitziririni. Omaanta tee pagaeyironi rootaki pikijawakaantapiintakari. Rootaki kaari paantaatawo pikowawitakari, tema tee pikantaperotziri Pawa Tajorentsi ramitakotemi piñeero tzimimowitemiri pikowawitari.

³ Pikantaperowitakari, omaanta rootaki kaari piñaantawo pashitari paaperotantawo, tee okameethatzi pikantaperowitariri. Apatziro pikowashiwitaka pikamintheeya eerokakya. ⁴ Pikimiwitakawo tsinani kaari kinatari oemi, inta osheki oñaathatzimotari oemi paashinipaeni shirampari. ¿Tema piyotzi pikimoshirewentakirorika rantziri kaari kemijantatsi kimitaka poonakari Tajorentsi? Rootaki nokanantakimiri iitarika kowatsiri ikimoshirewentero okaatzi rantziri kaari kemijantatsi, rirotaki oonakariri Tajorentsi tee raapatziyaperotari. ⁵ Tee okantashita rojankinatakoetakiriri

Tajorentsi okantaki: “Riraga Tajorentsi rotyaantakaeniro Ishire jeekantakaerika iroñaaka ajankaneki, osheki oneshironkaperotakae kameetha. Okowakaaperotakae apatziro akimitakotyaari rirori”.⁶ Omaanta Tajorentsi ikaminthaaperotakae, ramitakotakae ashintsishiretantanakari. Rootaki okanantakari Iwaperite Tajorentsi: “Roonari Tajorentsi riraga kantakaaperotachari, omaanta ineshironkaperotziri riraga athaagakotariri oetarika ikowakaakari”.⁷ Rootaki pathaagakotantyaariri Tajorentsi maawaeni ikowakaemiri panteri, omaanta iwinkatharite kamaaripaeni pipiyathatyaari oetarika ikowakaawitemiri rantakayemiri. Aririka pipiyathatyaari aritaki rookaneemi.⁸ Pikenkithashiryaaapiinterikya Tajorentsi pameentyaari. Irira kijokiro rowantemiri. Pantawitakawoni kaari kameethatatsi; iroñaaka pookaero maawaeni iroka eejatzi pijeekanteeyari kameetha. Osheki pitheenkakirini Tajorentsi; pikanteri iroñaaka: “Pawa, nantakiro kaari kameethatatsi, niyotzi tee okameethatzi, tee nokoyi napiitero, pipeyakotenawo. Powameethashiretena, pikenkithashiryaaakagaenawo kameethatatsiri”.⁹ Pikenkithashiryaaakoperoteeya oetarika pantakiri, powashiretakotya, rooma tee okameethaperotzi maawaeni pantapiintakiri. Pishirontawenteeyakawoni kaari kameethatatsi, omaanta okameethatzi powashiretakotya; pikimoshirewentashitawo kaari kameethatatsi, omaanta okameethatzi powashiretakoperotanakya.¹⁰ Eero pikantakaaperota inta pikanteri Awinkatharite: “Pineshironkatena, tee nomatziro naari nowameethatya, inta eeroka materoni pamitakotena”. Pikantaperoteririka iroka ari ineshironkatemi iñaaperotemi pikameethatzi.

Eero pikantakowentziniri paashini atziri

¹¹ Eero pikantzimatawakagaeyani, noyemijantzinkaritepaeni. Pikantzimateririka atziri pikanterika: “Eeniro pantani”, tee paapatziyawo ikantakiri Jesoshi: “Pin-intaperotawakagaeyani”, omaanta pikimitashitakari pinkathariwenantatsiri pikan-takowentashiteeyakarini piyemijantzinkaritepaeni. Omaanta tee ikowakayimiro Tajorentsi pantero iroka. Tema pitheenkakiro okaatzi ikantakiri Jesoshi; tee pi-monkaatziro.¹² Omaanta apaniroeni riraga Tajorentsipero rirotaiki kantatsini oetarika kameethatatsiri anteri; eejatzi apaniroeni irira rirotaiki kankowenterini paashini-paeni rantzirorika kaari kameethatatsi rowashironkaantyaariri. Tekatsi paashini kantatsini. Irira apaniroeni matakirori rowawijaakotakayeri aapatziyakariri Jesoshi, eejatzi apatziro rirori kankotanteentsiri kaari aapatziyariri Jesoshi rotyaanteri paa-mariki kaari tsiwakanitatsini. Rootaki ¿itaka pikantakotantakariri eerori paashini-paeni powashironkaantakariri? Tema tee ikowakayimi eeroka pantero.

Kyaaryoowa, tee piyotzi oeta awijimotemini inkaamani

¹³ Pikemaeyawakinani, eerokapaeni kantashiteeyawitacharini: “Iroñaaka eerorika inkaamani aate janta nampitsikinta, ajeekakite janta apaani oarentsi ayompariwaetakityaata, ayeeta oshekini koriki”.¹⁴ Omaanta tee okameethatzi pikantashitya iroka: tema tee piyotzimaetawo oetarika awijaneentsini inkaamani. Tema pikimiwitakawo menkoreenkaki, eechonkiini omenkoritzi omaanta tee ojamanitzi othatyeetyaanaki. Eejatzi aaka maawaeni ari akimitaka, eechonkiini añaawitakya, omaanta eero ojaman-itzi tsikarika okaate akamantyaari.¹⁵ Ñaakiro, tee okameethatzi pikimitakaantashitya eeroka añaashitacha apaniroeni, tee pikenkithashiryaaakotari Tajorentsi, omaantakya kameethatatsiri pikante: “Ikowakaakaerika Tajorentsi eeniro ajeeki jaka kipatsikika, aritaki antayitakironi oetarikapaeni akowayitzirini”.

¹⁶ Omaanta eekiro pikantakaaperothatashitanaka eejatzi piñaaperotashitaka eeroka apaniroeni. Iroka pantakirika tee okameethatzi.¹⁷ Ninkarika yotawitakyaawoni kameethatatsiri ikowakaakiriri Tajorentsi omaanta tee imatzimaetawo, eeniro rantz-imaetawo kaari kameethatatsi.

5

Ikantakiri ashaagantachari

¹ Iroñaaka pikemero okaatzi nokantakotakiri riraga ashaagantacharipaeni, riraga kaari aapatziyariri Jesoshi. Tema okameethatzi ikenkithashiryagaeya, eejatzi riraakotya, tema rantakiro kaari kamethatatsi. Aririka omonkaatapaakya kitejiri ikantakowenantaariri Tajorentsi. Eerorika ipakaero rantziri, aritaki ikemaatsitakyaawo paamari. ² Maawaeni okaatzi tzimimotziriri opathaawaetashitya, eejatzi ari ithonkiteeyerini jankori iithaaripaeni. ³ Osheki ipinaperowitaka tzimimotayitakiririni, ikimita roorote eejatzi ipiraatate ipitsimentakitakaawae-tashitakari. Aririka ipitsimentakiyitanakini roojatzi riyotantanakya ratsipetashitakari ikempoyaawitakari. Rootaki okantakotziri iroka: tee ramitakotanteeyarini ashironkaenkaripaeni tzimimoeyawitaririni; rootaki riyaatanteeyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁴ Pamine, ramatawiteeyakirini ratziratepaeni, tee ipinatzi rootaki ikiñaanikowenanteeyakaworini rantawaero, raantzitashiteeyakarini. Rootaki ipiyotantakawori osheki rowaagawo eejatzi iyorikite. Riraga Tajorentsi riyotakiro maawaeni iroka okaatzika rantakagaeyakiririni: tee ineshironkateeyirini; rootaki paata rowashironkaantyaariri. Rirotaki Iwinkatharite maawaeni ronampiripaeni jenokinta. ⁵ Ikenkithashiryaaotashitaka irira apaniroeni, tee ikenkithashiryaaotari paashinipaeni atziri, iweshiryaaawentashitawitakawo rashaagawopaeni ikowakiri jaka kipatsiki. Noshiyakaawentawakimiro: eenitatsirika atziri iwaakate ikoyiri rowamaeri intsipaete, tekirarika rowamaeri, eekiro rowakaatyaari osheki paashito kameetha. Ikantaka iwathatapaaki. Riraga waaka kameetha rowa, tee ikenkithashiryaaokota tsika okaatzi ikamantyaari. Roojatzi romapokashitakari rowamaakiri. Ari ikimitaka riraga Tajorentsi rantziri rirori: tee ikenkithashiryaaotari irira ashaagantzinkari eejatzi paashini atziri. Roojatzi romapokantapaakyaari rirori rowashironkayeri, rotyaanteri paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁶ Rowashironkaaperotantakariri kameethatzinkari: tee ipashitzimaetari koetyemoeyakaririni, rootaki ikamantakari; omaanta tee ikijawitari. Rootaki imaperotantyaariri rowashironkaantyaariri rirori Tajorentsi.

Peshiwentero paamayaari Jesoshi pikenkithatakaapiinteri

⁷ Omaanta eeroka noyemijantzinkarite maawaeni, omawitya rowashironkaetemi eekiro piyaatatyee paamawentyaari Awinkatharite roojatzi ipokanteeya. Pikimitakotyaari irira pankiwaetatsiri. Piñaakiri, ojamani royaakotziro aririka opariyaantsitapaaki inkaani ipankiwaetantyaari pankirentsi. Eejatzi rapiitero royaakotawaeroota inkani okithokitantanakyaari kameetha. Roojatzi okithokitantanakya osheki, tema ari riweshiryaaawentanakyaawo ashitawori iwankiri. ⁸ Eejatzi pikimitya eeroripaeni, eero pipakaero poyaakotziri Awinkatharite inta pishintsishiretanaki paapatziyaperotyaari eero rojamanitzi ipokanteeyaari. ⁹ Kaakite Tajorentsi riraga Kantakowenteeni, rooteentsi iñaapaakae. Rootaki nokanantakimiri kyaaryoowa rowashironkaetzimikarira. Eero pikiñaanikowentawakaawo ikantakowentzimirokari eerori. Ikantzimikari: “Eenitatsi kaari kameethatatsi pantziri, tee okameethatzi”. ¹⁰ Pikenkithashireeri riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi paeraniperorofa. Ikijeetakirini rowashironkaetakirini opomeentsitzimotakarini ikenkithatakotzirini Tajorentsi omaanta ikyaaryoowentakiniri tee rookiro raapatziyaperotari. Eejatzi pikimitya eeroripaeni pikimitakotyaari, aririka rowashironkagaetemi omaanta pikyaaryoowentaperoteniri rirori, eero pookiro paapatziyari. ¹¹ Ayotaki iroñaaka maawaeni kyaaryoowentaperotakiniriri Tajorentsi kameethatatsiri omawitakya ikijeetakimirika, aritaki ikimoshirewentakiri irira. Tema iñaakiri ikameethaperotaki. Tema pikemakotakiri Jooponi paejatziiteni ikyaaryoowentaperotakiniri Tajorentsi oetarika, tee ipakaero raapatziyari omawitya rowashironkaetakiri. Eekiro

raapatziyaperotanakityaari. Roojatzi riraga Tajorentsi, iñaaperotakiri ikameethatzi: imaperotanakiri ikaminthaaperotanakiriroña. Rootaki roshekyantariri iroñaaka rashitayitaarini, anaakotakiro ritawitakari rashitawitakarini paerani. Piyotanaki ashi royiro Tajorentsi ikowaperotakikya retakoperotanta eejatzi ineshironkaperotantzi. Rootaki okameethatantari pikyaaryoowentero oetarika pomeentsitzimotemini: pikimityaari Joopo.

¹² Pamine, noyemijantzinkaritepaeni, pikemaperotena. Oetarika pikenkithatakoteri eero pitheeya, piñaawaetero kyaaryooperotatsiri. Aririka pitheeya, eerowa pikan-tashita: “Riyotzi Tajorentsi tee namatawitzimi”. Eejatzi eero piñaawaetakotashitawo jenokinta, pikantashitantakari: “Namatawitakimirika okameethatzi rowashironkaena Jeekatsiri jenokinta”. Eejatzi okimitaaka kipatsi, eero piñaawaetakotashitawo pikan-tashitantakari: “Namatawitakimirika kameetha rowashironkayenaata ashitawori kipatsi”. Piñaawaete kameetha, eero piñaawaetashita. Pikanterika: “Jee, aritaki”, panta-perotero pikantakiri. Eejatzi pikanterika: “Eero”, eero pantziro. Eerowa pamatawi-tantzi: aririka pamatawitantaki, rootaki rowashironkaantemiri Tajorentsi.

Oetarika pomeentsitzimoteeyimirini, pikenkithatakaapiinteri Tajorentsi

¹³ Eenirorika opomeentsitzimotakimi kameetha pamanapiinteri Tajorentsi ramitakotantemiri. Riraga kimoshiretatsiri okameethatzi romampaakowentyaari Tajorentsi pipaasonkitantyaariri. ¹⁴ Eenitatsirika mantsiyatzinkari, kameetha ikaemakaanteri aataperoteencharipaeni aapatziyariri Jesoshi ramanakotyaari Tajorentsi retsiyatakotantyaariri eejatzi itziritapaakiri eechonkiini iyeenka ikante: “Ari nokowaki retsiyatakotakagaemi Awinkatharite”. ¹⁵ Ramaneririka rirori Tajorentsi riyoperotakirika kyaaryoopero irira ikemaperotakiri, aritaki retsiyatakotakiri mantsiyari, eejatzi aritaki ineshironkatakiri ipeyakoteeniri kaari kameethatatsi rantawitakari. ¹⁶ Rootaki nokananteeyimirini: aririka antakiro kaari kameethatatsi, akamantawakagaeya oetarika antzimotawakagaeyakarini, eejatzi pamaneeyerini Tajorentsi: “Petakoeyenani, netsiyatakotanteeyaari. Riraga atziri rowameethatanewo Tajorentsi, oetarika ikanteriri, aritaki kameetha raapatziyakyaari ramitakoteri tema ari imonkaateero maawaeni ikantakiriri”. ¹⁷ Paeraniperoroña Iriiyashi ikimitakae aaka. Ramanaperotakari Tajorentsi: “Eero powariyeero iroñaaka inkaani. Pikenkithashiryaakaantyaariri atziripaeni”. Okaatzi 3 ojarentsi eejatzi 6 kashiri tee opariyanee inkaani jaka kipatsikika. ¹⁸ Ñaakiro, roojatzi eejatzi ramaneeri: “Iroñaaka papiiteero powariyeero inkaani”, roojatzi opariyantanaa inkani, shookaeyaneeni eejatzi iwankiripaeni maawaeni atziri jaka kipatsikika. Tema apiitanaa okithokitane. Rootaki thame amanaperoteri Tajorentsi.

¹⁹⁻²⁰ Piyoperotero, noyemijantzinkarite maawaeni, eenitatsirika aapatziyawori kyaaryooperotatsiri rookawitaworika, raapatziyawitakari Tajorentsi, aririka ramitakoteeri paashini atziri ikameethataneerika raapatziyeeyawonirika, aritaki rawijakotee. Eero riyaatzi paamariki kaari tsiwakanitatsini, eejatzi Tajorentsi ineshironkateeri ipeyakoteeniri rantawitakari kaari kameethatatsi.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzimirori:

Jantyaako

RITAKAWO PEETERO ROJANKINATZINIRIRI IYEMIJANTZINKARITE

¹ Naaka Peetero jankinateeyimironi iroka. Naaka rotyaantanewo Jesokirishito no-kenkithatakotziri. Nojankinateeyimironi maawaeni nojoriyotzinkarite, riraga aapatziyeeyaririni Jesoshi, tsiparyaayitaneentsirini janta paashinikipaeni kipatsi owaero Ponto, Karaashiya, Kaparooshiya, Aashiya, Witziiniya, maawaeni. ² Paerani riyoyagaeyakimini Pawa Tajorentsi, tema riyotzitakotakimini paapatziyeeyarini Itomi. Rootaki ikowantakarini itominteeyemini. Eejatzi owameethashireperotakimi Ishire paapatziyaperoyantakaririni rirori: ikamawenteeyakimini, rapaatawenteeyakimini riraa rowawijaakotantakimiri. Nokowaki ineshironkaperoyemini, eejatzi kameetha ijeekakaaperoyemini.

Thame apaasonkiteeyerini Tajorentsi, tema ineshironkaperoyakaeni

³ Thame akamanteeyerini atziripaeni: “Ikameethaperotaki Tajorentsi: riraga Iriiri Awinkatharite Jesokirishito”. Ineshironkaperoyakaeni, rashiteeyakaeni: okimi-witaka owakira añagae eejatzi, rootaki asheninkatantakarini. Ipiriinteeri Itomi, rootaki ayoteeyantakarini apiriinteeyaneeni aaka, akanteetatyeyaaeni añagaeyapaeni janta jenokinta. ⁴ Eeniro riwetsikaeyakimironi pijeekaeyantapaeyaarini janta jenokinta. Okanteetatyeyaaeni ashi oyiroyeeki, okameethaperotaki, eero othonkanita, eero opathagae, eero opaashinitzi, eeniro ikempoyaakimiro janta. ⁵ Paapatziyeeyakarini Tajorentsi, rootaki itajonkakowenantakimiri; ikempoyeeyakimini itajorenkaki roojatzi ipokanteeya Jesoshi. Roojatzi piñeeyeroni maawaeni riwetsikaeyakimiri.

⁶ Kyaaryo, aririka opomeentsitzimoeyemini oetarikapaeni iroñaaka, omaanta eero ojamanitzi roojatzi piñeeyeroni pinampi janta jenokinta. Aririka pikenthashiryakotyawo iroka, tema pikimoshirewentaperotziro osheki. ⁷ Pamine, riraga wetsikirori ooro iwyaaganaka paamariki, roojatzi rookantakyaawori iipachaarite. Roojatzi ijeekanaki apaniroeni ooro kameethaperotaki. Eejatzi ikimitaka irika, riraga Tajorentsi iñaantapiinteeyakaeni riyotantyaari aapatziyaperotakaririka. Rootaki opomeentsitzimotanteeri oetarikapaeni eejatzi eekiro aatatyeyameentaperotakarini Jesokirishito eejatzi eekiro aatatyeyajeeki kameetha aritaki iñaaperotakae akameethatzi, tema aapatziyaperotakarini. Roojatzi, aririka ipokae, ikanteeyapaakaeni: “Noñaaperoyakimini pikameethatzi: pikaateeyenani janta jenokinta, pitsipateeyenani apinkathariperoyini”. Ñaakiro, riraga ooro, osheki ipinawitaka, omaanta ari ipeyeya; rooma aaka aapatziyakari, eero apeya. ⁸ Iroñaaka tekira piñeeyirini, omaanta pinintaperoyakirini, paapatziyeeyakarini, pikimoshirewentaperoyakirini osheki. Tee pimanteeyeroni pikanteri paashini atziri tsika okaatzika pikimoshirewentaperotziri rirori. ⁹ Pameenteeyakarini, rootaki rowawijaakotantakimiri, pisheninkatanteeyakaririni.

¹⁰ Paerani riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi ikowaeyawitakani riyotemi tsika akantyaari awijakotanteeyaarini. Rojankinatakotawitakarini Tajorentsi rowawijaakotantzi, riyoteeyawitakani ineshironkatantzi, omaanta tekira riyoperotzini kameetha. ¹¹ Eenitatsi iyotagaeyakiririni Ishire Jesokirishito, omaanta tee riyotakoperoyawakironi. Iyotaakirini, okantzi: “Osheki ikemaatsityaawo Rotyaantanewo Tajorentsi, eejatzi ikame; roojatzi ipinkatharitanteeyaaari”. Ikenkithashireyakani: “¿Ninkama okantakotziri? ¿Tsika okaateka ipinkatharitanteeyaaari?” ¹² Omaanta ikamantakirini Tajorentsi: “Eero piñiiri eerori, omaantakya riraga ñiiriri rirotaki impaetatsini ijeeki iinja”. Tema aaka iroñaaka

ikenkithatakotzitakae. Iroñaaka otyaantakina Ishire nokenkithatakagaeyakimini, nokamanteeyakimini rowawijaakotantzi Jesoshi, riraga Rotyaantanewo. Tema ikowaperoyawitakani ronampiripaeni rirori riyotaperotero tsika akantyaari awijakotantyaari.

Pikameethataperoeyanakini

¹³ Rootaki iroñaaka pikenkithashiryanteeyarini, kameetha pijeekaeyeni. Piyoteeyeni aririka ipokae Jesokirishito añeeyawaerini, eejatzi osheki ineshironkateeya-paakaeni; ari pikimoshirewenteeyawakirini. ¹⁴ Tema irira Tajorentsi ashiteeyimirini. Iroñaaka paapatziyaperoeyarini. Paerani tee piyoteeyawitarini, rootaki panantawitaworini kaari kameethatatsi. Iroñaakakya piyoteeri: eero papiiteero pikimitaa paerani. ¹⁵ Ikameethaperotaki riraga iyoyagaeyakimirini rowawijaakoteemi: iroñaaka pikimitakoeyaarini rirori pikameethate, powameethatayitaperoteroni maawaeni pantayiterini. ¹⁶ Tema paerani rojankinateetakironi iroka ikantzitarini Tajorentsi: “Nokameethaperotaki naari, rootaki nokowakaantakimiri eerori, pikameethaperotanaki”.

¹⁷ Ari iroñaaka piriteeyakarini: okameethatzi piyoteeyeni riyoteeyakimini maawaeni pantziri, ithotyeyakimini. Rirotaki kantakowentemini, ikenkithashireeyeroni tsikarika okantari maawaeni panteeyakirini. Okameethatzirika, ari imatero iñaaperotemi pikameethatzi. Rooma teerika okameethatzi pantayitzirini, rowashironkaemi. Rootaki okameethatantari iroñaaka pipinkathateeyerini, kameetha pijeekaeyeni roojatzi pareetanteeyaarini jenokinta.

¹⁸ Tema paerani patsipetashitawitakawoni pantashitayitawitakawoni rameteeyarini ajoriiyotzinkariteni, omaanta rowawijaakoeyakimini Tajorentsi. Tee ipinakowenantz-imirowon thonkanitachari ikimita koriki eejatzi ooro rowawijaakotantakimiri. ¹⁹ Intakya rotyaantakiri Itomi, riraga inintaperotanewokya. Ikamawentakimi rirori, apaatawentakimi riraa pawijakoteeyantaarini. Rameteeyawoni ajoriiyotzinkarite rantakirorika kaari kameethatatsi, rowamayiniri Tajorentsi owisha kameethaperotatsiri, itaakiniri eero ikenkithashiryantaanawo rantakiri. Apatzirowamaakiniri kameethaperotatsiri owisha. Eejatzi ikimitaka riraga Jesokirishito, osheki ikameethaperotaki: tekatsi rantani. ²⁰ Paeraniperoroña, tekirani ojeekini kipatsi, ikantzitarini Tajorentsi: “Notyomi, iinja notyaantemi eero ka kipatsiki, powawijaakoeyerini atziripaeni”. Ari iroñaaka ipokantapaakari rowawijaakotapaakae. ²¹ Kyaaryo ipokaki, ikamawenteeyakaeni, roojatzi ipiriinteeri Tajorentsi, raaneeri eejatzi janta okameetheeeyenta. Omaanta eeniro ijeeki jaka osheki riyotaakotakaeri Iriri. Rootaki iroñaaka piyoteeyantakarini kyaaryo ineshironkaperoyakimini, eejatzi pameenteeyakarini, piyoteeyakini rirotaki jeekakagaemini janta jenokinta.

²² Ari pikemijantaperotakiro maawaeni kyaaryootatsiri riyotagaeyakimirini Tajorentsi, tema okameethaperotaki maawaeni ikantaki. Iroñaaka rowameethashireeyakimini, eejatzi ikowakagaeyakimini pinintaperoeyerini maawaeni piyemijantzinkarite. Pikyaaryoowentero, pinintawakaaperoeyaani kameetha. ²³ Rooma paerani otzimimi piniro, ari iroñaaka pikimiteeyakarini ashitzimiri, pikamaeyeni eerori. Omaanta paapatziyaperotakawo iñaani Tajorentsi, kaari thonkanitachani. Rootaki rashiteeyantakimirini, rootaki pikimiteeyantaaririni rirori: pikanteetatyeeyaani pijeeki jenokinta. ²⁴ Tema okantzi Iwaperite:

“Eero akanteetatyaani añi jaka kipatsiki, akimitawo inchashi intsipaete ojampiyee. Eejatzi maawaeni okaatzi akenkithashiryaaawitari rooperotayitatsirini, eejatzi okaatzi antayitzirini, ari othonkaeya.

Okimitakawo oteyaki inchashi, intsipaete ojampiyashitzi, opariyanaki, opathaanaki.

²⁵ Omaanta okantyaani ojeeki iñaani Awinkatharite: eero opeya roori”.

Rootaki iñaani niyotagaeyakimirini: ineshironkateeyakaeni Tajorentsi, rowawijaakoeyakaeni. Tema okameethataki.

2

¹ Rootaki iroñaaka pookanteeyawori maawaeni kaari kameethatatsi: eero pikijantzi, eero pamatawitantzi, eero pikenkithashireeya pikameethatzi teerika pimonkaatziro okaatzi pikantziri, eero pikijakoneentari paashini atziri teerika pimonkaatari, eero pitheeyawentashitari paashini powakaanantyaariri ñagaantsipaeni. ² Riraga owakira koñaatapaentsi eentsi apatziro ithotapiintziro oteni riniro, rootaki ikimotatantari intsipaete. Eejatzi iroñaaka eerori, pikowaperotero Iwaperite Awinkatharite: piñaanatapiintero, pikenkithashiryaapiintyaawo, piyoperotantyaariri kameetha rirori, oshintsiperotantyaari pishire, eekiro piyaatatyee pameentyaari Pawa Tajorentsi roojatzi raanteemi jenokinta. ³ Tema piyoteeyakini ineshironkaperoyakimini Awinkatharite.

⁴ Aririka awetsike pankotsi mapipanko, eenitatsi apaani mapi rooperori anaakotakiro maawaeni paashinipaeni, tema okijotakayero mapipaeni pankotsiki. Eerorika otzimi iroka mapi rooperori, eero okijotzi pankotsi. Riraga Rotyaantanewo Tajorentsi rirotaki oshiyakawori mapi rooperori, rooma ashi royiro rirori rañaaperotzi. Imanintaperowitakari atziripaeni, omaanta Tajorentsi iñaaperotaperotakiri ikameethatzi. Eeromi itzimimi, eero awijakoteemi. ⁵ Eejatzi eerokapaeni pikimitawo mapipaeni riwetsikantawori mapipanko omaanta rowañaakimi Jesokirishito pipiyotawenantyaawori, tema pikimitakawo pankotsi tsikarika ojeeki Ishire, tema ojeekashiretzimi pajankaneki. Eejatzi pikimitakotakari kantakaanantatsiripaeni paeraniperoroña ranantawori okaatzi ikowakaakiri janta ipankomawoki Tajorentsi, tsikarika ipinkathateetakiri irira. Eerokapaeni pikimityaari riroripaeni, pantapiinteniri Tajorentsi maawaeni okaatzi ikowakaakimiri. Roojatzi kameetha riweshiryaawentemi okaatzi pantziniriri. Tema paapatziyari riraga Jesokirishito. ⁶ Rootaki ikantzitakarini Tajorentsi Iwaperiteki, ikantzi:

“Pamine, notyaanteniri joriyopaeni Notyaantanewo, riraga osheki noñaaperotakiri ikameethatzi. Niyoyaakiri rowawijaakoeyerini maawaeni aapatziyeeyaririni, eero ratsipetashiteeyawoni irirapaeni”.

⁷ Eerokapaeni aapatziyeeyakaririni Rotyaantanewo Tajorentsi, tema piñaaperoyakirini ikameethatzi. Omaantakya maawaeni kaari aapatziyari, tee iñaaperotziri ikameethatzi. Okenkithatakotzitakarini Iwaperite Tajorentsi, okantzi:

“Riraga wetsikawitawori pankotsi imanintakiro mapi, ikantzi: ‘Tee okameethatzi’. Omaanta riraga Tajorentsi iñaaperotakiro. Ñaakiro, imaninteeyawakirini joriyo Rotyaantanewo rirori, omaanta riraga Tajorentsi iñaaperotakiri ikameethaperotzi”.

⁸ Eejatzi okantzi Iwaperite:

“Riraga Rotyaantanewo Tajorentsi roshiyakawo mapi rantziwatakaakari atziri ipariyantakari. Kyaaryo, tee riyoteeyawakirini, ikompiteeyawakarini”.

Ñaakiro, iroka oshiyakaawentakiri: ro kaari riyoteeyantarini, tee ikemijantaperotziro ikantawitakariri rirori, rootaki ranantyaawori ikantakiri paerani: rowashironkaeyantyaaririni. ⁹ Omaanta riyoyaaperoyakimini rowawijaakoeyantakimirini. Pantawaeteeyinirini riraga pinkatharipero. Rowameethateeyakimini, pisheninkateeyaperotakarini Tajorentsi. Paerani tee piyoteeyawitani, okimitaka pijeekawitani tsiteniriki; omaanta riyoyagaeyakimini, riyotakaaperoyakimini, kimitaka pijeekae kitejiriki iroñaaka. Ikowakaakimiro pikamanteeyerini atziri: “Okameethaperotaki ranteeyakaenirini Tajorentsi”. ¹⁰ Paerani tee pikameethawityaani, omaanta iroñaaka pisheninkateeyakarini. Paerani tee piyoteeyawityaani ineshironkatawitakimi, iroñaaka piyoteeyeni, piweshiryaawenteeyakarini.

Kameetha pijeekimoteri paashinipaeni atziri

¹¹ Nonintaperotanewopaeni, tee pisheninkaperoeyawitarini riraga pijeeki-moeyakirini jaga, tema pinampitaperotyaawo jenokinta. Eero pantashitayitawoni kaari kameethatatsi rantayitzirini paashinipaeni atziri. Aririka pantayiteroni, eero pikameethashiretzi. ¹² Ikantashiteeyawitziminirika paashinipaeni atziri: “Tee ikameethateeyeni joriiyopaeni”, omaanta kameethapero pijeekimoeyerini, riyoteeyantyaarini kyaaryo paapatziyeeyakarini Tajorentsi. Aririka iñaakimi pijeeki kameetha, roojatzi raapatziyeeyantyaaririni rirori, eejatzi aririka ipokapae Jesokirishito, ikanteeyeni: “Tema ikameethaperotaki Tajorentsi”.

Pikemijantaperoyerini pinkathariwenteeyiririni atziripaeni

¹³ Aririka pikemijantaperotakiri Awinkatharite, okameethatzi pikemijantaperoteeyerini eejatzi riraga pinkathariwenteeyimirini jaka kipatsiki. Pikemijantaperoteeyerini riragapaeni pinkathariwenteeyiririni maawaeni jeekatsiripaeni, ¹⁴ eejatzi pikemijantaperoyerini maawaeni rotyaantanewopaeni rirori. Rotyaantakiri rowashironkaeyerini kaari kameethatatsi ijeekaeyeni. Omaantakya riraga kameethatatsiri ijeeki, eero ikoshekari inta kameetha iñaaperoteri. ¹⁵ Eenitatsi kaari yotziri Tajorentsi, ikantzimatzi aapatziyariri Jesoshi. Rootaki ikowantakari Tajorentsi kameetha pijeekimo-teeyerini ikenkithashireeyantyaarini rirori, imaeriiyantyaarini. ¹⁶ Iroñaaka tekatsi omperatemini, rootaki nokanzimiri: “Pantero oetarikapaeni kameethatatsiri. Eero pikantzi: ‘Nantero oetarika nokowakiri naari iroñaaka; tekatsi omperatenani’. Tee okameethatzi pikante iroka. Okameethatzi pikemijantaperoteri ashitaperotzimiri, riraga Tajorentsi”. ¹⁷ Paakameethateeyerini maawaeni paashinipaeni atziri, pinintaperoyerini ayemijantzinkarite, pipinkathateeyerini Tajorentsi, eejatzi pipinkathateeyerini riraga pinkathariwenteeyiririni atziripaeni.

Riyotagaeyirini onampirentsipaeni

¹⁸ Onampirentsi, pikemijantaperoteeyerini riraga omperatzimiri, pipinkathateeyerini. Eero apaniroeni pipinkathatashitari kaminthaakimiri, eejatzi neshironkatzimiri; omaanta pipinkathatziyaari eejatzi omperatzimiri, eejatzi kijimiri. ¹⁹ Pamine, aririka ikijashitakimi omperatzimiri, tema riyotakiro Tajorentsi; eejatzi rowashironkaashitakimirika, riyotakiro eejatzi. Eero pipiyawaantetari rirori. Rowashironkaashiteetakimirika eejatzi tee pipiyawaantetari tema pikenkithashiryaaawo ikowakayemiri rirori pantero, aritaki iinja ikantemi: “Pantakiro kameetha”. ²⁰ Pamine, aririka pamatawiteri omperatzimiri, aririka ipajatawentemiro, eerrorika pipiyawaantetari ¿kameethatakima pamatawitakirira? Tee. Tema eero iñaaperotzimi Tajorentsi pikameethatzi. Omaanta aririka ipajatashitemi riraga omperatzimiri, eejatzi teerika pipiyawaantetari, ari iñaaperotakimi rirori pikameethatzi. ²¹ Rootaki ikowakaakimiri: eero pipiyawaantetari riraga kijashitzimiri. Pikenkithashireeri riraga Jesokirishito: osheki ikemaatsiwentakimi, ikowaki pikimitakotyaari. ²² Tema okantakotziri Iwaperite Tajorentsi: “Tekatsi rante rirori kaari kameethatatsi, eejatzi tee ramatawitantzi”.

²³ Tee ipiyawaantetari riraga kijathatziriri, eejatzi tee ikijathatziri riraga owashironka-gaeyiririni. Intakya ikenkithashiryaaakiri Iriri Tajorentsi, riraga kantakowentziriri kameetha. Rootaki rameenantariri. ²⁴ Rirotaki irira janta koroshiki ikamawenteeyakaeroni okaatzi kaari kameethatatsiri anteeyirini, eerokya ikenkithashiryaa-taawo eejatzi Tajorentsi. Iroñaakakya, eero antapiinteero eejatzi kaari kameethatatsi, inta antapiinte kameethatatsiri. Osheki ikemaatsitawenteeyakaeni, eero ashironkanta aaka. ²⁵ Piyoteeyakini riraga owisha tee añiuro riyotantari: osheki ikinashitayityaani

tsikarikapaeni. Eerorika ijeeki shenterini ari ipeyaagaantakya. Aritaki pikimateeyawitarini owisha, tee piyoteeyawitani. Omaanta iroñaaka eenitatsi Shenteeyimirini, ikempoyaaperoyakimini.

3

Riraga shirampari eejatzi iina, okameethatzi raakameethatawakaya

¹⁻² Tsinani, paapatziyari piimi. Tekirarika raapatziyari riraga Jesoshi, omaanta okameethatzi iñaakimi paapatziyaperotakari irira eejatzi kameetha pijeeki. Roojatzikya iñaaperotemi, eejatzi aririka pimateri paapatziyakayaari. ³ Eero apatziro pikowashita-perotya powameethatero piishi, powaneenkatya, pikithaata kameethaperotatsiri, oetarikapaeni. ⁴ Omaantakya pikowaperote pikameethashiryaaanaki pajankaneki, pineshironkathateri piimi. Rootaki ikowakaaperotakimiri Tajorentsi. ⁵ Aritaki okimateeyani paejatoeteni aapatziyariri Tajorentsi: kameetha ojeekini, aapatziyari oemi. ⁶ Rowaga Jaarani okemijantaperotzirini Awaraamani,* oetziri nowinkatharite. Aririka pijeeki kameetha, pikimitakotakawo roori, tekatsikya pikantya pithaawantyaari piimi: tema tekatsi ikijawentemi.

⁷ Eejatzi eerori, shiramparipaeni: tee omonkaatzimi piina, tee oshintsitaperotzi, rootaki nokanantzimiri pineshironkatero, piñaapinkathaperotero. Tema pimonkaatawakagaeyakani, ineshironkateeyakimini Tajorentsi pijeekaeyantyaarini iinja janta jenokinta. Eerorika pikamintheero piina, eero rakimiro Tajorentsi aririka pamanawityaari.

Iinja rowashironkagaeteri antzirori kameethatatsiri

⁸ Eejatzi nokanteeyemini maawaeni: pikimitawakagaeyaani, petakotawakagaeyaani, pinintaperoyerini piyemijantzinkarite, pineshironkatawakagaeyaani, eero pikantakaaperoyeanyi. ⁹ Teerika okameethatzi rantzimotakimiri paashini atziri, eero pipiyatari; aririka ikijathatemi, eero pipiyatari, inta pikanteri Tajorentsi ikaminthayeeri. Tema riyoyagaeyakimini irira: ikowaki ikamintheeyemini.

¹⁰ Pikenkithashireeya, okantzirini Iwaperite Tajorentsi:

“Pikowakirika pikimoshiryaaanaki eejatzi pijeeki kameetha, eero pikijathatziri paashini atziri, eero pamatawitantzi.

¹¹ Eero pantayitzirini kaari kameethatayitatsirini, inta pantayiterini kameethatayitatsirini. Pikowaperotanaki pijeeki kameetha.

¹² Tema raminapiinteeyirini Awinkatharite maawaeni aapatziyeeyaririni ishenteeyirini. Ikemapiintziri aririka ramaneri. Omaanta eero ineshironkateeri antapiintzirori kaari kameethatatsi, inta ipinkimateri”.

Pantapiintero kameethatatsiri omawitya pikemaatsitawentyaawo

¹³ Pikowaperoterika pantapiintero kameethatatsiri, ¿eenitatsima kowatsiri rowashironkayemi? ¡Tekatsi! ¹⁴ Omawitya eenitatsirika kijashitemini, omaanta itajonkakowentemi Tajorentsi. Eero pithaawantari, eero pikantashiryaa, inta pikimoshirete, ¹⁵ tema pipinkathataperoteri Jesokirishito pajankaneki. Aririka rojampiteetemi: “¿Itaka paapatziyantakariri Jesokirishito?” Kameetha pakanakiri, eero pikijathatziri. Pikamanteri itaka piyoperotantakari raaneemi jenokinta.

¹⁶ Eerokya pantziro kaari kameethatatsi inta pantero maawaeni ikowakaakimiri rirori. Roojatzi riraga kijakimiri riyotanaki rirotaki irira owameethatzimiri. Roojatzi ipashiwenantanakya, tema riyotanaki tee okameethatzi ikantzimatakimiri.

¹⁷ Aririka ishinetziri Tajorentsi rowashironkagaetemi, iñaaperotzimi pikameethatzi aririka pikemaatsitawentyaawo kameethatayitatsirini pantayitzirini. Omaantakya

* 3:6 Paminero OWAKIRANI ITAJAANTANEENCHA OETARIKAPAENI kapiitoropaeni 12 roojatzi 22.

tekatsi ikantya iñaaperotemi pikameethatzi aririka pashironkaawentyaawo kaari kameethatayitatsini pantayitzirini.

Rantayitakirini Jesokirishito

¹⁸ Ñaakiro, paerani tee akameethateeyini aari, osheki antayitakironi kaari kameethatatsi, omaantakya ikameethaperotaki riraga Jesokirishito, tekatsi rantani. Ikamawenteeyakaeni rowawijaakoeyakaeni; ikowaki añeeyanteeyaririni Tajorentsi. Ikamaperowitaka; omaanta ipiriinteeri Ashitariri. ¹⁹ Ikamantakari, riyatashiretapaentzi janta paamariki kaari tsiwakanitatsini janta rowakirinta Tajorentsi kamaaripaeni eejatzi ishirepaeni theenkantatsirini. Ari ikenkithatakaapaentziri. ²⁰ Paerani, tee raapatziyeeyarini Tajorentsi riraga atziripaeni eenironi ijeekini Noeni. Riwetsikantakaworini irira ipito, ikantapiinteeyawitakarini atziri paerani: “Paapatziyeeyarini Tajorentsi”, omaanta tee ikowaeyini raapatziyeeyarini. Riraga Tajorentsi reshiwentawitakari royaakoeyawitakarini ikenkithashiryawakyaata ipakaawakiroota okaatzi kaari kameethatatsi rantakiro. Omaanta tee ikowaeyini ikenkithashireeya. Roojatzi rotyaanantakanari rirori antawo inkani, oonkanaka maawaeni, othonkaeyakirini, kamanaki. Omaanta ikaatzi 8 awijakotaatsiri pitotsiki. ²¹ Ari roshiyeeyakarini riraga kaawoshitawenteeyaririni Tajorentsi. Aririka akaawoshitawentyaari, teera akaawoshiwaetashita, omaanta oshiyakaawentziro ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, eejatzi ipiriintanaa, rowawijaakoeyakaeni. Eejatzi oshiyakaawentziro ameentakari Tajorentsi rowameethashireeyantakarini. ²² Ari iroñaaka jatee Jesokirishito janta jenokinta, ijeekimotapaeri Tajorentsi rakoperoki: ikaatapaeri ipinkathariwenteeyapaeni. Eejatzi osheki ipinkathateeyirini ronampiripaeni, paashinipaeni pinkatharitawitachari, maawaeni. Eejatzi imatziro romperatari kamaaripaeni riraga owashironkaachani iinja.

4

¹ Ari piyoteeyakini osheki ikemaatsitakawo Jesokirishito, tee ikantzi: “Tee nokoyi nokemaatsityaawo”. Eejatzi eerokapaeni, pikimitakotyaari irira. Eero pikantzi: “Tee nokoyi nokemaatsityaawo”. Pamine, aririka pikemaatsityaawo oetarikapaeni, eero pikowanee pantapiinteero kaari kameethatatsi ² okaatzi ikowaeyirini atziripaeni. Omaantakya pikowaperotanaki panteniri Tajorentsi okaatzi ikowakayemiri roojatzi pikamantakya. ³ Paerani pantawitawoni rantapiintayitzirini riraga theenkantatsiri: monkaataka, eero papiiteero eejatzi. Rantapiintayitzirini riroripaeni osheki inashitapaeni kaari kameethatatsi, ikenkithashiryakotapiintawo ishirontayitawoni kaari rayi, ishinkitapiinta, imayempitawakaapiinteeyani, ikijawakagaeyakani, ipinkathatashitakawo iitajorentsishitawo, rantakiro osheki kaari kameethatatsi. ⁴ Tee riyoteeyini rirori, ikantzi: “¿Iitaka kaari ikimitantana aapatziyariri Jesoshi?” Rotsikanateeyakimini, tee riyotakoeyironi iñaakimira pipaashiniteeyakini, rootaki ikantzimateeyantakimirini teera pikimitakotari. ⁵ Omaanta iinja ipokae Jesokirishito ikantakowenteeyerini maawaeni atziri: añagaeyatsirini eejatzi kamatsiripaeni. Rojampiteeyerini theenkantatsiri: “¿Iitaka pikijantakariri aapatziyanari? Tee okameethatzi”. Eero rakiri: osheki ipashiwentanakya. ⁶ Paerani ikenkithatakayiteetakarini jeekawitacharini, ikamanteeyakirini: “Aririka paapatziyari Jesoshi pikanteetatyeeyaani pijeeki janta jenokinta”. Roojatzi ikamaeyantakarini, ikimateeyakarini maawaeni atziri. Omaanta iinja ipiriinteeri Tajorentsi maawaeni aapatziyariri, ijeekakagaeyerini janta inampiki. Ikantya ikimateeyaarini Tajorentsi: eero ikamaeeyeni eejatzi.

Thame aneshironkateri ayemijantzinkarite

⁷ Pamine, rooteentsi omonkaatakya ikantakowenanteeyeerini Tajorentsi. Kameethapero pijeekaeyeni, pikyaaryoowentero pamanapiinteeyeerini riraga Tajorentsi. ⁸ Pikantani pikowaperoeyeni pinintaperotawakagaeyaani. Aririka pinintawakagaeyaani, tema eero pikenkithashiriiri kaari kameethatatsi rantayitzirini paashinipaeni, inta pineshironkatawakagaeyaani, pipeyakoteniri rantziri. ⁹ Pikantyaani pineshironkaeyawakirini kameetha maawaeni areetemini. Eero pikantaakitzi riroripaeni. ¹⁰ Tema eenitatsi omatakaakimiri Ishire Tajorentsi, rootaki iroñaaka pimatantyaawori petakotantyaariri atziripaeni. ¡Pantaperotero! Piyotakagaeyerini rirori ikamintheeyerini Tajorentsi. ¹¹ Aririka piyoteeri atziri, pikyaaryoowentero pikamanteeniri iñaani Tajorentsi. Aririka petakotyaari atziri, pikanteri Tajorentsi ramitakotemi, aritaki imatakaakimiro. Rootaki riraga paashinipaeni atziri riyotakotantzimiri paapatziyaperotari Jesokirishito, roojatzi ikanteeyeni: “Tema ikameethaperotaki Tajorentsi”. Okameethatzi iroñaaka añaaperoeyerini maawaeni, apinkathateeyerini: akanteetatyeyyaani. Aritaki okantyaari.

Aririka pikemaatsitawentyaari Jesokirishito, pikimoshiryaanaki

¹² Nonintaperotanewopaeni, niyotaki osheki rowashironkaetakimi. Eero potsikanatawentaawo, pikenkithashiryaashita: “¿Iitarika awijantanakari iroka?” Aritaki okantyaari. Rooma rowashironkaetakiri eejatzi paashinipaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi. ¹³ Tema eejatzi rowashironkaetakiri riraga Jesokirishito, iroñaaka pikimiteeyakarini: pikimoshireeyanakini. Iinja ipinkatharitapaaki rirori, roojatzi pikimoshirewentaperotantyaariri. ¹⁴ Aririka itheenkanteetemiro paapatziyarira rirori, pikimoshiryaanaki: tema aritaki itajonkakowentakimi Tajorentsi. Okithaatakayemi Ishire, rowaga kameethaperotatsiri. ¹⁵ Omaanta eero powamaantzi, eero pikoshitzi, eero pantayitzironi paashini kaari kameethatatsi, eero pimatzitawo eerori piñaawaetzi iñaanatawakaeyaarika paashinipaeni atziri rashityaawo rirori. Aririka ikijawenteetemi irokapaeni, ari pikemaatsitaperotakyaawo osheki. ¹⁶ Omaanta aririka paapatziyaperotyaari Jesokirishito, rootakirika ikijanteetemiri, eero pipashiwenta; inta pikante: “Tema ikameethataki Tajorentsi, ishinetakina nokemaatsitawentyaari Jesokirishito”.

¹⁷ Pamine, rooteentsi ikantakowenteeyeeni Tajorentsi: riteeyeeni maawaeni aari itominteeyarini, roojatzikya rirori theenkaeyiririni. Aririka iroñaaka rowashironkaakae anantawori kaari kameethatatsi, tema ikowanaki ajeeke kameetha. Aririka ikenkithashiryaajankanetakakaero antakiri eejatzi owashiyaanteero, tema iinja aate jenokinta. Omaanta riraga kaari aapatziyeeyaririni Jesoshi, tema osheki rowashironkaaperoeyerini iinja. ¹⁸ Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi:

“Ari rowawijaakoeyakirini Tajorentsi riraga aapatziyeeyaririni, omaantakya irira jateeyawitakani paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaantakya riraga theenkiriri Tajorentsi, rantapiintziro kaari kameethatatsi, ¿oetaka awijimoterini irirapaeni? Tema ari rashironkaaperoeyakyaani rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini”.

¹⁹ Aririka panteniri Tajorentsi ikowakaakimiri, rootaki pikemaatsitawenantakariri, okameethataki. Pikyaaryoowentero pantayiteroni kameethatayitatsirini. Pikanteri Tajorentsi: “Pikempoyeena”. Tema rirotaki wetsikakimiri, ikempoyaaperotemi, eero ramatawitzimi.

5

Peetero riyotaatziiri aataperoteenchari iyemijantzinkarite eejatzi ewankaripaeni

¹ Rootaki iroñaaka nojankinatantantariri aataperoteenchari aapatziyariri Jesoshi. Tema eejatzi naaka aataperoteenchari. Paerani noñaaperotakiri Jesokirishito ikemaatsitaka osheki. Eejatzi iinja, aririka ipokae Awinkatharite ipinkathariwenantapae, notsipatyaari nopinkathariwenante. Ari iroñaaka eenitatsi nokoyiri nokamanteeyemirini:

² riraga shentziriri rowishate raminakowentziri riroripaeni. Eejatzi eerori, pikimityaari rirori, paminakowiritaantapiinteri piyemijantzinkarite, irirapaeni ikimitakari rowishatepaeni Tajorentsi. Paapatziyakaaperoeyaarini Jesoshi. Omaanta pantero pikowashitari, tekatsi omperatemini. Tema ari okanta ikowakaakimiri Tajorentsi. Tee ro pikenkithatakaantapiinteeyaaririni payitantyaariri iyorikite, omaanta pikowaperotantyaari kameetha paminakowiritaanteri. ³ Eero pishintsitheeyirini kimitakami pinkatharipero, omaanta kameetha pijeeki, ikimiteeyantemirini rirori. ⁴ Iinja ipokaerika Jesoshi, riraga iwinkatharite shentziriri rowishate, ragaeyaneeni, ijeekakagaeyapaeni janta jenokinta. Akanteetatyeyyaani ajeekaeyeni janta okameethaperotzinta.

⁵ Eejatzi ewankaripaeni, nokamantemi: pipinkathateeyerini maawaeni aataperoteencharipaeni. Eero pikantakaaperoeyani, omaanta kameetha pineshironkatawakagaeyaaeni. Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Riraga Tajorentsi ikijiri riraga kantakaaperotzinkari, omaanta ineshironkateeyakirini kaari kantakaaperoeyachani”.

⁶ Pipinkatheeyerini rirori: tema itajorentsitaperotaki, ipinkathariperotaki; roojatzi ipokaerika Jesokirishito ipinkathariwentakae. ⁷ Pikanteri Tajorentsi oetarikapaeni pikenkithashiryaakopiintari, eejatzi eero pikenkithashiryaakotawo paashini oetarikapaeni, inta pameentyaari Tajorentsi. Tema raminakowentakimi. ⁸ Paamawentya apaniroeni, paamayarira iwinkatharite kamaaripaeni. Osheki ikinakinayitanakini, ikowaki ithonkaeyerinimi aapatziyeyyaririni Jesoshi, maawaeni. Tema ithawetakotantariri aakapaeni: ikowanaki rookakagaero aapatziyari, apeyakoteri. Ikimitakari antari manitzi aririka itasheyaperotaki: raminiri iwathatsite royaari. ⁹ Pameentaperotyaari Awinkatharite potsinampaantyaariri iwinkatharite kamaaripaeni eero rantakaantzimiro kaari kameethatatsi. Kyaaryo eeniro pikemaatsitayityaarini, omaanta tee apatziro pikemaatsitya eero ka apaniroeni, eejatzi ikimiteeyakimini rirori ayemijantzinkarite janta paashinikipaeni kipatsi. ¹⁰ Eero ojamanitaperotzi pikemaatsitya: riyotzi Tajorentsi pipinkathatakiri riraga Jesokirishito, roojatzi ragaeyanakimini janta jenokinta. Pikanteetatyeyyaani pijeekapae janta okameetheetyaaperotzinta ashi royiroyi ineshironkatantzi: eekiroyi riyaatatye rowameethataperoyemini, riweshiryaakagaeyemini, ishintsishireeyemini pajankaneki, eero pikantashiryaapaa eejatzi. ¹¹ Thame maawaeni apinkathataperoyerini, akanteetatyeyyaani. Tema osheki ikameethaperotaki. Aritaki okantyaari.

¹² Ari nojankinatakimi eechonkiini nokamanantakimiri osheki ineshironkaperoyakimini Tajorentsi, kyaaryo nokantakimiri. Iroñaaka paapatziyaperotyaari irira, piweshiryaawentyaari. Eeniro irika Shiriwaano,* rirotaki aaneemironi iroka nojankinari. Osheki noñaaperotziri: rirotaki ayemijantzinkarite, ikyaaryoowentziro raapatziyaperotakari Jesoshi. ¹³ Riwehateeyakimini maawaeni ayemijantzinkarite jaka Wawirooniyaki,† tema rirojatzi riyoyaaneewopaeni Awinkatharite raapatziyeyyarini. Eejatzi riwehateeyimini niyotaanewo Marikoshi. Tema kimitaka rirotaki notyomi. ¹⁴ Paakameethatawakagaeyaaeni maawaeni, pineshironkatawakagaeyaaeni. Nokantziri Tajorentsi: “Pineshironkateeyerini maawaeni aapatziyariri Pitomi, kameetha pijeekakagaeyerini”.

Naaka jankinatzimirori:

Peetero

* 5:12 Shiriwaano apite okanta iwaero, paashini okantzi Shiirashi. † 5:13 Riraga aapatziyariri Jesoshi iitziro nampitsi owaero Orooma paashini owaero Wawirooniya.

RAPIITEENIRI PEETERO ROJANKINATZINIRIRI IYEMIJANTZINKARITE

¹ Naaka Shimo Peetero jankinat zimirori eerokapaeni noyemijantzinkaritepaeni. Naaka rotyaantanewo Jesokirishito, nantziniri rirori oetarika ikowakaakinari. Tema amonkaatawakagaeyakani ameenteeyakarini Jesokirishito, riraga Owawijaakoeyakaerini. Tema rirotaki Tajorentsi. Rirotaki kameethaperotatsiri. ² Ari piyoteeyakirini, rootaki nokanantariri osheki ineshironkateeyemini eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini.

Pikañaaperotya ashi poyiro pikameethatzi

³ Ari roñaagakaero Tajorentsi rirotaki kameethaperotatsiri eejatzi eenitatsi itajorenka, ikaemashiryaaanteeyakaerini aapatziyaari. Aririka aapatziyaari aritaki itajonkawenteeyakaeni akanteetatyeyaaani ajeeki eejatzi oshiyaakotyaari rirori akameethashiryaaantyaari. ⁴ Osheki itajonkawenteeyakaeni akimoshirewenteeyantyaaririni, rantakaeniro maawaeni ikantakaeri. Ikashiyakae ramitakoeyeeni eero akowantawo antero kaari kameethatatsi jaka kipatsiki. Eejatzi ramitakoeyeeni akimiteeyantyaaririni rirori. Tee akimitari iroñaaka riraga theenkantatsiri.

⁵ Tema rantakaeniro Tajorentsi maawaeni iroka, rootaki okameethatantari akañaaperotya kameetha ameentyaari Jesoshi. Aririka ameentyaari, roojatzi ari okameethatzi akameethatanaki. Aririka akameethataki, okameethatzi eejatzi ayoperotanaki oetarika ikowakaakaeri. ⁶ Aririka ayotaki oetarika ikowakaakaeri, okameethatzi eejatzi aamakowentya apaniroeni anantyaawori. Aririka aamakowentanakya, okameethatzi akyaaryoowentero ikowakaakaeri. Aririka akyaaryoowentero ikowakaakaeri, okameethatzi eejatzi oshiyakotyaari Tajorentsi, antapiintziro okaatzi kameethatatsiri. ⁷ Aririka oshiyakotyaari Tajorentsi, antapiintziro okaatzi kameethatatsiri, okameethatzi eejatzi anintaperoeyanakirini maawaeni ayemijantzinkarite, eejatzi okameethatzi aneshironkateeyanakirini maawaeni atziri. ⁸ Aririka pantaperoeyanakironi maawaeni iroka, ari osheki pantakiniri Awinkatharite Jesokirishito, eejatzi piyotaperotanakiri. ⁹ Riraga kaari anteroni irokapaeni ikimiwita kamampowaakitatsiri. Tema ipeyakotari osheki ranteeyawitakawoni kaari kameethatatsi paerani, omaanta Awinkatharite ineshironkaperotakiri, rowameethashiryaaakiri, ari tee ikenkithashiriiro eejatzi kaari kameethatatsi rantzimotawitakariri.

¹⁰ Iroñaaka, noyemijantzinkarite, eero pikimitari riroripaeni inta pikyaaryoowentaperotero panteniri Tajorentsi maawaeni ikowakagaeyakimirini. Tema pikowaki piyote ikaemakimi Tajorentsi eejatzi riyoyaakimi. Aririka pantapiintakiro maawaeni iroka, eero pipakagaero paapatziyari Jesoshi. ¹¹ Okantyaatakya raantaneemiri janta jenokinta, janta ikantani ipinkathariwenantzi Awinkatharite Jesokirishito: riraga owawijaakoeyakaerini.

Eero pipeyakotziro iroka nokantakimiri

¹² Tee owakira pikemaeyakironi iroka nokantakimiri: piyotziteeyawoni, eejatzi pimatayitakironi kameetha. Omaanta okameethatzi eekiro niyaatatye napiiteemiro eejatzi nokenkithashiryaaakagaemiro. ¹³⁻¹⁴ Riyotakaakina Awinkatharite Jesokirishito eero ojamanitzi nokamantyaari. Omaanta okameethatzi nokenkithashiryaaakagaeyemironi roojatzi nokamantakya. ¹⁵ Roojatzi nokamantaka, eero pipeyakotantawo, inta pikantyaani pikenkithashiryaaapiintyaawo.

Kameetha iyotagaeyakaeni iñaani Tajorentsi

¹⁶ Tema nokamanteeyakimini iinja ipokae eejatzi Awinkatharite Jesokirishito, osheki ipinkatharentsitapaaki. Kyaaryo iroka nokantakimiri, tee nokamantashiteeyemironi naamaashiteeyakarini. Tema naakapaeni ñaaperoeyakiririni Jesoshi paerani ishipakiryaaaki eejatzi itajonkantayitakini. ¹⁷⁻¹⁸ Paerani riyaatantakarini Jesoshi tonkaariki, noyaatanakiri naaka eejatzi paashini apite riyotaanewo; noñaaperoeyakirini ishipakiryaaanaki, eejatzi nokemaeyawakirini Pawa Tajorentsi, riraga kameethaperotatsiri. Ikantzi: “Rirotaki irika notyomi nonintaperotziri, osheki noñaaperotakiri ikameethatzi”.

¹⁹ Eejatzi eenitatsi iroñaaka rojankinatziiteeyanarini riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi paerani: okyaaryooperotatzi. Okameethatzi pikenkithashiryaaperoeyeroni okaatzi rojankinatzi; tema iyotaatziimi piyote okyaaryooperotzirika okaatzi riyotaantziri paashinipaeni atziri. Okimitakawo oorentya tsiteniriki: eerorika oorenta, eero aminashita. Ari okameethatzi pikantyaani pikenkithashireeyeroni Jankinar-entsipero, roojatzi kitejiriki ipokantyaari Jesoshi; roojatzi riyotakaaperoeyemini Tajorentsi, okimitzimoeyemini okitejitaperotzi. ²⁰⁻²¹ Nokowaki piyoperoyeroni iroka: rowaga rojankinarini riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi okameethaperotaki. Tee riyotawitani irirapaeni, riraga paejatziiteni, kaari ashitawori rojankinari rirori; omaanta iyotagaeyakirini Ishire Tajorentsi, rootaki rojankinatantakawori iroka.

2

Ikenkithatakotziri amatawitantatsiri

¹ Eeniwitacha paerani kamanantawitachari ikaateeyinira ijoriyyotzinkaritepaeni, omaanta ramatawitagaanteeyirini; roojatzi ijeeki iroñaaka amatawiteeyemirini eerori. Riyotagaeyemironi theeyaantsi, itheeyakotyaari Tajorentsi. Tema ayoteeyakini ikamawenteeyakaeni Jesoshi aateeyantyaarini jenokinta, omaanta ikante riraga amatawitantatsiri: “Eero apinkathatziri Jesoshi”. Rootaki kaari ojamanitanta rowashironkaaperoteri Tajorentsi. ² Eenitatsi osheki eerokapaeni rirotaki oyaaterini: pikimityaari, tema pantayitzironi kaari kameethatatsi; rootaki itheenkanteetyaawori Ñaagantsipero kenkithatakotziriri Jesokirishito. ³ Osheki ramatawiteeyemini riroripaeni, riyotaashitayitemironi oetarikapaeni rayitantemiriri piyorikite. Paerani ikantzi Tajorentsi: “Aritaki nowashironkaaperoeyakirini riraga amatawiteeyeririni aapatziyanari”. Kyaaryo, eero ojamanitzi riyaaateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini.

⁴ Paerani riraga ronampiripaeni Tajorentsi ipiyathateeyakarini, rantayitakironi kaari kameethatatsi. Rootaki rowashironkagaeyantakaririni, rookaeyakirini janta jaawiki janta otsitenitaperotzinta. Aritaki ijeekanaki riroripaeni janta, roojatzi ikantakowenantaariri Jesokirishito iinja. ⁵ Pamine, rowamagaeyakirini Tajorentsi riraga atziripaeni paeraniperoroña. Tee ipinkathateeyirini rirori, rootaki rotyaanantakanariri oonkawo agaeyakirini. Tekatsi paashini rowaw-ijaakote, apatziro Noe, itomi 3 eejatzi iinapaeni, ikaateeyini 8. Tema rirotaki kenkithatakagaeyawitakaririni atziripaeni, ikanteeyawitakarini okameethatzi pookero kaari kameethatatsi, pantero kameethatatsini. ⁶ Eejatzi paeraniperoroña itagaeyakirini Tajorentsi maawaeni joroomajatzi, eejatzi maawaeni komoorajatzi; itagaeyakironi ipankopaeni, rowaagawo, maawaeni. Ootaka maawaeni. Okameethatzi iroñaaka akenkithashiryaakoperotyaawo rantakiri Tajorentsi, ayoteeyantyaarini ari rowashironkagaeyakirini iinja maawaeni kaari pinkathatziriri. ⁷⁻⁸ Ari ikameethashiryaakini Rooteni; ijeekawitani janta Joroomaki, omaanta osheki rowashiretakotakarini ijeekimoteeyakirini, iñaakiri, ikemiri ranteeyakironi oshekipero kaari kameethatatsi. Osheki ikenkithashiryaakotakarini maawaeni kitejiri ikantzi: “¿Litaka kaari raapatziyeeyantarini Tajorentsi? Raapatziyaarimi

ari ijeekimi kameetha”. Omaanta iñaakiri Tajorentsi ikameethaperotaki riraga Roote rootaki kaari itaantari inta rowawijaakotakiri. ⁹ Ñaakiro, riyotaperotzi Tajorentsi rowawijaakoeyirini pinkathateeyiririni, omaanta kaari ikimitantari theenkantatsiri. Kyaaryo, rowashironkaeyeerini irirapaeni iroñaaka eejatzi ipokaerika ikantakowenanteeyaaririni, aritaki rotyaantakiri paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁰ Aritaki rowashironkagaeyakirini maawaeni kowatsiri rantero kaari kameethatatsi antashitayitaworini ikowayitzirini rirori, omaanta rowashironkaaperoeyakirini riraga ñaaminthatashitawori kaari rayi eejatzi riraga atziri rantatenkatawakaeyaani ishiramparinkaki eejatzi rowashironkaaperoeyakironi rowaga ñaaminthatashitariri kaari ayi eejatzi rowaga tsinani antatenkatawakagaeyaani otsinaninkaki. Eejatzi rowashironkaaperoeyakirini riraga theenkiriri Awinkatharite eejatzi theenkiriri maawaeni jewatatsiri.

Tema osheki ikantakaaperotatya riraga amatawitantatsiri, ikantzimatatziiri jewatatsiripaeni eejatzi ronampiripaeni Tajorentsi. ¹¹ Omaanta ijeekaeyini ronampiripaeni janta Awinkathariteki, omawitya oshekipero ishintsitzi, tee ipiyatakotari riraga kantzimateeyiririni. ¹² Riraga amatawitantatsiripaeni ikimiteeyakarini tsimeripaeni, tekatsi riyote. Riraga tsimeri ijeekashiteeyaani inimoteeyakirini, roojatzi ikenteri atziri, chek, rowamayeri. Ikimiwitakari riraga theenkantatsiri ikantzimatashitayitawoni kaari riyotzi, rootaki ithonkantyaariri Tajorentsi. ¹³ Kyaaryo iinja rashironkagaeyakyaani rirori, tema ikantzimatakiri paashinipaeni eejatzi ramatawitakiri. Ri-weshiryaawentashitayitawoni rantero kaari kameethatatsi kitejiriki, omawitya iñaakiri paashinipaeni atziri. Kyaaryo rantzimoteemiro kaari kameethatatsi itsipatantakimiri rootaki itheenkantakimiri atziripaeni. Tee okameethatzi ranteeyirini rirori, omaanta rantakagaeyakimironi kaari kameethatatsi pikimiteeyantyaaririni eerori. ¹⁴ Tema iñaawenaperoteeyawoni ishirontawo tsinanipaeni, ikantani rantapiintziro kaari kameethatatsi: tekatsi ikantero rookaero, ashi royiro. Rantakagaeyakirini kaari kenkithashireeroni kameetha kaari kameethatatsi. Ashi royiro iñaawenaperoteeyawoni ashaagawontsi. Kyaaryo riraga Tajorentsi rotyaanantyaariri rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁵ Paerani ikemijantaperotaki kyaaryooperotatsiri omaanta iroñaaka rookakiro, rantashitayitawoni oetarikapaeni ikowakiri. Ikimiteeyakawoni rantakiri Waraamini, itomini Weyori. Ikenkithatawitawoni paerani iñaani Tajorentsi, omaanta iñaawenaperotakawo ashaagawontsi. Ikowawitakani ipeyiri ashaagantzinkari. Rootaki ikimoshiretantakari ipinatanteetariri ranantyaawori kaari kameethatatsi. ¹⁶ Tee raapatziyaperotari Tajorentsi omaanta royaatakiri kowaentsiri ipinateri ashaagawontsi. Ari romapokashitakari iwoorote iñaanatakiri, kimitaka rirotakimi atziri. Tee riyotzi Waraami riro ñaawaetakaakiriri Tajorentsi. Ikijaperotakiri rompojantakariri, ipiyawaantetantakariri, roojatzi iñaakiri ronampiri Tajorentsi rootaki osheki rotsikanatantakariri, eejatzi osheki ikenkithashiryaanaka: tee ikenkithashiryaawitanaawo eejatzi ashaagawontsi.

¹⁷ Aririka pikeekakotero iñaawo iyowaatantyaari tema pikowaperotaki ojeeki iñaawo. Omaanta aririka opiryaataki, tema tee okameethatzi, tekatsi paye iñaawo. Ari riraga amatawitantatsiri roshiyakawo piiyanarite piryaateentsiri iñaawo: tee ikameethatzi. Osheki iñaawaetashita, wero, wero, wero, omaanta tekatsi ramitakotemi. Eejatzi ikimitawitakawo menkori, aririka piñaakiro amakiro tampyaa, pikenkithashireeya: “Opariy-ayee inkani”. Omaanta kimitawitaka amatawiwitakimi, teemaeta opariye. Eeniro ijeekaperotantyaari rirori janta otsitenitaperotzinta riwetsikakiniriri Tajorentsi. Tema rootaki paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁸ Osheki ikantakaaperota eejatzi ikantapiintzi: “Ñaakiro, nantashitayitakawoni oetarikapaeni nokowayitzirini”. Ari ramatawitayitzirini osheki owakira aapatziyawitakariri Jesoshi: owakira rookawitakawo kaari kameethatatsi rantayitzirini, omaanta rantakagaeri eejatzi. ¹⁹ Ikanteeyirini: “Tema

irira Tajorentsi owawijaakotzimiri, tee pimatziro powawijaakoty apaniroeni. ¿litaka kaari panantawo oetarika pikowayitzirini? Tema ineshironkatakimikya, eero iki-jawentzimiro. Thame pikimitena naari”. Rootaki ikantayitawitarini, omaanta osheki ramatawitantzi. Tee imatziro rirori rantero oetarika ikowaki inta rantapi-intziro kaari kameethatatsi. Tema piyotzi aririka ranaakoteetakae oetarika eero amatziro apaniroeni ookaero iroka. ²⁰ Pamine, paerani riraga amatawitantatsiripaeni rantapiinteeyawitawoni kaari kameethatatsi ranteeyironi maawaeni theenkantatsiri. Roojatzi riyotaakoteetakiri Awinkatharite Jesokirishito riraga Owawijaakotakaeri, ari ipakaawitakawo rantziro kaari kameethatatsiri. Roojatzi ipiyashitantaawo rantziri paerani. Iroñaaka tekatsi ikantya ipakantyaawori eejatzi rantayitzironi, rootaki osheki rowashironkaaperotantyaari. ²¹ Ñaakiro, okameethawita eero riyotzimi riror-IPAeni ijeeki kameetha. Tema iroñaaka tee ikoyi rantero okaatzi ikaminaakiriri Tajorentsi, omawitya okameethaperotaki; rootaki tekatsi okantya rawijakotantyaari. ²² Ikanteetzini: “Riraga otsitzi roepiyeero iyamaankani, rowaawo”. Eejatzi ikanteetzini: “Atsipetashitakari akiweri chaancho, tema eejatzi ipiyanee rantaatapaero jampowatha”. Kyaaryootaki ikanteetziri. Aritaki ikimiteeyarini rirori riraga iyotakow-itariri Jesoshi omaanta kaari aapatziyariri, ipiyakoteeyaawo kaari kameethatatsi.

3

Ikenkithatakotziri Jesoshi ipokanteeyaari ikantawenteri atziri

¹⁻² Ari, noyemijantzinkarite, piyoteeyini nonintaperoeyakimini. Paeraninente niantakimirori nojankinatakimiro, nokenkithashiryaakaakimiro rojankinatziniriri riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi kameethashiretatsiri paerani. Eejatzi nokenkithashiryaakaakimiro maawaeni ikaminaakaeri Awinkatharite, riraga owawijaakotakaeri. Roojatzi rotyaanteeyakinarini aapatziyakagaeyemirini. Iroñaaka napi-iteemiro nojankinateemiro pikenkithashiryaakoperotantyaawori maawaeni okaatzi kameethatatsiri.

³ Okameethatzi piyoteeyeni eerotzitarika ipokira Awinkatharite, ijeekera osheki theenkantatsiri, rantashitayijeempiyaawoni oetarikapaeni ikowayitzirini rirori. Ishirontawenteeyarini Awinkatharite, ⁴ ikanteeyeni: “¿Ikantzima Jesokirishito ari ipokae? Injii, injii, injii. ¿Iitarika iroñaaka? Tema kamaki paerani. Eero ipokae. Paerani raamaawitakarini riraga itakaantaworini aapatziyariri roojatzi ikamaki, omaanta tee iñiiri, roojatzi iroñaaka. Paejatotaki paerani. ¿Piitzima eeroka ari piñaagaeri? Injii, injii, injii. Roojatzi okantani kipatsi, tee opaashinitzi”. Rootaki ikanteeyirini theenkantatsiri.

⁵ Riyotaki itheeyashita, omaanta tee ikoyi ikenkithashireero rantayitakirini Tajorentsi. Paerani ikantaki rirori: “Otzimeeta jenoki, eejatzi otzimeeta kipatsi”, roojatzi otzimantakari. Ari riwetsikakiro kipatsi, shitowanaki niyanki inkaareki, iroñaaka otapotakawo inkaare. ⁶ Aritaki okantakari paerani, omaanta roojatzi rowashironkagaeyakirini riraga atziri eejatzi piratsipaeni ikaateeyinira ijeekantakarira Noe paerani. Rootaki rowashironkaanteeyakaririni, tee ijeekaeyini kameetha. Ari opariyaki antawo inkani, oonkanaka maawaeni kipatsi, eejatzi ithonkaeyanakani theenkantatsiri. ⁷ Eejatzi ikantzi Tajorentsi: “Inja notayero jenoki eejatzi kipatsi, eejatzi notaakoeyerini maawaeni jeekantawori”. Tema paerani ikantzini: “Niwetsikero kipatsi”, roojatzi otzimantakari. Iroñaaka ikantzi: “Inja notagaero kipatsi”, tema eejatzi rantero. Kyaaryo tekiraata omonkaatya itaanteeyaawori, omaanta iinja itagaero, eejatzi itaakoeyerini maawaeni theenkantatsiri, rowashironkagaeyerini.

⁸ Iroñaaka, nonintanewopaeni, pikenkithashiryaakoeyeroni iroka: aetakaawitawo 1000 ojarentsi paeraniperoroña. Omaanta tee iitziro riraga Tajorentsi. Iñaakiro tee

ojamanitzi, okimitzimotakari apaani kitejiri. Aeteeyironi tee ojamanitzi apaani kitejiri, omaantakya irira iñaakiro ojamani, okimitzimotakari 1000 ojarentsi. ⁹ Ñaakiro, aetakaawiteeyakawoni opaeranitaki, tekira imonkaatziro ikantakaeri: tekira ipokae Awinkatharite. Omaanta tee iitziro rirori opaerantzi. Eero ramatawitee, omaanta ojamani royeeyirini theenkantatsiri, ikowaki ikenkithashiryaaperoteeya, retakotan-tanakya okaatzi kaari kameethatatsi rantakiro eejatzi rookero. Ikowakiri maawaeni atziri eero riyaatanta paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁰ Omaanta kyaaryo iinja romapokaperotapae Awinkatharite, ipokaerika. Okimitaaganki tee ayotzi tsika ikaatzika ipoki koshintzi eejatzi tee ayotzi tsika ikaatzika ipokae Jesoshi. Antawo otonkanaki jenoki, toon: othonkaperotanakya, thopereee. Itaaperotanakya ompokiro, oorya, kashiri, maawaeni. Eejatzi kipatsi, otaanakya; eejatzi otaakotaperoeyanakyaani maawaeni riwetsikakiri Tajorentsi jaka kipatsiki eejatzi itaakoeyanakyaani maawaeni atziri: jeeii.

¹¹ Ari iroñaaka ayoteeyanakini othonkaeya maawaeni añeeyirini, rootaki okameethatantari akenkithashiryaanakya, aapatziyaperotyaaari Tajorentsi, kameetha ajeekaperote. ¹² Kameetha aamagaeyaarini Jesokirishito ipokae, kameetha eejatzi anteeyenirini maawaeni ikowakaakaeri ishintsitanteeyaari ipokae. Aririka omonkaatakya, otaanakya jenoki eejatzi jenokijatopaeni othonkaeyanakyaani, maawaeni, thopereee. ¹³ Omaanta eenitatsi paashini ikantakaeri, ayotaki eero ramatawitee. Tema ikantzi: “Niwetsikae paashini jenoki owakirari, eejatzi kipatsi owakirari. Okameethaperotee roori, eero ijeekae antayiteeroni kaari kameethatatsi”.

Riweyaantapaakari rojankinari

¹⁴ Rootaki nonintaperotanewopaeni, paamagaeyantaworini ikantakaeri. Pikañaaperotyaaari piyeeki kameetha pikimitya Tajorentsi, eejatzi paakameethatawakagaeyaani; roojatzi aririka ipokae, iñaaperotapaakimi pikameethaperotaki, tekatsi pantani. ¹⁵⁻¹⁶ Eejatzi pikenkithatakotero iroka: kyaaryo, tekira ipokae Awinkatharite, omaanta royagaeyakirini paashinipaeni atziri raapatziyeeyarini rirori rawijakoeyanteeyaari. Rootaki rojankinateeyakimirini Paaworo rirori, riraga anintaperoeyirini. Osheki riyotaakiri Tajorentsi irira. Roojatzi rirori ikamantakotakaero iroka maawaeni rojankinari. Eenitatsi pomeentsitagaanteenchari rojankinayitzirini. Iroñaaka riraga kaari iyotatsi, riraga kaari aapatziyaperotariri Jesoshi, ikinakaashitakawo iñaani Paaworo, tee rothatayiro ikamantakotero. Eejatzi ikinakaashitayitakawoni paashini iñaani Tajorentsi, rootaki rowashironkaeyantyaaririni iinja.

¹⁷ Ari, nonintaperotanewopaeni, nokamantakimi tsika okantyaari iinja. Nokamanteeyakimini ijeeki riraga kaari kameethatayitatsini, piyathateeyaaririni Tajorentsi, riyotaantero theeyaantsi. Kyaaryoowa, paapatziyarikari, ikompi-takaemikari. ¹⁸ Eekiro piyaatatye paapatziyaperotyaaari Awinkatharite Jesokirishito, riraga owawijaakoeyakaerini, piyoperotantakariri. Thame iroñaaka eejatzi apinkathataperoeyerini, akanteetateyeeyaani. Aritaki okantyaari.

Naaka jankinatzimirori:

Peetero

RITAKANARI ROJANKINATZINIRI JOWA RIYOTAANEWOPAENI

Riraga iyotakoperotakagaeyakaeririni Tajorentsi riyoteeyakaeni tsika akantyaari ajeekantyaari jenokinta

¹⁻² Nokoyi niwethatemi eerokapaeni tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Jowa jankinat zimirori iroka. Iroñaaka nojankinatakotakiri itaperotakawori ijeeki. Paeraniperoroña, tekirani otzimini kipatsi, roojatzi ijeekitani riraga Jesoshi. Itsipatakarini ashitariri, riraga Pawa Tajorentsi, roojatzi ipokantapaaka jaka kipatsikika. Rirotaki iyotakoperotakagaeyakaeririni Ashitariri. Ikanta riyotagaeyakinani tsika akanteeyarini ajeekashiryanteeyari jenokinta. Naaka maawaeni riyotaanewo nokemapiinteeyakirini, noñaapiinteeyirini, naminapiinteeyakirini, nopampitapiinteeyakirini: iroñaaka nokamanteeyemini tsika ikantari, eejatzi nokamanteeyemini tsika akantya añaaperotanteeyaririni janta jenokinta. ³ Irira noñaaperotakiri, nokemaperotakiri, rirotaki nokenkithatakotziri. Iroñaaka nokamantaperotemi tsika pikantya pikempiyaaminthatantenari kijokiro powanakina naaripaeni. Eejatzi akempiyaaminthatantyaariri Ashiteeri, eejatzi Itomi, riraga Jesokirishito. ⁴ Nojankinat zimiro iroka akimoshireperotanteeyarini kameetha.

Roshiyaperotakawo Tajorentsi kitejiri

⁵ Iroñaaka nokamantemiro ikamantakinari rirori. Maawaeni okaatzi rantziri Tajorentsi okameethatzi, rootaki roshiyaperotantakawori kitejiri koñeetyaaki kameetha: tee ikemakaaneentawo rantziro kaari kameethatzi, rootaki kaari itsitenitaneentari rirori. ⁶ Akanterika: “Nokimitakari: tema kijokiro nowakiri”, omaanta eenirorika antapiintziro kaari kameethatzi, okimitaka eeniro akinaki tsiteniriki: atheeyashitaka amatawitaashitakari paashinipaeni. ⁷ Omaanta Tajorentsi ikameethaperotaki, ikimitakawo ikinanaki rirori kitejiriki. Eejatzi aari, aririka kameetha ajeeki, okimitaka ajeekaki kitejiriki, akimitakotakari ikimitaaga rirori: akameethatawakagaeyakani. Ikamawentakae Jesoshi, riraga itomi Tajorentsi rowawijaakotantakaeri: okimitaka rapaatawentakae riraa okitetanteeri kaari kameethatzi antziri. Rootaki iñaaperotanteeri Tajorentsi aaka kimitaka tekatsi antani. ⁸ Akanterika: “Tee nantziro kaari kameethatzi”, aaka amatawitaacha apaniroeni, tekiraata ayotaperotzirota kyaaryooperotatsiri. ⁹ Tee ramatawitee Tajorentsi, ikameethaperotaki eejatzi ikyaryoowentziro okaatzi ikantakaeri. Aririka athawetakotya akanteri: “Nantakiro iroka kaari kameethatzi, eero napiiteero, eero pikijawentanawo inta pipeyakotenawo”, aritaki imatakiro: kyaaryo ikaminthaakae, rowameethatakae, tema apaatawentakae riraa Jesoshi paerani okitetakaakae. ¹⁰ Akanteririkami Tajorentsi: “Tee nantziro kaari kameethatzi”, kimitaka akimitakaantakari rirotaki theeri Tajorentsi. Tema ikantzi Iwaperiteki: “Maawaeni atziri rantziro kaari kameethatzi”. Akanteririkami Tajorentsi: “Tee añaari nantani”, rooma tekiraata ayoperotziro kameetha kyaaryooperotatsiri okantziri iñaani. Tema athañaakawo okaatzi ikantakaeri.

2

¹ Iroñaaka, niyotaanewopaeni, nojankinateeyemironi eero panantawo kaari kameethatzi. Eenitatsi Pawakinta ñaanatakowenteeyakaerini, riraga Jesokirishito, ikameethaperotaki. Aririka antero kaari kameethatzi, ari iñaanatakowentakae. Ikanteri Ashitariri: “Pikaminthayeri riraga aapatziyanari; tema nokamawentakiri”. ² Eenitatsi anteeyakirini maawaeni, rootaki ikamawenantakaeri rirori koroshiki

ikowashitaka. Tee apatziro ikamawenteeyirini anampijatzipaeni aaka, inta eejatzi ikamawenteeyakirini rirori maawaeni atziri, rowameethatanteeyakaerini Tajorentsi, eejatzi riroripaeni maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Roojatzi aapatziyaririka irira, eero ikijawenteero Tajorentsi kaari kameethatatsi anteeyakirini, eero rowashironkagae.

Aapatziyaperotariri Tajorentsi, rirotaki iyotziriri

³ Aririka akemijantaperotapiintero ikaminaakaeri Tajorentsi, ayoperoeyakini asheninkatakari. ⁴ Eenitatsi kantashitachari ikantzi: “Nosheninkatakari Tajorentsi”, omaanta tee imonkaatziro rantziniri ikaminaawitariri, rirotaki theeyinkari, riro amatawitaacha apaniroeni. ⁵ Omaanta aririka antaperotakiniri ikaminaakaeri Tajorentsi, aakaperotaki nintaperotakiriri. Rootaki ayotawakaantakariki akimitakari. ⁶ Akanterika: “Kijokiro nowakiri Tajorentsi”, kameetha akanteetatyeeyaani akimitakotyaaeri, ajeeki kameetha ikimitaaga Jesokirishito ijeekawitani paerani.

⁷ Nonintaperotanewopaeni, kaari owakirari iroka nokaminaakimi, inta paerani pikemakiro. Paerani pitakawoni paapatziyakarini Jesoshi riraga Tajorentsi ikamina-gaeyakaerini. ⁸ Tee ayotawitani, okimitzimotawitakaeni ajeekaki tsiteniriki, omaanta ipokashiteeyakaeni riraga Jesokirishito riyotakaakae, iroñaaka okimitzimotanakaeni ajeekae kitejiriki. Rootaki napiitantzimirori. Ikyaaeryoowentakiro Jesokirishito in-intaperoeyakaeni. Eejatzi eerori ari pikimitya pikyaaryoowentero pinintaperoey-erini paashinipaeni. ⁹ Aririka akantashitya: “Nokinaki kitejiriki, niyoperotziri Tajorentsi”, omaanta eenirorika oonari ayemijantzinkarite, tekiraata ajeeki kitejiriki, inta eeniro akimita paerani akinaki tsiteniriki. ¹⁰ Omaanta aririka anintaperoteri ayemijantzinkaritepaeni, tema eekiro aatatyee ajeeki kitejiriki, akimitakari Tajorentsi, eejatzi eero antapiintziro kaari kameethatatsi. ¹¹ Omaanta ooñaririka rirori, kimitaka akinaki tsiteniriki, eeniro antapiintziro kaari kameethatatsi. Tee ayotzi tsikarika akinanaki, kimitaka otsitenitzimotakae, rootaki kaari añaantawo oetarika.

Eero pikowaperotziro rantapiintziri theenkantatsiri

¹² Nonintanewopaeni, eeniro panteeyawitakarini, omaanta rowawijaakoeyakimini Jesoshi. Tema ipeyakotakimiro Tajorentsi okaatzi pantawitakariki. Rootaki iroñaaka nojankinatantzimirori iroka. ¹³ Eeroripaeni yotziriri kameetha Tajorentsi oshiyariri shirampari pishintsishiretaki tema piyoteeyakirini Jesokirishito riraga itaperotawori ijeeki, rootaki nojankinatantzimirori iroka. Eeroripaeni antziniriri Tajorentsi oetarika-paeni, poshiyakari ewankaripaeni, tema panaakotakiri Jatanaashi tee pantziniri ikowakaawitakimiri, rootaki nojankinatantzimirori iroka. ¹⁴ Kyaaryo nojankinatzi-miro eeroripaeni kimitakimi neentsitepaeni, niyotaakimiro paapatziyari Jesoshi rootaki piyoteeyakirini ashitakaeri. Eeroripaeni antaripaeni, piyotakiri riraga itap-erotawori ijeekaperotzi, rootaki nojankinatantzimirori iroka. Eeroripaeni ewankari, pishintsiteeyanakini, pikyaaryoowentaperotakiro ikantziri Tajorentsi, eejatzi tee paa-patziyanaari Jatanaashi, rootaki nojankinatantzimirori iroka.

¹⁵ Eero pikowaperotziro pantero rantapiintziri theenkantatsiri. Eero pikowaper-otziro oetarikapaeni tee okameethatzi ikowaperotziri jeekayitatsirini kipatsiki. Aririka pikowaperotero, eero pimatziro pinintaperoteri Tajorentsi. ¹⁶ Riraga kowaperotachari ijeeki kimitariri theenkantatsiri eejatzi kowashitachari rashitari oetarika-paeni tema ari ikanteeyani jaka: ikenkithashiryagaeyakironi oetarika ikowaperotakiri ranteri. Ikwaperotakiro oetarika iñaakiri, ikantakaaperotawo rashitawitaripaeni. Tee riro yoteeroni Pawa Tajorentsi, inta yotagaerori theenkantatsiri tsika ikanta ikenkithashiryaantari. ¹⁷ Opeyaneeya jeekayitatsirini kipatsiki, eejatzi opeyaneeya maawaeni ikowaeyawitarini theenkantatsirini. Omaanta aririka anteniri Tajorentsi ikowakaakaeri, akanteetatyeeyaani ajeekae janta jenokinta Pawaki.

Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi

¹⁸ Niyotaanewo, rooteentsi ipokae Jesokirishito riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, eero ojamanitzi. Pikemakotakiri riraga paashini pokatsini, riraga amatawitanta-shitachari, kantatsini: “Tee ratziritapaaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Tee ipoñeeya jenokinta Jesoshi. Kaari irira Rotyaantanewo Tajorentsi”. Irika iiteetzi Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi:^{*} omaanta nokantemi, areeteeyakani osheki riror-
ipaeni. Eenitatsi iroñaaka osheki amatawitantatsiri itheenkiri Jesoshi, rootaki ayoteeyantakarini eero ojamanitzi ipiyaperotanteeyarini Rotyaantanewo Tajorentsi jaka kipatsikika. ¹⁹ Paerani ikaateeyawiteeni riraga amatawitantatsiri, ikemijantawitani rirori, omaanta iroñaaka rotsiparyanee. Tee ikimitaperotee. Ikimitaperotakaerikami, kijokiro rowanakaemi, omaanta rotsiparyagaeyakaeni. Iroñaaka riyotaperotanakiri maawaeni atziri tee ikimitee aaka, tee raapatziyaperotari Jesoshi. ²⁰ Omaantakya eeroka, rotyaanteeyakimironi Tajorentsi Ishire, okithaatakaapaakimi. Iyotaaperotakimiro, rootaki pinashitanteeyakaworini eeroka kyaaryooperotatsiri eejatzi kaari kyaaryooperotatsi. Tee pikimitari riraga kaari yoteroni kyaaryootatsiri: tee riyotzi irinta. ²¹ Piyoteeyakironi kyaaryootatsiri, rootaki nojankinatantzimirori iroka. Piyotaki amatawitantatsiri: eero ipoña Tajorentsiki, tema rowaga iñaani Tajorentsi rootaki kyaaryooperotatsiri. ²² Theyaperotachari riraga Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi riraga kantashitachari: “Riraga Jesoshi, kaari Rotyaantanewo Tajorentsi”. Tema itheenkakiri Ashitakaeri eejatzi itheenkakiri Itomi. ²³ Riraga theenkakiriri Itomi Tajorentsi, tee riyotziri Ashitariri eejatzi. Omaanta riraga kanta-perotatsiri: “Jesoshi rirota Itomi Tajorentsi”, tema rirota yoperotziriri ashitariri. ²⁴ Pikanteetatyeeyaani pikenkithashireero pajankaneki iroka kyaaryooperotatsiri pikemakiri paerani. Aririka pikenkithashiryaperotakiro, aritaki kijokiro powanakiri Itomi Tajorentsi, eejatzi Ashitariri. ²⁵ Ajaa, iroka ikashiyakaakaeri: “Okanteetatyeeyaani ojeeki pishire”.

²⁶ Ari nojankinatakotakiri riraga amatawiteminimi, nokantemi: “Kyaaryoowa, ramatawitzimikarira”. ²⁷ Omaanta rotyaantakimiro Tajorentsi Ishire, okithaatakaapaakimi. Rootaki kaari pikowanta paashini yoteemini. Okithaataantakaakimiri, omatakayemiro othotyemiro maawaeni iyotaaperotemiro. Kameetha iyotayemi, tee otheyaniita. Rooma iyotaakae kijokiro oyeri Jesokirishito: ari kijokiro poyeri, pikantyaani.

Reentsitetakae Tajorentsi

²⁸ Iroñaaka, niyotaanewo, pikempiyaminthatakari Jesokirishito. Iinja ipokapae. Aririka pikantyaani pikempiyaminthatakari, ari piweshiryaaawentawakyaari, eero pipashiwentakaawakari aririka ipokae. ²⁹ Aritaki ayotaki ikameethataki Tajorentsi. Aririka eekiro riyaatatyee rantero kameethaperotatsiri riraga atziri, aritaki ayotanakiri rirori reentsitetakari Tajorentsi.

3

¹ Tee amatziro athotyero tsika okaatzika inintaperotakae Pawa Tajorentsi. Tema ikantakae rirori: “Eerokateeyakini notyomipaeni, nishintyopaeni”. Kyaaryo ikantzi. Ñaakiro, osheki inintaperotakae. Omaanta tee riyotziri theenkantatsiri tsikarika ikanta, rootaki kaari riyotantee aaka rashi reentsite. ² Iroñaaka, nonintaperotanewopaeni, eeroka itomipaeni Tajorentsi, rishintopaeni. Tekira ayotzi tsikarika akantaperotyaari inja. Aririka ipiyapae jaka kipatsikika Jesoshi, añaawaeri tsikarika ikantaperota. Roojatzikya akimitaperotanakyaari aaka. ³ Ayoteeyirini rirorika piyaacha, rootaki akowantakari iroñaaka akameethatanaki: akimityaari rirori, ikameethataki. ⁴ Omaanta aririka eekiro aatatyee antero kaari kameethatatsi, tee aapatziyaperotawo

^{*} **2:18** Ipaante paashini Peru-jatzi okantzi “Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi”: “Anticristo” eejatzi “enemigo de Cristo”.

ikaminaawitakaeri Tajorentsi. Tee okameethatzi apiyathatyaawo ikaminaawitakaeri. ⁵ Rooma piyotaki ipokapaaki riraga Jesoshi paerani jaka kipatsikika imatakaakae eero anantawo kaari kameethatatsi. Piyotaki eejatzi tee ikemakaaneentawo rantziro rirori kaari kameethatatsi. ⁶ Rootaki aririka kijokiro owanakiri, eero antapiintziro aari kaari kameethatatsi. Omaanta riraga antapiintzirori kaari kameethatatsi tekira raapatziyari rirori eejatzi tee riyotziri tsikarika ikanta.

⁷ Rootaki nokantemiri niyotaanewopaeni, eero pishinetziri paashini rantakayemiro kaari kameethatatsi. Aririka eekiro aatatyee antapiintero kameethatatsiri, tema akameethataki: amonkaatakari Jesokirishito, ikameethataki. ⁸ Omaanta riraga antapiintzirori kaari kameethatatsi, reentsitetakari iwinkatharite kamaaripaeni: rooma rirotaki itaperotakawori antzirori kaari kameethatatsi. Rootaki ipokantapaakari Itomi Tajorentsi. Ro ipokashitaperotziri rookakayeri maawaeni rantayitzirini iwinkatharite kamaari. ⁹ Aririka reentsitetakae Tajorentsi, eero antapiintziro kaari kameethatatsi. Reentsitetakae, rootaki okithaatakaantakaeri Ishire, akimitakari riraga Tajorentsi. Rootaki kaari antapiinantawo kaari kameethatatsi. ¹⁰ Rootaki ayotantakari asheninkatakari Tajorentsi. Riraga kaari antzirori kameethatatsiri, tee isheninkatari Tajorentsi. Eejatzi ikimita riraga kaari nintaperotziri iyemijantzinkarite eejatzi paashinipaeni atziri, tee isheninkatari Tajorentsi, rootaki ayotantariri reentsitetakari iwinkatharite kamaari. ¹¹ Ajaa, iroka ritakimiri Tajorentsi ikan-takimiri paerani owakira paapatziyantakariri: “Okameethatzi anintashireperotawakagaeyaani”. ¹² Eero oshiyakotari Kayeeni, riraga jeekatsiri paeraniperoroña: reentsitetakari iwinkatharite kamaari. Tema roonakari rirentzi rootaki rowamaantakariri irira. ¿litaka rowamaantakariri? Ashi royiro tee ikameethatzi, omaanta iñaakotakirira rirentzi kameethataki okaatzi rantakiri, rootaki rowamaantakariri.

Pinintaperoteri piyemijantzinkaritepaeni

¹³ Noyemijantzinkarite, ikijemirika theenkantatsiri, eero pikenkithashiryaaashita, “¿litaka ikijantakinari?” Rooma ashi royiro theenkantatsiri ikijantzi. ¹⁴ Anintaperotakiri ayemijantzinkarite, rootaki omawitya paerani tee ayotawitarini Tajorentsi akamashirewitaka, iroñaaka aapatziyari rootaki owañaashiretantakaeri Ishire. Ayoperotziro iroka tema rootaki anintaperotantakariri ayemijantzinkarite. Riraga kaari nintashireperotziri aapatziyariri Jesoshi, eekiro riyaatatye ikamashireperotzi. ¹⁵ Riraga oonakariri atziri, aritaki ikenkithashiryaaakotziri Tajorentsi, rirotaki owamaantatsiri. Piyotaki eero ishinetziri Tajorentsi owamaantatsiri ikanteetatyeeyaani itsipatyaari inta rotyaanteri paamaariki. ¹⁶ Riraga Jesokirishito riro kowashiteencha ikamawentakae, rootaki ayotantakariri inintaperotakae. Eejatzi akimitya aari. Okameethatzi apashityaari ayemijantzinkarite oetarika koetyeemotariri omawitya roojatzi akamantakya. ¹⁷ Añaawitaririka rashironkaaka osheki ayemijantzinkarite, teerika akoyi akaminthayeri, ¿anintaperotzirima Tajorentsi akimita akantzi? Teewee. ¹⁸ Nonintanewopaeni, tee okameethatzi akantashitya: “Nonintaperotziri maawaeni”. Inta okameethatzi aneshironkaperoteri, eejatzi anintaperoteri amitakoperoteri maawaeni.

¹⁹ Rootaki ayoperotantakariri oyaataperotakiri Tajorentsi, tee añiuro antani. Rootaki iñaaperotanteeri rirori akameethaperotee. ²⁰ Omawitya ajankaneki okantakotakae: “Eenitatsi pantani”, tema Tajorentsi ranaakotakiro ajankane: riyotzitakaero maawaeni, oetarikapaeni. ²¹ Eejatzi, nonintaperotanewo, aririka athawetakotya eejatzi ipeyakotenawo Tajorentsi kaari kameethatatsi antakiri, ayotziro eejatzi okameethatzi akenkithatakaapiinteri Tajorentsi. ²² Aririka akemijantaperoteri ikaminaakaeri, eejatzi amateniri ikowakaakaeri, ayotaki aririka akowakoteririka, aritaki ikemakae; tema ari ipashitakaero. ²³ Ajaa, iroka ikaminaakaeri: “Paapatziyaari notyomi Jesokirishito. Pimonkaateniri ikantakimiri rirori: ‘Pinintaperotawakaeyani’”.

²⁴ Aririka aapatziyaperotyaawo ikantakaeri, akempiyaminthataari. Rotyaantakaeniro Ishire okithaatakaake, rootaki ayotantakariri akempiyaminthatakariri.

4

Piyotaperoteri maawaeni iyotaantzirori kameethatatsiri eejatzi kaari kameethatatsi

¹ Nonintaperotanewopaeni, eero paapatziyayitarini intsipaete maawaeni iyotaawitemini: ramatawizimikari. Aririka ikantemi: “Rotyaantakina Tajorentsi”, omaanta pityaawo pojampiteri oetarika riyotagaemiri, piyotantyaariri kyaaryorika rotyaantakiri Tajorentsi. Jaka kipatsikika eenitatsi osheki kowatsiri ramatawitante. ² Ajaa, iroka piyotantyaariri otyaantanewopaeni Ishire Tajorentsi: ikanteeyemini rirori: “Ipoñaaka Jesoshi riraga Itomi Tajorentsi jenokinta ipokapaaki jaka kipatsikika ratziritaperotapaaki”. ³ Omaanta tee otyaantzirori Ishire Tajorentsi kowatsiri ramatawitemi riraga kaari kantatsini: “Jesoshi rirotaki Itomi Tajorentsi, ratziriperotapaaki”. Omaanta rirotaki theenkiriri irira, tema ikimitakari riraga Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi. Tema pikemakiri irira ikanteetzi: “Ipoke iinja”. Omaanta nokantemi: “Pokaki kijakiriripaeni iroñaaka”. ⁴ Niyotaanewopaeni, reentsitetakimi Tajorentsi, kijokiro rowakimi. Tema ipinkathariwenantzi irira ranaakotakiri maawaeni kowawitachari ramatawitemimi. Imatakaakimi, rootaki kaari paapatziyantaperotaari Jatanaashi, riraga theyyachari jeekatsirika jaka. ⁵ Rooma reentsitetakariri irira riraga amatawitantatsiri, rootaki ikenkithashiryaaantakawori ikoyiri atziri. Ikemijantawakiri atziri rirori. ⁶ Omaantakya naakapaeni nosheninkatakari Tajorentsi, rotyaanteeyakinani niyotaantyaariri atziripaeni kyaaryooperotatsiri. Raapatziyakae maawaeni iyotziriri rirori, rootaki ayotantariri okithaatakaakariri Ishire Tajorentsi: rowaga yoteeriri kyaaryooperotatsiri. Riraga kaari iyoterini Tajorentsi, tee ikemijantana, rootaki ayotantakariri rirotaki amatawitantaniri.

Thame anintaperotawakaya

⁷ Nonintaperotanewopaeni, thame anintaperotawakaya. Rirotaki Tajorentsi itaperotakawori riyotaakae anintaperotawakaantyaari. Aririka anintaperoteri paashinipaeni, aakaperotaki reentsitepero Tajorentsi, ⁸ riraga kaari nintashireperotziriri aapatziyariri Jesoshi, tee reentsitetari Tajorentsi: reentsitetyaaririkami, aritaki ikimitakyaarimi rirori, tema ashi royiro inintaperotantzi. ⁹ Rootaki ayotantakariri inintaperotakae, rotyaantakiri Itomi rapintzite kipatsikika ikamawentakae rowawijaakotantakaeri, akanteetatyeeyaani ajeekimotantyaariri. ¹⁰ ¿Ninka nintaperotantatsiri? Tee aaka anintaperotziriri Tajorentsi, inta inintaperoyakaeni rirori. Rotyaantakaeri Itomi, ikamawentakae, rowawijaakotantakaeri ikowashitaka. Iroñaaka tee ikenkithashiryagaero Tajorentsi antawitari, inta ipeyakoteero eero rowashironkagae: tema riraga Itomi ipinawentakaeo okaatzi antani janta koroshiki.

¹¹ Ñaakiro, nonintaperotanewo, inintaperotakaeroña Tajorentsi. Rootaki okameethatantari anintaperotawakaya aakapaeni.

¹² Tekatsi ñeerini Tajorentsi, omaanta aririka anintaperotawakaeya, kijokiro rowanakae irira, imatakaakae akimitakari, rootaki eekiro aataye anintaperotanakariri. ¹³ Rotyaantakaero Ishire, ikithaatakaero, omatakaakae akimityaari rirori. Rootaki ayotantakariri akempiyaminthatari. ¹⁴ Rotyaantakiri ashitakaeri Itomi jaka kipatsikika rowawijaakotantakaerori maawaeni atziri kaari kameethatatsi antakiri. Noñeeyakirini, rootaki iroñaaka nokamantakotantakariri. ¹⁵ Akanterika: “Rirotaki Jesoshi Itomi Tajorentsi”, kijokiro rowanakae Tajorentsi. Eejatzi akimityaari, kijokiro owanakiri: rootaki akimitawakagaeyantyaarini maawaeni. ¹⁶ Ari ayoperotaki inintaperotakae, tema aapatziyakawo. Ashi royiro inintaperotantzi. Aririka ashi oyiro anintaperotawakaya aari, akempiyaminthatari Tajorentsi, eejatzi ijeekakaakae kameetha akimitakari rirori. ¹⁷ Paata aririka akamae,

eero athaawantawaari Tajorensi. Aririka aweshiryaawentyaari, ayotanaki anintaperotakiri aari, aritaki amonkaatakari riraga Jesokirishito. ¹⁸ Aririka ayoperotaki anintaperotakiroña kameetha eejatzi akemijantaperoteri rirori, ¿iitakakya athaawanantyaariri? Ayoteririkami ari rowashironkakae, tema aritaki athaawantakyaarimi. Riraga thaawantariri Tajorensi, tekiraata inintaperotziri eejatzi tekiraata ikemijantaperotziri: rootaki ithaawanantakariri. ¹⁹ Ritakae Tajorensi inintaperotakae, thame anintaperoteri aari iroñaaka. ²⁰ Ikanterika atziri: “Nonintashireperotziri Tajorensi”, omaanta ikijiririka atziri roonaririka, rirotaki theeri. Teerika inintaperotziri atziri, tekatsi ikanteri inintaperoteri Tajorensi. Ñaakiro, eerorika imatziro inintaperoteri atziri iñaapiintziri, ¿tsika ikantyaaka inintaperotantyaariri Tajorensi? Kaari iñeetzi rirori. ²¹ Ajaa, iroka ikaminaakaeri irira: “Aririka anintaperoteri Tajorensi, eejatzi akimiteri atziripaeni, anintaperoteri rirori”.

5

Okaataki 3 riyotakaakaeri Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorensi

¹ Aririka ayotakiri Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorensi aaka reentsite Tajorensi. Tema owañaakaero ashire rowaga Ishire rirori. Aririka anintaperoteri ashitariri, anintaperotzityaari eejatzi maawaeni reentsitepaeni, riraga owañaakiri ishirepaeni. ² Aririka, akemijantaperotero ikantakaeri Tajorensi, amonkaatakari anintaperoteri, rootaki ayotantyaari anintaperotziri maawaeni reentsitetayitarini. ³ Anintaperotziririka riraga Tajorensi, akemijantaperotero ikaminaakaeri. Tee opomeentsitaperota anteniri ikantakaeri. ⁴ Aririka rashitakae riraga Tajorensi, eero oyaatziri theenkantatsiri. Ameentaperotakari Jesoshi, rootaki anaakotantakariri riraga theenkantatsiri: kaari oyaatantari. ⁵ ¿Ninka kaari oyaatziriri theenkantatsiri? Tema rirotaki iyoperotakiriri Jesoshi, kantatsiri: “Jesoshi rirotaki Itomipero Tajorensi”.

⁶ Paerani, ipokantapaakari Jesokirishito kipatsikika, ikaawoshitawentakari Tajorensi iñaaki, eejatzi ikamawentakae, ayotantakari irira rirotaki Rotyaantanewo Tajorensi. Tee apatziro ikaawoshitawentakari Tajorensi eejatzi ikamawentakae: rapaatawentakae riraa. Eejatzi iyotaakae Ishire Tajorensi tsika ikantari. Kyaaryoopero iyotaakae. ⁷ Janta jenokinta okaatzi 3 kantakotziriri irira Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorensi: riraga Iri, rowaga Iwaperite Tajorensi, eejatzi rowaga Ishire. ⁸ Eejatzi jaka kipatsiki eenitatsi 3 kantakotziriri: rowaga Ishire, ikaawoshitawentakari Tajorensi, eejatzi riraa rapaatawentakae ikamawenantakaeri. Omonkaatawakaaka, iyotakaakae tsika ikantari riraga Jesoshi. ⁹ Rooma aapatziyakawo ikantakaeri atziri, omaanta ranaakotakiri Tajorensi atziri, kyaaryo ikanantaki rirori. Ikantakoperotakiri Itomi. ¹⁰ Aririka aapatziyaperotakyaari Itomi, akenkithashireperotakiri, eejatzi anteniri ikowakaakaeri. Riraga kaari aapatziyari Tajorensi, tee ikenkithashiriro ikantakotziriri Tajorensi Itomi: itheenkakiri rirori, tee rantziniri ikowakaakiriri, inta iitziri rirori theyinkari. ¹¹ Aapatziyakari aaka Itomi, rootaki ijeekakaanteeri Tajorensi aaka jaka iroñaaka eejatzi iinja janta jenokinta, akanteetatyeeyaani. ¹² Aritaki akanteetatyeeyaani añaagae maawaeni ayoperotziri Itomi eejatzi akempiyaminthatari. Riraga kaari iyoperotziri, kaari owañi ishire rootaki tekatsi ikantya rareetya janta jenokinta.

Pamanapiinteri Tajorensi

¹³ Paapatziyakari Itomi Tajorentsi, iroñaaka nojankinatzi miro piyotantyaari pikan-teetatyeeyaani añaagae pishire iroñaaka eejatzi iinja janta jenokinta. ¹⁴ Eero apashi-wenta akenkithatakayeri: eenitatsi ikowakaakaeri antapiinteniriri. Aririka anethayeri oetarika ikowakaakaeri tema ayotaki aritaki ikemijantakae. ¹⁵ Ayotaki oetarika akanteriri, ikemijantakae. Eejatzi ayotaki aritaki imatakaakaero iroka akantakiriri. ¹⁶ Aririka piñeeri piyemijantzinkarite rantziro kaari kameethatatsi, omaanta teerika itheenkiri Tajorentsi, pamanakowentyaari ramitakotanteeri rookantyaawori kaari kameethatatsi rantziri ijeekantyaari kameetha. Eenitatsi rantakiri paashini theenkantaperotatsiri: aririka piñaakotakiri, piyotanaki riyate rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tee nokantzimi pamanakowentyaari irinta. ¹⁷ Tee okameethaperotzi antero kaari kameethatatsi, omaanta eero aetakaashita maawaeni antzirori kaari kameethatatsi riyate paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁸ Ayotaki aririka rashitakae Tajorentsi, tee antapiintziro kaari kameethatatsi. Rookakowentakae Itomi, tekatsi ikantee Jatanaashi rowashironkaeri. ¹⁹ Ayotaki asheninkatakari Tajorentsi. Omaanta maawaeni theenkantatsiri, ipinkathariwentakiri iwinkatharite kamaaripaeni. ²⁰ Ayotaki ipokaki paerani Itomi Tajorentsi, rirotaki iyotakaakaeri, ayoperotantariri riraga Tajorentsipero. Tema eejatzi Jesoshi rirotaki Tajorentsipero. Rowañaagaeyakaeni, akanteetapaatyeyaani añaagaeyapaeni janta jenokinta. Tema akempiyaminthari Tajorentsi eejatzi Itomi. ²¹ Kyaaryo Jesoshi rirotaki Tajorentsipero. Rootaki niyotaanewo, kyaaryoowa pikemijantaperotzirokari iitajorentsitashitayitarini.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzi mirori:

Jowa

RAPIITAKIRO JOWA ROJANKINATZINIRI RIYOTAANEWO

¹⁻² Nokoyi niwethatemi, choeni, tsikarika pikanta pijeeki. Eejatzi niwethatyaari peentsitepaeni. Naaka jewawentziriri ayemijantzinkarite jaka. Niyotaki, choeni, riyoyaakimi Tajorentsi eeroka eejatzi peentsitepaeni piyotantakariri. Kyaaryo, non-intaperoeyakimini. Tee apatziro naari nonintaperoeyakimini, eejatzi ikimiteeyakani maawaeni ayemijantzinkarite: inintaperotakimi. Osheki aapatziyakawo ikantziri Tajorentsi, aritaki akanteetatyeeyaani, tema kyaaryooperotaki okamanteeyakaerini. ³ Osheki inintaperoeyakaeni Pawa Tajorentsi, eejatzi Itomi, riraga Awinkatharite Jesokirishito, kyaaryo rootaki iroka riyotagaeyakaerini. Eejatzi ikanteetatyeeyaani ineshironkatee, rowawijaakotakae, ijeekakagae kameetha.

Eenitatsi iinja oshekini theyyakowentyaarini Jesokirishito

⁴ Noñaayitakirini apaanipaeni peentsite osheki niweshiryaawentakari. Tema kameetha ijeekayitzini, ikemijantaperotakiro kyaaryootatsiri riyotagaeyakaerini Ashiteeri Tajorentsi, eejatzi rantziniri rirori maawaeni ikowakagaeyakaerini. ⁵ Iroñaaka, choeni, nokowaki nokenkithashiryaakagaemirotakaeri Tajorentsi riyotaakaeri paerani: okameethatzi anintaperotawakaeya, maawaeni. Tee naaka ityaawoni niyoteemi iroka. ⁶ Aririka anintaperoteri Tajorentsi, amonkaateniri maawaeni ikowakaakaeri. Rootaki ikowakagaeyakaerini ashi oyiro anintaperotawakagaeyaani, maawaeni, akyaaryoowentero. Tema rootaki ikanteeyakaerini paerani.

⁷ Eenitatsi iroñaaka oshekini amatawitantatsiri, riyotaantziro theeyaantsi, ikan-teeyini tee ipoñeeya Jesokirishito jenokinta, tee ratziritaaperotapaaki jaka kipatsiki. Kaari irira Rotyaantanewo Tajorentsi inta irira atziripero. Riraga kanteentsiri iroka rirotaki theyyakowentariri Jesokirishito, ikijaneentakiri; tee ikoyi raapatziyaari. ⁸ Paamayaarira: ramatawitzimikari. Kameetha pikyaaryoowentero pantapiinteni Tajorentsi ikowakaakimiri; aririka pikantyaani, eero patsipetashitawo, ari ijeekakagaeyemini janta jenokinta. Omaanta paamayaarira riraga kowatsiri ramatawitani: aririka poyaatawitaneeyaari, patsipetashityaawo maawaeni pantawitakariri Tajorentsi, eero ijeekakayimi janta jenokinta. ⁹ Kyaaryoowa, pookirikarira Jesokirishito: eerorika eekiro piyaatatye paapatziyeeyawoni riyotaakaeri rirori, tekira piyoperotziri Tajorentsi. Rooma aririka pikantyaani pikenkithashireero riyotaakaeri, piyotziri irira eejatzi Ashitariri: kijokiro rowakimi Ashitakaeri eejatzi Itomi. ¹⁰ Riyaatashitemirika atziri riyoteemi, okameethatzi piyotawakiri kameetharika riyotaakopiintziri riraga Jesokirishito. Teerika okameethatzi iroka ikowawitari riyoteemirimi, eero paakameethatawakiri: eero pijeekakayiri pipankoki, eerokya pikemijantziri. ¹¹ Aririka paakameethatawakiri, aritaki pikaatakiri eerori piyotaantziro theeyaantsi. Tee okameethatziroña.

Riweyaantakawo rojankinari

¹² Eenitatsi paashini osheki nokowaki nokantemirimi, omaanta tee nokoyi nothotyaayemi nojankinatemi. Nokowaki nopoki nareetemi. Aririka añaawakagaeyaani, nothotyeemi nokamantemi maawaeni. Eejatzi akimoshireeyantanakyaarini maawaeni. ¹³ Eeniro jaka eentsitepaeni pirento. Tema riyoyaakiri Tajorentsi. Riwehateeyakimini rirori. Ari okaatzi.

Naaka jankinatzimirori:

RAPIITZINIRI EEJATZI ROJANKINATZINIRIRI JOWA RIYOTAANEWO

¹ Nokoyi niwethatemi, Kaayo, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Jowa, jewawentziriri ayemijantzinkarite jaka. Kyaaryo, osheki nonintaperotakimi.

Kameetha pineshironkateri ayemijantzinkarite

² Nokamantemi, nonintaperotanewo, namanapiintakiri Tajorentsi, nokantakowentapiintakimi: nokantziri itajonkakowentemi kameetha pijeekantyaari, eero agaemi mantsiyarentsi. Niyotaki paapatziyaperotakari, eejatzi nokantakowentzimi pishintsi-wathataperotantyaari eejatzi pishintsihireperotantyaari. ³ Eenitatsi areetapaenchari ayemijantzinkarite, ikamantapaakina pikyaaryoowentziro pijeeki kameetha pantapiintziro kyaaryooperotatsiri, eejatzi paapatziyaperotakari Tajorentsi, rootaki noki-moshirewenantakimiri. ⁴ Nokimoshireperotaki nokemakotantakariri niyotaanewo ikempoyaaperotakiro kameetha okaatzi niyotaakiriri paerani. Tema rootaki kyaaryooperotatsiri. Kijokiro rowakiro okantziri ifaani Tajorentsi.

⁵ Nonintaperotanewo, pikyaaryoowentaperotakiro pikaminthagaeyakirini ayemijantzinkarite, pithotyaakiri: riraga poñaacharipaeni paashinikipaeni nampitsi, omawitya kaari piyotzi. Okameethataki. ⁶ Ikamantakina naaka eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite jaka, osheki pinintaperoeyawakirini. Aririka rareetemi eejatzi pipankoki, okameethataki pamitakoteri; aririka riyaatanee, pipaeyawakirini koetyeemotariri: rootaki ikowakaakimiri Tajorentsi. ⁷ Ikinakinayitanakini ikenkithatakopiintziri Jesokirishito, tekatsi raawakinirini riraga kaari aapatziyariri, ⁸ rootaki okameethatantari etakoeyaarini aaka, amitakoeyerini imatantyaawori ikenkithatero rowaga kyaaryooperotatsiri ikantziri Tajorentsi: rootaki akimitantawakaantyaari antakiniri Tajorentsi.

⁹ Eenitatsi nojankinatawitanariri maawaeni ayemijantzinkarite janta, omaanta riraga Riyooteriijeshi tee ikoyi raapatziyawakyaawo eejatzi tee ikoyi ipinkathatena. Ikowaperotaki rirotakiita jewawenterini kemijantzinkaripaeni janta. ¹⁰ Nareetanteeyemirini nokenkithatakagaeyapaakimini tsikarika ikantari: itheeyakotakina, ikantzimatakina. Eejatzi, rareetantawitakariri ayemijantzinkarite janta, tee raakameethatawakiri. Eejatzi ikijakiri riraga aakameethatawakiriri areetachari, eejatzi tee ikowakagaeyirini itsipatyaari janta ipiyotapiintaga aapatziyariri Jesoshi.

¹¹ Nonintaperotanewo, tee okameethatziroña iroka rantayitakirini riraganki: eero poshiyakotari. Inta poshiyakotyaari antzirori kameethaperotayitatsirini. Riraga antapiintayitzirorini kameethatatsiri, riyotziri Tajorentsi; riraga antapiintayitzirorini kaari kameethatatsi, tee riyotziri. ¹² Kyaaryo, ikameethaperotaki Rimiiteyo. Rooma ifaaperoyakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi jaka ikameethatzi, eejatzi naari noñaaperotakiri ikameethatzi. Piyoperotzi okaatzi noñaawaetapiintziri rootaki kyaaryooperotatsiri.

Riveyaantakawo rojankinari

¹³ Eenitatsi osheki nokowawitakariri nokamantemirimi, omaanta tee nokoyi nojankinatemi maawaeni. ¹⁴ Niyotaki rooteentsi noñeemi: añaawakagaeyaarika paata janta, ari nothotyeemiro, nokamantemiro maawaeni. ¹⁵ Nokowaki Tajorentsi ijeekakayemi kameetha. Riwehateeyakimini maawaeni ayemijantzinkaritepaeni jaka. Eejatzi ayemijantzinkaritepaeni janta, niwethateeyarini, maawaeni.

Naaka jankinatzimirori:

Jowa

RIRAGA JOORASHI ROJANKINATZINIRIRI IYEMIJANTZINKARITE

¹ Nokoyi niwethatemi, noyemijantzinkarite, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Joorashi jankinat zimirori iroka, naaka pankinatanariri Jesokirishito; naaka rirentzi Jantyaako. Kyaaryo niyotakimi riyoyeeyakimini Pawa Tajorentsi, rootaki paapatziyeeyantaririni, eejatzi osheki inintaperoeyakimini rirori. Ikempoyaawenteeyakimini, piñaanteeyaaririni iinja Jesokirishito. ² Nokowaki osheki ineshironkateeyemini, kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi nokowaki paakameethatawakagaeyaani maawaeni, osheki pinintawakagaeyani.

Paamayaarira kowatsiri ramatawitemi

³ Piyoteeyakini osheki nonintaperoeyakimini. Tema rowawijaakoeyakaeni Tajorentsi. Inkaaganki nokenkithashiryaawitakawo nokamantemiromi tsika ikantakaeka rirori rowawijaakotantakaeri: itajonkawenteeyakaeni, ikaminthaakae, maawaeni; omaanta iroñaaka eero nokamantzimiro iroka. Tema eenitatsi paashini nokoyi nokamantemiri. Iroñaaka nokantzimi: nokowakaakimi pikyaaryoowentero paapatziyaperotyawo riyotagaeyakaerini Tajorentsi paerani, rooma tee opaashinitzi. Iroñaaka eero paapatziyari riraga paashinipaeni kowaeyawitacharini ramatawiteeyeminimi. ⁴ Eenitatsi riraga kantatsiri: “Naapatziyari Jesoshi”, omaanta ramatawitantzi. Riyotzi ineshironkaeyakaeni Tajorentsi, rowawijaakoeyakaeni. Omaanta eejatzi ikantashiteeyakimini riraganki: “Okameethatzi anteeyeroni oetarika akowaeyirini, eero ikijee rirori”, omaanta ramatawitashitzimi. Tee ipinkathatzi Awinkatharite Jesokirishito, rootaki riyaatantyaari iinja paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema aritaki okantzi Iwaperite Tajorentsi.

⁵ Eeniro piyoperoeyakirini, omaanta nokoyi nokenkithashiryaakagaemiro eejatzi. Paerani osheki rashironkaeyakani maawaeni joriyopaeni janta Ejiipitoki, omaanta rowawijaakoeyakirini Tajorentsi, ragaeyaneerini paashiniki kipatsi. Omaanta joriyopaeni rirotaki theenkiriri Tajorentsi, rootaki rowamaantakaririni maawaeni riroripaeni. ⁶ Eejatzi paeraniperoroña ijeekawitani jenokinta ronampiripaeni Tajorentsi, ikameethaperowitani, omaanta ipiyathatantakariri irira. Iroñaaka tee ijeekanee janta okameetheetyaaperotzinta, inta rookaeri janta jaawiki, otsiteniperotakinta. Rotsiparyaaperotanakari rirori. Aritaki ijeekaki janta roojotakitya kareenathaki, roojatzi iinja aririka omonkaatapaakya kitejitatsiri ikantakowenantyaariri, rotyaanantyaariri paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁷ Eejatzi ikimiwiteeyakani riraga joroomajatzini eejatzi komoorajatzini, eejatzi maawaeni isheninkapaeni, osheki ranteeyakironi kaari kameethatatsi. Ithawinateeyakawoni iyashiyani, ipiyaankashitawakagaeyakani; shirampari rantatenkatawakagaeyani ishramparinkaeteki eejatzi omatzitanakawo tsinani roori. Rootaki rowashironkaanteeyakaririni Tajorentsi, maawaeni; rootaki ayotantakari ari ikemaatsitakyaawo paamari kaari tsiwakanitatsini, tema ro rowashironkagaeyantyaaririni maawaeni antapiintzirori kaari kameethatatsi: ikan-teetateeyaani ikemaatsityaawo paamari.

⁸ Omaanta tee ikenkithashireeyani riraga amatawitantatsiri. Ikantatyaani ithawinatawo iyashiyani, rantatenkatawakaaka ishramparinkaeteki eejatzi; itheenkakiri Iwinkatharite riraga Tajorentsi, ishironkawenteeyakarini; ikantzimateeyakirini riraga kameethari ronampiripaeni Tajorentsi. Tema maawaeni iroka owaariperotakiri ishireki. ⁹ Paeraniperoroña ikanteetzini: ikamantakarini Moeseeshi, ikowawita Jatanaashi raanakirimi janta iwatha paamarikinta kaari tsiwakanitatsini. Eejatzi ikimitaka Miyiiri, apaani jewatatsiri ronampiripaeni Tajorentsi: ikowakirimi

raanakirimi rirori jenokinta. Iñaanatawakaanteeyakarini. Riraga Miyiiri riyotaki tee okameethatzi ikantakowenantaariri Jatanaashi, eejatzi tee okameethatzi itheeyakowentyaari, rootaki kaari rakakotantariri. Apatziro ikantziri: “Irira Tajorentsi piyatemini”. Rootaki ikantakiriri. ¹⁰ Noyemijantzinkarite, riraga kowatsiripaeni ramatawiteeyemini tee riyotziro ijeeki kameetha, rootaki ikantzimatanteeri aaka aririka ajeeki kameetha. Tee añiuro riyotantari, ikimiteeyakarini tsimeri: rantashiteeyawoni oetarika ikoyiri. Rootaki rowashironkaeyantyaaririni Tajorentsi, rashironkaeyakyaani. ¹¹ ¡Ashironkaamatsiterini! Ikimiteeyakarini riraga Kayeeni, riraga owamaakiririni rirentzini. Ikimiteeyakarini riraga Waraamini: ipinateetakiri koriki, rootaki ranantakawori kaari kameethatatsi. Ikimiteeyakarini eejatzi riraga Koree eejatzi isheninkapaeni: ipiyathatakari paerani Moeseeshi. Tema rootaki rowashironkaantzitakaririni Tajorentsi. Maawaeni amatawitantsiri eejatzi ikimiteeri iinja rowashironkaeteri. ¹² Pamine, aririka pipiyotapiinteeyaani powaeyaani, pikowaeyawitani pinintashireperoeyawakagaeyaanimi, pikaminthaawakagaeyaanimi. Omaanta ikaateeyapaakimini riragankipaeni, rootaki kaari pantaperotantawo kameethari. Tee riyotzi rirori ipashiwentya, osheki rowaagatashita, tee ikenkithashiriuro paashinipaeni. Iripaeni roshiyari shentziriri rowishate kaari owakaari kameetha rowishatepaeni inta apaniroeni rowaagata rirori. Osheki iñaawaetashiwaeta wero, wero, wero, omaanta tee ramitakoeyemini. Ikimitashitakawo menkori amatawiteeyemini: amirorika antawo tampyaa, piitakaashitawitakawo opariyatyeemi inkani, omaanta eero opariyi. Ikimitakawo inchato kaari tzimatsi okithoki, tee okameethatzi akapatero; inta okameethatzi atoyero, apiyoteero, atayero. ¹³ Tema piñaapiinteeyironi othapyaaikiini opitsishimoretzi, tee kameetha okantya: ari ikimiteeyani riroripaeni, tee okameethatzi rantayitzirini, okameethatemi ipashiwentakagaeyawonimi. Roshiyakaantawitakariri ompokiro iyotakaemirimi tsika pikine, omaanta ramatawiteeyakimini. Tema itzimpinatashitaka, riyaatzi otsitenitzinta. Kimitaka irika ompokiro, riraga amatawitantsiripaeni riyateeyanakini rirori janta otsitenitaperotzinta rowaga paamariki kaari tsiwakanitatsini, ikanteetatyeeyaani ashi royironi ijeeki janta. ¹⁴ Paeraniperoroña ikenkithatakotakiririni Enoko, riraga icharineeteni Araani, ikantzini: “Ñaakiro, iinja ipokae Awinkatharite, ikaateeyerini oshekiperoroña ronampiri, riraga kameethaperotatsiripaeni. ¹⁵ Ikantakotakaanteeyapaakirini maawaeni kaari kameethatatsini. Riyoteeyerini maawaeni theenkaeyiririni: ipiyatheeyawitakarini, kantzimaeyawitakaririni maawaeni, rootaki rowashironkagaeyantyaaririni”. ¹⁶ Ari ikijashireeyanakani, iñaawaepookiteeyanakini, ikantzimaeyanakirini atziri, ikowaperotakiro rantapiintero kaari kameethatatsi, osheki rajagaatya, tema ikowaki iñaaperotantyaariri ikameethatzi atziripaeni imatantyaariri ramatawitantyaariri.

Ikaminaakiri Joorashi aapatziyariri Jesoshi

¹⁷ Omaanta, noyemijantzinkarite, osheki nonintaperoeyakimini, rootaki nokowakaantzimirori pikenkithashiryaperotero ikantayitzimirini rotyaan-tanewopaeni Awinkatharite Jesokirishito. ¹⁸ Tema ikamanteeyakimini: “Iinja piñaaperoeyawakirini theenkantaperotatsiri rantashiteeyawoni oetarikapaeni ikoyiri rirori”. ¹⁹ Riroteeyakini amatawiteeyiririni paashinipaeni, rootaki ikijawakaanteeyarini; eejatzi rinashiteeyantaririni osheki itheenkanteeyini, tee okithaatakaari Ishire Tajorentsi.

²⁰ Omaanta eeroaka, nonintaperotanewopaeni, paapatziyaperoeyaarini Tajorentsi tema kameethaperotaki, rootaki pimataperoeyantyaaworini pijeeki kameetha. Pikowaperotero Ishire iyotaaperoeyemini pamaneri rirori. ²¹ Pikowaperoeyeni pikenkithashiryakopiinteri Tajorentsi. Piyoteeyakini ineshironkateeyimini Awinkatharite Jesokirishito, ragaeyemini janta jenokinta, pikanteetatyeeyaani

pijeekimoteeyapaerini. ²² Pikaminthaaperoeyerini riraga kaari yoteeyiririni Tajorentsi: piyotaaperoeyerini. ²³ Pawijakotakayeri paashini atziri, taachanimi janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Kyaaryoowa, pikimitarikari riraga paapatziyakagaeyakaririnira. Eero pantzimaetawo okaatzira rantziri rirori.

Thaamentaantsi

²⁴ Athaamentawentyaari irika matzirori ikempoyaawentee eero otzimaneeenanta kaari kameethatatsi. Athaamentawentyaari irika ikimoshiretakaanee atsipatyaari. ²⁵ Athaamentawentyaari apintzi Tajorentsi, owawijaakoteeri. Irira eenitatsi rowa-
neenkawo, pinkathari iiteetziri, omaperotatya eenitatsi itajorenka, pinkatharipero rini, rirotaki itawori ijeeki, tekirani otzimini kipatsi, roojatzi ikanta iroñaaka ijeeki, ashi rowatyeeeroni ikanteetatyeeeyani ijeekanakya. Aritaki okantyaari.

Naaka jankinatzimirori:

Joorashi

ROÑAAGAYITAKIRINI JESOSHI JOWA OETARIKAPAENI AWIJATSINI IINJA OTHONKANTAPAAKYAARI KIPATSI

Itanakawo Jowa rojankinari

¹ Ritaperotakawo Tajorentsi ikamantakiri Jesokirishito oetaka awijatsini iinja, roojatzi rowaagantakanariri irira ronampiri, roojatzi roñaagantakinawo naari. Naaka Jowa riraga antziniriri Jesoshi okaatzi ikowakaakinari. Tema koñaatziro noñaakiri oetaka rootzimateentsi awijanaki. Iroñaaka nowaagaeyemironi eerori. ² Naaka Jowa, jankinatziimirori maawaeni noñaakiri eejatzi maawaeni nokemakiri. Tema ikantana ronampiri okaatzi ikantakiri riraga Jesokirishito eejatzi okaatzi ikantakiri Pawa Tajorentsi. ³ Okameethatzi iñaanateeyeroni maawaeni atziri iroka ñaanamentotsi eejatzi okameethatzi ikemero maawaeni atziri okaatzi okantziri. Omaanta eero ikemashitawo, inta ikenkithashiryakotyawo ikimoshirewentero. Pamine, eero ojamanitzi awijanaki maawaeni iroka nokenkithatakotzimiri.

Rojankinateeyakinirini aapatziyariri Jesoshi janta 7 nampitsiki

⁴ Naaka Jowa jankinatziirori iroka. Nojankinateeyakinirini jeekatsiripaeni jaka piipatsitekika owaero Aashiya,* riraga aapatziyeeyaririni Jesoshi jaga 7 nampitsiki. Nokoyi niwethatemi eerokapaeni tsikarika pikanta piyeeki. Eenitatsi rirori, roojatzi ikanta: paerani iyeekita, roojatzi iroñaaka, roojatzi ikantyaani iyeekini iinja. Nokamantakiri: “Pineshironkateeyerini noyemijantzinkarite janta Aashiyaki, kameetha piyeekakagaeyerini”. Eejatzi ikaatakira 7 ronampiri Tajorentsi rowaga amitakotapiinteeyeerini, inewootakiri iwinkatharimentoki tema ikowaki eejatzi ineshironkatzimi Tajorentsi eejatzi iyeekakakimi kameetha. ⁵ Eejatzi nokamantakiri Jesokirishito: tema kameetha ikamanteeyakaeroni aari ikantakiriri Tajorentsi. Rirotaki itawori ipiriintanaa, eero ikamae eejatzi, tema eejatzi ipinkathariwenteeyakinirini pinkathar-itawitachari jaka kipatsikika.

¡O! ¡Thame añaaperoteri Jesoshi!

¡Osheki inintashireperotanteeri; tema ikamawentakae raapithatantakaerori kaari kameethatatsi antakiro!

⁶ ¡Tema iiteeyakaeni amitakotantaniri aririka reewawenteeyeeni!

Eejatzi iiteeyakaeni amanakotariri paashinipaeni atziri riyotanteriri Tajorentsi.

¡O! ¡Thame añaaperoteri! ¡Tema akowaki intsipaete reewawentero irira maawaeni atziri!

¡Tema akowaki ikanteetatyeyaani reewawenante! Eejatzi akowaki rantero intsipaete. Aritaki okantyaari.

⁷ ¡Pamine! Kyaaryo ikinapae menkoriki riraga Jesoshi. Aritaki añeeyawaerini aaka maawaeni jaka kipatsiki. Eejatzi iñeeyawaerini kentakoeyawitakaririni paerani. Rootaki ithaawanteeyawakyaarini maawaeni theenkaeyiririni, riragaeyanakyaani, jmm, jmm. Kyaaryo, aritaki okantyaari intsipaete.

⁸ Tee ipaashinitapiintzi Awinkatharite, ikanteetatyeyaani itajorentsitaki, roojatzi ikantani: paerani, eejatzi iroñaaka, eejatzi ikantyaani iinja. Ikantzi: “Naaka itzitaworini nojeekini, roojatzi nokantani nojeekini, notajorentsiperotzi”.

Ritakari iñaakiri Jowa

⁹ Ari, noyemijantzinkarite, akimitawakagaeyakani: aapatziyeeyakarini Jesoshi, rootaki rowashironkaapiinteeyantakaeri theenkantatsiri. Ipinkathariwenteeyakaeni

* **1:4** Paerani iyeekanaki Jowa Aashiya ari iroñaaka iiteetziro Toorokiya.

Jesoshi, rootaki amateeyantakaworini eshiwentakiro akemaatsitawentyaari irira. Nokenkithatziro iñaani Tajorentsi, tema nokenkithatakotakiri Jesoshi, rootaki rookantee-takinari jaka othampishiki iiteetziri Paatzimoshi.

¹⁰ Apaani tominkoki omatakaakina Ishire Tajorentsi nokenkithashiryaaaperotanakiri Tajorentsi, roojatzi nokemantakariri ikenkithatakaakina. Iñaanatakina, ikimitakari iwaemanka tziwoorentsi: koñeenkataki iñaani, ¹¹ ikantakina:

—Pojankinatero maawaeni noñaagayitemirini, roojatzi pipakaanteri aapatziyeeyanarini janta Ejeesoki, Eshimiirinaki, Peerikamoki, Tziyateeraki, Jaarishiki, Jirareerejyaki, eejatzi Raworisheeyaki. Okaatzinta nampitsi 7.

¹²⁻¹³ Nopithokashitanakari riraga kenkithatakaakinari; ari noñaakotakiri ijeekantari itamorekatheeta, ikaataki 7, riwetsikaetziro ooro. Niyanki noñaakiri rojatekaka kimitariri atziri. Rirotaki Jesoshi, riraga poñagaenchari jenokinta paerani, ikoñaatapaaki jaka kipatsikika. Ikithaatakawo eepirothatzi iithaari rooperori, kimitawori ikithayitarini pinkathari; ojeekaki ichopineeki kimiwitawori ishirikathakiro, riwetsikaetziro ooro. ¹⁴ Okitamaeshitaperotaki iishi, okimitakawo ampeeranki eejatzi kitamaari menkori: kitamaariroña. Okimitaka roki amoreki kiraamenkyaanikitaki. Tema riyotziro maawaeni, oetarikapaeni akenkithashiryaaayitzirini. ¹⁵ Oshipakiryaaaki iitzi karenatha. Ishincheenkatzzi iñaawaetzi, ikimitakawo antawo oparenkaayi osheki ojootzi, jooo. ¹⁶ Kimitaka roerikakiri rakoperoki 7 ompokiro; okontetapaaki ipaan-tekira ithatyaamento, othoyempitzi apite omitzikaaki; oshipakiryaaaperotaki ipoo, ikimitakari oorya, ishipakiryaaaperotaki, shipakiririri. ¹⁷ Noñaantakariri, okimiwitaka nokamanaki notyeemotanakiri iitzi, tereei. Tema nothaawantanakityaari. Roojatzi ipampitantakina rakoperoki, ikantakina:

—Eero pithaawantana. Naaka Jesoshi riraga itaperotanakawori maawaeni, tema najaryaakawo maawaeni paerani tekirani niwetsikiro kipatsi. Eejatzi naaka oweyaantawori maawaeni, tema aritaki nomonkaatakiro okaatzzi najaryaakari. ¹⁸ Ashi noyiro nañaaperotzi. Nokamaperowitapaenta, omaanta añagaana eejatzi; iroñaaka nokanteetatyeyeyani nañe. Eero nokamae eejatzi. Naaka kantatsini tsika okaate ikame atziri; naaka kantatsini ninkarika jatatsini jenokinta eejatzi ninkarika jatatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁹ Iroñaaka pojankinatero iroka piñaakiri, rowaga awijatsini iinja. ²⁰ Iroñaaka nokamantemiro kantanotachari kaari piyotzi inkaaganki. Piñaakiri 7 ompokiro noerikakiri nakoperoki: roshiyakari riraga jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta 7 nampitsiki. Iroñaaka piyotaki nopinkathariwenteeyakirini. Eejatzi rowaga ojeekantari itamorekatheeta: oshiyakaawentakiri maawaeni aapatziyeeyanarini janta nampitsikinta. Iroñaaka piyotaki kijokiro nowaeyakirini.

2

Rojankinateeyakinirini aapatziyariri Jesoshi janta Ejeesoki

¹ Eenitatsi eejatzi ikantakinari Jesoshi:

—Noyempyaaminthari, nokowakimi pojankinateniriri riraga jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Ejeesoki iroka noñaani pikantziri: “Iroñaaka nokamantemiro naaka riraga oerikakiriri 7 ompokiro rakoperokira: riraga anashitachari janta ojeekantari itamorekatheeta, kaatatsiri 7. ² Nokantzimi: ‘Niyotakiro pantayitakirini, niyotakiro pipomeentsiwentakawo nokowakaakimiri, tee pijamaneentawo. Niyotakimi tee pishinetziri piyemijantzinkarite rantapiintero kaari kameethatatsi. Eeniro jatashitawitzimiri kantashitawitachari: “Naaka Rotyaantanewo Jesokirishito”, omaanta piyotawakiri ikowawita ramatawiterimi aapatziyanari: niyotaki tee pishinetziri ikenkithatakayemi. ³ Niyotaki osheki pikemaatsitawentakina, omaanta tee pijamaneentawo, pantayitakinari. ⁴ Omaanta eeniro pookakiri apaani: paerani pinintaperotawitakina; omaanta

iroñaakaroña tee pinintaperotanaana. ⁵ Pikenkithashiryagaeyaani tsika pikantari paerani owakirani paapatziyantakinari; tee pikimiteeyaani iroñaaka. Pikenkithashireeyeeyaani, petakotya, eejatzi pikimintanteeyaari pikimitaaga paerani, owakira paapatziyeeyakinani. Pikenkithashiryaperoteeya, pinintaperotanteenari eejatzi. Eerorika pinintaperotaana, eero añaawaeri aapatziyeeyanarini jaga pinampiki.

⁶ Omaanta eenitatsi noñaaperotantakimiri: poonawo rantayitakirini oyaateeyiririni Nikoraashi, rantashitayitakawoni kaari rayi. Eejatzi naari, noonaperotawo ranteeyirini.

⁷ Aririka pikoyi piyoperotero aritaki pikemaperotawakiro iroka nokamantzimiri. Paerani ojeekaki Ereeki inchato owañaantatsiri: aririkami royaawomi paeranijatzi, ikanteetateyeeayanimi rañeemi. Iroñaaka eeniro kimitawitawori janta okameetheeyaaperotzinta, janta Tajorentsiki. Aririka kameetha pijeekaeyeni eejatzi eekiro piyaatateyee pantapiintakinawo nokowakaemiri, okimitakya powakyaawo iroka chochoki jenokinta owañaaperoeyemirini: kyaaryo pikanteetateyeeyaani pijeekaeyeni janta jenokinta' ”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

Rojankinateeyinirini aapatziyariri Jesoshi janta Eshimiirinaki

⁸ Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Eenitatsi iroka pojankinateeyeniririni riraga jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Eshimiirinaki: “Iroñaaka nokamantemiro naaka riraga Itaperotakawori maawaeni, tema najaryaakawo maawaeni paerani tekirani niwetsikironi kipatsi. Eejatzi naaka riraga Oweyaantawori maawaeni, tema ari nomonkaatero okaatzi najaryaakari. Nokamaki paerani, roojatzi nopiriintanaa. ⁹ Nokantzimi: ‘Niyotakiro pantayitakirini, niyotakiro osheki pikemaatsitawentakina, niyotakiro pashironkaawentakina tekatsi tzimimotemini; omaanta eero pipeyakotawo nopinataperotemi janta jenokinta. Niyotaki osheki ikantzimateeyakimini riraga kimityaarinimi aapatziyeeyanarini. Ikanteeyawitani: “Naapatziyari Jesoshi”. Omaantakya, tee raapatziyeeyanani, inta raapatziyari rirori Jatanaashi. ¹⁰ Kyaaryo, rooteentsi osheki pikemaatsityaawo, omaanta eero pithaayi. Riraga iwinkatharite kamaari romonkyaagakaantemi apaanipaeni eeroka omonkyaagamentotsiki, ikowaki rookakayemiro paapatziyawitakinaga. Ojamanineentapaente osheki pikemaatsitayityaawoni oetarikapaeni. Ojamanineentapaente pikyaaryoowentenawo maawaeni nokamantakimiri, roojatzi pikamantyaari; roojatzi nopinataperotemi, eejatzi pikanteetateyeeyaani pañe janta nonampiki. ¹¹ Aririka pikoyi piyoperotero, iroñaaka powakempitaperotawakyaawo okaatzi nokamantemiri roojatzi panantakyaawo. Aririka kameetha pijeekke eejatzi pantapiintenawo nokowakaemiri, eero piyaatzi eerori paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema iroka oshiyawori pikame apite’ ”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

Rojankinateeyakinirini aapatziyariri Jesoshi janta Peerikamoki

¹² Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Pojankinateniri iroka riraga jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Peerikamoki eekiro iñaanateniri aapatziyeeyanarini janta ikantzi: “Iroñaaka nokamantemiro naaka riraga ashitawori nothatyaamento, thoyempitatsiri omeniki eejatzi omitzikaaki. ¹³ Nokantzimi: ‘Niyotakiro maawaeni pantayitakirini, niyotaki jaga pijeekira ijeeki eejatzi osheki pinkathatziriri Jatanaashi: kyaaryo ijeekimoeyimini rirori. Niyotaki paapatziyaperotakina, tee pookana. Paerani ijeekakini pinampiki Antzipashi: riraga kenkithatakotanari, tema ikyaaryoowenantakinawo maawaeni nokowakaakiriri. Piñaakoeyakirini rowamagaetakiri, omaanta tee pookaeyironi paapatziyeeyanani.

¹⁴ Omaanta eenitatsi pantayitakirini kaari inimotana. Noshiyakaawentemiro: paeraniperoroña riraga Waraami eeniro riyotaakiririni Waraaka riraga iwinkathariteni mowawajatziri riraga kijaniri icharineetenipaeni Ishirayeeri tsika ikantyaaka rantakaantyaariri irirapaeni kaari kameethatatsi. Roojatziri irirapaeni rantakagaeyakirini rowakari iwatha ashi riwetsikayitzirini atziri itajorentsitashitari; eejatziri ishirontapiinteeyakawoni kaari iina. Eeniro iroñaaka pikaateeyakirini jaga oshiyakaririni riraga Waraami: irirapaeni rantakaagaantakimi rowakari iwatha ashi riwetsikani atziri itajorentsitashitari; eejatziri pishirontashitayitakawoni kaari payi. ¹⁵ Eejatziri eeniro itsipateeyimini oyaateeyiririni Nikoraashi. Tee okameethatziri ranteeyakirini irirapaeni: rantakagaeyimironikari rantayitzirini rirori. ¹⁶ Rootaki pikenkithashiryaaanteeyaneeyaarini, eero pikimitaa chapinki. Eerorika pookaeyironi pantayitzirini, niyaatashiteeyiminikari nompojeeyapaakiminikari. Nothatzinkaeyakitziiiminikari nothatyaamentoki rowaga thoyempitatsiri apite: nothonkaeyeminikari thatzik, thatzik. ¹⁷ Powakempitaperotawakya kameetha iroka nokamantzimiri. Aririka kameetha pijeeki eejatziri pantapiintakinawo nokowakaemiri, ari nopakimi poyaari kaari iñagaetzi, kimitawori nopashiteeyakarini paejatziiiteni manaa. Eejatziri nopemi kitamaari mapi, jankinateenchari mapiki piwaero owakirari: piyotero eerori piwaero, omaanta eero riyotziro paashinipaeni' ”.

Rootaki rojankinatakaakinari riraga Jesoshi.

Rojankinateeyinirini aapatziyariri janta Tziyateeraki

¹⁸ Eejatziri ikantakina Jesoshi:

—Pojankinateniri iroka jewawentziriri maawaeni aapatziyanari janta Tziyateeraki: “Iroñaaka nokamantemiro naaka Itomi Tajorentsi: okimitakawo noki paamari amorekaanikitzi, eejatziri oshipakiryaaaki noetzi, okimitakawo kijokitatsiri poreryaanikitatsiri. ¹⁹ Nokantzimi: ‘Niyotakiro pantayitakirini. Niyotaki pinintaperotawakagaeyakani, paapatziyeeyakinani, petakoeyakarini atziripaeni, pikyaaryoowentakinawo maawaeni nokowakagaeyakimirini. Eekiro piyaateeyatziiini pantaperoeyanakironi. ²⁰ Omaanta eeniro apaani pantziro kaari inimotana: peshiwentakiro rowaga Jesaweera iyotagaeyakimironi aapatziyanari ishironteeyawoni kaari iina eejatziri iyotagaeyakimirini aapatziyanari oshironteeyarini kaari oemi, eejatziri raapatziyeeyakawoni riwetsikashitayitarini atziri. Okantawita: “Nokenkithatakotapiintziri Tajorentsi”, omaanta amatawitapiinteeyakirini aapatziyeeyanarini. ²¹ Noyaakotawitakawo okenkithashiryaaagaeyaami; omaanta tee okoyi okenkithashireeya, tee okoyi opakayiteeroni oshirontayitarini kaari oemi. ²² Iroñaaka nokamantemi: aritaki nomantsiyatakaakiro; eejatziri eerorika ikenkithashiryaa riraga aapatziyeeyaworini, nowashironkaaperoeyerini rirori kameetha eejatziri. ²³ Kyaaryo nowamagaeyerini maawaeni oyaateeyirorini Jesaweera, nothonkaeyerini maawaeni. Roojatziri riyoteeyantanakyaani maawaeni aapatziyeeyanarini niyotzitakiri ikenkithashireeyirini atziri eejatziri niyotakiro maawaeni ikowaeyakirini rajankaneki. Okameethatzirika panteeyakirini, aritaki nokaminthaaperoeyemini; omaanta teerika okameethatziri, aritaki nowashironkagaeyakimini. ²⁴ Omaantakya paashinipaeni eeroka kaari aapatziyaawoni Jesaweera, eejatziri kaari antziniri Jatanaashi ikantawitariri, tekatsi nokanteeyemini; ²⁵ omaanta pikantyaani paapatziyena roojatziri nopokanteeya. ²⁶ Aririka pikyaaryoowentakinawo maawaeni nokowakaakimiri roojatziri nareetanteeya, ari noetakimini pinkathariwenteeyiririni osheki atziri. ²⁷ Nokimitaka naari, ikowakaakina Pawa nopinkatharitantakari, eejatziri nokantemi eerori pipinkatharitaperotantanakyaari. Aririka opariye chomo, thonkapaaka otzimpookapaaki maawaeni, eejatziri pikimitya eerori: pithonkaeyeerini maawaeni kaari aapatziyeeyanarini, thoperee. ²⁸ Pipinkatharitaperotanaki, osheki

nowaneenkatemi, pikimityaari kamori. ²⁹ Powakempitaperotawakyaawo iroka nokamantzimiri’ ”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

3

Rojankinateeyinirini aapatziyariri Jesoshi janta Jaarireshiki

¹ Roojatzi eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Pojankinateniriri jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Jaarireshiki: paerani ikantakiri atziripaeni: “Riraga jaarireshijatzi ikemijantaperotziri kameetha Jesoshi”. Omaanta iroñaaka noñeemi naari, rooteentsi pipakayimateromi paapatziyana. ¡Pikemena, naaka piwinkatharite! Eenitatsi irika ⁷ jewawenterini ronampiri Tajorentsi ikemijantaperotana. Eejatzi eenitatsi nakokira noerikakiri ompokiro ikaatzi ⁷. Tema irira oshiyawori ⁷ kenkithatakaantaniri noñaani janta ⁷ nampitsiki. Nokantzimi: ikenkithashiryaa atziri poyaaperotana, omaanta niyotakimi pajankaneki, tee paapatziyaperotana. ² Kyaaryoowa, pitheenkaperotanakarira, piyaateekari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tee inimotziri Tajorentsi pantayitakirini. ¡Pikakishirete! Paapatziyena kameetha, pantenawo nokowakaakimiri. ³ Pikenkithashiryaaaperotaneero noñaani pikemakiri paerani: pikemijantaperotero, pikenkithashiryaaaneeya, pookaero pantziri. Eerorika paapatziyaperotaana, niyaatashitemi, nowashironkaemi. Tee piyoteeyini tsika okaate niyaatashitantemiri: nokimityaari koshintziranki, eero piyotzi tsika okaate ipokashitantemiri ikoshitantemiri. ⁴ Osheki pitheenkanteeyini, omaanta eeniro apanipaeni aapatziyanari janta kameetha ijeekaeyini rirori. Panteeyakironi kaari kameethatatsi noshiyakaantakimiro poepatsitzirowanki piithaari; omaantakya riraga aapatziyanari kameetha, tee roepatsitziro iithaari; noñaakiro okitetaki, okitamaamawoperotaki. Kyaaryo ikameethataki noñaaperotantakariri ikameethatzi. Ijeekimotena rirori, ikithaatawo kitamaamawoperotatsiri. ⁵ Maawaeni eekiro riyaatatyee ranteeyakironi nokowakagaeyakiririni ikithaatawo rowaga kitamaaperotatsiriroña. Eeniro ojankinataka iwaeropaeni maawaeni riroripaeni noñaanamentoki tsikarika rojankinatakotapiintzirira nonampiri iwaeropaeni atziri ikanteetatyeeyaani ijeeki jenokinta. Eero noshepowakotziri iwaeropaeni. Eejatzi nokamanteri Pawa: “Riro-taki irika aapatziyanari”. Roojatzi nokamanteeyeririni maawaeni ronampiripaeni.

⁶ Powakempitaperotawakyaawo iroñaaka nokanteeyimirini, iroñaakakya pantero.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

Rojankinateeyakinirini aapatziyariri Jesoshi janta Jirareerejyaki

⁷ Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Pojankinateniriri jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Jirareerejyaki: “Iroñaaka nokamantemiro naaka Jesoshi nokyaaryoowentziniri okaatzi nokantziri, eejatzi riraga kyaaryooperotatsiri. Naaka icharineeteni Iraviiri, naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, nopinkathariwentaperotee. Naaka rirotaki yoyaanakirini ninkarika jatatsini jenokinta eejatzi ninkarika jatatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Nokanterika: ‘Itsipatena irika’, tekatsi ookakayerini. Nokanterika: ‘Eero itsipatana rirori’, tekatsi amimotendarini janta nonampikinta. ⁸ Nokantzimi: ‘Niyotakiro pantayitakirini. Paerani nokowakaayitakimini: “Pikenkithatero noñaani, namitakotemi”. Ari pantzitakinawo, roojatzi iroñaaka pantakinawo: tekatsi ikanteetemi romaeryagaetemi. Tee poshekiteeyini, eejatzi tee pipinkathariteeyawityaani, omaanta pikyaaryoowenteeyakinawoni nokanteeyakimirini. Pikanteeyakirini atziri: “Naapatziyari Jesokirishito”, tee pipashiwentakayina. ⁹ Eenitatsi atziri aapatziyariri Jatanaashi, rootaki ikijantakimiri, omaanta ikantawaetashita: “Naaka joriyo, tema naapatziyari Tajorentsi”. Omaanta

tee raapatziyana, itheeyashita. Iinja nareetakagaeyaarini eeroriki rotziwerowashitan-tapaemiri, ipinkathatantapaemiri: riyoteeyanakini osheki nonintaperoyakimini. ¹⁰ Rowashironkagaeyawitakimini, omaanta pikyaaryoowentakiro nokantakimiri, tee pijamashiryawo. Rootaki notzikakowenantakimiri iinja pipomeentsitakotanakya maawaeni kipatsiki. Opomeentsitzimoeyakyaarini maawaeni atziri; omaanta, kyaaryo naakowenteeyemini. ¹¹ ¡Pamine, sha! Eero ojamanitzi nareetanteemiri. Pikantyaani paapatziyeeyenani, roojatzi tekatsi thañaawakimini piyaatanaki jenokinta; pijeekapae janta, pikanteetatyeyaani. ¹² Aririka eekiro piyaatatyee pantakinawo maawaeni nokowakagaeyakimirini, ari nojeekakaaperotemi janta ijeekinta Tajorentsi: eero pipiyaa eejatzi. Nojataakotemi pipankaki iwaero Tajorentsi riyotanteetyaari pisheninkatakari. Eejatzi nojataakotemi owaero inampi Tajorentsi: rowaga Jerojaree owakirari poñaachani jenokinta. Okantyaani riyotanteetyaari pinampitawo eerori. Eejatzi nojataakotemi nowaero naari, owakirari, riyotanteetyaari asheninkatawakagaeyakani. ¹³ Powakempitaperotawakya iroñaaka nokamantzimiri eejatzi pantero' ”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

Rojankinateeyinirini aapatziyariri Jesoshi janta Raworisheeyaki

¹⁴ Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Pojankinateeyeniririni jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Raworisheeyaki: “Iroñaaka nokamantemiro naaka riraga Kyaaryooperotatsiri, owaagakimirori okaatzi ikantakinari Tajorentsi. ¡Pikemina! Nokantapiintzimi kyaaryooperotatsiri. Naaka itaperotakawori niwetsikantakawori maawaeni oetarikapaeni: nantakiro maawaeni ikantakinari Tajorentsi. ¹⁵ Nokantzimi: ‘Niyotakiro maawaeni pantayitakirini. Pikyaaryoowentenawomi nokowakaemiri, noshiyakaantemimi iña jaawari; pitheenkaperotemami, noshiyakaantemimi iña katsinkaari. Noshiya tee pitheenkaperotana omaanta eero poyaataperotana kameetha aanantakimirori jaawaneentatsiri. Tema niyotaki tee pikyaaryoowentanawo nokowakaemiri, omaanta tee pitheenkaperotana; rootaki noshiyakaanantakimirori jaawaneentatsiri. Naaka nokoyi eeroka eerorika pikoyi pi-jaawaperote, ari pikatsinkaate; eejatzi okimitaka, eerorika pikoyi paapatziyaperotena, ari pitheenkaperoteeta: eero pitsipateero. Noepiyaatzirokari jaawaneentatsiri. ¹⁶ Tee nokoyi nirero jaawaneentatsiri: neewatakiro, ojeekiita okaanteekaata. Eejatzi eerori, tee noñaaperotzimi. Oztimatyee pantapiintero kameethatatsiri eejatzi poñaayenawo kameetha poyaataperotena. ¡Noepiyimikari! ¹⁷ Pikanteeyawitani: “Naakapaeni ashagantzinkaripaeni osheki nantayitakini, tekatsi koetyeemoteenani naaka”. Pikompi-takawo: tee piyotzi ashironkaakimi; pashironkaaperotaka, tekatsi tzimimotemini, pikimitaka pikaankimerikitaki. Tee piyoperotziri Tajorentsi: okimiwitaka tee piñi. ¹⁸ Iroñaaka nokantemi: pamanantenari ooro kameethaperotatsiri, otzimimotantemiri pashaagananteeyaari kyaaryoopero. Eejatzi pamanantenawo kithaarentsi kitamaari pikithaatanteeyaari riyotanteetemiri kyaaryo nowameethateemi. Pamanantenawo eejatzi aawintawontsi pikaakiteeyaari pokiki, paminanteeyaari. Ñaakiro, kimitaririka irika, pamanantenari naaka aritaki nowameethateemi pajankaneki pikimitanteeyaariri ooropero ari niyotakaaperoyakimirini Tajorentsi.

¹⁹ Maawaeni ikaatzi nonintaperotziri atziri, nokaminayeri eejatzi nowashironkaeri, riyotantyaari tee okameethatzi ranteero kaari kameethatatsi. Iroñaaka eero pitheenkante, omaanta pikenkithashiryagaeya, eero pikimita paerani: pikowaperotee piyoperotena naaka. ²⁰ Pamine, okimitaka nokatziyapaaka omookira ashitakontsi nokaemimi, nokoyi notsipatemi. Aririka pikemawakina roojatzi piwethatantawakina, roojatzi nokyaantapaakyaari, nojeekimotantapaakimi eejatzi nakiyotapaakimi. Nokowaperotaki atsipatawakagaeyaani. ²¹ Tema nantakiniri Pawa maawaeni ikowakaakinari, rootaki nojeekimotantakariri, notsipatari nopinkathariwenantzi.

Iroñaaka ari pikimitakya eerori: aririka pikyaaryoowentakinawo maawaeni nokowakagaeyakimirini, ari atsipatawakagaeyakyaani apinkathariwenanteeyeni.
²² Powakempitaperotawakyaawo okaatzi nokamanteeyimirini roojatzi pantero' ”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

4

Jeekimoeyiririni jenokinta iñaaperoyakirini Tajorentsi

¹ Roojatzi koñaatziro noñaakiri eejatzi, noñaaperotakiro jenokinta, inthomaenta; okim-itaka ashitaryaaka ashitakontsi. Roojatzi nokemantaari eejatzi riraga nokemakiri inkaaganki, aririka iñaawaete roshiyawitakari tziwoorentsi. Ikantakina:

Pipokanaki jaka jenokika. Noñaayemiro oetarika awijatsini iinja.

²⁻³ Rootaki omatakaakinawo Ishire niyaatantakari jenokinta. Janta noñaapaakiri ishikipakiryaaiki ikimitakawo mapi iporeryaataki kityonkari eejatzi natsiryaathari. Niyotantakariri riro Tajorentsi. Iyotaakina Ishire. Eejatzi noñaakiri ijeekaki iwinkatharimentoki. Ari rinkinagaakitakiro kimitaka oye inta apaani ikanta natsiryathari. Ari ikanta ishikipakiri. Omaanta Tajorentsi osheki ishikipakiri, morek, morek, tharek, tharek, morek, tharek. ⁴ Eejatzi inkitakiro ijeekantari osheki paashini jeekamentotsi, okaatzi 24. Janta ijeekaeyakini 24 aataperoteenchari, pinkathariteeyatsirini. Ikithaateeyawoni iithaari kitamaamawori, ramantheeteeyakani. Ro riwetsikaetziri ramantheeri ooro.

⁵ Opoñaaka iwinkatharimentoki Tajorentsi kimitawori oñaawaepookitziranki, eejatzi tari-to. Eejatzi inewootakawo ootamentotsi amorekaki, okaataki 7: oshiyakaawentaka 7 ronampiri kameethari. ⁶ Eejatzi inewootakawo iwinkatharimentoki owinteniityeera omaanta shikipakiryaaiki okimitakawo jiriniki koñaarini.

Eejatzi rinkitheetakiro iwinkatharimentoki Tajorentsi 4 ronampiri kameethari omampaawaetapiintzinkari. Janta ichopineetakiri apaani ronampiri kameethari, eeniro paashini itapiitaki, eeniro paashini rakoperoki, eeniro paashini rampateki. Eenitatsi rokupaeni rirori maawaeni iwathakipaeni. ⁷ Roshiyakari apaani manitzi; irira paashini roshiyakari waaka; irira paashini roshiyakari ipoo shirampari; irira paashini roshiyakari pakitha raanaki. ⁸ Eenitatsi irira ishiwankipaeni okaatzi 6; osheki rokupaeni ojeekayitakini maawaeni iwathaki. Ikantatyaani romampaawenteeyarini Tajorentsi: kitejiriki, tsiteniriki; tee roshitayiro. Iroka ikantziroka romampagaeyani:

“Osheki pikameethataki, osheki pikameethataki, osheki pikameethataki eeroka
 Nowinkatharite Tajorentsi:

osheki pitajorentsitaki, tekatsi pomeentsitzimotemini.

Pikantani pijeeki: paeraniperoroña, roojatzi iroñaaka, eejatzi iinja”.

⁹ Roojatzi rapiitapiintziri iñaaperotantariri riraga Tajorentsi riraga ikantani ijeeki:

“Ikameethaperotzi Tajorentsi, osheki nopinkathatziri.

Osheki nopaasonkitziri riraga pinkathariwentakinari.

Ikantani rañi, eero ikamanitzi”.

¹⁰ Aririka ikemapiinteeyawakirini riraga 24 aataperoteenchari, rotziwerowashitapiinteeyakarini Tajorentsi riraga añaaperotatsiri ikanteetatyeeyaani, ipinkathateeyakirini. Ragaeyakironi ramatheerepaeni royiiteeyakinirini iitziki, romampaawenteeyakarini:

¹¹ “Pikameethaperotaki, Nowinkatharite, osheki pitajorentsitaki.

Okameethatzi noñaaperoyemini, nopinkathateeyemini.

Niyotaki tekatsi pomeentsitzimotemini: tema piwetsikakiro maawaeni jeekaeyatsirini. Pikowakini paerani ojeekini oetarikapaeni, rootaki ojeekantakari iroñaaka”.

5

Jesoshi oshiyariri rowishate Tajorentsi

¹ Ari koñaatziro noñaaikiro eejatzi, noñaaikiro rakoperoki Tajorentsi rapineeteetakiro Iwaperite, ojankinataka inthomaenta eejatzi jakakiroka. Ari apineekaka eejatzi ontsirekaka kameetha, okaataki 7. ² Eejatzi noñaaikiro ronampiri Tajorentsi, shintsita-perotatsiri, itacheronkawaantetapaaki ikantawita:

—¿Ninka kameethaperotatsiri imatantyaawori riyontareero iroka jankinarentsika, rapineereero?

³ Ari namineeyawitanakani, tekatsi akirini. Tekatsi materoni rapineereero. Tee imatziro jenokijatzi, kipatsijatzi, jeekatsiri tsikarikapaeni. Tekatsikya. ⁴ Tekatsi apaani kameethaperotatsini, mataperoterorini rapineereero, rootaki netakoperotantanakari: kyaaryo niraakoperotanakari, tekatsi kamantenawoni oeta okantakotayitzirini jankinarentsi. ⁵ Roojatzi ikantakina apaani aataperoteenchari:

—Eero piraaga. Eenitatsi apineeryagaeroni: riraga icharineeteni Joraani; ikimi-witakari chaanari, osheki ishintsitzi. Eejatzi rirotaki icharinetakarini Iraviiri, tema osheki ipinkatharitzi. Imatakiniri Tajorentsi maawaeni ikowakagaeyakiririni, rootaki imatanteeyaworini riyontaryagaero eejatzi rapineereero Iwaperite.

⁶ Roojatzi naminakotziri Tajorentsi janta iwinkatharimentoki, eejatzi ikaatzi ronampiri kameethari 4, eejatzi riraga 24 aataperoteenchari. Eejatzi noñaaikiro rojatekaka niyanki inewootziri Tajorentsi riraga Jesoshi iiteetziri Rowishate. Noñaaikiro rakoki imoontawaetaka eejatzi iitziki rowamaanteetakariri paerani. Eenitatsi ichee 7, eejatzi roki 7: oshiyakaawentziro riraga 7 ronampiri Tajorentsi jewawenantatsiri rotyaantakiri ithotyaaikiro raminiri maawaeni atziri jaka kipatsikika. ⁷ Ari riyaatashitakiri Tajorentsi roerikakiro rakoperoki Iwaperite, apineekachari. ⁸ Roojatzi roerikantapaakawo, riraga 4 ronampiri omampaawaetapiintachari eejatzi riraga aataperoteencharipaeni rotziwerowashiteeyakarini riraga Rowishate Tajorentsi. Roerikaeyakironi kimitawitawori aaripa; roerikaeyakironi eejatzi kimitawitawori pajo, riwetsikaetziri ooro: ojeekaki inthomaenta kajankapaneri. Iroka kajankapanerika oshiyakawo amanaantsipaeni aapatziyeeyaririni Tajorentsi. ⁹ Roojatzi romampaawenteeyantakarini Rowishate Tajorentsi mampaantsi owakirari. Romampaawentakari iroka:

“Pikameethaperotaki poerikero Iwaperite apineekachari piyontareero;

Tema paerani rowamagaetakimi, papaatawenteeyakinawoni pira naakapaeni maawaeni atziripaeni, pipinawentakinawo okaatzi nanteeyirini.

Powawijaakoeyantakarini nojeekimoeyantyaaririni Tajorentsi, maawaeni.

Powawijaakoeyakirini jeekayitatsirini maawaeni inashitzinkaripaeni atziri, inashitayitaworini maawaeni ipaantepaeni.

Kyaaryo, powawijaakoeyakinani poñaaayitacharini maawaeni nampitsikipaeni, tsikarika nojeekayitzini.

¹⁰ Pipeyeeyakinani pinkathariteeyatsirini,

eejatzi pipeyeeyakinani ñaanakowenantapiinteeyiririni atziripaeni iroñaaaka:

rootaki iinja nopinkathariwenteeyaarini maawaeni paashinipaeni jeekatsiripaeni kipatsiki, tema namanakowenteeyaaririni ramitakoeyerini Piri.

Rootaki pimatantawori pagaero eero Iwaperite Tajorentsi,

eejatzi pimatantawori piyontaryakiro rowaga ontsirekakaga”.

¹¹ Roojatzi naminantanaa eejatzi; noñeeeyakirini riraga osheki ronampiripaeni Tajorentsi: tee apaanipaeni ikanta, oshekiperoroña kameetha. Eejatzi noñeeeyakirini eejatzi riraga 4 ronampiri kameethari eejatzi riraga 24 aataperoteenchari.

¹² Ishincheenkataki romampaawenteeyakarini:

“Osheki ikameethaperotaki Jesoshi iiteetziri Rowishate Tajorentsi rowamagaetawitakari, riyoteeyakini maawaeni jeekaeyatsirini

osheki itajorentsitaki rirori, rashiteeyakawoni maawaeni oetarikapaeni,

osheki riyotziro oetarikapaeni, maawaeni imatayitakironi oetarikapaeni.

Thame maawaeni apinkathateeyerini, añaperoyerini, aweshiryaawenteeyaarini”.

¹³ Eejatzi nokemaeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni jenokinta, eejatzi kipatsiki, eejatzi maawaeni kamaeyawiteencharini: riraga kitatawiteenchari kipatsiki, eejatzi piinkawitachari; romampaawenteeyakarini maawaeni kameetha:

“Thame maawaeni aweshiryaawenteeyaarini Tajorentsi jeekatsiri iwinkatharimentoki eejatzi Rowishate, apinkathateeyerini, añaperoyerini, akanteetatyeyyaani. Tema itajorentsitaperotaki, ikanteetatyeyyaani”.

¹⁴ Roojatzi ikanantaka riraga 4 ronampiri omampaawaetapiintachari:

“Aritaki okantyaari”.

Eejatzi rotziwerowashiteeyakarini riraga aataperoteencharipaeni ipinkathateeyakirini maawaeni.

6

Riyontaryagaero Iwaperite Tajorentsi

¹ Ari okaataki 7 ontsirekaenchari Iwaperite Tajorentsi. Noñaakotakiri Jesoshi iiteet-ziri eejatzi Rowishate Tajorentsi riyontaryaakiro itanakawori apineetachari, roojatzi nokemantakari apaani ronampiri omampaawaetapiintachari, tacheronkawaanteri iñaawaetzi, ikimiwitawo oñaawaepookitziranki, toog, toog. Ikantzi:

—¡Pipoke jaka!

² Roojatzi noñaantawakariri jewatapaentsiri: ikyaakotapaakari kawayo kitamaari, roerikapaakiro iwyaani. Ramantheeteetakiri; jataki raminiri rowayirite romanateri, ikowaki ranaakoeyerini, romanateri ithonkeri rowamayeri.

³ Roojatzi riyontaryaantakawo rowaga apitetapaentsiri, roojatzi ikanantaka paashini ronampiri:

—¡Pipoke jaka!

⁴ Eejatzi ikinapaaki paashini kawayo, kityonkaperotatsiri. Ikanteetakiri:

—Iroñaaka ishineteetakimi piyoteeri atziri romanatawakagaeyaani, rowamaawaka-gaeyaani.

Ari ipaetakiri antawo ithatyaamento.

⁵ Roojatzi riraga Rowishate Tajorentsi riyontaryagaero rowaga tres-tapaentsiri roojatzi nokemantakari paashini tacheronkawaanteri ikantzi:

—¡Pipoke jaka!

Roojatzi noñaantawakari ikinapaaki chenkari kawayo, roerikapaakiro kiyaakotariri rotenakamento, rotenakantyaawori oetarikapaeni. ⁶ Roojatzi nokemantakari ronampiri omampaawaetapiintachari ojatakaenchari niyanki, ikantzi:

—Tee añaperotziro osheki teriiko eejatzi shinki, rootaki pinaperotachari. Omaanta oyeenka oriiwo eejatzi awishoowaantsi oowa, eero peewanatawo inta pikempoyeero kameetha.

⁷ Roojatzi riyontaryagaero paashini, okaatapaaki iroñaaka 4, roojatzi nokemantakari paashini ronampiri omampaawaetapiintachari ikantziri:

—Pipokanaki jaka.

⁸ Eejatzi noñaawakiri paashini kawayo, kiteriwitziri; iita iwaero riraga kyaakotapaariri: Owamaantatsiri. Royaatapaeri itapiiki oshiyakaawentziriri kamaentsiripaeni. Tema ishineteetakiri rowamaeyakirini oshekiperotaki atziri jaka kipatsiki: apaani-paeni kamaentsiri itonkakiri rowayirite; paashinipaeni kamaentsiri aakiri itashe; paashinipaeni aakiri mantsiyarentsi; paashinipaeni rowamaeri koweenkatatsiri pipatsi.

⁹ Roojatzi riraga Rowishate Tajorentsi riyontaryaantakawo paashini, okaatapaaki iroñaaka apawakooni; roojatzi noñaantakawo aritaari itaapiinantawori kajankapaneri.

Okimitaka noñaakiri janta eenitatsi osheki aapatziyeeyaririni rirori, kamaeyawiteencharini. Paerani ikenkitheeyawitani iñaani Tajorentsi, riyotaapiinteeyawitarini atziri tsika ikantari rirori, rootaki rowamaanteetakariri. ¹⁰ Itacheronkawaantetakiri ipaante ikanteeyini:

—Nowinkatharite, eeroka pinkathariwenteeyiririni maawaeni jeekatsiripaeni. Osheki pikameethaperotaki, pitajorentsitaperotaki. Niyotaki otampatsikataperotzi piñaani, kaari pamatawitantzi. ¿Tsika okaate pikijakowenanteenari? ¿Tsika okaate powashironkaanteeyantyaaririni riraga jeekatsiripaeni kipatsikinta, owamagaeyakinari? Tee nokoyi nojamanite.

¹¹ Raapatziyeeyakarini riroripaeni Jesoshi rootaki ipaeyantakaririni kithaarentsi kitamaaperotatsiri. Ikantziri:

—Pimakoryaawakiita. Tekira omonkaata nowashironkaaperoyantyaaririni owamagaeyakimirini. Eenitatsi ijeeki paashinipaeni piyemijantzinkarite rowamagaeteri. Paapatziyeeyakinani, rootaki rowamaanteetakimiri; raapatziyeeyakinani paashinipaeni, rootaki rowamaanteetyaariri rirori. Aririka omonkaatapaakya nokoyiri, aritaki nowashironkagaeyakirini maawaeni owamaantatsiri.

¹² Roojatzi riyontaryaantakawo paashini, okaataki iroñaaka 6. Noñaanakiro omoyekaperotanaka kipatsi, antawo omoyekaka, moye, moye, moye. Itsiteniperotanaki oorya, ikimitanakawo tsimenkito; omaanta riraga kashiri, ikityonkataperotanaki, ikimitanakawo iraantsi, kityonkatanaki kameetha. ¹³ Eejatzi ipariyeeyanakini osheki ompokiropaeni kipatsiki: ikimitakawo okithoki atsimiriki rowaga irakatsiri, aririka opoki antawo tampyaa, roojatzi omoyekakotantapaakyaawori. ¹⁴ Opeyanaka jenoki, okimitakawo apineetzirowanki paperi. Opeyaka maawaeni kipatsi: tonkaaripaeni, othampishipaeni, owinteniityaanakirapaeni maawaeni; ari okaatapaaki. ¹⁵ Eejatzi noñaakiri iwinkatharitepaeni atziri, eejatzi iwinkatharitepaeni joraaropaeni, ashaagantzinkaripaeni, shintsitayitatsirinipaeni, iwaatorotepaeni atziri, eejatzi ratziritepaeni, maawaeni atziri: ishiyeeyanakani omooki impeeta. Romaneeyapaakani mapinaki janta tonkaariki. ¹⁶ Ikantziri:

—Thame amaña omooki mapinaki, eero iñaantee Tajorentsi rootaki ashiyaapi-thatantyaawori rowashironkaaperotakae riraga rowishate Tajorentsi. Tema ikijaperotakae osheki iroñaaka. ¡Oeeii! ¡Kijaka Tajorentsi! ¡Rooteentsi rowamagaee! ¹⁷ Iroñaaka ikijaperoyakinani maawaeni; iroñaaka ithonkayenani naakapaeni.

7

Rojataakoeyakirini osheki icharineeteni Ishirayeerini

¹ Roojatzi noñaantakari ronampiripaeni Tajorentsi ikaataki 4, ikatziyeeyakani rinkitakiro kipatsi, janta othapikitapaakinta. Raatzinkakaaperotakiro shintsitatsiri tampyaa eero otampyaaperotanta osheki kipatsiki, inkaareki, inchatomashiki, tsikarikapaeni. ² Roojatzi noñaantakari paashini ronampiri Tajorentsi, ipoñaaka janta ikinapaenta oorya, ramakiro riwithaamento riwithaakotantyaariri atziripaeni. Ikaemakoeyapaakirini paashini 4 ronampiri, ishineteetzi thonkaeyerorini kipatsi eejatzi inkaare iinja. ³ Ikantakiri:

—Eeroota pithonkitawo kipatsi, inkaare, inchato, maawaeni iroñaaka. Itawakyaariita ojataakotawakiriita ipankakira joriiyopaeni antziniriri Tajorentsi ikowakaakiriri.

⁴ Ari nokemakowentakiri tsika ikaateeyini ojataakoeyeencharini: ikaateeyini 144.000 joriiyopaeni antziniriri Tajorentsi ikowakaakiriri. Maawaeni ikaateeyakirini icharineetenipaeni inashitayitacharini itomipaeni Ishirayeeri. ⁵ Ari rojataakoeyakirini ipankaki:

ikaateeyakini icharineeteni Joraa 12.000,
ikaateeyakini icharineeteni Roweeni 12.000,

ikaateeyakini icharineeteni Kaara 12.000,
⁶ ikaateeyakini icharineeteni Asheeri 12.000,
 ikaateeyakini icharineeteni Nejatarii 12.000,
 ikaateeyakini icharineeteni Manaseeshi 12.000,
⁷ ikaateeyakini icharineeteni Shimiyo 12.000,
 ikaateeyakini icharineeteni Rewii 12.000,
 ikaateeyakini icharineeteni Ijakaari 12.000,
⁸ ikaateeyakini icharineeteni Shapooroni 12.000,
 ikaateeyakini icharineeteni Josee 12.000,
 ikaateeyakini icharineeteni Irijamiini 12.000.
 Ari rojataakoeyakirini ipankaki, maawaeni.

Osheki kithaatakawori kitamaari

⁹ Roojatzi naminantanaka eejatzi, noñeeyakirini osheki kameethari atziri, ipiyoteeyakani: tekatsi akantya ayoteeyerini tsikarika ikaateeyini. Rinashiteeyakani atziripaeni, inashiteeyakani iñaanipaeni, maawaeni. Ikatziyashiteeyapaakarini inewooteeyakirini Tajorentsi, eejatzi inewooteeyakirini janta ijeekinta Rowishate Tajorentsi. Ikamawentakiri irira, rootaki ikithaateeyantakaworini kitamaari iithaari. Roerikaeyakironi kompiroshi rakoki, ¹⁰ Itacheronkawaantetaki maawaeni ikanteeyakini:

—Rirotaki owawijaakoeyakaerini riraga Pawa Tajorentsi jeekatsiri iwinkatharimentoki, eejatzi riraga Rowishate rirori.

¹¹ Ari ijeeki okaakini Tajorentsi riraga 24 aataperoteenchari eejatzi riraga 4 ronampiri omampaawaetapiintachari. Rinkiteeyakirini irirapaeni oshekinipaeni kameetha ronampiripaeni Tajorentsi, ari iroñaaka rotziwerowashiteeyakarini ipinkathateeyakirini, ¹² ikanteeyini:

“Aritaki okantyaari.

Jee, eejatzi naakapaeni noñaaperotzimi. Tema osheki piyotzi, notajorentsiti, osheki pitajorentsiti.

Thame maawaeni aweshiryaawentapiinteeyaarini, noñaaperotapiinteeyerini, nopaa-sonkitapiinteeyerini, nopinkathatapiinteeyerini;

aritaki nokanteetatyeeyaani naakapaeni.

Aritaki okantyaari”.

¹³ Roojatzi rojampitantakina apaani aataperoteenchari:

—¿Tee piyotziri ninka riraga kithaateeyakaworini kitamaari? ¿Tee piyotziri tsika ipoñeeyakani?

¹⁴ Nokantakiri:

—Taanitya, tee niyotzi. Pikamantena: naamashita piyotzirika eeroka.

Ikantawakina:

—Riroteeyakini aapatziyeeyakaririni Jesoshi ashirokaawenteeyakaririni osheki ike-maatsitawenteeyakarini rirori, omaanta tee ipakaero raapatziyari Jesoshi riraga apaatawentakari riraa rowawijaakotantakariri. Ñaakiro, raapatziyaperotakari irira rootaki rowameethatantakariri rajankaneki. ¹⁵ Rootaki, ipiyotawenantakariri Tajorentsi, iñaaperoeyantakaririni jaka inampitari.

Ikantani iñaaperoeyaakirini: kitejiriki eejatzi tsiteniriki.

Ari kijokiro rowaeyakirini Tajorentsi rirori, rookakowenteeyerini, maawaeni.

¹⁶ Rootaki kaari agaeyantyaaririni eejatzi itashe, eejatzi kaari agaeyantyaaririni imiri.

Kaari itagaeyantyaaririni eejatzi oorya,

eejatzi kaari oñaashirenkantyaari eejatzi majawiri.

¹⁷ Riraga Rowishate ikatziya inewootziri okaakini itsipatari Tajorentsi:

rirotaki shenteeyeririni maawaeni kithateeyakaworini kitamaari, papiinteeyiririni maawaeni koetyeemoeyakaririni. Roemoshirenkaeyakirini, eero riraaga eejatzi.

8

¹ Roojatzi riyontaryaantakawo weyantapaakawori ontsirekaenchari, rowaga *siete*-tapaentsiri. Ari imaeriteeyanakini maawaeni jeekatsiripaeni janta jenokinta. Ojamani imaeritaperotapaentzi kameetha.

Itziwooteeyini itayitakawori ronampiri Tajorentsi, kaatatsiri paashinijatz

² Roojatzi koñaatziro noñaakiri eejatzi: tema noñaakiri 7 ronampiri Tajorentsi, ikatziy-eeyanakani Tajorentsikira newootziriri. Ipaetakiri 7 tziwoorentsi. ³ Eejatzi paashini ronampiri, ikatziyimotapaakawo aritaari riwetsikaetziri ooro, itaapiintzirona kajankapaneri. Roerikakotakiro iyajankarimentoteki riwetsikaetziri eejatzi ooro. Ari itaakiniri Tajorentsi kajankapaneri. Iroka oshiyakaawentakiro amanaantsipaeni aapatziyeeyaririni Tajorentsi. ⁴ Ari areetakari owachaarite Tajorentsi, okajankaenkatapaaki, otsipatakawo amanaantsipaeni aapatziyariripaeni. Tema osheki iñaaperotakiro okameethatzi. ⁵ Okaankinakitantanakari riraga onampirentsi raakiro iyajankarimentonaki royaankamenkitakiro ojeekantari kajankapaneri, roojatzi rookantakawori kipatsikira. Roojatzi omapokantanaka oñaanaki tziriririri; aamorenkanaki, morek, morek; eejatzi rookathatanaka tariito, toog, toog; eejatzi antawo omoyekanaka kipatsi, moye, moye, moye.

Rowaga tziwoorentsi paeni

⁶ Roojatzi riwetsikanteeyanakani ronampiri Tajorentsi ikaatzi 7 itziwootantyaari.

⁷ Itziwootaki jewateentsiri, tzihi, tzihi, tzihi; roojatzi opariyantanaa kipatsiki jiriniki, eejatzi otsipatanakawo paamari. Eejatzi noñaakiro osheki iraantsi. Otaagaantaka jeekayitatsirini kipatsiki, otaagaantaka inchatopaeni; taaperotaka roori inchashi, thonkanaka maawaeni.

⁸ Roojatzi itziwootaki apitetapaentsiri onampirentsi, tzihi, tzihi, tzihi; roojatzi noñaantakawori oshiyawori antawo tonkaari, tagaenchari: rookaetakiro inkaareki, thapok. Opeyagaantaka inkaare iraantsi. ⁹ Ikamagaantanaki jeekatsiri inkaareki, eejatzi othonkagaantanaka antawo pitotsipaeni.

¹⁰ Roojatzi itziwootantanaka *tres*-tapaentsiri, tzihi, tzihi, tzihi; roojatzi noñaantawakari oshiyariri antari ompokiro ipariyanaki, amorekanaki, moreriririri. Ipariyapaaki iñaaki eejatzi iña. ¹¹ Opeyagaantaka okepishaatanaki rootaki iitanteetariri kimitawitariri ompokiro: owaero Kepishiri. Ikamaeyanakini osheki atziri ireeyawitakaworini iña.

¹² Roojatzi itziwootantanaka *cuatro*-tapaentsiri, tzihi, tzihi, tzihi; roojatzi itsiwakagaantayitanakini itsimankantanaka oorya eejatzi kashiri. Eejatzi itsiwakagaantayitanakini riraga ompokiro paeni. Tema tee ikoñeetyaaperotanee kitejiriki eejatzi tsiteniriki. ¹³ Ari naminanee eejatzi, noñaakiri antari pakitha rewotaka jenoki. Eejatzi nokemakiri, itacheronkawaantetaki iñaawaetzi, ikantzi:

—¡Ashironkaamatsitemiini! Osheki rashironkaaperoeyanakyaaani kameetha jeekatsiri paeni kipatsiki. Rooteentsi itziwooteeyeni riraga paashinipaeni ronampiri Tajorentsi, kaatatsiri 3, roojatzi rashironkaantaperoeyanakyaaani maawaeni atziripaeni.

9

Itziwootzi impaetapaentsiri 3

¹ Ari itziwootaki paashini ronampiri Tajorentsi, riraga apawakoonitapaentsiri, tzihi, tzihi, tzihi. Roojatzi noñaantakariri ronampiri Tajorentsi ipoñaanaka jenoki, ipokapaaki kipatsiki. Ipaetakiri iyaawiryaaantyaawori omoo jatatsiri inthomaenta kameetha, tee añiuro tsika okaatapaaki, ² roojatzi jantoo. Roojatzi riyawiryaaantapaakawo,

itaaparyaapaakiro, iyowoenkatapaaki osheki owacharite. Iyaataki jenoki roojatzi otzikaantapaakari oorya janta jenoki roojatzi otsitenitantanaka. ³ Eejatzi noñaakiri kimitariri tsitsiri, ikinantapaakawo kachaari, ithotyaapaakiro kipatsi, imatakaakiri Tajorentsi ikentantzi, kimitaka kitoniro. ⁴ Ikantziri ronampiri Tajorentsi:

—Eero powaaneentawo inchashipaeni, eejatzi inchatopaeni. Omaanta riraga kaari ojataakoeyacharini ipankakira ari pimateri pikenteri. ⁵ Nokowaki pikemaatsitaka-gaeyarini maawaeni kaari aapatziyeeyaririni Tajorentsi, ikaate 5 kashiri, omaanta eero powamagaeyirini.

Ikenanteeyakaririni, osheki ikatsitaki, ikimitakari kitoniro ikentakiri. ⁶ Ikaatakika irika 5 kashiri ikemaatsitakari atziri ikentakiri oshiyawitariri kitoniro ari ikowaeyawitanakyaani atziripaeni ikamaeyenimi; omaanta eero imatziro ikami. Ikowaeyawitanakyaani rowamaashiteyaaniami apaniroeni, omaanta eero añaawaero ikamanitanee.

⁷ Ari naminaperotakiri oshiyariri tsitsiri: roshiyakari kawayo, ikyaakotarira joraaro raantawakaantari paashinipaeni ipashikayitakawoni kijokitatsiri, eero aawyaantari okyaantyaari ojataamentotsi eejatzi chekopi. Ramantheetakawo iitoki oshiyawori ooro. Rowaga ipoopaeni oshiyakawo apoo aari. ⁸ Iwitzi okimitakawo oeshi tsinani, eepeteesha. Raeki okimitakawo raeki manitzi, antawoparaeki. ⁹ Ichopineeki oshiyakawo kijokitatsiri, aririka raanaki, shintsi raanaki, roshiyakari tariito ipoemaenkatziranki, tog tziriririri. ¹⁰ Ishitha oshiyakawo ishitha kitoniro, eenitatsi ichee. Aririka ikentakiri atziri, osheki ikemaatsitaperotyaari, tema iroñaaka ikaate apawakooni kashiri ishineteetziri ikentakiri atziripaeni. ¹¹ Eenitatsi iwinkatharite tsitsiripaeni: rirotaki ronampiri Tajorentsi aminakaantzirori antawo omoona. Iita iñaaniki joriiyo Awaatoni; omaanta iñaaniki kireeshiyajatzi iita Aporyooni. Akantziri añaaneki aari: Thonkananeri.

¹² Aritaki ikantakari riraga jewateentsiri owashironkagaeyakiririni kipatsijatzipaeni. Omaanta tekiraata eenitatsi apite yotapaenchari.

¹³ Roojatzi itziwootantaka riraga kaatapaentsiri seis-tapaentsiri tziii, tziii, tziii; roojatzi nokemantakari paashini ñaawaetatsiri. Ari opoñaaka iñaani jaga itaapiinanta-woriki kajankapaneri, riwetsikaetziri ooro. Ojeekimotakiri ichopineekira Tajorentsi.

¹⁴ Ikantziri tziwooteentsiri:

—Piyaate janta antawokiroña eni: rowaga iitachari Eyojaraate roeyowateri riraga 4 ronampiri Tajorentsi oyaakiriri janta. Aritaki monkaatapaaka kitejiri rowamaantyaariri atziripaeni.

¹⁵ Ari riyataki, roeyowatziri ronampiripaeni, ikantziri: “Tema ikantzi Tajorentsi paerani: ‘Niyotakiro tsika okaate pithonkatagaanantyaariri atziripaeni. Niyotakiro tsika okaate omonkaatantyaari oarentsi, kashiri, kitejiri, eejatzi tsika ikaate oorya’”. Iroñaakaroña omonkaataka; rootaki powamaantyaariri. ¹⁶ Riraga ronampiri reewateeyakirini oshekiperoño joraaropaeni, ikaateeyini 200.000.000. Niyotakiro, ikantakinari.

¹⁷ Eejatzi noñeeyakirini iyawayote. Ipashikachopineetawo kijotatsiri kiraatatsiri, oshiyakawo paamari, rowaga amorekaperotatsiri. Iito kawayopaeni oshiyakawo iitopaeni manitzi. Opoñaaka ipaanteki osheki paamari, eenitatsi kachaareenkatatsiri osheki, eenitatsi amorekaperotatsiri. ¹⁸ Rooteeyakini rowamagaananteeyakaririni oshekipero atziripaeni: rowaga paamari, kachaareenkatatsiri, eejatzi jankaenkatatsiri poñaachari ipaantekipaeni kawayo. ¹⁹ Rootaki rowamaantariri kawayo atziri: ipaante eejatzi ishitha. Ro ishitha oshiyakariri maanki, eenitatsi iito, ratsikantakariri atziri.

²⁰ Ari ijeekagaantaki atziri, omaanta tee ikenkithashireeyani: tee ikoyi raapatziyari Tajorentsi. Ikantani rantapiintziro kaari kameethatatsi, ipinkathatapiinteeyirini kamaari, eejatzi ipinkathatashiteeyawoni riwetsikayitzirini: oorotayitatsirini, peraatatayitatsirini, paashini ashivotayitatsirini, mapitatsiri, inchatotayit-

sirini, maawaeni. Iitajorentsitashitayitawoni, omaanta tekatsi okantya amini, okemi, eejatzi tee anashita. ²¹ Ikantani rowamaantzi, imatsitantzi, ishirontawo kaari rayi, ikoshitzi. Tee ikenkithashiriimaeta.

10

Ronampiri Tajorentsi eejatzi Iwaperite Tajorentsi owaanini

¹ Roojatzi eekiro niyaatatzi koñaatziro noñaakiri, tema noñaakiri paashini ronampiri Tajorentsi, shintsitaperotatsiri. Ipoñaaka jenokinta, oshonkakiri menkori, eenitatsi oye iitoki jeñokiini. Ipooni oshiyakari oorya, ipori oshiyakawo paamari. ² Roerikiro Iwaperite Tajorentsi, apineeryaachari. Iitzipero raatzikaatero inkaare, omaanta roori rampate raatzikero kipatsi. ³ Ishintsitzi ikaemapaaki, ikimitakari manitzi rajootzi-ranki, joon, joon. Roojatzi itacheronkawaantetawaki ikaataki 7, kimitaka tariito. ⁴ Nokemantakariri ikimitaka itariitotanaki; rooteentsi nojankinatemi okaatzi ikantziri, omaanta nokemakiri ikantakina jenokijatzi:

—Eero pikantziri paashinipaeni okaatzi ikantzirira tariitoteentsirira, pimanakotawakiro iroñaaka.

⁵ Ari noñagaeri eejatzi ronampiri Tajorentsi, riraga aatzikirori inkaare eejatzi kipatsi: rowaankiro rakopero jenokinta, ⁶ ikantzi:

—Eenitatsi Tajorentsi añaaperotatsiri, ikantani rañi, eero ikami. Riwetsikakiro jenoki eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini; riwetsikakiro kipatsi eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini; riwetsikakiro inkaare eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini. Riyotzi rirori tee notheeya. Rooteentsi imonkaatero maawaeni okaatzi rantayitzirini. ⁷ Roojatzi itziwootee riraga ronampiri Tajorentsi, riraga *siete*-tapaentsiri. Ari okoñaatapaaki manawitachari paerani: iroka riyoteeriri Tajorentsi aapatziyaririni paerani, kimitaka ikantzitakari riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi paeraniperorofia.

⁸ Roojatzi nokemakiri eejatzi jenokijatzi kenkithatakaakinari inkaaganki. Ikantana:

—Piyaate, paawakiro Iwaperite Tajorentsi roerikiri nonampiri aatzikirori inkaare eejatzi kipatsi.

⁹ Roojatzi niyaatashitantakariri, nokantapaakiri:

—Pipenawo Iwaperite Tajorentsi.

Ikantawakina:

—Ajaatya, payero, poyaawo; aririka powakyaawo, ari pikemakiro opochaatzi, kimitaka iyaa pitsi. Omaanta ari opiyashiryamoonthatakimi.

¹⁰ Ari naawakiro nakoki, nowakawo. Nokemawakiro opochatawitapaaka. Opochaawitaka nopaanteki kimitaka iyaa pitsi, omaanta roojatzi opiyamoonthatanta-paakina. ¹¹ Roojatzi ikantakina:

—Iroñaaka eekiro piyaatatyee pikenkithatakoyiterini rowashironkaeri Tajorentsi maawaeni antapiintzirori kaari kameethatatsi. Pikamanteri maawaeni paashinipaeni atziri: inashiyitacharini ipaantepaeni, inashitachari pinkatharipaeni, kipatsipaeni, maawaeni.

11

Ikenkithatakotziri apite kenkithatakaantatsiri

¹ Roojatzi ipantakinawo Tajorentsi inchaki, oshiyawori kotzikiirontsi, roojatzi ikanantakina:

—Ajaa, iroka monkaamentotsika. Piyaate iroñaaka pimonkaatakitero Tajorentsi-panko; eejatzi pimonkaatakitero itaapiinanteetawori kajankapaneri, eejatzi piyotakiteri tsikarika ikaateeyini maawaeni pinkathateeyanarini janta. ² Omaanta eerowa pimonkaatziro janta inkokirona: ikinapiintzinta kaari yotatsiri Tajorentsi. Ikaataki

42 kashiri* ikinayitanakini paashinijatzitatsiri atziri janta nonampiki: rowaga Jerojaree. Osheki rowashironkagaeyerini jeekatsiripaeni janta tema ari ikemaatsitakaakyaari. ³ Notyaanteri apite kenkithatakotenani, nomatakaakiri ikenkithatapiinte ikaate 42 kashiri. Ikithaatakawo ontyaachari iwitzi kaawira, tema retakoshiryaakari anteyirorini kaari kameethatatsiri. Ikantapiinteeyerini atziri: “Pikenkithashireeyanakyaani. Pookaero kaari kameethatatsi pantziri, roojatzi paapatziyeeyarini Jesoshi, piyeekaeyeni kameetha”.

⁴ Ikenkithatakotzitarini paerani Jakariiyashini riraga apitetatsiri oshiyakaworika oriiwo. Eejatzi oshiyakaworika ijeekantari itamorekatheeta jeekatsiri janta Awinkathariteki. Tema rirotaki pinkathariwenteyiririni maawaeni atziri. ⁵ Eenitatsirika kowawitachari rowashironkaerimi riraga apitetatsirira, apatziro ipoñaanakya roeyowanakiro paamari ipaanteki othonkaperoyerini, otagaeyanakinini maawaeni, pokirireei. ⁶ Osheki imatakagaeyerini Tajorentsi. Ikenkithatapiinte, omaanta ikowakirika eero opariyi inkani, eero ipariyakayiro, roojatzi ikaatantyaawori ikenkithate. Eejatzi, ikowakirika, ipeyeero iña iraantsi. Eejatzi ikowakirika, rowashironkaapiinteeyerini maawaeni jeekaeyatsirini, inashitayitacharini mantsiyarentsipaeni.

⁷ Aririka imonkaatakiro ikenkithate, eejatzi ipoñaaakya omooki inthomaenta piratsitatsiri koweenkatatsiri rirori. Ikiyapaeri kenkithatatsirini, ranaakotapaeri, rowamaapaeri, shemi. ⁸ Romaryagaeyashitarini kamaeyatsirini janta Jerojareeki niyanki. Roshiyakaanantawori, osheki rantapiinteeyironi jerojareejatzi kaari kameethatatsi. Tema aritaki iken-takoetakiriri Jesoshi jaga. ⁹ Okaate 3 kitejiri romaryagaeyaani nampitsiki niyanki, roojatzi itampatsikatanteeyarini oorya eejatzi. Maawaeni atziripaeni kipatsiki ramineeyerini kamayiteentsirini, inashitayitakyaani amineeyiririni: ipoñaaayitakyaani paashinikipaeni nampitsi, inashitayitakyaani iñaanipaeni. Eero ishinetakantziri ikitateeteri. ¹⁰ Ikimoshirewenteyanakinini maawaeni jeekaeyatsirini kipatsiki ikamakira riraga apite kamanantayitawitaworini iñaani Tajorentsi: ipashitawakagaeyakawoni oetarikapaeni. Ikanteeyeni:

—Thame akimoshireeyeni. Kamaki riraga kenkithatakowitaririni Tajorentsi: eero imateero roñaashirenkae eejatzi.

¹¹ Omaanta ikaatapaaki tampatsika oorya itajonkaeri Tajorentsi, rowañagaeyerini apite, ikatziyeeyanaani. Roojatzi ithaawanteeyantanakarini maawaeni ñeeyawakiririni.

¹² Roojatzi ikemantakari Tajorentsi, ishintsitakiro ipaante ikantzi:

—Pipokae jaka jenokika.

Ari riyateeyaneeni jenokinta, rojatekantaneeyawo menkori shipakiryaaaperotatsiri; iñeeyawaerini maawaeni kijeeyawitakaririni. ¹³ Roojatzi omoyekantanaka kipatsika, otyaagaantanaki pankotsipaeni. Ikamaeyakini atziri 7.000. Osheki ithaawaeyanakini paashinipaeni jeekagaantaneentsiri roojatzi iñaaperoeyantanakarini Tajorentsi, ikan-teeyanakini:

—Tema osheki ipinkatharitzitajorentsi, itajorentsitaperotzi.

¹⁴ Omonkaatapaaka apitetapaentsiri rowashironkagaeyakirini Tajorentsi atziripaeni. Omaanta iyotapaaka apaani, rowaga tres-tapaentsiri.

Itziwootaki weyantapaakawori

¹⁵ Roojatzi itziwootantaka riraga paashini ronampiri Tajorentsi, riraga sietetapaentsiri: tzihi, tzihi, tzihi. Nokemaeyakirini jeekatsiripaeni jenokinta, ishintsimaan-takiro ipaante, ikanteeyini:

—Pikemaprote iroñaaka.

* 11:2 Iroka 42 kashiri omonkaataka 1.260 kitejiri.

Tema iroñaakaroña ipinkathariwenteyerini Awinkatharite maawaeni kipatsijatzi, ikaateri Rotyaantanewo ipinkathariwenanteeyeni, ikanteetatyeeyaani.

¹⁶ Roojatzi riraga 24 aataperoteenchari apatziro ipoñaaka iwinkatharimentoki, roojatzi rotziwerowashiteeyantakaririni Tajorentsi: osheki ipinkathateeyakirini.

¹⁷ Romampaawenteeyakarini, ikantzi:

—Nopaasonkitemi Nowinkatharite, eerokapero Tajorentsiperotatsiri: osheki pishintsitaki, osheki pipinkatharitaki.

Tee pipaashinitzi, pikantani pitajorentsitaki.

Eejatzi pipinkatharitaperotaki, iroñaaka pipinkathariwenteyerini maawaeni atziri; eero pookaero, roojatzi pikantyaani.

Rootaki nopaasonkitanteeyimirini.

¹⁸ Ikijeeyawitakimini atziripaeni maawaeni kipatsi, omaanta iroñaakaroña monkaataka pipiyateeyantyaarini.

Pipiriinteeyeerini kamaeyawiteencharini, maawaeni pikantakotantyaarini:

pipineeyerini maawaeni antzimirori pikowakagaeyakiririni, maawaeni kamanantay-itzirorini piñaani, aapatziyeeyimirini, maawaeni.

Pipinkathateeyerini, pinkatharitawitacharini kipatsiki, kaari pinkatharitawitachani, maawaeni.

Kameetha pijeekakagaeyerini pinampiki.

Omaantakya riraga kijeeyawitakimirini, kaari kameethateeyatsini, powashironka-gaeyerini, pookaeyerini rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁹ Roojatzi ashitryaantanaka ipanko ijeekantari Tajorentsi janta jenokinta, noñaakiro inthomaenta oshiyawitawori tsiwoo, rowaga ojeekantari rojankinari Tajorentsi inthomaenta paerani. Tema ikashiyakaakariri irira ikenkithatakagaeyerini joriiyopaeni jaga. Eejatzi noñaakiro aamorenki, morek, morek; eejatzi ishintsitzi tariito, tyaaag, tyaaag, eejatzi omoyekanaka kipatsi, moye, moye; eejatzi opariyaperotaki osheki jiriniki, chekiriririri.

12

Tsinani eejatzi maankitatsiri

¹ Roojatzi koñaatziro noñaaperotakiro paashini. Noñaakiro apaani tsinani, kimitaka okithaatakawo oethaari oshipakiryaaaki kimitaka oorya, aatzikakiri kashiri oetziki eejatzi amantheetakotakari 12 ompokiro oetoki. Tema notsikanatakawo noñiuro.

² Omotzitaki, rooteentsi otzimakote, atsikamoonthatakiro, okaemawaetaki:

—¡Akayawee! ¡Akayawee, nokamaatyeeewee!

³ Romapokashitapaaka jenoki, ipokapaaki iwinkatharite kamaaripaeni roshiya-paakari antari maanki, kityonkamanthari. Okaatzi iito 7, eejatzi ichee 10. Ramantheetayitakani iitokipaeni. ⁴ Inoshikagaanantakarini ishitha osheki ompokiropaeni; ari rookapirothatziitakotakiri kipatsiki. Ikatziyapaaka janta ojeekakira tsinani, roy-aawentapaakawo otzimeri otomi, rowantawakyaariri. ⁵ Roojatzi okoñaatantakarini otomi, riraga pinkathariwentaperoyeririni maawaeni atziri; tekatsi piyathatyaarini iinja. Omaanta eentsitera raapithatanakiro Tajorentsi raanakiri jenokinta, ijeekakapaakiri iwinkatharimentoki. ⁶ Oshiyanaaka tsinani janta okaankiityeenta tekatsinta atziri ipanko riwetsikakinironta Tajorentsi ojeekantyaari. Ari roejeekawakiro kameetha janta, okaatzi 42 kashiri.

Ikoshekawakaeyakani jenokijatzi janta jenokinta

⁷ Eekiro niyaatzi koñaatziro noñaaperotakiro. Noñaakiri ikoshekawakagaeyani janta jenokinta. Riraga Miyiiri, ikaateeyakirini paashinipaeni ronampiri Tajorentsi, ikoshekaeyakarini riraga Jatanaashi oshiyawentariri maanki eejatzi iyamaaritepaeni

rirori; ikoshekawakagaeyakani. ⁸ Omaanta riraga maanki tee rotsinampaeri ronampiripaeni Tajorentsi. Rootaki iroñaaka roemishitowantaariri jenokinta maanki eejatzi ikaateeyinira, iroñaaka Tajorentsi tee ikowaeyirini ipiyimoteeyaarini jenokinta riraga Jatanaashi eejatzi iyamaaritepaeni ijeekantyaari. ⁹ Kyaaryo, rookaperoeyakirini riraga maanki iiteetziri Jatanaashi jaka kipatsiki, eejatzi maawaeni iyamaaritepaeni ikaatzi akakotayitawitaririni. Riraga maanki rirotaki amatawitakirori Eewa paerani. Rirotaki iwinkatharite kamaaripaeni. Osheki ramatawitapiinteeyakirini atziripaeni roojatzi iroñaaka.

¹⁰ Roojatzi nokemantakari jenokijatzi, tacheronkawaanteri ipaante, ikantzi:

“Iroñaaka rowawijaakotaperoeyakirini Tajorentsi neentsiteteeyakarini, itajonkakowenteeyakirini, ipinkathariwenteeyakirini; eejatzi Itomi riraga Rotyaantanewo ipinkathariwenteeyakirini. Kameethataki.

Ikantani paerani ithawetakoeyakirini Jatanaashi, riraga maawaeni kemijantzinkari-paeni, ikowapiintawitaka rowashironkagaeyerinimi, rootaki ikantani ithawetkotantariri kitejiriki, tsiteniriki janta Tajorentsi. Iroñaakakya eero imateero Jatanaashi eejatzi.

¹¹ Irirapaeni raapatziyeeyarini Jesoshi ikamawenteeyakironi kaari kameethatatsi rantakiri, rootaki imatantakawori raakowentawakiri tema ipinawentakiro Jesoshi riraa okaatzi rantakiri rowawijaakotanteeri. Tema roñaagakiri royaaperotziri Rowishate Tajorentsi. Tee ishiyapithatari atziri kowatsiri rowamayerimi: tema royaaperotakiri rirori.

¹² Iroñaaka akimoshireeyakini aakapaeni maawaeni jeekatsiripaeni jaka jenokinta; akantyaani akimoshireperoeyanakini. Omaanta ashironkaamatsitemiini kipatsi eejatzi inkaare. Tema ijeekanaki Jatanaashi eejatzi iyamaarite jaga jaawikira iroñaaka. Rashironkaaperoeyanakyaaeni maawaeni kipatsijatzi. Osheki ikijaperota Jatanaashi, riyotzi eero ojamanitzi ijeeki kipatsiki, osheki rowashironkagaeyanakyaaeni jeekatsiripaeni jaga”.

Riraga maanki ikijakiro tsinani

¹³ Ari rowariyeetakiri riraga maanki Jatanaashitatsiri kipatsiki jaka, osheki iki-japaakiro tsinani koñaatakiriri otomi. ¹⁴ Omaanta itajonkakiro Tajorentsi otzimantakari oshiwanki apite, okimitakawo ishiwanki antari pakitha. Roojatzi aapithatanakiri iwinkatharite kamaaripaeni, iyaataki inteena tekatsinta atziri ipanko, riwetsikakaantakironta Tajorentsi. Ari janta retakoetawakawo ipaetakiro owanawo, ikaataki 42 kashiri ojeekaki janta. Tee imateero riraga Jatanaashi riyaaashiteero janta.

¹⁵ Roojatzi riraga maanki Jatanaashitatsiri osheki roemishitowaatakiro iña ipaantekira. Ikowawita roonkakayaawomi kipatsi opiinkantyaarimi tsinani. Ikowawita ithonkaeyeronimi. ¹⁶ Omaanta ramitakotakiro ronampiri Tajorentsi, tema rirotaki ashitaryaakinirori kipatsi okyaagantaneeyaari maawaeni iña kipatsiki. ¹⁷ Eekiro riyaaatzi ikijanakiro tsinani. Tee imatziro roori, rootaki riyaaashitantariri paashini-paeni eentsitepaeni: maawaeni riraga antziniriri Tajorentsi ikaminaakiriri, rowaga riyotaakiriri Jesoshi; tema ikowawita riraga Jatanaashi ithonkaeyerinimi riroripaeni.

¹⁸ Roojatzi noñaakiri riraga Jatanaashi ikatziyapaaka ocheraaki inkaare antawo royeeri pokatsini.

13

Koweenkatatsiri riyoyi antawoki inkaare

¹ Roojatzi nokatziyaka naaka Jowa impanekiki, janta othapyaaki antawo inkaare. Eekiro niyaatzi koñaatziro noñaakiri. Tema noñaakiri piratsitatsiri koweenkatatsiri riyowapaakira inkaarekira. Eenitatsi ichee okaatzi 10, eejatzi eenitatsi iitopaeni okaatzi 7.

Jaga icheekipaenira ramantheetakawo amantheerentsi, kimitawori rashi eewawenan-tatsiri. Eejatzi rojankinatakotaka iwaero iitokipaeni; omaanta tee okameethatzi, tema itheenkakiri Tajorentsi: iitawaetashitaka kimitaka rirotaki inashitzinkari tajorentsi. ² Ari roshiyapaakari manitzi. Omaanta iitzi oshiyakawo iitzi maeni; eejatzi ipaante oshiyakariri ipaante chaanari. Ikantawakiri maanki:

—Iroñaaka nokowaki nomatakayemi, pikimitantenari: osheki pimatayitakironi, osheki pipinkatharitanaki, osheki pikantakaantayiterini paashinipaeni.

³ Amashitaperowitaka kameetha iitoki apaani, naamaashitaka roowiteencha owamayerimi amashitakiriri. Rotsikanateeyanakarini maawaeni kipatsijatzi, ikanteeyini:

—¿Iitakakya kaari ikamanta? Ooo, paminerotya iito, ¿iitakakya kaari owamaantari?

Kyaaryo, etsiyatakotee, rootaki rotsikanateeyantaperotanakaririni riroripaeni eejatzi ipinkathatanakiri, royaatanakiri.

⁴ Roojatzi ipinkathateeyakirini maanki, ikanteeyini:

—Piñaakiri, osheki imatakaakiri koweenkatatsiri.

Eejatzi ipinkathateeyakirini koweenkatatsiri, ikanteeyini:

—Piñaakiri, osheki ishintsinka, tekatsi materini ipiyatyaari.

⁵ Roojatzi riraga maanki ikantziri koweenkatatsiri:

—Iroñaaka pikijanakiri Tajorentsi pipinkatharitaperotanaki.

Ari osheki rajagaaperotaka, osheki ikantzimatakiri Tajorentsi. Omaanta eero iñaashintsiziri irira inta ishinetakiri ikantzimatakiri 42 kashiri. ⁶ Ari ikantzimatakiri rirori, ikantzimatakiro inampi, eejatzi ikantzimateeyakirini jeekatsiripaeni janta.

⁷ Eejatzi ikantakiri maanki:

—Pikijeeyerini maawaeni aapatziyeeyaririni Tajorentsi, powashironkagaeyerini. Eejatzi pipinkathariwenteeyerini jeekatsiripaeni kipatsikipaeni, paashinitayitzirorini ipaantepaeni.

⁸ Aritaki ipinkathateeyerini maawaeni atziripaeni. Apatzirokya riraga aapatziyariri Jesoshi, eero ipinkathatziri. Aritaki, tekirani riwetsikironi kipatsi, riyotzitarini Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyaririni. Aritaki rojankinatakironi iwaeropaeni iñaanamentoki rashi Jesoshi iiteetziri eejatzi Rowishate Tajorentsi tema riyotzitaryitakarini irira kamawenteeyeririni atziripaeni. ⁹ Powakempitaperotawakyaawo iroñaaka iroka nokanteeyakimirini. ¹⁰ Ikantzi Jesoshi:

—Aapatziyanaripaeni, omawitya rooteentsi pikemaatsiperotatya osheki, pishintsishiretaki apaniroeni, eekiro piyaatantatyaari poyaataperotena naaka. Aririka ragaetemi eejatzi romonkyagaetemi: omonkyagamentotsiki, eekiro piyaatatyee pishintsishiretaki eeroka apaniroeni. Ikowakirika rowamaemi, eekiro piyaatatyee pishintsishiretaki. ¡Naminakowentemi!

Paashini koweenkatatsiri riyowapaaki kipatsiki

¹¹ Roojatzi noñaakiri paashini piratsitatsiri koweenkatatsiri, ipoñaaka rirori kipatsiki inthomaenta. Ikimitawitakari owisha, eenitatsi ichee owaanini apite; ikoweenkatzi iñaawaetzi kimitaka riraga maanki Jatanaashitatsiri. ¹² Osheki ipinkatharitaki, ikim-itakari paashini koweenkatatsiri, riraga amashiwitachari iitoki. Iitziri irira riraga apitetapaentsiri amitakotantaniri. Eejatzi ikanteeyirini maawaeni jeekatsiripaeni:

—Pipinkatheeyerinira riraga amashiwitachari iitoki.

Ari ipinkathateeyawakirini. ¹³ Osheki itajonkantayitakini riraga apitetapaentsiri. Imatayitakironi kaari iñaapiinteeyini asheninkapaeni. Iñeeyakirini atziri rowariyakiro paamari: opoñaaka jenokinta, roojatzi kipatsiki. ¹⁴ Osheki imatayitakironi, rootaki ramatawiteeyantakaririni osheki atziri, ikimitakaantakiri rirotaki itajorentsite. Aririka itsipatakari riraga jewatziriri, osheki imatayitakironi. Eejatzi ikanteeyakirini atziri:

—Ajaatya, poshiyakaawenteeyenarini irika jewatakinari, irika ithatyaagaetaw-
itakari apaani iitoki. Thatzik. ¡Paminateeteri! Tee ikamateetzi. Ichekawiitakarira
pirotee.

¹⁵ Ari ikemijantaperoeyakirini, riwetsikaeyakironi oshiyakaantsi. Okimitaka
imatakaakiri Jatanaashi itajonkakiro, añaatkari, eejatzi oñaawaetantakari. Roojatzi
ikanteeyakirini atziripaeni:

—Pipinkatheeyeroni iroka awetsikaeyakirini: rootaki atajorentsise.

Ari ipinkatheeyawitakawoni. Omaantakya maawaeni kaari pinkathatzirori, rowa-
maakaanteeyakirini. ¹⁶ Eejatzi rojataakotakaantakiri atziripaeni, maawaeni. Ro-
jataakoeyakani rakoperoki, rooma aririka ipankaki, maawaeni: pinkathariteey-
atsirini, kaari pinkatharitatsiripaeni, ashaaganteeyacharini, kaari ashaaganteey-
achani; riraga ramananteetziri eejatzi riraga kaari ramananteetzi: rojataakoeyakani
maawaeni. ¹⁷ Ro rojataakoeyakiririni iwaero koweenkatatsiri, aamaashitya paashini-
paeni rojataakoeyakirini inoomerote. Ikanteeyirini:

—Eerorika rojataakoeyani atziripaeni, eero noshinetziri ramanantayiteni oetarika-
paeni eejatzi eero noshinetziri ipimantayiteni oetarikapaeni.

¹⁸ Noyemijantzinkaritepaeni, okameethatzi iroñaaka pikenkithashiryakotero in-
oomerote koweenkatatsiri. Rootaki inoomerote atziri, tema okaataki 666. Eerokarika
yotzinkari, ari piyotakiro oetarika oshiyakaawentachari.

14

Jowa iñaakiri Rowishate Tajorentsi eejatzi omampaawaetawenteeyaririni

¹ Eekiro niyaatatzi koñaatziro noñaakiri, tema noñaakiri riraga Jesoshi iiteetziri
Rowishate Tajorentsi, ikatziyaka owinteniityeera ichopineekira Tajorentsi iitachari
Shiyoo: ojeekaki Shiyoo Jerojareeki. Ikaateeyakirini maawaeni aapatziyeeyaririni,
ojataakotacharipaeni ipankaki iwaerokira Rowishate eejatzi Iriri. Ikaateeyakini
144.000. ² Roojatzi nokemaeyirini eejatzi jenokijatzi, ishintsitzi ipaante; ikimi-
takawo antaworoña opareenkaari, eejatzi antawo ookathata. Riroteeyakini piy-
ompiteeyirorini omampaakayaawori oshiyawori piyompirentsi. ³ Eenitatsi janta
Tajorentsiki, janta ijeekinta aataperoteencharipaeni eejatzi riraga 4 ronampiri omam-
paawaetapiintachari. Roojatzi romampaawaeteeyantanakawoni mampaantsi owaki-
rari; okameetheenkataki, omaanta tekatsi paashini materoni riyotero mampaantsi:
apaniroeni riraga kaateentsiri 144.000 atziri owawijaakoeyeencharini. ⁴ Irikapaeni
tee ranteeyironi kaari kameethatatsi. Tema ikempoyaaka ikiteshoretzi, tema tee
ishirontawo tsinani kaari rayi; inta ikantani royaateeyakirini Rowishate, tsikarika
riyaatayitakini. Apatziro ipinkathateeyakirini Tajorentsi eejatzi Rowishate. ⁵ Tee
itheeyeyani, eejatzi ikameethateeyakini, tee ranteeyeeroni kaari kameethatatsi.

Rooteentsi rowashironkaeyerini Tajorentsi kaari aapatziyari

⁶ Roojatzi noñaakiri paashini ronampiri Tajorentsi, raayitanakini jeñokiinira.
Ikenkithatakagaeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki, tsikarika ojeekayitzini
inampipaeni, eejatzi tsikarika okantayitarini ipaantepaeni. Ikamanteeyakirini tsika
ikantyaari Tajorentsi rowawijaakoeyanteeyaaririni. Rootaki ikantapiinteeyiririni
Tajorentsi maawaeni atziri paerani, tee ipaashinitziro. ⁷ Itacheronkawaantetzi ikantzi:

—Pipinkatheeyerini Tajorentsi, pikanteeyerini pisheninka: “Ikameethataki
Tajorentsi”. Pamine, rootzimateentsi omonkaatakya rowashironkaeyerini maawaeni
kaari aapatziyeeyaririni Tajorentsi. Pipinkathataperoeyerini: tema rirotaki
wetsikirori jenoki eejatzi kipatsi, inkaarepaeni eejatzi ñaatenipaeni, maawaeni.

⁸ Royaatanakiri paashini ronampiri Tajorentsi, ikantzi rirori:

—Paerani riraga jeekawitacharini Wawirooniyaki rantakaapiinteeyakirini paashini-paeni atziri kaari kameethatatsi, omaanta rootzimateentsi ithonkimaeyerini Tajorentsi wawirooniyajatz. Eero imatakagaeyerini eejatzi oetarikapaeni.

⁹ Roojatzi royaateeri paashini ronampiri Tajorentsi eejatzi: riraga *tres-tapaentsiri*. Itacheronkawaantetapaakiri, ikantapaakiri rirori:

—Kyaaryoowa, pipinkathatzirikari riraga koweenkatatsiri, eejatzi rowaga oshiyakaantsi. Eejatzi pishinetarikari rojataakotemi pipankaki, eerorika pakoki. ¹⁰ Aririka pipinkathateri koweenkatatsiri eejatzi pishinetyaaririka rojataakotemi, ari ikijakimi Tajorentsi; ikijaperotemi, eero ikamintheemaetzimi. Pikemaatsitaperotakyaawo paamari otsipatakyaawo opane shimashiretatsiri tema rootaki tacheronkaetyaaperotatsiri. Tema iñeeyemini maawaeni ronampiri Tajorentsi, riraga kameethaperotatsiri, eejatzi riraga Rowishate rirori. ¹¹ Pikanteetatyeyaani pikemaatsityaawo paamari; eero otsiwakanitzi, okantatyeyaani eekiro okachaa-reenkatanakitye: kitejiriki, tsiteniriki, eero othonkanita. Aritaki ikemaatsiteeyawoni maawaeni pinkathatziriri koweenkatatsiri eejatzi oshiyakaantsi, eejatzi maawaeni ojataakoeyaworini iwaero. ¹² Rootaki riraga reentsitepaeni Tajorentsi okameethatzi eentsikiroeni royaawentya imatantawori ikemijantaperotziri okaatzi ikaminaakiriri Tajorentsi eejatzi ikyaaryoowenantaawori royaatantyaariri Jesoshi.

¹³ Roojatzi nokemakiro eejatzi Ishire Tajorentsi janta jenokinta, okantakina:

—Eenitatsi iroka pojankinateri: “Ikimoshiretakayeri Tajorentsi maawaeni kamatsiripaeni, raapatziyakaririka Iwinkatharite, roojatzi ikamantakya. Kyaaryo, ikimoshiryaakaaperotyaaari Tajorentsi, tema riyotziro maawaeni ranteeyakinirini kipatsiki. Iroñaaka ijeekakagaeyakirini kameetha, imakoryaakaaperoyeerini. Eejatzi ipinateri Tajorentsi tema ikyaaryoowentziniri rantziniri irira ikowakaakiriri roojatzi ikamantakya”.

Noñaakiri ronampiri Tajorentsi rowamaatziiri atziri

¹⁴ Roojatzi eekiro niyaatatzi koñaatziro noñaakiri, tema noñaakiro menkori, okitamamawotaperotaki. Eejatzi noñaakiri kimitakariri atziri, ijeekaki menkoriki. Ramantheetakawo wetsikachari ooro. Eejatzi roerikakiro oshiyawitawori jawiri tzipiro, othoyempitaperotaki, ithatzinkakotantyaawori raroosote jampateentsirira. ¹⁵ Roojatzi noñaakiri paashini ronampiri Tajorentsi, ipoñaaka Tajorentsipankoki. Itacheronkawaantetzi ikaemakotakiri riraga jeekatsiri menkoriki:

—Ikantzi Tajorentsi: “Monkaataka iroñaaka: poshiyakaantakiro pithatzinkakotero pankirentsi, ari pikantakiri iroñaaka powamaeri maawaeni kaari kameethatatsi jeekatsirika kipatsiki”.

¹⁶ Riraga jeekawiteencharira menkoriki, ari ithatzinkakotakiro, thatzik, tema rowamagaeri maawaeni kaari kameethatatsiri.

¹⁷ Roojatzi ipoñaantanaka paashini ronampiri Tajorentsipankoki janta jenokinta. Eejatzi ramaki rirori oshiyawitawori jawiri tzipiro. ¹⁸ Eejatzi ipoñaaka paashini ronampiri Tajorentsipankoki, tema rirotaki aminawentzirori paamari janta itaapiintzirona kajankapaneri. Itacheronkawaantetzi ikaemakotakiri isheninka oerikirori ijawirite:

—Pimonkaatakayaawo jaawiki eejatzi eeroka, powamayeri atziripaeni kaari kameethatatsi kimitaka pipejirowanki otha oowa irakaanto.

¹⁹ Roojatzi kimitaka ipejantawori maawaeni oowapaeni janta kipatsiki, riraga ronampiri imonkaatakayaawo maawaeni kipatsi rowamaantyaariri atziripaeni kaari kameethatatsi. Intsipaeete ipejeeyerini. Roojatzi ipiyoteeyantakyaarini raatzikatziikaantyaariri. Kimitaka iroka ari okanta rowamaantyaariri Tajorentsi riraga kaari kameethatatsiri. Tema iroñaaka yomaatapaaka rowashironkaantyaariri Tajorentsi riroripaeni. ²⁰ Ari raatzikatziikaateri janta owantsiki, tee ojeeki nampitsikira. Ari opoñaanakya osheki iraantsi raatzikatziikaakirira, oonkanakya kipatsiki;

jenokyaatanaki, areetakawo ipaanteki kawayo. Othotyaanakiro iraantsi 300 kiroometero ojanthatzi.

15

Tajorentsi rotyaantakiri 7 ronampiri rowashironkagaeyerini atziri

¹ Roojatzi koñaatziro noñaaperotakiro paashini: tema noñaakiro janta jenokinta paashini awijatsini iinja, kaari añaapiintzi. Roñaagakinawo Tajorentsi maawaeni iroka ayotantyaari tsika okantyaari iinja. Osheki nokenkithashiryakiro, osheki notsikanatawakawo. Noñaakiri 7 ronampiri Tajorentsi, owashironkagaeyeroteririni atziri. Riroteeyakini weyeeroni maawaeni owashironkayeririni atziri; omonkaatapaakya ikijanakya Tajorentsi.

² Noñaakiro eejatzi inkaare koñaaganto, oshipakiryakiro oshiyakawo otsipatawo paamari. Noñeeyakirini janta ikatziyeeyakani kaari pinkatheeyirini riraga koweenkatatsiri, eenitatsi eejatzi roshiyakaantawo rirori; riroteeyakini maawaeni kaari ojataakotacha iwaero eejatzi inoomerote. Ari roerikaeyakironi kimitawitawori iwiwompiriki ipashitakariri Tajorentsi.

³ Romampaawaeteeyakawoni kimitawitawori romampaani Moeseeshi, riraga antawaetziniririni Tajorentsi paerani. Tema romampaawenteeyakarini riraga Rowishate Tajorentsi. Iroka okantzi mampaantsi:

“Nowinkatharite, tema eeroka Tajorentsi, osheki pimatayitakironi.

Osheki pitajonkantayitakini, notsikanatakawo pantayitakirini.

Okameethaperotayitakini pantayitakirini, tee pamatawitantzi.

Kyaaryo, pipinkathariwenteeyakirini jeekatsiripaeni maawaeni nampitsikipaeni, pikantani. Eejatzi maawaeni pantzi okameethatzi.

⁴ Tema, Nowinkatharite, okameethatzi nopinkathateeyemini naakapaeni maawaeni jeekatsiripaeni tsikarika.

Okameethatzi nokamanteeyerini atziri: ‘Kameethari Tajorentsi’; tema kyaaryo, pikameethataki.

Ipoñeeyanakyaaeni atziri maawaeni nampitsikipaeni ipinkathateeyantemirini.

Tema riyoteeyanakini okameethataki panteeyakirini”.

⁵ Roojatzi naminanee eejatzi, noñaakiro ashitaryaana ipankomawo Tajorentsi, irona jeekatsirinta jenokinta. Noñaaperotakiro janta inthomaeperokinta ijeekinta rirori.

⁶ Riyowanee Tajorentsi pankoki riraga 7 ronampiri, riraga owashironkagaeyeroteririni atziri. Ikithaateeyakawoni kithaarentsi okitamaamawotaperotaki.

Ichopineeki eenitatsi oshiyawori ishirikathakitari, riwetsikaetziro ooro. Tema riyoy-aakiri riraga Tajorentsi riroripaeni rowashironkaeri atziripaeni.

⁷ Eejatzi eenitatsi apaani ronampiri omampaawaetapiintachari ipakoeyawakirini paashini ronampiri-paeni apanipaeni pajo. Iyeekitaki pajokipaeni owaa, owashironkaantyaariri atziri.

Oshiyakaawentakiri ikijeri Tajorentsi iinja theenkaeyiririni. Tema ikantatyaani rañi rirori, eero ikamanitee.

⁸ Kachaarenkatanaki Tajorentsi panko inthomaenta, ikan-takaakawo ipinkatharitzira eejatzi itajorenka. Tekatsi ikanteetero ikyagaeyeroni, roojatzi imonkaatantyaawori ronampiri ikantakiriri Tajorentsi.

16

Tsika okantari tzimatsiri pajoki

¹ Roojatzi nokemakiro Ishire Tajorentsi iñaawaetaki janta ipankoki Tajorentsi. Itacheronkawaantetzi ikantziri riraga 7 ronampiri:

—Iroñaakaroña piyaateeyeni pijakotero kipatsiki rowaga 7 pajokitzirira, rootaki oshiyakawori ikijaka Tajorentsi.

² Roojatzi riyaatantaka riraga jewatatsiri ronampiri. Ijakotakiro kipatsiki owaa, roojatzi ijoeteeyantanakani maawaeni ojataakoeyaworini iwaero koweenkatatsiri, eejatzi

maawaeni pinkathatzirori oshiyakaantsi. O, osheki ijoetayitanakini; opathayitanakini, ishitziyitanakini.

³ Roojatzi riyataki apitetapaentsiri ronampiri, ijakotziro owaa janta antawokiroña inkaarepaeni. Opeyanaka, okimitakawo riraani kamaentsirini. Ikamaeyakini jeekaeyawitacharini inkaareki: shimapaeni, omanipaeni, koshoshikopaeni, maawaeni.

⁴ Roojatzi riyataki *tres*-tapaentsiri ronampiri Tajorentsi, ijakotziro pajokira janta enikipaeni eejatzi ñaatenikipaeni. Opeyeeyanakani iraantsi. ⁵ Roojatzi ikantziri ronampiri Tajorentsi riraga jewawentzirori iña:

—Tajorentsi, osheki pikameethataki; pikantani piyeeki: paerani, roojatzi iroñaaka. Okameethataki powashironkagaeyerini maawaeni irintapaeni, iñaashiteetyaawoota; ⁶ tema riroteeyakini owamagaeyiririni aapatziyeeyimirini eejatzi kamanantayitzirorini piñaani. Iroñaaka pipiyatakowentaari, powamagaeyakirini. Iñaashitawo rirori, tema riyoteeyakini rirotaki owamaantatsiri.

⁷ Eejatzi iyeeki paashini janta itaapiintzirona kajankapaneri. Ikantzi rirori:

—Kyaaryo, Nowinkatharite, eeroka Tajorentsi matayitzirorini maawaeni. Tema okameethataki powashironkagaeyerini, ikemawakiroota: piyotakiro powashironkaawentziriri.

⁸ Roojatzi riyataki paashini ronampiri eejatzi, riraga *cuatro*-tapaentsiri. Ijakotziro pajokitziro janta ooryaaki, imatantakariri itagaeyakirini atziripaeni. ⁹ Ari itagaeyakirini, roojatzi ikijatheeyantakaririni Tajorentsi: riraga otyaantziriri owashironkagaeyiririni. Tee ikenkithashireeyani. Tee ikowaeyini rookaero kaari kameethatatsi rantayitzirini, eejatzi tee ikowaeyini ipinkatheeyerini Tajorentsi.

¹⁰ Roojatzi riraga apawakoonitapaentsiri ronampiri, ijakotziro pajokitziro janta iwinkatharimentoki koweenkatatsiri. Roojatzi otsitenitananaka janta ipinkatharitzinta. Osheki oshinkotakiri atziri, tema osheki ikenkithashiryapiinteeyanakirini, roojatzi ratsikanenetantanaka. ¹¹ Eekiro riyaatatye ikijathateeyakirini Tajorentsi, ikijawentawo ijoepaeni eejatzi maawaeni ikemaatsitayitakarini. Osheki ikantzimatakiri. Omaanta tee ikenkithashiryani, tee ikowaeyini rookaero kaari kameethatatsi ranteeyakirini.

¹² Roojatzi riraga paashini ronampiri riraga *seis*-tapaentsiri ijakotziro iwajonekira janta antawokiroña eni oetachari Eyojaraate, roojatzi opiryaataperotantanaka. Iroñaaka tekatsi otzikaawakirini riraga pinkatharipaeni jewateeyiririni maawaeni ijoraarotepaeni. Ipoñeeyanakyaani janta ikinapaenta oorya. Tema riyotzi Tajorentsi ikowaki riraga jewawenantatsiripaeni nampitsikipaeni janta ikowaki ipoke ranantawakaantyaari joraaro rirori rootaki rowiryaatantakawori enini rawijantanakyaari kameetha. ¹³ Roojatzi noñaakiri eejatzi riraga maanki, riraga koweenkatatsiri, eejatzi riraga amatawitantatsiri; tema irira ipoñeeyakani ipaantekipaeni 3 kamaari, roshiyapaakari pirinto. ¹⁴ Kyaaryo, ikamaaritaperotaki; itajonkantajeempiyaawitaka, imatayitakirini kaari añaapiinteeyini. Riyatashiteeyirini maawaeni pinkatharipaeni maawaeni kipatsi, rajaryagaeyakarini:

—Thame atsipatawakagaeyani, amitakotawakagaeyeeyaani omanateeyerini maawaeni oyaateeyiririni Tajorentsi, athonkaeyerini maawaeni.

Aririka ipokapae irira, riraga matzirori maawaeni, romanatawakagaeyeeyaani riroripaeni. Ikemakoeyerini maawaeni atziripaeni rantayitapaakirini Tajorentsi.

¹⁵ Ikantapaaki:

—Pamine, nokimitaka koshitantatsiri romapokiri rirori, eejatzi naari, nomapokaeya-paakimini. Tee piyoteeyini tsikarika okaate nopokanteeyaari. Nokimoshiretakagaeyerini maawaeni aamagaeyanarini, kimitaka ijaakitakitziri irirapaeni. Nokowaki

ikameethateeyanakini, eero rantapiintziro kaari kameethatatsi. Ikimitakaantya ikithaata kameetha, tekatsi ñaamerikiterini eero ipashiwenanta.

¹⁶ Omaanta riraga kamaaripaeni ipiyoteeyakirini riraga maawaeni jewawenantatsiri eejatzi ijoraarotepaeni janta owinteniityeenta ikantziro ipaanteki joriyo Arimakeroni.

¹⁷ Roojatzi riraga ronampiri *seis-tapaentsiri*: riraga kaatapaentsiri ijakotziro iwa-jonekira janta tampaaki, roojatzi nokemantakari jeekatsiri janta Tajorentsipankoki, jeekatsiri iwinkatharimentoki. Itacheronkawaantetaki, ikantaki:

—Monkaatapaaka, aritapaaki.

¹⁸ Roojatzi osheki aamorenki, morek, morek; roojatzi itonkantanaka tariito, toog, toog, tereei, tziiririri. Eejatzi antawo omoyekaka kipatsi. Tee añiitapiintawo kimityaawoni iroka, paeraninki roojatzi iroñaaka. Antawo omoyekaka: moye, moye, moye. ¹⁹ Roojatzi okotaantanaka nampitsikipaeni eejatzi maawaeni pankotsipaeni oparyaantanaka janta Wawirooniyaki, eejatzi maawaeni paashinipaeniki nampitsi, othonkaeyakani maawaeni, kaatapaaki. Ikenkithashiryaakiro Tajorentsi maawaeni ranteeyakinirini wawirooniyajatzi, rootaki ikijaperoeyantakaririni, rowashironkaaperoeyakirini. ²⁰ Opeyeeyanakani maawaeni othampishaapaeni; eejatzi otzishipaeni, opeyeeyanakani, peyaka. ²¹ Ajaatya eejatzi opariyaki jiriniki, omaanta antawopero ini. Okaatzi otenataki 45 kiiro: tenaperotaki. Opoñaaka jenokinta, opariyaki atziriki, osheki othonkaeyakirini. Osheki ithaawanteeyakawoni rirori, roojatzi ikijathateeyantakaririni Tajorentsi.

17

Jowa iñaakiro antawo nampitsi Wawirooniya

¹ Roojatzi koñaatziro noñaaperotakiri ronampiri Tajorentsi oteyirori pajo inkaaganki, tema ipokashitakina ikantakina:

—Pipokanaki jaka: noñaayemiro tsika ikantakowenantaariri Tajorentsi rowaga anteeyiririni shiramparipaeni, jeekatsiri enikipaeni, eejatzi ñaatenikipaeni. Rowashironkayero. Tema oshiyakawo rowaga antawo nampitsi owaero Wawirooniya.

² Ranteeyakironi iwinkatharitepaeni paashinipaeni atziri. Iyotagaeyakirini maawaeni atziri rantapiintziro kaari rayi. Okimitakaakari oshinkitakaakari rootaki antakaantakariri oetarika okowakaari roori.

³ Roojatzi raanakina janta okaankiityeenta tekatsinta atziri ipanko, eeniro janta oñaagakinawo Ishire Tajorentsi. Koñaatziro noñaapaakiro tsinani, okyaakotakari koweenkatatsiri, kityonkatatsiri: eenitatsi 7 iito, eenitatsi ichee 10. Rojataakoetakirira maawaeni iwathaki: okantzimatziro Tajorentsi ojataakorentsira. ⁴ Okithaatakawo tsinani kamoshinetatsiri eejatzi kityonkari. Rowaneenkatakaakawo ooro, eenitatsi mapipaeni shipakiriinkawo eejatzi inashita mapipaeni kitamaakiri. Oerikanakitziro omirimento, riwetsikaetziri ooro; yeekitapaaki kaari kameethatayitatsini, oshiyakaawentziro antakagaeyirini atziri raapatziyashitawo riwetsikani atziri eejatzi iyotagaeyirini imayempitantzi. ⁵ Ojataakotaka opankaki: eenitatsi okantakotziri, omaanta tekira okoñaaperotzi. Okantzi ojankinatakaga: “Antawopero Wawirooniya, tema iyotagaeyironi tsinanipaeni omatakayitarini kaari ayi. Eejatzi iyotagaeyiririni osheki atziri raapatziyashitawo riwetsikashitayitarini eejatzi rantero oetarika kaari kameethatayitatsirini”. ⁶ Roojatzi niyotakiro kimitaka oshinkitaka tsinani. Ro oshinkitakari riraani aapatziyawitaririni Jesoshi owamagaeyakiririni.

Osheki notsikanatanakawo, naminaperotakiro, joreririri. ⁷ Omaanta rojampitana riraga ronampiri Tajorentsi:

—¿litakakya potsikanatantanakawori? Nokamantemiro kaari piyotzitziro, eejatzi nokamantemi kaari piyotzitziri riraga koweenkatatsiri okyaakotakari. ⁸ Ijeekawitani riraganki, tee añiiri iroñaaka, tema ijeeki omooki inthomaenta, jatatsiri jantoo. Iinja

ragaeri eejatzi Tajorentsi, rotyaanantyaariri paamariki kaari tsiwakanitatsini: janta ikanteetatyeyyaani rashironkaya. Ijeekawitani, ipeyaka, ijeekae eejatzi; aririka iñeeyawakirini theenkaeyatsirini, rotsikanatawakawoni. Paerani, owakira riwet-sikakiro Tajorentsi kipatsi, rojankinatakiro iwaeropaeni maawaeni jatatsininta jenokinta, omaanta tee rojankinatziro iwaeropaeni riraga theenkantatsiri.

⁹ Pamine, pikenkithashiryaaperotero iroka noshiyakaantemiri piyotantyaawori: rowaga itopaeni okaatzi 7 oshiyakaawentziro 7 tonkaaripaeni ojeekinta tsinani. ¹⁰ Eejatzi oshiyakaawentziri 7 jewawenantatsiripaeni. Ikamanaki apawakooni, ijeeki iroñaaka apaani, iinja ijeeki riraga kaatapaentsiri. Eero ojamanitzi ipinkathariwenante riraga kaatapaentsirira. ¹¹ Riraga koweenkatatsiri kityonkari, rirotaki apaani pinkatharitawitachari nokantakimiri: “Ikamaki”. Omaanta ipiriintanee eejatzi, ipinkathariwenantee eejatzi riraga *ocho*-tapaentsiri, roojatzi rotyaanantakyaari Tajorentsi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹² Eejatzi rowaga 10 ichée piñeeyakirini, oshiyakaantziri 10 paashinipaeni jewawenantatsiri iinja. Ikaateeyerini koweenkatatsiri, ipinkathariteeyawitanakyaani, eero ojamanitzi ipinkathariwenante. ¹³ Ikimitawakagaeyeyyaani jewawenantatsiripaeni, ikanteeyerini koweenkatatsiri: “Nokenkithatakaaperoyemini eerori, nanteeyemironi oetarika pikowakaagaeyenarini”. ¹⁴ Roojatzi ikijeeyerini irirapaeni Jesokirishito riraga Rowishate Tajorentsi, eejatzi oyaateeyiririni: romanateeyawityaarini, ikowaeyawityaani ithonkaeyerinimi. Omaanta ipiyeeyaarini Jesoshi, ithonkaeyerini rirori. Irira apintzi ikanta, tajorentsi perotatsiri, reewatawenteeyirini maawaeni jewatawentawitariri atziri, reewatakagaeyirini maawaeni jewatakagaeyawitaririni atziripaeni. Riyoyagaeyakirini maawaeni aapatziyeeyaririni, ipaashinitakagaeyeerini, ari kijokiro rowaeyaneerini rirori, maawaeni.

¹⁵ Eejatzi ikantakina ronampiri Tajorentsi:

—Eejatzi piñaakiro enipaeni eejatzi ñaatenipaeni ojeekantari tsinani. Oshiyakaantakiri irowapaeni maawaeni atziripaeni, riraga jeekatsiripaeni tsikarika, tsikarika okantayitarini ipaantepaeni, maawaeni. ¹⁶ Riraga koweenkatatsiri eejatzi riraga 10 jewawenantatsiripaeni ikijeeyakironi tsinani: rowaga matakaapiintariri kaari ayi. Rotziroero maawaeni nampitsi, ikoshitero oetarika jeekatsirira, itayero maawaeni pankotsi. Eero ojeekaneentzi oetarika kameethatatsiri. ¹⁷ Riraga Tajorentsi ikenkithashiryaakayaari ikijeeyeroni roori, imonkaatantyaawori okaatzi ikoyiri Tajorentsi. Rootaki ikananteeyarini riraga jewawenantatsiripaeni: “Thame apinkathateeyerini riraga koweenkatatsiri kityonkatatsiri, anteniri oetarikapaeni ikowakagaeyeerini”. Aritaki ikanteeyerorini iroka omonkaatantyaari ikoyiri Tajorentsi. ¹⁸ Iroka tsinani piñaakiri oshiyakaanteeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni nampitsikinta: riraga anaakoeyiririni paashinipaeni atziri ipinkatharitzi.

Aritaki ikantayitanani ronampiri Tajorentsi okaatzi okantakotya iñaayitzirini.

18

Itagaetakiro Wawirooniya

¹ Roojatzi koñaatziro noñaakiri. Tema noñaawakiri ipokapaaki paashini ronampiri Tajorentsi, ipoñaanaka jenokinta. Osheki ipinkatharitapaaki, ishipakiryapaaki, ikitejitaperotapaakiro kipatsi, rochookyaapaakina eejatzi nothaawantanakari.

² Itacheronkawaantetapaaki ikaemapaaki:

“Rooteentsi ithonkaeyani maawaeni jeekaeyawitacharini Wawirooniyaki; osheki inashiwitani, osheki ipinkatharitawitani, rooteentsi ithonkaeyani.

Irira jeekapaentsiri kamaaripaeni inampityaawo, eejatzi mamawoniro, thoowoniro, peyaripaeni, maawaeni. Roshiyeeyakawoni rowaga tsinani, matakaapiintariri kaari ayi.

³ Tee okameethatawitani ojeeke, eejatzi iyotagaeyakirini maawaeni paashinipaeni atziri ikimiteeyantakaworini rirori.

Ranteeyakironi pinkatharipaeni; osheki raagaantaki riraga pimantzirori owetsikani, kyaaryo maawaeni rantayitakironi osheki kaari kameethatayitatsini. Tema amanantaperotaka osheki”.

⁴ Roojatzi nokemakiro Ishire Tajorentsi janta jenokinta, okantzi:

“Aapatziyeeyaririni Jesoshi pishitowaeyaneeni, rowaga nampitsiki: pikimitawokari, pantzirokari eerori kaari kameethatayitatsini antziri roori. Pikaateeyironikari, nowashironkagaeyiminikari.

⁵ Riyotzi Tajorentsi osheki rantapiintziro kaari kameethatatsi. Eekiro riyaatatye ikenkithashiryaakotero okaatzi rantziri, eejatzi royaakotziro kitejiri rowashironkaeri. Rooteentsi monkaatapaaka. Intsipaete rowashironkagaeri”.

⁶ Roojatzi ikantziri apaani ronampiri Tajorentsi inashiyitacharinipaeni:

“Paerani osheki owashironkagaeyakirini paashinipaeni roori, iroñaaka pipiyeeyawoni, eekiro piyaateeyatyeeni powashironkaaperoyerini. Tee okameethatzi anteeyakirini.

⁷⁻⁸ Iroka tsinani okenkithashiryaaka osheki okameethaperotaki roori. Tekatsi kimityaawoni. Osheki amanantakiro oethaari rooperori eejatzi othatanepaeni owaneenkayitantyaarini”.

Ajagaakawo ajankaneki okantzi: “Tema naaka kimitawori jewawenantatsiri. Osheki nokimoshiretaka. Ero netakotzimaetawo. Eekiro niyaatatyee niweshiryaawentyaawo”.

“Rootaki iroñaaka powashironkaantyaawori kameetha. Ari aashitakyaawopa otashe; pimantsiyatakaakiro; pikemaatsitakaakyaawo katsiri; ari picheraajagaakitanski eejatzi ari pomiraakiro.

¡Omapokapaakya pitaya! Tema ishintsiperotaki Tajorentsi riraga kankotantatsiri. Rootaki ikankotziri ronampiri Tajorentsi”.

⁹ Riraga pinkatharipaeni antayitzirorini kaari kameethatatsi eejatzi ithonkatashitakawo tsinani iyorikite, iñeeyeroni otaaya, eejatzi iñeeyeroni owacharite; roojatzi riraakoeyaantyaawoni, rowashiretakotyaawo. ¹⁰ Inteena ikatziyeeyanakani; ithaawaeyanakini, raamaashitya rowashironkagaeyironi Tajorentsi rirori. Ikanteeyeni:

“O, wawirooniyajatzi, pashironkagaeyakaniwee. O, antawo pinampi, osheki pikaa-teeyawitani jeekaeyawitacharini.

Romapokapaakimi Tajorentsi, intsipaete ithonkaeyakimini, maawaeni”.

¹¹ Ari riraakoeyakimini pimanteeyatsirini maawaeni kipatsi, rowashiretakoyakimini. Paerani osheki piñaawenashiryagaeyawitawoni oetarikapaeni ipayitawitzimirini, omaanta ero iroñaaka pamanante eejatzi. ¹² Tekatsi ikantya ipimantemiro ooro, piraata, shipakiryatsiri mapi, kitamaakiri mapi, riino kitamaari, kityonkamawori, jentamawori, kiraamawori. Tekatsi ikantya ipimantemiro taawirakota inchato kajankakotari, ajawaka raeki kitamaacheekiri riwetsikaetziro oetarika kameetha, pinatachari inchato riwetsikaetziri oetarika, kijotayitatsirini, pinatachari mapi. ¹³ Eejatzi tekatsi ikantya ipimantemiro majankapaneri eejatzi pochapaneri, tsipataapanetachari rowari, kajankapaneri, kajankaayitatsirini, awishoowaantsi oowa, oyeenka oriwo, opane teriiko, teriikopaeni, waakapaeni, owishapaeni, kawayopaeni, shiyakomentot-sipaeni, eejatzi atziripaeni; kyaaryo, ipimantayitzirini atziri. ¹⁴ Ikanteete:

“Eero powawo eejatzi chochoki pinintawitari; tee okowanee pipaante owaneeya; paerani eeniro powaneenkatawitani. ¿Tsika pimaathaaganki kityonkamaworiranki iroñaaka? Tekatsi, taaka. ¿Arima pamanante paashini? Ero. Thonkakimi eeroka”.

¹⁵ Riraga pimantapiintawitaworini maawaeni iroka owaagawontsi raantapiintawitaririni osheki koriki; omaanta iroñaaka ikatziyeeyanakini inteena, ithaawaeyanakini, raamaashitya eejatzi rowashironkagaeyerini Tajorentsi rirori. Riraanakya eejatzi ishenkatanakya. ¹⁶ Ikante:

“¡Ashironkaamatsitemiini, wawirooniyajatzi!

Pashironkaakawee. Antawo naawita pinampi, osheki pikaatawitani jeekaeyawitacharini. Pikithaateeyawitakawoni riino jentamawori, kityonkanimawori, eejatzi kiraamawori,

powaneenkaeyawitawoni ooro, mapi shipakiryatsiri, eejatzi kitamaakiri mapi.

¹⁷ Romapokakimi Tajorentsi, ithonkitakimiro maawaeni, thonkapaaka”.

Eejatzi maawaeni marineero eejatzi ashiteeyaworini pitotsi aapiintzirori owaagawontsi ikatziyakoeyakyaani ipitoki inteena. ¹⁸ Inteena raminakoeyeroni owacharite, teyariririri, roojatzi riragaeyantanakyaani. Ikanteeyeni:

“O, okameethatawitani nampitsinta, tekatsi kimityaawoni”.

¹⁹ Osheki rowashireteeyanakyaani, rootaki imaeritantanakyaari eejatzi roeyotantanakyaari iitoki. Osheki riraakoeyakyaawoni eejatzi rowashiretakotakyaawo, ikaemaeyanakini:

“¡Ashironkaamatsitemiini! Pashironkagaeyateyeeanyiwee wawirooniyajatzi, antawo naawita pinampi, osheki pikaateeyawitani. Osheki iyaatapiintzini antawo pitotsi janta, ipimantziro ashitawori osheki owaagawontsi, raantari osheki koriki.

Omaanta omapokanakya othonkanakya pinampi, maawaeni”.

Ikimoshireeyanakini aapatziyeeyaririni Jesoshi

²⁰ Roojatzi nokemakiri ronampiri Tajorentsi, ikanteetzi:

“Pikimoshireeyanakini, maawaeni jenokijatzi: aapatziyeeyaririni Tajorentsi, rotyaantanewopaeni Jesokirishito, kamanantawitacharini, maawaeni.

Paerani osheki owashironkagaeyakimini, rootaki ipiyatakowenantakimiri Tajorentsi”.

²¹ Roojatzi noñaakiri ronampiri Tajorentsi, shintsiperotatsiri. Raakiro antawo mapi, rookakiro antawokiroña inkaare, poog. Ikantzi:

“Nowiinkakiro mapi, peyaperotaka; tekatsi ñeeroni eejatzi. Eejatzi ikimiiteero Wawirooniya, ithonkaeteero roori, thonkapaaka; tekatsi ñeeroni eejatzi.

²² Eeniro akemapiintawitari chapinki piyompiwaetawitacharini, omampaawae-teeyawitacharini, showitawaetawitacharini, tziwootawaetawitacharini; omaanta iinja tekatsi kemaerini.

Eeniro naawita chapinki wetsikayitawitaworini oetarikapaeni, omaanta iroñaaka tekatsi.

Tee akemaeri iroñaaka toonkirori rowaetari, tok, tok, tok.

²³ Ero otziwootaa eejatzi itziwoomento;

eero ijeekae eejatzi aatsini iina.

Paerani riyotakoeyakirini riraga pimantayitatsirini janta Wawirooniyaki, osheki ipiyotakiri iyorikite. Riraga jeekatsiripaeni ramatawiteeyakirini jeekatsiri paashinipaeniki kipatsi,

²⁴ eejatzi rowamaakaanteeyakirini maawaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, eejatzi maawaeni aapatziyaririni Tajorentsi, eejatzi paashinipaeni owamagaetsiri jaka kipatsiki; rootaki ithonkanteeyemirini Tajorentsi maawaeni eerokapaeni wawirooniyajatzi”.

19

¹ Roojatzi eekiro niyaatatzi koñaatziro noñaaperotakiro. Tema nokemaeyakirini oshekiniroña jenokijatzi, ishintsitzi romampaawaeteeyani:

“Ariwee, ikameethaperotaki Tajorentsi:
rirotaki owawijaakoeyerini.

Thame apinkathataperoyerini, tema itajorentsiperotaki.

² Okameethataki rowashironkaero matakaapiintariri kaari ayi, riyotakiro rantay-
itzirini, tekatsi ikompityaawo.

Osheki iyotagaeyakirini paashinipaeni atziri imatayitzironi kaari rayi, rootaki
rowashironkaantakawori; tema oñaashitakawowee roori.

Eejatzi osheki owashironkagaeyakirini aapatziyeeyaririni Jesoshi, rootaki
ipiyatakowenantakariri”.

³ Roojatzi rapiiteeyeeroni riroripaeni:

“¡Ikameethataki Tajorentsi!

Tema taaperotaka, okanteetatyeeyaani okatziyeenkatanaki kachaari, eero opeya”.

⁴ Ari ijeekaki Tajorentsi janta iwinkatharimentoki. Rotziwerowashiteeyakarini
riraga 24 aataperoteenchari eejatzi riraga 4 ronampiri omampaawaetapiintachari
osheki ipinkathateeyakirini. Ikanteeyini:

“¡Aritaki okantyaari! ¡Apinkathateeyirini Tajorentsi, tema ikameethaperotaki!”

⁵ Roojatzi nokemakiro Ishire Tajorentsi, opoñaaka okaakini Tajorentsiki, okantzi roori:
“Maawaeni antawaeteeyiniririni Tajorentsi piñaaperoyerini iroñaaka, eejatzi
pipinkathateeyerini.

Pinkatharipaeni, piñaaperoyerini;

eejatzi eeroka, maawaeni kaari pinkatharitawitachari, piñaaperoyerini eerori eejatzi”.

⁶ Roojatzi nokemaeyakirini osheki jenokijatzi, itacheronkawaantetzi iñaawaeteeyini,
ikimiteeyakawoni osheki opareenkaayi antawaatatsiri eejatzi ikimiteeyakarini antari
tariito. Ikanteeyini:

“¡Maawaeni atziri, thame añaaperoteri Jeyowaa!

Tema ikameethaperotaki irira: tema ipinkathariwenteeeyakaeni Awinkatharite, osheki
itajorenka.

⁷ Thame aweshiryaawenteeyaarini, akimoshirewenteeeyerini maawaeni.

Thame apinkathateeyirini maawaeni.

Iroñaaka omonkaataka kitejiri raantyaawori Rowishate Tajorentsi iina. ¡Pamine
sha! Tema wetsikaka roori kameethaanikitaki tema iñaakiro rirori ayeroni
okameethataki.

⁸ Okithaatakawo riinomawo kameethari, jentamawori, kitamaaperotatsiri; tee
okipatsineentzi, kiteri. Tema ipashitakawo Tajorentsi.

Rowaga riinomawo kameethari roshiyakaawentakae Tajorentsi iñaakae akameethatzi
tema aakapaeni reentsite rirori anteyakironi kameethatayitatsirini
ikowakaakaeri”.

⁹ Roojatzi ikantakina ronampiri Tajorentsi:

—Pojankinatera iroka: “Rooteentsi raye Rowishate Tajorentsi iina. Tema ikaemaey-
erini osheki atziri rakiyoteeyerini. Okameethatzirikami maawaeni atziri ikowakimi
rakiyoteeyerinimi rootaki raapatziyeeyantyaaririnimi riroripaeni. Omaanta apatziro
ikaemeri riraga aapatziyariri riraga ayirorira. Ikimoshirewentero riroripaeni”.

Roojatzi ikantakina:

—Iroka nokamantakimiri, rootaki ikantaperotakinari Tajorentsi. Kyaaryooperotat-
siri ini.

¹⁰ Ari notziwerowashitawitakari ronampiri, nopinkathaterimi, omaanta ikantakina:

—Eero pipinkathatana. Tema akimitawakagaeyakani: naari, eejatzi eerori, eejatzi
maawaeni piyemijantzinkarite kenkithatakotapiintziriri Jesoshi. Aritaki akimitawak-
agaeyakani anteyinirini ikowakagaeyakaerini. Eero pipinkathatana, omaantakya
riraga Tajorentsi pipinkathate.

Riraga kenkithatakotziriri Tajorentsi, riroteeyakini kenkithatakotziriri eejatzi Jesoshi.

Riraga kyaakotariri kawayo kitamaari. Romanatawakagaeyakani janta Arimakirooni

¹¹ Roojatzi koñaatziro noñaakiri eejatzi: tema noñaakiro jenokinta inthomaenta, eejatzi noñaakiri kawayo kitamaaperotatsiri. Noñaakiri Jesoshi ikyaakotakari, iiteetziri: Monkaatzirori Okaatzi Ikantziri; eejatzi iiteetziri: Kyaaryooperotatsiri. Ikameethataki: tee rowashironkashitari atziri, tee rowamaashitari. Riyotzi oetarika rantziri, tee ikijashitari. ¹² Roki okimitakawo paamari amoreki, ramantheetakawo osheki amantheerentsi. Rojataakotaka ipankaki iwaero, omaanta tekatsi yoteroni; apaniroeni riyotziro rirori. ¹³ Otsikirijakoteetakiri imaathakira iraantsiki; eejatzi iiteetziri: Iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi. ¹⁴ Rimpaeteeyapaakirini osheki joraaro jenokijatzi, ikyaakoeyakarini kawayo, rirotaki kitamaari eejatzi; ikitheeyawoni riinomawo kameethari, okitamaamawotaperotaki, tee opitsitzi. ¹⁵ Ojeeki ipaanteki jewateeyiririni ithatyaamento, thoyempitaperotatsiri ipejeeyantyaaririni kaari pinkatheeyiririni. Ipinkathariwentaperoeyerini, eerowa ikaminthayiri eechonkiini. Riraga wetsikirori awishoowaantsi oowa rawishoowantakawori owaa. Aritaki ikimitakiriri riraga kyaakotakariri kitamaaperotatsiri raatzikaperoeyakirini atziri, riyoteeyantyaarini rirori ikijaperoeyakirini Tajorentsi, riraga Shintsitaperotatsiri. ¹⁶ Ojankinataka iithaariki jewateeyiririni, eejatzi iporiki, okantzi: “Irira pinkathariwenteeyiririni maawaeni jewawenantatsiripaeni, anaakoeyiririni maawaeni jeekakaanteeyantatsirini”.

¹⁷ Roojatzi noñaakiri apaani ronampiri Tajorentsi katziyeenchari ooryaaki. Itacheronkawaantetaki ikaemaeyakirini maawaeni tzijopaeni:

—Pipoke, powaeyani. Powaeyaarini iwatha ipaeyemirini Tajorentsi; eenitatsi osheki powaeyaarini. ¹⁸ Poyaari iwatha pinkathari, iwatha kapitaanotatsiri, iwatha shirampariperotatsiri, iwatha kawayo eejatzi riraga kyaakowitariri. Poyaari iwatha maawaeni atziri: pimantaarewo eejatzi amanantawitariri, pinkatharitatsiri eejatzi kaari pinkatharitatsi.

¹⁹⁻²⁰ Roojatzi noñeeyakirini riraga koweenkatatsiri eejatzi maawaeni riraga pinkatharipaeni kipatsiki, ipiyoteeyakirini ijoraarotepaeni, maawaeni. Eejatzi royaatakiri koweenkatatsiri riraga atziri, kantawitachari: “Nokamantemi tsika ikantari Tajorentsi”. Osheki itajorentsijeempiyawitakani, ramatawiteeyantakaririni kaari aapatziyeeyaririni Tajorentsi ipinkathataneeri riraga koweenkatatsiri eejatzi roshiyakaawero. Rojataakoeyakani ipankaki riraga kaari aapatziyariri Jesoshi. Ari riyaatashiteeyawitakarini romanateeyerinimi riraga kyaakotakariri iyawayote eejatzi joraaropaeni rirori. Omaanta raawakiri apite: riraga koweenkatatsiri eejatzi riraga amatawitantatsiri. Rookakiri janta antawoki inkaare, eeniro rañi. Tema rootaki paamariki kaari tsiwakanitatsini. ²¹ Omaanta paashinipaeni, ipejeeyakirini riraga kyaakotachari, ipejeeyakirini maawaeni, thatzik, thatzik. Ro ipejantakariri ithatyaamento ipaantekira. Ari rowaeyakawoni tzijopaeni iwatha, ikemaperotakawo.

20

Ikenkithatakotziro 1000 ojarentsi

¹ Roojatzi eekiro niyaatatzi koñaatziro noñaaperotakiro. Tema noñaawakiri rayiitapaaki paashini ronampiri Tajorentsi, ipoñaanaka jenokinta. Roerikiro iyaawiryaaantawori omoo kipatsi, jatatsiri jantoo. Eejatzi ramapaakiro antawo kareenatha. ² Raapaakiri riraga maanki, jeekitachari paerani. Rirotaki kamaari riraga iwinkatharite maawaeni paashinipaeni kamaari. Tema iiteetziri Jatanaashi. Ari roojotaperotapaakiri kareenathaki, shirik, shirik; okaataki 1000 ojarentsi roojoryaakotanteeyaririni eejatzi

iinja. Tema ojamaniperotaki ramatawitakiri irira atziripaeni. ³ Roojatzi rookakiri omooki, rashitakotakiri, riyaawitakotakiri. Tekatsi ikanteeya eejatzi ramatawiteeyerini atziripaeni, okaataki 1000 ojarentsi. Omaanta roojatzi riyowanee, eero ojamaniperotzi ramatawitantee eejatzi.

⁴ Roojatzi noñeeyakirini osheki jeekatsiripaeni iwinkatharimentokipaeni: riyoteeyakini ikantziri Tajorentsi: “Pikantakowenteeyerini maawaeni atziri”. Paerani tee ipinkathateeyirini riraga koweenkatatsiri eejatzi roshiyakaawero. Eejatzi tee rojataakota ipankaki eejatzi rakoki iwaero koweenkatatsiri. Ikenkithatakoeyakirini Jesoshi eejatzi riyotaanteeyironi iñaani Tajorentsi, rootaki ipejanteetakariri ikentsiki. Iroñaaka ipiriinteeyaneerini Tajorentsi, ikaateeyerini Jesokirishito okaataki 1000 ojarentsi ipinkathariwenanteeyeni. ⁵ Irika itanaawori ipiriintanaa; omaanta tekira ipiriinteeyaneeni paashinipaeni. Aririka awijanaki 1000 ojarentsi, ari ipiriinteeyaneeni riroripaeni.

⁶ Osheki ikimoshireeyanakini riraga jewataperoyatsirini ipiriinteeyaneeni: rowameethaperoteri Tajorentsi. Riyotanaki eero riyaatzi paamariki kaari tsiwakanitatsini, omaanta ipinkatheeyerini Tajorentsi eejatzi Jesokirishito eejatzi rantawaeteniri kimitaka ñaanakowenantatsiri. Tema okaataki 1000 ojarentsi ikaateeyerini ipinkathariteeyanakini.

Ikaatantyaawori romanatawakaya

⁷ Aririka omonkaatapaakya 1000 ojarentsi, ari rashitaryaakoteetakiri Jatanaashi, roemishitowaeteeri eejatzi. ⁸ Roojatzi riyataanaki rirori maawaeni nampitsikipaeni, ithotyaanakiro kipatsi, ramatawiteeyerini maawaeni atziri ipiyoteeyantyaaririni jeekatsiripaeni romanatanteeyaaririni aapatziyeyaririni Jesoshi. Ikanteetziri riraga oyaateeyiririni Jatanaashi: Kogo, eejatzi Makogo. Ikaateeyanakini osheki kameetha. Okimitaka tee amatziro ayotero tsika okaatzi opane impaneki, eejatzi eero amatziro ayotero tsikarika ikaateeyini riroripaeni. ⁹ Ikineeyanakini janta opankaeteetziinta, rinkiteeyanakirini maawaeni aapatziyeyaririni Jesoshi, aritaki itapoteeyapaakawoni Jerojaree: rowaga nampitsi aninteeyakironi. Romanateeyapaakirinimi aapatziyeyaririni, omaanta omapokanakya opoñaanakya jenokinta antawo paamari, othonkaeyapaerini; otagaeyapaakirini, pomeei. ¹⁰ Roojatzi ragaeteri iwinkatharite kamaaripaeni, riraga amatawiteeyiririni atziri, rookanteetyaariri janta antawoki inkaare. Tema paamariki kaari tsiwakanitatsini. Janta ikaateeyerini riraga koweenkatatsiri eejatzi riraga amatawitantatsiri, kantawitachari: “Nokenkithatakotziri Tajorentsi”. Ari osheki ikemaatsiteeyawoni: kitejiriki, tsiteniriki; ikanteetatyeeyaani.

Iñaakiro janta kitamaawoki jeekamentotsiki

¹¹ Roojatzi noñaakiro antawo iwinkatharimento, okitamaamawotaki; eejatzi noñaakiri riraga Tajorentsi riraga jeekantawori. Opeyaperotanaka kipatsi eejatzi jenoki, peyanaka. ¹²⁻¹⁵ Eejatzi noñaakiri maawaeni piinkaeyawitacharini inkaareki. Ipiriinteeyanaani tsitsiyawiteenchari eejatzi maawaeni jateeyatsirini jaawiki. Kyaaryo, noñeeyakirini: pinkatharitawitacharini eejatzi kaari pinkatharitawitachani, ikatziyemoteeyakawoni iwinkatharimento Tajorentsi. Roojatzi roepithokakiro paajinapaeni osheki Iwaperite rirori. Ojankineeyakani jankinarentsipaeni maawaeni ranteeyinirini atziripaeni. Aririka rantaneentero eechonkiini kaari kameethatatsi ari omawitya rotyaanteri rirori irira janta paamariki kaari tsiwakanitatsiri eero ikemaatsitaperotawo katsiri. Omaanta riraga antzirori osheki kaari kameethatatsi osheki ikemaatsitaperotyaawo katsiri. Eenitatsi paashini iñaanamento rashi rirori eejatzi, roepithokakiro paajinapaeni ojankinataka iwaeropaeni maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Riraga kaari jankinatakotacha rookaeteri janta antawoki paamari: janta rookaeri Tajorentsi maawaeni theenkantatsiri eejatzi maawaeni kamaari. Iiteetziro paamari

Inampi Ashironkaaperotachari: riraga kaari ñaayiterini Tajorentsi. Oshekipero ikemaatsiperotakawo katsiri janta ikowaki ikamae omaanta tee imatziro, eekiro riyaatatzi ikemaatsiperotyaaowo.

21

Ikenkithatakotakiro Jerojaree owakirari

¹ Roojatzi koñaatziro noñaakiri: tema noñaakiro paashini jenoki eejatzi paashini kipatsi, owakirari. Aritaki opeyaperotanaka rowaga itakawori, eejatzi opeyaka inkaare, tekatsikya iroñaaka. ² Eejatzi noñaakiro rowaga Jerojaree owakirari, rowaga kameethaperotatsiri inampi Tajorentsi; opoñaanaka jenokinta, ayiitapaaki kipatsiki. Osheki owaneenkayitakani, okimitakawo tsinani, rootentsirika aye oemi, owaneenkataka. ³ Nokemakiri jenokijatzi, jeekatsiri okaakini iwinkatharimentoki Tajorentsi. Itacheronkawaantetzi, ikantzi:

—Pamineeyeni: riyataki Tajorentsi jaawiki ijeekimoeyerini atziri. Kijokiro rowaeyerini, isheninkaeyantyaaririni. Eero rookaeyirini. Riroripaeni ipinkathateri apatziro rirori. ⁴ Riweshiryaaagaeyarini, eero ishinetziri atziri riragaeyeeyani eejatzi; eero ikamaeyeeni. Eero riraakotaari eejatzi kamaentsirini, eero ishenkataa, eero ikemaatsitaawo oetarikapaeni. Aritaki othonkyaari maawaeni irokapaeni. Tekatsi.

⁵ Roojatzi ikantzi Tajorentsi:

—Pamine, nowakiratakagaero maawaeni.

Eejatzi ikantakina:

—Pojankinatero iroka: kyaaryootaki okaatzi nokantakimiri, tee namatawitzimi. Pimatero pameentyaawo.

⁶ Eejatzi ikantakina:

—Monkaataka, nomatakiro. Naaka itakaantawori maawaeni, eejatzi naaka weyeeroni maawaeni. Iroñaaka eenitatsirika miritatsini, nopashityaari rireri iñaawañaantatsiri; eero nokowakotziri: aritaki nopashiteeyaarini maawaeni koetyeemoeyakaririni. ⁷ Eekirorika riyaatatyee ranteeyenawoni maawaeni nokowagaeyiririni, nopaperoyerini maawaeni koetyeemoeyakaririni. Notajonkakowentapiinteyerini, rootaki riyotantanari naaka rashi Pawa Tajorentsi eejatzi neentsitetaperoeeyarini. ⁸ Omaantakya riraga thaantzi, tema ari intsipaete ipakaanakiro raapatziyari Tajorentsi aririka opomeentsitzimotakyaari. Riroripaeni eejatzi riraga theenkantatsiri, antayitzirorini kaari kameethatayitatsini, owamaantatsiri atziri, mayempitzirori kaari rayi, matsitantatsiri, pinkathatashitayitaworini riwetsikayitzirini atziri iitajorentsitashitari, eejatzi maawaeni amatawitantatsiri, nookaeyerini antawoki paamari kaari tsiwakanitatsini. Rootaki noshiyakaanantakariri rapiiteeya ikamaeyeeni.

⁹ Roojatzi ipokashitakina apaani ronampiri, riraga ikaateeyirini inkaaganki 7 oerikakirori iwajoni yeekitawitachari owaa owashironkagaeyakiririni atziri. Ikantakina:

—Pipoke, noñaayemiro owakira aatsiri oemi: rootaki iina Rowishate Tajorentsi.

¹⁰ Itentashiretanakina janta antawoperoki otzishi, roñaagapaakinawo Jerojaree: rowaga kameethaperotatsiri nampitsi. Opoñaanaka Tajorentsiki janta jenokinta, ayiitapaaki. ¹¹ Ishipakiryaaakaakiro nampitsi, okimitaka shipakiryaaaperotatsiri mapi kimitaka ishiwanki shiyentzi chamaero. ¹² Eenitatsi nampitsiki otantotsi inkitzirori, jatatsiri jenoki. Eenitatsi otantotsi 12 omoopaeni okaatzi, ikyaantapiintawo nampitsi; eenitatsi janta 12 ronampiri Tajorentsi shenteeyirorini. Ojankinataka omookipaeni apaani iwaero riraga 12 itomini Ishirayeeri. ¹³ Okaatzi 3 omoopaeni janta ikinapaenta oorya, okaatzi eejatzi 3 omoopaeni janta itziroryaaneenta oorya, eejatzi ojeeki omerikikipaeni omoopaeni: eenitatsi 3 jakakiroka, eenitatsi 3 jantakironta. ¹⁴ Ojeeki jaawiki antawo mapipaeni kaatatsiri 12, rowankitantawori osheninkapaeni mapi.

Ojankinataka antawoki mapipaeni apaani iwaero riraga 12 rotyaantanewopaeni Rowishate Tajorentsi.

¹⁵ Ari roerikakiro ronampiri Tajorentsi imonkaatantawori nampitsi, riwetsikaetziro ooro. Ari imonkaatakiro nampitsi eejatzi otantotsi, eejatzi omoo roori, ikyaanteeyapiintarini. ¹⁶ Eenitatsi 4 otantotsi omonkaatawakagaeyakani maawaeni. Eejatzi okimitaka jenoki omonkaatawakaaka. Okaataki 2.200 kiroometero maawaeni. ¹⁷ Imonkaatakiro tsika okaatzi otontaperotaki. Tema okaataki 65 meetero. Ari nojankinatakimiro ikantakinari riraga ronampiri Tajorentsi.

¹⁸ Ro riwetsikantawori otantotsi mapi shipakiryaaayiperotatsirini, kimitawori ishiwanki shiyentzi chamaero. Omaanta roori nampitsi, ro riwetsikayitzirini ooro, omaanta okitetakiperotanee maawaeni. ¹⁹ Jaga otantotsiki eeniro shipakiryaaatsiri rootaki kamaapookitatsiri antawo mapi shawitziinirira nokamantakotakiri inkaaganki. Owaneenkayitakawoni shipakiryaaayitatsirini mapi, pinataperotayitacharini: itanakawori eenitatsi kamaapookitatsiri kimitaka ishiwanki shiyentzi chamaero; apitetapaentsiri mapi shipakiryaaatsiri rootaki kamaapookitatsiri kimitaka cheetzi; rowaga *tres*-tapaentsiri mapi shipakiryaaatsiri kimitaka oteyaki tenteritoki; rowaga *cuatro*-tapaentsiri mapi shipakiryaaatsiri kamaapookitatsiri kimitaka chokiyo; ²⁰ rowaga *cinco*-tapaentsiri mapi shipakiryaaatsiri rootaki thapatonkeerikitachari kitamaari eejatzi kimitaka maankicheetzi; rowaga *seis*-tapaentsiri mapi shipakiryaaatsiri rootaki kimitaka maankicheetzi; rowaga *siete*-tapaentsiri mapi shipakiryaaatsiri rootaki kamaapookitatsiri kimitaka shimashiri; rowaga *ocho*-tapaentsiri mapi shipakiryaaatsiri kimitaka iithoki kenthori; rowaga *nueve*-tapaentsiri kimitaka paryaantzi irakaanto; rowaga *diez*-tapaentsiri mapi shipakiryaaatsiri kimitaka paryaantzi eeriki; rowaga *once*-tapaentsiri mapi shipakiryaaatsiri rootaki kamaapookitatsiri kimitaka kenthoryaaniki; rowaga *doce*-tapaentsiri mapi shipakiryaaatsiri rootaki kamaapookitatsiri kimitaka tsirapateya. Okaataki rinashitayitarini mapipaeni 12. ²¹ Rowaga ashitakontsi janta ikyaapiinantaworikinta otantotsi riwetsikaetayitzirini mapi kitamaakiri. Ro riwetsikaetziri ashitakontsi apaani mapi. Eejatzi maawaeni awotsi janta nampitsiki riwetsikaetziro ooro, riyoshiitashitaka ooro, tekatsi itsipateerori; eejatzi okitamaataperotaki.

²² Tee noñiuro nampitsiki ipanko Tajorentsi ipinkathateeyantyaaririni jeekatsiripaeni. Aritaki ithotyaaikiro Tajorentsi eejatzi Rowishate nampitsi, aapatziyeeyakarini jeekatsiripaeni tsikarikapaeni. Tema rirotaki Awinkatharite matayitzirorini maawaeni. ²³ Tee ijeeki oorya roorenantyaawori nampitsi, eejatzi tekatsi kashiri kitamashiteroni: tekatsi ikowaeyantyaaririni. Tema ijeeki Tajorentsi, osheki ishipakiri okitejitantari nampitsi. Eejatzi ikimita Rowishate, roorentakoeyakaeni. ²⁴ Roojatzi maawaeni atziri ikemijantaperotero okaatzi rametari atziri jaga owakirari Jerojaree, rowaga ikoyiri Tajorentsi. Maawaeni jewawenantatsiri kipatsiki ipokapae jaga ipinkathateri Tajorentsi eejatzi ipashiyitakyaarini oetarikapaeni kameethatatsiri. ²⁵ Aakapaeni joriiyopaeni ametapiinteeyakani ashitapiintziro anampi tsiteniriki, omaanta janta tee rashitapiintziro: tema okantani okitejitzi, tee otsitenitzimaeta. ²⁶ Kyaaryo, ipokaeyakini maawaeni atziripaeni ipinkathateeyakirini Tajorentsi, ikanteeyini: “Tema ikameethataki Tajorentsi”. Eejatzi ramayitakironi ipashityaariri pinaperotachari, rowaga owaneenkataka. ²⁷ Eero okyaapae janta kaari kiteshiretayitatsirini oetarikapaeni. Eejatzi eero rareetanta antayitzirorini kaari kameethatayitatsini, tsikarika okantayitarini; eejatzi eero rareetanta amatawitantatsiri. Omaantakya riraga areeteeyachani rirotaki jankinatakoeyacharini iwaeropaeni janta iñaanamentoki rashi Rowishate Tajorentsi. Riroteeyakini jeekatsini Tajorentsi, ikanteetateyeyaani.

22

¹ Roojatzi roñaagakinawo ronampiri Tajorentsi antaworoña eni, jaankanaanikitatsiri, ikanteetziro: iña owañaantatsiri. Oshiyakaawentzirori tsika ijeekakaantee akanteetateyeeyaani. Opoñaaka iwinkatharimentoki Tajorentsi eejatzi Rowishate, yowaatapaaki, shaaag. ² Okinaatanaki nampitsiki niyanki. Ojeeki othapikipaeni inchatopaeni, owañaantatsiri. Oshiyakaawentzirori tsika ijeekakaantee akanteetateyeeyaani. Tema okithokitapiintzi maawaeni kashiri. Rowaga chochoki owañaaperotakaeri. Eejatzi oshi oshiyakawo aawintawontsi etsiyatakoeyiririni maawaeni atziri katsitatsiri rajankaneke. ³ Ero añiuro janta nampitsiki kaari iñaaperotziri Tajorentsi kameethatayitatsini; tema janta ijeeki rirori eejatzi Rowishate. Ipinkatheeyerini maawaeni atziri janta, tema riroteeyakini aapatziyeeyaririni Jesoshi. ⁴ Iñaapooteeyerini maawaeni, eejatzi rojataakoeyakyaawoni ipankaki iwaero, maawaeni. ⁵ Ero otsitenitee eejatzi, ero akowaeyirini ootamentatsi eejatzi oorya. Rirotaki kitejitakayeroni riraga Awinkatharite Tajorentsi. Akaateeyerini rirori maawaeni, kimiteeyakaeni pinkatharipaeni. Tema akanteetateyeeyaani ajeeki kameetha.

Ari ithonkapaakiro Jowa rojankinari

⁶ Roojatzi ikantakina riraga ronampiri Tajorentsi:

—Kyaaryootaki iroka noñaagaeyakimirinika, tema pimatziro pameenantyaaworini. Iroñaaka nothonkakiro noñaayemiri okaatzi awijanaki iinja, tema awijanaki intsipaete. Rirotaki riraga Tajorentsi ikanteetateyeeyaani riyotakaakiri riraga kamanantayitzirorini iñaani otyaantakinari niyotaantakimiri eerokapaeni okaatzi awijaneentsini paata.

⁷ Ikantzi Jesoshi:

—¡Paminetya sha! Kaakitakina. Okimoshiryaakayeri maawaeni atziri eekiro riyaatatye raapatziyawo okaatzi nojankinatakaakiriri Jowa iroka ñaanamentotsikika.

⁸ Nowaero naari Jowa. Naaka kemakirori eejatzi ñaakirori maawaeni iroka nojankinatakotakirika. Irira oñaagakinawori ronampiri Tajorentsi. Roñaagantakinawori, notziwerowashitawitakari, nopinkathatantakariri, ⁹ omaanta ikantakina:

—Ero pipinkathatana, akimitawakagaeyakani: tema aakateeyakini antawae-teeyiniririni Tajorentsi. Naari, eerori, eejatzi piyemijantzinkaritepaeni, riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, eejatzi maawaeni aapatziyeeyaworini iroka pojankinatziro: akimitawakagaeyakani. Ero pipinkathatana naari, omaantakya riraga Tajorentsi pipinkathaperoteri.

¹⁰ Roojatzi eejatzi ikantakina:

—Ero pimaniro iroka pojankinatakiri, rooteentsi omonkaatakya. ¹¹ Eerotzitarika omonkaata nokantakimirika, ikantyaani rapiitapiintero kaari kameethatatsi ranteeyirini, eekiro riyaatatye. Eejatzi ikimityaari riraga kameethatatsiri: eekiro rowaagatyero rantayitzirini rirori. Riraga aapatziyaperotariri Jesoshi ikanteetateyeeyaani imataperoteniri Tajorentsi maawaeni ikowakaeriri.

¹² Ikantzi Jesoshi:

—Ero ojamanitaperotzi roojatzi nopokanteeyari. ¡Kaakitakina! Aririka nareeteeyapaakimini, tema nopinateeyapaerini maawaeni anteeyakinaworini nokowakaeriri. ¹³ Naaka itakaantawori maawaeni, eejatzi naaka weyeeroni maawaeni. Nitaperotakawoni nojeekini, eejatzi iroñaaka nokanteetateyeeyaani nojeeki.

¹⁴ Noemoshirenkaeyerini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Noshiyakaawentemiri eerokapaeni. Tema kimitawitaka pikiwaeyironi piithaaripaeni pikameethatantari. Tema iroñaaka noshinetemi powaeyaawoni okithoki inchat owañaantatsiri, eejatzi noshineteeyemini piyeekaeyeni nonampiki: pikyagaeyapaeroni omoo ikyaapiinteeyantarini. ¹⁵ Omaanta janta nampitsiki tee ishineteetziro ijeeki theenkantatsiri, matsitantatsiri, mayempitzirorini kaari rayi, owamaeriri atziri, pinkathatziro riwetsikashitayitarini atziri, kowatsiri ramatawitya rirojatzi,

amatawiteeyiririni paashinipaeni, maawaeni. Eero rareeteeyawoni riroripaeni nonampiki. ¡Eerowa! ¹⁶ Naaka Jesoshi. Notyaantakimiri nonampiri, ikamantakimiro noñaani powagaeyantyaanaririni maawaeni aapatziyeeyanarini. Naaka wetsikiriri Iraviirini, eejatzi naaka icharineeteni. Noshiyakari kamori okitejitzimataneerika.

¹⁷ Ishire Tajorentsi eejatzi roori inathori Rowishate Tajorentsi, okanteeyirini: “Thame paapatziyari Nowinkatharite”. Thame maawaeni kemaeyirorini, pikimiteeyaawoni, pikanteeyeni: “Thame paapatziyari Nowinkatharite”. Eejatzi eerori, tsikarika piyeekaeyini: noshiyakaawentemiro. Aririka pikemakiro pimiri, pameentyaari Nowinkatharite. Ninkarika kowaentsini rire, pameenteeyarini: tema ipakimi iña owañaantatsiri, tekatsi ikowakoeyemini. ¹⁸ Eeniroka nokamanteeyeririni maawaeni ñaanateroni iroka jankinarentsika. Monkaataka: ari okaatzi. Tekatsikya pojankinatee eejatzi iroka ñaanamentotsika. Aririka pojankinawaetashitakyaawo oetarikapaeni, piyotaashityaaririmi inashitachari, aritaki rowashironkaaperotemi Tajorentsi: rowashironkaaperotemi okimita rowashironkaaperoeyakirini maawaeni atziri Iwaperitekika. ¹⁹ Eejatzi okimitaka, kyaaryoowa pipeyeerokari jankinarentsika. Aririka pipeyeero oetarikapaeni, eero ishineteemi Tajorentsi poyaawo okithoki inchato owañaantatsiri; eejatzi eero piñiiriro inampi Tajorentsi, iroka okenkithatakotzirika.

²⁰ Jesoshi riraga iyotaakinawori iroka, ikantzi:

—Kyaaryo, eero ojamanitzi nopiyanteeyaari.

Nokantzi naaka:

—Aritaki okantyaari. Pipokae Nowinkatharite Jesoshi. ²¹ Nokowaki Awinkatharite Jesoshi ineshironkaperoyemini maawaeni aapatziyariri. Aritaki ikantapiintyaani.

Naaka jankinatziro:

Jowa